

Sven Winnell 21 december 2018:

**Samhällsplaneringens problem. Hur ska
man kunna förbättra världen: Innehåll i en
stor sammanfattning 16 maj 2018 och
artiklar från och med 1 november 2018 om
klimatet och regeringsbildningen.**

<http://winnell.com/omr36-39zzzzv.pdf>

Sven Winnell 21 december 2018:
Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna
förbättra världen: Innehåll i en stor sammanfattning 16
maj 2018 och artiklar från och med 1 november 2018 om
klimatet och regeringsbildningen.
<http://winnell.com/omr36-39zzzzv.pdf>

Innehåll

Sida **Kapitel 1. Introduktion**

Sven Winnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

Sven Winnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning. Med anledning av FNs klimatmöte i Köpenhamn 2010.
<http://winnell.com/omr36-39za.pdf>

Tiden efter 16 maj 2018. På grund av tidsbrist har det som hänt i Sverige och världen mellan 16 maj och 1 november ännu inte behandlats på hemsidan. Förhoppningsvis kan något om det komma senare. Men nu har världens och Sveriges problem vuxit så mycket att det är nödvändigt redovisa det som händer. I dokumentet nu visas artiklar från och med 1 november om klimatet och regeringsbildningen. I senare dokument ska visas artiklar om svenska och utrikes förhållanden.

Kapitel 2. Innehåll i en stor sammanfattning 16 maj 2018 med fyra dokument:

Sven Winnell. 16 maj 2018: Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet. Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.
<http://winnell.com/omr40zo.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://winnell.com/omr40zl.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 del 2 av 3: FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.
<http://winnell.com/omr40zm.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 de 3 av 3: Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.
<http://winnell.com/omr40zn.pdf>

Kapitel 3: Tidningsartiklar från och med 1 november 2018 om klimatet.

Kapitel 4: Tidningsartiklar från och med 1 november 2018 om regeringsbildningen.

Kapitel 1. Introduction

Sven Winnells hemsida på Internet:

Samhällsplaneringens problem.

Hur ska man kunna förbättra världen ?

På Sven Winnells hemsida på Internet, winnell.com, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikations-system för mänskliga verksamheter. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Utvecklingen mot framtiden beror huvudsakligen av människornas verksamheter. De har ordnats in i 129 verksamhetsområden i nio huvudområden numrerade 1-9. I områdena finns verksamheter som tillsammans formar världens framtid: myndigheter och privata företag och organisationer, arbetare, tjänstemän, filosofer, forskare, lärare, elever, författare, människor av alla slag med alla upptänkliga verksamheter, yrkesverksamheter, fritidsverksamheter, tankeverksamheter o s v

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

På område 40 förtecknas bilagor som har att göra med klassifikations-systemets utformning. Klassifikationssystemet innebär en samhällsbeskrivning som beskriver de olika verksamheterna, verksamhetsområdena och hur de beror av varandra.

Senare har arbetet mer växlats över till att påverka utvecklingen genom politiken och många bilagor om det har gjorts och finns förteck-

nade på område 36-39. Många bilagor handlar både om att visa systemets uppbyggnad och att påverka politiken och mycket gäller att bara undersöka verksamheterna i de olika områdena.

Det är så mycket som händer att det är svårt att både sköta de 129 områdena på hemsidan och att göra bilagor. Arbetet gäller att hålla koll på alla som med verksamheter påverkar utvecklingen. Det är så många att enda möjligheten i det arbetet är att skaffa kunskaper från hemsidor på Internet.

Människor som väsentligt påverkar utvecklingen finns ofta i företag och organisationer som numera måste ha hemsidor på Internet för att kunna göra sig gällande. Hemsidesinnehavare som man har anledning besöka har vanligen sitt material svåröverskådligt och ändrar ofta åsikter och adresser. Det är inte möjligt att ständigt kontrollera dem och deras ändringar.

Det finns på de 129 områdena på hemsidan inte plats för några mer omfattande beskrivningar eller beskrivningar som har kort giltighetstid. Områdena måste i stor utsträckning få innehålla länkar till bilagor som innehåller beskrivningar av verksamheter och länkar till beskrivningar.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

[Sven Winnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. \(http://winnell.com/omr40zf.pdf\)](http://winnell.com/omr40zf.pdf)

De senaste utredningarna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena förtecknas på hemsidan i kronologisk ordning med den senaste allra överst.

Sven Winnell 30 januari 2010:

Planering, klimat och välfärdsfördelning.

Med anledning av FNs klimatmöte i Köpenhamn 2010.

<http://winnell.com/omr36-39za.pdf>

Innehåll

7 En inledning om planering.

Det är problem med världens klimat. Klimatförändringarna ger redan svåra konsekvenser och det blir säkert värre om inget görs för att förbättra utvecklingen. Det finns också andra problem, om välfärdsfördelningen i världen mm. Det är bråttom att göra något.

Det behövs planeringar som klargör utvecklingen och riktar in den på lämpligt sätt mot framtiden. Planeringar bör innehålla fyra moment:

hur var det,

hur är det,

hur kan det bli och

hur bör det bli.

Vi i världen lever på det hela taget i ett planeringslöst tillstånd. Det finns delvis beskrivningar om hur det var, hur det är, kan bli och bör bli, men det finns inga heltäckande beskrivningar som systematiskt går igenom alla problem och sätter alla delar i relation till varandra.

Det är människorna som kan göra något för att förbättra utvecklingen och människorna agerar enskilt och i grupper som finns i olika stor-

lekar.

* Hela världens befolkning representeras av Förenta nationerna, FN. I FN finns underliggande organisationer som svarar för delar av de totala verksamheterna.

* Befolkningar i grupper av länder representeras av regionala organisationer som Europeiska unionen, EU, och motsvarande eller likande organisationer i andra delar av världen. I EU finns bl a Kommissionen med underavdelningar och Europaparlamentet med partigrupper och utskott.

* Befolkningen i de olika länderna representeras av regeringar och riksdagsförsamlingar o d med departement och riksdagsutskott o d. Under dessa finns myndigheter med särskilda uppgifter.

* På lägre nivåer kommer kommunstyrelser och kommunförsamlingar, med underavdelningar.

De nu nämnda har vissa bestämda maktbefogenheter. Vid sidan av dem finns organisationer för arbetsgivare och anställda av många kategorier och organisationer för olika uppgifter och intressen, t ex forskare, tillverkare och konsumenter.

Nedanför eller utanför organisationerna finns de enskilda människorna med egna kunskaper, erfarenheter och tycken.

När man säger att organisationerna representerar dem inom gruppen är det inte helt korrekt, de representerar på sin höjd en majoritet i gruppen, och de kanske bara representerar ett ledarskikt i gruppen.

I alla planeringsmomentet hur det var, hur det är, kan bli och bör bli

kan göras olika beskrivningar som strider mot varandra. T ex när det gäller kostnader för klimatförbättringar finns olika beskrivningar om hur det bör bli, fattiga länder anser att de rika länderna bör betala mycket, men de rika länderna tenderar av girighet att motsätta sig det.

Arbetsgivare och anställda brukar ha olika uppfattningar om lönernas storlek. Socialdemokrater och moderater kan ha olika uppfattningar i många ärenden. Journalister kan vinkla beskrivningar om hur det är. Direktiv till offentliga utredningar kan vara missledande. Politiker kan göra beskrivningar som utelämnar viktig information för att få fler röster. De kommersiella reklamakarna är specialister på att med förföriska formuleringar framställa varor och tjänster som enbart fördelaktiga för köparna.

Beskrivningar i de fyra planeringsmomenten kan vara av olika kvalitet och kan vara dåliga. Beskrivningar från vetenskapliga institutioner ligger vanligen högt på kvalitetsskalan.

Planeringars uppgift är i första hand att reda ut vad man bör vilja, i andra hand att besluta om åtgärder som leder dit man vill. Vilja och åtgärder bör bedömas efter konsekvenser i viktiga avseenden, varom mera längre fram idet följande.

Det är viktigt att observera, att man kan planera vad man vill utan att ha möjlighet att besluta om åtgärder. Sverige bör hålla sig med en världsplanering som underlag för deltagande i styrningar i internationella organisationer och som underlag för utbyten med delar av världen som inte regleras genom sådana organisationer.

Planeringar syftar i första hand till att skaffa sig kunskaper och i andra hand till att påverka. Det är sålunda bra att skaffa sig kunskaper om

hur det var, är, kan bli och bör bli i andra länder, t ex USA, Kina, Ryssland, utan att ha möjlighet att besuta om förhållandena i de länderna.

Med planeringar avses här kunskapsbildande processer och ska inte förknippas med s k planhushållningar som förekom i det kommunistiska Sovjetunionen.

När det gäller åtgärder som kan följa av uppfattningar om vad man bör vilja och göra finns det två olika områden som beror av maktförhållandena: offentliga demokratiskt styrda beslut i offentliga organisationer och beslut av privata organisationer och enskilda personer.

Det vill säga offentliga organisationer av typ FN, EU, stater och kommuner som har laglig rätt besluta. I världen har sådana organisationer numera vanligen ledning som är vald genom allmänna val, direkt eller indirekt, men det förekommer också ledningar av diktaturtyp o d, som inte följer av allmänna val. De offentliga organisationernas åtgärder är inte opartiska utan beror av var ledningsmajoriteten hör hemma i de politiska skalorna, höger, vänster eller något annat.

Privata organisationer är företag av olika slag, oljebolag, biltillverkare, läkemedelstillverkare, telefonbolag, handelsbolag, tidningsutgivare etc och arbetsgivarorganisationer, branschorganisationer, löntagarorganisationer, ideella föreningar etc. Privata organisationer är numera ofta styrda på ett eller annat sätt av de demokratiska organisationern, men har stor frihet att tycka och göra vad de vill.

Den 6 december 09 börjar FNs klimatmöte i Köpenhamn. Det är meningen att man bl a ska få fram åtgärder som minskar utsläpp av

koldioxidgaser mm som påverkar jordens klimat och kan förstöra jordklotet om inget görs för att förhindra det. Eftersom gaserna sprids i atmosfären är det en fråga för hela världens befolkning. Men eftersom det huvudsakligen är enskilda personer och privata organisationer som gör utsläppen är det svårt att styra förändringar. Utsläpparna inser inte tillräckligt väl konsekvenserna av den förstörelse som pågår.

Världen är på katastrofkurs. Vill man undvika katastroferna måste människorna i världen få kunskaper och bli medvetna om hur saker hänger ihop.

9 **Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?**

Det är människornas verksamheter som avgör världens framtid. För framtidsplaneringen har arbetats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

(Se även Sven Wimmells hemsida <http://wimnell.com>)

- 10 Systemets avdelningar på högsta nivån.
- 10 Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer.
- 10 Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter.
- 10 Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller.
- 10 Individer och samhällen planerar framtiden.
- 16 Klassifikationssystem för verksamheter.
- 18 Människorna har olika behov av information i de olika rollerna.

19 Bilder med samband mellan områdena 1-9 mm och något om informationsflöden.

20 De stora huvudområdena och deras samband.
Den fundamentala påverkanskedjan.

21 Schema med politiska och opolitiska planeringar.

22 Schema över påverkans -och förändringdproblem.

23 Bild med pilar för påverkan mellan olika områden.

24 Ett schema med alla verksamheterna 10-99.

25 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter.

26 Hjärnan. Funktioner.

27 Hjärnan. De inre delarna.

28 Om den fundamentala påverkanskedjan.

29 System för att skaffa och sprida kunskaper och värderingar.

30 De olika mediernas andel av befolkningens mediekonsumtion.

31 Informations- och kunskapsflöden.

32 **Miljö och energi, mänskliga rättigheter, i-länder och u-länder, krig och fred.**

32 Kunskapskanalen på TV: Storforum: Efter Kyoto.

33 Därför är det klimatmöte i Köpenhamn.

34 De avgörande stridsfrågorna på klimatmötet i Köpenhamn.

35 FN:s framtidsscenarier för klimatet är rena fantasier.

37 Tällberg Foundation Papers. Vi kan inte förhandla med Naturen.

40 Köpenhamn – *station på vägen*.

41 Ge klimatarbetet en nystart.

43 Politiken rår inte på naturlagarna.

44 Klimatförhandlingarna.

49 Riskerna mörkas *Falsk trygghet*.

50 Ompröva 2- gradersmålet. *Farlig klimatpåverkan redan här*.

55 Globalt kontrakt för miljö och utveckling.

57 Slutord. Referenser.

59 Temperaturen höjs
 60 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.
 66 EU skärper tonen mot Israel.
 67 Sören Wibeck: "Ett land, två folk -
 Israel-Palestina-konfliktens historia.
 69 Gud och kunskapens äpple.
 72 Fredspristagaren försvarade sina krig.
 73 Overrekkelsestalen.
 78 Inget nytt nedrustningsavtal.
 79 **Klimatmöte och välfärdsfördelning.**
 79 Nu måste världens ledare leva upp till klimatlöftena.
 81 Förurningen gick att hejda
 84 Obama måste göra nytt utspel.
 85 Obama satsar på småföretagen.
 86 Al Gore: USA borde minska utsläpp ännu mer.
 87 56 tidningar publicerar gemensam ledare för klimatet.
 89 Svenskar tycker avtal är viktigt.
 91 Varning för splittring.
 92 Ökad spekulation i utsläppsrätter.
 93 U-länder splittras på klimatmötet.
 94 Den ojämna byteshandeln.
 97 Global skatt på koldioxid det mest effektiva för miljön.
 98 EU föreslår Tobin-skatt.
 100 Allt att vinna på miljöarbete.
 102 Största miljöbovarna.
 102 Första utkastet till långsiktigt klimatavtal.
 103 EU enigt om klimatmiljarder.
 104 Klimatmötet splittrat om vilket avtal förhandlingarna gäller.

105 Ny klimatoenighet i EU.
 106 Klimatet: i omvänd ordning.
 107 Kina kan bli grönt snabbare än väntat.
 108 Kina ställer ökade krav på USA.
 109 Afrikanska länder kräver nyordning i Köpenhamn.
 109 Obama läxade upp bankchefer.
 110 Jordens smältande isar måste räddas redan nu.
 112 COP15 kan bli världens största toppmöte.
 112 Böckerna som ger svar på klimatfrågorna.
 114 Trycket ökar när toppolitikerna kommer.
 114 Det går alldeles för långsamt framåt.
 115 USA har nyckeln till framgång.
 115 Kärngrupp av ledare ska hjälpa Rasmussen till succé.
 116 FN: Avtal möjligt utan åtaganden om bistånd.
 117 Brown varnar för klimatmisslyckande.
 117 Reinfeldt försöker pressa USA.
 118 Reinfeldt talar om 'positiv energi' i Köpenhamn.
 118 Nattmangling att vänta om slutdokument.
 120 Så långt ifrån varandra är länderna.
 123 Klimatfrågan kan inte lösas.
 124 Vårt land kommer att drabbas hårt.
 125 Två grader höjer havet sju meter.
 126 Varmt vatten tar större plats än kallt.
 126 Kyligt i Köpenhamn.
 128 Rika länder öppnar plånboken.
 129 Reinfeldt kallar till 'räddningsmöte'.
 130 Klimatmötet lever farligt.
 131 Temperaturen höjs med 3 grader.
 131 De värsta stötestenarna.

132 Dödläget bröts några minuter i tolv.
 133 USA lovar pengar till omställning i u-länderna.
 134 Livsstilen viktigare än klimatet i Obamas USA.
 136 Uppskjuten budgetsanering grund för nästa kris.

 137 Nytt bud om överenskommelse – följt av ett nej.
 139 Fiasko i Köpenhamn.
 141 Köpenhamnsöverenskommelsen.
 141 Ingenting har hänt.
 143 Miljörörelsen: Ett misslyckande.
 144 Klimatmötet i Köpenhamn ett monumentalt nederlag.
 147 Här är plan B – mixtra med hela klotet.
 148 Världens medier om klimatmötet.
 149 Klimatmötet en milstolpe.
 151 Fiasko för FN.
 152 Det finns i alla fall en vinnare.
 153 Förändrat klimat tvingar djur och växter att flytta.
 154 Klimatmötet: Resultat och misslyckanden punkt för punkt.
 156 FN kan fatta beslut om klimatet utan enhällighet.
 158 Europa på väg få ny roll i världen.
 159 Snabbguide: Så funkar EU.
 162 EU bearbetar "katastrof" i Köpenhamn.
 163 USA-senaten antog sjukvårdsreform.
 164 Kina reviderar upp tillväxt för 2008.
 164 Våga kritisera Kina. **Bild**
 166 Så ska vi fortsätta arbetet med att rädda klimatet.

 168 En sammanhållen klimat- och energipolitik i Sverige.
 Informationsblad om propositionerna 2008/09:162 och 163.
 173 Företagen lovar guld.

174 **Världsproblem. Bistånd. Planering.**
 174 Fördelningsproblem.
 176 Läget i världen. Globaliseringen.
 178 Människornas verksamheter avgör världens framtid.
 179 Planering och styrning. En svensk världsplanering behövs.
 179 Om Sven Winnells hemsida på Internet, lades in våren 1998,
 har adressen <http://winnell.com>
 182 Klassifikationssystemet är ett hjälpmedel.

 186 Folkhälsomål.
 188 Förenta Nationernas Millenniedeklaration. Sammandrag.
 190 FN:s Konvention om barnets rättigheter.
 192 De mänskliga rättigheterna.
 196 Rio-deklarationen om miljö och utveckling. Agenda 21. 1992.
 198 Förenta Nationerna, FN.
 201 Europeiska kommissionen.
 203 Nominerade ledamöter av Barrosokommissionen (2009–2014).
 210 Otydligt maktskifte.
 211 Stockholmsprogrammet (EU)
 216 Det departementen arbetar med. Utdrag från regeringens sidor
 på Internet.
 221 Utrikespolitik och internationellt samarbete i Sverige.
 221 Utrikespolitik och internationellt samarbete 2009.
 222 Utrikespolitik och internationellt samarbete 2008.
 225 Folkrätt och mänskliga rättigheter.
 227 Internationella domstolar.
 228 Sveriges internationella överenskommelser (SÖ).
 230 Global utveckling och bistånd.
 232 Det nya utvecklingssamarbetet.
 233 Åtta huvuddrag i politiken för global utveckling.
 234 Internationellt utvecklingssamarbete.
 236 Multilateralt samarbete.
 237 Millenniemålen - global agenda för utveckling.
 239 Samarbete genom EU.

243 OECD:s biståndskommitté, DAC.
 244 Budget och mål: Internationellt bistånd.
 246 Frågor och svar om global utveckling och bistånd.
 248 Budgetprop för 2010.
 249 Utgiftsomr 5. Internationell samverkan.
 249 Utgiftsområde 6. Försvar och samhällets krisberedskap.
 250 Utgiftsområde 7. Internationellt bistånd.
 251 Utgiftsområde 7. Avsnitt 3.6 Biståndspolitikens inriktning.
 279 Sida.

 299 Nu ska arterna räddas.
 300 Är en ny finansvärld möjlig?
 302 00-talet i retur.
 303 Obama pekar ut al-Qaida bakom bomb.
 304 Inne 2010: elbil, stat och långärmat.

 306 **Sverige.**
 306 Skillnaden mellan fattiga och rika ökar dramatiskt.
 309 Högerregeringen ödelägger människors liv.
 310 Vår violinist tvingas sluta – hon hann inte bli frisk.
 311 Jobbskatteavdraget når inte syftet.
 312 Vänsterns idétorka. Socialdemokratin borde ha öppet mål.
 313 Beslut om försäkringsreglerna.
 314 Regeringen har tvingats till pudel efter pudel.
 315 SD får över fem procent.
 316 Oppositionen nöjda med opinionssiffror.
 318 Sifo ger oppositionen egen majoritet.
 318 Alliansens underläge oroar Reinfeldt.
 320 Moderaterna backar.
 321 Starkt MP i valårets början.
 322 Först om fem år kan krisen vara över.
 323 Valet 2010 avgörande för framtiden i storstäderna.
 325 DN:s Johan Schück om 2010 års ekonomi.
 326 Ekonomer spår något lägre inflation.
 326 1.759 varslade i december.

327 KI: Botten är nådd.
 327 Det händer i din plånbok nästa år.
 329 Vi inför nya regler som sänker läkemedelspriserna.
 331 Dags att sätta punkt för planekonomin i jordbruket.
 333 Fet mat orsakar inte övervikt.
 335 7 av 10 föräldrar vill att deras barn ska flytta hemifrån.
 336 Nio av tio bibliotek drabbas.
 337 Vi går mot striktare regler i det finansiella systemet.
 339 Det moderata fotfolket lyssnar inte på Reinfeldt.
 342 När vi litat på andra mår vi bra.

 344 Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2009 och bostadskostnader mm.
 348 Årskostnader år 2009, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
 348 Pensionärers kostnader 2009.
 349 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. 2006 och 2009. Skatter och överskott i hushållsbudgetarna.
 350 Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna. Kommentarer till tabellen för 2006.
 351 Inkomstskatterna för förvärvsarbetande icke-pensionär med jobbskatteavdrag inkomståret 2009.
 351 Skatteförslag.
 353 Förmögenhetsskatt och fastighetsskatt bör ej återinföras.

 355 Utredningar av Sven Wimmell.
 355 Beskrivningar om svensk politik 050605-081108.

 356 Innehåll i Sven Wimmell 090131: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Världen och Sverige i början på 2009. (<http://wimmell.com/omr36-39y.pdf>)
 363 Innehåll i Sven Wimmell 090315+090319: Globaliseringsrådets skatteutredningar och andra utredningar om levnadskostnader, skatter, bidrag och välfärdsfördelning. <http://wimmell.com/omr36-39z.pdf>

365 **Sammanfattning och några kommentarer.**
 366 Sammanfattning av Planering, klimat och välfärdsfördelning.
 374 Människornas verksamheter, kort sammanfattning på en sida.
 375 Den fundamentala påverkanskedjan
 377 Verksamheter i Haiti.
 379 Klimatplanering. Världsplanering. Att planera Sverige och världen

380 **Kompletteringar 2010**
 381 Socialdemokraterna - historia och ideologi.
 383 Vänsterpartiet - historia och ideologi.
 384 Miljöpartiet - historia och ideologi.
 386 Moderaterna - historia och ideologi.
 388 Folkpartiet - historia och ideologi.
 389 Centerpartiet - historia och ideologi.
 391 Kristdemokraterna - historia och ideologi.
 392 Piratpartiet - historia och ideologi.
 393 Småpartier kan avgöra höstens val.
 395 Partiledardebatt angav valfrågorna.
 396 Världens utmaningar under tiotalet: Maktfördelningen.
 397 Världens utmaningar under tiotalet: Fattigdomen.
 397 Världens utmaningar under tiotalet: Konflikterna.
 398 Världens utmaningar under tiotalet: Klimatet och miljön.
 399 Rapport i FN: Färre dör i krig.
 399 Fattigdom allvarligaste problemet.
 400 Klimat. Dags för världen att gå från kunskap till handling.

404 Pierre Rosanvallon: "Demokratin som problem.
 406 Opinionsbildning: Alla tar hjälp av andra som vet mer.
 407 Manuel Castells: Communication Power.
 409 Journalisterna som gav oss sanningen åter.
 413 Italiens osynliga slavar.
 415 Flykting- och asylfrågor, skydd mot terrorism, tull och migration. Malmström utfrågas i EU-parlamentet.

419 Hushållskassornas gyllene år.
 420 Nästan bara män har miljoninkomster.
 420 Fler svenskar än någonsin.
 421 ISF Inspektionen för socialförsäkringen.
 422 MSB Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
 423 Så här vill vi förändra regelverket för A-kassan.
 425 Så blir sjukförsäkringen om vi vinner valet i höst.
 428 TCO: "Större hänsyn måste tas till individen
 429 Rödgrön plattform för Sveriges säkerhets- och försvarspolitik.
 430 Vår politik (s)
 430 Våra viktigaste frågor (V)
 431 Håll koll på kunskap.
 432 Skolinspektionen om skolors arbete med skriftliga omdömen.
 434 Bara hälften av skolornas pengar går till undervisning.
 436 Borg föreslår ny bankskatt.
 437 95 000 i EU dör varje år i yrkesrelaterad cancer.
 439 Mer gränshandel lyfter Systembolaget.
 440 Fler pappor väljer att ta ledigt.
 441 Ljudterror — på jobbet och på krogen.
 442 Ambassader läggs ned och nya öppnas.
 443 GM överens med Spyker om försäljning.

444 Skälvet i Haiti: Detta har hänt.
 447 Ett av världens mest härjade länder.
 448 FN lovar mer och snabbare hjälp.
 449 FN-chef vill öka fredsbevarande styrka.
 450 Haiti kan inte räddas om inte USA tar ledningen.
 451 Vi behöver vatten och mat snabbt.
 453 Risken för epidemier ökar.
 454 Port-au-Prince i kriminellas händer.
 455 Hård kamp för Haitis övergivna barn.
 456 Efter skälvet — vem styr Haiti?
 457 Så kan du hjälpa de nödställda på Haiti.
 459 De vill skapa ordning mitt i kaoset.
 462 Vanmakten är det värsta. Letandet efter överlevande avslutas.

Tiden efter 16 maj 2018.

På grund av tidsbrist har det som hänt i Sverige och världen mellan 16 maj och 1 november ännu inte behandlats på hemsidan. Förhoppningsvis kan något om det komma såsmåningom.

Men nu har världens och Sveriges problem vuxit så mycket att det är nödvändigt redovisa det som händer. I dokumentet nu visas artiklar från och med 1 november om klimatet och om regeringsbildningen. I senare dokument ska visas artiklar om svenska och utrikes förhållanden.

**Kapitel 2: Innehåll i en stor
sammanfattning 16 maj 2018
med fyra dokument.**

Sven Winnell. 16 maj 2018:

Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet. Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.
<http://winnell.com/omr40zo.pdf>

Innehåll

Kapitel 1: Introduktion. Om hur Sverige och världen fungerar - och inte fungerar.

Det har inte alltid funnits människor på jorden. I 165 miljoner år regerade dinosaurierna, men för 65 miljoner år sedan dog de ut sedan en komet fallit ned och fördärvat levnadsvillkoren. Några små möss överlevde och från dem har utvecklats våra dagars djurliv och mänskligheten.

Såsmåningom åstadkoms skriftspråk så att det finns beskrivningar sedan drygt 5000 år. Människorna skaffade sig hövdingar, furstar, kungar och kejsare som bekämpade varandra med krig. De senaste hundra åren har förekommit två världskrig och mindre krig har följt.

För hundra år sedan bröt tanken om demokrati igenom och de flesta av världens nära 200 stater är nu demokratier som dock är det mest formellt och fungerar illa. I demokratier får folket rösta och utse representanter som ska styra. Ska det fungera väl måste folket ha kunskaper om hur samhällena fungerar, och där brister det.

"Samhällsplaneringens problem, Hur ska man kunna förbättra världen." är ett projekt som sedan 29 april 1998 redovisas på internet på hemsidan winnell.com. De senaste sammanställningarna där, är :

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://winnell.com/omr40zl.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 del 2 av 3: FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.
<http://winnell.com/omr40zm.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 de 3 av 3: Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.
<http://winnell.com/omr40zn.pdf>

De tre hänger ihop och är en beskrivning om hur Sverige och världen fungerar - och inte fungerar.

Världen styrs av människornas verksamheter och de har ordnats in i 9 huvudområden som sedan delats in i underområden så att det tillsammans blir 129 verksamhetsområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	20 områden
2. Religiösa verksamheter o d.	5 områden
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	15 områden
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	3 områden
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	11 områden
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	30 områden
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	21 områden
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	12 områden
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	12 områden
Summa	129 områden

Områdena är ordnade med utgångspunkt från att utvecklingen i världen ska ske enligt demokratiska principer. Det är i princip världens nu cirka 7 miljarder personer som ska styra utvecklingen.

Alla röstberättigade borde känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Första delen, 40zl, börjar med en kort översikt om systemet för de mänskliga verksamheterna . Följt av en orientering om världshistorien och Sveriges historia.

Sedan kommer en översikt om verksamhetsområdena 1-5 samt en sammanställning om de 129 verksamhetsområdena med uppgifter om myndigheter och professorer inom områdena.

Verksamheterna 1-5 är grunden för områdena 6-9 som gäller ekonomiska/teknologiska verksamheter i 6 och kulturella verksamheter i 7-9.

Område 1 innehåller två stora delar:

Område 10 som gäller verksamheter som ordnar och översiktligt i bibliotek o d beskriver mänskligt vetande som finns, vetande man vill utöka genom forskning , verksamheter som översiktligt beskriver ekonomiska och kulturella verksamheter och verksamheter som beskriver det mänskliga vetandets och tänkandets utveckling i filohistoria, idé- och lärdoms historia o d.

Områdena 11-19 som gäller individernas inre verkligheter, det de har i huvudet med kunskaper om sig själva och världen utanför, världsbilder, ideologier, hur man klarar sig i vardagen, hur man vill ha framtiden, hur man bör bete sig gentemot andra människor och gentemot de gemensamma samhällena.

Verksamheterna i områdena 11-19 är de viktigaste och ligger till grund för alla andra verksamheter. Verksamheterna kan påverkas av skolor od, information i böcker, tidningar, tidskrifter, radio, tv, internet, reklam, propaganda, torgmöten, demonstrationer, underhållningsprogram o s v.

Verksamheterna i område 2 gäller religioner och de kan också, åtminstone delvis, anses ingå i områdena 11 -19.

Område 3 gäller politik:

31-34 politiska vetenskaper,

35 verksamheter i demokratiska församlingar och

36-39 politiska verksamheter av individer och organisationer med politiska krav om politisk styrning.

Område 4 gäller forskning om samband mellan olika verksamheter. Denna forskning är utvecklad som särskild verksamhet och samband utreds vanligen i samband med något särskilt område.

Område 5 gäller naturforskning. Naturen kan inte beskriva sig själv och då kommer 5 att gälla människornas beskrivningar av naturfenomen. I Alla andra områden för mänskliga verksamheter kan människorna i princip själva beskriva sina verksamheter, men eftersom de flesta är dåliga på det är det vanligen särskilda utredare och forskare som beskriver mänskliga verksamheter.

Del 2 , 40zm, handlar om FN. EU, tidningsartiklar om utrikes förhållanden. Sveriges riksdag och de svenska landstingen och kommuerna.

Del 3, 40zn, handlar om Sveriges regering, vad den gör och borde göra och innehåller ett stort kapitel med tidningsartiklar om de politiska partierna och deras problem.

12 **Kapitel 2: Boende och bostadsbygge.**

13 Tidigare dokument om boende och byggande.

19 Snabbare handläggning av investeringsstöd för bostäder

19 Stöd för hyresbostäder och bostäder för studerande

21 Investeringsstöd för hyresbostäder utökas

22 Tuffare krav på låntagarna stoppar byggen

25 Brist på helhet bakom minskat byggande

26 Rekordmånga nya bostäder står utan köpare

27 Därför ska man inte kalla fattiga områden för getton

30 "Stort utbud av villor till salu – men priserna stabiliser

32 Stockholm spås bli europeisk tillväxtraket

33 Befolkningsstorlek per kommun, 2015

34 Antal hushåll efter boendeform och bostadsarea,

37 En rapport om trångboddheten i Sverige

38 Antal hushåll efter hushållstyp

42 De föreslagna nya lägenhetstyperna

44 Bostad 2 rum och kök och 3 rum och kök i mindre skala

45 Bostad 2 rum och kök i större skala

46 Bostad 3 rum och kök i större skala

47 Fyra rum och kök.

48 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen

49 Bostad 2 rum och kök med större sovrum

50 Bostad 2 r o k, beskrivning

50 Bostad 3 r o k, beskrivning

51 Bostad 4 r o k, beskrivning

51 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen

52	Bostad 2 r o k med större sovrum, beskrivning
52	Det är viktigt med rejäla balkonger
53	Antal lägenheter i flerbostadshus efter storlek. Riket
54	Trångboddhet
58	Bostadsmarknadsanalyserna för 2017
59	Vad man har och vad man gör i bostäderna.
59	641- 642 Det börjar med maten.
60	643. När det gäller bostaden har boverket krav
60	644. Teknisk utrustning för vatten och avlopp, energi m m
60	645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag
61	646 Utveckling av de inre verkligheterna
63	647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter,
63	649 Personvård: barn, hemsjukvård o d .
64	Fem råd att följa för ett längre liv
65	Nyktra veckor före operationen kan halvera risker
68	Fakta i frågan: Hur stor är bostadsbristen?
74	Äter svenskarna allt mindre kött?
78	Skolan som enbart serverar vegetarisk mat
80	Barnadödlighet
82	Låg kunskap om kronisk trötthet
83	Hälsan blir bättre – men inte för alla
85	Det här dör vi av. Dödligt våld tar fler liv
86	Orättvist att hälsoklyftorna i samhället har ökat
87	Statligt stöd ojämnt mellan pojkar och flickor
89	Kan små barn ha ”psykopatiska drag”?
92	Stäng den svarta marknaden
94	Hyresgästföreningen kritisk till förslaget om slopad bytesrätt
95	Elbilen vinner på låga milkostnader
98	Små ekonomiska marginaler gör hushåll sårbara

99	<u>Kapitel 3: Levnadsförhållanden, inkomstskatter, barnbidrag, bostadsbidrag o d.</u>
100	Inkomstskatterna
102	Konsumentverkets beräkningar 2017
105	Förvärvsarbete i åldrar 18-65 år. 2017
108	Utrymmesstandard
109	Månadskostnader år 2017, förvärvsarbete icke-pensionärer.
109	Årskostnader år 2017, förvärvsarbete icke-pensionärer.
110	Pensionärer 2017
110	Årskostnader år 2017, pensionärer
112	Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring
112	2017 Förvärvsarbete icke-pensionärer utan barn.
	Inkomstskatt i % av inkomst
113	2006-2016 Förvärvsarbete icke-pensionärer utan barn.
	Över- och underskott
118	Underskott och överskott i hushållsbudgetarna
	Skillnad 2006-2014.
119	Skillnad i överskott mellan ensamma och makar/sambor.
120	Ensamstående missgynnas och makar/sambor gynnas i inkomstskattesystemet.
120	Mer om skatter och bidrag.
123	Barnkostnader
123	Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.
126	Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna

128 **Kapitel 4: Statistik från SCB om hushåll, inkomster och boende.**

129	Befolkningsstorlek per kommun, 2015
130	Antal hushåll efter hushållstyp
134	Sammanräknad förvärvsinkomst 2016
136	Taxeringen år 2017 i sammandrag Hela riket,
139	Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension
142	Nya svenska medborgare från drygt 160 länder
146	Förväntad medellivslängd per län efter kön, 2013–2017
148	Förändring av antal hushåll per kommun 2017
150	Hushållens boende
150	Högst utbildningsnivå i Stockholmsområdet
151	Invånare med minst treårig eftergymnasial utbildning
152	Utbildningsnivå efter kön
153	Boendeform efter ålder
154	Antal personer/hushåll efter antal rum och kök
155	Drygt 4,8 miljoner bostäder i Sverige
156	Andel hyresrätter och bostadsrätter
157	Antal lägenheter i flerbostadshus
160	Antal och andel hushåll efter boendeform, bostadsarea
163	Genomsnittlig bostadsarea per person efter hushållstyp
167	Låginkomsttagare bor ofta i hyresrätt
167	Ägt småhus vanligaste boendeformen för barn
168	Storstadsområden
169	Övriga kommuner
172	Stora skillnader i lön mellan de högst och lägst betalda yrkena.
176	SCB:s statistik om löner

177 **Kapitel 5: Från Boverkets hemsida om bostadsplanering.**

178	Bostadsplanering
178	Bostadsmarknaden
179	Bostadsbyggandet kan nå en topp i år
181	Marknadsrapporter
181	Bostadsmarknadsenkäten 2017
182	Bostadsmarknaden i regioner och kommuner
183	Bostadsmarknaden för olika grupper
184	Kommunernas verktyg
185	Allmännyttan finns i de flesta kommuner
186	Förändringar i allmännyttans bestånd
188	Utdelningar från allmännyttiga bostadsföretag
192	Riktlinjer för bostadsförsörjningen
195	Digital handbok om kommunernas bostadsförsörjningsansvar
196	Ägardirektiv, bostadsförmedling och hyresgarantier
198	Samverkan inom och mellan kommunerna
200	Mark – ett kommunalt verktyg för bostadsförsörjningen
203	Bostadsbeståndet i Sverige
204	Upplåtelseformer och boendeformer i Sverige
206	Regionala bostadsmarknadsanalyser 2017
207	Bostadsmarknadsanalysernas innehåll 2017
211	Seminarier med länsstyrelserna 2017
213	Länsstyrelsen ger råd, information och underlag
214	Boverket ger stöd i bostadsmarknadsfrågor

216 **Kapitel 6: SOM-institutet.
Samhälle Opinion Medier**

217 SOM-institutet. Samhälle Opinion Medier.

217 SOM-seminariet 2018
Trenduppdatering och översikt
Alltmer polariserat medieförtroende
Älska din nästa - Partiernas sympatikapital inför valet 2018
Svenskarnas förtroende för försvaret
Svensk Samhällsoro
Betyg på regeringen
Opinion om migration och religion
Biblioteksbesök och läsning i Sverige
Är svensk demokrati (o)jämlig?
Svenskarnas viktigaste samhällsfrågor
Hela förmiddagspasset
Hela eftermiddagspasset
Se hela seminariet i efterhand på SVT-play

218 Klimatet och terrorismen oroar svenskarna mest

220 De tio saker som oroar mest

221 **Kapitel 7: Vårbudgeten och den tillhörande
riksdagsdebatten. Budgetmotioner**

222 Vårbudgeten 2018 på fem minuter

225 Vårens budget innehåller reformer för 2,6 miljarder

228 Riksdagsdebatt med anledning av vårpropositionens
avlämnande

277 Moderaternas vårbudgetmotion 2018

279 Vi vill satsa på välfärden – och minska bidragen

282 Kristdemokraternas vårbudgetmotion 2018

285 Liberalernas vårbudgetmotion 2018

288 Centerpartiets vårbudgetmotion 2018

289 Sverigedemokraternas vårbudgetmotion 2018

293 "SD öppnar för att stödja M-förslag om skattesänkningar
genom lägre bidrag

294 Oppositionens förslag

296	<u>Kapitel 8: Förstamaj och något om ett par veckor därefter.</u>	359	Nya mätvärden ska göra lastbilarna bränslesnålare
		360	Dyra körkort och ointresse hos unga förvärrar förarbristen
298	Stefan Löfvens tal på 1 maj 2018: Det starka samhället.	361	"Peter Wolodarski: Släpp fram Europatåget nu, inte 2040
305	Tillbaka till 50-talet med Löfvens vision	363	Tips inför tågresa utomlands
307	S: 600 kronor mer till dem med låg pension	365	Tacka internet för enklare tågresa i Europa
		366	Nytt program sänkte antalet långtidssjuka
308	Magdalena Andersson riktade hård kritik mot SD	367	M: S-styrda majoriteten skönmålar socialtjänsten
309	Politiken ska ge människor möjlighet delta i förändringen	368	Nyanlända har fått arbete snabbare
312	Krav på ökad flygskatt inför MP-kongress	369	Fler med utländskt påbrå studerar vidare på högskolor
313	Jonas Sjöstedts tal på 1 maj 2018, Stockholm	371	Människohandel med arbetare ökar kraftigt
		373	Kvinnor födda i utlandet skapar jobb åt invandrare
318	Karl-Petter Thorwaldssons Förstamajtal 2018	376	Hon vill hjälpa nya företagare med nätverk
330	Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.	378	Klyftorna är mindre i länder där många är med i facket
		379	Vilket parti vågar styra upp den ohämmande kapitalismen
330	Arbetande inom industrin	381	Amazon och konsten att spela monopol
331	Stark uppgång trots färre anställda	383	Så lätt får ex-politiker tillgång till makthavarna
331	10 frågor till Mikael Damberg	389	Sverige har en naiv syn på lobbying
331	66/68 Tillverkning av varor	390	Kritik mot kort: "Subvention till lobbyister
335	69 Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.	392	Synen på lobbyister i andra länder
335	Skogens nya guldålder	394	Regeringen passiv när andra länder sänker digitalmomsen
339	Så vändes misstro till makt i medieskuggans Hofors		
348	Goodenoughs uppfinning blev tillräckligt bra	396	M lovar mer fokus på klimatet
352	Rusningen på batterier sätter press på Northvolt	397	Nu ska Stefan Löfvens Sverige bygga nya murar
354	ABB har investerat 10 miljoner euro	398	Tuffare invandringspolitik kan ge samarbete med M
		400	Försöket att locka SD-väljare en riskfylld strategi
355	Miljökrav på bränsle ger ökade utsläpp	401	Hemlösa mötte Åkesson med hyllningar – och svekdebatt
356	Skärpta åtgärder mot utsläpp från mat och flyg krävs		
358	Vatten hotar gator och källare	402	Trumps optimala avtal är en hägring i öknen

403 Du kan inte ana hur fel vi har om världen
 405 Social trygghet på EU-nivå hotar den svenska modellen
 408 Partierna pluggar en ny politisk geografiläxa
 409 Vildar borde inte vara ett problem

 410 Nya djurskyddslagen ett svek mot Astrid och djuren
 412 Det finns en risk som du aldrig kan påverka
 416 Samla data om vård för att göra den bättre och mer jämlik
 419 Därför är Koranen ingen okänd värld för den som läst Bibeln
 421 "Böneutrop välkomnas i Växjö
 421 Metoorörelsen måste bli ett världsomspännande uppror
 423 Vad vinner vi på att införa en lag mot hedersbrott?
 426 Extremt hög beläggning på landets häkten

 427 Nobelpriset inställt – krav på krisutredning
 430 Kvinnornas vittnesmål står nu för alltid i historieböckerna
 431 Det enda de kan göra nu är att de återstående kollektivt avgår
 433 6 frågor om Akademien som behöver svar
 434 Vad var det Akademiledamöterna skrattade åt
 436 Lotass beslut står fast – lämnar Akademien
 436 De har ingen rätt att bevilja mig

 437 Hot eller våld drabbar var tredje myndighetsanställd
 439 Vi måste bli smartare om vi ska kunna lösa svåra problem
 441 Leonardo da Vinci

 444 Därför måste demokratins vänner lära sig förstå dess fiender
 446 Kommentarer.

450 Kapitel 9: Löner, pensioner och inkomstskatt.

451 LO. Lönerapport 2017
 452 Sammanfattning

 467 Sammanräknad förvärvsinkomst 2016 – decilindelning
 469 Taxeringen år 2017 i sammandrag Hela riket,
 472 Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension

 475 INOM VÅRDEN FINNS SVERIGES VANLIGASTE YRKEN
 476 10 vanligaste yrkena för kvinnor
 477 10 vanligaste yrkena för män

 481 SKILLNADER I LÖN MELLAN DE HÖGST OCH LÄGST
 BETALDA YRKENA
 486 Från SACO.se 4 maj 2018

 484 Förvärvsarbetande och pensionärer med de lägsta inkomsterna
 redovisas illa i den offentliga statistiken.

 487 Inkomstskatterna
 490 Ensamstående missgynnas och makar/sambor gynnas i
 inkomstskattesystemet
 491 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna
 492 Mer om skatter och bidrag
 494 Om barnkostnader

 495 Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter
 495 Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%
 497 Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna

499 **Kapitel 10: PartiledarTVdebatt**

- 500 Partiledare möts i duell om migrationsfrågan
500 Debatten gjorde inte oss väljare ett dugg klokare
501 Partiledardebatten – duell för duell
- 503 M öppnar för att samtala med SD i migrationsfrågan
505 De politiska blocken löstes upp under sändning
506 Maktpartierna kan inte trola bort konflikten
507 L redo spräcka Alliansen om M gör upp med S
509 Kristersson och Löfven har skakat bordet
- 510 Första krisen kom vid sämsta tänkbara tid
512 Partistyrelsen fick tio minuter att säga sin mening
513 Löfven slår ifrån sig den interna kritiken
- 514 KD öppnar för att ha med SD i utredning om migration
515 Sverigedemokraterna präglas av en angivarmentalitet
- 516 Inför skolpeng efter resultat och förstatliga dåliga friskolor
518 Försök inte hålla migrationen utanför valrörelsen en gång till
- 519 Moderaterna: Ställ krav på dem som får socialbidrag
520 De vackra orden döljer inte Alliansens splittring

522 **Kapitel 11: Efter TVdebatten**

- 523 TV-debatten ledde inte till övenskommelser eller samsyn
523 Stefan Löfven om socialdemokraternas politik.
- 525 Hur Sverige och världen fungerar - och inte fungerar.
527 Innehåll i 40zl
532 Innehåll i 40zm
533 Innehåll i 40zn
534 Några citat från 40zl, 40zm och 40zn
534 Människligheten har förändrats sedan tidernas begynnelse
535 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
538 Utvecklingens krafter.
539 Systemet för mänskliga verksamheter
542 Den fundamentala påverkanskedjan
544 11-19. Individernas inre verkligheter
547 Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna
- 549 Utrikes förhållanden
549 Inrikes förhållanden
550 Politikområden för politiken 8 mars 2018
552 Regeringens verksamheter
573 Sammanfattningsvis
574 Regeringen bör ha en regionplanering för jämlikhet som visar alla förhållanden och skillnader i landets olika delar: hur var det, är det, kan det bli och bör det bli?
575 Så planeras Sverige
576 Sverige bör sträva till ett hållbart Sverige och en hållbar värld med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet.
- 577 Mandatperiodens bästa parti för miljö är Vänsterpartiet
580 Så omformades sexualiteten till ett medel för kontroll över människan
583 Om det människofientligas frammarsch

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3:
Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://winnell.com/omr40zl.pdf>, [del 2=40zm.pdf](#), [del 3=40zn.pdf](#)

Innehåll:

7 Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.

- 7 Människligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
- 8 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter
- 11 Utvecklingens krafter.
- 12 Systemet för mänskliga verksamheter
- 15 Den fundamentala påverkanskedjan
- 17 Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.
- 37 Sveriges regeringar under 100 år
- 39 Makthavare i världen efter andra världskriget.
- 41 Världskarta med världens befolkning
- 42 Sven Winnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?

52 Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia

- 53 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.
- 61 World Values Survey
- 62 Kulturkartan 2015
- 63 Världsarvslistan
- 63 Världsnaturfonden WWF
- 64 Utrikespolitiska institutet
- 65 Gapminder
- 65 Exempel på statistik: Choose a graph
- 66 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
- 67 Afrika söder om Sahara
- 68 Asien och Oceanien
- 69 Europa och Centralasien
- 70 Mellanöstern och Nordafrika
- 71 Nordamerika Latinamerika och Karibien
- 72 Amnesty. Årsrapport - mänskliga rättigheter 2016/2017
- 74 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring
- 80 Sveriges historia
- 85 Vänstervåg. Högergång
- 89 Sveriges kungalängd
- 92 Regeringskansliet genom tiderna
- 106 Palm, August, "Mäster Palm"

107	<u>Kapitel 3: Något om områdena 1-5</u>	184	Forte
110	SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.	185	Riksbankens Jubileumsfond
111	101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.	186	VINNOVA
111	Kungliga biblioteket - Sveriges Nationalbibliotek.	186	KK-stiftelsen
117	Klassifikationssystemet för verksamheter och bibliotekssystemen.	187	106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter
118	Om klassifikation	187	Yrkesverksamheter enligt SSYK 2012. Näringsliv enligt SNI 2007. Utbildning enligt SUN 2000, SCBs statistik om allt.
120	LIBRIS/SAB klassifikationssystem	189	Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 Reviderad 2016
121	Dewey decimalklassifikation	194	Gymnasiet
124	103. Encyklopedier och övergripande värderingar	208	108. Samhällskunskap
123	Encyklopedi	208	Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer
125	FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter	214	Mer om verksamheter
126	Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna	216	Sociologi
127	Medborgerliga fri- och rättigheter	222	Framtidsplaneringar
129	104. Övergripande filosofiska verksamheter om samband	223	Schema över påverkans- och förändringsproblem
130	Systemet för mänskliga verksamheter	224	Förteckning över verksamheter
139	Kommentarer till Samhällsplaneringens problem.	225	109. Filosofins historia. Idé- och lärdoms historia
142	Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter och bibliotekssystemen DC, DK och SAB.	226	Filosofi
148	105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha	234	Filosofins historia. Bertrand Russell om västerlandets visdom.
148	Samhällsplaneringens problem.	235	De stora filosoferna
150	Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2016	236	Ludwig Wittgenstein
177	Vetenskapsrådet	238	Idé- och lärdoms historia
181	forskning.se	241	I skuggan av framtiden. Modernitetens idéhistoria.
183	Formas		

262 **11-19. Individernas inre verkligheter**

262 **SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter**

263 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter

264 Hjärnan

285 människosyn

287 tro och vetande

288 erfarenhet

289 minne

294 bildning

297 realism

300 idealism

302 förnuft

303 intuition

304 attityd

306 inläring

307 intellektualism

310 antiintellektualism

313 vanföreställning

314 dagdröm

315 hallucination

317 fördom

318 opinion

320 norm

321 institution

323 **SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.**

324 förändring.

354 framstegstanken

327 tradition

328 framtidsforskning

330 Framtidskonventet

332 växthuseffekten

338 **SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.**

339 värdering

340 emotion

341 empati

343 sympati

344 kärlek

352 erotik

353 estetik

358 stress

360 depression

362 **SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.**

363 nätverk

364 världsbild

366 världsåskådning

367 livsåskådning

368 ideologi

370 religion

372 buddhistisk filosofi

374 indisk filosofi

375 islam

382 konservatism

385 liberalism

389 socialism

392 kapitalism

395 globalisering

397 nationalism

399 populism

400 rasism

403 främlingsfientlighet

404 hedersvåld

406 islamisk kvinnoosyn.

407 etnicitet

408 integration

409 levnadsnivå

410 livskvalitet

411 politik

413 **SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.**
 414 biologisk psykologi
 417 personlighetsutveckling
 418 personlighetspsykolog
 420 perceptionsstörning
 421 ADHD
 422 psykisk störning
 424 psykosjukdom
 425 psykiatri
 429 socialpsykologi

430 **SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.**
 431 logik

437 **SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.**
 438 etik
 443 moral
 444 kardinaldygder
 445 dödssynd
 446 rättvisa
 447 brottslighet
 448 polisen
 454 Tidningsutgivarna
 455 dagstidning

460 **SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.**
 461 Informationsstress vår nya folksjukdom.
 462 Opinionsundersökningar.SOM-institutet

464 **2. Religiösa verksamheter.**

465 **31-34. Politiska vetenskaper**

466 **35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter**
 467 SW . 351 Sveriges riksdag

468 SW . 352 Kommun- och landstingsfullmäktige

469 Sven Winnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.
<http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf>

470 SW . 353 Sveriges regering
 471 Politikområden för politiken 28 juli 2017
 473 Politiska och opolitiska planeringar

474 SW . 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

475 **36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verksamma personer. SOU.**
 475 Politiska partier i Sverige
 475 Statens Offentliga Utredningar, SOU
 475 Sven Winnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
<http://winnell.com/omr658f.pdf>

476 **4. Sambandsforskningsverksamheter**

477 **5. Matematik och naturvetenskap.**

478 **Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och**
bolag. Professorer vid universitet och högskolor

479 Kompletteringar med yrken, näringsliv, utbildning m m

480 **SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.**

515 **SW 2 Religiösa verksamheter o d.**

521 **SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**

535 **SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.**

536 **SW 5 Naturforsknings - och matematikverksamheter.**

549 **SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**

550 SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

551 SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

570 SW 62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)

586 SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske o

595 SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

605 SW 65 Administration, distribution

606 SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

607 SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

608 SW . 6525-6529 Militära verksamheter o d

614 SW . 653 Handelsverksamheter.

623 SW . 654 Telekommunikationsverksamheter

624 SW . 655 Förlagsverksamheter o d.

625 SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

628 SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

633 SW . 658 Företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

642 SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od

643 SW 66/68 Tillverkning av varor.

646 SW 69 Tillverkning/ byggande avbyggnader o anläggningar

647 **SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**

648 SW 70 Allmänt om konst o kultur

653 SW 71 Övergripande formgivning/ planering fysiska miljöer.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

664 SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning

667 SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål.

672 SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, tecken 77 Fotografi.

675 SW 78 Musik (konserter o d 792)

681 SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

683 SW . 7911-7913 Seder och bruk.

686 SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

688 SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

691 SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

692 SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips

693 SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

694 SW . 7951 Socialvård..

695 SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

701 SW . 7957 Undervisning o d.

724 SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet

725 SW . 7959 Sociala miljöer i allmänna grupper o d.

726 SW 796/799 Sport, idrott o d.

730 **SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur**

731 SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

735 SW 81 Litteraturvetenskap.Litteraturhistoria.

737 SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

738 **SW 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi och historia. Biografi.**

739 SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

741 SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

743 SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

744 SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Kapitel 5: Kommentarer till del 1

Innehållsförteckningen till del 1 finns i kopia med början efter de nu inledande kommentarerna.

Kapitel 1: Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter.

Människornas levnadsvillkor beror av individernas materiella och psykiska förhållanden och av de fysiska och sociala miljöer de vistas i.

Utvecklingen i världen beror av människornas verksamheter som har ordnats in i ett system för 129 mänskliga verksamheter i 9 huvudområden.

Individerna behöver kunskaper om alla verksamhetsområden för att klara vardagslivet och behöver inkomster från yrken som de trivs med och som är till nytta för samhällena.

De behöver också kunskaper om alla verksamhetsområden och samspillet mellan dem för att i demokratiska processer kunna påverka utvecklingen mot framtiden på lämpligt sätt.

Systemet för mänskliga verksamheter beskrivs kort med hjälp av Systemet Libris för svenska bibliotek.

Kapitel 2: Något om världshistoria och Sveriges historia.

I korthet beskrivs historien som en förutsättning för det följande.

Kapitel 3: Något om områdena 1-5.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.
101 Arkiv och 102 bibliotek. Om det vetande som finns.
103. Encyklopedier och övergripande värderingar
104. Övergripande filosofiska verksamheter om samband
105. Övergripande om forskning. Om det mer vetande man vill ha
106-107. Övergripande om ekonomiska och kulturella verksamheter
108. Samhällskunskap
109. Filosofins historia. Idé- och lärdomshistoria

11-19. Individernas inre verkligheter

2. Religiösa verksamheter.

3 Politiska verksamheter

31-34. Politiska vetenskaper

35. De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter

36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verkssamma. SOU

4. Sambandsforskningsverksamheter

5. Matematik och naturvetenskap.

Detta är verksamhetsområden som de demokratiska församlingarna, politiska partier, andra politiska aktörer och regeringen i stor utsträckning försummar.

Man bör isynnerhet observera området 11-19 Individernas inre verkligheter, som har avgörande betydelse för hur de röstar fram personer till förtroendeposter i de demokratiska församlingarna, till personer i regeringar och i myndigheter och organisationer o d som medverkar till styrningen av världen

Världens utveckling beror av de inre verkligheterna hos världens nu cirka 7 miljarder personer. Och Sveriges utveckling beror av

utvecklingen i världen och av svenskarnas utveckling av världen och Sverige.

I Sverige bör politiken gå ut på att förbättra de inre verkligheter-na och de demokratiska processerna samtidigt som man utvecklar de ekonomiska och kulturella verksamheterna i verksamhetsom-rådena 6-9.

De inre verkligheterna styr de demokratiska processerna, som styr alla verksamheterna i verksamhetsområdena 1-9 , som avgör individernas levnadsförhållanden, de mänskliga rättigheterna och jämlikheten.

För de mänskliga rättigheterna och levnadsvillkoren i världen har Förenta Nationerna rekommendationer som de flesta av världens länder anslutit sig till. För Sverige gäller svenska lagar och förord-ningar.

I Sverige har valrörelsen för valen hösten 2018 kommit i gång. Viktigt är verksamheterna 36-39. Politiska partier och organisationer. Politiskt verkamma. SOU.

Viktigt är individerna levnadsförhållanden och då är viktigt hur man behandlar de demokratiska processerna. Det är viktigt att undvika de populistiska/nationalistiska idéerna och viktigt att understödja de globala perspektiven.

Kapitel 4: Statliga myndigheter stiftelser och bolag. Professorer vid universitet och högskolor

I kapitlet har i systemet för mänskliga verksamheter angetts kunskaps-områden i bibliotek samt regeringens myndigheter o d enligt senaste tillgängliga statistik samt professorer/professurer vid universitet, högskolor o d. Hänvisningar finns till sammanställningar där yrken, näringsgrenar, utbildningar, forskningar statistik mm förtecknas.

Viktigt är området 90 om tidningar, tidkrifter, journalistik o d som medverkar till utvecklingen av individernas inre verkligheter och utvecklingen av de politiska processerna. Men till det medverkar också verksamheter om reklam och underhållning m m som nämns bl a i annonser och s k sociala medier. Individerna inre verkligheter utsätts för påverkan i många verksamheter.

Kapitel 5: Kommentarer till del 1

Finns i <http://winnell.com/omr40zm.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 del 2 av 3:

FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.

<http://winnell.com/omr40zm.pdf>

Innehåll:

Sida

10	Kapitel 6: Förenta nationerna, FN och Europeiska unionen, EU
11	Förenta Nationerna, FN 12 februari 2018. Engelsk text
13	Svenska FN-förbundet 17 februari 2018. Svensk text.
15	INFO OM FN
18	17 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
33	Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna
38	FN SOM ORGANISATION
39	GENERALFÖRSAMLINGEN
39	SÄKERHETSRÅDET
39	EKONOMISKA OCH SOCIALA RÅDET
39	FÖRVALTARSKAPSRÅDET
39	INTERNATIONELLA DOMSTOLEN
39	SEKRETARIATET
40	FN:S UNDERORGAN
43	FN:S FACKORGAN
48	EU Europeiska unionen. 17 februari 2018
49	EU-institutionerna
50	EU-institutionernas ledare
51	Europeiska kommissionen
60	Europaparlamentet

64 **Kapitel 7: Utrikes förhållanden**

65	Syrien
85	Turkiet
89	Ryssland
158	Ukraina
161	Georgien
165	Saudiarabien
169	USA
228	Tyskland
240	Italien
263	Frankrike
274	England
287	Polen
293	Spanien
295	Slovakien
298	Sydafrika
300	Kina
306	Burma
309	Korea
324	Australien
326	Världen

341 **Kapitel 8: Sveriges Riksdag**

352	Riksdagens utskott
390	Riksmötets öppnande 2017
401	Riksdagens snabbprotokoll 2017/18: 56 Onsdagen den 17 januari. 2018. Partiledardebatt
456	Riksdagens rotokoll 2015/16:69 Onsdagen den 24 februari 2018 Utrikespolitisk debatt.

540 **Kapitel 9: Kommuner, Landsting och Länsstyrelser.**

541	Sven Winnell 9+16+26 maj 2016: Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. <u>http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf</u>
542	Sveriges regioner.
657	Kommunallag (2017:725)
691	SKL - Sveriges Kommuner och Landsting. 20 februari 2018

Sven Winnell 20 mars 2018 de 3 av 3:

Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.

<http://winnell.com/omr40zn.pdf>

Innehåll:

Sida

11 Kapitel 10: Sveriges Regering

- 12 Så styrs Sverige
- 14 Sveriges regering
- 17 Statsråden och departementen
- 23 Regeringens politik
- 81 Länsstyrelsernas webbplats
- 104 Förteckningar över ministrarnas verksamheter

306 Kapitel 11: Skatterna

- 307 Inkomstskatterna
- 310 Konsumentverkets beräkningar 2017
- 316 Årskostnader år 2017, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.
- 324 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna
- 333 Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna

335 Kapitel 12: Regeringen styr Sverige, men inte allt direkt.

- 339 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
- 344 Systemet för mänskliga verksamheter.
- 357 Politikområden för politiken

359 Regeringens verksamheter

379 Sammanfattningsvis. Sverige bör ha en minister för hushållen och hushållsverksamheterna, som redovisar hur det var, är, kan bli och bör bli, och som ser till att de blir bra.

380 Hushållsministern.

402 Regeringen bör ha en regionplanering för jämlikhet som visar alla förhållanden och skillnader i landets olika delar: hur var det, är det, kan det bli och hur bör det bli?

412 Sverige bör sträva till ett hållbart Sverige och en hållbar värld med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet.

413 **Kapitel 13: Något om de politiska partierna och deras problem.**
-970

**Kapitel 3: Tidningsartiklar från
och med 1 november 2018 om
klimatet.**

" Den nyliberala spelaren har blivit den typiska elitmänniskan

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

I den nya antologin "Eliter i Sverige" undersöker 20 svenska samhällsforskare dagens ledare och miljöerna som format dem. Vi har saknat kunskap om samhällets övre skikt och vill fylla en lucka, skriver elitforskaren Mikael Holmqvist. En viktig slutsats är att den nyliberala marknadsaktören har fått ökat inflytande på bekostnad av den bildade överklassmänniskan.

I dagarna publiceras antologin "Eliter i Sverige" (med Bengt Erik Eriksson, Lena Sohl och mig som redaktörer). Utifrån olika perspektiv och metoder beskriver och undersöker närmare 20 samhällsforskare hur skilda eliter i Sverige organiserar, styr och leder samhället, samt skapar och vidmakthåller privilegier, status och makt utifrån sina egna intressen. Det hör inte till vanligheterna med sådana undersökningar.

Under de senaste åren har det skett ett ökat intresse för eliterna hos journalister, forskare och allmänhet. Men i förhållande till den uppmärksamhet som samhällets socialt och ekonomiskt utsatta fått under årens lopp, har de svenska eliterna och deras miljöer varit föremål för litet systematisk forskning och djuplodande journalistisk granskning. Det är viktigt att de svenska eliterna undersöks närmare: de är grupper med stor tillgång till bland annat ekonomiska och kulturella resurser och formar det samhälle som vi alla är en del av.

Så varför vet vi då så lite om svenska eliter? Åtminstone två förklaringar framstår som rimliga. Den första handlar om ett vanligt

förhållningssätt hos de etablerade eliterna: Mottot "att vara, men inte synas" förknippas ofta med den ledande svenska finansfamiljen, Wallenberg. Detta levnadsideal har hittills setts som vägledande för svenska eliter i allmänhet och de ekonomiska i synnerhet. Makthavare i Sverige verkar heller inte ha velat beskriva sig som "elit" eller just "makthavare". Snarare har de odlat myten om sig själva som "vanligt folk" med framlidne Ingvar Kamprad som kanske det bästa exemplet.

Den andra förklaringen har att göra med det svenska jämlikhetsidealet. Det har historiskt funnits en aversion politiskt, men också hos forskare och journalister, mot att vilja se på Sverige som ett klassamhälle, åtminstone betraktat uppifrån och ned. I länder med stora ekonomiska klyftor och där en annan kultur råder, är eliterna mer synliga. Det gör också att det är mer socialt förväntat och accepterat att studera och granska dem. Därtill har de statliga och privata forskningsråden i Sverige sällan eller aldrig riktat sina utlysningar mot studier av samhällets topp, vilket kan ses som en ytterligare indikator på det relativt ogynnsamma forskningsklimatet i Sverige för undersökningar av eliter.

I antologin presenteras studier av elitors utbildning, boende, livsstilar, sociala nätverk och mycket annat. De medverkande författarnas fokus ligger på hur makt och maktlöshet på ett övergripande plan förhåller sig till varandra i det svenska samhället. De försöker också söka svar på frågor om varför koncentrationen av privilegier har eskalerat över tid och vilka konsekvenser denna koncentration har för hela samhället. Och de undersöker vilka värderingar och normer som präglar eliter och de miljöer som de styr och kontrollerar.

I exempelvis ett kapitel av Ida Lidegran beskrivs elitutbildningar i det svenska utbildningssystemet. De kan kallas så både därför att de

utbildar en stor andel av barnen till nuvarande svenska eliter och därför att de skolar framtidens eliter i landet. Författaren analyserar elitutbildningar dels i ljuset av vad de betyder för olika sociala grupper, dels i relation till de stora förändringar som det svenska utbildningsväsendet har genomgått under senare år. Hon undersöker särskilt utbildningselitens (till exempel läkare och universitetslärare) förkärlek för de naturvetenskapliga programmen och vad detta innebär.

I ett annat kapitel av Christofer Edling, Gergei Farkas och Jens Rydgren undersöks lokala elitnätverk och lokalsamhällets maktstrukturer. Författarna visar att den lokala eliten i Sverige tycks vara exceptionellt välintegrerad socialt sett. Politiska, ekonomiska och administrativa eliter på den lokala nivån är mycket mer sammansvetsade än vad man hittills trott. Trots en påfallande numerär underrepresentation är kvinnor intressant nog inte mindre centrala aktörer i de viktiga lokala nätverken än vad manliga elitpersoner är.

Ytterligare några av författarna, Alireza Behtoui och Hege Høyer Leivestad, undersöker vad som händer när universitet, som under lång tid varit en plats främst för vita män med bakgrund i övre medelklassen eller överklassen, blir en plats också för kvinnor och personer med arbetarklass- och migrantbakgrund. Jämfört med hur det ser ut inom andra eliter, som den ekonomiska och den politiska, är sådana grupper proportionellt sett väl representerade inom universitetsvärlden. Dock skiljer deras villkor sig från andra elitgrupper: de har svårigheter vid rekrytering och befordran och de hamnar ofta i periferin. Författarna beskriver därför denna grupp som en ”marginell elit”.

Ett sista exempel är Christina Garstens, Bo Rothsteins och Stefan Svallfors bidrag där de undersöker en kategori aktörer i svensk politik

som benämns ”de policyprofessionella”. Det vill säga en samling personer som inte är folkvalda utan i stället är anställda för att bedriva politik. De policyprofessionella är till vissa delar att betrakta som en icke-vald elit i den svenska demokratin, helt enkelt en dold maktfaktor. Många av dem har likväl högt uppsatta positioner inom sina respektive organisationer och flera av dem befinner sig i den politiska maktens centrum och påverkar därför på flera plan samhällsdebatt och praktiskt politiskt arbete.

Utifrån de olika studier och undersökningar som presenteras i antologin, kan vi redaktörer konstatera att i ett samhälle där sociala, kommunikativa och estetiska förmågor blir allt viktigare för människors anställningsbarhet och sociala status har redan privilegierade grupper ett stort försprång. Meritokratiska principer för socialt avancemang och inflytande, enligt vilka människors intellektuella färdigheter och professionella kunskaper ska väga tyngst, har i allt högre grad kommit att ersättas av principer som idealiserar vissa sociala manér och beteenden. Det ”rätta” sättet att föra sig är inte lätt att tillägna sig överallt, utan det är exklusivt för vissa boende-, utbildnings- och anställningsmiljöer.

En typisk elitperson av i dag liknar inte den traditionella överklassmänniskan som besitter ett visst kulturellt kapital och en förmåga att anpassa sig till de flesta sociala miljöer. Typiskt är i stället den nyliberala aktörens beteende med ett entreprenöriellt, aktivt och engagerat ”mindset”, där ”kompetens” inte längre handlar så mycket om vad man kan om världen, utan mer om hur man relaterar till den.

Det är en aktör som fostras i vissa boendemiljöer, som vidareutvecklas och förfinas inom särskilda utbildningsinstitutioner och som finner sin plats i samhället genom att leda och styra såväl privata som offentliga

verksamheter, eller genom att verka som en debattör och entreprenör med rätt att förmana, entusiasmera och vägleda.

En förhoppning med denna antologi är att sprida kunskaper om eliter i Sverige men också att inspirera till fler undersökningar om dem. Då är det två utmaningar som man måste hantera. Den första handlar om att få fri och oberoende tillgång till eliterna. De flesta forskare och journalister är otränade på att agera i enlighet med de koder och normer som definierar elitgrupper. Det är därför inte konstigt att flera av de framgångsrika undersökningar av eliter som ändå gjorts, har genomförts av personer som delar eliters livsstil och världsbild, eller på annat vis har en form av "insiderstatus".

Eliter kan också vara skeptiska mot forskare, i synnerhet om de kommer från ämnen som uppfattas som "kritiska", som exempelvis sociologi och socialantropologi. Samma sak gäller för journalister som kan ha svårt att komma in i elitmiljöer om de är associerade med "fel" media politiskt eller ideologiskt, sett utifrån eliternas perspektiv.

Den andra utmaningen är de negativa reaktioner som eventuellt kan komma från undersökningsobjekten. Eliter är som regel måna om hur de beskrivs och återges, vilket är ett skäl till att de ibland skriver böcker om sig själva eller finansierar forskning av biografisk karaktär. Det finns exempel på hur eliter utnyttjat sin makt för att stoppa granskningar av dem – eller försökt att diskreditera granskarna för att på det sättet dra uppmärksamheten från sig själva. Att eliter understundom öppnar dörrarna till sina rum och till och med bjuder in till studier, innebär inte att de som undersöker dem ska göra avkall på sin professionalitet. Det gäller helt enkelt att hålla huvudet kallt för att minimera risken att själv bli förtrollad av den makt som man avser att studera och granska.

Vår antologi kan naturligtvis inte utgöra en heltäckande beskrivning av eliter i Sverige. Det är lätt att peka ut områden som hade förtjänat att uppmärksammas: kulturvärlden är ett sådant fält, massmedia ett annat. Hur befolkas kultur- och medieeliterna? Vilken roll spelar uppväxt, kön, utbildningsbakgrund och etnicitet i dessa världar? Fler undersökningar av eliter i Sverige behövs!

Mikael Holmqvist

Antologin "Eliter i Sverige. Tvärvetenskapliga perspektiv på makt, status och klass" ges ut av Studentlitteratur. "

"Ledare: Det är inte gratis att rädda klimatet"

DN FREDAG 2 NOVEMBER 2018

Kärnan i de svenska klimatambitionerna har två bitar, som slås fast i det så kallade generationsmålet. Vi ska minska våra koldioxidutsläpp i Sverige. Och vi ska göra det på ett sätt som inte ökar dem i andra länder.

Den första delen är vi ganska duktiga på. Även om takten inte är tillräckligt hög för att vi ska nå Parisavtalets mål har utsläppen av växthusgaser i Sverige sjunkit stadigt sedan 1993. Det gäller framför allt de senaste tio åren.

Till stor del är det resultatet av politik som följt en enkel princip. Priset på vår konsumtion är ofta för lågt – det inkluderar inte de långsiktiga kostnaderna för de koldioxidutsläpp och de klimatförändringar den genererar. De regleringar och ekonomiska styrmedel som vi infört tvingar marknadsaktörer att i högre grad internalisera kostnaderna. Det skapar incitament både för att förändra konsumtionsmönster och investeringar i, till exempel, ny och renare teknik.

Den andra biten av generationsmålet är det dock svårare att leva upp till. Det understryker slutrapporten från det av Naturvårdsverket stödda projektet PRINCE ("Policy Relevant Indicators for Consumption and Environment"), som Ekot rapporterade om på torsdagen. Forskargruppen har tagit fram en modell som uppskattar de koldioxidutsläpp som svensk konsumtion ger upphov till i Sverige och

utomlands. Och den kalkylerar att nästan två tredjedelar av dem sker utanför våra gränser.

Beräkningarna bekräftar Naturvårdsverkets egna siffror, som dessutom visar att andelen utsläpp som svensk konsumtion genererar utomlands ökat kraftigt över tid. 1993 var de 46 procent, nu alltså kring 66.

Det är inte svårt att förstå varför. Vi har blivit bättre på att producera klimateffektivt i Sverige, samtidigt som produktion av varor med stora utsläpp har flyttat utomlands.

Grundproblemet för det vi importerar är självklart detsamma som för det vi producerar här. Priset är ofta för lågt. Det fångar inte de långsiktiga kostnaderna av koldioxidutsläpp och tilltagande växthuseffekt. Men vi saknar de instrument som vi har för produktion på hemmaplan. Lagstifta om regleringar och ekonomiska styrmedel kan vi göra i Sverige, inte i andra länder.

Konsumentmakt erbjuder ett sätt att komma runt den begränsningen. Om vi bryr oss tillräckligt mycket köper vi bara produkter vars pris tar hänsyn till klimatet. Man skulle kunna tänka sig en certifiering som garanterar att de rosor i blomsterbutiken som flugits in från Kenya kompenseras med tillräckligt många planterade träd för att binda de växthusgaser som släppts ut på vägen. Risken är dock att klimatkrav och pris blir för lågt. Tillräckligt för att döva samvetet, men inte för att dämpa den tilltagande växthuseffekten.

Man ska inte rynka på näsan åt den goda viljan. Men huvudvägen mot att räkna in klimatkostnaderna i priset på de varor vi importerar, styra om konsumtionsmönster och minska koldioxidutsläppen går inte genom konsumentmakt utan via internationellt politiskt samarbete. För oss går den framför allt genom EU.

Det beror dels på att den inre marknaden har stor betydelse för klimatet och att vi inom ramarna för de europeiska institutionerna faktiskt är med och formar de regleringar och ekonomiska styrmedel som präglar den. Dels beror det på att handelspolitiken, vårt andra instrument för att påverka produktionen av de varor vi importerar, formuleras gemensamt i Bryssel.

Att rädda klimatet har alltså ett dubbelt pris. I kronor och ören för konsumenter. I tålamod för de väljare och politiker som kämpar med att pressa Europasamarbetets tröga reformhjul framåt.

DN 2/11 2018 "

”Fel motverka handeln för att minska klimatutsläppen”

DN MÅNDAG 5 NOVEMBER 2018

DN. DEBATT 181105

Världshandeln bidrar till en effektivare global produktion med minskat globalt resursutnyttjande. Handeln kan därmed minska utsläppen av växthusgaser, vilket är nödvändigt om den globala uppvärmningen ska hejdas. Det är därför ett misstag att i miljöns namn motverka den internationella handeln, skriver nationalekonomerna Rikard Forslid och Mark Sanctuary.

Den senaste rapporten från FN:s klimatpanel IPCC visar att det finns starka skäl att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader i stället för till 2 grader. Rapporten understryker också att detta kräver kraftiga åtgärder under de närmaste tio åren för att begränsa utsläppen av växthusgaser.

En viktig fråga är då vilken roll den internationella handeln har i detta sammanhang. Det finns i många miljöorganisationer och regeringsadministrationer en skepsis mot internationell handel. I USA talar man om att Trumps restriktiva handelspolitik har en ”silver lining” för miljön. Svenska Greenpeace organiserade häromåret ett upprop mot det stora frihandelsavtalet TTIP mellan USA och EU under parollen ”stoppa fulhandelsavtalet”. Frankrike har nyligen vägrat ratificera ett frihandelsavtal mellan det sydamerikanska frihandelsområdet Mercosur och EU med motivationen att det kommer att vara skadligt för miljön.

Men för att jordens resurser ska räcka måste den globala produktionen vara så effektiv som möjligt, och här har handeln en viktig roll. Ny forskning visar att det finns många aspekter av internationell handel som direkt gynnar miljön. Vi ska här diskutera några av dessa resultat, men vi tar även upp några av de vanligaste invändningarna mot internationell handel.

Ett svårhanterligt problem är den så kallade ”pollution haven”-hypotesen. Det vill säga att internationell handel gör det möjligt för företag att flytta smutsig produktion till länder med låga miljöskatter, för att exportera från dessa länder, i stället för att producera lokalt i högskatteländerna. Trots att detta är en högst reell möjlighet och att flera exempel på detta har framhållits i litteraturen har vetenskapliga studier haft svårt att belägga i data att detta sker i någon större utsträckning. I en nyligen publicerad vetenskaplig artikel (Forslid, Sanctuary och Okubo 2017) visar vi att ett skäl till att denna effekt inte är så framträdande är att företagen i många fall dras till de industriella klustren i de rika länderna trots att miljöskatterna här är högre.

Forskningen har på senare år fått tillgång till mycket detaljerad och heltäckande data på företags- och anläggningsnivå. Samtidigt har modeller för internationell handel på företagsnivå utvecklats. Det har lett till nya insikter när det gäller hur internationell handel påverkar de individuella företagen.

I en helt nyligen publicerad vetenskaplig artikel (Forslid, Okubo och Ulltveit-Moe 2018) analyseras hur internationell handel påverkar de individuella företagens utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser. Det är mycket tydligt i data från Sverige och andra länder att exporterande företag är renare än icke-exportörer, det vill säga att de i genomsnitt har lägre utsläpp av växthusgaser per producerad enhet än

icke-exportörer. Exportörerna är också mer produktiva, och produktiva företag tenderar att vara renare. Men resultatet att exportörerna är renare gäller även efter att man tagit hänsyn till företagens produktivitet. Det är alltså inte bara produktiviteten som gör att exportörerna är renare, utan det har även att göra med exporten i sig.

Det kan vara så att företagen tar till sig renare teknologi från andra länder, men en troligare förklaring är att när företagen börjar exportera blir de också större, och stora företag har skalfördelar som gör att det lönar sig att göra investeringar i ren och modern teknologi. Denna hypotes styrks av att man i svensk data kan se att exportörerna gör större miljöskyddsinvesteringar än icke-exportörerna.

Även importen påverkar företagens utsläpp. Importen från utlandet leder till att mindre och lågproduktiva inhemska företag slås ut, och dessa företag tenderar att ha högre utsläpp per producerad enhet. Importen slår alltså främst ut företag med äldre och smutsigare teknologi, och importen leder därför till att de svenska företagens utsläpp minskar i genomsnitt.

Dessa nya resultat när det gäller handelns effekter på de individuella företagen innebär att även om internationell handel leder till mer produktion så leder den också till att företagen blir renare. Internationell handel kan därför åstadkomma högre produktion på landnivå utan att de totala utsläppen ökar.

En vanlig uppfattning är att internationell handel är dåligt för miljön eftersom handel innebär transporter, och transporter leder till miljöföroreningar. Mot detta brukar det framhållas att det inte är säkert att det är transporterna som egentligen är problemet eftersom en lång transport med ett miljövänligt transportmedel kan vara bättre för

miljön än en kortare transport med ett smutsigt transportmedel. Det är inte heller säkert att internationell handel leder till längre transporter än inhemsk handel. Det är visserligen sant att till exempel import från Asien leder till långa transporter, men när en vara importeras från Köpenhamn till Malmö innebär det betydligt mindre transporter än om varan transporteras från Stockholm till Malmö.

Det vore alltså dumt att begränsa den internationella handeln bara för att en vara korsar en landsgräns. Därför bör politiken inrikta sig direkt på källan till utsläppen snarare än att begränsa den internationella handeln. Ett exempel på detta är en bränsleskatt som slår ganska direkt på källan till utsläppen, eftersom den gör det dyrare att använda fossilt bränsle.

Risken att smutsig produktion förläggs till länder med låga miljökrav måste tas på allvar. Det är också så att vårt konsumtionsmönster har betydelse för den globala miljön, vilket kartläggs inom det intressanta Prince-projektet. Men för varje konsumtionsmönster minimeras den globala produktionens miljöavtryck genom att så lite resurser som möjligt används, och det är i stort sett detsamma som att producera så effektivt som möjligt. Eftersom världshandeln bidrar till en effektivare global produktion tenderar den också att minska det globala resursutnyttjandet. Handeln bidrar därmed till att minska utsläppen av växthusgaser, och det är nödvändigt om den globala uppvärmningen ska hejdas. Det är därför ett misstag att i miljöns namn motverka den internationella handeln.

Rikard Forslid, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet, forskar om effekterna av internationell handel
Mark Sanctuary, doktor i nationalekonomi, verksam vid IVL Svenska Miljöinstitutet, forskar inom området miljöekonomi "

"Extremväder har blivit det nya normala – och nu skrivs prislapparna ut

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Klimatförändringarna kommer inte bara att skapa lidande utan också långsiktiga ekonomiska effekter som världen nu måste börja ta på allvar.

För den som fortfarande tvekar om följderna av den globala uppvärmningen bör sommaren 2018, som var en av de hetaste som uppmätts, ha fått vågskålen att väga över. Utmed fjärran längd- och breddgrader kämpar regioner med effekterna av storskaliga klimatrelaterade händelser.

I södra USA höll små och stora städer fortfarande på att hämta sig efter att ha fått en rejäl omgång av orkanen Florence i september när de drabbades av orkanen Michael i oktober. I Kalifornien ägnar sig brandförsvaret åt eftersläckningen av den största skogsbranden i delstatens historia. Och i delar av Latinamerika, Europa, Afrika och Asien är jordbruksproduktionen i fritt fall efter månader av kvävande hetta.

Svalare väder har inte hjälpt mycket mot lidandet. Enligt den amerikanska vädertjänsten berörs 25,1 procent av USA:s yta av "måttlig" till "exceptionell" torka. Men "extrem" och "exceptionell" torka – de värsta kategorierna – ökade så att de nu täcker 6,3 procent, en ökning från noteringen 6,0 procent i mitten av september. Delar av Australien kämpar också mot den värsta torkan på en generation.

I själva verket är översvämningar, jordskred och värmeböljor (Japans sommar i ett nötskal) det nya normala för ett växande antal människor jorden runt.

En färsk undersökning i tidskriften PLOS Medicine förutspår en femfaldig ökning av värmerelaterade dödsfall i USA år 2080. Prognosen för fattiga länder är ännu värre.

Klimatdebatten handlar inte längre om orsaker. Fossila bränslen och människans aktiviteter är de skyldiga. Frågan är snarare hur miljarder hotade människor och företag snabbt ska kunna anpassa sig så att de försäkras sig om att deras samhällen är så motståndskraftiga som möjligt. Även om världen skulle uppfylla Parisavtalets mål om en begränsning av den globala värmeökningen till 2 procent över en förindustriell nivå är anpassningen ändå av största vikt eftersom extremklimat är det nya normala.

En del samhällen har förstått detta och den lokala anpassningen är i full gång. I Melbourne, Australien, till exempel, arbetar stadsplanerarna på att dubbla antalet skuggande träd- kronor till 2040, en åtgärd som kommer att sänka temperaturen och minska antalet värmerelaterade dödsfall.

På liknande sätt har myndigheterna i Ahmedabad, en stad i västra Indien med mer än sju miljoner invånare, startat ett stort program för att måla tak med reflekterande färg för att sänka temperaturen på "heta öar", stadsdelar som fångar in solens hetta och gör livet outhärdligt, till och med på natten. Detta är bara två av de åtgärder inom infrastruktur som samhällen i hela världen vidtar.

Men en anpassning till ändringar i klimatet kommer också att innebära att hantera de långsiktiga ekonomiska effekterna av extremt väder. Det är en nödvändighet som länder först nu har börjat ta på allvar.

Ta vattenbristen. Enligt en analys från Världsbanken 2016 kan vattenkris till följd av torka i Afrika och Mellanöstern minska BNP i dessa regioner med så mycket som 6 procent år 2050. Det skulle vara smärtsamt för vilket land som helst, men det skulle vara katastrofalt i områden som redan har fullt upp med politiska stormar och humanitära kriser.

Samtidigt kommer höjda havsnivåer att orsaka allvarliga skador i kustområden. Sjunkande fastighetsvärden kommer att ha långtgående följder, inte bara för enskildas förmögenheter utan också för samhällens skatteunderlag och för de industrier som bär upp dem.

Ett närliggande bekymmer är att hem och industrier i hela världen med tiden kommer att vara underförsäkrade, eller rent av icke försäkringsbara, på grund av de tätt återkommande väderkatastroferna. ClimatWise, ett världsomspännande nätverk för försäkringsorganisationer, har redan varnat för att världen står inför ett årligt "klimatförsäkringsgap" på 100 miljarder dollar. Ingen enskild internationell organisation eller myndighet har alla svar på den kaskad av utmaningar som klimatförändringen har utlöst. Men somliga har tagit en viktig ledarroll och driver regeringar och lokala organ att arbeta med större kraft.

Ett av de mer lovande initiativen för att öka farten i jakten på lösningar, som presenterades i veckan, är The Global Commission on Adaptation med FN:s förre generalsekreterare Ban Ki-moon,

Microsofts medgrundare Bill Gates och Världsbankens vd Kristalina Georgieva som ordförande.

Under de kommande 15 åren kommer världen vara tvungen att investera runt 90 biljoner dollar i förbättrad infrastruktur. Hur dessa projekt utvecklar sig och huruvida de görs med minskade koldioxidutsläpp i fokus avgör om de kan leda världen mot en mer klimathållbar framtid eller om de i stället kan komma att underminera försörjningen av mat, vatten och trygghet under flera decennier framåt.

Patrick V Verkooijen. Chef för tankesmedjan Global Center for Adaptation i Rotterdam och Groningen.
Översättning: Lars Rydin "

" Greta Thunbergs klimatkamp sprider sig i världen

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

15-åriga Greta Thunbergs skolstrejk för att uppmärksamma klimatet skapar efterföljare världen över. I Australien står hundratals elever beredda att skolstrejka för att dra uppmärksamheten till hur politikerna misslyckats med att erkänna det akuta i klimatfrågan (The Guardian 7/11). Redan i förra veckan började tre elever, inspirerade av Greta Thunberg, sin protest utanför lokala politikers kontor.

Den 30 november planerar en stor grupp elever i Sydney att gå ut i skolstrejk för klimatet. 14-åriga Jean Hinchcliff säger till The Guardian: "Vi kan inte vänta, det är skrämmande att det är vår framtid det handlar om."

Det är på en gång dystert och fantastiskt att se Greta Thunbergs klimatkamp sprida sig bland unga människor världen över. Dystert, därför att det är för jävligt att de inte kan lita på att myndiga personer gör allt de kan. Underbart, därför att en gryende global barnrörelse för klimatet känns så innerligt hoppfullt, som ett oavvisligt krav.

Malin Ullgren

" Lasse Swärd: För sent ska avgassyndarna vakna

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Biltillverkarna ser äntligen ut att ha lyckats rena avgaserna i dieslar. Nu är utsläppen låga också i verklig trafik och inte som tidigare, bara i labbet.

Enligt fältprov med 270 nya dieslar i den strängaste avgasnormen Euro 6d-temp hamnade alla under gällande krav för kväveoxider. De flesta klarade även de striktare krav som fasas in 2020, enligt branschföreningen Acea i Bryssel.

Den tyska bilistorganisationen Adac har kommit till liknande resultat. De fann att bilar i Euro 6 d-temp släppte ut 85 procent mindre kväveoxider än bilar i Euro 5.

Problemet är äldre dieslar. De spyr ut kväveoxider långt över gällande lagkrav i verklig trafik. Reningen har varit under all kritik ända fram till Euro 6.

Nu har tillverkarna – äntligen – byggt in teknik som gör dieslarna rumsrena även på vägarna.

En dieselsbil drar mindre bränsle än motsvarande bensinbil. Det betyder lägre utsläpp av klimatgaser. Tankar man med den helt förnybara dieseln HVO100 sänks utsläppen av fossil koldioxid med uppemot 90 procent.

Men frågan är om inte nyheten från Acea kommer för sent, Vilka ska våga köpa dessa renade dieslbilar? Försäljningen faller brant i Europa till förmån för bensinbilar,

Fusket inom VW och avslöjanden om hur skandalöst dåligt reningen fungerat i äldre dieslar har skrämt bort många kunder och sänkt förtroendet för branschen i miljöfrågor.

Flera tillverkares beslut att avveckla dieslar, som Volvo Cars, har förstärkt den negativa bilden, liksom politiska utspel om miljözoner. Att zonerna endast omfattar äldre dieslbilar – inte nya – har drunknat i larmen.

Diesel har blivit synonymt med ett enda stort fossilt och hälsoskadligt miljöbedrägeri, en fullt begriplig reaktion. Men tyvärr skymmer den sikten för följderna av att vi stället väljer bensinbilar – ökade utsläpp av koldioxid. Kurvan för utsläpp från nya bilar började vända uppåt redan i fjol i EU.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

"Ny svensk teknik kan fjärrstyra lastbilståg

DN 10 NOVEMBER 2018

Södertälje. Det är tidig tisdagsförmiddag när två av Scantias Transportlaboratoriums lastbilsekipage börjar rulla söderut. Jag åker med Niklas Borgström som kör dragbil med två trailrar efter.

Det är en 32-meterskombination som körs på dispens (maximal fordonståglängd i Sverige är 25,25 meter). Men med utökad fordonståglängd får man med sig två trailrar. Det vanligaste långväga ekipaget i Europa är just en dragbil med en enda trailer efter. Med längre ekipage sparas bränsle, utsläpp och miljö.

Transportlaboratoriet startade för tio år sedan för att forsknings- och utvecklingsavdelningen ville ha bättre information från brukare av koncernens fordon. Så det handlar inte om vita rockar utan om hur förare, fordon och tjänster samverkar.

Niklas Borgström som kört för labbet sedan 2010 måste använda båda körfälten på Verkstadsvägen för att få ut sitt stora ekipage från gården. Han berömmar ändå smidigheten:
– Det följer otroligt bra.

Han berättar att ekipaget väger 68 ton och att han är på väg till Ishøj i Danmark via Malmö; där en trailer lämnas (dispensen gäller bara i Sverige). I Danmark blir det förarbyte och övernattnings hos en stor Scaniaverkstad. Dagen därpå ska han vidare till Scaniafabriken i Zwolle, Nederländerna.

Framför oss, med en av Transportlabets dragbilar och en trailer, kör författaren och chauffören David Ericsson som genom åren skrivit många reportage för DN Motor. Han ska också till Ishøj.

Jag ifrågasätter om tvåaxlig dragbil är optimalt på vintern.

– Man får tänka sig för var man stannar, svarar Niklas Borgström, och fortsätter:

– Är det isgata kan det vara svårt att komma i gång.

Vi rullar E4:an söderut och blir ofta omkörda av andra lastbilar. Niklas Borgström håller den lagstadgade hastigheten 80 km/tim.

Hastighetsbegränsaren i lastbilen är inställd på denna hastighet. Vanligast är att begränsningen sätts vid 89 km/tim.

Att köra 80 km/tim i stället för 90 km/tim sparar 10 procent bränsle, enligt Transportlaboratoriet.

Niklas Borgström trivs.

– Det är ett bra jobb. Det finns variation. Allt görs enligt reglerna. Det är en stor trygghet.

– Vi är med och tar Scania framåt.

Innan vi lämnat Södermanland kliver jag av och blir upphämtad av Jan Björklund som är vd för Transportlaboratoriet.

– Vi hjälper Scania att utveckla produkter och tjänster, säger han.

Utöver den regelbundna trafiken så åtar man sig också provuppdrag för forsknings- och utvecklingsavdelningen.

– Vi jämför också driftskostnader med våra konkurrenter.

Han berömmar sina förare:

– Vi har en hög nivå på våra förare. Jag följer alla fordon och förarens prestationer.

Åkeriet kör helst på det förnybara bränslet HVO. Men det kostar på. Förut kostade det som vanlig fossil diesel – nu i höst är det 77 öre dyrare per liter, berättar han.

Snart ska Transportlaboratoriet få sina första lastbilar som går att köra på flytande biogas (LBG).

Utvecklingen sedan starten 2008 kan kläs i siffror. Då var utsläppen 70 gram koldioxid per ton/km – nu är de nere på 9,4 gram per ton/km.

– Vi tror att vi kan nå fem gram per tonkilometer, säger Jan Björklund. För att lyckas spara på dropparna och utsläppen behövs det bra chaufförer.

Jag sätter mig med chauffören Cecilia Granqvist och förarcoachen Dick Jensen.

Vad har du för körning?

– Mest kör jag inrikes, men också utrikes och provningsuppdrag, svarar Cecilia Granqvist som är en av de bästa hos Transportlaboratoriet.

Chaufförerna får omedelbar respons efter avslutad körning i en app som visar hur de lyckats med sex delmoment. De får sedan betyg från A till E.

– Det är kul med A. Många vill ha det, säger Cecilia Granqvist med ett leende.

Variationen mellan förarna är 14 procent ... varför?

– Det krävs en aktiv förare, svarar Dick Jensen som tillägger:
– Vi har ingen E-förare.

Han utvecklar resonemanget; moderna lastbilar har avancerade system som förutser när det går uppför och nedför, adaptiva farthållare håller avstånd till framförvarande fordon, bromssystemet håller igen när det behövs. Men. Föraren måste ändå ingripa när det behövs.

– Man måste förstå hur systemen fungerar, förklarar Cecilia Granqvist.
– Det är fortfarande chauffören som kör, fortsätter hon.

Hur utvecklar man chaufförerna?

– Jag kan åka med och coacha, säger Dick Jensen och fortsätter:
– Man vill motivera föraren att prestera. Det blir en gradvis förbättring även om det tar tid.

Vad är svårast?

– På inrikes är det tomgångskörningen, svarar Cecilia Granqvist. Bromssystemen använder tryckluft som fås från lastbilens kompressor. Om då den trailer som kopplats till stått en tid och luft läckt ut krävs en stunds påfyllning av luft för att få loss bromsarna. Därför är det noga med underhåll av alla fordon. Chaufförerna kan i en app felanmäla fordon. Fordonens användning fjärrövervakas också och dessa servas vid behov.

– De vet exakt vad vi gör, säger Cecilia Granqvist.

Är inte det stressande?

– I början tyckte jag det – men nu känns det tryggt, svarar hon.

Stefan Pettersson som är flott-koordinator säger:

– Åkeriet måste vara tydligt med hur uppgifterna används.

En dags besök börjar nå sitt slut. Jag får skjuts till järnvägsstationen.

Om allt gått enligt plan är Niklas Borgström snart framme med sitt ekipage i Malmö. Men hem kommer han inte förrän det blivit fredag.

Jacques Wallner
jacques.wallner@dn.se

"Fakta. Scania Transportlaboratorium

Helägt av Scania.

Har 64 förare plus 15–25 inhyrda.

Kör med 41 lastbilar och 130 trailrar samt fem bussar.

Inom fordonsflottan ryms också fordon från de främsta konkurrenterna för utvärdering.

I genomsnitt rullar varje lastbil 40 000 mil per år. Efter några år och så där 80 000-100 000 mil byts fordonet ut.

7% beräknas bränsleförbrukningen minska med som mest i en lastbilskonvoj som kör med en sekunds mellanrum mellan fordonen i 80 km/tim. "

"Europeisk koldioxidbudget ger ordning i klimatpolitiken"

DNMÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

DN. DEBATT 20181112

Det behövs en lagligt bindande koldioxidbudget inom EU för att skapa en vetenskapligt robust klimatpolitik. Om Parisavtalets mål ska kunna nås är det hög tid att klimatpolitiken börjar skötas med samma allvar som ekonomin, skriver Jakob Dalunde (MP), EU-parlamentariker, och Kevin Andersson, professor i energi och klimat.

När Parisavtalet slöts för tre år sedan enades världen om att den globala uppvärmningen måste begränsas till maximalt 2 grader, med siktet inställt på 1,5 grader. Trots att ett överskridande av avtalets förpliktelser väntas leda till katastrofala konsekvenser för jordens klimat löper vi en reell risk för att avtalet ska misslyckas. Det har redan ackumulerats så pass mycket koldioxid i atmosfären att det blir allt mindre sannolikt att uppnå målet på 1,5 grader och det behövs nu en rejäl kursomläggning för att stanna under ens 2 graders temperaturhöjning. Sommarens extremväder har gett oss alla en påminnelse om att ta denna uppgift på största allvar.

Trots klimatfrågans angelägenhet och allt större utrymme i den politiska debatten framstår klimatpolitiken ofta som diffus och svår att utvärdera för väljarna. Det finns behov av en reform som kan skapa ordning och reda i klimatpolitiken och underlätta för medborgarna att bedöma om klimatpolitiska åtgärder åstadkommer en tillräckligt snabb

omställning till ett koldioxidneutralt samhälle. Vi förespråkar därför upprättandet av en europeisk koldioxidbudget.

Eftersom den globala uppvärmningen är nära sammankopplad med den totala mängd koldioxid som släpps ut, kan vi fastställa en koldioxidbudget för hur stora utsläpp vi kan ha under kommande årtionden. Enligt beräkningar baserade på FN:s klimatpanel IPCC:s koldioxidbudgetar återstår från år 2019 cirka 675 gigaton koldioxid att släppa ut globalt om vi fortfarande ska ha en rimlig möjlighet att klara Parisavtalets 2-gradersmål. På samma sätt som en familj upprättar en hushållsbudget för sina utgifter, behövs en koldioxidbudget tas fram för att EU inte ska ha större utsläpp än vad som är unionens rättvisa andel av världens återstående koldioxidutrymme för 2 grader.

Lagligt bindande koldioxidbudgetar finns redan i Storbritannien och i Sverige har flera kommuner och län tagit initiativ till att upprätta koldioxidbudgetar. Som huvudansvarig EU-parlamentariker för EU:s färdplan mot Parisavtalet har undertecknad, Jakop Dalunde, tillsammans med kollegor i den gröna partigruppen drivit frågan om koldioxidbudgetar på EU-nivå.

Förslaget väntas röstas igenom i EU-parlamentet i morgon tisdag och innebär att begreppet för första gången förekommer i EU-lagstiftning och att EU:s utsläpp måste utvärderas mot bakgrund av en sådan budget. Arbetet behöver dock fortsätta för att göra budgeten lagligt bindande, med krav på redovisade utsläppsminskningar och att den knyts tydligare till det nuvarande systemet för handel med utsläppsrätter.

Vi tror att en sådan europeisk koldioxidbudget skulle innebära flera fördelar:

1 Förenklar utvärdering av den förda politiken. De politiska partierna har naturligtvis olika idéer om hur klimatproblemen ska lösas. Detta är något i grunden bra, men får inte leda till att partier föreslår politik som är inte är vetenskapligt förankrad. Alltför ofta kan man med ganska elementärt vetenskapligt kunnande se att vissa politiska ställningstaganden inte är förenliga med tillräckligt snabba utsläppsminskningar för att uppnå Parisavtalet.

Med en koldioxidbudget skulle det bli lättare att utvärdera om Europas regeringar minskar utsläppen i den takt som Parisavtalet kräver. Partierna kan förstås göra olika politiska prioriteringar men detta bör ske inom ramen för en budget som är kompatibel med att faktiskt uppnå förpliktelsen om att begränsa den globala uppvärmningen till 2 grader. Det borde vara lika självklart som att väljarna kräver att partier som gör anspråk på regeringsmakt kan presentera en sammanhängande budget för den ekonomiska politiken.

2 Utsläppsmål är otillräckliga. Utsläppsmål är nödvändiga i klimatpolitiken. Men eftersom koldioxid ackumuleras i atmosfären räcker det dock inte att utsläppen kommer ner till noll ett visst år i framtiden – för att nå Parisavtalet är det avgörande hur stora utsläpp vi har längs vägen. Sveriges samlade koldioxidbudget för 2-gradersmålet kan med nuvarande utsläppsnivåer vara slut om så tidigt som 12 år. Det räcker med andra ord inte med att (som i Sveriges fall) fastställa ett mål om nollutsläpp till 2045. Målet måste kompletteras med krav på att de årliga utsläppen minskar i rätt takt. Om vi inte omedelbart börjar få ner utsläppen kommer 2-gradersmålet snart inte längre gå att uppnå.

3 En tydligare koppling mellan forskning och politik. Koldioxidbudgetar är ett väl förankrat vetenskapligt instrument för att

bedöma klimatpolitiska åtgärder. I likhet med att ekonomer har en naturlig plats vid bedömning av den finansiella politiken bör klimatforskare ges en motsvarande roll inom klimatpolitiken.

Nödvändigheten av detta illustreras av att trots att forskningen känt till allvaret i klimatfrågan i nästan 30 år har utsläppen i världen ökat med 65 procent sedan dess. Även i Sverige innebär en fullständig redovisning av de svenska utsläppen att dessa inte har minskat sedan 1990. Vi tror därför att koldioxidbudgetar skulle kunna fungera som en brygga mellan forskning och policyutveckling. Världen kommer helt enkelt inte att räddas av vackra tal utan av vetenskapligt förankrad politik och koldioxidbokföring.

4 Hopp och delaktighet. Hopp i klimatfrågan bygger på att medborgarna känner att de har möjligheten att agera för att åstadkomma de nödvändiga förändringar som krävs för att nå en koldioxidfri framtid. Koldioxidbudgetar är ett sådant verktyg som kan bryta ner handlingar från den globala nivån ner till europeisk, nationell, kommunal- och till och med ner till individnivå. Med större möjligheter för väljarna att vara delaktiga och utvärdera de politiska besluten kan hoppet återvända till klimatpolitiken.

Storbritanniens klimatlag och de initiativ som tagits lokalt visar att koldioxidbudgetar har goda förutsättningar att skapa en vetenskapligt robust klimatpolitik. Arbetet på lokal nivå bör fortsätta och liknande ramverk skulle kunna utredas även på nationell nivå. Den mest självklara platsen för att upprätta en bindande koldioxidbudget är emellertid inom ramen för EU-samarbetet.

Om förslaget om koldioxidbudgetar i EU:s färdplan mot Parisavtalet röstas igenom kan det bli startskottet för ett en större roll för

koldioxidbudgetar i det internationella klimatarbetet. Det är hög tid att klimatpolitiken börjar skötas med samma allvar som ekonomin. Om politiken kan presentera en tydlig färdplan mot Parisavtalet kan medborgarna åter känna tilltro till att det faktiskt finns politiska svar på klimatkrisen. Reaktionen på sommarens extrema väder antyder att detta är precis vad väljarna förväntar sig.

Jakop Dalunde (MP), huvudansvarig EU-parlamentariker för lagstiftningen om EU:s färdplan mot Parisavtalet (styrningen av energiunionen)

Kevin Andersson, gästprofessor i klimatledarskap vid Uppsala universitet, professor i energi och klimat vid University of Manchester och tidigare klimatrådgivare åt den brittiska regeringen "

"Klimatförändringen leder till fler och större bränder"

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Analys

Att skogsbränderna blir fler och större i Kalifornien ligger i linje med forskares scenarier för klimatförändringens konsekvenser.

Branden, som går under beteckningen Camp fire och som förvandlade orten Paradise till aska och tog många människors liv, är den värsta som har drabbat Kalifornien räknat till antal byggnader som förstörts, och troligen också till hur många liv den har krävt.

Att klimatförändringen och den globala uppvärmningen kommer att leda till fler och större bränder i naturen finns i forskarnas scenarier för framtiden. Enligt en klimatrappport för Kalifornien som presenterades för bara ett par månader sedan förväntas de stora skogsbränderna i delstaten att öka med 50 procent mot slutet av detta århundrade, och den areal som bränns av varje år kommer att öka med 77 procent under samma tid.

Hittills har mer än 6 700 byggnader förstörts i Camp fire, det är drygt tusen fler än den näst värsta branden, Tubbs fire, som skedde förra året och förstörde 5 636 byggnader.

Förloppet är oerhört våldsamt i den torra terrängen. Och det är anmärkningsvärt att bränderna de båda senaste åren har förstört så oerhört mycket mer än de tidigare. De har bränt ned nästan dubbelt så

många byggnader som den tredje största branden då 2 900 byggnader ödelades.

Skogsbränderna som drabbar delstaten visar en tydlig tendens att ha blivit fler och större. Nio av de tio största bränderna har skett under 2000-talet. Hälften, fem av bränderna, har inträffat de senaste två åren. Bara en brand, Tunnel fire, den tredje största skedde tidigare, 1991. Redan i dag är den globala medeltemperaturen en grad högre än under slutet av 1800-talet och det ökar bland annat risken för torka i vissa områden. Under flera år har Kalifornien drabbats av torka. I år har det sedan början av oktober inte kommit en droppe regn, normalt borde det ha kommit 120 till 150 millimeter under den tiden, enligt CNN.

I Europa förväntas också skogsbränderna öka på grund av klimatförändringen, enligt en rapport som forskare vid bland annat universitetet i Barcelona publicerat i Science daily. De har inte räknat på hur stor ökningen kan bli, men konstaterar att riskerna förväntas öka i Medelhavsområdet sommartid under kommande årtionden och att ökad torka kommer att leda till mer omfattande bränder.

Även i Europa har det satts ett tragiskt brandrekord i år. I somras drabbades Grekland av en brand där över 80 personer omkom, det är den dödligaste brand som har inträffat i Europa under 2000-talet.

Här hemma i Sverige fick vi ett smakprov på rekordtorka och skogsbränder i somras. Cirka 25 000 hektar brann och släckningshjälp kom hit från flera europeiska länder. För många blev det en tydlig varningssignal om hur det kan bli i en framtid på en allt varmare planet.

Kalifornien märker på flera sätt redan av klimatförändringen och är en av de stater som under parollen "We are still in" har deklarerat att de fortsätter att arbeta för målen i Parisavtalet och vägrar följa Trumps linje att dra sig ur avtalet.

I samband med att den regionala klimatrapporten släpptes i augusti twittrade Kaliforniens guvernör Jerry Brown med en tydlig pik åt president Trump: "I Kalifornien är fortfarande fakta och vetenskap viktiga. Rapportens slutsatser är oerhört allvarliga och kommer att vägleda oss när vi möter det apokalyptiska hotet från klimatförändringen.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Orkanvindar väntas i södra Kalifornien

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Dödssiffran i de omfattande skogsbränderna i Kalifornien stiger och myndigheterna varnar för att det värsta kan återstå. På tisdagen väntar orkanvindar i södra Kalifornien. Hittills har 31 människor mist livet och flera hundra personer saknas.

Situationen är värst i norra Kalifornien i den så kallade Camp fire, som sannolikt kommer att bli den dödligaste branden i Kalifornien. Hittills har 29 människor mist livet. 1933 dödades lika många i den förödande skogsbranden i Griffith Park, men i faran är långt ifrån över i Camp fire. 230 människor saknas fortfarande och brandförloppet går oerhört snabbt i den torra terrängen.

Redan nu står det klart att Camp fire är rekordstor när det gäller antalet förstörda hus. 6 700 byggnader har brunnit ned, de flesta i orten Paradise som hade 26 000 invånare. Där återstår i princip bara aska av hem och arbetsplatser. Döda kroppar har hittats i och utanför utbrända fordon där människor försökt fly undan lågorna. Att identifiera dödsoffren är mycket svårt då det i flera fall bara är ben och benfragment som återstår.

I samhället Gridley utanför Paradise håller Sol Bechtold upp en bild på sin 75-åriga mamma Joanne Caddy inför CNN:s tv-kameror.
– För ett par dagar sedan fick vi veta att hennes hus förstörts. Jag vet inte vad som hänt henne. Hon är bunden till sitt hem och har ingen bil. Jag måste hitta min mamma, jag ger inte upp hoppet, säger han.

Utanför Los Angeles i södra Kalifornien brinner det på två håll och här varnar myndigheterna för att tisdagen kan bli den värsta dagen. Enligt väderleksprognosen kan vindarna nå orkanstyrka med mer än 30 meter i sekunden.

Av de mer än 300 000 människor som evakuerats bor mer än hälften nära mångmiljonstaden Los Angeles. I skogsbränderna har hittills två personer hittats döda.

Av de nästan 200 bostadshus som förstörts i Malibu finns flera Hollywoodstjärnors exklusiva hem. I ett uttalande skriver Neil Young att det är andra gången han förlorat ett hem till följd av skogsbrand.

”Vi är sårbara till följd av klimatförändringarna; de här extremvädren och den utdragna torkan är en del av dem”, skriver Neil Young. Rocksångaren passar också på att ge Donald Trump en känga. Han kallar presidenten för ”en förnekare som inte förstår allvaret”.

Skådespelaren Gerard Butler har publicerat en bild på sig själv när han står i askan av sitt hus. Han passar på att tacka de tusentals brandmän som bekämpar bränderna.

Enligt CNN har många av brandmännen och poliserna själva förlorat sina bostäder. Bränderna väntas ta tre veckor att släcka.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Stort sug efter sparris torrlägger byar i Peru

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Hela byar i Peru torkar ut på grund av storskalig grönsaksproduktion. Svenska livsmedelsföretag känner till problemet men vet inte hur det ska lösas – så de fortsätter att importera från landet. – Det är krisartat. Människor har inte ens vatten för sina grundläggande behov, säger Malena Wåhlin på organisationen Swedwatch.

Grönsaksodlingar i den peruanska Ica-dalen kräver stora mängder vatten, vilket ställer till med problem för lokalbefolkningen. Det visar en ny rapport från organisationen Swedwatch.

Mindre lantbrukare tvingas sälja sin mark när brunnarna sinar och sjukdomar och andra hälsorisker sprider sig när de lokala storföretagen slukar grundvattnet.

– Vattenbristen gör att människor måste förvara vatten under lång tid, då är det lätt att sjukdomar sprids samtidigt som det är svårt att hålla en god hygien, säger rapportförfattaren Malena Wåhlin. Ica-dalen, vars namn inte har någonting med livsmedelsföretaget att göra, ligger söder om Lima och har optimala förutsättningar för att odla sparris året om.

Och sparris är populärt. Sedan början av 2000-talet har exporten från Peru, främst till USA och Europa, mer än fördubblats, enligt rapporten.

Problemet är att regionen är regnfattig och jordbruksföretagen måste använda samma grundvatten som lokalbefolkningen. Ungefär 90 procent går till grönsaksodlingarna, och samhällena runt omkring får hushålla på den sista tiondelen.

– I de absolut värsta områdena vi besökt har folk tillgång till vatten ett par timmar varannan vecka. Det skapar problem med både hälsa och försörjning för befolkningen, säger Malena Wåhlin.

Förutom att det leder till hygien- och hälsoproblem som bakterie- och sjukdomsspridning drabbas också de mindre jordbrukarna, som bortprioriteras till förmån för storföretagen.

– Deras brunnar torkar ut helt och de har inte möjlighet att fortsätta odla, så många tvingas i stället att sälja sina marker, säger Malena Wåhlin.

Ungefär 99 procent av sparrisen i området går till export, främst till USA och Europa.

De svenska livsmedelskedjorna som handlar från Ica-dalen är Coop, Axfood och Ica. Utöver dem handlar också en handfull grossister sparris från regionen. Flera av dem är väl bekanta med problematiken i området och har känt till den i flera år.

– När man som företag köper produkter från ett sådant högriskområde, som är så torrt redan från början, blir det ännu viktigare att göra ordentliga riskanalyser. Det har företagen inte gjort trots att de känt till problematiken, säger Malena Wåhlin.

Swedwatch menar att företagen måste bidra till att lösa krisen tillsammans med producenterna på plats, eftersom myndigheter och lokalbefolkning har för lite makt.

– Vi tar det på största allvar och tycker att det är bra att granskningen görs. Vi har ju själva varit med och svarat på frågor och nu när slutsatsen har kommit kommer vi använda det i vårt fortsatta arbete, säger Anders Axelsson, kvalitetschef på Ica.

Även Axfood, bolaget bakom Hemköp och Willys, är bekanta med problemet sedan tidigare.

– Vattenfrågan är komplex och vi behöver även titta på hur andra delar av Peru påverkas. Vi har planerat en resa i mars där vi ska besöka leverantörer i Ica-regionen och i övriga Peru, säger Axfoods presschef Claes Salomonsson.

De har nyligen antagit ett mål om att senast 2020 hitta en metod som utvärderar hur leverantörer i områden med vattenbrist ska kunna minska sitt avtryck.

I regionen bor omkring 800 000 personer och odlingarna i området har genom åren bidragit med både arbetstillfällen, ekonomiskt välstånd och infrastruktur.

En plötslig importbojkott skulle riskera att göra tillståndet värre för befolkningen som trots allt gjort sig beroende av odlingarna. Det är både Ica och Axfood införstådda med. Men en konkret lösning har varken de eller Swedwatch.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

"Fakta.

Sparrisodlingen i Ica-dalen har gått från att täcka 5 600 hektar år 1996 till att nu täcka 15 000 hektar. En sparrisodling kan kräva upp till 15 000 kubikmeter vatten per hektar. Det kan jämföras med andra frukter och grönsaker i området som kräver mellan 5 000 och 6 000 kubikmeter.

Vattnet till odlingarna tas från samma grundvatten som samhällena i närheten använder. Ungefär 90 procent går till odlingarna, vilket har gjort att lokalbefolkningen har svårt att få tag på vatten.

På en del platser i regionen har grundvattnet sjunkit med 1,5 meter per år och många hushåll har bara vatten ett par timmar i veckan.

Källa: Swedwatch

Fakta. Om undersökningen

Rapporten är gjord av organisationen Swedwatch tillsammans med biståndsorganisationen Diakonia och den peruanska organisationen Codehica som arbetar med vatten- och människorättsfrågor.

Slutsatserna bygger på ett hundratal intervjuer med lokalbefolkning, myndigheter, akademiker och branschföreträdare i både Peru och Sverige. Källa: Swedwatch "

"Vi måste omformulera vår klimatångest till politiska krav

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Det går inte att lösa klimathotet genom självmedicinering. "I dag är ett förbud av fossila bränslen den mest akuta frågan", skriver America Vera-Zavala och hoppas kunna samla hundratusentals svenskar kring ett upprop som kräver förändring.

Häromdagen vaknade jag och såg en albatross framför mig. På National Geographics Instagram stod det att havsfågeln är hotad. Dess favoritmat, *squid*, liknar plast. Och när albatrossen råkar äta plasten i havet dör den.

Mina barn har precis lärt sig det engelska ordet *squid*. På Rhodos, för några veckor sedan, blev det deras favoritmat och de tyckte om att kunna beställa den själva. På stenstranden plockade min son plast – korkar, påsar, flaskor – och lade i stora högar. Han åt albatrossens mat och plockade upp dess bödlar. Han undrade: varför fortsätter folk slänga plast när de vet att det dödar?

"Det är bråttom nu", säger vetenskapsmännen, och vi medborgare försöker räkna ut vad exakt det är vi måste göra. "Det är bråttom nu", säger klimataktivisterna, och jag går på någon klimatdemonstration där det är alldeles för lite folk. "Det är bråttom nu", säger politikerna, och låter fossilindustrin hållas.

Vi försöker orientera oss. Att läsa om klimathotet är som att få ett allvarligt cancerbesked av de bästa cancerläkarna men sedan tusen olika behandlingsråd. Du får medicinera själv, hitta på, testa.

Jag har testat i flera år nu. Jag flyger aldrig inrikes, jag sopsorterar som besatt, jag bråkar med min man om varför han inte kan komma ihåg att ta med tygpåsar till affären, jag tjafsar med bilister i stan som kör bilar anpassade för jaktsafari. Jag grälade så mycket med min man om hans bil att han sålde den och började med bilpool.

Men jag är trött på att bråka, trött på att göra saker som känns så futtiga i jämförelse med problemens storlek, trött på att vara rädd över att de saker som måste göras inte görs.

När jag den där morgonen ser fotot av albatrossen kommer jag att tänka på en av de böcker som betytt allra mest för mig – Richard Bachs ”Måsen”. Det är en berättelse om att våga.

En annan morgon vaknar jag och ser ett flygfoto över vad som med lite fantasi skulle kunna vara hundratals modiga måsar. Det är Ende Gelände, aktivister som trotsar polisbrutalitet, vattenkanoner, tårgas för att stoppa koltransporter i Tyskland. De använder civil olydnad, går före oss andra för att påminna om vad som krävs för att allas vår planet ska överleva. Kolet måste stanna i marken.

Varför har inte politikerna redan fattat just det beslutet? På kort tid har två klimattoppmöten misslyckats, Köpenhamn 2009 och Paris 2015. Och det är alltså de otillräckliga avtalen från dessa möten som Trump, Bolsonaro och andra klimatförnekande presidenter avser lämna.

Läget skulle inte kunna vara värre, samtidigt som vi hänvisas till att vara cancerpatienten som självmedicinerar alternativt förnekar sin diagnos.

Den klimatrörelsen som finns består av framstående vetenskapsmän och opinionsbildare som antingen inte vill eller inte vet hur man organiserar sig. Den består av mycket modiga och kunniga aktivister med modet att göra spektakulära aktioner som de är väldigt medvetna om inte kommer att lösa klimatfrågan utan endast uppmärksamma den. Och den består av en övervintrad 70-talsvänster med alltför stor tilltro till grupsamtal.

När klimatångesten borde ha infunnit sig drabbades västvärlden av muslimångest. Kriget mot terrorismen överordnades allt och antiterrorismen har också använts för att förhindra klimataktioner – i Paris 2015 stoppades manifestationer med hänvisning till säkerhetsläget. Jag är övertygad om att klimatavtalen bättre hade speglat vad som faktiskt behöver åtgärdas om ropen från gatan hade fått höras ända in i beslutsrummen. Ändå fortsätter människor att kämpa.

Men det behövs en stor och bred klimatrörelse. Som blir politikens mitt. Och som tar in migrationsfrågan som en del av klimatfrågan. För inga murar i världen kommer att kunna stoppa flyktingarna i klimatförändringarnas spår.

För tjugo år sedan skrev Ignacio Ramonet en ledare i Le Monde Diplomatique som blev startskottet för Attacrörelsen. Genom att fokusera på en specifik reform, en skatt på internationella valutatransaktioner, kunde rörelsen väcka uppmärksamhet kring

globala rättvisefrågor i stort. Attacrörelsen både folkbildade och drev konkreta frågor. Samtidigt blev den ett slags politisk mitt.

I dag är förbudet av fossila bränslen den mest akuta frågan. Om vi inte stoppar kommer jordens uppvärmning att få dödliga konsekvenser för våra liv. Kring det kravet borde vi kunna samla hundratusentals svenskar som kräver förändring.

Jag vill inte läsa en enda artikel till med rubriker som ”Jag tyckte klimatfrågan var löjlig – men”, eller ”Så hanterar du din klimatångest”, jag vill inte läsa kulturskribenters snyfthistorier om hur de slutat flyga. Vi har alltför länge låtit det individuella vinna över det kollektiva. När det är bråttom organiserar man sig. Det är den enda medicin som möjligtvis kan rädda oss.

Och du – apropå sonen och albatrossen. Det finns vissa förutbestämda bilder av varför vi måste bry oss om klimatförändringarna, de handlar ofta om söta djur och våra barn. Det finns något väldigt praktiskt över det. Men om ni föredrar så titta på bilder över drunknade män i Bangladesh.

America Vera-Zavala "

”Westworlds” inspelningsplats har brunnit ner

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Våldsamma bränder har brutit ut i Kalifornien och följderna är katastrofala. 250 000 personer har tvingats fly från sina hem. Dödssiffran hamnar på minst 31 personer.

Mitt i förödelsen rapporterade National Park Service, den federala myndighet som hanterar landets nationalparker, att den ikoniska filminspelningsplatsen Paramount Ranch brunnit ner till grunden.

Ranchen, som ligger i Agoura Hills, väster om Los Angeles, har i ett sekel agerat inspelningsplats för flertalet Hollywoodproduktioner, nu senast HBO:s flaggskepp ”Westworld”. Seriens huvudrollsinnehavare Evan Rachel Wood twittrade strax därpå: ”Så ledsen över all historia som går förlorad.” De vildsinta bränderna i Kalifornien, som nu även ödelagt den drygt 1 000 hektar stora inspelningsplatsen, påminner än en gång om det stora miljöhot vi står inför. En klen tröst, åtminstone för de gudfruktiga, är att seriens kyrka var det enda som klarade sig undan lågorna. En symbol i det lilla.

Mohamed Yussuf
mohamed.yussuf@dn.se "

"Stormen av eld är ännu en varning"

DNONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Bilar som rullar genom korridorer av eld. Landskap av aska och sotiga villaskelett. En orangegul mur av eld. Solen som ett blodrött ont öga. Bilderna från eldstormarnas Kalifornien är sannerligen apokalyptiska. De illustrerar också hur meningslöst, för att inte säga lögnaktigt, det i vår tid blivit att tala om "naturkatastrofer". Människan är kapabel att vara sin egen marodör. Naturen blir ett verktyg för hennes självskadebeteende.

Det har alltid brunnit i buskvegetationen i Kalifornien. Det krävs inte många gnistor för att starta en "wildfire" när de kraftfulla Santa Ana-vindarna sveper ner från The Great Basin. Men människan har förvandlat dessa naturliga bränder till okontrollerbara monster.

Den kaliforniske författaren Mike Davis skrev i mitten av 90-talet en i dag klassisk essä om kaliforniska bränder, "The case for letting Malibu burn". Han argumenterade för att den luxuösa villabebyggelsen i bergstrakterna norr om Los Angeles i själva verket är ett slags brandbomber. I stället för att acceptera, eller anlägga och kontrollera, mindre lokala bränder som håller buskvegetationen i schack hade fastighetsägare och fastighetsintressenter förvandlat naturen till ett gigantiskt bränsleupplag av biomassa och byggnader som bara väntade på en tändande gnista.

Mike Davis pekade på att fyra förhärjande eldstormar dragit fram över bergstrakterna kring Malibu under de gångna tjugofem åren. Det var för drygt 20 år sedan. Kalifornien levde farligt då, men lever mycket

farligare nu. Nio av de tio största skogsbränderna i Kalifornien har inträffat på 2000-talet.

Vi vet nu att människan inte bara sätter sig över klimatet, bor på olämpliga platser, utan också energiskt förstör det. Bilderna från de stigande temperaturernas och de obarmhärtiga lågornas Kalifornien är ytterligare en varning till oss alla.

Per Svensson

per.svensson@dn.se "

" Svenskt Näringslivs godnattsaga om klimatet gynnar inte Sverige

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Vi människor tycks ha en tendens att tro på de fakta som bekräftar vår egen världsbild. Detta är inte minst sant i klimatfrågan. Mest uppmärksammade är de så kallade klimatförnekarna som förnekar klimatproblemen helt och hållet. En vanligare form är reaktionen att förminska, dels storleken av de egna utsläppen och dels ansvaret för att åtgärda dem. Enligt dessa ursäkter är det alltid någon annan som bär ansvaret och någon annans utsläpp som är det egentliga problemet. Enligt detta spår har organisationen Svenskt Näringsliv satt upp webbsidan ekonomifakta.se, som lättillgängligt och grafiskt tilltalande presenterar statistik bland annat om utsläpp och miljö.

Problemet är att det förekommer felaktigt presenterad statistik som till exempel när man jämför koldioxid per capita för Sverige och andra länder utan att förklara varför de svenska utsläppen per capita bara anges till 3,8 ton koldioxidekvivalenter, i stället för drygt 5 ton koldioxidekvivalenter per capita som man får när man ser till Naturvårdsverkets officiella statistik för samma år. Ironiskt nog finns Naturvårdsverkets siffror också representerade under rubriken "Växthusgaser – utveckling per sektor". Men varför förklaras inte skillnaden i räknemetoder?

Statistik förlorar sitt värde om man inte förklarar vad den visar. Men det Svenskt Näringsliv tycks bry sig om i detta fall är att visa hur duktigt Sverige är, vilket inte minst blir tydligt när man trots hela 16

sidor med miljöstatistik, som uppdaterats de senaste två åren, glömmer att nämna den stora klimatpåverkan vi orsakar genom konsumtion. Om vi skulle räkna konsumtionsbaserat, alltså klimatpåverkan från de produkter och tjänster som vi svenskar konsumerar, så blir medelsvenskens utsläpp drygt 11 ton koldioxidekvivalenter.

Majoriteten av dessa utsläpp har vi importerat från andra länder vilket gör att dessa inte syns i territoriell statistik, enligt Naturvårdsverket. För den konspiratoriskt lagde bör tilläggas att klimatpåverkan från det vi exporterar givetvis har dragits av i dessa siffror.

Miljöstatistiken på ekonomifakta blir sammantaget en enögd godnattsaga färdigpaketerad för de som söker bekräftelse på att klimatfrågan inte är av stor betydelse och att vi i Sverige hur som helst inte är klimatet till last. Under den gångna helgen har denna enögd statistik från ekonomifakta använts för att rättfärdiga en ännu mer enögd twittermobb mot en framgångsrik ung klimataktivist och hennes knivskarpa argument.

Men frågan är om inte ekonomifaktas censur av det obekväma i detta fall är till nackdel för både Sverige och Svenskt Näringsliv. Skulle inte incitament som stimulerar konsumenter att välja varor med låga utsläpp gynna produktion i Sverige med vår rena energimix? Om vi accepterar även konsumtionens klimatpåverkan kan vi finna verktyg som kan stimulera till minskade utsläpp även i andra länder. En klimatpakt med flera rika länder som inför incitament som stöder konsumenter att välja klimatsmart kommer att sätta stor press på företag runt om i världen att ställa om mot lägre utsläpp, med stora konkurrensfördelar för Sverige.

Det är den klimatpolitiken Svenskt Näringsliv borde verka för. Det är dags för organisationens vd Jan-Olof Jacke att visa att han menar allvar när han kallar klimatfrågan för ”en av de största utmaningarna, om inte den största” (DI, 17/10)! Första steget borde bli att öppna ögat även mot de fakta som är obekväma. Jag uppmanar Svenskt Näringsliv att bli en del av lösningen och sluta vara en del av problemet.

Alexander Åkerman, arkitekt, Uppsala "

" Ovanligt solfattig november – och ingen ljusning i sikte

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

November har varit ovanligt solfattigt och disigt på de flesta håll i landet, och några klarblå dagar är inte heller i sikte. Stockholm har haft ungefär hälften så många soltimmar som normalt. Men några rekord är det inte fråga om.

Moln, dimma, dis och duggregn har varit november månads melodi hittills. Månaden är inte precis känd för ljus, men soltimmarna har varit ovanligt få i nästan hela landet.

I Kiruna har man hittills haft 7 soltimmar. Normalt för hela månaden är 18, så solutbudet där har varit en aning under det normala. I Stockholm är avvikelserna åt det mörka hållet större. Fram till onsdagen har huvudstaden registrerat 13 timmar sol. Det är ungefär hälften av det normala. För hela månaden är genomsnittet 54 timmar.

Årets notering är dock långt ifrån något bottenrekord. I november 2014 var det inte mer än 5 timmar sol i Stockholm under hela månaden.

– Jag tror inte vi är i närheten av rekord för någon station, säger meteorologen Jon Jörpeland på SMHI.

Längst i söder ser det ljusare ut i år. Lund sticker exempelvis ut med 36 soltimmar i november hittills, och det är lite mer än man brukar ha där. En normal november i Lund skiner solen sammanlagt i 52 timmar.

– Som vädret sett ut under november är det framför allt sydligaste Sverige som haft soligast, medan norra Götaland, Svealand och Norrland har haft mycket dis och moln, säger Jon Jörpeland.
– I förra veckan var det flera dagar med tät dimma hela dagen framför allt i Svealand.

Väderläget har varit statistiskt med ett högttryck som påverkat landet. Högttrycket ligger så till att vindarna varit sydliga eller sydvästliga och därmed både fuktiga och milda. Temperaturerna har varit mycket över det normala.

Någon dramatisk förändring är inte i sikte.

– Som det ser ut nu kommer molnen att fortsätta att dominera även om det kan bli luckor. Någon klarblå himmel syns inte i prognoserna. SMHI tittar tio dygn fram i tiden.
Det tycks dock bli lite kallare.

– Det är lite osäkert hur mycket kallare det blir. Kalluften kan svepa ner lite längre österut. Temperaturerna faller, men det blir inte särskilt kallt egentligen utan mer normalt – kanske några plusgrader i söder i stället för tio plus och några minusgrader i norr.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Bränderna kan göra delar av Kalifornien obeboeliga

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Analys

De upprepade brandkatastroferna i Kalifornien kan leda till att delar av USA:s folkrikaste delstat blir obeboeliga. Det beror inte bara på att växtlighet och hus brinner ner. Även det ekologiska systemet hotar att förstöras genom den erosion som inträffar när träden är borta.

När jag besökte brandkatastrofen som härjade i mitten av augusti förklarade myndigheterna att de stora brandhärdarna i norra Kalifornien var "under kontroll". Det betydde att branden inte längre spreds.

Den dittills största skogsbranden i Kaliforniens historia var inte helt nedkämpad, det brann ännu i stora områden, men för denna gång, bedömde delstatens brandmyndighet Cal Fire, var det värsta sannolikt över.

Nu, bara tre månader senare, vet vi att det skulle bli värre, i bland annat "Camp fire", med en betydligt mer omfattande katastrof. Där fortsätter förödelsen, och 48 människor har hittats döda i den pågående skogsbranden. Över 200 personer har rapporterats som saknade i den totalförstörda staden Paradise och det omgivande området. 35 procent av branden rapporterades på onsdagen vara under kontroll.

Även i södra delen av Kalifornien har en massiv brand, den så kallade "Wolsey fire", förhärjat Malibu och andra områden utanför Los Angeles. Där har två döda hittats. Denna brand uppges vara till 40 procent under kontroll.

Den största av bränderna i augusti, "Mendocino complex fire" som härjade runt sjön Clear Lake cirka 20 mil norr om San Francisco, brände ned 1 200 kvadratkilometer skog och mark. Tusentals människor evakuerades, men flertalet kunde återvända till sina hem. De flesta av husen i området var oskadda, även om den omgivande växtligheten var svartbränd och röklukten ännu var stickande.

Två av de boende som jag mötte i bergen i Spring Valley, Robert Pruitt och Shirin Roberts, hade just återvänt. De var ännu chockade när vi stod och samtalade vid deras nedbrunna hem, som nu bestod av en svart kolhög och ett förvridet plåttak.

Nu funderade paret allvarligt på sin framtid: Var det värt att ens överväga att flytta tillbaka?

– Allt som gjorde området vackert och behagligt är förstört – vackra ekar, rådjur, pumor, tvättbjörnar och till och med björnar. Och det finns alltid risk för nya brandkatastrofer.

Deras tvivel är allt mer aktuellt för många andra invånare i Kalifornien. I delstaten finns inte längre "brand-årstider", nu kan det brinna med ursinnig kraft när som helst på året.

– Tidigare brann det från maj till oktober, sedan kom regnet och kylan. Men sedan tio femton år sker det när som helst, berättade Isaac Sanchez, pressofficer vid Cal Fire, när han visade mig runt

i förödelsen och spåren efter brandbekämpningen i bergen ovanför Clear Lake.

Sanchez förklaring till att det inte röjs brandgator var att privata markägare inte tillåter det. "Kontrollerade bränder", att man satte eld på utsatta skogspartier för att förebygga riktiga bränder, tillämpas i stort sett inte längre.

Mest oroade sig Sanchez för vad bränderna gör med ekosystemet på längre sikt. När träd, buskar och rötter är borta består kullarna mest av jord och lera. Det ökar risken för jordskred när regnen väl kommer. Just det hände i december 2017 i Santa Barbara, då ett dussintal människor omkom på grund av jordskred som utlösts till följd av bränderna.

Kaliforniens guvernör Jerry Brown kommenterade häromdagen innebörden av det hetare klimatet:

– Det här är inte det nya normala, det är det nya abnormala.

Vid sidan av den extrema torkan, de heta vindarna från havet och mer långsiktiga klimatfaktorer anses folkökningen vara en viktig faktor bakom bränderna och de höga dödstalen; sedan 1970 har invånarantalet i Kalifornien fördubblats till 40 miljoner.

Det har påverkat befolkningstäthet och stadsplanering; tiotusentals fler människor har byggt hus vid eller i närheten av skogspartier, buskage och annan vildmark där det råder förhöjd brandrisk.

Michael Winiarski"

"Fakta. Dödligaste branden hittills i Kalifornien

50 människor har hittills dödats i de tre skogsbränderna i Kalifornien. I Camp fire i norra Kalifornien har 48 människor mist livet, vilket innebär att branden är den hittills dödligaste i Kalifornien. Mer än 200 människor är fortfarande saknade. 7 600 bostäder och 260 företagsfastigheter har förstörts.

Samtidigt breder röken från Camp fire ut sig över San Franciscobukten, ett område med fem miljoner invånare. En hälsovarning för hela det tätbefolkade området har utfärdats och människor uppmanas att hålla sig inomhus. Särskilt folk med hjärt- och lungproblem rekommenderades att inte vistas i röken. Över en kvarts miljon människor har evakuerats från sina hem i Kalifornien. "

"Så kan skogarna sluta brinna och förvandlas till en ny folkrörelse"

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

De väldiga skogsbränderna i Kalifornien väcker frågor om hur skogar ska brukas och vad de ska användas till framöver – inte minst i Sverige. Också här kommer skogen att få ökad betydelse i arbetet för en hållbar framtid, skriver författaren Gunnar Wetterberg.

Förra vintern lät vi hugga bort alla grova granar i vår blandskog, där eken är dominant och samsas om utrymmet med hundraåriga tallar. I maj gick jag med planteringsborren och satte tusen plantor ädellöv – bok, avenbok, lind och lönn. Det var ett par dagar av stor och oförfalskad lycka: tänk vad fint här kommer att bli – om sådär en hundra år...

Sedan tog regnet slut. Torkan varade vecka ut och vecka in. Inte förrän i början av augusti orkade jag gå ut och titta på bedrövelsen. Någon enstaka lind och lönn stack ut några flämtande små löv i skuggan, allt annat var förbrända och torra pinnar.

Det brann inte. Det är ovanligt att det brinner i lövskog. Lövträden undviker de allra torraste markerna, deras löv multnar för det mesta snabbare än tallens och granens barr, som bildar tjockare och mer eldfängda lager på marken. Men våndan över torkan och eldsvådorna är ändå något jag burit med mig, i slutfasen av arbetet med ett manus om träd, skog och Sverige.

Historiskt sett brinner det numera ganska lite i de svenska skogarna. Ända fram till 1800-talet var branden en av de värsta skogsskövlarna. Beräkningar tyder på att 1 till 3 procent av skogsmarken eldhärjades varje år. Det betyder flera hundra tusen hektar, jämfört med de 25 000 hektar som eldhärjades sommaren 2018. Men på 1900-talet kom brandtornen och på 1950-talet brandflyget; eldsvådorna upptäckts och bekämpas tidigare än förr.

Efterbörden till sommarens dramatik handlade just om detta. Hur ska myndigheterna samordnas? Ska Sverige köpa egna vattenbombare eller använda EU som försäkring? Men det är bara krafset på ytan. Skogsbränderna väcker många större frågor, om hur skogen ska brukas, om vad skogen ska användas till framöver – och vilken skog vi då vill ha.

Bränderna kommer att bli fler och större. Om somrarna blir varmare och torrare ökar riskerna, men inte bara därför. År 1894 gav jägmästaren Axel Cnattingius ut ett skogslexikon, som sammanfattar århundradens erfarenheter på tröskeln till det moderna skogsbruket. För honom var det viktigt att förebygga bränder, inte bara att bekämpa dem:

”Brandmantel kallas det löfträdsbälte som vid en större skogsanläggning omgifver eller i rutnät genomskär barrskogen för att dymedelst skydda denna att i sin helhet förstöras af skogseld.” För Cnattingius var blandskogen inte bara den bästa metoden att begränsa bränder, utan också ett sätt att hålla skadeinsekterna kort. Efter andra världskriget hamnade sådana insikter i skymundan. Mekaniseringen gynnade stora hyggen, lövslyet sprutades bort med hormoslyr för att inte hämma plantorna. När gammelskogen avverkat ersattes den av väldiga planteringar av tall och gran.

Ännu värre blev det med älgarna och rådjuren. I början av 1900-talet var klövviltet hårt trängt: älgarna hade drivits längst in i de stora skogarna, rådjuren stampade på några gods i Skåne. Men kalhyggena blev väldiga viltbeten och viltstammarna växte våldsamt. År 1955 gav poeten och växtbiologen Sten Selander ut ”Det levande landskapet i Sverige”, den mäktiga genomgången av den svenska naturens alla skrymslen och vår. Selander varnade för den växande älgstammen.

I dag håller betestrycket på att skapa om skogen. Älgarna betar tall och löv, men skyr gran. I skymundan av bränderna rapporterade Skogsstyrelsen i somras att mer än hälften av alla ungträd är skadade av betet. Rådgivarna rekommenderar brukarna att hägna sitt ädellöv, och tallen klarar sig inte mycket bättre.

Skogsstyrelsen beräknar skadorna till flera hundra miljoner om året, men det är bara de direkta följderna. För att slippa skador väljer skogsbrukarna bort tall och löv. I stället planterar många gran, både på naturliga lövjordar och på torra marker, där tallen skulle klara sig bäst. Orkanen Gudrun drabbade granen hårdast, men efter stormen planterades mycket gran även där tallarna blåst omkull.

Det går ut över Cnattingius brandmantlar. Mer och mer gran växer på torra marker där den egentligen inte mår särskilt bra. Torkan minskar granens motståndskraft mot insektsangrepp, men ökar också risken för skogsbrand. Branden uppstår ofta i de torra marklagren, men tar fatt i granens torra, döda grenar och sprider sig snabbt genom skogen. Tallbestånden klarar elden bättre, eftersom stammarna normalt är kvistrensade högt upp och skyddas av tjock bark.

Sveriges yta uppgår till omkring 41 miljoner hektar. Av dem är 28 miljoner hektar skogsmark, mer än två tredjedelar. På 23,6 miljoner

hektar växer skogen med mer än en kubikmeter om året. Denna yta kallas den produktiva skogsmarken. I Europa är det bara Ryssland som har mer skog än Sverige.

Men träden är mycket mer än så. Sverige har bokstavligt talat vuxit ur skogen. Bondesamhället levde inte bara av åker och äng, utan minst lika mycket av sina utmarker och skogar. Om sommaren betade djuren i skogen därför att ängarnas gräs behövdes som vinterfoder, och ofta drygades ut med löv från ask och sälg. Gårdarna byggdes med timmer, ägorna stängslades med käppar från hamlade stubbskogar.

Skogen är också industrins moder. Många förknippar bergsbruket med malmen, men det var inte riktigt så. Det fanns järn på många andra håll i Europa, men när briter och fransmän hade skövlat sina skogar kunde de inte längre elda fram metallen. Det var skogarna och träkolet som lade grunden för den svenska järn- och stålindustrin. När Bergslagens skogar inte räckte till spred sig bruken till skogarna i Norrland – det var billigare att frakta malmen till bränslet än tvärtom.

Industrialiseringen i Europa gav skogen ett värde i sig. Ända sedan medeltiden hade England hämtat timmer i Norge, men 1800-talets urbanisering krävde mycket mer. De stora handelshusen i Göteborg sågade timmer från Värmland och gav sig sedan in i Norrlands urskogar. De svenska älvarna var perfekta transportleder för timret. Med världens bästa älvar blev skogsbaronerna stormrika på tallarnas bräder och plank. Sedan lärde man sig att koka cellulosan ur sågspill och gran – och då blev Sverige världens ledande exportör av pappersmassa till tidningar och kartonger.

Under mellankrigstiden arbetade flera hundra tusen människor i skogen varje år. När rekordåren efter andra världskriget drev upp

lönerna mekaniserades både skogsbruket och industrin, men fortfarande står skogsnäringarna för en stor del av Sveriges export och BNP.

Men det viktiga är den betydelse skogen kan få i framtiden, både för att binda koldioxiden i atmosfären och för att minska beroendet av olja och andra slösaktiga resurser. De senaste årtiondenas forskning har öppnat svindlande perspektiv, från det korslimmade träets höghusbyggen till fascinerande spekulationer om bilkarosser av kolfiber – som dessutom ska kunna användas som batterier.

På ett mera handfast plan har skogens kemister blivit skickligare på att utnyttja allt mer av träden. I sågverkens begynnelse tog man bara vara på en dryg tredjedel av stammarna – i dag omvandlas tallolja till diesel och metanol renas ur sulfatfabrikernas utsläpp. Med stanken i tanken! I själva verket slits skogen mellan olika krav och möjligheter. Den klassiska frågan ”såga, koka eller bränna?” – bräder, cellulosa eller pellets? – har de senaste åren fördjupats till ”växa eller hugga?”, låta skogen stå för att binda mer kol?

I bästa fall är det en konstlad motsättning. Om skogen kan ersätta bomull, betong och fossila bränslen, så bidrar den till ett mer uthålligt samhälle. Om användningarna ökar kommer det att behövas mer skog – och då kommer skogen att växa och binda koldioxid också i länder som blev avskogade för flera hundra år sedan. Det borde vara möjligt att öka skogens roll som förnybar resurs på många områden, samtidigt som ökad efterfrågan leder till att fler träd binder mer koldioxid. I det perspektivet blir skogsbrändernas frågor ännu viktigare. Hur ska skogsbruket kunna öka lövinslaget för att minska brandrisken, hur ska viltbetet hållas tillbaka så att det blir mer utrymme för ek, björk och sälg?

Till en del borde svaret kunna ligga i skogen som folkrörelse.

Skogsbruket förknippas ofta med statens och de stora bolagens väldiga skogar, men under efterkrigstiden har Småland blivit viktigare än övre Norrland. Historiskt sett finns det tre ”skogsriken” i Sverige: det moderna skogsbruket började i Bergslagen, det fick ett väldigt uppsving i Norrland – men under de senaste årtiondena är det bondeskogarna i södra Sverige som stått för mycket av expansionen. I dag finns det mer än 300000 enskilda skogsägare. Småskogsbrukets skogar är ofta omsorgsfullt skötta. Skogsägarens stöveltramp är trädens bästa näring, fick jag en gång lära mig. Det är de enskilda skogsägarna som har tid att röja och att kvista träden till raka, vackra stammar.

Inte minst är det de enskilda brukarna som svarar för en stor del av skogsbrukets mångfald. Sturiga bönder hanterade skogen efter eget huvud. De räddade björkar, de vårdade ekar trots att statens rådgivare fnös och ville ha gran. Sedan jordförvärvslagen lindrades i början av 1990-talet har det blivit lättare för folk utifrån att köpa skog, utan att arva eller gifta sig till den. Det har utnyttjats av jägare och skatteplanerare, men också av oss som dras till glädjen att se träden växa och grönska.

Med många små skogsägare kan det svenska skogsbruket bli ganska lagom – vid sidan av bolagens produktionsskogar växer mer och mer blandskog till vandrarnas lust och glädje.

Gunnar Wetterberg, historiker och författare, aktuell med boken ”Träd. En vandring i den svenska skogen”. "

" Vi ska redovisa utsläpp även för konsumtionen

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Klimat. Svar på ”Svenskt Näringslivs godnattsaga om klimatet gynnar inte Sverige”, (15/11). Klimatfrågan är som Alexander Åkerman skriver mycket riktigt en av vår tids största utmaningar och det är just av den anledningen som vi publicerar statistik om ämnet.

Utsläppen globalt måste minska och Sverige är inget undantag. Samtidigt finns det stora skillnader mellan länder, vilket avspeglas i den statistik som Ekonomifakta återger.

Att koldioxidutsläppen från bränsleförbränning är lägre i Sverige än i många andra i-länder beror på att vår energimix har ett relativt lågt fossilt innehåll. Det finns alltså inget fel i IEA:s (Internationella energirådet) siffror och givetvis inte heller den statistik från Naturvårdsverket som också finns på vår hemsida. De ger en korrekt bild av storleken på de utsläpp som vi direkt kan påverka genom vår egen energipolitik.

I dagens polariserade debattklimat är det dock viktigt att alla aktörer är ödmjuka och beredda att ta till sig kritik. Det gör vi gärna.

Vi håller med om att det hade varit bra att komplettera informationen med statistik om de konsumtionsbaserade utsläppen och kommer att göra detta i en nära framtid. Det är dock lika viktigt att också se på den nytta vår export gör då vi i Sverige producerar varor med lägre nivå av inbäddad koldioxid än det internationella snittet.

Vi har ingen anledning att vare sig skönmåla läget eller dölja att Sverige trots allt ligger långt fram i det ytterst viktiga klimatarbetet.

Fredrik Carlgren, Ekonomifakta "

" Svenskarna kan bli bättre på återvinning

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Sverige klarade av sex av åtta nationella materialåtervinningsmål för förpackningar och tidningar under 2017, visar ny statistik.

– Men vi måste fortsätta, det kan fortfarande bli bättre på, säger Agnes Willén, handläggare på Naturvårdsverket.

Materialåtervinningsmålen sätts av Naturvårdsverket som kartlägger utsträckningen av svenskarnas återvinning av förpackningar och tidningar.

Det material som återvanns i högst utsträckning var glas. Under 2017 återvanns 93 procent av Sveriges glasförpackningar.

84 procent av alla metallförpackningar återvanns medan bara 44 procent av plastförpackningar kom till återanvändning. Plast som inte återvinns är problematisk för miljön, både på lokal och global nivå.

– Allt avfall som inte hamnar där det ska gör skada på naturen. Vissa förpackningsslag har en större förmåga att hamna i naturen, plast är ett sådant. För- och nackdelen med plast är att det är så beständigt och bryts ner så långsamt, säger Agnes Willén.

Pappersförpackningar lämnades på rätt plats i 82 procent av fallen. De förpackningar som inte når Naturvårdsverkets mål är PET-flaskor och pantburkar. 84 procent av flaskorna och 81 procent av burkarna återvanns, de utsatta målen är 90 procent.

– Vi vill nå målen för alla förpackningstyper, men när det gäller de två så är målen väldigt höga, säger Agnes Willén.

Från 2020 höjer Naturvårdsverket målen för insamlingen av samtliga förpackningstyper och material.

– Det ser bra ut generellt men vi vill inte nöja oss med det, då kommer vi höja kraven med upp till 20 procent, säger hon.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se "

"Fakta. Förpackningar

Som förpackning räknas produkter som har framställts för att innehålla, skydda, presentera eller skydda varor vid transport. 72 procent av alla svenska förpackningar kom till återanvändning under 2017.

För att ta reda på materialåtervinningsgraden för varje förpackningsslag beräknas de totala mängder som producenterna rapporterat som återvunna, dividerat med mängderna som totalt har satts på marknaden. "

"Paradiset förvandlades till ett inferno"

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

De omfattande skogsbränderna i Kalifornien har drabbat ett av USA:s vackraste och mest välbärgade områden, kustremsan vid Malibu norr om Los Angeles. En förtvivlad lokalbefolkning lever nu i ett förkolnat paradis, men många har vant sig vid skogsbränder som en del av vardagen i 2000-talets Kalifornien.

– Turister brukade komma hit för att få en glimt av paradiset, men nu är allt förkolnat, säger Katherine Miller som driver en turistorganisation som anordnar resor till de vackra vindistrikten i Malibu.

Myndigheterna i Kalifornien kallar den nu pågående Woolsey-branden för den värsta skogsbranden i Malibus historia.

Namnet Malibu har länge förknippats med glamour, aprikosfärgade solnedgångar och idylliska havsbad. Den exklusiva strandorten ligger vid en bergig kustremsa precis norr om Los Angeles, med ett av de mest dramatiska partierna av motorvägen 101, som löper längs med Kaliforniens kust.

Här ligger världsberömda stränder som Malibu Beach, El Matador och Surfrider Beach, där det varje morgon och solnedgång brukade krylla av surfare på jakt efter de perfekta vågorna längs den klippiga kustlinjen.

Själva namnet Malibu kommer från ordet humaliwo, som på den amerikanska ursprungsbefolkningens språk ventureno betyder ungefär "ljudet av vågorna".

Sedan 1930-talet, då mediemogulen William Randolph Hearst köpte en vidsträckt strandtomt här, har det varit en av USA:s mest exklusiva samlingsplatser för filmstjärnor och miljardärer.

Oljebaronen J Paul Getty byggde sin berömda villa här 1954 och den rymmer än i dag en av USA:s största privata samlingar av antik konst. Bland Malibus drygt 12 000 invånare finns i dag Hollywood-stjärnor som Jennifer Aniston, Tom Hanks, Leonardo di Caprio och Angelina Jolie, artister som Bob Dylan, Lady Gaga och Janet Jackson och regissörer och Hollywood-moguler som Steven Spielberg och David Geffen.

Även Malibus miljardärer är medvetna om att bränderna här när som helst kan ta kål på allt de äger. Författaren Joan Didion, som tillbringat större delen av sitt liv i Malibu, skrev ett klassiskt reportage härifrån om en omfattande skogsbrand 1978: "Hästarna fattade eld och sköts till döds på stränderna. Fåglar exploderade i luften. Husen exploderade inte, utan imploderade, som vid en kärnvapenbomb."

Dussintals av de filmstjärnor och Hollywood-profiler som nu bor i Malibus vidsträckta gårdar och rancher har fått se sina gigantiska strandvillor brinna ned de senaste dygnet.

"Mitt hus finns inte längre, men minnena som jag delar med vänner och familj står på sig", twittrade Miley Cyrus på som även donerade en halv miljon dollar till Malibus återuppbyggnad.

Tre personer har hittills omkommit i skogsbränderna vid Malibu. Längre norrut i Kalifornien, i ett naturreservat nära delstatens huvudstad Sacramento, har drygt 60 personer omkommit i den senaste veckans skogsbränder.

Vid Kaliforniens skogsbränder brukar fattiga områden drabbas värst, men i Malibu har bränderna varit så omfattande att även de mest välbärgade förlorat sina hus. Det speglar en generell förändring när det gäller amerikanska naturkatastrofer, som nu drabbar alla grupper i samhället. Lokalbefolkningen beskriver karavaner av lyxbilar som evakuerat området.

Musikern Neil Young fick också sitt hus totalförstört i bränderna. I ett uttalande kritiserade han president Donald Trump, som försökte skylla bränderna på skogsförvaltningen i Kalifornien. ”Vi är sårbara på grund av klimatförändringarna”, skrev Young.

Hans påstående får medhåll av forskare, lokala klimatexperter och inte minst brandmyndigheterna i Kalifornien. I ett pressmeddelande kritiserade myndigheterna president Trumps kommentarer, medan de förklarade att bränderna i Malibu inte har någonting att göra med skogsförvaltningen, utan går att förklara med förändringar i klimat och väderfenomen.

Gavin Newsom, som förra veckan vann valet till guvernör i Kalifornien, besökte Malibu i måndags och sade att naturkatastrofen ”sätter alla andra problem i perspektiv.”

Newsom tillhör en växande skara av demokrater i USA som nu vill se radikala förändringar i landets klimatpolitik och många lokala

miljöaktivister hoppas att bränderna i Malibu och norra Kalifornien kan bli en påminnelse om klimatkrisens omedelbara konsekvenser. Skogsbränder är ingenting nytt i Kalifornien. Dessa torra, vidsträckta skogar har alltid haft naturliga cykler av omfattande bränder, som ofta är värst just under höstmånaderna, då marken är som torrast efter den långa, heta sommaren. Så här års, när temperaturerna sjunker efter sommaren, präglas regionen även av starka vindar, vilket förvärrar bränderna.

Till DN berättade kongressledamoten Tony Cardenas, som representerar ett distrikt som omfattar den näraliggande San Fernando-dalen, att vindarna i området ”får bränderna att bete sig som en tsunami. De sveper fram över landskapet och ödelägger allt som står i deras väg.” Bränderna kan växa och spridas väldigt snabbt, vilket förklarar varför det är så svårt för brandmyndigheterna att kontrollera dem.

Forskare här talar om cykler där skogarna brukar brinna ungefär vart trettonde år. Men nu har många av dessa skogar och nationalparker drabbats av omfattande skogsbränder flera år i rad. Brandsäsongerna varar dessutom längre – från två–tre månader till i dag ofta fyra månader.

Uppe i Malibus bergstrakter har vidsträckta landskap ödelagts. – De flesta vingårdarna här som jag brukar besöka under våra turistresor är nedbrända nu, säger Katherine Miller.

Hon har bott i Malibu i 40 år, men säger att hon börjat vänja sig vid bränderna. Hon är oroad över att skogsbränderna kommer allt oftare och att de blir allt värre, men hon har inga planer på att flytta härifrån.

– Andra delar av USA har tornados, orkaner och andra naturkatastrofer. Här har vi våra skogsbränder. Det är en del av livet nu. Snart kommer regnet och då blir det slut på bränderna för den här säsongen. Då får vi börja oroa oss för jordskred i stället, säger hon.

Martin Gelin"

" Fakta. De värsta bränderna i delstatens historia

Höstens bränder beskrivs som de värsta i Kaliforniens historia. 66 personer har hittills omkommit och mer än 600 personer saknas. 7 579 olika skogsbränder pågår nu i delstaten, med en sammanlagd yta på 674 000 hektar.

De två största bränderna är den så kallade Campbranden i norra Kalifornien, utanför Sacramento, där 63 personer omkommit och mer än 11 000 hus har förstörts, samt Woolseybranden i Malibu och Ventura norr om Los Angeles, där tre personer omkommit och 57 000 hus uppskattas vara i farozonen.

Brandmyndigheterna anser att de har ungefär hälften av ytan av de båda bränderna under kontroll.

Källa: Cal Fire, Kaliforniens brandmyndighet "

" Butikernas matsvinn blir bra foder för lantbruket

DN 17 NOVEMBER 2018

Livsmedelshandlaren har för mycket bröd. Djuren har för lite mat.I matsvinnets och foderbristens Sverige har lantbrukaren Per-Uno Karlsson skapat ett tillfredsställande lokalt kretslopp.

Per-Uno Karlsson är allt mer populär bland de 40 köttdjur han har på gården i Synneröd utanför Kungälv. "Rosa" och "Bella" har lärt sig vad det är bonden har i sina säckar när han kommer till hagen och mumsar gladeligen i sig av de frallor och baguetter som Per-Uno varit och hämtat hos matkedjan Citygross. Det är överblivet bröd som inte går att sälja, men som foder till djuren duger det mer än väl.

– Det är en bra lösning för alla parter, säger Karlsson. Liksom så många andra av landets lantbrukare har haft det tufft att ordna foder åt sina djur efter en rekordtorr sommar.

Det gräs som fanns i Karlssons hage var nästan helt utan näring och därför började han se efter alternativa lösningar.

Nu hämtar han överblivet bröd ett par gånger i veckan på den närliggande matmarknaden.

– Normalt sett ger man ju korna spannmålskross som kraftfoder och det här blir en ersättning för det. Man kan ju inte ge dem för mycket bröd, så det brukar bli ett eller ett par kilo om dagen var utöver de 15–

20 kilo foder som de äter, säger Karlsson, som inte ser att den nya kosten för några negativa konsekvenser med sig. Tvärtom. Eftersom han själv levererar kött till matbutiken har det skapats ett lokalt kretslopp som känns tillfredsställande både för honom och handlaren Kenneth Hult.

När larmet kring foderbristen gick över landet gick Hult ut på sin Facebooksida och erbjöd bröd och grönsaker som blivit över. Han förklarar att det är nog med processen och att han fått begära tillstånd från Jordbruksverket.

Eftersom det handlar om färskt bröd från butikens eget bageri riskerar korna inte att få i sig plast från förpackningar.

– Det känns ju väldigt kul att det kan komma till nytta. Vi jobbar med matsvinnet på många olika sätt för att få ner det och har extremt lågt svinn i butiken, säger Hult.

Med hjälp av ett system som heter Semafor där personalen i butiken via en app hela tiden larmas när en vara är på väg att bli för gammal, har man fått ner det totala svinnet till under 1 procent.

– Det gör ju också att kunderna slipper få med sig gamla varor från butiken, säger Hult och berättar att en ny förpackningsteknik har minskat köttsvinnet med mellan 3 och 4 procent.

Utöver två lokala lantbrukare skänker han också överbliven mat till hjälporganisationer och biogasanläggningar.

Hans idé har nu spridit sig bland andra handlare inom koncernen. Fler än Per-Uno Karlssons djur blir nöjda och mätta. I hagarna och i ladugården i Synneröd kommer smörgåskalaset att fortsätta. – Tredje skörden i år var ju bra och vi får hoppas att foderbristen inte består, men oavsett det kommer jag att fortsätta ge korna bröd, säger Karlsson.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

"Fakta. Handlarnas svinn

Handeln står för en förhållandevis liten del av svinnet i livsmedelskedjan. Trots det uppskattas att det rör sig om i storleksordningen 125 000 ton mat varje år. Det visar en studie från SLU.

EU har satt upp ett mål att mat- svinnet ska halveras till 2025 – för att klara detta behövs mer kunskap om och engagemang för matsvinnet. Fukt och grönt var den avdelning som hade högst svinn, 4,9 procent av den levererade vikten, när reklamationerna räknades in. Tomater var den vara som hade mest svinn, viktmissigt.

Källa: Handelsrådet "

" Konsumtionen måste ned för att nå mål

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

**Konsumtionen måste halveras om klimatmålet ska nås.
Naturvårdsverkets färskta siffror visar på att kraftfulla åtgärder
behövs både från politiker och enskilda.**

Under 2016 innebar vår konsumtion att 101 miljoner ton koldioxid släpptes ut. Knappt 40 miljoner ton av dessa släpptes ut vid produktion i Sverige, medan resten släpptes ut i andra länder, visar rapporten från Naturvårdsverket.

Den offentliga konsumtionen är den enskilt största delen, med 38 miljoner ton koldioxidutsläpp. Transporter står för 21 miljoner ton, och livsmedel för nära 20 miljoner ton. Boende innebär 11,3 miljoner ton i utsläpp, och kläder och skor knappt 2,2 miljoner ton. Allt det övriga vi konsumerar innebär koldioxidutsläpp på 8,8 miljoner ton. Det innebär ungefär tio ton koldioxid på grund av konsumtion per person och år i Sverige.

Men nu måste vi alltså minska utsläppen drastiskt.

– Om man kopplar utsläppen från konsumtionen till FN:s klimatpanel, IPCC:s, 1,5-gradersmål så måste utsläppen halveras till 2030. Då ska de vara 4–5 ton per person och år, säger Jonas Allerup, klimatanalytiker på Naturvårdsverket.

Till 2050 måste utsläppen ned ännu mer. Konsumtionen får bara vara ett ton per person och år.

– För att nå det krävs också negativa utsläpp, det vill säga att koldioxid binds i skog och att den fångas in och kapslas in. Men det finns kritik mot detta, att vi har bundit upp oss för en teknik som bara är i sin linda, säger Jonas Allerup.

Naturvårdsverket pekar på att det krävs kraftfulla åtgärder för att nå klimatmålet. Både politiska beslut, och minskningar av enskilda och företag behövs för att nå målet.

– Det är upp till politiker att bestämma vad som ska göras. Vi ser att det krävs åtgärder, och vi har ett helt batteri med förslag till åtgärder. Men det är regeringen som beslutar, säger Jonas Allerup.

TT "

" Björn Wiman: Det brinner både i paradiset och i helvetet på jorden

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

De sista regnen föll lätt, utan att sarga den ärriga jorden. Solen flammade obarmhärtigt över de växande grödornas blad, tills en brun kant trädde fram längs eggen av varje litet grönt spjut. Till slut hårdnade jordytan till en skorpa, som till slut brast och frigjorde dammet. Sedan kom vinden. Den ökade jämnt och stadigt, rev upp dammet och förde det med sig tills himlen förmörkades. Det finaste dammet blev kvar i den mörknande rymden, där solen stod röd som tjockt, färskt blod. Luften fick en sträv skärpa, dammet tog sig in överallt, lade sig som ett frömjölsstoff över bord och stolar i hemmen. Män och kvinnor kröp ihop i husen, med näsdukar för mun och näsa. Det blev gryning, men det blev aldrig mera dag.

Ungefär så skulle man kunna sammanfatta en av världslitteraturens mest magnifika öppningsscener. I "Vredens druvor" gestaltar John Steinbeck den så kallade Dust bowl-krisen på 1930-talet, då torka och vinderosion kvävde många jordbruk i den amerikanska mellanvästern och tvingade över två miljoner människor att lämna sina hem. Den mardrömslika naturkatastrofen sammanföll med en djup ekonomisk depression, som i Steinbecks roman driver huvudpersonen Tom Joad och hans familj att ta sin tillflykt till Kalifornien. Där ska det finnas arbete, där är det aldrig kallt, där kan man bara sträcka ut näven och plocka en apelsin. Kalifornien är paradiset – det drömda paradiset.

I dag vet vi att det också är det förlorade paradiset – det är en ödets nyck att den stad som drabbats hårdast av de senaste veckornas skogsbränder i delstaten bär det symboltyngda namnet Paradise. Bränderna suger kraft ur den allt varmare atmosfären och skapar helvetesscener som tidigare bara setts i katastroffilmer från det närbelägna Hollywood. Skogsbränderna i Kalifornien visar hur maktlös civilisationen är när naturkrafterna släpps lösa. Och precis som under den stora krisen i John Steinbecks roman är det de fattiga som drabbas först och värst.

Nyligen gjorde tidningen New Yorkers chefredaktör David Remnick ett upplysande poddavsnitt om sambandet mellan den stora finanskrisen som slog mot världen 2008 och den pågående klimatkrisen. Bland annat intervjuades en av centralfigurerna under krisen 2008: USA:s dåvarande finansminister Hank Paulson, en hårdför republikan med ett förflutet som koncernchef på investmentbanken Goldman Sachs.

I dag predikar Paulson budskapet att den globala uppvärmningen – om vi inte ingriper – förr eller senare kommer att resultera i en kris som får alla tidigare kriser att blekna. Hank Paulson menar att vi i dag gör samma misstag som inför finanskrisen för tio år sedan: då handlade det som skulder, i dag om utsläpp av växthusgaser. Då stimulerade politiken till för hög belåning, i dag stimulerar den till överutnyttjande av fossila bränslen. Nu liksom då utfärdar experter varningar för att situationen är på väg att bli ohållbar men ingen lyssnar – förrän det blir för sent.

Bränderna i Kalifornien är ett exempel på hur framtiden är på väg att hinna ifatt människan. Ett annat finns i Florida, det andra av USA:s konstgjorda paradis – lyft ur träskmarkerna på samma sätt som

Kalifornien vuxit fram ur en öken. I båda fallen hotar nu klimatförändringarna att återföra dessa områden till deras grundtillstånd: Södra Florida är på väg att dränkas av stigande havsvattennivåerna och allt starkare orkaner, Kalifornien är bokstavligen på väg att brinna upp på grund av torkan. Hank Paulson menar att den enda möjligheten att vända utvecklingen är att finansmarknaden börjar sätta ett rejält pris på de risker vi i dag skjuter framför oss, till exempel i form av tuffa koldioxidskatter och höjda försäkringspremier i riskområden. Den framtida förstörelsen måste få inte bara ett moraliskt utan också ett ekonomiskt pris.

väntan på att detta inträffar visar översvämningarna i Florida och torkan i Kalifornien hur den moderna människan kläms mellan världens villkor. John Steinbeck kunde knappast föreställa sig hur vi skulle komma att misshandla våra livsbetingelser, men hans sätt att låta handlingen i sin mest kända roman inramas av två extrema väderhändelser känns ändå profetiskt. I slutscenen av "Vredens druvor" ligger regnet som en motbild till den inledande torkan: det regn som faller är ett bibliskt regn, lika ogenomträngligt som dammstormarna i romanens början. Vattnet stiger, vattnet virvlar, vattnet tar aldrig slut. Det kokar längs strandbankarna, förvandlar allt till en sörja och dränker de fattigas kyffen. Männen försöker skotta upp en vall för att skydda sina boningar, men det är lönlöst. Vattnet stiger obönhörligt – och bryter till slut igenom.

"Vredens druvor" visar hur vår civilisation alltid har varit kringskuren av naturens makter, även om vi under en kort period av vår historia har kunnat låtsas som något annat. Ingen som har läst romanens oförglömliga slutscen kan glömma den: en kvinna som just har fött ett dött barn ger bröstet åt en utmärkt glad, svårt svältande äldre man. Här ser vi människan i sin mest ursprungliga existensform, men också i

besittning av de egenskaper som fått vår art att överleva: medkänslan och solidariteten.

På så sätt är John Steinbecks roman både akut aktuell och helt tidlös. Nu som då handlar det om att inte förlora hoppet, utan i stället gripas av vrede mot dem som vill ta hoppet ifrån oss.

Björn Wiman

bjorn.wiman@dn.se "

"Bränderna i Kalifornien är ett exempel på hur framtiden är på väg att hinna ifatt människan. "

" Utsläppen fortfarande för billiga

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

En sömnig morgon i förra veckan lanserade den liberala tankesmedjan Fores sin nya rapport "Emissions trading: Fighting climate change with the market" på ett oväntat piggt seminarium. EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU-ETS) – en grundpelare i unionens klimatpolitik – är visserligen nog så viktigt, men onekligen också ett torrt ämne.

EU-ETS, som sjösattes 2005, reformerades förra året. Foresrapporten levererar en översikt över förändringarna och en rad förslag på hur systemet kan utvecklas vidare. Den berör både lärdomar från experiment med utsläppsrätter i andra delar av världen och hur EU-ETS kan kopplas samman med dessa system.

Men trots en insiktsfull diskussion kunde jag inte undkomma känslan av att en elefant smög runt såväl i seminarierummet som i rapportens olika kapitel.

När EU-ETS lanserades var ambitionsnivån inte tillräcklig. Unionen var för generös med antalet utsläppsrätter, för många sektorer undslapp regelverket, kostnaden för att förbruka fossila bränslen blev för låg. Förra årets reformer stramar upp systemet. En mekanism för att plocka bort överflödiga utsläppsrätter infördes, till exempel.

Men det är fortfarande på tok för generöst. Därmed blir både marknadssignalerna och förmågan att bekämpa klimatförändringarna för svaga. Systemet ger helt enkelt inte tillräckliga incitament för

ekonomiska aktörer att ändra sitt beteende och investera i nyare och renare teknik. Enligt bedömare räcker inte EU-ETS för att unionen ska uppfylla sin del av Parisavtalet.

Marknadslösningar, som handel med utsläppsrätter, är vårt bästa verktyg för att bekämpa klimatförändringarna. EU-samarbetet utgör en hävstång, som gör att små länder kan sätta avtryck bortom sina egna gränser. Och god reformism innebär att system successivt förbättras. Men tempot måste höjas.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Bränderna ändrar inte Trumps syn på klimatet

DN MÅNDAG 19 NOVEMBER 2018

Donald Trumps besök till Kaliforniens skogsbränder har inte förändrat hans syn på klimatkrisen. Vid besöket påpekade han än en gång att han tror att bränderna beror på skogsförvaltningens misskötsel, inte klimatförändringar.

Den lilla staden Paradise i norra Kalifornien får i vanliga fall inte besök av amerikanska presidenter. Men efter att mer än 10 000 hus brunnit ned i den värsta skogsbranden i Kaliforniens historia reste Donald Trump dit i helgen, för att se förödelsen och möta lokala brandmyndigheter, politiska ledare och drabbade familjer.

Trots att lokala experter och brandmyndigheter är överens om att skogsbränderna beror på torka, starka vindar och klimatförändringar upprepade Trump vid besöket sitt tidigare påstående om att det främst är skogsförvaltningens fel att bränderna skett.

På en rak fråga om Trump tror att klimatkrisen påverkat bränderna svarade Trump kryptiskt:

– Nej. Jag vill ha ett fantastiskt klimat.

Trump har tidigare avfärdat varningar om klimatkrisen som en "bluff" och har politiskt vidtagit en rad åtgärder för att lyfta tidigare regleringar av utsläpp.

Skogsbranden utanför Paradise, som kallas Camp-branden, är den värsta i Kaliforniens historia, med en omfattning på mer än 60 000 hektar. 76 personer har bekräftats döda i området och mer än 10 000 hus är förstörda. Antalet döda befaras vara betydligt högre. 1 276 personer saknas.

Under besöket hade Trump sällskap med Kaliforniens guvernör Jerry Brown och hans efterträdare Gavin Newsom, som båda har lovat att vara globala ledare i kampen mot klimatkrisen.

Newsom har precis valts till guvernör i Kalifornien, delstatens högsta politiska ämbete, efter en kampanj där han kallade sig "ledare för motståndsrörelsen" mot Trump.

Personkemin mellan de två politiska ledarna var aningen spänd. Newsom har gått ut med hård kritik mot Trumps uttalanden om klimatkrisen, men han behöver nu kräva federala bidrag från Washington, vilket Trump också lovat att de ska få.

– Ni har den federala regeringen på er sida. Det här är allt väldigt sorgligt att se, men vi måste arbeta tillsammans, sade Trump till Newsom.

Trump hyllade även den lokala brandkårens hjältemodiga insatser för att släcka skogsbränderna. Ungefär 50 procent av bränderna är nu kontrollerade.

I kommentarerna om skogsförvaltningen sade Trump även att USA borde granska Sveriges och Finlands arbete med att hantera skogsbränder. Trump hänvisade i synnerhet till Finlands arbete med att hantera skogar i förebyggande syfte för att stoppa skogsbränder.

Uttalandet tycktes väcka stor uppmärksamhet i Finland där sociala medier fylldes av finska medborgare som visade bilder där de kraftade löv i skogen, med skämtsamma kommentarer om hur de bekämpar skogsbränder.

Finlands arbete med att bekämpa skogsbränder har dock varit en modell för många andra länder. Men klimatexperter i USA påpekade också att klimatet och skogarna i Finland skiljer sig så markant från Kalifornien att det inte är en särskilt nyttig jämförelse för delstatens metoder för skogsbränder.

Donald Trumps besök i Kalifornien fortsatte även till Malibu och Thousand Oaks, där en annan skogsbrand har ödelagt hundratal bostäder och tre personer har omkommit.

Det var Trumps andra resa till Kalifornien, där stödet för hans politik är svagt. Vid besöket kantades vägarna av demonstranter som höll i skyltar som kallade Trump "idiot" och protesterade mot att han förnekar klimatkrisen.

I veckan förväntas regn i Kalifornien orsaka jordskred som kan leda till ny förödelse.

Martin Gelin "

"Grundvattnet i landet på rekordlåga nivåer

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

En ovanligt torr sommar och en likvärdig höst har lett till att grundvattennivåerna är fortsatt låga. Om nederbörden inte ökar kan läget bli kritiskt för personer med egen brunn och för jordbrukare med egen vattenförsörjning, enligt grundvatten-experten Fredrik Theolin.

Enligt Sveriges geologiska undersöknings (SGU) grundvattenrapport för november är nivåerna fortsatt låga. Under den torra sommaren torkade många brunnar och depåer och de har på de flesta platser i landet inte fyllts på eftersom höstregnen uteblev.

– Det är anmärkningsvärt att nivåerna inte har stigit som de brukar. Under hösten suger växterna inte upp vätskan i lika stor utsträckning som under sommaren och mer av vattnet kan rinna ner i vattenmagasinen. Men det har regnat så lite att vattennivåerna står still eller i flera fall fortfarande sjunker på många platser, säger Fredrik Theolin.

Grundvattennivåerna i mindre vattenmagasin som till exempel privata brunnar befinner sig under, eller mycket under de normala för årstiden, i stora delar av Götaland, Svealand och sydöstra Norrland. På flera mätplatser i dessa områden noteras den lägsta uppmätta nivån någonsin för november månad.

Nivåer nära de normala för årstiden har nåtts i västra delarna av Västra Götalands län, i centrala delarna av mellersta Norrland, längs fjällkedjan och delar av Norrbotten.

I de stora magasinerna varifrån kommunalt vatten hämtas, har nivåer under de normala uppmätts i nästan hela landet, förutom i södra Götaland och i Norrbotten där nivåerna är normala för årstiden. Enligt Fredrik Theolin är det bråttom om brunnar och depåer inte ska förbli ofyllda över vintern.

– När det väl blir kallt och det blir snö bildas det inget nytt grundvatten förrän det smälter på våren och ska depåerna fyllas på så måste det regna innan det faller snö, säger han.

En fortsatt brist på nederbörd kan få konsekvenser på flera platser i landet.

– I somras var det många som hade problem med torra brunnar och de har i många fall inte fyllts på. Just nu är det fortfarande främst problematiskt för privatpersoner som har egen brunn men har du ett stort lantbruk och torrt i alla brunnar så blir det problem. Det får vi se längre fram i vinter men det behöver komma nederbörd nu, säger Fredrik Theolin.

Enligt Henrik Reimer, meteorolog på SMHI, går det inte att avgöra hur stor nederbörd vi kan vänta oss de kommande månaderna. Men de kommande dagarna blir det fortsatt torrt, sett över hela landet.

– Vi har prognoser tio dagar framåt och det kommer inte komma särskilt mycket nederbörd överlag även om det kommer några spridda skyar. Det har inte regnat särskilt mycket i år. Det var en torr sommar och en torr november på det. I våras så var det jätteblött men sen slog

det om och blev en torr sommar. Det kan mycket väl slå om igen men det är ingenting vi kan förutse.

Än finns det ingen anledning att misströsta enligt grundvattenexperten Fredrik Theolin.

– Det har varit underskott på nederbörden de senaste åren men vi har haft torra år förut. Vi får bara hoppas att det blir en bättre vinter i år, säger han.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se "

" Så blir du av med soporna – stora skillnader i pris

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Du får anlita körhjälp för grovsopor om du väljer en firma godkänd av staden. DN:s test visar att det skiljer hela 1 860 kronor mellan dyraste och billigaste transporten av två säckar trädgårdsris.

För att slänga hushållsavfall måste du själv transportera avfallet till återvinningen eller anlita ett företag som staden godkänner. DN har undersökt hur lång tid och till vilket pris företagen åtar sig att forsla två plastsäckar trädgårdsavfall inom Bromma till -. Tjänsten ger inte möjlighet till rutavdrag.

Kartläggningen visar att många av de godkända företagens tjänster inte är anpassade för privatpersoner utan riktar sig till - och fastighetsägare. Hemfrid som just slagit sig in i den lukrativa sopbranschen har ett paketpris på 2 200 kronor för fem kubikmeter, den som har mindre volym måste ändå betala den höga avgiften.

Några firmor inser värdet av att rikta sig till privatpersoner och erbjuder enkel beställning via webb, mejl, chatt eller telefon. Circla svarar omedelbart och kan utföra tjänsten samma dag. Suez recycling är också snabb med både svar och leverans och Junkbusters lovar att komma på stört.

Jämfört med Tiptapp-appen där hämtare anmäler sig att hämta på några sekunder för hämtning inom en timme, är de lagliga varianterna

långsamma. Skräphämtarna recycling dröjer längst och svarar efter ett dygn att de kan hämta om fem dagar.

Även när det gäller priset har de godkända företagen svårt att konkurrera med privatpersoner på Tiptapp som kan hämta skräp för en hundralapp eller mindre än så. Billigast är Suez recycling som kör en kubik för 340 kronor, dyrast Hemfrid som inte erbjuder mindre hämtning än fem kubik. De övriga ligger i spannet 400-1 000 kronor. De godkända soptjänsterna hittas på Stockholm vatten och avfalls hemsida svoa.se.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se "

"Fakta

Circla Recycling

Pris: 990 kronor

Tid: Inom en dag.

Kommentar: Enkel hemsida för prisförfrågan med både chatt och kundtjänst på telefon. Gav omedelbart svar om hämtning omgående eller nästa dag. Chauffören ringer en halvtimme före.

Suez recycling

Pris: 340 kronor

Tid: Inom ett par dagar.

Kommentar: Enkel hemsida för kontakt via mejl eller kundtjänst. Gav snabb återkoppling via mejl på prisförfrågan. Lägst i pris.

Junkbusters

Pris: 860 kronor

Tid: Omgående.

Kommentar: Enkel hemsida och snabb telefonkontakt. Lovar hämtning omgående.

Liselotte Löf miljö

Pris: 379 kronor

Tid: Inom tre dagar.

Kommentar: Får omedelbart autosvar per mejl. Men först efter fyra dagar kommer prisförslaget. Tjänsten kan därefter utföras inom tre dagar. Bra pris.

Skräphämtarna recycling

Pris: 500 kronor

Tid: Inom fem dagar.

Kommentar: Lätt att beställa via hemsidan, svårt att bara få prisförslag. Efter ett dygn kommer besked per mejl om pris och när hämtningen kan utföras.

Hemfrid

Pris: 2 200 kronor (paketpris 5 kubik)

Tid: Inom ett par dagar.

Kommentar: Har just infört tjänsten i Stockholm. Bokas via mejl eller telefon, men svarar inte på mejlförfrågan. Flera samtal krävs för prisuppgift. Minsta last är fem kubik.

Svenska servicestyrkan

Pris: 513 kronor

Tid: Inom ett par dagar.

Kommentar: Svårt att hitta rätt på hemsidan som privatperson. Svarar inte på mejlförfrågan, men ger prisuppgift på telefon.z

Fakta. Reglerna kring hushållsavfall

Miljölagen kap 15

Varje kommun ansvarar för att hushållsavfall inom kommunen återvinns eller bortskaffas. Kommunen ska transportera bort avfallet från den fastighet där avfallet finns. Hanteringen får inte utföras av någon annan än kommunen eller den som kommunen anlitar. Stockholms renhållningsordning

Insamling, transport, återvinning och bortskaffande av hushållsavfall får endast utföras av den eller de entreprenörer som renhållaren anlitar för ändamålet. Hushållsavfall ska lämnas till renhållaren om inte annat sägs i dessa föreskrifter. Hämtningsintervall och storlek på behållare ska motsvara behovet av borttransportering."

" Stockholm vill förbjuda tjänsten som får grönt ljus i London

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Stockholms stad vill förbjuda sophämtningstjänsten, men i London har den fått grönt ljus. Flera andra svenska kommuner är också intresserade av samarbete med företaget. – Vi tittar på fler marknader och i London har man tydligare regler, säger Tim Bjelkстам, vd för Tiptapp.

Samma vecka som Stockholms stad beslutade att förbjuda Tiptapp-appen gav Storbritanniens nationella motsvarighet till miljönämnden företaget klartecken för att tjänsten skulle kunna användas även av privatpersoner.

– Vi har under ett halvår testat i London. Där ser vi mycket tydligare regler både kring skattefrågan och om privatpersoner får köra avfall åt en granne, säger Tim Bjelkстам.

I Storbritannien ligger skattegränsen för tjänsteinkomster runt 1 000 pund per år. Om man registrerar sig som så kallad "sole trader" kan man köra in 11 000 pund per år utan att skatta. Storbritannien har dessutom inget kommunalt sopmonopol.

– För de individer som vill köra så pass mycket att de anses göra det på en mer yrkesmässig nivå är det också väldigt enkelt att registrera sig för ett så kallat waste carrier license, säger Tim Bjelkстам.

Stockholm är enda kommun i landet som förbjudit app-tjänsten. Andra har tvärtom visat intresse för att samarbeta med tjänsten.

– De ser att det bör gå att tolka sina regler och föreskrifter på ett annat sätt och förbjuder inte, utan öppnar tvärtom för appen, säger han. Stockholms miljöborgarråd Katarina Luhr (MP) försvarar app-förbudet.

– Problemet med Tiptapp är att den bryter mot lagen. Vi behöver hitta enklare sätt att transportera avfall. Fördelen är att alla inte behöver åka med sina sopor utan att man samlar ihop och hjälper varandra. Därför är vi glada att det provas.

Göteborg har minimerat risken för att tjänsten missbrukas genom att sätta ett tak på sex hämtningar per invånare.

– Men det är ingen lösning på att det strider mot lagen. Vi vill att lagen ses över, för att se om man kan underlätta för sådana här delningstjänster, säger Katarina Luhr.

Staden planerar en egen sopapp nästa år vilket fått kritik av bland annat Stockholms handelskammare som menar att staden slår undan benen på lokala innovatörer genom att förbjuda en app - och i stället starta en egen.

– Vi vill inte kopiera Tiptapp utan ta fram en egen sopapp som underlättar att hitta alla de lösningar som kommunen faktiskt erbjuder. Med kartservice och var man kan hitta mobila miljöstationer till exempel.

Hur gör du själv med dina grovsopor?

– Jag bor nära återbruket i Roslagstull med lastcyklar som man kan låna. Så det är ganska enkelt för mig. Kanske inte en hel soffa men mindre grejer. Jag körde köksluckor dit med lastcykel för ett tag sedan. Min bostadsrättsförening har en container från ett upphandlat företag på städdagar. Annars får man anlita något av de upphandlade företagen, säger Katarina Luhr.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se "

" Stor satsning på forskning om klimatet

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

Forskningsutskottet i EU-parlamentet har sagt ja till den hittills största satsningen på klimatforskning inom EU.

EU-parlamentets forskningsutskott röstade i går för att drygt en tredjedel, 35 procent, av EU:s forskningsbudget ska gå till forskning inom klimatområdet. Det motsvarar en summa på 432 miljarder svenska kronor.

– Forskning och innovation är avgörande för att EU ska uppnå Parisavtalet, så vi är väldigt glada över att detta görs till en prioritet för europeisk forskning, säger Jakop Dalunde (MP), som varit de gröna partiernas förhandlare.

EU:s forskningsprogram heter Horisont Europa och enligt förslaget ska det omfatta totalt 120 miljarder euro, ungefär 1 240 miljarder svenska kronor.

Enligt det förslag som nu har röstats igenom i utskottet finns en skrivelse om att ett av de övergripande målen för EU:s forskning ska vara att uppnå Parisavtalet.

Jannike Kihlberg"

" Växthusgaser når rekordnivå

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Halten av växthusgaser i atmosfären var rekordhög under 2017. Det globala genomsnittet av koldioxid uppmättes till 405,5 miljondelar, enligt världsmeteorologiorganisationen, WMO. Även halterna av metan och lustgas var rekordhöga.

– Det senaste tillfället som jorden upplevde en liknande koncentration av koldioxid var för 3–5 miljoner år sedan när temperaturen var 2–3 grader varmare än i dag och havsnivån 10–20 meter över dagens nivå, säger WMO:s generalsekreterare Petteri Taalas i ett pressmeddelande. I sin årliga rapport om halten av växthusgaser i atmosfären, Greenhouse gas bulletin, rapporterar WMO att 2017 blev ännu ett i raden av rekordår. Halten av koldioxid uppmättes till 405,5 miljondelar, en ökning från 2016 då halten var 403,3. 2015 var halten 400,1, det var första året som den halten passerade symboliska 400 miljondelar.

WMO konstaterar att ”det finns inga tecken på ett brott i trenden som driver på klimatförändringen, höjda havsnivåer, försurade hav och mer extremväder”.

– Vetenskapen är tydlig. Utan snabba sänkningar av koldioxid och andra växthusgaser kommer klimatförändringen att ha ökande destruktiva och oåterkalleliga effekter för livet på jorden. Möjligheten för att agera är nästan borta, säger Petteri Taalas.

Enligt Parisavtalet ska uppvärmningen hållas väl under 2 grader med ambitionen att sikta på 1,5 grader, redan i dag är den globala

temperaturen cirka 1 grad högre än vid slutet på 1800-talet som är den period som används som jämförelse.

– Tidsramen vi har för att klara 1,5-gradersmålet krymper. Det är extremt ont om tid för att agera och man måste göra något här och nu. Men även om vi missar chansen att klara det målet så kommer vi fortfarande att behöva jobba för att få ner utsläppen och annat som påverkar klimatet, annars riskerar vi att hamna på en uppvärmning på 2 grader eller kanske till och med 4 grader, säger Erik Kjellström, professor i klimatologi vid SMHI.

Av WMO:s rapport framgår att sedan 1990 har den värmande effekten på vårt klimat ökat med 41 procent på grund av de långlivade växthusgaserna koldioxid, metan och lustgas. Koldioxid står för den största delen av påverkan, 82 procent.

Nyligen kom en specialrapport från FN:s klimatpanel IPCC. Enligt den måste utsläppen av koldioxid minska med 45 procent redan om 12 år, till år 2020, och nå noll nettoutsläpp runt 2050 om uppvärmningen ska begränsas till 1,5 grader.

Den visade också att det var stor skillnad om uppvärmningen hölls till 1,5 grader jämfört med 2 grader, det skulle betyda väsentligt mindre risk för människor, djur och natur.

Scenariot med noll nettoutsläpp till år 2050 förutsätter att det finns metoder att fånga upp koldioxid ur atmosfären. Men i dag finns inte tekniker som klarar infångning i den skala som skulle krävas.
– Koldioxid stannar i atmosfären i hundratals år och ännu längre tid i haven. Det finns i dag inget magiskt trollspö som kan ta bort

överskottet av koldioxid i atmosfären, säger Elena Manaenkova, WMO:s vice generalsekreterare.

– Varje tiondels grad av global uppvärmning är viktig, och detsamma gäller för varje miljondel växthusgas.

Om bara en dryg vecka, söndagen den 2 december, inleds COP24, FN:s stora klimatmöte i polska Katowice. Där ska närmare 200 länder försöka enas om hur målen i Parisavtalen ska uppnås.

– Den sammantagna bilden av den här rapporten, den tidigare 1,5-gradersrapporten och andra rapporter som kommer inom kort gör att när politikerna åker till förhandlingarna i Katowice har de en ganska bra bild av läget för klimatet i dag, så de kan inte skylla på att de inte har information. Sedan handlar det om politisk vilja och ambitionsnivå, säger Erik Kjellström.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta. Koldioxid i atmosfären

Halten av koldioxid i atmosfären ökar stadigt.

Enhet: Miljondelar (ppm)

2014: 397,7

2015: 400,1

2016: 403,3

2017: 405,5

Växthuseffekten är en grundläggande egenskap hos jordens klimat – den påverkar balansen mellan inkommande solstrålning och utgående värmestrålning. I samband med klimatförändringar menas ofta en förstärkning av den för jorden livsnödvändiga och naturliga växthuseffekten. Källa: SMHI #

" Område stort som Frankrike kan skövlas i Amazonas

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Brasiliens kommande jordbruksminister Tereza Cristina har valt ut ett område stort som Frankrike som kan skövlas efter nyår. Hon tänker även ge skövlare i Amazonas en andra chans innan de bötfälls för att ha avverkat regnskog illegalt.

Rio de Janeiro

Jair Bolsonaro's utnämning av den 64-åriga Tereza Cristina till jordbruksminister överraskar inte många. I fyra år har hon varit ordförande för jordbrukslobbyn i kongressen som omfattar 245 kongressledamöter. Hon har bland annat stridit för att tillåta tidigare förbjudna cancerframkallande växtgifter i jordbruket och kallas för "Fröken gift" av miljövänner.

I en intervju med dagstidningen O Globo bekräftar den nya jordbruksministern vad många fasat för. Bolsonaro's regering tänker öppna upp för skövling av regnskogen i Amazonas.

Tereza Cristina är särskilt intresserad av ett område i Amazonas som kallas Matopiba och sträcker sig mellan delstaterna Maranhão, Tocantins, Piauí och Bahia. Svenska Exportkreditnämnden har kritiserats av den lokala miljögruppen MIQCB för att ha ställt ut kreditgarantier på mångmiljonbelopp till ett brasilianskt pappersmassabruk som genomfört omfattande skövling i regionen. Området som öppnas upp för skövling är på 731 734 kvadratkilometer och är större än Frankrike.

– Här finns en ny front för jordbruk, säger Tereza Cristina till O Globo.

Jordbruksministern menar att avverkningen måste följa landets lagstiftning som tillåter 20 procents skövling av mark i Amazonas. Men lagstiftningen är flytande och i vissa områden kan jordbrukare skövla 80 procent och endast behöva bevara 20 procent.

Många jordbrukare använder den otydliga lagen som ursäkt när de blir påkomna av miljömyndigheterna och menar att de inte förstått lagstiftningen. De ”missförstånden” försvaras nu av den blivande jordbruksministern.

– Innan du ger dig ut på marken och bötfäller måste du förklara för personen hur det ligger till. Först om personen sedan fortsätter kan man bötfälla, säger Tereza Cristina.

Hennes uttalanden väcker oro bland miljövännar i Brasilien som menar att hon ger fritt fram för illegal skövling. Hon anklagas också för att skydda det industriella jordbruket och köra över urfolkens traditionella rätt till sin mark.

Tidigare i år avslöjades det att hon fått ett kampanjbidrag av en godsägare som står åtalad för att ha beställt mordet på urfolksledaren Marcos Veron som mördades för 15 år sedan. Godsägaren gav henne en check på 75 000 kronor som hon använde för att bli invald i kongressen 2014.

Vad som också svärta ned den nya jordbruksministern är att hon ingick i den grupp av politiker som i utbyte mot mutor gav skatteförmåner åt Brasiliens största nötköttsexportör JBS Friboi. Vid

tidpunkten för brottet var hon jordbrukssekreterare i delstaten Mato Grosso do Sul och jobbade tillsammans med guvernören som nu sitter fängslad för att ha tagit emot mutor. Tereza Cristina säger sig inte känna till något om mutorna och menar att hon inte korrumperat sig. Tereza Cristina tillsätts den 1 januari som jordbruksminister i samband med installationen av högnationalisten Jair Bolsonaro som Brasiliens nye president.

Henrik Brandão Jönsson"

"Fakta. Amazonas

Amazonas är världens största regnskog och brukar beskrivas som jordens främsta kolsänka. Träden i regnskogen tar upp stora mängder koldioxid och minskar ökningen av växthusgaser i atmosfären. När träden huggits ned kan de inte, som i andra skogar, växa upp igen på grund av att den fertila jordmånen endast är någon meter djup. Amazonas regnskog är 5,5 miljoner kvadratkilometer stor, men har minskat med ungefär 20 procent de senaste 40 åren. "

" Hotet underskattades – framtida skyfall kan bli dubbelt så kraftiga

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Forskarna har underskattat hur klimatförändringen kommer att påverka skyfallen. Nya, mer detaljerade scenarier pekar på att skyfallen kan bli dubbelt så kraftiga än man tidigare räknat med. – Det här ökar behovet av klimatanpassning, säger Erik Kjellström, professor i klimatologi.

Ett varmare klimat kommer att innebära mer nederbörd eftersom avdunstningen ökar och ger mer vattenånga i atmosfären. Sedan länge har de olika klimatmodellerna pekat på att det kan orsaka fler och häftigare skyfall.

Men nu visar nya mer detaljerade modeller att hittills har klimatförändringens effekt på skyfall underskattats kraftigt.

– De första testerna visar att det blir värre än vad vi har trott när det gäller kraftiga regnskurar på sommaren. Vid samma uppvärmning pekar de på att det blir dubbelt så mycket jämfört med vad vi har sett tidigare, säger Erik Kjellström, professor i klimatologi vid SMHI.

– Vi på SMHI är inte först att se det här. Även i andra länder, till exempel England, Schweiz och USA har forskare kommit fram till liknande resultat. Och en studie som har publicerats i tidskriften Nature har också kommit fram till det.

De scenarier som har funnits hittills har varit lågupplösta och bland annat gett en förenklad bild av hur framtida skyfall kan komma att se

ut. Men i takt med att datorkapaciteten ökar växer också möjligheten att göra mer representativa klimatmodeller. Och nya testkörningar i projektet IMPREX, Improving prediction of hydrological extremes, (förbättrade förutsägelser av hydrologiska extremer) ger forskarna mer högupplösta bilder av det framtida klimatet.

– Vi vet att det finns saker i de befintliga modellerna som inte är tillräckligt bra beskrivna. Skyfallen är en sak, lågtryckssystem och antalet stormar är andra. Förbättrade klimatmodeller ökar realismen och vi kommer att kunna känna oss mer trygga i och med att vi har bättre förståelse och beskrivning av klimatsystemet, säger Erik Kjellström.

– I framtida scenarier kan det dyka upp sådant som blir värre än vi trott eller något som inte blir så påverkat som vi har trott.

Antalet skyfall i Sverige har inte ökat de senaste 20 åren. SMHI:s mätningar visar inte heller på att skyfallen blivit mer intensiva. Enligt SMHI:s befintliga klimatscenarier förväntas de kunna öka i intensitet med mellan 20 och 40 procent till år 2100. Enligt de nya testkörningarna skulle ökningen kunna bli så stor som 40 till 80 procent. Det innebär en mängd ökade risker för hela samhället med bland annat översvämningar och risker för skred som innebär faror för såväl människoliv som byggnader och infrastruktur. Det kraftiga skyfall som drabbade Malmö år 2014 beräknas ha orsakat kostnader för 600 miljoner kronor.

– Klimatanpassning är viktig, framför allt i urbana sammanhang där det finns problematik kring avrinning. Det diskuteras mycket vatten i Sverige just nu och man försöker hitta lösningar och våra nya resultat

gör att det finns ännu större anledning att ta anpassningen på allvar, säger Erik Kjellström.

– Det finns till exempel områden i Sverige som man inte borde bebygga.

På lång sikt visar klimatscenarierna på mer nederbörd i Sverige men det behöver inte betyda att det blir blötare i markerna, bland annat beroende på att växtsäsongen väntas bli längre.

– Även om det blir mer regn så kommer växterna att suga upp det och mer avdunstar också eftersom sannolikheten ökar att vi får riktigt varma somrar med längre perioder där marken torkar, säger Erik Kjellström.

I den rapport som kom från FN:s klimatpanel IPCC i början på oktober konstaterades att den globala medeltemperaturen redan ligger nästan 1 grad högre än under slutet på 1800-talet och att det märks i form av mer extremväder, höjda havsnivåer och smältande havsis i Arktis. I Arktis går uppvärmningen ungefär dubbelt så snabbt som den gör globalt och det gör det även i Sverige som delvis ligger i Arktis.

– Vi kan förvänta oss fortsatt stora förändringar, med högre temperaturer, längre vegetationsperiod, kortare snösäsong och färre frostnätter.

– Däremot vet vi ganska lite vad som kommer att hända med framtida stormar. Där är klimatmodellernas upplösning fortfarande för grov. Oavsett om stormarna blir värre eller ej kan skadorna bli mer omfattande om stormarna kommer när det inte är tjäle i marken för då faller träden lättare. Det var det som bidrog till att stormen Gudrun 2005 blev så förödande.

Erik Kjellström poängterar att även om den långsiktiga trenden är att Sverige blir varmare kommer det att finnas perioder där uppvärmningen inte går lika snabbt. Det kan till och med komma svalare perioder, mycket har med att göra med fördelningen av hög- och lågtryck. Högtryck ger kalla vintrar och varma somrar, ett kallt exempel är hur det var i mars i år, ett varmt i somras.

– Skulle det råka vara så att vi i Sverige får många vintrar som domineras av högtryck så kommer det bli förhållandevis kallt trots att den globala uppvärmningen fortsätter. Om det däremot blir många vintrar med lågtryck och sydvästvindar kan det bli extra varmt, säger Erik Kjellström.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"De populära kryssningarna ett miljöproblem dolt under ytan"

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Allt fler lockas av semesterkryssningar till havs. Samtidigt visar en dansk mätning att den som kryssar orsakar upp till tre gånger så mycket utsläpp av koldioxid som den som sätter sig på ett flygplan.

Flera av de stora resebolagen annonserar ut kryssningarna som - flytande nöjesfält – men under ytan gömmer sig en annan bild, enligt en ny mätning.

Ett danskt konsultföretag för marin verksamhet, HOK Marineconsult, har tagit fram siffror som visar att en kryssningsbåt orsakar upp till tre gånger så mycket koldioxidutsläpp per passagerare och kilometer som ett flygplan. Resultaten bygger på genomsnittliga utsläpp från 157 kryssningsfartyg i olika storlekar.

Enligt Hans Otto Kristensen, som ligger bakom mätningen, utgår siffrorna från oljeförbrukning och hastigheter som rederierna själva har rapporterat in fram till 2014, men som han anser är representativa än i dag.

– Jag blev själv förvånad över att nivåerna var så pass höga. Kryssningsfartygen har nästan levt sitt eget liv och få har egentligen brytt sig om deras utsläpp av koldioxid. Det är ett gammalt problem, men det är först på senare tid som branschen har börjat ta tag i det, säger Kristensen.

Han säger att utsläppen har med själva transporten på vatten att göra. Det går inte ”att flytta på ett lyxhotell ute till havs utan att det går åt stora resurser”, påpekar han.

– Det låter banalt, men det är i grunden det som orsakar den höga energiförbrukningen. Det är också därför ett snabbare fartyg förbrukar mer energi per transportenhet.

Kryssningar blir samtidigt allt mer populära. I fjol kryssade 26 miljoner människor världen över – nästan en fördubbling sedan 2009, enligt Cruise Lines International Association. Även i Sverige är trenden tydlig. Stockholms hamnar, den största destinationen för kryssningstrafik i landet, fick besök av 619 000 passagerare – rekordmånga – under årets kryssningssäsong.

– Det är en fantastisk utveckling och en fantastisk produkt. Som jag ser det är det klimatsmart med kryssningar eftersom man är många på samma enhet och vi i Östersjöområdet ligger steget före för att bli ännu miljövänligare, säger Stefan Scheja, kryssningsansvarig vid Stockholms hamnar.

I Östersjöområdet får fartygsbränslet bestå av som mest 0,1 viktprocent svaveldioxid. Internationellt ligger gränsen på 3,5 procent, vilket ska sänkas till 0,5 om två år.

Men det är långt ifrån alltid som regelverken följs, enligt Johan Mellqvist, biträdande professor i optisk fjärranalys vid Chalmers tekniska högskola. Ett fartyg som fuskar med utsläppen kan enligt honom spara miljontals kronor per resa. Hans forskning visar att ungefär var tionde fartyg på internationella vatten fuskar med kraven.

– Även om man räknar bort svaveldioxid är det stora energimängder som går åt. Sedan får det lokala konsekvenser. Titta bara på Venedig till exempel, dit många kryssningar åker och som har förstört luften i halva staden. Det är stora problem det rör sig om, säger Johan Mellqvist.

Experterna är dock inte överens om fartygens miljöpåverkan. Kryssningar skiljer sig från andra transportmedel i det att själva färd sättet är ändamålet – medan en flygresor i regel följs av en semestervistelse där den resande kan belasta miljön på andra sätt.

– Åker man ett stort kryssningsfartyg är det ganska många ton som ska transportera en människa. Om ett sådant fartyg är halvtomt blir det stor klimatbelastning. Jag tror att folk generellt är mindre medvetna om kryssningarnas miljöpåverkan då man i dagsläget inte har tillräckligt med statistiska underlag, säger Jonas Allerup, klimatanalytiker på Naturvårdsverket.

Hans Otto Kristensen har jobbat med fartyg i nästan 40 år. Han betonar att han inte vill smutskasta kryssningsbranschen som sådan, och att det finns större miljöbovar.

– Det ska sägas att kryssningsutsläppen utgör en liten del av allt koldioxidutsläpp till havs. Men jag vill att klimatdebatten ska baseras på fakta. Och jag måste säga att kryssningarnas utsläpp är höga, precis som utsläppen från flygplan är höga, säger han.

TT "

"Fakta. Fartygens miljöpåverkan

Det utsläpp som i första hand kopplas till sjöfart handlar om svaveldioxid. Svavelutsläpp är skadligt för människor, och i Norden bidrar det även till försurning av sjöar och vattendrag. Därför har man infört hårda krav på minskat utsläpp i området.

För att minska på svavelutsläppet kan rederierna välja att driva - fartygen på en dyrare bunkerolja, installera reningsutrustning ombord på fartygen eller byta bränsle helt, till exempel till flytande naturgas eller metanol. Det blir dessutom vanligare med elstationer vid - hamnarna.

Utöver svavel- och koldioxid står sot för en betydande del av utsläppen. 10–20 procent av partiklarna som släpps ut är rent sot, något som riskerar att påskynda uppvärmningen av isar som smälter. En annan faktor är oljuden som kommer från fartygen och som stör ekosystemet under vattenytan. Miljövänligare kryssningsfartyg är konstruerade så att de låter mindre.

Källa: Forskning.se och Johan Mellqvist, biträdande professor i optisk fjärranalys vid Chalmers tekniska högskola. "

"Allt större ytor avverkas i Amazonas"

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

Nya officiella siffror visar att skogsavverkningen i Amazonas ökat det senaste året och nu är större än på tio år. Fortfarande är nivån långt under den som rådde längre tillbaka, men med den tillträdande presidenten Jair Bolsonaro befaras skövlingen fortsätta att öka.

Från juli 2017 till juli 2018 ökade skogsavverkningen i det brasilianska Amazonas med nästan 14 procent. Det visar färskasiffror från det brasilianska rymdforskningsinstitutet Inpe, som dokumenterar markanvändningen i landet via satellit.

Strax under 8 000 kvadratkilometer skog högs ner. Det innebär den mest omfattande avverkningen på ett decennium.

Går man längre tillbaka låg dock skogsskövlingen på betydligt högre nivåer än nu. Mellan 1989 och 2008 var genomsnittet dubbelt så högt som under det senaste året. 1995 och 2004 var värst. Då skövlades 29 000 respektive 27 000 kvadratkilometer.

Ökningen det senaste året är ingen överraskning, menar den brasilianska miljöorganisationen Observatorio do clima. Den dyra dollarn har höjt priset på jordbruksprodukter, vilket stimulerar skövling, och flera politiska beslut under den avgående Temer-regeringen har bäddat för sämre skydd av skogen, exempelvis amnesti för markexploatörer.

Avverkningen är till stor del illegal. På senare år har även delar av Amazonas som tidigare ansetts i stort sett säkra drabbats.

I området mellan floderna Madeira och Purus syns nu från luften hur smala röjningar löper ut från landsvägen BR 319, likt benen på ett fiskskelett. Den 90 mil långa väg 319 från Porto Velho till Manaus mitt i Amazonas har länge försummats men får nu allt mer underhåll och har blivit farbar för allt fler nybyggare.

Med den högerpopulistiska presidenten Jair Bolsonaro vid makten från årsskiftet befaras världens största regnskogsområde hamna under ännu större press.

Bolsonaros tilltänkta jordbruksminister Tereza Cristina, en tidigare jordbrukslobbyist, vill utöka arealen för bete och grödor och har flaggat för att lätta på miljökraven för att få avverka skog. Bland annat vill hon släppa in motorsågarna i ett område som kallas Matopiba, stort som ett och ett halvt Sverige, som innehåller både regnskog och en unik typ av savann.

Bolsonaro väntas också prioritera infrastruktursatsningar i Amazonas. Vägbyggen brukar ofrånkomligen påskynda skogsskövling, som utvecklingen runt BR 319 visar.

Anders Bolling "

”Allt vi behöver göra är att vakna upp och förändra oss”

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

!Nära 1 000 personer besökte i går DN:s klimatkväll på Oscars-teatern i Stockholm. Det fullsatta evenemanget innehöll musik, sång och scensamtal om vår tids skenande klimathot.

Kvällen inleddes med ett tal av 15-åriga Greta Thunberg, som i somras fick stor uppmärksamhet när hon klimatstrejkade utanför Riksdagshuset.

– Det finns de som säger att jag borde gå i skolan i stället och utbilda mig till klimatforskare så att jag kan lösa krisen, sade hon från scenen. Men klimatkrisen är redan löst på så sätt att vi har all fakta och alla lösningar som krävs. Allt vi behöver göra är att vakna upp och förändra oss.

Konferencieren, DN:s Johar Bendjelloul, diskuterade därefter kvällens huvudämne tillsammans med en panel bestående av ärkebiskopen Antje Jackelén, samhällsdebattören Anders Wijkman samt DN:s kulturchef Björn Wiman.

– Det här är den enda pågående nyhetshändelse i dag som har potential att både förändra och faktiskt förstöra hela vår civilisation, sade Björn Wiman. Det var det som slog mig när jag började fokusera mer på miljöfrågan. Insikten om att jag har ett ansvar att göra vad jag kan för att påverka det här åt rätt riktning.

Anders Wijkman, tidigare moderat politiker, tillade:

– Den här frågan får inte bli en höger–vänsterfråga. Om det manifesteras som en skiljelinje, så kan vi inte lösa problemet.

Även radioprofilen Annika Lantz, meteorologen Martin Hedberg samt psykologen Frida Hylander medverkade under kvällens utsålda evenemang. Dessutom gjorde sångerskan Malena Ernman, som också är Greta Thunbergs mamma, ett flertal sånguppträdanden.

Mohamed Yussuf

mohamed.yussuf@dn.se "

" Sophie Arnö: Vi behöver tänka om!"

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Jag måste erkänna att jag njöt av sommarens ihärdiga värme. Sen började djur nödslaktas och skogar brann. Nu är det höst och den första snön har fortfarande inte fallit här i Stockholm. Obehaget sprider sig.

FN:s klimatpanel IPPC rapporterade tidigare i höst att det krävs omfattande förändringar av hela samhället om den globala uppvärmningen ska hållas under 2 grader.

Vi behöver tänka om.

Mycket görs redan nu. Sverige ligger i framkant med målsättningen att bli världens första fossilfria nation. Företag satsar på cirkulär produktion, appar utvecklas för att minska matsvinnet och i Kiruna provar man att använda nedlagda gruvgångar för svampodling, ett första steg för att utveckla lokal självförsörjning. Allt detta kan du läsa om i den här tidningen.

Men hållbarhet handlar om mer än miljö och klimat. Om integration. Jämställdhet. Fattigdomsbekämpning.

De globala målen hänger ihop och påverkar varandra på olika vis. Det är till exempel inte hållbart att vi å ena sidan minskar utsläppen men samtidigt bygger ett samhälle där alla barn inte ges samma möjligheter oavsett uppväxtförhållanden. Eller som hållbarhetsexperten Parul Sharma säger i vårt lunchmöte: "Man kan inte bara fokusera på världshaven och inte tänka på den sociala ojämlikheten"

Inom det området finns flera utmaningar i dag.

De flesta är eniga om att staten bär huvudansvaret för att de globala målen nås. Men även som medborgare kan vi bidra genom att göra aktiva och kloka val. Dessa kan handla om hur vi äter, reser och konsumerar. Men också om hur vi respekterar och tar vara på varandra.

Det hänger på oss nu!

Sophie Arnö
sophie.arno@dn.se "

" 5 tips – så äter du klimatsmart

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Att äta klimatsmart måste inte vara tråkigt. Tvärtom, menar klimatforskaren Johan Rockström som skrivit boken "Eat Good" tillsammans med kocken Malin Landqvist. Här ger han sina tips.

1 Ät mindre kött

Den viktigaste punkten på listan. Vi måste inte alla bli vegetarianer men däremot minska vårt köttintag till bara ett par gånger i veckan. En svensk äter i snitt 600 gram rött kött i veckan men borde ner till 150 gram. Satsa i stället på att köpa bättre, ekologiskt kött sällan. Att äta mindre animaliskt har också en starkt positiv hälsoinverkan, berättar Johan Rockström, "en vinn-vinn-åtgärd".

2 Ät svenskt

Sverige har bland världens tuffaste djurskyddslagar och stränga regler mot antibiotika i fodret. Djuruppfödning kräver mycket vatten vilket Sverige har god tillgång till och svensk boskap bidrar till att hålla landskapen öppna. Fukt och grönsaksinköp får gärna vara svenska, men det är viktigare att minska på köttet än att sluta äta importerade frukter och nötter.

– Transporternas andel av miljöskadan är väldigt liten. Att vi ska äta svenskt kött handlar mer om hur det produceras.

3 Ät mer mångsidigt

Ät mer grönsaker, nötter och rotfrukter! Drar vi ner på animaliska produkter får vi ersätta dem med annat. Kött ska inte vara huvuddelen

av middagen utan snarare ses som ett slags kulinarisk knorr, säger Johan Rockström.

– Mycket handlar om att gå tillbaka till äldre matlagningsvisdom. När jag växte upp åt man inte kött varje dag i veckan eftersom det var dyrt. Då lärde man sig ta till vara på annat.

4 Minska svinnet

Mat blir allt billigare. I dag lägger vi i snitt 10 procent av vår inkomst på mat jämfört med 40 procent för ett halvt sekel sedan vilket gör att vi kan köpa mer än vi äter. Samtidigt ligger fem gånger så mycket energi bakom matproduktionen än det vi får i oss.

– Det finns ett dubbelt pris på maten. Dels det vi betalar i kassan, men också för klimatet, miljön och humanitära umbäranden, som vi inte ser på butikskvittot, säger Johan Rockström.

5 Var kreativ

Att ha klimatet i åtanke kan ge utlopp för kreativiteten, menar han. Exempelvis kan man lära sig laga mat på ovanliga styckningsdetaljer, på mer vilt eller på grönsaker man kanske annars inte hade köpt.

– Det är ingen slump att våra duktigaste kockar experimenterar med flexitariansk mat i dag. Att laga mångsidigt är roligt, säger Johan Rockström.

John Falkirk

john.falkirk@dn.se "

" Duellen: Så blir Sverige mer klimatsmart

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Hur kan Sverige bidra till att världen uppnår FN:s 17 hållbarhetsmål? Här svarar Maria Malmer Stenergard (M) och Hanna Westerén (S) på sex frågor om Sveriges klimatpolitik. Maria Malmer Stenergard (M)

Miljöpolitisk talesperson för Moderaterna.

1 Vilket är det viktigaste framsteget som gjorts i arbetet för hållbarhet?
– Målen omfattar allt ifrån fattigdomsbekämpning till att främja fred och lösa klimatkrisen. Målen hänger ihop och en förbättring inom ett område kan leda till förbättringar inom andra. Framsteg sker hela tiden. I år har jämställdhetsdebatten fortsatt världen över. I Sverige har viktiga steg tagits för att förverkliga klimatmålen.

2 Vad behöver Sverige bli bättre på?

– Vi kan bli bättre på att framhålla helheten: hållbarhet handlar om miljömässiga, sociala och ekonomiska värden. Värnar vi exempelvis inte ekonomisk tillväxt kommer vi inte att ha kraft att genomföra en grön omställning. Vi måste också komma ihåg att målen är globala – Sverige kan inte ensamma lösa problemen.

3 I vilka avseenden är vi i framkant?

– Sverige ligger långt fram inte minst när det kommer till mänskliga rättigheter, jämställdhet och miljö. På miljöområdet är Sverige ett föregångsland, till exempel är vår elproduktion i stort sett koldioxidfri och vi har även en väldigt hög andel förnybart bränsle i transportsektorn jämfört med andra EU-länder.

4 Vilken är den största utmaningen när det gäller social hållbarhet?

– Att alla barn inte får samma möjligheter. Det finns exempelvis de som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet och barn som inte är trygga i sina hem. Även ur ett klimatperspektiv är det viktigt att alla inkluderas i den gröna omställningen – och inte bara vissa delar av samhället.

5 Vilka olika roller ska stat, företag och medborgare ha i arbetet?

– Staten kan till exempel ställa krav i upphandlingar och sätta upp mål och företag krävs för innovationer och nytänk. Medborgarna har ett ansvar att göra aktiva och kloka val.

6 Hur bidrar du personligen?

– Jag handlar mycket begagnat, källsorterar och köper svenskt kött. Som mamma försöker jag prata med mina barn och få dem att förstå hur viktiga hållbarhetsfrågorna är.

Hanna Westerén (S) Gruppledare Miljö- och Jordbruksutskottet för Socialdemokraterna.

1 Vilket är det viktigaste framsteget som gjorts i arbetet för hållbarhet?

– Ur ett globalt perspektiv anser jag att vi inte kommit så mycket närmare hållbarhetsmålen. Regeringen har arbetat hårt, bland annat i säkerhetsrådet, men de jobbar i motvind. Vi har starka krafter, bland annat i form av Trumpadministrationen och även inom EU, som sätter stopp för framstegen. Det är bekymmersamt.

2 Vad behöver Sverige bli bättre på?

– Sverige måste fortsätta att prioritera klimatfrågan, men samtidigt vi anpassa omställningen till ett hållbart samhälle så att den inte går ut över jobben. Det är också viktigt att vi inte renar vårt klimatsamvete

genom att flytta utsläppen utomlands. Det gäller inte minst inom livsmedelsproduktionen.

3 I vilka avseenden är vi i framkant?

– Till exempel i målsättningen att bli världens första fossilfria nation, ett arbete som har intensifierats de senaste åren och som många företag hoppar på. På Gotland, som jag kommer ifrån, får slakteriet stöd för att ställa om till att bli mer miljövänligt. Regionala exempel är viktiga för att visa att miljöframsteg inte är isolerade till storstäderna.

4 Vilken är den största utmaningen när det gäller social hållbarhet?

– Vi står inför en stor integrationsutmaning och det är viktigt att vi värnar rätten till utbildning. En annan aspekt är jämställdheten och i den frågan måste vi ställa krav på kommande regering.

5 Vilka olika roller ska stat, företag och medborgare ha i arbetet?

– Det är politiken som måste gå före och sätta upp djärva mål och främja kloka val. Men det är också ett gemensamt arbete. Miljöfrågan får aldrig bli ett elitprojekt. Klimatomställningen kommer kräva eftergifter av alla.

6 Hur bidrar du personligen?

– Dels genom politiken som vi för, jag vill arbeta för att främja kloka beslut. I vardagen reflekterar jag hela tiden runt vad jag kan göra bättre, till exempel kring återvinning och sopsortering. "

”Även om Ikea blir större ska de totala utsläppen minska”

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

" Ikea utlovar en rad klimatfrämjande åtgärder i sin nya hållbarhetsstrategi. Målet är att alla produkter ska bestå av återanvänt eller förnyelsebart material till år 2030. Dessutom ska andelen växtbaserad mat öka i restaurangerna och alla engångsprodukter av plast försvinna.

– I den nya strategin tar vi ett större och mer holistiskt grepp över alla delar av Ikea, för att kunna bli klimatpositiva och fortfarande kunna växa mer, säger Torbjörn Lööf, koncernchef för Inter Ikea Group, som äger Ikea-varumärket och står för produktutveckling och leverantörskontakter.

Vi träffar honom i Älmhult tillsammans med Inter Ikeas hållbarhetschef Lena Pripp-Kovac för att tala om hur ett företag som uppmuntrar till mer konsumtion av nya prylar genom ständigt låga priser jobbar med hållbarhet.

Den nya strategin bygger på FN:s 17 mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, och enligt de båda Ikea-cheferna är det rätt stor skillnad mot hur koncernen jobbat med frågorna tidigare.

– Den nya strategin täcker alla delar inom Ikea. Tidigare hade vi en strategi som hade stort fokus på vissa utvalda områden, säger Torbjörn Lööf.

Den nya hållbarhetsstrategin omfattar tre olika områden: klimatvänligare tillverkning, ökad social hållbarhet i produktionen och ett mer hållbart liv i hemmen.

Uppemot 40 procent av Ikeas klimatavtryck beror på valet av råvarumaterial i produkterna. Målet i den nya hållbarhetsstrategin är att alla produkter ska bygga på cirkulära principer, till exempel genom att förnyelsebara råvaror eller återvunnet material används.

Dessutom ska verksamheten bli klimatpositiv. Ikea arbetar i linje med Parisavtalet och har lovat att minska utsläppen av växthusgaser, bland annat genom att producera förnyelsebar energi, sälja mer växtbaserad mat i restaurangerna och byta till utsläppsfria transporter vid hemleverans.

– Även om Ikea växer ska de totala utsläppen minska. Det kommer vi inte lösa om vi bara blir lite mer effektiva, utan vi måste reducera i absoluta tal, säger Torbjörn Lööf.

– Vi vill dessutom jobba med en massa olika aktörer så som våra leverantörer för att skapa förändring hos både oss och andra, säger Lena Pripp-Kovac.

Det innebär bland annat att Ikea inte bara ser till klimatavtrycket som de egna produkterna ger upphov till. Enligt den nya strategin ska koncernen också jobba med sina underleverantörer så att de kan ställa om hela sin produktion i mer hållbar riktning. Det vill säga även produktionen för andra kunder som sker i samma fabriker där Ikeas möbler produceras.

Även Ikeas kunder ska involveras i hållbarhetsarbetet. Genom att välja produkter som ger lägre negativ påverkan när de används minskar trycket på miljö och klimat. I dag står kundernas användning av Ikeas produkter för drygt 20 procent av Ikeas totala klimatavtryck, vilket är fem sex gånger mer än de samlade godstransporterna.

Lampor som drar mindre energi har varit i fokus för Ikea under de senaste åren. Nästa område är vattenkonsumtion, där inredningsjätten tittar på lösningar som kan minska vattenförbrukningen med upp till 90 procent från kranar i hemmen.

För att bli helt cirkulära ska det också vara enklare att flytta, återanvända och sälja vidare Ikeas produkter i framtiden. Det innebär bland annat att det ska vara enklare att ta isär och sätta ihop möbler igen flera gånger. Allt fler produkter kommer att ha ”klick-lösningar” för montering i stället för skruvar.

– Det är en utmaning, eftersom vi behöver tänka om allt vi gör så att hela sortimentet kan vara cirkulärt till 2030, säger Malin Nordin, ansvarig för Ikeas utveckling av en cirkulär affärsmodell.

Rent konkret kan det till exempel innebära att soffor görs i moduler för att enklare kunna byggas till när familjen växer, i stället för att kunder måste köpa en ny större modell.

I vissa länder pågår också tester där det går att hyra möbler istället för att köpa, till exempel spjäsängar som bara behövs under något års tid och sedan kan lämnas tillbaka till varuhuset för att hyras ut till en ny kund.

– Vi måste utveckla vår affär bortom att sälja nytt, men då krävs att vi har designat rätt från början. Det måste vara enkelt med utbytbara delar, men också att reparera och ta tillbaka och fixa till produkter. Så är inte sortimentet byggt i dag, säger Malin Nordin.

Thomas Frostberg
thomas.frostberg@sydsvenskan.se "

"Fler företag som ställt om till mer hållbara affärer.

Eon

Eon har knoppat av de delar som rör fossila bränslen i ett separat bolag och fokuserar nu på mer framtidssäkra energilösningar.

"Fram till 2009 var vi på Eon så otroligt ekonomiskt framgångsrika att vi inte såg att marken under oss redan gled iväg. Till och med i mitten av förra årtiondet beställde vi fortfarande koleldade kraftverk, men blickar man tillbaka nu så skulle vi ha hoppat av tåget tidigare", säger Eons koncernchef Johannes Teyssen.

Women Executive Search

Två av tre chefer i näringslivet är män och rekryteringsbolagen bidrar till att arbetet med ökad jämställdhet går trögt, menar Anna Stenberg, grundare av Women Executive Search (WES).

WES har hjälpt över hundra företag att få sin första kvinnliga vd, finanschef eller styrelseledamot någonsin. På sju år har WES rekryterat omkring 700 ledare, där 80 procent varit kvinnor.

"Där skiljer vi oss från resten av branschen", säger Anna Stenberg.

Blackrock

Chefen för världens största kapitalförvaltare, amerikanska Blackrock, tycker att näringslivet måste fokusera mer på hållbarhet. "För att

blomstra kan inte alla företag bara leverera goda finansiella resultat. De behöver också visa hur de kan bidra positivt till samhället", skrev Blackrocks vd Larry Fink i ett brev riktat till världens företagsledare härom året.

Blackrock kan framöver komma att sälja aktier i företag som de inte upplever som tillräckligt seriösa i sitt hållbarhetsarbete, enligt Larry Fink.

Rezidor

Tillsammans med en rad andra globala hotellkedjor har Rezidor Hotel Group startat Hotel Water Management Initiative, för att mäta och på sikt minska vattenåtgången i hotellbranschen.

"Vattenfrågan är ett större problem än klimatförändringarna. År 2030 kan nästan hälften av världens befolkning lida brist på vatten", förklarade Wolfgang M Neumann, dåvarande vd för Rezidor, när initiativet lanserades för ett par år sedan.

Maria Widehed
Erik Halkjaer "

" Kampen mot matsvinnet enklare med nya appar

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Varje år slängs en halv miljon ton mat i onödan i Sverige. Det motsvarar tre procent av vårt totala klimatutsläpp. Flera nya mobilappar bidrar nu till att minska svinnet.– Bristande kommunikation är en viktig anledning till att mat slängs i restaurang och butiksledet, säger Ludvig Berling, medgrundare till Karma, en av de appar som hittills räddat över en halv miljon måltider från sopkorgen.

På Urban deli i centrala Stockholm är det full fart redan på förmiddagen. En strid ström kontorsarbetande kunder handlar med sig färdigförpackade sallader, mackor och lunchlådor på den New York-inspirerade restaurangen.

En av dem är bankanställda Dzenana Halilovic som i mobilappen Karma har sett att det i dag finns lunchlådor till halva priset. – Jag började använda Karma för en månad sedan och handlar med hjälp av den en till två gånger i veckan. Mina kollegor tipsade mig. Det är både smidigt och billigt, säger hon.

Att mindre mat kasseras är ett prioriterat hållbarhetsmål både för FN och Sveriges regering. Varje år slängs en halv miljon ton mat i onödan i Sverige, enligt Statistiska centralbyrån. Det motsvarar tre procent av våra totala klimatutsläpp.

För att minska svinnet har ett flertal digitala tjänster skapats de senaste åren. Den mest kända är troligtvis Karma, ett slags Über för restaurangrätter med kort utgångsdatum.

Tjänsten lanserades i Sverige för två år sedan och bolagets affärsidé går ut på att butiker och restauranger lägger upp färdigrätter och mat som snart blir gammal till ett rabatterat pris. Användarna kan sedan köpa maten via appen och hämta ut den någon gång samma dag. – Nästan allt vi lägger upp på Karma säljs. I dag hade vi exempelvis tio lunchlådor över från helgen och de tog slut redan strax efter tio, säger Viktoria Hallén, butikschef på Urban deli.

Urban deli har två restauranger i Stockholm och deras färdiglagade mat finns även i flera andra butiker i stan. De har ingen officiell statistik över svinnet men menar att det minskat sedan de började använda appen. Rätterna som säljs via Karma kostar alltid halva priset, av det tar appföretaget 25 procent i provision.

– Tidigare sålde vi mat med kort datum till halva priset själva men vi säljer mer med Karma och når även en annan slags kund. De som köper nedsatta produkter i butiker är ofta prisjägare, men de som handlar med appen är nog även intresserade av att motverka svinnet. Den typiska Karmakunden är en ung akademiker, säger Viktoria Hallén.

Hittills har appen varit en stor succé och har i dag över 400 000 användare. Kinnevik och Norrsken, ett socialt investmentbolag som ägs av Klarnas grundare Niklas Adalberth, har bland annat investerat i företaget som sedan i våras även finns i Storbritannien. Omkring en halv miljon måltider har enligt Karma räddats från sopkorgen sedan appen lanserades.

– Vi har vuxit lavinartat och det går bara snabbare och snabbare. Matsvinnsfrågan har varit aktuell länge, men vi angriper problemet på ett nytt sätt. Jag tror att vi tajmade lanseringen väldigt väl om man ser till appanvändande och miljömedvetenhet, säger bolagets medgrundare Ludvig Berling.

Bristande kommunikation är en viktig anledning till att mat slängs i restaurang- och butiksledet, menar han. Ofta finns det villiga köpare till livsmedel med kort utgångsdatum men det är svårt för företagen att nå ut till de potentiella kunderna.

– Nyckeln är att vi flyttat matsvinnsfrågan till mobilen. Vi kopplar på ett enkelt sätt ihop restaurangerna med konsumenterna. Mobiltelefonen är det effektivaste sättet att nå slutkonsumenter i dag, oavsett vad man säljer, säger Ludvig Berling.

Karma är inte den enda digitala matsvinnsnyheten på marknaden. Tidigare i höstas investerade Norrskén i brittiska appen Olio. Idén bakom Olio är att privatpersoner ska skänka överbliven eller snart utgången mat till andra. I Sverige finns även Foodloopz, ett slags Blocket för livsmedel, samt Rescuedfruit som gör juice och sylt på nästan utgången frukt från dagligvaruhandeln.

– Appar har stor potential för att minska svinnet. Karma har exempelvis blivit väldigt populärt bland våra studenter, säger Cecilia Katzeff, docent i människa-datorinteraktion vid Kungliga tekniska högskolan, som har medförfattat en rapport om hur matsvinnet kan minska. I deras rapport kom de fram till att en 20-procentig minskning av svinnet skulle kunna spara mellan 10 och 14 miljarder kronor. Hon tror att appar som Karma kommer klara sig bättre än exempelvis Olio.

– Tillit är en viktig faktor, man vill känna att man vet vad man köper. Karma har inte det problemet eftersom de jobbar med välkända restauranger. Men det är svårare med andra personers rester, säger Cecilia Katzeff.

Ett problem som både Cecilia Katzeff och Ludvig Berling nämner är att få med sig butiker och restauranger. Många kedjor har centrala policyer om att inte sälja överblivna livsmedel, och enligt Ludvig Berling vill många restaurangägare inte kännas vid att de behöver slänga mat.

– I början var det tufft och det krävdes mycket övertalningsförmåga. Men nu hoppar många restauranger på av fri vilja, säger Ludvig Berling.

Bolaget har nu långtgående planer på att expandera till ytterligare ett stort EU-land.

– Vår ambition är att bli en global spelare. Vi har inte nått lönsamhet än, men med många bäckar små kommer vi att göra det. Våra utgifter är kopplade till vår expansionstakt. Hade vi skalat ner i dag hade vi tjänat pengar i dag.

Och Dzenana Halilovic har redan sparat in halva priset för dagens lunch.

I dag blir det kyckling med röd paprika och lök – för 45 kronor.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se "

"Lunchlådorna säljs till halva priset.

Karma tar 25 procent i provision.

De som köper nedsatta produkter i butiker är ofta prisjägare, men de som handlar med appen är nog även intresserade av att motverka svinnet.

Viktoria Hallén, butikschef.

" Större utsläpp – avståndet till klimatmålet har ökat

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Ökade globala utsläpp gör att avståndet till att nå klimatmålen ökar. Världens länder måste trefaldiga sina klimatåtgärder om den globala uppvärmningen ska hållas under 2 grader. Ska den begränsas till 1,5 grader måste åtgärderna femfaldigas, visar ny FN-rapport. Nu måste världen fokusera på att minska utsläppen. I Katowice måste ambitionerna höjas för framtida generationers skull, anser klimatminister Isabella Lövin (MP).

Efter att de globala utsläppen legat still i tre år ökade de under 2017 och utsläppskurvan visar inga tecken på att vända nedåt. Det innebär att avståndet mellan var vi befinner oss när det gäller utsläppen och var vi behöver finna oss för att nå klimatmålen har ökat.

Avståndet brukar kallas utsläppsgap och i sin årliga rapport om hur stort detta gap är konstaterar FN:s miljöprogram att utvecklingen går åt fel håll och att världens länder måste öka sina ambitioner kraftigt för att nå målsättningen från Parisavtalet att hålla uppvärmningen väl under 2 grader med ambitionen 1,5 grader.

Utsläppen nådde rekordnivåer på 53,5 gigaton koldioxidekvivalenter under 2017, en ökning med 0,7 gigaton jämfört med 2016. Om bara några dagar, på söndag den 2 december, kommer representanter från närmare 200 länder att samlas i polska Katowice för FN:s stora klimatmöte, COP24, där de ska diskutera hur målen i Parisavtalet ska uppnås.

De ska även diskutera om ambitionerna ska skärpas i de nationella åtaganden som länderna har lämnat in om sina arbeten med åtgärder för klimatförändringen.

Den nya rapporten konstaterar att de åtgärderna är långt ifrån tillräckliga för att nå temperaturmålen.

Författarna till rapporten har granskat de nationella åtaganden som ligger på bordet och konstaterar att länderna måste öka sina ambitioner trefaldigt för att nå 2 grader och femfaldigt för att nå målet att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader.

– Vetenskapen är tydlig; trots alla de ambitiösa åtgärder mot klimatförändring som vi har sett så måste regeringar agera snabbare och mer beslutsamt. Vi göder den här elden trots att redskapen för att släcka den är inom räckhåll, säger Joyce Msuya, vice vd vid FN:s miljöbyrå i ett pressmeddelande.

Den nya rapporten bekräftar budskapet i rapporten från FN:s klimatpanel IPCC som nyligen konstaterade att det fortfarande går att nå målet på 1,5 grader, men att det kräver "snabba och omfattande förändringar av hela samhället i en skala som saknar motstycke".

Författarna till tisdagens rapport håller bland annat fram att aktörer från det civila samhället som städer, kommuner, regioner men även näringsliv och organisationer spelar en allt större roll i klimatarbetet genom att ha mer ambitiösa mål än de som finns på nationell nivå. De aktörerna pekas också ut som nyckelspelare för att nå de globala klimatmålen.

Noggrant utformad finans- och skattepolitik pekas också ut som något som kan öka möjligheten att vässa klimatarbetet.

– När regeringar antar finanspolitiska åtgärder för att gynna alternativ med låga utsläpp och samtidigt beskatta fossila bränslen så kan de stimulera de rätta investeringarna inom energisektorn och kraftigt minska utsläppen av växthusgaser, säger Jian Liu, chefsforskare hos FN:s miljöprogram.

Om alla subventioner till fossila bränslen skulle fasas ut skulle de globala utsläppen kunna minskas med uppemot 10 procent till år 2030. Med ett pris på 70 US-dollar per ton utsläpp av koldioxid skulle minskningar med uppemot 40 procent vara möjliga i vissa länder, enligt FN-rapporten.

– Nu måste hela världen inse allvaret och också lägga fast att vi måste höja ambitionen avsevärt om vi ska klara Parisavtalets mål, säger Isabella Lövin.

Rapport efter rapport har larmat om att det är bråttom att ställa om och på söndag inleds FN:s stora klimatmöte i Katowice.

– Vi kommer att föra fram budskapet att om ska vi klara Parisavtalets mål måste vi ha ett klart och tydligt system för hur vi rapporterar om klimatåtgärder och hur vi ska höja ambitionerna.

– För framtida generationers skull måste vi klara klimatutmaningen. Spelar rapporterna någon roll, finns det en insikt om allvaret?

– Ja, det finns det hos de allra flesta länder. Det har införts en negativ ton i och med att USA vill dra sig ur men vi måste fokusera på att minska utsläppen nu. Vi sitter alla i samma båt, vi har bara en planet. Alla fakta stirrar oss i ansikten och har gjort det en lång tid.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta. Så nås 2-gradersmålet

Målsättningen från Parisavtalet är att hålla uppvärmningen väl under 2 grader, med ambitionen 1,5 grader.

Om 2-gradersmålet med 66 procents säkerhet ska nås till år 2100 får utsläppen inte överstiga cirka 40 gigaton år 2030, och om uppvärmningen begränsas till 1,5 grader bör de då inte överstiga 24 gigaton.

Rapporten konstaterar att det är extremt osannolikt att nå 2-gradersmålet om inte utsläppsgapet är stängt om 12 år, till år 2030.

Klimatministern kräver höjda ambitioner inför FN-mötet

Nu måste världen fokusera på att minska utsläppen. I Katowice måste ambitionerna höjas för framtida generationers skull anser klimatminister Isabella Lövin (MP).

– Nu måste hela världen inse allvaret och också lägga fast att vi måste höja ambitionen avsevärt om vi ska klara Parisavtalets mål, säger Isabella Lövin.

Rapport efter rapport har larmat om att det är bråttom att ställa om och på söndag inleds FN:s stora klimatmöte i Katowice.

– Vi kommer att föra fram budskapet att om ska vi klara Parisavtalets mål måste vi ha ett klart och tydligt system för hur vi rapporterar om klimatåtgärder och hur vi ska höja ambitionerna.

– För alla framtida generationers skull måste vi klara klimatutmaningen.

Spelar rapporterna någon roll, finns det en insikt om allvaret?

– Ja, det finns det hos de allra flesta länder. Det har införts en negativ ton i och med att USA vill dra sig ur men vi måste fokusera på att minska utsläppen nu. Vi sitter alla i samma båt, vi har bara en planet. Alla fakta stirrar oss i ansikten och har gjort det en lång tid. "

" Artificiell intelligens kan minska företagets påverkan på miljön

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Sedan lagen om hållbarhetsredovisning trädde i kraft för snart två år sedan har hållbarhetskonsulterna blivit många fler, konstaterar Svenskt Näringsliv. Jonatan Carlsson är en av dem som försöker hjälpa företag att satsa på rätt miljöförbättrande åtgärder.

– Många företag kanske tar bort lite pappmuggar från köket, medan andra ställer om hela sin produktion. De har extremt olika effekt på världen, säger Jonatan Carlsson, partner på Normative.

Start-upföretaget Normative, med drygt tio anställda, använder artificiell intelligens, AI, för att ta reda på om företagen satsar på rätt miljö- och klimatförbättringar. Normative hjälper sina kunder genom att låta AI-programmet gå igenom alla företags transaktioner och leverantörer. Genom att automatklassificera alla leverantörer i hela världen vet de i vilken sektor leverantörerna verkar. De ser hur mycket varje krona som betalas ut till dem påverkar miljön

– Det finns ungefär 200 huvudsektorer och cirka 200 länder så då har vi 40 000 sektorer som vi nu skär på. De här sektorerna kan vi använda för att se hur inköpen har påverkat havet, luften och djurlivet, förklarar Jonatan Carlsson.

Lagstiftning och konsumenternas krav kommer att sätta press på företagen att vara miljövänligare. Det kommer att göra det mindre lönsamt

att investera i ett företag som inte lever upp till kraven, menar Jonatan Carlsson och även EU.

Redan i vår väntas EU-kommissionen ändra de icke-bindande riktlinjer för hållbarhetsredovisningarna, för att finansmarknaden ska kunna jämföra olika företags klimatpåverkan.

– Det kommer bli viktigare och viktigare att även investerare har samma tankesätt. Även en cyniker i finansvärlden måste se att det innebär en stor risk att satsa på företag som har så stora utsläpp att det kommer att ge minskad avkastning på investeringarna, säger Jonatan Carlsson.

Normatives AI-program hjälper företaget att se en vy där det de olika områdena är viktade. Till exempel kan det visa sig att den största miljövinsten skulle göras om företaget tittade på sina transporter. Kanske har man trott att det varit inom el- och uppvärmning som miljöpåverkan varit störst.

Visserligen är det bra att se över energikostnaderna, men om det skulle betyda att de största miljövinsterna fanns att göra på transporterna, vore det bäst för både miljön och företaget att prioritera arbetet med miljöförbättringarna dit.

Normative är förstås inte det enda konsultföretaget som vill sälja sina hållbarhetstjänster till företagare. En konkurrent är start-upföretaget World favor.

– Branschen med hållbarhetskonsulter har växt enormt på sista tiden eftersom det har hamnat i fokus, säger Sofia Bildstein-Hagberg, expert på finansiell rapportering och hållbarhetsredovisning på Svenskt Näringsliv.

Hur många nya konsultföretag som har skapats går inte att få fram. Men sedan lagen infördes från årsskiftet 2016/2017 måste drygt 1 600

svenska företag göra en hållbarhetsredovisning vid sidan av årsredovisningen. Många tar hjälp.

Eftersom de flesta företag har ett räkenskapsår som följer kalenderåret var det först i våras som de första hållbarhetsrapporterna, som inte var frivilliga, blev klara.

En hållbarhetsredovisning innehåller inte bara miljöpåverkan, utan är även en redovisning av sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption.

Helena Sjödin Öberg
helena.sjodin.oberg@dn.se "

"Fakta. Olika krav

I Sverige är det företag, som under de senaste två räkenskapsåren, uppfyller två av dessa tre kriterier som måste hållbarhetsredovisa:

- * Minst 250 anställda.
- * 175 miljoner kronor i balansomslutning eller...
- * ... 350 miljoner kronor i omsättning.
- *

Enligt EU-direktivet ska företag lämna "non-financial information", det vi kallar hållbarhetsredovisning i Sverige, vid sidan av sin årsredovisning. Sverige har utökat kraven.

Till EU-direktivet finns det icke-bindande riktlinjer som kommissionen har tagit fram. Just nu håller kommissionen på att se över de icke-bindande riktlinjerna och det kommer troligtvis ett förslag till ändringar under våren. Då gäller det främst den del som rör miljö och klimat.

Kommissionen vill inspirera dem som sitter på tillgångar till att satsa klimatvänligt. Kan investerare eller kreditgivare jämföra hållbarhetsrapporter blir det lättare för dem. "

" Så kan klimatkrisen leda fram till en global despoti

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Det är ingen djärv gissning att det klimattoppmöte som inleds i polska Katowice i helgen kommer att bli ett fiasko. Vi måste nu på allvar fundera på hur världen ska styras och organiseras i framtiden, skriver filosofen - Torbjörn Tännsjö.

Vi är vana att möta följande tankefigur i diskussionen kring klimathotet: Läget är allvarligt men inte hopplöst, det gäller att få till stånd handling nu, så att uppvärmningen kan hejdas. Det kan se mörkt ut, men striden är inte förlorad. Nya tekniker framkommer, det finns en växande medvetenhet på vårt klot om det existentiella hotet. Framtiden är trots allt ljus.

Allt detta låter hoppfullt men tankefiguren fick en grundstöt förra sommaren, då David Wallace-Wells publicerade sin artikel "The uninhabitable earth" i New York Magazine. Han fick oss att förstå att redan de utsläpp vi gjort och håller på att göra av växthusgaser innebär att vi under det innevarande

århundradet måste hantera gigantiska problem med flyktingströmmar från områden som kommer att göras obeboeliga och obrukbara. Vi står alltså inte inför bara problemet hur vi ska hejda den fortsatta uppvärmningen, utan också inför ett mera omedelbart problem: hur vi ska hantera de konsekvenser vi redan gett upphov till.

Till detta kommer den rapport som publicerades i somras av bland andra den svenske forskaren Johan Rockström, där budskapet är att om vi inte omgående tar itu med saken riskerar vi att hamna i en situation där det är för sent att alls göra något åt problemen. Det finns inga bestämda svar i artikeln när det kan ske, men inte heller några garantier för att vi har gott om tid till vårt förfogande. Författarna skriver:

”Vi undersöker riskerna för att självförstärkande återkopplande mekanismer kan komma att knuffa klotet mot en tröskel som är sådan, att träder vi över den, är det inte längre möjligt att stabilisera klimatet så att temperaturhöjningen blir kontrollerbar. Vi kommer då att erfara hur temperaturen kontinuerligt ökar fram mot vad som kan kallas ’hothouse earth’, och denna ökning kommer att ske även om mänskliga utsläpp skulle reduceras. En passage av en sådan tröskel skulle innebära mycket högre global genomsnittlig

temperatur än vad som förekommit på 1,2 miljoner år och havsnivåerna skulle vara högre än någonsin under holocen.”

Inför klimatmötet i Katowice anger den internationella klimatpanelen IPPC att vi har högst tio år till vårt förfogande för de drastiska nedskärningar som erfordras, om vi ska undvika en process som kan leda till oåterkalleliga effekter. Aktuella rapporter visar dock att utsläppen ökar och halterna av växthusgaser i atmosfären fortsätter att stiga. Det förefaller som om det globala existentiella hotet är en realitet. Ändå vidtas inga effektiva åtgärder för att undanröja det. Hur är det möjligt?

Den enkla förklaring många kommit fram till är denna. Vi står här inför ett kollektivt beslutsproblem, som vi inte kan hantera med hjälp av existerande institutioner. Vad som erfordras är kollektivt globalt handlande, men det finns ingen kollektiv global makt som kan ta sig an det. Vad vi måste förlita oss på är samverkan mellan oberoende stater. En sådan samverkan har i hanteringen av ett problem som detta en inbyggd svaghet. Varje nation vill göra så litet som möjligt för egen del, samtidigt som man vill att de andra ska bära olika bördor. Vi känner problemet som allmänningens problem. Varje nation bidrar till utsläppen, men de egna

utsläppen är försumbara i det stora hela. Man vinner inget för egen del med att upphöra med dem. Det är ingen djärv gissning att mötet i Katowice kommer att bli ett fiasko.

En jämförelse mellan bensin och diesel som drivmedel för bilar är illustrativ. Vi drar nu ned på bruket av diesel, då dieslbilar spyr ut kväveoxid i farliga halter. De som kör bilarna och deras familjer drabbas. När vi upphör att köra dieseldrivna bilar övergår vi till bensindrivna. Det är lätt att motivera övergången. Vi drabbas visserligen i ännu högre grad av att växthusgaser släpps ut. Men vi drabbas inte specifikt av våra egna utsläpp, utan av de samlade globala utsläppen. Över dem har vi ingen kontroll.

Kontroll i syfte att hantera problemet medför i fråga om växthuseffekten betydande kollektiva bördor. Sådana kommer att erfordras redan för att hantera de konsekvenser vi redan gett upphov till. Än mer för att om möjligt hejda den riktigt stora katastrofen som Rockström och hans kollegor pekar på.

Rockström och hans kollegor har sett detta, men skriver bara i mycket allmänna ordalag om själva beslutsproblemet och om hur det förutsätter kollektiv mänsklig handling. De

antyder också att vad som erfordras är nya politiska institutioner (*governmental arrangements*). Hur ska vi tänka oss dem?

Innan jag försöker besvara den frågan vill jag göra en filosofisk reflexion. En outtalad förutsättning för diskussionen kring den annalkande klimatkatastrofen har varit att vi om möjligt bör undvika den. Det är av ondo om vi gör slut på mänskligheten. Men är detta verkligen något negativt?

Flera filosofer har svarat nej på frågan. De har argumenterat på ettdera av två sätt.

Några har hävdade att mänskligheten hur som helst kommer att gå under en dag. Till sist lurar trots allt värmedöden på oss. Det är inte något vidare att tillhöra den sista generationen, men några kommer säkert att göra det. Det spelar därmed ingen roll om vi går under förr eller senare. Då det väl är över finns ingen där som kan klaga! Georg Henrik von Wright hävdade som bekant att det i kosmiskt perspektiv är en ”pipa snus” om mänskligheten dukar under.

Andra har hävdat att livet är så eländigt att det är bättre om det upphör än om det fortsätter. En imposant filosofisk tradition, från Sokrates över Schopenhauer och Nietzsche och i vår tid den sydafrikanske moralfilosofen David Benatar, har drivit den linjen.

Vad ska man säga om dessa filosofer och deras rent existentiella pessimism? Jag gör mitt bästa för att vederlägga dem i ”Filosofisk tröst. En bok om döden”, men det ligger i sakens natur att ingen argumentation i frågor som dessa är konklusiv. Det är verkligen bekymmersamt att så kloka människor har tänkt i dessa banor. Jag hävdar ändå bestämt att vi bör akta oss för att låta oss tröstas av deras föreställning att det inte spelar någon roll om vi kan hantera det globala existentiella hotet. Vi bör tänka skarpt över hur vi ska kunna leva vidare på klotet, under en oöverskådlig om än inte oändlig fortsatt tid.

Hur ska vi då kunna lösa det kollektiva beslutsproblem den globala uppvärmningen ställt oss inför?

Jag har länge trott och argumenterat för att lösningen är global demokrati med ett globalt parlament, som utser en global regering och som lagstiftar för hela klotet. Jag tror fortfarande att en sådan global demokrati skulle kunna rädda

oss ur vårt kollektiva existentiella predikament. Ett problem är emellertid att tiden nu förefaller vara så knapp. Och samma problem som hindrar oss från att hantera problemet med den globala uppvärmningen hindrar oss också från att etablera den globala demokratin. Kanske kunde vi göra det, om vi fick hundratals år till vårt förfogande. Vi har emellertid inte den tid vi behöver. Något måste ske raskt. Etablerande av global styrelse får ske genom en kupp, ett slags existentiellt språng, där de suveräna nationalstaterna tvingas upphöra att finnas till. En global regering i form av en global despoti tar över. Demokratin får komma sedan, i form av ett långsiktigt reformprojekt, ungefär som demokratin etablerats inom existerande icke-demokratiska nationalstater.

Det känns konstigt att behöva säga något sådant, och det strider hel mot min argumentation i den ovan nämnda boken, men jag tror att lösningen på problemet måste vara inte global demokrati utan global despoti. Ja, det är inte bara en rekommendation, utan rent av en förutsägelse. Om mänskligheten alls kommer att räddas, vilket är högst osäkert, så kommer det att ske med hjälp av en global upplyst despotisk styrelse.

Min förhoppning är nu att då havsnivåerna stigit med flera meter, då flyktingströmmarna och försörjningsläget på många delar av vårt klot blivit problematiskt, kommer någon existerande global politisk struktur att träda in, ta det globala kommandot och reda upp situationen. Och jag hoppas att tiden då inte är ute.

Det bästa och mest troliga utfallet vore om FN:s säkerhetsråd tog på sig denna uppgift. Ser man saken så kan man också långsiktigt hysa ett hopp om global demokrati. En sådan global despoti skulle ha ett behov av att vinna demokratisk legitimitet och ett sätt för den att få sådan legitimitet vore genom att demokratisera FN.

Men finns tid för detta globala räddningsprojekt? Vi sitter i en rävsax. Vi har ännu inte slagit av på takten i våra utsläpp. Måste vi vänta på synliga konsekvenser av uppvärmningen i form av flera meter högre vattenstånd i våra hav är det möjligt att vi då redan trätt över någon av de trösklar forskarna talar om. Det är också möjligt att det globala ingripandet sker i ett läge då oddsen för att lyckas med räddningsprojektet för den mänskliga civilisationen är dåliga och kostnaderna höga. I sista hand kan det handla om att

rädda en snäv fraktion av mänskligheten (och andra arter) i en futuristisk Noaks ark.

Allt för att på sikt möjliggöra en fortsättning av vår civilisation.

Det är inte lätt att vara optimist beträffande framtiden, för den som avvisar den pessimistiskt tröstande tanken att det är av godo om allt tar ett slut – ju förr, desto bättre. Ändå finns där en strimma av hopp, om vi vågar tänka om och tänka radikalt. Så har jag gjort, jag uppmanar andra att göra detsamma.

Torbjörn Tännsjö professor i filosofi och författare, senast till boken ”Etikprofessorn”.

" 2018 det fjärde varmaste året som har uppmätts

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

2018 kommer att bli det fjärde varmaste året som har uppmätts. Orkanerna i norra hemisfären har varit fler än genomsnittet, temperaturer och skogsbränder har satt rekord, torka har påverkat skördar och dödliga skyfall har drabbat flera länder. Världsmeteorologiorganisationen, WMO, radar upp olycksbådande rekord i en ny rapport.

Den långsiktiga globala uppvärmningen fortsätter.

Under årets tio första månader var den globala genomsnittstemperaturen cirka en grad högre än under förindustriell tid, slutet av 1800-talet.

År 2018 kommer att bli det fjärde varmaste som har uppmätts. 20 av de varmaste åren har inträffat under de senaste 22 åren och de fyra senaste ligger högst på listan.

Det konstaterar WMO i en delrapport om tillståndet för klimatet 2018. De har sammanställt data från en rad olika internationella myndigheter och organisationer för att få en bild av läget.

– Vi är inte på rätt väg för att klara klimatmålen och bromsa den globala uppvärmningen, säger Petteri Taalas, generalsekreterare för WMO, i ett pressmeddelande.

– Halterna av växthusgaser har nått nya rekordnivåer och om den nuvarande trenden fortsätter kan vi komma att se temperaturhöjningar på 3 till 5 grader i slutet av århundradet. Om vi använder alla kända tillgångar till fossila bränslen kommer temperaturhöjningen att bli väsentligt högre.

Hittills har 2018 visat en mängd tydliga tecken på en pågående klimatförändring, enligt rapporten.

Haven

Under årets första tre kvartal var värmen i världshaven de högsta eller näst högsta som har uppmätts. Genomsnittet för den globala havsnivån låg under första halvåret 2–3 millimeter högre än under samma period 2017.

Havsis

Utbredningen av havsisen i Arktis har legat långt under genomsnittet under 2018, med rekordlåga nivåer under januari och februari. Årets maximala utbredning inträffade i mitten av mars och då var isen den tredje minsta som har uppmätts för vinterhalvåret.

Sommarhalvårets minsta utbredning inträffade i september och var den sjätte minsta som har uppmätts för den årstiden. Det innebär att de tolv minsta utbredningarna av havsis i Arktis under både sommar och vinter har inträffat de senaste tolv åren.

I Antarktis har havsisens utbredning legat under genomsnittet hela året. Den minsta utbredningen inträffade i februari och var en av de två minsta som har uppmätts.

Orkaner

Antalet orkaner över haven på norra halvklotet var över genomsnittet. Den 20 november hade 70 stycken rapporterats, genomsnittet är 53, och de orsakade många dödsfall.

Två av de kraftigaste orkanerna var Mangkhut som drabbade Filippinerna, Hongkong och Kina.

Jebi var den starkaste som har drabbat Japan sedan 1993. Orkanerna Florence och Michael orsakade stor ekonomisk skada och dödade många människor i USA.

Skyfall och översvämningar

Indiska delstaten Kerala drabbades i augusti av de värsta översvämningarna sedan 1920-talet, 1,4 miljoner människor fick lämna sina hem. Västra Japan drabbades av stora översvämningar i slutet av juni och början av juli. Minst 230 personer omkom och tusentals hem förstördes.

Även Kenya och Somalia som tidigare hade lidit av torka drabbades av översvämningar i mars och april.

Värmeböljor och torka

Stora delar av Europa upplevde värmeböljor och torka under sommaren som bland annat ledde till omfattande skogsbränder i Skandinavien. En rad temperaturrekord sattes norr om polcirkeln. Östra Australien har drabbats av svår torka, särskilt New South Wales och södra Queensland, i stora delar av regionen var nederbördsmängden mindre än hälften av den normala. Både Japan och Sydkorea satte nya värmerekord med 41,1 respektive 41 grader.

Kyla och snö

En av de senaste årens värsta köldknäppar påverkade Europa i februari och början på mars.

Skogsbränder

Aten drabbades av en stor skogsbrand där många människor omkom den 23 juli. British Columbia i Kanada satte nytt rekord för den största yta som har brunnit under brandsäsongen för andra året i rad. Kalifornien kämpade med stora skogsbränder i november där den som döptes till Camp Fire var den dödligaste på över hundra år i USA.

Växthusgaser

Förra året låg halterna av växthusgaser i atmosfären på nya rekordnivåer, och data från bland annat Manus Loa på Hawaii och Cape Grim i Tasmanien tyder på att de har fortsatt öka under 2018. Enligt rapporten fanns det i september två miljoner människor som hade tvingats lämna sina hem på grund av katastrofer knutna till väder och klimat.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se "

"20 av de varmaste åren som någonsin uppmätts i världen har inträffat under de senaste 22 åren, och de fyra senaste ligger högst på listan. "

DN. Bilaga om klimatet 30 nov 2018:

"Därför krävs saklig grund för debatten

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Det är här vi är, nu. Riktningen är tydlig. Konsekvenserna likaså. Rent vetenskapligt är klimatfrågan ganska färdigutredd – vi vet ungefär vad som leder till stora utsläpp, och vi vet ungefär vilka effekter det bär med sig.

Men det finns så mycket mer att berätta om den här frågan, som ibland kallas världens viktigaste nyhet. På söndag inleds klimattoppmötet i polska Katowice och tongångarna inför känns bekanta.

För ämnet har återigen blivit kontroversiellt, på högsta världspolitiska nivå. Inte minst för att stora pengar står på spel, på både kort och lång sikt. Högljudda röster på båda sidor – av förklarliga skäl.

Jag tror att debatten mår bra av en saklig grund att utgå ifrån. Diskussionen ska vila mot kunskap och forskning, det är sådant som får ett samhälle att växa.

Det är därför klimatjournalistiken är så viktig, nödvändig för att i nästa led kunna föra samtalet vidare, och det är därför jag är glad att DN i dag kan presentera denna satsning.

Jag hoppas att ni vill vara med och följa vårt redaktionella arbete med klimatfrågan. Det varken börjar eller slutar med Katowice, men det är ett bra tillfälle att stanna upp och se var vi befinner oss, nu.

Axel Björklund axel.bjorklund@dn.se "

"Jannike Kihlberg: De behöver inte vandra arm i arm – men de måste komma överens

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Bråttom, så extremt bråttom att det snart är för sent. Vetenskapsens budskap i klimatfrågan är glasklart, snudd på alarmistiskt, inför FN:s klimatomöte i polska Katowice, COP24, som börjar på söndag. Fortfarande finns en teoretisk chans att nå målen i Parisavtalet, men det kräver en omställning av en omfattning som saknar motstycke. Varje tiondels grad i den globala uppvärmningen har betydelse.

Mötet i Katowice är det viktigaste sedan mötet i Paris 2015. Det är nu som Parisavtalet ska bli verklighet. De närmare 200 länder som under-tecknat avtalet måste komma överens om hur målen ska nås. Vilka verktyg som ska användas, hur ländernas klimatarbete ska mätas, värderas och jämföras.

Förhandlingarna går in på detaljnivå och det blir en stor utmaning att hitta lösningar som alla kan enas om. Vissa länders befolkningar lever i sådant överflöd att deras shopping, resor och matvanor orsakar väldigt stora utsläpp. Andra befolkningar har knappt mat för dagen och är långt ifrån debatter om att flyga eller inte. Ytterligare andra riskerar att deras land försvinner när havsnivån höjs.

Parisavtalet blev mer ambitiöst än vad någon hade vågat hoppas på. Bidragande var att USA:s dåvarande president Obama lyckades få med sig Kina i klimatarbetet. Stämningen i Paris 2015 var konstruktiv. Ungefär halvvägs in i mötet stod det klart att en skara länder, med de små önationerna i spetsen, hade bildat en koalition för att höja ambitionerna. De ville inte nöja sig med en gräns för uppvärmningen vid 2 grader utan sikta på 1,5 grader. "En omöjlighet", var första

reaktionen, men de nådde fram. När det var dags för slutförhandlingar kom ländernas representanter vandrande arm i arm längs gångarna i konferensanläggningen ackompanjerade av applåder. Jag upplevde det på plats i Paris – men tror inte att jag kommer se samma sak i Katowice.

För stämningen är långt ifrån lika god inför årets möte. Donald Trump har beslutat att USA ska lämna avtalet, något som av avtalstekniska skäl inte sker förrän i november 2020. Brasiliens nyvalde president Bolsonaro hotar med skövling av Amazonas.

Frågan är hur stora skuggor dessa makthavare kastar över mötet. Mot dem står en rad konstruktiva krafter, och de växer sig allt starkare i takt med att konsekvenserna av klimatförändringen blir allt tydligare. Dels stater som kliver fram i klimatarbetet, Kina har chansen, EU har antagit en klimatstrategi och säger att de är redo att gå i täten. Stora, ekonomiskt viktiga delstater i USA som Kalifornien, New York och Washington har deklarerat att de vill följa avtalet.

Och, kanske ännu viktigare, stora delar av civilsamhället driver på allt hårdare för att det ska ske en omställning. Det är allt från företag som inser att de måste ställa om för att inte halka efter i konkurrensen, unga personer som Greta Thunberg som strejkar och demonstrerar, franska studenter, och snart även svenska, som deklarerar att de inte vill arbeta i företag som inte har en hållbar verksamhet.

Skillnaden mellan de fossilkramande klimatförnekarna och de pådrivande krafterna för en fossilfri framtid är påtaglig och tänkvärd. De som är inblandade i förhandlingarna har alla fakta som behövs. De har bara två veckor på sig. De behöver inte vandra arm i arm på väg till förhandlingsrummet men de måste komma överens om de ska rädda världen.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Klimatlarmet i korthet. En halv grad gör stor skillnad – nästa tolv år blir avgörande"

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

0,5 grader ser ut som en liten skillnad på en termometer men kan vara avgörande för planeten. Det visade specialrapporten från FN:s klimatpanel IPCC i oktober. Rapporten beställdes vid klimatmötet i Paris år 2015.

När de 195 länderna hade enats om att den globala uppvärmningen ska hållas väl under 2 grader med sikte på 1,5 grader gav de IPCC i uppdrag att undersöka vilka konsekvenser det skulle bli vid en global uppvärmning vid de två olika temperaturalternativen, betyder 0,5 grader någon skillnad?

Efter att på rekordkort tid ha gjort en vetenskaplig sammanställning av 6 000 forskningsartiklar kom svaret den 8 oktober i år och blev: Ja, det är stor skillnad på en global uppvärmning med 1,5 grader jämfört med 2 grader. Och ska den globala uppvärmningen begränsas till 1,5 grader krävs snabba och omfattande förändringar av hela samhället i en skala som saknar motstycke.

Avgörande skillnader för djur och natur

En halv grads global uppvärmning innebär stora, ibland avgörande, skillnader för både naturmiljöer och levande varelser. För korallreven är en uppvärmning på 2 grader katastrofal. De skulle minska med 70–90 procent redan vid 1,5 grader medan så gott som alla, mer än 99 procent, skulle försvinna vid 2 grader. Höjningen av havsnivån skulle bli 10 centimeter lägre år 2100 om uppvärmningen stannar vid 1,5

Så ökar riskerna när temperaturen stiger

Känslighet vid olika temperaturökningar
Markeringarna visar hur känsliga områdena är för de olika temperaturokningarna

Utsläpp orsakade av mänskliga aktiviteter har redan höjtt den globala medeltemperaturen med 1 grad. Klimatet ökar de risker för natur och människor ökar ju mer temperaturen stiger.

Koralrev
Andelen världens koralrev som skulle försvinna med temperaturokningarna

Koralrevet drabbas hårt redan med dagliga temperaturökning på cirka +1°C

Arktiska regionen
Sannolikheten att havsisen i Arktis försvinner helt på sommaren

Extremväder

Hög risk för människligt liv och tillvaro, naturmiljöer och ekosystem på grund av extremväder som värmeböljor, kraftigt regn, stormar, bländar och översvämningar.

Markbundna ekosystem

Översvämning vid kuster

Småskaligt fiske på södra breddgrader

Skilnad mellan 1.5 och 2 grader
Andelen bestånd som skulle försvinna vid de olika temperaturokningarna (procent)

Samlad global effekt
Effekter som går att väga samman i ett miljö, t.ex. antal liv som påverkas, ekonomisk skada, antal arter som hotas av utrotning.

Källa: IPCC, Intergovernmental panel on climate change, SMHI, Gårde, Forslund och Blom TT-NIL

grader i stället för 2 grader. Det innebär att bland annat en mindre risk för att kuster och kanske hela öar översvämmas och skulle betyda att 10 miljoner färre människor utsätts för risker i samband med höjningen. Sannolikheten att havsisen i Arktis försvinner helt på sommaren skulle vara en sommar per århundrade vid 1,5 graders uppvärmning medan det skulle ske minst en gång vart tionde år vid 2 grader.

Klimatförändringarna märks redan i dag

Utsläpp från mänsklig aktivitet har redan gjort så att den globala medeltemperaturen är cirka 1 grad högre än under perioden 1850–1900. Det märks genom bland annat fler extremväder, höjda havsnivåer och krympande havsis i Arktis. Årets sommar med extrem värme, extrem torka och extrema temperaturer på norra halvklotet hänger ihop med att den globala temperaturen har ökat.

Högre temperaturer leder till sämre hälsa

All ökad uppvärmning kommer att påverka människors hälsa och då negativt. Men risken är lägre vid 1,5 grader än vid 2 grader. Förutom risker för att skadas vid extremväder som stormar och översvämningar som troligen ökar handlar det om värmeböljor som medför en ökad dödlighet. Sjukdomar som malaria och denguefeber väntas spridas till nya områden. En lägre uppvärmning medför större marginaler för ekosystem och människor att hålla sig under kritiska brytpunkter.

Större skillnader längst i norr

På flera håll i världen förväntas uppvärmningen bli högre än det globala genomsnittet. I Arktis blir den två till tre gånger högre än genomsnittet. Tundra och skog på nordliga breddgrader löper särskilt stor risk för skador som orsakats av ett förändrat klimat. Där skulle en uppvärmning på 1,5 grader jämfört med 2 grader förhindra en

upptining av permafrosten under århundraden på ett område som är mellan 1,5 och 2,5 miljoner kvadratkilometer stort. Det är viktigt eftersom när permafrosten tinar kan metan frigöras, det är en väldigt kraftig växthusgas som skyndar på den globala uppvärmningen och kan leda till en negativ spiral där uppvärmningen snabbas på. Andra områden som skulle drabbas hårdare än andra är små ö-nationer som riskerar att förlora land vid havsnivåhöjning, torra regioner som kan bli ännu torrare.

Tillgången på mat kan minska

Uppvärmningen är ett direkt hot mot livsmedelsförsörjningen. Störst risk för att drabbas av negativa effekter är det för redan sårbara befolkningar, som vissa urinvånare, och lokala samhällen där människor är starkt beroende av jordbruk eller av havet för sitt levebröd. Uppvärmningen medför att marina arter flyttar norrut och att fångsterna inom fisket minskar. Enligt ett exempel i rapporten skulle fångsten av fisk minska med 1,5 miljoner ton per år vid 1,5 grader och mer än 3 miljoner ton vid 2 grader. Till det kommer att näringsinnehållet i bland annat ris och vete sjunka i ett varmare klimat och överlag beräknas skördarna minska mer ju mer temperaturen stiger. Tillgången på mat kommer att minska mer vid 2 grader än vid 1,5 grad i Saharatrakten, södra Afrika, Medelhavsområdet, Centraleuropa och Amazonas.

Nödvärdigt att fånga in och lagra koldioxid

I rapporten redovisas flera olika scenarier för att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader. Vissa modeller tillåter globala temperaturen att tillfälligt överstiga 1,5 grader för att sedan sjunka igen innan den går ner till nivån runt 2 100. Samtliga modeller i rapporten har med någon form av infångning av koldioxid för att klara 1,5 grader och där finns stora osäkerheter. Det som kallas noll netto-

utsläpp år 2050 innebär inte att alla utsläpp har upphört. Vissa utsläpp kommer att finnas kvar och för att nå noll nettoutsläpp krävs att koldioxid fångas upp antingen vid utsläppskällan eller ur atmosfären och sedan lagras i marken. Den enklaste, och mest beprövade, är att plantera fler träd som fångar in koldioxid när de växer, men det finns inte tillräckligt med mark för att plantera så många träd som behövs så det krävs andra tekniker.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se

Utsläppen måste minskas

Genom olika aktiviteter där vi eldat fossila bränslen för att resa, äta bygga och göra stål har vi redan släppt ut så mycket växthusgaser att det är väldigt bråttom med att kraftigt minska utsläppen. Enligt rapporten måste det ske inom 12 år. Ska uppvärmningen hejdas vid 1,5 grader måste de globala utsläppen av växthusgaser minska med 45 procent från 2010 års nivå redan till år 2030 och vara noll nettoutsläpp år 2050. "

"24 klimattoppmöten

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

24 klimattoppmöten har FN anordnat för länder som undertecknat klimatkonventionen när världen nu samlas i polska Katowice. Konventionen trädde i kraft 1994 och har godkänts av 197 parter (196 stater samt EU). Länder som har skrivit på kallas för parter. De årliga mötena kallas COP (Conference of the Parties, på svenska parternas konferens).

COP24 är det 24:e mötet sedan konventionen trädde i kraft.

- 1 Berlin, Tyskland 1995
- 2 Genève, Schweiz 1996
- 3 Kyoto, Japan 1997
- 4 Buenos Aires, Argentina 1998
- 5 Bonn, Tyskland 1999
- 6 Haag, Nederländerna 2000*
- 7 Bonn, Tyskland 2001*
- 8 Marrakech, Marocko 2001
- 9 New Delhi, Indien 2002
- 10 Milano, Italien 2003
- 11 Buenos Aires, Argentina 2004
- 12 Montreal, Kanada 2005
- 13 Nairobi, Kenya 2006
- 14 Bali, Indonesien 2007
- 15 Poznan, Polen 2008

16 Köpenhamn, Danmark 2009
17 Cancún, Mexiko 2010
18 Durban, Sydafrika 2011
19 Doha, Qatar 2012
20 Warsawa, Polen 2013
21 Lima, Peru 2014
22 Paris, Frankrike 2015
23 Marrakech, Marocko 2016
24 Bonn, Tyskland 2017
Katowice, Polen 2018

* Förhandlingarna kollapsade i Haag 2000 och återupptogs i Bonn 2001. "

"FN-organet IPCC

IPCC – eller Intergovernmental Panel on Climate Change – är FN:s klimatpanel och fyller i år 30 år. Organisationen forskar inte själv, utan har i uppdrag att på ett sakligt sätt förse världen med aktuell forskning i klimatfrågan. 2007 tilldelades organisationen Nobels fredspris tillsammans med Al Gore ”för skapandet och spridandet av kunskap om människoskapad klimatpåverkan”.

"Det krävs snabba och omfattande förändringar av hela samhället i en skala som saknar motstycke.

FN:s klimatpanel IPCC i rapporten som släpptes den 8 oktober i år om hur 1,5-gradersmålet ska uppnås. "

" Klimatförhandlaren: Hoppas det blir som i Paris – bättre än väntat

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Att få världens länder att enas om ett gemensamt klimatmätningssystem är den stora utmaningen för FN:s klimatomöte i Katowice. Johanna Lissinger Peitz, som förhandlar för både Sverige och EU, ser tidsbristen som en av svårigheterna.

Det är det viktigaste mötet sedan toppmötet i Paris för tre år sedan. Orden kommer från Johanna Lissinger Peitz.

– Nu ska vi enas om hur vi ska nå målen i Parisavtalet, vi ska ta fram vägledningar, rapporteringsriktlinjer och modeller för hur olika åtgärder ska mätas, säger hon.

Hon har varit med i Sveriges förhandlingsdelegation vid FN:s årliga internationella klimatkonferenser sedan 2014. Årets konferens är den tredje där hon har rollen som Sveriges chefsförhandlare, men hon är även en av de tre förhandlare som företräder EU, de andra två är en representant för Tyskland och en för EU-kommissionen.

– När vi är på plats under förhandlingsmöten som det i Katowice talar alla länder i EU med en röst och i den kapaciteten företräder jag EU-positionen. Samma sak gäller under bilaterala möten. Innan vi har tagit fram vilken position EU har så företräder jag Sverige när jag kommer till Bryssel och förhandlar om den, förklarar Johanna Lissinger Peitz. När vi träffas på miljödepartementet i centrala Stockholm har hon bara varit hemma i Sverige något dygn efter en turné med pressat schema

där hon som EU-förhandlare har haft med möten med flera olika länder i Afrika. Ett par veckor tidigare var det samma sak i Kina. Förarbetet är intensivt inför Katowice. Johanna Lissinger Peitz ber om ursäkt ifall hon skulle vara lite långsam i sina svar. Det är hon inte – tvärtom gör hon ett snabbtänkt, rationellt och effektivt intryck. Innan jag hinner ställa frågan om det är motiverat med alla flygresor till avlägsna länder säger hon:

– Man skulle av många skäl önska att vi kunde sköta våra möten mer via nätet, men när det gäller att bygga förtroenden så är det nödvändigt att träffas personligen.

Förtroende kommer att vara en nyckelfråga, kanske en avgörande faktor, när företrädare för närmare 200 länder förhandlar i Polen de närmaste två veckorna.

I Parisavtalet finns tre målsättningar, den mest kända är temperaturmålet där länderna enades om ambitionen att hålla den globala uppvärmningen väl under 2 grader med sikte på 1,5 grader. Den andra är att öka ländernas förmåga att hantera klimatförändringen och kan handla om både begränsningar av utsläpp och anpassning. Den tredje är att ställa om de finansiella flödena för att minska utsläpp och gynna en hållbar utveckling.

Målsättningarna och avtalet bygger på åtaganden som varje land skickade in till mötet i Paris 2015, det arbetssättet anses ha bidragit till att avtalet blev mer ambitiöst än förväntat.

– Det som är viktigt är att hela Parisavtalet bygger på underifrån-perspektivet med nationellt beslutade bidrag från varje land. De är väldigt olika och för att det ska vara jämförbart under tid att man har

gjort som man har lovat måste man ha ett rapporterings- och uppföljningssystem som är transparent och spårbart.

Det är det systemet som världens länder nu ska besluta om och något som brukar kallas ”Regelboken” ska upprättas. Där ska framgå hur utsläpp och anpassningsåtgärder ska mätas, räknas och rapporteras på ett sätt som blir jämförbart på global nivå.

– Det låter trist och tråkigt men är ganska viktigt om man tänker sig att man ska utforma mer effektiva policyåtgärder. Man gör det inte bara för att rapportera utan för att också kartlägga vilka de stora utsläppen är. Om man inte vet orsaken till utsläpp är det svårt att rikta åtgärder. Regler ska underlätta genomförande och möjliggöra ambition.

Enligt Parisavtalet finns inskrivet att ländernas ambitioner ska höjas över tid. Vart femte år kommer det att ske en global översyn för att se om ländernas åtaganden har lett till det som har förväntats och om arbetet går åt rätt håll för att nå målen. Den första översynen ska ske 2023.

Parisavtalets form innebar ett systemskifte i det globala klimatarbetet. Tidigare har världen varit uppdelat i två grupper – grovt uttryckt i utvecklingsländer respektive utvecklade länder där villkoren har skiljt sig åt för de två grupperna. Sedan Paris gäller i grunden samma villkor för alla länder men med flexibilitet utifrån nationella omständigheter och kapacitet. Att få länder att enas om hur de från minsta detaljnivå ska rapportera och mäta saker är en stor utmaning med tanke på hur olika utgångspunkterna är.

– Att man går från två till ett system är en stötesten och kommer att innebära mycket mer detaljrik rapportering och det finns en genuin

vilja att uppfylla reglerna. Men det finns också en genuin oro. Ett land som till exempel Tanzania har inte samma förutsättning som Sverige att rapportera på samma detaljnivå, därför måste det också finnas med en tidsaspekt och en flexibilitet för sådana länder att fasa in sig, säger Johanna Lissinger Peitz.

Att Donald Trump beslutat att USA:s ska gå ur avtalet och att den nyvalde presidenten i Brasilien, Jair Bolsonaro, har pratat om att gå ur avtalet – samt kanske framför allt hans val av klimatförnekare till utrikesminister – har väckt en del oro för det framtida klimatarbetet. – Bolsonaro tillträder inte förrän nästa år så vad han betyder går inte att säga än. När det gäller USA så deltar de i förhandlingarna och bromsar inte arbetet. Det är samma förhandlare som har suttit i många år under andra presidenter så de är inte utbytta.

Även EU har stor betydelse för klimatarbetet. Nyligen tog också EU beslutet att under mötet i Katowice skicka signalen att de är villiga att öka ambitionen. Sverige har varit pådrivande i frågan som är viktig för den svenska linjen. Ambitionsnivån kommer att diskuteras under den andra veckan i Katowice under den så kallade Talanoadialogen då ländernas miljöministrar är på plats.

– Talanoadialogen är viktig för Sverige. Om vi ska lyckas skapa en omställning i samhället är Parisavtalet och regelverket en del men inte tillräckligt. Man måste ha med civilsamhället och näringslivet, den dialogen är viktig för att få ett tryck på politiken.

Sverige har fortfarande ingen ny regering och det är inte helt klart vem eller vilka som kommer att representera Sverige på ministernivå under klimatmötet. På frågan om det försvårar förberedelserna blir svaret diplomatiskt:

– Vi har en svensk position och det är den vi driver. För Sveriges del är hållbarhetsmålen viktiga. När vi pratar genomförande av ett lands åtagande ska det inte bara stöda Parisavtalet utan även agenda 2030. Sverige linje är att de målen hänger ihop och är beroende av varandra. För Johanna Lissinger Peitz som chefsförhandlare och även för de andra på plats kommer de två veckorna i Katowice att bli ansträngande både intellektuellt och fysiskt.

– Det blir långa dagar, mina brukar börja klockan sex med delegationsfrukost, klockan åtta till nio är det EU-koordinering, sedan förhandlingar hela dagen. Man har många bilateraler över lunchen i början av veckan och informella möten kvällstid. I början sover jag mellan klockan ett och sex, sedan blir arbetsdagarna längre och längre, i slutet blir det inte mycket sömn.

– Jag klarar av det genom fem minuter yoga på morgonen, man får ont i ryggen av förhandlingar, och att alltid äta en bra frukost, man vet inte när man får mat nästa gång. Jag använder musik för att koppla av, jag brukar försöka hitta ett litet hörn och lyssna på en låt som ger energi eller som lugnar ner ett par minuter. När jag ska lugna ner mig lyssnar jag på Ane Bruns ”Still Waters”.

Kommer världens länder lyckas enas om hur målsättningarna i Parisavtalet ska nås?

– Om man backar tillbaka till samma tid innan mötet i Paris så trodde jag inte då att vi skulle nå de resultat vi gjorde. Vi får hoppas på något liknande i Katowice.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se

Söndag 2 december

Förhandlingarna startar en dag tidigare än ursprungligen planerat för att få mer tid att nå enighet kring regler för det globala klimatarbetet.

Måndag 3 december

Officiell invigning med ledare på statsministernivå. Miljöminister Karolina Skog (MP) representerar Sverige. Temat för dagen handlar om rättvis övergång, att länder ska få stöd och hjälp att med stöd till bland annat arbetskraft för att ställa om till ekonomi med lägre utsläpp.

Måndag 10 december

Högnivåmöte om klimatfinansiering.

Tisdag 11 december

Ländernas miljö- och klimatministrar har anlänt och tar över ledarskapet från de tjänstemannaförhandlare som hittills har ansvarat för förhandlingarna. Vem som representerar Sverige är fortfarande oklart.

Fredag 14 december

Enligt schemat ska mötet avslutas, men om frågor återstår kan det bli förlängt.

Syftet med FN:s klimatkonvention.

Stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som förhindrar att mänsklig verksamhet påverkar klimat-systemet på ett farligt sätt. "

"Koldioxid. Nödvändigt att lagra – men inte tillräckligt

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Mängder av koldioxid måste fångas in och lagras i berggrunden för att klara klimatmålen. Men utan drastiska minskningar av våra utsläpp kan teknikerna inte rädda oss.

Världens nettoutsläpp av växthusgaser måste ner till noll år 2050 om jordens uppvärmning ska kunna begränsas till 1,5 grad. Dessutom måste mellan 100 och 1 000 miljarder ton koldioxid tas bort ur atmosfären före seklets slut, enligt klimatpanelen IPCC:s rapport som kom i oktober.

– Vår koldioxidbudget är nära förbrukad. Snart kommer vi till en punkt där all koldioxid vi släpper ut måste fångas in igen. Därför behöver vi negativa utsläpp, säger Anders Lyngfelt, professor i energiteknik vid institutionen för rymd-, geo- och miljövetenskap vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

Negativa utsläpp är tekniker för att ta bort koldioxid som vi redan har släppt ut. Det enklaste är att utnyttja att gröna växter tar koldioxid från luften för att tillverka näring och syre. Vi kan plantera fler träd och skogar, och vi kan gräva ned träkol i jorden, för att hindra att koldioxid som ett träd en gång fångade in från luften kommer ut i atmosfären igen. Den teknik som diskuteras mest kallas bioenergi med koldioxid-lagring, eller BECCS (bio-energy with carbon capture and storage), där koldioxid som växter tagit upp från luften lagras i berggrunden. Idén är att odla träd eller andra växter och elda upp dem i värmeverk

eller tillverka biobränslen av dem, ta hand om koldioxiden som bildas och pumpa ned den i marken. Där lagras den i tömda gas- och oljefält eller i så kallade saltvattensakviferer, ett slags saltvattenmagasin i porös sandsten, nere i berggrunden eller under havsbotten.

Det finns redan en del erfarenhet av att lagra koldioxid i berggrunden, bland annat från olje- och gasfält i Norge och i anläggningar i USA. Men för att teknikerna ska börja användas måste det löna sig ekonomiskt.

– Grundproblemet är att fossila bränslen nästan alltid är de billigaste alternativen, och marknaden väljer det som är billigast. Man kan se marknaden som ett djur som gör det den är uppfostrad till. Därför måste vi göra fossila bränslen dyrare, säger Anders Lyngfelt. De som släpper ut koldioxid borde först få betala vad det kostar att fånga in den, är hans lösning. Kostnaden är ungefär 1 000 kronor per ton, eller en krona per kilogram.

Det är oerhörda mängder koldioxid som måste bort ur atmosfären i IPCC:s scenarier. 800 miljarder ton koldioxid motsvarar 100 ton per person som lever i dag.

– Men om vi inte ens lyckas enas om att få ned utsläppen nu – hur ska vi någonsin kunna hoppas att världens finansministrar i framtiden ska enas om vem som ska betala den jättelika notan för negativa utsläpp? Det blir ju 100 000 kronor per nu levande människa. Jag har svårt att se hur finansministrarna ska kunna lägga den kostnaden framför skolor, sjukvård och allt annat pengarna behöver gå till, säger Anders Lyngfelt.

Om vi snabbt inför en förebyggande städavgift går det däremot att få ned kostnaderna, menar han, eftersom det blir mycket billigare att låta bli att släppa ut koldioxid än att först släppa ut den och sedan betala för att fånga in den.

Men det finns också en övertro på vad tekniken kan åstadkomma. I en film som sprids på sociala medier beskriver ett kanadensiskt företag hur de kan utvinna koldioxid direkt ur luften och omvandla till ett bränsle som går att använda i dagens bensin- och dieselfordon.

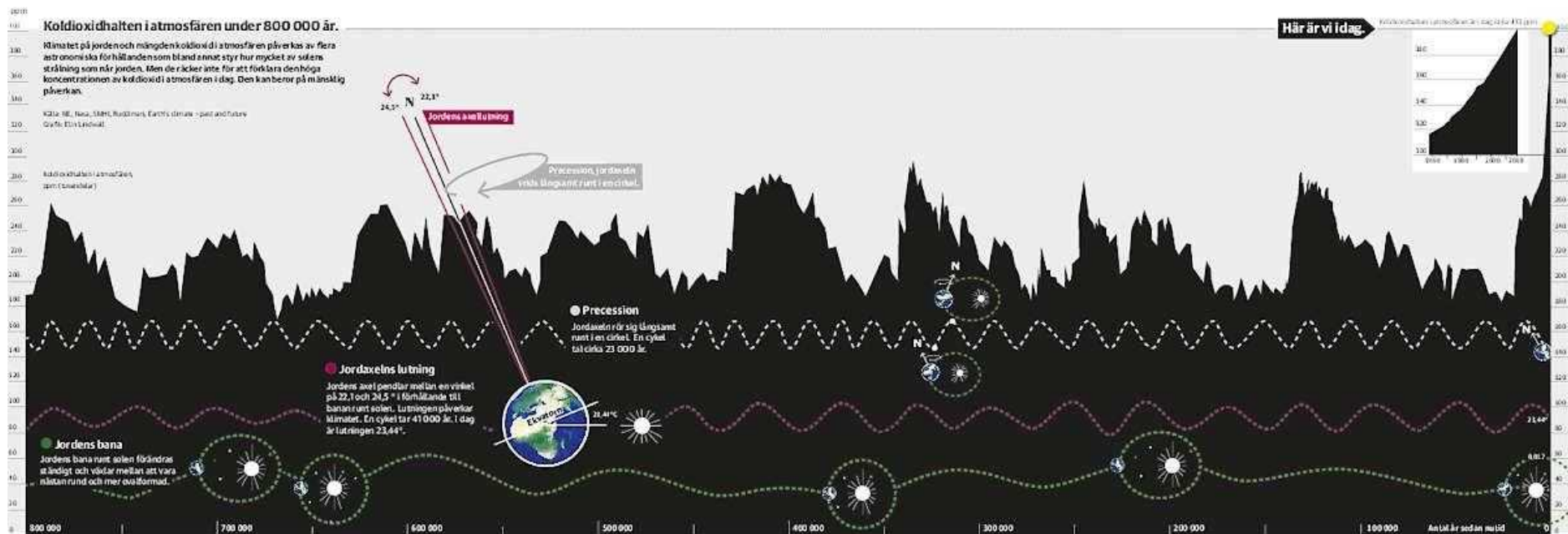
– Förutom de stora tekniska problemen finns en fara att beslutsfattare och allmänhet får intrycket att vi inte behöver agera så snabbt och omfattande nu för att minska utsläppen eftersom sådan teknik kommer att ordna allt i slutändan, säger Tobias Pröll, professor i energiteknik vid universitetet för naturresurser och biovetenskap i Wien.

Anläggningen som visas i filmen suger in luft och tvättar bort koldioxid med kemiska reaktioner.

– Huvudproblemet är att koldioxiden i luften är mycket utspädd, och energin som krävs för att fånga in den ökar väsentligt ju mer utspädd den är. Det är en följd av termodynamikens andra huvudsats, alltså grundläggande fysik, säger Tobias Pröll.

Så länge det finns skorstenar som släpper ut betydligt mer koncentrerad koldioxid är det oerhört mycket effektivare att fånga in koldioxiden där.

– Att fånga in koldioxid direkt från luften är naturligtvis tekniskt möjligt, men det kräver tre eller fyra gånger mer energi och är tio gånger så dyrt som att fånga in koldioxiden i en skorsten, säger Pröll. Att tillverka bränsle av koldioxiden är också en dålig idé, menar han.

– Är det verkligen värt alla kostnader för att sedan släppa ut koldioxiden igen?

Negativa utsläpp och nollutsläpp

Sedan 1800-talet har mängden koldioxid i atmosfären ökat markant. För att nå klimatmålen krävs både kraftigt minskade utsläpp och tekniker som CCS, Carbon Capture and Storage, för att fånga upp utsläpp av koldioxid.

Direktinfångning kan bara bli aktuellt i en framtid med mycket höga avgifter på utsläpp av koldioxid, på platser långt borta från skorstenar, där det finns ett överskott av gratis eller mycket billig förnybar energi och där koldioxiden kan lagras säkert, enligt Tobias Pröll.

– Det är en väldig hajp kring tekniken nu, men så vitt vi vet finns det inget sätt att komma förbi fysikens grundläggande lagar, säger han. För att negativa utsläpp ska få någon effekt måste vi kunna lita på att koldioxiden inte läcker ut i atmosfären igen. Att plantera träd fungerar bara så länge skogen inte huggs ned eller brinner upp, och träkol nedgrävd i jorden kan komma upp igen. Därför är BECCS det bästa alternativet vi har, menar Anders Lyngfelt, eftersom koldioxid lagrad nere i berggrunden kan ligga kvar mycket länge.

– Men egentligen är det inte så allvarligt om det läcker, om vi bara fördröjer läckaget med några hundra år. Naturen kan ta hand om koldioxid, men den gör det långsamt.

Men utan finansiering kan teknikerna för negativa utsläpp inte utvecklas.

– Jag har jobbat med detta i mer än 20 år, och det skär i hjärtat att se hur den tekniska utvecklingen står still. Det finns ett stort intresse, men företag kan inte lägga resurser på detta när det inte finns någon marknad, säger Anders Lyngfelt.

Koldioxidlagring kan ha fler fördelar. Enligt en studie av Piera Patrizio vid forskningsinstitutet IIASA i Österrike, publicerad i tidskriften

Joule, skulle BECCS rädda jobben för 40 000 anställda i den amerikanska kolindustrin som annars skulle bli arbetslösa. Dessutom skulle 22 000 nya arbetstillfällen skapas inom skogs- och transportsektorn i USA till mitten av århundradet.

– Vi kan både minska utsläppen och öka sysselsättningen. Vi vill inte rädda kolet, men vi kan rädda jobben i en sektor som annars skulle vara helt försvunnen vid nästa sekelskifte, säger hon.

Kritiker av BECCS pekar på att det behövs enorma områden för att odla biobränslen till förbränning, samtidigt som vi måste ha mer mat till världens växande befolkning. Anders Lyngfelt menar att vi kan få stora minusutsläpp bara genom att använda avfall från de odlingar som redan finns.

– Men det är en dålig idé att elda upp alla fossila bränslen som finns och sedan lagra koldioxiden. Tekniken ska bara användas under en övergångsperiod för att snabbt få ned utsläppen, säger han.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se "

Koldioxid är en färglös gas som ingår i luft. Gasen bildas naturligt i processer som frigör energi hos djur, växter, svampar och många mikroorganismer. "

Nästa spalt:

"Så kan klimatförändringarna påverka Sverige

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018 "

Sverige. Så kan klimatförändringarna påverka

Då jordens medeltemperatur höjs med minst 1,5 grader kommer Sverige att påverkas på olika sätt. Här är några förändringar som kan följa av ett varmare klimat.

Grafik och text: Jenny Alvéén

- Hälsa
- Djur
- Vatten

- Växtlighet
- Bebyggelse
- Infrastruktur

Förändring vid 1,5°C global temperaturhöjning:

"Det svarta guldets dilemma"

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Norge har blivit rikt på oljan. Det har också gjort landet till en av världens största exportörer av koldioxidutsläpp. Samtidigt som klimatorganisationer kräver förändring påbörjar myndigheter och företag nu "det nya norska oljeäventyret". I centrum finns ett svenskt bolag som vill få sin olja klimatmärkt – men som utreds för folkrättsbrott. DN har besökt landet som vill rädda världen från klimatförändringar, men som vägrar ge upp orsaken till dem.

Oslo må vara Norges huvudstad, men när SAS öppnade en exklusiv flygrutt med bara business class-platser till amerikanska Houston var det självklart att flygplanen skulle lyfta från Stavanger. Hamnstaden med drygt 220 000 invånare är en av världens dyraste städer att leva i.

Här finns de norska oljemyndigheterna och huvudkontoret för det statliga oljebolaget. Härifrån går transporterna till oljeriggarna ute i Nordsjön. Flygbolagets "oljelinje" tvingades snart stänga efter att oljepriset störtade under 2014. Under samma period förlorade 50 000 sina jobb i den norska oljenäringen. Men efter några år har Stavanger och norsk oljeindustri nu börjat återhämta sig.

Räddningen finns bland annat ute på ett av de största oljefälten som någonsin upptäckts på norsk sockel. Det hittades av det svenska oljebolaget Lundin Petroleum, 155 kilometer ut i havet väster om Stavanger som de flesta redan avfärdat för oljeborrning. Om ett år börjar utvinningen på fältet som beräknas inbringa 900 miljarder norska kronor till staten under de kommande decennierna.

Samtidigt som Norge nu kan planera för ytterligare femtio år av fortsatt oljeutvinning vill landet vara en ledare i klimatomställningen. Nästan all inhemsk elförbrukning kommer från vattenkraften.

Norrmännen som blivit rika på oljan köper fler elbilar än bilförarna i nästan något annat land.

Oljan – den skickar de utomlands, tillsammans med ansvaret för dess efterverkningar.

○ ○ ○

Den som besöker klimatutställningen längst in på Oljemuseet i Stavanger får välja mellan två dörrar: Den gröna om man tror att världen kommer klara av att hantera klimatförändringarna, den röda om man är pessimistisk.

På andra sidan dörrarna visar en skärm att de flesta som besöker museet är positiva – 912 000 tror att det kommer *gå godt* medan 330 000 tror att det kan *gå galt*.

– Om vi ska tro på den så är folk optimister. Men vi vet ju inte om de går på grönt bara för att det är så man gör, säger Anja W Fremo. Hon är utställningschef på Oljemuseet, som ligger tvåa på listan över sevärdheter i Stavanger enligt turistbyråns rekommendationer. Slaget endast av klippan Preikestolen, världsberömd när den bestogs av Tom Cruise i den senaste ”Mission Impossible”-filmen.

Varje år besöks museet av över 100 000 personer som klär sig i skyddsdräkter, tittar på miniatyrer av oljeriggar och lär sig om hur oljan tog Norge från fattigt land till ett av världens rikaste.”Under de senaste 50 åren har Norge lyckats förvandla olje- och gasresurser till tusentals av arbetstillfällen, välfärd för befolkningen och stora

finansiella tillgångar”, står det på en skylt. På ett digitalt räkneverk kan besökarna se dagens oljepris och hur den norska oljefonden – som investerar statens budgetöverskott – stiger och sjunker i värde.

När DN besöker museet närmar sig de gult lysande siffrorna ett värde motsvarande 9 000 miljarder i svenska kronor. Summan kan vara svår att greppa, men som jämförelse beräknas hela den svenska statsbudgetens samlade utgifter under 2018 uppgå till knappt 1 000 miljarder kronor.

Grunden till rikedomerna kommer från oljebolagen, som också är med och sponsrar museet.

– Vi måste tåla att folk ser oss som en röst för oljeindustrin. Då är det desto viktigare att vi faktiskt berättar bredden i historien. Oljan har fört med sig mycket bra för Norge, men den har också väldiga konsekvenser, säger Anja W Fremo.

– Vi kan inte fortsätta så som vi gör, vi måste förbereda oss på en förändring.

Hon kunde syfta på museet lika gärna som klimatet. Oljemuseet invigdes våren 1999 av kung Harald, men det dröjde 14 år innan det fick sin första utställning om klimatpåverkan. Då var året 2013 och det lilla rummet längst in i museet tillägnades frågan om oljan är ”problem eller lösning”. I ljuset av Parisavtalet och den senaste rapporten från FN:s klimatpanel känns budskapet föråldrat.

Enligt en studie från den Washingtonbaserade tankesmedjan Oil Change International och en rad miljöorganisationer är Norge med drygt 5 miljoner invånare världens sjunde största exportör av

koldioxidutsläpp. En enad forskarvärld anser att frågan om oljeproduktionen är ”problem eller lösning” sedan länge är besvarad. Anja W Fremo hade föredragit om vi väntat med vårt besök till nästa år, då hon inviger en ny utställning som ska utgå från slutsatserna i den nya klimatrappporten från FN.

– Vi har blivit rika på en produkt som orsakar klimatförändringar. Så vi vill väcka frågan vilket ansvar Norge har att gå före i klimatomställningen – och om vi klarar det.

I maj 2019, 20 år efter att museet öppnade, ska den nya klimatutställningen vara på plats. Huvudsponsor är det statliga oljebolaget Equinor – tidigare Statoil.

Museet lyfter oljans betydelse för Norge, men utställningschefen hoppas att det även ska inspirera till förändring.

– För 50 år sedan satsade Norge allt man hade på att bli en oljenation. Om vi nu måste göra ett nytt skifte så kan vi klara det, vi har ju gjort det förr. Men om det finns en faktisk vilja att ta det språnget, det är en helt annan fråga.

○ ○ ○

Som chef för Norges oljefond är Yngve Slyngstad en av landets mäktigaste män. När han träffade vd:n för den franska oljejätten Total – som fonden är delägare i – uppmanade han honom att omfamna ”elektricitetens magi”. Nu kör oljefondens chef Patrick Pouyanné själv elbil, berättade han på en oljekonferens i Stavanger i augusti.

– Elbilar är inte särskilt billigt, men jag är chef för Total, så jag har råd med det, sa fransmannen som har en årslön på cirka 40 miljoner kronor.

Det kan tyckas ironiskt att Yngve Slyngstad, som förvaltar en statlig förmögenhet byggd på olja, uppmanar chefen för ett av världens största oljebolag att köra elbil. Det är också talande för den norska politiken.

Norge exporterade olja och gas för över 470 miljarder kronor förra året, men samtidigt kommer 96 procent av landets egen energiproduktion från vattenkraften. Staten ersätter å ena sidan oljebolagens höga kostnader för att leta efter nya oljefält, men erbjuder också kraftiga ekonomiska incitament för de privatpersoner som väljer bort bensin till förmån för en elbil. Elbilarna är momsbefriade, säljs utan den engångskostnad som andra bilar kommer med och slipper betala trängselskatt och vägtullar runt om i Norge.

– Jag sålde min första elbil 2011. Då stod det en kö av journalister här utanför. En av dem frågade ”Ove, hur stor andel av det ni säljer om några år kommer vara elbilar?” ”Ja”, svarade jag, ”kanske 20 procent”. I dag är det nästan hälften, säger Ove Braut.

Han borde egentligen ha gått i pension vid det här laget, men kan inte hålla sig undan att komma in och sälja några bilar på bilhandlaren strax utanför Stavanger. När vi träffar honom och Parissa Hamedan-Nejad, lokal ordförande i Elbilsförbundet, säger de båda att det är de ekonomiska incitamenten som ligger till grund för den norska elbilsrevolutionen snarare än omtanke om klimatet.

– Det finns tre typer av kunder. Det finns en miljöman som är väldigt engagerad i klimatet, han är dessvärre i kraftig minoritet. Sedan har du technofreaken. Och så är det knegaren, eller ekonomen, som ska spara pengar. Och det är de som är i flertalet, säger Ove Braut.

Parissa Hamedan-Nejad, som själv arbetar på ett oljebolag och kör ”en billig elbil”, säger att det kanske funnits en motsättning mellan Norges satsningar på förnybar energi och oljenäringen, men enligt henne är den motsättningen på väg att suddas ut.

– De stora oljebolagen vill genomföra förändringar och den unga generationen kräver det. Om oljebolagen ska kunna rekrytera i framtiden måste de också anpassa sig till den nya realiteten. Det förstår de. Flera av dem har börjat satsa på solenergi och vindkraft.

○ ○ ○

En oljefyndighet som innehåller över en miljard fat olja kallas för en elefant.

Den svenska företagsledaren Adolf H Lundin ägnade nästan hela sitt vuxna liv åt att storviltsjakt bland världens oljefält. Nu hänger hans porträtt inne i mötesrummet på Lundin Petroleums huvudkontor på Blasieholmen i centrala Stockholm.

– Jag har jobbat i många delar av världen. Från Afrika och Asien till Sydamerika. Det är väldigt uppfriskande att arbeta i Norge. Där ser man oss som partners och pushar oss att göra vårt bästa. Om man gör rätt för sig i Norge så belönas man för det, säger bolagets vd Alex Schneider.

Han har tillsammans med ägarna Ian och Lukas Lundin lyckats med det som brödernas pappa aldrig gjorde. Under 2010 hittade Lundin Petroleum till sist sin elefant – ett av de fem största oljefält som någonsin upptäckts på den norska kontinentalsockeln.

Fältet har fått namnet Johan Sverdrup, efter den norska politiker som lade grund för landets självständighet från Sverige. Svenskarna i Lundin Petroleum klagar inte över det symboliska namnet, de har en

licensandel på knappt 23 procent i fältet som i framtiden beräknas stå för närmare 40 procent av all norsk oljeproduktion.

När produktionen på de fyra nya oljeplattformarna kommer igång nästa år ska de drivas med el från norsk vattenkraft, som dras med långa kablar längs havsbotten. Både Lundin Petroleum och den norska staten lyfter gärna fram det som ett exempel på mer miljövänlig oljeutvinning.

– Det kommer innebära att vi har ett koldioxidavtryck som är en trettiondel av genomsnittet från oljeproduktion i världen. Det är 430 000 ton koldioxid vi sparar, eller i mer populistiska termer: det motsvarar utsläppen från 230 000 personbilar under ett år, säger Alex Schneider.

Men problemet med olja är inte i första hand hur den utvinns...

– ... utan hur man använder den. Ja, jag skulle säga att det handlar om helheten. Det är ett faktum att världen kommer behöva olja under en lång tid framöver. Då är det förenklat att peka finger på alla oljebolag och säga att ”det här är ert fel”. Greenpeace och andra miljöaktivister borde fråga sig vilka som är bäst i klassen. De företagen borde hyllas för vad de gör, man borde sätta en kvalitetsstämpel på deras olja.

Lundin Petroleum och den norska staten har inte nöjt sig med elefantfyndet i Nordsjön. Hittills i år har investeringarna i oljeindustrin ökat med 8 procent, nästa år räknar den norska statistikbyrå SSB med investeringar på över 175 miljarder norska kronor.

Det pågår också utvinning och nya efterforskningar längre norrut i Barents hav, i Arktis. Det har väckt hård kritik och i slutet av 2017 stämde staten av de två miljöorganisationerna Greenpeace och Natur

og ungdom som menade att oljeborrningen i Arktis bröt mot den norska grundlagens krav på att myndigheter ska värna naturen och dess resurser för kommande generationer. Staten vann i domstolen men domen har överklagats.

– Vi har alltid tyckt att de här påståendena saknar grund. Vi såg därför inte särskilt allvarligt på det för att vara helt ärlig, även om det förstås var något vi följde, säger Alex Schneider.

Kanske är det en annan rättsprocess som tar hans uppmärksamhet. I oktober godkände den svenska regeringen ansökan från riksåklagaren om tillstånd att få väcka åtal mot Alex Schneider och styrelseordföranden Ian Lundin för medhjälp till folkrättsbrott i Sudan under perioden 1997 till 2003. Bolaget har anklagats för att ha förvärrat situationen under inbördeskriget i landet, och för att ha byggt infrastruktur som regeringsstyrkor använt för att genomföra attacker mot civilbefolkningen.

Förundersökningen inleddes samma år som Johan Sverdrup upptäcktes. När detta skrivs har ännu inget åtal väckts, men både Ian Lundin och Alex Schneider har förhörts av åklagare.

– Lundin var en positiv kraft i Sudan. Men Sudan är ett komplext land och det är något man måste hantera. Vi är helt övertygade om att inga representanter för Lundin begått några felaktigheter, säger Alex Schneider.

– Det finns så mycket gott att säga om Lundin Petroleum. När du åker till Norge så fråga dem, Lundin Petroleum ses som en kraft för det goda där med.

Så ni var en kraft för det goda i Sudan, och nu ska ni vara en kraft för klimatet på de norska oljefälten?

– Vi är ett bra företag som gjort mycket gott i Norge. Tänk dig bara hur mycket Johan Sverdrup kommer att innebära i skatteintäkter. Det handlar inte om miljarder, det handlar om hundratals miljarder. Dessutom med liten påverkan på klimatet. Det är ett exempel på vad ett litet svenskt bolag kan göra för Norge.

○ ○ ○

”Det är svårt att få en man att förstå något, när hans lön hänger på att han inte förstår det.”

Wenche Skorge citerar gärna den amerikanska författaren Upton Sinclair när hon pratar om sina norska landsmäns förhållande till oljan. – Här i Stavanger så arbetar tiotusentals personer för oljebolagen, eller är direkt beroende av dem. Det finns regelrätta klimatförnekare här, som avvisar vetenskapen på samma sätt som de gör i Trumps USA. Vi träffas på ett kafé i Stavanger, staden där hon växte upp och där hon i 21 år arbetade för den statliga oljejätten Statoil. Först som kommunikationsrådgivare och de sista sju åren som informationsdirektör med ansvar för alla mediekontakter.

Sedan hon lämnade Statoil 2005 har Wenche Skorge gått från att försvara oljeindustrin till att bli en av dess kraftfulla kritiker. I dag sitter hon i styrelsen för miljöorganisationen Naturvernforbundet som kraftigt vill begränsa oljeproduktionen och stoppa borrningen i Arktis. Både oljebolagen och politikerna är för långsamma med att ställa om, anser hon.

– I Norge har vi länge gjort spridda klimatinsatser. Minskat lite utsläpp, köpt regnskog och några utsläppskvoter, satsat på elbilar. Det

där har utvecklat sig till ett självbedrägeri. Vi tror att vi kan fortsätta som tidigare utan att göra något som berör oss nämnvärt, säger Wenche Skorge som också är engagerad lokalt i Arbeiderpartiet.

När undersökningsföretaget Norstat på uppdrag av NRK frågade norska väljare om deras inställning till klimathotet förra året svarade 18 procent att de var helt eller delvis oeniga med om att klimatförändringar var orsakade av människan.

Fremskrittspartiet har enligt mätningen flest klimatskeptiska väljare – 45 procent svarade att de inte höll med påståendet om att människan ligger bakom klimatförändringarna.

Det är också Fremskrittspartiet som innehaft olje- och energiministerposten i Erna Solbergs två regeringar. Det har varit tydligt var partiets prioriteringar ligger. Den nuvarande oljeministern – Kjell-Børge Freiberg – har uttalat sig kritiskt mot ”klimatromantiker” och hans företrädare fick be en medhjälpare googla när den svenska riksdagens näringsutskott kom på besök 2014 och frågade om Norges klimatmål.

Partiet lovade inför valet 2017 att de skulle pumpa upp varenda droppe olja, men har mött motstånd från sina koalitionspartners som vill vara mer restriktiva med oljeverksamhet i vissa områden.

Det är inte bara det högerpopulistiska partiet som vill värna oljeindustrin. Även norska LO har många medlemmar som är beroende av oljenäringen, och argumenterar för hur viktiga en fortsatt utvinning är för jobben och för Norges tillväxt.

Wenche Skorge säger att även de som inte håller klimatet högst bör se de ekonomiska riskerna med att Norge fortsätter vara en oljenation. Minnet efter den senaste kraschen ligger nära till hands och Wenche Skorge tror att det kommer inträffa ett skifte varesig Norge är med på det eller inte. Hon är orolig över att en så hög andel av den norska högkvalificerade arbetskraften och investeringarna fortfarande slukas av oljenäringen.

– Och även om oljan skulle vara lönsam i tiotals år till, betyder det att det måste vara Norge som producerar det sista fatet olja i världen? Eller kan det vara Tanzania, Angola, Nigeria eller något annat land som inte är så rika som vi? Det är absurt. Om Norge med alla våra pengar inte har råd att göra vad som krävs, vem har det då?

Mikael Delin
mikael.delin@dn.se "

"Fakta. Norska oljefonden

Statens pensionsfond utland, vanligtvis kallat ”Oljefonden”, fick sitt första kapital 1996

Fonden ägs av det norska folket och administreras av centralbanken. Uppdraget är att säkra de ekonomiska vinsterna från oljenäringen, och investera dem för framtida generationer.

Fonden är världens största statliga investeringsfond med investeringar i cirka 9 000 företag och över 70 länder. När detta skrivs ligger värdet på fondens investeringar över 8 300 miljarder norska kronor – motsvarande drygt 8 900 miljarder svenska kronor.

Investeringarna regleras bland annat av etiska riktlinjer och begränsningar av hur stor andel av företag som oljefonden får vara ägare i.

Oljefonden har på senare tid velat dra sig ur investeringar i olja och gas. Inte av klimatskäl, utan för att minska den norska ekonomins beroende av en enskild industrisektor.

För 50 år sedan satsade Norge allt man hade på att bli en oljenation. Om vi nu måste göra ett nytt skifte så kan vi klara det, vi har ju gjort det förr. Men om det finns en faktisk vilja att ta det språnget, det är en helt annan fråga.

Anja W Fremo, chef för klimatutställningen på Oljemuseet i Stvanger. "

"Kalla kör grönt"

DN_FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Att äta mer vegetariskt går att kombinera med träning och tävling på elitnivå. Skiddrottningen Charlotte Kalla har de senaste åren satsat på fler gröna måltider.

Muskler och stenhård träning har länge varit förknippat med slukandet av stora biffar. Men det går att satsa på elitnivå med hjälp av gröna proteiner, och lite av varje kanske är en bra idé.

– Vegetarisk mat är något som har fått en större plats i mitt liv de senaste åren. För mig var det en insikt att jag inte måste placeras i ett fack och vara helt vegetarian, bara för att jag har gett plats för mer gröna måltider i min vardag behöver det inte betyda att jag måste sluta äta kött, säger Charlotte Kalla.

Hon är inne på sin fjortonde säsong av världscupen i längdskidor, har individuella guldmedaljer i både OS och VM. Sedan några månader är hon en av de fem olympier som är utsedda som ambassadörer i det nystartade projektet Vego i världsklass, ett samarbete mellan Världsnaturfonden och Sveriges olympiska kommitté.

– Jag kan vara en förebild just därför att jag säger att man inte behöver gå hela vägen, man kan byta ut en eller två måltider i veckan. Sedan är det betydligt fler måltider än så som jag äter vegetariskt.

I första hand är det klimatfrågan som har gjort att hon har valt att äta mer vegetariskt. En av de närmaste personerna i familjen har också

varit den största inspirationskällan, även om det var lite motigt i början.

– När min syrra började studera i Uppsala fick hon ett större intresse för vegetarisk kost. Då tyckte jag att det kändes udda att man verkligen var tvungen att ta ställning till så mycket runtomkring. Jag tyckte mest att hon var besvärlig och tänkte ”kan hon inte bara vara som alla andra och kaka hamburgare när hon kommer hem?”.

– Men hon är verkligen anledningen till att jag har fått upp ögonen för att maten är en jättestor miljöbov, och att där kan jag göra skillnad genom att emellanåt välja att äta vegetariskt.

Mat och näring är extremt viktigt när det gäller träning och tävling på toppnivå. Ska kroppen hålla för stenhård träning och långa tävlingssäsonger där den slits hård, måste allt stämma. Enligt Charlotte Kalla fungerar kombinationen träning och vegetarisk mat bra.

– Men det är inte helt okomplicerat. Du kan ju inte tänka att du bara kan äta rotfrukter. Det gäller att välja proteinrika alternativ till köttet, att få i sig baljväxter, linser, soja eller någon annan produkt med protein. Det krävs att du läser på, för det är superviktigt att ha koll på hur mycket kolhydrater, proteiner och annat som man får i sig.

Hemma blir det vegetariska måltider flera gånger i veckan, men ofta är Charlotte Kalla på resa och då har hon valt att ha en pragmatisk inställning, inte vara sådär besvärlig som hon i början upplevde att systemen var.

– Det är inte så att jag tar med mig massa matlådor hemifrån för att äta som hemma fullt ut. Gunde gjorde ju så på sin tid, men jag orkar inte lägga min energi på det.

– Jag reser ofta i en stor grupp, och jag förstår att de som har glutenintolerans eller inte tål mjölkprotein verkligen behöver vara noga. Men jag vill inte gärna vara besvärlig så när jag är ute och reser och bor på hotell, då äter jag det som finns. Men som i går var vi ute och kåkade pizza och då var jag glad att det fanns vegetariska alternativ som jag kunde välja, berättar hon.

Nu när säsongen är i gång är hennes schema pressat. Vi pratar i telefon medan hon är på väg från årets världscupspremiär i Ruka i norra Finland. Hon kom tvåa på 10 kilometer klassiskt, Therese Johaug vann. Det fanns nästan ingen natursnö på marken, likadant var det vid tävlingarna i Bruksvallarna helgen innan.

Ett enskilt år kan snöbristen bero på vädret, men klimatförändringen har redan gjort att medeltemperaturen i Sverige har ökat med 1,5 grader och gjort snösäsongen kortare. Våra glaciärer har minskat kraftigt och detsamma gäller för snö och glaciärer i Alperna.

Charlotte Kallas sport är direkt påverkad av klimatförändringen.

– Klimat är något man måste se över väldigt lång tid men jag kan bara reflektera över de lägerorter vi väljer under hösten. När jag började i A-landslaget åkte vi till Ramsau i Österrike i september för då hade det kommit snö, det var inget snack om saken. Sedan ändrades det och för bara fem år sedan var det inte längre rimligt att åka till Ramsau. Vi siktade in oss på Italien i stället, för i oktober åker man skidor där på glaciär.

– Men nu i år var vi tvungna att ställa in oktoberlägret i Italien. Att det var så pass dåligt med snö att det inte funkade att dra dit trodde jag inte att jag skulle få uppleva i min karriär, säger Charlotte Kalla.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se "

"Projektet Vego i världsklass har startats av Världsnaturfonden (WWF) tillsammans med Sveriges Olympiska Kommitté (SOK). Syftet är att med toppidrottare som har hårda krav på sin kost som förebild visa att det är möjligt att ställa om till mer hållbar mat och samtidigt idrotta på toppnivå. Som en del av projektet kommer en konsumentguide för vegetariskt tas fram.

Fem OS-medaljörer är ambassadörer för projektet:

Charlotte Kalla, längdskidor.

Hanna Öberg, skidskytte.

André Myhrer, alpint.

Max Salminen, segling.

Peder Fredricson, ridsport. "

"Mat gör skillnad

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Svensken äter allt mer kött

Maten står för en stor del av de globala utsläppen av växthusgaser. Så mycket som 20–30 procent släpps ut från livsmedelsproduktionen. Allra mest kommer från produktionen av kött- och mejeriprodukter, som står för cirka 15 procent av världens utsläpp.

Ska klimatförändringen hejdas måste västvärlden ändra sina matvanor, har bland annat FN:s klimatpanel IPCC slagit fast. I Sverige kommer ungefär två ton växthusgaser per person och år från mat.

– Problemet i Sverige är att vi äter mycket animaliska produkter och de har mycket högre klimatpåverkan än vegetabilier, säger Elin Rööf, biträdande lektor inom miljösystemanalys av livsmedelssystem på Sveriges lantbruksuniversitet.

– I ett första steg kan man halvera köttkonsumtionen, då hamnar man på världsgenomsnittet.

I dag äter vi 70 procent mer kött än vi gjorde på 1960-talet enligt Elin Rööf.

Köttet står för den största delen av utsläppen från vår mat, ungefär en tredjedel eller 0,6 ton. Odlingen av foder till djuren orsakar utsläpp och det går åt mycket foder för att få färdigt kött. För ett kilo griskött krävs till exempel sju kilo foder.

De riktiga klimatvärstingarna är nötkött och lammkött. Anledningen är att kor och får är idisslare och släpper ut metangas, en kraftig växthusgas, när de rapar och fiser.

Det innebär att även mejerivaror orsakar höga utsläpp.

Ett enkelt sätt att minska utsläppen från mat är att minska andelen kött och byta ut det mot något annat.

Rise klimatdatabas för livsmedel är tänkt att minska klimatpåverkan från konsumtion genom att hjälpa kommuner och företag att tillverka och servera mer klimatsmart mat.

– Att byta ut nötköttet till ett klimatsmartare alternativ är inte en stor förändring för den enskilde måltidsgästen, men det ger väldigt stor klimatvinst när en kommun förändrar tusentals måltider, säger Britta Florén, expert på livscykelanalyser av livsmedel på forskningsinstitutet RISE.

Om Sveriges samtliga tre miljoner offentliga måltider i skolor, på äldreboende och liknande en dag skulle servera fiskburgare istället för hamburgare på nötkött skulle det innebära att utsläppen minskar lika mycket som om medelsvenssonbilen kör 1215 varv runt jorden.

Maten som åker fram alla storhelger – sill och potatis – är riktigt klimatsmart. Grönkål, rödkål och rödbetssalladen är också några klimatvinnare på julbordet. En tradition med framtiden för sig.

Men det är inte alltid riktigt så enkelt med mat att det bara är att byta ut en ingrediens och det är inte heller bara klimatutsläpp som spelar

roll. Fiskbestånd är hotade, så det gäller att välja fisk som kommer från hållbart fiske eller odling.

Kyckling föds på många håll upp under så dåliga förhållanden att de måste få mängder med antibiotika vilket bidrar till att öka förekomsten av resistenta bakterier.

– Dessutom föds kyckling främst upp på spannmål, så de äter det som vi kan äta själva medan nötdjur kan beta på marker som vi inte kan odla på, säger Line Gordon, docent vid Stockholms Resilience Center. Nyligen publicerade hon tillsammans med andra forskare en studie i den vetenskapliga tidskriften Nature en rapport om hur maten på ett hållbart sätt ska räcka till närmare 10 miljarder människor år 2050. Enligt deras slutsatser går det men det måste till stora förändringar som de delar upp i tre steg.

– Ett steg handlar om att ställa om kosten, det andra steget är minskat matsvinn med cirka 50–75 procent jämfört med i dag, den sista delen är teknikutveckling och hållbar intensifiering av lantbruket, så att vi producerar mer hållbart, och minskar miljöpåverkan per produkt, säger Line Gordon.

Samtidigt som mer än 800 miljoner människor svälter förstörs runt 30 procent av alla livsmedel som produceras. I Sverige försvinner det mesta nära konsumenten medan i Afrika sker det mesta svinnet i kedjan innan konsumenten.

– Där finns dålig lagringskapacitet, dålig infrastruktur. När de har höga skördar får ofta många det samtidigt så de får inte produkterna sålda. Men här står hushållen för en stor del och de kan spara pengar genom att inte kasta ätbar mat, säger Line Gordon.

De senaste åren har faktiskt tendensen gått åt rätt håll, om än långsamt. Köttätandet har de senaste två åren minskat något efter att under decennier har ökat. Vissa restauranger och butikskedjor redovisar hur mycket utsläpp som kommer från maten.

– Det är väldigt mycket som händer nu. Vi ser ett allt större utbud av växtbaserade proteiner i butikshyllorna. Vi märker ett jättestort intresse från livsmedelsföretag och handlare som vill hjälpa sina kunder till att göra klimatsmarta val, säger Britta Florén.

Jannike Kihlberg

jannike.kihlberg@dn.se "

"Exempel på mat med låg inverkan på klimatet:

Böror
Potatis
Makrill
Pasta
Grönsaker

Exempel på mat med hög inverkan på klimatet:

Nötkött
Fläskkött
Hårdost
Ris
Mjöl " "

"Fakta i frågan: Vilken förändring i vardagen gör bäst nytta för klimatet?"

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Svensken släpper i genomsnitt ut tio ton växthusgaser per år. För att nå Paris-avtalets 1,5-gradersmål skulle utsläppsnivån till år 2050 behöva sjunka till under ett ton. Men vilken förändring i vardagen skulle egentligen ge störst minskning? DN:s Kristoffer Örstadius granskar viktiga frågor om samhällets utveckling.

Svaret i korthet

1 Det är svårt att peka på en specifik förändring som i alla lägen gör störst nytta för klimatet. Den möjliga vinstens storlek hänger ihop med utgångsläget, det vill säga vilken livsstil en person har.

2 För många hushåll är flygresor den största källan till utsläpp. Att undvika transkontinentala flygresor, om sådana görs, är den åtgärd som ger störst nytta för klimatet.

3 För en person som inte alls flyger men som arbetspendlar med fossildriven bil skulle byte till elbil eller till att ta sig fram helt bilfritt ge störst klimatnytta.

Den globala medeltemperaturen har ökat med ungefär en grad jämfört med 1800-talets andra hälft. Förändringen har redan fått allvarliga följder, till exempel smältande glaciärer och stigande havsnivåer. Fortsätter utvecklingen riskerar vi att få stora – och eventuellt oåterkalleliga – effekter på jordklotet.

Världens länder har enats om att begränsa uppvärmningen till under två grader, med ambitionen att den inte ska överstiga 1,5 grader. Det krävs kraftfulla åtgärder för att nå målen. Så vilka beslut som vi kan ta som enskilda individer i vår vardag gör egentligen störst nytta – är det att skippa semesterresorna, att bli vegetarianer eller kanske att börja källsortera?

För att besvara frågan behöver vi först veta vilka som är de största källorna till utsläppen i dag.

Utsläpp brukar mätas som antal ton koldioxidekvivalenter, ett mått som tar hänsyn till att olika växthusgaser (metan, koldioxid och så

vidare) bidrar olika mycket till den globala uppvärmningen.

Beräkningen av hur stora utsläpp en enskild person i genomsnitt kan orsaka beror på en rad antaganden men storleksordningen är följande: För att nå tvågradersmålet måste utsläppen till år 2050 ner till under 2,5 ton koldioxidekvivalenter per person och år.

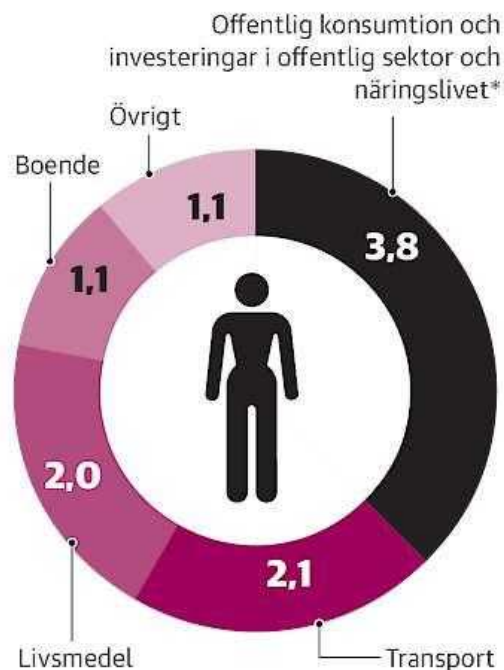
För att nå 1,5-gradersmålet måste nivån ner till under 1 ton koldioxidekvivalenter per person och år.

Som jämförelse var år 2016 svenskarnas utsläpp av växthusgaser i genomsnitt cirka 10,1 ton per person. Hushållen stod för 62 procent av utsläppen (6,3 ton per person). Investeringar och offentlig konsumtion stod för resterande 38 procent (3,8 ton per person):

Nedanstående diagram visar de utsläpp av växthusgaser som svenska invånare är ansvariga för, oavsett om utsläppen sker i Sverige eller utomlands. Diagrammet bygger på en beräkningsmodell, ”konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser”, som Naturvårdsverket och SCB har utvecklat för att ge en så rättvisande bild som möjligt av svenskarnas klimatavtryck. Siffrorna tas fram med hjälp av data om svenskarnas matvanor, elförbrukning, flygresor, klädinköp, och så vidare.

Hushållens konsumtion - utsläpp per person

Antal ton koldioxidekvivalenter växthusgaser per person som orsakats av vår svenska konsumtion (år 2016).

Grafik: DN Källa: Naturvårdsverket.

*Offentlig konsumtion inkluderar till exempel förbrukning av varor som skolor, sjukhus och myndigheter köper in för att bedriva sin verksamhet. Offentliga investeringar innefattar bland annat byggande av infrastruktur som broar, järnvägar och flygplatser. Investeringar i näringslivet avser bland annat nya byggnader och maskiner.

Mer än 80 procent av hushållens utsläpp kommer från konsumtion av transporter, livsmedel och boende. De viktigaste förändringarna för att minska utsläppen bör således gälla någon av dessa kategorier. Vi börjar med transporter:

1 Transporter

Hushållens konsumtion av transporter står i genomsnitt för cirka två ton koldioxidekvivalenter växthusgaser per person och år. För många hushåll är flygresor den enskilt största källan till utsläpp. En tur och retur-resa till Thailand innebär utsläpp av cirka två ton koldioxidekvivalenter växthusgaser per resenär. Det är ungefär lika mycket som ett helt års genomsnittlig livsmedelskonsumtion. Att minska antalet flygresor eller längden på dessa skulle alltså ge stor effekt på klimatavtrycket.

Om flygresan ändå görs finns det möjlighet till certifierad klimatkompensering. Den innebär att resenären betalar för att motsvarande mängd utsläpp minskas genom till exempel plantering av skog eller projekt i utvecklingsländer där fossila bränslen ersätts med förnybar energi. Effekterna av dessa är emellertid omtvistade. Här är några exempel på effekten av minskade utsläpp genom att välja tåg i stället för flyg:

Utsläppsminskning - byta flyg mot tåg

Antal kilogram koldioxidekvivalenter per person och resa. Avser tur- och retur.

	Flyg	Skilnad	Tåg
Sthlm-Gbg			
208		-199 kg	• 9,2
Sthlm-Oslo			
211		-199 kg	• 12
Sthlm-Åre			
253		-235 kg	• 18
Sthlm-Malmö			
281		-269 kg	• 12
Gbg-Paris			
640		-529 kg	 111
Sthlm-Barcelona			
1 100		-914 kg	 186

Grafik: DN Källa: Beräkningar av Stefan Wirsenius, docent i miljö- och resursanalys av jordbrukssystem vid Chalmers Tekniska Högskola.

Hänsyn är tagen till höghöjdseffekten. Den innebär att utsläppen från flygplan är större på högre höjder där vattenångan i avgaserna får en värmande effekt. På långa sträckor kan hög- höjdseffekten ha nära en fördubblad effekt på utsläppen.

Att resa kollektivt är bättre för miljön än att köra bil, särskilt om den är fossildriven. Vilka effekterna skulle bli beror förstås på hur mycket man reser i dag, hur mycket bilen släpper ut och om man samåker eller åker ensam.

Utsläppen från personbilstrafiken minskade med 19 procent mellan 2007 och 2016. Utvecklingen beror främst på ökad användning av biobränslen, att de nya bilarna är mer bränslesnåla och att diesel har blivit ett allt vanligare drivmedel.

En medelstor bensinbil släpper ut 1 260 kilogram växthusgaser per år vid daglig arbetspendling till ett jobb som ligger en mil från bostaden. Motsvarande resor med en elbil skulle ge 300 kilogram växthusgaser per år. En fjärdedel av utsläppen från elbilarna kommer från tillverkningen av batteriet. Det har därför betydelse hur och var batterierna tillverkas, till exempel hur den energi som används vid tillverkningen produceras.

Kollektivtrafiken är inte lika välutvecklad i alla delar av Sverige och därmed inte ett möjligt alternativ för alla.

Att arbetspendla med elbil i stället för fossildriven bil skulle få stora klimateffekter enligt beräkningen i ovanstående exempel. Utsläppen skulle minska med 960 kilogram jämfört med bensinbil och 840 kilogram jämfört med dieselbil:

Utsläpp för pendlingsresor

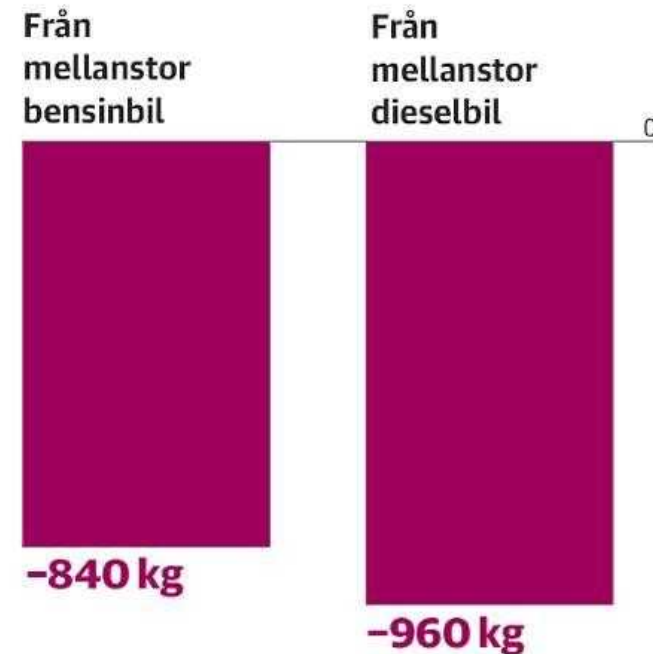
Antal kilogram koldioxidekvivalenter för arbetspendling en mil enkel väg (alltså två mil totalt per dag) i 240 dagar. Mellanstora bilar.

Grafik: DN Källa: Beräkningar av Stefan Wirsenius, docent i miljö- och resursanalys av jordbrukssystem vid Chalmers Tekniska Högskola. Arbetspendlingen avser 240 dagar om året (4 veckors semester) med en person i bilen. Vid samäkning blir utsläppen från personbilar vara lägre. Livslängden på bilarna antas vara 16,5 år, beräknad utifrån SCB-data.

Utsläppsminskning -byta fossildriven bil till elbil

Antal kilogram koldioxidekvivalenter per person och år för arbetspendling (två mil, tur och retur).

Grafik: DN Källa: Beräkningar av Stefan Wirsenius, docent i miljö- och resursanalys av jordbrukssystem vid Chalmers Tekniska Högskola.

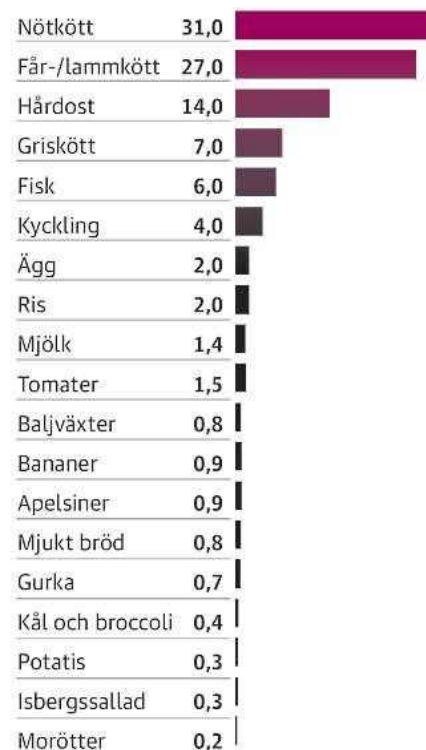
2 Livsmedel

Maten som vi äter har stor klimatpåverkan. Det gäller inte minst köttkonsumtionen som bidrar till stora utsläpp från framför allt två källor: den metangas som uppstår när kor och andra idisslare rapar samt från jordbruksmarken vid foderproduktion.

Data från Naturvårdsverket och SLU visar att det är stor skillnad i klimatavtryck mellan olika matvaror. Störst utsläpp ger nötkött:

Utsläpp för olika matvaror

Antal kilogram koldioxidekvivalenter per kilogram livsmedel.

Grafik: DN Källa: Naturvårdsverket och Emma Moberg och Elin Röös vid SLU – siffrorna är framtagna år 2018. Siffrorna för nötkött, får-/lammkött, griskött och kyckling är per kilogram benfritt kött, siffrorna för fisk är per kilogram ätbar vikt. Siffrorna anger medeltal för de livsmedel som finns på den svenska marknaden. De är beräknade utifrån importstatistik 2011–2015.

För enkelhetens skull redovisar ovanstående diagram utsläppen per kilogram. Men det är samtidigt viktigt att påpeka att näringsinnehållet i de olika livsmedlen varierar, det vill säga kolhydrater, proteiner, och så vidare. Gurka innehåller en mycket stor mängd vatten, som inte ger någon näring alls. Det är därför relevant att ta in näringsaspekter när man analyserar livsmedels klimatpåverkan. Tar vi hänsyn till de kalorier som respektive maträtt ger, medför nöt- och lammkött fortfarande störst utsläpp.

Genom att ersätta nöt- och lammkött samt hårdost med annat protein skulle vårt klimatavtryck minska. Effekten beror förstås på hur mycket kött vi äter i dagsläget. Den genomsnittliga konsumtionen av nötkött och lamm per invånare är cirka 20 kilo benfritt kött per år. Om proteinintaget från dessa typer av kött helt ersattes av proteinintag från bönor skulle utsläppen minska med 910 kilogram koldioxidekvivalenter per person och år. Det skulle motsvara ungefär en tiondel av vad som krävs för att uppnå 1,5-gradersmålet. Klimateffekterna skulle nästan bli lika stora om konsumtionen av nötkött och lamm byttes mot konsumtion av fläskkött och kyckling.

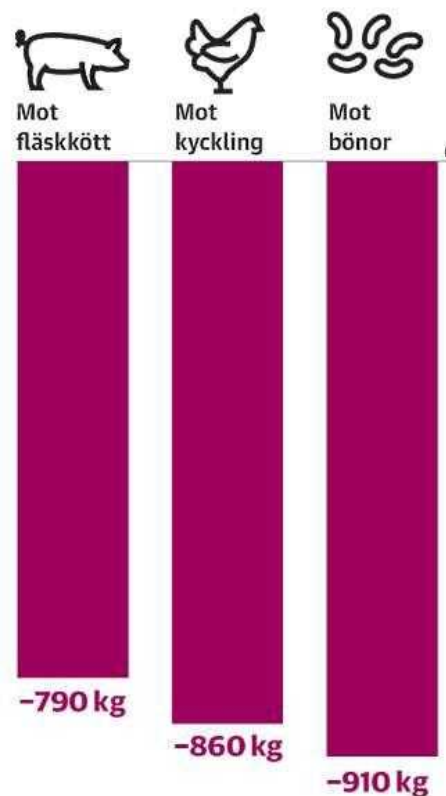
Köttproduktionen har också stor miljöpåverkan genom att bidra till övergödning av hav och sjöar. Djur som betar bidrar å andra sidan positivt till biologisk mångfald på ängs- och hagmark, men en stor andel av nötköttet är importerat.

Hårdost har i genomsnitt väsentligt högre klimatpåverkan än mjölk. Det beror på att det går åt så mycket som tio kilo mjölk för att producera ett kilo ost.

Minskade utsläpp genom att ersätta mjölk, yoghurt och grädde med havrebaserade alternativ skulle också ge viss effekt: en minskning med cirka 150 kilogram per person och år.

Utsläppsminskning - byta ut nöt- och lammkött

Antal kilogram koldioxidekvivalenter
per person och år.

Källa: Beräkningar av Stefan Wirsenius, docent i miljö- och resursanalys av jordbrukssystem vid Chalmers Tekniska Högskola.

I ovanstående exempel är utsläppsminskningarna beräknade under antagandet att proteinintaget ska vara oförändrat, det vill säga samma mängd protein i bönor som i nötkött.

3 Boende

Hur vi väljer att bo påverkar klimatet. I kategorin ingår, förutom själva bostaden, utsläpp kopplade till el och uppvärmning, möbler, hushållsartiklar och så vidare.

Vilka klimatåtgärder som är bäst beror i hög utsträckning på hur en persons nuvarande boende ser ut, till exempel i fråga om bostadsyta och uppvärmning. För en ensam person i en stor villa skulle det kanske göra störst nytta att flytta till en mindre lägenhet, till exempel så att en barnfamilj kan flytta in i stället för att låta bygga en ny villa.

Sveriges utsläpp från elproduktion och uppvärmning är låga i ett europeiskt perspektiv. Den svenska elproduktionen använder sig nästan inte alls av fossila bränslen.

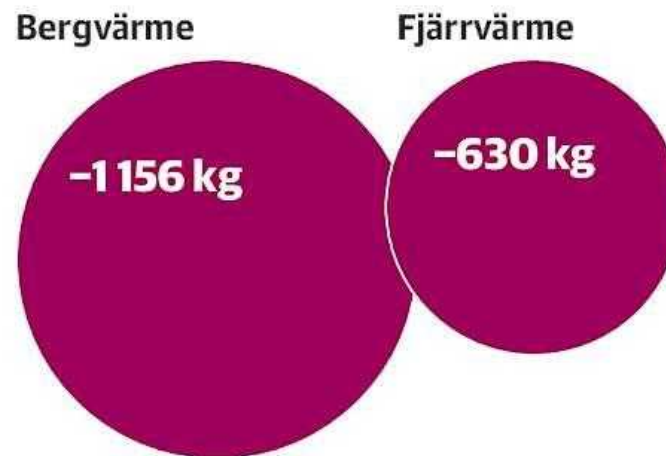
Hushåll med direktverkande el har ur ett klimatperspektiv ändå mycket att vinna på att byta till effektivare värmesätt.

Det går också att minska energianvändningen genom att sänka inomhustemperaturen något, men klimatvinsten är liten. Att sänka inomhustemperaturen med en grad ger minskade utsläpp på 20–30 kilogram per person och år.

Källsortering ger också relativt liten effekt. Att återvinna alla plastförpackningar i ett hushåll ger cirka 70 kilogram per person och år.

Utsläppsminskning - byta från elvärme

Antal kilogram koldioxidekviva- lenter för ett hus genom byte från direktverkande elvärme till berg- eller fjärrvärme.

Grafik: DN Källa: Beräkningar av Stefan Wirsenius, docent i miljö- och resursanalys av jordbrukssystem vid Chalmers Tekniska Högskola. Avser en villa på 140 kvadratmeter i Mälardalen. Utsläppen för fjärrvärme avser genomsnittliga utsläpp för all fjärrvärme i Sverige (det är stor variation mellan kommuner)

Så vilken åtgärd i vardagen ger egentligen störst nytta?

Ovanstående genomgång visar att det är svårt att peka ut en specifik åtgärd. Eventuella effekter hänger i hög grad ihop med en persons livsstil i utgångsläget. För en person som bor i en lägenhet, som aldrig flyger men å andra sidan har en hög köttkonsumtion, är det mest effektiva förmodligen att byta ut allt eller en del av nötköttet mot annat kött eller vegetarisk kost. För en person som i stället bor i en stor villa kanske den bästa åtgärden är att flytta till en lägenhet så att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas bättre och det behövs byggas mindre nytt.

I vår genomgång sticker flygresandet ut. En enskild semesterresa med långflyg kan ge lika stora utsläpp som all livsmedelskonsumtion under ett år. För en person som flyger ofta och långt är en viktig åtgärd att minska på antalet flygresor. Nuvarande omfattning av flygresor med den teknik vi har i dag är inte möjlig om vi menar allvar med klimatmålen.

Hushållen står förvisso för den största delen av Sveriges utsläpp, men kan inte klara klimatutmaningen själva. Offentlig konsumtion och investeringar stod år 2016 för 3,8 ton utsläpp per person och år. Dessa utsläpp är svåra att påverka som privatperson – annat än genom politiken. Dessutom är Sverige ett litet land. Det krävs omfattande insatser i alla länder för att klimatmålen ska nås.

I en studie i tidskriften Environmental Research Letters från 2017 analyserades 39 olika källor för att beräkna vilka livsstilsval som är mest effektiva för att minska koldioxidutsläppen i industrialiserade delar av världen. Genom att undvika en transatlantisk flygresor tur och retur kan en person enligt studien spara 1,6 ton koldioxidekvivalenter.

Siffran i studien är en underskattning eftersom den inte tar hänsyn till den så kallade höghöjdseffekten som ger väsentligt högre utsläpp vid långa flygningar. En person som väljer att leva bilfritt kan vidare spara i genomsnitt 2,4 ton av koldioxidekvivalenter per år.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Michael Winiarski: Svårt att se hur världens ledare ska kunna ena sig

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Förnekarna står mot realisterna när världspolitiker ska försöka enas i Polen. Den globala klimatpolitiska klyftan tycks gå mellan långsiktighet och opinionssiffror.

Det råder en avgrundsdjup klyfta mellan två läger i den globala klimatpolitiken. Den är så djup att det är svårt att se hur världens ledare kan ena sig om att samarbeta för att rädda planeten.

På den ena sidan finns realisterna, alltså de statsledare som tror på vetenskapen och inser att det krävs en omställning mot en fossilfri energiproduktion.

På den andra sidan finns förnekarna, de som ignorerar fakta och i likhet med Donald Trump säger ”jag tror inte på det” om de oräkneliga rapporter som varnar för den globala uppvärmningens följder för planeten.

Till de storpolitiska realisterna hör Frankrikes president Emmanuel Macron och Tysklands förbundskansler Angela Merkel. Även Kina – som bränner mest fossila bränslen i världen – hör, åtminstone i ord, till detta läger.

Men flera tunga nationer befinner sig på kollisionskurs med vad klimatforskningen och FN:s vetenskapliga paneler har slagit fast. Dit hör förutom Trump – som systematiskt har monterat ner USA:s

ambitioner för miljöskydd – Brasiliens tillträdande högerextreme president Jair Bolsonaro, som nu drar sig ur värdskapet för nästa klimatkonferens COP25, som var planerad att hållas i Brasilien år 2019.

Beskedet kommer bara några dagar före årets klimatkonferens i Katowice. Det är en tydlig signal, vid sidan om planerna att tillåta storskalig skövling av landets väldiga regnskogar, om hur Bolsonaro ser på miljö- och klimatfrågorna.

I stora drag tillhör klimatförnekarna samma politiska kraftfält som världens högernationalister och antiglobalister; regeringar av den typ som styr USA, Polen och snart Brasilien.

Motkrafterna, som tar klimatfrågan på allvar, återfinns i de måttfulla och liberala franska och tyska regeringarna.

Men det räcker inte med att säga alla de rätta sakerna i klimatfrågan, som den tyska förbundskanslern ofta gör. Tyskland är i full färd med att ersätta sin snart nedlagda kärnkraft – ett energislag som till och med FN:s klimatpanel föreslår är ett alternativ för att minska klimatpåverkan – med fossila bränslen. Om bara tre år – 2022 – ska all kärnkraft vara borta, och nedtrappningen har skett successivt det senaste årtiondet.

Tyskland gör sig därmed, med öppna ögon, betydligt mer, och inte mindre, beroende av kol. Det handlar mestadels om den smutsigaste brunkolen, som redan i dag står för 40 procent av landets energiproduktion.

Den tyska kolanvändningen ökar i ungefär samma takt som kärnkraften har avvecklats. Målet är att också avveckla kolet, men det är svårare, eftersom Berlin inte vill stöta sig med väljarna i koldistriktet.

Det finns ett visst hopp om de förnybara energikällorna, som nu producerar en fjärdedel av Tyskland elkraft. Men det räcker inte för att ersätta både kärnkraft och kol. Tills vidare är det naturgas som får ersätta.

Det är ett exempel på att fossila bränslen inte bara rör klimatfrågan, utan också i hög grad handlar om geopolitik. Naturgas är renare än kol, men har avigsidan att den stärker Vladimir Putins energigrepp över Europas största ekonomi. Redan i dag kommer 35 procent av Tysklands naturgas från ryska Gazprom, och andelen väntas öka. Det är besvärande för Merkel, eftersom det ger Trumps påstående att Tyskland ”kontrolleras” av Moskva en viss sanningshalt.

Kina är ett annat exempel på hur ord och handlingar inte stämmer överens. Denna världens näst största ekonomi har satt som mål att dra ner sitt väldiga fossila fotavtryck. Kina var en stark supporter av Parisavtalet från 2015, som USA nu vill dra sig ur, och därmed har Kina tagit över den av USA abdikerade ledarrollen inför COP24-mötet i Katowice.

Men ambitionerna till trots fortsätter Kinas koldioxidutsläpp att öka, och kommer att göra det fram till 2030, för att först därefter minska. Det gemensamma för länder som Tyskland och Kina är att ekonomiska och politiska faktorer är bromsar för att göra det rätta. Det svider, på kort sikt, att lägga ner smutsiga industrier eller att sakta ner den ekonomiska boomen.

Det har även Emmanuel Macron fått erfara i form av protestkravaller, när han som ett led i en klimatomställning försöker höja skatten på bensin och olja.

Michael Winiarski "

"Samma mål, olika medel. Så vill de svenska partierna lösa klimatkrisen

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Vänsterpartiet

Som budgetpartner har V varit delaktig i den stora ökningen av statliga klimatinvesteringar som genomfördes under den förra rödgröna regeringens tid vid makten. Vill fortsätta på den vägen. Föreslår dessutom en statlig grön investeringsbank med 100 miljarder kronor i kapital, där företag och kommuner ska kunna låna pengar. Senast 2025 ska försäljningen av bensinbilar upphöra, anser V. Vill använda värnplikten till att utveckla den civila katastrofbekämpningen, till exempel vid skogsbränder.

Miljöpartiet

Drivande bakom att regeringen Löfven fördubblade de statliga klimatinvesteringarna och planerade för ännu större satsningar. Anser att försäljningen av fossila drivmedel ska upphöra till år 2030. Varm förespråkare för en grön skatteväxling, med ökade kostnader för miljöskadlig verksamhet, samtidigt som löntagare får behålla mer i plånboken. Säger ja till ny höghastighetsjärnväg som enligt MP skulle minska utsläppen från transporter. Vill utöka skydd för vattentäkter och våtmarker för att förebygga torka.

Socialdemokraterna

Vill fortsätta öka de statliga klimatinvesteringarna i bland annat laddstolpar och biogasanläggningar, liksom stöd till klimatomställningar i den tunga industrin. Hävdar att skattesänkningar skulle ta resurser från nödvändiga klimatsatsningar. S liksom MP och

V försvarar flygskatten och har förberett för att införa en kilometerskatt på lastbilstrafik. Lovar utökade möjligheter att bekämpa bränder från luften.

Moderaterna

Anser att de rödgrönas statliga klimatinvesteringar har varit ineffektiva och kräver en tydligare redovisning av vilket resultat satsningarna ger. M vill minska klimatanslagen i statsbudgeten och rikta in det som blir kvar på specifika områden som laddstolpar och stöd till basindustrin. Tyngdpunkten i svensk klimatpolitik bör förskjutas mer mot insatser i andra länder där utsläppen är större, anser M. Vill att Sverige ska kunna vattenbomba skogsbränder med egna flygplan.

Centerpartiet

Vill ersätta statliga investeringar med morötter i form av skatteavdrag. Förordar en egen miljöbilsbonus, på upp till 100 000 kronor. Privatpersoner ska kunna göra skatteavdrag för laddstolpar och solpaneler. Skatteavdrag ska också stimulera fram minusutsläpp genom lagring av utsläpp från biobränsle. Motsätter sig den rödgröna flygskatten. Anhängare av grön skatteväxling. På sikt vill C klimatsäkra jordbruket men försvarar dieselsubventioner på kort sikt. Mer ska satsas på att säkra tillgången på dricksvatten.

Liberalerna

Framhåller politiken på EU-nivå som det allra viktigaste för att klara klimatomställningen. Anser därför att Sverige ska ställa sig bakom förslag om en europaisk koldioxidskatt. Sade nej till den blocköverskridande energiuppgörelsen 2016 eftersom L anser att det behövs mer kärnkraft för att minska utsläppen av växthusgaser. Står bakom idén om grön skatteväxling. Pekar på EU-samarbete som avgörande även när det gäller skydd mot effekterna av extremväder.

Kristdemokraterna

Började under valrörelsen propagera för mer kärnkraft i syfte att minska beroendet av fossila bränslen, trots att partiet ställde sig bakom 2016 års energiuppgörelse. Anser liksom övriga borgerliga partier att klimatbudgeten bör skäras ner men stödjer åtgärder för att ersätta fossila drivmedel med el i transportsektorn. KD vill att MSB tar över ansvaret för klimatanpassning från kommunerna.

Sverigedemokraterna

Starka förespråkare av mer svensk kärnkraft för att minska klimatutsläppen. Skeptiska till tanken att Sverige ska ta till långtgående åtgärder i syfte att vara ett föregångsland i klimatfrågan. SD vill i stället att en större del av pengarna satsas i länder som inte kommit lika långt. Föreslår samtidigt att klimatanslagen i statsbudgeten totalt sett skärs ner. Högre självförsörjningsgrad ser SD som ett värn mot klimatförändringens effekter. "

"Jannike Kihlberg: Lättare sagt än gjort att resa klimatsmart till Katowice"

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Frågan ställs i samma sekund som vi bestämt att jag ska åka till Katowice och bevaka klimatmötet i december: – Hur åker du dit?

Jag vet att det inte är sista gången frågan kommer att dyka upp. Journalister brukar ju fråga hur makthavare tar sig till klimatmöten, så det är rimligt att vi också frågar oss själva.

Och även om DN inte har någon uttalad policy för hållbara resor i jobbet tycker min redaktör att det är ett utmärkt tillfälle att testa hur det är att vara affärsresenär i Europa utan att flyga.

Lätt för honom.

Lokalpatriot som han är, Öland och Kalmar, börjar han prata om färja från Karlskrona till Gdynia och sedan tåg. Jag avfärdar med något bitskt om höststormar på Östersjön.

Frågar Google. Kartfunktionen föreslår en relativt snabb resväg: 24 timmar från Stockholms centralstation till Katowice.

Problemet är att det innebär åtta byten – ett av dem mitt i natten – tre transportslag och att allt måste bokas separat. Skulle jag missa ett byte, det kan ju bli signalfel eller så, faller hela rutten.

Det här är jag verkligen inte först att förstå. Att resa är för de allra flesta synonymt med att flyga. Den som vill resa från en del av jorden

till en annan får på nolltid en exakt rutt, direkt bokningsbar, hur många byten och olika flygbolag som än må vara inblandade.
Den som vill åka tåg får själv göra jobbet.

Det går att förstå den som inte orkar.

Så jag gör vad allt fler klimatsmarta svenskar med Europadrömmar gjort de senaste åren: Jag ringer till Kalmar. Där, på Centralens resebutik, har de specialkunskap för att skräddarsy tågresor i Europa.

Lite väntetid, och när jag kommer fram blir jag ombedd att mejla min fråga och att det kan ta ett par veckor innan jag får svar.

Intresset för tågresor har mångdubblats och de är överlastade med jobb.

Jag ställer min fråga i Facebookgruppen Tågsemester, som på kort tid har kommit upp i 31 000 medlemmar. Får ett svar: Ta färjan från Nynäshamn till Gdynia. Nä nä, en ännu längre båtresa.
Efter ett par veckor får jag svar från Centralens resebutik; start tidig morgon i Stockholm, övernattnig i Hamburg, framme i Katowice vid 22 på kvällen nästa dag. Problemet är att det inte går att boka tåg i Polen än, tidigast en månad innan resa.

Jag ber om alternativ, kanske färja?

Till slut har vi enats: Tåg till Karlskrona, nattfärja till Gdynia och direkttåg därifrån. På köpet får jag experttipset att ta det lite senare tåget, det kl 11. "Det är ett mycket trevligare tåg och har restaurangvagn, enligt Ivar (han som är chef för resebyrå)", säger den trevliga Cecilia som har varit min kunniga guide i tågjungeln. Min lokalpatriotiske redaktör är opassande nöjd. Själv ska jag köpa sjösjukepiller.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Tågen går inte som tåget i EU. Tusentals nationella regler hindrar trafiken från att flyta smidigt i Europa

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Den som själv försökt att boka en tågresa mellan till exempel Stockholm och Paris vet att det är snudd på omöjligt.

– Nej, personer som vanligtvis klarar av att reda ut det mesta här i livet går bet på att boka tåg i Europa, konstaterar Jytte Guteland, S, och ledamot av Europaparlamentets miljöutskott.

Just när det gäller tågresor på nätet är en förändring på gång. Nyligen röstade en klar majoritet av ledamöterna i Europaparlamentet för att tågbolagen ska tvingas öppna sina bokningssystem för externa parter. Visionen är att det ska gå lika lätt att hitta en tågresa som det i dag går att hitta ett flyg. Men förändringen tar tid. Parlamentet måste ha med sig den andra lagstiftaren i EU – ministerrådet. Alltså alla medlemsstaterna. Ministerrådet är saktfärdigt. Man har inte ens börjat diskutera vad man tycker i frågan.

– Min bedömning är att förhandlingarna blir av under det andra halvåret 2019, säger Jakob Dalunde (MP), suppleant i Europaparlamentets transportutskott.

Europaparlamentets omröstning om att öppna bokningssystemen ingick i ett paket med andra konsumentnära frågor. Syftet är att öka tillgängligheten, att folk ska känna sig trygga att resa med tåg och veta sina rättigheter om det till exempel blir förseningar.

Men ökad trygghet för konsumenterna är bara en bråkdel av att allt som behöver göras för att få fart på tågresandet, enligt en rapport från EU:s revisorer i somras. De gick igenom EU:s planer på höghastighetsbanor och kom fram till att det i princip var att kasta miljarderna i sjön.

I rapporten sammanfattar revisorerna: ”Den ekonomiska hållbarheten är låg, ändamålsenligheten i investeringarna bristfällig och det europeiska mervärdet tveksamt”.

I stället uppmärksammar revisorerna att de redan 2010 påpekade att administrativa hinder måste avlägsnas. Nu, 2018, finns fortfarande 11 000 nationella regler kvar.

Några exempel:

En lokförare ska tala landets språk där han eller hon kör. En tågresa som startar i Skåne och går via Danmark till Tyskland kräver alltså en trespråkig lokförare. I flygvärlden räcker det med engelska.

Persontrafikmarknaden är inte öppen för konkurrens i Frankrike och Spanien. I Italien är den det. Där är priserna lägre, tjänsten av högre kvalitet och tidtabellerna tätare, enligt revisorerna.

Banavgifterna är svåra att överblicka. De kan beräknas utifrån 56 olika variabler och ändras ofta, vilket motverkar hållbarhet och konkurrens. Många av dessa problem ska åtgärdas i det som heter EU:s fjärde järnvägspaket, som medlemsstaterna beslutade om 2016. Men genomförandet tar tid.

Jytte Guteland och Jakop Dalunde pekar båda på att EU-kommissionen (EU:s regering) måste ta bli mer aktiv.

– De allra flesta tycker det är absurt att flyget är så harmoniserat medan tågen inte är det. EU:s medlemsländer måste också se detta och hjälpa till, för det kommer att gynna klimatet och medborgarnas intressen, säger Jytte Guteland.

Jakop Dalunde anser för sin del att europeiska politiker aldrig betraktat gränsöverskridande tåg som en viktig fråga.

– De tänker tåg som lokalt, regionalt eller på sin höjd nationellt. Internationell resande är flyg, säger han.

EU-kommissionens talesperson i transportfrågor, Enrico Brivio, hänvisar i ett mejl till DN att kommissionen arbetar med att genomföra det fjärde järnvägspaketet, som ska ta bort tekniska och administrativa hinder. När det gäller att boka tågresor skriver han att före utgången av 2019 ska alla medlemsstater ha inrättat en ”access point” där information om olika transportslag, även internationella tåg, finns med.

”Därmed kommer en ny och mer tillförlitlig tjänst för att planera resor runt om i Europa att finnas tillgänglig”, skriver Enrico Brivio.

Pia Gripenberg "

"Framtidens flyg. Därför kommer du inte ta elplanet till Thailand"

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Världen över utvecklas eldrivna, mer klimatvänliga, flygplan. Men det som planeras är mindre plan för kortare sträckor. Inte ens de mest vågade prognoserna öppnar för elektriska långdistansflyg för semesterresor till New York eller Thailand. Batterierna är för tunga.

Tidigare denna höst blev elbilen Tesla Model 3 en av de bäst säljande bilarna i USA, alla kategorier. Samma höst infördes batteridrift på två Öresundsfärjor, enligt rederiet världens första stora färjor i intensiv passagerartrafik. Tyst, utan skakningar och fritt från lukt, lovar rederiet. Visserligen är elbilar, och i ännu högre grad elfärjor, undantaget på marknaden. Men teknikutvecklingen är lovande, med effektivare batterier och förbättrad design.

Det har satt strålkastarljuset på en av de mest utskällda branscherna – flyget. Den står för omkring fem procent av klimatpåverkan, vilket kan låta lite. Men orsaken är att bara en liten del av jordens befolkning flyger i samma utsträckning som svenskar, och i takt med att fler får råd väntas de också flyga mer. Bryts inte utvecklingen kommer flyget påverka klimatförändringarna allt mer, samtidigt som utsläppen behöver minska. En enda längre flygresor kan släppa ut flera ton koldioxid per person, och ensamt överskrida gränsen för vad vi kan släppa ut per person om klimatförändringarna ska kunna begränsas.

Så vad stoppar flyget från att raskt kliva över till eldrift? Ett par saker, men framför allt är batterier enormt tunga. När Öresundsfärjorna anpassades för eldrift ökade vikten med hela 280 ton. Sådant fungerar så länge man inte behöver ta sig upp i luften. Men för flyget blir det svårare.

Flygbränsle innehåller många tiotals gånger mer energi än de mest moderna batterierna, räknat per kilo. Måttet kallas energitäthet. – Även om man ökar tätheten fem gånger om, vilket är mer än vad man tror kommer kunna ske i framtiden, skulle du behöva 180 ton batterier för att flyga en A320 mer än 3 000 sjömil, säger Stéphane Cueille, innovationschef på den franska flygmotortillverkaren Safran, till Financial Times. Safran har nyligen börjat testa hybridteknik för flygplan.

180 ton batterier ska ställas mot att den flygplansmodell hon nämner, medelstora Airbus A320 som tar drygt 150 passagerare, väger runt 80 ton. 3 000 sjömil är ungefär sträckan London–New York.

Däremot pågår en mängd projekt för olika typer av eldrivna flygfarkoster, men det rör sig inom överskådlig framtid om både mindre plan och kortare sträckor. Många siktar dessutom på hybridlösningar snarare än ren eldrift.

De finns inom både etablerade flygplanstillverkare och små uppstickare. Airbus testflög redan 2015 sin E-fan, ett litet tvåsitsigt batteriflygplan. Nästa steg är den större E-Fan X, som är planerad att testflygas 2020. Då rör det sig dock om hybriddrift.

Wright Electric är ett amerikanskt företag, uppbackat av lågprisflygbolaget Easyjet, med planer på först ett mindre eldrivet plan

och på sikt ett som kan ta upp till 100 passagerare. Både Boeing och flygbolaget Jetblue har investerat i Zunum Aero, som utvecklar en hybridmodell. Några första beställningar har redan lagts, först på ett tolvårigt plan och senare ett med plats för 50 passagerare, skriver Financial Times.

Men – och det är inget litet men – varken Wright eller Zunum har ännu ens testflygning något plan. Deras webbplatser är fulla med filmer och fotografier, men det datorgenererade 3d-modeller och inte verkliga plan. Dessutom är distanserna de siktar på långt ifrån att klara transatlantiska flygningar eller semesterresor i Asien.

Men de kan ändå spela en viktig roll. Det tror Anders Forslund, som leder projektet Elise, Elektrisk Lufttransport i Sverige, vid Chalmers tekniska högskola. Projektet siktar på att producera ett fungerande eldrivet flygplan.

– Jag är mest intresserad av kortdistansplan som kan ersätta delar av den befintliga flyginfrastrukturen. De är begränsade, de kan inte flyga särskilt långt. Det rör sig inte om att korsa Atlanten eller semesterflyga till Thailand i nuläget, säger han.

– Men vi ska inte låsa oss vid det. Vi måste se om vi kan skapa något som är användbart. 40 procent av utsläppen kommer från flighter som är kortare än tre timmar. Några är väldigt korta.

Man kan invända att sådana sträckor, några tiotals mil, är just de där tåg enkelt kan täcka behoven. Det stämmer på många platser, men inte där resvägen är för bergig eller täckt av vatten. Vilket är förklaringen till den uppmärksammas målsättningen i Norge, där statliga Avinor har deklarerat att alla kortdistansflyg år 2040 ska vara eldrivna. Det

bergiga landskapet med otaliga fjordar att korsa ökar behovet av korta flygresor.

Men man bedrar sig om man sätter för stor tilltro till elektrifiering av flyget, enligt Jonas Åkerman, forskare inom hållbarhetsstudier på KTH och en av författarna bakom en rapport om hur flygets klimatpåverkan ska kunna minskas.

– Det finns en hajp som gör att det är helt klart överskattat. Elflygplan kan bli en nisch, men det är inte sannolikt att det kommer göra någon större skillnad för klimatutsläppen. Åtminstone inte före år 2050, säger han.

– Jag är inte negativ till att man satsar på elflyg, det kanske kan utgöra fem-tio procent av trafiken om några decennier. Om batteriernas densitet tredubblas kan det bli möjligt att flyga omkring 500 kilometer. Men de långväga resorna kanske man aldrig kommer kunna göra med el.

Rapporten, som kom för två år sedan, tar bland annat upp biobränsle som alternativ. Men också ekonomiska styrmedel för att minska flygandet, eller åtminstone bromsa den kraftiga ökningen. För medan moderna flygplan visserligen är markant mer bränslesnåla än äldre så tas effekten ut av att det flygs mer.

Och det lär fortsätta. Fram till 2036 väntas flygandet nästan fördubblas, från fyra till 7,8 miljarder passagerare årligen enligt branschorganisationen Iata.

– De närmaste decennierna så finns det inget som kommer göra att man kan fortsätta öka flygandet i samma takt som i dag, säger Jonas Åkerman.

Chalmersforskaren Anders Forslund framställer inte heller elflyget som någon snabbfix för flygets klimatpåverkan. Men det vore fel att inte utforska möjligheten, säger han.

– Man brukar säga att man ska hoppas på det bästa men förbereda sig på det värsta. Men vi måste också förbereda oss på det bästa. Om det sker en revolution inom batteriteknik måste vi vara beredda för att kunna dra nytta av den. Antingen får elektriska flyg en viss påverkan på flyget. Eller så sker ett riktigt genombrott och då är det den enda vägen framåt.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se "

"Sagt av världspolitiker om klimatfrågan"

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

"När man tittar på vår luft och vatten, så är det just nu rekordrent. Men om man tittar på Kina och delar av Asien och när man tittar på Sydamerika och andra delar av världen, inklusive Ryssland, så är luften oerhört smutsig."
USA:s president Donald Trump.

"Vi vet att klimatförändringen inte är en fråga om tro. Den är ett faktum."
Tysklands förbundskansler Angela Merkel.

"Genom att sätta sig i förarsätet i det internationella samarbetet för att bemöta klimatförändringen har Kina blivit en viktig deltagare, bidragsgivare och fackelbärare i den globala strävan efter en ekologisk civilisation."
Kinas president Xi Jinping.

"I-länderna är giriga. De belastar oss för att städa upp den röra de skapat."
Zimbabwes före president Robert Mugabe. "

(Slut på DN-bilagan 30 november)

"Greta "

" Greta Thunberg, 15 år: Jag har träffat politiker som har börjat gråta när jag har sagt som det är

DN. LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

När ödesmötet om klimatet startar i polska Katowice i helgen är en svensk femtonåring särskilt inbjuden av FN. Under hösten har hennes skolstrejk för klimatet inspirerat – och provocerat – människor över hela världen. Varför blev just Greta Thunberg ledare för en ny global miljörelse?

"Högre"!, ropar demonstranterna längst bak på Parliament square i London.

En av funktionärerna bär högtalaren på sin vänstra axel. Det är inget vidare tryck i den men den har fungerat hittills. Arrangörernas egna inledningstalare har vrålat ut sin ilska över de uteblivna politiska förändringarna, de ökande utsläppen, den ohållbara situationen. Men nu har mikrofonen gått över till en av dagens huvudtalare, femtonåriga Greta Thunberg. Och Greta skriker inte.

Det blir en pragmatisk lösning. Greta Thunberg blir ombedd att tala i korta meningar och ta pauser emellan. Det hundratal demonstranter som står närmast högtalaren upprepar varje mening – i kör.

Tillsammans håller de hela talet.

– I have Asperger's syndrome, and to me, almost everything is black or white, säger Greta Thunberg i vanlig samtalston.

– I HAVE ASPERGER’S SYNDROME, AND TO ME, ALMOST EVERYTHING IS BLACK OR WHITE, skanderar folkmassan så att de längre bak ska höra.

Det är ett tusental personer på plats den här sista dagen i oktober 2018. Färre än de 10 000 som hörde henne tala i Helsingfors knappt två veckor tidigare. Fler än det femtiotal som varje fredag sluter upp bredvid henne utanför Sveriges riksdag, när hon skolstrejkar för klimatet.

Greta Thunberg pratar bra engelska, har lätt för uttalet.

– Jag tror på många sätt att det är vi autistiska som är de normala och alla de andra som är ganska konstiga. De säger om och om igen att klimatförändringarna är ett existentiellt hot och den viktigaste frågan av alla. Ändå fortsätter de bara som förut.

Talkören repeterar. Ett folkhav av vuxna människor med beundran i blicken tar i från tårna för att sprida barnets budskap.

– Om utsläppen måste upphöra, måste vi upphöra med utsläppen. För mig är det svart eller vitt. Det finns inga gråzoner när det kommer till överlevnad. Antingen fortsätter vi som civilisation – eller så gör vi det inte. *We have to change.*

○ ○ ○

Knappt två veckor före besöket i London träffar jag Greta Thunberg för första gången. Jag har läst om henne, sett henne på tv och hört henne på radio. Men aldrig mött hennes blick.

Det är fredag, vi är på hennes vanliga strejkplats, Mynttorget utanför Sveriges riksdag. Där väckte hon uppmärksamhet första gången i -

augusti i år när hon inledde sin tre veckor långa skolstrejk för klimatet, den avslutades i samband med riksdagsvalet. Sedan dess sitter hon här varje fredag mellan klockan åtta och tre. Hon gör det i stället för att gå till skolan och tänker fortsätta tills Sverige uppfyller sin del i Parisavtalet, det som slöts på FN:s klimatmöte 2015.

Nu är det 2018, i dagarna inleds ett nytt klimatmöte i polska Katowice. Och femtonåriga Greta Thunberg ska dit.

Under hösten har hon blivit en ikon för klimataktivisterna i hela världen, hennes beslutsamhet har smittat av sig. I allt fler städer sätter sig vuxna och barn utanför sina stadshus och parlament med en förhoppning om förändring. Och en skylt med en bild på en femtonårig flicka i flätor.

Enligt uppgifter från organisationen ”Klimataktion” har skolstrejker genomförts i sjutton länder under Greta Thunbergs paroll ”*Fridays for future*”. I många länder strejkas det på flera platser – i Australien har Greta inspirerat till en stor nationell rörelse. Tidigare i veckan gick landets premiärminister ut och kritiserade strejkerna. Politikerna bryr sig om klimatfrågorna, menade han. ”Men jag ska berätta vad vi också bryr oss om: barn ska gå i skolan.”

Inför FN:s klimatmöte planerades ett åttiotal strejker runt om i Sverige, uppemot trettio strejker på olika platser i Australien och ett femtiotal i övriga världen.

Internationella journalister har intervjuat henne, bland dem Masha Gessen på The New Yorker. Hon har synts i brittiska The Guardian och Sky News, otaliga europeiska tidningar, liksom australiensiska. I

början av september rapporterade den taiwanesiska tidningen Storm om hennes strejk.

Hon har synts i sociala medieflödet hos internationella dignitärer, bland dem skådespelaren och Kaliforniens tidigare guvernör Arnold Schwarzenegger som har bjudit in henne till sitt eget klimatmöte i Wien. Och författaren och aktivisten Naomi Klein som på Twitter skriver: ”Jag bara avgudar den här människan.”

När vi träffas första gången är det dagen före talet i Helsingfors, det hon ska hålla inför 10 000 personer. Och jag frågar när hon höll tal för första gången i livet.

– Det beror på hur man definierar tal, svarar hon.

Hur definierar du tal?

– Jag vet inte. Alltså klimattal, att man pratar om klimatet. Menar du det?

När var första gången du höll ett tal inför många, som i Helsingfors nu?

– Det var några veckor sedan.

Vilket sammanhang var det då?

– Det var, tror jag, på klimatmarschen i Sverige. People’s climate march.

Gillar du det, att hålla tal?

– Jag vet inte. Det är roligt att ha något att säga. Att man får ut någonting.

Men att stå framför folk, roar det dig?

– Jag blir inte nervös av sånt. Jag har inget emot det.

Många skulle vara nervösa. Vad har du som inte andra har?

– Jag vet inte. Situationer som andra anser stressande, tycker jag inte alls är stressande. Jag kan hålla mig lugn väldigt lätt.

Under hösten har fotograf Roger Turesson och jag följt Greta Thunberg. Sett henne tala inför stora folkmassor, suttit bak i elbilen, varit med i skolan och när hon har tagit emot pris. Följt hur hennes engagemang har smittat människor runt om i Sverige, över hela världen.

Och, vi har sett henne sitta. Varje fredag sedan mitten av oktober: ett utrullat liggunderlag. En ryggsäck slarvigt slängd på kullerstenarna. Vantar och mössa.

Med oss har en fråga varit ständigt närvarande:

Vad är det som gör att en femtonårig flicka lyckas nå människor med ett budskap som så många före henne har predikat utan framgång? Att folk lyssnar när Greta Thunberg säger: ”Vår tids ödesfråga måste lösas. Nu.”

○ ○ ○

Det var fredag när läkaren på barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen sa till Greta Thunbergs föräldrar att deras dotter snart skulle behöva läggas in på sjukhus på grund av undernäring. Hon hade knappt ätit någonting alls på två månader, klarade inte av att gå till skolan. Pratade inte med någon utanför den närmaste familjen. Föräldrarna, Svante Thunberg och den världsberömda operasångaren Malena Ernman, har beskrivit familjens svåra period i boken ”Scener ur hjärtat”. När jag frågar Greta Thunberg om tiden sitter hon på

Mynttorget igen, det är fredag. Du behöver inte berätta, säger jag. Men om du vill. Hennes ansiktsuttryck är oförändrat, kanske går det att se att hon tänker efter lite. Men svaret är rakt, inga krusiduller.

– Jag var elva år och då gick jag in i en depression. Blev hemmasittare. Och slutade äta för att jag var så deprimerad.

Föräldrarna har fått kritik för att boken är utlämnande för både Greta och hennes lillasyster Beata.

– Det kändes som att ta ett stort kliv över ett stup. Frukansvärt obehagligt. Men våra barn är de som har varit mest drivande i att vi skulle skriva boken, sa Svante Thunberg till DN tidigare i höstas. I boken berättar föräldrarna ingående om Gretas måltider. Några saker kan hon ibland äta, de potatisfyllda pastaknytena gnocchi är det säkraste kortet. Ofta sitter hon länge med maten, sorterar innehållet efter storleksordning.

På ett papper i köket antecknar Svante eller Malena:
”Lunch: 5 gnocchis. Tid: 2 timmar och 10 minuter.”

○ ○ ○

”Och så var vi två. #klimatstrejk”

Den 21 augusti klockan 09.14 startade Greta Thunbergs rörelse. I alla fall om man följer den amerikanske entreprenören Derek Sivers tre minuter långa föredrag ”*How to start a movement*”. I videoklipppet han pratar till syns en halvnaken man som fuldansar i en grässlänt. Snart kommer en annan man och dansar med honom. Och innan tittaren vet ordet av är hela slänten fylld med folk som vevar med armarna och böjer på knäna.

Grunden i en rörelse är en modig ledare, menar Derek Sivers. En ledare som vågar sticka ut och bli förlöjligad. Genom att göra det enkelt att vara med får ledaren sin första följeslagare. För Greta var det fjortonåriga Mayson Joacimsbarn Persson.

”Min instinktiva tanke när jag såg om Greta i sociala medier på måndagen var: ’där kan hon ju inte sitta ensam’”, skriver Mayson i ett mejl.

Rörelsen fortsätter. Den första följeslagaren förvandlar enligt Derek Sivers en ensam knasboll – till en ledare. Vips kommer en till och ”tre är en folkmassa och en folkmassa är nyheter”. En rörelse måste vara offentlig.

Det är Gretas rörelse. Den väcker känslor.

Som åttaåring hörde hon talas om global uppvärmning första gången. En lärare berättade och Greta Thunberg hade svårt att ta in att ”en av jordens djurarter var kapabel att ändra planetens klimat”.

– Jag tänkte att om det var så, så skulle man ju inte prata om något annat. Det skulle vara vår första prioritering i alla frågor.

Klimatfrågan blev Greta Thunbergs prioritet. Och med tiden också familjens. Greta slutade flyga, äta kött och mejeriprodukter.

– Sen bestämde sig både min mamma och pappa för att sluta flyga också. Och mamma var beroende av att flyga för sitt jobb så då fick hon byta jobb. Så det var en vändpunkt då att man går från ord till handling.

Hur kändes det att du påverkade dina föräldrar till den förändringen?

– Det kändes väldigt konstigt men jag tänkte ändå: mammas jobb är inte viktigare än hela jordens ekosystem, biosfären. Man behöver tänka ur ett annat perspektiv, inse att man som människa är så liten. Jag frågar Gretas pappa Svante Thunberg hur han och hans fru resonerade när deras dotter strejkade från skolan, uppmuntrade de henne? Stöttade de henne?

– Idén till skolstrejken kom helt och hållet från Greta själv. Vi sa tydligt till henne att vi som föräldrar under inga omständigheter kan stå bakom att hon inte går till skolan, ”om du gör det här får du göra det själv”.

Även du och din fru Malena är klimataktivist. Vems engagemang kom först?

– Vårt klimatengagemang kommer uteslutande från Greta. När hon fördjupade sig i frågan lärde vi oss också mer. Men om det inte hade varit för henne, hade vi nog inte brytt oss om klimatet i dag. Tyvärr. Vi hade nog gjort som de allra flesta andra, kört på som vanligt.

Vad fick er att lyssna på Greta?

– Vi märkte på henne att det inte fanns någon hejd på vad det här betydde för henne. Vi var ju två engagerade föräldrar som stod upp för mänskliga rättigheter, för utsatta människor och humanism. Samtidigt såg hon att vi levde ett liv som var det sämsta möjliga för klimatet. Hon fick inte ihop det och det fick oss att tänka efter.

Många som hört talas om Greta Thunberg har velat placera henne i ett fack.

Barn. Barn med diagnos. Hjärntvättad av sin kända mamma Malena Ernman. Utnyttjad av sina föräldrar som vill sälja sin bok.

Hon borde gå i skolan.

Hon är en förebild. En hjälte. En svensk Malala.

På sin profilsida på Twitter har Greta Thunberg själv fått beskriva sig, kort och koncist:

”15-årig klimaträddare med aspergers”.

Och hennes agenda är radikal.

○ ○ ○

Det brinner i Kalifornien, under den senhöst som vi bevakar Greta Thunberg. Brasiliens nya jordbruksminister planerar en skövling av ett område stort som Frankrike i Amazonas regnskog. Och budskapet i den senaste rapporten från FN:s klimatpanel är glasklart: det krävs omgående samhällsförändringar på en nivå som saknar motstycke i historien, för att inte den globala uppvärmningen ska skapa enorm skada.

Greta Thunberg har läst mycket om klimatfrågan. Och hon har lätt att lära. När hon skulle komma tillbaka efter depressionen, ta igen all skola hon missat, var det en hjälp: det fotografiska minnet. I kombination med läraren som undervisade henne extra på fritiden. När hon, med hotet om sjukhusinläggning hängande över sig, bestämde sig för att börja äta igen gick det sakta framåt. När hon var stark nog blev hon utredd och fick sina diagnoser: Aspergers syndrom, tvångssyndrom och högfungerande autism.

Hur ser du på klimatfrågan?

– Jag ser på klimatkrisen som en vändpunkt i vår civilisation. Det här kommer vara en förändring... De flesta forskare säger att det kommer vara en förändring som saknar motstycke i människans historia. Och

vi förstår inte hur mycket vi måste förändra oss. Hela samhället måste förändras i grunden.

Är inte det lite väl radikalt?

– Om vi hade börjat minska utsläppen för trettio år sedan så hade det inte krävts så radikala förändringar. Om vi hade börjat minska utsläppen för fem år sedan så hade det inte krävts så radikala förändringar. Men för varje dag som går så krävs det mer radikala förändringar. Och då får man tänka: vad är alternativet?

– När till och med FN:s generalsekreterare säger att vi står inför en existentiell kris om vi inte gör det som krävs, så måste vi inse att det är allvar.

Den rödgröna regering som har styrt Sverige de senaste fyra åren har genomfört flera klimatpolitiska förslag, bland annat en helt ny klimatlag. Är du nöjd med deras arbete?

– Nej. Man kan sammanfatta det med att utsläppen ökar, både globalt och i Sverige. Första kvartalet i år ökade utsläppen med 3,6 procent. Och det kan man ju inte direkt se som en framgång. För det är ju resultatet av vad man gör.

Hur ser du på svenska politikernas engagemang i klimatfrågan?

– Det låter väldigt konstigt men många politiker vet inte hur det ser ut. Jag har träffat politiker som har börjat gråta när jag har sagt som det är. Och andra som blir arga. De vet ju inte. Det är väldigt läskigt att politiker inte har baskunskaperna i vår tids största fråga i en krissituation som denna. Men så är det.

○ ○ ○

Fyra, fem personer försöker fästa banderollen på en lyktstolpe invid Greta Thunbergs strejkplats vid riksdagen. Det är vår näst sista fredag med Greta, mitten av november. Och strejkarna har fått besök av

klimatforskare, en av dem berättar att de kommer från Stockholms universitet. De får inte strejka i universitetets namn, utan kommer som privatpersoner.

”Concerned climate scientists support Greta’s demand for climate action”, står det. Ungefär: ”Bekymrade klimatforskare stödjer Gretas krav på klimatåtgärder”.

De är där för att berätta för de förbipasserande att Greta på sistone har ”gjort mer för att uppmärksamma det akuta läget för klimatet än någon av oss forskare.” Forskarna delar ut flygblad. Det står att de som naturvetare är skolade i att uttrycka sig försiktigt. Men att mycket av det som händer med klimatet nu är extremt. De skriver:

”Koldioxidhalten i atmosfären i dag är högre än på 800 000 år. Globala medeltemperaturen har ökat mer än 1°C sedan 1880-talet. Havsytan har höjts och haven har blivit varmare och surare. Arktis havsis på sommaren är mindre än den varit på 100 000 år.”

Vid sidan av forskarna finns de vanliga strejkarna. Vissa är där varje fredag, vissa för första gången. Några sitter större delen av strejkdagen, andra kommer förbi en liten stund. Under hösten har de fått sällskap på distans: människor strejkar i Mora, Säffle, Katrineholm, Visby och Nykvarn. Finland, Danmark, Kanada, Tyskland, Storbritannien, Holland och Australien. Det är bara några av alla platser.

De som strejkar utanför Sveriges riksdag de fredagar vi är där är en brokig skara. Tonåringar och äldre, medelålders och en ettåring med sin föräldralediga pappa. Någon pratar bara engelska, en annan är präst i Svenska kyrkan. Människor som inte strejkar stannar också till, vissa

för att diskutera. De flesta för att visa sin uppskattning. Många vill ta en selfie med Greta.

Vad för strejkarna dit? Vad hos Greta Thunberg är det som gör att de lyssnar?

När jag frågar svarar de att de håller med Greta, att hon driver en väldigt viktig fråga. Att vuxna ofta krånglar till det och att hon som barn kan säga rakt ut hur det ligger till. Men många svarar en sak till. De fångas av hennes beslutsamhet. En kvinna jag träffar i slutet av oktober säger:

– Hon står så stadigt och ser oss i ögonen. Och verkligen betonar att vi måste ta det här på allvar.

○ ○ ○

FN:s klimatmöte närmar sig. I dagarna inleds den första veckan av två i polska Katowice där företrädare för världens länder ska besluta om gemensamma regler för att målen i Parisavtalet ska kunna nås. Greta Thunberg ska dit, första veckan som en del av organisationen ”Scientist’s warning”. Den andra veckan är hon särskilt inbjuden till ett möte arrangerat av FN:s klimatorgan UNFCCC.

Hon åker elbil till Polen, pappa Svante kör. Han är ofta med, både på hemmaplan och under resorna. Håller sig i bakgrunden men finns där.

– Alla säger att mötet i Katowice är sista chansen. Om det inte händer någonting där så är det kört. Och som det ser ut i dag så kommer det inte hända något. Man kommer att söka lösningar som gynnar dagens system i stället för att försöka förändra systemet. Men det är klart att jag hoppas att det händer någonting, säger Greta Thunberg från sitt liggunderlag utanför riksdagen.

Hon är nästan alltid ensam här en stund på fredagarna, innan någon kommer och sätter sig med henne. Det är mörkt nu när hon rullar ut underlaget och slår sig ner. Ibland tar hon upp sin bok. Hon har fått den av skolan, som en del i den anpassade studieplanen. Hon skolkar inte längre – om hon läser boken, behöver hon inte närvara på fredagarna.

När hon inte läser sitter hon mest, ser sig omkring. Aldrig syns det någon rastlöshet, någon tvekan i om hon gör rätt som är där. För Greta Thunberg finns det inget alternativ.

Jag frågar henne om det är ett karaktärsdrag, om hon alltid är så benfast i saker hon tar sig för.

– Alla säger ”du är så envis och sträng”. Det är jag inte alls. Jag är väldigt feg och blyg. Det är bara nu jag är så här. Så egentligen är jag motsatsen.

Oftast när vi pratar har Greta Thunberg blicken fäst en bit bort. Inte på ett otrevligt eller nonchalant sätt, hennes fokus är både i samtalet och i tanken. Då och då vänder hon ansiktet rakt mot mitt, hon kisar lite när hon sätter skärpan mot min blick. Det händer att hon ler, som nu.

– Jag vet nu att ett av skälen till att jag mådde så dåligt för några år sedan var att jag hade förstått hur illa det såg ut i klimatfrågan. Det var så deprimerande att ingenting hände. Men sen insåg jag att det här var något mycket större än bara jag. Så därför tänkte jag att det är onödigt att må så. Ur det här stora perspektivet.

Har engagemanget gjort något med dig och ditt liv?

– Ja, det är klart att om man har någonting som man känner att man måste göra. Då får ju livet någon slags mening. Och jag känner att jag har fått mer mening. Någonting att leva för.

○ ○ ○

Precis innan Greta Thunberg kliver upp på den mur som tillfälligt tjänstgör som podium på Parliament square i London, har hon bytt några ord med en kvinna i publiken.

Det var kvinnan som gick fram till Greta, viskade något till henne, kramade om den späda kroppen ovetandes om att den här femtonåringen inte är så förtjust i främlingars kramar.

När de har skilts åt går jag fram till kvinnan. Hon är i femtioårsåldern, klädd i ankellång kappa och färgglad halsduk. Jag såg att du pratade med Greta, säger jag till henne. Det är närmast en fråga.

Kvinnan lyfter blicken, torkar bort ett par tårar ur ansiktet.

– Ja, det var väldigt känslomässigt. Hon är så fantastisk.

Det är svårt att rättvisande beskriva Greta Thunbergs alldeles egna sätt att angripa världen – och klimatfrågan. Den tidigare SVT-meteorologen Pär Holmberg har sagt att hon, till skillnad från många andra klimatdebattörer, struntar i att linda in sitt budskap. ”Hon är ren och ärlig”, sa han till Expressen tidigare i höstas.

Greta Thunberg är ung, fortfarande skolbarn. Som person tycks hon också ha förmågan att renodla stora utmaningar, rensa bort praktiska och politiska hinder. Hennes blick är klar.

På muren i London är Greta Thunberg halvvägs in i sitt tal.

– När ni tänker på framtiden i dag, tänker ni inte förbi 2050, säger hon.

– Men då kommer jag, i bästa fall, inte ens ha levt halva mitt liv. Vad händer sen?

Alexandra Urisman Otto

alexandra.urisman@dn.se "

" GretaThunberg

Klimataktivist som ”skolstrejkar” för klimatet utanför riksdagen varje fredag

Är 15 år, fyller 16 år i januari 2019.

Bor tillsammans med pappa Svante Thunberg, mamma Malena Ernman, lillasyster Beata Thunberg och hundarna Moses och Roxy i centrala Stockholm.

Fick nyligen Fryshusets pris till Anders Carlbergs minne som ”Årets unga förebild”. Hon nominerades också av Telge energi till ”Children’s climate prize” – en nominering som hon avböjde för att de inbjudna till prisceremonin skulle flygas dit.

Klimatmötet COP24 i Katowice

Den 2–14 december möts representanter för omkring 200 länder i polska Katowice för FN:s klimatmöte, COP24.

Målet med förhandlingarna är att representanterna ska komma fram till ett regelverk för hur målen i Parisavtalet ska uppfyllas.

Det handlar bland annat om att hitta en väg för att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader, med en ambition att klara 1,5 grader. "

”Dödsfall och sjukdomar när extremvädret blir allt vanligare”

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

" DN. DEBATT 20181201

Den extremvärme som världen allt oftare upplever skadar människors hälsa, hotar och tar liv och belastningen på sjukvården ökar alltmer. Det visar en ny rapport från tidskriften The Lancet. Risken ökar för dödsfall och ökad sjuklighet. Allvarliga sjukdomar som denguefeber kan på sikt etableras i Europa, skriver åtta experter på miljö och hälsa.

Världen blir varmare och perioder av extrem hetta allt vanligare. Värmeböljan i Sverige i somras beräknas ha orsakat flera hundra dödsfall.

Kunskapen om klimatförändringens hälsokonsekvenser har funnits i många år men effekterna har visat sig vara långt mycket allvarligare än vad vi tidigare förstått. Den hotar hälsa och liv, särskilt bland sårbara grupper som äldre och de som lider av kronisk sjukdom som hjärtkärlsjukdom, diabetes och lungsjukdom.

Den 29 november publicerades "The Lancet Countdown on health and climate change" i den medicinska tidskriften The Lancet. Rapporten ger en årlig uppdatering av hur klimatförändringen påverkar folkhälsan i världen fram till år 2030. Där understryks att den extremvärme som världen allt oftare upplever skadar människors

hälsa, hotar och tar liv och belastningen på sjukvården ökar alltmer. Andelen sårbara för hetta ökar i världens alla regioner.

Värmestress är en tidig och allvarlig effekt av klimatförändringen. Det blir vanligare, och vi och de hälsosystem vi litar på, är dåligt rustade för att klara den nya situationen.

Ökande omgivningstemperaturer utsätter sårbara grupper för ökade risker i alla delar av världen. I Europa och länder vid östra Medelhavet är mer än 40 procent av människor över 65 år sårbara för värmeexponering. Det är en högre sårbarhet jämfört med den som ses i Afrika och Sydostasien och den förklaras med en äldre befolkning som bor i stadsmiljöer.

Värmen förvärrar luftföroreningar kraftigt i städer. Kombinationen av värme och skadliga luftföroreningar som ozon och partiklar ökar ytterligare risken för dödsfall och ökad sjuklighet. Förra året utsattes 157 miljoner fler människor i sårbara grupper för en värmebölja jämfört med år 2000, och 18 miljoner fler jämfört med 2016.

Sommarens höga temperaturer i Sverige och andra delar av Europa understryker vikten av snabbt agerande vad gäller minskade utsläpp och skyddande anpassningsåtgärder. I Sverige ger hög utomhus-temperatur ofta betydligt högre inomhustemperaturer vilket bidrar till dödsfall och ökad risk för till exempel stroke, hjärtinfarkt, och luftvägsbesvär. Problemen blir större ju högre den framtida globala temperaturen blir. Det brådskar.

Klimatförändringen påverkar spridning av infektionssjukdomar, små förändringar i temperatur och regn kan ge stora förändringar för vektor- och vattenburna sjukdomar.

Denguefeber är en subtropisk myggburen infektionssjukdom som har störst spridning i världen och enligt Världshälsoorganisationen är den allvarligaste. För att denguefeber ska spridas till nya områden krävs en kombination av rätt sorts myggor, virus, årstid, temperatur och regnförhållanden. Första utbrottet i Sydeuropa kom 2010. Med fortsatt klimatförändring kan sjukdomen inom 50 år etableras helt i södra Europa, med möjliga utbrott i norr. Något som förväntas hända under vår, våra barns och barnbarns livstid. Enligt Lancet Countdown har denguemyggnas förmåga att sprida viruset ökat med tio procent sen 50-talet, med 2016 som toppår.

Högre vattentemperaturer ökar tillväxten av vibriobakterier som vanligen sprids till människor vid bad i bräckta vatten som Östersjön. När ytvattentemperaturen går över 16 grader är förhållandena för bakterietillväxt gynnsamma och den relativa risken att smittas ökar med 14 procent per grad. Risken för allvarlig sårinfektion och blodförgiftning är särskilt stor bland äldre och immunsvaga personer och dödligheten kan vara hög. Enligt Lancet Countdown så ses en tydlig trend globalt med fler kustområden som passar vibriobakterien. I två områden, Östersjön och nordöstra USA, har gynnsamheten ökat med 24 och 27 procent under 2010-talet, jämfört med 80-talet, med en 5 veckor längre riskperiod för smitta.

Det handlar också om ekonomi. Under 2017 förlorades enligt Lancet Countdown 153 miljarder arbetstimmar på grund av värme, en ökning med mer än 62 miljarder timmar sedan år 2000. De direkta effekterna av klimatförändringarna sträcker sig också bortom värmen omfattande

extremt väder. År 2017 resulterade totalt 712 klimatrelaterade extrema väderhändelser i sammanlagt 326 miljarder amerikanska dollar i ekonomiska förluster under året, nästan tredubbelt så mycket som jämfört med de totala förlusterna året innan.

Mer än hälften av de undersökta städerna i Lancet Countdown förväntar sig att klimatförändringarna allvarligt kommer att äventyra infrastrukturen för hälso- och sjukvård, antingen direkt genom extremt väder eller indirekt genom överbelastning på grund av en större sjukdomsburda. De trender vi ser visar på oacceptabelt höga risker för människors hälsa i dag och i framtiden.

Lancet Countdowns årsredovisningar kan hjälpa oss att förstå priset för passivitet, och användas för att driva ambitiösa ansträngningar för övergången till en fossilfri framtid. Forskning om folkhälsa och klimatförändringen bidrar med både kunskap och motivation för genomförande av nödvändiga omställningsåtgärder.

Det handlar om effekterna av klimatförändringen på människors hälsa men också om hur mer hälsosamma samhällen och livsstilsval kan ha en positiv effekt på såväl människors hälsa som vårt klimat. Många av de åtgärder som behövs för att bekämpa klimatförändringen är till omedelbar nytta för folkhälsan. Lokala luftföroreningar orsakade av fossila bränslen i städer dödar närmare tre miljoner människor årligen i världen, varav 500 000 i Europa, enligt Lancet Countdown. Att lösa växthusproblemet kommer att ge en samtidig vinst med renare luft och bättre folkhälsa.

Lancet Countdown uppmanar regeringar att stärka nationella hälsosystem så att de kan klara av eller förebygga hälsoeffekter av extrem värme. Det finns dock gränser för hur mycket även de starkaste

system kan minska hälsorisker genom anpassning, om för lite görs för att minska orsaken, det vill säga växthusgasutsläppen.

Utan klimatåtgärder hotas 50 år av medicinska framsteg av de ökande hälsoproblem, flyktingströmmar och fattigdom som klimatförändringen bidrar till. Det liv vi lever i dag och den värld som vi känner den i dag står på spel. De vetenskapliga bevisen får inte längre ignoreras. Det brådskar.

Sverige är ett föregångsland i globala hälsofrågor och kan också vara en stark förebild då det gäller att måna om klimatet. Låt effekter på hälsan bli den alarmklocka som får konsekvenserna av klimatförändringen att bli en lika angelägen fråga hemma vid köksbordet som vid klimatförhandlingarnas bord i Katowice.

Klimatförändringen kan jämföras med en ”medicinsk nödsituation”. Det är en allvarlig diagnos, men den goda nyheten är att om vi agerar rätt kan det visa sig vara det viktigaste som görs för global hälsa i vår tid och vi känner till botemedlet.

Peter Byass, professor, epidemiologi och global hälsa, Umeå universitet, gruppleddare och medförfattare till ”The Lancet countdown on health and climate change”

Bertil Forsberg, professor i yrkes- och miljömedicin, Umeå universitet, Svenska nationalkommittén för globala miljöförändringar, Kungl. vetenskapsakademien

Peter Friberg, föreståndare för Swedish institute for global health transformation (Sight) vid Kungl. Vetenskapsakademien, professor Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet

Elisabet Lindgren, docent i hållbarhetsvetenskap, läkare.

Maria Nilsson, docent, epidemiologi och global hälsa, Umeå universitet, gruppleddare och medförfattare till ”The Lancet countdown on health and climate change”, Sight-fellow

Anders Nordström, ambassadör för global hälsa, utrikesdepartementet

Joacim Rocklöv, professor i yrkes- och miljömedicin, Umeå universitet, gruppleddare och medförfattare till ”The Lancet countdown on health and climate change”

Göran Tomson, senior rådgivare vid Sight, senior professor internationell hälsosystemforskning, Karolinska institutet "

"Bakgrund. Rapporten

”The Lancet Countdown on Health and Climate Change” följer hur världens regeringar förmår svara på klimatförändringarna och de hälsoeffekter som är en följd av dessa. Den genomförs genom årliga rapporter fram till 2030 i den vetenskapliga tidskriften The Lancet i samarbete mellan 27 institutioner världen över samt Världshälsoorganisationen WHO och Världsbanken. Den finns på <http://www.lancetcountdown.org/> "

" Manifestation för klimatet

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Göteborg. I över 100 svenska orter hölls på fredagen manifestationer för klimatet, inför FN:s klimattoppmöte i Polen, som inleds på söndag.

15-åriga Greta Thunberg har manat till klimatstrejk varje fredag. I går fick hon gehör från demonstranter i över hundra svenska orter. Utanför stadshuset i centrala Göteborg slöt ett hundratal upp för att demonstrera och visa sina sympatier.

13-åringarna Jonathan Sandberg och Filip Rawling gillar Greta Thunbergs initiativ.

– Jag tycker att det hon gör är jättebra. Vi måste göra något för klimatet, inte bara prata. Om vi inte gör något kommer isarna att smälta, det blir mindre plats att leva på och större flyktingströmmar, säger Jonathan Sandberg.

Hans mamma Kirsten Sandberg säger att läget aldrig känts så akut som nu och att hon engagerar sig för sina barn skull.

Ulrika Wilhelmsson från Göteborg tycker att det är konstigt att vi pratar om miljö som en enskild fråga.

– Miljön berör allt och borde stå högst upp på varje politiskt partis dagordning. Jag säger som meteorologen Pär Holmgren: ”Det minsta vi kan göra är så mycket som möjligt”, säger hon.

Kristina Ros är medlem av organisationen Klimatsamling, som i tre års tid samlats en gång i månaden utanför stadshuset i Göteborg för att demonstrera.

– Vi måste inse att läget är extremt akut och att det krävs en total omställning. Ärligt talat, det känns redan som det är lite för sent, säger hon.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

" Björn Wiman: Sluta tro att vi kan "gå till kungs" i klimatfrågan

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Det hade varit hårda år. Förfärliga vintrar, missväxt och nöd. "Halshuggarnätter" med minusgrader redan i juli, djup fattigdom och en ständig hunger som övergick i svält. Överallt såg man människor lida, nära att gå under. Och när nödhjälpen väl kom fram gick den inte till de som mest behövde den, de som verkligen svält. De välbärgade bönderna fick hjälp, men de riktigt fattiga fick klara sig ändå, bäst de kunde.

Den 5 mars 1868 fick Nils Borg från Abrahamså i Norrbotten nog. Fylld av vrede packade han sin ryggsäck för att bege sig till fots mot Stockholm – en vandring genom svåra snöstormar och iskyla på 108 mil.

Hans mål var slottet. På samma sätt som undersåtar hade gjort i hundratals år skulle han "gå till kungs" – be regenten gripa in och se till att hjälpen kom till dem som behövde den bäst. Nils Borgs övertygelse var bergfast: "Om bara konungen får veta. Då kommer allt att ställas till rätta."

Berättelsen är hämtad ur Magnus Västerbros fina bok "Svält", som i veckan tilldelades Augustpriset. Boken handlar om de fasansfulla svältåren i Sverige 1867–1869 men den belyser också den moderna människans belägenhet – inte minst inför klimatmötet i Katowice som inleds i helgen.

Länge gick också vår tids medborgare "till kungs" i samband med FN:s klimatmöten. Världens medborgare samlades med mössan i hand utanför maktens palats och vädjade till härskarna att gå dem till mötes i en fråga som gällde livet – medan härskarna inom palatsets murar fortsatte som om ingenting hade hänt. Ingenstans illustrerades detta tydligare än i samband med fiaskot vid mötet i Köpenhamn 2009, där världens ledare misslyckades med att komma överens om vår civilisations gemensamma ödesfråga.

Men kanske markerade Köpenhamnmötet därmed också slutet på den tid då vi fortfarande trodde att vi kunde "gå till kungs" i klimatfrågan. Den kanadensiska författaren Naomi Klein har jämfört stämningen i samband med mötet med hur om jordens invånare likt barn tiggde och bad sina ledare att "rädda världen", som om de vore de messianska figurer de bevisligen inte är. I sin bok "Det här förändrar allt" från 2014 pekar Klein på paradoxen i att ju mer vi talar om nödvändigheten av att kontrollera utsläppen, desto större blir de: "Det enda som ökar mer än våra utsläpp är mängden ord med löften om att minska dem."

Naomi Klein menar att FN:s årliga toppmöten om klimatet mest liknar en kostsam gruppterapi, där de mest sårbara länderna i världen får vädra sin sorg och vrede, medan representanter från de nationer som bär ansvaret för de sårbaras tragedi stirrar på sina skor. En psykoanalytiker beskriver Köpenhamnmötet som den plötsliga och smärtsamma insikten om att våra ledare inte bryr sig om oss – "vi blir inte omhändertagna när det verkligen handlar om vår överlevnad". Vi är verkligen utlämnade åt oss själva, skriver Naomi Klein. Alla trovärdiga grunder för förhoppningar måste komma nerifrån.

En sådan medborgarrörelse visade sig i det råa ösregnet på Mynttorget i Stockholm i fredags, där en av över 100 manifestationer på platser

runt om i Sverige ägde rum inför FN-mötet i Katowice. Inspirationen kommer från 15-åriga Greta Thunbergs skolstrejk som har väckt enorm uppmärksamhet och spridit sig över världen – i det hårt klimatdrabbade Australien strejkade exempelvis mer än 10000 skolungdomar under fredagen. ”Om några skolbarn kan få rubriker över hela världen genom att bara inte gå i skolan på några veckor, tänk då på vad vi skulle kunna göra tillsammans om vi bara ville”, sade Greta Thunberg själv när hon talade på DN:s Klimatkväll i måndags.

När Greta Thunberg satte sig utanför Riksdagshuset i augusti hade hon mer realistiska förväntningar än vad Nils Borg hade inför sin långa fotvandring till Stockholm 1867. Borg trodde att kungen skulle ställa allt till rätta om han bara fick veta. Greta Thunberg gjorde sig inga sådana illusioner. Hon visste att dagens ”kungar” vet sedan länge, men att de inte ställer någonting till rätta – några av dem hånskrattar till och med öppet åt vetenskapen. Att i dag ”gå till kungs” för att vädja är meningslöst. I stället handlar det om att ta saken i egna händer – för enskilda medborgare, för städer, företag, medier och andra samhällsinstitutioner. Det är kring handlingen som hoppet skapas.

Men Magnus Västerbros lågmälda bok om svälten i Sverige visar en sak till. Nämligen hur starkt sambandet är mellan naturkatastrofer och människans sätt att hantera dem (eller inte hantera dem). Detta samband riskerar att förstärkas i en värld där extrema väderhändelser och naturkatastrofer förstärks. Om den globala uppvärmningen fortsätter och accentueras kan det leda till nya vågor av svält och nöd också i de rika delarna av världen – med därpå följande krig om krympande naturresurser, storskalig migration och själva världsordningens sammanbrott.

Hungersnöden i Sverige på 1800-talet inleddes med väderförhållanden som normalt bara inträffar en gång per årtusende. Om ingenting görs i dag kommer den typen av naturkatastrofer att bli vanligare i framtiden. Inför klimathotets realiteter måste vi acceptera det vi inte kan förändra, ha mod att förändra det vi kan och förstånd att inse skillnaden.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

" Kära ofödda barnbarn

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

I dag inleds klimatmötet i Katowice. Författaren Carsten Jensen ser hur planeten vänder sig emot oss – utan att vi agerar. "Du kommer att se tillbaka på det årtionde du föddes och fråga dig hur vi tänkte", skriver han om jorden som framtidens barn får ta över.

Kära ofödda barnbarn, om du ska komma till världen ankommer inte på mig. Men om du en dag gör det ska jag hålla dig i mina händer och se in i ditt ännu ofärdiga, men desto mer levande och grimaserande ansikte. Och så ska jag fråga mig hur ditt liv ska komma att gestalta sig.

Förlåt om jag säger det så direkt: du föds till ett krig, och även om dess utgång kommer att vara oavgjord i ännu några år kommer det att forma ditt liv på ett avgörande sätt. Det gäller kriget med den natur som vi de senaste århundradena övermodigt trodde att vi hade besegrat och gjort till vår tjänare. Nu svarar den oss med ett instabilt, allt mer extremt väder och temperaturer som mycket väl kan nå dödsbringande höjder. Vi trodde att planeten försvarslöst stod till vårt förfogande.

Men nu har tjänaren vänt sig emot oss, och vi är inte längre herrar över vårt eget öde.

Du kommer att se tillbaka på det årtionde då du föddes och fråga dig hur vi tänkte den gången, vi, dina föräldrar, far- och morföräldrar. Kanske kommer din blick att vara full av förakt, kanske av förundran, eller också har du sedan länge gett upp om oss. Din värld kommer att vara helt annorlunda än vår.

Trots alla våra ömsesidiga försäkringar om motsatsen släpper vi dessa år ut mer koldioxid i atmosfären än någonsin tidigare, och i morgon kommer du att få leva med konsekvenserna av inte bara dagens, utan också de många föregående decenniernas tanklöshet. Jag vill gärna att du förstår att det aldrig låg någon ond vilja bakom den värld vi skapat åt oss under de senaste två århundradena. Vi ville göra planeten till en både större och mindre plats där vi alla kom tätare inpå varandra, avstånd blev betydelselösa och jordens frukter blev tillgängliga för oss oavsett var vi befann oss. Det var industrialiseringen av arbetsprocessen, naturvetenskapliga insikter, teknisk kunskap, nyfikenhet, fantasi och livsaptit som gjorde det möjligt för oss.

Jag vet mycket väl att det inte var alla som fick vara med på denna extravaganta fest, som under några år förljuvade livet för människor i den privilegierade delen av världen. Men vi trodde uppriktigt att alla till sist skulle bli som vi, och vi var övertygade om att alla också hyste samma dröm som vi.

I dag vet vi att vår livsform bara var en parentes i historien, en dag i paradiset, följd av hundra år i helvetet. Vetenskapen lär oss konsekvenserna, och du lever mitt i dem. Det tragiska är att ditt varnande vittnesmål inte kan nå oss.

Redan nu har vi röklukten från rasande skogsbränder i näsborrarna, och höstens mjuka ljus som förebådar vinterns antågande upplever vi samtidigt som temperaturerna är så höga att vi inte alls kan koppla dem till årstiden. För sent inser vi att sommarvärme mitt under hösten är ett varsel om katastrofala ismältningar på båda polerna och om öknar som fortsätter att breda ut sig. Solens smekning på huden kommer snart att förvandlas till brännande sveda, efterhand som jorden med en atmosfär som är fullpumpad med aldrig tidigare

skådade mängder koldioxid motståndslöst absorberar allt mer av den obarmhjärtiga värmen från rymden.

Varningstecknen finns överallt, och ändå agerar vi inte. Gripna av en blandning av vanmakt och självbevarelsedrift blundar vi inför det uppenbara. Vad kan jag göra? frågar vi oss var och en för sig medan vi sorterar sopor, fyller cykelvägarna och håller en köttfri dag i veckan samtidigt som antalet flygavgångar bara ökar och bilköerna på vägarna i världens ständigt expanderande storstäder växer i det oändliga. Vi tyngs av ett dåligt samvete som vi samtidigt skjuter ifrån oss eftersom det kastar obekväma skuggor över vårt annars så välordnade liv. Vi lever som om det inte fanns någon morgondag, och den förfärliga sanning som vi anar långt därinne är att det kanske inte heller gör det. I varje fall inte för oss.

Du lägger kanske märke till hur jag hela tiden i detta brev undviker ordet ”jag” och håller mig till ordet ”vi”. Det gör jag eftersom jag, när det gäller vår gemensamma framtid, känner vanmakten och meningslösheten i att använda ordet jag. Jag kan inse sanningen om klotets framtid, jag kan uppföra mig som en exemplariskt klimatmedveten medborgare, och ändå tvingas jag hela tiden in i handlingsmönster som bara bidrar till framtidens skogsbränder, de stigande haven och den smältande isen.

Om ditt liv när du blir 50 eller kanske till och med 80 ska bli uthärdligt borde motorvägarna redan i dag ligga övergivna, stormarknaderna stå tomma på kött och importerad frukt medan ingången till kolgruvor överallt i världen skulle muras igen och världens sista bränsle användas till de precisionsbombningar som ödelägger oljefälten. Men var finns den gemensamma vilja som vore i stånd att genomdriva så drastiska beslut?

Om vi verkligen ska ta det krig som vi med vår okunskap förklarat mot planeten på allvar måste vi också förbereda oss på en D-dag, som den som kom till stånd under andra världskriget, där vi mobiliserar hela vår civilisations resurser, all vår kunskap och överlevnadsvilja. I stället finns bara miljontals jag som sluter sig kring sin egen maktlöshet.

Jag är frestad att skriva om ditt och de kommande generationernas bittra öde, men ordet öde står för det oundvikliga, och detta var inte oundvikligt. Vi kunde ha handlat. Vi kunde ha lagt om vår produktion och konsumtion. Vi kunde ha vänt ryggen till den fanatiska dyrkan av tillväxten som likt ett orubbligt imperativ håller våra politiker i ett förlamande järngrepp. Vi hade den kunskap och de medel som krävdes, men saknade beslutsamheten eftersom vi inte var beredda att tänka på oss själva som en sammanhängande värld. Alltför länge styrdes vi av egennyttans nedslående och, som det snart skulle visa sig, dödsbringande ideologi, kortsiktigt knuten till våra egna nationer eller världsdelar och deras alltför snäva intressen.

Att sätta barn till världen är också en trosakt och en tillitsförklaring, inte bara till barnet och den egna förmågan som förälder, utan också till världen. Så var det för mig när jag själv blev far. Kanske förmår jag inte frammana svartast möjliga framtid? Eller kan även pessimismen ha en mobiliserande kraft?

Jag frågar mig om du också ska få barn. Kommer det att finnas barnbarnsbarn och barnbarns barnbarn i en värld där temperaturen kanske stigit ända upp till 5–6 grader? Eller kommer det att bli ert slutgiltiga svar på vår ansvarslöshet: att framtidens mänsklighet går i födelsestrejck?

Nej, jag vägrar att ge upp hoppet. Din blotta existens någon gång i framtiden fråntar mig rätten att ge upp. Jag är tvungen att tro att ett gemensamt, handlingskraftigt vi snart ska utkristallisera sig och göra upp med vår plågsamma maktlöshet.

För din skull och för vår egen.

Ska vi göra oss förtjänta av minsta erkänsla från dig och andra ofödda generationer har vi bara några få år kvar på oss att bevisa att vi förmår tänka längre än till våra egna liv.

Jag ber dig tro på kärleken i den hälsning jag sänder dig.

Carsten Jensen "

Carsten Jensen (född 1952) är dansk författare och journalist, bosatt i Köpenhamn och Marstal. Han fick sitt breda genombrott med romanen "Vi, de drunknade" (2006), och är just nu Sverige-aktuell med "Källarmänniskor" (Albert Bonniers förlag). "

" Brasiliens nye president planerar att skövla regnskogen

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Jair Bolsonaros politik kommer att påskynda miljöförstöringen på ett dramatiskt sätt. Amazonas är hans måltavla.

I förra månaden röstade ett djupt splittrat Brasilien fram en ny president. I valet mellan Fernando Haddad från det vänsterinriktade Arbetarpartiet och den högerpopulistiske Jair Bolsonaro tog brasilianarna populisterna, ett utfall som kommer att ha långtgående konsekvenser, bland annat för miljön. Med starkt stöd från de rikaste 5 procenten av befolkningen och ägare till lantegendomar skaffade sig Bolsonaro ett bredare folkligt stöd genom att spela på folks fördomar och rädslor.

Han riktade in sin kampanj på sårbara grupper och lovade att minska eller helt avskaffa skyddet för minoriteter, kvinnor och fattiga. Samtidigt tänker han lätta på Brasiliens stränga vapenlagstiftning och hävdar att om man tillåter alla medborgare att beväpna sig så kommer det att hålla tillbaka den ökande brottsligheten.

När det gäller miljön kan Bolsonaros politik sammanfattas i ett ord: exploatering. Till att börja med vill han minska eller helt avskaffa miljöskyddsregler i Amazonas, världens största tropiska regnskog. Och han vill kraftigt minska skyddet för de ursprungsmarker som tillhör ättlingarna till Amazonas urbefolkning. Han kommer att lätta på de miljömässiga begränsningarna för användning av bekämpningsmedel och reglerna för tillstånd till infrastrukturprojekt.

”Där det finns ursprungsmarker ligger rikedomar under dem”, har Bolsonaro sagt en gång. Med den inställningen har han förklarat att det inte kommer att upprättas fler reservat för ursprungsbefolkningen och att gruvdrift kommer att tillåtas i de reservat som redan finns.

Bolsonaros planer kommer att dramatiskt påskynda miljöförstörelsen. Den icke-statliga brasilianska organisationen Imazon rapporterar att 444 kvadratkilometer skog avverkades i september i år. Det är 84 procent mer än i september 2017.

Många lant- eller skogsbrukare exploaterar Amazonas på ett olagligt sätt och riskerar böter eller andra straff. Förväntningen att den nya regeringen inte kommer att upprätthålla de lagar som förbjuder deras aktiviteter har förmodligen redan stimulerat dem att öka sina ansträngningar.

När väl lagarna försvagats eller avskaffats kan man vänta sig att avskogningen skjuter fart rejält. Regeringens synbarliga lust att satsa på sådant som guldgruvor i Amazonas kommer bara att förvärra läget. Det finns knappast skäl att tro att Bolsonaro inte kommer att kunna driva igenom sin miljöförstörande agenda. Det är ju trots allt så att Brasiliens nya parlament domineras av folk på högerkanten som samarbetar med starka näringslivsgrupper.

För att ytterligare underlätta miljöförstörelsen har Bolsonaro förklarat att han ska slå ihop miljö- och jordbruksdepartementen, men han har senare strukit den idén.

Han letar nu efter en miljöminister som är allierad med *ruralistas*, stora markägare, och har utsett en jordbruksminister som vill häva

begränsningarna för användningen av farliga kemiska produkter i jordbruket.

Under valrörelsen förklarade Bolsonaro också att Brasilien skulle dra sig ur Parisavtalet om miljön. Även om han sedan dess övergett detta löfte har han just utsett en utrikesminister som är en klimatförnekande, vetenskapsskeptisk diplomat. Brasilien har också av sagt sig värdskapet för FN:s klimatkonferens COP25 nästa år.

Utöver att Brasiliens naturresurser blir mer sårbara för kommersiellt utnyttjande kommer de oundvikliga nedskärningarna i miljöbudgeten under Bolsonaro's ledning att undergräva landets förmåga att bekämpa katastrofer som skogsbränder. Brasilien har redan drabbats av en ökning av sådana bränder, och brandanknuten förstörelse, på grund av att jordbruket breder ut sig, att spaning och övervakning försvagats samt att brandförsvaret rustats ner. Bolsonaro's planer kommer att förvärra problemen.

Och detta är inte det enda som blir värre. Den socioekonomiska ojämlikheten kommer att öka. Och när regeringen lämnar över mer makt över regnskogen till storföretag kommer vanliga medborgare, inklusive småbrukare och städernas fattiga, säkert att drabbas. Men Brasiliens ekosystem är inte bara av intresse för landet självt. Brasilien vakar över planetens största tropiska regnskog, hela världens förråd av ekologiska tjänster, ett ställe dit det mesta av jordens biologiska mångfald finns koncentrerad.

Amazonas är ett hem för fler djur- och växtarter än något annat jordbundet ekosystem och dess regn och floder försörjer stora delar av Sydamerika. Dessutom lagras enorma mängder kol i Amazonas miljard träd. Under de 100 senaste åren har Brasilien minskat den

atlantiska skogen med över 90 procent, avverkat mer än 50 procent av savannen El Cerrado och nästan 20 procent av Amazonas.

I en tid när klimatpanelen IPCC slår larm om att vi skyndsamt måste minska utsläppen av växthusgaser kommer Bolsonaros politik att leda till det rakt motsatta. Olyckligtvis för Brasilien och den övriga världen finns det inga skäl att tro att han inte skulle kunna eller vilja driva igenom sina planer.

Paulo Artaxo är professor i miljöfysik och chef för fakulteten för tillämpad fysik vid universitetet i São Paulo.

Paulo Artaxo

Översättning: Lars Ryding "

"Vi kräver klimatansvar av våra framtida arbetsgivare"

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181203

Många företag vi studenter kommer i kontakt med kallar sig för hållbara, utan att ställa om på allvar. I stället pekar man på en del av verksamheten där man minskat klimatutsläpp och miljöpåverkan. Det räcker inte. Hållbarhet måste vara ledstjärnan i alla beslut. Nu krävs radikala förändringar, skriver initiativtagare till svenska Studentmanifestet.

Klimatförändringarna är vår tids ödesfråga. Höstens rapport från FN:s klimatpanel IPCC klargör att vi måste stanna vid 1,5 graders uppvärmning för att undvika katastrofala och oacceptabla konsekvenser. Allt vi gör på den här planeten måste från och med nu fokusera på att avvärja en klimatkris och skapa en hållbar framtid. Vi, svenska studenter, kräver därför en verklig förändring hos företagen för att de ska vara aktuella som framtida arbetsgivare.

Under hösten har över 20 000 franska studenter signerat ett manifest med ett tydligt budskap riktat till sina framtida arbetsgivare. Studenterna skriver under på att de är beredda att ändra på sitt eget sätt att leva på grund av miljö- och klimatkrisen, och att de vill se stora förändringar av hela samhället för att gå mot en hållbar värld. De meddelar därför att de kommer välja bort arbetsgivare som inte tar hållbarhet på allvar. Sverige följer nu efter och startar ett eget studentupprop. I dag, den 3 december, släpps det svenska Studentmanifestet, och en namninsamling startar. Genom vårt nätverk

när vi direkt hälften av Sveriges studenter via mejl, och vi hoppas nå ut till alla studenter indirekt.

Vi, studenter som har startat namninsamlingen för det svenska Studentmanifestet, kommer från olika högskolor och studentföreningar. Vi upplever att många av de företag vi kommer i kontakt med gärna kallar sig för hållbara, utan att verkligen visa att de är beredda att ställa om sin verksamhet för att möta klimatmålen i Parisavtalet. I stället pekar man på en liten del av verksamheten, eller ett projekt, där man minskat sina utsläpp. För oss studenter räcker inte det, vi förväntar oss en verklig förändring för att ett företag ska vara aktuellt som framtida arbetsgivare. Det räcker inte längre att ha hållbarhet som en av flera frågor för vare sig företag, länder eller medborgare. Allt vi gör på den här planeten måste från och med nu fokusera på att avvärja en klimatkris och skapa en hållbar framtid.

Redan i år har världen fått känna på de extrema väderhändelser som blir vanligare och förvärras av klimatförändringarna. Sverige har haft en extremt torr och varm sommar med förlorade skördar och skogsbränder som följd. Stormar och bränder har globalt varit värre och mer frekventa än någonsin tidigare uppmätt. Klarar vi inte att hålla oss under 2 graders uppvärmning är risken stor att jordens ekosystem går från att absorbera en del av våra utsläpp till att förstärka dem, och vi hamnar i en negativ spiral där jorden fortsätter att värmas upp oavsett vad vi gör.

Höstens rapport från FN:s klimatpanel IPCC klargör att vi måste stanna vid 1,5 graders uppvärmning för att undvika katastrofala och oacceptabla konsekvenser för allt liv på jorden. Den bana vi är på nu leder oss mot ett 2050 där hundratals miljoner människor hamnar

under fattigdomsgränsen med många fler på flykt som ett resultat av klimatförändringarna.

För oss som tillhör den yngre generationen är det här inget avlägset bekymmer, det är något som kommer att prägla våra liv. Vi kommer leva 2050, och kanske 2075 och 2100. Det är vi som kommer att se glaciärer försvinna, arter dö ut, samhällen förstöras av stormar och skogsbränder, människor svälta till följd av torka och krig om vatten och sinande naturresurser. Men det är även vi, om vi väljer den andra vägen, som får vara med på resan mot en hållbar värld med netto noll i globala växthusgasutsläpp 2050. Under vårt kommande yrkesliv vill vi använda vår kunskap, kreativitet och våra resurser till att göra världen bättre, inte bidra till dess undergång.

Sverige är ett välfärdsland med stora klimatutsläpp men med goda möjligheter till en energiomställning. För att göra sin del i att nå 1,5-gradersmålet måste Sverige halvera sina utsläpp på fyra år, och nolla dem till 2030. Att det inte är innanför landets gränser de största effekterna av utsläppen märks av vägrar vi låta bli en ursäkt för passivitet.

För att omställningen ska vara möjlig måste alla samhällsaktörer bidra och alla företag måste minska sina utsläpp. Att minska sina utsläpp i tillräcklig utsträckning för att nå 1,5-gradersmålet bör vara vad som krävs för att kunna marknadsföra sig som ett hållbart företag. Ännu hellre ser vi att företagen tar en ledande roll i omställningen, och aktivt arbetar för en mer hållbar värld. Företagen måste erkänna planetens gränser och agera i linje med detta. Hållbarhet måste vara ledstjärnan i alla beslut. Detta kräver radikala förändringar i affärsmodeller, produktion, processer, ekonomi och marknad. Alla verksamhetsbeslut

kommer att behöva bygga på kraftigt minskade utsläpp; det räcker inte med marginella förbättringar.

Vi förväntar oss därför tydligare svar från er, svenska företag, vad ni tänker göra för att ställa om er verksamhet, för att vi ska välja er som framtida arbetsgivare. En halvering av utsläppen på fyra år för att nå 1,5-gradersmålet innebär årliga utsläppsminskningar på 16 procent. Det vi önskar se hos er företag är:

1Att ni kontinuerligt kartlägger och redovisar totala klimatutsläpp och miljöpåverkan, orsakad av er verksamhet, även de som sker utanför Sveriges gränser.

2Att ni sätter upp en koldioxidbudget som innebär att ni minskar era totala koldioxidutsläpp med 16 procent per år och har en handlingsplan för hur detta ska genomföras.

3Att ni regelbundet mäter och följer upp er miljöpåverkan och er koldioxidbudget. Det räcker inte med enbart goda ambitioner och mindre förbättringar, den satta koldioxidbudgeten ska tas på samma allvar som en ekonomisk budget.

Vi är övertygade om att företag som tar en ledande roll i omställningen kommer vara mest framgångsrika i att rekrytera denna generations studenter. Vi hoppas och tror att våra framtida arbetsgivare lyssnar på oss och tar vår oro på allvar.

Vi väntar på era svar!

Initiativtagare svenska Studentmanifestet:

Sally Bohlin, Maskinteknik, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)

Ylvali Busch, Business & Economics, Handelshögskolan i Stockholm

Jessica Garcia, Ekosystemteknik, LTH

Lucas Grönborg, Medieteknik, KTH

Frida Jalkenäs, Hållbar energiteknik, KTH

Jenny Janhäll, Teknisk matematik, Chalmers

Theodor R. Ohlsson, Läkarprogrammet, Karolinska Institutet

Hanna Persson, Arkitektur, Chalmers

Samuel Plumppu, Tekniskt basår, Chalmers Tekniska Högskola

Sonja Remmer, Data- och systemvetenskap, Stockholms Universitet

Joakim Rydén, Industriell ekonomi, KTH

Fabian Sandegård, Industriell ekonomi, KTH

Rosmarie Sundström, agronom, landsbygdsutveckling, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Mårten Sylvan, Arkitektur, KTH

Iris Vesterberg, Industriell ekonomi, KTH

Jorun Westman, Ekosystemteknik, Lunds Tekniska Högskola (LTH)

"

"Maria Gunther: Professor Balthazar kan inte lösa klimatkrisen åt oss"

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Drömmen om den enkla lösningen på klimathotet är dessvärre bara en dröm. DN:s vetenskapsredaktör Maria Gunther varnar för förenklade svar på komplexa frågor.

Det dyker upp en film i mitt flöde på Facebook. Rubriken är "Tekniken är redan klar. Så här kan koldioxid användas för att ge bränsle åt vårt samhälle."

I filmen visas en journalist runt på en anläggning i Kanada, mellan byggnader med stora snurrande fläktar på taket. "Vi fångar in koldioxid från luften precis här", säger företagets vd. Och så presenterar han lösningen på världens klimatproblem: en glasflaska med en färglös vätska: ett helt rent bränsle – utvunnet direkt ur koldioxid från luften! – som ska gå att använda i alla fossildrivna fordon. "Så bränslet är bättre än det som finns i bensinpumparna, koldioxidneutralt, och teoretiskt väldigt billigt att tillverka, eftersom ni bara förädlar energin som redan finns därute i atmosfären?", frågar reportern entusiastiskt.

Och jag kommer att tänka på Professor Balthazar, huvudpersonen i mitt favoritprogram på tv när jag var barn. Den snälle och kloke professorn ville hjälpa sina vänner med deras svåra problem, och precis som i Facebook-filmen fanns lösningen nästan alltid i en flaska med närapå magiskt innehåll. Ett avsnitt minns jag extra bra. Professorn skapade en maskin som sög ut alla föroreningar ur luften,

och dessutom omvandlade dem till en vätska som stadens invånare kunde använda för att fylla på sina cigarettändare (detta sändes på 1970-talet, när rökande vuxna var något helt normalt i barnprogrammen).

Kommentarerna under filmen är nästan lika entusiastiska som reportern, och handlar om att detta verkar hoppingivande, och att vi nog får förlita oss på tekniken nu när politikerna verkar svika oss i klimatfrågan. Det är ju så här vi önskar att det ska vara. Någon ska komma med en genialisk teknisk uppfinning som gör att vi kan fortsätta att leva precis som förut.

Men lösningen på verkliga problem är aldrig så enkla som i barnprogrammen, eller i filmklipp på sociala medier. Låter något för bra för att vara sant så är det sällan sant.

Den enda magiska vätska vi har är ju oljan, som är en svårslagen energikälla: billig, enkel att använda, stabil, och med ett enormt energiinnehåll – men då, tyvärr, med bieffekten att den ökar på koncentrationen av koldioxid i atmosfären, och med den jordens medeltemperatur.

Varför återvinner vi inte energi? frågar journalisten i filmen från - Kanada. Och jag önskar att jag kunde skicka honom på en grundkurs i fysik. Redan på första lektionen skulle han säkerligen få lära sig om energiprincipen, och att all energi vi har är återvunnen energi. Energi kan varken skapas eller förstöras, bara omvandlas från en form till en annan. Men energin finns inte i koldioxiden i luften. Tvärtom. Det går åt energi för att fånga in den. De gröna växterna skulle inte klara det utan solen. De tar koldioxid och vatten och omvandlar till näring och syre med hjälp av solenergi. Och det är den energin som vi får tillbaka

när vi eldar med ved – eller kol, gas och olja, där den är koncentrerad i ännu mer förädlad form – och då är koldioxiden restprodukten, som askan som bli kvar när bränslet är slut och energin utvunnen.

Det är klart att det går att samla in koldioxid. Det är dessutom nödvändigt, om vi ska nå klimatmålen och hejda jordens uppvärmning. Men att suga ut den direkt ur luften är än så länge en dålig idé, eftersom det krävs mer energi ju mer utspädd koldioxiden är – och vi aldrig kan bli lika bra på insamlingen som växterna är. Så länge det finns skorstenar som släpper ut koldioxid är det mycket, mycket effektivare att fånga in den där.

Vi får inte bli lurade av filmer med budskap som den jag såg på Facebook. Professor Balthazar kommer inte att kunna uppfinna rätt maskin, hur länge han än funderar. Det finns inga enkla lösningar utom denna: vi måste sluta elda med fossila bränslen, och det måste bli dyrt att släppa ut växthusgaser. IPCC:s rapport i oktober var tydlig: ska uppvärmningen hållas under en och en halv grad vid seklets slut måste utsläppen ned med 45 procent, jämfört med nivåerna 2010, till år 2030 och vara noll till år 2050.

Och anläggningen i Kanada räddar oss inte. Som Tobias Pröll vid lantbruksuniversitetet i Wien säger: än har vi inte hittat någon väg runt fysikens grundläggande lagar.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se "

" Krav på nyval efter kravallerna i Paris

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Frankrikes president Emmanuel Macron står inför sin allvarligaste politiska kris hittills efter lördagens kravaller, som var de våldsammaste i landet på mer än ett årtionde. Både extremhögerns Marine Le Pen och vänsterledaren Jean-Luc Mélenchon kräver att nyval ska hållas till nationalförsamlingen, för att gå den nya proteströrelsen Gula västarna till mötes. Paris.

Lugnet hade återvänt till Paris gator på söndagen, efter ett dramatiskt dygn då kringflackande grupper av män i gula varselvästar och gasmasker spridit rädsla i de centrala delarna av staden.

President Macron var åter från G20-mötet i Argentina och valde att själv vandra runt och inspektera skadorna kring Triumfbågen på Champs-Élysées: tiotals utbrända bilvrak, skadade byggnader, rester av barrikader och åtskilliga butiker som vandaliserats, till ett värde av tiotals miljoner kronor.

Vid rundvandringen möttes Macron av applåder, men också av upprörda burop och de slagord som Gula västarna gjort till sitt kännetecken: "Avgå, Macron!"

Minst 130 personer skadades och fler än 400 greps i samband med kravallerna i Paris, som stadens borgmästare Anne Hidalgo beskrivit som de värsta i huvudstaden sedan studentprotesterna 1968. Oroligheter rapporteras dessutom från en rad andra platser i landet.

Enbart i Toulouse ska minst 57 personer ha skadats, varav 48 poliser. En man omkom i en olycka utanför Arles i södra Frankrike, där Gula västarna blockerat en väg; det tredje dödsfallet av det slaget sedan protesterna inleddes för bara ett par veckor sedan.

Totalt tros drygt 100 000 människor ha deltagit i lördagens protester – och en ny protestdag har redan aviserats till nästa lördag. De Facebook-sidor som säger sig representera den löst sammanhållna Gula västarna-rörelsen har döpt den till "Akt 4" (då det blir den fjärde stora protestdagen).

I Élyséepalatset väcker upptrappningen stark oro. Macron kallade på söndagen till krismöte med sina säkerhetsrådgivare, och inför det ville inrikesminister Christophe Castaner i intervjuer inte avvisa tanken på att införa undantagstillstånd.

Efter mötet tonade dock källor i Élyséepalatset ned tankarna på undantagstillstånd. I stället uppges Macron ha gett premiärminister Edouard Philippe i uppdrag att stärka säkerhetsarrangemangen i Paris och att kalla samtliga partiledare till överläggningar. Även Gula västarnas representanter ska bjudas in till samtal.

Frågan är dock vilka dessa representanter i så fall ska vara. Gula västarna är ett löst sammanhållet nätverk, som inte enats om mycket mer än att det är emot höjningarna av bensin- och dieselskatterna, och vill se ökad köpkraft för arbetare och medelklass i glesbygdskommuner.

När DN talade med demonstranter på lördagen vittnade flera om att de upplevde att det nu handlar om ett mer generellt uppror mot upplevda orättvisor. En del vänder sig emot våldsmetoder – bland dem en grupp

av mer eller mindre kända föreläsare som manade till fredlig dialog och konstruktiva lösningar i en debattartikel i Journal du dimanche på söndagen. Andra visar dock förståelse för våldet som metod ("så blir det när regeringen inte ger vettiga svar") – och så finns ju även de hundratal unga män som faktiskt deltar i kravallerna. När DN talade med några av dem på lördagen var förklaringarna sällan ideologiska, utan tycktes mer vara ett resultat av djup harm.

– Där vi kommer ifrån finns det ingen som har råd med såna här bilar, sa en man ilsket innan han kastade in en brinnande flaska i en bil. Extremhögerns Marine Le Pen och vänsterledaren Jean-Luc Mélenchon kräver nu att regeringen utlyser nyval till nationalförsamlingen. – Jag kan inte se hur den här krisen ska kunna lösas på annat sätt än att folket får gå till valurnorna, sa Le Pen.

Den franska regeringen har dock hittills avvisat alla tankar på nyval.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Proteströrelsen Gula västarna

Gula västarna (Gilets jaunes) är ett löst sammansatt initiativ som ursprungligen bildades i protest mot höjd skatt på bensin och diesel. Protesterna har sedan vuxit till att omfatta ett mer allmänt missnöje mot den franske presidenten Emmanuel Macron och hans politik. Tre lördagar i rad har tiotusentals demonstranter intagit gatorna i Paris och andra franska städer som Lille och Marseille. Stundtals har protesterna gått våldsamt till. Under helgens demonstrationer blev Triumfbågen nedklottrad, och lyxbutiker längs Champs-Élysées fick sina fönsterrutor krossade.
TT "

" Rödkålen hotad av torkan

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

En tuff säsong för svenska kålodlare riskerar att hota det klassiska julbordet. Den som vill duka upp rödkål gör bäst i att handla varan redan nu. Nästa år väntas det bli stor brist på huvudkål.

För den som vill ha svensk rödkål till skinkan gäller det att vara tidigt ute. På grund av sommarens torka, högt skadedjurstryck och en sämre kvalitet på årets skördar är det ont om svensk rödkål. Det konstaterar Hushållningssällskapet i en ny studie.

– Det är många extrema faktorer som ligger bakom den här situationen, som dessutom är svår att göra något åt, säger Anna-Mia Björkholm, horto- och grönsaksrådgivare på Hushållningssällskapet. En annan orsak är bristen på mikronäringsämnen som kalcium och magnesium i årets skörd. Eftersom kvaliteten på årets skörd var av det sämre slaget sålde odlarna så mycket som möjligt under hösten. Om odlarna hade lagrat rödkålen hade den blivit av ännu sämre kvalitet.

– Om du lagrar dålig kål får du en ännu sämre kål, vilket innebär att du sedan inte får sälja mer, säger Anna-Mia Björkholm.

Om hyllan med rödkål skulle vara tom finns svensk grönkål och brunkål som kan rädda julbordet. Alternativen förväntas finnas till hands i butikerna.

Under nästa år väntas det även bli brist på svensk vitkål.

Enligt Anna-Mia Björkholm pressas många odlare av de låga priserna på importerad kål, vilket resulterar i att svenska kålodlare behöver sänka sina priser för att kunna konkurrera.

– Jag hoppas att den här säsongen kan bidra till att konsumenter får upp ögonen för den svenska kålen, många vill välja svenskt, men när de står i butiken blir det inte det utfallet, säger hon.

Bland de länder som säljer mest kål till Sverige finns Tyskland, Spanien och Nederländerna.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se "

" Så sattes en prislapp på Grönlandsisen

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Vad kostar klimatförändringarna?

I fyra decennier har årets ekonomipristagare William Nordhaus, som kommer till Sverige i veckan, brottats med frågan. Försöken att ge svar fortsätter att skapa debatt.

Grönlandsisen är två kilometer tjock, 240 mil lång och minst en miljon år gammal.

Men vad är den värd i pengar? Hur mycket kostar det om den stora inlandsisen smälter?

Det går, enligt årets ekonomipristagare William Nordhaus, att sätta ett slags prislapp på planetens klimatsystem.

Mer än 40 år efter att han började räkna på problemet belönas Nordhaus för att ha byggt ett modellsystem som rent matematiskt klarar att hantera samhällsekonomin, kolcykeln och klimatet samtidigt. Genomslaget har varit stort, både vetenskapligt och politiskt. FN:s klimatpanel använder metoder med ett nära släktskap till Nordhaus forskning.

Men modellerna har också skapat hård kontrovers. "Nästintill värdelösa", har andra nationalekonomer kallat dem. Den akademiska debatten pågår fortfarande om kostnad-nytta-analyserna är ett missbruk av naturvetenskapen och ett stickspår i människans stora framtidsfråga.

Thomas Sterner är professor i miljöekonomi vid Göteborgs universitet. Han hör till de inom fältet som kritiserar delar av Nordhaus forskning. – William Nordhaus förtjänar priset för sina metoder, men jag är rädd att hans slutsatser inte är tillräckligt långtgående.

Genom den stora Grönlandsisen går det att urskilja flera kontroversiella dilemman som gömmer sig i modellvärlden.

En sådan sak är att avsmältningen sträcker sig långt bortom den tidshorisont som politiker, företag och privatpersoner vanligtvis fattar beslut om.

Ett annat dilemma: Det går inte att veta med exakthet hur stabilt istäcket är. Flera brytpunkter, ”tipping points”, kan sätta in.

Vi tar problemen i tur och ordning.

1. Det stora marshmallowtestet

I det berömda marshmallowtestet ställde forskare fyraåringar inför ett dilemma: Här är en godisbit. Ät den nu, eller vänta i 15 minuter och få två bitar.

Psykologerna kallade det en studie i fördröjd tillfredsställelse. Men för ekonomerna är det ett slags test av diskonteringsräntan.

Alla människor värdesätter nuet mer än framtiden. Att få 100 kronor i dag är att föredra framför att få en hundralapp om ett år. Och ekonomerna kan utan vidare sätta en siffra på denna slentrianmässiga kortsiktighet.

Det kallas diskonteringsräntan, och den återspeglas varje dag på finansmarknaderna. Bland annat är den central för att värdera en aktie.

Men att diskontera de framtida kostnaderna för Grönlandsisens avsmältning – en process som kan ta tusentals år – är inte riktigt samma sak. Dilemmat har länge varit hetstoff i den kimatekonomiska debatten.

Ekonomiprofessor John Hassler, som forskar om sambandet mellan makroekonomin och klimatet och sitter i ekonomipriskommittén, talar om ”altruismens halveringstid”.

– Om vi sätter diskonteringsräntan till 0,1 procent betyder det att vi bryr oss hälften så mycket om människor som lever om 700 år som om oss själva.

Sätts diskonteringsräntan i stället till 3 procent – en vanlig siffra – minskar altruismens halveringstid från 700 år till 25 år. Med en högre diskonteringsränta krymper alltså klimatproblemen. Det är en av de saker som Thomas Sterner invänder mot.

– Frågan är om det är etiskt och vetenskapligt rätt att nästan strunta i problem som ligger långt fram i tiden.

2. Säker osäkerhet och osäker osäkerhet

Under minst en miljon år har Grönlandsisen smält och svällt i volym. Glaciologerna vet en hel del om historien. Man vet också att om hela den enorma Grönlandsisen smälter höjer det världshaven med över sju meter. Vilket är tillräckligt för att lägga nästan hela Nederländerna och stora delar av Danmark under havsytan.

Michael Oppenheimer är professor i geovetenskap vid Princetonuniversitetet och forskar på uppvärmningens skador.

– Det finns en enorm osäkerhet i frågan om olika skador av klimatförändringarna. Osäkerheten gäller den underliggande klimatvetenskapen och särskilt brytpunkterna, säger han.

Ovissheten är också stor kring Grönlandsisen. När och hur snabbt avsmältningen kan ske vet vi inte. De vetenskapliga studierna ger skiftande resultat. Två graders global uppvärmning skulle kunna vara tillräckligt för att rubba glaciärerna. Sex grader räcker helt säkert för att smälta istäcket i en process som blir oåterkallelig.

– Det är väldigt, väldigt stor osäkerhet i det här. Som Nordhaus själv har påpekat blir det som ett kasinospel med framtiden, säger John Hassler.

Osäkerheterna adderas i flera lager. Klimatförändringarna är ovissa. Glaciärernas stabilitet är inte helt känd. Översvämningens konsekvenser går inte heller att slå fast.

Men det har alltså inte hindrat Nordhaus från att försöka göra beräkningar. I en studie som färdigställdes tidigare i år summerar Nordhaus de olika kostnaderna för Grönlandsisens avsmältning. Om hela istäcket försvinner beräknas det slå ut 7 procent av världsekonomin, visar studien.

Man kan se problemet så här: Varje tank bensin som fylls i dag skadar Grönlandsisen med en summa som motsvarar mellan 14 öre och 22 kronor i framtida samhällsekonomiska kostnader. Det stora spannet beror just på valet av diskonteringsränta, visar Nordhaus studie. Alltså hur mycket vi bryr oss om framtiden.

Han ger dessutom en fingervisning om hur man med politiska medel kan försöka undvika en avsmältning av Grönlandsisen. En global skatt på koldioxid är standardverktyget som forskningen hänvisar till. Den skatten skulle behöva sättas till uppemot 1 300 kronor per ton koldioxid, om man vill försöka förhindra att Grönlandsisen förlorar mer än 10 procent av sin massa.

Är den räkneövningen till någon nytta? Thomas Sterner försvarar metoderna, även om han är kritisk till hur de används av Nordhaus. – Det finns de som retar sig på att ekonomer alltid ska räkna på allt. Men det modellerna gör är att de tvingar fram en transparent och redig vetenskaplig diskussion, säger han.

John Hassler framhåller att de modellsystem som Nordhaus har byggt kan anpassas till olika temperaturmål och brytpunkter i klimatsystemet. Modellerna klarar också olika diskonteringsräntor.

– Vi som forskare har ingen expertkunskap om hur man moraliskt ska väga framtida generationer, säger han.

De hårdaste kritikerna hävdar att studierna skapar en falsk klarhet i frågor som i själva verket inte går att räkna på. Professor Michael Oppenheimer håller inte med om att forskningen är lönlös.

– Med den inställningen skulle vi ha gett upp försöken att göra väderprognoser för länge sedan. Alla modeller har begränsningar. Både de ekonomiska och icke-ekonomiska faktorerna är osäkra. Framtidens tekniska utveckling är till exempel avgörande, även om vi inte vet mycket i den frågan. Har vi bara det i åtanke kan metoderna

vara värdefulla, upp till en viss nivå av uppvärmning, säger Michael Oppenheimer.

Han upprepar också att ödmjukhet och försiktighet är viktigt när man värderar resultaten. John Hassler instämmer.

– Det blir mycket dyrare för samhället om det visar sig att vi har underskattat klimatförändringarna, säger John Hassler.

– Slutsatsen är ändå att vi gör alldeles för lite åt klimatförändringarna. Det bekräftar modellerna, säger Michael Oppenheimer.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Fakta.

Årets ekonomipristagare, William Nordhaus, har nya beräkningar som visar hur högt en global koldioxidskatt kan behöva sättas för att förhindra att Grönlandsisen smälter mer än 10 procent: 1 300 kronor per ton. Svensk koldioxidskatt: 1 150 kronor per ton.

Om hela Grönlandsisen smälter höjer det världshaven med över sju meter. "

" Klimatkriget liknar inget annat krig

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

I teorin känner vi redan till faran, i praktiken har vi ingen aning om vad som väntar. Värmekriget utvecklar sig bokstavligt talat atmosfäriskt. Hur möter vi det? Den tyske kulturredaktören Tobias Haberkorn analyserar årets klimatdebatt och befarar att det krävs en krigsekonomi för att få den globala uppvärmningen under kontroll.

Klimatförändringarna övergår vår fattningsförmåga. De kommer inte plötsligt störtande över oss, utan smygande. Vi har känt till faran under flera decennier nu. Det rör sig inte om något konkret, enskilt ögonblick, utan om en kedja av dynamiska processer. Som inte bara för med sig storbränder, översvämningar, missväxter, klimatflykt – utan också det vackra vädret utanför vårt fönster. "Det vackra äger rum i det omedelbara och individuella, och det orätta äger rum på systemnivå", skriver den amerikanska konstnären Roni Horn om vår tids stora paradox. Konkret avses därmed vädret. På den oändligt blåa himlen sommaren 2018 gav sig världens fördärv till känna.

När fackmän talar om sammanhanget mellan väder och klimat säger de pliktskyldigt: vi blir alltmer säkra på att sannolikheten för extrema händelser ökar i takt med att jordens medeltemperatur stiger. Effekten vore större om de i stället sade: orsaken till skogsbranden utanför Berlin, till brandlukten som under morgontimmarna den 24 augusti 2018 fick tusentals berlinare att ringa polisen, står endast och allenast att söka i den stora mängd koldioxid som var och en av oss ger upphov till.

Tyskland behöver inte oroa sig för några tropiska cykloner. Inte ens under de torraste somrar som någonsin uppmäts drabbades tyska kommuner av dricksvattenbrist. De värsta konsekvenserna av klimatförändringarna låter i våra öron därför fortfarande som fiktiva eller mycket avlägsna verkligheter. Den som vill titta på något läskigt kan börja med valfri Youtubevideo från någon kalifornisk skogsbrand.

Störtflod, torka och flykt. I teorin känner ju vi redan till alltsammans. In på bara skinnet vet vi ännu inte vad det rör sig om.

Att den egna livserfarenheten inte överensstämmer med den mediala bilden är klimataktivismens största problem. Ju större, mer förödande, mer biblisk katastrofen sägs vara, desto djupare sjunker

klimatsyndarna i de tempererade zonerna ner i sin upplevda vanmakt. I boken "Face à Gaïa" sammanfattar den franske sociologen Bruno Latour denna förklamation hos den rikaste – av klimatförändringarnas följer minst drabbade – delen av mänskligheten med den så kallade preventionsparadoxen: ditt barn har blivit förkyllt eller din bil ger ifrån sig ett skumt läte. Erfarenheten säger att det inte är något att oroa sig över. Ändå går du med barnet till doktorn eller tar bilen till verkstaden.

Att förebygga den osannolika uppkomsten av en framtida skada är preventionens själva essens. Med klimatförändringarna förhåller det sig precis tvärtom: år efter år omvandlas prognoser till fakta. Om något nytt fortfarande låter sig sägas om den globala uppvärmningen så är det bara att allt går ännu snabbare än befarat. Isarnas bortsmältning är i verkligheten ännu mer dramatisk; havsytan stiger ännu tidigare än väntat. Skadan som sådan går ej att betvivla. Några åtgärder för att begränsa densamma vidtar vi likväl inte.

Årets hittills mest uppmärksammade klimatstudie är den så kallade Hothouse earth-artikeln. Den är skriven av en forskargrupp knuten till den amerikanske kemisten och klimatforskaren Will Steffen och handlar om så kallade "feedbacks", klimatprocesser som skulle kunna få den globala uppvärmningen att accelerera ohejdbart – till exempel om tinande permafrostmarker frigör metan eller om den solenergi som inte längre reflekteras av polarisen stannar kvar i havet. Även en uppvärmning på mellan 1,5 och 2 grader – en nivå som lär uppnås någon gång mellan 2030 och 2050 – skulle kunna utlösa såna brytpunkter och föra in jorden i en värmeperiod med upp till 6 grader högre temperatur än under förindustriell tid.

På frågan hur en effektiv kamp mot klimatförändringarna skulle se ut säger Hothouse earth-artikeln huvudförfattare samma sak som alla andra som ägnat sig åt frågan seriöst: jorden måste ut ur den kapitalistiska konkurrens- och tillväxtlogiken, ut ur "den så kallade nyliberala ekonomin". Det snabba tempo som denna omställning måste genomdrivas i förutsätter något som Will Steffen liknar vid en krigsekonomi (war footing). Om mänskligheten vill reducera den globala uppvärmningen till en tolerabel nivå måste de industrialiserade länderna i norr uppträda med den typ av beslutsamhet som annars bara uppstås under krig. EU kan i det läget inte längre som häromsistens debattera om huruvida europeiska bilars koldioxidutsläpp ska sänkas med 30, 35 eller 40 procent under 2020-talet. I stället måste man så fort som möjligt förbjuda förbränningsmotorer. EU vore också tvunget att ransonera köttkonsumtionen och flygresandet, packa in alla gamla byggnader i styrenplast och tvinga människor att växla in sina smartphones mot gamla Nokiatelefoner med en veckas batteritid.

Det klimatkrig som världen sedan länge befinner sig i liknar inget annat krig. Det är inte bara asymmetriskt, som de många regionala

konflikterna efter kalla krigets slut. Värmekriget utvecklar sig bokstavligen talat atmosfäriskt – atmosfären sprider ut växthusgasernas angrepp i tid och rum. Frontlinjens rörelsemönster är ungefär lika oberäknliga som vädrets. År eller årtionden i förväg vet man att temperaturen kommer att stiga och att torkor, stormar och översvämningar kommer att inträffa. Exakt var, när och med vilken intensitet attackerna slår till går dock endast att säga med några dagars eller veckors varsel.

Att skälla på jänkarna i allmänhet och deras oljeindustri i synnerhet är trivialt och självrättfärdigt. Kanske inte direkt felaktigt, men år 2018 inte heller tillräckligt. När Donald Trump förra året meddelade att USA skulle dra sig ur Parisavtalet uppfattades detta på goda grunder som en förolämpning mot de övriga 196 stater som undertecknat överenskommelsen. Vad man samtidigt glömmer bort är att endast en handfull länder för tillfället lever upp till Parismålen. Climate Action Tracker, en utvärderingssajt för de olika ländernas klimatpolitik som bland annat finansieras av det tyska miljödepartementet, listar sju stater vars utveckling ligger i linje med en global uppvärmning på omkring 2 grader i jämförelse med förindustriell tid: Bhutan, Costa Rica, Etiopien, Marocko, Gambia, Filippinerna och Indien.

I en skakande rapport från september i år konstaterar FN:s klimatpanel IPCC än en gång att även en uppvärmning på 1,5 grader skulle få dramatiska konsekvenser för livet på jorden. Debra Roberts, klimatforskare vid IPCC, kallar de kommande åren för ”de förmodligen viktigaste i mänsklighetens historia.” Oceanforskaren Mojib Latif räknar med ”flyktingströmmar av hittills okänd omfattning och en extrem försämring av säkerhetsläget på jorden”, såvida inte uppvärmningen hålls ”betydligt under 2 grader.” Endast Marocko och Gambia, som tillsammans har 37 miljoner invånare, går i en riktning

som får 1,5 grader att framstå som realistiskt. EU-ländernas uppvärmningsutveckling ligger mellan 2 och 3 grader. Även om de håller sina mest ambitiösa löften, vilket de för närvarande alltså inte gör, går den europeiska utvecklingen i riktning mot en temperatur vid vilken klimatet med största sannolikhet inte längre går att kontrollera. I den bemärkelsen utgörs klimatkonventionens partskonferenser (COP) endast delvis av förhandlingar om utsläppsprocent, teknologier och tidsplaner. När staterna på mötet i Katowice i december definierar mål som de hur som helst inte kommer att uppnå så förstärker det intrycket av att klimatförändringarna egentligen inte pågår här och nu, utan i ett fiktivt framtida universum. Orealistiska mål är icke desto mindre bättre än inga mål.

Vad man på klimatkonferenser i mycket högre utsträckning faktiskt förhandlar om är erkännandet av skuldförhållandena. Frågan är inte längre bara hur framtida skador ska kunna minimeras. Frågan är också hur de som redan har orsakat och fortsätter att orsaka skada förhåller sig till dem som åsamkas skada. Vilket skadestånd har de klimat-skadade rätt att hoppas på? Vilka länder, städer, befolkningsgrupper, djur och biosystem bör kunna utkräva finansiell, symbolisk eller åtminstone moralisk gottgörelse? Om det fanns en världsklimat-tribunal, vem skulle man då inför hela planetens historia kunna anklaga? Och för hur många procent av den samlade katastrofen?

Den i Paris framförhandlade proportionella fördelningen av de utsläpp som i fortsättningen ska tillåtas – 20 procent för Kina, 18 för USA och så vidare – utgör ett nyckeldokument vid en eventuell framtida skuldfördelning. Att företrädare för 195 länder officiellt godkänt IPCC-rapporten från september 2018 är i detta sammanhang ingen oväsentlig nyhet. Nästan alla världens regeringar, inklusive den amerikanska, bekräftar därmed åtminstone indirekt att de erkänner

klimatpanelens expertis. Ingen kan i efterhand komma och säga att de inte kände till fakta.

Vad finns då alltså kvar att hoppas på och vad återstår att göra? Psykologiskt fatalt vore att bara ge efter för den nyhetslogik som vidmakthålls av ständigt nya klimatstudier, rapporter och prognoser.

Dessa uppdagar å ena sidan nya risker och understryker därmed nödvändigheten i att mänskligheten skyndsamt och revolutionärt skrider till verket. Å andra sidan går skrämselflicka lätt över i hopplöshet. Redan de gamla beräkningarna visade att vi var för långsamma för att hålla oss till 2-gradersmålet – och nu kommer klimatförändringarna accelerera av sig själva?

Föreställningen att en ambitiös klimatpolitik är både logistiskt komplicerad och omöjlig att sälja in hos väljarna präglar egentligen samtliga tyska partier utom miljöpartiet i alla frågor som rör tyska bilar eller tyskt kol.

Den som ger upp nu glömmer hur snabbt saker och ting ofta förändrats i mänsklighetens historia. Krigsekonomier har det funnits många av och människor såg till att anpassa sig till dessa. Att en ancien régime faller samman – i så pass revolutionära termer resonerar Bruno Latour om dagens värld – märker varken regenterna eller folket förrän det verkligen inträffar.

I en av de vackraste texter som skrivits mot klimatpessimismen jämför författaren Rebecca Solnit dagens klimataktivister med 1800-talets förkämpar för slaveriets avskaffande eller dissidenterna i det sovjetiska Gulagsystemet. De som engagerar sig för det rätta gör det inte för att de tror att det kommer att fungera. De gör det för att det är

rätt. Etiskt handlande behöver inga större skalor än så för att vara etiskt.

Tobias Haberkorn"

"FN:s stora klimatmöte 2018 (COP24) hålls i Katowice, Polen, 2–14 december. Här träffas representanter för alla länder som har skrivit under klimatkonventionen för att förhandla om hur man ska gå vidare för att möta klimathotet.

Tobias Haberkorn är kulturredaktör på den tyska tidningen ZEIT ONLINE.

Texten har tidigare publicerats där och trycks här i förkortat skick. Översättning från tyska: Johan Wollin. "

" Rekordstor avsmältning av de svenska glaciärerna

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Glaciärerna i norra Sverige smälte rekordmycket under sommaren, visar nya beräkningar från Stockholms universitet. – Det är väntat, vi har länge sett hur de ökande temperaturerna har ätit på glaciärerna, säger Ninis Rosqvist, professor och chef för Tarfala forskningsstation.

Årets rekordvarma sommar gick så hårt åt glaciärerna i fjällvärlden att även forskarna blev förvånade. Juli var rekordvarm och i början på augusti stod det klart att Sverige fått en ny högsta punkt eftersom Kebnekaises sydtopp som är en liten glaciär hade smält så mycket att den skulle bli lägre än nordtoppen. Under juli smälte sydtoppen från 2 101 meter över havet till 2 097 meter den 31 juli, det innebar att den smälte med i genomsnitt 14 centimeter per dygn och att den bara var 20 centimeter högre än nordtoppen.

– Det rann vatten vid kanten av glaciären, berättar Gunhild Ninis Rosqvist, professor i geografi med inriktning på naturgeografi vid Institutionen för naturgeografi, samt chef för Tarfala forskningsstation vid Kebnekaise.

En inofficiell mätning som bekräftade att Sydtoppen förlorat sin tätopposition gjordes en tid senare, men på grund av dåligt väder gjordes årets slutmätning en bit in i september då det redan hade hunnit komma mer snö så slutresultatet av årets officiella mätningar blev att

Sydtoppen och Nordtoppen var exakt lika höga, 2 096,8 meter över havet.

Det är främst den extrema värmen under juli som har påverkat glaciärerna i området. Medeltemperaturen i Tarfala för månaden blev 12,8 grader, en hisnande bit över genomsnittet för perioden 1961–1990 som är 6,4 grader, och även en bra bit över genomsnittet för perioden 1991–2018 som är 8,1.

Att genomsnittstemperaturen har blivit så mycket högre för den senare perioden är ett tydligt tecken på den värmande trend som pågår både globalt och i Sverige och där områden närmare Arktis värms snabbare än det globala genomsnittet.

Och årets extremvärme påverkade alla glaciärer i de svenska fjällen. – Hos en av glaciärerna i Tarfala, Isfallsglaciären, bröts en stor del av nederdelen loss. När det blir så mycket smältvatten så börjar isen glida och det kan få stora konsekvenser, säger Ninis Rosqvist. – Det här är väntat. Vi har länge sett hur den stigande temperaturen äter på glaciärerna.

Enligt preliminära beräkningar efter sommarens mätningar var avsmältningen rekordstor. Att beräkna glaciärers budget är inte helt okomplicerat, under vintern tillförs snö och glaciärytan byggs på. Under sommaren smälter snö och is, hur mycket beror på temperaturen.

Forskarna mäter snöns och isens nivåer på olika mätpunkter, och räknar om vad vinsten eller förlusten av snö eller is motsvaras av i vatten, ungefär som en havsyta. Detta blir ett mått på en massbudget

eller massbalans, är summan noll har det inte skett någon förändring, blir det minus har glaciären minskat.

För Storglaciären, där det finns långa mätserier, har forskarna räknat fram att summan blev –1,57 i år, väldigt förenklat är det som att säga att hela ytan av glaciären, som är tre kvadratkilometer stor, har blivit 1,57 meter lägre.

– Det är en väldig smältning, det är ett rekordår. Krympningen är uppenbar, det är inte bara arean som minskar, utan hela volymen minskar väldigt mycket.

– Och nu har det varit många år med stor avsmältning och minussiffror, förra året var det lite plus, men trenden att glaciärerna minskar är tydlig, säger Ninis Rosqvist.

I fjällområdet Sylarna i västra Jämtland har delar av glaciären brutits sönder och kollapsat, meddelar Länsstyrelsen. Nytagna bilder från luften visar att isen spruckit mycket mer än vad man tidigare trott. – Den har spruckit mer än vanligt och delar av den har kollapsat. I år har det varit väldigt varmt så mycket av snön har försvunnit, då blir sprickorna väldigt tydliga, säger Tomas Bergström, miljöövervakare vid länsstyrelsen i Jämtland.

Att glaciärer smälter är i sig inget nytt. Men att den i Sylarna nu delats i två är en indikation på ett större problem, enligt Tomas Bergström. – Det ger en tydlig visualisering av det klimat vi har haft de senaste åren och det vi har i dag. Alla glaciärer smälter och krymper, men det är vanligtvis en lång process som tar flera år. Nu har den spruckit mer än vanligt, säger han.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se
Ivan Solander
ivan.solander@dn.se "

"Fakta.

Sveriges glaciärer smälter allt snabbare till följd av klimatförändringen. Ungefär en tredjedel av glaciärernas area har smält bort på hundra år. För hundra år sedan fanns drygt 290 svenska glaciärer, i dag har omkring 30 av dem försvunnit helt.

Kebnekaises sydtopp består av en cirka 40 meter tjock glaciär och -höjden varierar. Toppens höjd i meter över havet:

2010: 2 102

2011: 2 100

2012: 2 102

2013: 2 099

2014: 2 097,5

2015: 2 097,8

2016: 2 097,1

2017: 2 098,5

2018: 2 096,8

Källa: Tarfala forskningsstation "

"FN-chefen: Det är en fråga om liv och död

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

Klimatförändringen är redan en fråga om liv och död, - ambitionerna i klimatarbetet måste höjas. Det sa FN:s general-sekreterare Guterres när han talade vid invigningen av FN:s klimatmöte (COP24) i Katowice på måndagen.

På måndagen hölls den officiella invigningen av COP24 med länders regeringschefer eller andra representanter på plats för att ge eftertryck åt betydelsen av mötet.

”Det är det viktigaste mötet sedan Paris 2015”, sa FN:s generalsekreterare António Guterres i sitt inledningsanförande. Anförandet var skarpt, han sa bland annat att klimatförändringen redan i dag är en fråga om liv och död för människor. Guterres sa att han var där för att leverera fyra raka meddelanden; att vetenskapen kräver kraftigt höjda ambitioner, att Parisavtalet har lagt fram ramverket för att agera och nu måste vi göra det genomförbart, att vi har ett kollektivt ansvar i att undvika ett globalt klimatkaos, finansiera åtaganden och hjälpa de mest sårbara samhällena, att klimatåtgärder ger möjligheter att förbättra världen.

Miljöminister Karolina Skog (MP) var Sveriges representant vid invigningen eftersom statsminister Stefan Löfven (S) har fullt upp med regeringsbildningen.

– Jag tycker det är en spännande dynamik att vara här i ett koldistrikt och prata klimat. Det blir uppenbart hur stora utmaningar det finns i länder där både infrastruktur och ekonomi är baserade på kolet.

– Det är stora förändringar som krävs, det handlar om en stor - samhällsomställning, en genomgripande transformering, inte små förändringar i marginalen. Det fokuserade också FN:s general-sekreterare på i sitt tal.

Värdlandet Polen hade valt ”just transition”, rättvis övergång till ett samhälle med låga utsläpp, som tema för inledningsdagen, ett ämne som är högaktuellt för landet.

– Den polske presidenten utvecklade i sitt anförande hur de ser på rättvis övergång och varför de har valt att lägga mötet här i Katowice och koldistriktet. De lyfter fram att all klimatomställning måste göras på ett sätt där hela samhället är involverat, att vi inte ska välja ekonomi eller klimat. Vi måste klara båda, säger Karolina Skog. Förhandlingarna är redan i full gång på klimatmötet som pågår till den 14 december.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Greta Thunbergs tal inför FN-chefen. **"Världens ledare uppträder som barn"**

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

I 25 års tid har ett otaligt antal människor stått inför FN:s klimatkonferenser och bett världens ledare att stoppa utsläppen av växthusgaser. Men det har uppenbarligen inte fungerat eftersom utsläppen bara fortsätter öka. Så jag tänker inte be dem om någonting. I stället så kommer jag att be medierna att börja behandla krisen som en kris. I stället kommer jag att be - människor runt om i världen att inse att våra politiska ledare har svikit oss.

För vi står nu inför ett existentiellt hot och det finns inte längre någon tid att fortsätta på den här vansinniga vägen vi färdas på.

Rika länder som Sverige måste minska sina utsläpp med minst 15 procent varje år för att nå 2-gradersmålet. Man skulle kunna tro att medierna och alla politiker inte skulle prata om någonting annat. Men ingen nämner det ens.

Inte heller pratar någon om att vi har påbörjat den sjätte massutrotningen och att upp till 200 arter dör ut varje dag.

Och kanske viktigast av allt, så är det ingen som pratar om rättvisaspekten som uttryckligen står överallt i Parisavtalet och som är en absolut grundförutsättning för att det över huvud taget ska fungera på en global nivå. Det innebär att rika länder som Sverige, med dagens utsläppstakt, måste nå nollutsläpp inom 6–12 år, så att människor i resten av världen ska få en möjlighet att höja sin levnadsstandard

genom att bygga lite av all den infrastruktur som vi redan har byggt. Som till exempel sjukhus, elektricitet och rent dricksvatten.

För hur kan vi förvänta oss att länder som Indien, Colombia och Nigeria ska bry sig om klimatkrisen när vi, som redan har allt, inte ens bryr oss om våra faktiska åtaganden inom Parisavtalet?

Så när skolan började i augusti i år satte jag mig på marken utanför Sveriges Riksdag och skolstrejkade för klimatet.

Det finns de som säger att jag borde gå i skolan i stället. Det finns de som säger att jag borde bli klimatforskare så jag kan "lösa klimatkrisen". Men klimatkrisen är redan löst. Vi har redan alla fakta och lösningar.

Och varför ska jag studera för en framtid som snart kanske inte finns? Varför ska jag lära mig en massa fakta när den viktigaste faktan helt uppenbarligen inte betyder nånting för vårt samhälle?

I dag förbrukar vi över 100 miljoner fat med olja varenda dag. Det finns ingen politik som kan ändra på det. Det finns inga regler för att vi ska få den oljan att stanna kvar i marken. Så vi kan inte längre rädda världen genom att följa reglerna.

För reglerna måste ändras.

Så vi har inte kommit hit för att be världens ledare att bry sig om vår framtid. De har alltid ignorerat oss förut och de kommer ignorera oss nu också.

Vi har kommit hit för att säga att en förändring är på väg, vare sig de vill eller inte. Människor kommer att resa sig och anta utmaningarna vi står inför. Och eftersom våra politiska ledare uppträder som barn, måste vi ta det ansvar som de borde tagit för länge sen.

Greta Thunberg "

”Utsläppsfritt om 15–20 år”

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

"SAS sålde över 30 miljoner flygturer under 2018 och flygbolagets vinst var högre än väntat. Samtidigt växer kritiken mot flygets klimatpåverkan.

Under 2018 hade SAS fler passagerare än någonsin tidigare samtidigt som bränslenotan blev högre. Företagets vd Rickard Gustafson, är sammantaget nöjd med rapporten för det tredje kvartalet.

– Vi gläds åt resultatet och vill fortsätta i samma riktning när vi tar oss an 2019, säger han.

Hur ser ni på bränslepriserna framöver?

– Oljepriset svänger rejält, där bränslepriserna är på väg upp. Vi kommer att fortsätta utveckla vårt erbjudande och flyga dit våra kunder vill att vi ska flyga när de vill flyga dit, säger han.

Hur har ni märkt av flygskatten?

– Vi avvaktar med besked om den direkta effekten på kundefterfrågan till efter vinterperioden. Jag kan konstatera att SAS har betalat över 200 miljoner kronor i flygskatt i Sverige och över 600 miljoner kronor i Norge till något som inte gör industrin hållbar eller som har någon positiv påverkan på miljön. Jag anser att pengarna kan användas på ett bättre sätt i omställningen mot att göra flyg till ett hållbart resande, säger Rickard Gustafson.

När kommer flyget kunna vara hållbart?

– Jag är övertygad om att mänskligheten fortsätter att driva teknologisk utveckling. En dag kommer en ny teknologi som gör det möjligt att driva ett stort kommersiellt flyg utan utsläpp. Men det kommer säkert att ta 15–20 år innan den verkligheten är uppfylld. SAS har som ambition att som företag minska klimatavtrycket med 25 procent till år 2030.

Rickard Gustafson anser att SAS har ett stort ansvar att medverka till att begränsa den globala uppvärmningen.

– Vad vi kan göra här och nu är att investera i nya flygplan som är 15–18 procent mer bränsleeffektiva än traditionella flygplan och som därmed släpper ut mindre mängd koldioxid. Vi vill kunna tanka biobränsle. Det har en direkt påverkan och är möjligt i dag om man kan göra produktionen storskalig. Vi försöker också göra det lättare för konsumenterna att klimatkompensera.

Anser du att vi kan fortsätta flyga i den utsträckning vi gör?

– Jag tror att världen behöver flyget. Det ligger till grund för den välfärd vi alla åtnjuter och skapar en tolerant värld omkring oss. Vi måste se till att människor ska kunna fortsätta flyga men självklart inte med ett negativt miljöavtryck. Långsiktigt ska teknologin lösa det, här och nu finns andra åtgärder vi måste ta och det är vi beredda att göra. Det mesta pekar på att flyget inte hinner ställa om i tid för att hålla riktlinjerna för den globala uppvärmningen. Hur resonerar ni kring det?

– Jag vet inte om jag håller med. Biobränsle finns redan och tekniken tillåter att det används för att flyga med. Den tillverkning av biobränsle som sker går främst till lastbilar. Det går att ställa om och det går att utöka produktionen till biobaserat jetbränsle redan nu. Vad som krävs

är rätt incitament som gör att fler företag vill satsa på den typen av produktion, säger Rickard Gustafson.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se "

"Fakta. SAS tredje kvartalet

Intäkterna uppgick till 44,7 miljarder kronor jämfört med 42,7 miljarder kronor i fjol. (augusti-oktober). Vinst före skatt uppgick till 809 miljoner kronor, jämfört med 657 miljoner kronor under samma period i fjol.

Dyrare bränsle och en svag krona uppges ha påverkat företaget negativt. Bränslekostnaderna var cirka 700 miljoner kronor högre under det fjärde kvartalet 2018 jämfört med samma period under 2017. Till följd av det goda resultatet tilldelar företaget de anställda 100 miljoner kronor i bonus. "

" Vårt beroende av dagens livsstil påminner om heroinberoende

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Värmerekord slås runt om jordklotet, glaciärer smälter, skördar minskar, men hittills fortgår livet som om inget hänt. Förlusten av biologisk mångfald och hotet mot mänsklighetens existens verkar inte beröra. Utsläppen av koldioxid fortsätter att öka. Jordens befolkning förväntas öka minst ytterligare ett par decennier, samtidigt som resurserna håller på att uttömmas.

Det är lätt att argumentera för att vara generös när det finns resurser i överflöd, förvisso ojämnt fördelade. Humanism, liberalism och mänskliga rättigheter sätts på prov den dag födan börjar bli knapp. Vem avstår den föda som är avsedd för mina egna barn till förmån för de barn som finns i flyktingläger? Den civilisatoriska fernissan har tidigare i historien visat sig vara tunn och människor har prioriterat kampen för överlevnad. Det är svårt att veta hur man ska förhålla sig till detta framtidsscenario och vad ska man förbereda sina barn och barnbarn på. Ett förhållningssätt är att undvika obehagliga sanningar för att inte skapa onödig oro och ångest. Denna "strutsstrategi" fungerar så länge våra försvars- och förnekelsestrategier inte översvämmas av obehagliga fakta och känslor.

Ett annat förhållningssätt, som företrädesvis kommer till uttryck vid klimatmöten, är att låta pseudolösningar eller otillräckliga åtgärder ge sken av handlingskraft, men egentligen är det ett uttryck för passivitet. Ett tredje sätt som kan resultera i två olika lösningar är att utgå från kända vetenskapliga fakta angående den globala uppvärmningen.

Politiker och ledare kan inse allvaret och fatta nödvändiga beslut, exempelvis skatt på fossila bränslen. Det blir sannolikt en smärtsam omställning, penningen som värdemätare måste ersättas av parametrar som avspeglar planetens hälsa. Den sista lösningen är att konstatera att mänskligheten är oförmögen att försvara sig mot klimathotet och de som har möjlighet kan hoppas på att rädda sina mänskliga gener till framtiden genom att förbereda sig för katastrofen, så kallad "prepping".

Min bild är att vårt beroende av vår nuvarande livsstil påminner om det beroende som jag möter hos en heroinist. Förnekelsen, undanflykterna och oförmågan att bryta beroendet är detsamma. Min hypotes är att grunden står att finna i dopaminsystemet, som tidigare tjänat oss väl i kampen för tillvaron, men som nu kanske bidrar till vår undergång.

Människan har historiskt sett varit en överlevare med otrolig förmåga till anpassning och kreativitet. I den nu aktuella situationen behövs innovationer och kreativa individer mer än någonsin. Vilka förutsättningar behöver vi skapa för att kreativiteten ska spira?

Greta Thunberg som demonstrerat utanför riksdagshuset i snart ett halvår har väckt internationell uppmärksamhet. Hennes mod och kompromisslöshet, samt förmåga att formulera det de flesta av oss innerst inne vet, är en orsak till att hon tränger igenom mediebruset. Hennes diagnos, Aspergers syndrom, är en förutsättning för de egenskaper som gör att hennes budskap sprids globalt. Även om Greta aldrig skulle låta sig exploateras, finns det säkert individer som försöker. Trots allvaret i hennes budskap, mänsklighetens överlevnad, finns en strävan hos stora delar av samhället att marginalisera, ignorera, och tysta rösten från Mynttorget. Det vilar ett stort ansvar på alla oss andra som delar Gretas oro att stödja henne i ord och handling.

Olle Hollertz, psykiater, Kristdala "

" Despoti. Ingen av mina kritiker har ändrat min åsikt om klimathotet, skriver Torbjörn Tännsjö

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Min artikel om klimatdespoti har väckt starka känslor och en ensartad reaktion, som hos Per Bauhn (DN, 4/12) uttrycks så här: "Kanske är det inte nödläget som påkallar önskan om diktatur, utan snarare entusiasmen för någon form av diktatur som får vissa tänkare att leta efter ett nödläge som kan marknadsföra ett undantagstillstånd."

Johan Hakelius skrev i Expressen (2/12): "Ni som känner att mänsklighetens enda hopp är despotin, ni som skriver drapa efter drapa om fega demokratiska beslutsprocesser, otidsenlig nationell suveränitet och världsledares brist på hårdhandskar, var vänliga att precisera er."

Det är tråkigt att behöva förklara att jag inte hyser någon hemlig längtan efter diktatur och att jag aldrig kritiserat demokratins "fega" beslutsprocesser. Sådana spekulationer om mina motiv tar fokus från den viktiga fråga vi måste ta på allvar. Hur ska det globala existentiella klimathotet hanteras?

Mitt resonemang utgår från att hotet är reellt. Uppvärmningen är ett faktum och den är orsakad av mänsklig aktivitet. Tiden är dessutom kort. Vi kan bara avvärja det existentiella hotet om vi omgående gör något drastiskt för att eliminera utsläppen av växthusgaser.

Nästa antagande jag gör, är att den globala anarkin (det Westfaliska systemet baserat på det Hakelius kallar "nationell suveränitet") hindrar oss från att lösa problemet. Vad som kallats allmänningens problem medför att det inte går att stoppa utsläppen genom förhandlingar mellan oberoende stater. Ingen tjänar för egen del på att själv göra eftergifter, alla tjänar på att andra får bära bördorna och kollektivt vandrar vi mot avgrunden. Det kollektiva beslutsproblemet drabbar demokratier och icke-demokratier i lika grad.

Då jag är demokrat har jag länge ansett att bästa lösningen är global demokrati, en världsregering, demokratiskt utsedd, som lagstiftar globalt för allas bästa. Det som fått mig att resignera beträffande den lösningen är att det rimligen tar mycket lång tid att etablera en sådan. Vi har inte den tiden till vårt förfogande.

Om allt detta är riktigt så står mitt hopp till någon form av global despoti. Den får lösa de akuta problemen och vårt långsiktiga arbete för global demokrati får sedan ta vid.

Det har sagts mig att vi redan lever med olika globala despotiska institutioner så som världsbanken och internationella valutafonden (IMF). Det är sant, och det gör att min förhoppning om en räddning genom global despoti är mer realistisk och samtidigt mera välbekant än man kanske först tror då man möter uttrycket. Tänk på hur Världsbanken och IMF kunnat påtvinga Grekland en nyliberal politik. Samma typ av tvång kunde utövas mot världens stater för ett bättre syfte: vår kollektiva räddning.

Ingen av mina kritiker har fått mig att ändra uppfattning. Vad de skulle behöva göra är att få mig att ge upp några av förutsättningarna för mitt resonemang.

Har jag fel då jag påstår att vi inte kan lösa problemen genom fria överenskommelser mellan oberoende stater? Det kommer att visa sig redan under klimatmötet i Katowice. Min pessimism kvarstår provisoriskt. Om någon vecka vet vi.

Har jag fel då jag fäster tilltro till klimatvetenskapen? Existerar inget hot? Eller har vi åtminstone ingen brådska?

Jag saknar egen sakkunskap men jag har svårt att föreställa mig att den samlade expertisen har fel. Misslyckas världens stater i Katowice ser det mörkt ut.

Ännu en möjlighet kvarstår. Jag är kanske alltför upptagen vid frågan om vår kollektiva existens. En inflytelserik tänkare har påstått att det är "en pipa snus" om mänskligheten dukar under. Andra, ekologiskt tänkande personer, har tyckt att det är nog om det växer gräs på vår kollektiva massgrav.

Min bedömning är annorlunda och den har inte ändrats. Det yttersta onda är om allt kännande liv på vår planet släcks i förtid.

Torbjörn Tännsjö "

”Parismålen kan rädda en miljon liv”

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Om världen når Parisavtalets mål skulle en miljon människors liv kunna räddas årligen, enligt en WHO-rapport. Hälso- nyttan skulle därtill vida överträffa omställningskostnaderna, hävdar forskarna.

Sju miljoner människor dör årligen till direkt följd av luftföroreningar, enligt rapporten från Världshälsoorganisationen, WHO. En omställning i alla led skulle radikalt minska problemen med icke-smittsamma sjukdomar, skriver forskarna som kvantifierar antalet räddade liv per år till omkring en miljon år 2050.

– Klimatförändringarnas verkliga kostnader känns i våra lungor och sjukhus. De förorenande energikällornas hälsobörda är nu så stor att en övergång till renare och mer hållbara alternativ till energiförsörjning, transport och livsmedelssystem lätt betalar sig själv, säger WHO:s folkhälsochef Maria Neira.

WHO påpekar att klimatvänliga omställningar också har positiva földeffekter och tar som vardagligt exempel att en övergång från transport med motorfordon till cykel innebär allmänt bättre hälsa. Organisationer som omfattar 13 miljoner läkare, sköterskor och andra inom vårdsektorn har enats i förslaget att beräknade hälsokostnader ska ingå i alla underlag för beslutsfattande i både offentlig och privat sektor.

– Parisavtalet är potentiellt århundradets starkaste hälsoöverenskommelse. Bevisen visar tydligt att klimatförändringar redan

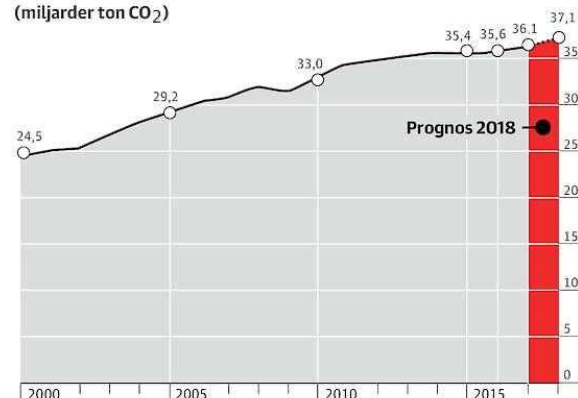
har allvarlig påverkan på människors liv och hälsa. De hotar grundläggande saker vi alla behöver för god hälsa – ren luft, rent dricksvatten, näringsrik mat och en trygg tillvaro. Vi har inte längre råd att vänta med att vidta åtgärder, säger WHO:s chef Tedros Adhanom Ghebreyesus.

Ossi Carp

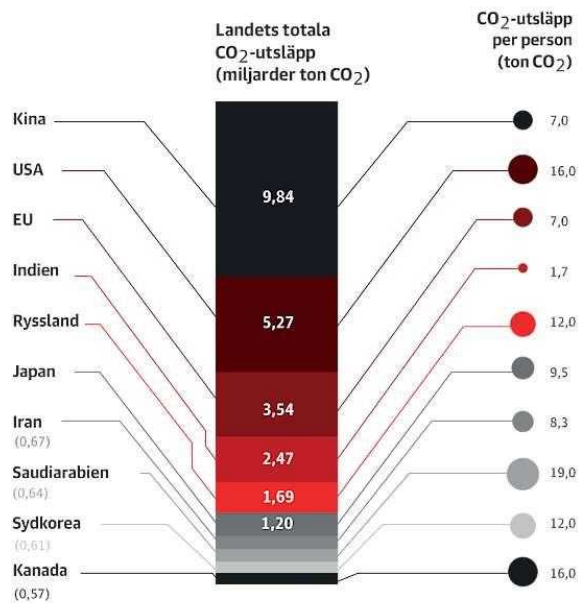
ossi.carp@dn.se #

Världens totala koldioxidutsläpp

(miljarder ton CO₂)

De tio största utsläppsländerna 2017

Grafik: Elin Lindwall Källa: globalcarbonatlas, the Future Earth Media Lab for the Global Carbon Project

" Utsläppen av koldioxid ökar i världen

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

De globala utsläppen av koldioxid kommer att sätta nytt rekord 2018. Enligt beräkningar kommer de att öka med mer än 2 procent under året. Det är andra året i rad som utsläppen ökar efter att tidigare ha legat still under tre år.

Rapporten från forskare vid University of East Anglia och Global Carbon Project om att koldioxidutsläppen ökar kommer samtidigt som världens länder är samlade i polska Katowice för att enas om hur utsläpp ska minskas och målen i Parisavtalet ska nås.

Enligt forskarnas beräkningar kommer utsläppen av koldioxid att öka med cirka 2,7 procent i år jämfört med 2017, det skulle innebära utsläpp av 37,1 miljarder ton koldioxid under 2018. Anledningen är ett ökat användande av kol för andra året i rad och fortsatt ökad användning av olja och gas.

– Den globala efterfrågan på energi ökar i högre takt än fossila bränslen fasas ut. Förnybar energi ökar snabbt men ännu inte tillräckligt snabbt för att vända den globala utsläppstrenden, säger professor Corinne Le Quéré, chef för Tyndall Centre för klimatforskning och huvudförfattare till studien.

Efter att ha stigit under lång tid låg koldioxidutsläppen någorlunda still under åren 2014–2016. Många hoppades att det tydde på att de kanske till och med skulle börja minska, men fick till sin besvikelse se att utsläppen under 2017 ökade med 1,6 procent. Årets ökning är ännu kraftigare, vilket oroar forskare.

– Den fortsatta ökningen av de globala utsläppen är djupt oroande. IPCC:s rapport om riskerna med en global uppvärmning på 1,5 grader var ett dystert uppvaknande även för många av oss inom vetenskapen, säger Amy Luers, chef för Future earth, ett globalt nätverk för hållbarhetsforskare.

Användningen av olja ökar kraftigt i de flesta regioner, vilket medför ökade utsläpp från bilar och lastbilar. Även flyget bidrar till ökad oljeanvändning. Gasen har ökat när industrins användning av kol minskade.

Kolanvändningen ligger fortfarande 3 procent under toppnivån men förväntas öka i år på grund av högre energianvändning i Kina och Indien, bland annat beroende på ökad industriproduktion.

Världens tre största utsläppsländer ökar alla sina utsläpp i år: Kina står för 27 procent av de globala utsläppen och kommer enligt forskarnas beräkningar att öka med cirka 4,7 procent i år.

USA står för 15 procent av de globala utsläppen och de beräknas öka med cirka 2,5 procent i år, efter flera års minskningar. Orsakerna är bland annat att kallt väder har ökat behovet av uppvärmning och varmt väder ökat behovet av luftkonditionering.

Indien står för cirka 7 procent av de globala utsläppen och förväntas öka dessa med cirka 6,7 procent i år.

EU står för cirka 10 procent av de globala utsläppen och de förväntas minska en aning, minus 0,7 procent.

Utsläppsrapporten är en av flera vetenskapliga rapporter den senaste tiden som samtliga lyfter fram att utvecklingen går åt fel håll om klimatförändringen ska bromsas.

–Vetenskapen är tydlig; vi måste halvera de globala utsläppen till 2030 om vi ska hålla den globala uppvärmningen under 2 grader. Varje års försening innebär att möjligheten att nå målet successivt minskar, säger Johan Rockström, professor och chef för Potsdaminstitutet för klimatforskning.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta. Varmare väder när växthuseffekten förstärks

När halten av växthusgaser ökar i atmosfären gör de att mer värme stannar kvar vid jordytan. Jordens naturliga växthuseffekt förstärks, temperaturen stiger och gör att klimatet förändras.

Koldioxid är en av växthusgaserna och den främsta orsaken till att växthuseffekten förstärks. Ju mer koldioxid i atmosfären, desto varmare.

Koldioxid frigörs när fossila bränslen som naturgas, kol, olja, diesel och bensin används.

Även avverkningen av skog påverkar atmosfärens halt av koldioxid eftersom växande skog normalt tar upp koldioxid."

" Köttet minskar snabbt på svenskarnas matbord

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Under 2017 minskade svenskarnas köttkonsumtion med 2,2 kilo per person, den största årliga minskningen sedan 1990. Samtidigt ökar svensk köttproduktion, enligt Jordbruksverkets siffror.

I snitt minskade varje svensks köttkonsumtion med 2,2 kilo under förra året, vilket motsvarar 2,6 procent. Allt tyder på ett liknande resultat under 2018, under de första nio månaderna gick samma siffra ned med 1,8 kilo per person.

– Hänsyn för klimatet, djurens välfärd och hälsotänk är de stora värden som styr i dag. Sedan är kanske inte alla intresserade av de frågorna men de hakar på trenden när den är lättillgänglig, säger Åsa Lannhard, köttexpert på Jordbruksverket.

Samtidigt som den inhemska konsumtionen går ned i rask takt ökar svensk köttproduktion. Under 2018 har produktionen av kött ökat med 3 till 4 procent. Detta är också en konsekvens av svenskarnas matvanor. Efterfrågan på svenskt kött och ekologiskt fortsätter att öka och import av kött från andra länder har minskat stadigt de senaste åren.

– Under en lång tid steg importen av kött, men för fem år sedan såg vi en tydlig vändning. Det har att göra med samma värden, men kan

också påverkas av att böndernas status har höjts. Fler vill ha närodlat och vill värna om den svenska bonden, säger Åsa Lannhard.

Fokus på klimat, hälsa och djuretik ger också ringar på vattnet så att även restauranger ändrar sitt utbud, vilket också det ger utslag i statistiken, enligt Åsa Lannhard.

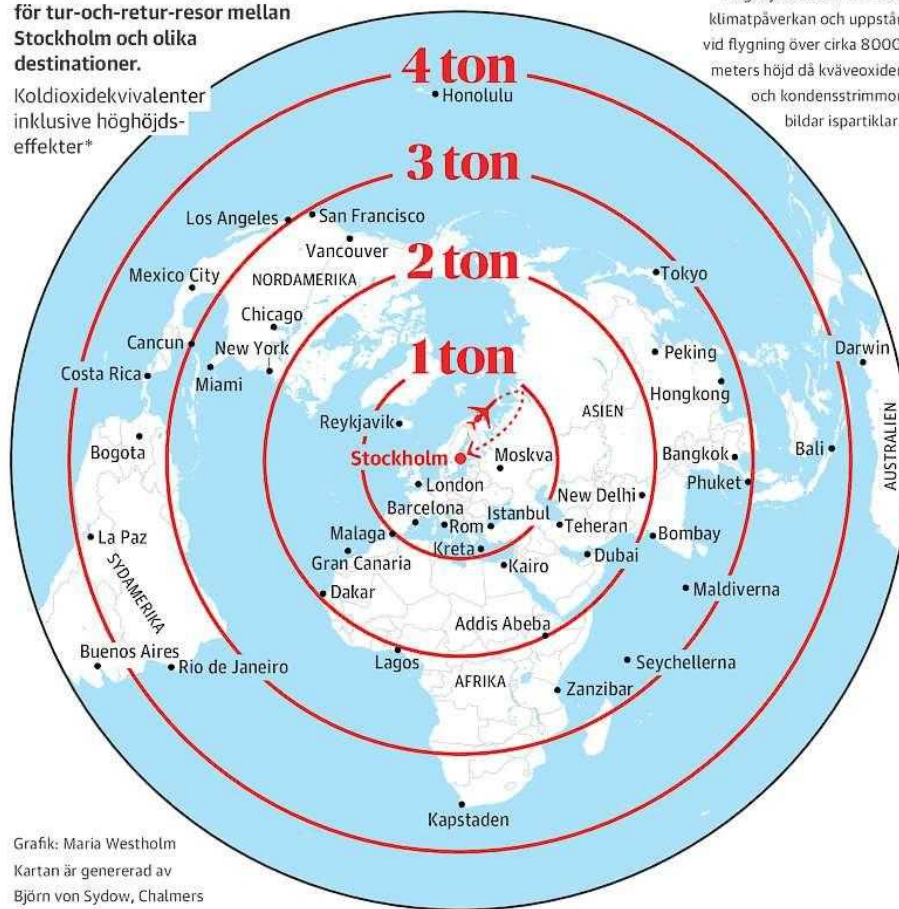
Men totalt sett äter svenskarna relativt mycket kött. Förbrukningen av rött kött låg under förra året 15 procent över Livsmedelsverkets kostråd, som är 500 gram per person och vecka.

Amanda Dahl
amanda.dahl@dn.se "

Utsläpp av växthusgaser per person för tur-och-retur-resor mellan Stockholm och olika destinationer.

Koldioxidekvivalenter inklusive höghöjds-effekter*

*Höghöjds effekter har stor klimatpåverkan och uppstår vid flygning över cirka 8000 meters höjd då kväveoxider och kondensstrimmor bildar ispartiklar.

Grafik: Maria Westholm
Kartan är genererad av
Björn von Sydow, Chalmers

" Så stora utsläpp av växthusgaser ger de svenska flygresorna

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Utsläppen för svenska invånares flygresande motsvarade 10 miljoner ton koldioxid under 2017, det är ungefär lika mycket som från personbilstrafiken under ett år. På knappt 30 år har utsläppen från flygresorna ökat med 47 procent, visar en ny studie.

I genomsnitt är utsläppen från en svensk invånares flygresor motsvarade 1,1 ton koldioxid per person och år, ungefär fem gånger högre än det globala genomsnittet som ligger på 0,2 ton per person. Det visar en ny studie som forskare på Chalmers har gjort på uppdrag av Naturvårdsverket.

Den visar att svenska invånares resande med flyg har ökat kraftigt sedan början av 1990-talet. Inrikesresorna ligger kvar på ungefär samma nivå, medan utrikesresorna sedan dess har fördubblats från 0,5 resor per person och år till en resa per person och år 2017. Det är en årlig ökning med 2,9 procent.

De totala utsläppen för flygresandet ökade under samma period med cirka 47 procent och var 2017 cirka 10 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det är ungefär lika mycket som släpps ut från personbilstrafiken under ett år.

Den stora ökningen av utsläppen från flyget kom framför allt under 1990-talet. Senare har ny teknik och att flygplanen fylls med fler

passagerare gjort att utsläppen per person har minskat med i genomsnitt 1,9 procent per år.

Det har inneburit att utsläppen från flyget inte ökat nämnvärt under 2000-talet, enligt rapporten.

– Utsläppsminskningen per person i Sverige har varit väldigt hög, det beror till hälften på att belägningsgraden har ökat, att man fyller kabinen med fler personer, säger Jörgen Larsson, forskare på Chalmers tekniska högskola, som har skrivit rapporten tillsammans med Anneli Kamb.

Men forskarna påpekar att många effektiviseringar nu är gjorda och om flygresandet fortsätter att öka så riskerar utsläppen att öka.

– Det är en utmaning för branschen. Beläggningen kan inte bli mer än 100 procent, i längden behöver man hitta andra sätt att uppnå en minskning. I förhållande till att nettoutsläppen av växthusgaser behöver upphöra helt så är det ett bekymmer.

Enligt Jörgen Larsson är risken stor att utsläppen från flyget ökar i framtiden. Flygbranschens mål är att minska utsläppen med i genomsnitt 1,5 procent per år, samtidigt så ökar svenskarnas flygande just nu med 3 procent per år.

– Många forskare pekar på att de lågt hängande frukterna när det gäller utsläppsminskningar redan har plockats medan de radikala tekniskiftena ligger många decennier fram. Biobränsle lyfts ofta upp i sammanhanget men tillgången på biobränsle med låg klimatpåverkan är begränsad, säger Jörgen Larsson.

Förra året var utsläppen från svenska invånares flygande 90 gram koldioxid per person och kilometer. Men flygets klimatpåverkan förstärks kraftigt genom utsläpp som sker på hög höjd, om de räknas in blir utsläppen ungefär 170 gram koldioxidekvivalenter per personkilometer.

Det innebär till exempel att en resa tur och retur till spanska Malaga orsakar utsläpp av cirka 1 ton koldioxidekvivalenter medan tur och retur till thailändska Phuket orsakar utsläpp av 3 ton koldioxidekvivalenter.

– Om man inte vill avstå från flygandet kan man välja en närmare destination. Att åka till Thailand orsakar dubbelt så stora utsläpp som att åka till Egypten, säger Jörgen Larsson.

– Det är fortfarande inte ett hållbart semestrande, men för en del människor som inte allt kan tänka sig mer radikala förändringarna kan det vara ett alternativ, säger Jörgen Larsson.

Forskarna anser att det behövs mycket kraftfulla åtgärder och styrmedel om flygets utsläpp ska minska i linje med tvågradersmålet.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta.

Enligt rapporten stod flyget för cirka 2,6 procent av de globala energirelaterade utsläppen av koldioxid år 2010.

Flygets klimatpåverkan förstärks kraftigt genom så kallade höghöjdseffekter. De uppstår vid flygningar på över cirka 8 000 meters höjd och orsakas av exempelvis av utsläpp av kväveoxider och kondensstrimmor

Det är osäkert hur stor den påverkan är men om den räknas in enligt de metoder som FN:s klimatpanel IPCC använder så skulle flygets utsläpp stå för 4–5 procent av de totala globala utsläppen. "

"Klimatmötets polska ordförande går inte i regeringens ledband"

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Michal Kurtyka, den man som håller i ordförandeklubban vid klimatmötet i Katowice, har kallats för "ett kosmopolitiskt undantag" i Polens högnationalistiska regering. Med fysik- och ekonomistudier i Paris och Washington bakom sig är han en varm förespråkare för en elektrifiering av alla transportmedel.

I somras blev 45-årige Michal Kurtyka vice miljöminister i Polens regering. En kort tid innan hade han utsetts till ordförande för COP24, årets klimatkonferens i Katowice.

Tidigare var han vice energiminister, och ledde där utvecklingen av elektriska fordon.

Att utse en partilös teknokrat till att leda FN:s klimatmöte anses bryta mot en tradition att en högt rankad minister eller politiker sitter ordförande. Men Michal Kurtyka skiljer ut sig även på ett annat sätt.

Den förre polske miljöministern Jan Szyszko, som avgick i somras och som förra året lanserade Polens ordförandeskap för COP24, var inte känd som en varm förkämpe för miljön. Tvärtom hade Szyszko gjort sig till ovän med EU, när han godkände en tredubbling av skogsavverkningen i Bialowieza, Europas sista orörda urskog. Så småningom tvingades den polska regeringen till reträtt efter fördömanden från naturvårdare och EU-kommissionen.

Efter förra årets klimatmöte förklarade också Szyszko att Polen "kommer att försöka mildra avtalets negativa effekter på den polska ekonomin, inklusive kol, och vi ska visa att koldioxid som släpps ut i Polen är en levande gas för en levande natur".

Efter dessa miljöpolitiska blamager var det inte förvånande att den polska regeringen fann det bäst att ersätta den kontroversielle Szyszko med den mer moderate Michal Kurtyka som ordförande för årets klimatmöte.

Utnämningen av den västutbildade Kurtyka togs emot positivt av flera bedömare, som en god förutsättning för förhandlingarna i Katowice. Det betyder inte att den polska regeringen plötsligt har ställt sig i spetsen i kampen mot fossila bränslen. Polen har fortfarande lägre klimatambitioner än många andra europeiska länder. I sitt öppningsanförande i måndags gick också Polens president Andrzej Duda till passionerat försvar för kolanvändning (som står för 79,5 procent av den polska energiproduktionen):
– Kol är vår strategiska råvara ... och enligt experterna har vi ännu kolreserver för 200 år, förklarade Duda.

I sitt invigningstal anslog Michal Kurtyka ett helt annat tonläge, mer i linje med rådande EU-konsensus:

– I dag är världen en global by. Vi är alla beroende av varandra och måste komma samman för att skydda vår planet ... Hur vi tänker, hur vi förflyttar oss, hur vi konsumerar, hur vi försörjer oss och hur vi väljer vårt sätt att leva. Klimatförändringen är ett globalt problem, och vi kan bara lösa det om vi går ihop.
Ett troligt plus med Kurtyka är att han såvitt känt inte har varit medlem i något politiskt parti, även om han är med i en regering som

styrts av det nationalistiska partiet PIS (Lag och rättvisa), där många företrädare har uttryckt tvivel på vad vetenskapen har fastslagit om klimatförändringen.

Framför allt har den polska regeringen använt ekonomiska argument; att ett så extremt kolberoende land inte kan reducera koldioxidutsläppen lika snabbt som andra länder. PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski förklarade också för några år sedan att EU:s klimatpolitik kan vara ett större problem för landet än flyktingkrisen.

I motsats till det har Kurtyka vid ett anförande inför PIS sagt att Polens energisäkerhet bör grundas på ”en gradvis diversifiering av produktionsmetoder och energialstring”.

har Kurtyka betonat att Polen måste ”balansera mellan å ena sidan vår konkurrenskraft och å andra sidan vad vi har förbundit oss i klimatkonventionen”.

Michael Winiarski"

"Född 1973.

Ordförande för klimatkonferensen COP24 i Katowice.

Utbildad fysiker och ekonom vid bland annat École Polytechnique i Paris och National Institute of Standards and Technologies utanför Washington.

Har som energiexpert författat ett regeringsprogram för "elektromobilitet" i Polen, och utvecklade alternativa bränslen för motorfordon.

Specialiserad på internationella förhandlingar, och deltog i Polens anslutningsförhandlingar inför medlemskapet i EU. "

"Jannike Kihlberg: Ordföranden kan spela viktig roll

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Ordförandeskapet för FN:s klimatmöten har stor betydelse för resultatet av förhandlingarna. Vid mötet i Paris anses ordförandens skicklighet ha kraftigt bidragit till att resultatet blev mer ambitiöst än väntat.

Polen är inte ett land som har tagit täten i klimatarbetet – tvärtom. Inom EU har Polen satt sig på hasorna när det gäller ambitiösa förslag – så sent som för ett par månader sedan motsatte de sig kraftigt skärpta utsläppskrav på bilar.

Det har bidragit till stora frågetecken kring hur landet ska sköta sitt ordförandeskap i Katowice.

Både ordförandelandet och själva ordföranden är på sätt och vis något av en motor i förhandlingarna. Vill de inte framåt, blir det också svårare att få förhandlingarna att röra sig mot en samsyn.

Frankrikes dåvarande utrikesminister Laurent Fabius gjorde ett lysande jobb som ordförande för mötet i Paris 2015, COP21. När han slog sin lilla gröna klubba i bordet i mitten av december hade världens länder nått ett avtal som var långt mer ambitiöst än väntat. Till stor del tack vare ett ordförandeskap som aktivt drivit på, både under och inför förhandlingarna i Paris.

Frankrike som nation var pådrivande i klimatarbetet och det var viktigt för värdskapet. Laurent Fabius var en duktig diplomat, men också slipad förhandlare. Klubbslaget den 12 december kom väldigt snabbt, så snabbt att Nicaragua protesterade och sa att ordföranden inte hade tittat på dem. Hade han det så hade kanske inte klubban smällt så snabbt i bordet eftersom Nicaragua hade invändningar.

Landet valde då att ställa sig vid sidan av avtalet. Sedan dess har de gått med.

Klimatmötet i Katowice är det viktigaste sedan 2015. Nu ska länderna enas om hur Parisavtalet ska bli verkligt. Förhandlingarna kommer att bli tuffa och det ställer stora krav på ordföranden Michal Kurtyka. Han har inte samma solida stöd av sitt land i ryggen, men han har alla möjligheter att spela en avgörande roll.

Enligt de rykten som hittills har läckt ut från förhandlingarna sköter han sitt jobb bra och har lyckats lösa problem som har dykt upp. Om exakt en vecka ska mötet enligt planerna avslutas. Då får vi se om Michal Kurtyka lyckas slå klubban i bordet och avsluta ett framgångsrikt klimatmöte.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" 700 fler än normalt dog i värmeböljan

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Under sommarens rekordvarma period inträffade ungefär 700 fler dödsfall än normalt. De höga temperaturerna ledde också till stora ökningar av somliga bakterieinfektioner.

– Dödligheten varierar mellan år och veckor, därför har vi en modell för att se om den ligger utanför slumpmässig variation. Det är viktigt att kunna peka på när överdödligheten inte beror på slumpen, säger Anders Tegnell, statsepidemiolog på Folkhälsomyndigheten.

Under en normal sommarvecka dör mellan 1 500 och 2 000 personer i Sverige, men under årets ovanligt varma sommar ökade antalet markant. Från början av juni till slutet av augusti var den totala överdödligheten cirka 700 dödsfall, enligt Folkhälsomyndighetens datasammanställning.

Man talar om grupper som är extra känsliga för värme – kroniskt sjuka, äldre, gravida och små barn – men bara hos äldre noterades en "signifikant överdödlighet". Myndigheten skriver att det kan vara på grund av förvärrad hjärt-kärlsjukdom under varma dagar, högst dödlighet noterades sista veckan i juni och de tre sista i juli.

Folkhälsomyndigheten har också undersökt hur sjukdomsstatistiken sett ut under värmeböljan. Det ser inte ut som att sjukvårdens belastning ökade, men antalet anmälda vibrioinfektioner var 131 under sommarmånaderna, 5,5 gånger så många som de närmast föregående fyra åren.

– Sommarens ökning av vibriofall beror på att badvattnet var ovanligt varmt, ovanligt länge, säger Tegnell om bakterien som kan orsaka infektion i tarmen, öronen eller i sår, som i värsta fall kan leda till blodförgiftning.

Under sommaren har man också sett ett mycket större antal ehec-fall än vanligt – över hundra personer smittades av den allvarligt diarréorsakande bakterien.

– Grundorsaken till utbrottet var ett gemensamt livsmedel som inte kunde identifieras, men smittspridningen på badplatserna har skett mellan individer, säger Anders Tegnell.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

"Fredrik Strage: Demonen som fick mig att skämmas över hur jag skämtade bort klimathotet

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

I många år tog jag inte klimatfrågan på allvar. Jag skrattade gott åt "South Park" 2006 när Al Gore dök upp i ett avsnitt och varnade för den påhittade figuren Manbearpig. Bestens comeback fick mig att skämmas.

I augusti 2004 hoppades DN:s osignerade spalt Åsiktsmaskinen att den globala uppvärmningen skulle göra vädret bättre: "Vad som behövs är en folkrörelse för speedad växthuseffekt. Om alla i Stockholmsområdet tomgångskör sina bilar, bussar och motorgräsklippare nonstop i ett par veckor, och använder väldigt mycket ozondödande deodorant och hårsprej, kanske vi kan fixa skapligt väder inför kräftskivorna." Det var nästan lika ansvarslost av DN att publicera den texten som det var av mig att skriva den.

I många år tog jag inte klimatfrågan på allvar. Jag skrattade gott åt "South Park"-avsnittet från 2006 där Al Gore dyker upp och varnar för Manbearpig, en varelse som är "hälften man, hälften björn, hälften gris" (och har hittats på av den före detta presidentkandidaten för att han ska framstå som en hjälte).

Ibland hånade jag bekanta som engagerade sig för miljön. En gång när min vän Metal-Christoffer visade sin källsortering kallade jag honom "hippie". "Det är viktigt att sortera sopor", sa Metal-Christoffer. "Plast

som slängs direkt i soporna bränns och ger upphov till växthusgaser som..." "VÄNTA!" utbrast jag med Disneyprinsessig röst och höjde ett hyssjande finger. "Jag tror att jag hör något. OH, JA! Det är blomsterbarnen! The flower children! De vill att vi ska lyssna på dem. De är här för att lära oss att ta hand om planeten!"

2006 skrev jag en idiotisk krönika där jag varnade för att "det hysteriska tonläget i årets miljörelse kommer att leda till en backlash". I somras insåg jag, med skammens rodnad (eller rättare sagt dess svett) på kinderna, att tonläget inte ens varit i närheten av tillräckligt hysteriskt. Jag bestämde mig för att göra något, vad som helst för att döva mitt dåliga samvete, så jag började sent omsider att plocka bort plasten ur soporna.

"Jag går ut med plasten", säger jag numera ett par gånger i veckan till min familj – ungefär som andra säger att de går ut med hunden. Sedan går jag till återvinningsstationen med min påse och när jag tömmer den tänker jag att just den här återvunna mjölk-kapsylen, tandkrämstuben eller tuschpennan förmodligen har ringa betydelse för mänsklighetens fortlevnad. Men jag ger inte upp. Inte ens när en vän skickar en bild från en nätbokhandel där min krönikesamling "242" plötsligt hamnat intill new age-författaren Paulo Coelho's "Hippie".

Jag är inte ensam om att skämmas över min tidigare skepsis. Manbearpig gjorde nyligen comeback i "South Park" och den här gången är monstret inget fantasifoster utan en best som tuggar i sig halva stan. Trots att blodet sprutar i kaskader tvivlar många på Manbearpigs existens. "Alla har en agenda. Alla utnyttjar rädslan för Manbearpig för sina egna syften", säger en man till sin hustru. "Du måste tänka själv, älskling. Och om Manbearpig existerar... vad ska vi göra åt det? Kineserna kommer bara att fortsätta AAARGHH (han blir uppäten)."

I stället för att stoppa monstret arrangerar man ett "När ska jag börja oroa mig?"-seminarium där en deltagare slår fast att de inte "ska slösa någon mer tid på att underskatta betydelsen av att börja fundera på att bry oss".

Det visar sig att Manbearpig är en demon som den äldre generationen slutit ett Faustiskt avtal med i utbyte mot sportbilar och glass. Konsumtionssamhällets arvsynd har sällan illustrerats bättre. Nu gör jag bot genom att gå ut med plasten. Och jag försöker undvika att shoppa något annat än begagnade böcker och vinyler. Det bästa med att vara miljömedveten är att jag inte behöver ha dåligt samvete om jag bränner flera tusen på en skivbör.

Fredrik Strage
kulturdebatt@dn.se "

" Två omstridda ekonomer belönas för nytänkande om klimat och tillväxt

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

**Årets båda ekonomipristagare rör sig inom forskningsfält som är
högaktuella – tillväxt och klimat. DN:s Johan Schück och Carl
Johan von Seth möter Paul Romer och William Nordhaus.
William Nordhaus**

William Nordhaus prisas – och kritiseras – för att ha fogat in planetens klimatsystem i den ekonomiska modellvärlden.

Han varnar för att Parisavtalet inte hejdar den globala uppvärmningen i tid.

– Det var i mitten av 1970-talet som vi tittade på klimatets historia och såg att det fanns en marginal på ungefär två grader till jordens varmaste perioder. Så vi satte det som en preliminär gräns för uppvärmningen.

Bilden av Yaleprofessorn William Nordhaus, den ena av årets två ekonomipristagare, är dubbel.

Först har vi pionjären Nordhaus. Långt tidigare än de flesta hade hört talas om klimatförändringarna kastade han sig över problemet, analyserade det och pekade på riskerna.

Han gick mot strömmen inom sitt eget fält. Men han bröt också ny mark i en vidare krets genom att tala om ett specifikt klimatpolitiskt

mål. Det var nämligen i Nordhaus tidiga studier som tvågradersmålet, ett riktmärke som gällt i decennier, först lyftes fram.

Sedan har vi bakåtsträvaren Nordhaus. Kritikerna ser i hans forskningsgärning skönsmålande kostnadskalkyler och naiva modeller som kommit att slå fast att det är ”optimalt” att den globala genomsnittstemperaturen stiger med 3,5 grader. Att han får priset har retat många.

Frågar man William Nordhaus i dag, när han är i Stockholm för att ta emot ekonomipriset till Alfred Nobels minne, är han inte villig att skriva under på något exakt temperaturmål.

– Två grader är bra. Men min syn på saken är att vi måste fråga oss vad ett särskilt mål kostar, om det är möjligt att nå och realistiskt på lång sikt. Det beror ju i sin tur på den politiska viljan.

Särskilt på den senare punkten är William Nordhaus pessimistisk. Dagens åtgärder för att hejda uppvärmningen kallar han ”nästan ingenting”.

– Hela vår idé om hur ett internationellt klimatavtal ser ut måste förändras. Vi behöver ta ett steg tillbaka och inse att den nuvarande modellen leder världen på en väldigt farlig väg, säger han.

Problemet med Parisavtalet och processen inom FN, hävdar William Nordhaus, är tanken på frivillighet. I ett sådant system kommer länderna alltid att smita från åtgärder och överlåta åt andra att minska sina utsläpp.

Arbetet borde enligt honom fungera mer som en förening med stadgar, bindande förpliktelser och verkliga konsekvenser för de medlemmar som inte betalar sin årsavgift.

- Jag har kallat förslaget för klimatklubbar. Länder behöver helt enkelt gå ihop och införa sanktioner mot dem som inte minskar sina utsläpp.
- Världssamfundet måste tänka om, säger William Nordhaus.

Paul Romer

Donald Trumps löften om 3–4 procents årlig tillväxt i ekonomin håller inte. Vad som har hänt under hans presidenttid i USA är inte uthålligt, utan beror på högkonjunktur och skattesänkningar.

Det menar Paul Romer, den ene av årets ekonomipristagare.

Att Paul Romer får ekonomipriset till Alfred Nobels minne för sin forskning beror just på hans forskning om tillväxt. Han har lyft in tekniska framsteg, ökad kunskap och innovationer i de ekonomiska modellerna, vilket varit revolutionerande.

Det kallas endogen tillväxt och handlar om den långsiktiga utveckling som är avgörande för det framtida välbefindandet. Allra viktigast är förbättrad utbildning som når så många som möjligt, betonar Paul Romer.

- Sådant har vi inte sett i USA, men däremot i Kina som har tagit stora steg framåt. Samma möjlighet finns i andra länder, både rika och fattiga. Det gäller att göra sitt bästa möjliga, utifrån förutsättningarna. Mer pengar till forskning ser han däremot inte som någon självklar väg:

- Man ska främst se på forskningens kvalitet, inte på hur mycket som satsas. Det borde ställas högre krav på produktiviteten – att det kommer ut mer forskningsresultat som går att använda.

Paul Romer fäster stor vikt vid innovationer som bygger på förmågan att lösa problem genom, bland annat, ny teknik. Där ser han stora möjligheter att bromsa den globala uppvärmningen.

- Jag håller med William Nordhaus (årets andre ekonomipristagare) om att det behövs en global skatt på utsläpp av koldioxid. Men när en sådan skatt finns på plats, tror jag att många företag kommer att ta chansen till innovationer. Där är jag mer optimistisk än Nordhaus och många andra ekonomer, säger Paul Romer.

Ekonomisk tillväxt står inte motsats till klimat och miljö, hävdar han. Med förbättrad teknik kan man tvärtom göra produktionen mer resurssnål än hittills. En ökad konsumtion kommer att inriktas mer på tjänster och mindre på varor.

- Men det kräver politiska beslut som styr i den riktningen. Företagen betyder mycket om de får vägledning. Jag tror inte att marknadskrafterna klarar detta på egen hand.

Där skiljer sig Paul Romer ifrån en del sina ekonomkolleger, inte minst i USA, som har större tilltro till marknadens rationalitet. Hans tidigare framförda kritik som väckt åtskilligt med debatt, men han håller fast vid den:

- Många makroekonomer lever för mycket i matematikens och ekvationernas värld och tar reda på alltför litet om verkligheten. Sådant har gett Paul Romer motståndare, men hindrar inte att han på måndag får ta emot ekonomipriset.

Johan Schück

johan.schuck@dn.se

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

"William Nordhaus

Professor i nationalekonomi vid Yaleuniversitet.

Får årets ekonomipris för att ha ”integrerat klimatförändringar i långsiktig makroekonomisk analys”.

Lanserade idén med skatt på koldioxidutsläpp och har inspirerat bland annat Barack Obamas klimatregleringar i USA.

Född 1941 i New Mexiko, USA.

Paul Romer

Professor i ekonomi vid New York-universitetet.

Tidigare chefsekonom vid Världsbanken och professor vid Stanforduniversitetet.

Doktor vid Chicagouniversitetet.

Var grundare av it-företaget Aplia som utvecklar läxuppgifter för skolelever.

Född 1955 i Denver, Colorado, där hans far blev delstatens guvernör. "

" Rymlig och bekväm elbil med lååång räckvidd

DNLÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Kias modellserie Niro blir allt grönare. Först kom den som hybrid, sedan som laddhybrid. Nu är den rena elversionen här – med en räckvidd på drygt 45 mil! Konkurrenterna har all anledning att se upp!

Sydcoreanska Kia har haft betydande framgångar med sina miljöklassade bilar de senaste åren. Laddhybriderna Optima och Niro ligger hittills i år på andra respektive fjärde plats bland bilar som får klimatbonus (tidigare kallades de för supermiljöbilar).

För tre år sedan hade Kia en enda laddbar bil – modellen Soul. Den låg år 2015 på plats 14 – med 50 sålda bilar! Det ska jämföras med Niro hybrid och Niro laddhybrid, som hittills i år är uppe i 4 920 bilar. Nu fullbordas Niro-satsningen med den eldrivna versionen e-Niro. Förhandsintresset beskrivs som ”enormt”.

– Vi har fått flera tusen förfrågningar om bilen, långt fler än för någon annan ny modell vi lanserat, säger Kia Sveriges informationschef David Lilja.

6 500 personer har registrerat sig för att få löpande information om bilen. Försäljningen inleds senare i december och det finns relativt gott om bilar för snabb leverans. Hur många och vad Kia har för prognos för helåret vill han dock inte säga.

Kanske du som hoppats på en elbil till folkpris blir besviken. Någon billig bil är det inte fråga om. Inte om man jämför med vad vanliga avgasbilar i samma storlek kostar. Grundpriset är 429 900 kronor. En mycket dyr komponent i bilen är det uppladdningsbara batteriet. Det upptar hela golvet mellan hjulaxlarna. Det är vätskekylt, vilket är bra eftersom det därmed kan snabbbladdas oftare under långfärd med bibehållen laddeffekt jämfört med ett luftkylt batteri.

Ansluter man bilen till en snabbbladdare med 100 kW laddas batteriet till 80 procent på 54 minuter.

Kapaciteten i batteriet är 64 kWh. Det ska räcka till 45,5 mils körning, enligt den tuffare körcykeln WLTP. I verklig trafik tror jag dock en mer realistisk siffra ligger mellan 35 och 40. När vi tar plats i provbilen, en av få bilar som ännu finns i Sverige och som vi får låna några timmar, visar färddatorn 41 mil. Batteriet är fulladdat.

Räckvidden som anges beräknas utifrån hur bilen senast körts. 40 mil speglar med andra ord föregående förarens körmönster.

e-Niro ser ut som en vanlig bil och har en förarmiljö som i mångt och mycket påminner om en vanlig bil. Och det är medvetet gjort av Kia – kunderna ska inte skrämmas bort av alltför spejsad design.

Tryck på startknappen, i med läge D för Drive och tryck på gasen. Försiktigt om du väljer körläge ”sport”. Då känns det som att all kraft når drivhjulen bara du nuddar vid pedalen. Körningen blir lätt ryckig i starten.

Som så ofta med olika körlägen i familjebilar slutar det med att man väljer grundläget, som i detta fall är eco. Det ger full tillräcklig kraft för vardagskörning. Elmotorn ger närmare 400 newtonmeter i vridmoment redan från start och toppeffekten är 204 hästkrafter.

Det går att välja grad av bromskraftsåtervinning. Då fungerar elmotorn som generator och återför energi till batteriet.

Bilen ska enligt deklarationen dra cirka 1,5 kWh per mil. Med tanke på att batteriet rymmer 64 kWh ger det en teoretisk räckvidd på 43 mil om hela batteriet utnyttjas. Men genom att bromsa smart återvinns energi för ytterligare några mil.

Värme och kyla i kupén sköts av en luftvärmepump, en bra lösning som gör att mer av energin i batteriet kan användas för körning. Det är lätt att trivas i Niro. Bilen är kompakt på utsidan och därmed lätt att hantera iorstans trånga miljöer. Man sitter skönt fram, sikten är bra och baksätet har gott om svängrum för benen, även för långa personer. Mittplatsen däremot är obekväm.

Lastutrymmet är väl tilltaget, bättre än i hybriderna och laddhybriderna, eftersom batteriet inte stjälar utrymme. De bakre ryggstöden är fällbara 40/60.

Köregenskaperna är mer åt det bekvämliga än sportiga hållet. Styrningen ger bra känsla.

Säkerheten är på topp med fem stjärnor i krockprov för vanliga hybriderna och inget säger att elversionen skulle vara sämre.

e-Niro har det mesta som standard i grundversionen Advance. Den innehåller bland annat autobroms som även reagerar för gående och cyklister, backkamera, elhissar och nyckelfritt system.

Versionen Advance plus ger elstolar, läderklädsel och ledstrålkastare. Lägg till techpaket och du får bland annat navigation och sollucka. Då är priset uppe i 474 700 kronor.

Efter sex månader får du tillbaka 60 000 kronor i statlig bonus. Sammanfattningsvis känns e-Niro som en av de mest spännande elbilarna. Kombinationen räckvidd, utrustning och prestanda gör den svårslagen. Priset är högt, men det gäller även för andra elbilar med lång räckvidd.

Frågan är hur länge Niro står sig. Hyundai har en motsvarighet i modellen Kona EV, som erbjuds i två batteristorlekar, 39 respektive 64 kWh och en rad liknande bilar från konkurrenterna väntar runt hörnet.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se

"Fakta. Kia e-Niro

Miljö

Koldioxidutsläpp: 0 gram/km.

Elförbrukning: 14,7 kWh/100 km.

Miljöförmåner: Ja, 60 000 kronor i bonus.

Ekonomi

Pris: 429 900 kronor.

Årlig fordonsskatt: 360 kronor.

Elkostnad 2 000 mil/år: 4 410 kronor (1,50 kr per kWh).

Servicekostnad 3 år/6 000 mil: ingen uppgift.

Garantier: Nybil 7 år, batteri 7 år/15 000 mil, vagnskada 3 år, genomrost 12 år, lackgaranti 5 år.

Teknik

Motor: elmotor, 204 hk mellan 3 800–8 000 varv/min, 395 Nm från 0–3 600 varv/min varv/min.

Batteri: vätskekylt litiumjon, 64 kWh.

Laddtid: 10A hushållsel: 29 timmar, vägggladdare 6,6 kWh/16A) 9 tim, 35 min, snabbladdning 100 kW ger 80 procent efter 54 minuter.

Räckvidd: 455 kilometer.

Drivning: Framhjulsdrift.

Växellåda: Enväxlad, "automat".

Acceleration 0–100 km/tim: 7,8 sekunder.

Toppfart: 167 km/tim.

Mått/vikt

Längd/bredd/höjd: 437/181/156 centimeter.

Bagagevolym: Cirka 451/1 405 liter med bakre ryggstöd uppfällt/nedfällt.

Tjänstevikt: 1 737 kilo.

Maximal släpvagnsvikt: 0 kg, men möjlighet att montera dragkrok utreds av Kia i Sydkorea.

Betyg del för del

Köregenskaper 4

Säkerhet 5

Design 4

Komfort 4

Ekonomi 4

Totalbetyg=21 av 25

Plus

Miljöegenskaper.

Räckvidd.

Garantier.

Utrymme/last.

Minus

Saknar app för fjärrstyrning.

Ej dragkrok.

Högt pris.

Bakre ryggstöd bara tvådelat."

”Härlig känsla att köra elektriskt”

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Sugen att byta till eldrift? Linda och Magnus Grimstedt i Södertälje vet hur det är. För en månad sedan köpte de en sprillans ny Nissan Leaf. – Det är en härlig känsla att köra elektriskt, man blir glad varje gång. Men varför är Leaf- appen så dålig? säger Linda.

Familjen Grimstedt bor i en äldre villa i centrala Södertälje. Linda jobbar i Stockholm och Magnus i Nyköping. Med barn som ska lämnas och hämtas blir det ett svårt pussel att lägga.

– Vi är vardagsklimatmedvetna. Vi slängde ut oljepannan när vi köpte huset, vi återvinner kläder, vi försöker på olika sätt hålla nere våra klimatavtryck, säger Linda och Magnus över en kaffe i det rymliga köket.

Tidigare fanns två bilar på gården, en Honda CR-V och en liten Toyota Aygo. Magnus pendlade med Hondan eftersom han hade längre att köra och Linda med Aygon.

Nu är Aygon såld och pendlingsresorna till Nyköping, cirka 15 mil per dag, görs med Leafen.

Magnus är närmast fascinerad över hur bilens egenskaper påverkat honom som förare.

– Man kör på ett helt annat sätt. Lugnare, mer avslappnat och aldrig över 110 km/tim på motorvägen, säger han.

– Vi hade pratat om elbil tidigare och vi var nyfikna på tekniken. När vi började räkna på vad ett byte skulle kosta blev beslutet enklare. I stort sett har vi bytt bensinkostnaderna som vi hade för Hondan mot vad vi amorterar på Leafen, säger Linda.

Hur kom det såg att ni valde Leaf framför exempelvis Renault Zoe?

– Den föll bort för att man skulle hyra batteriet. Närmaste alternativ var Hyundai Ioniq, men det slutade med Leaf. Vi är jättenöjda. Bilen är snygg och den är så skön att åka i.

Ni valde att köpa bilen. Funderade ni också på alternativet att leasa den?

– Ja, men det visade sig snabbt att det inte var något alternativ för oss. Med en körsträcka på 4 000 mil per år skulle det bli alldeles för dyrt. Magnus skulle lätt klara pendlingen utan att behöva ladda i Nyköping, men tar varje tillfälle att ladda extra för att klara extra uttryckningar i jobbet på Sörmlands Nyheter. Någon egentlig räckviddsångest har han inte känt, men medger att han tittar extra på batterimätaren.

– Det känns lite som att glaset är halvtomt när kapaciteten faller under 50 procent, då börjar man planera framåt, hur långt jag har kvar, säger han.

– Jag undrar hur det blir när vi får många fler elbilar i trafik och det blir exempelvis sportlov. Hur ska man då kunna ladda sin elbil under långkörningen. Jag ser en klar risk för flaskhalsar, säger han.

– Vi har gjort vår första längre resa och den gick bra. Vi körde till Borlänge och stannade till i Enköping för att snabbbladda och äta lunch. Stolpen var som tur var ledig, säger Linda.

Nästa steg kan bli att göra sig av med Hondan, som Linda i dag pendlar med till jobbet.

– Jag skulle föredra att ta pendeln, men det blir tyvärr tidsödande. Med hämtning av barnen och full arbetstid fick jag inte ihop det på mitt tidigare jobb, men nu har jag bytt arbete och fått lite fria arbetstider, så vi får se hur jag gör, säger Linda.

– Vi behöver egentligen Hondan för att dra släp, vi har båt, och för längre vinterresor och liknande. Men vi har engagerade grannar. De är intresserade av vår Leaf och att köra elektriskt. Vi borde kunna bilda en bilpool, kanske skaffa en gemensam dragbil som vi kan dela på. Det vore bra, säger Linda.

Kan ni tänka er en ny bensin- eller dieselbil?

Frågan verkar överrumpla dem en aning. De tittar på varandra och svarar i stort sett samtidigt med att ”Nej, det skulle kännas märkligt. Man blir så glad varje gång man kör Leafen, det är så annorlunda”. Enda klagomålet de har är på bilens egen app för att kunna se och styra vissa funktioner från mobilen. Appen är så seg, den bara låser sig, säger Linda.

– Hopplöst, så här har det tydligen varit i flera år enligt upprörda inlägg på en grupp på Facebook. Hur svårt kan det vara för Nissan att få appen att fungera, säger hon.

Lasse Swärd

lasse.sward@dn.se "

"Fakta. Nissan Leaf

Pris: från 387 400 kr.

Bonus: Ja, 60 000 kr.

Säkerhet: Fem stjärnor.

Motor: 150 hk/320 Nm.

Batteri: 40 kWh.

Räckvidd: 27 mil.

Toppfart: 144 km/tim.

Laddtider: Laddbox 16A: 15 tim, 32A: 7,5 tim.

Snabbladdning: Ja, med 50 kW går laddningen upp från 20 till 80 procent på cirka 60 minuter.

Serviceintervall: 1 år/3 000 mil.

Längd/bredd/höjd: 449/179/154 cm.

Tjänstevikt: 1 652 kilo.

Garantier: 3 år/10 000 mil, för delar som hör ihop med eldriften gäller 5 år, rostskydd: 12 år, batterigaranti: 8 år/16 000 mil att batterikapaciteten inte sjunker under nio staplar av tolv. "

" Lasse Swärd: Så in i Norden bra med elbilar

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Det kommer allt fler tecken på att eran med avgasbilar går mot sitt slut. Volkswagenkoncernen meddelade i veckan att nästa generation bensin- och dieselmotorer blir den sista.

Vi fasar gradvis ut förbränningsmotorerna till ett absolut minimum, förklarade VW:s strategichef Michael Jost vid en konferens i Wolfsburg, skriver Automotive News.

I veckan blev priserna klara för Kias nya elbil e-Niro. Visserligen är 429 900 konor i mesta laget för de flesta privatkunder, men räckvidden på 45 mil kommer att fresta många företag att byta in sina avgasbilar. Om tre år rullar e-Niro-bilarna ut som begagnade för halva nypriset, Då blir det fart även på privatmarknaden.

Ytterligare en nyhet i veckan var att Tesla öppnat ordersystemet i Sverige för nya Model 3. I februari levereras de första bilarna.

Med ett pris som börjar på 650 200 kronor är den långt ifrån den ”folk-elbil” som den kallades vid premiären 2016. Men priset gäller en maxad version med fyrhjulsdraft och med stora batteriet som ska klara 54 mil. Enklare och billigare versioner är på väg.

Tesla låg etta i världen mätt i antal sålda elbilar redan under årets första nio månader (145 000 bilar), mer än dubbelt så många som Nissan. (Källa: Bloomberg)

IEA, den internationella energibyrån, tror på en stark tillväxt för laddbara bilar i Norden, särskilt i Norge och Sverige.

Flottan bestod i fjol av omkring 250 000 fordon, IEA spår att den växer till 4 miljoner år 2030.

Klimatvinsterna i form av sänkta utsläpp blir påfallande stora, enligt IEA: 200 000 ton koldioxid jämfört med 8,4 miljoner ton om bilarna vore fossilt drivna.

Lägg till de lokala miljövinsterna i form av minskat buller och renare stadsluft och frågan blir inte *om* man ska byta till el – utan *när*. Och till vilken typ av elbil – med batteri eller med vätgas och bränsleceller?

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

"Ledare: Behåll kärnkraften för klimatets skull"

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Svenskarna betraktar sig själva som klimatmedvetna. Samtidigt har utsläppen från våra flygresor ökat med 47 procent de senaste tre decennierna, och är nu fem gånger högre per person än det globala genomsnittet. Det visar en ny forskningsstudie som Chalmers gjort på uppdrag av Naturvårdsverket.

Och nog är det irriterande med folk som koketterar med att de köper ekologiska varor och inte använder plast, samtidigt som de flyger kors och tvärs över jorden. Men det finns något värre, och det är när den här sortens symbolhandlingar når politiken.

Ett exempel är den svenska nedmonteringen av kärnkraften. Tyskland har än mer beslutsamt slagit in på samma väg, med inte helt igenom uppmuntrande resultat. Trots betydande framsteg vad gäller förnybar energi kvarstår beroendet av den smutsiga brunkolen, en energiform som är rena giftet för klimatet.

Samma mönster med kolen som bov märks även globalt. Det FN-finansierade Global Carbon Project visar att koldioxidutsläppen i världen fortsätter att öka. Nu går OECD:s organ Internationella energirådet därför ut med en rekommendation om att använda mer kärnkraft – för miljöns skull. Jo, det är märkliga tider vi lever i.

Men så är det också bråttom nu, om vi ska kunna göra något för att stoppa den akuta nedsmutsningen och hindra att temperaturerna skenar globalt. Klimatet kan inte vänta. Och ur det perspektivet är kärnkraft att föredra framför det som ofta blir alternativet.

För självklart är sol, vind och vatten att föredra som energiformer. Kärnkraft är dessutom dyrt i jämförelse, redan i dag. Som i alla andra miljöfrågor har vi emellertid varit för släpphänta, inte agerat snabbt nog, inte gjort tillräckligt.

Därför har vi inte tillräckligt med alternativ grön energi för att klara nedläggningen av Ringhals 2 nu vid årsskiftet, än mindre för att sedan lägga ned Ringhals 1 året därpå.

Faran med kärnkraft har alltid varit att den så att säga fungerar väl tills den inte gör det, och då går det rejält illa, som i Fukushima efter tsunamin. Detta gäller dock framför allt den typ av reaktorer som användes i exempelvis Tjernobyl, och där en överhettning leder till en kedjereaktion som skapar ännu mer överhettning.

Den modell med lättvattenreaktorer som Sverige använder har dock motsatt verkan: om något går snett så regleras temperaturen nedåt. Återstår då problemet med avfallsförvaringen. Och det är det som är den springande punkten.

Vi har rent krasst att välja mellan två onda ting: antingen smutsig energi som förstör miljön och klimatet nu, eller ren men riskladdad energi som kräver stabil förvaring i flera hundra år, och därtill måste vila säkert i ytterligare ett par hundratusental år.

Det är visserligen fysiskt små mängder det rör sig om. Vissa entusiaster menar dessutom att de kommer att bli ännu mindre i framtiden, då den fjärde generationen kärnkraft kan göra det möjligt att ta till vara all energi och inte, som i dag, en bråkdel.

Det hade varit glädjande nyheter – för 30 år sedan. Nu vet vi att vi inom en snar framtid kommer att ha bättre alternativ. Detta är också det viktiga, att vi ska kunna försörja oss själva med grön energi.

Till dess är det inte rimligt att belasta miljön och klimatet på grund av olust inför kärnkraften. Låt Ringhals 2 och 1 fortsätta gå, för allas vår skull.

DN 9/12 2018"

"Kritiken mot ekonomipriset gör klimatskeptikerna nöjda"

DN. SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181209

Årets ekonomipris till Alfred Nobels minne har kallats "skamligt" och "en katastrof för klimatet". Men William Nordhaus får priset för sina ekonomiska modeller som försöker ta hänsyn till klimatet och inte för sina rekommendationer. Flera argument i debatten är direkt felaktiga och riskerar att spela klimat- och vetenskaps-skeptiker i händerna, skriver Jesper Roine.

Sedan det annonserades att William Nordhaus tilldelas årets ekonomipris till Alfred Nobels minne "för att ha integrerat klimatförändringar i långsiktig makroekonomisk analys" har många upprörts. Priset har kallats "skamligt" och "en katastrof för klimatet".

Huvudanledningen till kritiken har varit att när Nordhaus själv gjort beräkningar för att svara på frågan om vad som är en bra avvägning mellan ekonomisk tillväxt och klimatförändring så landar han i att acceptera en global temperaturökning på runt 3 grader Celsius. Det är långt över det mål på 2 grader som man kommit överens om vid klimatkonferensen i Paris och ännu längre ifrån de 1,5 grader som FNs klimatpanel IPCC förordar i sin senaste rapport.

Så vad är problemet med att rikta kritik mot en pristagare med en så avvikande uppfattning om vår tids kanske viktigaste fråga? Svaret är förstås: inget problem alls. Tvärtom, många nationalekonomer (även jag) är skeptiska till Nordhaus slutsatser och inom

vetenskapssamhället har detta debatterats livligt under lång tid. Problemet ligger i hur man kritiserat honom och på vilka grunder. Argumenten i flera av de debattinlägg som fått mest uppmärksamhet i svenska medier är direkt felaktiga och riskerar att spela klimat- och vetenskapsskeptiker i händerna.

Vad gäller själva priset måste man till att börja med ha klart för sig att priset inte tilldelas Nordhaus för hans policyrekommendationer. Han får priset för att han sedan början av 1970-talet skapat modeller där ekonomin inte betraktas separat från klimatet utan samspelar med det, modeller av ekonomin där planetära gränser måste beaktas. Hans bidrag har varit viktiga för det internationella klimatarbetet och används också av IPCC när de gör sina beräkningar som kommer fram till helt andra slutsatser. Priset tilldelas alltså inte alls en person som kommer fram till att 3 graders global uppvärmning bör tolereras utan hans bidrag i form av ekonomiska modeller som försöker ta hänsyn till klimatet.

Det är framförallt tre typer av argument som är problematiska i kritiken som framförts.

1 För det första kritiserar försöken att kvantifiera effekterna av klimatförändringar. Problemet sägs ligga i själva "räknandet", eller som det uttrycks i en artikel: *"En helt avgörande brist i [Nordhaus modeller] ..är att många klimatskador är oåterkalleliga och självförstärkande, och hotar att förstöra förutsättningarna för vår civilisation. Kalkylen tappar sitt förklaringsvärde när miljökostnaden kan vara oändlig."* (Haikola m fl, SvD, 25/11).

Argumentet sällar sig till en lång tradition av misstolkning av alla försök att kvantifiera verkligt svåra avvägningar. Sanningen är att för

varje åtgärd som vidtas så görs en kalkyl av något slag. Fördelen med Nordhaus modell är att den är tydlig med vilka antaganden som görs. Dessa ska naturligtvis diskuteras liksom det förstås ska understrykas vad som inte finns med i modellerna. Men det är något helt annat än att påstå att det inte är meningsfullt att göra kalkyler över huvud taget.

2 För det andra så påstås det, märkligt nog, att Nordhaus modeller representerar en ansats där man litar till "marknadslösningar" för att lösa klimatproblemen. I en artikel heter det att *"Nordhaus klimatekonomi lär ut att politiken varken kan eller bör påverka ekonomisk och teknisk utveckling"* (Haikola m fl, SvD 25/11), i en annan att *"[Nordhaus] genomgående sökt att övertyga politiker om att inte agera kraftfullt mot klimatförändringarna, eftersom detta i hans mening skulle riskera att skada den ekonomiska tillväxten."* (Metzger, Aftonbladet 14/10). I Sveriges Radios "Vetandets Värld" 5/12 förklarar Max Jerneck, forskare på Misum vid Handelshögskolan i Stockholm, att Nordhaus *"förespråkar en skatt på koldioxid som inte förvränger marknaderna på något sätt...det är just den här marknadslösningen som förordas."* (Sic!)

Dessa argument är svårbegripliga. Nordhaus hela modellramverk handlar ju ytterst om hur mycket staten ska ingripa i form av skatt på koldioxid. I den populärvetenskapliga förklaringen av priset står: *"De externa effekter som Romer och Nordhaus analyserar har globala långsiktiga konsekvenser och utan reglering kommer de att leda till att marknaden inte fungerar väl. [Deras] forskning talar alltså tydligt för att det krävs marknadsreglering för att komma tillrätta med sådana positiva eller negativa externa effekter."* I Nordhaus fall är det negativa externa effekter av utsläpp och i den andre pristagaren Paul Romers fall insikten att forskning och utveckling kan behöva subventioneras. Gemensamt för båda är deras kraftiga argument för

behovet av politisk inblandning just för att endast marknadslösningar inte fungerar!

3 En tredje märklig invändning är påståendet att Nordhaus klimatmodell skulle förutsätta att man bryr sig mindre om framtida generationer än den nuvarande. Som det uttrycks i en artikel: *"[Modellen] går även på tvärs med klimatförhandlingarnas utgångspunkt om att nutida generationer inte ska äventyra livsbetingelserna för kommande generationer"* (Haikola m. fl., SvD 25/11). FT-journalisten Brendan Greely frågar sig: *"Hur mycket mindre ska jag värdera min dotters liv än mitt eget?"* (Financial Times, 17/10)

Det låter ju onekligen bestickande; vem vill associeras med att värdera sina barn mindre än sig själv? Men det stämmer inte att en sådan värdering måste göras i Nordhaus modell. Det finns ingenting som säger att man inte kan värdera framtida generationer lika mycket som den nu levande. På just denna punkt har ekonomer under lång tid varit djupt oeniga. Nordhaus har förespråkat en diskonteringsränta på 1,5 procent som konkret innebär att utfall 45 år från i dag bara ska värderas till hälften av utfall i dag. En av hans främsta kritiker, nationalekonomen Nicholas Stern, menar att vi inte har någon anledning att värdera framtida utfall lägre och sätter siffran till 0,1 procent. I det fallet blir halveringstiden 700 år. Båda alternativen är möjliga och illustrerar betydelsen av hur man väljer att värdera framtiden.

Det finns många saker som kan och bör diskuteras inom ramen för Nordhaus och andras modeller av samspelet mellan ekonomi och klimat, och naturligtvis är alla sådana modeller kraftiga förenklingar som inte innehåller allt som är relevant. Det är både

vetenskapssamhällets men också vetenskapsjournalistikens uppgift att försöka reda ut inte bara vilken siffra den ena eller andra forskaren kommer fram till utan framförallt hur de kommer fram till det. Vilka antaganden görs och varför, vad spelar det för roll, vilka saker finns inte med i modellerna?

Självklart är politiker och andra som är av uppfattningen att tvågradersmålet är för ambitiöst nöjda när de kan peka på medhåll från en ekonomipristagare. Men det finns en sak som gör dem ännu nöjdare och det är att kunna peka på en debatt inom vetenskapssamhället där argumenten som förs fram mot Nordhaus är att "Det är för komplicerat att räkna på" och "Allt är i slutändan ideologiskt färgade gissningar". Då kan de, likt USA:s nuvarande president, luta sig tillbaka och säga: "Ni ser, vi vet inte. Det kan vara så, men det kan också vara så. Vi får vänta och se".

Jesper Roine, adjungerad professor i nationalekonomi, SITE, Handelshögskolan i Stockholm "

" Klimatskeptikern älskar president Trump: ”Han har pånyttfött den här rörelsen”

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Klimatmötet i Katowice lockar även till sig förnekarna. Amerikanen Marc Morano har försökt motbevisa forskarna i över ett decennium. Nu, under president Trump, har han roligare än på länge. DN:s Björn af Kleen möter den inflytelserika lobbyisten i Washington inför avresan till Polen.

Till Marrakech, där FN höll klimatmöte i november 2016, anlände Marc Morano med en dokumentförstörare.

Han och en pappdocka av Donald Trump i naturlig storlek parkerade sig utanför byggnaden där politiker och forskare sammanträdde. Morano tog på sig en röd Trumpkeps och halade fram pappersexemplar av Parisavtalet.

– Låt oss göra vetenskapen stor igen. Låt oss göra amerikansk energipolitik stor igen, sade han och lät dokumentförstöraren tugga i sig Parisavtalets klausuler, de som politiker och forskare försökte förfina inne på konferensen.

Marc Morano, som snart eskorterades från platsen av vakter, är en av USA:s mest kreativa klimatförnekare.

Jag träffar honom på ett kontorshotell på Pennsylvania Avenue, ett stenkast från Vita huset i centrala Washington.

Han bär nött svart kostym, kängor och utstrålar samma lufsiga upptågaranda som Michael Moore, även om hans ideologi är den rakt omvända.

I dokumentärfilmen "Climate hustle", i boken "The politically incorrect guide to climate change" och på hemsidan "Climate depot" försöker Marc Morano slå hål på "klimatbluffen".

Forskare som varnar för den globala uppvärmningen är i själva verket ute efter att instifta en världsregering som tänker inkräkta på enskilda staters suveränitet, förslava människor och företag, säger han.

– De vill ha en superstat där man som enskild medborgare måste gå till FN om man vill hugga ned träd på ens egen bakgård. Nancy Pelosi (Demokraternas ledare i representanthuset) säger helt öppet att vi måste iscensätta en fullständig inventering av våra liv för att bekämpa den globala uppvärmningen. De vill inte ha suveräna nationer utan en internationell regering och det är vad amerikaner och Trump motsätter sig.

Under klimatmötet i Paris 2015 klistrade demonstranter upp affischer av Moranos ansikte på lyktstolpar med texten "klimatkriminell".

– Det bästa med att Trump lämnade Parisavtalet var att han visade att det över huvud taget var möjligt, säger Marc Morano. Det går att stå upp mot medierna, akademien, Hollywood och Demokraterna. Det går att ställa sig upp och säga: "vi drar!" Det ger andra länder en möjlighet att hänga på. Jag hoppas att det utlöser en Klexit, en klimatexit. Brasilien är kanske på väg, Australien har talat om det och vem vet

vad Storbritannien tänker göra. Min förhoppning är att FN och hela klimatetablissemangen hamnar på historiens sophög.

Moranos upptåg finansieras av lobbyorganisationen "Committee for a constructive tomorrow", Cfact (ungefär: Utskottet för en konstruktiv morgondag). Påverkansgruppen grundades 1985 med ambitionen att sprida "marknadstillvända lösningar" i klimatfrågan. Enligt Cfact har människan inget med den globala uppvärmningen att göra. Jordens klimat är i ständig förändring. Den "verkliga faran", enligt Cfact, är politiska idéer som bygger på att "människan kan kontrollera eller förhindra klimatförändringar", till exempel genom regleringar av industriens utsläpp.

Morano säger att Cfact till 90 procent finansieras av bidrag från gräsrotter. Men gruppen har också mottagit motsvarande miljontals kronor från ExxonMobile, olje- och gasjätten som under tio år styrdes av Rex Tillerson, Trumps förre utrikesminister. Oljebolaget Chevron har också bidragit liksom Kochbröderna, industrialister i gruv- och kemikalienäringen som spenderade nästan 900 miljoner dollar på konservativa kandidater i president- och kongressvalen 2016. Marc Morano accelererade sitt klimatprojekt när han arbetade som kommunikatör för James Inhofe, en 84-årig senator från oljestaten Oklahoma.

Inhofe, medlem av senatens miljöutskott, är en av kongressens mest passionerade klimatförnekare.

2010 lät Inhofe bygga en igloo utanför Kapitolium i Washington DC som han döpte till "Al Gores nya hem". En skylt uppmanade förbipasserande bilar att "tuta om du älskar global uppvärmning". I mars 2015 kramade Inhofe en snöboll och kastade på senatens

heltäckningsmatta för att understryka att 2014 omöjligt kunde vara det varmaste året dittills, vilket flera myndigheter uppmätt att det var.

Missförståndet – att tillfälliga köldknäppar skulle motbevisa den globala uppvärmningen – delar Inhofe med president Trump, som senast i november twittrade: "Vad hände med den globala uppvärmningen?" Detta apropå årets kylslagna tacksägelsehelg. Inhofe var en av 22 republikanska senatorer som 2017 uppmanade Trump att dra sig ur Parisavtalet, då presidenten tvekade under trycket från rådgivare och familjemedlemmar. De 22 senatorer som undertecknade brevet till Trump hade gemensamt tagit emot över 100 miljoner kronor i kampanjbidrag från olje-, gas- och kolindustrin, enligt The Guardians sammanställning.

När Morano arbetade för James Inhofe ingick Andrew Wheeler i senatorns stab. Wheeler är en mångårig motståndare till industriregleringar och i dag tillförordnad chef för United States environmental protection agency (EPA), den nationella miljömyndighet som Donald Trump försökt omstöpa till ett lobbyorgan för utsläppsindustrin.

EPA grundades 1970 av den dåvarande presidenten Richard Nixon, delvis för att försöka begränsa människans skadeverkningar på naturen. Under Trumps tid i Vita huset har EPA strukit referenser till klimatkrisen ur delar av sina dokument och begränsat tillgången på information om den globala uppvärmningen på sin hemsida.

Marc Moranos tidigare kollegor tillhör alltså det maktbärande skiktet i dagens Washington. Om Morano tidigare var en bråkmakare i den politiska marginalen är han i dag ett eko av självaste presidenten. Det har gjort livet mycket roligare.

– Det är därför jag älskar Trump så mycket, säger Morano. Han har pånyttfött den här rörelsen. För oss konservativa klimatskeptiker är Trump en bättre president än Ronald Reagan. Det spelar ingen roll om han bara sitter en mandatperiod, han har ändå lyckats visa det republikanska partiet hur man står upp mot etablissemang.

Trump är en ombytlig politiker. Men hans motstånd mot internationella uppgörelser, som klimatavtal, har varit konsekvent, säger Morano.

– Han är ingen opportunist i det avseendet. Gå tillbaka till den intervju som Trump gav Oprah Winfrey 1988. Redan då betraktar han världen ur ett nationalistiskt perspektiv. Han har aldrig velat vara del av något FN-fördrag.

Morano hänvisar till John Trump (1907–85), presidentens farbror och en framstående fysikprofessor knuten till Massachusetts institute of technology, MIT. Släktingen forskade visserligen inte om klimatet men Trump säger ofta att han ärvt insikter av farbrodern som gjort honom till en kvalificerad bedömare av till exempel den globala uppvärmningen: ”jag har en naturlig instinkt för vetenskap”, säger Trump. Farbror John var vän med fysikern William Happer, en 79-årig klimatskeptiker verksam vid Princetonuniversitetet som nyligen korades till presidentrådgivare på området ”nya teknologier”.

– Happers inställning är att världen behöver mer koldioxid. Jag önskade att han fungerade som Trumps vetenskaptsar, säger Morano och syftar med ordet ”tsar” på personer i regeringen som rekryteras för att lösa svåra frågor, till exempel drogkrisen eller nedgången för bilindustrin.

För bara tio år sedan var det motigare för Morano. Klimatkrisen hade ännu inte bearbetats till en partifråga i USA. 2006 hade Al Gore, Bill Clintons vicepresident, gjort internationell succé med klimatdokumentären ”En obekväm sanning”. Året därpå delade Gore och FN:s klimatpanel IPCC på Nobels fredspris.

I ett porträtt på Morano i magasinet Esquire från 2010 beskrivs klimatkrisen som en amerikansk konsensusfråga: 84 procent av amerikanerna betraktade den globala uppvärmningen som ett hot; det enda man var mer ense om var Guds existens, skriver Esquire. När Morano började arbeta för senator Inhofe var det fortfarande politiskt riskabelt att motsätta sig klimatkrisen, säger han.

– Till och med republikaner som representerade oljeintressen i kongressen hade svårt att säga emot, säger Morano. Jag träffade folk som sa: ”Äh, vi såg Al Gores film och det finns väl egentligen inga argument kvar”. Senatorn själv hade velat ta striden mot klimatetablissemang i årtal men hans stab vågade inte. När jag kom ombord var det flera seniora anställda som var oroliga för att en kamp mot klimatet skulle äventyra deras möjligheter att få jobb i framtiden. De var rädda att avfärdas som jorden-är-platt-grobianer.

”Climategate” i Storbritannien gav Morano en öppning. Hösten 2009 utsattes klimatforskaren Philip Jones vid University of East Anglia i Norwich för ett dataintrång. Hackarna publicerade en omfattande mejlkorrespondens mellan Jones och andra forskare som skulle visa på ovetenskapliga metoder och ansatser i klimatforskningen. Professorn och författaren Michael Mann, vars mejl förekom i skandalen, kallar Climategate för den ”mest välorganiserade, cyniska och effektiva desinformationskampanjen” dittills i klimatsammanhang. (I boken

”The madhouse effect. How climate change denial is threatening our planet, destroying our politics, and driving us crazy” från 2016.) Climategate sådde skepsis inför toppmötet i Köpenhamn i december 2009. I USA började republikanska politiker att tvivla. Morano säger att John McCain och Lindsey Graham, två republikanska tungviktare, backade ur ett blocköverskridande lagförslag på området. Trump, säger Morano, vevade om att Al Gore borde tvingas att återlämna sitt Nobelpris. I kölvattnet inledde Morano attacker på journalister som rapporterat om klimatkrisen.

– Vi gjorde vad Trump gjorde innan Trump blev känd, säger han. Vi letade inte bara rätt på profilerade forskare som presenterade avvikande fakta, utan vi attackerade enskilda reportrar som skrivit i frågan, med namn, medieföretag och exempel. Jag fick en massa skit för det: ”du är galen, du kan inte jaga journalister”.

I en rapport stämplad med senatens sigill presenterade James Inhofe, Moranos chef, 750 ”dissidenter” – forskare och andra som hade avvikande meningar i klimatfrågan. Det fick effekt, enligt Morano. I sin bok citerar han undersökningsföretaget Gallup som konstaterade att den ökande misstron mot mediernas rapportering om global uppvärmning går hand i hand med republikaners tvivel i frågan. Att attackera journalister lönar sig. Under de tio år som passerat sedan Climategate tycks allt fler republikanska väljare ha börjat tveka. I mars 2018 svarade endast 35 procent av tillfrågade republikaner att de tror att uppvärmningen är orsakad av människan, en minskning från 41 procent året innan, enligt Gallup. Morano minns reaktionen då rapporten först publicerades i december 2007.

– Vanliga amerikaner började ringa som tokiga till senaten: ”Tack! Tack! Tack! Tack för att ni slår tillbaka mot Al Gore och medierna. Vi

visste att det fanns en annan sida av saken”. Detta utlöste en våg som förändrade det republikanska partiet men även Fox News. Programledare som Bill O’Reilly började citera klimatskeptiker i sina program. Vi förändrade hela debatten och jag var faktiskt chefsarkitekten bakom det.

Vad var det som gjorde människor så glada?

– Varenda dag hade de lyssnat på Al Gores budskap, helt oemotsagd. Oprah Winfrey kallade Gore för vår tids Noa (efter den bibliska figuren som räddade världens djur). Gore var den perfekta talespersonen för andra sidan, eftersom han var så nära lierad med Demokraterna, medierna och Hollywood. I längden kunde inte republikaner stötta Gore, det gick bara inte. Även om det var så att vi verkligen hade en klimatkras så ville man inte ha Al Gore som sin talesperson.

Åtminstone en professor listad i Moranos rapport bad senare om att få bli bortplockad, enligt New York Times, och minst en väderreporter fick sin titel uppgraderad till meteorolog.

När jag träffar Morano är samhället Paradise i norra Kalifornien på väg att utplånas i den värsta branden i delstatens historia. Kadaverhundar sniffar efter människokött i askan och antropologer försöker identifiera kroppar utifrån grillade benrester. I tidskriften New Yorker sätter akademikern och aktivisten Bill McKibben tragedin i sitt sammanhang: över hela världen har höjda temperaturer skördat människoliv under sommaren. I juli dog fler än 70 personer i en värmebölja i Montreal i Kanada. Death Valley, en landsänka i Mojaveöknen i södra Kalifornien, registrerade samtidigt den hetaste månaden någonsin på vår planet.

Men Morano ser över huvud taget inget mönster i de senaste årens extremväder. Bevisen för att människan ligger bakom den globala uppvärmningen är enligt honom ”tunna på gränsen till icke existerande”; ett påstående som direkt motsäger den färska rapporten från 13 amerikanska regeringsdepartement.

Blir din kamp mot klimatforskare svårare när människor dör runt omkring dig i klimatrelaterade katastrofer?

– Försöker du göra klimatskeptiker ansvariga för dessa dödsfall? Det är vad Kaliforniens guvernör Jerry Brown försöker. Nej, det som bekymrar mig är folk som tror att man kan bota klimatet med häxkraft, med regleringar och koldioxidskatter.

Oroar du dig någonsin för att hamna på fel sida av historien?

– Nej, för här är grejen: även om vi skeptiker skulle ha fel om klimatkrisen så är lösningarna som den andra sidan lägger fram också fel. De är utslag av godhetssignalering. Vi tror på tekniska framsteg och ekonomisk tillväxt. Och jag har aldrig haft fel i sak eftersom jag inte ägnar mig åt förutsägelser. Det finns skeptiker som går ut och förutspår en global nedkylning. Jag har ingen aning om vad som kommer att hända med klimatet eftersom hundratals faktorer spelar in.

I en artikel publicerad i januari 2016 listade Marc Morano sina förhoppningar på Donald Trump. Presidenten är på god väg att beta av kravlistan: Rulla tillbaka alla EPA:s klimatregleringar och dra USA ur Parisavtalet, skrev Morano. Som också vill att USA ska strypa all finansiering av FN:s klimatpanel och ”börja hylla koldioxid”.

– Trump har gjort det möjligt för kulgruvor att öppna på nytt och för nya oljeborrningsprojekt att ta fart. Han har skapat en amerikansk

energirenässans, vilket är en delförklaring till att vi har den bästa ekonomin på 50 år, det håller till och med CNN med om. Den må vara kortsiktigt men det är fortfarande en fantastisk sak att få uppleva. Ingen annan republikansk president hade vågat göra det han har gjort. Det måste vara någon som inte bryr sig. Trump bryr sig inte.

I New Yorker skriver Bill McKibben att industrilobbyisterna som fick Trump att lämna Parisavtalet lyckades bromsa USA:s åtgärder vid exakt det ögonblick som arbetet var tvunget att skyndas på. Resultatet: ett enskilt lands politik under ett halvt århundrade kommer att förändra jordens geologiska utveckling för överskådlig framtid.

Under tio år har klimatförnekelsen – eller ”skepsisen” med Moranos ord – slagit rot i det republikanska partiet. Morano oroar sig inte för någon snar omsvängning. Däremot önskar han sig att någon ur Trumpregeringen ställde sig upp och tog debatten med forskarsamhället.

– Trumpregeringen talar huvudsakligen om problemet utifrån en ekonomisk kalkyl. Det behövs även en solid vetenskapssar som trycker tillbaka på forskningsfronten. Det är för tyst just nu. Effekten blir att medierna, aktivisterna och FN skäller på Donald Trump utan någon får tillbaka. Vilket är skamligt.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Fakta. Klimatmötet i Katowice

COP24, årets internationella klimatkonferens, hålls i Katowice mellan 2 och 14 december.

Representanter från nästan 200 länder möts i den sydpolska staden. Mötet i Katowice betraktas som det viktigaste klimatmötet sedan det i Paris 2015.

Syftet med årets möte är att fastställa hur målen som klubbades då ska uppfyllas konkret.

195 länder har hittills skrivit på Parisavtalet, som blev juridiskt bindande 2016.

Länderna förbinder sig att bidra till att den globala uppvärmningen begränsas till 2 grader, och med intentionen att uppvärmningen ska stanna på 1,5 grader.

I juni 2017 meddelade USA:s president Donald Trump sin avsikt att hoppa av Parisavtalet. Formellt sett kan USA dock inte göra det förrän tidigast i november 2020."

" Maria Gunther: Vetenskapen är sann – vare sig vi tror på den eller inte

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

När gruppidentitet, pengar och politisk övertygelse står i vägen för fakta för världens ledare blir konsekvenserna förödande för hela världen.

Vetenskapen är glasklar om klimatförändringarna. Att mer koldioxid i atmosfären leder till en varmare planet räknade svensken Svante Arrhenius och andra fysiker och kemister ut redan på 1800-talet, och beläggen för att det stämmer är överväldigande.

Klimatförändringarna är tydliga över hela världen, och det är inte direkt raketforskning, för att citera meteorologiprofessorn Michael Mann. Varmare hav ger mer avdunstning så att luftfuktigheten ökar, och det leder till värre översvämningskatastrofer från orkaner som Harvey och Florence. När marken blir varmare avdunstar mer vätska, och då får vi mer extrem torka, som i Kalifornien och Syrien. När världens medeltemperatur stiger ökar även extremiteterna, och värmeböljor blir vanligare, längre och hetare, som på i stort sett hela norra halvklotet denna sommar. Och värme tillsammans med torka ger värre skogsbränder, som i Sverige och Kalifornien.

Men fakta, vetenskap och tydliga belegg räcker inte för att övertyga dem som vägrar gå med på att våra utsläpp av växthusgaser påverkar jordens klimat. Det kostar helt enkelt för mycket att ta till sig forskarnas resultat när de strider mot ens värderingar, instinkter eller det man tror på.

Senatören James Inhofe från Oklahoma, medlem i senatens miljöutskott och en av kongressens mest passionerade klimatförnekare som han beskrivs i artikeln intill, var ovanligt ärlig i en intervju i tv-kanalen MSNBC för några år sedan:

”Inser du att jag faktiskt var på er sida i den här frågan när jag var utskottets ordförande och först fick höra om det här? Jag trodde att det måste vara sant tills jag fick reda på vad det skulle kosta.”

När världens ledande politiker har den inställningen – att de är mer rädda för kostnaderna för de åtgärder som behövs för att rädda klimatet än för effekterna av en skenande uppvärmning ser framtiden mörk ut för mänskligheten.

Det behöver varken vara brist på kunskap eller brist på intelligens som får människor att tvivla på vetenskapen. Det kan vara önsketänkande – för det vore ju enklast för alla om forskarna har fel om klimatet. Det kan handla om gruppstillhörighet: Vad människor ”tror” om global uppvärmning återspeglar inte vad de vet; det *uttrycker* vilka de *är*, som psykologiprofessorn Dan Kahan uttrycker det.

Hans forskning visar att människor tolkar fakta så att de passar inställningen i gruppen de tillhör. Och för individen är vad andra gruppmedlemmar tycker om dig alltid mycket viktigare än sanningen i klimatfrågan.

Därför är det så farligt när inställningen till klimatvetenskapen blir en fråga om vilket politiskt parti man sympatiserar med, och människor måste välja mellan att lita på forskarna och att vara lojala med sina värderingar.

Vetenskapen är sann, vare sig vi tror på den eller inte. Men när världens ledare struntar i vad den säger om klimatet blir konsekvenserna förödande för människor i hela världen, i många generationer.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se "

" Intensivt arbete innan ministrar anländer

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

En vecka av förhandlingar har avhandlats på FN:s klimattoppmöte i Katowice. Ländernas representanter hade fram till lördagsnatten på sig att presentera en text inför miljöministrarnas ankomst till Polen.

Mötet beskrivs som det viktigaste tillfället för klimatet sedan världens ledare kom överens om Parisavtalet år 2015. Ett ramverk för hur klimatöverenskommelsen ska se ut har finns, målet är att nu enas om ett regelverk för hur klimathotet kan bekämpas globalt.

FN:s klimattmöte, COP24, inleddes den 2 december. Målet med de inledande förhandlingarna var att redan på lördagen ha ett utkast färdigt för miljöministrarna att debattera under måndagen. På lördagskvällen arbetade de fortfarande febrilt med att färdigställa texten.

– Det är väldigt tekniskt, väldigt komplext, väldigt svårt, säger Michal Kurtyka, ordförande för COP24, till Reuters.

En knäckfråga under förhandlingarna varit hur utvecklingsländer kan få finansiellt stöd av rikare länder för att kunna möta klimatmålen. Sverige företräds i Katowice av chefsförhandlaren Johanna Lissinger Peitz som också är en av EU:s tre förhandlare på plats. Tidigare i höstas enades Europaparlamentets miljöutskott om sin position inför FN:s klimattmöte. De landade då i målet att minska de inhemska växthusgasutsläppen med 55 procent senast år 2030. Den 14 december ska mötet avslutas.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se "

"Få klimatskeptiker i svenska riksdagen

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Svenska riksdagsledamöter har en stark tilltro till de vetenskapliga klimatprognoserna, visar en enkät som DN gjort. 112 av 119 ledamöter är oroade över klimatförändringarna medan två anser att prognoserna är överdrivna. – Det är väldigt svårt att veta vad man ska tro och inte tro på, säger Jan Ericson (M).

I samband med klimattmötet i Katowice har en rad rapporter om klimatförändringarna offentliggjorts. Det står nu bland annat klart att de globala utsläppen av koldioxid kommer att nå rekordnivåer under 2018 och att svenskars flygutsläpp motsvarar fem gånger världsgenomsnittet.

Bland svenska folkets företrädare i riksdagen verkar det finnas en samsyn om att klimatförändringarna är oroande – med några undantag. DN har under veckan låtit riksdagsledamöter svara på en enkät om klimatet. 119 av 349 ledamöter svarade. Av dem uppger 112 att de tror på klimatprognoserna. Ett fåtal säger att de tror på det mesta, men inte allt. Två personer – som representerar SD och M – säger att de inte litar på prognoserna.

En av dem är den moderate riksdagsledamoten Jan Ericson. Under veckan har han på sin blogg utvecklat sina tankar kring klimattmötet. Han skriver att det inför varje sådant möte dyker upp ”sensationella vetenskapliga rapporter” som han är skeptisk till.

Till DN säger Jan Ericson att det florerar så många olika uppgifter om klimatförändringarna att han har svårt att veta vad han ska tro.

– Den senaste tiden har vi sett siffror på att vi ska få en global uppvärmning på allt från 1,5 grad till tre, fyra, fem sex grader. Det finns ingen hejd på det.

I den senaste IPCC-rapporten presenteras olika temperaturhöjningar beroende på vilken nivå utsläppen kommer ligga på framöver. Jan Ericson säger att han läser det mesta i klimatfrågan och bedömer vissa uppgifter som mer kvalitetssäkrade än andra. Vilka det är vill han dock inte berätta. Klimatförändringarna säger han sig inte vara orolig över. – Mänskligheten brukar lösa problem när de dyker upp. Jag är kanske mer optimistisk. Jag är inte mycket för domedagsteorier över huvud taget.

Partikamraten Maria Malmer Stenergard har en helt annan syn på klimatfrågan.

– Det står ju alldeles klart att det är en av vår tids största ödesfrågor och att det är otroligt ont om tid, vilket också visas av IPCC:s senaste rapport, säger hon.

När hon valdes till Moderaternas klimatpolitiska talesperson sa hon att hon ville lyfta klimatfrågan i partiet och ”blanda upp det blåa med mer grönt”. Det tycker hon att man lyckats med i stor utsträckning, även om hon anser att partiet fortfarande syns för lite i frågan.

Maria Malmer Stenergard säger att även om det finns enskilda ledamöter med andra perspektiv än det som är partiets hållning så påverkar det inte politiken i frågan.

– Jag svarar för min och Moderaternas hållning. Vi tar klimathotet på största allvar och presenterar också en politik i linje med det. Jag förutsätter att man i sitt arbete håller sig till partiets linje, säger hon. Omkring en fjärdedel uppger i enkäten att de har klimatångest. I en liknande enkät förra året svarade elva personer att de hade klimatångest och tio personer ansåg att klimatprognoserna var överdrivna. Alla utom sex svarar att de är oroad över klimatförändringarna.

Hanna Westerén, S miljöpolitiska talesperson, säger att det inte finns någon anledning att betvivla klimatprognoserna.

– Vi socialdemokrater är helt klart oroad av klimatförändringarna och ser det som en oerhört viktig politisk fråga eftersom klimatförändringarna äventyrar det mesta av det politiken i övrigt handlar om, exempelvis fördelningspolitik, jobb och tillväxt, säger hon.

Amanda Lindholm
amanda.lindholm@dn.se "

"Fakta. Rapporter i samband med klimatomtet

Globala utsläppen av koldioxid når rekordnivåer under 2018: Enligt rapporten från forskare vid University of East Anglia och Global Carbon Project kommer utsläppen av koldioxid att öka med cirka 2,7 procent i år jämfört med 2017, det skulle innebära utsläpp av 37,1 miljarder ton koldioxid under 2018.

Anledningen, enligt forskarna, är ett ökat användande av kol för andra året i rad och fortsatt ökad användning av olja och gas.

Världens tre största utsläppsländer ökar alla sina utsläpp i år:

Kina står för 27 procent av de globala utsläppen och kommer enligt forskarnas beräkningar att öka med cirka 4,7 procent i år.

USA står för 15 procent av de globala utsläppen och de beräknas öka med cirka 2,5 procent i år, efter flera års minskningar.

Indien står för cirka 7 procent av de globala utsläppen och förväntas öka dessa med cirka 6,7 procent i år.

EU står för cirka 10 procent av de globala utsläppen och de förväntas minska en aning, minus 0,7 procent.

Svenskars flygutsläpp motsvarar fem gånger världsgenomsnittet: I genomsnitt är utsläppen från en svensk invånares flygresor motsvarade 1,1 ton koldioxid per person och år, ungefär fem gånger högre än det globala genomsnittet som ligger på 0,2 ton per person. Det visar en ny studie som forskare på Chalmers har gjort på uppdrag av Naturvårdsverket.

De totala utsläppen för flygresandet ökade under samma period med cirka 47 procent och var 2017 cirka 10 miljoner ton koldioxid-ekvivalenter. Det är ungefär lika mycket som släpps ut från personbilstrafiken under ett år.DN "

" Gråsälen ett litet hot mot torsken

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

Yrkesfisket, klimatförändringar och övergödning gör mer skada på Östersjöbestånden av torsk och strömming i öppet hav än de växande sälbestånden, enligt en ny studie från Stockholms universitet.

– Vår forskning visar att sälar visserligen äter mycket fisk, men om man jämför deras påverkan med den effekt som yrkesfisket eller klimatpåverkan har så är den inte till närmelsevis lika stor, säger Monika Winder, professor vid Institutionen för ekologi, miljö och botanik på Stockholms universitet och medförfattare till studien.

Studien, som publiceras i den vetenskapliga tidsskriften AMBIO: A Journal of the Human Environment, utgår från det område som kallas den egentliga Östersjön, som avgränsas norr om Åland och av Bornholm i söder och inriktar sig på fiskbestånden i öppet vatten. Just nu finns det omkring 30 000 gråsälar i området och antalet ökar årligen med cirka 8 procent.

Genom att beräkna det växande gråsälsbeståndets genomsnittskonsumtion av torsk, strömming och skarpsill och jämföra den med människans påverkan genom yrkesfiske och klimatförändringar har forskarna tagit fram datorsimuleringar som sträcker sig fram till år 2098.

– Vår forskning visar att vi skulle kunna ha 100 000 sälar i samma område utan att det skulle påverka bestånden av torsk, sill och

skarpsill i samma utsträckning som fiskeindustrin, klimatförändringar och övergödning gör, säger Winder.

Syftet med studien är att förstå konflikten mellan fiskare och sälen ur ett biologiskt perspektiv.

– Vi måste hitta sätt att både säkra fiskarnas intäkter och att garantera bevarandet av fiskbestånden och en bra status för sälbestånden, säger David Costalago, doktor i marinekologi vid kanadensiska University of British Columbia, som också deltog i den svenska studien. Djurarters inverkan på fiskbestånden i Östersjön har debatterats de senaste åren, dels mellan forskare och fiskare, men även inom forskarkollegiet.

Enligt en studie från 2017 om konkurrensförhållandet mellan människa och djur i Östersjön är skarv och säl konkurrenter till människan om de kustnära fiskbestånden. Studiens huvudförfattare Sture Hansson, professor i systemekologi vid Stockholms universitet, säger att sälen på sikt kan komma att konkurrera med människan om fiskbestånden i öppet hav.

Då studien inriktar sig på fiskbestånden i öppet hav kan man inte dra några slutsatser om hur sälbeståndet påverkar fiskarter som lax, ål eller abborre som lever närmre kusten. Det är där de flesta interaktioner mellan fiskare och sälar sker.

Sven-Gunnar Lunneryd, sältforskar vid Sveriges lantbruksuniversitet, har specialiserat sig på kustnära fiskenäring och hur den påverkas av sälar. Lunneryd tror inte att den nuvarande ökningen av sälbeståndet är hållbar i längden.

– Jag tror att det blir svårare och svårare att rätta till problemen som finns, säger han.

Monika Winder säger att hon förstår att det finns en ovilja mot sälen bland dem som fiskar.

– Sälar förstör fiskeutrustning och stjälar fisk, det finns naturligtvis en konflikt i sådana fall.

Ivan Solander
ivan.solander@dn.se "

"Ett totalitärt samhälle kan aldrig vara lösningen på klimatkrisen"

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

William Nordhaus tilldelas i år Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne ihop med Paul Romer. Nordhaus får det bland annat för sin forskning om hur klimatfaktorer kan integreras i nationalekonomiska modeller. Han förespråkar därtill den åtgärd som vanligtvis förespråkas av ekonomer: ett pris på miljöskadliga utsläpp – antingen genom ett över tid sjunkande tak för utsläpp, där företag får betala för och handla med rätten att släppa ut en viss andel, men helst i form av en skatt som ger ett förutsägbart stigande pris över tid.

Ändå är William Nordhaus en ifrågasatt pristagare. Några högljudda akademiker ("Vetandets värld", 5/12) skyller honom för misslyckandet med att leva upp till utfästelserna i Parisavtalet från 2015, som kunde förutsägas långt före FN-mötet i Katowice.

Det är en orättvis kritik. Nordhaus rekommenderar betydligt mer långtgående åtgärder än de som världens länder hittills mäktat med. Utfästelser som inte heller i Parisavtalet är i närheten av att uppnå det ambitiösa mål som samtidigt sattes om en uppvärmning som väsentligt underskrider 2 grader jämfört med förindustriell tid.

Andra kritiserar de rekommendationer som Nordhaus modell ger, och då särskilt att han menar att vi måste leva med en högre uppvärmning än målet om det visar sig bli för dyrt att minska utsläppen.

Nordhaus pekar här på det uppenbara. Om inte alla stora länder genomför minskningar så måste andra göra mer, vilket betingar ett betydligt högre pris. Priset för att minska utsläppen stiger också om länder för en klimatpolitik som inte är effektiv. Exempelvis visade en genomgång av gröna subventioner i USA att de inte bara var ineffektiva utan ibland direkt kontraproduktiva, så att nettoeffekten låg närmare noll, de minskar alltså knappt utsläppen alls. Vikten av att agera tillsammans och göra rätt saker kan alltså inte nog betonas.

Mer kontroversiellt är att Nordhaus inte ens under optimala villkor anser att det är värt priset att sikta mot IPCC:s mål om en maximal uppvärmning på 1,5 grader. När han ställer kostnader för sådana åtgärder mot de ekonomiska förluster som därmed undviks landar han snarare i ett mål på omkring 3 graders uppvärmning.

Här har kritikerna sina mest relevanta poänger. Nordhaus modell kan lura oss att tro att det handlar om en finkalibrerad avvägning mellan jämnt stigande kostnader för olika handlingsalternativ. Det speglar illa de osäkerheter vi står inför med fortsatta fossila utsläpp. Klimatet är egentligen inte en fråga om grader, utan om att undvika de oåterkalleliga och i vissa fall självförstärkande effekter som helt gör om villkoren för liv på vår enda planet. Att ens skatta det ekonomiska bortfallet vid sådana händelser är svårt, och i viss mån meningslöst. Hela poängen är att undvika att alls hamna där, vilket borde vara värt också ett högt pris.

I ljuset av att världen befinner sig långt ifrån de utsläppsminskningar som krävs riskerar dock konflikten kring exakt hur ambitiös målsättningen bör vara att bli en semantisk snoppmätning. Under ytan ligger något mer bakom kritiken mot Nordhaus, en aversion mot att alls diskutera klimatfrågan i termer av dess pris. För

lite, fnyser idealisterna åt de konkreta förslagen om att prissätta utsläpp. För mycket, klagar samtidigt delar av befolkningen när bränsleskatter höjs. De försöker båda bekämpa insikten om att det har ett pris att rädda klimatet genom att skjuta budbäraren – ekonomen.

Sociologen Max Jerneck för exempelvis i sin kritik mot Nordhaus ett resonemang om att de åtgärder som krävs för att göra våra samhällen fossilfria är att se som investeringar, och därför väsentligen utan kostnad. Det är att göra våld även på John Maynard Keynes mest optimistiska resonemang för att dölja att de dramatiska omställningar som vanligtvis skissas i dessa sammanhang innebär betydande försakelser.

Den traditionella nationalekonomin är tydlig med att om man vill ha något så kräver det vanligen att man gör avkall på något annat, en handling har en alternativkostnad. Anledningen till denna ärlighet är att det lämnar åt människor att själva bestämma – och inte sällan vändas över – vad man vill avstå för att kunna uppnå något annat.

En frihet under ansvar som många förvisso gärna skulle slippa. Men alternativet är inte att alla kan få allt eller att problemen försvinner – det är att någon annan fattar den typen av beslut åt dig och alla andra. Detta framgår inte bara av de akademiker som börjat drömma om rent totalitära lösningar på klimatproblemen, som global diktatur och grön planekonomi, utan även av en rapport från KTH-projektet ”Bortom bnp-tillväxt”, som presenterades häromveckan.

Rapportens fyra scenarier för hållbara samhällen har alla det gemensamt att den personliga friheten, privatlivet, konsumtionen och rörligheten är starkt beskurna. Vi ska bo på betydligt mindre yta, i stad eller på landsbygd beroende på vad andra bestämt. Likaså styrs vad vi

ska jobba med och i några fall är det till och med fastslaget vad vi ska värdera i livet och hos varandra.

Alla dessa scenarier lägger enorm makt över våra liv och dess viktiga val hos någon beslutsfattare, en fundamental ojämlikhet mellan styrande och styrda som liksom frihetsförlusten ignoreras. Varje gång sådana lösningar prövats har resultatet kvävt människor och slösat med resurser, trots utopiska förhoppningar om motsatsen.

Just för att detta är alternativet bör William Nordhaus verkligen prisas. Man kan med fördel ifrågasätta hans slutsatser, men han och andra ekonomer står för en ärlig diskussion om de avvägningar vi har att göra i klimatfrågan, och därför för att involvera människor i besluten i stället för att fatta besluten åt dem över deras huvuden.

Besluten vi kommer att fatta i klimatfrågan blir kanske inte alltid de klokaste och vi kommer alla att behöva leva med dess följder. Just därför bör vi dela ansvaret. Att välja en väg som i stället inskränker människors friheter och avskaffar demokratiska val kommer ofrånkomligen att göra klimatet outhärdligt.

Mattias Svensson. "

"Klimatminister Isabella Lövin (MP) ifrågasätter den politiska viljan att lösa klimatkrisen. Nu reser hon till klimatmötet i Polen med hopp om att få till regler för att bromsa den globala uppvärmningen.

TT "

”Att skicka varor fram och tillbaka är inte hållbart”

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

"Mer än var femte klädesplagg som köps på nätet skickas i retur – med konsekvenser för miljön. Forskaren Sharon Cullinane vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet vill få oss att tänka till innan vi beställer två storlekar av samma tröja och sedan skickar tillbaka den som inte passar.

I takt med att e-handeln ökar kraftigt blir också antalet returer all större – därmed även antalet transporter och mängden koldioxidutsläpp. Den forskningsrapport som Sharon Cullinane, professor i hållbar logistik, nu publicerar visar att 22 procent av alla klädesplagg som köps på nätet i Sverige skickas tillbaka.

Unga returnerar mer än äldre, kvinnor mer än män och i vissa kategorier är antalet returer hela 60 procent.

– Det är hög tid att vi skapar ett större medvetande kring vad det innebär när vi skickar tillbaka varor, säger Cullinane, som i sin forskning riktat in sig på modesektorn.

Orsaken till det ökade antalet returer är förändrade konsumtionsmönster. Provrummet på storgatans butik har förflyttats till kundens hem. Cullinane konstaterar att många i dag väljer att beställa flera olika storlekar och kanske även färger av ett plagg för att sedan skicka tillbaka de som inte passar. Även enkelheten i att beställa spelar in.

– Folk har vant sig vid att sitta på bussen och klicka på mobiltelefonen. Ibland kanske man är bland vänner och tänker att en sådan där skulle jag också vilja ha och så har man glömt beställningen dagen därpå, säger Cullinane och berättar att fem procent av alla varor som beställs aldrig hämtas av kunden.

Det mest returnerade plaggen är de vi klär oss i vid högtidliga tillfällen, där några kunder kanske använder klänningen eller smoken en gång och sedan skickar tillbaka den. Kläder är också den i särklass mest returnerade varukategorin före elektronik, där det ofta handlar om att varan inte fungerar som önskat.

Cullinanes intresse för ämnet föddes vid ett företagsbesök i Storbritannien. Bakom en presenning i en lagerlokal låg något som de anställda fritt översatt kallade för ”fulingarna”. Det var varor som kunder skickat tillbaka och som företaget inte hade någon strategi för hur man skulle hantera.

Returerna kostar företagen stora pengar när de ska transporteras och ompaketeras. Av rädsla för att tappa försäljning väljer man sällan att lägga kostnaden på kunden. I en internationell jämförelse är returnerandet i Sverige förhållandevis lågt, särskilt jämfört med länder som Tyskland och Finland, där det inte varit lagligt att ta ut avgiften. Vissa större företag har särskilda lager som hanterar returnerade varor. Andra lägger ut hanteringen till länder som Polen eller Estland – eller till och med i Asien.

– Att skicka varorna fram och tillbaka med flygplan är förstås inte hållbart. Konsekvensen av ökade returer är mer logistik, fler varubilar som skapar miljöproblem, säger Cullinane, som fått stöd från Energimyndigheten för sin forskning och försökt räkna på hur stor

miljöpåverkan returerna har, men det visade sig vara för många variabler inblandade för att det ska bli tillförlitligt.

Ett sätt att minska antalet returer är förstås att konsumera mindre. Om vi måste handla kommer Cullinane med några förslag: Digitala provrum där kunden med större precision kan hitta rätt vara skulle hjälpa till liksom en utbyggnad av systemet med förvaringsboxar nära hemmet, där man slipper använda bil för att hämta sin leverans.

För det är ju inte alltid så att man är hemma. Det vet Cullinane av egen erfarenhet. Skotskan berättar om när hon skulle få en vara sänd till sitt hem 60 kilometer utanför Edinburgh. Den anlände inte förrän efter att hon begett sig till Sverige under en längre period för att arbeta.

Därefter åkte den 14 gånger fram och tillbaka innan den slutligen levererades. Med en förvaringsbox i den lokala butiken hade allt kunnat lösas smidigt.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

" Därför gör vi inte mer för att rädda jorden – trots allt vi vet

DN MÅNDAG 10 DECEMBER 2018

Svenskarna är ett av de mest klimatupplysta folken i världen. Samtidigt lever vi, allt inräknat, högst klimatovänligt. Varför är det så? Har vi drabbats av klimatapati? DN har pratat med två experter.

– Det är svårare att ändra sitt beteende än att ändra sitt tänkande. Det är enklare att säga till sig själv: ”Vad jag gör spelar så liten roll, och grannens bil är mycket större än min”, säger Per Espen Stoknes, psykolog och chef på Centrum för grön tillväxt på Handelshögskolan i Oslo.

De allra flesta, menar han, lever med en klimatomänsig dissonans; en sorts inre konflikt mellan det vi vet, vår kunskap, och det vi gör, vårt beteende.

– Och sedan hjälper vi varandra att i sociala sammanhang rättfärdiga att vi lever som vi gör.

Men hur lever vi då? Inom Sveriges gränser relativt bra, även om fler insatser behövs för att nå klimatmålen enligt Naturvårdsverkets statistik. Utsläppen i Sverige har över lag minskat stadigt de senaste 25 åren, med utbyggnaden av koldioxidfri elproduktion som en viktig faktor. Vidare har uppvärmningen av våra hus till stor del gjorts fri från fossila bränslen.

På grund av utsläpp som vår livsstil orsakar utomlands – så kallade konsumtionsbaserade utsläpp – är emellertid den ackumulerade svenska klimatpåverkan högre än många andra länders. IPCC:s 1,5-gradersrapport fastställer att utsläpp per capita bör hållas under ett ton. I dag är den siffran ungefär tio ton per person och år.

Förutsättningarna vet många i Sverige om, och enligt SOM-institutets undersökning är klimatfrågan en av de frågor som oroar svenskarna allra mest. Vidare beskriver nio av tio konsumenter sig själva som klimatmedvetna, enligt en undersökning av opinions- och marknadsundersökningsföretaget Yougov.

Glappet mellan kunskap och handling har gett psykologer och beteendevetare anledning att djupdyka i vår inställning till vår klimatpåverkan. Maria Wolrath Söderberg, lektor i retorik på Södertörns högskola har tillsammans med teknikhistorikern Nina Wormbs nyligen beviljats ett forskningsanslag för att undersöka hur vi argumenterar för vår livsstil, trots att vi vet att den inte är miljömässigt hållbar.

– När det rör sig om värdeladdade frågor är det ganska vanligt att vi förhåller oss till olika mekanismer som hindrar oss från att tänka och agera klokt, och som tillåter oss att undvika ansvar, säger Maria Wolrath Söderberg.

I den förstudie som gjorts tillfrågades människor som bekänner sig till en hållbar livsstil om de skulle kunna tänka sig att berätta om något tillfälle där de agerat mot sitt eget bättre vetande i klimatfrågor.

– Nästan alla av de drygt 100 svarandena var medvetna om att det krockade med deras egna ideal redan när de fattade beslutet och de

hade motiverat det för sig själva med olika argument, säger Maria Wolrath Söderberg.

Den vanligaste situationen som angavs som svar, säger hon, var att man hade flugit när man vet att man inte borde. Det vanligaste sättet att legitimera detta för sig själv var idén om en klimatbudget. Att man genom att vara duktig på att sopsortera kan unna sig en flygresä. Problemet med detta, säger Maria Wolrath Söderberg, är att man måste sopsortera i flera år för att kunna klimatomässigt berättiga en Göteborgsresa.

– Vi vet att det är bättre att åka tåg, men vi vet inte hur mycket bättre det är. Vi har inte koll på proportionerna och därför funkar inte det här budgettänket.

Resonemanget känns igen av psykologen Per Espen Stoknes, som under flera år har tittat på diskrepansen mellan det vi vet och det vi gör vad gäller klimatfrågan. År 2015 skrev han boken ”What we think about when we try not to think about global warming”, och sedan dess har hans teori om de fem barriärerna som håller tillbaka vår handlingskraft fått fäste:

Distans, undergång, dissonans, förnekelse, identitet.

Identitet är en barriär som enligt Per Espen Stoknes filtrerar bort fakta som inte stämmer överens med ens värderingar.

– Om du anser att ditt val av bil är en reflektion av din identitet är det lätt att bli frånvärd när klimatforskarna säger att ditt val är dåligt, och att du måste välja en annan bil.

Med distans menas såväl ett fysiskt som känslomässigt avstånd.

– När forskarna talar om årtal som 2050 och 2100 kan klimatförändringen upplevas som något så stort och långt. Vi människor tänker oftast på det som ligger nära oss, säger Per Espen Stoknes.

Distansen, samt dissonansen, mellan vad vi vet och vad vi gör, säger han, bidrar till den tillbakadragna, närmast apatiska positionen många har tagit i klimatfrågan. Men klimatapati är både ett bra och dåligt sätt att beskriva tillståndet på, enligt Per Espen Stoknes.

– Att ett tillstånd beskrivs som apatiskt betyder inte att känslorna är borta, bara att man har förträngt dem. För klimatpatin betyder det att det fortfarande finns en stark känsla av att något är galet, som vi måste göra något åt. Det är inte så att folk inte känner något, man vet bara inte hur man ska hantera känslan. Därför stängs den av.

Att vi bryr oss råder det inga tvivel om, garanterar Per Espen Stoknes. – Men det är så svårt att bry sig och i stället stänger många av den smärta, depression och ilska som de inte vet hur de ska hantera.

En problematiserande faktor är inramningen av klimatkrisen. Medier och folkbildande institutioner skriver ofta om klimatfrågan på ett sätt som den stora massan, som innerst inne vill verka för förändring, har svårt att förhålla sig till.

– Forskning visar att över 80 procent av nyhetsartiklarna använt en katastrofinramning och det leder bland annat till att folk vänder sig emot beskrivningen. Man undviker budskapet och kanske stereotypiserar avsändaren som en domedagsprofet. För att uppnå ett engagemang är det viktigt att använda övervägande positiv inramning, tala om möjligheterna för att ställa om och inte enbart använda ord som katastrof, kostnad och offer, säger Per Espen Stoknes.

Faktum är att vi har saken i våra egna händer, menar han, och vår inaktivitet kan ses som en oerhörd handlingskraft som väntar på att omvandlas.

– Det vi kan göra är att se på dissonansen som en resurs för att motivera förändring. Det är en talang att kunna använda dissonansen som en motivation för då kan man göra det lite bättre hela tiden. Men då ingår att man inte berättigar eller rättfärdigar sig själv, avslutar Per Espen Stoknes.

Jonas Desai

jonas.desai@dn.se"

"Fakta. Svenskarnas klimatoro

När SOM-institutet vid Göteborgs universitet mäter samhällsoron, det vill säga sådant som människor oroar sig över i samhället, hamnar oro för förändringar i jordens klimat högst.

I den senaste mätningen för 2017 ligger oro för förändringar i jordens klimat och miljöförstöring på delad förstaplats, tätt följt av terrorism. De som svarade att de var mycket oroliga för förändringar i jordens klimat har också ökat, från 49 procent 2016 till 61 procent 2017. Oro för terrorism har ökat nästan lika stort, från 48 procent 2016 till 60 procent 2017.

Källa: SOM-institutet "

" Grönt kapital ett rött skynke vid klimatmötet

TISDAG 11 DECEMBER 2018

Världens fattiga länder har blivit lovade stora lån och nytt bistånd för att möta klimatförändringarna. Men pengar saknas. Och när parterna nu förhandlar i Katowice råder djup oenighet om finansieringen.

Världens mest sårbara regioner står inför en skriande brist på grönt kapital att investera i klimatanpassning och förnybara energisystem. Det visar nya rapporter från FN och OECD som har lagts fram inför klimatkonferensen i Katowice.

Pengarna kan bli en av de stora stötestenarna när ministrarna under veckan samlas för att avsluta förhandlingarna.

– Klimatfinansieringen är kittet som håller ihop Parisavtalet. Ett avgörande skäl till att utvecklingsländerna gick med på att skriva under var att de utlovades nya medel. Frågan är därför avgörande för förhandlingarna denna vecka, säger Kevin Adams, forskare vid Stockholm environment institute.

Världens rika nationer är – trots stora tillskott under senare år – ännu inte på väg att infria det löfte om finansiering som har ställs ut till låg- och medelinkomstländerna inom FN.

Målet har varit att minst 100 miljarder dollar årligen ska mobiliseras för att bekämpa och möta klimatförändringarna i fattiga länder senast

år 2020. Men enligt OECD:s nya sammanställning summerades de rika ländernas bistånd och lån till 55 miljarder dollar förra året. Siffran är samtidigt omstridd. Tidigare beräkningar från OECD har mött hård kritik från Indien, världens största mottagare av klimatbistånd. Och länderna förhandlar fortfarande om vad som rymms inom begreppet klimatfinansiering.

Samtidigt råder det oenighet om hur mycket av de 100 miljarderna som ska vara lån respektive bistånd, och hur stor andel som kan komma från privata aktörer.

– En del utvecklingsländer tycker att de 100 miljarderna ska kanaliseras genom FN:s Gröna klimatfond. Men givarkollektivet påpekar att det också handlar om privata investeringar, säger Mattias Frumerie, en av den svenska regeringens förhandlare som är på plats i Katowice.

Sverige hör till de stora givarna och är det land i världen som hittills har satsat flest dollar per invånare i FN:s Gröna klimatfond. Förhoppningarna har varit att fonden ska bryta ny mark på området. Men verksamheten har varit kantad av problem.

Kevin Adams beskriver det gångna året, då Sverige har delat ordförändskapet med Nicaragua, som stormigt.

– Gröna klimatfonden har haft svårt att fatta beslut. Alla länder har i praktiken vetorätt och flera projekt har varit kontroversiella, säger han. Mottagarländerna har inför mötet pressat givarna att höja sina klimatfinansiella ambitioner. Under förhandlingarna i Katowice finns också förväntningar om nya utfästelser bortom året 2020.

– Frågan om klimatfinansiering är väldigt närvarande och det finns en stark förväntan att rika länder ska bistå, säger Mattias Frumerie. Förra veckan lovade Tysklands regering att fördubbla sina anslag till Gröna klimatfonden. Svenska UD uppger till DN att det inte kommer att fattas något beslut om Sveriges anslag förrän nästa regering tillträder.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Tufft jobb sista veckan av klimatkonferensen

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Katowice. Nu går klimatmötet i Katowice in i slutfasen. Första veckan slutade i dålig stämning. Saudiarabien, Ryssland, USA och Kuwait ville inte att mötet skulle välkomna rapporten från IPCC.

På måndagen anlände, enligt FN, 124 ministrar till konferensen. Deras jobb blir att lösa knäckfrågor som hur regelboken ska se ut, finansiering och höjda ambitioner i klimatarbetet. Arbetet kommer att pågå i olika arbetsgrupper och måste hålla högt tempo. På fredag ska mötet avslutas enligt planen. Resultatet från första veckan tyder på att det kan bli ett tufft jobb att försöka få världens länder att enas.

Under slutförhandlingarna på lördagskvällen ställde sig de stora oljeproducerande länderna Saudiarabien, Kuwait, Ryssland och USA emot övriga länder när det gällde hur IPCC-rapporten skulle inkluderas i texterna. Medan alla andra länder ville att den skulle "välkomnas", stred de fyra oljeländerna för att det skulle stå "noteras".

En av de små ö-nationerna la in sitt veto mot "noteras", så nu får de tillresta ministrarna lösa frågan om vad som formellt ska stå i FN:s papper. Det kan låta futtigt, men har stor betydelse för de fortsatta förhandlingarna där varje ord har stor betydelse.

Rapporten från FN:s klimatpanel, IPCC – om vad en uppvärmning vid 1,5 respektive 2 grader innebär – beställdes vid klimatmötet i Paris för att ge svar på vad målen i Parisavtalet har för betydelse vetenskapligt. Att de stora oljeproducerande länderna nu inte vill välkomna en rapport som de i praktiken själva varit med och beställt är absurt och oroväckande, enligt många på plats i Katowice.

Till kritikerna hör den amerikanska rörelsen ”We are still in”, som består av bland annat några delstater och företag.

De goda nyheterna från första veckan är att underlaget till de texter som länderna ska enas om har krympt med två tredjedelar.

Vid en presskonferens på måndagen riktade ideella organisationer kritik mot den polske ordföranden. Han har inrättat en rad arbetsgrupper för olika områden men inte någon för hur ambitionerna i klimatarbetet ska höjas över tid, vilket är en del i Parisavtalet.

Organisationerna uppmanade honom att inrätta en sådan grupp. För Sveriges del är det fortfarande en del oklarheter när det gäller vilken minister som ska leda arbetet under veckan, allt hänger på regeringsförhandlingarna. Tidigare var det sagt klimatminister Isabella Lövin, (MP). I dag, måndag, ersätts hon av miljöminister Karolina Skog, (MP). Hur det blir framöver är just nu oklart.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Klimatkrisen. Att rangordna forskares moral löser inget

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

I torsdagens DN Kultur (6/12) kunde vi läsa ett inlägg av professor Christian Azar om William Nordhaus med rubriken ”Så räknar mottagaren av årets ekonomipris fel på klimatet”. Om det vore sant vore det allvarligt.

Problemet i Azars resonemang är att han inte gör skillnad mellan positiv och normativ analys. Den förra handlar om hur verkligheten faktiskt ser ut och den senare om hur vi skulle vilja att den vore.

Den globala uppvärmningen är en av våra stora utmaningar, kanske den allra största. För att ta oss an den måste vi ha modeller som beskriver vad som händer under olika scenarier. Dessa kan skilja sig åt vad gäller antaganden om naturvetenskapliga aspekter som till exempel hur känsligt klimatet är för växthusgaser. Skillnaderna kan också handla om vilken politik som kommer att föras och hur stora skador klimatförändringar orsakar på mänsklig välfärd. För att kunna analysera konsekvenserna av dessa olika scenarier måste vi ha en modell som kopplar samman klimat, kolcirkulation och ekonomi på en global nivå.

En modell med detta syfte måste i acceptabel grad överensstämja med vad vi faktiskt observerar. Det är självklart vad gäller de naturvetenskapliga delarna. Vi kan inte välja de parametrar som styr klimatkänsligheten utifrån vad vi vill att den skulle vara. Det borde

vara lika självklart att de ekonomiska delarna i modellen ska konstrueras så att de är i linje med vad vi observerar.

Vi kan önska att vi som människor vore mer altruistiska mot framtida generationer och fattiga i andra länder. Men om vi väljer parametrar i modellen så att resultatet blir att inkomsterna i världen utjämnas och merparten av dem sparas för framtida generationer blir modellen meningslös i en positiv analys.

William Nordhaus får årets ekonomipris för att ha byggt den första modellen där klimat och ekonomi samverkar. Modellen ger prediktioner för hur välfärd och konsumtion fördelas över tid och rum – mellan olika generationer och olika regioner i världen under olika scenarier. De olika scenarierna kan sedan värderas och jämföras inbördes. En jämförelse mellan olika politikscenarier kan användas som underlag för politiska beslut.

Värdering av önskvärdheten i olika scenarier måste bygga på subjektiva och moraliska överväganden, exempelvis hur vi ska diskontera framtida generationers välfärd. Vad gäller sådana har vi forskare, kanske med undantag av moralfilosofier, inte något övertag.

På grund av detta är det vanligt inom nationalekonomin att använda samma värderingar som de vi med positiva argument använder i modellen. Det bästa scenariet under detta antagande brukar kallas ”optimalt”. Modellen är dock precis lika användbar om andra värderingar används vilka skulle leda till att andra scenarier föredras. Att ett scenario är ”optimalt” ska alltså inte uppfattas som ett objektiva påstående.

Azar påpekar med rätta att det finns stor och svårkvantifierad osäkerhet om hur stor den globala uppvärmningen blir för en given utsläppsbana och hur stora skador de leder till. Att beräkna konsekvenserna av olika scenarier är då en användbar metod.

Nordhaus har i sin forskning visat att om vi väljer en modest klimatpolitik men det i efterhand visar sig att klimatkänsligheten är hög blir de samhällsekonomiska förlusterna mycket stora. Om vi å andra sidan väljer en mer ambitiös klimatpolitik som i efterhand visar sig vara överdriven blir förlusterna mycket mindre. Detta ger ett starkt argument för en försiktighetsprincip när det gäller valet av koldioxidskatt och visar hur användbara Nordhaus modeller är.

I klimatdebatten har det blivit vanligt förekommande att rangordna forskares moral utifrån hur låg diskonteringsränta de väljer. Uppenbart kommer Christian Azar högre än William Nordhaus på en sådan lista. Listor av detta slag är dock inte relevanta när det gäller att rangordna kvaliteten i olika forskningsresultat.

John Hassler Professor vid IIES, Stockholms universitet, och ledamot av ekonomipriskommittén.

En längre version av texten samt Christian Azars artikel finns på dn.se/kultur "

" Biståndet till fattiga länder knäckfråga vid klimatmötet

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Finansiering är en av knäckfrågorna i Katowice. Sverige spär på med totalt 100 miljoner kronor. Ytterligare 85 miljoner kronor finns avsatta i den budget som övergångsregeringen lägger fram på onsdagen. Men eftersom den riskerar att röstas ned kunde det inte meddelas på mötet.

Även om förhandlingarna vid klimatmötet har gått framåt under den första veckan så återstår mer att lösa än önskat för ministrarna som på tisdagen tog över ansvaret. Förhandlingarna har pågått in i det sista för att komma så långt som möjligt.

– Det som oroar är att listan på frågor som lämnas in är väldigt lång och inkluderar väldigt tekniska delar som ska lösas. Det har gjorts försök i natt att hitta formuleringar och lösningar. Förhandlingarna i går var lite optimistiska, i dag var det inte lika positivt, säger miljöminister Karolina Skog (MP).

– Länderna är rädda att släppa sina positioner och börja röra sig för att hitta kompromisser.

En av de riktigt stora stötestenarna under förhandlingarna är finansieringen. Vikten av att finansieringsfrågan löses framhöll FN:s generalsekreterare António Guterres i sitt öppningsanförande. Utvecklingsländerna har blivit lovade medel för sitt klimatarbete och de vill ha garantier för att finansiering finns.

Målet har satts att år 2020 ska minst 100 miljarder dollar per år levereras i bistånd och lån för att möta klimatförändringar i fattiga länder. Hittills är summan bara uppe i drygt hälften, 55 miljarder dollar, enligt OECD.

Utvecklingsländerna är oroliga, inte minst efter att USA beslutat att dra sig ur Parisavtalet, och vill ha garantier för att pengarna kommer. Trycket har ökat på övriga rika länder att kliva fram och lova bistånd. Inför mötet i Katowice har bland annat Världsbanken, Tyskland och Norge lovat att öka sina insatser.

Under måndagen meddelade Sverige att det ger 50 miljoner kronor vardera till globala klimatfonden och globala miljöfonden. De pengarna avsattes redan i vårändringsbudgeten. Ytterligare 85 miljoner kronor finns vikta i den budget som övergångsregeringen lägger fram i dag, onsdag. Men eftersom det i nuläget är osäkert hur det går med budgeten har den summan inte kunnat offentliggöras i Katowice.

– Annonsering av pengar är oerhört viktigt för att överbrygga det förtroendegap som finns och i stället bygga förtroende och skapa en handlingsberedskap. Men som övergångsregering är vårt förhandlingsutrymme begränsat, det gör att vi inte kan lova något nu, säger Karolina Skog.

Positivt i förhandlingsläget är att den text som kom in som underlag till mötet har kortats betydligt, med nära två tredjedelar, under den första veckan då experterna förhandlat.

– Den text vi har nu är tydligare. Vi i den svenska delegationen känner samtidigt att den texten innehåller allt det vi anser borde finnas där, säger Roger Sedin, vice förhandlingschef för Sverige.

– Tanken var att de tekniska frågorna skulle vara lösta i högre grad. Det gäller särskilt information om utsläppsminskningar, där går det väldigt trögt.

Under tisdagen deltog ministrarna i den så kallade Talanoadialogen, namnet och formen infördes av Fiji under deras ordförandeskap. Den är inte en förhandling utan bygger på samtal och inlyssnande där länderna delar med sig av sina erfarenheter och sin kunskap. Inom den dialogen ryms också diskussionerna om att länderna ska öka sina ambitioner, en fråga som Sverige prioriterar.

– Förväntningarna är att dialogen ska bekräfta budskapet från IPCC-rapporten om att en transformering av samhället är brådskande, och att alla delar av samhället ska inkluderas, säger Karolina Skog.

Ett av de stora samtalsämnena de senaste dagarna i Katowice har varit att Saudiarabien, Ryssland, Kuwait och USA till skillnad mot alla övriga länder motsatte sig att IPCC-rapporten formellt skulle "välkomnas" i FN:s dokumentation, de ville i stället använda ordet "noteras". Eftersom beslut ska tas i konsensus får ministrarna lösa frågan.

– Vi blev förvånade och arga. IPCC-rapporten är beställd för att skapa en grund för Talanoadialogen och den är en grund för arbetet. Men deras agerande påverkar inte att vi använder resultatet i rapporten och det påverkar inte heller regelboken, säger Karolina Skog.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Vi behöver en klimatrevolution i Polen"

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

"När de högsta makthavarna i många länder inte gör tillräckligt för att stoppa klimatförändringen kan lokalsamhällen göra en stor insats. Därför har dussintals borgmästare från polska småstäder kommit till klimatkonferensen i Katowice för att underteckna en deklaration för "klimatsolidaritet".

Det är inte så okontroversiellt som det kan låta att införa idén om "solidaritet" i klimat- och miljöpolitiken. Begreppet har en särskild plats i det polska medvetandet och den polska historien; det var en bred fackförenings- och folkrörelse med namnet Solidaritet som var den viktigaste aktören som störtade den kommunistiska diktaturen i Polen på 1980-talet.

När de lokala makthavarna från en rad polska småstäder nu lanserar uppropet "Solidaritet för klimatet" – där undertecknarna förbinder sig att arbeta för att fram till år 2050 övergå helt till förnybara energikällor i sina samhällen – finns det därmed en klar avsikt med valet av ord. På ett hotell någon kilometer från megastadion där COP24-mötet hålls signerar en grupp borgmästare och medlemmar i kommunfullmäktige deklarationen.

Även de före detta polska presidenterna Lech Walesa och Aleksander Kwasniewski stödjer deklarationen, även om de själva inte är närvarande.

– Vi behöver en revolution i Polen, precis som Solidaritet genomförde på sin tid. Men egentligen handlar det inte om något radikalt, det är

bara vad vetenskapen dikterar. Vi måste lämna kolet som gör våra barn sjuka, säger en av undertecknarna, Mateusz Klinowski.

Han är en före detta borgmästare i Wadowice, en liten stad som mest är känd för att Karol Wojtyla, som senare skulle bli påven Johannes Paulus II, föddes där.

Spetsen i deklarationen riktas indirekt mot spillrorna av den gamla Solidaritetsrörelsen, som sedan flera årtionden har lämnat sina demokratiska och frihetliga rötter och blivit en av stöttepelarna för det regerande högernationalistiska partiet Lag och rättvisa (PiS).

I fredags gick Solidaritet ut med ett uttalande mot ”klimat-alarmism” tillsammans med den amerikanska lobbyorganisationen Heartland institute. Där heter det bland annat – i strid mot etablerade fakta – att ”det finns ingen vetenskaplig konsensus om orsaker och följder av klimatförändringarna”.

Heartland institute har inte bara gjort sig känt som klimatförnekare, utan också för att på 1990-talet ha lobbat för tobaksindustrins argumentering för att rökning inte är skadlig.

– De är helt enkelt idioter, säger Mateusz Klinowski om dagens Solidaritet.

Han förlorade valet mot en PiS-kandidat, och skälet var enligt honom till stor del att stadens invånare inte gillade en aktiv klimatpolitik. Utfasning av koleldning, åtgärder med sopförbränning och annat skulle kosta pengar.

Ideologisk frändskap är enligt Mateusz Klinowski en anledning till att Solidaritet omfamnar klimatförnekarna. Att organisationen företräder den tunga industrin, däribland kol och stål, är en annan.

– Den polska regeringen delar denna grundsyn, de låtsas helt enkelt att klimatförändringen inte existerar. Den befinner sig alltså på samma sida i klimatpolitiken som Saudiarabien, USA och Ryssland.

Michael Winiarski "

”Klimatet kommer i andra hand”

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

" Brasiliens kommande president Jair Bolsonaro har utsett en klimatförnekande advokat till miljöminister. Den 43-årige Ricardo Salles är även kritisk till Paris-avtalet. – Om det finns eller inte finns klimatförändringar är något som kommer i andra hand, säger han.

Den nye miljöministern är även kritisk till de böter som Naturskyddsverket dömt jordbrukare till för att ha skövlat regnskog. Han kallar böterna för ”ideologiska”.

Han ifrågasätter också den statistik som visar att skövlingen gått upp med nästan 14 procent det senaste året. Den högsta siffran på tio år. Förra året avverkades en yta större än Halland och Blekinge.

Miljöorganisationer menar att utnämningen av Ricardo Salles är olycklig med tanke på den ökande skövlingen och att det nyligen avslöjades 453 olagliga gruvbrott i Amazonas.

– Han har ingen miljövänlig agenda. Hans agenda är ett miljöhot, säger Marcio Astrini, chef för Greenpeace i Brasilien.

Marcio Astrini anser att miljöministern valts till sitt ämbete för att han gått med på att genomföra Bolsonaros agenda som går ut på att få fart på ekonomin genom att öppna upp för mer jordbruk och gruvor i världens största regnskog.

Ricardo Salles har tidigare jobbat som miljösekreterare i delstaten São Paulo med 45 miljoner invånare. Rättsväsendet har kritiserat hans

arbete och anklagar honom för att ha tummat på naturskyddade områden för att ge näringslivet förmåner. Tidigare i år ställde han upp i parlamentsvalet, men misslyckades med att bli vald, trots att delstaten har 70 garanterade platser i kongressen.

Den som rekommenderat honom till posten som miljöminister är den nya jordbruksministern Tereza Cristina och den jordbrukslobby som hon tidigare var ordförande för.

Valet av Ricardo Salles är inte bara kontroversiellt med tanke på att han inte är en miljövän. Utnämningen bryter också en tradition i brasiliansk politik. Tidigare har jordbruksdepartementet och miljödepartementet varit varandras rivaler i regeringen och kämpat för olika saker.

Jordbruksdepartementet har velat legalisera fler växtgifter, göra skogslagen mer flexibel och tumma på urfolksreservaten.

Miljödepartementet har motsatt sig dessa förslag och i stället propagerat för en hållbar utveckling av Amazonas. Att miljöministern nu handplockas av jordbruksministern visar att striden är över. Risken för att ökad skövling av regnskogen är uppenbar.

Den oberoende miljöorganisationen Observatório do Clima (Klimatobservatoriet) tror dock att den blivande presidenten Jair Bolsonaro i och med utnämningen skjuter sig själv i foten eftersom brasilianska jordbruksprodukter nu väntas bojkottas i Europa. – Jordbruket kommer få betala priset när flera marknader stänger för våra råvaror, skriver organisationen.

Henrik Brandão Jönsson"

"Fakta.

Jair Bolsonaro's utnämningar av ministrar visar att den kommande brasilianska regeringen kan bli den mest högerstyrda i världen.

Nye miljöministern Ricardo Salles är 43 år, advokat och tidigare miljösekreterare i São Paulo. Under sin valkampanj i år tryckte Ricardo Salles upp flygblad med bilder på ammunition till maskingevär som han menade borde användas mot vildsvin, sociala rörelser och boskapstjuvar.

Utrikesministern Ernesto Araújo tror att klimatförändringarna är en marxistisk komplott och vill flytta Brasiliens ambassad i Israel till Jerusalem.

Jordbruksministern Tereza Cristina vill öppna upp ett område större än Frankrike för skövling i Amazonas.

Justitieministern är domaren Sérgio Moro som satte den tidigare presidenten Lula da Silva i fängelse.

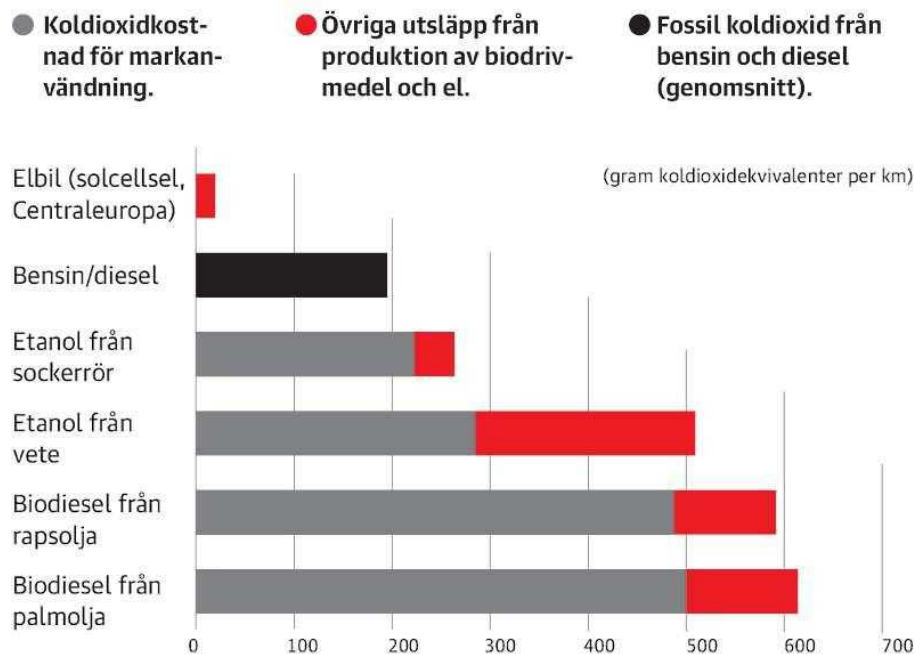
Finansminister är nyliberalen Paulo Guedes som vill privatisera Brasiliens statliga bolag, sänka skatten för rika och försvaga arbetsrätten.

Utbildningsminister Ricardo Vélez Rodríguez är en 75-årig pingstvän som vill förbjuda genusfrågor i skolan och införa "etiska råd". Ministern för vetenskap är en astronaut från flygvapnet.

Försvarsministern är en 66-årig general.

Av regeringens 22 medlemmar är sju yrkesmilitärer. "

Tillverkning av biodrivmedel ökar avskogningen

"Satsningen på biodrivmedel ökar koldioxidutsläppen"

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 181212

Det lagkrav på inblandning av biodrivmedel i bensin och diesel som infördes den 1 juli i år kommer tvärt emot dess avsikt att öka utsläppen av koldioxid, visar ny forskning. Sveriges storsatsning

på biodrivmedel är inte bara till skada för klimatet, den är också onödig då det finns bättre alternativ med lägre utsläpp, skriver forskarna Stefan Wirsenius och Timothy D Searchinger.

Det är en utbredd uppfattning att biodrivmedel är viktiga för att minska växthusgasutsläppen inom transportsektorn och nå målet om nollutsläpp år 2045. Flera styrmedel har därför införts för att främja biodrivmedel. Den så kallade ”reduktionsplikten” som gäller sedan den 1 juli i år är ett lagkrav på inblandning av biodrivmedel i vanlig bensin och diesel. Avsikten är att kraven successivt ska skärpas så att bensin- och dieslbilar år 2030 körs med omkring hälften biodrivmedel i tanken. Reduktionsplikten kan alltså förväntas driva fram en markant ökning av biodrivmedelsanvändningen i Sverige.

Men kommer den ökade inblandningen av biodrivmedel verkligen att leda till stora utsläppsminskningar? Nej, tvärtom kommer utsläppen sannolikt att öka. I en ny forskningsstudie som publiceras i dag i tidskriften Nature visar vi att biodrivmedel i genomsnitt har större klimatpåverkan än fossil bensin och diesel (se figuren härintill). Det gäller för alla vanliga typer av biodrivmedel och oavsett om de tillverkas av palmolja från Indonesien eller av raps från Sverige. Till exempel kan biodiesel gjord av svensk raps ha mer än dubbelt så hög klimatpåverkan som fossil diesel.

Ett avgörande skäl till att biodrivmedel kan orsaka så stora utsläpp är att tillverkningen kräver stora markarealer. Dessa marker hyser oftast skog som naturlig vegetation, och för att odla raps, oljepalm eller andra grödor för biodrivmedelsproduktion måste skogen först avlägsnas. Avskogning orsakar stora koldioxidutsläpp. På marker som redan har avskogats, som till exempel i Sverige, innebär fortsatt odling att möjlig inbindning av koldioxid i återetablerad skog förhindras.

Markanvändning för biodrivmedel medför alltså högre koldioxidhalter i atmosfären. Detta gäller oavsett om marken avskogas i dag som en direkt följd av ökad biodrivmedelsproduktion eller om den avskogats för länge sedan.

I vår studie har vi utvecklat en metod för att beräkna denna ”koldioxidkostnad” för markanvändning. Studien visar att för alla stora biodrivmedel, inklusive etanol från vete och biodiesel från raps, blir koldioxidkostnaden större än utsläppen från fossil bensin och diesel. En nyhet med vår metodik är att vi inte bara tar hänsyn till utsläppen från avskogning, utan även klimateffekten av den möjliga inbindningen av koldioxid som sker vid återetablering av skog på marker som nu används för odling av råvara för biodrivmedel.

Resultaten visar att om de marker som i dag används för svensk veteodling för etanol i stället planterades med skog skulle de binda in minst 50 procent mer koldioxid jämfört med de utsläpp som undviks när etanolen ersätter fossil bensin.

Det är känt från tidigare forskning att produktion av biodrivmedel genom sin markanvändning kan orsaka stora koldioxidutsläpp. Vår studie bekräftar och förstärker denna bild. Men i Energimyndighetens beräkningsregler för reduktionsplikten ignoreras dessa utsläpp såvida inte marken avskogats under de senaste 10 åren. Detsamma gäller EU:s hållbarhetskriterier för bioenergi. Därmed underskattas klimatpåverkan från biodrivmedel kraftigt. Felet är så stort att reduktionspliktens utsläppsminskningar bara kommer att existera på papperet; i verkligheten kommer utsläppen i stället att öka. En grov uppskattning antyder att den inblandning av biodrivmedel som reduktionsplikten initialt medför skulle innebära 30–60 procent högre klimatpåverkan jämfört med om enbart fossila drivmedel användes.

I den svenska debatten om biodrivmedel görs ofta en rangordning av de olika typerna av biodrivmedel. Biodiesel från palmolja pekas ut som det dåliga alternativet, främst på grund av dess koppling till avskogning. Biodiesel gjord av raps, eller etanol av vete, framställs däremot som klimatsmart, särskilt om rapsen eller vetet är producerat i Sverige.

Vår forskning visar att denna skarpa uppdelning saknar grund. Alla biodrivmedel tillverkade av grödor medför så stor klimatpåverkan att inte något av dem kan kallas klimatsmart.

Biodrivmedel tillverkade från biprodukter, som till exempel tallolja och slakteriavfall, kan däremot ha låga utsläpp. Men de tillgängliga mängderna av dessa är mycket små (i storleksordningen enstaka procent) jämfört med den totala drivmedelsanvändningen.

Biodrivmedel kan därför bara spela en nämnvärd roll i transportsektorn genom en omfattande odling av grödor och träd specifikt avsedda som drivmedel.

I Sverige finns starka förhoppningar om att skogen ska kunna bidra med stora mängder biodrivmedel. Det är en orealistisk vision: svensk vedråvara används redan som bränsle i värmeverk och för olika materialprodukter (virke, papper, textilier, etcetera) med avsättning på globala marknader. Varje större omdirigering av vedråvara till biodrivmedel kommer därför att behöva kompenseras med ökad skogsavverkning och produktion av materialprodukter någon annanstans i världen. Förmodligen delvis genom exploatering av orörda, gamla skogar, bland annat i tropikerna, med negativa följder i form av minskad biologisk mångfald och kolinlagring.

Det framtida valet av drivmedel står inte mellan klimatskadliga fossila drivmedel och ännu mer klimatskadliga biodrivmedel. Eldrift med mycket låga utsläpp finns redan för personbilar och lätta lastbilar, och det finns stora förhoppningar på eldrift för tunga lastbilar. Om eldrift inte blir tekniskt hanterbar och ekonomiskt rimlig i stor skala så finns andra drivmedel som kan ersätta fossil bensin och diesel.

Fordonstillverkaren Toyota gör stora satsningar på vätgas tillverkad av el och vatten. Syntetiska bränslen liknande bensin och diesel kan också tillverkas av el, vatten och koldioxid infångad direkt från atmosfären. Reduktionsplikten kommer att tvinga fram en storskalig användning av en drivmedelstyp som enligt vår forskning kommer att medföra högre utsläpp än fossila drivmedel. Den bör därför avskaffas snarast möjligt. Biodrivmedel har en roll att spela. Men de kan inte leverera de stora utsläppsminskningar från trafiken i Sverige och resten av världen som krävs för att nå klimatmålen.

Stefan Wirsenius, docent, institutionen för rymd-, geo- och miljövetenskap, Chalmers tekniska högskola

Timothy D Searchinger, research scholar, Woodrow Wilson School, Science, Technology, and Environmental Policy Program, Princeton University, USA "

" Jannike Kihlberg: Det höjda tonläget är ett tydligt tecken på att förhandlingarna går trögt

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Med knappt tre dagar kvar av klimatförhandlingarna i Katowice har spänningen stigit märkbart och positionerna har vässats. Förhandlingarna står och väger – det är omöjligt att säga vartåt det lutar.

Under onsdagen skärptes tonen när FN:s generalsekreterare António Guterres återvände till Katowice och COP24. Han höll ett ovanligt tufft anförande där han läxade upp länderna ordentligt och uppmanade alla att öka takten, nå kompromisser, avsluta arbetet, och han ville se höjda ambitioner på alla fronter: "Att missa den här chansen skulle sabotera vår sista bästa chans att stoppa en skenande klimatförändring. Det skulle inte bara vara omoraliskt, det vore rena självmordet." Det uppiskade tonläget är ett tydligt tecken på att det går för trögt i förhandlingarna.

Enligt de flesta på plats har jobbet med den regelbok som ska reglera ländernas arbete för att nå målen i Parisavtalet inte nått tillräckligt långt och frustrationen osar stundtals i de långa korridorerna.

Antydningarna om att det inte kommer att gå att nå ända fram ökar. Samtidigt har de senaste dagarna allt fler länder och ideella organisationer på sätt och vis börjat spela ner regelboken. Det sägs att den visserligen är viktig, men att det är minst lika viktigt att mötet

landar i ett uttalande om att länderna ska höja sina ambitioner över tid och att det arbetet brådskar.

De nationella löften som länderna har lämnat in hittills är långt ifrån tillräckliga. Om de uppfylls kommer uppvärmningen att nå cirka 3 grader och det krävs betydligt högre ambitioner om uppvärmningen ska begränsas kring 1,5 grader.

Frågan om höjda ambitioner har hittills levt i skuggan – trots att den ingår i avtalet. Kritik mot att frågan inte finns med i de arbetsgrupper som ordföranden har tillsatt har vuxit. Men förutom i generalsekreterarens tal har nu frågan plötsligt lyfts på flera plan, det polska ordförandeskapet har beslutat att ta med frågan i slutdokumentet, vilket de tidigare inte ville. Och under onsdagen fick Sveriges klimatminister Isabella Lövin (MP) uppdraget att leda ett fortsatt samtal om höjda ambitioner.

Många frågor, kanske alltför många, återstår att lösa: dels tekniska frågor, som till exempel hur utsläpp ska mätas och registreras. Dels politiska stora frågor, som framför allt finansiering.

Pengar är en oerhört viktig, kanske avgörande, fråga för de små fattiga nationerna som ofta är de som själva är minst skyldiga till utsläpp och annan klimatpåverkan men är de som drabbas värst.

Där har de rika länderna ännu inte lyckats ge några trovärdiga - garantier och besvikelsen över segheten i förhandlingarna är smärtsamt tydlig bland de små ö-nationerna.

Stora oljenationer dividerar om ordval för hur en klimatrappport officiellt ska protokollföras samtidigt som andra länder har fullt upp

med att hantera direkta effekter av klimatförändringen, som stormar och stigande havsnivåer. Det skapar ett stort misstroende – som närmast går att likna vid förakt.

Saudiarabien och USA pekas ut som skyldiga till att sabotera och hindra arbetet.

Ralph Regenvanu – utrikesminister i Vanuatu, en liten ö-nation i sydvästra Stilla havet – skakar på huvudet och hittar knappt ord när jag frågar vad han tycker om oljenationernas agerande. ”Vi har snart nått vår gräns, vi kanske får hitta andra vägar än den här”, säger han.

Tillsammans med andra ö-nationer i Stilla havet har de enats om att öka trycket på övriga länder genom en rad bilaterala möten.

Förhandlingarna pågår redan nu så gott som dygnet runt, till viss del i organiserade arbetsgrupper men framför allt i inofficiella möten och bilateraler där man försöker hitta allierade och enas kring kompromisser.

Det är ont om tid. Ett avtal kanske kan nås till på fredag, men då kan parterna ha enats om att vissa frågor ska få lite längre tid på sig. Det ses av en del som att föredra framför att hasta fram en lösning.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Från rekordvärme till superkyla på tio dagar

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Det svänger snabbt i vädret – i Nikkaluokta från i genomsnitt minus 1,5 grader under november till –28,3 grader under tisdagen. – Ett kallt högtryck dominerar just nu, säger Henrik Reimer, meteorolog SMHI.

Kylan tycks nu koppla greppet om större delen av landet. I synnerhet norr om Dalarna.

– Det ser ut att vara kallt veckan ut. Det som avgör hur kallt det blir är hur mycket molnen ligger kvar lokalt. Nu i december har temperaturerna legat något under det normala, säger Henrik Reimer, - meteorolog vid SMHI.

Det är en snabb omsvängning, i synnerhet i de nordligaste delarna av landet, från de få minusgrader som uppmättes i november. Då slogs flera värmerekord, bland annat i Nikkaluokta i Gällivare kommun, där medeltemperaturen under november var minus 1,5 grader. Här uppmättes under tisdagen i stället årets hittills lägsta temperatur med – 28.3 grader.

I Naimakka var det under onsdagen –12 grader och vid Kirunas flygplats, där det också slogs värmerekord i november, uppmättes - under onsdagen minus 14.

I Götaland och Svealand ligger temperaturen mestadels strax under noll eller runt nollan, men det är något varmare i södra Götaland och utmed kusten.

Med högtrycket följer mestadels uppehållsväder, men det finns en möjlighet att det kan komma regn eller snö utmed Östersjökusten.
– Ett högtryck dominerar just nu men hur kallt det blir beror lite på hur mycket moln det blir eller inte. Det kan vara lokalt hur mycket molnen ligger kvar, säger Henrik Reimer.

Hur vanligt är det att det svänger så här? Kan det ha med klimatförändringar att göra?

– Det är inte helt ovanligt att det blir så stora svängningar. Särskilt inte som det normalt brukar vara kallare. Man kan inte koppla enskilda händelser till klimatet då det gäller under en 30-årsperiod. Vädret har inget minne. Därför kan vissa månader bli varma, andra kallare.

TT "

"Världen går tuff kamp mot oljerika länder

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Analys

Katowice. Den stora klyftan på FN:s toppmöte om klimatet går inte bara mellan rika och fattiga. Lika mycket mellan de stora producenterna av fossila bränslen, ofta styrda av auktoritära ledare, och den övriga världen. Framåt veckoslutet vet vi om de förra lyckas sätta käppar i hjulen för ett beslut om att skärpa insatserna för jordens klimat.

Det är ingen slump att USA, Saudiarabien och Ryssland går samman i klimatfrågan. Dessa tre länder ligger etta, tvåa och trea i listan över världens största producenter av den största klimatboven, fossila bränslen.

De tre oljejättarna markerade mitt under toppmötet distans till den senaste rapporten från FN:s klimatpanel. Rapporten hade varnat för allvarliga följder vid en temperaturhöjning på över 1,5 grader, men dessa stater gick inte med på att mötet skulle "välkomna" rapportens slutsatser, utan bara att den skulle "noteras".

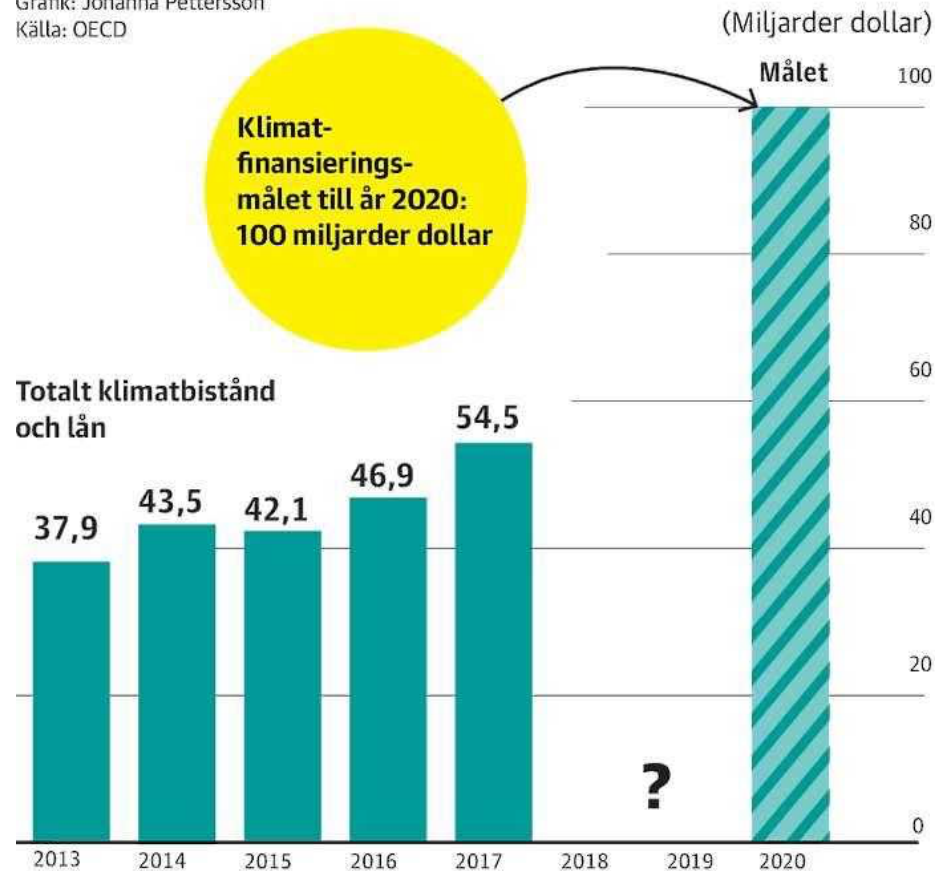
Det fick Paul Krugman, kolumnist i New York Times, att i måndags döpa dessa länder till "ondskans axelmakter", en blinkning till den ursprungliga "Axis of Evil" som USA:s dåvarande president George W Bush pekade ut 2002: Irak, Iran och Nordkorea.

Huruvida den nya klimatförnekande axeln kommer att löpa linan ut genom att stoppa ett beslut om att höja ambitionerna om att minska

Striden om klimatbiståndet

Världens rika länder har utlovat 100 miljarder dollar i klimatfinansiering år 2020.

Grafik: Johanna Pettersson
Källa: OECD

utsläppen av växthusgaser är svårt att förutsäga, enligt experter jag frågar i Katowice.

En europeisk diplomat säger att starka röster – främst i USA och Saudiarabien, men nu också i Brasilien – är ute efter att undergräva den internationella processen.

Ryssland är mer oberäkneligt, och vacklar mellan att stödja klimatarbetet och att, som nu i veckan, alliera sig med klimatförnekarna. Kina, världens folkrikaste nation och på väg att gå om USA som den största ekonomin, släpper ut mest koldioxid, men landet har en ambitiös plan för att dra ner på sina utsläpp.

Saudiarabien spelar en mer destruktiv roll än vad som är allmänt uppmärksammat, säger diplomaten till DN. Han säger sig också vara förvånad över hur stort inflytande den sunnimuslimska diktaturen tillåts få. Saudiarabien är långsiktigt engagerat i att sabotera klimatarbetet, menar han, men huruvida det främst beror på att man månar om sin petroleumbaserade maktställning eller på ideologisk-religiösa motiv låter han vara osagt.

Regimerna i Riyad och Moskva har inte mycket gemensamt ideologiskt, men de finner varandra i såväl motståndet mot den västliga demokratin som mot restriktioner mot fossila energikällor. Mohammed bin Salman och Vladimir Putin sitter också i samma rangliga båt genom anklagelserna för politiska mord på oliktankande i utlandet. En gemenskap som de manifesterade genom en hjärtlig high-five-hälsning på G20-mötet häromveckan.

USA:s president Donald Trump har för sin del sagt att han inte "tror på" den enhälliga vetenskapens varningar för en global uppvärmning.

Men USA är inte ett odelbart helt, och det märks här i Katowice.

Den ordinarie amerikanska förhandlingsdelegationen från utrikesdepartementet arbetar på ett konstruktivt sätt, enligt en initierad bedömare.

Även om det officiella USA är en ”spoiler” fortsätter delegaterna att arbeta för att USA ändå inte ska ha förlorat allt inflytande den dag Trump är ute ur bilden.

Men Vita husets utsända ordnar samtidigt evenemang i Katowice där budskapet är ”nej till klimat-alarmism”. ”USA ska inte offra sin ekonomiska tillväxt för miljöåtgärder”, heter det. Förnybara energikällor nämns över huvud taget inte, medan kärnkraften lyfts fram som ett bra komplement till kol, gas och olja.

En inställning helt i linje med Trumps hyllningar till ”beautiful, clean coal”.

Men det finns också ett annat Amerika, som på klimatmötet bland annat representeras av gruppen ”We are still in”, en koalition av amerikanska politiska ledare, företagsledare och lärosäten som motsätter sig att USA vänder ryggen till världssamfundets klimatarbete.

En av gruppens företrädare berättar en god klimatnyhet: kolanvändningen i USA fortsätter att minska i samma takt som den gjorde under Obama. Främst på grund av allt sämre konkurrenskraft för kolet.

Det går alltså att vara optimist. Ett exempel på det är att under de senaste fyra åren har den största delen av den nya energikapaciteten i USA kommit från förnybara källor.

Michael Winiarski "

"Klimatkatastrofer allt större utmaning för Röda korset

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Katowice. Klimatförändringen påverkar redan Röda korsets arbete kraftigt. Klimatkatastrofer ökar hela tiden och organisationen har fått ändra arbetsmetoder för att kunna rädda fler liv.

– Problemet med klimatrelaterade katastrofer är så stort att vi har svårt att möta det, och det växer så snabbt att vi inte riktigt hänger med, säger Maarten van Aalst, chef för internationella Röda korsets klimatcenter.

Han har nära tjugo års erfarenhet av humanitärt arbete och nu är han på plats vid klimatmötet i Katowice för att berätta om de utmaningar orsakade av klimatförändringar som organisationer ställs inför.

Enligt Maarten van Aalst har organisationens arbetsmetoder på kort tid ändrats till följd av klimatförändringen.

I stora drag gäller: att vara redo för fler katastrofer, att förebygga dem genom att till exempel bygga murar mot havet, att speciellt klimatkatastrofer kan förutses och en del arbete görs inför istället för efter katastrofen.

Nu samarbetar Röda korset med meteorologer och kan agera redan när extrema väderhändelser är på prognosstadiet.

– I till exempel Uganda såg vi att många gånger följdes översvämningar av utbrott av kolera där många insjuknade vilket ledde till kostsamma följdproblem, berättar Maartin van Aalst.

– Nu kan vi rycka ut kanske två veckor innan en översvämning och installera vattentankar och klortabletter så att kolerautbrott undviks. Att arbeta förebyggande sparar både pengar och mänskligt lidande. Maartin van Aalst vill öka medvetenheten om hur klimatförändringen redan orsakar katastrofer.

– Det är något för utsläppsländerna att tänka på. De är ofta generösa supportrar till oss när katastrofer händer, men det är bättre att förhindra katastrofer.

Att katastroferna ökar har flera bidragande orsaker: Att extremväder ökar och att havsnivåer stiger, men också att allt fler människor bor i kustnära lägen, såväl i Bangladesh som i Florida.

– Skillnaden är att i USA är det en dyr cocktailblandning, i u-länder är det en dödlig mix, säger Maartin van Aalst.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Balansgång mellan hot och hopp i romaner om klimatet

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Det råder ingen brist på mörka framtidsvisioner inom genren clifi – klimatfiktioner. Men hur mycket mörker orkar vi med? Samtidigt som larmen från forskare och politiker blir alltmer illavarslande märks en rörelse bort från dystopin i nutida klimatberättelser.

I en nära framtid har vatten blivit en bristvara i större delen av världen. Sverige och Finland har seglat upp som nya globala supermakter efter att ha lyckats förvandla Bottenviken till världens största sötvattensreservoar. Här i Norden märker vi av klimatförändringarna främst genom dramatiska köldras. Men klimatflyktingar från uttorkade länder i syd måste söka sig norrut. Här tas de emot på nåder, som andra klassens medborgare, samtidigt som översvämningar och stormar gör ytterligare miljoner människor hemlösa i Asien. En dystopi?

– Nej, jag är rätt chockad över hur den första delen blev mottagen, just ur den aspekten. Hade jag velat skriva en dystopi hade det sett ut på ett annat sätt. Efter sommaren 2018 känns det snarare som jag har beskrivit en nästan idyllisk framtidsbild där det verkligen har gått bra, säger Mats Söderlund.

Mycket av vardagslivet i Mats Söderlunds klimattrilogi "Ättlingarna", vars andra del "Kampen" just har utkommit, fortskrider som vanligt. Men tekniken är uppdaterad och beteendemönstren har förändrats.

Datorn i hemmet styrs med rösten och projicerar det sociala medieflödet på väggen ovanför frukostbordet, där man gillar inlägg genom att blinka två gånger mellan tuggorna på tofusmörgåsen. Privatbilism och flygsemestrar är historiska kuriositeter och människor transporterar sig genom kollektiva, förarlösa poddar.

I FN pågår samtidigt hårda förhandlingar om hur världens knappa resurser ska fördelas. Men samhället har långtifrån kollapsat, och i "Ättlingarna"-trilogin försöker Mats Söderlund också visa på möjligheter att hantera klimatkrisen.

– Min målsättning var egentligen att skriva en hoppingivande bok. Jag har försökt ge en realistisk och optimistisk bild av hur det kan se ut om ett antal år. Det är inget världskrig och ingen massvält, inga kravaller.

Tittar man på hur worst case-scenarierna ser ut från FN och forskarvärlden så är det mycket, mycket värre än vad jag har tagit höjd för i den här serien, säger Mats Söderlund.

IPCC:s senaste klimatrapport från oktober beskrevs som en skräckrapport. Den visade hur katastrofal framtidens torka, tropiska stormar och översvämningar kommer att bli om den globala uppvärmningen stannar först vid 2 grader i stället för 1,5 grader.

Problemet, som bland andra klimatjournalisten David Wallace-Wells pekade ut, är att 2 grader är ett bästa-scenario. Med nuvarande levnadssätt, samhällssystem och tillhörande utsläppsökningar är 2 grader en ouppnåelig dröm. 4 grader vid slutet av 2000-talet är den förväntade *business as usual*-prognosen. Dubbel skräck, med andra ord.

Så hur ser mänskligt liv ut i en värld som är 2, 3 eller 4 grader varmare? Hur skrämmande de vetenskapliga klimatrapporterna än ter sig är de abstrakta och säger inte så mycket om en varmare vardag.

Kanske är det därför de fiktiva berättelserna om en klimatförändrad värld börjar bli så många att de numera har fått en egen genrebeteckning: clifi. Termen myntades för över tio år sedan, men fick uppmärksamhet då Margaret Atwood, som bland annat skrivit clifi-romanen "Syndaflodens år", publicerade en tweet 2012: "Här är en ny term: Cli-Fi = SF om klimatförändring."

Till skillnad från merparten av scifi-litteraturen fokuserar clifi emellertid mer på hot och umbäranden än upptäckter och uppfinningar. Tekniken är inte huvudperson.

År 2041 i Maja Lundes klimatroman "Blå" är tekniken gammal och sönderfallande snarare än grön och revolutionerande. Stora delar av södra Europa har blivit obeboeliga på grund av torka och vattenbrist, precis som i Mats Söderlunds aktuella trilogi. Dricksvatten framställs i stora avsaltningsanläggningar, men produktionen är energikrävande och dyr. Anläggningarna har börjat strejka, reservdelar är svåra att få tag i och så fort det opålitliga elnätet ligger nere står vattenverken stilla.

Inte heller Maja Lunde ser sin roman som en dystopi. Eftersom fiktionen och gestaltningen av karaktärerna har fått styra skrivandet ser hon "Blå" främst som en roman. Men hon gjorde mycket klimat- och miljörelaterad research inför skrivandet och menar att hennes mörka scenario knappast är någon otänkbar, eller ens avlägsen, framtid. – Förutom flera intervjuer med en hydrolog har jag läst många rapporter med statistik och scenarier över hur saker kan bli med en

ojämn uppvärmning. Den femårstorka som jag skildrar i ”Blå” är ett högst realistiskt scenario om vi inte klarar av att sätta stopp för uppvärmningen, säger hon på telefon från Oslo.

Det finns två berättelser om vår ovillighet att agera mot den globala uppvärmningen. I sin bok ”Scener ur hjärtat” menar Malena Ernman och Stefan Thunberg att handlingsförklaringen bottnar i ett kunskapsproblem snarare än ett mänskligt karaktärsfel: ”I det ögonblick vi inser vidden av den akuta hållbarhetskrisen kommer vi att ändra på våra vanor och ta några steg tillbaka”, skriver de.

Maja Lunde tror att litteratur och konst kan bidra med den fördjupade förståelse som utgör skillnaden mellan att känna till klimatkrisen och att förstå dess betydelse.

– Konst väcker helt andra känslor i oss än en artikel i en tidning, en vetenskaplig rapport eller ett tal från en politiker. När jag skrev kände jag verkligen hur min huvudperson David törstade medan han vandrade genom det uttorkade landskapet. Läsare berättar att texten ger dem samma känsla. Konst ger inlevelse och kräver något av oss, empati och närvaro i andra människors liv och i en annan värld än vår egen, säger Maja Lunde.

Om många tidigare klimatfiktioner gestaltade en becksvar postapokalyptisk överlevnads kamp, som Cormac McCarthys ”Vägen”, finns i dag en ökad rörelse mot realism, om än förlagd till framtiden. Samtidigt hörs ett mörkare tonläge i larmen från klimatforskare och politiker.

”Jag tänker inte längre vara tyst. Jag tänker inte längre underdriva det existentiella hot mot mänskligheten vi står inför precis just nu”, skrev

till exempel Isabella Lövin (MP) i en uppmärksammat artikel i ETC inför valet. Hon menade att Miljöpartiets tidigare kommunikationsstrategi har varit att underdriva klimathotet för att inte framstå som alarmistiska domedagsprofeter. Nu har hon tänkt om.

Men hur mycket mörker tål vi? Att teckna ett framtidsscenario som människor är beredda att ta till sig är enligt psykologiforskaren Kirsti Jylhä en svår balansgång mellan mörker och ljus.

– Om man enbart fokuserar på starka, läskiga scenarier med kraftiga konsekvenser finns en risk att det skapar hopplöshet och en cynisk bild av människor som styrda av kortsiktiga intressen. Starka upplevelser av oro och ångest utan möjliga lösningar kan få många att distansera sig från frågan helt och hållet, säger Kirsti Jylhä, som arbetar på Institutet för framtidsstudier och har skrivit en avhandling om klimatförändringsförnekelse.

Psykologisk forskning visar att de flesta oavsett ideologisk bakgrund har lättare att ta till sig ett optimistiskt budskap. Att klimatförändringarna kan hejdas med bibehållen ekonomisk tillväxt, eller att samhällets engagemang i klimatåtgärder rent av skulle vara bättre för ekonomin, är enligt Kirsti Jylhä typiska exempel på lättsmälta visioner.

– Men problemet med alltför optimistiska budskap är att människor också får svårt att inse hur allvarlig situationen är. Då kanske man tänker att man inte behöver göra några jobbiga saker själv: ”Jag kanske bara minskar mitt flygande lite och så kommer politiker och forskare att fixa resten.” En lagom stor oro för klimatet skapar en villighet att lära sig mer om frågan och ger motivation att agera, säger

Kirsti Jylhä, som efter årsskiftet inleder ett forskningsprojekt om de psykologiska effekterna av olika klimatbudskap.

Trots clifi-genrens frammarsch under senare år kastar klimatkrisen fortfarande en mycket mindre skugga över litteraturen än den gör över världen. Det menar den indiske författaren Amitav Ghosh i boken ”The great derangement”, där han ser en risk i att klimattemat stängs in i ett genrelitterärt reservat.

– Grejen med klimatförändringarna är att de händer nu, överallt runt omkring oss. Det är stormar, översvämningar och migranter. Det är människor som kämpar med att anpassa sig till en värld som söndras på varje nivå, av kultur, av teknologi, av materiella begär. Som författare tycker jag det är viktigare att ta in klimatförändringarna i en vanlig realistisk, samtidsroman än att skriva en genreroman som människor lätt kan avfärda som en apokalyptisk spekulering om framtiden, säger Amitav Ghosh på telefon från New York.

När det gäller balansen mellan mörker och ljus i klimatkommunikationen har han också en enkel lösning:

– Det viktigaste du kan göra mot klimatförändringarna är att bara prata om dem. Att erkänna att de finns där och att de förändrar allas våra liv. Och uppriktigt sagt, om vi ska prata om klimatförändringar så kan vi göra det på tusen tänkbara sätt.

Sverker Lenas

sverker.lenas@dn.se "

" Klimatet väntar inte på att Trump lämnar scenen

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

På inget område är de närmast groteskt skarpa kontrasterna mellan Donald Trump och hans företrädare i Vita huset mer iögonfallande än när det gäller klimatet. Barack Obama förkroppsligade det bästa i den amerikanska traditionen – tilltron till vetenskapen och viljan att leda. Trump personifierar i sin tur en paranoia och ett förakt för fakta som grott i den politiska undervegetationen men sällan letat sig in i Washingtons salonger. Samtidigt verkar han instinktivt gilla att förnedra och förstöra för andra.

Parisavtalet var kronan på verket för Obamas klimatarbete. Det har Trump meddelat att amerikanerna ska lämna. Men utträdet vinner laga kraft först 2020, vilket innebär att USA är representerat på det möte i polska Katowice som just nu pågår, där konkreta åtaganden ska antas för att klara Parisavtalets tvågradersmål.

Det är dock ingen konstruktiv roll som Trumps delegater spelar i Polen. Faktum är att ett av deras huvudnummer är en särskild utställning om kolets betydelse som kraftkälla. Biträdande energiministern Wells Griffith vill dessutom använda tillställningen till att fira att USA numera är ”världens ledande olje- och gasproducent”.

Detta alltså på ett möte som syftar till att minska användningen av fossila bränslen. ”Har jag skadat klimatarbetet? Låt mig inte missa att strö salt i sårn”, verkar den amerikanske presidenten resonera.

Minst lika häpnadsväckande var beslutet i helgen att förkasta den senaste rapporten från FN:s klimatpanel IPCC. Flera av delegationerna i Katowice ville anta en skrivning om att välkomna de nya rönen från de 91 vetenskapsmännen, flera från ledande amerikanska universitet. Men Trumpadministrationens representanter sa nej.

De var inte ensamma i sin hållning. USA gick nämligen armkrok med Ryssland och Saudiarabien. Förtryckarna Vladimir Putin och Mohammed bin Salman, ett sällskap som den fria världens ledare numera verkar trivas ack så väl i.

Financial Times rapporterar att en "klimatdiaspora" från Obamaadministrationen finns på plats i Katowice. Före detta regeringstjänstemän lobbar för att mötet ska landa i beslut som nästa president kan ansluta sig till.

Det vore naturligtvis bra om USA till slut blir kvar – Parisavtalet kan knappast uppfyllas utan supermaktens medverkan. Problemet är bara att klimatet inte väntar på nästa president. Den IPCC-rapport som den nuvarande administrationen inte vill kännas vid visar att vi är på väg att missa tvågradersmålet med stor marginal. Trump kommer att göra bestående skada.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

"Bah Kuhnke & Holmgren MP:s toppar

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Kultur- och demokratiministern Alice Bah Kuhnke samt Pär Holmgren, tidigare tv-meteorolog, står överst på Miljöpartiets lista till nästa års Europaparlamentsval.

– Jag är antagligen Sveriges mest färska miljöpartist, jag blev medlem i dag, säger Holmgren vid en pressträff.

Båda namnen var överraskande.

Alice Bah Kuhnke är bland allmänheten ett av partiets allra mest kända namn efter att ha suttit i regeringen sedan 2014. Pär Holmgren i sin tur förknippas knappast med politiska åtaganden utan efter att tidigare ha synts i tv som meteorolog jobbar han i dag som naturskadespecialist hos Länsförsäkringar.

– För varje rapport som kommer från forskarvärlden ser vi hur situationen blir alltmer akut. Jag är helt övertygad. Ur ett EU-perspektiv är den kommande mandatperioden den absolut sista möjligheten vi har att komma i närheten av tvågradersmålet, säger Holmgren. "

"Misstänkte skytten har dödats"

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Den misstänkte gärningsmannen efter tisdagens dödliga dåd i Strasbourg har skjutits till döds av polis, säger den franska åklagarmyndigheten till ABC News. Den 29-årige mannen ska ha öppnat eld mot polisen inte långt från platsen för dådet.

Frankrikes inrikesminister Christophe Castaner skriver på Twitter att gärningsmannen upptäcktes av polisens specialstyrkor vid niotiden på torsdagskvällen, gåendes på en väg nära tågstationen i stadsdelen Neudorf. Han ska då ha befunnit sig knappt två kilometer från den plats där tisdagens attack dödade tre personer och skadade ett tiotal. När polisen försökte stoppa mannen vände han sig om och öppnade eld mot dem. Polisen ska då ha svarat med de skott som avslutade den strax över 48 timmar långa jakten på mannen.

Även den franska nationella polisen bekräftade på torsdagskvällen att gärningsmannen skjutits till döds. "Slut på jakten", skriver de på Twitter.

Enligt källor till L'Alcace ska mannen ha burit med sig en pistol och en kniv vid tillfället.

En massiv polisinsats omfattande över 700 poliser har ägnat de senaste dagarna åt att söka efter den misstänkte, som snart efter händelsen kunde identifieras som 29-årige Cherif Chekatt, multikriminell och tidigare flerfaldigt dömd i Tyskland och Frankrike för bland annat rån och våldsbrott.

Mannen ska även ha funnits med på den franska säkerhetstjänstens lista över 26 000 personer som anses vara potentiella säkerhetsrisker. Det ska vara känt sedan tidigare att mannen radikaliserats under sin tid i fängelse, men han övervakades inte för religiös extremism och har tidigare aldrig förknippats med terrorism.

– Det fanns aldrig några tecken på att han förberedde en attack, sade biträdande inrikesminister Laurent Nunez på onsdagen. Frankrike höjde terrorhotnivån i landet till den högsta efter händelsen och stärkte bevakningen vid gränsen till Tyskland.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

" Två ord har ökat motsättningarna på klimatmötet

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Konflikten kring formuleringar om den senaste klimatrapporten hårdnar och påverkar förhandlingarna i Katowice. Frågan är viktig, avgörande för de små önationerna. Näst sista dagen i Katowice tror de flesta att mötet inte blir klart på fredagen som planerat.

Förhandlingarna är extremt intensiva den näst sista dagen och har i många fall pågått hela natten. Ministrar som har varit bokade till olika framträdanden under torsdagen har bokat av för att helt ägna sig åt att försöka lösa problemen kring regelbok, höjda ambitioner och finansiering.

Ovanligt lite läcker ut, vilket troligen tyder på att det är ett känsligt läge. Konflikten från i lördags när USA, Ryssland, Saudiarabien och Kuwait motsatte sig att mötet skulle "välkomna" IPCC:s specialrapport om vad en uppvärmning med 1,5 grader innebär och i stället ville att den skulle "noteras", har djupnat.

Att två ord betyder så mycket kan tyckas obegripligt men de är oerhört betydelsefulla och symboliskt viktiga.

Rapporten beställdes när Parisavtalet klubbades för att tas fram som ett arbetsunderlag till detta möte. Den är det vetenskapliga underlag som besluten här ska grunda sig på. När fyra stora oljeproducenter på sätt

och vis ifrågasätter rapporten när den inte kan välkomnas, har väckt starka känslor.

– Jag är mycket deprimerad, väldigt arg och besviken, säger Ralph Regenvanu, utrikesminister i Vanuatu, ö-stat i Stilla havet. Han är nästan tårögd efter en presskonferens där han uttalat sin och andra önationers besvikelse.

För de små önationerna är frågan livsavgörande, varje tiondels grad uppvärmning höjer havsytan lite till.

– För tre år sedan hade vi en kraftig orkan. På bara några timmar kostade den oss 60 procent av vår BNP. Hittills i år har vi haft fyra starka orkaner, översvämningar är på väg igen. Det är en ständig anspänning, ett konstant katastrofläge. Det kostar också större och större andel av vår budget bara för att hantera nödlägen och klimatanpassa, säger Ralph Regenvanu.

Lördagens strid om ordval sägs påverka förhandlingarna. Sveriges klimatminister Isabella Lövin fick på onsdagen tillsammans med Costa Ricas miljöminister Carlos Rodriguez i uppdrag att hitta en formulering som de närmare 200 länderna på plats kan enas kring. Men läget är tämligen låst.

Viss kritik riktas mot ordförandelandet Polen för att de inte driver förhandlingarna tillräckligt effektivt.

En allmän uppfattning är att länderna inte kommer att hinna enas under fredagen utan att mötet fortsätter.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se "

" Gröna klimatfonden ska bli mer effektiv

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Katowice. FN:s Gröna klimatfond som ska bistå fattiga länder i klimatarbetet har hittills haft en del problem. Men nu är flera av dem på väg att lösas, enligt Lennart Båge, fondens medordförande.

Finansieringen är en av de stora knäckfrågorna under klimatförhandlingarna i Katowice. Den Gröna klimatfonden, världens största klimatfond, som startade 2014 ska bistå utvecklingsländer med både klimatåtgärder och klimatanpassning har en nyckelroll i sammanhanget. Finansiering, att rika länder ska stötta fattiga länder ingår i Parisavtalet och är en av knäckfrågorna under COP24.

Inför mötet i Katowice har både Tyskland och Norge lovat att fördubbla sina bidrag till den Gröna klimatfonden. Sverige är det största givarlandet räknat per capita och det sjätte största räknat i pengar, med 4 miljarder kronor under perioden 2015–2018. Några nya pengar har inte gått att lova inför COP, det är ett beslut för en ny regering.

Fonden har en nyckelroll i klimatfinansieringen, den hanterar miljarder dollar och är världens i särklass största klimatfond.

– Fonden har lyckats föra fram stora pengar till internationella projekt. Det är en förvånansvärt lite känd framgångssaga, säger Lennart Båge. Båge trycker på att fonden fortfarande är i ett uppbyggnadsskede och öser beröm över personalen på sekretariatet i Sydkorea. Och att jobbet såhär långt inte har varit helt felfritt tycker han är helt naturligt.

– Du kan inte bygga en verksamhet och vara innovativ i den här omfattningen utan att vara risktagande och utan att få kritik. Därför ser jag mycket fram emot den här utvärderingen som kommer. Den kommer nog att se lysande saker, mindre lysande saker och en del problem, säger Lennart Båge vars uppdrag som medordförande i Gröna klimatfonden avslutas vid årsskiftet.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Fakta. Har bekostat projekt i 96 länder

I år har Gröna klimatfonden tagit beslut om projekt till ett värde för över 2 miljarder US-dollar.

Totalt har fonden hittills finansierat 93 projekt i 96 länder till ett värde av 4,6 miljarder US-dollar, drygt 41 miljarder kronor. Hälften ska gå till klimatåtgärder som utsläppsminskningar, hälften till anpassning. "

" Varning för optimalt önsketänkande i klimatfrågan

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

I en artikel på DN Kultur (6/12) försöker jag beskriva varför ekonomiprofessor William Nordhaus med hjälp av sin matematiska modell kommer fram till att fortsatt höga utsläpp av koldioxid i ytterligare ett halvt sekel och en temperaturökning på 3,5 grader fram till år 2100 är en optimal lösning på klimatproblemet.

John Hassler, ledamot i priskommittén, svarar några dagar senare. (DN 12/10). Jag läser hans text tre gånger, men ingenstans finner jag någon egentligen invändning mot min förklaring. Det gör det svårt att svara, det verkar ju som om han håller med mig.

Han skriver till exempel att "en värdering av önskvärdheten i olika politikscenarier måste bygga på subjektiva och moraliska överväganden." Det är precis min poäng.

Han skriver därefter följande: "Att ett scenario är 'optimalt' ska alltså inte uppfattas som ett objektiva påstående". Jag håller med till 100 procent (och hävdade precis samma sak i min egen text).

Nordhaus hantering av risken för katastrofer, värdering av framtiden och värdering av skador på natur och människor i fattiga länder är helt enkelt avgörande för hans resultat.

Sättet han gör det här på, oavsett skälen därtill, gör att man bör ställa sig ytterst tveksam till att den utsläppsbanan och den temperaturuppgång han beskriver som optimal är en målsättning vi bör eftersträva.

Avslutningsvis är det värt att nämna att Nordhaus i sin Nobelföreläsning betonar att vi alla nu måste förstå och acceptera allvaret i klimatsituationen, att medborgare måste stå emot politiker som sprider felaktiga argument och resonemang kring klimatet. Därefter argumenterar han för införandet av en koldioxidskatt. Det perspektivet på Nordhaus är också viktigt att ha med sig.

Christian Azar "

" Kina redo att gå i täten för miljön – men inte utan en stark partner

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

DN i Polen

Katowice. Trots att USA är på väg att lämna Parisavtalet har man ett stort inflytande över överläggningarna på klimatmötet. Det uppfattas som djupt orättvist, inte minst från Kinas sida, säger Li Shuo, högste klimatansvarig för miljöorganisationen Greenpeace i östra Asien.

Bland de stormakter som deltar i överläggningarna på klimatmötet i den polska staden Katowice har Kina varit ett land som har legat anmärkningsvärt lågt.

Det finns ingen entydig förklaring till denna låga kinesiska profil. Men Östasienschefen för Greenpeace, Li Shuo, som själv är kines och har god insyn i förhandlingsspelet, menar att orsaken i varje fall inte är att Kina har sänkt sina ambitioner för att minska sitt fossila avtryck i atmosfären.

– Kina är ju det land som släpper ut mest växthusgaser i världen och spelar givetvis därmed en avgörande roll på klimatmötet, säger Li Shuo till DN.

Att Kina skulle spela en ledarroll förväntades allmänt, framhåller han, på två viktiga punkter: den ena är ambitionerna, som sattes upp redan i Parisavtalet – Kina befinner sig i själva verket i en bra position för att överträffa sina existerande målsättningar. Så frågan är om Kina kan stå

för detta ledarskap och dra med sig andra länder. I den så kallade regelboken finns flera saker som är särskilt viktiga för Kina. Det var i Paris för tre år sedan som Barack Obama och Xi Jinping tillsammans skissade inledningen till regelboken.

Mycket hänger nu på om de två länderna kommer att lyckas med att fullfölja regelboken i den anda som präglade Parisöverenskommelsen för tre år sedan. Han noterar att Kina hittills har hållit en låg profil i förhandlingarna, men att man vid slutet av förhandlingarna har ett bättre begrepp om var de står.

En återkommande tvistefråga är att Kina vill hålla fast vid den gamla uppdelningen som fanns före Paris, mellan u-länder och i-länder, där Kina själv vill räknas in bland utvecklingsländerna.

Karoliina Hurri, som forskar om Kina och klimatet vid Helsingfors universitet, säger att Kina faktiskt är ett u-land, men samtidigt också ett starkt industriellt tillväxtland. Inte minst på förnybar energi, som man nu är störst i världen på.

– Att Kina vill tillhöra gruppen utvecklingsländer kan verka förvånande, men det finns ekonomiska fördelar med det, bland annat i form av finansstöd, säger Karoliina Hurri.

Camilla Born, vid tankesmedjan E3G i London, som har som mål att skynda på utvecklingen till en fossilfri framtid, tror dock att Kina inser att de måste övergå till en mer universell ordning; eftersom det krävs för att hantera klimatriskerna.

– Kina har också börjat investera så mycket i den förnybara typen av energi, och de ser att det ligger i deras nationella intresse, den är renare, mer modern och ger fler möjligheter.

Hon noterar att Kinas koldioxidutsläpp har ökat något det senaste året, efter att ha minskat i några år.

– Det är inte en positiv sak, men sammantaget är de på god väg att kraftigt överträffa sina utsläppsmål enligt Parisavtalet. Det ser olika ut i olika delar av Kina, i några städer är det väldigt låga koldioxidutsläpp. Kina är på väg att fasa ut kolet, därför att de vet att de inte kan leva i så smutsiga städer.

Den geopolitiska vindkantringen i världen, där Donald Trump har vänt ryggen åt internationellt samarbete och har deklarerat USA:s avsikt att dra sig ur klimatavtalet från Paris, påverkar förstås stämningen på COP24-mötet.

– Det här skapar en känsla av en grundläggande orättvisa hos den kinesiska sidan och en del utvecklingsländer. Förhandlingarna gäller regler som kommer att omfatta alla länder som är parter i Parisavtalet – men i framtiden inte USA. Och ändå är USA med och förhandlar om det som ska gälla, och har stort inflytande över det, säger Li Shuo från Greenpeace.

Det är inte mycket Kina kan göra åt det. Men trots frustrationen krävs stor självdisciplin, menar Li Shuo, för det ligger i kinesiskt intresse att Katowice betraktas som en framgång.

Kina har många spänningar och problem med väst. Men klimatet har varit ett av de mer lovande områdena för samarbete, där Kina har uppvisat någon form av ”soft power”.

– Så om det finns något område där Kina ska gå framåt och inte backa, så är det klimatpolitiken, säger Li Shuo.

Karoliina Hurri säger att trots att Kina släpper ut mest växthusgaser av alla länder, genomför man mer ambitiösa klimatåtgärder än vad folk i allmänhet tror.

– Men de vill inte leda ensamma utan väntar på en stark partner, som EU. Kina är helt ense om 1,5-gradersmålet, men anser att miljöåtgärder även måste ha en ekonomisk nytta. De vill inte sätta sin ekonomiska tillväxt på spel.

EU:s och Kinas stora betydelse framgick när FN-chefen António Guterres anlände till Katowice i onsdags för att försöka få dessa två att kompromissa om ordalydelsen i en sluttext för klimatmötet. Camillo Born tror att Saudiarabien tydligt uppmuntrades av USA när man motsatte sig att mötet i Katowice skulle ”välkomna” larmrapporten från FN.

– Hur Kina kommer att agera under mötet är mycket viktigt för den slutliga överenskommelsen, säger Camilla Born.

Michael Winiarski "

”Jag tror att det blir en lång natt”

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Katowice. Under fredagen som skulle vara slutdagen för FN:s klimatomöte pågick ett intensivt förhandlingsarbete. Fortfarande framåt kvällen var mycket oklart. – Jag tror det blir en lång natt, säger Johanna Lissinger Peitz, Sveriges chefsförhandlare.

En av huvuduppgifterna för mötet är att enas om en regelbok som ska göra det möjligt att mäta och jämföra ländernas arbete för att bromsa klimatförändringen. Den är till stora delar teknisk och handlar om hur till exempel utsläpp ska mätas och redovisas. Nya förslag på formuleringar till ett slutdokument som mötet fick ta ställning till kom sent på torsdagskvällen.

– Det var en konsultation i torsdags kväll efter att ordförandeskapet hade presenterat en sammanslagning av all text. Efter det var det en ganska lång runda där alla länder fick uttrycka sina synpunkter. Det blev en lång lista, säger Johanna Lissinger Peitz, Sveriges chefsförhandlare och en av EU:s tre förhandlare.

Den långa listan handlade om det som länge varit nyckelfrågor; stöd till mindre utvecklade länder när det gäller rapportering och också att de ska kunna få längre tid på sig i omställning och att fasa in detaljer i rapportering.

Under fredagen har en rad möten ställts in och korridorerna surrar av rykten om vad det betyder.

– Ordföranden har sagt att han ska ha konsultationer på bilateral nivå för att få en tydlig bild av problemen. Det pågår fortfarande, nästa steg är oklart. Man kan anta att det blir en ny text men när den blir vet inte jag, säger hon vid 18-tiden.

Enligt experter återstod i den nya texten många frågor att lösa: finansieringsfrågan ansågs vara långt ifrån en överenskommelse, däremot hade förslagen kommit längre när det gällde hur utsläpp ska mätas och redovisas.

– Det tar sin tid. Det är en oerhört komplex materia att arbeta med, ändrar man på ett ställe måste man kanske ändra på andra ställen, säger Johanna Lissinger Peitz.

Hon är en rutinerad förhandlare och har deltagit i många av FN:s klimatkonferenser. Hon har varit på plats i Katowice i nära två veckor och har innan dess deltagit i en rad förmöten.

– Jag tycker att det har varit en ton av att man försöker komma överens.

– Jag låter hellre det här ta tid så att ordförande kan presentera någonting som reflekterar ländernas prioriteringar, det är bättre än att hasta fram något, säger hon.

Johanna Lissinger Peitz vill inte spekulera i hur lång tid mötet kommer att pågå men säger:

– Jag tror att det bli en ganska lång natt.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Massmördaren i Strasbourg – en kriminell ensamvarg som påstås blivit jihadist

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Vem var Cherif Chekatt – en misslyckad återfallsförbrytare som hängde på sig ett jihadistiskt alibi, eller en beräknande fotsoldat i terrorsekten IS tjänst? DN:s Mellanösternkorrespondent Erik Ohlsson ger en bild av 29-åringen som utförde det blodiga terrordådet mot julmarknaden i Strasbourg på tisdagen.

Strax före sex på morgonen tisdagen den 11 december bankar en polispatrull på dörren till en lägenhet på femte våningen i ett niovåningshus vid Avenue de Colmar i den södra delen av Strasbourg, Frankrike.

Polisen är utkommenderad för att gripa Cherif Chekatt, en 29-årig småbrottsling. Chekatt har flera gånger kallats till förhör för att polisen ska utreda hans roll i ett mordförsök den 21 augusti i Eckbolsheim, en ytterförort till Strasbourg.

Cherif Chekatt misstänks vara en av fyra som överfallit en man på gatan och knivhuggit honom svårt. Attacken beskrivs som en uppgörelse bland kriminella.

Men Cherif Chekatt är inte hemma. Polisen bryter sig in i den lilla lägenheten och gör flera fynd som de kopplar till brottslighet: ett

salongsgevär av kaliber 22, ammunition, fyra jaktknivar, en så kallad distraktionsgranat och diverse inbrottsverktyg.

På kvällen samma dag får polisen upp spåret efter Cherif Chekatt. Men nu är han jagad för flerfaldiga mord och terroristbrott.

I kvarteren runt katedralen Notre Dame de Strasbourg pågår julmarknaden som räknas till en av Frankrikes, ja Europas, mest överdådiga. Här frossas det i gåslever, julkakor och glögg gjord på lokalt Alsacevin.

På shoppinggatan Rue Des Grandes-Arcades är det packat med folk vid 20-tiden på kvällen. Det är här Cherif Chekatt höjer sitt vapen, en ålderdomlig fransk revolver av märket Modele 1982, och skjuter rätt in i folkmassan. Enligt vittnen ropar han "Allah akhbar" (Gud är större). Springande tar han sig vidare, avlossar ytterligare skott och attackerar också med kniv.

Att en terrorist slagit till mot julmarknaden står inte omedelbart klart för julshopparna. Många tror att smällarna är fyrverkerier. Men snart nog bryts gemytet och jullåtarna av tjutande sirener från utryckningsfordon. Sexton människor ligger blödande på gågator och trottoarer. Två av dem dödades omedelbart av skotten, två avlider senare på sjukhuset.

En intensiv polisjakt dras omedelbart igång efter den förmodade gärningsmannen. Något mer än 48 timmar senare, kring klockan 21 på torsdagskvällen den 13 december, upptäcker polisen Cherif Chekatt på en gata i den södra stadsdelen Neudorf. Han tar sin tillflykt till en lagerlokal och skjuter mot poliserna som närmar sig honom. Polisen besvarar elden och dödar 29-åringen.

Julmarknaden, som stängdes ned omedelbart efter dådet, öppnade åter på fredagen. Nu har blodfläckarna på Rue des Grandes-Arcades skrubbats bort. Marknadsständerna gör kommers, amatörteatergrupper uppför julspel och barnkörers sjunger ”Stilla natt”.

Samtidigt försöker fransmännen få svar på flera frågor: Vem var Cherif Chekatt? Varför ville han döda fredliga julfirare? Var han en av de omtalade ”ensamvargarna” eller hade han hjälp? Hade han sympatier för terrorsekten IS? Hur djupt satt i så fall hans övertygelse? Många detaljer är omedelbart kända, andra omständigheter är mer svårtydda.

Cherif Chekatt föddes i Strasbourg den 24 juli 1989 som ett av sju syskon i en familj med rötter i Marocko, en av många miljoner fransmän av nordafrikanskt ursprung, de som kallas ”Les Magrehrebians”. Han växte upp i förorten Poteries som är en sliten och brottsbelastad del av staden.

Unge Cherif hade en problematisk uppväxt. Enligt lokala medier var han i kontakt med sociala myndigheter redan som 10-åring och vid 13 dömdes han för första gången för brott.

Efter grundskolan började han en fackskoleutbildning men hoppade av. Cherif Chekatt hade några kortvariga beredskapsarbeten men aldrig något ordnat arbete.

I stället: en kringflackande tillvaro och inte mindre än 27 noteringar i straffregistret när han dog. 2011 döms han till sex månaders fängelse i Strasbourg efter att ha attackerat en yngre man med en trasig flaska. Året efter grips han efter att ha brutit sig in i en tandläkarpraktik i den tyska staden Mainz där han bland annat stulit kontanter, tandguld och frimärken.

För detta och andra liknande förseelser döms han till två år och tre månaders fängelse i Tyskland. Han släpps efter ett år och utvisas till Frankrike för att omedelbart begå nya brott. 2013 döms han till ett och ett halvt år i fängelse i Schweiz efter en serie inbrott i Basel. Ny utvisning till Frankrike, nya brott, nya fängelsedomar.

2015 nämns Cherif Chekatts namn för första gången i samband med terrorism. I ett franskt fängelse ska han ha hotat att döda poliser och talat om heligt krig. Det gör att han hamnar på franska säkerhetspolisens lista som ett hot mot republikens säkerhet. Det finns 26 000 personer i detta register, varav 10 000 anses vara våldstillvända - radikaliserade jihadister.

Medierna försöker nu lägga pussel för att få en bild av Chekatts eventuella religiösa övertygelse. En av hans storebröder ska ha umgåtts i salafistkretsar. Däremot återfanns inga extremistsymboler i hans lägenhet.

”En vanlig, tillbakadragen kille” är ett återkommande omdöme bland grannar. Han hade få vänner och umgicks mest med sin far och sina bröder.

Den bild som cirkulerar i medierna visar en ung man med glest skägg och mörka ringar under ögonen. I hårfästet har han ett märke – oklart om det är en blodutgjutning eller en så kallad bönefläck, en förslitningsskada som man får av ivrigt gnuggande av pannan mot bönemattan.

Dagen efter dådet i Strasbourg tar IS på sig skulden, något som erfarna bedömare betraktar med skepsis. Det är ju sedan länge en del av IS-

terroristernas strategi att ta på sig dåd med jihadistisk anstrykning, oavsett om de är inblandade eller inte.

Frankrike har en dyster lista över avsigkomna individer som utfört terrordåd i islams namn. Den mest ryktbare är Mohamed Lohouaeij-Bohlel, en tunisisk våldsvarkare som på nationaldagen den 14 juli 2016 dödar över 80 människor med sin lastbil på strandpromenaden i Nice.

Det finns andra: Ahmed Hanachi, också han tunisier, som i oktober 2017 hugger ihjäl två unga kvinnor utanför tågstationen i Marseille, efter att först ha ropat ”Allah Akhbar”. Den 26-årige Radouane Lakdim, av marockansk bakgrund, som i mars i år dödar fyra människor på en stormarknad i Trébes i södra Frankrike. Också Radouane Lakdim fanns med på säkerhetspolisens lista.

I Frankrike pågår en intensiv debatt i terrordådens kölvatten mellan två profilerade forskare, Olivier Roy och Gilles Kepel. De har budskap och förklaringar som markant skiljer sig åt.

Olivier Roy menar att den islamistiskt anstuckna terrorn i Frankrike och övriga västvärlden är motiverade av annat än religion och ideologi. Enligt Roy har en sådan som Nice-terroristen Lahouaeij-Bouhlel mer gemensamt med pojarna bakom skolmassakern i Columbine 1999, än med de IS-terrorister som verkar i Syrien och Irak.

Enligt Roy drivs den jihadistiska radikaliseringsen snarare av en kriminell subkultur än av imamerna i moskéerna. De franska ”ensamvargarna” är i allmänhet bara ytligt insatta i islam, menar han.

Gilles Kepel däremot betonar religionens faktiska betydelse. Enligt honom är terroristerna nog så ideologiskt övertygade och de söker exempel på tolkningar av islam som rättfärdigar deras attacker. Kepel pekar också på att den nya generationens europeiska jihadister får extra näring av det utanförskap som den bristande integrationen skapat.

Dådet i Strasbourg kommer att ge debatten ny fart. Oavsett vilken tolkning som får lagstiftarnas öra är det ett faktum att 450 fångar med jihadistbakgrund kommer att frigges ur franska fängelser under nästa år, eftersom de avtjänat sina straff, enligt uppgift från EU:s samordnare för kontraterrorism.

50 av fångarna har dömts till fängelse för terroristbrott och de övriga har anammat våldstillvänd jihadism i fängelset.

Erik Ohlsson "

" Frankrike rustar för gula västarnas femte protestdag

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Har Emmanuel Macrons eftergifter fått styrkan i Gula västarnas proteststorm att bedarra? Ett första svar väntas i dag, lördag, då rörelsen går ut i en femte landsomfattande protest. För att minska risken för kravaller i Paris har 8 000 poliser mobiliserats i huvudstaden – lika många som förra lördagen.

President Macrons tal i måndags har mötts av blandade reaktioner i de småstäder på den franska landsbygden där Gula västarna har sina starkaste fästen.

I de löst sammanhållna grupperna menar en del att det nu är dags att inleda en dialog med regeringen. Men av de 19 procent av den vuxna befolkning som identifierar sig som ”gula västar” är 86 procent fortfarande övertygade om att vägblockaderna bör fortsätta, enligt en ny mätning från Ipsos.

Detta oroar regeringen, som vädjar om en ”ansvarsfull demonstration”, inte minst mot bakgrund av veckans terrorattentat i Strasbourg.

– Gula västarna måste inse att deras protester, i synnerhet i Paris, dragit till sig höger- och vänsterextremister, vandaler och plundrare som bara utnyttjar rörelsen. I går kväll var jag i Strasbourg och såg hur folket applåderade våra poliser. Ska vi nu tillåta att man kastar sten på dem? Nej, för min del vägrar jag, sa inrikesminister Christophe Castaner.

Såväl extremhögerens Marine Le Pen som vänsterledaren Jean-Luc Mélenchon kritiserar regeringen.

– Det förvånar mig att regeringen försöker använda den här attacken för att angripa Gula västarna. Om vi låter en mördare förändra våra liv, då har han vunnit, sa Mélenchon.

Inför lördagens manifestationer har en konspirationsteori spridits på sociala medier om att Emmanuel Macron twittrat om terrorattacken innan den ägt rum – och alltså skulle ha vetat om den i förväg. Nyhetsbyrån AFP och flera franska medier konstaterade snabbt att det rör sig om en falsk nyhet, och att de skärmdumpar som sprids som ”bevis” kommer från Twitterkonton med Kaliforniens tidszon inställd (där klockan är nio timmar mindre än i Frankrike).

Men i de Facebookgrupper och på sidor som många ”gula västar” får information genom sprids ”nyheten” friskt, även om den då och då blir motsagd. Franska myndigheter har också börjat intressera sig för ett stort antal misstänkt ryska ”trollkonton” som ger understöd till rörelsens radikalare delar.

De flesta sociologer är ändå överens om att missnöjet i huvudsak är genuint och har växt till under en längre tid. 68 procent av fransmännen stöder eller sympatiserar ännu med rörelsen – vilket gör den svår att hantera för Macron.

Åtgärderna som tillkännagavs tidigare i veckan har gjort ett stort hål i budgeten, och någon egentlig marginal för fler utgifter finns inte. Även för oppositionen innebär rörelsen en svår balansgång. Å ena sidan vill såväl Le Pen som Mélenchon undvika att rörelsen lanserar en egen lista till EU-valet nästa år – ty en sådan skulle kunna få 12 procent, enligt en ny mätning. Å andra sidan kan en radikalisering av Gula västarna slå tillbaka mot de politiker som manat på rörelsen.

Erik de la Reguera erik@delareguera.se "

" Krav på skrotpremier

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Motormännen vill se en skrotningspremie på 5 000 kronor för att få bort de äldsta och minst säkra bilarna ur trafik.

– I dag lämnas bilvrak både i naturen och på allmän gatumark, säger Carl-Erik Stjernvall på Motormännens Riksförbund.

DN "

"Alla biodrivmedel ger ökade utsläpp"

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

"Det är bra att skillnaderna mellan bensin och diesel lyfts fram. Men tillgången till hållbara råvaror för biodrivmedel är mycket begränsad, säger miljöforskaren Stefan Wirsenius på Chalmers.

Stefan Wirsenius är docent i miljö- och resursanalys av jordbrukssystem. Han är kritisk till de officiella beräkningsmodellerna för biodrivmedlens klimatprestanda.

Huvudinvändningen är att systemgränserna är för snävt satta. Om man räknar bakåt och även tar hänsyn till alternativ markanvändning orsakar biodrivmedlen i själva verket *ökade* utsläpp, menar han. Men så får man inte räkna i den officiella statistiken.

Energimyndigheten skriver i rapporten "Drivmedel 2017" att utsläppsvärdena skulle kunna se annorlunda ut om man tar hänsyn till så kallad systemutvidgning – men det är inte tillåtet.

Tidigare i veckan varnade Stefan Wirsenius på DN Debatt för följderna av att satsa på mer biodrivmedel.

Han hänvisade till en artikel publicerad samma dag i den vetenskapliga tidskriften Nature där han stod som medförfattare med forskaren Timothy Searchinger vid Princeton i USA, som länge har forskat om klimatnyttan med biodrivmedel.

Stefan Wirsenius anser att det officiella sättet att räkna blir alltför optimistiskt och att det spelar ned eller helt bortser från indirekta landeffekter, som är komplicerade att beräkna.

– Närmare hälften av råvarorna till HVO kommer från PFAD och palmolja. Ökade uttag leder till skövling av regnskogar, säger han.
– Visst finns det bra råvaror som tallolja, men tillgången är mycket begränsad. Talloljan svarade för mindre än ett par procent av all diesel i fjol, säger han.

– Det gäller inte bara tallolja, utan även andra råvaror. Om man skalar upp produktionen då förslår inte de hållbara alternativen, säger han. Hur ser du möjligheten att använda lignin, som bland andra Preem vill satsa på?

– Det är egentligen samma sak med lignin, inte heller de mängderna är så stora. Svartluten vid massafabrikerna används ju redan till att driva pappersmasseprocessen. Det finns mycket få outnyttjade resurser i naturen som ligger fria.

Etanol då av livsmedelsgrödor? Där är väl potentialen mycket större?
– Ökar vi odlingar av vete och raps för att få mer biodrivmedel behöver vi öka åkerarealerna och det leder till avskogning, Men biodrivmedelsbranschen har ju länge hävdad att vi har stora mängder åkerarealer i träda?

– Den mesta av trädan behövs i växtföljden. Arealen långliggande träda utanför växtföljden i Sverige är bara cirka 1 procent av den totala åkerarealen.

– Globalt sett används åkermarken redan relativt intensivt och behovet av ny åkermark kommer att öka med kanske 50 procent de närmaste 50 åren för att mätta en växande befolkning.

– Till det ska läggas minskade skördar som en följd av klimatförändringarna. I det perspektivet framstår det som olämplig politik att hoppas för mycket på biodrivmedel i transportsektorn, säger han.

Stefan Wirsenius är övertygad om att eldrift kommer att slå igenom. Biodrivmedel blir en viktig, men mycket begränsad tillgång som därför behöver utnyttjas smartare, där de gör mest nytta, kanske i tung yrkestrafik och i flyget, två sektorer som är svåra att elektrifiera med batteriteknik.

Men inte heller en utbyggnad av eldriften är utan utmaningar, menar han. Tillverkningen av batterier kräver stora mängder energi. Det gäller att successivt öka den förnybara andelen.

– Det är lättare att bygga ut elkapaciteten med mer sol och vind än att skala upp framställningen av biodrivmedel, säger Stefan Wirsenius.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

" Allt fler biltillverkare godkänner förnybar och fossilfri diesel

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Allt fler biltillverkare godkänner HVO100 som bränsle. Det började med PSA-gruppen. Nissan följde efter och nyligen har Volvo Cars öppnat dörren för taxi att tanka HVO100. Om din bil ännu inte är godkänd för bränslet finns möjlighet att teckna en försäkring som täcker eventuella skador.

Opel har i ett första steg gett grönt ljus till ägare av modellen Grandland X. Annicka Troedsson, informationschef på Opel Sverige är glad över beslutet.

– HVO100 är ett mycket bra alternativ till traditionell diesel eftersom det är 100 procent förnybart. Det bidrar till att avsevärt minska koldioxidutsläppen, säger hon,

Volvo Cars har efter fältprov med taxi i Göteborg beslutat att godkänna HVO100 för alla taxibolag.

– Taxibolagen är mycket viktiga kunder för oss och därför känns det extra glädjande att vi nu kan erbjuda ett miljöalternativ för dem. Många taxibolag i dag har tydlig miljöprofil och krav på att köra fossilfritt, säger Fredrik Isakson, chef för företagsförsäljningen på Volvo Car Sverige.

Mercedes har hittills godkänt modellen E 220d för HVO100. Fler modeller kan följa.

Nissan ger klartecken för HVO100 i alla dieseldrivna Nissan från 2006 och framåt med undantag av lastbilar med motorer från Cummins. PSA-gruppen som omfattar Peugeot, Citroën och DS var först med att godkänna HVO100.

För dig som har en diesel från något annat märke, som inte godkänner HVO100, finns nu möjlighet att tanka det bränslet ändå genom att teckna en särskild försäkring.

– Om något skulle hända med bilen på grund av bränslet, så täcker försäkringen från Lloyd's skadan, säger Ulf Coxner, vd på försäkringsförmedlaren Autoconcept insurance.

Försäkringen har sedan en tid erbjudits till offentlig sektor och företagskunder, men nu tar Autoconcept steget till privatmarknaden.

– Det känns bra att kunna erbjuda även privatkunder att tanka HVO100 utan att behöva oroa sig för eventuella skador. Det är ett utmärkt miljöbränsle som ger oss lägre utsläpp, det ska vi uppmuntra, säger Ulf Coxner.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

"Fakta.

HVO

HVO, hydrerade vegetabiliska oljor eller animaliska fetter, är ett förnybart syntetiskt dieselbränsle som kemiskt i stort är lika det fossila dieselbränslet.

HVO100

Ett bränsle som till 100 procent består av förnybara komponenter. Det används i huvudsak i yrkestrafik, men på senare tid även i personbilar. Det finns 176 stationer runt om i landet som erbjuder HVO100, enligt SPBI. HVO100 ger mycket hög reduktionseffekt av fossil koldioxid, enligt Energimyndigheten. "

" Många fördelar med flytande biogas i lastbilar

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Tre stora lastbilstillverkare satsar på fordon som går att köra på flytande gas i Europa. Men de har valt olika teknik för motorerna. EU stöder också satsningen på gasbränslen.

Jag stannar det smidiga Scaniaekipaget, en tvåaxlig dragbil med tvåaxlad trailer, 16 meter och 32 ton, på macken i Järna. Men jag har kört litet för långt fram. Instruktionsföraren Mikael Jederud kliver ut ur bilen och vinkar att jag ska backa någon meter för att slangarna ska räckta till när vi ska tanka.

För första gången ska jag få tanka flytande gas; biogas. Mikael Jederud lär mig hur man ska göra.

Skyddshandskar och visir tas på för att undvika köldskador. Först jordar vi ekipaget. Sedan rengör jag anslutningarna och kopplar två slangar samt öppnar en förbindelse mellan lastbilens två tankar. Nu påbörjas en process som först handlar om att få till rätt temperatur i bilens tankar.

Sedan kan själva tankningen påbörjas. Den flytande gasen kanske håller en temp på så där minus 150 grader. Efter en kvart är vi klara och kan åka vidare.

Lastbilen ger både körtips och kritik. Den berättar exempelvis att jag skulle ha släppt av på gaspådraget tidigare före en nedförsbacke ... Fördelen med flytande gas är att man får med sig mer bränsle än om gasen bara är komprimerad (CNG). Den flytande gasen passar bäst för bilar som används mycket och har långa körsträckor. Skulle lastbilen bli stående en längre tid och den flytande gasen värmas upp så evakueras den upp i atmosfären via säkerhetsventiler som släpper ut gasen.

Scania och Iveco har valt att använda sig av ottomotorer med tändstift, Volvo har valt att konvertera dieselmotorer för gasdrift. Den sistnämnda tillverkaren hävdar att det är en effektivare lösning. Zoran Stojanovic som arbetar med hållbara lösningar hos Scania hävdar att det finns både för- och nackdelar med båda motorlösningarna.

– Ottomotorerna är inte så långt bort från dieseffektiviteten, säger han.

Zoran Stojanovic framhåller att stora ottomotorer har utvecklats rejält först de senaste tio åren och förutspår att de blir mer effektiva framöver.

Är det något som är farligt med gasen?

– Absolut inte! Det är inget som är farligt, svarar han.

I förarhytten är det ovanligt tyst under körning. Det är en av gasmotorns egenskaper. Dragbilen har den större av gasmotorerna på 13 liter. Det finns en mindre femcylindrig niolitersmotor också.

Med den större motorn kan lastbilen anses vara skraddarsydd för en tågvikt om 40 ton. Nu med en bruttovikt för provekipaget om 32 ton rullar det på med en behaglig lätthet.

För köparna av tunga lastbilar är fördelarna flera med gasmotorn. Främst; körs den på flytande biogas minskas utsläppen av fossil koldioxid med i storleksordningen 90 procent. Med naturgas i tankarna blir reduktionen cirka 20 procent. Scania G410 LNG är tystare än 72 decibel vilket gör att den kan användas i stadskärnor också nattetid. Slutligen är gasbränslet billigare än diesel, enligt Zoran Stojanovic. Nackdelar då?

Den är 20–25 procent dyrare än en konventionell diesellastbil. Fast eftersom det är en miljöbättre teknik finns möjlighet att få ett inköpsstöd från EU om 6 000 euro (närmare 62 000 kronor) per bil. EU gör en stor satsning på flytande gas, nyligen presenterades ett utbyggnadsprogram – BioLNG EuroNet – som bygger ett nät där det inte ska vara längre än 40 mil mellan tankställena längs de viktiga transportkorridorerna i Europa.

Jag svänger in mot huvudkontoret och kollar förbrukningen; 33 kilo/100 km. Mikael Jederud har tidigare nämnt att man som bäst kan komma ned på 22 kilo/100 km.

Men glöm aldrig! Föraren betyder mycket för hur förbrukningen blir.

Jacques Wallner
jacques.wallner@dn.se

"Fakta. Flytande fordonsgas

I dagsläget finns det sex tankställena för flytande fordonsgas från Stockholm i norr till Helsingborg i söder.

Utbyggnadsplaner finns för cirka 30 ytterligare tankställena från Kiruna i norr till Malmö i söder.

LBG, Liquefied Bio Gas, är flytande biogas.

LNG, Liquefied Natural Gas, är flytande naturgas.

CNG, Compressed Natural Gas, är komprimerad naturgas.

Källa: Källa: Energigas Sverige.

Fakta. Scania G410 LNG

Motor: Sex cylindrar, 12,7 liter, 410 hk vid 1 900 varv/min, 2 000 Nm vid 1 100-1 400 varv/min.

Drivning: Datoriserad/automatiserad manuell växellåda med tolv växlar.

Längd, bredd, höjd: 612, 260, 329 centimeter.

Tjänstevikt: 7 800 kilo.

Räckvidd: Cirka 110 mil. "

" Enighet om regelboken – på övertid

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

På lördagskvällen avslutades FN:s klimatmöte i polska Katowice. Då hade länderna på övertid bland annat kommit överens om den regelbok som ska styra ländernas klimatarbete framöver. Överenskommelsen ska få Parisavtalet att fungera.

Drygt ett dygn efter att mötet enligt plan skulle ha avslutats slog den polske ordföranden Michal Kurtyka klubban i bordet och förklarade att klimatmötet COP24 hade kommit fram till beslut och nu avslutades. Kurtyka var påtagligt lättad när han bokstavligen slog fast att överenskommelsen var i hamn.

– Förra natten var en lång natt, och den har följts av en mycket lång dag, sade han, och log brett medan applåderna från delegaterna brakade loss, rapporterar TT.

De senaste dygnen har förhandlingarna varit intensiva och pågått i stort sett dygnet runt för att hitta formuleringar som de närmare 200 länderna skulle kunna enas om.

Nu har världen en regelbok för ländernas arbete för att uppnå de utlovade målen. Regelboken ska göra det möjligt att mäta och jämföra ländernas arbete för att bromsa klimatförändringen. Den är till stora delar teknisk och handlar om hur till exempel utsläpp ska mätas och redovisas.

Det finns luckor i den överenskommelse som nu är beslutad och den kommer att behöva ses över under de närmaste åren. Miljörörelsen har

farhågor om att den är för urvattnad. Men enligt vad DN erfar anser såväl EU som Sverige att förhandlingarna har gått bättre än väntat. En fråga tog längre tid än övriga att hitta en lösning på och den handlar om att länder kan få tillgodoräkna sig utsläppsminskningar i andra länder. Brasilien hade krav som de andra länderna hade svårt att gå med på. Frågan fick ingen direkt lösning – den skjuts i stället på framtiden och ska beredas vidare inom FN för att under kommande möten nästa år åter tas upp.

Hur bra regelboken är kräver en genomgående analys av innehållet, vilket tar tid. Nu kommer experter att kasta sig över texterna och granska dem noggrant.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"**Fakta. Parisavtalet**

I december 2015 i Paris fattade världens ledare beslut om ett nytt klimatavtal. De viktigaste punkterna i avtalet:

Den globala uppvärmningen ska begränsas till "klart under" 2 grader Celsius jämfört med slutet av 1800-talet. Ansträngningar ska göras för att nå 1,5 grader.

De globala utsläppen av växthusgaser ska ha nått sin högsta nivå "så snart som möjligt" för att sedan minska.

Nettotsläppen ska vara noll under andra halvan av århundradet. Ländernas nationella klimatplaner ska uppdateras vart femte år från 2020.

Källa: Parisavtalet "

" Den goda stämningen från Paris 2015 syntes inte till i Polen

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Kommentar

Katowice. I den regelbok som världens länder enats om i Katowice återfinns luckor som måste täppas till. Men boken är ändå en förutsättning för att arbetet med att nå klimatmålen från Paris-avtalet ska fungera. Samtidigt står det klart att den goda stämningen från Paris 2015 inte finns kvar.

Det starkaste intrycket som kommer att leva kvar hos oss som var i Katowice och som har dominerat stora delar av mötet är konflikten kring hur specialrapporten från FN:s klimatpanel, IPCC, skulle tas emot. Halvvägs in i mötet blossade bråket upp när Saudiarabien, USA, Ryssland och Kuwait motsatte sig att rapporten skulle "välkomnas", vilket de flesta länder ville, och i stället ansåg att den skulle "noteras". Debatten blev hätsk och intensiv, känslorna svallade.

Rapporten som handlar om effekterna av en global uppvärmning visar att det finns mycket att vinna på att begränsa den till 1,5 grader bland annat för en mindre höjning av havsnivån.

Klyftan blev tydlig mellan de stora oljeproducerande länderna som riskerar att förlora inkomster om fossilbränslen ska fasas ut och de små önationerna där människor redan i dag upplever klimatförändringen och som för dem bokstavligen är en fråga om liv och död.

Önationernas upprördhet och besvikelse har präglat mötets sista vecka.

Uppdraget att hitta en lösning på konflikten och formuleringar som länderna kunde enas om landade på Sveriges miljöminister Isabella Lövin (MP) och hennes kollega från Costa Rica, Carlos Rodríguez.

Positionerna har varit låsta. En formulering där en uppgift från rapporten om hur många ton som utsläppen måste minska fram till 2030 om målen från Paris ska nås nobbades. Slutförslaget blev ungefär "Välkomnar att de kunde slutföra rapporten i tid".

Att en vetenskaplig rapport som beställdes av Parismötet för att den skulle ligga till grund för förhandlingarna i Katowice orsakar en sådan konflikt är anmärkningsvärt. Det innebär ett slags politisering av vetenskapen och frågan är vad det kan innebära för fortsättningen. Under de tre år som har gått sedan Parismötet och det oväntat ambitiösa avtalet som slöts där har världen förändrats.

Klimatförnekaren Donald Trump har ersatt Barack Obama och tagit USA ur Parisavtalet. Även om utträdet inte sker förrän efter nästa presidentval så påverkar det förhandlingarna. Och det bidrar säkert till USA:s åsikter om IPCC-rapporten. Enligt vissa skulle USA kunna ha för avsikt att få till vissa ändringar och skrivningar som rör avtalet för att det ska bli möjligt för Trump att säga att han har omförhandlat villkoren och använda det som förklaring till att stanna kvar i Parisavtalet.

USA:s uttåg från klimatavtalet har bidragit till att skapa utrymme för Saudiarabien som under mötet i Katowice kraftigare än tidigare motarbetat ländernas arbete att minska utsläppen och bromsa klimatförändringen.

En europeisk diplomat jag mötte var uppriktigt arg: ”Jag förstår inte att de låter Saudiarabien sabotera så mycket som de gör”.

I Brasilien tillträder vid årsskiftet Jair Bolsonaro som har hotat med att ta landet ur Parisavtalet, men kanske framför allt har potential att öka världens utsläpp genom att skövla skogen i Amazonas.

Stämningen här i Katowice har också varit helt annorlunda än i Paris – där var det leende segervissa ministrar, här har jag sett tårögda besvikna ministrar.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta. IPCC:s specialrapport

En del av kontroverserna på mötet gäller den specialrapport om 1,5-graders-målet som FN:s klimatpanel (IPCC) lade fram i oktober i år. I rapporten jämförs riskerna med 1,5 grader jämfört med en uppvärmning på 2,0 grader. Enligt författarna blir det långt allvarligare konsekvenser om temperaturen tillåts stiga 2,0 grader.
Källa: IPCC "

" Hopp om en vit jul – utom längst i söder

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Just nu tyder mycket på att vi får klassiskt svenskt julväder i år: vinterkyla i norr, grönt längst i söder och visst hopp om snö däremellan. Mycket kan hända fram till dess ”men prognosen ger en hint”, säger SMHI-meteorolog Max Lindberg Stoltz.

SMHI:s prognos sträcker sig till den 24 december och om man utgår från det väderläge som väntas dagarna före julhelgen kan man få en viss bild av sannolikheten för slask eller blask till jul.

Lågtryck från Atlanten vandrar upp längs norska kusten. Det tar sig inte helt in över Sverige eftersom ett högtryck i öster håller emot, men enstaka fronter ger lite nederbörd.

Fronterna föregås av sydliga relativt milda vindar. Det betyder plusgrader i alla fall i södra Götaland, medan det längre norrut blir vintertemperaturer.

Det blir lite snö i Norrland och Svealand och kanske också i norra Götaland, men längre söderut lär det bli regn.

– Det borgar inte för så där supervintrig jul i söder, säger SMHI-meteorologen Max Lindberg Stoltz.

– I Norrland, som fått mycket snö den senaste veckan, ser det ut att fortsätta att vara kallt. Det är i Götaland och till viss del Svealand, där det inte brukar vara vita jular, som det kan bli grönt.

Tiodygnsprognosen svänger lite upp och ner i temperatur dag för dag. Exempelvis tros Stockholm få flera minusgrader i mitten av veckan.
– Det kan hända mycket i atmosfären som förändrar väderläget under så lång tid som tio dygn. Men man får en hint, säger Max Lindberg Stoltz.

Utgångsläget är att i Norrland är det mycket vintrigt med ett högtryck över mellersta och norra delen av landet. Längs ostkusten förekommer snöbyar här och var i den fuktiga nordostliga vinden över ett öppet Östersjön.

I början av nästa vecka kommer det första i en rad lågtryck upp över Norska havet och pressar högtrycket österut.

– Men högtrycket står ändå emot. Lågtrycket orkar inte ta sig in över landet, men det påverkar ändå vädret under veckan fram till jul. Det innebär att det kan bli lite snö över östra Svealand och en bit upp över södra Norrland.

Mot slutet av nästa vecka trycker fler lågtryck på det första i väster. Det blir lite mildare vindar i söder som tycks bestå fram till jul. Statistiskt är chansen till en vit jul nära 100 procent i fjällvärlden och norra Norrlands inland, medan ungefär varannan är vit i Stockholm och Karlstad och en av tio i Lund.

En riktig svensk julkortsjul inträffade på juldagens morgon 2010, då hade alla mätstationer i landet minst en decimeter snö. Det var den vitaste julen på åtminstone 110 år.

SMHI:s prognos liknar den långtidsprognos som SVT:s meteorolog Nitzan Cohen gjorde i november, och som uppdateras efterhand, med ett julväder där platser som brukar ha en vit jul får det, medan södra Götaland och stora kuststräckor får räkna med gröna gräsmattor.

Anders Bolling anders.bolling@dn.se "

” Det är polisen som provocerar, inte vi”

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

" När proteströrelsen Gula västarna för femte lördagen i rad genomförde vägblockader och demonstrationer runt om i Frankrike möttes den av tiotusentals poliser. Fler än 120 personer greps.

Polishästar stampar otåligt i kylan utanför Paris anrika operahus. Djuren verkar nervösa, omgivna som de är av ett hundratal personer i gula västar. Vid sidogatorna runt det lilla torget står kravallutrustade poliser med sköldar.

”Macron, avgå!” skallar slagorden i folkmassan.

30-årige Jeremy Pointout har just blivit visiterad av polis och insläppt på området. Han är irriterad och skriker till poliserna:

– Låt oss komma vidare! Vi vill till Champs-Élysées. Vi har rätt att röra oss som vi vill!

Han är på väg att knuffa till en polis när en kvinna i gul väst griper in.

– Provocera dem inte, då är vi inte bättre än vandalerna som slår sönder och plundrar – och de är inte riktiga gula västar.

Jeremy svarar snabbt:

– Det är poliserna som provocerar, inte vi! Titta här, jag träffades av en gummiprojektil (flashball) för en vecka sedan.

Han lyfter på tröjan och visar ett blåmärke på bröstkorgen. Jeremy Pointout bor i en förort till Paris, är egenföretagare och tjänar 3 700

euro per månad (37 000 kronor) – ett exempel på att långt ifrån alla ”gula västar” berörs av den höjning av minimilönen som president Emmanuel Macron tillkännage för att blidka rörelsen.

57-åriga Isabelle Deliot hör dock till dem som berörs. Hon är assistent på en förskola och tjänar minimilönens 1184 euro per månad (cirka 11 840 kronor före inkomstskatt). Macron vill höja den med 100 euro från och med nästa år.

– Det är bra, men vi kan få mer. Efter protesterna 1968 höjdes minimilönen med 35 procent – det borde vi kunna nå nu också, säger hon.

För en vecka sedan ägde omfattande skadegörelse rum i Paris, Bordeaux och Toulouse, men denna lördag var folkmassorna mindre och mer utspridda. Omkring 33000 ska ha demonstrerat i hela Frankrike, varav cirka en tiondel i Paris.

Polis använde tårgas för att bryta upp de folksamlingar som bildades på avenyn Champs-Élysées. Många poliser var också beväpnade med vapen som kan avfyra gummikulor.

Den minskade uppslutningen kan ha berott på att regeringen backat från höjningen av bensen- och dieselskatten, och bland annat lovat höjd minimilön. En annan faktor kan ha varit vädret: det var rejält kallt och regnigt på lördagen. Flera demonstranter varnade dock för att detta inte är slutet för rörelsen.

– Vi som bor på gårdar på landet måste få riktat stöd och subventioner, säger 29-åriga Adrien, som rest hit från Pont-l'Évêque, en småstad i Normandie som är mest känd för osten med samma namn.

Där jobbar han som elektriker och har minimilön. Första gången han hörde om Gula västarna var på Facebook, men sedan dess har han flera gånger deltagit i den lokala blockaden i en rondell.

– Jag kände genast att det här var människor som liknade mig. Folk som inte tror på politikerna och som vill göra något på egen hand, säger Adrien, som i förra presidentvalet röstade på nischkandidaten François Asselineau, vars enda fråga är att ta Frankrike ut ur EU. I andra valomgången röstade han inte alls.

– Jag litar inte på Marine Le Pen eller någon annan etablerad politiker, säger han.

På lördagen var ett fyrtiotal tunnelbanestationer i Paris stängda och många butiker hade barrikerat sina skyltfönster. När DN passerade en av få öppna klädbutiker centrum stod en vakt och tittade oroligt ut genom dörren.

– Än så länge är det lugnt, men vi får väl se, sa han.

Paris handelskammare uppskattar att de senaste veckornas protester kostat handeln två miljarder euro (20 miljarder kronor) i förlorade intäkter. I stadens livsmedelsbutiker ska omsättningen ha gått ner mellan 15 och 20 procent.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Björn Wiman: Sätt ut männens nya profeter i skogen och se vad som händer

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Myset låg som vanligt tätt över SVT:s "Vinterstudion" förra helgen. Programledaren André Pops med gäster i ombonad stugvärme medan blötsnön föll på de stora väggtäckande tv-skärmarna. På programmet stod skidtävlingar i norska Beitostølen och skidskytte från slovenska Pokljuka.

Mot slutet av sändningen kom ett oväntat inslag. Det handlade om hur expertkommentatorn i skidskytte, tidigare VM- och OS-guldmedaljören Björn Ferry, hade tagit sig till Slovenien. I stället för att flyga som alla andra hade han rest 44 timmar med tåg från hemmet i Storuman.

Björn Ferry och hans fru Heidi Andersson strävar ju sedan några år mot målet att leva fossilfritt år 2025, något som de bland annat berättat om i SVT-serien "Storuman forever". Ferry har inte flugit på nästan två år och kommer under säsongen att färdas runt 1300 mil med tåg runt om i Europa för att bistå med kommentarer under SVT:s sändningar i skidskytte. Nu visade han upp en videodagbok från tyska sovvagnskupéer och vittnade om diskussioner med hängivna skidskyttefans under sista biten till Pokljuka. Nu blir det "tuff tuff-tåget hem för Ferry", konstaterade programledaren roat i slutet av sändningen.

Björn Ferry är inte bara skidskytt och expertkommentator. Han är man också. Och frågan är om inte skidskytte borde kvala in högt på listan

över de mest manliga idrottsgrenarna – en verksamhet där man både betvingar naturen på skidor och avlossar skjutvapen på samma gång.

En annan manlig urbild är skådespelaren och den tidigare guvernören i Kalifornien Arnold Schwarzenegger. Han åker såvitt känt inte skidor, men höll i förra veckan ett av öppningsanförandena under det nu avslutade klimatmötet i Katowice. På 1980-talet var ju skådespelaren Schwarzenegger ett slags prototyp för maskulinitet – en tystlåten tuffing med svällande muskler som pumpade ammunition ur väldiga automatgevär.

När Schwarzenegger i början av 2000-talet skulle lanseras som kandidat till guvernörsposten i miljömedvetna Kalifornien var denna machoimage ett problem. Schwarzeneggers bränsleslukande monsterbil Hummer byggdes om för att tankas på vätgas och på senare tid har Schwarzenegger ytterligare förstärkt sitt klimatengagemang genom att aktivt stötta rättsfall mot företag och delstater som inte följer Parisavtalet. I samma vända har han ytterligare "mjukat upp" sin maskulinitet, till exempel genom att bli vegan.

Björn Ferry och Arnold Schwarzenegger är två exempel på hur synen på manlighet samverkar med inställningen till klimatfrågan. Författaren Henrik Bromander talade i en DN-artikel nyligen med forskaren Martin Hultman, som kartlagt olika sorters maskuliniteter i förhållande till miljön och klimatet. Hultman ser Schwarzenegger som ett exempel på en övergång från "den industrimoderna maskuliniteten" – det vill säga sättet att se på naturen som något att exploatera och erövra – till "den ekomoderna maskuliniteten", som innebär att man erkänner klimatkrisen men anser att den kan lösas genom grön tillväxt och klimatsmart företagande. Björn Ferry skulle i sin tur vara ett exempel på en tredje kategori, som Martin Hultman kallar "ekologisk

maskulinitet”: ett aktivt ifrågasättande av ständig tillväxt och strävan efter ett liv i samklang med naturens resurser.

Klimatkrisen borde inte vara kopplad till vare sig partipolitik eller kön, men den sorgliga sanningen är att den är det. Under de år jag har skrivit om klimatfrågor tror jag aldrig att jag har stött på en kvinnlig klimatförnekare. En amerikansk miljöorganisation konstaterade för några år sedan att majoriteten av de åtgärderna mot

klimatförändringarna betraktas som ”kvinnliga”, eftersom de uppfattas hänga samman med begrepp som ”passivitet” och ”uppoffring”. Män förväntas erövra, bygga och övervinna. Kvinnor, däremot, är passiva och offrar sig.

Ur denna stereotypa bild föds också den nya mansrörelsen, representerad av bland andra den kanadensiske psykologen Jordan B Peterson, som i offentligheten mer eller mindre rättvist fått figurera både som livscoach för vilsna unga män och banerförare för den nya alternativhögern. En av de bärande tankarna i det slags mansaktivism som han representerar är ju att det moderna samhället har gjort män svaga och förkvinligade och att de därför måste räta på ryggen och återta sin roll som samhällets fältherrar. De måste – för att uttrycka sig med forskaren Martin Hultmans terminologi – återinträda i den industrimoderna maskuliniteten, den som vägrar att se sitt eget ansvar för hur vår civilisation riskerar att gå under. Som Hultman påpekar är det just ur denna föråldrade syn på manlighet som den organiserade klimatförnekelsen är sprungen.

Att höra Jordan B Peterson under en föreläsning hånfullt avfärda arbetet mot klimatförändringar, ivrigt bejublad av en skara collegestudenter, är att se detta samband förkroppsligat. Med

klimatförnekandets hjälp ska dagens män alltså resa sig till hejdundrande kraftkarlar, som har tillräckligt med stål i ryggbastet för att göra upp räkningen med den nya tidens miljömedvetna veklingar. Intressant tanke. Sätt ut Jordan B Peterson och hans lärjungar mot Björn Ferry i skidspåret så får vi se hur den fungerar i verkligheten.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

" En småborgerlig individualist åker anarkistbuss till Katowice

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Waldorffkillen i lila luva, den medelålders hemkunskapsläraren och den gamla husockupanten Roger är med på resan. Och så DN:s Jesper Högström. Läs hans dagbok från klimatmötet i Polen – som får honom att ifrågasätta sin egen skepsis mot gemensam kamp.

6 december

Dagens Nyheter i dag: Koloxidutsläppen i världen ökar. "Parismålen kan rädda en miljon liv". De franska protesterna tvingar presidenten Emmanuel Macron att ge upp planerna på att höja bensinskatten. Den nya Teslan har presenterats: 650 000 kronor. Köttkonsumtionen minskar. Forskaren Steven Pinker tror att mänskligheten ändå kan lösa klimatproblemen. Förhandlingarna om den svenska regeringsbildningen fortsätter, det talas om jobbskatteavdrag, försvaret och landsbygden. Klimatfrågan nämns inte.

Liljeholmen

Den tekniska termen är "anarkistbuss". Färggrann julgransbelysning i fönstren. Turkosa och blommiga draperier över den trista stolsbeklädningen från Västbuss. I taket girlander av plastblommor på tuvor av konstgräs och mitt i bussen en soffa. Och busschaufförens obligatoriska inledningsanförande om toaletten som hälsas med glada fniss:

– Helst inte nummer två om ni inte måste!

Vi är en brokig samling. Här är den medelålders hemkunskapsläraren som varit skidlärare i Chamonix och har halva sin bekantskapskrets i filmbranschen. Här är de unga tjejerna som uppenbart har en politisk karriär framför sig, med knivskarpa åsikter som formuleras med internationell terminologi (jag hör "framing" och "urgency", jag hör "mitigation" och "adaption"). Här är waldorffkillen i lila luva och gula byxor som tycker att människor nuförtiden är avskurna från naturen och från sig själva och att meditation kan vara en lösning, här är 70-åriga Annalisa med bakgrund inom Unicef och vaccinationsprogram i Indien.

Säga vad man vill om hotet mot mänsklighetens överlevnad, det har en tendens att föra samman olika sorters människor.

Bakom ett draperi med en bild av Backstreet Boys längst bak i bussen hittar jag Samuel Jarrick och Agnes Lansrot, som har kopplingar till de mest radikala klimatorganisationerna Extinction Rebellion och Ende Gelände som brukar blockera grävmaskiner och godståg utanför gruvor och kolkraftverket. Det lär de inte få chans att göra i Katowice. – Det gäller ändå att vara där, säger Agnes, att tala om för alla att det de gör inte är tillräckligt.

Jönköping

Sture Grönblad från Skövde antrar bussen. Han är 78 år gammal, veteran från kampen mot uranbrytning i Ransta på tidigt sjuttital. Han gick med i Miljöpartiet när det grundades, men har gått ur nu: partiet har svikit sina ideal, EU-motståndet, nedläggningen av det militära försvaret.

– Nej, jag har inga stora förhoppningar om klimatmötet. Men det är kul att vara med i händelsernas centrum. Jag är ju pigg, jag har

kompisar som är döda. PRO tjarar på mig att jag ska gå med, men sitta där och dricka kaffe och prata om väder och vind... Då åker jag hellre med här.

Malmö

När jag var i tjugoårsåldern och bodde i Malmö hängde jag ibland på Vinterpalatset. Där härskade de seriösa aktivisterna, husockupanterna, de autonoma. Jag minns en diskussion om ifall man hade rätt att vara lycklig när världen såg ut som den gjorde. En Roger med stort skägg förklarade på tung blekingsk dialekt att nej, man hade inte rätt att vara lycklig när världen såg ut som den gjorde. Det fick mig att inse att jag i själ och hjärta var småborgerlig individualist.

Vem kliver på bussen vid Jesusparken i Malmö om inte Roger? Han ser exakt likadan ut som för trettio år sedan: skägget, glasögonen, den okuvliga utstrålningen. Inget snack om saken, Roger har kört vidare på samma linje.

Och jag, vilken linje har jag följt?

7 december

Swinoujscie

”Sklop” heter bensinmacken. Bussen har stannat för att tanka, i mörkret klockan halv sju på morgonen är de röda bakljusen från ett långtradersläp det enda som syns. Men Roger har redan vaknat till i sätet bakom mig. Han och Erik diskuterar aktioner mot utbyggnaden av Preemraff i Lysekil: blockera E6? Folk blir förbannade, men det kanske bara är bra. Då kommer folk att tänka! Ja, de kommer att tänka att de hatar aktivister! Och om en ambulans inte kommer fram och når dör i hjärtstopp? Inte så bra, nej inte så bra.

Längre fram i bussen, andra diskussioner. Fördelarna med solceller, Annie Lööfs idéer om att biobränsle ska fixa utsläppen från flyget.

Greenwashing! Den särskilda stämning som uppstår när alla är överens men ändå inte kan låta bli att fortsätta argumentera. Och ändå inte har något större hopp om att de förslag de är överens om ska genomföras. Ett skratt och en axelryckning avslutar det mesta.

Polsk blandskog i dimma utanför bussfönstret. Några tjejer stickar och läser Liv Strömquist. Nån som har glömt bestick äter bönor och portobellosvamp med en kulspetspenna. Killen från Grön ungdom som älskar science fiction slås plötsligt av en tanke: hur ska det bli med rymdfärder i det fossilfria samhället?

Möte, mitt i bussen! Det börjar med presentationsrunda: namn och ”spirit animal” (snart uppmjukat till ”favoritdjur”). Jag hänger i ett handtag i taket och försöker hålla mig avsides, men kommer inte undan. Som favoritdjur drar jag till med igelkott. Diskussionen drar igång: vem kan tänka sig illegala aktioner? Den högerpopulistiska polska regeringen har drivit igenom lagar mot spontana demonstrationer, ingen vet hur hårdhänt polisen utanför klimatkonferensen kommer att vara. Unge Alfred Westh förklarar att han, för sin del, gärna blir arresterad. Reseledaren Klas Sivé, assistent åt miljöpartistiske EU-parlamentarikern Max Andersson, ser trött ut i sin lammullströja.

– Jag vill inte bli arresterad och tycker inte att någon annan ska bli det heller. Det enda budskap det sänder är att vi är ett gäng svenska ungdomar som tycker att vi står över polsk lag.

Diskussionen avbryts av att bussen gör matpaus. I ett deprimerande off-motorvägsområde utanför en ort vid namn Polkowice kan miljöaktivisterna välja mellan Donken, Kentucky Fried Chicken och en mack tillhörig internationella fossilskurken Shell. Flera stycken av

oss anser McDonald's vara det mindre onda, Klas Sivén och jag till den grad att vi beställer Big Mac. Klas skakar på huvudet åt diskussionen:

– Problemet med miljörelsen är att den innehåller för många människor med auktoritetsproblem.

Alfred Westh har för sin del kompromissat med en McFlurry.
– Jag tycker att man måste göra extrema saker för att visa att situationen är extrem.

Katowice

Vi välkomnas i Katowice av klimataktivisterna Pascoe Solido. Han har just blivit portad från konferensen för att ha satt upp för många klisterlappar som angripit fossilindustrins lobbyism där inne. Inte så smart att göra efter för mycket gratisvin, man blir inte så nogräknad med var man sätter dem.

Men är det konstigt att man blir lite upphetsad? säger han. Vem är det som har sponsrat hela konferensen? Det är kolindustrin som världsländet Polen investerat så starkt i, det är bankerna och försäkringsbolagen som finansierar kolindustrin, det är naturgasbolagen som Polen och hela EU vill framställa som det miljövänliga alternativet trots att naturgasen – eller ”fossilgas” som den egentligen borde kallas – bidrar lika mycket till den globala uppvärmningen. Och FN? Ja, man får bara komma ihåg att de rika länderna har råd att skicka hit hundra gånger så många förhandlare som de fattiga, och att FN bara speglar samma neoliberal, kapitalistisk världsordning. Det är så starka intressen som jobbar emot varje förändring.

Sitha Björklund Svensson från påtryckarorganisationen PUSH fyller på med skräckhistorier om Saudiarabien. Även under klimatförhandlingarna lever schejkerna upp till rollen som världens ledande filmskurkar: obstruerar i det oändliga för att slå vakt om den oljedrivna ekonomi som låter dem fortsätta styckmörda journalister och hugga händerna av småbrottslingar. Nu har man tvingat världen att ägna tid åt ett ordval i deklarationen: ”välkomnar” konferensen IPCC:s alarmerande klimatrapport från i september, eller ”noterar” man den bara.

Till och med de luttrade miljökymparna på bussen är nerslagna. Erik, en mild lärare i manchesterbyxor, suckar:

– Man känner för att gå ut och skjuta nån.

The climate hub är platsen där aktivister möter delegater från konferensen i den typen av improviserad bar man hittar i mässhallar världen över. På en scen, bredvid ett par flimrande tv-skärmar, står en man i atomskyddsdräkt och ryggsäck och påminner oss om att det kan finnas något värre än mänsklighetens undergång, och det är performancekonst. Genom fönstret syns Spodek, den rymdskeppsliknande byggnad där klimatkonferensen äger rum.

Jag försöker berätta att ishockey-VM 1976 hölls här och hur Stig Salming slogs med Lou Nanne när Sverige mötte USA, men ingen är intresserad. I stället slår jag mig i slang med ett par av lobbyisterna som flytt från konferensen och sitter utspridda vid de provisoriska borden i kostym och med id-brickor om halsen, Max från USA och Jonas från Danmark. De låter lika frustrerade som någon aktivist. Så trögt, så omöjligt att få igenom saker och ting trots att läget är så akut!

Vad skulle behöva hända för att människor på allvar, på riktigt, riktigt allvar, skulle vilja ha en förändring?

– That's a great question! utbrister Max.

– Det är inget jag vill, säger Jonas, men jag tror att det krävs att ett stort antal människor dör i ens eget närområde av något som direkt går att härleda till klimatförändringarna. Att människor dör i u-länderna, det har vi vant oss vid. Bor du i ett u-land, ja så må du lide.

8 december

En annan Max har anslutit till sällskapet, Miljöpartiets EU-parlamentariker Max Andersson, med en bild för hur förändringen kan gå till. Han är mikrobiolog, säger han, han tänker på den buffrade lösningen. Den som innehåller ett färgämne som är känsligt för PH.

– Man tillsätter droppe efter droppe och det händer ingenting. Blått, blått, blått! Och så bara en droppe till: den är lila! Och så en till: rött! Så tänker jag att det kan gå till. Men jag är optimist.

Det är inte svårt att känna igen en polsk civilpolis. De biffiga killarna som går bredvid demonstrationståget är lika uppenbara som poliserna vid Christer Petterssons vittneskonfrontation. Deras uniformsklädda kolleger är minst lika iögonfallande: de bildar en svart vägg längs hela marschvägen med maskingevär, rader av gummikulor i fack på byxorna och något slags skräckinjagande redskap kopplade till gastuber på ryggen som får dem att likna Ghostbusters. En lätt överreaktion på ett demonstrationståg som präglas mer av glad kampvilja än vrede och desperation.

Min busskompis Sture Grönblad har lagt vantarna på ett plakat med polsk text som han själv inte förstår (där kan mycket väl stå "Bygg Barsebäck 3 på Christiania"). Slagorden från den gamla polska

motståndskampen hörs: Solidarnosc nasza bron! Vårt vapen, solidaritet!

Men plötsligt kommer Kalle från Göteborg skyndande. Det svarta blocket, de mest hårdföra demonstranterna, som i vanlig ordning tågar längst bak, har av oklara skäl stoppats av polisen, två av dem är "plockade". Rykten sprids. Har två av dem spöats upp av polis? Eller hade någon av de två metallrör med sig? Tåget, beslutas det, ska stå kvar i solidaritet tills de gripna släppts. Den typen av oklar och trist situation som sällan förekommer i filmerna om kamp och uppror.

Den polska polisen bildar kedja kring de svartklädda. En journalist som ser sig som krigsreporter försöker lite halvhjärtat snacka sig genom poliskedjan. Ett lokalt fyllo fastnar i trängseln och får ett utbrott: Kurwa, att man inte kan få komma hem! Efter ett tag tröttnar de vanliga marschdeltagarna på sin solidaritet: det är kallt, de är hungriga, läget ser ganska lugnt ut när allt kommer omkring. De dryper av, snart sprider sig meddelandet att situationen är löst. Polska anarkister och polsk polis känner varandra väl; detta är en dans de har dansat många gånger förut.

Det blir illegal aktion till slut. Ett litet gäng från bussen vandrar iväg för att projicera en symbolisk bild där fossilindustrins djävul kämpar mot miljöaktivismens ängel på en väggyta som känns relevant. Google Maps leder vägen, konferenslokalen är det första målet. Men gångtunneln dit är avstängd av poliser som vill veta vart vi är på väg. Vi kan inte ge något tillfredsställande svar och blir avvisade.

Fan, kommer vi på, vi skulle ju ha letat reda på ett hotell som vi kunde ha påstått att vi var på väg till. Nåt annat mål? En bensinmack, det känns för futtigt. Vi hittar adressen till ett stort kolbolag, men det visar

sig ligga inne i en galleria. Vi söker oss, genom en kringgående rörelse, tillbaka mot konferenslokalen. Agnes och Samuel lyckas projicera bilden på stängslet som omger byggnaden och hålla den tänd i ungefär 30 sekunder innan polisen närmar sig. Efter en kort stunds avsiktliga missförstånd måste vi släcka ner och gå därifrån. Dock nöjda; en demonstration utanför ramarna är genomförd.

Tycker ni att jag gör mig lustig? Över blåögda idealister som tror att små symboliska handlingar kan förändra alla de beslut som fattas därinne på arenan där de stora grabbarna pucklar på varandra? Det kanske jag gör också. Och varför gör jag det? Kanske för att jag är en småborgerlig individualist. Kanske för att jag är en igelkott. För att jag känner fara och vill rulla ihop mig och fälla ut taggarna. Det gör igelkottar, även när de försöker korsa en väg där en bil närmar sig.

9 december

Hemväg

30 timmar i buss nu. Mittgången är full av tomma vattenflaskor och bananskal. Med en bra bit kvar till färjan blir busschauffören magsjuk. Hon försöker hålla ut, men spy till sist i en sopsäck som någon rusar fram med. Roger tar över ratten. Han har kört många aktivistbussar. Roger kör oss säkert till färjan.

Forskaren Hanna Mroczka har gråtit. Hon klev på bussen i Katowice för att åka med hem till Uppsala efter att ha tillbringat ett par dagar med att observera förhandlingarna. Att se hyckleriet på plats, ojämlikheten, den öppna lobbyverksamheten i den polska paviljongen från företagen som vill maskera sina fortsatta utsläpp, det gjorde henne chockerad. Men, säger hon, som född i Polen är hon åtminstone uppfostrad till att inte lita på myndigheterna. Det civila samhället är det enda som kan förändra saker och ting.

– Det skulle jag vilja säga till alla svenskar: informera er, engagera er, hitta din organisation!

I kafeterian på färjan mellan Swinoujscie och Ystad gör Rebecca Larson sitt uttalande. Hon kommer ut som centerpartist. En desillusionerad sådan. Tidigare hade hon ändå haft illusionen att det fanns ledare som drev klimatets sak. Nu, säger hon, har hon insett att det inte stämmer.

– Det är en slitning inne i mig. Kommer vi verkligen att kunna förändra någonting inom det ekonomiska system vi har?

Jag vet exakt vad hon talar om. Samma liberala slitning känner jag ju själv: omöjligt att stämma in i samma självklara vänsterretorik som många andra på bussen, omöjligt att kunna dela tanken på en ”global despoti” som den enda tänkbara lösningen på klimatkrisen som den gamle kommunisten Torbjörn Tännsjö uttryckte i Dagens Nyheter häromsistens, omöjligt att avfärda det västerländska samhället som något totalt och fundamentalt ont.

Ändå detta gryende tvivel på den tillväxt som verkar vara en så oskiljaktig del av den utveckling som samtidigt gjort så många människors liv så mycket bättre. Att vara liberal är att vara kluven. Men så här kluven?

Hemma i Sverige igen

Den vanliga överklighetskänslan när den sömniga skånska slätten utanför fönstret förenas med de wagnerianska undergångstonerna från det Katowice vi lämnat bakom oss: Saudiarabien har fått USA, Ryssland och Kuwait med sig i avfärdandet av IPCC-rapporten. I Sverige tröskar regeringsförhandlingarna vidare utan att någon nämner

klimatet. Bussen kör vidare, med Roger vid ratten, med hemkunskapsläraren och Waldorffkillen, med de blivande politikertjeerna och de radikala aktivisterna, med alla de brokiga element som klimataktivismen än så länge består av, genom ett Sverige som fortfarande sover i decembermörkret utanför bussfönstret. När kommer den, droppen som gör att den buffrade lösningen skiftar färg? Kommer den innan det är för sent och inledningsackordet till Ragnarök spelar upp?

That's a great question.

Jag lägger ut en bild på Facebook där jag står framför demonstrationen i Katowice. Genast kommer en kommentar från en kompis: har du blivit miljöaktivist? Jag svarar snabbt och generat: nej, jag är bara nere och skriver om dem.

Jag borde vara generad över att jag blir generad.

Jesper Högström "

Jesper Högström.

Är uppvuxen i Skanör och bor i dag i Stockholm.

Han är författare, översättare och kritiker i DN. Hans senaste bok "Ensamheten: en biografi över Hjalmar Söderberg" kom ut 2017 på Weyler förlag. Han har gett ut flera böcker om fotboll och bland annat översatt Hillary Mantels "Wolf hall" och "För in de döda" till svenska.

"

" Ledare: De som nöjer sig nu har för låga förväntningar

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Egentligen borde det inte ha varit mycket att bråka om. Men först vid 21-tiden i lördags kväll, efter dygnslång övertid, hade klimatmötet i Katowice enats om formuleringarna i en "regelbok" för Parisavtalet. Och det är symtomatiskt för hela frågan.

För övertid är just vad det handlar om. Vi har lånat oss tid vi inte har, vi lever i en förhållningens era, och fördunklingens: Fakta får inte vara fakta, vetenskapen görs förhandlingsbar. Inte ens den rapport som FN:s klimatpanel IPCC tagit fram erkändes som vetenskap och fakta av alla aktörer.

Förr eller senare måste alla förstås ställa om ändå. Men det är en mycket liten tröst att fossila bränslen nu bara företräds av fossiler, när fossilerna har så enormt stort inflytande.

"Utifrån förutsättningarna är detta ett kraftprov från världssamfundet", sade klimatminister Isabella Lövin till TT, läs: med tanke på hur mäktiga motståndarna är rönte vi ändå framgång.

Och nog är det bra att regelboken ändå upprättats och klubbats igenom. Men den som låter sig nöja med det har för låga förväntningar. Och det är alls inte en byråkratisk futtighet att klimatmötet uppehöll sig så länge vid ett enda ordval. Det spelar roll att en av mötets stora frågor blev tvisten om huruvida en tung vetenskaplig rapport skulle "välkomnas" eller bara "noteras". Det

säger något om hur kortsiktigt och futtigt världens mäktiga klimathuliganer tänker.

Förhandlingarna kring regelboken slutfördes ändå till sist nästan i tid. Men i tid för vad? Hemfärd? Helgfirande? I tid för förberedelserna för nästa klimatmöte? Eller färdig i tid, som innan det är för sent att lägga om riktning så det blir möjligt att förverkliga målen i det så kallade Parisavtalet? Då slogs det fast att det är önskvärt att hålla den globala temperaturökningen under 1,5 grader, och absolut under 2 grader. Det finns ett rätt exakt mått på hur stora utsläpp vi som kollektiv kan göra, och det måttet säger oss att vi måste anstränga oss dubbelt så mycket.

Ingen ger förstås villigt ifrån sig bekvämligheter. Men vissa är mer motsträviga än andra. Till dem hör Ryssland, USA, Saudiarabien och Kuwait. Därtill motsatte sig den aspirerande regnskogsskövlaren Brasilien förslagen som ska försvåra kohandel med utsläppsrättigheter. Men lika upprörda var de små öriken som redan lever med klimatförändringarnas förödande konsekvenser.

Om vi hade ställt om för tjugo, trettio år sedan hade vi sluppit just den här framtiden. Nu har så många så mycket att offra, och allt fler menar att det redan är för sent. Att ramen spruckit .

Även de motspänstiga – Ryssland, USA, Saudiarabien och Kuwait – har redan själva drabbats av klimatförändringarna; monsterorkaner och eldstormar, hetta och tinande permafrost.

Uppvärmningen pågår framför våra ögon. Ändå leder det inte till tillräcklig förändring. Det är inte som den där klyschan om grodan

som kokas till döds men aldrig märker det eftersom temperaturhöjningen är så långsam.

I vår egen klimatsägen håller grodan sitt allt rödare huvud över ytan. Den vet redan att eftervärlden kommer att döma den hårt. Den vet att barnen kommer att hata den, att dess eftermäle är kört.

Ändå förmår den inte göra annat än att tänka på hur varmt och gott den har det, så här i stunden.

DN 17/12 2018 "

" Värtaverket lämnade felaktiga uppgifter om sina utsläpp

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

- **Sveriges största koleldade fjärrvärmeverk, Värtaverket i Stockholm, har lämnat felaktiga siffror om utsläpp av växthusgaser.**
- **Enligt Naturvårdsverket rör det sig om "väsentliga felaktigheter". Utsläppen kommer nu att skrivas upp.**
- **Värtaverket väntas få betala flera miljoner kronor i straffavgifter.**

Värtaverket i östra Stockholm förser bostäder med fjärrvärme, producerar el och levererar fjärrkyla. Det är också ett av få värmeverk i Sverige, och det enda i Stockholm, som fortfarande eldas med fossilt kol. Som alla sådana anläggningar behöver Värtaverket redovisa hur mycket växthusgaser verksamheten släpper ut. Rapporteringen sker årligen, lämnas in till Naturvårdsverket och ligger till grund för EU:s system för utsläppsrätter, en av grundbultarna i unionens arbete mot klimatförändringar.

För 2017 redovisades utsläpp på nära en halv miljon ton koldioxid från Värtaverket. Det gör det till en av de tio anläggningar i Sverige som bidrar mest till klimatförändringen.

Men DN kan nu berätta att siffrorna är felaktiga. Det framgår av en revision som gjorts i samband med att statistiken presenterades för Naturvårdsverket. I felrapporten, som DN har tagit del av, lyfts sex fall av fel kring hur utsläpp mäts och beräknas. Det rör sig om mätutrustning som misstänks vara felinställd, interna kontroller som

har brustit och siffror som tycks ha blandats ihop. Rapporten slår fast att det "inte kan uteslutas att ytterligare fel finns".

I klartext: Ingen vet med säkerhet hur mycket koldioxid som Värtaverket släppte ut under 2017. Naturvårdsverket klassificerar bristerna som "väsentliga felaktigheter", den allvarligare av två kategorier.

Sådana anmärkningar är mycket ovanliga. I systemet för utsläppsrätter ingår över 740 anläggningar. Förra året upptäcktes väsentliga felaktigheter vid tre anläggningar. De övriga två, Kvarnsvedens pappersbruk och Kubikenborg Aluminium, är båda mindre förorenare än Värtaverket.

Fredrik Hannerz, chef för utsläppshandelsenheten på Naturvårdsverket, ser allvarligt på det som inträffat.

– Vi förväntar oss att alla anläggningar inom handelssystemet ska ha fungerande rutiner för att övervaka sina utsläpp och att de också ska kunna redovisa det för oss på ett transparent sätt. Ut det perspektivet är det allvarligt när det finns anläggningar som inte har systemen på plats.

Naturvårdsverket inledde tidigare i år ett formellt tillsynsärende mot Värtaverkets ägare, Stockholm Exergi AB. I januari väntas myndigheten fatta beslut om utsläppssiffrorna.

– Enligt vår preliminära bedömning har de högre utsläpp än vad som har redovisats, men vi har ännu inte tagit slutgiltigt beslut. Ett bolag som släpper ut mer får dels köpa ytterligare utsläppsrätter som täcker

upp det detta. Dessutom behöver de betala 100 euro per ton växthusgaser i sanktionsavgift.

Kan du säga på ett ungefär hur mycket det handlar om?

– Vår preliminära bedömning är att det handlar om flera miljoner kronor i sanktionsavgift.

Finns det några tecken på att Stockholm Exergi medvetet redovisat felaktiga utsläppssiffror?

– Nej, det kan vi inte se. Vi har haft en bra process, säger Fredrik Hannerz.

Tveksamheterna kring Värtaverkets utsläpp slutar inte där. Tidigare års rapporter har visserligen fått grönt ljus. Men DN:s granskning visar att de godkänts av ett företag som vid upprepade tillfällen har funnits sakna den kompetens som krävs.

Det handlar om Bureau Veritas Certification Sverige AB, ett av bara en handfull bolag som har fått en speciell certifiering för att verifiera utsläpp av växthusgaser. Uppgiften påminner om en revisors, men med uppdrag att säkerställa uppgifter om utsläpp.

Bureau Veritas anlätades av Stockholm Exergi från 2013 och fram till 2015 för att kontrollera Värtaverkets utsläpp. Under samma period upptäcktes vid flera tillfällen brister företagets verksamhet, så allvarliga att deras certifiering återkallades av Swedac, den myndighet som utfärdar dem.

Det skedde först 2014, efter att Swedac hade upptäckt 15 punkter där Bureau Veritas inte levde upp till kraven. Tillståndet drogs tillfälligt in.

I beslutet står att bolaget ”gjort sig skyldig till en allvarlig överträdelse” och att det ”inte längre kan anses ha nödvändig kompetens”. Om företaget fortsatte beskriva sig som certifierat att jobba med växthusutsläpp skulle det tvingas betala vite, hette det vidare.

Två månader senare skärpte myndigheten tonen. Certifikatet drogs slutgiltigt tillbaka i stora delar. Men en del blev kvar – vilket inbegrep kontroll av anläggningar som Värtaverket. Några månader senare var det dags igen. I september 2015 upptäcktes 17 nya fel, ”varav flera av allvarlig art”, som Swedacs utredare skriver.

Ändå fortsatte Värtaverket låta Bureau Veritas gå i god för utsläppen. Under både 2014 och 2015 behöll bolaget uppdraget som verifierare. Varje år fick Värtaverket gott betyg: Noll felaktigheter, bara enstaka mindre avvikelser. Det visar Naturvårdsverkets förteckning.

I juni 2016 satte Swedac slutgiltigt ned foten, drog tillbaka Bureau Veritas certifiering för kontroll av växthusgaser i dess helhet. 2016 bytte också Värtaverket verifierare. Uppdraget gick till en konkurrent, det norska storföretaget DNV:s svenska gren. Året därpå, 2017, upptäcktes så de omfattande brister som nu har lett till att Naturvårdsverket har dömt ut siffrorna.

Åtgärderna mot Bureau Veritas är unika. Inget annat företag har någonsin blivit av med sitt certifikat för att verifiera växthusgaser sedan systemet infördes.

Mikael Lindström, chef för ackrediteringsfrågor på Bureau Veritas i Norden, säger att företaget vid den här tiden var mitt i en omorganisation där kontroller av växthusgaser skulle flyttas till det danska systerföretaget. Verksamheten i Sverige blev också lidande efter att en viktig expert hade gått i pension och visade sig vara svår att ersätta. I dag arbetar Bureau Veritas med ackreditering från danska myndigheter.

– Man kan alltid vara efterklok men det är inte alltid lätt att se när man står mitt i det. Kraven ökade också år efter år, både från Swedacs och från EU:s håll, säger han.

Ulf Wikström, hållbarhetschef på Stockholm Exergi, säger att han inte fick information om problemen med Bureau Veritas förrän i augusti 2016.

– Det är klart att vi blev tagna på sängen. Vi fick skyndsamt hitta en annan, godkänd, verifierare, säger han. Stockholm Exergi har däremot inte gått tillbaka till tidigare års siffror som verifierades av Bureau Veritas.

– Nej, inte på det sättet, men vi har givetvis arbetat med de anmärkningar som deras granskning gav upphov till, säger Ulf Wikström.

Vad tänker du om att ni förlitade er på ett bolag som hade sådana problem?

– Vi är beroende av att de som granskar oss, oavsett bolag, uppfyller Swedacs krav. Det är vår utgångspunkt att rätt siffra ska rapporteras. Vi vill varken rapportera in för mycket eller för lite. Vi har en ganska

lång planeringshorisont och behöver planera och upphandla den här granskningen i god tid.

Att Värtaverkets utsläppsrapport fick underkänt säger han beror på att det är en ovanligt avancerad anläggning. Han säger också att Naturvårdsverket preliminärt har uppskattat felaktigheterna till motsvarande 2,2 procent av det som rapporterats in ursprungligen till myndigheten, vilket handlar om ungefär 10 000 ton koldioxid.

– Varför felen dök upp just nu är svårt för mig att svara på. Det handlar nog om vad man har valt att fokusera på. Vi tyckte att vi hade bra svar, men Naturvårdsverket gjorde en annan bedömning och den får vi rätta oss efter, säger han.

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

"Handeln med utsläppsrätter är ett system inom EU som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser.

Drygt 740 svenska anläggningar ingår. Varje utsläppsrätt ger rätt att släppa ut motsvarande ett ton koldioxidekvivalenter. Företag som har lägre utsläpp än utsläppsrätter kan sälja överskottet till andra företag. Företag som har högre utsläpp måste köpa utsläppsrätter på marknaden.

De svenska anläggningarna rapporterar in sina utsläppssiffror till Naturvårdsverket. Bolagens utsläppsrapporter granskas av så kallade verifierare, som närmast kan liknas vid en revisor. De granskar om bolagens beräkningar av utsläppen är korrekta. 2

" Nu väntar nästa steg – att höja ambitionerna

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Kommentar. En grund att bygga vidare på, men nu väntar nästa steg – att höja ambitionerna. Så kan avtalet som beslutades i Katowice sammanfattas.

Efter två veckors intensiva förhandlingar lyckades de nära 200 länderna på övertid under FN:s klimatmöte komma överens om en regelbok för hur klimatmålen i Parisavtalet ska nås.

Regelboken har en del luckor, men de är inte större än att de går att fylla igen de kommande åren. Överlag möttes avtalet av en slags lättnadens suck. Med tanke på utgångsläget där det trots många förberedande förhandlingar inte fanns någon formell förhandlingstext att utgå ifrån så är resultatet av COP24 i Katowice bättre än förväntat. Nu finns en teknisk grundkonstruktion på plats som gör det möjligt att gå vidare. Men om klimatmålen ska nås måste det till ordentliga skärpningar i de åtaganden som världens länder hittills har gjort.

FN:s generalsekreterare António Guterres lyfter det i sin kommentar till avtalet. ”Från och med nu är mina fem prioriteringar: Ambitioner, ambitioner, ambitioner, ambitioner, ambitioner.”

Han uppmanar till att de ska ökas över hela linjen; från finansiering och anpassning till tekniska innovationer.

Och framöver är det fokus på höjda ambitioner som gäller. När den polske ordföranden Michal Kurtyka slog klubban i bordet var det inte bara en slutkläm utan även en startsignal. Avtalet i Katowice är i princip en startpall från vilken länderna ska ta sats och öka takten i klimatarbetet. Nu börjar det tuffa jobbet för att vända utvecklingen. Uppfylls ländernas nuvarande åtaganden hamnar den globala uppvärmningen runt 3 grader, en bra bit från målsättningen ”väl under 2 grader, med ambitionen att sikta på 1,5 grader”.

Tiden håller på att rinna ut. Enligt specialrapporten från FN:s klimatpanel IPCC som kom i oktober måste utsläppen nära nog halveras till 2030.

Det är bara tolv år dit. Och än så länge går utvecklingen åt fel håll. Under mötet kom statistik som visar att de globala utsläppen i år ökar för andra året i rad efter att tidigare ha stått still under några år. Ska klimatmålen nås krävs stora omställningar och då måste länderna nu ta avstamp, lämna startpallen och med full kraft börja fasa ut fossila bränslen och minska utsläppen.

Redan om nio månader kommer frågan om höjda ambitioner att dominera det FN-möte i New York som generalsekreteraren håller i september. Och António Guterres uppmanade i lördags länderna att följa Parisavtalets innehåll och till år 2020 uppgradera och skärpa sina nationella åtaganden.

Allt fler i det civila samhället pressar politiker och vill se kraftfulla åtgärder mot klimatförändringen.

Företag, kommuner, regioner och enskilda människor anser att det finns mycket att vinna på att ställa om.

Världens största rederi, Maersk, annonserade nyligen att de siktar på att bli fossilfria och klimatneutrala till 2050. Även om USA:s president tar landet ur Parisavtalet så samlas delstater, organisationer och företag som vill uppnå avtalets mål i rörelsen "We are still in", de representerar ungefär hälften av invånarna i USA och lika stor del av ekonomin.

Den enskilda person som kanske väckte störst uppmärksamhet under COP24 var den 15-åriga svenskan Greta Thunberg, hennes tal inför plenum fick kraftiga applåder och hyllas av ledare, forskare och privatpersoner världen runt. Den skolstrejk hon inledde i höstas har blivit en rörelse som sprids bland unga över hela världen. Trycket på de politiska ledarna ökar från flera håll. Nu återstår att se om världens länder lämnar startpallen.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Usel stämning trots att nya regelboken klubbades

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Klimatminister Isabella Lövin (MP) beskriver förhandlingarna som ledde fram till överenskommelsen i Katowice som osäkra. – Det har varit en pressad stämning, inte alls samma beslutsamhet och entusiasm som präglade Parismötet år 2015, säger hon.

Med ett dygns övertid nåddes till slut en överenskommelse på FN:s klimatmöte i Katowice på lördagskvällen. Världen har nu en regelbok för hur de ska arbeta för att nå klimatmålen och klimatminister Isabella Lövin (MP) säger att hon är nöjd med att de kom överens.

– Det är nödvändigt med en regelbok för att Parisavtalet ska kunna uppfyllas. Både Sverige och EU bedömer att vi kom fram till något som till och med var bättre än förväntat, säger hon.

Samtidigt anser Isabella Lövin att förhandlingarna präglats av en både bitterhet och misstro.

– Inte minst när det förra lördagen blev en stor kontrovers mellan USA, Saudiarabien, Ryssland och Kuwait och i princip resten av världen, kring hur man ska förhålla sig till IPCC:s 1,5-gradersrapport. Debatten kring rapporten från FN:s klimatpanel IPCC handlade om att de fyra länderna inte ville "välkomna" rapporten, de ansåg i stället att rapporten bara skulle "noteras".

– Det är klart att det är en väldigt negativ signal för de fattiga länderna, när rika länder som har starka ekonomiska intressen i fossila bränslen inte vill välkomna IPCC-rapporten, säger Isabell Lövin.

Mathias Fridahl, biträdande universitetslektor vid Linköpings universitet, som forskar i internationell klimatpolitik beskriver överenskommelsen i Katowice som ett mellanting mellan de två ståndpunkterna.

– Det man gör är att man uppmärksammar och uppskattar att IPCC tog på sig det uppdraget göra rapporten. Det är en kompromiss mellan att uppskatta rapportens budskap och att inte alls säga någonting. Anledningen till att rapporten blev till var att flera små önationer i Paris år 2015 krävde att IPCC bjöds in för att göra den.

Varför var formuleringen i överenskommelsen så viktig?

– Det låter ju väldigt löjligt, spelar det någon roll om vi säger notera eller välkomna? Men för de små önationerna är det otroligt känslomässigt när ett stort land som historiskt har släppt ut jättemycket har den retorik kring klimatfrågan som de har på administrationsnivå i USA, säger Mathias Fridahl.

– Det stör de här små länderna som kämpar med klimatanpassningar, erosion och att sjunka i havet i princip. Då blir det en viktigt symbolisk fråga för att de länderna inte ska känna sig överkörda, fortsätter han.

Att länderna nu beslutat om en regelbok betyder inte att de måste följa överenskommelsen. I stället kan det ses som en vägledning till att följa besluten som fattats.

– Ett sådant här beslut är inget avtal i sig. Sedan är det formulerat som att det är lagligt bindande i vissa delar, att man ska följa det och inte bara att det uppmuntras att man gör det, säger Mathias Fridahl.

Hade det i stället rört sig om ett avtal skulle de behöva gå igenom de olika ländernas nationella lagstiftning.

– Nu har vi den här basen sen får vi se hur väl det genomförs. De här förhandlingarnas nackdel, säger han.

En orsak till att förhandlingarna i Katowice dragit ut på tiden handlar om att alla länder måste vara överens innan en överenskommelse nås. Det räcker inte med att en majoritet står bakom beslutet.

– Det gör ju också att när man väl levererat en produkt så förväntas det att länderna står upp bakom produkten. Det är fördelen – det man förlorar i processeffektivitet och ambitionsnivå vinner man i effektivt genomförande i stället, säger Mathias Fridahl.

En fråga som skjutits på framtiden handlar om länder ska få tillgodoräkna sig utsläppsrätter i andra länder. Där hade Brasilien krav som andra länder inte ville acceptera.

– Allting som handlar om internationellt samarbete i termer av handel med utsläppsrätter eller utsläppskrediter, och den typen av marknadsmekanismer, saknas helt. Det får man jobba på det kommande året. Planen är att det ska beslutas på mötet i Chile nästa år, säger Mathias Fridahl.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se "

" Klimatångest kan vara orsak till trendbrott att fler tar tåg

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Allt fler affärsresenärer väljer tåg på sina tjänsteresor. SJ:s affärsresebokningar har ökat med 21 procent nu i vinter jämfört med samma tid förra året. Orsaken? Klimatångest?– Ja, klimatångest. När SJ säger så kanske det uppfattas som kaxigt, men jag står bakom den beskrivningen till hundra procent.

Som chef för företagsförsäljningen vid SJ ser Ida Thermaenius ett tydligt resultat av sommarens värmebölja.

– Ett rejält trendbrott har skett. Den heta sommaren har lett till medvetenhet hos företag och enskilda medarbetare att de kan bidra till att minska klimatavtrycket vid sina resor, säger hon.

Att tåg är att föredra ur miljösynpunkt är knappast okänt, men steget därifrån till att affärsresenärer överger gamla vanor och ersätter tjänsteresor med bil och flyg med tågresor är en helt annan sak.

Den varma sommaren, bränderna och den efterföljande klimatdebatten har emellertid satt tydliga avtryck i den färska statistik som Sifo utfört för SJ:s räkning och som rör affärsresorna i vinter.

Enligt undersökningen säger var femte affärsresenär att de reser mer miljövänligt än tidigare. Drygt fyra av tio uppger att miljön är orsaken till att de väljer tåget framför andra färdmedel.

Var tredje affärsresenär, 33 procent, påstår att de väljer tåget framför bilen när det är möjligt. För ett år sedan var siffran 14 procent.

Det är den anställda själv som i högre grad än tidigare styr vilket färdmedel som ska användas – 62 procent säger att de alltid eller oftast fattar det beslutet. Medan det i 26 procent av fallen är arbetsgivarens policy som styr valet.

– Offentlig sektor är duktig på att styra med riktlinjer om hur resorna ska göras. Det privata näringslivet har inte samma hårda direktiv så där är det till större del den anställda själv som avgör hur resan ska göras, säger Ida Thermaenius.

Vad gör SJ för att svara på den tydliga ökningen?

– Vi har sett en stor efterfrågan på linjen Stockholm–Sundsvall, särskilt under det senaste halvåret, och därför kommer vi att utöka trafiken med 50 procent, säger chefen för företagsförsäljningen vid SJ. Lusten bland affärsresenärer att åka tåg på just den sträckan hör ihop med att det i Sundsvall finns en rad statliga verk, som har ett stort fokus på hållbarhet.

– Många företag har i dag klimatmål och vi jobbar med dem som vill hitta ett nytt beteende genom att väga faktorer som klimatpåverkan, pris och tidsbesparingar. Fler och fler företag vill vara det hållbara företaget, säger Ida Thermaenius.

Trenden är att fler väljer tåg, men för att sedan behålla resenärerna krävs också att det inte bli för många förseningar?

– Det är något som vi brottas med. Oavsett om vi åker tåg, flyg eller bil kan det hända saker. Men 2017 kom nio av tio tåg i tid. Okej, 2018 blir statistiken något sämre på grund av omfattande banarbete i somras, säger Ida Thermaenius.

Slutligen är det den individuella resenärens egna erfarenheter av tågresor som avgör om tåget får förnyat förtroende nästa gång färdmedel ska väljas.

Klimatdebatten spelar stor roll för tågresandet, men för affärsresenären betyder det ännu mer att det finns möjlighet att arbeta ombord. Det uppger 51 procent av dem som svarat i SJ:s undersökning. Fler än tidigare börjar och slutar sin arbetsdag på ett tåg eftersom arbetsgivaren godtar det som arbetstid. Dessa affärsresenärer bor i många fall på orter som ligger inom ett par timmars restid från Stockholm, som Linköping, Norrköping, Västerås, Katrineholm, Eskilstuna och Gävle.

Även intresset för nattåg ökar. Bokningarna på sträckan Stockholm–Malmö har ökat med över 40 procent i vinter, jämfört med för ett år sedan.

– Många vill slippa fakirflyget och tar i stället nattåget, säger Ida Thermaenius.

Nattåget uppfattas som ett bekvämt sätt komma fram till ett möte som hålls på morgonen. Efter mötet sätter sig medarbetaren på tåget hem och utnyttjar tiden till att avsluta arbetsdagen.

Torbjörn Petersson "

"Den heta sommaren har lett till medvetenhet hos företag och enskilda medarbetare att de kan bidra till att minska klimatavtrycket vid sina resor.

Ida Thermaenius, chef för företagsförsäljningen vid SJ.

Fakta. Affärsresenärernas mest populära linjer

1. Stockholm–Malmö–Köpenhamn
2. Stockholm–Göteborg
3. Stockholm–Sundsvall–Umeå
4. Stockholm–Västerås–Örebro–Göteborg
5. Stockholm–Karlstad–Oslo

Källa: SJ:s statistik gällande affärsresor ackumulerat senaste året fram till och med 28 november. "

"Värtaverket brände 52 000 ton ryskt kol – blev aldrig redovisat"

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Nu kan DN avslöja ännu ett fall där Värtaverket har redovisat felaktiga uppgifter om användningen av klimatskadligt kol. 52 000 ton ryskt stenkol redovisades aldrig i miljörapporten, mer än en femtedel av årets hela förbrukning.

År 2009 deklarerade Värtaverkets ägare, då Fortum Värme, sin plan för att fasa ut kolet. Redan 2015 skulle hälften av kolet som eldades för att ge värme och el till stockholmarna vara ersatt av biobränsle. "På sikt är målet att fjärrvärmens produceras utan klimatpåverkan", hette det i ett pressmeddelande från ägarföretaget som nu heter Stockholm Exergi.

Den som läste de officiella miljörapporterna fick bilden att målet kom närmare. I rapporten för 2015 står att Värtaverket använde 190 000 ton kol, den lägsta siffran på hela årtiondet.

Problemet är att siffran inte stämmer. I verkligheten brändes ytterligare 52 000 ton kol som inte nämns. Sammanlagt 242 000 ton gör att 2015 inte alls utmärker sig som ett år med låg kolanvändning.

Felet upptäcktes först när DN ställde frågor om kolet och utsläppen av växthusgaser. Hållbarhetschefen Ulf Wikström bekräftar att uppgiften är fel och säger att den beror på den mänskliga faktorn.

Den felaktiga siffran ska inte ha påverkat hur mycket utsläpp som redovisades. Inte heller ska den ha använts vid interna beräkningar. Däremot ger den alltså helt fel bild av mängden kol som eldades. Miljörapporter är officiella dokument som enligt lag måste upprättas årligen av företag med miljöfarlig verksamhet. Vad rapporten ska innehålla är noggrant reglerat av Naturvårdsverket.

Som DN kunde berätta i går finns det stora tveksamheter kring hur utsläppen granskas och redovisas. Den senaste redovisningen fick rött ljus och är i Naturvårdsverkets register markerad som att ha "väsentliga felaktigheter".

Utsläppen för 2017 kommer sannolikt att räknas upp och enligt Naturvårdsverkets preliminära uppfattning kommer Stockholm Exergi tvingas betala mångmiljonbelopp i straffavgift.

Ulf Wikström tror inte att användningen av kol kommer att minska nämnvärt förrän den helt kan avvecklas om fyra år.

– Vi vet att Värtaverket är en stor utsläppskälla. Men vi försörjer huvudstaden och en miljon människor som bor och arbetar här. Sett till utsläpp per kilowattimme ligger vi bra till jämfört med andra fjärrvärmesystem.

I fjärrvärmesystemet ingår en rad andra anläggningar än Värtaverket. Kolet gör också att Värtaverket utmärker sig på ett annat, föga smickrande sätt. Som alla anläggningar som släpper ut koldioxid omfattas Värtaverket av systemet med utsläppsätter. En anläggning tilldelas en viss mängd gratis utsläppsätter, baserat på hur mycket den, i det här fallet fjärrvärme.

Men Värtaverket är inte i närheten att hålla sig inom dessa ramar. I fjol fick verket gratis utsläppsrätter för 230 000 ton. Men de verkliga utsläppen rapporterades vara omkring 450 000 ton, nästan dubbelt så mycket.

Många fjärrvärmeverk överskrider tilldelade utsläppsrätter, vilket gör att de behöver betala för ytterligare, men inget med så mycket som Värtaverket.

– Det är just kolanvändningen i Värtan som gör att vi får ett nettobehov som vi måste täcka upp med utsläppsrätter för, säger Ulf Wikström.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se

"Bakgrund. Verket lämnade fel siffror om sina utsläpp

I går avslöjade DN att Sveriges största koleldade fjärrvärmeverk, Värtaverket i Stockholm, har lämnat felaktiga siffror om utsläpp av växthusgaser.

I Naturvårdsverkets system klassificeras avvikelserna som "väsentliga felaktigheter". Det rör sig om mätutrustning som misstänks vara felinställd, interna kontroller som har brustit och siffror som tycks ha blandats ihop.

Värtaverkets ägare, Stockholm Exergi AB, kommer enligt Naturvårdsverkets preliminära bedömning att behöva betala flera miljoner kronor i sanktionsavgift. "

"Kolet ska bort ur fjärrvärm"

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Katarina Luhr, klimat- och miljöborgarråd i Stockholm, kände inte till att det koleldade Värtaverket hade fått sin utsläppsrapport underkänd före DN:s rapportering. Nu inväntar hon Naturvårdsverkets besked och betonar planen att fasa ut kolet.

Värtaverket i östra Stockholm är stadens enda värmeverk som ännu eldas med kol, och därmed en stor källa till utsläpp av koldioxid. Uppgifterna om både en underkänd koldioxidrapport och felet i miljörapporten som innebär att 52 000 ton kol inte redovisades år 2015, betonar Katarina Luhr (MP), planen att fasa ut fossilt kol ur fjärrvärmesystemet. 2022 ska det vara genomfört.

– Det är den enskilt viktigaste klimatåtgärden vi kommer göra, säger hon.

Vad gäller utsläppssiffrorna för 2017, som enligt en revision konstaterades ha "väsentliga felaktigheter", vill hon avvakta Naturvårdsverkets nya beräkningar. Utredaren på myndigheten har redan flaggat för att Värtaverkets ägare sannolikt kommer att krävas på mångmiljonbelopp för de felaktiga siffrorna.

– Det är jätteviktigt att man är noggrann när man rapporterar in siffrorna. Det ska inte vara något slarv, säger Katarina Luhr. Själv uppger hon att hon inte hade fått information om den underkända rapporten. Naturvårdsverkets nya beräkning väntas bli klar någon gång efter årsskiftet.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se "

" Förbjudna kemikalier i varor köpta på nätet

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Nästan hälften av varorna som handlats på nätet innehöll förbjudna kemikalier som låg över gränsvärdet, visar en undersökning av Kemikalieinspektionen. Bland leksaker var det vanligast med det hormonstörande ämnet ftalater.

”Det är ingen stor hälsorisk med att ha enskilda varor med förbjudna ämnen hemma, men den totala mängden farliga kemikalier i många olika varor kan på sikt orsaka hälso- och miljöproblem”, säger Frida Ramström, inspektör på Kemikalieinspektionen, i ett pressmeddelande.

Kemikalieinspektionen har undersökt innehållet i leksaker, smycken och elektronik som har handlats från nätbutiker baserade i Sverige, i andra EU-länder och i länder utanför EU. I 40 av 106 varor upptäcktes förbjudna kemiska ämnen över gränsvärdena i lagstiftningen.

Andelen varor med förbjudna ämnen var störst bland produkter från e-handelsföretag utanför EU: 43 procent. Motsvarande siffra för varorna från e-handlare i andra EU-länder var 23 procent och bland varorna från svenska e-handlare innehöll 35 procent förbjudna ämnen.

Den vanligaste bristen hos varorna var bly i lödningarna i elektronikprylar. För leksaker var det vanligast med otillåtna halter av ftalater, ett ämne som används för att göra plast mjuk och som misstänks vara hormonstörande. Bland smycken var det oftast otillåtet höga halter av kadmium, vilket kan skada njurarna och skelettet.

Kemikalieinspektionen testade också tolv mobilladdare som Elsäkerhetsverket köpt från e-handelssajten Wish och som hade allvarliga brister gällande elsäkerheten. Testet visade att samtliga laddare innehöll bly i höga halter och två av dem innehöll kadmium.

Granskningen baseras på stickprovskontroller och är inte statistiskt säkerställd. Men Kemikalieinspektionen anser ändå att resultatet påvisar att varor som handlas från företag utanför EU oftare riskerar att innehålla otillåtna ämnen.

Myndigheten uppmanar därför konsumenterna att tänka på vilket företag man handlar av för att undvika att få farliga ämnen i varor från den internationella näthandeln.

Kemikalieinspektionen anser också att näthandlarna behöver ta större ansvar för att leverera säkra produkter till sina kunder och att tillsynsmyndigheter inom och utanför EU behöver bli bättre på att samarbeta för att öka produktsäkerheten.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se "

"Fakta. Ämnen som hittades

Ftalater. Alla är inte skadliga men vissa ftalater kan påverka utvecklingen av testiklarna och göra det svårare att få barn. Vissa ftalater är hormonstörande eller misstänks vara hormonstörande. Kortkedjiga klorparaffiner. Skadligt för vattenlevande organismer. Bryts inte ned i naturen och misstänkt vara cancerframkallande. Bly. Kan påverka det centrala nervsystemet, kadmium skadar njurarna och skelettet och nickel kan orsaka kontaktallergi.

Källa: Kemikalieinspektionen "

" Här är min miljövänliga julbojkott

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Jag glor vantroget på mobilsladden, den håller redan på att gå sönder. Fastän den bara är några år gammal och jag tagit väl hand om den ser den ut som någon klätterlina för ivriga tigerungar på ett zoo. Plasten spretar från uttaget och blottar metallkablarna inunder.

Det är med flit de är så dåligt gjorda förstås. Tillverkaren har ordnat det så att det inte går att använda konkurrenternas sladdar, och ser sedan till att göra sin egen sladd i så usel kvalitet att man ständigt måste köpa nya, dyrt. Det är sådant slöseri.

Samma sak med själva mobiltelefonerna. De är sköra som äggskal, och har kort livstid, efter några år blir operativsystemets nya uppdateringar allt mindre kompatibla med telefonen och gör den i stället bara slöare och slöare. Tills man tröttnar och köper en ny. Julafton är förstås rena julafton för dessa teknikföretag.

Det har talats en del om matsvinn. Dit hör överflödet av julspecialiteter. Rätter som ingen riktigt gillar, åtminstone inte i några större mängder, bärs fram och tillbaka från bordet, och ser allt sorgsnare ut. Vilken normalfamilj behöver ens en hel julskinka?

Men vad gäller maten finns det åtminstone någon sorts medvetenhet. Annat är det med saksvinnet. Några miljö- och klimatdebattörer lanserade konceptet på DN Debatt häromdagen, och de definierade det så här: all den tid som prylar inte används, eller att de slängs i förtid,

inte går att reparera eller är tillverkade för en onödigt kort livslängd. Det låter som i princip all teknik.

Och vi går på säljarnas knep, gång på gång. Det är genant. Särskilt som det faktiskt är så enkelt att spara tid, energi, pengar och samtidigt göra något bra för klimatet och miljön. Allt man behöver göra är inget. Julklappsberget är förstås redan inhandlat. Men jag siktar in mig på mellandagsrean. Jag bojkottar den i år! Ni hittar mig gubbsovande på soffan.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se "

" Nedskärningar för miljö och klimat i ny budget

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

M och KD:s nya budget som röstades igenom förra onsdagen innebär mindre pengar till miljö, klimat och studieförbunden. Nu höjs rösterna mot hur pengarna fördelas.

Kritiken växer mot den nya budget som Moderaterna och Kristdemokraterna lagt fram och som röstades igenom i riksdagen förra veckan. För Naturvårdsverket innebär budgeten nedskärningar på 40 procent, enligt ekonomichefen Håkan Svaleryd.

– Det är en drastisk minskning. Våra anslag minskar med 2,7 miljarder, säger han.

Senast vid årsskiftet ska ett regleringsbrev lämnas till Naturvårdsverket. Där ska det framgå vad myndigheten ska använda pengarna till.

– Beroende på vad vi ska göra blir det mer eller mindre svårt att anpassa sig, säger Håkan Svaleryd.

Vad kan det få för konsekvenser?

– Det blir neddragningar i personalstyrkan och i andra kostnader på Naturvårdsverket och i Länsstyrelserna, där mycket av arbetet utförs. De två stora neddragningarna sker i klimatomställningen – där klimatklivet tas bort – och i vad vi kallar skydd och skötsel av värdefull natur.

Klimatklivet är ett investeringsstöd som sedan 2015 har gett pengar till lokala initiativ som bidragit till lägre koldioxidutsläpp, exempelvis för transporter. Utöver färre satsningar på att minska klimatutsläppen kan nedskärningarna ha inverkan på djurlivet.

– Det är framför allt den biologiska mångfalden som kan påverkas av att vi får mindre anslag. Vi kommer att skydda och sköta om naturen mindre. Det innebär att det kan bli svårare att ta sig ut i naturreservat. Dessutom tas satsningar på våtmarker och annat bort.

Den utdragna regeringsbildningen påverkar Naturvårdsverkets planering.

– Vi brukar ha en preliminär planering klar vid den här tidpunkten men nu måste vi skjuta på den. Allt blir försenat, säger Håkan Svaleryd. För Skogsstyrelsen betyder budgetbeslutet att framför allt tre områden berörs: avvecklingen av arbetsmarknadsåtgärden Naturnära jobb som redan inletts, inventeringen av nyckelbiotoper som upphör och ersättningen till markägare för formellt skyddad skog som väntas minska.

– Jag är stolt över det jobb vi gjort under 2018 med att driva de här verksamheterna, men har vi inga pengar ska vi heller inte göra dessa jobb, säger Herman Sundqvist, Skogsstyrelsen generaldirektör. Totalt minskas Skogsstyrelsens budget för 2019 med cirka 330 miljoner kronor.

Under 2018 har Skogsstyrelsen samordnat arbetsmarknadsåtgärden Naturnära jobb som drivits tillsammans med Arbetsförmedlingen. Anslaget har legat på 120 miljoner kronor och syftet varit att lotsa nyanlända och långtidsarbetslösa närmare arbetsmarknaden.

Ytterligare 15 miljoner försvinner som gått till myndigheten för att den arbetar med frågan.

– I dag finns det mellan 1400 och 1500 personer som är satta i åtgärden, men det blir ingen fortsättning efter årsskiftet, säger Herman Sundqvist.

Den minskade budgeten för 2019 betyder även att en inventering av nyckelbiotoper över hela landet avbryts. Men Skogsstyrelsen slutar inte helt att registrera nyckelbiotoper och den metod som utvecklats kommer fortsätta att användas.

Ersättningen som betalas ut till skogsägare vid så kallat formellt skydd av skog skärs ned från 300 till 100 miljoner kronor.

I den nya budgeten minskas anslaget till folkbildningen inom studieförbunden med 50 miljoner kronor.

– Det påverkar direkt satsningen i studieförbunden på vuxnas delaktighet i barns lärande, säger David Samuelsson, Studieförbundens generalsekreterare.

Satsningen påbörjades under 2018 och var ämnad att motverka det faktum, som forskning pekat på, att skolresultat ofta går i arv.

– Vi hade velat vara en del i att göra skolresultaten mer jämlika. Vi har arbetat med nyanlända och med föräldrar till barn med svaga resultat i skolan, det har inte varit en enkel verksamhet, men vi var på väg och nu blir det stopp, säger David Samuelsson.

DN har sökt företrädare för Moderaterna.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Torbjörn Petersson "

"Fakta. M och KD:s budget

De båda partierna satsar på skattesänkningar i form av ett jobbskatteavdrag.

Andra prioriteringar

Satsning på sammanlagt 18 miljarder kronor på försvaret under perioden 2019–2021, varav tre miljarder kronor tillförs redan 2019. Upptäckningen till försvarsinvesteringar på 2 procent av BNP inleds. 2019 ökar M och KD resurserna till välfärden med fem miljarder kronor till Sveriges kommuner och landsting. När det gäller tillskott efter 2019, så kommer de att villkoras så att alla kommuner använder pengarna effektivt och arbetar för minskade bidragskostnader och bättre integration.

Förstärkning av Polismyndigheten för att öka antalet polisanställda med 10 000 till 2024. Viktiga delar i detta är höjda polislöner och betald polisutbildning.

Öka tillgängligheten till sjukvården oavsett var man bor. M och KD stärker kunskapsfokus i skolan, med fler skoltimmar och fler lärarassistenter. "

" Svensken har inte koll på sin konsumtion

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Svensken har riktigt dålig koll på hushållets konsumtion, i alla fall enligt den undersökning som Centrum för konsumtionsvetenskap vid Göteborgs universitet gjort.

Hushållens uppskattade utgifter har jämförts med SCB:s statistik över försäljningen. Det visar sig att hushållen tror sig ha ökat sin konsumtion med 4,7 procent mellan 2010 och 2017. I verkligheten har hushållens konsumtion ökat med 16,2 procent under den tiden, utifrån försäljningsstatistiken.

Gapet har dessutom ökat under de senaste två åren, enligt Göteborgs universitet. Svenskarna tror att de minskat konsumtionen mellan 2015 och 2017, men den har i stället ökat med 5,2 procent.

TT "

" Hög tid att avveckla julklappshysterin

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Den destruktiva klappjakten har blivit en tradition, men vårt julfirande har gått igenom stora förändringar förr. Nu behöver vi lära oss att underglänsa varandra vid granen för klimatets skull, skriver Sofia Ulver.

Söndagens framsida av danska tidningen Politikens debattdel täcks av en satirteckning med en gestalt som vrålar "Klimatsvin!" mot skyn, eller rättare sagt mot flygplanen och deras passagerare. Texten på insidan av tidningen tar sig inte bara an flygresandets absurda klimatavtryck, utan också den destruktiva julklappshysterin. Precis som att vi tar för givet att kunna resa vart som helst i flygplan – *just like that!* – har den stegrande julhandeln blivit en tradition.

I åtminstone 70 år har svenska debattörer – präster, filosofer, -sociologer, journalister, med flera – ondgjort sig över hur julens kommersialisering distraherar oss från julens "verkliga" syfte, från genuint relationsskapande, och på senare år, från respekten för planetens ändliga resurser. Ondgörandet har med tiden blivit lika floskelartat som kallprat om vädret, med den pikanta skillnaden att det rör sig om ett icke-naturligt fenomen som kostar enorma mängder resurser.

Vi ursäktar vår oförmåga att kompromissa bort klappjakten med att "det är tradition", "det är den mysigaste stunden på året" eller, ursäkten som ursäktar allt, "det är för barnens skull". Ur historisk synvinkel är det en villfarelse, men vi har låst in oss i den och ser inte vägen ut för allt julpynt.

En förklaring finns hos antropologen Marcel Mauss, den obesträdd mest citerade gåvoforskaren, som på 1920-talet redogjorde för hur principer kring gåvor spridit sig i arkaiska samhällen. Enligt principen om överglänsande var ett villkor för generositet att varje gåvoutbyte skulle överträffas i nästa led för att mottagaren inte skulle nedvärderas rent symboliskt.

I dagens marknadsekonomiska samhälle sker detta överglänsande ofta i närheten av en gran, där vi alla i egenskap av marknadsexperten avkodar prylarnas värde. Och om vi betraktar julklappsutdelningen som en ritual, har våra blickar blivit känsliga för denna spiral av överglänsande. Julklappsgivandet är, våra ideal till trots, en utbytesceremoni som balanserar och stöper våra mellanmänniska positioner. Utbytandet av julklappar föregås av inre och yttre förhandlingar kring hur mycket som är rimligt att ge till just denna person, men också hur mycket vi förväntar oss att den andre ska ge just i år.

Detta kan förklaras genom Mauss idé om reciprocitet; att varje gåva implicerar en imaginär men förväntad gengåva. Bortom höga tankar om vår egen givmildhet finns en underförstådd motprestation, hur mycket vi än insisterar på motsatsen. Men eftersom vi själva har skapat julklappstraditionen borde vi kunna omförhandla dessa kriterier långt innan julen står för dörren – en billigare gåva måste inte signalera ”du betyder mindre för mig nu än du gjorde förra året”.

Mot denna omförhandling finns samtidigt ett motstånd, ett uttalat samförstånd om att klappstraditionen är sakralt och autentiskt givmild till sin karaktär. På samma sätt som äktenskapsförordet har en avromantiseringseffekt, framstår ett gåvotak i julkontraktet som att spotta på Jesubarnets krubba. Det är ju en kärlekens högtid!

Det finns få tillfällen där vår generositet sätts så tydligt i relation till andras givmildhet, tecken på kärlek, och förväntningar, som under julklappsöppningen. Vår kärlek provas i ögonblicket när den andre vecklar ut inslagspappret – registret av känslouttryck som avslöjas i människornas ansikten runt detta oftast låga (soff)bord är en studie i socialisering. Dold besvikelse eller okontrollerad upprymdhet – gåvans värde avkodas i mottagarens ansikte på en millisekund.

Att göra motstånd mot julklappstraditionen kan uppfattas som ett brott mot ordning och harmoni. Vi rycks hellre med i vad den franske 1800-talssociologen Gabriel Tarde kallade imitativa vågor. Vi blir överrumplade av begäret och övertygelsen att följa massans våg som sköljer genom kroppen i form av julens sensoriska smaker och dofter, musikaliska jinglar och signalfärger. Här fortsätter den kommersiella sfären, inte minst handeln, envist att hålla oss hårt i handen genom hela högtiden. Det enda vi kan göra för att inte ryckas med är att försöka gå mot vågen.

Sociologen Johan Asplund, som gick bort tidigare i höst, skrev vackert och klargörande om de små, vardagliga ceremonier där vi blir varse vilka vi är i förhållande till varandra. Inte förrän vi går motströms och gör något alldeles oväntat – som att inte besvara en hälsning eller underlåta att ta med oss julklappar – bryter vi denna underförstådda ordning. Risken är att vi kommer kallas för fientliga eller vansinniga. Och vem vill bli galenförklarad på självaste julafton?

Julklappshysterin borde kunna avvecklas om underglänsande blir det nya svarta, om givaren förblir anonym (för vem skulle då motiveras att överglänsa?), om vi kunde stålsätta oss och stå emot den känslomässiga vågen tills den har sköljt över, och om vi vågade bryta tyshetspakten och gå till förhandlingsbordet (trots att det är lågt).

Julen har gått igenom stora paradigmskiften förr. Det hedniska midvinterblotfirandet ersattes av kristendomen på 1100-talet och den kristna julen fick ge vika för den konsumistiska Disney-orkestrerade julen på 1940-talet och framåt. Den avgörande skillnaden är såklart att vi inte kan vänta på den klimatgoda julen i 840 år, och därför kan det som Politikens satirteckning och text påstår kanske behövas akut skambeläggning.

Det är möjligt att de kristna fördömde hedningarna som gudsföraktande "barbarer", att de sekulära efterkrigskonsumenterna - förlöjligade kyrkobesökarna som vidskepliga "tokstollar" och att detta skyndade på övergångarna. Huruvida det våldsamt provokativa epitetet "klimatsvin" skulle kunna heja fram ett nytt paradigmskifte eller bara polarisera ytterligare är mer oklart. Säkert är emellertid att klimatsvinet som tankefigur är komiskt adekvat för övermåttets destruktiva jul.

Sofia Ulver docent och forskare i konsumtionskultur vid Lunds universitet. "

" Här är sju punkter om klimatet som kan rädda vår civilisation

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Det är nu, efter FN-mötet i Katowice, som det tuffa klimatarbetet måste börja på alla nivåer. Men historien visar att förnuftet kan triumfera mitt i hopplösheten – och att till synes osannolika förändringar kan bryta fram, skriver författaren och biologen Stefan Edman.

I lördags kväll, efter nattmangling och trettio timmars övertid, kunde de 200 länderna på klimatkonferensen i Katowice andas ut: Regelboken klubbades igenom. Ett 150-sidigt dokument om hur Parisavtalet från 2015 ska bli verklighet "på marken", med principer för hur länderna på ett transparent sätt bör mäta, redovisa och utvärdera minskade klimatutsläpp och andra åtgärder som de lovat göra.

Lättnaden var stor, många hade befarat ett urvattnat dokument eller i värsta fall dunderfiasko. I stället blev det en framgång, även om till exempel frågan om ett globalt utsläppshandelssystem måste vänta till mötet i Chile nästa år.

Vad blir då resultatet av Katowice? Att planetens uppvärmning nu kan hejdas vid max 2 eller rent av 1,5 grader (jämfört med förindustriell nivå), det som världen under jubel beslutade om i Paris för tre år sedan?

Så enkelt är det tyvärr inte. Att Parismötet blev en succé berodde på att man – efter årtionden av misslyckade klimatkonferenser – prövade en ny modell. I stället för diktat uppifrån fick varje regering lämna in en egen meny av åtgärder, en imponerande katalog. Problemet var och är att den bygger på frivillighet och sammantaget inte räcker för att nå 1,5-gradersmålet.

Efter Paris och Katowice måste därför det tuffa arbetet börja med att höja och säkra ambitionsnivån i klimatarbetet på alla nivåer: globalt, nationellt, lokalt, i företag och hushåll. 1,5-gradersmålet kräver 45 procents minskade utsläpp redan till 2030 och ett globalt nettonollutsläpp år 2050, alltså om bara en generation! Här en sjupunktsagenda för diskussion.

1. Tekniken. Utan den nya tekniken kan klimatmålen aldrig nås. Förnybara och supereffektiva processer, energi och material måste in i världens fordonspark (för närvarande 4,8 miljarder bilar!), industrier, bostäder. Eftersom vi länge än tvingas leva med kol, olja och naturgas – i dag svarar de för 80 procent av den globala klimatpåverkan – måste även fossiltekniken bli bättre. System måste skapas för återvinning av de sällsynta jordartsmetaller som är kärnan i sol- och vindkraft, elfordon och annan elektronik. En knäckfråga är hur den moderna fossiltörstiga livsmedelsproduktionen ska kunna ställas om.

Men det räcker inte att minska utsläppen radikalt, koldioxid som redan finns i atmosfären måste ”sugas ut” och lagras i jordens inre; det kräver förfining av den nya så kallade BECCS-tekniken som bland annat inkluderar massiv skogsplantering.

2. Marknaden. Teknikomställningen lovar mycket men går tyvärr alltför långsamt; takten måste speedas upp genom att ekonomins

spelregler ändras med skatteväxlingar och global koldioxidskatt. Bara så blir det dyrare att slösa, släppa ut och skita ner – och påtagligt lönsamt att spela den nya ”gröna matchen” med jordens resurser. Kol och olja är i dag på tok för billiga; fossila råvaror subventioneras dessutom globalt med 400 miljarder dollar per år, i Sverige med 30 miljarder kronor.

Årets ekonomipristagare till Alfred Nobels minne, amerikanerna William Nordhaus och Paul Romer är dock hoppfulla. Den bitvis kontroversielle Nordhaus visar hur marknadsekonomin kan optimeras så att social välfärd uppnås samtidigt som koldioxidutsläppen pressas tillbaka. Romer hävdar att ”det är helt möjligt för människan att minska produktionen av koldioxid, och när vi en dag lyckas med det kommer vi förvånat att konstatera att det inte var så svårt som vi trodde”. Han lyfter fram FN-succén att vi sedan 1990-talet lyckas täppa till det dödliga ozonhålet.

3. Konsumismen. Den effektiva teknikens goda frukter för klimatet riskerar dock att ätas upp av ständigt växande konsumtionsvolymerna i världens medelklass (rebound-effekten). Västerlänningens Gud bor i dag i de glittrande köptemplen, shopping är vår tids kult. Men tärande på planetens resurser. Jag talar förstås inte om den basala vardagskonsumtionen, utan om excesserna som – säger konsumentforskarna – snarare handlar om tröst och bekräftelse, accentuerad av tidens vilshenhet. Den brittiske ekonomiprofessorn Richard Layard visar i sin bok ”Happiness” att BNP kan växa utan att medelklassen tycks bli ett uns lyckligare. ”Vi har allt men det är också allt vi har”, menar den norske vispoeten Ole Paus. Frågan blir hur vi kan skapa en sund värdeförskjutning, där kultur, andlighet och gemenskap skänker större upplevd livsmening än materiell överkonsumtion. Detta är den inre klimatstrategin, ”hjärtats

omställning”. För det behöver vi hjälp av beteendevetare, filosofer, teologer.

Här krävs även stödjande politiska reformer. Kanske borde vi i Sverige överväga att inrätta reklamfria zoner i det offentliga rummet? I min utredning SOU 2005:51, ”Biffen bilen bostaden”, förslog jag också en skatteväxling så att den oftast mer hållbara tjänstekonsumtionen blir attraktivare för plånboken än ”prylar”.

4. Rättvisan. Klimatkrisen är i grunden existentiell: Hur stor plats har vi, vår generation och samhälle, rätt att ta i jordens ekosystem? Staplarna för klimatpåverkan visar de klyftor som alltså finns och som måste utjämnas om vi vill skapa en långsiktigt hållbar utveckling: USA släpper ut 16 ton växthusgaser per person och år, Kina 6,7, Sverige 5,7, Indien 1,8 ton (räknar man på utsläpp från konsumtion blir Sveriges utsläpp dubbelt så stort, cirka 10 ton per person och år)

Den misstro som fanns i Katowice har bland annat sin rot i denna skevhet; kritiken riktas särskilt mot den amerikanska regimen som skamlöst struntar i sitt ekonomiska åtagande i den viktiga Klimatfonden för fattiga länders klimatanpassning och omställning.

Om Sverige ska bidra till att nå det globala klimatmålet för max 2 graders medeltemperaturökning krävs enligt forskarna att våra medelutsläpp minskar från 10 till 3,5 ton per person och år. Det förutsätter ny teknik men också en varsammare och smartare personlig livsstil vad gäller sådant som matvanor, transporter, boende, fritid.

5. Demokratin. Börsen och marknaden agerar snabbt; kapital flyttas mellan länder och kontinenter, investeringar görs och beslut fattas med ofta dramatiska konsekvenser för vår gemensamma framtid. Men våra

folkvalda politiker sitter inte sällan i sista vagnen; parlamentarismen hänger inte med i svängarna.

Det är ödesdigert. För vi lever som bekant i *antropocen*, mänsklighetens egen tidsålder, med en historiskt unik kapacitet på gott eller ont: Kunskap och teknik att bygga den bästa av världar – eller alternativt störta allt i gruset, momentant med kärnvapenkrig eller mera utdraget genom resurs- och klimatkriserna.

Kinas ”gröna” kommandoekonomi är givetvis inget för den liberala västvärlden men gör de facto jätten i öst mindre klimatfarlig för sig själv och världen (Kinas utsläpp är de största i absoluta tal, men per capita ”bara” 6,7 ton/person jämfört med USA:s 15,7 ton/person). Vår stora och svåra utmaning – med bäring på bland annat klimatfrågan – är i stället hur vi ska förnya och effektivisera demokratins beslutsprocesser.

6. Ledarskapet. Efter Donald Trumps amoraliska och antiintellektuella reträtt från klimatpolitiken har Kinas regering på ett berömvärt sätt visat att den vill ta ledartröjan. Men för detta behöver kineserna EU som en stark partner. I övrigt finns det lovvärda ambitioner hos Sydkorea, Indien, Tyskland, Danmark, Sverige.

Många stora och små företag runtom i världen visar också suveränt klimatledarskap. Ikea, till exempel, som i dagarna aviserar att företagets hela sortiment år 2030 från vaggan till graven skall bygga på cirkulär ekonomi med förnybarhet, effektivisering, reparation och återbruk/återvinning.

7. Apokalyps – eller hopp och engagemang trots allt? Vågar man planera för familj och barn – eller är allting redan för sent? Det är

frågan har jag ständigt fått när jag denna dramatiska höst kuskat runt och föreläst om klimatkrisen.

Känslan av apokalyps påminner om stämningarna i det gastkramande 1980-talet med tiotusentals kärnstridsspetsar redo att när som helst avfyras längs den spända öst-västgränsen mitt i Europa. Det hotfulla scenariot kunde dock mot alla odds förändras; freds rörelsen lockade ut miljoner protesterande människor på gator och torg, krävde politisk dialog om gemensam säkerhet och nedrustning och hejdade därmed katastrofernas katastrof. Järnridån föll – en geopolitisk ”tipping point” som ritade om Europas karta och skapade optimism och framtidstro. Båvan för kollaps ruvade också över 1970- och 80-talens

försurningskris, den tidens ”klimatdebatt”. Utsläppen av svaveldioxid från smutsiga kolkraftverk och oljepannor och kväveoxiderna från bilism, sjöfart och flyg drabbade mark och vatten med låga pH-värden och rubbade ekosystem. ”Ska Europas skogar dö?” stod det som i dödsrunor på löpsedlarna var och varannan vecka.

Men även denna katastrof kunde hejdas genom massiv folklig mobilisering och arsenaler av åtgärder i nationella parlament och i EU. Kampen var hård, bildirektörer, fossilmagnater och allsköns industriledare bjöd segt motstånd och varnade politikerna för massarbetslöshet och färre jobb.

Det sena 1900-talets kärnvapen- och försurningskriser framkallade alltså samma typ av domedagsstämningar som våra dagars kusliga extremväder. Men de påminner oss också om att förnuftet kan triumfera mitt i hopplösheten, att till synes osannolika förändringar kan bryta fram.

Mediedebatten denna höst har stundom osat helvetets förgård. Även klimatforskarna larmar om lägets allvar men uttrycker ändå att loppet inte är kört. Kanske man så här i juletid får åberopa kyrkofadern Augustinus: ”Hoppet har två vackra döttrar i världen, Förnuftet och Modet. Förnuft så att det som inte bör ske inte sker, och mod så att det som bör ske också sker”.

Stefan Edman biolog och författare till ett flertal böcker om natur, miljö och klimat. "

Kapitel 4: Tidningsartiklar från och med 1 november 2018 om regeringsbildningen

Stefan Löfven: Jultal i Avesta. 16 december 2018

Observera att det talade ordet gäller!

Vänner!

För mig är det vackraste med julen gemenskap. Vi samlas. Inom familjer, vänskapskretsar, föreningar och arbetsplatser. Vi tänker på dem som inte längre är med oss. Vi ringer dem vi kanske tappat kontakten med, och med en enkel julkänning kan du säga: "Jag tänker på dig. Jag bryr mig om dig".

Blir inte också hela samhällets gemenskap lite starkare kring jul? Jag tror vi tänker mer på det faktum, att varje människa är född med samma värde, och samma rätt till ett gott liv som vi själva. Det är därför vi försöker se till att en ensam pensionär får besök på julaftons morgon. Det är därför fler anstränger sig för att ingen ska frysa i natten?

Som Sundbybergs simhall, som bjuder in till ett stort julbad, där man får mat och glögg efteråt, och kanske en klippning och en ny jacka. Som församlingsgården här i Avesta, som bjuder på julbord och sång av Gunilla Magnusson, och säger: "Välkommen precis som du är, var i livet du än befinner dig."

Den gemenskapen är vacker. Men det vackraste av allt, vore om vi kunde hålla i den gemenskapen hela året. Det är i grunden socialdemokratins mål: Att samhällets gemenskap och solidaritet, inte är reserverat för högtidsdagarna och högtidstalen. Utan att vi förverkligar varje människas lika värde och rätt, alla dagar om året.

* * *

Men i ett läge, där vår gemenskap skulle behöva bli starkare, så är den istället under attack. Högerextremismen är på frammarsch. I USA. I Brasilien. I Frankrike. I Ungern. I Tyskland. I Polen. I Sverige. Och de talar ofta om gemenskap. Men hela deras gärning går ju ut på att exkludera vissa människor från den gemenskapen, baserat på deras hudfärg, deras tro, deras sexualitet, eller deras vilja att kvinnor och män ska behandlas lika.

Från Francos falangister på 30-talet, till Balkans extremnationalister på 90-talet, har målet varit att ställa människa mot människa, granne mot granne, vän mot vän, och forna gemenskaper har krossats. Även de svenska högerextremisterna är besatta av detta. Vilka som är förrädare. Vilka som är fienden. Vilka som ska straffas om de själva kommer till makten. Och bara för att de inte pekar på dig och din familj idag, så är du aldrig säker på att gå fri imorgon.

Vi ska aldrig glömma den tyska prästen Martin Niemöllers ord, som lever vidare i dikter och på monument.

"Först kom de för att hämta judarna,
men jag höjde inte min röst - för jag var inte jude.
Sedan kom de för att hämta kommunisterna
men jag höjde inte min röst - för jag var inte kommunist.
Sedan kom de för att hämta socialdemokraterna
men jag höjde inte min röst - för jag var inte socialdemokrat.
Sedan kom de för att hämta fackföreningsfolket
men jag höjde inte min röst - för jag tillhörde inte någon fackförening.
Sedan kom de för att hämta mig, och då fanns det ingen kvar, som kunde tala för mig."

Och i varje tid och på varje plats när högerextremismen mobiliserar, står varje demokrat inför ett beslut: Att släppa fram – eller sätta emot. Jag kommer att sätta emot. Och jag ber dig om inget större, och inget mindre, än att göra detsamma. För gemenskapen. För solidariteten. För att människovärdet är värt att försvara.

* * *

Men runt om i Europa finns nu de krafter som istället väljer att samarbeta med högerextremismen. De gör det i hopp om en enda sak: Makt. Och visst har varje politiker som vill förändra sitt samhälle en vilja till makt och inflytande. Men som publicisten och antinazisten Torgny Segerstedt skrev i en av sina mest ikoniska texter: ”Vadagnar det en människa att vinna hela världen, om hon förlorar sin själ?” Och gång på gång, har de konservativa som försökt rida på vågor av högerextremism och blind nationalism, förlorat kontrollen – och själva krossats. Så konservativa som tänker sig styra med hjälp av högerextrema partier borde studera sin historia igen.

Först förlorar ni er själ – sen kommer också makten gå förlorad.

* * *

Det finns också en motkraft. Runt om i Sverige samlas nu människor och partier till samarbeten, för att försvara gemenskaper, gemensamma värden, principer, och hålla högerextremismen borta från makten. Det är viktigt. Men lika viktigt är det att komma ihåg detta: Socialdemokratin ska aldrig definiera sig bara som motståndare till högerextremismen. Vi har aldrig bara varit *emot* någonting – vi är alltid *för* någonting. Vi ska inte bara varna för mörkret – vi ska visa på det ljusa. Vi ska visa på de värden som så många fortfarande längtar efter, och som är socialdemokratins ryggrad: Social trygghet. Stora livsmöjligheter. Gemensamt ansvar. Och stark solidaritet.

Som Anna Lindh sa en gång: ”Alla människors lika värde är principen. Bra skola, uppväxt och miljö är praktiken.” Nu som då har Anna rätt.

* * *

Därför påbörjade vi under den förra mandatperioden ett politiskt projekt, som växt till att bli det största trygghetsprogrammet i modern tid. Vi vill skapa ett starkare samhälle, där minst 14 000 nya sjuksköterskor, undersköterskor och läkare finns där för dig, att sy såret när du snubblat på dina första steg som barn, och att hålla dig under armen när du kämpar för varje steg som gammal.

Ett starkare samhälle där staten tar ett större ansvar, för att det inte ska göra skillnad om du är skåning eller mas, närking eller norrlänning – du ska få den vård du behöver i tid, du ska veta att det finns plats när du ska föda.

Ett samhälle där du vet, att när du är som svagast, är vår gemenskap som starkast.

* * *

Vi vill skapa ett starkare samhälle, där föräldrar får en familjevecka så de kan vara med sina barn på lov och studiedagar. Där äldre får stärkta pensioner så de kan känna makten över sina egna liv. Och där vi alla kan känna stimulansen och tillfredsställelsen i att ha ett gott arbete, och där vi alla kommer närmre varandra, genom ett systematiskt arbete för att minska klyftorna mellan människa och människa.

Ett samhälle där vi tar ett gemensamt ansvar för att mackar, affärer och samhällsservice finns där folk behöver dem, och förstår att bredband och mobilnät är lika självklart för alla som el och vatten. Ett samhälle där vi investerar tillsammans i svensk infrastruktur under det

kommande decenniet, så att du ska kunna besöka varje del av det här vackra landet utan att oroa dig för jordras eller potthål, och så att ”det går som tåget” är en hyllning, inte ett skällsord.

Ett samhälle där det naturliga, det självklara, är att i alla lägen ta till vara på kraften i hela landet, så att fler orter kan attrahera internationella företag som Google, slopa delade turer inom vårderna, få människor att flytta in istället för att flytta ut, och se till att unga får jobb och framtidstro. Nu har ju Avesta visat att det är möjligt!

* * *

Vi vill skapa ett starkare samhälle där de unga som riskerar att ansluta sig till kriminella gäng, möter tusentals nya poliser under de kommande åren. Men också tusentals nya lärare och socialsekreterare, nya bostäder och upprustade bostadsområden, som gör att de här unga inte tvingas se insidan på ett häkte – utan kan se stora möjligheter öppna upp sig framför dem!

Ett samhälle där vi stärker försvaret mot terrorism, försvaret mot naturkatastrofer och försvaret mot militära hot – men också försvaret av vår demokrati: Kulturen. Bildningen. Biblioteken. Föreningslivet. Public service. Den demokratiska delaktigheten. Medborgarandan! Bara ett sådant starkt samhälle, kan skapa tryggheten och sammanhållningen som är motgiftet mot extremismen. Det samhället vill vi socialdemokrater skapa.

Alla människors lika värde är principen. Men detta, kära vänner, är praktiken!

* * *

Och det är självklart att det här projektet inte kan genomföras av socialdemokratin ensamt. Vi behöver samla många, även de som har andra politiska uppfattningar. Och vi är även redo att lyssna på andra. Det samarbetet kommer att möta svårigheter – det har det redan gjort. Regeringsförhandlingarna har både fördröjts – och avbrutits. Svenska folket är otåligt. Jag med.

Det är därför vi fortsätter försöka hitta lösningar – som samlar många konstruktiva krafter, och inte ger extremhögern avgörande makt. En förtroendevalds uppgift, kan aldrig vara att gnälla på valresultat eller be om nya. Den är helt enkelt att lösa uppgiften vi har framför oss. Och om vi lyckas, kommer det att tvinga fram kompromisser. Men hela vår utveckling av Sverige har byggt på förhandlingar, kompromisser mellan intressen, och stegvis reformism snarare än snabba kast. Det är därför vi heter Socialdemokraterna.

Gång på gång har vi samlat folkflertalet för landets bästa. Därför att vi vet, att ju fler som kan samlas för en lösning – desto stabilare blir den. Och vi står trygga i våra värderingar. Vi känner vår ideologi. Vi ska behålla vår själ – även om vi får makt att förändra världen.

* * *

Och vänner,

för varje dag som går blir det också allt tydligare, att inget samhälle kan bli riktigt starkt – om det inte samtidigt är hållbart.

Jag har på senare tid ofta återkommit till författaren och marinbiologen Rachel Carsons livsverk. Hennes ”Tyst vår” kom ut 63. Då var havsörnen på väg att utrotas i Sverige. DDT och PCB gjorde att sillgrisslans äggskal blev så tunt att det sprack för tidigt när fåglarna ruvade.

Rachel Carson väckte världen. Miljörörelsen skapades. Snabba förbud. Kraftfull omställning. Och i dag har vi renare luft och insjövatten än på 60-talet.

Sillgrisslorna kan ruva säkert igen. Och över landet, seglar 700 havsörnspar, som säger oss: Svåra uppgifter kan lösas, om vi agerar raskt och resolut. Det omöjliga kan bli möjligt.

* * *

Men samtidigt visar de våldsamma protesterna mot bensinskattehöjningen i Frankrike, hur ömtålig och omöjlig klimatomställningen blir, om den ses som ett elitprojekt, påtvingad från ledare som inte förstår vanligt folks vardag. Och jag hör samma röster här hemma, som undrar om de kommer att hamna i kläm eller glömmas bort. Jag förstår den oron. Så vi ska både inse allvaret i situationen, och inse att ingen omställning kommer kunna genomföras, om den känns omöjlig att bära. Därför vet jag att klimatomställningen, byggandet av ett starkare, hållbarare samhälle, måste ske som en folkrörelse. Där vi erkänner att det finns ett individuellt ansvar. Men ser till att allt ansvar inte ligger på individen. Där vi hjälps åt. Där vi ger möjligheter att göra rätt. Där vi visar på den högre livskvalitet och bättre hälsa klimatomställningen kan innebära, och i allt mörker återigen lyfter fram det ljusa.

Därför ska Sverige genomföra klimatomställningen på 2000-talet, på samma sätt som vi lyfte oss ur fattigdom på 1900-talet: Med gemensam kunskap. Gemensamt arbete. Gemensam plikt känsla. Så att vanligt folk kan känna trygghet i omställningen - även kallat traditionell socialdemokrati. På det sättet byggdes folkhemmet då. På det sättet ska det starka, hållbara samhället byggas idag - och imorgon!

* * *

Och det för mig till min sista punkt. Jag ska snart låta er återgå till julstöket. Jag själv har en hel del att jobba med, innan jag kan unna mig en kopp glögg på julafton.

Men jag har en uppmaning till er. Det finns en gammal rysk dikt, som man kan plocka fram när dagarna känns mörka. Den går såhär:

*Säg inte att det ej
finns räddning
Att du är slut av sorg:
Ju mörkare natt –
desto klarare stjärnor.*

Och visst kan högerextremismen, klimathotet, och samhällets splittring kännas som ett mörker. Men för varje människa som engagerar sig för demokratin, för sammanhållningen och klimatet, för varje idé, varje reform, varje förändring vi genomför tillsammans, så tänds en ny stjärna i det mörkret.

Och jag ber dig inte om att vara en Torgny Segerstedt. Jag ber dig inte att vara en Anna Lindh eller Rachel Carson. Jag ber dig bara att vara dig själv, och hitta inom dig den fråga du vill förändra, den del av ljuset som du vill bidra med.

Kom med. Gör ditt. Var med i vårt samhällsbygge. Och tillsammans ska vi lysa upp mörkret.

Tack.

" C vill ställa högre miljökrav på europeisk bilindustri"

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181217

Centerpartiet går till Europaparlamentsval på att ställa högre miljökrav på den europeiska bilindustrin och på att skärpa EU:s system för handel med utsläppsrätter och därmed höja priset på klimatutsläpp inom EU. Vi vill också att EU skrotar dagens stora subventioner till fossila bränslen, skriver Fredrick Federley (C).

Det är dags för Europa att välja väg. I vår är det val till Europaparlamentet. Centerpartiet kommer att gå till val på ett grönt, demokratiskt och frihetligt Europa. I dag antar vårt förtroenderåd vår valplattform och lägger där grunden inför det värderingsval som riskerar att dela vår kontinent. Centerpartiet går till val på en hoppfull, framtidsinriktad liberal agenda för Europa som blir en motkraft mot den aggressiva, nationalistiska populismen som i land efter land breder ut sig.

EU och det svenska EU-medlemskapet är värt att försvara. EU ska visa världen att vägen framåt är demokrati, marknadsekonomi och klimatsmart tillväxt. Då krävs tydliga liberala röster i Europa.

Centerpartiet kan och vill axla det ansvaret. Vi vill föra EU framåt. Vår valplattform ger svar på de stora utmaningar EU och Europa står inför.

1 Ett grönare EU. Världen och Sverige står inför stora klimat- och miljöutmaningar. Klimatförändringar, spridning av giftiga kemikalier,

nedskräpning med mängder av plast som flyter runt i våra hav och överutnyttjande av ekosystem är hot mot människors hälsa, planetens överlevnad och en hållbar ekonomisk tillväxt.

EU har som mål att minska utsläppen av koldioxid med 40 procent till 2030 och år 2050 ska de ha minskat med 95 procent. Det är bra, men inte tillräckligt. Centerpartiet går därför till val på att EU ska höja sina klimatambitioner. Vi vill stötta den gröna omställningen och att EU:s kommande stora forskningsprogram utökas, där en stor del av medlen ska användas för att bidra till att uppnå klimatmålen. När vi stärker möjligheterna för den gröna omställningen kan vi samtidigt ställa högre miljökrav på de europeiska företagen. Vi går därför till val på att ställa högre miljökrav på den europeiska bilindustrin och på att skärpa EU:s system för handel med utsläppsrätter och därmed höja priset på klimatutsläpp inom EU.

I dag beräknas subventionerna till fossila bränslen i EU till mellan 136 och 200 miljarder euro per år. Detta är långt mycket mer än det som satsas på den gröna omställningen. Centerpartiet föreslår därför inför vårens val en historiskt kraftfull miljöpolitik och vill att EU skrotar subventionerna till fossila bränslen. Det kommer vara med ny teknik, företagsamhet och innovationer som vi kan få en grön omställning i hela EU.

Vi vill ta krafttag mot de miljöproblem som påverkar människor direkt i deras vardag. Det är på EU-nivå som minimikrav kring klimat- och miljöhänsyn i industrin sätts, och vi vill fortsatt se höga mål och samtidigt kräver vi att det ska ställas samma höga krav på kemikalier och plast från tredje land som ställs på de som tillverkas i EU. Vi vill underlätta för miljövänliga val i vardagen och föreslår bland annat att det tas fram innehållsförteckningar för kläder och textilier.

Jordbruket är en viktig del i den gröna omställningen. Centerpartiet vill att jordbrukare och livsmedelsproducenter inom EU ges förutsättning att konkurrera på lika villkor. Vi vill se höga minimikrav på såväl djurvelfärd som klimatpåverkan och se rättvisa handelsregler.

Vi kräver att EU säkerställer att de höga krav vi ställer på djurvelfärd också efterlevs. Vi vill att en större del av EU:s jordbruksbudget ska gå till att aktivt arbeta för den gröna omställningen.

2 Ett EU som värnar demokratin. Världen står inför viktiga vägval. Auktoritära krafter vinner mark. Demokratin, liberalismen, medmänskligheten och jämställdheten hotas. För Centerpartiet är det självklart att världen behöver ett grönt, demokratiskt och frihetligt EU.

I dag ser vi hur säkerhetshoten mot EU förändras. Cyberattacker samt desinformations- och påverkanskampanjer från aktörer som vill splittra unionen utgör ett allt större hot. Vår gemensamma motståndskraft måste förstärkas. Centerpartiet vill därför att EU:s solidaritetsklausul, som förbinder medlemmar att hjälpa varandra i händelse av krig eller kris, ska omfatta också påverkanshot och cyberattacker, samt att vi höjer unionens minimikrav vad gäller informationssäkerhet.

En av EU:s centrala uppgifter är att stå upp för demokratin och medmänskligheten. EU kan och bör ta ett stort ansvar för att hjälpa människor i nöd. Men då krävs politisk förändring. För att värna den inre rörligheten behövs en fungerande yttre gräns och en gemensam asylpolitik som grundar sig på medmänsklighet men också ordning och reda.

De som fortsatt kommer till Sverige eller EU och söker asyl ska ha rätt att få sina skyddsskäl prövade, av en expertmyndighet och vid behov

domstol. Prövningen ska vara likvärdig i hela EU och mekanismer för en fungerande omfördelning av asylsökande ska komma på plats. Vi behöver dessutom utveckla EU:s system för arbetskraftsinvandring. För de länder som inte tar sitt ansvar och tar emot de som har skyddsskäl måste det finnas kännbara sanktioner, till exempel i form av nedsatta strukturbidrag.

Demokrati och jämställdhet går hand i hand. Den auktoritära populismen kräver att vi står upp för kvinnors rättigheter och försvarar angrepp mot exempelvis aborträtten. Vi måste målmedvetet föra arbetet för jämställdhet framåt. Centerpartiet går därför till val på att öka andelen kvinnor i EU:s institutioner och organ.

3 Ett friare EU. För att kunna säkerställa ett demokratiskt och fritt EU krävs det att de gemensamma reglerna efterlevs. Vi vill ställa ökade krav på medlemsländerna att garantera fri- och rättigheter. Sanktionerna mot medlemsländer som bryter mot grundläggande principer om rättsstaten och pressfriheten måste vara kraftfulla.

Centerpartiet vill därför att länder och regioner som på olika sätt undergräver EU:s fundamentala värderingar inte ska få ta del av pengar från sammanhållningspolitikens olika fonder och program. Att bryta mot EU:s grundläggande värden ska aldrig vara gratis.

Grunden för ett fritt och demokratiskt EU är ett EU som står starkt ekonomiskt. Det skapar möjlighet för EU att föra de liberala demokratiernas talan i världen, och visar att demokrati och frihet är vägen framåt. Det lägger grunden för att satsningar på miljö, sammanhållning och trygghet. Centerpartiet kommer därför vara pådrivande för att stärka företagsamheten i EU genom att utveckla den inre marknaden och för fler globala handelsavtal.

Detta är kärnan i Centerpartiets valplattform inför EU-valet. Vi vill gå i täten för ett öppnare och mer frihetligt EU. Vi ska vara en aktiv och central aktör som formar EU:s framtid. Vi ska finnas där besluten fattas. Vi ska fortsatt arbeta för att EU fokuserar på rätt saker och att rätt beslut fattas på rätt nivå. Vi vill att EU tar ledarskap för de stora gränsöverskridande utmaningarna som att stärka miljö- och klimatarbetet, hjälpa människor på flykt och såväl främja handeln som stärka demokratin. Vi går till val med övertygelsen om att samarbetet i Europa gör oss starkare. I den värderingskamp som Europa står inför har vi valt sida. Vi vill se ett EU som går framåt.

Fredrick Federley (C), Europaparlamentariker och föreslagen att toppa Centerpartiets lista till EU-valet nästa år. "

Jultal 2018 av modeatledaren: **Frihet, jämlikhet och gemenskap –** **Liberalkonservatism i vår tid**

Ulf Kristersson, Scandic Haymarket den 18 december 2018.
Det talade ordet gäller

Stort tack Anna!

Det som du Anna och dina kollegor nu gör runt om i Sverige, visar att så mycket av svensk politik formas utanför riksdagshuset. Och det är nog tur det, med tanke på den hastighet som har präglat nationell politik sedan valet...

Vi moderater gick framåt i 146 av Sveriges kommuner. Och det som förenar är ett starkt lokalt ledarskap. Kvinnor och män som både har en genomtänkt politisk idé – och förmågan att få något gjort:

Maktskifte efter 103 års socialdemokratisk dominans i Nynäshamn. Och i Göteborg, efter 24 års oavbrutet S-styre. Ny alliansmajoritet i Karlskoga. Nya regimer i Dalarna och Norrbotten. Alliansstyren i landets tre stora regioner Stockholm, Västra Götaland och Skåne – i två av fallen tillsammans med Miljöpartiet. Eller som Dagens Samhälle konstaterar: ”en blå revolution” i landstingen.

Det har betydelse. För det är våra kommuner som toppar listorna för näringsklimat, hållbarhet och livskvalitet. Det är våra kommunalråd som blir återvalda. I Växjö och Helsingborg. I Vellinge och Vallentuna.

Jag är inte helt objektiv, för jag har själv varit kommunalråd: men jag är så otroligt stolt över våra framgångsrika kommunala ledare. Ni är vår ryggrad!

Om rikspolitiken befinner sig i pausläge så gäller det tyvärr inte rikets problem. Allt som dominerade valrörelsen finns kvar, eller har blivit värre.

Växande sjukvårdsköer. Elever som lämnar nian utan betyg. Integrationsproblem. Och vi är inte rustade för den lågkonjunktur som är närmare idag, än den var i september.

Mest akut är den grova, organiserade brottsligheten.

Jag åker till Malmö imorgon bitti och träffar polisen – igen. Min barndoms fina stad har de senaste veckorna drabbats av ännu en våldsvåg. Butiker som sprängs i luften och kriminella gäng som skjuter ihjäl varandra. En sextonåring sköts genom ett fönster på en pizzeria vid Värnhemstorget. Skottlossning utanför akuten mitt på eftermiddagen.

Och i förra veckan sköts en grovt kriminell i huvudet, på morgonen, nära en förskola vid Möllevången. Som en scen ur en gangsterfilm. Men det är vardag i landets tredje största stad.

För tio år sedan hade förmånen att jobba tillsammans med regionpolischefen Carin Götblad, i Stockholms socialt utsatta områden. Nu när hon beskriver utvecklingen i Uppsala, så har 13 personer redan skjutits i staden:

Carin säger: ”Vi behöver få kontroll över våra gränser, vi behöver bli fler. Vi försöker, men i dag räcker det inte till. Vår lagstiftning och samhälle är inte byggd för den här komplexa situationen”.

En erfaren polischef säger att vi varken har lagar eller resurser för att stoppa det grova våldet.

Alla konstaterar att det som sker är oacceptabelt – men ”oacceptabelt” håller på att bli svenska språkets tommaste ord. En besvärjelse som i praktiken betyder att allt kommer fortsätta. Att det oacceptabla tvärtom accepteras.

Över en halv miljon människor bor i de områden som polisen kallar utsatta. Brottsförebyggande rådet visar att de människorna oftare drabbas av brott. De anpassar sina liv till brottsligheten. Och de har lägre förtroende för polisen och andra myndigheter.

Enda sättet att bryta den utvecklingen är att återställa lag och ordning. Inte tillräckligt, men nödvändigt. Därför var förra veckans budgetbeslut så viktigt.

Mer än två miljarder ytterligare till polisen och rättsväsendet nästa år, är en nödvändig början.

Liksom fyra miljarder mer till försvaret, som innebär att de slipper ställa in övningar. Att de förväntansfulla värnpliktiga tjejer och killar, som precis har mönstrat, får ett meningsfullt innehåll i sitt första möte med den svenska försvarsmakten.

Stefan Löfven kan prata hånfullt om vår budget

Men vår budget stärker Sveriges försvar på riktigt. Och börjar kapa sjukvårdsköerna. Vi infriar löftet om lägre skatt för Sveriges pensionärer. Och vi börjar sänka de marginalsatser som den gamla regeringen gång på gång har höjt.

Sverige har en övergångsregering men ingen övergångsriksdag. Och uppenbart inte några övergående samhällsproblem. Därför behövdes en riktig budget. Och det är Elisabeth Svantesson och våra medarbetare som har gjort jobbet. Tack!

Ni gör – precis som våra kommunalråd – politik på riktigt.

Mycket borde göras här och nu. Det är därför det är så frustrerande att sitta och vänta hela hösten. Jag vill kavla upp ärmarna.

Men nu är också tid att se de långa linjerna, höja blicken, få perspektiv. Politik är maraton, inte sprint. Det är därför Moderaterna nu inleder arbetet med ett nytt idéprogram: Moderaternas värderingar tolkade på nytt i vår egen tid.

Det behövs också för att alla inte fattar vad vi är. Varifrån vi kommer och vart vi är på väg. En del tror att liberalismen inte kan samsas med konservatismen.

Att frihet står mot ordning. Individualism mot gemenskap. Öppenhet mot sammanhang. Nyfikenhet mot tradition. Men de har fel. För miljoner människor lever nämligen sina liberalkonservativa liv varje dag.

Min egen före-före-före-före-före-företrädare, och förebild, Gösta Bohman beskrev det som en syntes mellan en liberal människosyn och en konservativ samhällssyn. Så kan man uttrycka det. Min ungdoms mentor Hans Zetterberg beskrev det istället som den lilla världens möte med den stora världen. Och att samhället är mycket större än staten.

Vi tar utgångspunkt i den enskilda individen, men vi förstår att människor inte är atomer. Självförverkligande sker i samspel med andra. Vi är nyfiket optimistiska om framtiden, men vi har respekt för historiens lärdomar.

Vi är helt enkelt liberalkonservativa. Och de som inte vill förstå det, och de som skräms med – eller fantiserar om – ett nytt ”konservativt block” i svensk politik – de har bara läst varannan sida i våra program.

Det talas mycket om liberala reformer. Och de hamnade mitt i regeringsbildningsprocessen när Centerpartiet och Liberalerna ställde politiska krav på Socialdemokraterna.

Det var bra. För vi behöver en reformregering som både tar tag i Sveriges problem och tar fasta på Sveriges möjligheter.

Att genomföra reformer och lösa verkliga problem är det enda sättet att kväsa populism och främlingsfientlighet. När samhällskontraktet vittrar skadas tilliten. Mellan människor – men också mellan staten och medborgarna. Bristen på förtroende och tillit är den politiska opportunistens livsluft. Demokratins cancer.

Om inte Sverige påbörjar flera av de liberala reformer som Annie Lööf och Jan Björklund pekade på, så kommer problemen bli allt större. Därför spelar det också roll vem som regerar. En del tror att en socialdemokratisk regering är den enda garanten för liberal politik. Det tror inte jag.

Jag läser DN:s ledarsida, som påpekar att Stefan Löfven faktiskt inte är Djingis Kahn och att:

”Man kan säga mycket om Socialdemokraterna, men de har trots allt ännu inte förvandlat Sverige till ett rykande ruinlandskap”.

Nej. Jag håller med, men tycker möjligen man kan ställa lite högre krav än så.

Inget politiskt parti i Sverige har under det senaste halvsekleet genomfört fler liberala reformer än Moderaterna. Vi har aldrig gjort det ensamma, vi har alltid fått hjälp och inspiration av vänner i Alliansen – men vi har ofta drivit på. Vi fyra blir helt enkelt bättre tillsammans.

Det var moderata utbildnings- och skolministrar som införde det fria skolvalet. Utan Per Unckel och Beatrice Ask skulle det inte ha hänt. Det var en moderat finansminister som sänkte skatten på arbete så att miljoner svenska löntagare fick mer frihet – och samhället fler skattebetalare.

Det var en moderat statsminister och en moderat Europaminister som förde Sverige in i EU. Carl Bildt och Ulf Dinkelspiel insåg att Sverige bara kan förbli en framgångsrik nation om vi samarbetar internationellt.

Och det är moderata kommunalråd ute i landet som ökar valfriheten och stärker arbetslinjen.

Vi är en liberal verkstad med ett och annat konservativt verktyg till vårt för- gande. Vi får saker gjorda. Borgerlig politik gör sig helt enkelt bäst i en borgerlig regering. Det är hantverksliberalism mot fåtöljliberalism.

Men nu måste vi blicka framåt igen. Tidigare framgångar måste försvaras. Och gamla reformer måste prestigelöst reformeras. Allt blev inte bra. Och det som är bra, kan nästan alltid bli bättre.

Så nu är uppgiften att formulera de liberalkonservativa svaren på vår tids framtidsfrågor.

Med facit i hand verkar det förflutna så självklart enkelt. Men så var det inte alls.

Gösta Bohman fick höra att löntagarfonderna skulle stärka ekonomin och skyd- da demokratin. Och att moderaterna var bakåtsträvare. Ulf Adelsohn fick höra att valfriheten hotade välfärden. I privata förskolor skulle barnen bli ”Kentucky Fried Children”.

Carl Bildt beskrevs i princip som en svensk säkerhetsrisk och EG-medlemskapet hotade vårt nationella självbestämmande.

Fredrik Reinfeldts och Anders Borgs arbetslinje var ett hån mot alla som någon gång kunde bli sjuka.

Så där håller en del på. Ta det med ro!

Dagens problem är nog ännu mer komplicerade. Vi lever i en stökig tid, inte bara parlamentariskt.

Teknologiskt, demografiskt och geopolitiskt: Stora förändringar och stor osäkerhet.

”The End of History” är alltså inte här – nu heller. Och internet har inte löst jordens alla problem. Nya frågor har uppstått när gamla problem har försvunnit.

I valrörelsen försökte jag påpeka att det finns riktiga problem, som inte ska devalveras till några ”spännande utmaningar”. Och att man ska säga som det är. 44 döda i skjutningar i år är ingen ”utmaning”, utan ett akut problem.

Men det finns också spännande, långsiktiga utmaningar.

Som svensk konkurrenskraft i den allt mer globaliserade ekonomin. Som hur arbetsmarknaden påverkas av digitalisering, automatisering och artificiell intelligens. Som svenska studenters behov av att behärska inte bara engelska och skolfranska, utan också arabiska och kinesiska. Helt avgörande framtidsfrågor.

Här ligger också framtidens jämlikhet och jämställdhet. Som kräver större och svårare reformer än bara skatter och bidrag.

Just det var ett bärande tema, när jag förkylt kraxade fram förra årets jultal.

För Sverige behöver en ny, framgångsrik politik för jämlikhet och jämställdhet för det samhälle som nu växer fram.

Och modern fördelningspolitik för ett rättvisare Sverige handlar om kunskap. Om att behärska verktygen för att ta sig vidare i livet. Traditionell ekonomisk omfördelning kommer inte räcka.

Vår tids jämlikhetsproblem handlar om att fastna i utanförskap; att inte behärska vårt samhälles språk och koder. Om risken att ärva sina föräldrars sociala problem och deras begränsade möjligheter.

Det är därför skolan och förskolan återigen måste bli en språngbräda för social rörlighet. För alla, men framförallt för de barn som behöver det allra mest.

Så att andra generationens invandrare inte blir andra generationens skolmiss- lyckade, andra generationens arbetslösa, andra generationens bidragstagare.

Jämlikhet handlar om att skilja på varje familjs lagliga rätt att leva efter egna värderingar – och varje barns, och varje flickas, rätt att forma sitt eget liv. Utan släktingars veto eller hedersförtryck.

Jämlikhet handlar om jämställdhet. I julitalet förra året beskrev jag starten för vårt eget systematiska #metooarbete, under Karin Enströms ledning. På förekommen anledning konstaterade vi att vi har samma problem som många andra organisationer. Och att det nu måste förändras. I världens jämställdaste land tolereras fortfarande alldeles för mycket sunkigt beteende. Oftast av grabbar och män.

Men det räcker inte att övergreppen upphör. Verklig jämställdhet börjar med att flick- och damlagen får lika bra träningsstider på fotbollsplan. Det fortsätter med att kvinnor och män får lika lön för lika arbete. Och slutar därefter med rättvisa pensioner.

För i mitt Sverige sätter inte kön, klass eller klan gränsen för vad nästa generation kan uppnå.

Två andra stora frågor kommer också spela stor roll för vårt nya idéprogram.

Den ena handlar om vår tids spänningar mellan frihet och individualism å ena sidan. Och gemenskap och samhörighet å den andra.

Redan på 60-talet upplevde många att den moderna storskaligheten glömde människan. De opersonliga och överplanerade miljonprogramsområdena, den tidens hårdföra urbanisering och respektlösa stadsomvandling. Livet som lades till rätta med social ingenjörskonst.

Några av den tidens starkaste politiska rörelser – från Centerns framgångar och gröna vågen, till Gösta Bohmans liberalkonservatism – var en reaktion mot detta. Att dagens kristdemokrater bildades på just 60-talet var ingen slump.

Lars Trägårdh och Henrik Berggren myntade en gång det träffande begreppet ”statsindividualism”: att den svenska samhällsmodellen uppmuntrar individuell frigörelse och personligt oberoende. Men ofta genom ökat beroende av stat och kommun.

Idag klär Lena Andersson detta skönlitterärt i sin nya roman ”Sveason”, där huvudpersonen Ragnar Johanssons liv löper parallellt med folkhemmets utveckling – från 30-talet och framåt. Fantastisk läsning. Och Lena skriver att Ragnar Johansson:

”hellre llerade sig med statens klara kyla än med familjens varma vrå av pyrande oförrätter.”

Sverige behöver fortfarande mer frihet och mer mångfald. Men det har hänt saker.

Mångfalden har vuxit fram mer än många kunde tro i början av 90-talet. Inter- nationalisering och teknologisk utveckling ger helt nya möjligheter att lyssna på musik, se film och tv. Ett osannolikt utbud av akademiska föreläsningar finns tillgänglig för alla, alltid och var som helst.

Och med internationaliseringen följer också nytt andligt sökande. Teologen Joel Halldorf är en av många som beskriver hur vi nu befinner oss i en ”postsekulär tid”.

Där människor även i världens mest sekulariserade land vill tro på något, inte bara veta något.

Göran Rosenberg konstaterade tidigt i en av sina krönikor i P1:s ”God Morgon Världen” att våra värderingar faktiskt också handlar om tro. Han sa på sitt speciella vis:

”Men alternativet till trons språk är inte vetandets. De människor som en gång röstade på Hitler, eller för den delen lockades av kommunismen eller fascismen eller nationalismen, led (...) inte av brist på kunskap, utan av brist på tro. Eller snarare, av brist på något bättre att tro på.”

Detta trons språk handlar om människovärde och värderingar.

Joel Halldorfs slutsats i ”Gud: Återkomsten” är en sorts praktisk nyfikenhet. Respektera att människors vilja att tro i viktiga delar handlar om gemenskap, inte bara om religiösa dogmer.

Generella förbud mot religiösa friskolor blir då ett missriktat verktyg som drabbar värdefull verksamhet. Men när blir religiös gemenskap tvärtom kollektiv isolering och påtvingat utanförskap? Segregerande murar istället för toleranta broar in i samhället? Den sekulära staten blir än viktigare i ett post-sekulärt samhälle.

DN-skribenten Greta Thurfjell har vållat intressant kulturdebatt med sina tankar om ”livsstilskonserveratism”. Och hon ställer frågan: ”Jag tänker mer och mer på om man kan vara politiskt progressiv men konservativ privat. Om det privata måste vara politiskt.”?

Här finns en ny intellektuell öppenhet som jag tror på. Bortom Twitter-tvårsäkerhet.

Hur skapar vi förutsättningar för starka levande gemenskaper, samtidigt som vi skyddar den enskildes rätt till individualitet? Behovet av mer frihet blev stort efter den överstora staten. Nu undrar många hur fria människor också kan få leva i gemenskap?

Den andra stora frågan handlar om den gamla nationalstatens roll i vår internationella framtid. En viktig fråga för den som både vill värna Sverige och tror på internationellt samarbete.

I ”The Road to Somewhere” beskriver den brittiske journalisten David Goodhart en växande klyfta mellan en allt mer urbaniserad och internationaliserad elit å ena sidan. Och en lokalt rotad folkmajoritet å den andra.

De globaliserade ”Anywheres” har stort inflytande över politik och media, kultur och näringsliv. Medan de lokala ”Somewheres” missaktas och missgynnas.

Det är svårt att översätta detta till svenska förhållanden. Men det finns något här. Inte minst insikten att det är den lokala och nationella demokratin som skapar legitimitet för internationellt beslutsfattande – även i en tid av ökad globalisering.

Fattar man inte det som politiker så åker man ut. På goda grunder. Demokratin är rätt skoningslös.

Nu är svenskar inte precis som briter. Våra Somewheres är nog lite mer Any- where, och våra Anywheres lite mer Somewhere.

Ta till exempel Carl Bildts klassiska ”Hallänning – Svensk – Europé”. Den är trettio år gammal, men fångar fortfarande vad många känner. Det går alltså att vara både och. Svenskhet – inte alls som inskränkt nationalism, utan som en öppen gemenskap byggd på språk och gemensamma rättigheter och skyldigheter. Men som inte exkluderar andras tro, kultur och livsstil.

Jag vill leda ett land där toleransens gräns sätts vid intolerans. Där vi lär oss skillnaden mellan öppenhet för andras vanor och tydliga gränser mot oacceptabla ovanor. Där vår lagstiftning skyddar den enskilde från majoritetsförtryck. Men som kompromisslöst står upp för att svensk lag inte är ett tips, utan gäller lika för alla.

Till sist några ord om regeringsbildningen, så här exakt 100 dagar efter valet. Oavsett hur denna segdragna process slutar, så kommer vi moderater ha mycket att göra de kommande åren.

Mitt huvudscenari är att vi får bilda nästa svenska regering, och genomföra så mycket vi bara kan av Alliansens borgerliga politik: Stärka förmågan i försvaret och kunskapen i skolan. Sänka skatten på låga inkomster, så fler får sitt första arbete. Slopas värns-katten, så att fler också väljer de svåraste utbildningarna.

Utveckla en effektiv klimat- och miljöpolitik som bygger hållbarhet på ansvarsfull marknadsekonomi, konsumentmakt och teknologisk innovation. Bättre villkor för ett dynamiskt näringsliv i hela Sverige. Stora företag. Små företag. Nya företag. Gamla företag. Globala näringar. Gröna näringar.

Och låt mig säga det, nu när många undrar vad vi i Alliansen håller på med: Vi moderater behöver Alliansen. Vi blir bättre tillsammans med våra vänner. Och jag tror att de också behöver oss. Helheten är större än delarna. Det gagnar alla, framför allt Sverige.

Vi kan ha synpunkter på varandra. Ibland rätt starka synpunkter, som i alla familjer. Häromdagen hade SvD rubriken ”Kristersson: mitt tålamod är oändligt.” Mina barn konstaterade bara att de nu vet att det som står i tidningen faktiskt inte alltid är sant... Men Alliansens politik har gjort vår politik bättre:

Centerpartiets decennier av miljöengagemang – och deras förståelse för företagare – kommer vara central för svensk klimatpolitik.

Liberalerna är den 100-årsfirande demokratins förkämpar. Och förstod tidigt svenska språkets betydelse för integration – och för jämställdhet. Vår idé om språkförskola var från början Jan Björklunds.

Kristdemokraternas lojalitet med det svenska civilsamhället syns i den nya statsbudgeten. Gåvor till organisationer som hjälper och stöttar blir på nytt avdragsgilla. Eller som Mats Svegfors en gång lite syrligt sa:

”Jag hör ofta moderater prata varmt om det civila samhället. Det är bra. Men när jag är där träffar jag mest kristdemokrater.”

Jag vill som alla vet helst bilda en gemensam Alliansregering. Men om det inte går, så vill jag bilda en regering som kanske är liten i formell mening, men som just därför kommer vara bred och inkluderande, nyfiken och integritetsfull. Grundad i Alliansens gemensamma politik och värderingar, men med full respekt för att vi i regeringsfrågan just nu drar olika slutsatser.

Jag kommer i så fall också bilda regering med insikten att Moderaterna och Socialdemokraterna har ett särskilt ansvar i svensk politik. För långsiktighet och stabilitet. För att värna nationella intressen. Det ansvaret kommer vi göra allt vi kan för att fortsätta leva upp till. Det kan gälla energin, försvars- och säkerhetspolitiken, Europapolitiken, pensionerna och naturligtvis migrationen. Jag kommer precis som Stefan Löfven anstränga mig för ett bra samtalsklimat på tu man hand med oppositionsledaren.

Moderaterna kommer alltid lägga partipolitiska hänsyn åt sidan i händelse av nationella krissituationer. Då bygger man stora eller mindre samlingsregeringar. Precis som 1939. Men ett komplicerat

parlamentariskt valresultat är inte en nationell kris. Och vi kommer inte delta i en ny Decemberöverenskommelse.

Ett mycket sämre resultat är att vi går i opposition till en ny socialdemokratisk regering. Då blir vi kärnan i det borgerliga alternativ som står upp för de liberalkonservativa värderingarna. Eller så blir det extraval. Inte för att jag tror att någon vill det. Allra minst väljarna. Men för att de beslut som kan ge Sverige en ny regering aldrig kan fattas.

Jag har stor respekt för att varje parti nu måste fatta sina egna beslut. Men jag är fast övertygad om att vi moderater gör störst nytta för Sverige som regeringsbildare.

Och jag både tror och hoppas att vi efter 40 års borgerlig samverkan och 14 års gemensam Allians kan hitta former för nästa svenska regering, som gör att vi alla kan leva med resultatet.

Till dess vill jag önska er alla en riktigt god jul och ett gott nytt år.
Tack!

”Ge en bred regering fyra år för att lösa framtidsfrågorna”

DN FREDAG 2 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181102

I den oavgjorda situationen efter valet skulle partierna nu kunna enas om att låta en brett sammansatt regering förutsättningslöst utreda den svenska modellen och det svenska välfärdssystemet under fyra år. Det innebär ett slags reformstopp, men politiska beslut är nästan alltid resultat av långdragna processer, inte av riksdagsomröstningar, skriver Mats Svegfors.

Den medieförmedlade bilden av regeringsbildningen är nattsvart. Allt är omöjligt. Varje tänkbar väg framåt innebär brutna vallöften. Och skulle en upplösning ske i hyfsad närtid är rubrikordet ”SVEK” redan inprogrammerat i redaktionsdatorerna. Frågan är bara vilken eller vilka partibeteckningar som ska inleda förstasidesrubriken ” SVEK VÄLJARNA”.

Men det är verkligen inte särskilt svårt att lösa upp regeringsbildningsproblemet. Men partierna klarar det inte på egen hand. De är inlåsta i sitt eget systems logik. Vi som medborgare, medierna som kritisk kraft och den kvalificerade kunskapen inte minst vid landets forskningsinstitutioner måste hjälpa till.

Det är rimligt att partierna tävlar om makten. Det är demokratins drivkraft. Men redan i denna formulering ligger en fälla. För de ledande politikerna och för deras respektive entourage är maktens positioner åtråvärda. Om vi nu verkligen ska tala klartext: Innehav av

regeringsmakten ger status, prestige och ekonomiska fördelar. Men regeringsinnehav är sannerligen inte detsamma som att kunna förverkliga en viss politik, inte med de jämviktsresultat som numera snarare är regel än undantag i västliga demokratier.

Regeringsinnehavet är politikernas huvudintresse. Politiken är medborgarnas centrala angelägenhet.

Det som öppnar möjligheter i den nuvarande situationen är att politiska beslut nästan alltid är resultat av långdragna processer, inte av riksdagsomröstningar. (Läs den här meningen en gång till! Det är den viktigaste i hela den här artikeln.)

Valresultatet blev i praktiken oavgjort. Inget talmanstrolleri i världen kan förändra detta. I den oavgjorda situationen skulle partierna (ju fler desto bättre) kunna enas om att nu sätta igång processer i centrala samhälleliga frågor. Normalt kallar vi det utredningar. Men de skulle vara förutsättningslösa på ett annat sätt än vanliga offentliga utredningar. I ett första skede, under den kommande fyraårsperioden, skulle möjligheter och alternativ belysas och utredas. Regeringen skulle vara uppdragsgivare, men i detta första skede skulle ambitionen vara att nyanserat belysa situationen och ange handlingsalternativ.

Ett exempel: sjukvården. Vari ligger sjukvårdens problem? I vilken utsträckning handlar det om att vården inte klarar sitt uppdrag och i vilken utsträckning handlar det om att medborgarnas krav har ökat? Vilka slutsatser bör dras av att Nederländerna och Schweiz med mer försäkringslika system tycks visa bättre resultat? Är ”reformkostnaden” rimlig för en mer genomgripande reform (jämför omorganisationen av polisen)?

Tänk en bred regering, inte för att kompromissa bort alla motsättningar i politiken, snarare för att verkligen driva fram dessa och göra de realistiska alternativen tydliga. Under fyra år innebär det ett slags reformstopp, men detta i syfte att verkligen pröva den svenska modellen och det svenska välfärdssystemet. Ska det lyckas kräver det mycket bred mobilisering av kvalificerad kunskap och erfarenhet i samhället. Det kräver politisk uppslutning som nog bara ett oavgjort val kan skapa. Det skulle ske genom ett antal offentliga utredningar, men inte utredningar där sektorsetablissemangen i myndigheter och intresseorganisationer begränsar genom sina sektorssnäva perspektiv.

I praktiken skulle denna breda regering ha två statsministrar, en regeringschef som ledde den stora framtidsberedningen och en finansminister som ledde det som ändå måste hanteras under de fyra åren, vilket naturligtvis är en hel del.

Behövs detta? Ja, det behövs. Moderaterna förlorade systemskiftesvalet 1985. Ingen ville ersätta det svenska välfärdssystemet med något annat. Men vi har inte längre något ”system”. Vi har ett lapptäcke av välfärdssektorer som har utvecklats av egen inneboende sektorslogik.

Knappt något i välfärden är längre generellt. Det är individuellt behovsprövat i alltmer godtycklig ordning. Fråga den läkare som ägnar oändlig tid åt att skriva intyg i stället för att utöva sin profession, intyg som sedan överprövas av tjänstemän utan medicinsk kompetens i försäkringskassan.

Sjukvården, själva styrkebältet i välfärdsstaten, är på väg in i en legitimitetskris.

Rättssystemet, som på sitt sätt är själva grundbulten i staten, är inte pålitligt. För många är skolan ett mycket stort misslyckande. Punktvis sjunkande kvalitet, segregation, ordningsproblem och bristande jämlikhet har många och komplexa förklaringsbottnar.

Bostadspolitiken var en gång en paradgren för svensk progressiv politik men har vänts i sin motsats.

Integrationen av invandrare fungerar mycket dåligt i Sverige. Jämställdheten har varit den grannast lysande fjädern i den svenska välfärdsstatens huvudskrud. Men hur ser jämställdheten ut i praktiken? För många kvinnor består jämställdheten i att vara både kvinna och man; det vill säga att jagas av de manliga kraven i yrkeslivet och av de kvinnliga kraven i hemmet. Titta in på en klinik för människor med utmattningsdepression: 80 procent av patienterna som väntar på sin psykologkonsultation är medelålders, eller yngre medelålders, kvinnor.

Det är verkligen inte så att det mesta är skräp med Sverige. Vi lever i ett relativt sett mycket bra samhälle. Politiken har i mycket stor utsträckning bidragit till detta. Men det hindrar inte att sjukvården fungerar bättre i exempelvis Nederländerna och Schweiz, att rättsstaten i vart fall inte är sämre i Europa i övrigt, att skolan är bättre i de flesta andra jämförbara länder att bostadsförsörjningen fungerar bättre i merparten av Europas länder, att utslagningen av fram för allt kvinnor i arbetslivet är närmast extremt hög i Sverige, att integrationsproblemen är något av en svensk specialitet.

En hel del handlar om ständigt allt högre förväntningar. Men också orimliga förväntningar måste blottläggas. I annat fall kommer det paradoxala inträffa att ett vänstermissnöje med välfärden resulterar i en allvarlig politisk högerreaktion.

För politikerna innebär det oavgjorda valresultatet bara omöjligheter, för medborgarna och samhället i stort innebär det nästan bara möjligheter.

Det som förordas här är naturligtvis politiskt omöjligt, ända fram till den punkt där ett antal partiledare säger att så här gör vi. Då är det plötsligt möjligt, på gränsen till självklart.

Mats Svegfors, publicist, fd landshövding, fd statssekreterare "

" Nya besked från talmannen på måndag

DN LÖRDAG 3 NOVEMBER 2018

Talmannen Andreas Norlén kommer på måndag att "berätta om kommande steg i arbetet med regeringsbildningen".

Det meddelar han via ett pressmeddelande på riksdagens hemsida. – Han har ett antal olika alternativ, säger före detta talman Per Westerberg.

Efter att både Ulf Kristersson (M) och Stefan Löfven (S) misslyckats med försöken att bilda en regering valde talmannen att inte gå fram med en ny sonderingsperson. I stället träffade han i tisdags partiledarna i grupp för att samtala kring fyra olika regeringsalternativ som under en längre tid legat på bordet.

Nu meddelar talmannen via riksdagens hemsida att han kommer att hålla pressträff på måndagen för att "berätta om kommande steg i regeringsbildningen".

Det är oklart vad talmannen kommer att meddela, men han har tidigare sagt att det kommer att hållas statsministeromröstningar "under hösten". När och hur många, har han inte velat gå in på.

Per Westerberg är före detta talman och säger att Norlén nu har ett antal olika alternativ.

– Han kan ju försöka få fram en ny sonderingsperson. Han kan naturligtvis även föra fram ett förslag direkt till kammaren, förutsatt att det finns någon som ställer upp som statsministerkandidat. Det är ju inte säkert om man inte har någon chans att bli tolererad. Eller så

skulle Norlén kunna vidta någon annan åtgärd för att försöka få i gång samtalen, säger Westerberg.

Den 15 november måste en budget läggas fram till kammaren. Avgående regeringen Löfven håller på att förbereda en övergångsbudget som enligt finansminister Magdalena Andersson (S) kommer att vara fri från nya partipolitiska förslag som kan skapa kontrovers i riksdagen.

Men Moderaterna har tidigare meddelat att de ämnar lägga fram en egen budgetmotion för att fälla övergångsbudgeten. Ett besked som kritiserats av Jonas Sjöstedt (V).

– Vi skulle kanske få motstridiga konstellationer för budget och regeringsbildande. Det sista vi behöver är den sortens budgetkaos framöver, sade han under en presskonferens i måndags.

Före detta talmannen Per Westerberg vill inte spekulera i om Andreas Norlén vill pröva en statsministeromröstning före den 15 november för att ge den nya regeringen en chans att lägga fram en egen budget. Det är den 12 december som riksdagen kommer att rösta om den budget genom vilken landets resurser ska fördelas under 2019.

– Till skillnad från en statsministeromröstning, så blir det ju en budget, någon budget kommer att få flest röster. Och det avgör egentligen politiken i väldigt stor utsträckning i Sverige. I och med att en enda votering avgör väldigt mycket vad en regering kan göra. Så skulle det dra ut mycket längre på tiden, kan det bli att man försöker hitta en regering till en beslutad budget, om man säger så, säger Westerberg.

Under voteringen den 12 december ställer man först de budgetförslag som förmodas få minst röster mot varandra. Sedan hålls en utslagsvotering tills det bara finns två förslag, de med mest stöd, kvar.

– Det är det som gör att det är ganska svårt att vara en liten regering med väldigt lite underlag. Risken är att man aldrig någonsin kommer fram ens i slutvotering med sitt budgetförslag. I så fall måste man ha allianser med partier utanför regeringen.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

Artiklar:

" Ledare: Bra att riksdagen får rösta nej

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Så får riksdagen till slut ta ställning till en statsministerkandidat. På måndagen meddelade talmannen Andreas Norlén att det inte blir några fler sonderingspersoner, utan att han nästa vecka föreslår att Ulf Kristersson testas i en omröstning.

Det är naturligtvis på tiden att kammaren blir tvungen att uttala sig. Läget är lika låst som på valnatten. Att talmannen avverkar det första av sina fyra försök – och att ett nyval kommer ett steg närmare – kan förhoppningsvis hjälpa till att mjuka upp positionerna.

Det är alltså utmärkt att Andreas Norlén föreslår Ulf Kristersson som statsminister. Och till det förslaget bör riksdagen rösta nej. Inte för att moderatledaren är olämplig som person, utan för att rädda honom från ett omöjligt uppdrag.

En statsminister måste kunna regera på basis av de riksdagsmandat på vilka denne tillträder. Men Kristerssons tänkta underlag innehåller två oförenliga storheter: å ena sidan de två mittenpartierna och M:s egna liberala flygel, å den andra ett nationalistiskt parti som gång på gång identifierar liberaler som sina huvudfiender.

Någon alliansregering är det inte tal om. Centern och Liberalerna har på goda grunder lovat sina väljare att inte sätta sig i en ministär vars

väl och ve styrs av Sverigedemokraterna. Jimmie Åkesson har i sin tur slagit fast att Kristersson bör fimpas C och L.

Nej, vad riksdagen har att ta ställning till nästa vecka är en minoritetsregering bestående av Moderaterna och Kristdemokraterna. Släpps en sådan fram av SD, C och L placeras Jimmie Åkesson i en guldsits, eftersom han har utslagsröst i varje fråga.

Det är samma förutsättningar som när Centern och Liberalerna sa nej till en M-ledd minoritetsregering för ett par veckor sedan. Precis som Jan Björklund konstaterade på måndagen finns inga skäl att ändra det beskedet.

Alliansen pressas hårt av det krångliga parlamentariska läget. Och framför allt av de höger röster i och kring M och KD som frestas av Sverigedemokraternas locktoner om en permanent majoritet. Det är svårt att se hur alliansgemenskapen skulle överleva en moderat minoritetsregering som inte bara skulle luta sig mot SD, utan vars själva logik skulle driva Kristersson djupare in i Åkessons famn. Ett nej till en sådan ministär är därför en välsignelse för den liberal-konservativa gemenskapen.

Det vore också en välgärning för Kristersson själv och hans parti. Den klyfta som finns mellan Alliansens partier finns också inom Moderaterna. En stor del av partiets företrädare och väljare vill öppna dörren till SD. Men det finns också, som väljarflödena till Centern efter Anna Kinberg Batras öppning till Sverigedemokraterna förra året visade, en betydande minoritet som är beredd att ta konsekvenserna av sitt motstånd mot ett sådant samarbete.

Fälls KristerSSon i riksdagen kan han visa upp de nödvändiga blåmärkena för att blidka den första gruppen, samtidigt som den andra inte känner sig nödgad att lämna. Den liberal-konservativa gemenskapen som utgör ryggraden i både Moderaterna och Alliansen överlever för att utkämpa framtida strider.

Det pussel väljarna har levererat till partierna är inte roligt för någon liberalt sinnad att gnugga geniknölarna över. Alla första- och andrahandsalternativ är blockerade. Ändå måste det läggas. Att rösta om en moderat minoritetsregering är ett första steg för att få det på plats. Och gör det förhoppningsvis möjligt att skifta fokus till mer realistiska lösningar för så mycket liberal politik som det bara går.

DN 6/11 2018 "

" Sverige står ett steg närmare ett extraval

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Nu är det skarpt läge i regeringsbildningen. Centern och Liberalerna måste inom en vecka välja vilken svekdebatt de vill ha. Det mesta tyder på att de hellre röstar ned en borgerlig statsministerkandidat än att de överger löftet att inte ge SD inflytande. Sverige tar ett steg närmare ett extraval.

Moderatledaren Ulf KristerSSon marscherar mot en statsministeromröstning nästa vecka utan att kunna svara på vilka partier som ska ingå i hans regering.

Han har mycket små möjligheter att nå framgång. Vad är det egentligen han hoppas kunna uppnå?

KristerSSon vill visa borgerliga väljare bilderna när Centerns Annie Lööf och Liberalernas Jan Björklund trycker på den röda knappen i riksdagsomröstningen. Han vill att väljarna ska se att de trots allt tal om att hålla ihop Alliansen trycker nej till honom som statsministerkandidat, trots att KristerSSon lovat att driva Alliansens politik.

Det ger möjlighet för Moderaterna att skylla Alliansens upplösning på mittenpartierna och kanske kunna vinna över en del väljare från C och L.

KristerSSon vill också visa sina medlemmar och väljare att han gör sitt yttersta, ”ända in i kaklet”. Han har inte råd att sitta still, partiet vill se framgångar och kan KristerSSon inte leverera dem utan samarbete med

SD kommer många moderater att kräva att han gör det med Jimmie Åkessons parti.

M-ledaren försöker känna Sverigedemokraterna på pulsen för att få veta deras prislapp, om de kan släppa fram honom utan föregående förhandlingar.

Centerns och Liberalernas ledare försöker däremot visa för väljarna att Ulf Kristersson inte bryr sig om att köra ända in i kaklet när det gäller att forma en regering som inte är beroende av SD.

M och KD sade nej till att låta Annie Lööf för Alliansens räkning sondera ett samarbete med MP. ”Tyvärr har ett sonderingsuppdrag för mig med målet att hitta en lösning som gör att Alliansen kan hålla ihop stoppats av M och KD”, skriver Annie Lööf på Facebook.

Det är lätt att dra slutsatsen att det är de båda högerpartierna som spräcker Alliansen i Lööfs ögon.

Dragkampen är i full gång, Svarte Petter skickas fram och tillbaka. Centern och Liberalerna har hittills inte velat välja vilket som är viktigast av två heliga vallöften: att hålla ihop Alliansen eller att se till att SD inte får inflytande över politiken. Nu närmar sig den stund då de måste avgöra vilken svekdebatt de helst tar.

Ulf Kristersson fortsätter att hävda att han inte vill samtala eller samarbeta med SD, men om han ska kunna regera stabilt i denna riksdag krävs att de partier som röstade ned Stefan Löfven (S) som statsminister i slutet av september också kan samarbeta med varandra på något sätt. Den svekdebatten skulle inte Centern orka med, partiets

väljare är till skillnad från M:s och KD:s starkt emot samarbete med SD.

Det betyder att Alliansen kan gå under som regeringsalternativ den kommande veckan.

Trots att Ulf Kristerssons möjligheter att nå framgång är små valde talmannen Andreas Norlén att tillkännage en statsministeromröstning om honom nästa vecka. Talmannen vill öka pressen på partierna så mycket att han driver fram omröstningen utan att veta vilken regering den ska handla om. Blir det en med M och KD eller M, KD och L eller möjligen hela Alliansen?

Andreas Norlén säger att statsministeromröstningen är hans sista verktyg i lådan. När den hålls börjar räkneverket att ticka mot extraval. Röstar riksdagen ned fyra statsministerkandidater blir valet oundvikligt.

Utsikten till ett nytt val påverkar partierna. Vill de undvika det ökar villigheten att kompromissa om en regering. Troligen pågår det en febril aktivitet på alla partikanslier att analysera hur ett nytt val kan te sig och vilka effekterna blir.

Man kan befara att politikerföraktet ökar om partierna efter ett val med mycket högt valdeltagande inte kan hantera resultatet. Så blir det troligen om en ny valrörelse blir en repris av den förra. Ska extraval tas på allvar av väljarna är det rimligt att partierna ger nya besked om hur landet ska styras, deras tidigare svar fungerade ju inte.

En ny valrörelse skulle framför allt handla om regeringsfrågan, det är ju den som den just valda riksdagen inte klarat av att hantera. Valet

skulle kunna ge legitimitet åt partiernas nya besked och vägval. Väljarnas förtroende för partiernas regeringsskicklighet, principfasthet och samarbetsförmåga blir central.

De partier som tror att de skulle förlora på ett extraval har skäl att kompromissa redan nu. Det kan gälla både Centern och Liberalerna, som spelar huvudrollen i regeringsbildningen. Uppfattar väljarna att de bara säger nej till allt och inte är konstruktiva riskerar de att krympa. För Liberalerna, som är minst, kan det bli fatalt. Hotet om extraval skulle kunna få mittenpartierna att söka samarbete med S och MP, om Alliansen havererar nästa vecka. Men då gäller det att effekterna av det löftessveket inte ser ut att leda till ett ännu större väljartapp.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" Kris i Alliansen – partiledarna i öppna bråk

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Talmannens nästa steg har lett till öppet bråk mellan de borgerliga partierna. Inför nästa veckas statsministeromröstning är Alliansen mer splittrad än någonsin tidigare. Jan Björklund och Liberalerna tänker inte släppa fram M-ledaren Ulf Kristersson och enligt DN:s uppgiftslämnare talar mycket för att Centern och Annie Lööf väljer samma väg.

På måndagen aviserade talmannen Andreas Norlén nästa steg i regeringsbildningsprocessen: Statsministeromröstning i riksdagen. – Det verktyg som jag har kvar i min verktygslåda är att gå fram med en kandidat till kammaren, säger Norlén som vill öka tempot efter fem veckor av misslyckade sonderingsförsök.

Senast nästa måndag måste moderatledaren Ulf Kristersson därför presentera sitt regeringsalternativ och senare under veckan kommer riksdagen att gå till votering.

För Ulf Kristersson innebär omröstningen att han uppfyllt löftet om att köra ända in i kaklet för att få så stort genomslag som möjligt för M:s politik. Enligt Kristersson har försöken att hitta en ny regering nu nått vägs ände och därför är det naturligt att riksdagen får ta ställning. – Det finns ingen realistisk lösning som inte har prövats. Vår bild är att alternativen nu är uttömda och att ytterligare samtal utan riktiga, skarpa beslut inte leder någon vart, säger Ulf Kristersson.

Varken C eller L delar den analysen. De anser att Alliansen bör fortsätta att försöka vinna över Miljöpartiet till sin sida, men det är en lösning som Ulf Kristersson avfärdar.

– Att för hela Alliansens räkning sondera en regeringskoalition mellan Alliansen och Miljöpartiet är inte aktuellt för oss moderater och inte heller för Kristdemokraterna. Först och främst kräver det en politisk samsyn som uppenbart inte finns. Ett annat skäl är rent matematiskt och där delar vi misstron med MP själva. En sådan regeringsbildning når inte upp till 175 mandat, säger Ulf Kristersson.

Moderaterna har helt gett upp tanken på att bilda en alliansregering med stöd över blockgränsen. M vill i stället se en regering där ett eller flera borgerliga partier ingår, trots att den kommer att ha svagt stöd i riksdagen och på ett eller annat sätt vara beroende av stöd från Sverigedemokraterna i många omröstningar.

– Jag vill ha så mycket allianspolitik med så många allianspartier som möjligt. Den regering jag vill bilda kommer att föra Alliansens politik, i Alliansens anda och på Alliansens villkor, säger Ulf Kristersson. Moderaternas inställning är att en borgerlig regering inte ska avstå från att lägga fram sin politik om den kan vinna stöd i riksdagen. De sätter fingret på det som skapar konflikt inom Alliansen: relationen till Sverigedemokraterna. M och KD kan tänka sig att regera med någon form av stöd från SD medan C och L säger nej till ett sådant beroende. Om drygt en vecka måste C och L visa om de står fast vid det eller om de ändå släpper fram Ulf Kristersson som statsminister.

– Nu har C och L tid på sig att fatta sina beslut men det är de som fattar dem själva, säger Kristersson.

Efter talmannens besked var tongångarna mellan de borgerliga partiledarna hårda. Centerledaren Annie Lööf beklagar att hon inte fick ett sonderingsuppdrag för att undersöka stödet för en MP- och allianskonstellation. Hon anklagar både Moderaterna och Kristdemokraterna för att ha stoppat henne. Centerledaren har tidigare sagt nej till Moderaternas förslag om att bilda en borgerlig regering utan stöd över blockgränsen och hon står fast vid sitt tidigare besked.

– Våra invändningar mot en SD-stödd regering är välkända. Nu är det viktigt att Ulf Kristersson redogör för hur man tänker regera med aktivt SD-stöd. Hur kommer det att gå till? säger Annie Lööf till TT. L-ledaren Jan Björklund meddelade också att Liberalernas tidigare ställningstagande står fast: De tänker rösta nej till ”en högerregering som gör sig beroende av Sverigedemokraterna. I ett uttalande uttryckte Björklund kritik mot Moderaternas ställningstagande.

”Jag är besviken över att Ulf Kristersson sagt nej till att låta Annie Lööf sondera möjligheten för Alliansen att bilda regering med stöd av Miljöpartiet. I stället är Moderaterna och Kristdemokraterna beredda att göra sig beroende av Sverigedemokraterna”, skriver han.

Partiernas utspel har, erfar DN, väckt en stark irritation i de moderata och kristdemokratiska partiledningarna. Både Ulf Kristersson och KD-ledaren Ebba Busch Thor hävdar att de inte stoppat Annie Lööf utan öppnat för att låta henne sondera i egenskap av centerledare.

– Men att Annie Lööf å Alliansens och Ulf Kristerssons vägnar skulle sondera något som redan har prövats på längden och tvärsen förstår jag inte varför vi skulle bidra till, säger KD-ledaren Ebba Busch Thor som inte vill se ytterligare veckor med ”kaffe och samtal”.

Ebba Busch Thor sätter nu press på Jan Björklund att ändra sig.

– Det vore otroligt märkligt om man som alliansparti väljer att rösta nej till sin egen statsministerkandidat. Och då välja att rösta nej till en alliansregering som för Alliansens politik. Jag hoppas att framför allt Liberalerna tar chansen under den tid som finns kvar till votering att tänka om, säger hon.

Ulf Kristersson ville sent på måndagseftermiddagen inte svara på om Alliansen finns kvar om C och L inte släpper fram honom som statsminister.

– Det får vi se. Jag är inte där än.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

"Senast på måndag måste Ulf Kristersson meddela talmannen vilka partier som ingår i det förslag till regering som han vill att riksdagen ska ta ställning till.

M-ledaren utgår från det han kallar för en 1-2-3-modell, som innebär att ett eller flera av de borgerliga partierna ingår i regeringsförslaget. Det kan bli en regering som bara består av Moderaterna eller av M tillsammans med ett, två eller tre andra allianspartier.

På måndag kommer talman Andreas Norlén att formellt nominera Ulf Kristersson till statsminister. Därefter ska förslaget bordläggas två gånger i riksdagen innan den slutliga omröstningen kan äga rum.

Den tidigaste dagen för omröstning är onsdag nästa vecka men talmannen har ännu inte beslutat om det är då den bli av. Anledningen är att övergångsregeringen på torsdagen den 15 november ska lägga fram sin budget. Men enligt Andreas Norlén kommer statsministeromröstningen om Ulf Kristersson att genomföras någon gång under nästa vecka.

DN"

" Oppositionen till attack mot de blågröna

DN TISDAG 6 NOVEMBER 2018

Världsmästare i vallöftesbrytande och ett gäng som säger nej till jobb, bostäder och tillväxt. Den nya oppositionen kändes redan varm i kläderna när den gick till samlad attack mot de blågröna på måndagskvällen.

Höstens inledande kommunfullmäktigemöte för några veckor sedan handlade bara om formaliteter, artighet och lovord mellan avgående och påstigande politiker. Men när ledamöterna samlades på måndagskvällen för det första riktiga mötet hade tonen hårdnat och argumenten vässats.

Interpellationsdebatten utgick eftersom ingen haft tid att skriva några interpellationer, men under frågestunden ökade temperaturen i Stadshusets rådsal. Karin Wanngård, (S), numera oppositionsborgarråd, inledde med att fråga Anna König Jerlmyr (M), nytt finansborgarråd, varför den nya majoriteten säger nej till jobb, bostäder och tillväxt. Föga förvånande höll König Jerlmyr inte med om den verklighetsbeskrivningen, men hon passade på att berömma Karin Wanngård för att hon snabbt funnit sig tillrätta i sin oppositionsroll.

Jan Valeskog (S) attackerade friskt bostadsborgarrådet Joakim Larsson (M) i så många olika frågor samtidigt att det var svårt för Larsson att hinna svara på allt. Målande beskrivningar om hur Larsson är ”upptäcktsresande på Kungsholmen” piggade dock upp och Larsson avslutade med att föreslå att de skulle åka tillsammans – upptäcktsresande är roligare när man är två.

Anna König Jerlmyr (M) fick också en rak ja- eller nejfråga från Clara Lindblom (V) om huruvida det kommer att bli några utförsäljningar av allmännyttan. Något rakt svar fick hon inte, men Lindblom konstaterade raskt att de grönbåa vill sälja människors hem för att kunna sänka skatten.

– Det här är ju klassisk vänsterretorik Clara, svarade König Jerlmyr (M) – vilket Lindblom bekräftade.

Emma Bouvin
emma.bouvin@dn.se "

" Centerledaren kräver svar från Moderaterna

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Låsningen är just nu total mellan de borgerliga partierna. Centern kräver svar från M och KD om hur de ställer sig till att ge garantier eller inflytande till Sverigedemokraterna. – Nu har Moderaterna parkerat just vid det alternativet som innebär att de sätter sig i beroende till Sverigedemokraterna, säger C-ledaren Annie Lööf.

Senast på måndag måste Moderaternas partiledare Ulf Kristersson ge besked till talmannen om vilka partier som ska ingå i det förslag till regering som riksdagen ska rösta om senare samma vecka. Kristersson misslyckades i sitt första sonderingsförsök att hitta en lösning som accepterades av alla borgerliga partier. Med blott en vecka kvar till voteringen i riksdagen är låsningen fortfarande total mellan M och KD å ena sidan och C och L å andra sidan. Partiledarna möttes under tisdagsförmiddagen utan att komma varandra närmare i regeringsfrågan. Enligt Annie Lööf handlar låsningen om vilket förhållande en borgerlig regering ska ha till Sverigedemokraterna.

– Jag kommer inte att sitta i en alliansregering som blir gisslan till Sverigedemokraterna, säger Annie Lööf.

Hon vill nu ha ett tydligt svar från Ulf Kristersson om hur han resonerar kring relationen till Sverigedemokraterna eftersom en - borgerlig regering utan stöd över blockgränsen måste få stöd från SD i många avgörande voteringar i riksdagen.

M-ledaren har öppnat för att gå fram med en regering som enbart består av M och KD men det förslaget har avvisats av både Centern och Liberalerna.

– För mig är det viktigt att Ulf Kristersson som regeringsbildare beskriver hur en mindre moderatledd regering ska förhålla sig till Sverigedemokraterna. Det är kärnfrågan i detta, säger Annie Lööf. Tycker du inte att han har gjort det?

– Nej. För att en mindre moderatledd regering ska kunna få igenom sin budget krävs det att Sverigedemokraterna röstar ja till varje budget som läggs. Och det stödet kommer inte gratis, det har ju Jimmie Åkesson sagt. Då är det viktigt att såväl Kristdemokraterna som Moderaterna klargör sitt förhållande till Sverigedemokraterna. Finns det något i dag som skulle få dig att ändra ditt beslut att inte stödja en M+KD-regering?

– Jag vill bilda en alliansregering och jag ser gärna Ulf Kristersson som statsminister. Den här frågan handlar om Sverigedemokraterna och hur vi ställer oss till en SD-stödd regering. Där är förutsättningarna de samma som för ett antal veckor sedan. Inget har ändrats på den punkten. Nu är det Ulf Kristersson som regeringsbildare som måste förklara hur han ser på SD:s stöd och hur han ska kunna få igenom sina budgetar utan att ge Sverigedemokraterna garantier eller inflytande.

Du har haft starkt stöd i ditt parti för din linje, finns det något under de senaste veckorna som har ändrat det stödet?

– Centerpartiet vill bilda en alliansregering med stöd över blockgränsen. Hittills har vi gjort precis det vi sa innan valet efter

valet. Jag tycker att det är viktigt att man gör det man säger innan valet efter valet. Vi sa tydligt att om Alliansen behöver ökat stöd för att tillträda så måste man föra blocköverskridande samtal. Jag kommer inte att sitta i en alliansregering som blir gisslan till Sverigedemokraterna, och det blir vi i den här situationen som finns nu.

Hur bedömer du chanserna att det till slut blir en alliansregering som tar över regeringsmakten?

– Det finns invändningar mot alla regeringsalternativ just nu. En allians+MP-regering skulle ha ett starkare parlamentariskt stöd än en ren alliansregering eller en mindre moderatledd regering. En allians+MP-regering innebär att vi blir största konstellation och att vi inte behöver SD:s ja-röst för varje budget som läggs. Genom att vi blir största konstellation ställer vi också krav på Socialdemokraterna i den här frågan som handlar om hur vi ska tillträda.

– Det är viktigt att pröva de alternativ som finns och de alternativen ligger kvar på mitt bord. Ulf Kristersson behöver redogöra för hur han kan välja en SD-stödd regering före att pröva möjligheterna över blockgränsen.

Hur ser du på att både MP och Moderaterna helt avvisar en sådan lösning?

– Miljöpartiet har visat ett intresse att föra konstruktiva samtal. Det är inte deras förstahandsalternativ, men de har suttit vid bordet där hela Alliansen har suttit och de har varit beredda att föra diskussioner om sakpolitik. Jag tycker att det är viktigt att vi inte stänger den dörren utan fortsätter konstruktiva samtal över blockgränsen för det är den

enda realistiska möjligheten för att få på plats en alliansregering där vi alla fyra har möjlighet att sitta i samma regering och föra en bra politik för Sverige.

Om det inte blir någon alliansregering, vad är då ditt - andrahandsalternativ?

– Det finns många alternativ kvar, jag har lagt många förslag på bordet. Framför allt handlar det om lösningar mellan de sex partier som finns mellan Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Där finns lösningar där Alliansen kan hålla ihop och där både Socialdemokraterna och Moderaterna ingår i samma regeringsunderlag. Det är de samtalen som måste fortsätta. Nu har Moderaterna parkerat just vid det alternativet som innebär att de sätter sig i beroende till Sverigedemokraterna. Då behöver de förklara hur det ska gå till och hur de ska få igenom en politik i riksdagen utan att ge SD inflytande eller garantier, som SD kräver. Jag förstår inte varför man inte vill pröva blocköverskridande lösningar utan har bråttom med att gå fram med ett alternativ som kräver SD:s aktiva stöd.

Om Ulf Kristersson blir nedröstad nästa vecka, kan du då tänka dig att ta ett sonderingsuppdrag?

– Jag har stått till förfogande som sonderingsperson i en vecka och det står kvar. Nu har Moderaterna och Kristdemokraterna sagt nej till mig som sonderingsperson. Det är klart att jag står beredd för att hitta lösningar som löser upp knutar i den här frågan. Vi behöver prata med varandra för att hitta vägar framåt. Sen är det talmannen som bestämmer den fortsatta processen framåt. Det kommer förmodligen att landa i ytterligare en talmansrunda för att kunna hitta vägen framåt.

Annie Lööf får mothugg från Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor, som menar att C-ledaren redan känner till vilken inställning Alliansens partier har till samarbete med Sverigedemokraterna.

– Annie Lööf är väl införstådd med vad Alliansens linje är i förhållande till SD. Den har hon ju själv varit med och mejslat fram. Vi kommer inte att förhandla med SD. Jag förstår inte varför man i det här läget aktivt ska säga nej till den statsministerkandidat man själv har. Varför man som alliansparti ska säga nej till att bilda en alliansregering? säger Ebba Busch Thor.

Hon avfärdar Annie Lööfs och L-ledaren Jan Björklunds argument om att en sådan regering skulle bli beroende av SD i varje beslut.

– Alliansens politik blir inte fel för att ett annat parti röstar för det. På samma sätt som det inte var fel att tillsätta talmannen med Sverigedemokraternas röster eller att avsätta Stefan Löfven med SD:s röster, - säger hon.

DN har sökt Liberalernas partiledare Jan Björklund.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Kristersson: Finns inte så mycket mer man kan göra

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Tisdagens möte mellan alliansledarna löste inga knutar inför nästa veckas statsministeromröstning. Och M-ledaren Ulf Kristersson ser inget utrymme för kompromisser med C och L.

Annie Lööf vill ha ytterligare besked från dig om hur ni ska förhålla er till Sverigedemokraterna. Vad är ditt svar?

– Det är väl alldeles uppenbart. Jag vill bilda en regering som - genomför Alliansens politik, som jobbar på Alliansens villkor och i Alliansens anda. Det vill säga jobbar precis som en regering där alla fyra allianspartier hade varit med i regeringen. Det är det vi vill åstadkomma. Sen har jag respekt för att det finns partier som av olika skäl just nu inte vill sätta sig i en sådan regering. Då är jag beredd att ta ansvar för att den regeringen för Alliansens gemensamma politik på det sätt Alliansen skulle ha gjort det.

Annie Lööf och Jan Björklund bekymrar sig för att det skulle bli en beroendesituation där SD får ett inflytande över politiken. Vad tänker du om det?

– Det är en missuppfattning. Vi lägger fram vår politik. Om den har stöd i Sveriges riksdag går den igenom, om den inte har stöd i Sveriges riksdag så går den inte igenom. Så enkelt är det. När vi valde en talman gick det igenom, det fanns majoritet för det. När vi föreslog att regeringen skulle avgå så la vi det förslaget. Det gick igenom eftersom

det fanns majoritet. När vi stoppade vinster i välfärdensförbudet fanns det en majoritet för det. Så enkelt är det.

Har det öppnats några låsningar efter dagens möte?

– Nej. Jag tycker det har låtit ungefär som tidigare. Mitt och Moderaternas förslag ligger på bordet. Då får vi nog gå och rösta om det.

– Jag vet inte om det är så mycket mer man kan göra. Man får väl börja fatta beslut om man tänker vara med eller inte. Jag har inte ändrat något.

Vad kommer du att föreslå för talmannen?

– Det beror lite på vad som kommer hända. Just nu är det att Moderaterna och Kristdemokraterna är beredda att bilda regering. Sen får den här veckan utvisa vad L och C säger.

Överlever Alliansen om C och L röstar nej till dig som statsministerkandidat nästa vecka?

– Det har jag ingen direkt åsikt om. Hade jag inte trott på detta hade jag inte ställt upp som statsministerkandidat och hade jag inte velat genomföra Alliansens politik hade jag inte lagt det här förslaget. Varje parti får själv fatta de besluten. Det är deras beslut att fatta. Jag tänker inte lägga mig i det mer än så här.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

" Åkesson sätter press inför omröstningen

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

SD:s partiledare utesluter inte att rösta ja till Ulf Kristersson som statsminister. Men han vill ha garantier. – De verkar tro att vi inte vågar rösta nej till en högerregering, men det gör vi, säger Jimmie Åkesson till DN.

Om mindre än en vecka måste Ulf Kristersson presentera sitt regeringsunderlag för talmannen. Den regering som han ämnar regera med om han skulle bli val till Sveriges nya statsminister.

SD-ledaren Jimmie Åkesson utesluter inte att stötta Ulf Kristersson – om han får garantier.

– När det gäller sakpolitiken verkar de tro att vi inte vågar rösta nej till en högerregering, men det gör vi. Och får vi ingenting som vi vill ha så trycker vi på röd knapp.

Vad är det för garantier som du hoppas på?

– Det är att vi vill se en politisk inriktning med också en sakpolitisk agenda som vi kan leva med. Hittills pratar han väldigt mycket om Alliansens reformagenda. Och det finns en hel del i det som är bra men också en hel del som är mindre bra. Det vill vi få möjlighet att diskutera innan vi får en regering, säger Sverigedemokraternas partiledare.

Han säger också att han i nuläget inte har fått några som helst inviter eller löften från Ulf Kristersson.

Finns det några konkreta sakfrågor som du skulle kunna kommunicera?

– Vi kommer att sitta i verkställande utskottet resten av veckan och i morgon kommer vi prata om vad vårt nästa steg blir. Jag skulle gissa att vi kanske presenterar någon form av kritik mot Alliansens reformagenda. Och andra saker som är ganska konkreta, så får vi se om vi kan få något svar innan onsdag.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Ewa Stenberg: Från en allians för maktskifte till kulvertbråk

DN ONSDAG 7 NOVEMBER 2018

Samarbetet som startade som en "allians för maktskifte" är på väg att utvecklas till en broms. Partiernas olika syn på Sverige-demokraterna gör att Alliansen ser ut att bara ha en dryg vecka kvar i livet.

Kulvertarna under riksdagshuset har ofta varit skådeplats för politisk dramatik. Under regeringen Bildt 1991 och 1992 hände det att moderaternas gruppleddare i riksdagen, Lars Tobisson, skyndade genom kulverten för att avlägga hemliga besök hos högerpopulisterna Ian Wachtmeister och Bert Karlsson. Det skedde utom synhåll från Folkpartiledaren Bengt Westerberg, som gått till historien bland annat för att i protest ha rest sig ur soffan på SVT:s valvaka när Wachtmeister och Karlsson slog sig ned. Westerberg ville inte ha med Ny Demokratis ledare att göra.

Den borgerliga fyrpartiregeringen Bildt bildades därefter. Den hade ingen egen majoritet, och fick ibland göra eftergifter till Ny Demokrati för att kunna styra.

Nu är det Centerns Annie Lööf som har axlat Bengt Westerbergs engagemang mot främlingsfientlighet och högerpopulism.

Tjugosju år senare går hon i samma gångar som Tobisson, till och från tisdagens möte med de andra borgerliga partiledarna. Hon passar på att kritisera Moderaterna under båda sträckorna. "För att en mindre

moderatledd regering ska kunna få igenom sin budget krävs det att Sverigedemokraterna röstar ja till varje budget som läggs", säger hon och kräver besked om hur M tänkt sig förhållandet till SD.

Inget gräl via medierna är komplett utan en motpart. KD-ledaren Ebba Busch Thor går strax efter genom kulverten från samma möte och slår fast att Centerns argument inte bär. "Alliansens politik blir inte fel för att ett annat parti röstar för den".

När mörkret fallit passerar också statsministerkandidaten Ulf Kristersson (M), på väg till sin riksdagsgrupp. Han meddelar att han inte har någon direkt åsikt om huruvida Alliansen överlever att C och L röstar nej till honom nästa vecka. Ett kapitel i det borgerliga samarbetets turbulenta historia ser ut att gå mot sitt slut. När Nya Moderaternas partiledare Fredrik Reinfeldt 2004 tog initiativ till Alliansen kallade han initiativet för "allians för maktskifte".

Nu är halva Alliansen emot ett maktskifte till en ren borgerlig regering. Synen på SD bryter isär regeringsalternativet. Partierna träter om SD-ledaren Jimmie Åkessons prislapp, som kan bli synlig redan på onsdagen. Medan M och KD menar att de kan regera utan att ge SD något alls pekar Centern på att det i vartenda riksdagsutskott sitter en SD-ledamot med utslagsröst.

Annie Lööf tänker uppenbarligen inte riskera att den nuvarande moderate gruppledaren, Tobias Billström, återupptar 1990-talets kulvertdiplomati för att en betydligt svagare borgerlig regering ska kunna styra med stöd av röster från ett betydligt starkare främlingsfientligt parti.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se "

" Ett kommande nej till M-ledaren blir historiskt

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Allt pekar mot att riksdagen kommer att fatta ett historiskt beslut i nästa vecka. För första gången ser en statsministerkandidat ut att bli nedröstad. – Det visar hur låst situationen är och hur osäkert det parlamentariska läget är, säger Hans Hegeland, utskottsråd i finansutskottets kansli och konstitutionell expert.

På onsdag i nästa vecka ska riksdagen rösta om M-ledaren Ulf Kristerssons förslag till ny regering. Det beslutade riksdagspartiernas gruppledare efter överläggningar på onsdagen.

Senast på måndag måste Kristersson meddela talmannen vilka partier som ska ingå i hans förslag till regering. Just nu pekar det mesta mot att han kommer att föreslå en regering som består av Moderaterna och Kristdemokraterna.

– Just nu är Moderaterna och Kristdemokraterna beredda att bilda regering. Sen får den här veckan utvisa vad L och C säger, sa M-ledaren tidigare i veckan.

Orsaken är att de två andra allianspartierna, Centern och Liberalerna, säger nej till att sätta sig i en regering som måste förlita sig på stöd från Sverigedemokraterna.

Det betyder att M-ledaren ser ut att gå mot en historisk förlust i riksdagen. Det har aldrig tidigare hänt att riksdagen röstat mot det förslag till statsminister som talmannen lagt fram.

– Det visar hur låst situationen är och hur osäkert det parlamentariska läget är. Efter tidigare val har det alltid förhållandevis snabbt utkristalliserats en tydlig riksdagsmajoritet med stöd för en viss statsminister. Det är inte fallet den här gången. För första gången kan det bli ett nej, säger Hans Hegeland, utskottsråd i finansutskottets kansli samt konstitutionell expert.

En förutsättning för att Kristersson ska bli nedröstad är att Centerns och Liberalernas ledamöter aktivt röstar nej till honom som regeringsbildare. Båda partierna sade för tre veckor sedan att de kommer att rösta nej till en M+KD-regering, så det ser mörkt ut för M-ledaren. Både C och L har dessutom de senaste dagarna meddelat att de står fast vid sitt tidigare besked. På frågan om något fått honom att ändra sig säger L-ledaren Jan Björklund: ”Nej.”

Det innebär att talman Andreas Norlén på onsdag sannolikt måste hitta en ny kandidat till statsministerposten även om han i teorin kan föreslå Ulf Kristersson en gång till. Centerledaren Annie Lööf har sagt att hon är beredd att ta på sig ett sonderingsuppdrag för allianspartiernas räkning, men varken M eller KD vill ge henne den uppgiften. Först måste dock talmannen inleda en ny talmansrunda för att tala med alla partiledare på nytt.

Annie Lööf och Jan Björklund anser att Alliansen ska försöka få med sig Miljöpartiet i ett regeringsunderlag, men KD och M avfärdar den tanken. Dels på grund av politiska motsättningar, men också på grund av den parlamentariska matematiken. En regering som består av de

fyra borgerliga partierna och MP skulle när som helst kunna röstas ned i riksdagen av Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. Det räcker att SD röstar på vilket som helst av S förslag för att en sådan regering ska falla.

– En konstellation mellan MP och Alliansen är betydligt mer bred och parlamentariskt stabil än vad än fyrpartialliansregering är eller en enskild moderatregering. Vi kommer då vara den största konstellationen och S har sagt att den största konstellationen ska styra, säger Annie Lööf.

Centerns och Liberalernas förhoppningar om att vinna över Miljöpartiet till Alliansen försvåras också av att MP säger nej. MP avfärdar helt att sitta i en moderatledd regering och lyfter dessutom fram matematiken som ett argument mot att försöka regera på så svag parlamentarisk grund.

Mycket talar för att Alliansen splittras på ett eller annat sätt efter onsdagens omröstning. Om C och L röstar nej till Alliansens statsministerkandidat blir det svårt att hitta någon regeringslösning som omfattar alla fyra borgerliga partier.

Det kan bli så att talmannens nästa steg ändå blir att ge Annie Lööf ett sonderingsuppdrag, men då inte som företrädare för Alliansen utan för Centerpartiet. Varken Miljöpartiet eller Socialdemokraterna motsätter sig en sådan lösning. Ett sonderingsuppdrag behöver inte betyda att Annie Lööf varken vill eller får bli statsminister. Hon avvisar själv att hon har några statsministerambitioner.

– Det behövs inga ytterligare statsministerkandidater, säger hon.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Fakta. På onsdag röstar riksdagen om Kristersson

Senast på måndag ska M-ledaren Ulf Kristersson meddela vilka partier han vill ha med i sin regering.

På måndag klockan 10.30 presenterar talman Andreas Norlén förslaget och på onsdag morgon klockan 9 inleds omröstningen.

Omröstningen är öppen, det går alltså att se hur de olika ledamöterna röstat.

Om fler än hälften av ledamöterna röstar mot Kristersson förlorar han och då måste talmannen kalla till ny talmansrunda och samtala med samtliga partiledare på nytt. Först därefter kan han välja att gå vidare, till exempel med ett nytt förslag på statsminister eller genom att utse en ny sonderingsperson.

Talmannen kan lägga fram fyra statsministerförslag för kammaren – om alla faller ska ett extraval hållas inom tre månader. "

" SD-ledamot lämnar – kritiserar sitt parti

DN TORSDAG 8 NOVEMBER 2018

Bengt Herke (SD) lämnar partiet och Stockholms kommunfullmäktige efter att Sverige-demokraterna inlett ett personärende på honom. Enligt Herke beror det på att han påtalat oegentligheter inom partiet. – Jag accepterar inte att de inlett ett personärende mot mig och väljer därför att avgå. De är kriminella, säger Bengt Herke till DN.

I måndags satt Bengt Herke i Stockholms kommunfullmäktige för sista gången. Dagen därpå fick han nämligen veta att hans parti inlett ett personärende på honom och valde då själv att begära utträde ur partiet, berättar han.

Beskedet kommer efter en längre tids intern konflikt med partitoppen i Stockholm, enligt Herke.

– De har tillskansat sig löner som de inte har rätt till. De beslutade om anställningar under ett möte som de hävdar att jag närvarat vid, men det har jag inte. Jag har inte ens blivit kallad. Jag har därför ifrågasatt varför mitt namn finns på närvarolistan och även meddelat detta för personer på riksnivå.

DN har tagit del av protokollet, daterat den 3 maj 2018, där Bengt Herke anges som närvarande utöver fyra andra personer, däribland nuvarande gruppleadaren Peter Wallmark. Herke har dock till skillnad från övriga inte undertecknat dokumentet. I protokollet framgår att mötet tagit beslut om att förlänga fem anställningar på Stockholmskansliet över valet. Anställningarna gäller samtliga

mötesdeltagare som har skrivit under dokumentet och en av deras respektive.

– Nu har man i stället vänt på det och hävdar att jag kommer med falska anklagelser.

Bengt Herke avser inte att bli politisk vilde, utan ställer sin plats i kommunfullmäktige till förfogande.

– Jag tycker att det är bättre att den som kommer efter mig får jobba i rätt ände. Det är för mycket negativt med att sitta som politisk vilde, jag vill jobba i positiv anda, säger Bengt Herke.

Flera källor med insyn i partiet uppger för DN att det finns stora splittringar inom Sverigedemokraternas Stockholmsavdelning.

– Jag har en lång politisk bana bakom mig i Moderaterna. Även där fanns det motsättningar, men det var mjukt i förhållande till vad som händer här. Det är så hårda tag att det finns inte. Så fort någon inte rättar sig i ledet blir det personärenden, säger Bengt Herke.

– Nu har partiet startat sin ökenvandring denna mandatperiod också. Sverigedemokraterna ökade sina mandat i Stockholms stadshus från sex till åtta i kommunvalet. Under förra mandatperioden satt bara två av ledamöterna kvar hela vägen – resten hoppade av eller uteslöts. I en intervju med DN inför valet hävdade Peter Wallmark att den turbulenta tiden var förbi. Nu skulle gruppen enas, och Peter Wallmark menade att han kommit en bra bit på vägen:

– Det har kanske funnits företrädare som snarare sett jaget före laget, som valt att profilera sig själva och bortsett från helheten. Peter Wallmark till DN i går i en skriftlig kommentar:

“Denna efterhandskonstruktion är endast uttryck för Bengts missnöje. Det är beklagligt att han på grund av detta far med osanna anklagelser. Jag välkomnar att han ställer sin plats i fullmäktige till förfogande och hoppas han kan gå vidare från detta”, skriver Peter Wallmark.

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se

Marijana Dragic

marijana.dragic@dn.se "

"SD-kopplade sidors aktivitet minskade radikalt efter valet

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Ett nätverk av anonyma sidor med högerpopulistiska och anti-semitiska budskap dominerade det politiska samtalet på Facebook inför riksdagsvalet. DN kunde avslöja att Facebooksidorna har kopplingar till SD:s kommunikationsavdelning. Nu, två månader efter valet, har aktiviteten på de granskade sidorna störttyckt – precis som hos Sverigedemokraterna själva.

DN:s granskning avslöjade hur tre av Sveriges då största högerpopulistiska Facebooksidor – Politiskt inkorrekt, Skurtposting och Sverige tillsammans – under lång tid synkroniserade sina publiceringar med Sverigedemokraternas officiella Facebooksida.

Bara under augusti i år publicerade SD:s egen Facebooksida och de tre sidorna närmast identiska budskap vid åtminstone tio tillfällen. Ytterligare minst 17 gånger hade en eller två av de högerpopulistiska sidornas innehåll varit snarlikt det på SD:s officiella sida – i nära tidsmässig anslutning till varandra.

Tre av varandra oberoende källor uppgav för DN att sidan ”Politiskt inkorrekt” administreras av medarbetare på SD:s kommunikationsavdelning.

”Det är ett effektivt sätt att skapa opinion, man kan använda mer tillspetsade budskap och formuleringar utan att det kopplas direkt till

partiet”, berättade en av källorna som själv har sett inlägg publiceras av medarbetare på kommunikationsavdelningen.

En av källorna kunde dessutom visa aktiviteten genom sparad dokumentation.

I en mejlkonversation mellan källan och en person som vid tillfället var anställd på SD:s kommunikationsavdelning, skickade källan förslag på innehåll till ett inlägg på sidan ”Politiskt inkorrekt”. Förslaget var typiskt för sidan: utpekanden av invandrare som våldsbrottslingar. Den SD-anställda som tog emot informationen bekräftade i konversationen att hen skulle lägga upp innehållet på ”Politiskt inkorrekt”.

Efter riksdagsvalet har aktiviteten på de tre högerpopulistiska Facebooksidorna stannat av. DN:s nya genomgång visar att publiceringarna i stort sett har upphört. Inte sedan januari – då bara en av de tre Facebooksidorna i nätverket var aktiv – har så lite innehåll publicerats per månad. Under valrörelsens sista månad var aktiviteten nästan fyra gånger så hög som nu. SD:s egen Facebooksida följer samma mönster.

Den minskade aktiviteten märks allra mest på den största Facebooksidan i nätverket, Politiskt inkorrekt. Under valrörelsens mest aktiva veckor kunde sidan publicera uppemot 25 inlägg om dagen. Genomsnittet för den senaste månaden är fyra.

Politiskt inkorrekt har sedan valet, med endast ett undantag, övergett sin distinkta grafiska profil, där bilder textas med vita bokstäver med en tjock svart ram. I stället består inläggen framför allt av

skärmbilder från Twitterinlägg, så kallade memer (bilder eller videor med kort tillhörande text) och länkar till nyhetsartiklar.

De tre sidornas minskade aktivitet skiljer sig markant mot andra Facebooksidor med liknande inriktning, som Politikfakta, Tina Politik och Sverigebild. De tre sistnämnda har sedan valet publicerat ungefär lika många inlägg per vecka som tidigare.

Jonas Andersson Schwarz, medieforskare och lektor vid Södertörns högskola, är inte förvånad över utvecklingen:

– Inte alls, det är samma utveckling man sett i andra länder. Skillnaden är att i andra länder har den här typen av Facebookmobilisering inför val kompletterats av mer traditionella medier, som Fox News i USA och tabloider i Storbritannien.

– Att aktiviteten nu sjunker på de svenska högerpopulistiska sidorna som var med i granskningen tydliggör deras mobilisering inför valet, och visar att agendan hos de som publicerat inläggen inte längre är lika aktuell.

Sverigedemokraternas kommunikationschef Joakim Wallerstein har tidigare i DN dementerat att avdelningen har något som helst med de tre utpekade högerpopulistiska Facebooksidorna att göra. Partiledare Jimmie Åkesson sa i en intervju med DN att han inte har något formellt ansvar för kommunikationsavdelningens arbete.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

"DN:s granskning.

DN:s granskning som publicerades en vecka före valet visade att de högerpopulistiska sidorna helt kört om de vänsterorienterade i den politiska diskussionen på Facebook.

Sidorna förmedlade en mörk bild av Sverige – ofta med främlingsfientliga budskap och ibland öppet antisemitiska. DN kunde visa att flera av sidornas publiceringar skedde synkroniserat och att nätverket sträcker sig ända in på Sverigedemokraternas kommunikationsavdelning.

Genom analysverktyget Crowdtangle kunde DN visa att de anonyma sidornas aktivitet tog fart i samband med att SD:s kommunikationsavdelning anställde ett 20-tal nya medarbetare i januari 2018.

"Politiskt inkorrekt", "Sverige tillsammans" och "Skurtposting" är tre av sidorna som sprider av högerpopulistiska budskap. Ofta sprids inläggen från sidorna synkroniserat.

En av sidorna, "Politiskt inkorrekt", är en stor aktör som bara under augusti 2018 fick sidan över 314 000 interaktioner. Inlägg från "Politiskt inkorrekt" delades drygt 102 000 gånger.

Vem som ligger bakom "Politiskt inkorrekt" på Facebook är inte känt. Sedan januari i år, varje dag fram till valet, publicerades i genomsnitt nio inlägg.

Källor uppger till DN att sidan "Politiskt inkorrekt" administreras av medarbetare på kommunikationsavdelningen. "

" M lägger eget budgetförslag

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Moderaterna tänker utmana övergångsregeringen genom att lägga en egen budgetmotion. M vill bland annat slopa byggsubventioner och skära ned på arbetsmarknadspolitiken och i stället satsa på lägre skatter och polisen.

– Vi kommer att lägga fram en handlingskraftig budgetmotion, säger Elisabeth Svantesson (M), ekonomisk-politisk talesperson.

Om en vecka måste ett förslag till ny statsbudget lämnas till riksdagen. Eftersom det ännu inte finns någon ny regering på plats är det övergångsregeringen som får lägga fram sitt förslag.

Det förslaget kommer att utmanas av Moderaterna, som just nu håller på att ta fram en egen budgetmotion. Det räcker att Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna stöder den motionen för att den har en chans att vinna omröstningen i riksdagen.

– Vi tycker att det är helt naturligt att vi lägger fram de förslag som vi gick till val på, säger Elisabeth Svantesson.

Moderaterna prioriterar lägre skatt på arbete, vårdköer, polisen och invandringspolitik. Dessutom räknar M med att övergångsregeringen lägger fram ett förslag om sänkt skatt för pensionärer.

M-budgeten kommer att innehålla nedskärningar av arbetsmarknadspolitiken, slopade byggsubventioner och stopp för statligt stöd till elcyklar.

M motiverar sin budget med att det förslag som övergångsregeringen lägger fram kommer att vara en fortsättning på den politik som den rödgröna regeringen drev under förra mandatperioden.

De övriga allianspartierna har ännu inte meddelat om de kommer att lägga egna budgetmotioner men C och L har hittills varit uttalat skeptiska.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Minskad invandring är SD:s ultimatum för regeringsstöd

DN FREDAG 9 NOVEMBER 2018

Den regering som vill få Sverigedemokraternas stöd vid en budgetomröstning måste kunna visa på åtgärder för att minska antalet asyl- och anhöriginvandrare. "Det är ett ultimativt krav från vår sida som inte är förhandlingsbart eller utbytbart", skriver Mattias Karlsson (SD) till DN.

Sverigedemokraterna har varit tydliga med att de kommer försöka fälla varje regering som inte ger partiet inflytande. Efter att det stod klart att Ulf Kristersson (M) ska pröva sitt stöd som statsminister nästa vecka aktualiseras frågan om vad konkret SD kräver för att tolerera en regering.

Partiet har ännu inte lämnat besked om i vilket läge de kommer att släppa fram Kristersson som statsminister eller en regerings budget. Både C-ledaren Annie Lööf och L-ledaren Jan Björklund har varnat för att Sverigedemokraterna inte kommer att släppa fram en allians- eller M+KD-regering utan att ställa krav på inflytande över politiken.

Mot den bakgrunden har C och L sagt att de inte vill ingå i en regering som är beroende av stöd från Sverigedemokraterna. Ulf Kristersson har sagt att han inte kommer förhandla eller samarbeta med SD, men att den som vill får rösta på som Kristerssons regering lägger fram.

I en kommentar till DN skriver Sverigedemokraternas gruppleadare Mattias Karlsson (SD) att "den som vill försäkra sig om vårt stöd

måste snarast möjligt avisera åtgärder för att minska tillströmningen av nya asyl- och anhöriginvandrare."

Ulf Kristersson har sagt att han vill att den tillfälliga asyllagen ska fortsätta medan en parlamentarisk utredning om en långsiktig migrationspolitik tillsätts.

"Det är inte tillräckligt för att vi skall ge vårt stöd till en viss regering under en hel mandatperiod", skriver Mattias Karlsson. Löften om åtgärder för en minskad asylinvandring är avgörande för att få SD:s stöd, enligt Karlsson.

"Det är ett ultimativt krav från vår sida som inte är förhandlingsbart eller utbytbart", skriver han och fortsätter:

"Det bästa vore om en överenskommelse kring dessa frågor fanns på plats redan innan en statsminister skall utses. Ingen statsministerkandidat som inte tydligt har aviserat att man är beredd att på något sätt gå oss till mötes i denna fråga kan vara säker på att få vårt stöd", skriver Karlsson.

Han beskriver dock frågan som "mer tydligt knuten" till budgeten än statsministeromröstningen.

"Den regering som inte presenterar en budget som bygger på minskade invandringsnivåer kommer inte att få vårt stöd i budgetomröstningen", slår Mattias Karlsson fast.

Amanda Lindholm
amanda.lindholm@dn.se "

" Alliansen på spel inför ödesveckan

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

De borgerliga är splittrade inför onsdagens statsministeromröstning. Centern och Liberalerna väntas rösta nej till M-ledaren. DN har intervjuat Ulf Kristersson och Jan Björklund inför veckan som blir avgörande för Alliansens framtid.

Moderaternas ledare:

Moderatledaren Ulf Kristersson varnar för att decennier av borgerligt samarbete står på spel om Centern och Liberalerna röstar nej till honom som statsminister på onsdag.

– Det är 40 års arbete som nu prövas i skarpt läge, säger Ulf Kristersson.

Senast på måndag måste Ulf Kristersson ge besked till talmannen om vilka partier som ska ingå i M-ledarens regeringsalternativ. Både Centerpartiet och Liberalerna har sagt nej till att stödja en borgerlig regering som blir beroende av Sverigedemokraterna. På onsdag ska riksdagen rösta om frågan.

Vilket regeringsalternativ kommer du att lägga fram till talmannen på måndag?

– Jag har hört vad som sagts i medier, men för formens skull kommer jag att ställa den formella frågan även till Centerpartiet och Liberalerna om de vill vara en del i själva regeringsbildningen eller inte.

Hur bedömer du möjligheten att de kommer att vilja vara en del?

– Jag tänker inte gissa, jag tänker fråga. Men om allt de har sagt medialt stämmer så kommer de inte att vara det. Jag tänker inte gissa varken i den frågan eller om hur de sen kommer att rösta.

Har du nått kaklet på onsdag?

– Det är i alla fall en kakelplatta, men sen om det är hela kaklet kan man diskutera. Jag säger att jag är beredd att bilda största möjliga alliansregering för att driva Alliansens politik. Men det här är den första omröstningen av fyra möjliga så jag ger inte upp. Om andra vill annorlunda så kan det bildas regering med Stefan Löfven som statsminister. Då kan man nog säga att vi har gjort vad vi kan för den här gången.

Vad innebär det för Alliansen om C och L skulle rösta nej på onsdag?

– Det ironiska i detta är att allianspolitiken lever i högönsklig välmåga. Vi har aldrig varit så eniga om stora politiska färdriktningar som nu. Sen är det klart att jag förstår att om L och C väljer att rösta nej till det som går att bilda alliansregering av just nu, och nej till Alliansens gemensamma statsministerkandidat, då förstår jag om en och en och annan tvivlar på Alliansens förmåga.

Om det blir ett nej från C och L, går det då med någon trovärdighet att hävda att Alliansen lever?

– Jag tänker inte förekomma. C och L får bestämma hur de röstar. De vet vad som finns på bordet. Det politiska innehållet som Alliansen står för kommer att finnas kvar hur det än går. Jag kommer att stå för den politiska linje som vi har varit överens om. Alliansens politik kommer att finnas kvar, sen får de själva bedöma vad som händer om de röstar nej till Alliansens statsministerkandidat.

Vem bär skulden om Alliansen spricker?

– Först av allt så har det inte hänt än. För mig är inte det här ett sällskapsspel eller ett "blame game". För mig är det här 40 års arbete med att driva borgerlig politik och opinionsbildning och få olika borgerliga partier närmare varandra och dessutom förmögna att regera med varandra. Det är 40 års arbete som nu prövas i skarpt läge. För mig är det mycket större än vems fel det är. Det här är definierande för svensk politik.

Om det är 40 års arbete som står på spel, är det då inte viktigt att se vad det beror på?

– På 1970- och 80-talen var vi överens om att vi ville men kunde inte enas om stora politiska frågor. Nu är det precis tvärtom. Vi vet att vi klarar av den här uppgiften, men vi är inte längre överens om att vi vill regera tillsammans. Det beror ytterst på att vi gör helt olika bedömningar av vad som inträffar när ett parti som vi inte samarbetar med i avgörande delar vill rösta på vår politik, och i andra delar inte vill rösta på vår politik.

SD har varit tydliga med att de vill ha inflytande över regeringspolitiken – hur kan du tro att du ska kunna leda en regering utan att ge SD inflytande?

– Det inflytande de får är att varje gång de röstar på vår politik så går den igenom. Det är inget dåligt inflytande. De får rösta på den politik som vi lägger fram och om de tycker likadant så går den igenom. Vi har respekt för att deras vilja räknas lika mycket som andras vilja. Om det skulle skapas motallianser som i bärande frågor går emot Alliansens politik så får vi ta konsekvenserna av det.

Vad är det som är så farligt med att ge SD inflytande?

– Det är inte farligt, alla som röstar har inflytande. Men när man ska regeringsförhandla så ska det byggas på partier vars värderingar man totalt sett delar. Med SD finns det bärande delar av politiken där vi inte har samma uppfattning. Allt som kretsar kring internationellt samarbete och Sveriges plats i världen, där har jag en helt annan syn än den som SD systematiskt uttrycker.

Vilket regeringsalternativ ser du som mest sannolikt om du röstas ned på onsdag?

– Som det ser ut just nu är alla regeringar helt osannolika. Men man får anta att något osannolikt till slut kommer att bli sannolikt. Antingen väljer man så mycket alliansregering som möjligt eller så får man välja en regering som Stefan Löfven och Socialdemokraterna leder. Det är det som kommer att hända, såvitt man inte ska gå tillbaka till väljarna och säga: vi är inte nöjda med ert förra val, ni får rösta en gång till. Jag tror att få väljare skulle ha respekt för ett sådant utfall.

Varför tror du att C och L framhärdar med att vilja ha en alliansregering med stöd av MP?

– Jag kan faktiskt inte svara på det. Jag vill inte vara spydig men jag konstaterar att det är både politiskt och matematiskt orealistiskt. Det finns ingen mening med detta.

Hur ser du på utsikterna för att det blir ett nyval?

– Om inte Sverige kan lösa en regering på fyra försök så har vi på något sätt bevisat att vi inte klarar av att förvalta det mandat som

väljarna gav oss i valet. Då blir det extraval och jag är helt inställd på att det kan bli på det sättet. Men jag tror inte att väljarna kommer att vara så imponerade av att åtta partier går tillbaka och säger att vi är missnöjda med det resultat ni gav oss förra gången. Jag är rädd för att vi prövar seriösa väljares tålamod på ett sätt som inte är bra för demokratin.

Liberalernas ledare:

Liberalernas partiledare Jan Björklund pekar ut samtliga fyra partier som ansvariga för allianssprickan. Samtidigt anser han att M-ledaren Ulf Kristersson pressas av sina kommunpolitiker att ta makten med stöd av Sverigedemokraterna.

– I kommun efter kommun så börjar man öppna för samarbete med SD, säger han.

Liberalerna gick till val som alliansparti, hur motiverar du för dina väljare att ni inte röstar fram er statsministerkandidat i omröstningen på onsdag?

– Jag ser gärna att Ulf Kristersson blir statsminister i en alliansregering, men statsministeromröstningen på onsdag handlar om Sverigedemokraternas ställning. Med den här högerregeringen som föreslås kommer SD få en väldigt stark politisk makt och det har jag lovat mina väljare att jag inte ska medverka till.

Kan du förstå varför Moderaterna vill gå fram med en M-KD-regering?

– Moderaterna som parti är inte lika bekymrade över SD:s inflytande som vi är. Det finns en skillnad. Jag förstår argumenten men jag delar dem inte.

Vilka konkreta invändningar har du mot att ge SD ett politiskt inflytande?

– I grunden handlar det om en ideologisk förskjutning. De är ett parti som har en högernationalistisk inställning. De vill inte samarbeta med omvärlden. De vill gå ur EU, de vill stänga Sverige för invandring. En del säger att de inte får något inflytande, att de bara får rösta på Alliansens politik om de vill, annars slipper de. Det där är ett luftslott. Om Alliansen inte får SD:s röster så förlorar Alliansen som bara förfogar över 143 mandat, medan de rödgröna har 144. Alliansen måste ha med sig SD i varje viktig omröstning. Det kommer de inte att ge frivilligt.

Vad är din tolkning, varför är inte detta ett problem på samma sätt för Moderaterna?

– Ulf Kristersson säger hela tiden att han inte vill förhandla med SD och det beror i grunden på samma sak. Jag misstänker inte att Ulf Kristersson har någon dold agenda. Han menar det han säger. Men i hans parti behöver man inte gå speciellt långt för att hitta väldigt starka grupper som har en annan inställning. I kommun efter kommun så börjar man öppna upp för samarbete med SD. Det finns även de i vårt parti, en minoritet, som anser att om man samarbetar med SD så kommer vi till makten. Det är klart det är en stark frestelse.

Men du lyssnar väl också på dina företrädare, gör Kristersson fel i det?

– Jag anser utifrån min liberala grund att man begår ett stort misstag om man lyfter in SD i den här maktsställningen. Det är klart att vi har lite olika ideologisk utgångspunkt. Ulf Kristersson säger att han inte ska förhandla, det som då inträffar är en annan sak. Det blir en väldigt instabil regering. Om högerregeringen tillträder nästa vecka ska riksdagen redan den 12 december rösta om riksdagens budget. Om de förlorar så sjunker regeringens auktoritet väldigt.

– Då slutar det i en ny regeringskris och vi är tillbaka på ruta ett eller får ett nyval. Och även om de vinner så får vi den situationen upprepade gånger. Vi kommer leva under permanent nyvalshot. Den här konflikten har varit känd länge, varför löste ni inte det här innan valet?

– Vi vill inte ge SD inflytande. Det vill säkert inte M och KD heller, men de är beredda att ta risken för att få regeringsmakten. Det har inte gått att enas.

Hade det då inte varit ärligare mot väljarna att gå till val som Liberalerna?

– Fast det gjorde vi ju. Det var väl uppenbart före valet att vi hade olika budskap. Hade Alliansen blivit större så hade vi bildat regering. Vad innebär det för Alliansen om C och L röstar nej på onsdag?

– Det blir ju inte Alliansens bästa dag men det har hänt förr att vi haft olika uppfattningar om saker. Borgerliga regeringar sprack på 1970-talet och sen sydde man ihop det där igen. Det kommer ske nu också. Vem bär skulden om Alliansen spricker på onsdag?

– Jag tänker inte spekulera i att Alliansen ska spricka. Jag vill att Alliansen ska hålla samman. Och det som nu driver isär oss är att vi

gör olika bedömningar om SD. Alla har ett ansvar och alla har en skuld. Men jag tänker inte låta den spricka.

Om det blir nej till Kristersson på onsdag väntar en ny talmansrunda, vad säger du till talmannen då?

– Då anser jag att vi ska gå till botten med Alliansen och MP. Ulf Kristersson hade under den första talmansrundan kontakt med Miljöpartiet men det stupade. Det som erbjöds MP var ett mycket begränsat samarbete. De skulle få stöd för åtgärder på klimatområdet och i gengäld skulle de släppa fram en borgerlig regering. De sa nej. Jag ville redan då ge dem ett bredare erbjudande men det kunde vi inte enas om. Det kan vara en fempartikoalition eller ett budgetsamarbete i riksdagen.

Men det finns en rad invändningar: Moderaterna säger nej, S vill inte släppa fram en sådan regering, inte heller SD och MP har inte sagt ja. Hur skulle alla ändra sig?

– De invändningarna gäller alla regeringsalternativ. Hade det funnits något som tillräckligt många sa ja till så hade vi redan haft en regering. Nyckelaktören är Miljöpartiet och de har inte sagt nej. Det är klart att de inte kan säga nej utan sina beslutsorgan, men på en direkt fråga har språkrören inte sagt nej. Det är en viktig öppning som ingen hade räknat med.

Vad är din syn på ett regeringssamarbete med Socialdemokraterna?

– Nu tar vi ett steg i taget. Alliansen och Miljöpartiet är det jag vill att vi fokuserar på nu.

Kommer du att vilja utöka ditt mandat i partiet för att sitta i eller samarbeta med en S-ledd regering?

– Det är inte aktuellt i dag. Men den dagen partirådet kallas in och det då står något enstaka alternativ mot nyval, då får det prövas.
Vad är det största hindret mot att sätta sig i en sådan regering?

– Att jag vill hålla samman Alliansen. Det är, har varit och kommer att vara en viktig politisk kraft i Sverige.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Ulf KristerSSon

Född 1963 i Lund.

Bor i Strängnäs.

Gift, tre barn.

Civilekonom.

Muf-ordförande mellan 1988 och 1992.

Riksdagsledamot i olika perioder sedan 1991.

Partiledare för Moderaterna sedan den 1 oktober 2017.

Jan Björklund

Född 1962.

Bor i Bromma, Stockholm.

Gift, två barn.

Yrkesofficer 1982-1994.

Borgarråd i Stockholm 1998-2006.

Utbildningsminister 2007-2014.

Partiledare för Liberalerna sedan 2007. "

" C och L får sällskap av Macrons parti

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Centern och Liberalernas partigrupp i EU-parlamentet knyter banden med president Emmanuel Macrons parti inför Europavalet nästa år. – Vi ser den politiska instabiliteten mer som en möjlighet än som en begränsning, säger Stéphane Séjourné, det franska partiets kampanjledare.

Inför Europavalet nästa år kommer partigruppen Alde, där C och L ingår, att samarbeta med franska La République en Marche, president Emmanuel Macrons parti. På lördag tas ett formellt beslut om strategin framåt på Aldes kongress i Madrid.

Fredrick Federley (C) räknar med att i spåren av socialdemokraternas nedgångar i Europa har hans partigrupp stor chans att bli näst största grupp i Europaparlamentet, efter konservativa EPP.

– Efter varje mandatperiod blir det en form av huggsexa och det finns partier i andra grupper som kan passa hos oss, säger Federley.

Han tror att En Marche kan tillföra mellan 15 och 25 ledamöter och att Alde försvinner som grupp efter valet för att återbildas under ett nytt, ännu okänt, namn.

– Liberal betyder olika saker i olika länder och går inte att använda i fransk kontext. Där används i stället radikal, men det fungerar sämre i Sverige, konstaterar Federley.

Stéphane Séjourné, En Marches kampanjledare inför Europavalet, sade i en intervju med nyhetsbyrån Reuters nyligen att partiet vill skaka om EU-systemet.

– Vi ser den politiska instabiliteten mer som en möjlighet än som en begränsning, sade Stéphane Séjourné.

Séjourné vill locka ledamöter från flera partigrupper för att bygga en ny politisk rörelse i Europaparlamentet på liknande sätt som partiet gjorde i Frankrike.

– Jag vill tala med spanska socialister, Ciudadanos, med tyska De gröna men även med delar av CDU samtidigt som jag vill ha utbyte med SPD, sade han till Reuters.

Spanska Ciudadanos betecknas som högerliberalt och nationalistiskt. CDU är de tyska kristdemokraterna och SPD är de tyska socialdemokraterna, som tillsammans med de gröna ingår i landets koalitionsregering.

Svenska socialdemokrater har hittills inte fått några påstötningar från En Marche, enligt Europaparlamentarikern Marita Ulvskog (S).

– Däremot vet jag att den franska delegationen i vår grupp haft en konflikt där några velat luta sig mer åt Macrons håll, medan andra varit stenhårt emot. I delegationen i övrigt ser jag inget intresse för Macron. Varken i diskussionen eller som förebild, säger hon.

Marita Ulvskog utesluter att S skulle kunna samarbeta med En Marche.

Mot bakgrund av opinionssiffrorna i olika länder, vad kommer att hända med S-gruppen i Europaparlamentet?

– Jag vet faktiskt inte och känner en stor oro för att vi gör dåliga resultat i valen. Det finns många i gruppen som funderar över vilka vi kan samarbeta med. Men samarbeten är vanskliga eftersom vår identitet riskerar att utplånas, säger Marita Ulvskog.

Är Alde-gruppen en motståndare eller samarbetspartner för S?

– Vi kan förhandla med dem i olika frågor, men övrigt samarbete ser jag som svårt. Man löser inte en kris som handlar om att socialdemokratiska väljare överger socialdemokratin, för att de tycker att vi inte är tillräckligt socialdemokratiska, med att börja samarbeta med liberaler.

Pia Gripenberg "

"Fakta. Europaparlamentets största partigrupper

EPP: konservativ grupp som har 218 ledamöter. Där ingår M och KD.
S&D: socialdemokratisk grupp som har 187 ledamöter. Där ingår S och Fi.

ECR: konservativa och reformister, som har 73 ledamöter. Där ingår SD.

Alde: står för Alliansen liberaler och demokrater för Europa, har 68 ledamöter. Där ingår L och C.

Övriga 205 ledamöter är fördelade på fyra partigrupper eller grupplösa."

" Centern och Liberalerna styr ihop med Socialdemokrater

DN LÖRDAG 10 NOVEMBER 2018

Sundbyberg kommer att styras av en mittenkoalition i minoritet den kommande mandatperioden. Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna går samman och bildar nytt styre – med visst stöd från Vänsterpartiet i budgetfrågor.

Efter valet har Sundbyberg stått utan nytt styre. Men under dagen blev det klart – det blir maktskifte i kommunen som senaste mandatperioden har styrts av Alliansen tillsammans med Miljöpartiet.

Nu kommer Socialdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet att styra kommunen tillsammans – trots att de tillsammans inte når egen majoritet i fullmäktige. Det skriver tidningen Mitt i.

Via vad man själva kallar för en ”valteknisk överenskommelse” kommer Vänsterpartiet se till att styret får stöd för budget och politiska utnämningar. Det skriver tidningen Mitt i.

Genom det valtekniska samarbetet kommer styret att få majoritet i de politiska nämnderna, trots att man inte har det i fullmäktige.

– Jag ser fram emot att styra ihop med Centerpartiet och Liberalerna. Det behövs ett mittenstyre i Sundbyberg, säger socialdemokraten och tillträdande kommunstyrelseordföranden Peter Schiling till Mitt i. Centerpartiets Stefan Bergström är nöjd med lösningen.

– Den politiska plattformen kryllar av Centerpartistisk politik, vi har aldrig fått genom så mycket tidigare. Det känns också tryggt att gå in i det här samarbetet ihop med Liberalerna. Vi har ett bra och respektfullt samtalsklimat vilket bådar gott, säger Stefan Bergström (C) till Mitt i. Liberalernas Johan Storåkers är inne på samma spår.

– Vi har efter en noggrann analys sett att det är med detta styre som vi kan få igenom det mesta av vår politik, säger Johan Storåkers (L).

Anton Säll
anton.sall@dn.se "

”Vi har en väldigt tydlig konflikt med Sverigedemokraterna”

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

"På hemmaplan rasar debatten om Moderaterna ska öppna dörren för Sverigedemokraterna. Men i EU-valet tänker partiets toppkandidat Tomas Tobé ta strid mot högerpopulismen. – Vi kommer att ha en väldigt tydlig konflikt med Sverigedemokraterna i det här valet, säger han.

Om två veckor avgör Moderaternas partiråd om Tomas Tobé blir partiets toppkandidat i EU-valet 2019. Då väntas hård debatt om nomineringskommitténs förslag, som innebär att parlamentarikern Anna Maria Corazza Bildt petas mot sin vilja.

Bakgrunden är Moderaternas usla val i maj 2014, när partiet stannade på 13,7 procent och tappade positionen som andra parti till Miljöpartiet. Nomineringskommittén vill börja om, med ett helt nytt lag.

Tomas Tobé meddelade partiet redan i maj att han ville kandidera. – Det var nog en hel del som höjde på ögonbrynen då. Det är inte kutym inom Socialdemokraterna och Moderaterna att räcka upp handen och säga att ”jag vill”. Men jag tror att jag skulle göra nytta för Moderaterna på plats i parlamentet, säger han i sin första stora intervju sedan förslaget till EU-lista presenterades för ett par veckor sedan.

EU-valet 2019 äger sannolikt rum i spåren av Storbritanniens Brexit ur unionen. Kampanjen väntas få stor uppmärksamhet i hela Europa.

Det är på allvar nu, konstaterar Tomas Tobé.

– Vi ser troligtvis ett Europaval nästa år med väldigt starka högerpopulistiska krafter som i grunden vill söndra Europasamarbetet. Vi har vänsterpopulistiska krafter som i någon mening vill använda EU som någon form av slagpåse. Sticker det här iväg åt fel håll, så hotas i grunden Europasamarbetet.

Under de senaste åren som först partisekreterare och sedan rättspolitisk talesperson har Tomas Tobé profilerat sig som en energisk och ibland ganska hårdför debattör. Moderaterna har också på senare år gjort ett antal positionsförflyttningar i riktning mot SD i migrationspolitiken och kriminalpolitiken.

Efter nomineringskommitténs pressträff har det spekulerats i om Moderaterna också är på väg att slå in på en mer EU-kritisk linje, för att locka SD-väljare. Men toppkandidaten tillbakavisar den teorin.

– Vi kommer att ha en väldigt tydlig konflikt med Sverigedemokraterna i det här valet. Sverigedemokraterna driver en linje som handlar om att man vill destabilisera Europa och i förlängningen se till att driva Sverige ur Europasamarbetet. Jag upplever att partiet i någon mening tillhör en europeisk familj som vill montera ned rättsstaten och den liberala marknadsekonomin, säger han.

Tomas Tobé är nyss fyllda 40, och en del av en moderat generation som formades av kampanjen för svenskt EU-medlemskap på 90-talet. – Jag var sexton år och gick omkring med en megafon på gatorna i Gävle och skanderade ”ja till Europa!”. Det kändes väldigt stort efter segern i folkomröstningen. Det engagemanget för Europasamarbetet,

det har vi moderater i oss. Och det är viktigt, men det räcker inte. Vi måste bli väldigt mycket mer konkreta kring vad det är för samhällsproblem som Europasamarbetet behöver lösa.

Han tror att bristen på tydliga profilfrågor är en orsak till Moderaternas svaga EU-val. Därför bygger hans utkast till Europapolitisk plattform på fyra sakpolitiska hörnstenar: Migration, lag och ordning, handel och utrikespolitik.

Det är på just dessa områden som han vill stärka samarbetet.

– Vi har Socialdemokraterna som har öppnat för att EU ska in mer i välfärdspolitiken och vi har Liberalerna som jag upplever står för en mer federal linje. Jag tror att Moderaterna i den här miljön ligger nära i samklang med vad de allra flesta svenskar tycker. Svenska folket är i grunden väldigt positivt till Europasamarbete, aningen skeptiskt till mer överstatlighet. Man ser att det finns ett antal problem som Europa måste lösa, säger han.

Både dina partikamrater och åtskilliga socialdemokrater har ju talat länge om hur vi behöver lösa migrationspolitiken på EU-nivå. Vad är trovärdigheten?

– Rätt låg, så länge vi talar om omfördelning. Men vi måste få en mer kontrollerad och förutsägbar migrationspolitik. Jag tror att det kommer att gå i steg nu. I ett första steg så kommer det nog att handla om att enas om att stärka den yttre gränsen. Sedan behöver vi hitta ett rimligt sätt för människor som har rätt till asyl och som inte ska behöva dö i båtar på Medelhavet. Ett gemensamt kvotflyktingsystem är vad jag kan överblicka det enda rimliga alternativet.

Lag och ordning – vad kan man åstadkomma som EU inte klarar i dag?

– I dag är det väldigt lätt för både vapen och narkotika att transporteras från Balkan rakt in i Sverige. När vi i få fall lagför stöldligorna så avtjänar de inte sina straff i sina hemländer. Men den fria rörligheten ska inte vara för kriminella stöldligor. Här tror jag att både Moderaterna och Sverige behöver tänka om lite.

Tomas Tobé konstaterar att det finns stöd för en skarp europeisk kriminalpolitik inom den konservativa partigruppen i parlamentet, EPP (European People's Party).

— Här har svenska Moderaterna tidigare varit en kraft som dragit lite mer åt andra hållet, och sagt att vi klarar oss själva. Men jag landar i att vi kommer att behöva göra mer på en europeisk nivå.

Det finns en annan punkt där de svenska Moderaterna har hamnat på kollisionskurs med åtminstone några av kollegerna i EPP. Det gäller representanterna från ungerska Fidesz. Moderaternas nuvarande EU-parlamentariker Gunnar Hökmark har kritiserat utvecklingen under premiärminister Viktor Orbán i Ungern i hårda ordalag, och Tomas Tobé instämmer.

Han ser Fidezs som en del av den framväxande högerpopulismen i Europa.

– Utvecklingen som Viktor Orbán och Fidesz har tagit i en väldigt auktoritär riktning – där man kan ifrågasätta deras syn på liberal demokrati, skydd för minoriteter, rättsväsende – ja, den är inte rimlig.

Jag har svårt att förstå i dag varför Fidesz vill vara medlemmar i EPP, säger han.

Du ser gärna att de lämnar?

– Man ska inte vara naiv i den här typen av frågor. Det krävs ett ganska stort stöd inom EPP för att över huvud taget väcka en sådan omröstning. Men det finns ett antal grundläggande värderingar som präglar EPP-familjen och gör att jag kan stå upp för den. Jag kan inte försvara Viktor Orbán och Fidesz.

Tomas Tobé är själv öppet homosexuell, och utsågs till Årets homo på Gaygalan 2008, efter att han varit drivande i kampen för att Moderaterna skulle säga ja till könsneutrala äktenskap. Hur ser du på EPP när gäller hbtq-rättigheter?

– Det har inte varit självklart med könsneutrala äktenskap i alla partier i EPP. Så är det. Men det har inte funnits någon tvekan om att man ska stå upp för minoriteter. Det finns någonting som är rätt allvarligt med det som händer.

Det är ingen överraskning att Tomas Tobé helst håller en låg profil i debatten om Moderaternas EU-lista och petningen av Anna Maria Corazza Bildt.

– Eftersom jag är föreslagen som vårt förstanamn så vore det olämpligt av mig att i det här läget kommentera enskilda kandidater, säger han. Det har cirkulerat uppgifter om att det är ”en gubbmaffia” som ligger bakom den nya listan?

– Jag ser ingen anledning att kommentera det som människor säger i den här processen. Det är inte ovanligt att det finns synpunkter i nomineringsprocesser i politiska partier.

Men om man byter ut hela moderatgruppen, hur påverkar det kontinuiteten i ert arbete i parlamentet?

– Blir jag vald så hoppas jag kunna visa att jag har politisk och parlamentarisk erfarenhet. Jag har varit ordförande i tre riksdagsutskott och varit partisekreterare och har ett eget nätverk som jag hoppas ska komma till nytta. Men alldeles oavsett vilka som blir valda, så är det klart att vi kommer att försöka dra nytta av de nätverk som moderata europaparlamentariker har byggt upp.

Det finns en Bildt som Tomas Tobé ändå passar på att hylla, inför EU-kampanjen.

Det är Anna Maria Corazza Bildts make, Carl Bildt, tidigare statsminister och utrikesminister. I valrörelsens slutskede deltog han i EU-duell mot Jimmie Åkesson i SVT:s ”Agenda”. Då dömde han ut Sverigedemokraternas krav på att Sverige ska lämna EU som ”det i särklass farligaste förslaget” i valrörelsen.

– Den debatten var tydlig. Den gav definitivt mersmak, säger Tomas Tobé.

Karin Eriksson "

"Fakta. Tomas Tobé föreslås bli M:s toppkandidat

Född: 1978. Uppvuxen i Gävle.

Bor: Tyresö utanför Stockholm.

Familj: Maken Markus Tobé. Två barn.

Politisk karriär: Generalsekreterare i Muf 2000–2002.

Riksdagsledamot sedan 2006. Har i perioder varit ordförande för arbetsmarknadsutskottet, utbildningsutskottet och justitieutskottet. Var partisekreterare 2015–2017.

Aktuell: Kan bli Moderaternas toppnamn i EU-valet.

Corazza Bildt petad från Moderaternas lista

Nomineringskommittén föreslår att Tomas Tobé och Jessica Polfjärd toppar listan, följda av Jörgen Warborn och Arba Kokalari.

Både Gunnar Hökmark och Christofer Fjellner har meddelat att de kommer att lämna parlamentet. Den tredje moderata EU-parlamentarikern, Anna Maria Corazza Bildt, vill fortsätta trots att hon petats från listan.

Listan fastställs på Moderaternas partiråd den 23 november.

EU-valet avgörs i maj 2019

Val till Europaparlamentet äger rum den 23–26 maj 2019 i EU-länderna. I Sverige infaller valet söndagen den 26 maj.

Antalet platser i Europaparlamentet ska minska från 751 till 705 platser på grund av Brexit, Storbritanniens utträde ur unionen. Men de svenska EU-parlamentarikerna blir fler: Sveriges folkvalda i parlamentet ökar från 20 till 21 efter nästa val.

Nomineringsprocesserna i de svenska partierna har bara börjat. Förutom Gunnar Hökmark (M) och Christofer Fjellner (M) har Jasenko Selimović (L) samt Marita Ulvskog (S) och Olle Ludvigsson (S) meddelat att de inte ställer upp till omval. "

"Peter Wolodarski: Samarbete med mest ogillade partiet dödar Alliansen."

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

Eftervälsdebatten har inte ökat enigheten inom alliansen i synen på SD. Tvärtom. Angreppen från höger på C och L skadar allt borgerligt samarbete.

ärje år gör SOM-institutet vid Göteborgs universitet en omfattande undersökning av svenskarnas syn på samhället. Ett av frågebatterierna handlar om den djupare inställningen i väljarkåren till de politiska partierna. De tillfrågade får inte bara svara på hur de röstar. Samtliga partier får betyg efter skalan "gillar starkt" till "ogillar starkt".

Ett riksdagsparti är konsekvent mer ogillat än alla andra – och det är Sverigedemokraterna. Det har gällt under lång tid och visade sig även i den senaste mätningen förra hösten. Även om SD fick 17,5 procent i valet har många väljare mycket svårt för partiet.

En jämförelse med tidigare år visar att det råder påtaglig stabilitet i den grundläggande preferensstrukturen i väljarkåren, konstaterar statsvetarprofessorn Henrik Oscarsson i 2018 års SOM-rapport. Han skriver: "Det starka ogillandet för Sverigedemokraterna är oförändrat. Beskrivningen av SD som ett pariparti är fortfarande rimlig med tanke på att antipatierna är så starka i alla grupper av partisympatisörer utom bland SD:s egna sympatisörer (givetvis!) och bland KD- och M-sympatisörer, där SD är ungefär lika ogillat som V, MP och FI."

Den sista meningen är särskilt relevant för att förstå den laddade debatten om regeringsbildningen. SD är visserligen mer ogillat än gillat bland M:s och KD:s sympatisörer, enligt SOM-institutet.

Men hos såväl Moderaterna som Kristdemokraterna är antipatierna mot Sverigedemokraterna mer dämpade, de sticker inte ut lika mycket som hos alla andra.

Hur mycket man tycker illa om SD, påverkar naturligtvis hur man ser på möjligheten att bilda en regering som på ett eller annat sätt lutar sig mot Sverigedemokraterna i riksdagen.

Det är inte en fråga om politisk taktik, som en del debattörer till höger försöker göra gällande. Om man som alliansväljare anser att Sverigedemokraterna är ungefär lika problematiska som Miljöpartiet, ja, då tycker man förmodligen att det är acceptabelt att bilda en regering som ibland anpassar sig till SD:s krav.

Om man däremot ser Sverigedemokraterna som ett i grunden antilibertalt parti med radikala ambitioner som syftar till att stöpa om det svenska samhället, ja, då betraktar man varje närmande till partiet som ett farligt politiskt projekt.

Vad SD för dagen råkar tycka om rut-avdrag, inkomstskatter eller vinster i välfärden har därmed begränsad betydelse. Det är partiets ideologiska ambitioner som är grundproblemet, eftersom dessa är närbesläktade med andra högernationalistiska och auktoritära partier i västvärlden. De utgör ett hot mot den liberala demokratin och den samhällsmodell som det under lång tid rått konsensus om i Sverige.

Centerns Annie Lööf och Liberalernas Jan Björklund håller emot alla tankar på ett SD-närmande, vilket på sistone framkallat en rätt obehaglig kampanj mot de båda personligen i sociala medier. Men den djupa skepsisen mot Sverigedemokraterna är inte bara en partiledaruppfattning. Bland C:s och L:s väljare finns en djup misstro mot partiet, som visar sig i den stora SOM-mätningen, i SVT:s vallokalsundersökning och i DN/Ipsos mätningar under hösten.

För några veckor sedan undersökte Ipsos vilka som är positivt eller negativt inställda till att partierna i riksdagen ”förhandlar och sluter överenskommelser med Sverigedemokraterna”.

Antalet svarande per parti är ganska lågt, men Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring säger att resultatet ligger i linje med svar på liknande frågor. Därför kan det användas som analysunderlag.

Framför allt hos C-sympatisörer, men även hos L, finns i dag ett kompakt motstånd mot att närma sig SD. Det handlar om väljare som gärna ser en alliansregering, men som absolut inte vill att denna bygger på SD:s kontinuerliga godkännande. Hellre samarbete med S i så fall.

Hos M och KD ser det annorlunda ut. Bland deras sympatisörer är de positiva till SD-samarbete fler än de negativa. Samtidigt är övervikten mindre stark än det tydliga motstånd som syns hos C och L. Ungefär en fjärdedel av M/KD-väljarna vill inte heller ha med Sverigedemokraterna att göra.

Inget av det som skett under hösten tyder på att SD-frågan är på väg att ena allianspartierna. Tvärtom. Ulf Kristerssons ”ända in i kaklet”-

strategi har om något förstärkt polariseringen i allianslägret. Oenigheten är större nu än i början av hösten.

Samtidigt ser den stegrande demoniseringen från höger av Annie Lööf och Jan Björklund ut att orsaka permanenta skador på alliansen. Den ömsesidiga misstron växer. Viljan att samarbeta minskar.

Och inte bara det. Ju mer väljarna i stort oroar sig för att SD ingår i en framtida borgerlig regeringsekvation, desto svårare blir det att locka rödgröna väljare över blockgränsen – dessa är mycket negativt inställda till att ha med Sverigedemokraterna att göra.

Det tog årtal att etablera förtroendet mellan partierna i det borgerliga lägret. Vad debatten efter valet visat är att det kan gå rekordsnabbt att radera det som under 40 år mödosamt byggts upp. Alliansen kommer inte att överleva många månader till av uppsplitande SD-diskussion.

Peter Wolodarski

peter.wolodarski@dn.se "

”Att säga nej till Nobelcenter kommer att kosta en miljard”

DN SÖNDAG 11 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181111

Om Stockholms nya ledning bryter avtalet om Nobel Center försvinner merparten av projektets finansiering, mer än en miljard kronor. Att ersätta dem blir synnerligen svårt. Det

kommer dessutom att vara oundvikligt för oss att kräva ersättning för de kostnader vi haft innan processen avbröts, skriver Carl-Henrik Heldin och Lars Heikensten, Nobelstiftelsen.

Nobelpriset handlar om att idéer kan förändra världen – till mänsklighetens största nytta. Det Alfred Nobel stod för, tro på fakta och vetenskap, humanism och fred, är i dag viktigare än kanske någonsin.

Under de senaste 20 åren har vi utvecklat en bred publik och global verksamhet kring Nobelpriset. Det har vi gjort för att vårda och stärka prisets unika position i världen och skapa engagemang hos en bredare allmänhet för vetenskap, humaniora, fredsarbete och framtidstro. I den andan ville vi skapa ett Nobel Center i Sverige, centralt beläget i huvudstaden, ett levande hus för besökare från Stockholm och hela världen.

En plats för utställningar, vetenskap och samtal om dagsaktuella ämnen. Där 35 000 skolbarn och hundratusentals museibesökare varje år känner sig lika välkomna som världens ledande tänkare.

Det var inget självklart beslut för Nobelstiftelsen. Vår uppgift och ställning är global. Vi har till exempel nått mer än 100 miljoner människor via sociala medier under det senaste året varav enbart en dryg procent bor i Sverige. Genom att bygga ett Nobel Center i Paris eller New York eller satsa på bredare digitala aktiviteter hade Nobelpriset och dess värden kunnat nå betydligt fler.

Vi valde ändå Stockholm. Det är Alfred Nobels födelsestad och han ville förankra priserna här. Vi fick ett fantastiskt stöd från många, inte minst lyckades vi med hjälp av privata bidragsgivare få ihop det mesta

av finansieringen. Vår satsning på en utökad skolverksamhet och på att nå ut med vetenskapliga upptäckter till en bredare allmänhet är ett par av anledningarna till att stiftelser och privatpersoner gett oss sitt stöd. En annan är övertygelsen om att centret kommer att ha stor betydelse för Sverige och svensk forskning.

Men en förutsättning för att vi skulle engagera oss var ett starkt stöd från Stockholms stad. Även om vi är ett av världens kanske starkaste och mest respekterade namn och varumärken är vår organisation liten och vi är ingalunda något kapitalstarkt byggbolag.

Detta helhjärtade stöd från staden fick vi. Enigheten var stor om det värde ett Nobel Center skulle skapa för Stockholm och Sverige. ”Det konstigaste med Nobel Center” sa det dåvarande moderata finansborgarrådet Sten Nordin ”är att det inte finns sedan länge”. Alla partier i stadens fullmäktige utom Vänstern ställde sig också bakom ett Nobel Center på Blasieholmen. Vi var också eniga om att en internationell arkitekttävling skulle ordnas. Med Nobelprisets hjälp skulle Stockholm kunna få en märkesbyggnad av högsta kvalitet för vår tid och framtiden.

Sedan överenskommelsen mellan Stockholms stad och Nobelstiftelsen träffades 2011 har vi utvecklat projektet enligt alla konstens regler. Vi ordnade en bred internationell arkitekttävling med 142 arkitekter från 25 länder i fyra världsdelar. Det vinnande förslaget låg sedan till grund för en detaljplan som gick ut på samråd och diskuterades i olika fora med allmänheten.

Två gånger har det varit allmänna val under projektets gång och vid bägge tillfällena har det blivit en majoritet i stadsfullmäktige för de

partier som velat ha Nobel Center. Så också denna gång. Därefter har Moderaterna och Centern ändrat sin position.

Det riktiga nu är att låta planprocessen ha sin gång och låta Mark- och miljööverdomstolen pröva detaljplanen, något de i förra veckan beslöt att göra. Allt annat är ett brott mot de avtal vi har med staden.

För stadens nya moderatledda styre har vi klargjort att vi är beredda att ta fram ett nytt förslag till Nobel Center på Blasieholmen. Det skulle kunna vara mindre och byggt så att det så kallade Tullhuset bevaras och kan komma till användning.

Vi frågar oss om stadens nya ledning Anna König Järlemyr (M), Joakim Larsson (M), Karin Ernlund (C), Eric Slottnér (KD), Lotta Edholm (L) och Daniel Helldén (MP) har klart för sig konsekvenserna av det beslut de förefaller planera. Flera av dem har talat vitt och brett om Nobel Center på nya platser. Men det är ingen fråga de själva äger. Vad talar för att det skulle bli enklare att i en handvändning finna en annan plats när det nuvarande förslaget vilar på en omfattande och välgrundad analys och en mångårig, seriös process?

Om överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen dras tillbaka så är det vår bedömning att också den absoluta merparten av projektets finansiering försvinner. Vi talar om mer än en miljard kronor i privata pengar. Att ersätta dem blir synnerligen svårt, eftersom donatorers tilltro till Stockholm som avtalspart då kommer att helt ha skjutits i sank. Nobelstiftelsen har själv inga egna medel för detta. Det kommer dessutom att vara oundvikligt för oss att kräva ersättning för de kostnader vi haft innan processen avbröts.

Till detta kommer helt andra, vidare konsekvenser för Stockholm. För omvärlden skapas en osäkerhet om det går att lita på överenskommelser och avtal som staden träffar. Vad ska man tro om en stad som så lättvindigt bryter sina uppgörelser med en viktig, ideell och internationell aktör som Nobelstiftelsen?

Vi vill ha en god och långsiktig relation med Stockholms beslutsfattare. Vi tror också fortfarande starkt på idén om ett Nobel Center centralt i Stockholm. För att den ska kunna leva vidare vill vi uppmana Stockholms nya styre att tillsammans med oss försöka hitta en bra lösning på Blasieholmen samtidigt som den pågående juridiska prövningen av projektet får fortsätta.

Carl-Henrik Heldin, ordförande Nobelstiftelsen

Lars Heikensten, vd Nobelstiftelsen "

" Historisk vecka väntar i riksdagen

DN MÅNDAG 12 NOVEMBER 2018

Först sju veckor efter att Stefan Löfven röstades bort som statsminister går nu regeringsbildningen in i skarpt läge.

Måndag. Senast på måndag ska Moderatledaren Ulf Kristersson informera talmannen om vilka partier som ska ingå i hans regering. Klockan 10.30 lägger talmannen sen fram förslaget i kammaren. Därefter bordläggs det en första gång.

Tisdag. Proceduren kräver ytterligare en bordläggning som sker på tisdagen.

Onsdag. Först på onsdag morgon klockan 9 går kammaren till omröstning. Kristersson godkänns som statsminister så länge en majoritet, minst 175 ledamöter, inte röstar emot honom. Om C och L fullföljer vad de hittills sagt, så är 195 av riksdagens 349 ledamöter emot. Skulle C och L mot förmodan lägga ned sina röster och SD gör samma sak eller röstar för, blir Ulf Kristersson statsminister.

Torsdag. Redan på torsdagen ska Kristersson, om han valts, presentera en regeringsförklaring och en ministerlista. Därefter följer en regeringskonselj på slottet, varvid regeringsskiftet är ett faktum. Det sker då samma dag som övergångsregeringen lägger sin budget. Det blir då traditionell fotografering av den nya regeringen på Lejonbacken, varpå de nya statsråden går till sina respektive departement.

Fälls Kristersson går bollen tillbaka till talman Andreas Norlén, som med stor sannolikhet då kallar in till en ny samtalsrunda. Talmannen kan då välja att antingen ge Stefan Löfven (S) samma skarpa uppdrag som till Ulf Kristersson eller utse en ny sonderingsperson. TT "

" Ledare: Det är inte Björklund och Löf som bryter sina löften

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Om Centerpartiet och Liberalerna på onsdag röstar nej till Ulf Kristersson som statsminister begår de ett svårt löftesbrott. I alla fall om man ska tro den höger som just nu kampanjar för att borgerligheten ska luta sig mot Sverigedemokraterna.

"C gick till val på löftet att avsätta Stefan Löfven och tillsätta Ulf Kristersson som statsminister. Ändå tycks Annie Löf tveka inför nästa veckas omröstning", konstaterar SvD:s Per Gudmundson förvånat. I GP tycker Alice Teodorescu att det varit "rakryggat och tydligt" om Jan Björklund och Annie Löf redan före valet "sagt att isoleringen av SD är överordnad" andra löften. Dagens Industris PM Nilsson undrar i sin tur om inte C:s och L:s nuvarande hållning är så extrem att den innebär att "de röstat nej till Reinfeldt 2010".

Man kan fråga sig under vilken sten de som missat Centerpartiets och Liberalernas inställning till SD tillbringade valrörelsen. Både Björklund och Löf lovade att inte ge Jimmie Åkesson något inflytande.

De var också tydliga med varför de sa nej. Det ideologiska gapet är för stort mellan liberala partier och ett nationalistiskt högerpopulistiskt parti som explicit utmålar liberaler som sina motståndare. Det handlade aldrig om Sverigedemokraternas skattepolitik, utan om SD:s ständiga ifrågasättande av vem som är svensk och vem som inte är det,

partiets vision om en homogen nation – och viljan att använda staten för att skapa en sådan.

Väljarna hade heller inga problem att uppfatta C:s och L:s budskap i regeringsfrågan. Det är inte en slump att en majoritet av deras väljare säger tvärt nej till att ge SD inflytande.

Men de högerdebattörer som driver kampanj för att Alliansen ska använda sig av SD är naturligtvis medvetna om att Centern och Liberalerna inte har rört sig en millimeter i sin inställning till Sverigedemokraterna sedan valdagen. Deras förvåning över mittenpartiernas linje handlar om ”spinn”, om att sätta en bild av Björklund och Löf som opålitliga om de inte släpper fram Kristersson.

Det är inte särskilt vackert, men hör kanske politiken till. Problemet är när beskrivningarna gränsar till det lögnaktiga, som att insinuera att C och L med nuvarande linje inte skulle ha låtit Fredrik Reinfeldt fortsätta som statsminister 2010. Jan Björklund deklarerade tydligt under valrörelsen att om Alliansen, liksom för åtta år sedan, blev större än de rödgröna skulle den ta makten, annars vända sig över blockgränsen. Alliansen blev mindre.

Om det är något parti som ägnar sig åt märkliga krumbukter i regeringsfrågan är det inte Centern och Liberalerna, utan Moderaterna. Kristersson lovade före valet att inte ”samarbeta, samtala, samverka, samregera med SD”. Nu vill han leda en regering som behöver Jimmie Åkessons mandat för att tillträda och i varje votering där de rödgröna partierna röstar på samma sätt. Samtidigt har Sverigedemokraterna slagit fast att deras stöd inte är gratis och en allt större del av Moderaterna med hejarklack verkar tycka att det inte alls är så farligt att faktiskt göra upp med SD.

Då blir det konstigt när Kristerssons vapendragare Ebba Busch Thor i ”Agenda” anklagar andra för att slå ”blå dunster i väljarnas ögon”.

Nej, C och L har varit både konsekventa och tydliga i sin inställning till Sverigedemokraterna. Röstar de på onsdag nej till Ulf Kristersson agerar de efter valet som de lovade att de skulle göra före.

För det förtjänar Björklund och Löf i så fall inget annat än respekt.

DN 13/11 2018 "

" Frågan är om ens Ulf Kristersson tror på sin egen strategi

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Djävulsförhandlingar, det är vad som nu väntar. Men vilka partier som kommer att ingå i dem är desto osäkrare.

Om man vet vem man är, var man står och vart man vill kan man ha med nästan vem som helst att göra. Ungefär så motiverar Ebba Busch Thor att hon är öppen för att regera med någon sorts stöd av Sverigedemokraterna. Men är det självklart att man vet vem man är innan man provas och fått smak på makten?

På onsdag klockan nio är det omröstning i riksdagens kammare om Ulf Kristersson som Sveriges statsminister. Själva voteringen i sig är egentligen inte särskilt rafflande eftersom utgången ser ut att vara given. När Kristersson lommar ut ur plenisalen har han sannolikt inte upphöjts till statsminister. Då är det mera dramatiskt om han fortfarande är alliansledare eller om sista natten med gänget passerade i och med testet i kammaren, där allianskamraterna Björklund och Löf förväntas avvisa honom.

Men Ebba Busch Thor har han kvar. Hon har stått vid hans sida hela tiden och varit tydlig med att hon inte väjer för beroendet av Sverigedemokraterna. Hon har nästan framstått som ännu mera in i kaklet än Kristersson själv. Busch Thor har till och med påmint de motsträviga om det som många ser som dubbelmoral, att det inte var några problem för Alliansen att tillsammans med Sverigedemokraterna

störta Stefan Löfven från makten. Man måste tro på sig själv, manar Ebba Busch Thor.

Tänk om man inte är den man tror att man är? Makt kan förvrida självbilden. Det är mänskligt, men det får ofta större konsekvenser i politiken än när det enbart handlar om den egna privata hedern. Minns Åsa Romsons tårar. Hon grät för flyktingarna, men säkert också över sig själv.

Thorbjörn Fälldin var först själva portalfiguren för trygghet, en inre kompass, att inte ge vika. Han lovade tungt och ödesmättat att ingen statsrådspost var så åtråvärd att han var beredd att dagtinga med sin övertygelse och starta nya reaktorer. Han svek, dagtingade och gick med på att Barsebäck 2 sattes i gång. Det verkar vara något med centerpartister och att surra sig vid masten. Olof Johansson lämnade regeringen i protest mot att Öresundsbron skulle byggas. För själva partiet var det dock en halvmesyr eftersom de övriga centerpartisterna, som inte var lika besjälade, stannade kvar i regeringen. Men om politiker vill göra det enklare för sig finns det brasklappar och formler för hur man kan låta bli att tränga in sig i hörnet. "Om ekonomin tillåter" är till exempel en användbar smygväg ut ur löften som handlar om reformer.

Innan Ulf Kristersson blev partiledare deltog han i ett seminarium, där han betonade hur mycket han gillade Fredrik Reinfeldts pragmatisering av politiken, som han sa. Det var en politik som skulle leda till att så många som möjligt kunde bli moderater. För att understryka sin vurm för pragmatism sa Ulf Kristersson ovanligt öppenhjärtigt att han vill "genomföra politik" vilket ibland leder till att man kan behöva förhandla med djävulen. En annan väg var att göra djävulen mindre ond, resonerade han.

”Genomföra politik” låter som en tidig variant på ”ända in i kaklet”. Djävulen gavs ingen partibeteckning. Det är just djävulsförhandlingar som Jan Björklund och Annie Lööf befarar när de upprepar att de inte vill ha en alliansregering som behöver stöd av Sverigedemokraterna för att få igenom sin politik. Ulf Kristersson har redan fått en prislapp på vad det kostar att ha Sverigedemokraterna som stöttepelare i riksdagen. Åtgärder för att minska invandringen, och det är inte förhandlingsbart, har gruppledaren Mattias Karlsson klargjort. Det lägger sordin på stämningen för Kristersson varje gång han upprepar att han inte tänker förhandla med Sverigedemokraterna. Men att det är fritt fram för den som vill att rösta på hans allianspolitik.

Centern och Liberalerna tror inte på hans överlevnadsstrategi. Frågan är om han gör det själv. Den stora och återkommande frågan är vad Björklund och Lööf tror på i stället. En alliansregering med Miljöpartiet? En konstellation som verkar tömd på realism, särskilt som den inte skulle släppas fram av riksdagen. Och Ulf Kristersson säger nej till att över huvud taget vara med i en sådan regering. Den är nog snarare ett sätt att väva den egna berättelsen i striden om vem som bär ansvaret för att Alliansen spricker. Annie Lööf kan peka på att hon ville hålla ihop Alliansen, men att hon inte ens fick försöka. Ulf Kristerssons bevisföring är att han blev nobbad fast han erbjöd tidernas chans med sin 3,2,1-regering: Det finns en majoritet i riksdagen mot de rödgröna. Vad är problemet? Kör hårt.

Vad Stefan Löfven vill är ställt bortom all tvivel. Han vill knäcka dagens blockpolitik, som hans favorituttryck lyder. Han vill knäcka Alliansen också. Två feta flugor i en smäll. Nu är det inte längre så svårt eftersom Alliansen knäcker så bra själv. Och inifrån Liberalerna hörs allt tydligare röster om att Jan Björklunds plan är att bli minister i socialdemokratisk regering. Då kan han fortsätta som partiledare och

slipper bli ihågkommen som en som svek löftet till sina barn om Sverigedemokraterna.

Ett problem för Björklund är att delar av hans parti och krympande väljarkår kommer att uppfatta det som att han sålt sin själ till djävulen, eller i alla fall satt den i pant. Kanske var det en anpassning vi hörde i söndags i SVT:s ”Agenda”, när Björklund med klassisk socialdemokratisk retorik kallade Moderaterna och Kristdemokraterna för ”högern”.

Margit Silberstein, journalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. Hon har tidigare varit inrikespolitisk kommentator i SVT.

" Det politiska landskapet har förändrats – därför spricker nu Alliansen

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Nu skickas Svarte Petter mellan de borgerliga partiledarna. Ingen vill ha skulden för Alliansens haveri. Den som pekas ut riskerar att tappa många väljare. Men det viktigaste skälet till att samarbetet är på väg att gå under är inte någon partiledare utan det nya politiska landskapet.

Alliansen är ett borgerligt regeringssamarbete som startades för att åstadkomma ett maktskifte. Nu försöker två av de fyra partierna att bilda en regering, och övriga två är på väg att rösta nej till den. Ändå hävdar alla inblandade att Alliansen inte är död.

Det är förbryllande, men logiskt om man betänker hur hårt väljarna kan straffa svek. Alla fyra borgerliga partiledare gick till val på att bilda en gemensam regering under Ulf Kristersson (M).

Nu sviker Moderaternas Ulf Kristersson det han sade under valrörelsen om att han inte skulle bilda en regering utan samtliga allianspartier såvida inte "himlen faller ner".

Och Centerns Annie Lööf, som vägrade att svara på frågan hur Centern skulle ställa sig till en mindre borgerlig regering, ser nu ut att rösta nej till den statsministerkandidat hon gick till val för att främja. Vilket är värst? Lyssnar man på C och L är det Moderaternas och Kristdemokraternas beslut att göra sig beroende av SD.

Lyssnar man på M och KD är det Centerns och Liberalernas planer för att förstöra 40 år av borgerligt samarbete.

Men Alliansen spricker främst på grund av de kontinental-förskjutningar som det politiska landskapet genomgått sedan samarbetet inleddes 2004. Då var det en allians för maktskifte som syftade till att knuffa en trött socialdemokrati ur regeringskansliet. Det blev möjligt genom att Moderaterna förnyade sig och gick åt mitten. Högerflanken lämnades öppen, men där fanns bara oansenliga extremistpartier. Alliansen kunde styra i majoritet 2006 till 2010 och göra en hel serie stora reformer i högt tempo. De borgerliga hade lovat förändring och levererade det.

2010 kom Sverigedemokraterna in i riksdagen och reformtempot bromsade in. Men som minoritetsregering betraktat var regeringen Reinfeldt ändå stark, långt mycket större än de rödgröna partierna. Nu är Alliansen fjärran från majoritet. Den kan inte ens leverera en minoritetsregering som är större än de rödgröna. Själva grunden för att bilda Alliansen ser ut att ha försvunnit.

Det andra som har hänt är att en våg av nationalism sköljer fram över världen. Det ändrar den politiska dagordningen i alla länder. Donald Trump har tagit över som den fria världens ledare, britterna planerar att lämna EU och fyra av unionens länder styrs nu helt eller delvis av auktoritära nationalister.

De frågor där de borgerligas åsiktsgemenskap är stor utmanas av en ny agenda. Frågor om kultur, identitet och invandring blir allt viktigare, och där har de fyra borgerliga partierna olika synsätt.

Det tredje som hänt är att det nya partiet, SD, har delat borgerligheten i olika läger.

I ett läger återfinns vissa moderater (och en del kristdemokrater). M i Staffanstorp och Sölvesborg har valt SD-samarbete, andra sympatiserar med dem. De anser att SD:s politik är ganska lik Moderaternas. SD är i deras ögon ett konservativt parti som kan användas för att skapa en bastant högermajoritet som gör det möjligt att styra kommuner – och landet – länge.

Det andra lägret ser SD som ett auktoritärt nationalistiskt parti mycket långt ifrån den borgerliga synen på pluralism, rättssamhälle och liberal demokrati. Men isoleringen av partiet har varit kontraproduktiv och bara skadat borgerligheten.

Hit kan man räkna M-ledaren Ulf Kristersson och KD:s Ebba Busch Thor.

Enligt det tredje synsättet är SD ett främlingsfientligt parti som inte ska ges något som helst inflytande. Det svenska samhället ska inte tillåtas förändras i auktoritär och nationalistisk riktning. Centern och stora delar av Liberalerna omfamnar det.

Denna splittring är den viktigaste förklaringen till att fjorton års borgerligt samarbete inom ramen för Alliansen nu ser ut att gå i graven. Det handlar inte om personkemi utan om ideologi och strategi.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se

"

" I huvudet på alliansledarna

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

Sprickan i Alliansen vidgas inför onsdagens votering om Ulf Kristerssons regeringsförslag. Här är partiledarnas resonemang på fyra avgörande punkter.

Annie Lööf (C) om regeringsförslaget

Alliansen måste hålla ihop i alla lägen, anser Annie Lööf. Att Moderaterna nu går fram med en borgerlig tvåpartiregering är därför ett svek av historiska dimensioner. Ingen kan förvänta sig något annat än att C röstar nej till Kristerssons regering på onsdag eftersom en sådan skulle innebära att SD får möjlighet att påverka den politiska riktningen.

Sverigedemokraterna

SD är ett auktoritärt parti som bör hållas borta från politiskt inflytande, enligt C-ledaren. Annie Lööf ser SD som ett hot mot den liberala samhällsmodellen och litar inte en sekund på att partiet kommer att hålla igen på sina krav om det får en möjlighet att utöva press på en ny regering. C-ledaren känner starkt stöd från både sina partimedlemmar och väljare i motståndet mot SD.

Samarbete med rödgröna

För några år sedan lovade Lööf att hellre äta upp sin sko än att bli stödparti åt S. Efter valet har hon dock öppnat för att Alliansen kan samarbeta med såväl S som MP. Sista halmstrået för Lööfs drömmar om en alliansregering är att locka över MP, men hon talar tyst om att en sådan regering kan fällas genom att SD röstar på ett S-förslag. Alliansens framtid

Alliansen är inte död bara för att två av partierna röstar nej till den gemensamma statsministerkandidaten, enligt Löf. Hon framhåller gärna att Kristersson fortfarande är hennes kandidat, trots att hon sagt nej till att släppa fram en M+KD-regering. Löf har även sagt nej till Löfven men anser ändå att det behövs fler ja och färre nej i den här processen. Om det betyder ja eller nej till Alliansens framtid återstår att se.

Ulf Kristersson (M) om regeringsförslaget

Redan före valet visste Ulf Kristersson att om det rödgröna blocket fick fler röster skulle det bli svårt att ena de borgerliga kring ett regeringsalternativ. För att uppfylla löftet om att driva sin politik ”ända in i kaklet” anser han att det nu återstår att göra ett försök att vinna stöd för en M+KD-regering. Det blir en bekräftelse på vem som är mest angelägen om att driva allianspolitik och med de här förutsättningarna är det knappast C och L det handlar om.

Sverigedemokraterna

De får gärna rösta på Moderaternas politik men något samarbete blir det inte tal om, upprepar Kristersson. Att SD återkommande sagt att de kommer att kräva inflytande behöver inte betyda att man ger dem något. SD får inflytande genom att de får rösta på den borgerliga politik som de sympatiserar med, anser Kristersson.

Samarbete med rödgröna

Uppgörelser om områden som migrationen, försvaret och miljöpolitiken går an men sen får det vara nog. De rödgröna står för en bakåtsträvande vänsterpolitik som är skadlig för Sverige, är Ulf Kristerssons grunduppfattning. Att fortsätta argumentera för ett regeringssamarbete mellan Alliansen och de rödgröna är bara fria fantasier utan förankring i verkligheten.

Alliansens framtid

Onsdagens omröstning kommer sannolikt inte att vara en stor dag för Alliansen, enligt Ulf Kristersson. Han varnar för att 40 års borgerlig samverkan står på spel och att beslutet på onsdag kommer att definiera det borgerliga samarbetet lång tid framöver. Men att dödförklara Alliansen? Nej, det får någon annan göra.

Ebba Busch Thor (KD) om regeringsförslaget

KD-ledaren tänker inte bara rösta ja till Ulf Kristersson, hon är även redo att bli minister i hans regering. Det skulle enligt henne bli en regering som bedriver Alliansens politik och förblir trofast Alliansens idéer, även om det i slutändan betyder att den fälls i riksdagen. Ebba Busch Thor tror inte att mer ”kaffe och kakor” hos talmannen löser några knutar utan välkomnar att ett skarpt förslag nu provas.

Sverigedemokraterna

KD-ledaren inser förstås att Kristersson är beroende av SD för att klara voteringen. Hon räknar in SD i ett möjligt regeringsunderlag eftersom Åkessons parti var med och röstade ner Löfven tidigare i höstas. Hon vidhåller dock att några förhandlingar med SD inte kommer att ske. SD välkomnas att rösta på M+KD-regeringens förslag i den utsträckning som de stödjer den.

Samarbete med rödgröna

Ebba Busch Thor delar Ulf Kristerssons uppfattning att sonderingarna för att förankra en alliansregering på andra sidan blockgränsen har nått vägs ände. Hon har flera gånger slagit fast att S inte ska få vetorätt mot en borgerlig regering. KD-ledaren vet också att hennes väljare är mycket skeptiska till Löfven men däremot inte helt avogt inställda till Åkesson.

Alliansens framtid

Det är 40 år sedan ett borgerligt parti röstade nej till en borgerlig statsminister, påpekade KD-ledaren återigen på måndagen. Hon är mycket besviken på Löf och Björklund och ställer sig oförstående till att de inte vill pröva Kristerssons möjligheter som statsminister. Hon fortsätter dock att hålla dörren öppen för C och L om de senare skulle vilja ansluta sig till en M+KD-regering.

Jan Björklund (L) om regeringsförslaget

Liberalerna kommer att rösta nej på onsdag. Jan Björklund ifrågasätter inte Ulf Kristerssons ambition att hålla dörren stängd för SD men varnar för att starka krafter inom M kan tvinga honom att överge de principerna. M+KD skulle dessutom bli en mycket svag regering enligt L-ledaren, utlämnad till SD:s godtycke och med ett ständigt nyvalshot hängande över sig.

Sverigedemokraterna

Jan Björklund har utfärdat mycket kategoriska löften, bland annat till sina egna adopterade barn, om att aldrig bidra till att ge SD inflytande. Därför underkänner han alla varianter där SD räknas in i regeringsunderlaget. I Liberalernas valkampanj utmålades högerpopulismen som ett direkt hot mot den västerländska demokratiska samhällsmodellen.

Samarbete med rödgröna

Alliansens möjligheter är långt ifrån uttömda, hävdar Jan Björklund. Smärtsamt medveten om hur få L-mandaten är i riksdagen sätter han sitt hopp till att Löf ska hitta en hittills dold nyckel till blocköverskridande samarbete som omfattar hela Alliansen. Björklund vill att C-ledaren nu ska få ett sonderingsuppdrag i syfte att locka över MP. Alliansens framtid

Onsdagen med statsministervoteringen kommer inte att vara

Alliansens bästa dag, har Jan Björklund sagt i en DN-intervju. Han drar paralleller till hur borgerliga regeringar sprack på 70- och 80-talen men påpekar också att de sprickorna med tiden kunde repareras.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

”Nu har vi pratat i två månaders tid, så här kan vi inte hålla på längre”

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

"Både talmannen och M-ledaren står fast – i morgon ska kammaren pröva stödet för moderatledaren Ulf Kristersson som statsministerkandidat. – Jag har valt att ställa upp trots den uppenbara risken att inte tolereras av riksdagen, säger Kristersson.

Statsministeromröstningen på onsdag är på allvar och inget spel, konstaterade en allvarlig Ulf Kristersson när han och talman Andreas Norlén gemensamt höll presskonferens på måndagen.

– Nu har vi sonderat och pratat i två månaders tid, så här kan vi inte hålla på längre. Det är dags att fatta beslut, säger M-ledaren. Han och talmannen delar uppfattningen att stödet för honom som statsminister måste prövas formellt i kammaren. Detta trots att både Centerpartiet och Liberalerna ser ut att säga nej.

– Jag har noterat de mediala beskedet, på onsdag kommer det riktiga beskedet, säger Kristersson.

Både Centerledaren Annie Lööf och Liberalernas partiledare Jan Björklund har i samtal med Kristersson upprepats att de inte vill sitta i regering med M och KD. En sådan regering skulle göra sig beroende av Sverigedemokraterna, hävdar de båda.

Björklund har också varnat för att det skulle ge SD och Jimmie Åkesson samma gynnsamma position som Vänsterpartiet haft i sin roll som budgetpartner till S-MP-regeringen.

En beskrivning Kristersson invänder mot.

– Vi har en fixering vid Sverigedemokraterna, vi pratar inte om någonting annat i svensk politik för närvarande och låter bli att lägga fram förslag som skulle kunna gå igenom. Det är helt anmärkningsvärt. Alliansen är Sveriges största regeringsalternativ utan konkurrens. Om vi prövar stödet för vår politik har jag inget emot om alla röstar på den politiken, säger Kristersson.

Jan Björklund säger att en M-KD-regering skulle stå under ett konstant nyvalshot, du håller inte med om det?

– Nej. Sen kan ingen veta i förväg. Vi kanske har fått en permanent, dysfunktionell politisk kultur i Sverige. Men det tror inte jag. Jag tror att det finns ett brett stöd för Alliansens politik och är beredd att pröva det i skarpt i kammaren som en regering.

C och L vill hellre att Alliansen gör ett omtag med försöken att samarbeta med Miljöpartiet, antingen i en fempartikoalition eller genom ett budgetsamarbete.

Men den varianten avfärdas både av Moderaterna och Miljöpartiets språkrör och har vare sig stöd från Socialdemokraterna eller Sverigedemokraterna.

Moderatledaren säger att han fortsatt står till förfogande som statsministerkandidat, även om han röstras ned på onsdag.

KD-ledaren Ebba Busch Thor och hennes parti kommer att rösta ja till Kristersson som statsminister på onsdag och hoppas att C och L ändrar sig.

– Vi har ännu inte provat hur förhandlingssituationen blir med Socialdemokraterna eller Miljöpartiet i det läge de tvingas lämna alla departement och hamnar i opposition på riktigt. En regering som tillträder på onsdag kommer att ha en annan förhandlingsposition än nu, säger Ebba Busch Thor.

Centerns partisekreterare Michael Arthursson säger att hans parti - avvaktar med att lämna ett slutligt besked om omröstningen men - kritiserar Moderaternas och Kristdemokraternas agerande.

– Alliansen bildades för 14 år sedan. Detta är första gången som två av partierna – M och KD – vill bilda en regering utan de två andra allianspartierna. Det skulle vara en regering som är beroende av SD. Centerpartiet kommer att lämna besked om hur vi ställer oss till detta före omröstningen på onsdag, säger han

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

" M och SD inleder nytt samarbete

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

M inleder SD-samarbete i ytterligare en kommun och har tagit fram ett gemensamt politiskt handlingsprogram. ”Moderaterna och Sverigedemokraterna har enats om en gemensam politisk inriktning för den kommande mandatperioden för Staffanstorps kommun”, skriver Christian Sonesson (M) och Richard Olsson (SD) i ett pressmeddelande.

I både blekingska Sölvesborg och skånska Hörby har Sverigedemokraterna tagit makten och fått kommunstyrelseordförandeposten efter samarbete med bland andra Moderaterna.

I Trelleborg tar Moderaterna och Kristdemokraterna över makten med hjälp av SD.

Från rikshållet har M tagit avstånd från SD-samarbeten, både på lokal, regional och nationell nivå.

– Det här strider mot partiets riktlinjer. Vi ska inte samarbeta med SD lokalt, regionalt eller nationellt, säger vice partisekreterare Anders Edholm.

Men nu meddelar Moderaterna i skånska Staffanstorp att man inleder ett politiskt samarbete. M fick 43 procent och SD 11 procent i Staffanstorp. De båda partierna har tagit fram ett gemensamt politiskt handlingsprogram som ska ligga till grund för den politiska inriktningen.

Några exempel på förslag som de kommer att driva tillsammans är en skola fri från störande inslag, värna lärarnas arbetsmiljö och auktoritet i skola och förskola, satsningar på olika boendeformer för äldre, fler övervakningskameror i särskilt utsatta områden, ökad polisnärvaro, eventuellt med hjälp av kommunala poliser alternativt ordningsvakter, hembesök hos personer med ekonomiskt stöd.

Partierna vill också göra hembesök hos de som uppbär ekonomiskt stöd från kommunen, samt införa integrationsplikt för nyanlända. M och SD vill även införa lokalt tiggeriförbud om juridiken tillåter, samt avskaffa eller reformera anvisningslagen. De vill också ta bort möjlighet till "kulturella särkrav" i kommunens verksamhet och ritualslaktat kött ska inte tillåtas i kommunala verksamheter.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se "

" Organiserad brottslighet större än tidigare känt

DN TISDAG 13 NOVEMBER 2018

En unik ny kartläggning visar att antalet individer i olika former av organiserad brottslighet och extremism i Sverige är större än vad forskarna räknat med, drygt 15 000. De tycks också vara bättre organiserade än man trott.

Sammanlagt 15 244 personer har kartlagts i Institutet för framtidsstudiers rapport "Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet i Sverige".

– Den här miljön är betydligt större än vad som har rapporterats tidigare, säger Amir Rostami, en av de sex forskarna bakom studien. Det handlar om grupper som ägnar sig åt hot och våld, narkotikahandel och omfattande ekonomisk brottslighet. De står för en stor andel av de brott som begås i samhället.

Rostami och hans kollegor har fått ta del av Polisens och Säpos kartläggningar. De har fått anonymiserade personuppgifter och jämfört dessa med registret över alla personer som misstänks för brott. Uppgifterna har sedan även körts mot register från en rad olika myndigheter.

De kartlagda personerna delas in i tre "familjer" av brottsmiljöer: Den som vanligen beskrivs som organiserad brottslighet. Våldsbejakande extremistgrupper.

Så kallade fotbollsfirmer – huliganer inom den idrottsrelaterade brottsligheten.

Den första kategorin är den absolut största med 83 procent av individerna. Den delas i sin tur in i bland annat mc-gäng, löst sammanhållna kriminella nätverk och gatugäng. Den andra kategorin delas in i främst islamistiska grupper, vit makt-grupper och den vänsterextrema autonoma rörelsen. Största undergrupp är mc-gängen. De består av 5 693 personer. Den följs av de löst sammansatta kriminella nätverken, som består av 5 094 individer. Antalen förvånar. – Tittar man på tidigare rapportering har man talat om 2 300 personer i mc-miljön och mellan 4 000 och 10 000 personer i hela miljön av organiserad brottslighet, säger Amir Rostami.

Vad är det som överraskat mest?

– De flesta siffror är nya för oss, så ärligt talat är det svårt att säga. Numerären var en överraskning, men också hur många de begår brott tillsammans med.

Nära 90 procent av de kartlagda individerna misstänks för brott. Tillsammans med alla medmisstänkta handlar det om drygt 64 000 personer under perioden 1995–2016.

Men även graden av etablering i samhället överraskade när siffrorna började framträda, berättar Rostami.

– Man tänkte: Oj, är det så många som klarat skolan? Oj, är det så många som har bolagsengagemang? Oj, är det en så låg andel som har allvarlig psykisk störning?

Nästan alla har gått ut grundskolan och strax under hälften har också klarat gymnasiet.

Nästan hälften, 45 procent, av de granskade individerna har kommit i kontakt med vården på grund av någon form psykisk ohälsa. Men det kan exempelvis gälla missbruk. Andelen som har en allvarlig psykisk störning är 2 procent.

Två tredjedelar är födda i Sverige, men en majoritet har rötter i andra länder. Medelåldern är 26,3 år, men den vanligaste åldern är blott 19. Den yngsta är 15 år och den äldsta 88.

De studerade miljöerna domineras kraftigt av män, men dominansen är något mindre hos de autonoma och islamisterna.

Andelarna män, utbildade, utlandsfödda och personer med psykiatrisk diagnos skiljer sig inte på något markant sätt mellan de olika kategorierna.

– Generellt finns det ett mönster. De som ingår är mer utbildade och har i lägre grad allvarlig psykisk störning än vi trodde, och de samarbetar mer än vi trodde, säger Amir Rostami.

Ofta dras paralleller mellan trasig uppväxt och kriminalitet. Andelen som blivit omhändertagna av socialtjänsten under sin uppväxt är dock inte högre än 19 procent.

Finns det kanske inget rakt samband mellan att ha haft destruktiva hemförhållanden och misslyckats i skolan och att senare hamna i kriminalitet? Det är för tidigt att säga, menar Rostami.

– De individer som ingår är något bättre rustade än den gängse uppfattningen varit tidigare.

– För att hamna i de här grupperna måste du ha en viss nivå av social kapacitet, kunna fungera i en organiserad miljö. Är du alltför våldsam i en organisation som inte har nytta av våldet, exempelvis, exkluderas du.

Att studien anger så exakta antal beror på att man granskat unika individer och utgått från polisens kategorisering. Det betyder inte att kategorierna är fasta.

– Nej, när vi analyserat dem har de fått en unik position, men det är klart att det är flytande. Det finns medlemmar i gatugång som gått till mc-medlemmar och sedan till extremism.

Mc-gängen och fotbollsfirmorna tycks ha en något överlappande funktion, och forskarna kan konstatera att andra delar av den organiserade kriminella miljön samarbetar med just de här grupperna.
– Det är något vi behöver studera närmare, för att ta reda på varför det är så, säger Rostami.

Det är svårt att veta om de kriminella grupperingarna har sett annorlunda ut tidigare eller inte, eftersom studien är den första och största i sitt slag.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

"Fakta. Kriminella nätverk

Antalet individer inom olika typer av kriminella organisationer:

Mc-gäng: 5 693

Nätverk: 5 094

Fotbollsfirmor: 835

Islamistisk: 785

Gatugång: 776

Partiella organisationer: 719

Maffia: 486

Vit makt: 382

Övriga extremister: 281

Autonom: 193

Personer kan vara medlemmar i flera olika grupperingar, de räknas dock endast en gång. Siffrorna för enskilda grupper kan därför vara högre.

Källa: Forskningsrapporten "Våldsbejakande extremism och -organiserad brottslighet i Sverige". "

" Annie Lööf: Vi har bara rört oss på ytan under de här två månaderna

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

C-ledaren Annie Lööf vill fortsätta att hålla ihop Alliansen trots att hon i dag kommer att rösta nej till Ulf Kristersson som statsminister. Samtidigt säger hon nej till att bli regeringschef. – Vi behöver inga ytterligare statsministerkandidater, säger Annie Lööf.

På onsdagsförmiddagen kommer riksdagen att fatta ett historiskt beslut genom att rösta nej till att Moderatledaren Ulf Kristersson bildar en M+KD-regering. Det står klart sedan både Centerpartiet och Liberalerna nu sagt definitivt nej till att stödja en sådan ministär.

För Alliansens del innebär det att sprickan mellan C och L å ena sidan och M och KD å den andra sidan blir formellt nedpräntad i riksdagens protokoll. Ulf Kristersson kallar det för en tung stund för allianssamarbetet och skriver i ett inlägg på Facebook:

”Det får nog beskrivas som tämligen unikt att ett alliansparti röstar nej till de partier och personer i Alliansen som i ett svårt läge är beredda att regera med Alliansens politik.”

Men C-ledaren är bestämd med sitt beslut att nu inte släppa fram en Moderatledd minoritetsregering.

Vad är huvudskälet till att ni säger nej till en M+KD-regering?

– Vi röstar nej för att vi inte vill ge Sverigedemokraterna ett avgörande inflytande. Det här är ett historiskt vägval – om vi ska ge SD inflytande över en ny regering eller inte. Det är därför Centerpartiet kommer att rösta nej, säger Annie Lööf.

Håller du fast vid att Alliansen ändå ska försöka fortsätta att bilda regering?

– Jag tycker inte att alla möjligheter är uttömda över blockgränsen. Anledningen till det är att vi inte ens har påbörjat de sakpolitiska diskussionerna eller förhandlingarna. Vi har bara rört oss på ytan under de här två månaderna. Jag tycker att det är rimligt att vi gör ansträngningar för att hitta lösningar mellan de sex partier som befinner sig mellan ytterkanterna: Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Det är rimligt att vi kan hitta en regeringslösning mellan de här sex partierna där Alliansen kan hålla ihop.

Hur trovärdigt är det att Alliansen kan hålla ihop när ni och L kommer att rösta nej till Alliansens statsministerkandidat?

– Vi röstar i praktiken inte nej till Ulf Kristersson som Alliansens statsministerkandidat.

Men det är så det kommer att uppfattas?

– Det här är första gången sedan Alliansen bildades för 14 år sedan som två partier väljer att på egen hand bilda en regering där inte alla allianspartier är med. Det är ingen alliansregering vi tar ställning till utan en mindre Moderatledd regering där det krävs ett aktivt stöd av

Sverigedemokraterna. Våra förslag om att hålla ihop Alliansen och fortsätta ansträngningarna över blockgränsen ligger kvar. Vad tror du att väljarna tycker om att du fortsätter hävda att det är Alliansen som gäller trots att ni röstat nej?

– För oss handlar inte detta om Alliansens framtid utan om Sverigedemokraternas inflytande. Min förhoppning är att vi efter statsministeromröstningen i dag, onsdag, kan samla Alliansen igen och fortsätta arbetet med att hitta en lösning som omfattar de sex partierna mellan ytterkanterna.

Hur rimligt är det att ge SD så stort inflytande över regeringsbildningsprocessen?

– Det är det parlamentariska läget och mandatet som ger dem det inflytandet. I det här läget när vi är den mindre konstellationen så krävs SD:s ja-röst för att vi ska få igenom vår budget. Det är valresultatet och inte vårt agerande som ger SD den maktpositionen.

– SD är tydliga med att de kräver inflytande och att stödet inte är gratis. De ställde i förra veckan ultimatum för att stödja en sådan regerings budget. Jag är inte beredd att vare sig sätta mig själv i en sådan gisslansituation eller att släppa fram SD till ett så avgörande inflytande.

Vill du att talmannen nu ska ge dig ett sonderingsuppdrag?

– Jag har sagt att jag står till förfogande att sondera och jag gör det då för att hitta vägar framåt för de sex partier som befinner sig mellan SD och V. Anledningen till att jag är beredd att ta det ansvaret är att jag tror att en av låsningarna har varit att det varit för mycket fokus på vem som ska bli statsminister och inte börjat i det politiska innehållet.

Om man börjar i det politiska innehållet tror jag att man kan ändra spelplanen och hitta gemensamma vägar framåt.

Vad skulle du kunna sondera som inte redan har sonderats under de här gångna veckorna?

– Vi har inte påbörjat några sakpolitiska förhandlingar mellan Alliansen och MP eller S. Vi behöver på djupet diskutera sakpolitik. Vill du förhandla som en företrädare för Alliansen eller för Centerpartiet?

– Jag skulle ta på mig sonderingsuppdraget för att hitta en lösning där Alliansen kan hålla ihop. Men jag har noterat att varken M och KD vill bilda någon koalition eller ha något organiserat samarbete med MP. Det är märkligt att man säger nej till att pröva förutsättningarna med MP i botten och i stället väljer att gå fram med två enskilda partier som kräver ett aktivt stöd av SD.

Om det inte går att få ihop Alliansen, kan du då tänka dig att delta i en annan regeringsbildning som inte omfattar alla fyra borgerliga partier?

– Jag tycker att det är orimligt att döma ut möjligheterna mellan Alliansen och MP innan man har uttömt vad det faktiskt skulle innebära.

Men om det är som Ulf Kristersson säger, att MP-spåret inte är en framkomlig väg, vad tänker du då?

– Jag tycker att det är ett anmärkningsvärt resonemang. Han lyfter fram matematiken, men det parlamentariska stödet för en allians+MP-regering är ju betydligt starkare och bredare än bara en alliansregering.

– I det läget som vi hittar en politisk väg framåt mellan exempelvis Alliansen och MP så behöver man gå till Socialdemokraterna, som sedan valrörelsen hävdade att det är den största konstellationen som ska få styra.

Men även om S skulle säga visst, kör ni, så räcker det med att SD röstar på något av S förslag för att fälla en sådan regering. Så bollen ligger väl inte hos S?

– Det är ett parlamentariskt läge där det kommer att vara svårt att bilda en bred majoritetsregering, om inte S, M och ytterligare något parti går samman. Därför kommer det att vara så att SD kommer att kunna nyttja sin vågmästarroll för i stort sett samtliga konstellationer. Men ett samarbete mellan Alliansen och MP skulle innebära att vi inte behöver SD:s ja-röst för vår budget.

Men det räcker ju med att SD röstar på S budgetförslag så faller en sådan alliansbudget?

– Ja. Det är därför som jag i första hand skulle vilja att Alliansen söker stöd med Socialdemokraterna. Det är därför jag vill att vi ska hitta den där breda regeringslösningen som kan genomföra reformer och som kan vara handlingskraftig i en tid då Sverige behöver reformer på bostadsmarknaden, arbetsmarknaden och skatterna. Jag inser att en hel del partier säger nej till detta och då måste vi hitta andra lösningar. Då menar jag att det är rimligt att vi provar Alliansen+MP.

Socialdemokraterna har ju föreslagit en mittenregering med S, MP, C och L, så de har ju också lagt fram ett förslag som du hittills har sagt nej till?

– Det är för att jag vill hålla ihop Alliansen. Och också för att jag tror på att hitta en lösning mellan de sex partier som finns mellan V och SD.

Vill du bli statsminister?

– Jag tycker inte att Sverige behöver fler statsministerkandidater. Som talmannen sa så ingår det i alla partiledares arbetsbeskrivningar att vara redo att ta det ansvaret, men jag tycker att fokus bör ligga på att hitta en regering med ett bra politiskt innehåll och inte att lyfta fram fler statsministerkandidater.

Du har sagt att det behövs fler ja och färre nej i den här processen. Nu har du sagt nej till Stefan Löfven som statsminister och kommer att säga nej till Ulf Kristersson som statsminister. När ska du säga ja?

– Jag har sagt nej till Stefan Löfven i den obligatoriska statsministeromröstningen. Det lovade jag väljarna att göra. Jag säger nej på onsdag för att jag inte vill ge SD ett avgörande inflytande i svensk politik. Med det uppfyller jag också det som jag har lovat Centerpartiets väljare i valrörelsen. Jag är beredd att säga ja till alternativ där Alliansen håller ihop, där vi söker konstruktiva blocköverskridande lösningar. Jag tycker inte att det är orimligt att ställa krav på sex partier att hitta en väg framåt. Vi samlar ändå 75 procent av väljarna.

Är det det enda alternativet som du kan tänka dig att säga ja till, att Alliansen håller ihop?

– Min lösning som nu ligger på bordet är att Alliansen ska fortsätta ha konstruktiva samtal över blockgränsen. De är inte uttömda. Du sa nu, när är de uttömda?

– Jag hoppas att vi kan hitta en lösning där.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Så här är riksdagens 349 mandat fördelade.

S 100

M 70

SD 62

C 31

V 28

KD 22

L 20

MP 16 "

Engagemanget på Alternativ för Sveriges Facebooksida

Reaktioner, delningar och kommentarer för inlägg som publicerats på Alternativ för Sveriges Facebooksida, per vecka.

Källa: Crowdtangle

— Personer som gillar sidan

— Interaktioner

" Så sprider falska konton högerextrem propaganda inför EU-valet 2019

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Högerextrema Alternativ för Sverige var det näst största politiska partiet i sociala medier inför riksdagsvalet i år.

Men AFS gjorde ett valfiasko – partiet fick mindre än en halv procent av rösterna. Hur gick det till?

DN kan avslöja ett stort antal låtsaskonton, som systematiskt pumpar ut AFS-vänliga inlägg, och som nu har fokus på EU-valet i maj.

Alternativ för Sverige, som grundades i mars 2018 av uteslutna Sverigedemokrater, gjorde anspråk på att komma in i riksdagen. Partiet fick dock blygsamma 20 290 röster i riksdagsvalet i september – 0,31 procent. Trots detta fick partiet stor uppmärksamhet under valrörelsen, inte minst på grund av det stora engagemang partiet väckte i sociala medier.

DN kunde i augusti rapportera om hur Alternativ för Sverige, enligt en dataanalys gjord av företaget Ezyinsights, var Sveriges näst största politiska parti på Facebook, sett till det engagemang – reaktioner, delningar och kommentarer – partiet genererade. En studie genomförd av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) visade samma tendens på Twitter – bara SD fick mer aktivt stöd än AFS.

Överlagset mest engagemang väckte en video som Alternativ för Sverige publicerade i samband med de bilbränder som ägde rum i Västsverige i augusti. Inlägget visar ett videoklipp på en av bränderna, tillsammans med ett påstående om att en tidigare video tagits bort efter en timme. En vädjan till att titta på och dela videon innan även den tas bort.

Nästan två miljoner personer har sett klippet, och över 28 000 har delat det. Överlag verkar engagemanget Alternativ för Sverige väckt på Facebook vara genuint. När DN går igenom 2 000 Facebook-konton som gillar partiet på Facebook är det bara ett fåtal som verkar vara falska. Då rör det sig om ett fåtal konton som delar i princip allt AFS gör på Facebook i olika större Facebookgrupper.

Det stora engagemanget i sociala medier som Alternativ för Sverige väcker följer en bredare trend. DN kunde i september visa hur Facebooksidor med budskap om minskad invandring väckt ökat engagemang, samtidigt som engagemanget för sidor med antirasistiska och flyktingvänliga budskap minskat. Och Sverigedemokraterna gick mellan 2014 och 2018 från att vara små i sociala medier till största parti.

Bilden är densamma internationellt. Under den amerikanska valrörelsen 2016 var högerpopulistiska Breitbart större än både CNN och The New York Times på Facebook.

– Högerextrema grupper satsar oproportionerligt mycket på sociala medier för att det är det enda de har, egentligen. Det är en mindre grupp människor som är extremt aktiva, säger Ben Nimmo, som forskar om desinformation och påverkanskampanjer åt den internationella tankesmedjan Atlantic Council.

Han är inte överraskad över att AFS skapade så pass stort engagemang i sociala medier, samtidigt som man misslyckades totalt i valet. Enligt Ben Nimmo handlar det inte om automatiserade botar, utan personer som driver falska konton – ofta flera samtidigt.

– Pondera att du har 200 personer som är superengagerade och driver fem konton var. Då kontrollerar du 1 000 konton. Varje konto skriver 100 inlägg om dagen. En heltidsarbetande människa kan göra det – det är mycket jobb men det går. Då snackar vi 100 000 inlägg om dagen från 200 människor.

DN har kunnat identifiera över 50 relativt nystartade Twitterkonton, vars enda aktivitet består av att dela och gilla AFS-relaterat material. Och även om antalet automatiserade konton som stöttar partiet enligt FOI:s studie är relativt högt, visar de allra flesta konton som öppet stöttar partiet på Twitter inga tecken på att vara automatiserade eller falska. Det är också samma slutsats som ett forskarlag från Institute for Strategic Dialogue och London School of Economics kom fram till i en MSB-finansierad studie som presenterades i slutet av oktober.

AFS partiledare Gustav Kasselstrand förnekar att partiet ska ha avlönat eller uppmanat sociala medier-användare att systematiskt skriva AFS-positiva inlägg.

– Inte ens jag är avlönad av AFS, det är ju rena fantasier, säger Kasselstrand.

Vi har identifierat över 50 nystartade Twitterkonton vars enda aktivitet består av att dela och gilla AFS-relaterat material – har ni inget med dem att göra?

– Vi som parti kan omöjligen ha koll på vilka som twittrar sitt stöd för oss. Det är väl inte särskilt konstigt att många sympatisörer startade Twitterkonton när partiet lanserades, säger han.

Enligt Kasselstrand är det snarare AFS sakpolitik som drivit engagemang i sociala medier.

– Partier som AFS och SD är extra starka. SD är ju överlägset störst bland alla partier i sociala medier.

Jo, men SD fick ju också över 17 procent i riksdagsvalet?

– Absolut, men de är ju överrepresenterade i sociala medier – de är långt ifrån att vara största parti i Sverige.

Kommer ni satsa lika hårt på sociala medier inför EU-valet?

– Ja, eftersom vi vill nå ut direkt till väljare utan att journalister ska kunna ljuga och förvränga, säger Gustav Kasselstrand.

DN har gått igenom samtliga inlägg från den 5 mars i år, när partiet lanserades, som nämner Alternativ för Sverige eller den AFS-stöttande hashtaggen #afs2018. Totalt rör det sig om runt 20 000 tweets. De 14 000 tweets som innehåller hashtaggen #afs2018 har skrivits av 700 olika konton, och så få som 15 konton står för hälften av alla tweets med #afs2018. Av de fem mest aktiva kontona är tre skapade i mars 2018, samma månad som AFS grundades.

– Om man noterar att det finns ett stort glapp mellan ett partis faktiska väljarstöd och partiets synbara stöd i sociala medier finns det goda skäl att misstänka att det sker någon form av manipulering, säger Ben Nimmo.

Så här skriver det inflytelserika Twitterkontot "Daniella af Geijerstam" den 16 oktober:

Inlägget, som länkar till en artikel om en transkvinna som vunnit ett cykelmästerskap, får 149 gillningar och 39 retweets.

Kontot, med sina drygt 3 600 följare, har sedan det skapades den 27 mars 2018 skrivit i genomsnitt 47 inlägg om dagen. Nästan alla handlar om invandring, och det högerextrema partiet Alternativ för Sverige hyllas genomgående. Faktum är att bara en enda twittrare, ett konto som skapades i mars 2018 och som kallar sig Markus Larsson, twittrat mer om hashtaggen #afs2018 än "Daniella af Geijerstam" – som själv twittrat, "jag är snabbast växande Twitterkontot på högerkanten". Kontot är så pass inflytelserikt inom invandringskritiska kretsar att "Daniella af Geijerstam" blivit krönikör på den högerextrema opinionsbildaren Ingrid Carlqvists webbsida. Den första lördagskrönikan handlar bland annat om hur kvinnor ska uppmanas att rösta på Sverigedemokraterna och motsvarande partier genom att hänvisa till att de "ofta har mer empati och tänker mindre logiskt när de fattar beslut".

Ingrid Carlqvist säger sig veta vem som ligger bakom kontot – och säger till DN att det "inte är konstigt" att använda sig av pseudonym. "Daniella af Geijerstam" framställer sig konsekvent som en ung kvinna från den välbärgade Stockholmsförorten Djursholm som upptäckt Alternativ för Sverige. Men faktum är att "Daniella af Geijerstam" inte heter Daniella. Hon bor heller inte i Djursholm – och hon är inte kvinna. Bakom kontot står i stället en 25-årig man, folkbokförd i en Stockholmskommun, som på ett annat nätkonto skriver att han arbetar som säljare.

När kontot skapades i mars hade det samma namn som mannen som driver kontot, och en bild som föreställer samma person. Den nya identiteten, "Daniella af Geijerstam" gestaltades initialt med en bild på en känd amerikansk kvinnlig skådespelare.

Daniella af Geijerstam är inte den enda anonyma AFS-twittraren som åtminstone utåt framställer sig som kvinna. Ett annat konto, med 900 följare och som i genomsnitt skriver 100 tweets om dagen, framställer sig om en ung kvinna. På kontots LinkedIn-profil beskriver hen sig som student vid Kungliga tekniska högskolan. Profilbilden är tagen från en irländsk operafestival.

Ytterligare ett Twitterkonto med drygt 2 000 följare skriver att "vi måste massrepatriera samt stoppa anhöriginvandring och kvotflyktingar!". Repatriering och "aktiv återvandring", det vill säga att utvisa dem som invandrat till Sverige från andra länder, är en av grundpelarna i AFS migrationspolitik. Kontot är anonymt, startat i mars 2018, och använder sig av en kvinnlig rocksångare som profilbild.

DN har sökt mannen bakom pseudonymen "Daniella af Geijerstam". Efter DN:s kontaktförsök har kontot i sin Twitterbeskrivning lagt till information om att "Daniella af Geijerstam" är en pseudonym och blockerat DN:s reporter.

Edgar Mannheimer
edgar.mannheimer@dn.se
Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

"Fotnot: DN har sökt mannen bakom pseudonymen "Daniella af Geijerstam". Efter DN:s kontaktförsök har kontot i sin Twitterbeskrivning lagt till information om att "Daniella af Geijerstam" är en pseudonym och blockerat DN:s reporter. "

" Fem frågor. Detta händer efter dagens omröstning

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

I dag, onsdag, röstar riksdagen om Ulf Kristersson (M) som statsminister. DN förklarar i fem frågor och svar vad som är att vänta i rikspolitiken den närmsta tiden.

1 Vad sker nu?

Allt tyder på att Ulf Kristersson (M) inte har tillräckligt stöd i riksdagen för att klara onsdagens statsministeromröstning. Även om Sverigedemokraterna skulle släppa fram en M+KD-regering har både Centerpartiet och Liberalerna meddelat att de kommer trycka på röd knapp. Detta eftersom de anser att Kristerssons regeringsalternativ skulle ge SD för stort inflytande. I ett sådant läge röstar en majoritet emot Ulf Kristersson som statsminister. För att klara omröstningen måste han ha färre än 175 röster emot sig.

2 Hur blir det om riksdagen accepterar Kristersson som statsminister?

I ett sådant läge ska Ulf Kristersson vara beredd att presentera både en regeringsförklaring och vilka ministrar han vill ha i sin regering. Sedan hålls en skifteskonsej på slottet, där det formella regeringsskiftet sker.

3 Vad kan talmannen göra härnäst?

Skulle Kristersson falla i statsministeromröstningen finns det några punkter som, enligt regeringsformen, måste ske: Talmannen Andreas Norlén ska åter kalla till sig alla partiledare och samråda med de vice talmännen.

Därefter är det talmannen som beslutar om nästa steg. Det kan handla om att utse en ny sonderingsperson, föreslå en statsministerkandidat för omröstning eller att aktivt föra diskussioner själv med partiföreträdarna. Så småningom måste Norlén föreslå en ny statsministerkandidat och om fyra sådana kandidater faller i omröstningar blir det extraval.

4 Vem blir nästa sonderingsperson?

C-ledaren Annie Lööf har sagt att hon står till förfogande om talmannen vill ge henne uppdraget att sondera för en regering. Stefan Löfven (S) har redan fått uppdraget en gång, men konstaterat att han då inte såg någon möjlighet att bilda regering. Också han har dock sagt att han fortsatt står till förfogande.

Det har även Ulf Kristersson sagt att han gör, även efter en eventuellt misslyckad statsministeromröstning. Talmannen behöver dock inte välja en sonderingsperson utan kan besluta om en ny statsministerkandidat.

5 Hur blir det med budgeten?

Om Kristersson mot förmodan skulle bli vald till statsminister på onsdag kommer den planerade budgetdebatten på torsdag att ställas in. Den 12 december hålls en omröstning om budgetpropositionen i riksdagen. Oavsett om, och i så fall när, en regering tillträder innan dess är det övergångsregeringens budget som kommer att läggas fram som proposition.

En sådan budget kan dock ändras utifrån eventuella budgetmotioner från partierna. Det innebär att de förslag till beslut som utskotten lägger fram för kammaren kan ha ett annat innehåll än övergångsregeringens budget.

När en ny regering tillträtt har den också möjlighet att komplettera budgeten genom ändringsförslag – så kallade ändringsbudgetar.

Amanda Lindholm amanda.lindholm@dn.se "

"SD-ledamot var politisk sekreterare åt sig själv

DN ONSDAG 14 NOVEMBER 2018

Martin Westmont (SD), ledamot i Stockholms kommunfullmäktige, har under det senaste halvåret plockat ut dubbla ersättningar. Utöver att vara arvoderad förtroendevald har han fått 50 000 kronor i månaden för en heltidstjänst som sin egen politiska sekreterare. DN:s granskning får oppositionsborgarrådet Karin Wanngård (S) att vilja se över regelverket.

Martin Westmont (SD) har suttit i kommunfullmäktige i Stockholm sedan 2014. Han har också varit anställd som borgarrådssekreterare, ett slags politisk sekreterare, lika länge. När den tidigare gruppledaren Per Ossmer tvingades bort i våras tog Westmont över som tillförordnad gruppledare. Han tog också över Ossmers arvodering – 56,25 procent av ett heltidsarvode, vilket innebär cirka 44 000 kronor i månaden och betalas av Stockholms stad.

Kutym i Stadshuset är att inte vara arvoderad förtroendevald samtidigt som du har en politisk anställning. Men Martin Westmont har fortsatt att plocka ut 50 000 kronor i månaden i lön som heltidsanställd borgarrådssekreterare, vilket liksom arvoderingen betalas med skattepengar. Sammanlagt har SD-ledamoten haft en månadslön på cirka 96 000 kronor före skatt sedan i juni, visar DN:s granskning.

Martin Westmont var den enda ordinarie ledamoten som satt hela SD:s mandatperiod i Stadshuset. Hans uppgift som borgarrådssekreterare var i praktiken att bereda ärenden åt sig själv.

DN har sökt Martin Westmont för en intervju, men han har valt att enbart svara via mejl:

”Jag har inte haft två löner, jag har haft ett arvode, vilket per definition är ekonomisk ersättning för tillfälligt arbete av intellektuellt slag, samt en lön som bottnar i en anställning.”

Det är inte formellt mot reglerna att göra som Westmont. Men det är heller inte så systemet är menat att användas, säger Karin Wanngård (S), oppositionsborgarråd.

– Absolut inte. Jag blir förbannad, men samtidigt inte förvånad. Sverigedemokraterna är ett parti som har lämnat anständigheten bakom sig. Det regelverk vi har bygger på demokratiska partier som arbetar transparent och redovisar gentemot väljarna. Här har vi ett odemokratiskt parti som inte drar sig för att göra saker i skymundan. Det är inte rimligt att ta ut både arvodering och borgarrådssekreterarlön.

Varför är det inte rimligt?

– Det handlar om att skilja på politiskt förtroendevalda och politiskt anställda. Borgarrådssekreterare tar fram underlag och ska säkerställa att det är korrekta underlag. Förtroendevalda företräder partiet utåt. Hos oss får man inte ens ha ett politiskt uppdrag som borgarrådssekreterare.

Karin Wanngård, som suttit i kommunfullmäktige sedan 1994, tycker att det kan vara dags att se över regelverken.

– Det är inte meningen att en person ska kunna roffa åt sig båda ersättningarna. Det är absolut inte tänkt så. Martin Westmont måste förstå att grundtanken är att det ska fördelas på minst två personer. Det får han stå till svars för inför sin fullmäktigegrupp och medlemmarna i sitt parti.

Martin Westmonts arvodering gällde fram till 15 oktober. Från och med då började i stället SD Stockholms nya gruppleadare, Peter Wallmark, ta ut 51,06 procent av heltidsarvoderingen. Enligt hans senaste anställningsavtal, undertecknat av arbetsgivaren Martin Westmont i oktober i år, är han också anställd som politisk sekreterare från den 16 oktober till och med december 2022. Anställningen är på heltid och ger honom 50 000 kronor i månaden.

DN har sökt Peter Wallmark och Sverigedemokraternas presstjänst för en kommentar.

Emma Bouvin
emma.bouvin@dn.se "

" Ledare: Ulf Kristersson blev den stora förloraren

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Riksdagen har röstat nej till Ulf Kristersson som statsminister i en högerregering. Det gjorde riksdagen rätt i. Sverigedemokraterna hade när som helst kunnat blåsa omkull en sådan ministär.

Kristersson har nu kraschat in i kaklet, som förlorare. Men regeringsfrågan återstår fortfarande att lösa och det är trots allt inte uteslutet att han skulle kunna revanschera sig i de kommande heaten. Så småningom kanske också Alliansen kan göra comeback som lag.

Det hänger mycket på hur Ulf Kristersson nu agerar som ledare för Moderaterna. Kan han förvandla bitterheten till konstruktiva försök att skapa så goda förutsättningar för "allianspolitik" som möjligt, oavsett vem som till sist blir statsminister? Kan han fylla igen de djupa sprickor som uppenbarligen finns i partiet? Kan han återskapa sin auktoritet?

Högern vill etablera bilden att det var Centern och Liberalerna, fegisarna och förrädarna, som hindrade borgerligheten från att göra anspråk på den makt som rätteligen tillkommer den.

Det är dubbel historieförfälskning. Sverigedemokraterna är inget borgerligt parti. Det finns därför ingen borgerlig majoritet i riksdagen. Och det är inte C och L utan Moderaterna och Kristdemokraterna som provocerat fram Alliansens sönderfall. De har gjort det genom sin iver

att gripa regeringsmakten till varje pris, ett pris som återkommande skulle justeras av SD.

Sydsvenskans kolumnist Per T Ohlsson påpekade i söndags att det finns ”ett slags poetisk rättvisa” i att Kristerssons försök att bilda en regering ”med stöd av ultrahögern” misslyckas just den 14 november. Samma datum 1918 bestämde sig den dåvarande högerens motståndare, den av Nils Edén ledda regeringskoalitionen av liberaler och socialdemokrater, för att driva igenom den allmänna och lika rösträtten.

Liberaler och socialdemokrater vann tillsammans kampen för demokratin. Segern innebar att den alliansen kunde upplösas. Det gemensamma ramverket var byggt. Men i dag måste 1918 års strider utkämpas på nytt. Den liberala demokratin utmanas och undermineras av auktoritära, nationalistiska och populistiska rörelser runt om i Europa. SD är det svenska uttrycket för denna antiliberala strömning.

Den moderata och kristdemokratiska ilskan över att inte få bilda en SD-beroende regering kan därför bara förklaras på tre sätt.

- 1) De förstår inte vilket slags parti Sverigedemokraterna är.
- 2) De förstår, men tycker att ändamålet (regeringsmakten) helgar medhjälparna.
- 3) De förstår vad SD står för och tycker inte att det är helt oaptitligt.
- 4) Ulf Kristersson å sin sida förstår mycket väl att SD är ett parti som han inte kan ”samarbeta, samtala, samverka, samregera med”. Det har han själv tydligt sagt och förklarat. Men han måste ha missat vad alla vuxna i rummet vet: Det som betyder något är inte vad man säger, utan vad man gör.

Kristersson har efter valet prioriterat sitt eget parti på principernas och därmed också Alliansens bekostnad. Han har kämpat för att hålla samman Moderaterna. Det är därför han låtit sig drivas ända fram till den hopplösa statsministeromröstningen av maktstrateger, gapiga sosseätare och skånska kommunalråd som öppet visat att de struntar i partiledarens förmaningar om att inte umgås med dåliga politiska kamrater.

Han blir inte statsminister. Men han är fortfarande partiledare. Dock för ett parti som trots hans ansträngningar riskerar att läcka åt alla håll. De SD-bedårade till SD. Kvarvarande Reinfeldt-liberaler till C och L. Det är lite synd om Ulf Kristersson.

DN 15/11 2018 "

”Inget extra till kommunerna i övergångsregeringens budget”

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181115

Övergångsregeringen har använt höstbudgeten 2018 som utgångspunkt för budgetförslaget för 2019. Utöver det har anslag – efter kontakt med M, C, V, KD och L – justerats enligt sex principer. Detta innebär bland annat att det permanenta tillskottet på 5 miljarder per år till kommunerna inte finns med, skriver Magdalena Andersson (S) och Per Bolund (MP).

Sverige styrs av en övergångsregering. Den 25 september röstade fler än hälften av de nyvalda ledamöterna nej på frågan om statsminister Stefan Löfven hade riksdagens stöd.

Sedan valet befinner sig Sverige i ett komplicerat politiskt läge. Staten behöver ändå en budget. En budgetproposition ska därför lämnas till riksdagen senast den 15 november. Det är nu för första gången en övergångsregerings ansvar att göra detta.

I vanliga fall brukar hösten innebära en rad budgetnyheter. Så har det inte varit i år. En budgetproposition har tagits fram samtidigt som regeringsbildningen har pågått. En central uppgift för detta budgetförslag är att ge en ny regering möjlighet att utforma sin egen finanspolitik.

Budgetarbetet har utgått från de bestämmelser som finns om budgetpropositionen. Det finns också riktlinjer för hur en

övergångsregering bör agera. Den ska hålla sig till löpande eller brådskande ärenden. Den bör inte lägga fram propositioner som är politiskt kontroversiella eller som har tydlig partipolitisk inriktning. Detta gäller även för budgetpropositionen. Riktlinjerna reviderades senast 2014 under den dåvarande moderatledda regeringen. De har använts av riksdagens konstitutionsutskott vid granskningar.

Om inte riksdagen skulle besluta om någon ny budget för staten före årsskiftet skulle årets budget gälla även för nästa år.

Övergångsregeringen har därför bedömt att förra höstens budgetbeslut för 2018 bör vara utgångspunkten för vårt budgetförslag för 2019.

Utöver denna utgångspunkt har sex principer utarbetats för budgetarbetet. Detta har skett med vägledning av gällande lagar och riktlinjer. Efter kontakt med Moderaterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna har regeringen bedömt att dessa principer kan accepteras av riksdagen. Anslag har därför justerats till följd av:

- 1 Ändrade ekonomiska prognoser och volymer (till exempel antal personer som omfattas) samt sedvanlig uppräknings till följd av ändrade priser och löner.
- 2 Beslutade lagar, avtal med mera.
- 3 Tidigare riksdagsbeslut om flyttar av verksamheter mellan utgiftsområden.
- 4 Vad som krävs för att nödvändiga samhällsfunktioner ska kunna upprätthållas, i de fall detta inte kan vänta till en framtida ändringsbudget.
- 5 Vad som krävs för fungerande fleråriga verksamheter.

6 Lagförslag som är politiskt okontroversiella, där det råder samsyn och där ett genomförande inte är möjligt efter årsskiftet.

De sedvanliga finansieringsprinciper som används i budgetarbetet i regeringskansliet har också tillämpats.

Resultatet av detta är att vissa verksamheter kommer att gynnas, andra missgynnas i förhållande till tidigare beräknade anslag. Tillämpningen av principerna innebär bland annat att budgetpropositionen innehåller förslag om höjda anslag för underhåll av väg och järnväg, höjda anslag för helårseffekten av den beslutade barnbidragshöjningen som trädde i kraft i mars 2018 och höjda anslag för Kustbevakningen.

Tillämpningen innebär också till exempel att det permanenta tillskott på 5 miljarder kronor per år till kommunsektorn som aviserades i budgetpropositionen för 2018 inte ingår. Detta kan en ny regering om den vill hantera efter årsskiftet.

Vår avsikt är att hantera en unik situation ansvarsfullt och bidra till en god praxis. Det som i dag överlämnas till riksdagen är knappast något partis idealbudget. Det är en avskalad budgetproposition som inte ger uttryck för en politisk vilja. Övergångsregeringen har strävat efter att ge en ny regering förutsättningar att göra sitt avtryck. Det är också detta som vi bedömer att riksdagen har efterfrågat. Därmed utgår vi från att den här budgeten kommer att genomgå större förändringar än vanligt under 2019.

Magdalena Andersson (S), finansminister
Per Bolund (MP), biträdande finansminister "

" Efter Lööfs nej – talmannen kan ta fram en joker

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Analys

Hittills har Annie Lööf sagt nej till både Löfven och Kristersson. Nu är Alliansen spräckt mitt itu och de val som återstår för C-ledaren är att samarbeta med Socialdemokraterna i någon form eller att förbereda sig för extraval.

De långsamma och resultatlösa regeringförhandlingarna i riksdagen har ännu inte rivit upp någon folkstorm. Men strax före lunch på onsdagen slöt en grupp unga demonstranter upp utanför riksdagshuset. "I Björklunds Sverige bestämmer Löfven", stod det på en röd banderoll. "Lita aldrig på en folkpartist" och "Hur många högerskor kan du äta, Annie Lööf?", stod det på två plakat.

En stämningsbild av det borgerliga samarbetet, sammankallad av det moderata ungdomsförbundets ordförande.

Tidigare på dagen hade en svartklädd Annie Lööf tillsammans med L, S, MP och V röstat emot moderatledaren Ulf Kristersson som statsminister.

Nu är Alliansen spräckt och skulden för det håller på att fördelas. Talmannen får streta vidare, ännu ett steg närmare ett extraval. Annie Lööf står i mitten av det politiska dramat, hon har mandat och makt att avgöra om landet ska få en ny regering i år eller inte.

Centern kommer tillsammans med Liberalerna (som inte har tillräckligt många mandat för att kunna avgöra regeringsfrågan) troligen att få börja med att köra den orealistiska idén om en Alliansen+MP-regering i botten, och sedan avskriva den. Alldeles för mycket talar mot den. Till skillnad från i Stockholms stadshus ger den inte majoritet och en stabil regering. M, KD och MP vägrar ingå samtidigt. Socialdemokraterna vill inte släppa fram den. Allians+MP-regeringen har fungerat som ett halmstrå för att i ord kunna hålla det borgerliga samarbetet vid liv.

När den grönbå idén är avförd står C och L inför ett vägval. Den första vägen är att börja diskutera ett regeringsunderlag bestående av C, L, MP och S. Det kan sluta med en regering med dessa fyra partier. En sådan förutsätter att de kan göra upp om vem som ska vara statsminister och att Annie Lööf sviker sitt löfte om att inte regera tillsammans med S. Det sista är inget litet Om.

Det kan också leda till en regering med bara S (alternativt med S, MP och L eller S och MP) med Centern som samarbetsparti i riksdagen. ”Vi ska inte stänga fler dörrar”, sade Annie Lööf i SVT:s Aktuellt i tisdags om att eventuellt släppa fram Löfven som statsminister. Hon understryker också att hon anser att det är dags att tala sakpolitik.

Om Centern inte vill inleda samarbete med sin gamla huvudmotståndare återstår den andra vägen: att förbereda sig för ett extraval. Det är inte sannolikt att Centern och Liberalerna skulle svälja sina brandtal mot auktoritär nationalism och hur en M+KD-regering blir beroende av SD och rösta fram Moderaternas Ulf Kristersson som statsminister i en sista valomgång i riksdagen.

Ett extraval innehåller stora risker, men också möjligheter för partier som vågar och vill. Liberalerna och Miljöpartiet har goda skäl att vara nervösa, eftersom de ligger nära riksdagsspärren. Men om Centern och Liberalerna ingick valteknisk samverkan skulle de tillsammans kunna undvika den risken.

Annie Lööfs inspiration från Frankrikes president Emmanuel Macron skulle kunna användas till att försöka göra henne till Jimmie Åkessons huvudmotståndare i ett extraval som med stor sannolikhet skulle handla om regeringsfrågan.

Ett kaxigt parti med god ekonomi kan se en möjlighet i det. Men också stora risker förstås, när Annie Lööf och Liberalernas Jan Björklund utmålas som det borgerliga samarbetets svikare.

Det finns en tredje möjlighet, en joker, något som talman Andreas Norlén antydde på torsdagens pressträff utan att vilja precisera. Grundlagen kräver inte att en statsminister ska vara partiledare eller ens riksdagsledamot. Det skulle kunna vara en prominent person i samhället som fick försöka ena de stridande viljorna. Det har förekommit långt tillbaka i den svenska riksdagshistorien.

Men det skulle förstås vara en stor nesa om talmannen skulle kalla in kavalleriet och undsätta partiledarna från ett extraval på det sättet.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

"Läsarnas frågor.

Det var stort intresse för chatten på dn.se där läsarna själva fick ställa frågor till Ewa Stenberg. Här är några av svaren.

”Olle”: Varför valde Sverigedemokraterna att rösta på Ulf Kristersson trots att de sagt att de bara skulle göra det om de får någonting tillbaka?

SD-ledaren Jimmie Åkesson ser ett samarbete med M och KD som ett delmål på väg till makten. Nu har två av Alliansens partier gått fram med en regering och de andra två borgerliga partierna C och L, som SD ogillar skarpt, röstar emot. Det är ett drömscenario för Åkesson. Han ser att en sådan regering blir beroende av SD:s röster i många omröstningar, och räknar med att det kommer att kunna ge inflytande trots det Ulf Kristersson sagt om att inte ge SD makt.

”Ingabetty”: Är ett möjligt alternativ Alliansen plus MP?

Det är osannolikt. Moderaterna och Kristdemokraterna vill inte regera med Miljöpartiet och MP vill inte regera med Moderaterna. Dessutom har Miljöpartiet för få riksdagsmandat för att kunna ge Alliansen och MP en stabil bas. De behöver stöd från Socialdemokraterna, som inte tänker ge det.

”Simon”: Allianspartiledarna hävdar fortfarande att Alliansen inte är död, vad kommer att krävas för att de ska hävda det?

Om de inte lyckas liva upp regeringssamarbetet igen under kommande talmansrundor så har jag svårt att se hur de ska kunna övertyga väljarna om att Alliansen lever. Den kan ju uppenbarligen inte bilda en regering nu, även om de sannolikt skulle kunna göra det med ett annat

valresultat. Det som pågår nu är skuldfördelning. När skulden för splittringen är fördelad kommer sannolikt de borgerliga partierna tala mindre om Alliansen än i dag.

”Johanna”: Hur stor är möjligheten att Annie blir statsminister om hon får sonderingsuppdraget?

Hon har en möjlighet, men den är inte stor. S är mer än tre gånger så stort som Centern och vill inte släppa ifrån sig statsministerposten. Partiet vill heller inte släppa fram en regering partiet inte ingår i. Men det finns inga regeringsalternativ som är enkla och bra. Om Annie Löf gör en strålande förhandling och S vill undvika ett extraval finns en liten möjlighet.

”Samu”: Förutom sondering och skarp statsministeromröstning, finns det något tredje alternativ som du kan tänka dig att talmannen har i tankarna?

Det finns en tredje möjlighet, men jag tror inte att partiledarna gillar den. Det är att be en person med stor trovärdighet och respekt som inte är partiledare att bilda en regering. Den möjligheten finns i alla fall i teorin. Grundlagen ställer inte krav på att statsministern måste vara riksdagsledamot eller partiledare. "

" Både M och MP nobbar Centerpartiets plan

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Centerns och Liberalernas nej till Ulf Kristersson som statsminister öppnar den djupaste sprickan i borgerligheten på 40 år. Annie Lööf hoppas fortfarande att en uppgörelse med miljöpartisterna ska rädda Alliansen. Men dörren slås igen av både MP och M.

De gröna och röda lamporna på tavlan i riksdagens plenisal gav ett obönhörligt besked. 195 nej, 154 ja. Samtliga 349 ledamöter röstade enligt respektive partilinje. Vilket innebär att det bland de 195 nej-rösterna fanns 31 centerpartister och 20 liberaler som satte stopp för moderatledarens ambitioner att erövra statsministerposten från Stefan Löfven (S). En bister Ulf Kristersson mötte pressen efter omröstningen.

– Det här är den allvarligaste krisen inom Alliansen under alla de år som jag har varit i politiken. Det är en unik händelse att allianspartier röstar emot en borgerlig statsministerkandidat. Det är det största som hänt i borgerlig politik på 40 år, sade Ulf Kristersson efter omröstningen.

Frågan är om det finns några möjligheter kvar för en borgerlig regering? C-ledaren Annie Lööf fortsätter att hävda det:

– Det här är en allvarsam dag men jag hoppas att vi kan samla ihop oss. Det här är ett nej till Sverigedemokraternas maktposition, men det

är ett ja till att fortsätta arbetet med att hitta en väg framåt. Den enda möjliga vägen för en alliansregering är att vi fortsätter de blocköverskridande samtalen.

Hon liksom Liberalernas Jan Björklund hoppas fortfarande på att Miljöpartiet ska kunna lockas över från de rödgröna. Det skulle visserligen inte ge en majoritet av mandaten i riksdagen men de två partiledarna argumenterar för att det ändå skulle bli den största konstellationen. Varför S skulle släppa fram en sådan alliansregering har de ännu inget svar på. S har dessutom kategoriskt avvisat sådana propåer.

Även de gröna språkrören har vid flera tillfällen avfärdat tanken på att sitta i en moderatledd regering. Att dörren till Annie Lööfs och Jan Björklunds regeringsförslag är stängd bekräftas av MP:s gruppleddare i riksdagen, Maria Ferm.

– Moderaterna har närmat sig Sverigedemokraterna på flera sätt och vi ser samarbeten mellan partierna på olika håll ute i landet. Det leder inte till en politik som värnar om klimat, miljö och öppenhet, säger Maria Ferm.

Antipatin mellan M och MP är ömsesidig. Ulf Kristersson tänker inte medverka till sonderingar som syftar till en regeringsbildning där Alliansen förlitar sig på MP och S.

– Jag är i gott sällskap när jag inte vill ställa upp på det alternativet, nämligen med Miljöpartiet, säger han.

Enligt Ulf Kristersson har Centern och Liberalerna genom sina nej-röster stängt dörren för den enda möjliga borgerliga regeringen.

– Jag ser inget annat alternativ just nu, säger M-ledaren.

Liberalernas Jan Björklund vägrar ändå ge upp hoppet om att få med sig Ulf Kristersson på en regeringslösning som omfattar både M och MP.

Förstår du att allmänheten kan uppfatta det som att du förnekar uppenbara fakta?

– Jag tror att det varierar mycket vad allmänheten uppfattar. Jag tror att de flesta vill att vi ska bilda en regering så småningom och jag tror att vi kan göra det inom en månad. Det magiska datumet är när budgetomröstningen ska ske, säger Jan Björklund.

Flera röster höjs nu för att Löf ska få nästa sonderingsuppdrag. Redan på torsdagen håller talmannen Andreas Norlén nya samtal med partiledarna i syfte att föra processen framåt. Liberalernas Jan Björklund kommer då att föra fram C-ledarens namn och Annie Lööf är själv öppen för att ta på sig ett sådant uppdrag.

– Det är talmannen som avgör det men jag är beredd att ta ansvar för att dyrka upp låsningar och hitta vägar framåt genom blocköverskridande samtal. Kan jag bidra till det så är jag redo att göra det, säger Annie Lööf.

MP:s Maria Ferm tror att Annie Lööf skulle kunna ha möjlighet att få igång samtal över blockgränsen och hon menar liksom C-ledaren att diskussionerna nu måste komma in på sakpolitiska frågor. Maria Ferm är dock tydlig med att för hennes parti är det inte aktuellt med samtal som syftar till att bana väg för en alliansregering.

– Vi skulle gärna diskutera med Centern, Liberalerna och Socialdemokraterna. Det bör både handla om sakpolitik och om vilka värderingar en ny regering ska vila på. Det rimliga är att Stefan Löfven är statsministerkandidaten, säger Ferm.

Talmannens nästa steg kan också bli en ny statsministeromröstning om Stefan Löfven (S). Socialdemokraternas gruppleadare Anders Ygeman är dock inte främmande för att Annie Lööf i stället får ett sonderingsuppdrag. Men han är tydlig med att S inte tänker bidra till en regering med en annan statsminister än Stefan Löfven.

– Oavsett vilket regeringsalternativ det handlar om så är det naturligt att det största partiet får statsministerposten, säger Anders Ygeman.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Björklund om hatet: Har inte upplevt något liknande

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Liberalernas partiledare Jan Björklund säger att han under sina 25 år i politiken aldrig tidigare upplevt samma nivå på hets- och hatkampanj från ”högerns svans” som nu. – Det är ett oerhört grovt tonläge, säger han.

I en historisk omröstning på onsdagsmorgonen röstade riksdagen nej till Ulf Kristersson som statsminister – med hjälp av två allianspartier, Centerpartiet och Liberalerna.

I sitt ideologiskt betonade anförande i plenisalen inför omröstningen talade Jan Björklund om den högernationalistiska våg som sveper över Europa, och sade att Sverigedemokraterna är en del av den.

– Om detta bara handlat om Kristersson skulle vi röstat ja, och också ingått i en sådan regering, sade han.

Björklund kommenterade även det öppna bråket mellan de olika falanger inom Alliansen som härjat de senaste veckorna. Till DN säger han att ”högerns svans” har bedrivit en hatkampanj som är värre än han någonsin tidigare upplevt inom svensk politik.

– Det är ett oerhört grovt tonläge och en hetskampanj. Det är inte etablerade partifunktionärer utan den svenska högerns svans, säger Björklund.

– Ulf Kristersson och Ebba Busch Thor har inget ansvar för att folk som sympatiserar med dem är aggressiva på det sättet. Vi partiledare gör nog vad vi kan för att hålla en god ton, trots att vi har skarpa - meningsskiljaktigheter.

Enligt Liberalerna har hets och hot kommit via sociala medier, mejl och brev. Men L vill inte svara på om man polisanmält något av hoten. Björklunds presschef, Elin Boberg, säger att man är ”i kontinuerlig kontakt med riksdagens säkerhetstjänst och Säpo kring - säkerhetsfrågorna för Jan Björklund”.

– Det här påverkar inte besluten men möjligen påverkar det bilden av politiken, och i längden kanske människors intresse för att engagera sig i politik.

Säkerhetspolisen säger till DN att man inte kommenterar enskilda ärenden.

Edgar Mannheimer
edgar.mannheimer@dn.se "

" Risk för höjd kommunalskatt när statliga pengar uteblir

DNTORS DAG 15 NOVEMBER 2018

Miljarder som skulle gå till kommunerna saknas i den budget som övergångsregeringen lägger fram på torsdagen. Följden kan bli skattehöjningar, varnar Annika Wallenskog, chefsekonom på Sveriges Kommuner och landsting. – Det är en besvärlig situation, säger hon.

Sverige leds sedan den 25 september av en övergångsregering, eftersom riksdagsmajoriteten har röstat ner Stefan Löfven (S). Försöken att bilda en ny regering är hittills fruktlösa. Sverige måste likafullt ha en statsbudget för 2019 och på torsdagen lägger finansminister Magdalena Andersson (S) fram sitt förslag.

En övergångsregering förväntas avhålla sig från partiskiljande politiska initiativ och endast hantera löpande ärenden. Finansministern har därför ålagt sig själv snäva budgetamar, utformade i dialog med såväl de borgerliga partierna som Vänsterpartiet. I princip innebär Magdalena Anderssons förslag att 2018 års budget förlängs ett år till, plus vissa uppräknings för pris- och löneökningar samt befolkningsförändringar.

Bland det som inte kommer med finns utlovade höjningar av de generella statsbidragen till kommunerna. Det ställer till stora problem, enligt Annika Wallenskog, chefsekonom på paraplyorganisationen Sveriges Kommuner och landsting.

– Konsekvensen blir att kommunerna måste gissa hur mycket pengar de kommer att få i slutänden, säger hon.

Riksdagen kan göra ändringar under behandlingen av budgetpropositionen som gör att kommunerna ändå får sina pengar. En ny regering kan också lägga en ändringsbudget för 2019 direkt efter årsskiftet. Men osäkerheten är ett problem och redan den 30 november måste kommuner och landsting fastställa hur hög skatten ska vara nästa år.

Kommunerna tolkar situationen på olika sätt, enligt Annika Wallenskog.

– På en del håll kan det bli höjda skatter, för att vara på den säkra sidan. Andra utgår ifrån att pengarna ändå kommer till slut men riskerar i stället att gå med underskott om de inte gör det, säger SKL:s chefsekonom.

Det är drygt fem miljarder av utlovade allmänna statsbidrag till kommunerna som uteblir när budgeten ligger kvar på 2018 års nivå. Det är i första hand utjämningsbidragen som berörs, som syftar till att skapa likvärdiga villkor i rika och fattiga kommuner. De utgifter som dominerar de kommunala budgetarna är skola, omsorg och sjukvård.

Men en effekt av övergångsbudgeten är också att riktade bidrag som skulle sänkas eller fasas ut blir kvar på oförändrad nivå. Hur stor nettoeffekten blir har finansdepartementet inte velat ge besked om i förväg men Annika Wallenskogs bedömning är att kommunerna hamnar på minus. Dessutom påpekar hon att det inte alls är säkert att man kan dra nytta av de riktade bidrag som blir kvar i stället för att sänkas eller avskaffas.

– För att få de riktade bidragen ska man uppfylla vissa krav och det har man kanske inte kunnat planera för. Och drar man i gång sådana verksamheter, för att få del av pengarna, finns ju risken att en ny regering plockar bort pengarna, säger Annika Wallenskog.

Situationen blir enligt henne särskilt besvärlig med tanke på att kommunerna redan innan stod inför stora utmaningar.

– Efter att ha varit i en högkonjunktur ser vi nu att antalet arbetade timmar inte längre ökar lika mycket. Samtidigt märker kommunerna av befolkningsförändringarna när 40-talisterna kommer upp i åren och behöver mer service, samtidigt som 90-talisterna föder fler barn, säger Annika Wallenskog.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Fakta. Utlovade miljarder tas inte med i budgeten

De allmänna statsbidragen till kommunerna skulle 2019 ha höjts från drygt 111 miljarder kronor till knappt 117, enligt budgetpropositionen för 2018. Den dominerande posten där är utjämningsbidrag som innebär en omfördelning från kommuner med stor skattekraft till dem med mindre. Höjningen finns inte med i övergångsbudgeten.

De generella statsbidragen står för 13 procent av kommunernas intäkter, de riktade för 9 procent.

Riksdagspartierna har på sig till den 30 november att lägga fram egna budgetförslag. Den 12 december ska riksdagen fatta beslut om 2019 års budget. DN "

" TV-avgiften slopas efter nyår

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Riksdagen har beslutat att ersätta nuvarande radio- och tv-avgift med en ny avgift, public service-avgiften. Det blir en skatt som ska tas ut av alla över 18 år med en beskattningsbar inkomst. Skatten blir en procent av den beskattningsbara inkomsten upp till ett tak. Taket för 2019 blir drygt 1 300 kronor per person och år. Personer med lägre inkomst får en reducerad avgift. Studenter utan inkomst slipper helt betala.

Riksdagen gör en ändring i regeringens förslag och det gäller sändningstillståndens längd. Förslaget var att den första tillståndsperioden skulle vara tio år och därefter åtta år. Riksdagen anser att den första perioden ska vara sex år i stället med start från 2020, något S, V och MP reserverar sig mot.

TT "

"Sverigedemokraternas konferens dyrast för skattebetalarna

DN TORSDAG 15 NOVEMBER 2018

Sverigedemokraterna i Stockholms stadshus åkte i september på konferens i skärgården för skattebetalarnas pengar. Summan – 114 000 kronor – är den högsta som något av kommunpartierna lagt på en konferens i år. Drygt 30 000 kronor gick till sena avbokningar och rum som inte utnyttjades.

I september efter valet åkte Sverigedemokraterna i Stockholms stadshus till Djurönäset i Stockholms skärgård på en helgkonferens. De valde det som Djurönäset själva kallar sitt "VIP-hotell", Seregården, som ligger precis intill havet.

"I Seregårdens ljusa och luftiga byggnad finns alla möjligheter för en genuint exklusiv konferens i skärgården", skriver Djurönäset på sin sajt.

Partiet har legat lågt med konferenser de senaste åren, detta sedan Aftonbladet 2016 avslöjade att tre ledamöter åkte på ett "lyxdygn" till Sandhamns seglarhotell och fick massage samt lärde sig blanda drinkar.

Men nu var det dags för en eftervalskonferens med den nya fullmäktigegruppen, enligt dokument DN har tagit del av. Syftet var "debattövningar, författa artiklar, motionsskrivning, interpellationer, lagarbete m.m. med den nyligen invalda kommunfullmäktigegruppen".

Enligt offerten skulle 20 personer delta, men slutfakturan på 114 085 kronor omfattar bara 14 enkelrum. Skattebetalarna fick däremot stå för sex sena avbokningar á 3 012 kronor styck, totalt 18 072 kronor. Sverigedemokraterna måste redovisa hur de använder skattepengar och är skyldiga att exempelvis meddela vilka som deltar på konferenser.

DN har fått en deltagarlista som innehåller 13 namn. En ledamots namn står med två gånger. Det saknas alltså två namn, men trots upprepade frågor och intervjuförfrågningar under flera veckors tid vägrar Sverigedemokraternas kanslichef Martin Westmont samt gruppledaren Peter Wallmark att lämna ut de saknade namnen.

"Eftersom du visar ett sådant intresse för oss utgår jag från att du har koll på vilka som utgör vår fullmäktigegrupp? 8 ordinarie och 4 ersättare = 12 + 2 personal = 14", skriver Peter Wallmark i ett sms. Fakturan visar tydligt att SD Stockholm har betalat för 14 personer och 6 "sena avbokningar". När DN ber om att få veta vilka personer som avbokade får vi inga svar.

"Ni har fått en fullständig lista på alla som deltog på konferensen. Att den består av 12 namn när det var bokad för 14 beror på två återbud", skriver Peter Wallmark.

De övriga två personerna som enligt SD inte deltog kostade fullt pris, totalt 13 632 kronor. De sex sena avbokningarna för drygt 18 000 kronor beror enligt Martin Westmont på att SD Stockholm bokade konferensen före valet. Man trodde helt enkelt att man skulle få fler än åtta mandat i Stadshuset. Totalt kostade alltså personer som inte dök upp skattebetalarna 31 704 kronor.

Sverigedemokraterna har i år spenderat överlägset mest pengar på konferens av samtliga partier i Stadshuset. Detta trots att de med sina åtta mandat är ett av de minsta partierna.

Vänsterpartiet har lagt 13 000 kronor totalt under året, bland annat för en halvdag för totalt 9 deltagare med frukost och kaffe på Zinkensdamms vandrarhem för drygt 4 000 kronor. De har också deltagit i en överläggning för stadsutvecklingspolitiker tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna och Feministiskt initiativ på Lidingö den 5–6 februari.

Näst mest, totalt cirka 53 000 kronor, har Miljöpartiet spenderat. Bland annat på en heldag på hotell Långholmen med fullmäktigegruppen för 20 000 kronor.

Socialdemokraternas konferenser har totalt kostat cirka 37 000 kronor. I detta ingår bland annat en dagkonferens på Ersta konferens och hotell för 9 personer och total kostnad på knappt 10 000 kronor.

Endagskonferensen på Rönneberga tillsammans med de rödgrönrosa står för Socialdemokraternas största konferensutgift.

Feministiskt initiativ har betalat totalt 3 000 kronor för en konferens under året.

Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte bokfört några utgifter för konferenser på sina partikanslier under året. Moderaterna hade en konferens i mars, till en kostnad av 6 000 kronor.

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se

Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se "

"Fakta. Så finansieras partierna i Stadshuset

Partierna i Stockholms stadshus får varje år partistöd och kanslistöd från Stockholms stad.

Kanslistöd avser främst arvoden till förtroendevalda, omkostnader i den politiska organisationen och viss representation.

Partistödet är formellt till för att partiet ska kunna "förankra sig" bland de kommunala väljarna.

I Stockholm betalade invånarna förra året 45 kronor per person i kommunalt partistöd, enligt en sammanställning från nyhetsbyrån Siren.

Partierna får olika mycket pengar beroende på storlek. Partistödet 2018 är 520 000 kronor per parti, samt 373 000 per mandat i fullmäktige. "

" Nu får Annie Lööf gå en match mot sig själv

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Analys

Det finns ingen person som det är hårdare press på i svensk politik än Annie Lööf (C). Hon kritiseras från både höger och vänster för att omöjliggöra en ny regering. Nu har hon själv fått talmannens uppdrag att sondera. Den viktigaste personen hon har att övertala är sig själv, eftersom det är Centern som har knutit den hårdaste knuten.

Det här skulle vara Centerledarens stora dag. Hennes parti fick 8,61 procent i valet, nu ska hon sondera för en ny regering på uppdrag av riksdagens talman. Hon utesluter inte att själv bli statsminister, även om hon inte aspirerar på det.

Innan Lööf intog podiet i riksdagens pressrum hade sex av de andra partiledarna sagt sitt. Vissa var långt ifrån milda:

Kristdemokraternas Ebba Busch Thor anklagade C och L för imagefixering och för att göda populism.

Vänsterpartiets Jonas Sjöstedt föreslog att ett extraval ska uppkallas efter Annie Lööf, eftersom det är hennes många nej som driver fram det.

Tar Annie Lööf sitt uppdrag på allvar riskerar hon att också bli sin egen fiende. Centerns löften är nämligen oförenliga i det nya politiska landskapet.

C har lovat att inte göra sig beroende av Sverigedemokraterna eller att ge partiet inflytande, att rösta bort Stefan Löfven som statsminister, att Moderaternas Ulf Kristersson är partiets statsministerkandidat och att Alliansen ska hålla ihop.

Men det går inte att få Socialdemokraterna som stöd till en allians-regering, vilket har varit Annie Lööfs sätt att lösa ekvationen. Och det kommer inte att gå även om Miljöpartiet skulle tas in i samarbetet, alldeles oaktat att också M, KD och MP är emot det.

Centerpartiet är centralt för regeringsbildningen med sina riksdagsmandat och sin mittenposition. Partiet har självt slagit knut på processen genom en serie av oförenliga, alternativt ogenomförbara, löften.

Men Centern har tvingats börja prioritera. Löftet att inte ge SD inflytande visade sig vara viktigare än att göra Ulf Kristersson till statsminister. Om Annie Lööf ska medverka till en regering där SD inte har inflytande måste hon välja bort ett löfte till.

Annie Lööf kan i så fall släppa fram en S-regering i någon form, med eller utan MP och L. Vill Centerpartiet hellre ingå i en C, L, MP och S-regering går det (om nu Liberalerna också vill det). I det första fallet sviks löftet att hålla ihop Alliansen och verka för att Ulf Kristersson ska bli statsminister. I det andra fallet riskerar hon att dessutom få äta upp sin högra sko, eftersom hon 2013 lovade att hellre göra det än att bli ett stödhjul åt Socialdemokraterna.

Ett tredje alternativ är att svika löftet (och svälja stolta deklARATIONER) om att inte göra sig beroende av SD, och göra helt om i en ny statsministeromröstning om Ulf Kristersson.

Nu ska Centerledaren diskutera näringsliv, skola, rättsstat, miljö, sjukvård och andra sakområden med S, MP, L, M och KD. Hon säger att hon ska utgå från Alliansens reformkatalog.

Både M och S talar ofta om vikten av breda sakpolitiska uppgörelser. Men hur bra sakdiskussionerna än går vet alla att regeringsbildningen förblir lika svår om C håller fast vid alla sina motstridiga mål.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

" Knäckfrågorna för C-ledaren

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Såväl Socialdemokraterna som allianspartierna pekade inför valet ut en rad områden där det skulle behövas långsiktiga reformer med stöd över blockgränsen. DN listar åtta områden som sannolikt kommer upp under Annie Lööfs sondering.

Europeiska unionen

Här råder samsyn

Såväl S som allianspartierna månar om EU-medlemskapet. Samtliga vill se en EU-gemensam lösning på migrationskrisen. Alla fem partierna har ett intresse av att hålla de EU-negativa partierna V och SD utanför.

Här råder konflikt

Den stora skiljelinjen finns inte mellan S och Alliansen utan mellan L och övriga. L vill se en starkare politisk union, att Sverige går med i euron och att EU får utökad beskattningsrätt.

Bostäderna

Här råder samsyn

Förenklade byggregler för billigare och snabbare bostadsbyggande finns det enighet om. S delar numera Alliansens uppfattning att strandskyddet behöver luckras upp för att frigöra attraktiv mark.

Här råder konflikt

L, M och KD är skeptiska till det amorteringskrav på bolån som de rödgröna har infört. S försvarar regleringen av hyrorna som de -

borgerliga vill luckra upp. Alliansen vill avskaffa de rödgrönas byggsubventioner.

Pensionerna

Här råder samsyn

Det finns redan en fungerande mekanism för att hantera frågorna, den blocköverskridande pensionsgruppen där numera även MP ingår.

Gruppen lade förra året fram ett omfattande förslag om höjd pensionsålder och en uppstramning av premiepensionssystemet. Alla vill på sikt ta bort skatteskillnaden mellan förvärvsarbetande och pensionärer.

Här råder konflikt

Det finns skilda uppfattningar hur snabbt pensionärernas ekonomi kan förbättras med hänsyn till statsfinanserna.

Försvar och säkerhet

Här råder samsyn

Enigheten är bred om att försvaret ska rustas upp. S och Alliansen har en likartad syn på Ryssland. Alla är också ense om att stärka både civil- och cyberförsvaret liksom motståndskraften när det gäller påverkansoperationer.

Här råder konflikt

Den stora stridsfrågan är Nato. De borgerliga vill att Sverige ska bli medlem medan S och MP vill stanna vid ett samarbete.

Migration

Här råder samsyn

Samtliga är överens om att det behövs en långsiktig och hållbar migrationspolitik, helst med stöd över blockgränsen.

Här råder konflikt

S, M och SD står för en stram migrationspolitik medan övriga vill ha lättnader jämfört med hur det ser ut i dag. Synen på familjeåterförening är en konfliktfråga där C, L, MP, KD och V vill tillåta det medan övriga vill vara restriktiva.

Skatter

Här råder samsyn

Flera partier slåss för större inslag av grön skatteväxling, det vill säga höja skatterna på utsläpp och sänka skatten på inkomster och företagande. Även inom bostadsbeskattningen finns en samsyn i flera frågor, som avtrappning av ränteavdraget.

Här råder konflikt

S byggde sin valrörelse på att varna för de borgerliga partiernas skattesänkningar. De borgerliga varnar i sin tur för att S skattepolitik leder till lägre tillväxt och högre arbetslöshet.

Landsbygden

Här råder samsyn

Alla partier tar numera landsbygdens problem på större allvar. Samtliga partier satt med i den landsbygdskommitté som förra året lade fram 75 reformförslag.

Här råder konflikt

Landsbygdsfrågorna hänger ihop med andra områdena där S och Alliansen har helt olika syn. Alliansen anser att de rödgrönas skatte- och företagarpolitik är den främsta hämskon på landsbygden.

Infrastruktur

Här råder samsyn

Behoven av att rusta upp järnvägen skriver alla under på. I det klimatpolitiska ramverket finns mål för minskade utsläpp från transporter som alla partier utom SD ställt sig bakom.

Här råder konflikt

Om MP ska ingå i en överenskommelse finns konfliktytor när det gäller flygskatten med mera. Splittring råder också kring det största infrastrukturprojektet på 150 år: banorna för höghastighetståg.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Sonderingen inleds i motvind från båda håll

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Annie Lööf har satt stopp för både Stefan Löfven och Ulf Kristersson. Nu får hon själv ansvar för att dyrka upp låsningarna. Men hennes planer möter motstånd både till höger och vänster.

Dagen efter att Ulf Kristersson (M) hade röstats ner som statsministerkandidat satt samtliga åtta partiledare i samtal med talmannen Andreas Norlén. Efter hand som de kom ut från hans rum blev bilden allt tydligare: Det fanns ett brett stöd för att ge nästa sonderingsuppdrag till Centerledaren Annie Lööf.

Det blev också den slutsats som talmannen drog.

– Jag har gett henne uppdraget att sondera förutsättningarna för en regering som tolereras av riksdagen, säger Andreas Norlén.

Annie Lööf har en vecka på sig, med möjlighet till förlängning om det tycks fruktbart. Uppdraget skiljer sig från de som har givits till Ulf Kristersson och Stefan Löfven, betonar talmannen. De två sonderingspersonerna har ålagts att försöka bilda en regering. Annie Lööf ska bara se vilka förutsättningar det finns för att få en ny regering på plats.

Det innebär att hon inte själv i första hand är statsministerkandidat. Och det är enligt henne själva poängen med uppdraget.

– Min förhoppning är att om man börjar på ett annat sätt, med fokus på det sakpolitiska innehållet, så kan man dyrka upp en del lösningar.

Genom att en annan person än de givna statsministerkandidaterna tar sig an uppdraget så kan spelplanen förändras, säger Annie Lööf.

Hon hävdar att varken Ulf Kristersson eller Stefan Löfven har gjort tillräckligt för att få till stånd djupgående samtal om sakpolitik när de var sonderingspersoner. På pressträffen efter att hon fått uppdraget ville Annie Lööf inte gå närmare in på vilka sakfrågor hon vill få i gång förhandlingar om. Hon nämnde dock näringsliv, rättsstaten, skola, vård och miljö.

Såväl Alliansen som Socialdemokraterna har sedan tidigare pekat ut en rad områden där det krävs blocköverskridande överenskommelser (se artikel här intill). Det handlar bland annat om migration, bostäder och ett nytt skattesystem.

– Jag kommer framför allt att diskutera utifrån Alliansens reformagenda, med de sex partier som finns mellan ytterligheterna Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, säger Annie Lööf.

Det finns en paradox redan i utgångspunkten för hennes sonderingar. Hon har blivit utsedd som sonderingsperson i egenskap av Centerledare. Moderaterna har sagt nej till att låta henne sondera som representant för hela Alliansen. Samtidigt är det en regeringsbildning där hela Alliansen håller ihop som Annie Lööf är ute efter.

Moderaternas nej bottnar i att de inte är intresserade av Centerledarens huvudalternativ, en regering byggd på Alliansen i samverkan med

Miljöpartiet. Ulf Kristersson motsätter sig dock inte det uppdrag som talmannen nu har gett henne.

– Det är viktigt att processen går framåt. Det är bra att Annie Lööf nu får chansen att sondera, säger Ulf Kristersson i en skriftlig kommentar till DN.

Centerledarens idé om en alliansregering som är förankrad på andra sidan blockgränsen möter kompakt motstånd även från rödgrönt håll. Stefan Löfven (S) välkomnar att hon fått uppdraget men avfärdar tanken att han skulle hjälpa fram en moderatledd regering.

– Jag tror att de flesta tycker att det är naturligt att är man det största partiet, då har man statsministerposten. Och vi vet alla att Moderaterna liksom vi anser att en bred samlingsregering, det är inte vad Sverige behöver i den situation vi är i nu, säger Stefan Löfven.

Däremot välkomnar han Annie Lööfs ansats att börja i sakpolitiken. – Jag tror att det kan vara rätt sätt. Sedan får vi se vad det leder till, – säger Stefan Löfven.

Miljöpartiets språkrör är av samma uppfattning. De pekar särskilt på en grön skatteväxling som en fråga de gärna diskuterar med Annie Lööf. Men när det kommer till vilken koalition som bör byggas säger de nej till att gå ihop med de fyra borgerliga partierna. MP vill ha en mittenregering bestående av S, MP, C och L.

– Vi kan inte tänka oss att sitta i en regering som Moderaterna leder, säger Isabella Lövin.

Hon avfärdar därmed det oavvisliga villkor som Ulf Kristersson har ställt upp för att delta i en regeringsbildning.

Även om Annie Lööfs uppdrag har ett annat syfte utesluter talmannen Andreas Norlén inte att hon kan bli föreslagen som statsminister längre fram i processen.

Centerledaren själv stänger inte dörren för den möjligheten.
– I sonderingsuppdraget ligger ju också att ta på sig ansvaret som statsminister. Jag är beredd att ta på mig ett sådant uppdrag men det är inte därför jag tar mig an sonderingen, säger Annie Lööf.

Hennes förutsättningar att kunna föra förtroendefulla samtal med KD-ledaren framstår inte som helt enkla, efter att Ebba Busch Thor på torsdagen gått till hårt angrepp mot både C och L. Hon anklagade dem för att syssla med ”positionerande” och ”spel” genom sina ställningstaganden mot SD.

– Imagefixeringen förlamar partier så att de inte röstar för sin egen statsministerkandidat, sade Ebba Busch Thor på en pressträff.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Det händer nu.

Den 22 november ska Centerledaren Annie Lööf rapportera till talmannen Andreas Norlén om hur det går med sonderingsuppdraget. Har hon en bra motivering kan hon få mer tid.

Den 30 november är sista dagen för riksdagspartierna att lägga fram sina budgetmotioner. Moderaterna kommer att göra det och såväl KD som SD har öppnat för att stödja deras förslag.

Den 12 december fattar riksdagen beslut om 2019 års budget. Övergångsregeringens förslag faller om M-motionen får större stöd. Det hänger på hur C och L agerar, vilket de ännu inte har meddelat. Hittills har riksdagen bara röstat en gång om ett statsministerförslag. Då blev det nej till Ulf Kristersson (M). Talmannen har tre försök till på sig. Faller även det fjärde förslaget ska extraval utlysas. "

"Johan Schück: Övergångsbudget bäddar för ny realism"

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

Övergångsbudgeten lämnar fältet fritt för nästa regering att forma sin politik. Men det finns ändå hinder på vägen. Jämfört med före valet ser de ekonomiska utsikterna inte längre lika ljusa ut.

Den avgående S-MP-regeringen gör sin plikt genom att lägga fram en övergångsbudget som ingen egentligen tror på. Den blir ett icke-politiskt räknestycke över något som inte ska genomföras. "

"Anna Kinberg Batra: "Jag har funderat mycket på om jag var naiv"

DN FREDAG 16 NOVEMBER 2018

"Nu bryter Anna Kinberg Batra tystnaden om spelet som blev hennes fall som partiledare. I en ny bok berättar hon hur moderater i Stockholm agerade. – Det finns olika grupper i partiet som ägnar sig främst åt makten, säger hon i en stor intervju med DN:s Karin Eriksson och Eva Tedesjö.

Låt oss börja med den smutsiga byken.

Alltså på riktigt.

Det var i början av juni 2017, och Anna Kinberg Batra hade precis störtat hem från USA:s västkust för att avvärja ett kuppförsök. Hon hade hållit pressträff och berättat om en rockad i partiledningen. Sedan hade hon åkt hem till Nacka för att packa upp och ta hand om tvätt. En ringsignal. Öväntat.

Hon undrade om det hade hänt något allvarligt. Och det hade det kanske – med hennes parti.

Det var en yngre riksdagsledamot som ringde. Han hade ett erbjudande till sin partiordförande. Han ville köpslå om lojalitet.

○ ○ ○

Det har gått nästan ett och ett halvt år sedan telefonsamtalet vid tvätthögen, när Anna Kinberg Batra och hennes skönlockiga hund Bodil släntrar in i en hotellobby nära Danvikstull. En hållpunkt på

vägen mellan hemmet i Nacka och maktens korridorer i Stockholms innerstad.

Från den 15 januari 2015 till den 25 augusti 2017 var hon Moderaternas partiledare och Alliansens statsministerkandidat. Nu har hon funderat, och skrivit boken ”Inifrån” om sina erfarenheter.

— Det tog ett tag att landa. Det gick stegvis, med enorma känslomässiga berg- och dalbanor, säger hon, i den första stora intervjun inför boklanseringen.

Hon låter som hon brukar, nästan lite knastrig på rösten. Men budskapet framförs utan den där påtagliga anspänningen eller omständligheten som präglade våra möten under framför allt början av partiledartiden.

Om hon skulle nått fram i valrörelsen, det får hon aldrig veta. Hon fick avgå i förtid, efter intern kritik.

— Det som överraskade var att det interna motståndet kunde vara så starkt. Jag har funderat mycket på om jag var naiv som trodde att jag skulle få fyra år på mig. Men, nej, jag tycker inte det. Det lär ha hänt 1907 att någon dog och därför inte fick möta väljarna, men annars var detta något nytt.

Hon var inte oförberedd på kritik. Hennes företrädare hade också fått ta debatter i början. Men kanske underskattade hon djupet och bredden i missnöjet, för att hon var så van vid att möta motstånd internt. Hon drillades hårt under åren som moderat gruppleadare och finanspolitisk talesperson i riksdagen.

— Jag hade ju ägnat fyra år av mitt liv åt att låta alla bli arga på mig och försöka få allt att funka, och var rätt bra på det, säger hon. Men något var annorlunda i Moderaterna. Plötsligt var det okej att kritisera partiledaren offentligt, till och med i stora artiklar på DN Debatt.

— Det gjorde vi inte alls förut, om man inte möjligen hade förlorat valet. Men det kom redan första året, och det kom även när det gick ganska bra. Det var några stycken som klagade hela tiden. Antingen för att underminera eller för att de systematiskt ägnade sig åt sig själva och att bygga sina egna plattformar.

Otålighet, säger Anna Kinberg. Det är otåligheten i vår tid som hon skildrar.

○ ○ ○

”Inifrån” är ingen bred självbiografi. Det är en bok om att vara Moderaternas första kvinnliga partiledare, i en tid när hela det politiska landskapet förändras, och medielogiken med det. När tempot skruvas upp och planer kastas om hela tiden. Det är en bok om problemen med att hålla ihop, när nya konfliktdimensioner plötsligt skapar sprickor i partier och allianser.

Anna Kinberg Batra värjer inte för att peka ut kritiker eller motståndare i några fall, men berättar framför allt om sina egna överväganden, och om den övergripande maktkampen i ett parti som inte mår bra.

— Det var väldigt, väldigt många moderatsympatisörer som aldrig reste sig efter 2014. Vi var alla besvikna över att vi hade förlorat valet, men några valde att sitta kvar utanför och bredvid och klaga, säger hon.

När hon engagerade sig politiskt på 80-talet uppfattade hon Moderata ungdomsförbundet som en frihetsrörelse.

– Vi ville regera landet, men vi visste inte om det gick. Vi var alltid i opposition. Det stod så på våra valaffischer, till och med när Carl Bildt var statsminister.

När hon själv tog över partiledarskapet, hade Moderaterna precis tillbringat åtta år i regeringsställning. En ny generation hade fostrats i att partiet styrde och ställde. De förenades med tunga kommunalråd som var vana vid inflytande.

En gång i tiden hade ungdomspolitikern Anna Kinberg retat moderater ute i landet med ett skämt om att ”stockholmare var smartare än lantisar”. Nu var det i Stockholmsområdet som missnöjet bredde ut sig. Och det var svårt att nå fram till kritikerna.

”De berättade aldrig hur de hade velat ändra politik eller strategi – tvärtom höll de oftast med mig”, skriver hon i ”Inifrån”.

– Det finns olika grupper i partiet som ägnar sig främst åt makten. De lanserar inte andra politiska agendor.

○ ○ ○

Till sist hamnade hon vid smutstvätten. Då hade hon tillbringat nästan tre år i den politiska torktummlaren.

Även kritiker brukar medge att Anna Kinberg Batra hade en tuff start hösten 2014. Hon fick hantera funderingarna om att kandidera samtidigt som hon rattade partiet som gruppledare i riksdagen, efter en svidande valförlust. I början av december skakades Sverige av en budgetkris, och hot om extra val.

– Jag tror inte att någon har fått partiledarfrågan i ett optimalt läge där allt är toppen och bordet ligger helt avdukat. Men visst fick min företrädare en bättre start än vad jag fick. Det blev lite ”kan du ta hand om det här, för vi sticker nu”, säger hon.

Fredrik Reinfeldt hade försvunnit från offentligheten direkt efter valnatten, och uppmanade Anna Kinberg Batra att ta ledningens möten med medierna.

Maken David Batra undrade: ”Fattar du inte att han dubbar dig?”

– Det var nog till min nackdel. Jag hade haft en starkare start om jag hade stått friare från den förra ledningen. Men jag hade ju jobbat med Reinfeldt och Borg i flera, flera år. Jag tror inte att det hade tagits på något väldigt stort allvar om jag hade kastat allt över bord direkt efter valet, säger hon.

Den 27 december stod hon sida vid sida med statsminister Stefan Löfven (S) och presenterade decemberöverenskommelsen om regler för minoritetsstyre. Den byggde på Fredrik Reinfeldts principer om att låta största block regera. Men den väckte vrede i Moderaterna, precis före det formella ledarskiftet.

– Den samlade besvikelsen, först efter valet och sedan på decemberöverenskommelsen, den fick jag ta, säger hon. Så varför var det du och inte Fredrik Reinfeldt som stod där på pressträffen om Decemberöverenskommelsen?

– Vid det laget var jag föreslagen som partiledare och skulle tillträda och få leva med effekterna. Men det är klart att det skadade. Det var inte jätteskönt att stå där.

Decemberöverenskommelsen var bara början. Sedan kom flyktingkrisen, terrorattentaten, det skärpta tonläget från Ryssland, Brexit, Donald Trump.

– Hela det politiska landskapet förflyttades. Och att under den tiden försöka få ordning på ett parti vars storhetstid har fallit och slutat... Jag förstod redan från början att det inte skulle bli enkelt och sedan blev det ännu mer dramatiskt än jag hade trott.

○ ○ ○

Regeringsfrågan kom att prägla Anna Kinberg Batras partiledartid, från den första dagen till den sista. Den hänger tungt över hennes efterträdare.

Det var inte meningen, men ”Inifrån” lanseras samma vecka som Ulf Kristersson ratats av riksdagen som statsminister. Sverige saknar regering, mer än två månader efter riksdagsvalet.

– Det var alltså inte bara mitt fel att det blev komplicerat, konstaterar Anna Kinberg Batra.

Det var den 19 januari 2017 som hon meddelade att Moderaterna ville försöka fälla regeringen Löfvens ekonomiska politik genom att lägga en gemensam alliansbudget. Hon hävde också samtalsförbudet med Sverigedemokraterna.

– Utspelet kom för tidigt i förhållande till vad opinionen tålde. Dessutom blev det ett väldigt tolkande. Jag påstod aldrig att jag ville inleda ett samarbete eller börja regera med Sverigedemokraterna. Men det fanns politiska motståndare som ville ha en sådan bild. Och sedan tappade kritiken alla proportioner, säger hon.

Om och om igen anklagades Anna Kinberg Batra för att säga en sak och mena en annan.

– Förr var det så att när partiledaren talade, så följde alla det och hänvisade till det. Dit kom jag nästan aldrig. Det var ett väldigt problematiserande hela tiden. Även i förhandlingar ganska högt upp. En förklaring var att folk drog åt olika håll, i Moderaterna, och i Alliansen.

– Det är svårt att hålla ihop ett sådant parti i de här tiderna. Rörelsen fortsatte absolut på sina håll, några ville åt det ena hållet och några åt det andra, och så gick man och sa det i medierna. Och det gjorde bilden otydlig. Och så fick jag kritik för att vara otydlig.

○ ○ ○

”En del handlar om kön”, skriver Anna Kinberg Batra i ”Inifrån”. Hon jämför kritiken mot utspel i regeringsfrågan från ledarskribenterna Alice Teodorescu och PM Nilsson samt från företagsledarna Antonia Ax:son Johnson och Rune Andersson. Samma budskap, olika reaktioner.

– När en man agerar kraftfullt så är det positivt och när en kvinna agerar kraftfullt så blir det negativt. Det är precis när jag agerar kraftfullt och går till höger, det vill säga uppfyller kraven för att vara en handlingskraftig högerledare, som jag får en helt annan kritik i medierna än vad män i motsvarande situation får.

Som nyvald valde Anna Kinberg Batra ofta att vifta undan frågor om makt och kvinnlighet.

– Då skulle jag ju reducera mig själv till kön och det ville jag absolut inte göra.

Nu berättar hon öppet om hur det kändes att ständigt få frågor om sin make, eller kommentarer om sitt utseende. Hon konstaterar att hon under en lång karriär fått vänja sig vid att det som hon säger tas på allvar, när en man kommer och säger samma sak.

– Det är väldigt tröttsamt. Det tar tid och kraft att göra sin stämma hörd.

Det finns ju exempel på kvinnliga partiledare som lyckats. Maria Wetterstrand och Gudrun Schyman är två exempel som förts fram. Vad gjorde de som inte du gjorde?

– De var inte statsministerkandidater. Det händer något annat när man tävlar om att vara nummer ett, i frågor som ekonomi och utrikespolitik. Då är det inte gulligt längre.

○ ○ ○

Några frågor infinner sig under läsningen av ”Inifrån”. En av dem gäller Anna Kinberg Batras ansvar för tonläget i politiken. Hon var måltavla. Men hon var också högsta ledaren för ett parti som efter valet 2014 valde att gå på offensiven i sociala medier.

— Vi lät ju under mitt första år som partiledare ett litet gäng köra ganska fritt och utan så mycket styrning. Jag tycker att det var viktigt att använda sociala medier själv och viktigt att uppmuntra andra partivänner att vara aktiva där. Men det gick överstyr och då bytte jag ut dem.

Det sägs om till exempel riksdagsledamoten Hanif Bali att Moderaterna har nytta av att någon håller ett så högt tonläge?

— Det är i grunden sunt att ge sig ut i den offentliga debatten och våga få kritik. Men om folk blir rasande och känner sig kränkta varje dag... Det är onödigt att hamna där i tonläge.

Anna Kinberg Batra konstaterar att Twitter ändrade sina algoritmer under hennes partiledartid.

— Nu premieras just det starkaste känslomässiga engagemanget. Och det gynnar förstås högre tonläge och ökad polarisering. Och det i sig blir ju skadligt, det hackar sönder det offentliga samtalet, och skrämmer dem som inte redan har pansarplåt på näsan.

”Inifrån” ger ingen insmickrande bild av tillvaron för en toppolitiker. På flera ställen beskriver Anna Kinberg Batra hur hon ställs till svars för andra personers misstag eller kovändningar.

Hur ser du på risken för att framstå som bitter?

– Jag är väldigt trygg i att jag inte har någon bitterhet i mig som person över huvud taget. Ibland kunde jag väl tycka att det var lite orättvist när man kämpar på och inte uppfattas som man vill och trycket är ganska hårt och otåligt. Men mitt svar på det för egen del har aldrig varit bitterhet och kommer aldrig att bli det.

Vad i kritiken mot dig tycker du själv var mest rimligt?

– Det mesta var väl lite otåligt. Men visst är det så att det är avsändarens fel om budskapet inte når fram. Om man återkommande, nästan veckovis och dagligen får höra att det inte finns någon berättelse, då är något fel. Vi lyckades inte med kommunikationen.

I vilken mån finns det en risk att du skrämmer bort folk från politiken med den här boken?

— Det har jag tänkt på. Jag skrev faktiskt olika varianter på ett gladare slutkapitel som blev mer en uppmaning till politiskt engagemang, fast det passade ändå inte i den här boken. Men jag måste verkligen säga att jag aldrig har ångrat att jag tog chansen. Jag har med mig hemifrån sedan jag var barn att man inte bara får sitta och gnälla. Om man har åsikter och möjligheter att göra något, då ska man minsann göra det.

○ ○ ○

Man får inte sitta och gnälla, och ändå gnällde folk i partiet. Till slut stod Anna Kinberg Batra där, bokstavligen, vid smutstvätten. Det var den moderata riksdagsledamoten Niklas Wykman som ringde. Han hade tidigt kritiserat Anna Kinberg Batra offentligt.

Hon berättar i ”Inifrån” hur han ringde för att diskutera hur hon skulle få hans och kanske hans anhängares stöd.

Hon tackade nej till hans förslag. Mest för att hon ogillar hot.
— Jag glömmer det aldrig, säger hon om samtalet.

Under den sista sommaren kunde hon känna hur tystnaden bredde ut sig i partiledningen.

— Det var några stycken som systematiskt och på ett pärlband krävde min avgång. Då hade man behövt att hela ledningen och några till var ute försvarade en, säger hon.

Hur skötte sig Elisabeth Svantesson och Ulf Kristersson i detta?

— Det är ganska lätt att ta reda på vilka som var offentligt aktiva och inte.

Nu frågar jag dig.

— Då svarar jag så. Alla får bära ansvar för sina handlingar och icke-handlingar. Att vara tyst kan ju faktiskt få effekt också.

Det blev ”lantisarna” som försvarade dig. Kan vi säga så?

— Det där ordet har jag inte använt på tjugo år. Men ”landet” i alla fall. Det var lite roligt med skåningarna och västgötarna och norrbottningarna. I Stockholm finns mycket makt samlad, makt som riskerar att gå förlorad. Jag tror att det var en drivkraft för mycket oro i partiet.

Till slut blev kritiken för stark och hon fick avgå. Några månader senare vaknade hon en morgon och mårde dåligt. Ambulans till sjukhuset. En stressreaktion.

— Hela 2017 var ju strängt taget strid varje dag hela tiden. Det kändes längre och djupare än vad jag kanske hade trott, berättar hon. Sedan kollapsen har hon främst ägnat sig åt arbetet med boken. Vad hon ska göra resten av livet, det återstår att se.

— Men det verkar vara rätt segt virke i min familj. Min mormor blev över 90. Gammelmormor blev 103. Jag har inte fyllt 50. Något ska jag väl hitta på, där jag kan göra skillnad.

○ ○ ○

Kanske var det fel av oss i medierna att ställa så många frågor om David Batra. Kanske var det ändå rätt.

En gång under intervjun får Anna Kinberg Batra tårar i ögonen. Det är när jag säger att ”Inifrån” på några ställen är en rätt romantisk bok.

— Nu blir jag helt röd, säger hon.

David Batra fanns där för henne under kriserna. Även när han i all hast fick skriva om manuset till "Elefanten i rummet", föreställningen som skulle handla om hans liv som make till en statsministerkandidat, när hon avgick strax före premiären.

Det blev succé i alla fall.

— Han reser runt i hela landet och är så kärleksfull och publiken tycker så mycket om det. Det är roligt för mig också, säger hon. Det händer någon enstaka gång att hon är hemlig gäst på slutet av "Elefanten i rummet". Publiken tjuvar av förtjusning, när hon med knastertorr stämma levererar några rätt saftiga skämt.

— Det är överväldigande. Fantastiskt.

Men det finns också ett vemod i hela situationen. Att du får folkets kärlek nu, på något konstigt sätt.

— Mmm. Det är ju ingen som får det som partiledare. Inte de första åren i alla fall.

Karin Eriksson "

"Fakta. Anna Kinberg Batra

Född: 1 april 1970. Uppvuxen i Skärholmen, Nederländerna och Djursholm.

Familj: Maken David Batra och en dotter, samt hunden Bodil.

Bor: I Nacka.

Yrkesbakgrund: Civilekonom. Har bland annat arbetat som budbilschaufför, konsult, ledarskribent och politisk tjänsteman.

Politisk karriär: Gick med i Muf 1983. Ordförande i Muf Stockholm 1996–1998. Riksdagspolitiker 2000 (ersättare), 2001–2002 (ledamot)

samt från 2006 till 2018. Ordförande i EU-nämnden från 2007, gruppleddare i riksdagen från 2010. Moderatledare 2015–2017. Aktuell: Med boken "Inifrån" (Albert Bonniers förlag) om partiledartiden.

7 hållpunkter under Anna Kinberg Batras partiledartid

27 december 2014: Decemberöverenskommelsen presenterades – 19 dagar före det formella partiledarskiftet i Moderaterna.

9 oktober 2015: KD faller överenskommelsen och Anna Kinberg Batra konstaterar att avtalet har fallit.

9 november 2015: Migrationskrisen skakar Sverige och Anna Kinberg Batra varnar för systemkollaps.

26 april 2016: Moderaterna når toppnoteringen 28,1 procent i DN/Ipsos väljarbarometer och blir med marginal största parti.

19 januari 2017: Anna Kinberg Batra meddelar att M vill ha en gemensam alliansbudget och häva samtalsförbudet med SD.

31 maj 2017: Mullret i M-leden tilltar. Christian Gustavsson, distriktsordförande i Östergötland, riktar avgångskrav.

25 augusti 2017: Anna Kinberg Batra avgår.

Niklas Wykman svarar

Niklas Wykman lämnar följande skriftliga kommentar till DN: "Jag har inte läst boken och har därför svårt att recensera den men av det lilla som har rapporterats om mig så är det inte en bild som jag delar. AKB gjorde mycket bra insatser som ordförande i finansutskottet och jag väljer att fokusera på människors förtjänster". "

"Ledare: Nu är det Löfvens ansvar att dörren inte stängs"

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Två iakttagelser är värda att göra rörande det sonderingsuppdrag Annie Lööf tilldelades i torsdags.

Den första är att fokus inte ligger på regeringsmakten, utan på sakpolitiken. Centerledaren undersöker inte i första hand möjligheterna för en regering bestående av Alliansen och Miljöpartiet. Inte heller för om hon själv skulle kunna tolereras som statsminister. Det är klokt. Kampen om makten är ett nollsummespel. Bara en person kan vara högsta hönset. När det gäller sakpolitik, däremot, är det möjligt att ge och ta.

Genom att först etablera uppgörelser kring politikens innehåll förändras också betydelsen av statsministerposten. Regeringschefen vinner inte i första hand rätten att regera, utan ansvaret att administrera redan gjorda överenskommelser. Det blir mindre att bestämma över och svårare att ta åt sig äran för resultaten.

Den andra iakttagelsen är att Annie Lööf inte adderar till de många stängda dörrarna. Redan på valdagen täppte väljarna som bekant till möjligheterna för Alliansen att bilda regering, genom att ge den 143 mandat mot de rödgrönas 144. I onsdags satte Centern och Liberalerna – tack och lov – stopp för ett moderat minoritetsstyre med stöd av Sverigedemokraterna. De två statsbärande partierna har i sin tur konsekvent vägrat att ens överväga att gemensamt ta ansvar för landet. Lööf har varit tydlig med att hon inte tänker sätta sig i en S-ledd ministär. Men lika tydlig har hon varit med att det parlamentariska

läget kräver en blocköverskridande lösning. Och varken under valrörelsen eller efter valdagen har hon kategoriskt avfärdat att C kan tolerera att Stefan Löfven administrerar politik med en god dos alliansinnehåll.

Även det är klokt. Det hade varit bättre om väljarna röstat fram ett alliansstyre. Men givet hur rösterna föll är en socialdemokratisk minoritetsregering den minst dåliga lösningen. Ytterkantspartierna nekas inflytande, politiken ankras i mitten. Samtidigt som C och L kan styra politiken står de fria från S, vilket stärker förutsättningarna att hålla ihop alliansgemenskapen.

Att fokus i Lööfs sonderingsuppdrag ligger på sakpolitiken, och att hon inte stänger dörren för att tolerera att Löfven administrerar politik med stora liberala bitar, innebär också att ansvaret till stor del skjuts över på S-ledaren.

Det svenska reformbehovet är väl känt. Rättsväsendet och försvaret måste ges mer resurser. Trösklarna in på arbetsmarknaden och inkomstskatterna bör sänkas. Tuffa beslut om bostadspolitiken väntar på att fattas.

Ett meningsfullt reformprogram kommer att innebära svåra kompromisser för Socialdemokraterna. Kan partiet överväga ingrepp i Las? Öppna upp för marknadshyror?

Klarar S den typen av uppgörelser? Om inte, är partiet berett att acceptera Annie Lööf som statsminister för en mindre ambitiös reformagenda? Eller drar Stefan Löfven hellre igen de sista öppna dörrarna och kastar ut Sverige i ett extra val?

I torsdags skrev finansdepartementet ner de svenska tillväxtsiffrorna för de kommande tre åren. Italien hotar att försätta hela EU i kris med sitt budgetbråk. Klarar Theresa May inte av att lotsa sitt avtal genom parlamentet och britterna kraschar ut ur unionen lär det skapa svallvågor över både Engelska kanalen och Nordsjön.

Sverige klarar av kärvare ekonomiska tider. Men det vore att föredra att stiga in i 2019 med en stabil regering, inte med ett nyval vid horisonten.

DN 17/11 2018 "

" Läxan från Wien: Det går att korrumpdera ett högerpopulistiskt parti

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Den borgerliga politikern Wolfgang Schüssel öppnade dörren för Jörg Haiders FPÖ. Sedan regrade han sönder det.

Kejsar Franz Josef berättas en vacker anekdot – sann eller ej – hur han hösten 1914 tillsammans med sin generalstab överlägger om läget i kriget mot Ryssland. Världskriget har just brutit ut och situationen är katastrofal: tsarens trupper rycker fram på bred front, kejsarens är på reträtt när de inte flyr i panik. Efter generalernas dystra föredragning frågar kejsaren vad de anser bör göras. Samfällad tystnad. Varpå den gamle kejsaren suckar och säger: då återstår väl inget annat än att släppa fram fienden ända hit till Wien så att vi kan korrumpdera dem.

Kejsarens ”korrumpdera” skulle vi i dag översätta med ”civilisera” eller ”integrera”, fast med en lätt ironisk eller till och med sarkastisk underton. Och 1914 är förstås inte 2018. De som insisterar på sådana historiska paralleller och vill inbilla oss att vi lever i en ny mellankrigstid eller att dagens muslimska invandring motsvarar ottomanernas belägring av Wien 1683, är oftast personer utan vare sig intresse för eller djupare kunskaper om historien som skulle kunna övertyga dem om att just upprepa sig är vad historien inte gör.

Och ändå säger oss kejsarens reaktion något väsentligt också om en av vår egen tids stora frågor – hur ska det liberalt-demokratiska Europa förhålla sig till det populistiskt-nationalistiska? Ska det bekämpas eller korrumpas? Isoleras eller inkluderas? Ska EU sätta stater som

Ungern eller Polen i karantän, snart kanske även Italien? Ska man försöka samarbeta med Sverigedemokraterna eller fortsätta att låtsas som om de inte finns? Samtala eller slå dövörat till?

Som så ofta i historien har man i Wien även i modern tid konfronterats med en problematik som först nu drabbar resten av Europa. Efter valet 1999 valde ÖVP:s Wolfgang Schüssel att i stället för att fortsätta den ”stora koalitionen” med socialdemokraterna bilda regering med Jörg Haider's FPÖ. Den konservative Schüssel bröt ett tabu: i stället för att behandla den moderna europeiska populismens ikonfigur Haider som en politisk icke-person valde Schüssel att regera tillsammans med honom.

Hans kritiker skulle aldrig förlåta honom. I Österrike – och inte minst i det övriga Europa – menade de att Schüssel bar huvudansvaret för att ett högerextremistiskt parti för första gången sedan 1945 släppts in i salongerna. Wien isolerades politiskt och diplomatiskt; Schüssels regering utsattes för vad som vagt kallades ”sanktioner”. Precis som när Kurt Waldheim var landets president 1986–1992 ställdes Österrike i skamvrån och under observation.

I nästan sju år regerade konservativa och högerpopulister tillsammans och om resultatet råder i Österrike fortfarande högst delade meningar. Men i efterhand finns anledning att fundera en del kring konsekvenserna av vad som på sin tid beskrevs som ett tabubrott. Ty Schüssel regerade sönder Haider's högerpopulister. Att i ansvarig ställning konfronteras med verkligheten blev helt enkelt för mycket för dem, avslöjade stora delar av deras program som luftslott och just verklighetsfrämmande, dessutom deras inkompetens och brist på personal med solid sakkunskap. Högerpopulistiska ministrar avgick

eller tvingades avgå, partiets väljarstöd gick raskt tillbaka; till sist sprack partiet i två.

En populistisk katastrof. Haider själv skulle aldrig mer bli sig lik igen. Med säker politisk instinkt hade han avstått från att sätta sig i regeringen, klar över att hemligheten bakom varje framgångsrik missnöjespolitiker är att aldrig behöva ta ansvar. Fram till sin död 2008 nöjde han sig med rollen som ledande provinspolitiker i Kärnten.

Där består hans politiska arv i att ha ruinerat denna delstat, en skandal som tystats ner och där österrikiska skattebetalare fått stå för notan. Men att Haider politiskt kastrades och högerpopulismen i ett tiotal år i praktiken var borta från den politiska dagordningen i Österrike, är i första hand just Wolfgang Schüssels förtjänst.

Någon invänder: nu är den tillbaka igen. Det är riktigt, fast knappast något som förringar Schüssels förtjänst – i politiken är tio år en halv evighet. Men riktigt är också att förbundskansler Sebastian Kurz uppgift i dag är så mycket svårare än Wolfgang Schüssels i går, att han vänsterut inte längre har ett starkt socialdemokratiskt parti att som eventuellt alternativ kunna luta sig emot, och att Heinz-Christian Strache är en både radikalare och aggressivare högerpopulist än Jörg Haider någonsin var. Dessutom är Österrike inte längre ett isolerat, avantgardistiskt experiment med högerpopulism utan inbäddat i ett Europa där hela det politiska landskapet förskjutits högerut.

Kurz står Strache långt närmare än Schüssel på sin tid Haider. Så nära att det finns de som menar att skillnaden ligger mer i form än i innehåll.

Hur det förhåller sig med det vet vi ännu inte. Det enda som kan sägas är att Kurz strategi verkar vara densamma som Schüssels: att binda in högerpopulisterna, att låta rutinerna nöta ner dem, att hoppas på att den politiska vardagen ska tämja och kanske till sist också omvandla dem. Korrumpera dem, som kejsaren skulle ha sagt.

Richard Swartz är journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

Richard Swartz
richard.swartz@chello.at "

" Så förbereder sig partierna för ett eventuellt extraval

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

De flesta av riksdagspartierna uppger att de är väl rustade för ett eventuellt extraval. Både Miljöpartiet och Sverigedemokraterna har avsatt pengar som kan användas vid ett sådant. Men partiernas förutsättningar och förberedelser skiljer sig åt.

I den utdragna regeringsbildningsprocessen har frågan om extraval lyfts. En av fyra möjliga statsministeromröstningar har hållits och om tre till misslyckas utlyses extraval.

Majoriteten av riksdagspartierna uppger att de inte planerar för ett sådant scenario, utan att regeringsfrågan bör lösas på annat sätt. Valrörelser är ofta kostsamma för partierna och de får inget ytterligare partistöd vid ett extraval. Partierna har, utöver partibidragen, olika ekonomiska förutsättningar.

Centerpartiet har under flera år stuckit ut ekonomiskt efter att ha sålt bolaget Centertidningar 2005.

Därför redovisade partiets koncern totala tillgångar på 1,5 miljarder för 2017.

”Centerpartiet är rustade både politiskt och organisatoriskt för ett extraval. Vi kan vara på banan blixtnabbt. Men där är inte vårt fokus. Vi arbetar stenhårt för att få till en ny handlingskraftig regering”, skriver partisekreterare Michael Arthursson.

Siffran för Liberalernas totala tillgångar 2017 var 17,3 miljoner. Samtidigt uppgav partiet i början av 2018 att man planerade lägga mellan 15–20 miljoner på valrörelse, enligt SVT Nyheter sammanställning. När DN ställer frågor kring partiets förberedelser inför ett eventuellt extraval lyfter Liberalerna politiken som viktigare än ekonomin:

”Vi har alltid beredskap för att möta väljarna. Vi är bra på valkampanj och ökade i valspurtan tidigare i år. Ett extraval handlar mer om partiernas politik än partiernas ekonomi. Men vi är lika väl rustade ekonomiskt för ett eventuellt extraval som övriga partier i vår storlek.”, skriver partiets pressekreterare Adam Alfredsson i ett sms. Sverigedemokraterna uppger att de har avsatt medel som kan användas vid ett eventuellt extraval. Hur mycket pengar det rör sig om vill de dock inte säga. Deras kampanjchef Joakim Wallerstein skriver i en kommentar till DN:

”Inför varje val måste vi ha i beräkning att det kan uppkomma en situation liknande den vi nu har och där vi står inför att det kan komma att utlysas ett nyval. I händelse av att så skulle ske har vi i dag en ekonomisk buffert för att kunna genomföra ytterligare en valrörelse. Utöver det har vi också en väl bemannad kampanjorganisation avseende alla delar som rör en valrörelse.”

S-ministrar och andra partiprofiler har den senaste tiden setts kampanja runtom i landet. Enligt partiet har detta ingenting med ett eventuellt extraval att göra utan är partiets årliga höstkampanj.

Socialminister Annika Strandhäll (S) är denna fredag i Västerås och delar ut rosor och pratar med människor. Sådant är lättare att hitta tid till som minister i en övergångsregering, säger hon. En del frågor

kommer gällande extraval och sannolikheten för att det blir ett sådant, berättar Annika Strandhäll.

–Vi som sitter i övergångsregeringen har väl egentligen lika många frågor som alla andra just nu. Det är ett osäkert politiskt läge. Vi från S har varit väldigt tydliga med vad vi vill, både före och efter valet, säger hon.

Socialdemokraternas partisekreterare Lena Rådström Baastad betonar att S inte önskar se ett extraval och att det inte är ett scenario man planerar för. Hon säger att Socialdemokraterna inte har en budget avsatt för extraval.

– Om det skulle bli så får vi omprioritera med de pengar vi har. För vår del handlar det också hela tiden om att ha en aktiv partiorganisation. Vi bedriver en höstkampanj nu – det är viktigt att vara ute och tala med människor, även när det inte är val.

Efter att Miljöpartiet tappat i valet tvingades partiet varsla personal från sitt kansli i Stockholm och på riksdagskansliet. Partisekreterare Amanda Lind skriver i ett mejl att MP har avsatt medel för ett eventuellt extraval, men vill inte beskriva närmare vad det innebär. Kristdemokraternas partisekreterare Peter Kullgren skriver att KD inte räds ett extraval.

”Vi har en stark organisation som är taggad efter valframgångarna i september.”

Vänsterpartiet säger att ett extraval vore oansvarigt gentemot väljarna eftersom det sannolikt inte skulle lösa några av dagens problem kring att få till en regering.

”Vi står dock själva väl rustade för ett extraval. Vi har fått över 12 000 nya medlemmar bara i år, har ett bra valresultat i ryggen och en stark ekonomi”, skriver partiets kommunikationschef Marie Antman.

Moderaternas biträdande partisekreterare Anders Edholm anser att ett extraval vore ett misslyckande för de politiska partierna.

Gällande partiets eventuella förberedelser inför ett sådant scenario vill han dock inte säga mycket.

”Eftersom vi har ett komplicerat parlamentariskt läge är hela partiorganisationen redo att bedriva valrörelse om det skulle krävas men de exakta detaljerna för dessa förberedelser kommenterar vi inte”, skriver han.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

"Fakta. Partibidragen 2019

Gäller för den 15 oktober 2018 till den 14 oktober 2019:

Socialdemokraterna 42, 8 miljoner kronor

Moderaterna 33, 6 miljoner kronor

Sverigedemokraterna 23, 5 miljoner kronor

Centerpartiet 14, 2 miljoner kronor

Vänsterpartiet 13, 5 miljoner kronor

Kristdemokraterna 11, 7 miljoner kronor

Liberalerna 12, 3 miljoner kronor

Miljöpartiet 13, 7 miljoner kronor

Feministiskt initiativ 1, 6

Källa: Partibidragsnämnden miljoner kronor

" Partiernas valbudget

I januari gjorde SVT Nyheter en sammanställning av hur mycket pengar partierna uppgav att de skulle lägga på riksdagsvalet (miljoner kronor).

Socialdemokraterna 100

Centerpartiet drygt 70

Moderaterna 50

Sverigedemokraterna 50

Kristdemokraterna 20

Miljöpartiet 18

Vänsterpartiet 16,2

Liberalerna 15–20

Partiernas redovisade totala tillgångar 2017

S: 722,5 miljoner*

MP: 24,1 miljoner

V: 26,6 miljoner

L: 17,3 miljoner

C: 1 460 miljoner*

M: 408,9 miljoner

KD: 22,8 miljoner

SD: 50,7 miljoner (2016)**

Källa: Partiernas årsredovisningar för 2017.

* Gäller partikoncernerna. ** 2016, SD har inte kunnat visa årsredovisning för 2017. "

"Budgetstrid i riksdagen öppnar för M-förslaget"

DN LÖRDAG 17 NOVEMBER 2018

Budgetstriden i riksdagen växer. Både Centern och Liberalerna meddelar nu att de kommer att lägga fram egna budgetmotioner. Därmed talar alltmer för att det blir Moderaternas budgetförslag som kommer att vinna omröstningen i riksdagen den 12 december.

Så sent som i torsdags presenterade finansminister Magdalena Andersson (S) övergångsregeringens förslag till statsbudget för 2019. Övergångsbudgeten är en avskalad produkt, i stort sett fri från partipolitiskt färgade reformer. Tanken är att en tillträdande regering i ett senare skede ska kunna sätta sitt avtryck på den ekonomiska politiken.

Moderaterna har sedan tidigare sagt att man kommer att utmana övergångsregeringens förslag och lägga fram en egen budgetmotion till riksdagen.

– Vi har gått till val på att lösa de samhällsproblem vi ser som akuta. Vi vill lägga fram vår politik för vi anser att Sverige behöver den och det vore bra om den vann stöd i Sveriges riksdag, sade Elisabeth Svantesson tidigare i veckan.

Moderaterna och även Kristdemokraterna ser helst att Alliansen lägger en gemensam budgetmotion, men det har både Centern och Liberalerna sagt nej till. Nu meddelar C och L att de i stället kommer att lägga fram helt egna budgetmotioner.

– Det är naturligt att vi vill beskriva vår politik och vilka prioriteringar som är viktiga för mandatperioden. Sen är det självklart att det spelar in att övriga Alliansen lägger egna budgetmotioner, säger Emil Källström, Centerpartiets ekonomisk-politiska talesperson.

Det som gör frågan extra intrikat är att både C och L säger att de ska följa den praxis som har gällt i samband med budgetomröstningar. Det innebär att C och L i ett första skede röstar på sin egen budget för att i slutvoteringen lägga ned sina röster.

Det öppnar för att Moderaternas budget kan bli den som samlar flest röster när riksdagen ska ta ställning till de olika förslagen den 12 december. KD har öppnat för att stödja en M-budget och även Sverigedemokraterna lutar åt att ge sina röster till Moderaternas förslag.

– Men vi har lite förväntningar på vad den ska innehålla om de ska ha vårt stöd. Den behöver innehålla minskade migrationsrelaterade utgifter eller åtminstone en plan för hur det ska gå till, säger Oscar Sjöstedt (SD), ekonomisk-politisk talesperson.

Om både SD och KD stödjer Moderaternas budgetförslag så kommer det att få 154 röster i riksdagen medan den rödgröna övergångsbudgeten får 144 röster. Det skulle innebära att det i så fall bli Moderaternas budget som gäller 2019.

Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet, är kritisk till att de borgerliga partierna lägger fram egna budgetmotioner som utmanar övergångsbudgeten.

– Jag tycker att det är rimligt att stödja övergångsbudgeten så att kommande regering får bästa möjliga förutsättningar att sätta sin prägel på den ekonomiska politiken, kommenterar han.

Fredrik Olovsson framhåller att samtliga partier har varit angelägna om att regeringen sätter god praxis för hur landet styrs under en övergångsregering, och man har betonat sitt stöd för regeringens arbetssätt kring övergångsbudgeten. Därför vore det också rimligt att samtliga partier låter övergångsbudgeten gå igenom i riksdagen, argumenterar han.

– Det finns en hel del problem med att styra landet utifrån en budgetmotion. Budgetmotioner saknar stora delar av den ekonomiska styrningen och är baserade på betydligt sämre underlag. Till exempel har de inte remitterats. Förslag i budgetmotion riskerar därför att försenas kraftigt, kommenterar Fredrik Olovsson.

Beskeden om budgeten kom samtidigt som C-ledaren Annie Lööf inledde samtalen med övriga partiledare om nästa steg i regeringsbildningen. Första mötet skedde på fredagsmorgonen med statsminister Stefan Löfven (S) och under dagen följde möten med fler partiledare.

C-ledaren har nu en knapp vecka på sig att sondera förutsättningarna för en ny regering. På torsdag ska hon meddela talmannen vad hon har kommit fram till. Då har hon också en möjlighet att be om ytterligare tid för sina sonderingar.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" **Fakta. Budgetomröstning**

I en budgetomröstning i riksdagen, ställs först de motioner som förväntas få lägst stöd mot varandra tills det bara finns två huvudkandidater kvar. Alltså de som har mest stöd.

Därefter hålls en sista avgörande omröstning och då vinner förslaget som har flest röster.

Praxis är att alla partier röstar på sin egen budgetmotion i de första omröstningarna och om det egna partiets förslag röstas ned, lägger man ner sina röster i utslagsomröstningen.

Budgetomröstningen kommer att hållas den 12 december. "

"Därför tog Moderaterna en högersväng efter valet

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

Ulf Kristersson saknade en plan för sitt högerprassel. Nu är frågan hur Moderaterna hittar ut ur regeringstrasslet.

akten, var fanns den någonstans? Den borde vara där i den stora salen, bland alla 349 bänkar och mellan alla väggpaneler i björk. Men Ulf Kristersson kom inte åt den. Han knäppte händerna, som i uppgivenhet, medan två av hans alliansvänner gick upp i talarstolen och förklarade varför de skulle rösta nej till hans regeringsalternativ. Ett särskilt allvar och en särskild tystnad präglade kammaren, när riksdagen i onsdags morse skrev historia och fällde Ulf Kristerssons statsministerkandidatur.

Kanske förutsåg han själv hur det skulle gå, i en DN-intervju på försommaren, när han fick frågan om inställningen till en moderat enpartiregering.

– Varför skulle en enpartiregering på 20-någoting-procent vara bättre än en koalition på 40-någoting-procent? Nej, nej. Det har jag sagt också uttryckligen till mina alliansvänner att ”varje gång som ni hör de spekulationerna så ska ni veta att de alltså är felaktiga”. Vi har inga sådana planer över huvud taget, svarade han.

Det är öppet för tolkningar om han därmed avfärdade sitt framtida regeringsalternativ. Det var ju ingen enpartiregering som Ulf Kristersson lanserade i veckan som gick.

Men Moderaterna var beredda att gå fram tillsammans med Kristdemokraterna, det vill säga halva Alliansen. Det har väckt frågor om det länge funnits en hemlig plan att bilda en mindre och mer renodlat konservativ högerregering, som därmed kunde få Sverigedemokraternas stöd. Sådana spekulationer förekom redan 2016, efter signaler från den dåvarande M-ledningen. När partiets opinionssiffror sjönk, tystnade diskussionen.

Och när moderater med god insyn beskriver spelet om makten 2018, blir det snarare uppenbart att partiledningen saknat ett tydligt alternativ till en alliansregering.

– Det har inte funnits en realistisk strategi, säger en inflytelserik moderat veteran.

– Vi försökte prata sakpolitik i valrörelsen.

I politiken är det som det är, tills det är på ett annat sätt. Det går inte att öppna upp plan B, C eller D, säger en annan.

– Det var ett försök att rädda vad som räddas kan, säger en tredje. Rösträkningen pågick fortfarande när de borgerliga partiledarna började diskutera vägar till regeringsmakten efter valet.

Alliansen höll på att missa målet att bli större än de rödgröna. Det var en omständighet som skulle få en symbolisk betydelse för Centerpartiet och Liberalerna – även om mandatmatematiken gör det svårt att styra landet, oavsett vilket av de traditionella blocken som är störst.

Vägen framåt blev att bjuda in Socialdemokraterna till samtal om samarbete.

– Det var inget som vi hade pratat med våra väljare om före valet. Vi hade tvärtom sagt att vi skulle pröva vårt förtroende i alla fall. Men dels var det viktigt för Centerpartiet och Liberalerna, dels var det inte så svårt för oss att tugga i oss. Det skulle naturligtvis vara bra om man kunde komma överens om politik, säger en ledande moderat.

När Ulf Kristersson fick det första sonderingsuppdraget i början av oktober tog han kontakt med den avgående statsministern Stefan Löfven. Enligt vad DN erfar tog det stopp direkt. Socialdemokraterna var inte beredda att prata sakpolitik innan regeringsfrågan var avgjord. Det blev en debatt om huruvida Moderaterna hade gjort tillräckligt för att nå fram. Därför fick Centerledaren Annie Lööf också möjlighet att överlägga för Alliansens räkning med Socialdemokraterna. Men resultatet blev detsamma: Inget alls.

Hämnden är ljuv. Under budgetkrisen i december 2014 var det allianspartierna som tvärvägrade att förhandla i sak. Då blev decemberöverenskommelsen utvägen – en uppgörelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Alliansen.

Avtalet byggde i huvudsak på den avgående moderatledarens Fredrik Reinfeldts idéer om att låta det största av de traditionella blocken regera. Han hade länge velat ha en överenskommelse där partierna skulle hålla Sverigedemokraterna isolerade och samtidigt bevara blockpolitiken.

– Det var inte bara en fråga om att hantera Sverigedemokraterna. Det var också en fråga om att hantera Centerpartiet och Liberalerna och se

till att de inte hoppade i säng med Socialdemokraterna under den här mandatperioden, när vi ändå inte kunde regera. Men sen fick decemberöverenskommelsen konsekvensen att den gödde Sverigedemokraterna. Och Moderaterna bar den huvudsakliga kostnaden, säger en högt uppsatt moderat.

Decemberöverenskommelsen skrotades på Kristdemokraternas riksting i oktober 2015. Sedan dess har allianspartierna haft svårt att enas om en strategi i regeringsfrågan. Moderaterna och Kristdemokraterna gick till val på att försöka ta makten, även om de skulle behöva Sverigedemokraternas stöd i omröstningar. Men de sa också att de ville att Alliansen skulle hålla ihop.

Det serverades kaffe och smågodis när de borgerliga partiledarna samlades på Villa Bonnier

i Diplomatstaden i Stockholm den 5 oktober. Det var där som Ulf Kristersson började prata om alternativ till S-strategin – ett alternativ som diskuterats i en mycket snäv krets i M-ledningen.

Det gällde vad han senare beskrivit offentligt som en 3-2-1-regering. Där Alliansens olika partier kunde välja om de ville vara med i regeringen, eller i stället fungera som stödpartier.

— Om det finns någon som påstår att det här var något ultimatum som vi har drivit under en lång tid så är det inte sant. Utgångspunkten har varit att hitta vägar, också när vi är mindre än de rödgröna, att hitta ett sätt att ändå få till stånd ett regeringsskifte som håller ihop allianskvartetten. Också i ett läge när alla inte kan tänka sig att sitta i en regering, säger en ledande moderat.

Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor säger att hon fick information om förslaget samtidigt som de andra partiledarna:

– Det har aldrig handlat om att ett, två eller fler partier skulle bryta sig loss utan om ett sätt för en alliansregering att tillträda och fortfarande respektera alla allianspartiers ingångar. Det här har dykt upp efter valet och i nära samråd.

En vecka efter den första alliansdiskussionen lade Ulf Kristersson fram strategin på ett telefonmöte med partistyrelsen. Klockan var 12.30 den 12 oktober. Deltagare berättar att de hade en allvarlig diskussion och att det fanns ett enhälligt stöd för strategin. Förhoppningen var fortfarande att alla fyra partier skulle vara med.

– Detta var inte något drömscenario. Men det var enda sättet att gå vidare. Det var inget spel utan ett riktigt försök att få bilda regering, säger en person med insyn.

Partiledaren fick frågor om hur han trodde att de andra partierna skulle reagera och agera.

Svaret blev att han inte visste, och att han inte gjorde sig några illusioner.

Några timmar senare gick han ut på Facebook med förslaget. Dagen därpå kallade Centerpartiet och Liberalerna till presskonferens och sa nej.

Det var ingen medveten högersväng, säger partifolket. De betonar att Ulf Kristersson är mån om Alliansen. Han har värnat borgerligt samarbete ända sedan han drog ihop möten med ”den borgerliga

ekumeniken” på 90-talet, och han vill ha så mycket allians som möjligt.

Samtidigt har det funnits en växande frustration i partiet under en längre tid:

– Moderaterna leder ju Alliansen. Det är jobbigt att leda ett regeringsalternativ där man inte riktigt vill regera. När Alliansen regerade gynnades ju Moderaterna av det och växte. När Alliansens mår dåligt och inte ens kan leda landet blir det vi som bär det, säger en högt uppsatt moderat.

Partiledningen gjorde bedömningen att det fanns en rimlig chans att få med både Centerpartiet och Liberalerna på 3-2-1-upplägget.

– Jag kan inte precis säga att jag räknade med det men jag tycker fortfarande att det här är ett upplägg som är det bästa man pratat om hittills där alla parter olik legitima intressen, också när de skiljer sig åt, skulle kunna tillgodoses. Men låsningarna har gradvis förstärkts efter valet, hävdar en ledande moderat.

Det fanns en förhoppning i Moderaterna om att det skulle ligga en hel del valtaktik bakom det som sades av olika partier i valrörelsen.

– Både Alliansen och de rödgröna har utnyttjat SD vid omröstningar i riksdagen för att få igenom sin politik. Jag och kanske många med mig trodde nog att det inte var så fast som det förefaller vara, säger Lars-Ingvar Ljungman, Skånemoderaternas ordförande.

Hur kunde Moderaterna missbedöma hur Centerpartiet skulle agera? För att svara på den frågan behöver man kanske gå tillbaka till starten för det projekt som kom att kallas Allians för maktskifte.

Inför valet 2006 var de fyra borgerliga partierna helt överens om att bryta vad de uppfattade som Socialdemokraternas makthegemoni. Men kanske menade de olika saker.

Sommaren 2011 fick Fredrik Reinfeldt och Maud Olofsson båda frågan om Alliansen hade lyckats. Han svarade ja: Nu fanns två noder, två samlingspunkter, i svensk politik. Hon sa nej: Partierna måste göra mycket mer, för att förändra mentaliteten i Sverige.

Han beskrev en maktstrategi och hon beskrev värderingar. Den skillnaden i attityd kan avgöra om det viktigaste är att förhindra att Socialdemokraterna finns med i regeringen eller att förändra socialdemokratisk politik.

Kanske var det inte så konstigt att många moderater gick i taket när Annie Lööf avfärdade idén om en mindre borgerlig regering. De fattade misstankar om att hon bara smidde planer för att erövra regeringsmakten på egen hand.

– Annie Lööf talar om sina värderingar och företräder sina allmänborgerliga väljare som inte vill att SD ska få inflytande. Hon gör det som hon måste. Hon skulle fått stryk av sina väljare annars. Men ledningen i mitt parti har svårt att fatta detta, säger en erfaren moderat.

Stefan Löfven fick göra sitt försök och misslyckas. Sedan ville Annie Lööf få ett uppdrag som sonderingsperson. Det blockerades av Moderaterna med motiveringen att hennes strategi – att foga ihop Alliansen och Miljöpartiet – var utsiktslös.

Tonläget mellan de borgerliga partierna hårdnade. Dörrar stängdes definitivt.

Till slut var det Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna som röstade ja till moderaten Ulf Kristersson som statsminister. Jimmie Åkesson stod i talarstolen och pratade om den konservativa kraften i svensk politik. Den som han har talat om sedan hösten 2015. Det var ingen bra dag för alla liberala moderater. De är många och viktiga.

Partiledaren Ulf Kristersson och partisekreteraren Gunnar Strömmer bottnar båda i den liberala falangen av partiet. Även om de omprövat värderingar sedan tiden i Muf, tvivlar många i partiet starkt på att de verkligen skulle vilja göra en högersväng bort från Alliansen, eller att de planerat en koalition med just Kristdemokraterna en längre tid. De politiska strategierna hade i princip räknat bort KD, så sent som före sommaren. Men partiledaren Ebba Busch Thor genomförde en lyckad valkampanj. Det i sig gör henne till en mer attraktiv samarbetspartner. – Det är ett parti som mår ganska bra och det underlättar. De är mer samlade och förutsägbara nu, säger en ledande M-företrädare.

Kanske är det framför allt Kristdemokraterna som har närmat sig Moderaterna på senare år.

— Tidigare fanns det uppenbart avvikande uppfattningar när det gällde flyktingpolitiken, och det fanns en väldigt stark betoning på vårdnadsbidraget när det gällde familjen. De skillnaderna har man tonat ner, säger Lars-Ingvar Ljungman.

Moderattopparna tar avstånd från formuleringarna om ”en liten högerregering” och hypotesen om ”ett nytt, konservativt block”. De

hävdar att det är de politiska motståndarna som försöker sprida
nidsbilder.

– Moderaterna är ett liberalkonservativt parti. Det är därför vi vill ha
en alliansregering där vi kan bygga både på det liberala och det
konservativa i den här värdegrunden, säger en ledande moderat.

Många har anklagat Moderaterna för att släppa in nationalister och
populister i värmen. Det är tvärtom, hävdar partitopparna. De har
länge pekat på vad de ser som logiken från
decemberöverenskommelsen: Om andra partier avstår att driva sin
politik med hänvisning till SD, så hamnar bara SD i centrum för den
politiska debatten, och fortsätter växa.

Problemet är bara att partiet inte går i takt.

Det finns ingen djup spricka i Moderaterna om det som splittrar
Alliansen. De flesta står bakom idén att partiet ska söka
regeringsmakten även om det kräver Sverigedemokraternas stöd i
riksdagens omröstningar.

Men en del moderater vill att partiet går längre.

I blekingska Sölvesborg och skånska Hörby har Sverigedemokraterna
tagit makten och fått kommunstyrelseordförandeposten efter
samarbete med bland andra Moderaterna. I Trelleborg tar Moderaterna
och Kristdemokraterna över makten med hjälp av SD.

Staffanstorpsmoderaterna har tagit ytterligare steg. De ratar Alliansen
för ett samarbete med SD. De två partierna har tagit fram
gemensamma förslag som tiggeriförbud och integrationsplikt.

I måndags, samma dag som samarbetet blev offentligt, fick det
moderata kommunalrådet Christian Sonesson ett samtal från
Stockholm.

– Vi är överens om att det finns en policy och den har jag struntat i. Jag
tror inte att man gillar det, det gör man inte. Men det är inte
bombastiska fördömanden utan vi diskuterar genom lugna och
konstruktiva samtal. Det är ett svårt dilemma. I de senaste två valen
har Moderaterna tappat mycket till SD i södra Sverige. Samtidigt
tappar man till Centerpartiet i Stockholm. De frågorna tror jag inte att
man vet hur man ska hantera, säger Christian Sonesson.

Han tror att regeringstrasslet blir slutet för Alliansen i dess nuvarande
form, och han tycker att samarbete mellan Moderaterna och
Kristdemokraterna är den logiska fortsättningen.

– Alliansen har varit lite av ett hämmande ok. Man har inte kunnat
förflytta sina positioner tillräckligt snabbt utifrån vad väljarna tycker
och utifrån att samhällsproblemen ändrats, eftersom man varit rädd att
uppröra sina allianskollegor.

Den mer liberala delen av Moderaterna protesterar mot
undergångsscenariot: De beskriver Alliansen som den självklara vägen
framåt. För dem är samröre med Sverigedemokraterna otänkbart.

– Det finns ingen som helst möjlighet att vi skulle förhandla eller
samarbeta. SD delar inte våra politiska värderingar. Det är mer rimligt
att Alliansen söker stöd hos Socialdemokraterna, säger Sofia
Arkelsten, tidigare riksdagsledamot och tidigare partisekreterare.
Frågan är vart det borgerliga samarbetet tar vägen, efter onsdagens
besvikelse. Ilskan är stor på flera håll.

– Det oroar mig att en del människor tar i väldigt hårt. Jan Björklund var förvånad över att folk var arga på Twitter men det är ju så det går till, säger en moderat.

Ulf Kristersson planerade inte högerprasslet, men hur ska han komma ur regeringstrasslet?

Efter omröstningen i onsdags lyste lamporna röda: 195 nej till Ulf Kristersson mot 154 ja. Makten var långt från Moderaterna. Partitopparna betonar att Kristersson fortsatt står till förfogande. Men de inser att regeringsbildningen kan sluta på två andra sätt: Det ena är att Centerpartiet och Liberalerna går över blockgränsen. Det andra är ett extraval. Pest eller kolera.

En inflytelserik moderat säger:

– Vi har pratat om att extraval är något som vi verkligen vill undvika. Men inte från ett partiperspektiv, om vi skulle vinna eller förlora på det. Snarare skulle det inte lösa problemen, men det skulle öka polariseringen och kommer att försvaga förtroendet för politiken.

9 september. Riksdagsval: S och M tappar till 28,4 respektive 19,8 procent. SD ökar till 17,6. C ökar till 8,6. V till 7,9. KD till 6,4. L får 5,5. MP minskar till 4,3. Det väger nästan jämnt mellan de traditionella blocken. Kampen om de sista mandaten blir hård.

12 september. Alliansledarna skriver på DN Debatt att de bjuder in S till samtal.

13 september. Rösträkningsrysaren fortsätter med de sena utlandsrösterna och förtidsrösterna. Ett ”pingismandat” studsar mellan C och SD.

16 september. Valmyndigheten meddelar det slutgiltiga valresultatet: De rödgröna får 144 mandat, mot Alliansens 143 och Sverige-demokraternas 62.

21 september. Alliansen nominerar Andreas Norlén (M) till ny talman.

24 september. Norlén väljs med stöd av allianspartierna och SD. Björn Söder (SD) ratas däremot som andre vice talman.

25 september. Regeringen Löfven fälls av de borgerliga partierna och SD.

27 september. Första talmansrundan.

2 oktober. Ulf Kristersson får uppdrag att sondera. ”Allt jag gör kommer jag att göra med sikte på att bilda en alliansregering”, säger han.

3 oktober. SD tar makten i Hörby, i valteknisk samverkan med M och SPI.

5 oktober. Ulf Kristersson testar idén om en ”3-2-1-regering” i Alliansen: Ett eller flera allianspartier bildar regering, med andra allianspartier som stöd i riksdagen.

12 oktober. Ulf Kristersson informerar partistyrelsen om 3-2-1-idén och skriver på Facebook. Alliansen går ihop med MP i Stockholm.

13 oktober. C och L uppmanar Ulf Kristersson att dra tillbaka 3-2-1-förslaget. Dagen därpå ger M-ledaren upp försöket att bilda regering.

15 oktober. Uppdraget att sondera går vidare till Stefan Löfven (S). I Malmö kan S styra vidare, sedan C och L lagt ned sina röster i kommunalrådsvalet.

24 oktober. SD, M och ett lokalt parti tar makten i Sölvesborg.

29 oktober. Löfven ger upp försöket att bilda regering eftersom både C och L håller fast vid Alliansen. Talmannen meddelar att han ska inleda gruppsamtal med olika partikonstellationer.

5 november. Norlén meddelar att han vill se en omröstning om Kristersson. M blockerar Annie Lööf som sonderingsperson, medan C och L vill att Alliansen ska förhandla med MP.

7 november. I Göteborg inleder Alliansen ett valtekniskt samarbete med MP, V och FI, för att kasta ut S från makten.

12 november. Kristersson presenterar sitt regeringsalternativ: En M-KD-koalition. I Staffanstorps överger M Alliansen för SD.

November. Ulf Kristersson förlorar statsministeromröstningen i riksdagen. Endast M, KD och SD röstar ja. Övriga röstar nej.

"Fakta. Så gjorde vi

Karin Eriksson och Hanna Jakobson har under lång tid följt M och splittringen i regeringsfrågan samt rapporterat löpande under de 66 dagarna från valet till statsministeromröstningen. Texten bygger på samtal med ett tiotal moderater på olika nivåer – från högt uppsatta företrädare till tunga kommunpolitiker. "

"Viktor Barth-Kron: Framåt, mot en dubbel decemberöverenskommelse?"

DN SÖNDAG 18 NOVEMBER 2018

Efter drygt två månaders ställningskrig fick så Annie Lööf sitt sonderingsuppdrag av talmannen. Målet är mer dramatiskt än det låter. Centerledarens egen utgångspunkt var den nu ganska välbekanta: 75 procent av riksdagen består faktiskt av partier mellan ytterligheterna Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Ansvarsfulla partier måste kunna hitta en lösning med både regering och opposition inom de 75 procenten.

Ända sedan valdagen har Centern pratat om de där 75 procenten. Det sägs som en självklarhet, och för många låter det förmodligen som en självklarhet. Det är det dock inte.

Vad det i praktiken betyder är ju att 25 procent av rösterna ska neutraliseras, i meningen att de blir betydelselösa för åtminstone regeringsbildningen och för landets ekonomiska politik. Vilket får betraktas som ganska centrala frågor i ett val.

Det skulle inte handla om en upprepad decemberöverenskommelse, utan snarare om en dubblerad decemberöverenskommelse. 2014 var det 12,9 procent av rösterna som skulle utestängas. Nu är det 25,5 procent.

Här brukar ett förnumstigt motargument dyka upp: Det är ingen rättighet att få inflytande i förhållande till sin storlek! Så fungerar det minsann inte i en parlamentarisk demokrati som Sveriges.

Det är förstås korrekt i sak. Det spelar ingen roll hur stor man är, om man får en majoritet emot sig. Att Socialdemokraterna fick 43 procent i valet 1979 var en klen tröst, eftersom riksdagens majoritet blev borgerlig. Och så vidare.

Ändå leder det tanken lite galet här, och det enklaste sättet att förklara varför är att titta på Vänsterpartiet.

En röst på Vänsterpartiet har alltid varit en röst som räknats. De kanske inte har släppts in i viktiga rum, de kanske har övervakats av Säpo, men den som röstade på kommunisterna kunde åtminstone räkna med att det blev en indirekt röst för en socialdemokratisk regering. Alltid något, ur kommunistiskt perspektiv.

De senaste 20 åren har Vänsterpartiet dessutom varit en etablerad aktör på den rödgröna sidan. I Göran Perssons budgetsamarbete 1998–2006, i regeringsalternativet 2010 och åter som budgetpartner efter 2014.

Ibland har man varit med och vunnit val, ibland har man varit med och förlorat.

Om Centerpartiet får som de vill är det slut på det. Jonas Sjöstedt får visserligen åka på turné med Annie Lööf, men rikets väsentligheter ska skötas inom konstellationen Alliansen-Socialdemokraterna-Miljöpartiet.

Andra partier göre sig icke besvär, inte ens som passivt stöd. Hur länge Vänsterpartiet ska sitta i en sådan parlamentarisk karantän? Tja, förmodligen rätt länge. Utgår man från logiken bakom de 75 procenten så bör förstås varken Vänsterpartiet eller SD ges inflytande

med mindre än att någon av dem når 51 procent på egen hand. Alternativt att de når 51 procent ihop och bildar koalition. Det är oklart vad som är mest osannolikt.

Det är naturligtvis inte ”odemokratiskt” av Centern att vilja söka sin majoritet i mitten. Men just 75-procentsmodellen skulle, som vi ser ovan, få ganska dramatiska effekter.

Hur skulle folket reagera på en situation där det framöver finns tre alternativ att rösta på: Ett isolerat vänsterparti, ett isolerat högerparti och ett i praktiken orubbligt regeringsblock?

Det vet vi inte. Det lär vi aldrig få veta, eftersom alla partier utom Centern och Liberalerna nu söker lösningar där man åtminstone indirekt räknar med V och/eller SD.

Men med tanke på att Centerns jakt på de 75 procentens samlingsstyre är hela skälet till att Sverige fortfarande inte har en regering så är det nog dags att åtminstone ställa frågan.

Viktor Barth-Kron

viktor.barth-kron@dn.se "

”Socialdemokraterna måste lära av vänsterpopulisterna”

DN 19 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 181119

Socialdemokraterna utmanas på allvar av Sverigedemokraterna om positionen som det stora arbetarpartiet i Sverige. Hoppet ligger i att vi nu bevittnar politikens återkomst. Bernie Sanders i USA och Jeremy Corbyn i Storbritannien är exempel på framgångsrik socialdemokratisk populism, skriver Enna Gerin och Daniel Suhonen, vid tankesmedjan Katalys.

Socialdemokraterna och de rödgröna partierna förlorade valet. Trots borgerlighetens svårigheter att få ihop en regering har en blåbrun våg slagit in över landet och det kommer att synas i politiken de kommande åren.

I den valanalys Katalys nu presenterar pekar vi på allvaret i situationen. Socialdemokraterna utmanas på allvar av Sverigedemokraterna om positionen som det stora arbetarpartiet i Sverige. Grundfrågan för oss är: Vad beror socialdemokratins långa kris på och vilken förnyelse behövs för att rädda socialdemokratin som en stark politisk kraft?

Vårt recept består av fyra ingredienser:

1 Demokratisk socialism. Under efterkrigstiden blomstrade den socialdemokratiska samhällsmodellen. Men på 1980-talet besegrades den av nyliberalismen. Vid Kalla krigets slut uppstod konsensus kring en nyliberal ekonomisk modell. De centrala maktpartierna kom

överens om den ekonomiska politikens ramar vilket fick den socioekonomiska höger-vänsterkonflikt att tyna bort. Det fanns, eller erkändes, inga alternativ.

Efter finanskrisen 2008 inser allt fler att nyliberalismen nått vägs ände. Den politiske teoretikern Francis Fukuyama, som på 1990-talet proklamerade ”historiens slut”, menar i dag att den nyliberala perioden haft ”katastrofala effekter” och att socialismen borde göra comeback i form av omfördelande program som tar sig an den ekonomiska ojämlikhet som uppstått de senaste årtiondena.

Såväl Bernie Sanders i USA och Jeremy Corbyns nya linje för socialdemokratin i Storbritannien visar att det finns alternativ. Men vilket är svensk socialdemokratis alternativ i den ideologiska kamp som blossat upp nu när nyliberalismen krisar?

2 Vänsterpopulism. Vår nära framtid kommer att kännetecknas av en politisk konflikt mellan högerpopulism och vänsterpopulism och den kraft som vinner får möjlighet att forma en ny politisk hegemoni. Statsvetaren Chantal Mouffe menar i sin politiska essä ”For a left populism” att vänsterpopulismen kan vara ett verktyg för att utveckla och fördjupa demokratin.

Högerpopulismens främlingsfientliga politik kan pressas tillbaka om socialdemokratin lyckas mobilisera folket i ett försvar för jämlikhet och social rättvisa. Vänsterpopulism ska förstås som en språklig strategi för att skapa en nödvändig politisk gränsdragning mellan folket och oligarkin. Vi menar att det är den politik som behövs för att rädda demokratin. Hoppet ligger i att vi nu bevittnar politikens återkomst. Både Bernie Sanders i USA och Labourledaren Jeremy Corbyn i Storbritannien är exempel på hur en framgångsrik

socialdemokratisk populism skapar tydliga politiska gränsdragningar mellan den ekonomiska eliten och folket: Sanders med sin retorik om de 99 mot de 1 procenten och Corbyn med sin slogan ”För de många, inte de få”.

Det är dags att tydliggöra vems intressen man försvarar och vems man utmanar. Målet för svensk socialdemokrati måste vara en tydlig riksdagsmajoritet för en progressiv vänsterpolitik. För att nå detta bör man lära av de framgångsrika populistiska strategier som använts hittills.

3 Socialdemokratisk reformism. Sedan 1990-talet har S fört en ekonomisk politik som helt har kapitulert inför nyliberalismen. Först på 2010-talet har partiet börjat omvärdera och ifrågasätta effekterna av helt oreglerade marknadskrafter i välfärden, men kärnan i den ekonomiska politiken har inte ändrats. För att ge socialdemokratins alternativ trovärdighet krävs en politik som ger samhället redskap att klara av att göra de investeringar som krävs. En stark reformism kräver att vi omprövar den ekonomiska politik som har lett oss till dagens skenande ojämlikhet och en välfärdsstat som går på knäna.

En ny ekonomisk politik innebär ett nytt finanspolitiskt ramverk, slopade överskottsmål i statens finanser, och en politik som möjliggör lånefinansierade investeringar. S behöver också en ny skattepolitik då skatteinkomsterna sjunkit som andel av BNP sedan år 2000. För att klara välfärden behöver skattekvoten stiga, men en del av de sänkningar av inkomstskatterna som gjorts kan behållas och merparten av höjningarna tas på kapitalinkomster, fastigheter och miljöfarlig verksamhet.

Ett nytt pensionssystem behövs då dagens system ger för låga pensioner till hundratusentals människor och är ohållbart.

En social bostadspolitik behövs där samhället träder in och tar på sig huvudansvaret för bostadsförsörjningen. Enligt boverket behövs det byggas cirka 535 000 bostäder mellan 2018 och 2025, vilket är långt mer än vad som planeras att byggas.

4 Gräsrotsaktivism. I valrörelsens slutskede visade tiotusentals S- och LO-aktivister kraften i arbetarrörelsen. Förmågan att väcka en livaktig politisk rörelse är vid sidan om en nödvändig politisk förnyelse, arbetarrörelsens största möjlighet. Valrörelsen i Sverige 2018 visade – liksom radikala uppsving i Storbritannien, Portugal och USA – att människor vill engagera sig för en progressiv politik. Men rörelsen måste hänga ihop med politiken.

Partiets ledning måste sluta att betrakta medlemmarna och deras åsikter som en belastning. I en lång rad frågor de senaste åren har partiledningen agerat på ett sätt som inte tagit vara på medlemmarnas engagemang. Beslutande medlemsomröstningar skulle aktivera medlemmarna i den politiska beslutsprocessen. Många skulle kunna lockas om partiet gav större möjligheter att delta på allvar i den politiska idéutvecklingen.

Det är också dags att låta medlemmarna välja partiordförande i öppna val. Öppna kandidaturer med debatter mellan kandidaterna är väsentliga inslag i ett demokratiskt parti. Den ålderdomliga modellen med hemliga kandidater och kongressvoteringar utan betydelse måste få ett slut. Partiledarval är allt för utmärkta tillfällen att diskutera socialdemokratins vägval för att tappas bort i valprocedurer formade av partisprängningen för hundra år sedan.

Även partisekreterarens mandat bör stärkas och väljas i en medlemsomröstning på samma sätt som partiledaren. Under de perioder partiet innehar regeringsmakten kan partiet därmed få ett starkare mandat att opinionsbilda kring frågor som kanske inte kan drivas i en koalitionsregering.

Nedgången för socialdemokratin i Sverige och andra länder förklaras ofta med strukturella förändringar som urbanisering, globalisering, strukturomvandling eller utbildningsexpansionen. Dessa processer har utan tvivel ägt rum och påverkar människors beteende och värderingar. Men det är ingen naturlag att socialdemokratin per automatik förlorar stöd till följd av dessa förändringar.

Med en politik som är bättre anpassad till dagens verklighet och politiska temperament kunde både det senaste och kommande val gå betydligt bättre för socialdemokratin i Sverige. Det finns mycket goda skäl för att omgående börja bygga en ny stark socialdemokrati för det 21:a århundradet. Tiden för ständiga reträtter måste vara slut.

Enna Gerin, utredare vid Katalys
Daniel Suhonen, chef fackliga idéinstitutet Katalys

Valanalysen "När kapitalet vann valet" släpps i dag och kan läsas på www.katalys.org.

"Johan Croneman: SVT:s "Agenda" svalde Jimmie Åkessons megabluff

DN TISDAG 20 NOVEMBER 2018

En sandlåda. Så ser SD:s partiledare Jimmie Åkesson på hur den svenska demokratin fungerar i kris. Varför köper så många svenska journalister den beskrivningen av verkligheten? Det är den verkliga krisen.

Retoriken äter sig in i oss, så småningom ska vi svälja hela bytet. Senast var det SVT som i söndags mycket illustrativt demonstrerade hur det fungerar.

Jimmie Åkesson har upprepat samma mantra under hela hösten. Dag efter dag, vecka efter vecka har han hamrat in det, i radio, i tidningar, på torgmöten, i tv. Samma mening, samma metafor.

I förra veckan, inför omröstningen i Riksdagen sade han: "Det här är en sandlåda." Inför den första talmansrundan: "Något av de stora partierna får kliva ur sandlådan och börja prata med mig."

Sandlåda. Så ser Jimmie Åkesson på hur demokratin fungerar i kris. Med detta givetvis sagt att det bara finns en enda ledare och ett enda parti som tar vuxet ansvar, Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna. I förra veckan gjorde man en enkät på stan i P1, man frågade folk hur de uppfattade det politiska läget, och de hade också fångat upp retoriken som gällde. Man pratade om dagisnivå. Historiskt sett är det inga märkliga enkätsvar på stan, att folk uppfattar politik som "käbbel"

är världens äldsta nyhet. Man kan däremot undra vad journalistiken vinner på att ständigt återuppfinna samma sanning?

När Camilla Kvartoft i "Agenda" i söndags presenterade rubrikerna hette det: "Viktig ideologisk kamp som måste få ta tid eller käbbel på sandlådenivå? Hur påverkas förtroendet för politiken av låsningarna i Riksdagen?"

Hur påverkas viktiga svenska journalister av politiska slagord? Senare i programmet upprepade hon frågan för statsvetaren Jenny Madestam och Demiskops opinionschef Peter Santesson. Hon återkom sedan flera gånger till Jimmie Åkessons sandlådemetafor, och snart började också Peter Santesson prata i sandlådetermer.

Så ska en slipsten dras, Sverigedemokraterna gnuggar händerna av förtjusning. Nu delas deras politiska språk rakt av när Sveriges viktigaste medieaktör, Sveriges Television, imiterar dem utan att blinka. Det sitter som en smäck.

Annie Lööf, Jan Björklund, Stefan Löfven & co oroas över att ge Sverigedemokraterna inflytande. De har ännu inte upptäckt att de själva för länge sedan toksvängt i flyktingfrågorna och frågor om brott och straff. Politik à la SD.

Det pratas vitt och brett om hur illa skött regeringskrisen är, men är det inte tvärtom i stället så att vi just nu kan iaktta hur en fungerande demokrati fungerar? Hur löser man en knivig parlamentarisk situation; genom långa och noggranna förhandlingar, eller genom att EN stark ledare ställer sig upp och säger: "Jag tar befälet!" Är det dit vi vill? Vad ville SVT med sin "Agenda"-debatt?

Berättar inte Jimmie Åkessons sandlådemetafor i stället en del om partiets lättsinne inför Riksdagen, och med vilken "humor" han själv betraktar demokratin? Om ingen vill förhandla med

Sverigedemokraterna är demokratin satt ur spel, menar Jimmie Åkesson. Om vi kollektivt går på den megabluffen är kanske Jimmie ändå lösningen?

Det är dock knappast politikerna själva som har skapat valresultatet – det är som bekant vi, väljarna, och det är sannerligen inte Sveriges första politiska kris genom tiderna. Jag tappade hakan när Jenny - Madestam sade att det är "först nu som vår demokrati provas på allvar". Historia?

Ska journalistiken lyfta frågorna eller sänka nivån? Att SVT:s "Agenda" inte noggrant diskuterar igenom vilket språk och vilka metaforer man använder är både talande och skrämmande. Inte bara regeringsmakten står på spel, det handlar också om vem som äger språket. Den matchen kan man inte ge upp hur lättsinnigt som helst.

Johan Croneman
johancroneman@gmail.com "

"Ledare: Björklunds liberaler gör skäl för namnet"

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

På måndagen uppmanade Liberalernas Skåneförbund Jan Björklund att definitivt dra igen dörren till Socialdemokraterna. Sedan valet har det flera gånger rapporterats om att partiledaren möter motstånd i sin riksdagsgrupp för den hårda linjen mot Sverigedemokraterna och en moderatledd minoritetsregering. Och höga företrädare har antytt att L borde skifta fot i en ny statsministeromröstning om Ulf Kristersson.

Att det råder delade meningar inom Liberalerna kring hur partiet ska agera råder det knappast några tvivel om. Svajiga opinionssiffror bidrar till oro i leden. I senaste Novus når L bara 3,7 procent. Idén att det rent valtaktiskt vore rätt att ändra sig och släppa fram Ulf Kristersson med SD:s stöd är dock helt befängd.

Opinionsundersökningar har från första början visat att Centerns väljarkår är mer enig än Liberalernas i sitt motstånd mot att luta sig mot Jimmie Åkesson. Jan Björklunds parti har därför, till skillnad från Annie Lööfs, förlorat väljare på grund av nej-rösten till Kristersson. Men de lär knappast komma tillbaka om L svänger. I stället skrämmer man bort också dem som tog Björklund på orden när han lovade att inte ge SD något inflytande. De utgör dessutom en större del av Liberalernas väljarunderlag.

Skarpa nej till både Jimmie Åkesson och Stefan Löfven, som Skåneförbundet vill ha, är knappast heller en god idé. I det här fallet

blir två nej ett ja – till nyval. Ingen kan påstå att det ligger i Liberalernas intresse.

När Jan Björklund i tisdagens ”Malou efter tio” fick frågor om den interna kritiken höll han fast vid sitt benhårda nej till SD. Och vägrade att stänga dörren till S. Rent partitaktiskt gör han nog rätt i att fortsätta så.

Men de främsta skälen för Björklund och Liberalerna att stå på sig bottnar inte i det rena egenintresset.

Partiets namnbyte häromåret lockade fram en del hånleenden. Folkpartisterna har alltid haft ett drag av Bror Duktig över sig. Förmyndandet har legat nära till hands. Hur liberalt är egentligen det? Men till skillnad från de flesta av sina konkurrenter har Liberalerna genom historien och oavsett namn till syvende och sist varit ett idéparti. Värderingar, inte gruppers särintressen, har styrt de viktigaste ställningstagandena.

Den ideologiska kompassen visade också rätt i 1900-talets stora konflikter. Tillsammans med socialdemokratin för rösträttens och parlamentarismens införande. Med borgerligheten mot en svällande stat. Konsekvent motstånd mot auktoritära rörelser i alla dess former.

Den högnationalism som SD företräder har formulerat nygamla, ideologiskt laddade frågor: Är staten ett redskap som ska användas för att skapa en homogen nation? Ska murarna mellan länder höjas? De är inte svåra för liberaler att svara på.

Det är nog också den ideologiska kompassen som gjort att L stakat ut en tydligare linje än vad som faktiskt krävts av ett parti i dess storlek.

Både före och efter valdagen har Björklund varit glasklar med att han inte kan sitta i en regering som lutar sig mot SD. Han slog också tidigt fast att om Alliansen blir mindre än de rödgröna måste man samarbeta över blockgränsen. L har inte gömt sig bakom det faktum att det är Centerns mandat som avgör vem som blir statsminister.

Det hedrar Liberalerna. I längden är dessutom det bästa sättet för partiet att bygga förtroende just att konsekvent vara det man heter.

DN 21/11 2018 "

"Rösta om statsminister så som riksdagen röstar om budgeten"

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181121

Hotet om nyval i regeringsformen är tänkt att stimulera viljan att kompromissa i kammaren. Men nyval är ingen lyckad lösning i situationer som dagens. Vi riskerar att åter få tre block som i par röstar ner det tredje. I stället borde statsministeromröstningen göras om så att den liknar budgetomröstningen, skriver Martin Peterson, expert på beslutsteori.

I december kommer riksdagen att anta en ny budget, oavsett om regeringsfrågan blivit löst eller inte. Reglerna för budgetvoteringen är så konstruerade att exakt ett budgetförslag kommer att antas oavsett vilka politiska lösningar som finns i kammaren. En regerings viktigaste uppgift är ju att få riksdagen att anta dess budget. Voteringsreglerna för budgetomröstningar skiljer sig alltså väsentligt från reglerna för statsministeromröstningar, vilket framstår som problematiskt i ljuset av höstens händelser. Det vore därför rimligt att ändra regeringsformens bestämmelse för statsministeromröstningen (6 kap. 4§) så att den mer liknar reglerna för budgetomröstningen.

För att väljas till statsminister krävs i dag att kandidaten tolereras av kammaren, det vill säga inte har majoriteten emot sig. Det kan dock inträffa att alla kandidater har en majoritet emot sig, vilket fransmannen Condorcet uppmärksammade i en uppsats redan 1785. Med tre block, som är ungefär jämnstora, är det fullt möjligt att A och B röstar ner C, B och C röstar ner A och C och A röstar ner B.

Resultatet blir att ingen av de tre statsministerkandidaterna tolereras av kammaren.

Det är i denna av Condorcet beskrivna situation vi befinner oss nu. M, KD och SD har majoriteten emot sig, S, V och MP har också majoriteten emot sig och allt tyder på att även C, L och MP har majoriteten emot sig.

Så som regeringsformen är skriven är det tänkt att hotet om nyval ska förhindra negativa cykliska majoriteter. Efter fyra misslyckade försök får medborgarna per automatik gå till valurnorna, vilket är tänkt att stimulera viljan att kompromissa i kammaren. Men hotet om nyval är ingen lyckad lösning på Condorcets problem av två skäl:

- För det första är det troligt att majoritetsförhållandena efter ett nyval skulle bli ungefär desamma. Vi riskerar att återigen få tre block som i par om två röstar ner det tredje. Condorcet lär oss att det inte finns någon matematisk garanti för att vi någonsin får en ny regering så som regeringsformen 6 kap. 4§ i dag är formulerad.
- För det andra styrs processen av talmannen, som kan ha personliga motiv för att inte utlösa nyvalshotet. Han vet att det är osäkert om han blir talman i nästa riksdag. Detta gör det lockande att fortsätta dricka kaffe under mycket lång tid. Ur talmannens synpunkt är nyval ingen attraktiv lösning, inte ens i en situation med negativa cykliska majoriteter.

Budgetprocessen är i jämförelse med regeringsbildningsprocessen ett under av effektivitet och tillförlitlighet. Varje parti har möjlighet att lägga sitt eget budgetförslag, som sedan elimineras stegvis i en serie omröstningar. I den sista och avgörande omröstningen ställs två

budgetförslag mot varandra och det alternativ som får flest röster vinner. Praxis har varit att varje parti röstar på sin egen budget och därefter lägger ner sina röster. Det finns dock ingen tvingande regel om detta. Hösten 2014 röstade SD på Alliansens budget, vilket tvingade Socialdemokraterna att regera med ”fel” budget tills Decemberöverenskommelsen gjorde det möjligt att anta en rödgrön budget.

Mycket tyder på att Moderaternas budgetmotion i höst får stöd av KD och SD, vilket innebär att den i så fall får 154 röster. Ett budgetförslag som stöds av S, V, och MP skulle få 144 röster. Detta innebär i praktiken att Centern och Liberalerna avgör budgetomröstningen. Om de lägger ner sina röster, vilket de sagt att de ska göra, vinner Moderaternas budget. Men om C och L inte vill låta en budget som stöds av SD styra landet kan mittenblocket i stället rösta på de rödgrönas budget.

Min poäng är nu denna: Oavsett vilka lösningar som finns i kammaren kommer någon av de framlagda budgetförslagen att antas i den sista, avgörande omröstningen. I budgetomröstningen finns det alltså ingen risk att det uppstår en Condorcetsituation med negativa cykliska majoriteter. Ur rent pragmatisk synvinkel är reglerna som styr budgetomröstningen mer tillförlitliga än reglerna för att utse statsminister.

Eftersom regeringens viktigaste uppgift är att få igenom sin budget vore det rimligt att ändra regeringsformen så att regeringar kan bildas på samma sätt som riksdagen antar budgeten, dock med den skillnaden att regeringen bildas endast en gång efter varje val. I praktiken skulle detta innebära att varje parti får lägga en ”statsministermotion”. När det egna partiets motion (statsministerkandidat) eliminerats kan ett

parti välja att stödja andra partiers statsministersmotioner. I slutomgången ställs de två mest populära kandidaterna mot varandra. Med nuvarande mandatfördelning skulle den föreslagna ändringen innebära att Ulf Kristersson med stor sannolikhet skulle möta Stefan Löfven i en slutomröstning, i vilken Centern och Liberalerna skulle tvingas välja sida. Oavsett hur de väljer kommer processen att komma till ett avslut på ett demokratiskt oklanderligt sätt. Om Centern och Liberalerna lägger ner sina röster vinner Kristersson, precis som i budgetomröstningen, men om de röstar mot Kristersson (som de nyligen gjorde) vinner Löfven.

Det verkar rimligt att det eller de partier som vinner budgetomröstningen även innehar regeringsmakten.

En ytterligare fördel med förslaget är att det ger mindre makt till talmannen, vilket är demokratisk lovvärt. Talmannen är inte inblandad i budgetförhandlingen, vilket är rimligt. Det är därför svårt att förklara varför talmannen ska ha inflytande över regeringsbildningen. Om partierna klarar att anta en budget utan talmannens hjälp (talmannens enda roll är att leda debatten och omröstningen) bör partierna även klara att bilda regering utan talmannens hjälp.

Förslaget behöver kombineras med regler för hur regeringar kan tvingas avgå. En möjlighet är att behålla ungefär de regler som gäller nu: 35 ledamöter kan framtvinga en misstroendevotering, men voteringen skulle därefter följa de nya reglerna för statsministeromröstningar.

Den huvudsakliga nackdelen med förslaget är att det kräver grundlagsändringar, vilket innebär att det tar några år att genomföra. Men till skillnad från amerikanska politiker har vi i Sverige en

tämligen pragmatisk syn på grundlagen och är villiga att ändra den i takt med att verkligheten förändras. Efter lotteririksdagen under sjuttioalet minskades antalet ledamöter i kammaren från 350 till 349 ledamöter av pragmatiska skäl. För att undvika problemet med negativa cykliska majoriteter behöver vi göra en liknande korrigerande av 6 kap. 4§ i regeringsformen.

Referenser:

N.C. de Condorcet, "Essai sur l'application de l'analyse à la probabilité des décisions rendues à la pluralité des voix", Paris (1785).
M Peterson, "An Introduction to Decision Theory", Cambridge University Press, 2nd edition, 2017.

Martin Peterson, lärostolsprofessor i filosofi, Texas A&M University, författare till en av världens mest använda läroböcker i beslutsteori "

"Snart tvingas talmannen peka med hela handen"

DN ONSDAG 21 NOVEMBER 2018

Den nya borgerligheten har kraschlandat och riksdagen gått i baklås. De anständiga partierna ska nu spela Svarte Petter om makten. Men det finns inget naturligt slut på spelet. Talmannen har nyckelrollen, skriver författaren Carl Hamilton.

Det var folkpartiledaren Bengt Westerberg som lanserade det nya borgerliga förhållningssättet: Inta en moraliskt oantastlig position, och låt någon annan oroa sig för konsekvenserna. För Westerbergs del gällde det först och främst en reform till de funktionshindrades stöd. Det var omöjligt att komma med invändningar. Kostnader, fusk och brottslighet exploderade. Men ingen anständig människa kunde säga nej.

Öppna era hjärtan och sent omsider kommer ni också att få öppna era plånböcker.

Om det gamla borgerliga förhållningssättet byggde på att hålla emot de socialistiska ambitionerna, visa måttfullhet, ansvarstagande och försiktighet, handlade det nya om våghalsiga drömmar, stortstilade visioner och att utlova någonting nytt och halsbrytande. Nu har den nya borgerligheten kraschlandat.

Ansaret för det nyliberala kvartsekets fiasko skall fördelas. Ingen är intresserad av att bära hundhuvudet. Sverige gick från landet Lagom till riket där den liberala mittfåran blev extrem. Den ekonomiska

regimen skulle läggas om så att politikerna hölls borta från ekonomin. Det ledde till massarbetslöshet och massaker på företag. Den gemensamma sektorn skulle förvandlas till låtsasmarknad för konsumenter. Den svenska skolan kraschade. Försvaret skulle revolutioneras. Det lades ner. Sveriges gränser skulle öppnas för jordens förtrampade. Det blev invandring utan integration.

Häromveckan kom Eso, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, med en rapport om beslutsfattandet under "det galna kvartseket", för att citera en annan tidigare liberal partiledare. Eso menar att Sverige mäter ut sig inom EU. Konsekvensanalys och riskbedömning är eftersatt. Det gäller till varje pris uppnå "blame avoidance", det vill säga ingen skall i efterhand behöva ta ansvar.

Eftersom den extrema politiken har fött precis den typ av extrempolitisk motreaktion som makthavarna sa sig vilja undvika, ett missnöjesparti (därtill med rötter i nazism), har en av landets traditionellt mest stabila institutioner hakat upp sig. Riksdagen har gått i baklås.

Dagens maktpolitiska spel går inte att frikoppla från den sakpolitiska förhistorien. I grunden beror låsningarna på att ingen politisk kraft stått tydligt vid sidan om. Alla var med på båten. Därför måste löften brytas, utfästelser överges och allianser sprängas.

Socialdemokraterna har stött eller i vart fall uthärdat flertalet nyliberala reformer. Därifrån har tanken nu framförts att låsningen i regeringsbildningen skall avhjälpas genom att de ansvariga partierna – nu kallade "de anständiga" – skall hålla ihop och gemensamt hantera konsekvenserna av sin egen politik.

Tanken är orimlig och fullt logisk.

De anständiga skall spela Svarte Petter om makten. Problemet är bara att om de får hålla på så länge de har lust, finns inget naturligt slut på spelet. Frågan kvarstår: när löftena bryts, vem blir då sittande med Petter? Över allt detta vakar talmannen som håller god min i elakt spel och glatt förklarar att nästa omröstning i kammaren förhoppningsvis kan ske före nyår.

Demokrati anses bland annat betyda att kungen skall ha så litet makt som möjligt, helst ingen alls. Men när den parlamentariska demokratin var ung lyckades Gustaf V medverka till att parlamentarismen trots allt fungerade under de inledande svåra åren. Under perioden 1917 till 1928 hölls fem riksdagsval, men Sverige hade 11 regeringar. Det parlamentariska läget var komplicerat och kungen kallade den ena regeringsbildaren efter den andre, även socialdemokrater, till statsrodret. Kungen avstod från att utnyttja situationen för att stärka sin egen makt och sökte säkerställa att landet trots allt hade en demokratiskt förankrad regering.

Gustaf var ingen demokrat. Men han accepterade den nya författningen och gjorde sin plikt med folket för fosterlandet. För att byta spelmetafor: partierna i riksdagen är inbegripna i ett chicken race. De kör mot ett stup och vinnare är den som kör längst, men inte för långt. Förlorarna avslöjar antingen att de är fegisar eller går de under. Stupet är nyval (eller extra val med konstitutionens tvetydigt positiva begrepp). Medelst tal och åthävor gäller det för var och en av deltagarna att övertyga de andra att vederbörande inte tvekar, och därmed locka medtävlarna till felaktiga beslut.

Överlägsen taktik är att slänga ut ratt och broms genom fönstret för att demonstrera att man är beslutsam, alternativt galen. (Förutsatt givetvis,

att man har gömt en ny bromspedal som motståndarna inte känner till.) Stupet närmar sig och den som bromsar sist vinner. Förlorarna kommer grymt att krossas mot väljaropinionens vassa klippor. Petter ropar att han längtar efter avgrunden.

Så långt är allt gott och väl. Problemet är bara att deltagarna i riksdagen samtidigt som de intygar att slutet inte skrämmer dem det minsta, uppmanar domaren att flytta stupet framåt.

Det går inte.

Ställd inför så mycket samlad anständighet som i Sveriges riksdag, finns bara en sak för talmannen att göra: be de berörda att ta fram sina almanackor, pricka in omröstningarna och klargöra att om partiledarna inte klarar av jobbet, avser talmannen att själv pröva olika alternativ. Efter fyra misslyckade omröstningar väntar stupet: nyval.

Den friheten har talmannen och den bör han också utnyttja. Efter den tredje omröstningen upphör sällskapsleken. Då kan verkliga förhandlingar inledas.

Även Petter bör dras med i leken. Den tacksamma roll han nu fått sig tilldelad, som åskådare och kommentator, skall han helt enkelt inte ha. Talmannen måste tvinga SD att bekänna färg.

Perspektivet på dagens regeringsbildning är fel. Inget säger att nästa svenska regering måste eller kommer att sitta hela mandatperioden. I en parlamentariskt skakig period nybildade Gustaf V gång efter annan regering. Mycket pekar mot att talmannen skall ställa in sig på att det närmaste decenniet genomföra ett flertal regeringsombildningar. Därmed faller dagens tidsödande och initiativlösa modell med oändliga sonderingar och upprepade talmansrundor.

I dag har vi ingen kungamakt. Vi har Andreas Norlén från Norrköping. Inte av Guds nåde, men väl av folket.

Jag tror att han kommer att visa sig vuxen uppgiften.

Carl Hamilton författare, bland annat till ”Det infantila samhället” och ”(S)-koden”.

”Vi har inte råd med att Sverige faller för nationalismen”

DN 21 NOVEMBER 2018

"Han är miljardären, flyktingsonen och kulturmecenaten som vill minska samhällsklyftorna, och som skräms av att alltför få av hans kapitalistvänner förstår hotet från nationalismen. När Robert Weil nu fyller 70 år så ser han tydligt hur den judiska erfarenheten präglar hans syn på världen.

– De som vill att borgerliga partier börjar samarbeta med SD har helt missförstått vad Sverige är, och vad vårt välstånd är byggt på. Finansmannen Robert Weil skakar på huvudet i entrén till sitt luftiga kontor. Det ligger högst upp i gamla KF-huset intill Katarinahissen, med utsikt mot Gröna Lund.

Robert Weil är en av det svenska näringslivets tungviktare. Som 20-åring grundade han 1969 investmentbolaget Weelinvest, som senare bytte namn till Proventus. I dag är hans livsverk ett av Sveriges större företag, med fyra miljarder kronor i kapital.

Robert Weil är även kulturmecenat, som sedan 1980-talet donerat mångmiljonbelopp till konst, dans och teater i flera länder.

Konstmuseet Magasin 3 i Frihamnen i Stockholm, Judiska teatern och Berättarministeriet, som driver utbildningscenter för barn i utsatta områden, är några av hans satsningar i Sverige.

Han ger sällan intervjuer. Men nu fyller han 70 år. Och så har han - något att säga.

– Har du sett utställningen ”Witnesses” på Kulturhuset? Foton av 97 överlevande från Förintelsen, försök att se den! Alla borde göra det. Nationalismens framfart nu måste ha något med det här att göra: att humaniora, historia och bildning har en alltför svag ställning i vårt samhälle.

Hur tänker du då?

– Humanioran och konsten gör att vi kan leva oss in i andra människors villkor.

I vit skjorta, öppen med två knappar i halsen, pratar Robert Weil i två timmar om Donald Trump, om konst, om vikten av historieundervisning. Och om sin besvikelse och förvåning när han ser sina kompisar i det svenska näringslivet argumentera för ett närmande till det nationalistiska parti som vuxit så snabbt de senaste åren. De senaste månaderna har han grubblat över frågan: Hur kan svenska företagsledare anse att S är värre än SD?

– Näringslivet och arbetarrörelsen har ju tillsammans byggt det svenska välståndet.

På Robert Weils kontor finns ett litet svartvitt fotografi, en bild på fyra killar i tolvårsåldern, i var sin campingstol.

– Det är jag och några kompisar på den judiska sommarkolonin Glämsta, i Stockholms skärgård.

Den judiska erfarenheten präglar hans syn på världen. Medan Robert Weils mamma och pappa flydde till Sverige 1938, så stannade mormor och morfar kvar i Tyskland. De mördades i Förintelsen – men det nämndes sällan i Robert Weils barndomshem i Bromma, när han växte upp på 50- och 60-talen.

– Min mor talade inte om det. Och när jag växte upp var jag mer nyfiken på mina farföräldrars historia. Den var liksom mer åtkomlig. Den tonårige Robert Weil ville bli affärsman, analyserade företag på sitt pojkrum. Han inspirerades av farfar, som en gång varit chef för Deutsche Bank i München och suttit i styrelsen för storföretag som BMW och Mercedes. Men efter nazisternas maktövertagande 1933 fick inga judar inneha höga poster i tyskt näringsliv. Farföräldrarna flydde till USA.

1938 flydde hans egna föräldrar till Sverige. De första åren gömde de sig tillsammans med andra judar i Dalarna, av rädsla för tysk ockupation. 1944 flyttade de till Stockholm, och Robert Weils pappa blev gardinproducent.

Robert Weil sticker ut i det svenska näringslivet. Hans debattartiklar har en annan ton än den som Svenskt näringsliv brukar ha. Sommaren 1999 belyste han på DN Debatt orättvisor i det svenska välståndets fördelning.

”Kapitalister, förena er och tacka löntagarna! Tack till de många som avstått nästan allt för att vi kapitalister skulle kunna få alltför mycket!” skrev Weil.

– Klyftor är farliga. Både ekonomiska klyftor och andra klyftor, säger han.

Hans engagemang handlar mycket om brobyggande. I Malmö, där antisemitism och hat mot muslimer skapat otrygghet, har Weils stiftelse gått in och sett till att judar och muslimer samarbetar med varandra i projektet Amanah.

– Jag har ett ansvar, upprepar han.

Ansvar är kopplat till det judiska arvet och ödet att vara barnbarn till människor som mördades av nazisterna.

– Jag försöker göra mitt genom att inte släppa det judiska och det kulturella, den judiska erfarenheten.

Du går även utanför det – engagerar dig mot hat mot muslimer exempelvis.

– För mig är det kopplat. Hat mot muslimer och hat mot judar. Och jag tror inte att det är en slump att flera av oss i näringslivet som tar ställning mot nationalism nu har den här judiska familjebakgrunden. Att det är just Marcus Storch och Pehr G Gyllenhammar, vi som har det här i vår familj.

Liksom Robert Weil har näringslivsveteranerna Marcus Storch och Pehr G Gyllenhammar varnat för ett SD-närmande. Det finns även, säger han, många andra svenska företagsledaresom tycker att det är livsviktigt att försvara det öppna samhället – inte minst i den unga generationen. Men de borde vara fler, anser Robert Weil.

Det går en spricka rakt igenom näringslivet i synen på SD. Profiler som Antonia Ax:son Johnsonoch Michael Treschow har uppmanat till ”pragmatism” gentemot SD. När Robert Weil och Proventus vd Daniel Sachs har försökt få näringslivsprofiler att se riskerna med att flörta med nationalism, så har det ibland gått trögt.

– Jag förstår det inte. Det handlar om personer som jag står nära, men ibland ringer de inte ens tillbaka. När jag hör folk som säger: ”Bjud in de här krafterna så kan vi komma överens”...

Robert Weil skakar på huvudet.

– I mina ögon finns inget utrymme för det.

Nationalismens framgångar bygger, i hans ögon, på att exploatera rädsla. Att måla upp en värld full av hot, där murar blir svaret. Det motverkar enligt Weil samhällets förmåga att bygga välbstånd.

– Rädda människor kan inte skapa något av värde.

Du och många andra har vunnit mycket på globaliseringen. Men det finns även förlorare, och människor som känner sig vilsna i en föränderlig värld. Är du rädd att framstå som pekpinneartad, när du från ett uppifrånperspektiv säger: ”Ni ska inte vara nationalister”?

– Globaliseringen har lyft miljarder människor från fattigdom – men den har också baksidor. Det har blivit fel ibland. Och vi måste hitta en ny balans i det. Men i grunden är det viktigt att inte vara rädd för globaliseringen, särskilt för ett litet land som Sverige. Våra framgångar har alltid byggt på öppenhet mot omvärlden.

70-årsdagen firar Robert Weil på hemlig ort, bland nära och kära. Han lever ett internationellt liv, med familjemedlemmar och bostäder i flera

länder. Dagen efter vårt möte ska han resa till New York. Yngsta dottern går i skola där, i landet vars politiska utveckling nu fyller honom med vämjelse.

– Man får ju ont i magen av ... I Trumps värld så är allt annat än den vite mannen USA:s motståndare. Och så ser inte USA ut. Så ser inte världen ut.

Attacken mot synagogan i Pittsburgh, där elva människor den 27 oktober sköts ihjäl av judehataren Robert Bowers, är i Weils ögon en effekt av det hat som kommer i nationalismens spår.

– Det är ingen diskussion om att Trump har skapat det här klimatet. Det är så läskigt, och så aggressivt. Det är på liv och död, på allvar.

Så kan det bli även i Sverige, säger Weil, som menar att huvudproblemet inte är SD utan det han kallar ”medlöperi” från andra. Han röstade på Liberalerna, och sätter nu sitt hopp till att L och C ska arbeta tillsammans med S för ett öppet samhälle.

– Europa har inte råd att ett land till faller för nationalismen. De här krafterna håller på att vinna i land efter land. Sverige måste hålla emot. Och just nu, än så länge, har vi faktiskt ett val.

Niklas Orrenius
niklas.orrenius@dn.se "

" Låga förväntningar på Löf

DN TORSDAG 22 NOVEMBER 2018

74 dagar efter valet har Sverige fortfarande ingen regering. När C-ledaren Annie Löf i dag ska redovisa sitt sonderingsuppdrag tyder det mesta på att inte heller hon lyckats ena partierna kring en ny regeringsbildning.

På torsdagsmorgonen ska C-ledaren Annie Löf träffa talmannen Andreas Norlén för att göra en återrapportering om vad hon åstadkommit under en veckas sonderingar. Hon är den tredje partiledaren som sedan valet den 9 september har fått talmannens uppdrag att undersöka förutsättningarna för att bilda en ny regering. När Annie Löf fick uppdraget sade hon att hon skulle börja i en annan ända än vad S-ledaren Stefan Löfven och M-ledaren Ulf Kristersson tidigare har gjort. Löf vill i första hand sondera vilka sakpolitiska områden som det är möjligt att göra blocköverskridande uppgörelser om.

Löfs mål är fortfarande att det ska gå att bilda en alliansregering som får stöd av Miljöpartiet. Men varken MP eller Moderaterna stödjer den linjen, och enligt DN:s uppgifter är det inget under den gångna veckan som har ändrats i partiernas inställning. Ulf Kristersson har tidigare avfärdat en sådan regering med att den både är ideologiskt oförenlig och matematiskt omöjlig som ett handlingskraftigt alternativ. MP har å sin sida sagt kategoriskt nej till att sitta i en M-ledd regering.

Annie Löf har under veckan haft flera möten med både Stefan Löfven och Miljöpartiets språkrör. Däremot ska hon bara ha träffat Ulf

Kristersson en gång. Hon har heller inte haft något möte där samtliga partiledare från Alliansen har varit närvarande samtidigt.

Så här långt har processen kring regeringsbildningen lett till en öppen spricka mellan de fyra allianspartierna. I en historisk omröstning i förra veckan röstade Liberalerna och Centerpartiet nej i riksdagen till Ulf Kristersson som statsminister för en M+KD-regering.

Sprickan grundar sig i hur de borgerliga partierna ser på att ge Sverigedemokraterna inflytande över en ny regering. M och KD kan tänka sig att bilda en regering som i många omröstningar kommer att vara beroende av SD:s stöd. L och C säger blankt nej till att ge SD något som helst inflytande.

Dilemmat för C och L är att de samtidigt är skeptiska till samarbete med Socialdemokraterna. Så sent som i måndags tog Liberalernas Skånedistrikt ställning för att L inte bör ingå i en S-regering eller på annat sätt regeringssamarbeta med S.

Liberalernas partiledare Jan Björklund har sagt att han i dagsläget inte har mandat att stödja vare sig en S-ledd regering eller en M+KD-regering. Han uppfattar att han bara har mandat att ingå i en alliansregering – om någon annan lösning ska bli aktuell måste det fattas ett nytt beslut i L:s partiråd.

När Löf gav sonderingsuppdraget fick hon en vecka på sig innan hon ska göra en avrapportering. Hon har möjlighet att begära förlängning om båda parter anser att sonderingarna lett till framsteg. Ett datum som partierna nu sneglar mot är den 12 december, då riksdagen ska rösta om nästa års statsbudget. M kommer att utmana övergångsregeringens budgetförslag genom att lägga fram en egen

budgetmotion, och i förra veckan sade både C och L att de kommer att göra samma sak. Det innebär att M har goda chanser att få igenom sin budget om det inte finns ett nytt regeringsunderlag färdigt då.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Detta har hänt.

Kristersson blev sonderingsperson – misslyckades

Ulf Kristersson meddelade under sin sonderingsrunda att han ger upp försöken att bilda en regering med stöd från S. Sen lade han snabbt fram ett alternativ: en M-ledd minoritetsregering som behöver stöd från SD. C och L sade nej.

Löfven blev sonderingsperson – misslyckades

Nyligen bortröstade och avgående statsministern Stefan Löfven fick chansen.

"Kristersson söker en lösning där Alliansen skulle tillträda som regering, jag söker en möjlighet över blocken. Och det måste naturligtvis få ta tid", sade Löfven. Men sedan fick även han kasta in handduken.

Kristersson röstades ned

Kristersson fick stöd av KD och SD som statsministerkandidat. Men övriga partier röstade emot.

Löf blev sonderingsperson

Annie Löf har just nu sonderingsuppdraget. Ska i dag ge talmannen en lägeskoll. "

" Ledare: Löfven och Kristersson måste släppa prestigen

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Det gick alltså som väntat. Annie Lööf (C) lyckades inte sondera fram en regering. Enligt Lööf fanns kompromissvilja hos mittenpartierna, men inte i de två största partierna, som fortsätter att sitta i var sitt trumpet hörn och blänga över det politiska rummet.

"M och S vill bara rösta ja till sig själva som statsminister." Det var nyckelreplikens när Lööf höll presskonferens efter sitt möte med talmannen på torsdagsmorgonen.

Just den inställningen är i dag direkt destruktiv för Sverige. Vi är inte USA eller Storbritannien. Vår parlamentariska modell är inget tvåpartisystem där störst tar allt. Fyra väljare av fem vill inte se Ulf Kristersson som statsminister, färre än 30 procent vill ha Stefan Löfven på posten.

Löfven har tidigare närmast kokett slagit fast att S av tradition alltid röstar nej till en regering där partiet inte ingår. Det är som att vara stolt över att vägra ta en annan väg när den först valda är igensnöad. Hans gruppledare Anders Ygeman har efter valet ständigt upprepat ett och samma mantra: Vi är störst, alltså ska vi leda regeringen.

Man kan undra vad Löfven, Ygeman och de S-märkta ledarsidorna skulle säga om Sverigedemokraterna, Gud förbjude, en dag fick de

flesta riksdagsrösterna. Fortfarande "störst styr"? Även om en klar majoritet av väljarna inte röstar SD?

Ulf Kristersson har å sin sida börjat låta allt sossigare och skjutit igen dörren för varje regering som inte leds av honom själv. Det är ett spel som tyder på stort självförtroende men kanske mindre självinsikt. Nu har han alltså vägrat stödja en regering med C och L, trots att en sådan skulle vara lika representativ för Alliansen som konstellationen M och KD – och dessutom ha betydligt större chans att nå uppgörelser med Socialdemokraterna.

Moderatledaren säger sig också vägra att sitta i en alliansregering tillsammans med Miljöpartiet. En sådan skulle visserligen inte få egen majoritet. Men den skulle bilda det klart största "blocket".

Socialdemokraternas inställning är ju glasklar: störst block ska regera. Inte skulle väl den attityden förändras bara för att ett annat blev större? Nu får vi inte veta hur S skulle ställa sig till en sådan regering. Enligt källor till Expressen ingår Moderaterna hellre i oppositionen än i en alliansregering med MP där statsministern heter något annat än Ulf Kristersson. Det är extra märkligt med tanke på hur Centern och Liberalerna har kölhalats från höger för sin ovilja att stötta en regering som är beroende av Jimmie Åkesson.

Lööf och Björklund har anklagats för att blockera en ickesocialistisk regering. I själva verket har mittenpartierna hela tiden varit öppna för flera olika regeringsalternativ. S och M är däremot fortsatt fastlåsta vid sina respektive partiledare.

I synnerhet när läget är så komplicerat som nu måste de stora partierna vara beredda till kompromisser, inte köra på och bete sig som att de

sitter på var sin egen majoritet. Inse faktum: Vi har ett nytt politiskt landskap, som kräver en ny landskapsarkitektur. Kreativitet måste gå före politisk tradition.

Senare under dagen lät både Löfven och Kristersson meddela sina reaktioner på Annie Lööfs sondering. Intressant nog använde båda ordet "konstruktivt" när de beskrev sitt fortsatta arbete. Men för att citera den namnkunniga svenska filmfloppen från 1981: "Snacka går ju ..."

Det är svårt att se denna parlamentariska kris få en lösning så länge landets bästa inte går före partiledarnas ego och prestige.

DN 23/11 2018 "

" M och S pekas ut som sonderingens stora syndabockar

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Regeringsalternativen blir allt färre. Inte heller C-ledaren Annie Lööf lyckades hitta en lösning på regeringspusslet och nu går bollen återigen tillbaka till talmannen. – Jag har bedömt det som helt fruktlöst att gå vidare, säger Annie Lööf.

Efter en veckas sonderingar gav Annie Lööf på torsdagsförmiddagen upp sina försök för att hitta en lösning på regeringsfrågan. Annie Lööf är därmed den tredje partiledaren som sedan valet den 9 september misslyckats med att förhandla fram en regering som kan vinna stöd i riksdagen.

C-ledaren har i huvudsak provat tre olika alternativ under veckan som gått. De två första är välkända sedan tidigare: En alliansregering som stöds av Socialdemokraterna eller en alliansregering som stöds av Miljöpartiet. Båda dessa förslag är nu begravda.

Det tredje alternativet som prövats är en smal mittenregering som skulle bestå av Centern och Liberalerna. Ett alternativ som skulle samla cirka 14 procent av mandaten i Sveriges riksdag.

Det innebär att även Annie Lööf nu sonderat ett regeringsalternativ som inte omfattar samtliga allianspartier.

– En sådan regering skulle ha sin bas i Alliansens partier, i Alliansens reformagenda och Alliansens politik. Jag har borrar djupare i om jag

själv skulle kunna tolereras som statsminister och regeringsbildare. Så har inte varit fallet, utan den vägen bedömer jag också som stängd, säger Annie Lööf.

C-ledaren lägger en stor del av skulden för sitt misslyckande på Moderaterna och Socialdemokraterna.

– Så länge dessa partier fortsätter att säga nej till olika breda block-överskridande lösningar så är de vägar som Centerpartiet förespråkat, och som jag undersökt under den här veckan, nu blockerade. Jag ser därför inte att det är meningsfullt att begära ytterligare tid, säger hon. Enligt Annie Lööf har de partier hon överlagt med visat en vilja att diskutera sakpolitik men M och S ska konsekvent ha sagt nej till alla regeringsalternativ som inte innebär att de själva får statsministerposten.

– Det finns en betydande vilja att ha fördjupade diskussioner på de här områdena. Men viljan är inte tillräckligt stark för att bryta låsningen i statsministerfrågan, säger Annie Lööf.

På fredagsförmiddagen kommer talman Andreas Norlén att presentera hur han vill gå vidare med regeringsbildningen. Listan blir nu allt kortare över vilka alternativ som återstår innan Sverige kan tvingas gå mot ett extraval.

Norlén har sedan processen startade pekat ut två tänkbara statsministerkandidater: Ulf Kristersson (M) och Stefan Löfven (S). Ulf Kristerssons försök att bilda regering har redan röstats ned av riksdagen så mycket pekar mot att det nu blir Stefan Löfvens tur att pröva sitt alternativ i kammaren.

Talmannen hade under torsdagen telefonsamtal med samtliga partiledare men varken Ulf Kristersson eller Stefan Löfven ger ännu så länge någon vägledning om hur de kommer att agera i den fortsatta processen.

– Nu avvaktar jag talmannens besked om hur nästa steg i processen ser ut. Jag kommer att konstruktivt bidra till att Sverige så snabbt som möjligt får en handlingskraftig regering, kommenterar Stefan Löfven. Det är fortfarande Centern och Liberalerna som har nyckeln till att komma vidare i försöken att bilda regering.

Båda partierna ser nu ut att ha övergett förhoppningarna om att bilda en regering där samtliga allianspartier ingår. Samtidigt ryms det en omfattande skepsis hos både C och L mot att samarbeta med Socialdemokraterna.

Tidigare i veckan röstade L:s Skånedistrikt för att L inte bör ingå i en S-regering eller på annat sätt regeringssamarbeta med S. Liberalerna ska under de närmaste dagarna samla både partistyrelsen och riksdagsgruppen för att fortsätta diskutera vägen framåt.

– Efter dagens besked om att det inte går att bilda en samlad alliansregering med stöd över blockgränsen, behöver vi nu enas om vilka andra regeringsalternativ Liberalerna skulle kunna medverka till, för Sveriges bästa och för största genomslag för liberala reformer, skriver L:s partisekreterare Maria Arnholm i ett brev till sina partimedlemmar.

Enligt uppgifter till DN ska även Centerpartiet kalla samman sina beslutande organ de närmaste dagarna för att diskutera hur partiet ska gå vidare i regeringsförhandlingarna.

Det har bara gått drygt en vecka sedan sprickan mellan allianspartierna officiellt sattes på pränt i och med att Liberalerna och Centerpartiet i en historisk omröstning sade nej till Ulf Kristersson som statsminister för en M+KD-regering. Sprickan grundar sig i hur de borgerliga partierna ser på att ge Sverigedemokraterna inflytande över en ny regering. M och KD kan tänka sig att bilda en regering som i många omröstningar kommer att vara beroende av SD:s stöd. L och C säger blankt nej till att ge SD något som helst inflytande.

Centerledaren Annie Lööf upprepade på torsdagen att hennes besked om att inte ge SD något inflytande ligger fast.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se"

"Fakta. Regeringskonstellationerna som ligger på bordet

Alliansen

Efter att S sagt nej till att stödja en alliansregering, gick Kristersson högerut. Det gillades inte av Lööf och Björklund.

S och MP

"Kan förhandla både till vänster och höger", tycker V-ledaren.

M och KD (och SD?)

SD-ledaren Jimmie Åkessons framtidsdröm är att någon gång få bilda en konservativ högerregering med Moderaterna och Kristdemokraterna. Bara de två sistnämnda partierna har prövats i riksdagen och fallit. Trots Sverigedemokraternas stöd.

Samlingsregering

C och L tycker att det skulle vara ett bra alternativ. Men inte övriga riksdagen.

Alliansen och MP

Ett alternativ som enligt C och L inte var kört i botten tidigare. Men både M och MP har sagt nej.

S, MP, C och L

Stefan Löfvens drömregering. Har avfärdats gång på gång av framför allt C.

C och L

Ett nytt alternativ där Lööf skulle bli statsminister. Har inget stöd i riksdagen enligt C-ledaren.

"Ewa Stenberg: Nu är frågan om Löf ska släppa fram Löfven"

DN 23 NOVEMBER 2018

Ingen tror längre på en alliansregering i samarbete med MP, och en mittenregering med C och L har just fått kalla handen. Men Centern har fortfarande nyckeln till nästa regeringsbildning. - Frågan nu är om Löf hellre släpper fram Socialdemokraterna än låter det gå till extraval.

Frosten är här, solen går ner redan strax efter tre men Sverige har fortfarande ingen regering. Trots idogt arbete i riksdagshuset syns inte konturerna av någon politisk uppgörelse som kan bryta dödläget. I en vecka har nu regeringsbildningens huvudperson fått sondera sina möjligheter att forma ett nytt styre. Det har inte fungerat för Centerns Annie Löf, trots att hon har de centrala riksdagsmandaten för att kunna avgöra.

En alliansregering med stöd över blockgränsen kan inte bildas, och en med stöd av SD vill Centern inte bilda. Det hade de flesta räknat ut på förhand.

Däremot är det överraskande att Annie Löf har sonderat en liten mittenregering med bara Centern och Liberalerna. Det skulle ha blivit en regering som skulle bli bara lite större än Folkpartiregeringen Ullsten var i slutet av 1970-talet.

Löfs statsministerprojekt har fått nej av de gamla allianskamraterna i M och KD. Ändå gav Annie Löf samma löfte som Ulf Kristersson

(M) gjorde när han gick till statsministeromröstning med sin M+KD-regering: att bygga den på Alliansens politik.

Tvåpartiregeringen Löf skulle få en svår resa. Den skulle ha så få mandat att det skulle bli problem att ens få regeringsförslagen till slutlig omröstning i riksdagen. Missämjan och den dåliga stämningen med Moderaterna och Kristdemokraterna skulle göra att en mittenregering riskerar att tvingas vänsterut.

Det som återstår för Centern och Liberalerna är att pröva om de kan bilda underlag för en ny regering med S och MP, och samtidigt släppa Alliansen. Det kräver nya beslut i partiernas partiråd och styrande organ, som redan har kallats in.

Det är ett stort steg som skulle göra många borgerligt sinnade C- och L-väljare besvikna. Varken Löf eller Björklund gick till val på att släppa fram Stefan Löfven (S) till makten - tvärtom.

Men frågan är om alternativet är ännu sämre för C och L. Ett extraval riskerar att bli en mardröm för Liberalerna, som ligger nära riksdagsspärren och har en sinande partikassa. För Centern är ett extraval mindre riskfyllt, men det kan slå tillbaka också mot C om det är Löf som får Svarte Petter i skuldspellet om vem som splittrat Alliansen.

Centern och Liberalerna har redan sagt nej till en M+KD-regering med hänvisning till att en sådan skulle bli beroende av Sverigedemokraterna. Den argumentationen är svår att rulla tillbaka, även om de drabbas av eftertankens kranka blekhet. Annie Löf och Jan Björklund har sina väljare med sig i sina avståndstaganden från samarbete med SD och de har haft ett mycket högt tonläge.

Snart måste de välja mellan ett regeringsunderlag med S, MP, L och C eller ett extraval. Väljer Centern det första och statsministerposten inte är förhandlingsbar skulle partiet sannolikt föredra att samarbeta om budgeten i riksdagen. Partiet har då frihet att opponera samtidigt som det har en bra förhandlingsposition och kan påverka den ekonomiska politiken.

Liberalerna och Miljöpartiet skulle sannolikt hellre vilja vara med och regera, men det förutsätter att Socialdemokraterna kan leva med att få förhandla politiken i två omgångar. Först skulle S behöva förhandla i regeringen med L och MP, sedan ytterligare en gång med Centern i riksdagen. Det är en utsikt som skulle kunna få Stefan Löfvens parti att vilja bilda en enpartiregering i stället, även om en sådan skulle vara tvungen att betala en hög politisk räkning för sitt stöd i riksdagen.

På fredagen ska talmannen Andreas Norlén peka ut nästa steg. Troligen förbereder han en ny statsministeromröstning om Stefan Löfven eller Annie Lööf – och mer press på partiledarna varefter extravalet kommer närmare. Budgetprocessen pressar dem redan, eftersom Moderaternas budgetmotion ser ut att ha goda förutsättningar att gå igenom med stöd av SD.

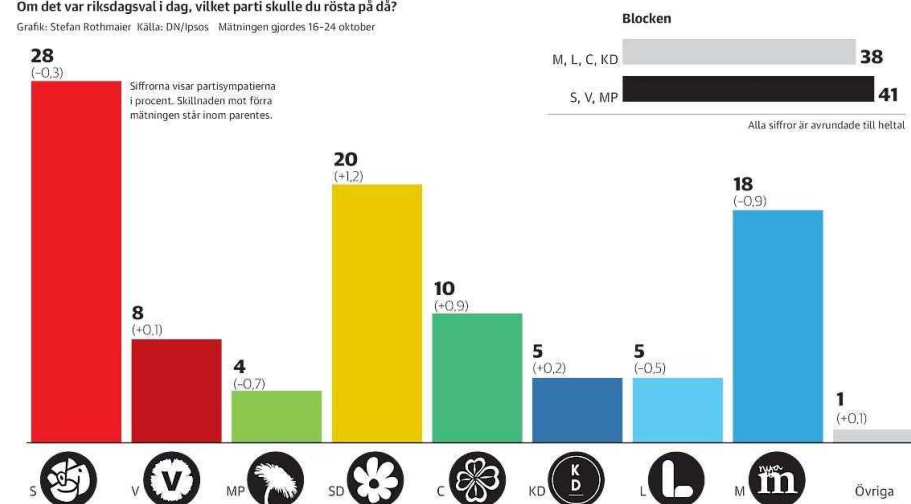
Det finns inga tumregler eller historiska paralleller för talmannens nästa steg. Svensk politik rör sig genom väglöst land medan julen kommer närmare i övergångsregeringens Sverige.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

Så stort stöd har partierna

Om det var riksdagsval i dag, vilket parti skulle du rösta på då?

Grafik: Stefan Rothmaier Källa: DN/Ipsos Mätningen gjordes 16-24 oktober

" Extraval skulle inte lösa den svåra regeringsknuten

DN FREDAG 23 NOVEMBER 2018

Små uppgångar för SD och C, men i övrigt är väljarnas partisympatier i stort sett oförändrade under det utdragna regeringsspelet, visar DN/Ipsos senaste mätning. Ett extraval skulle knappast lösa upp knuten. – Det krävs att det talas sakpolitik, säger Nicklas Källebring på Ipsos.

Väljarkåren sitter still i båten under den segdragna processen att bilda en regering. Det är budskapet i den senaste väljarbarometern från DN/Ipsos. Mätningen innehåller ingenting som tyder på att de politiska känslorna har rörts upp av partiledarnas piruetter i det unikt svårlösta läget efter valet.

– Det är låst. Det diskuteras ju ingen sakpolitik, och väljarna är mer sakorienterade än intresserade av frågan om att bilda regering, säger Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos.

– Så länge det inte händer något där kan man inte förvänta sig att det sker stora flöden mellan partierna. Det krävs att det talas sakpolitik, eller möjligen något rejält klavertramp.

Hur partiledarna agerar i de pågående turerna kan kanske påverka förtroendet för dem, menar Källebring, men det finns inga starka samband mellan förtroende för ledarna och viljan att rösta på deras partier.

Sverigedemokraterna fortsätter långsamt den klättring uppåt som kunde noteras i oktobermätningen och hamnar nu på 20 procent. Även SD:s främsta antagonist bland allianspartierna, Centern, bekräftar en viss förstärkning till 10 procent, medan Moderaterna tappar i motsvarande mån. Men i båda fallen är det små förändringar, 0,9 procentenheter.

För de andra partierna är förskjutningarna ännu mindre. Socialdemokraterna, som i den förra mätningen noterade en liten ökning, har nu gått tillbaka till ett väljarstöd som ligger mycket nära valresultatet. Samma utveckling syns hos Miljöpartiet, som är det enda partiet som ligger precis på riksdagsspärren, 4 procent. Vänstern har

inte rört sig ur fläcken sedan valet, enligt DN/Ipsos. KD och L ligger stilla på 5 procent vardera.

Läget mellan blocken är exakt detsamma som i oktober: 3 procentenheter i de rödgrönas favör, 41–38. Nicklas Källebring är försiktig med att tolka SD:s uppgång:

– Det är inte en toppnotering hos oss, men visst, det ser ut som om de åtminstone inte har missgynnats.

– Flera andra mätningar visar att SD ökar, och den enda förklaringen är att de gynnas så länge det inte bildats någon regering. Men det finns motkrafter.

Intervjupersonerna har även fått frågan hur de ser på att andra partier förhandlar och sluter överenskommelser med SD. Där märks en svag förskjutning åt det negativa hållet sedan i oktober: andelen positiva har gått ner från 32 till 29 procent, och andelen negativa har gått upp från 48 till 49 procent.

Mönstret i de olika partierna är tydligt: Moderaternas och Kristdemokraternas väljare kan tänka sig samarbete, men hos de övriga är motståndet starkt.

– Så sättet man agerar på stämmer väldigt väl med vad väljarna tycker, säger Källebring.

Liksom i oktober toppar Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) listan över vilken partiledare väljarna tror har störst möjligheter att bilda regering, men efter de senaste misslyckade sonderingsförsöken från de båda statsministerkandidaterna har andelen som tror på dem

sjunkit. Andelen som tror att C-ledaren Annie Lööf, talmannens senaste sonderingsperson, har de största möjligheterna att till slut hitta en lösning har gått upp, men inte så mycket att hon gått om tvåan - Kristersson.

Samtidigt ökar alternativet ”ingen har större chans än någon annan” från 16 till 22 procent, vilket tyder på en minskat tilltro till att regeringsfrågan ska lösas.

Om partiledarna inte lyckas hitta en funktionsduglig regering som får riksdagens stöd väntar extraval.

Vad ger det stabila opinionsläget politikerna för signaler om den saken?

– Min bedömning är att för att kunna förflytta opinionen behöver olika partikonstellationer presentera gemensam politik med reformer. Nu handlar det mer om vem som ska regera med vem. Fortsätter man med det är det troligt att det inte sker några större förändringar i partiernas stöd, säger Nicklas Källebring.

Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Ledare: Löfven måste visa att S arrogans tillhör historien

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Det blir ingen ny sondering. I stället meddelade talmannen Andreas Norlén på fredagen att han den 3 december kommer att föreslå riksdagen att Stefan Löfven bildar regering. Några dagar senare får ledamöterna ta ställning. Det är logiskt. Precis som talmannen noterade kräver ”stämningen i nationen” att takten skruvas upp.

Det är också logiskt att Norlén nu pekar på Löfven. Ulf Kristersson kan endast nå statsministerposten genom att göra sig själv till Sverigedemokraternas gisslan, och kammaren har redan konstaterat att det inte finns stöd för det. Annie Lööf slog i sin tur på torsdagen fast att hon har en majoritet emot sig.

S-ledaren har visserligen också lidit ett nederlag i riksdagen. Men den omröstningen syftade till att bereda marken för talmannens arbete. Det var uppenbart att det gamla rödgröna styret inte hade stöd att fortsätta, eftersom de uppgörelser som gjort att det en gång kunde tillträda och driva sin politik sedan länge fallit. Att Löfven inte självmant avgick, så att processen för att få fram en ny regering kunde inledas, var ett uttryck för klassisk socialdemokratisk arrogans.

Den arrogansen måste Stefan Löfven nu förpassa till historien om han ska bli statsminister på nytt.

DN:s ledarsida har argumenterat för att en socialdemokratisk minoritetsministär i samarbete med C och L är den minst dåliga lösningen, givet det valresultat väljarna levererade och den utveckling försöken att bilda regering tagit. Grunden för den slutsatsen bygger på matematik och politisk logik.

Det avgörande förhållandet är inte att Socialdemokraterna är största parti eller att de rödgröna är största block. Viktigast för att regera Sverige är förmågan att konsekvent forma majoriteter i riksdagen. Givet det parlamentariska läge vi har, att det inte går att lita på SD, och att de två statsbärande partierna vägrar att ta gemensamt ansvar, är det helt enkelt svårt att tänka sig en annan regering med stabilt stöd i riksdagen än en ledd av Stefan Löfven i samarbete med - mittenpartierna.

Samtidigt har en sådan lösning fördelen att ytterkanternas inflytande minimeras och att politiken ankras i mitten. I stället för att Jonas Sjöstedt, som under förra mandatperioden, håller i taktpinnen, placeras den i Annie Lööfs och Jan Björklunds händer. Liberala reformer som drivs igenom med blocköverskridande stöd blir dessutom svårare att riva upp.

Genom att inte sätta sig i Löfvens regering stärker C och L samtidigt förutsättningarna för att upprätthålla gemenskapen med M och KD. Då blir det lättare att återkomma tillsammans 2022.

Men för att det ska gå att få till stånd en sådan lösning krävs att Socialdemokraterna agerar med ödmjukhet. Och levererar meningsfulla sakpolitiska eftergifter i utbyte mot Centerns och Liberalernas stöd.

Lööf och Björklund var tydliga i valrörelsen med att de ville ha en alliansregering. Men också att de inte tänkte ge SD något inflytande. De lovade därför ett blocköverskridande samarbete om Alliansen inte blev störst.

Därför har de efter valet röstat nej till en M-ledd minoritetsregering som lutar sig mot Sverigedemokraterna. Och låtit bli att helt dra igen dörren till S. De har agerat både principiellt och med ett mått av pragmatism.

Nu måste Stefan Löfven visa att han också klarar av den kombinationen. Framför allt måste han kompromissa på för Socialdemokraterna känsliga områden. Mäktar S-ledaren inte med det, styr han Sverige rakt mot ett nyval.

DN 24/11 2018 "

" Otålig talman tvingar Löfven till omröstning

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Avgörandets stund närmar sig i regeringsbildningen. Om drygt en vecka måste Stefan Löfven (S) visa om han lyckats locka över - Centern och Liberalerna till den rödgröna sidan. – Det är det jag strävar efter, säger S-ledaren.

Efter att C-ledaren Annie Lööf gett upp försöken att hitta en ny - regering har uppdraget återigen gått till statsminister Stefan Löfven. Senast måndag den 3 december måste Löfven presentera för talmannen vilka partier han har kunnat knyta till sitt regeringsunderlag. Två dagar senare ska riksdagen ta ställning till förslaget.

Talman Andreas Norlén säger att han börjar bli otålig över att partierna ännu inte kunnat enas om en ny regering och att han därför vill hålla tempo i processen.

– Jag bedömer att det i det här läget vore för vagt att utse en ny sonderingsperson. Jag vill markera genom att förannonsera att det kommer att ske en statsministeromröstning i närtid, säger Andreas Norlén.

För Stefan Löfven innebär beskedet att han för andra gången får i uppdrag att skapa förutsättningar för en ny regering. Skillnaden mot det förra sonderingsuppdraget är att det nu är skarpt läge. Talmannen

kommer att begära att riksdagen tar ställning till Löfvens - regeringsförslag.

Hittills har Stefan Löfven kunnat spela en ganska undanskymd roll i regeringsförhandlingarna eftersom fokus har legat på de borgerliga partiernas vedermödor att komma överens. Han står fast vid att hans huvudalternativ fortfarande är att bilda en regering där Socialdemokraterna samarbetar över blockgränsen med Liberalerna och Centerpartiet.

– Vi är inte där ännu men det är fortfarande det jag strävar efter, säger Stefan Löfven.

Han vill inte gå in på hur han ska driva förhandlingarna med C och L men pekar på att han under den gångna veckan haft flera samtal med Annie Lööf om sakpolitiska områden.

– Det ökar möjligheterna för att hitta lösningar, säger Löfven.

Han pekar också på att flera av de regeringsalternativ som de - borgerliga tidigare förfäktat nu har prövats och förkastats.

– De finns inte längre på bordet, det är en klar förändring. Jag tycker också att de samtal som vi har haft under veckan har gjort att vi har kommit längre, säger Löfven.

Löfven kommer i helgen att åka till Bryssel för ett extrainsatt toppmöte om förslaget till Brexitavtal. Några direkta förhandlingar med C och L är därför inte att vänta de närmaste dagarna.

Samtidigt har både C och L kallat in sina beslutande organ de närmaste dagarna för att diskutera om de på något sätt ska regeringssamarbeta

med S. Enligt DN:s uppgifter avvaktar Stefan Löfven beskedet från C och L innan han bestämmer hur samtalen ska gå vidare.

När Annie Lööf i torsdags gav upp sina sonderingsförsök lade hon en stor del av skulden på Socialdemokraterna och Moderaterna för att de inte kan tänka sig att släppa anspråken på statsministerposten. Stefan Löfven tänker inte ändra sig på den punkten.

– En regering som vi ska ingå i, där ska vi också ha statsministerposten. Det är inte orimligt. Vi är det överlägset största partiet och vi har det största underlaget här i riksdagen, säger han.

Löfven vill inte gå in på hur många och vilka partier som ska ingå i det förslag till regering som han ska lämna till talmannen. Även om han får med sig C, L och MP kommer statsministeromröstningen i riksdagen också kräva att Vänsterpartiet inte röstar emot en sådan regering.

– Jag vill ha en blocköverskridande regering. Det som det handlar om är att se till att man kan bilda en regering som får igenom sin budget och centrala delar av politiken. Alla partier kommer att göra anspråk på att få inflytande i riksdagen. Men exakt hur det ska lösas tänker jag inte spekulera om här.

V-ledaren Jonas Sjöstedt tycker att det är bra att Stefan Löfven nu får möjlighet att bilda regering.

– Vi är naturligtvis beredda att samtala med Stefan om vilken roll vi kan ha i det hela. Om en regering bygger på våra mandat så vill vi ha inflytande, säger Sjöstedt.

Finns det något läge där ni kan rösta på samma sätt som M, KD och SD i regeringsfrågan?

– Vårt mål är inte att förhindra Stefan Löfven från att bli statsminister. Men han är väl medveten om att det kräver ett inflytande från Vänsterpartiet och att det handlar om sakpolitik, säger Jonas Sjöstedt.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Fakta. Viktiga datum

3 december: Talmannen Andreas Norlén ska föreslå Stefan Löfven (S) som ny statsminister för kammaren.

5 december: Tidigast det här datumet sker omröstningen.

12 december: Budgetomröstningen. Riksdagen ska rösta om en ny budget. Den avgående regeringen har lagt fram en övergångsbudget som nu har utmanats av Moderaternas budgetmotion. Även C, L och SD kommer att lägga fram egna budgetmotioner. "

"Ewa Stenberg: Här är tre möjligheter för S att locka över C och L"

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Nu ska partiledaren som har ägnat en stor del av sitt liv åt förhandlingar ta över försöken att bilda regering. Här är tre möjligheter och ett par svårigheter när Stefan Löfven (S) ska försöka bli återinsatt som statsminister:

Stefan Löfven väcker ingen större entusiasm i sitt parti längre. Han är ingen inspiratör, ingen ideolog, folktalare eller vass debattör. Men det finns ett par saker han anses riktigt bra på. Det första är akut krishantering och det andra är att förhandla.

Nu är den politiska scenen hans igen. Om Liberalerna och Centerpartiets partistyrelser och riksdagsgrupper ger sina ledare mandat att förhandla har han sitt livs chans att leva upp till förväntningarna. Löfven har bäddat för entrén genom att hålla en låg profil under det borgerliga inbördeskriget. Statsministern i övergångsregeringen har sökt rollen som den lågmälda och ansvarsfulle, i väntan på att bli inropad igen.

Här är tre vägar framåt som Löfven sannolikt vill ta:

1 Hjälpa C och L att visa att de inte förvandlats till röda knähundar. Annie Lööf (C) och Jan Björklund (L) riskerar monumentala svekdebatter genom att hjälpa Stefan Löfven till statsministerposten. De måste kunna förklara och förankra det nya samarbetet hos sina väljare. Lyckas partierna inte med det kommer de inte att bli några stabila samarbetspartner.

Genom politiska segrar som svider i socialdemokratins och fackföreningsrörelsen kan Löfven hjälpa C och L att våga. Med förslag som slopade bostadssubventioner och marknadshyror, skattesänkningar för högavlönade, liberalare arbetsrätt eller subventionerade enkla jobb också för företag som inte tecknat kollektivavtal, visar Löfven att det är givande och tagande.

Moderaternas Ulf Kristersson har redan sett faran, och öppnat för att ge C och L större inflytande över politiken också i en Kristersson-regering.

2 Tänka på smaken av en sko och ge Centern valmöjligheter. Annie Lööf har lovat att äta upp sin högra sko hellre än att bli ett stödhjul i en Löfvenregering. Löfven själv är mycket tydlig med att statsministerposten inte är förhandlingsbar.

Om Centerledaren inte har plåtmage kan Löfven erbjuda henne att välja mellan ett regeringssamarbete och ett budgetsamarbete i riksdagen. Det senare kan ge Centern möjlighet att fortfarande vara ett oppositionsparti med en liknande position i den ekonomiska politiken som Vänsterpartiet har haft och skördat framgångar av.

Liberalerna förefaller mer sugna på ministerposter och att få delta i regeringen. Och Löfvens huvudalternativ har länge varit just en blocköverskridande regering.

3 Ta hand om Jonas Sjöstedt.

Politik handlar om att samla riksdagsmandat, och reglerna ser olika ut i olika omröstningar. Ett regeringsunderlag med C, L, MP och S skulle inte ha några problem att få igenom sina budgetar.

Möjligheten att fälla en sådan budget är att SD, M, KD och Vänsterpartiet går ihop emot den. Det kommer inte att hända. Flaskhalsen för en mittenregering finns i stället i statsministeromröstningen, där det krävs att Vänsterpartiet lägger ner sina röster. Annie Lööf och Jan Björklund vill inte ha med vare sig Sverigedemokraterna eller Vänsterpartiet att göra. De vill inte förhandla med V.

Om Stefan Löfven ska kunna tillträda igen måste han hitta ett sätt att göra Jonas Sjöstedt tillräckligt nöjd för att avstå från att rösta mot honom.

Men dessa knep har förstås ett pris för Socialdemokraterna. Om Löfven ska hjälpa C, L (och MP) att framstå som vinnare framstår ju lätt hans eget parti som förlorare. Troligen kan någon av partiveteranerna påminna om följderna när Olof Palme släppte fram Folkpartisten Ola Ullsten till statsministerposten i slutet av 1970-talet och fick en intern svekdebatt som ledde till radikaliserings- och löftet om löntagarfonder.

Stefan Löfven har skäl att skynda sig. Han jagas av riksdagens budgetomröstning den 12 december. Då kan Moderaternas budgetmotion mycket väl komma att röstas igenom med stöd av Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Det skulle kunna bli en fördel för C och L i förhandlingarna med S och MP. Då blir ju borgerlig ekonomisk politik utgångspunkten i stället för rödgrön. Vilket ökar risken för en intern svekdebatt i socialdemokratiet.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

"Bakgrund. Den svåra regeringsbildningen

9 september: Riksdagsval: S och M tappar till 28,4 respektive 19,8 procent. SD ökar till 17,6. C ökar till 8,6. V till 7,9. KD till 6,4. L får 5,5. MP minskar till 4,3. Våldigt tätt mellan de traditionella blocken.

12 september: Alliansledarna skriver på DN Debatt att de bjuder in S till samtal.

13 september: Rösträkningsrysaren fortsätter med sena utlandsröster och förtidsröster. Ett "pingismandat" studsar mellan C och SD.

16 september: Valmyndigheten meddelar det slutgiltiga valresultatet: De rödgröna får 144 mandat, mot Alliansens 143 och Sverigedemokraternas 62.

21 september: Andreas Norlén (M) nomineras av Alliansen till ny talman. Tre dagar senare väljs Norlén med stöd av allianspartierna och SD. Björn Söder (SD) ratas däremot som andre vice talman.

25 september: Stefan Löfvens regering fälls av de borgerliga partierna och SD.

27 september: Första talmansrundan.

2 oktober: Ulf Kristersson får i uppdrag att sondera. Testar idén om en "3-2-1-regering" i Alliansen: Ett eller flera allianspartier bildar regering, med andra allianspartier som stöd i riksdagen.

12 oktober: Ulf Kristersson informerar partistyrelsen om 3-2-1-idén och skriver på Facebook. Alliansen går ihop med MP i Stockholm.

13 oktober: C och L uppmanar Kristersson att dra tillbaka 3-2-1-förslaget. Dagen därpå ger M-ledaren upp försöket att bilda regering.

15 oktober: Uppdraget att sondera går vidare till Stefan Löfven (S). I Malmö kan S styra vidare, sedan C och L lagt ned sina röster i kommunalrådsvalet.

24 oktober: SD, M och ett lokalt parti tar makten i Sölvesborg.

29 oktober: Löfven ger upp försöket att bilda regering eftersom både C och L håller fast vid Alliansen. Talmannen meddelar att han ska inleda gruppsamtal med olika partikonstellationer.

5 november: Norlén meddelar att han vill se en omröstning om Kristersson. M blockerar centerledaren Annie Lööf som sonderingsperson, medan C och L vill att Alliansen ska förhandla med MP.

7 november: I Göteborg inleder Alliansen ett valtekniskt samarbete med MP, V och Fi, för att kasta ut S från makten.

12 november: Kristersson presenterar sitt regeringsalternativ: En M-KD-koalition. I Staffanstorps överger M Alliansen för SD.

14 november: Ulf Kristersson förlorar statsministeromröstningen i riksdagen. Endast M, KD och SD röstar ja. Övriga partier röstar nej.

15 november: Annie Lööf får av talmannen ett sonderingsuppdrag på en vecka. Det är något annorlunda formulerat, och föreskriver inte att hon bör leda en sådan regering.

22 november: Annie Lööf meddelar talmannen att hon inte ser någon anledning att fortsätta försöken. Inget av de alternativ hon har försökt hitta stöd för, har någon framtid.

23 november: Talman Andreas Norlén föreslår att en statsministeromröstning om Socialdemokraternas partiledare Stefan Löfven hålls i riksdagen.

" Annie Lööf manövrerar mellan makten och mitten

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Centern kapade banden till Socialdemokraterna och omfamnade liberalismen. Så kunde Alliansen födas. Nu har partiets liberala principer skapat dödläge i det borgerliga samarbetet. Efter en lång ideologisk resa är Annie Lööf nu framme vid ett vägskäl.

Annie Lööf har sagt att hon inte kommer att sätta sig i en liten koalitionsregering som leds av Stefan Löfven (S). Ändå har Centerpartiets agg mot Socialdemokraterna mildrats, men det har ingenting med Stefan Löfven att göra.

Lööf har vidhållit att det är i Alliansen som Centerpartiet har sina närmaste politiska vänner, och sitt förstahandsval som regering. Men Sverigedemokraternas tillväxt har skärpt Centerns ideologiska linje, så mycket att partiet röstade nej till Ulf Kristersson som statsminister. I torsdags avslutade Annie Lööf sina egna, fruktlösa sonderingsförsök att få en regering till stånd, och dagen därpå föreslog talmannen att riksdagen röstar om Stefan Löfven som statsminister.

För C är motståndet mot nationalismen nu viktigare än det borgerliga samarbetet.

Vart det leder Centerpartiet ska partistyrelsen, med 18 medlemmar, och riksdagsgruppen diskutera under kommande dagar.

Lite ensamt ser det faktiskt ut på den där annonsbilden från 1998: en enslig skogssjö där en naken kvinna är på väg ut i det spegelblanka vattnet som når upp till rumpan. Och så två ord: Mittens rike.

Vid den tiden famlade Centern efter sin identitet. Flera stormiga omgångar med borgerliga regeringar och ett masochistiskt samarbete med Socialdemokraterna hade tårt på den centerpartistiska självkänslan – och på väljarstödet.

Annonsen gick i kvällstidningarna, minns dåvarande partisekreterare Åke Pettersson.

– Det fanns ju en bakgrund i den mittensamverkan mellan dåvarande Folkpartiet och Centerpartiet som lanserades på 1960-talet. Vi försökte blåsa liv i det där. Samhällssynen handlade om att det både behövs ett fritt näringsliv och fria individer men också social trygghet. Det där hade inte högern, säger han.

Han tycker att idén om ett Mittens rike har fått ny aktualitet i dag.

– Nu har vi debatten om man ska acceptera ett parti med den bakgrunden som SD har eller inte. Så begreppet har blivit levande på nytt, även om det är en annan tid med andra förtecken.

Valet 1998 blev ett fiasko för Centern. 5,1 procent är partiets sämsta valresultat någonsin. Krisen gav Maud Olofsson möjlighet att göra en historisk kursändring. Hon kapade banden till Socialdemokraterna och förde Centern in i den borgerliga gemenskapen.

Hon och Fredrik Reinfeldt blev Alliansens nav. Vägvalet belönades 2006 med valseger och fyra C-ministerposter.

Till att börja med var liberalism inget centralt begrepp i Maud Olofssons retorik. Det viktiga var att inskräpa att man var ett borgerligt parti, efter vänsterprasslet med S.

– När vi började använda ordet liberal i slutet av 1990-talet var det lite av ett skällsord, minns Fredrick Federley, EU-parlamentariker och andre vice ordförande i partiet.

Till en del handlade det enligt honom om gamla sår efter Thorbjörn Fälldins misslyckade försök till sammanslagning med Folkpartiet. Andra menar att det mest handlar om ord, att man inom C hellre talade om ”decentralisering”, men att det i praktiken stod för samma sak: mindre stat, mer makt lokalt.

En ny politik för mer småföretagsamhet, lägre skatter och privata alternativ i välfärden gav steg för steg C en allt mer liberal profil. Andra talade rentav om nyliberalism. En ny generation unga C-politiker drev på i den riktningen, inte minst gruppen Stureplanscentern. Där fanns Frederick Federley – och Annie Lööf. Men med tiden skulle en annan fråga bli avgörande för centerliberalismen: migrationen.

Martin Ådahl, riksdagsledamot och före detta chefsekonom, pekar på ett första avgörande moment 2004.

– Det var ett vägskepp när Maud Olofsson stod upp mot övergångsreglerna, säger han.

Debatten handlade om arbetskraftsinvandringen som väntade när EU utvidgades med flera östeuropeiska länder. S-ledaren Göran Persson

varnade för ”social turism”. Maud Olofsson dömde ut det som främlingsfientligt. Hon vann striden.

Sedan höll C-ledaren så när på att spräcka hela Alliansen strax före valet 2006 när hon sade nej till Folkpartiledaren Lars Leijonborgs krav på språktest för medborgarskap.

Den här sidan av liberalismen har blivit ännu mer framträdande under Annie Lööfs tid som partiledare, menar Svend Dahl, statsvetare och liberal opinionsbildare. Mer av mänskliga rättigheter, mindre av marknad.

– Hon var en utpräglad marknadsliberal som hyllade Margret Thatcher och Ayn Rand. Successivt har det där förändrats, säger Svend Dahl och pekar på Annie Lööfs engagemang i invandringsfrågan, jämställdhet och ungas psykiska hälsa.

Ett avgörande steg i Centerns liberala profilering var striden 2013 om idéprogrammet med vidlyftiga förslag om månggifte, fri invandring och platt skatt. Extremerna slopades efter en upprörd interndebatt, som ofta beskrivs av centerpartister som lika uppslitande som välgörande, även om den drog ned opinionssiffrorna i botten.

Karin Svanborg Sjövall, vd för den borgerliga tankesmedjan Timbro, menar att öppenheten hos C var unik:

– Från 1970-talet har man gjort en ideologisk resa som nog bara var möjlig för att Centerpartiet innan dess hade en rätt svag ideologisk grund. Det fanns, sedan Bondeförbundet, ett företagarperspektiv, men inte samma ideologiska ramar som inom M eller FP.

Efter Annie Lööfs första tunga år som partiledare började man bygga uppåt – och växa. Och vill man förstå hur Centerpartiet agerar 2018 är detta centralt.

Karin Svanborg Sjövall sammanfattar det i en mening:
– På en mandatperiod har man bytt ut en mycket stor del av sin väljarbas.

Från att ha varit utdömt, med en övervikt av äldre, lågutbildade väljare i glesbygd, har Centerpartiet gått till något annat.

SVT:s vallokalsundersökning 2018 visade att Centern gick särskilt bra bland unga och kvinnor, inte minst i storstäder.

Det präglar C-väljarnas syn på regeringsfrågan. I DN/Ipsos mätning i oktober kunde 64 procent av C-väljarna acceptera S i regeringen. Bland moderatväljare var motsvarande andel 24 procent.

Samtidigt är SD ett rött skynke för de som stödjer C. Endast 7 procent av dem kunde tänka sig SD-ministrar, något som 45 procent av moderaterna däremot var öppna för.

I flyktingfrågan, där Centern tagit tydlig ställning för öppenhet, är mönstret liknande. Endast 1 av 5 C-sympatisörer ville att Sverige skulle ta emot färre flyktingar när DN/Ipsos frågade i februari i år. Bland M-väljare var det nästan 4 av 5.

Detta är siffror som centerledningen håller mycket noga koll på. Centerpartiet har gott om pengar och kan lägga resurser på egna opinionsmätningar och på omvärldsanalys.

– Våra anhängare svarar positivt när vi driver en liberal linje. Det syns både i våra egna opinionsmätningar och i sociala medier. Om vi bara kan misstänkas för att frångå den linjen får vi en kraftigt negativ reaktion. Det finns många liberala vakthundar där ute som skäller när vi verkar avvika, säger en C-källa.

Partiledningen anser att väljarreaktioner vid flera tillfällen har visat att det är en principfast liberal hållning som gäller. Ett exempel är den konflikt som uppstod i somras i frågan om huruvida SD skulle kunna få ordförandeposter i riksdagens utskott. C-väljarnas reaktioner visade att partiet hade hamnat fel och gruppledaren i riksdagen Anders W Jonsson fick korrigera sitt budskap.

Och så finns det välkända paradexemplet. När dåvarande M-ledaren Anna Kinberg Batra i januari förra året öppnade för ett närmande till SD strömmade liberala M-sympatisörer över till C.

Enligt statsvetaren Svend Dahl, som också är chef för Liberala nyhetsbyrån, är det en remarkabel inbrytning som Centerpartiet har gjort i väljargrupper som högutbildade kvinnor i storstäderna. Livsstilsliberalerna, kallar han dem.

– Den förändringen av väljarbasen påverkar hur partiet agerar. Centern har tagit en nisch och nu försöker man behålla den, säger Svend Dahl. För den som tycker att Centerledningens navigerande i partilandskapet är svårbegripligt finns här en förklaring, menar Svend Dahl.

– Det är en väljargrupp som är mer vänsterlutande än partiledningen som i sin tur identifierar sig mer med det borgerliga projektet. Det är ett dilemma för Centern, säger han.

Det finns dock gemensamma nämnare mellan Centerns nya och gamla väljargrupper, menar riksdagsledamoten Martin Ådahl.

– På många orter i Sverige finns centerpartister som också är engagerade i en massa andra föreningar som Röda Korset, Rädda Barnen och LRF. Det är människor med en positiv agenda. För dem är SD ett otänkbart alternativ, säger han.

I hög grad har alltså Centerns ideologiska tyngd förstärkts genom den nya fienden.

Efter att under decennier ha riktat energin mot Socialdemokraterna, har Sverigedemokraternas tillväxt blivit en definierande faktor för C. Det betonas av flera ledande C-politiker.

Kompromisslösheten gentemot SD har hittills varit helt avgörande för processen kring regeringsbildningen. Det är också en politik som drivs utanför Sverige.

Centerpartiet ser sig som en del av ett större motstånd mot den växande nationalismen och populismen i Europa, och i världen. Värderingsfrågor har fått en angelägenhet de inte haft på flera decennier, tydligast genom Donald Trumps valseger i USA 2016.

– Det kanske inte låter så bra, men Trump var dålig för världen, men bra för Centerpartiet. En tydligare motståndare finns inte, säger en centerpartist.

Partisekreterare Michael Arthursson säger att Centerns internationella samarbete har fördjupats:

– Det är tydligt att många av de liberala partierna i Europa, partier som sinsemellan är rätt olika, tar frågorna på allvar: Brexit, Trump, protektionism och nationalistisk politik.

Inspiration har hämtats bland annat från Frankrike, där Emmanuel Macron och rörelsen En Marche vann presidentvalet 2017, mot högerextrema Nationella Fronten.

Det var ingen slump att det stod ”Framåt” på Centerpartiets valaffischer.

När ALDE, en europeisk politisk grupp som samlar liberala partier inom EU, höll kongress i Madrid i början av november var ett tjugotal centerpartister på plats, inklusive partitoppen. Inför EU-valet nästa år gör En Marche gemensam sak med ALDE.

För C har de nationalistiska strömningarna, och behovet av en gemensam migrations- och miljöpolitik, fått till följd att partiet kommer att driva en kraftfullt EU-positiv linje i EU-valet. Det är en omsvängning från en tidigare kritisk hållning. Också på ett internationellt plan har man alltså omdefinierat vem som är huvudfienden.

Martin Ådahl ser även Kanadas premiärminister Justin Trudeau som en förebild.

– Det vi har lärt oss av både Macron och Trudeau är att man måste ställa upp en tydlig vision, en egen agenda för att lösa folks problem. Man kan inte bara förhålla sig till de här högerrevolutionära rörelserna och försöka hitta en mildare variant. Vi måste erbjuda något annat, säger han.

Men Karin Svanborg Sjövall varnar för att dra för långtgående paralleller till andra länder:

– C har plankat stora delar av Macrons budskap och politik. Men förutsättningarna för Lööf att göra en Macron finns inte: han har egen majoritet. På grund av valsystemet i Frankrike, och det kaotiska läget där, fanns en sorts ödemark runt honom och Le Pen. Jämförelsen mellan Annie Lööf och Emmanuel Macron blir därför märklig.

När Alliansen tillkännagavs på Maud Olofssons gårdsplan i Högfors 2004 upplevde borgerligheten ett akut behov av att äntligen få socialdemokratin på fall. I dag, 14 år senare, är S en betydligt mindre skräckinjagande motståndare.

Även om Annie Lööf under hela valrörelsen pekade ut Alliansen som Centerns naturliga hemvist, ser centerpartisterna i dag det borgerliga samarbetet på ett annat sätt.

– Alliansen är inget självändamål. Socialdemokraternas dominans är inte alls så total som den var en gång i tiden. Det är inte längre en fråga om liv och död att få bort dem från makten, säger en C-källa. Den stora striden handlar om att stoppa den nationalistiska rörelsens radikalisering. Att Moderaterna då inte kunde bilda regering är ett mindre problem.

– För de flesta i Centern är SD det stora hotet. Min bild är att det för M fortfarande är S. Det är därför vi resonerar olika i regeringsfrågan, trots att vi känner en stark värdegemenskap med Alliansen, säger en C-källa.

Av hårda kritiker inom M och KD pekas Annie Lööf ut som skyldig till Alliansens haveri. Många hade, inte utan fog, uppfattat hennes idéer om samarbete mellan de rödgröna och Alliansen som orealistiska.

Det hindrar inte att centerpartisterna verkligen vändades när de stoppade Ulf Kristersson. Allt som skadar Alliansen gör ont, och stunden de gjorde det beskrivs som den svåraste sedan valet – detta trots att situationen egentligen inte gav dem några alternativ. – Det var väldigt svårt, och väldigt lätt. Vi upplevde ju att det var vi som lämnats i kylan, av M och KD, säger en C-källa.

Inom C var internkritiken mindre än den som riktades mot Liberalernas Jan Björklund. Bara spridda röster har satt press på Annie Lööf, uppbackningen av henne är genuint stark - det talas om en kult runt partiledaren. Samtidigt framhåller Centertopparna gärna betydelsen av lokal förankring.

Det är bara så man kan räkna med uppbackning när det börjar blåsa. Karin Svanborg Sjövall på Timbro säger att Annie Lööf gjorde vad hon måste när hon sa nej till Ulf Kristersson, men tror att hon orsakat större skada på Alliansen än nödvändigt:

– Jag kan förstå och respektera aversionen mot SD, men jag har förvånats över att Annie Lööf har börjat prata om ”högern” på ett sätt som påminner om Aftonbladets ledarsida. Gissningsvis hoppas hon skapa manöverutrymme åt vänster, men det river upp förtroendesår som kan bli svårläkta.

Synen på SD har punkterat Alliansen och skapat en spricka i förhållandet till M.

För partiets nya väljare gör det möjligen mindre. För många av dem är avvisandet av SD centralt, även om det innebär ett nej till en moderat statsminister.

Läget har lett till att relationerna med Liberalerna av flera centerpartister beskrivs som bättre än på mycket länge.

– Om organisationssammanslagningar inte vore så energikrävande, skulle jag gärna se att partierna slogs ihop, säger en person.

Med förändringen av Centerns väljarbas mot en yngre, mer akademisk grupp storstadsbor har kulturskillnaderna mellan partierna jämnats ut, även om det fortfarande är mer ”bygdegård och länsteater” hos C, och ”litteratordiskussion och Kungliga Operan” över L, som en C-politiker muntert beskriver det.

Trots ett misslyckat sonderingsuppdrag kan Annie Lööf, med sina 31 mandat, fortfarande ha avgörandet i sin hand.

I november 2018 är ”Mittens rike” inte en slogan som ledande centerpartister slänger sig med. Men de ser en potential:

– Det finns i dag en stor andel av den svenska befolkningen som ser sig som liberala på samma sätt som Centern gör, men än så länge finns bara en mindre del av dem hos oss. Därför är det viktigt att det liberala blocket växer sig starkare så att det kan hävda den agendan mot andra stora partier, säger en källa.

Att det utrymme som finns mellan Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna inte är lättnavigerat har de senaste dagarna gjort tydligt.

Centerpartister på hög nivå uttrycker sig olika: en säger försiktigt att utmaningen nu ligger i att hitta samarbeten som kan fungera. En annan att processen är prövande och svår för alla, och att skillnaderna i den ekonomiska politiken mellan Centern och Socialdemokraterna inte har blivit mindre för att SD har dykt upp.

En tredje säger, om läget i mitten:
– Det är diaboliskt svårt.

Sanna Torén Björling
Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

" Corazza Bildt inte med på M:s lista

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Tomas Tobé, Jessica Polfjärd, Arba Kokalari och Jörgen Warborn blir toppnamn på Moderaternas förslag till EU-parlamentet. Det beslutades vid partiets nomineringsstämma på fredagen. Samtidigt står det klart att Anna Maria Corazza Bildt inte finns med på listan.

Känslorna var starka under Moderaternas nomineringsstämma, där listan inför valet till EU-parlamentet skulle slås fast.

I slutet av oktober stod det klart att Anna Maria Corazza Bildt, som i dag representerar Moderaterna i EU-parlamentet, petas och inte skulle finnas med bland de 32 namnen som föreslås på listan.

Nomineringskommittén hade föreslagit 32 namn till valsedeln för Moderaterna vid EU-parlamentsvalet nästa år. Högst upp på listan finns Tomas Tobé, Jessica Polfjärd, Arba Kokalari och Jörgen Warborn.

Vid nomineringsstämman kom dock ett förslag om att en 33:e plats skulle tillkomma, där Anna Maria Corazza Bildt skulle finnas. Västerbottens förbundsstyrelse ställde sig bakom förslaget. Det gjorde även företrädare för Skåne och Öppna moderaterna. Flera talare lyfte Corazza Bildts insatser som EU-parlamentariker och ansåg att hon är en given kandidat på listan.

– Det är ingen mänsklig rättighet att stå på en lista, sa Ulrica Schenström, ordförande för Moderaternas kvinnoförbund.

– Men det är en mänsklig rättighet att vi är trevliga mot varandra och här tycker jag inte att det har gått rätt till, fortsatte Schenström, som förespråkade att Corazza Bildt skulle ha en plats på listan.

Stockholms län och Hallands län ställde sig bakom nomineringskommitténs förslag.

Vid omröstningen begärdes votering. Efter denna stod det klart att det inte görs plats på listan för Anna Maria Corazza Bildt. 25 ja-röster stod mot 41 nej.

Anna Maria Corazza Bildt, som själv var på plats på stämman, säger att hon vill tacka dem som stöttat henne och säger att många känner sig representerade av henne och tycker om hennes sätt att arbeta. Samtidigt betonar hon att hon är ledsen och besviken.

– Jag beklagar att partiledningen har varit väldigt passiv i den här frågan. Jag återkommer om mina relationer med och i Moderaterna. Det är klart att det här förändrar väldigt mycket av min inställning. Vad hon kommer att ge besked om vill hon inte gå in på, men på den direkta frågan om hon överväger att lämna partiet är hon vag i sitt svar. – Jag ska återkomma om vad det här innebär för mina relationer med Moderaterna, som jag trodde var min familj i Sverige. Det här är ett bakslag för Moderaterna mer än ett bakslag för mig.

Anna Maria Corazza Bildt fick 86 000 personkryss i förra EU-parlamentsvalet och säger att hon inte tror att det någonsin tidigare skett att en vald ledamot blir ”utsparkad” utan att få besked om varför. – Ingen har pratat med mig, utan bara om mig. Och att inte prata med den berörda utan i stället prata med medier om mig, med allvarliga anklagelser, tycker jag är väldigt allvarligt. Moderaternas partiledning har avböjt att kommentera kritiken.

Amanda Lindholm
amanda.lindholm@dn.se "

" Migrationsverket varnar för längre handläggningstider

DN LÖRDAG 24 NOVEMBER 2018

Migrationsverket varnar nu för längre handläggningstider och fler asylsökanden under nästa år.– Vi behöver ett nytt budgetbesked men den nuvarande regeringssituationen gör att vi måste arbeta med ett besparingsmål som är högre än vad vi skulle önska. Dessutom vet vi inte om den tillfälliga asyllagen förlängs, säger Henrik Holmer, Migrationsverkets planeringschef.

I dag är handläggningstiden för ett asylärende omkring 14 månader. Något som ligger långt ifrån de 3–4 månader som regeringen och Migrationsverket ser som ett rimligt mål. Det viktigaste skälet till de långa handläggningstiderna är enligt Migrationsverket att man fortfarande dras med många äldre ärenden från den stora vågen av asylsökanden från 2015.

Samtidigt har 7 732 av de cirka 18 000 som sökt asyl under 2018 också fått besked under året vilket betyder en handläggningstid för dessa på i genomsnitt 72 dagar.

I den prognos som Migrationsverket publicerade under fredagen oroas verket över en fortsatt hög besparingstakt och vad som kan komma att hända om den tillfälligt skärpta asyllagen försvinner i sommar.

I samband med den stora flyktingvågen 2015, då 163 000 personer sökte asyl i Sverige, infördes en tillfällig lag med mindre generösa

bestämmelser för anhöriginvandring och permanenta uppehållstillstånd.

I sin prognos beskriver Migrationsverket en situation där antalet asylsökande kommer att minska något från 23 000 till 22 000 i år men att den situationen kan förändras om den tillfälliga lagen upphör. Då kan antalet asylsökande stiga till 26 000 och sedan till 33 000 under 2020 och 2021 vilket med minskad personal skulle öka handläggningstiderna ytterligare.

– Försvinner lagen kan det komma att påverka våra handläggningstider. Men Migrationsverkets förmåga att korta handläggningstider och uppfylla andra mål har mer med finansieringen av vår verksamhet att göra, säger Henrik Homer.

– Blir den tillfälliga lagen kvar så räknar vi med att ligga på omkring 20 000 asylansökningar per år.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se -----2

"Karin Eriksson: Rödgröna avvecklas efter årtionden av dålig stämning"

DN SÖNDAG 25 NOVEMBER 2018

I skuggan av Alliansens splittring på riksnivå förtvinar de rödgröna i Sveriges kommuner och landsting. Men Socialdemokraterna är inte den stora vinnaren när blockpolitiken bryts.

Jag är väldigt trött på deras beteende och jag tror inte på det här längre. Jag tror att det havererar, om inte nu så i höst", suckade Göran Persson.

Det var den sista mars 2003 och han hade styrt Sverige i sju år och femton dagar. Han sa till journalisten Erik Fichtelius att han misströstade om själva konceptet med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Femton år senare tycks missmodet ha spritt sig till många av hans partikamrater. På riksnivå är det sprickorna i Alliansen som har skapat de stora rubrikerna, denna höst, när regeringsfrågan plågat svensk politik. Men i väntan på allianspartiernas sista gemensamma suck, kan det vara värt att studera obduktionsprotokollen från rödgröna samarbeten runt om i Sverige.

Även i kommunerna är regeringsfrågan besvärlig, och förhandlingar pågår fortfarande på flera håll. Men hittills har de tre rödgröna partierna gjort upp om att styra tillsammans, utan stöd av ytterligare partier, i totalt nio kommuner. Socialdemokraterna och Miljöpartiet – den kombination som regerat Sverige under de fyra senaste åren – ser inte ut att koppla greppet om en enda svensk kommun.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet styr 16 kommuner. Alliansens fyrklöver styr som jämförelse i 58 kommuner, och i ytterligare 16 ihop med Miljöpartiet. Bland annat Stockholm styrs av de grönbå. I Göteborg har en ohelig allians från höger till vänster blockerat Socialdemokraterna från makten. I Malmö styr Socialdemokraterna utan koalitionspartner.

Det finns goda skäl till att den här utvecklingen inte väcker lika stor uppmärksamhet som turerna på andra sidan blockgränsen. Alliansen är en berättelse om unikt framgångsrikt fördjupat borgerligt samarbete, med starka känslomässiga berg och dalar. Men de rödgröna har aldrig varit mycket till kärlekshistoria i svensk politik. Snarare ett resonemangsäktenskap och en relation fylld av vardagens irritation. Över två årtionden av dålig stämning.

För Socialdemokraterna blev samarbetet en praktisk lösning på ett politiskt problem: Att partiet var på väg att tappa sin dominerande ställning i svensk politik. När den dåvarande moderata statsministern Carl Bildt mötte oppositionsledaren Ingvar Carlsson i en valdebatt i Gnosjö 1994 pekade mätningarna mot maktskifte, men Socialdemokraterna skulle inte få 50 procent eller egen majoritet.

”Nu är det du som om opinionsundersökningarna har rätt ska sitta där med en rödgrön röra”, sa Bildt, och det var ju en formulering som fastnade.

Både Ingvar Carlsson och hans efterträdare Göran Persson tyckte egentligen att gräset var grönare på andra sidan blockgränsen. Under krisåren i mitten på 90-talet samarbetade Socialdemokraterna med Centerpartiet. I ”Aldrig ensam, alltid ensam”, journalisten Erik

Fichtelius tio år långa och inledningsvis hemliga intervjuprojekt, berättade Göran Persson att förhandlingarna gick ”nästan otäckt lätt”. Någonstans kärvade det, trots allt, för centerpartisterna valde så småningom att prioritera borgerlig samverkan. Efter valet 1998 tvingades Socialdemokraterna under konvulsioner att fördjupa samarbetet med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Fyra år senare hamnade de rödgröna i djup kris, när Miljöpartiet under några veckor förhandlade om regeringsmakten med de borgerliga mittenpartierna.

”För vår del är det meningslöst att fortsätta samarbetet med Miljöpartiet, därför att de är stöddiga, de är otrevliga, de smäller i dörrar och de ljuger om oss”, fräste Göran Persson i en av intervjuerna med Fichtelius.

Under samtalen återkom frågan gång på gång: Varför hade Socialdemokraterna satt sig i ett samarbete som åsamkade partiledaren sådant lidande?

”Jag har inget mandat och jag har ingen som vill hjälpa mig heller”, löd ett av svaren, registrerat hösten 2004.

Just då var något på väg att hända i svensk politik. De fyra borgerliga partierna hade haft ett möte i Högfors hemma hos centerledaren Maud Olofsson. De skulle bilda en allians för maktskifte och skriva politisk historia i valet 2006.

Två år senare kallade Socialdemokraternas nya partiledare Mona Sahlin till presskonferens och meddelade att hon skulle inleda ett långsiktigt samarbete med Miljöpartiet. För första gången pekade Socialdemokraternas partiledning ut en koalitionspartner i en eventuell framtida regering. Problemet var bara att partiet gjorde uppror. Sahlin

tvingades att ta med Vänsterpartiet i det rödgröna projektet och valet 2010 blev en besvikelse. I stället gjorde Sverigedemokraterna entré i riksdagen, och regeringsfrågan blev väsentligt mer komplicerad. Stefan Löfven skapade den första rödgröna koalitionsregeringen efter valet 2014. Som vanligt var det någon som blev arg: Vänsterpartiet fick inte vara med i regeringen, utan bara samarbeta om budgeten. Socialdemokraternas relation till regeringsunderlaget får beskrivas som något kluven: Löfven har många gånger beskrivit blockpolitiken som fördummande. Lokalpolitikerna ute i landet verkar ha lyssnat, för nu försvinner rödgröna och rödröda fästen från Sverigekartan.

Mandaten räcker inte.

Kritikerna till vänster har varnat för den blåbruna röran där Sverigedemokraterna får inflytande efter uppgörelser med främst Moderaterna. Sådana samarbeten finns, men de är få, enligt Dagens Nyheters sammanställning. Variationen av kommunstyren efter valet 2018 är stor, med åtskilliga koalitioner med lokala partier. Ta Åsele, där Socialdemokraterna behåller makten ihop med Åselepartiet. Eller Övertorneå, som framgent ska styras av Centerpartiet, Sjukvårdspartiet, Kristdemokraterna, Övertorneås fria alternativ och Vänsterpartiet.

Det brukar sägas att Socialdemokraterna kan räkna till makten och att partiet alltid gynnas när blockpolitiken bryts. Men läget ute i landet senhösten 2018 ger en annan bild: Partiets inflytande fortsätter att minska. Nu ingår S bara i hälften av landets kommunstyren.

På riksnivå kämpar Centerpartiet med lösningar. Ute i landet är partiet framgångsrikt med att skapa lösningar, med representation i hela 197 kommunstyren. Göran Persson skulle kanske säga det igen, men med mindre glädje: För Centerpartiet går förhandlingarna ”nästan otäckt lätt”.

Karin Eriksson "

" Sprickan inom Liberalerna kvar efter krismöte

DN MÅNDAG 26 NOVEMBER 2018

Liberalerna är fortsatt djupt splittrade i regeringsfrågan. Oenigheten går ända upp i partiledningen och efter söndagens krismöte kvarstår sprickan. – Vi har olika uppfattningar i regeringsfrågan, sade partiets ekonomiskpolitiske talesperson Mats Persson efter mötet.

Trots sju timmar med riksdagsgruppen i fredags och fem timmar med gruppen och partistyrelsen på söndagen, har Liberalerna inte lyckats enas om en linje i regeringsfrågan.

– Det är ingen hemlighet att vi har lite olika ingångar i regeringsfrågan, som partiets förste vice ordförande Helene Odenjung beskrev det efter mötet.

Det var mycket sammanbitna och tystlåtna ledamöter i partistyrelsen och riksdagsgruppen som anlände till mötet i Gamla stan på söndagsförmiddagen. Efter fem timmars diskussioner var mötet slut. Både Jan Björklund och partisekreteraren Maria Arnholm försvann ut bakvägen.

TT "

" Splittrat L våndas inför avgörande möte

DN TISDAG 27 NOVEMBER 2018

Liberalerna fortsätter att våndas inför sitt ställningstagande i regeringsfrågan. Trots flera långa möten i helgen har partiet ännu inte enats om ett svar. Nu skjuter L upp det avgörande mötet med partirådet.

Senast på måndag ska statsminister Stefan Löfven (S) presentera vilka partier som ska ingå i hans regering, och två dagar senare är tanken att riksdagen ska ta ställning till förslaget. Löfven drömmer om att locka över Centern och Liberalerna till den rödgröna sidan men har hittills inte fått några positiva besked från vare sig C eller L.

Särskilt Liberalerna våndas inför beslutet att på något sätt släppa fram en Löfven-ledd regering eller låta M-ledaren Ulf Kristersson ta makten med stöd av Sverigedemokraterna.

Enligt DN:s uppgifter är det framför allt i partiets riksdagsgrupp som meningarna går isär. DN erfar att tunga ledamöter har argumenterat på de möten som hållits den senaste tiden för att partiet ändå borde ställa sig bakom Ulf Kristersson som statsminister. De är oroliga för vad det långsiktigt skulle betyda för partiet om man överger det borgerliga samarbetet och ger S sitt stöd.

Partistyrelsen däremot är mer enig med partiledaren Jan Björklunds linje om att hålla SD borta från inflytande.

L har ett partibeslut på att inte ge Jimmie Åkesson inflytande och att man ska hålla ihop Alliansen. Om det beslutet ska ändras måste det göras av partirådet.

L har meddelat medlemmarna i partirådet att de ska vara redo att samlas med kort varsel någon av de tre kommande fredagarna. Någon kallelse har ännu inte skickats ut, vilket innebär att det inte blir något partiråd nu på fredag.

Det betyder också att möjligheterna minskar för Stefan Löfven att få ett definitivt svar från L innan han ska möta talmannen Andreas Norlén på måndag. Samtidigt har Norlén öppnat för att ge Löfven förlängd tid om han kan visa på resultat i förhandlingarna. Enligt DN:s uppgifter väntas Liberalernas partiledning meddela sin inställning någon gång i mitten av den här veckan.

Även inom Centern pågår en intensiv diskussion om hur partiet ska manövrera framöver i regeringsfrågan. Något beslut om att kalla in förtroenderådet, motsvarigheten till Liberalernas partiråd, fanns inte på måndagen. I förtroenderådet sitter 50 delegater valda av distrikten. I stället håller C-ledningen möten, både fysiska och via telefon, med organ på olika nivåer och på olika håll i landet.

Särskild tyngd har partistyrelsen, med 19 ledamöter, samt riksdagsgruppen som efter valet räknar till 30 centerpartister. Riksdagsgruppen har ordinarie veckomöte på tisdagseftermiddagen. Utöver det lägger partiet locket på när det gäller hållpunkter och andra detaljer kring förankringsarbetet.

– Vi ger i nuläget inga kommentarer om processen, säger Annie Lööfs pressekreterare Hannes Hervieu.

Även om spridda röster har satt viss press på Lööf så tyder ingenting ännu på att hon tvingas hantera en splittring av samma slag som Jan Björklund brottas med. Inom C finns en bredare uppslutning kring att i första hand se till SD isoleras.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se "

" Ledare: Makten är inte gratis, Stefan Löfven

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Hösten 2018 har inte begåvats med särskilt många konstruktiva försök att lösa upp knutarna i svensk politik. Väljarna gjorde det visserligen svårt för partierna genom att rösta fram en riksdag där varken det gamla rödgröna styret eller Alliansen kunde göra anspråk på makten. Men det var föga oväntat att det skulle bli så, vilket var anledningen till de många utfästelserna under valrörelsen om blocköverskridande samarbete.

Sedan rösterna lagts har dock ingen varit särskilt pigg på att uppfylla sådana löften.

Tyngst ansvar vilar på de två statsbärande partierna, som konsekvent har vägrat att ta gemensamt ansvar, antingen genom att regera tillsammans eller släppa fram en tredje part. Moderaternas beslut att försöka gripa statsministerposten med Sverigedemokraternas stöd har gjort allting etter värre.

Annie Lööfs besked till DN på tisdagen tillhör därför de få positiva undantagen. Hon säger nej till att sätta sig i en S-ledd ministär, men håller dörren öppen för att tolerera Stefan Löfven som regeringschef. Och skickar med en kravlista till Socialdemokraterna för att partiet ska få statsministerposten.

Det exakta innehållet är inte offentligt, men ska inkludera reformer av arbets- och bostadsmarknaden, samt sänkta marginalskatter. Politik

med en tydlig liberal profil, på områden med ett uppenbart reformbehov, som lär svida för S att acceptera.

Just för att kravlistan knappast är särskilt aptitlig för Stefan Löfven är det tveksamt om han kan säga ja redan till nästa vecka, då talmannen aviserat att riksdagen ska ta ställning i en statsministeromröstning. Men här finns ändå en karta över den rimligaste vägen till en ny regering.

Givet det parlamentariska läget och de statsbärande partiernas oförmåga att på något vis göra upp är en socialdemokratisk ministär som samarbetar med C och L i riksdagen den minst dåliga lösningen. Men det förutsätter att S kan och vill bjuda till i form av sakpolitik. Makten är inte gratis.

Med sin kravlista skickar Annie Lööf därmed över bollen till Stefan Löfven. Står han fast vid sina löften från valrörelsen att S är en garant för att SD inte ska ges inflytande och att blockpolitiken ska brytas? Nu har han en indikation på priset för sina utfästelser. Är han beredd att betala det? Eller skickar han hellre Sverige ut i ett nyval?

Till skillnad från i Centerpartiet, som verkar vara samlad i regeringsfrågan, mullrar det hos Liberalerna. Skånedistriktet vill att partiet ska säga nej till Löfven och enligt flera medier argumenterar höga företrädare i riksdagen för att L ska byta fot och släppa fram Ulf Kristersson. Ett långt möte under söndagen ska ha slutat med att partiet enades om att vänta in Centerns besked.

Det var i så fall klokt. Precis som C bör L fortsätta att hålla porten stängd till en M-regering som lutar sig mot SD – Centerns andre vice ordförande Fredrick Federley konstaterade på tisdagen att en sådan

”inte finns på kartan”. Och dörren till S bör lämnas på glänt, med krav på tydliga sakpolitiska eftergifter. Det är viktigt att C och L håller ihop, bara då kan V nekas inflytande och politiken ankras i mitten.

Någon regering till nästa vecka ska vi nog inte räkna med. Centerns lista kommer att kräva någon typ av förhandlingar. Ett eventuellt bud från Liberalerna måste läggas till. Om S över huvud taget klarar av meningsfulla kompromisser återstår att se. Men ett steg i rätt riktning är det definitivt.

DN 28/11 2018 "

"Lööfs lista pressar Löfven: ”Liberala krav”

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Centerpartiet lägger nu fram en kravlista till Stefan Löfven. Kraven handlar bland annat om lägre skatter och förändrad arbetsrätt. – Accepterar de kraven är vi villiga att överväga att släppa fram Löfven i nästa veckas statsministeromröstning, säger Annie Lööf.

Senast på måndag måste statsminister Stefan Löfven presentera för talmannen vilka partier som ska ingå i det regeringsunderlag som riksdagen ska ta ställning till två dagar senare. Löfven har länge strävat efter att locka till sig Centern och Liberalerna för att kunna bilda en blocköverskridande mittenregering.

Nu ställer C-ledaren Annie Lööf en lång rad krav för att ens överväga att släppa fram Löfven i statsministeromröstningen. Beslutet fattades av partistyrelsen och riksdagsgruppen under ett möte i måndags. – Vi har landat i att inte ingå i en S-ledd regering och att inte inleda förhandlingar om en ny S-ledd regering. I stället ställer vi ett antal skarpa liberala krav till Socialdemokraterna, säger Annie Lööf till DN.

– Det är viktigt att regeringsbildningen nu fokuserar mer på sakpolitik. Av den anledningen har vi landat i ett antal konkreta liberala krav som S får begrunda. Accepterar de kraven är vi villiga att överväga att släppa fram eller tolerera Stefan Löfven i nästa veckas statsministeromröstning, fortsätter hon.

Vilka är kraven?

– Det är en gedigen lista på ett antal liberala krav. Det handlar om sänkta skatter på jobb och företag, att liberalisera bostads- och arbetsmarknaden och det handlar om att säkra valfriheten i välfärden. Men också om frihets- och äganderätsreformer för landsbygden. Specifikt kan det handla om kraftigt sänkta marginalsatser, reformerade turordningsregler, en liberalare arbetsrätt och friare hyressättning.

– Vi tycker att det är rimligt att regeringsbildningen mer fokuserar på vad partierna faktiskt tycker men också för att S ska få möjligheten att ta ställning till om de kan acceptera den liberala och borgerliga politik som vi står för.

Är detta ultimativa krav?

– De här kraven ska ses som tydliga krav för S att acceptera eller att förkasta för att vi ens ska kunna överväga om vi ska tolerera Stefan Löfven i statsministeromröstningen. Det är upp till S att begrunda de krav som vi kommer att lägga fram till dem.

Det här är komplexa frågor som kanske inte går att besvara på en vecka, vad är det som krävs från S för att ni ska tycka att det är ett godtagbart svar?

– Det är ingen hemlighet vilken politik som C driver, och det är ingen hemlighet för S att vi är ett borgerligt parti som driver en liberal politik. För nyanländas jobb med lägre ingångslön inledningsvis, att vi driver på för sänkta arbetsgivaravgifter för småföretag eller att vi är ett parti som under lång tid velat se en mer flexibel arbets- och bostadsmarknad. Det här är något som jag tror att S har begrundat med

tanke på att de har velat ha ett samarbete med oss under så pass lång tid. Därför tycker jag att det är rimligt att ställa skarpa krav.

Skulle det räcka att S säger att detta låter intressant och att de är beredda att sätta sig och prata om det?

– Det kommer Centerpartiet att bedöma i ett senare skede. Vi kommer inte att inleda förhandlingar med S inför statsministeromröstningen. Vi presenterar våra krav med politiska reformer. Det svar som S kommer att ge oss kommer vi att bedöma och då avgöra i ett senare skede hur vi ställer oss.

Hur rimligt är det att ni som 8-procentsparti kommer med en så omfattande kravlista till ett 28-procentsparti?

– Väldigt rimligt i ljuset av att det är många partier som nu söker vårt stöd för att kunna bilda regering. En regeringsbildning handlar inte bara om siffror och mandat utan det handlar om det politiska innehållet. Jag vill att Sverige ska ha en mer liberal reformpolitik med möjligheter för fler i arbete, bättre villkor på landsbygden och kortare vårdköer. Då tycker jag att det är rimligt att man som parti ställer de kraven på den som aspirerar på att bli statsminister.

Men även om S accepterar kraven tänker ni alltså inte sitta med i en regering?

– Vi kommer inte att sitta i en S-ledd regering. I det läge som S accepterar våra krav ska vi dels överväga om vi kan tolerera Stefan Löfven som statsminister men också överväga att inleda ett budget-samarbete. Det är då som förhandlingarna i så fall tar vid, men det kommer vi bara till om de accepterar de krav som vi nu ställer upp.

Vad händer om S säger nej?

– Då kommer Stefan Löfven att falla för andra gången under den här hösten i en statsministeromröstning. Vi måste komma ifrån den här diskussionen om att C måste släppa fram olika statsministrar. Vi kommer att släppa fram statsministrar som uppfyller den politik vi tycker är angelägen och viktig.

Har du haft några underhandskontakter med S om den här kravlistan?

– Jag har talat med Stefan Löfven. Vi kommer att invänta Liberalernas besked i den här frågan, sedan kommer jag att beskriva de här kraven för honom vid lämplig tidpunkt.

Det här är ju ett förslag från C, finns Alliansen längre?

– Jag vill se en alliansregering med förankring över blockgränsen. Nu är det upp till Stefan Löfven om det är viktigare för honom att vara kvar som statsminister, och då får driva en liberal borgerlig politik, eller om det är viktigare att värna en S-märkt politik och då låta någon annan vara statsminister och släppa fram en alliansregering. Det är det valet S har under den kommande veckan.

Men om S accepterar och ni inleder budgetsamarbete med dem, går det då att säga att Alliansen finns?

– För mig kommer Alliansen att fortsätta att finnas, för det finns en värdegemenskap som är minst lika stark nu som den var för ett antal år sedan. Det här är ett steg som C tar för att komma vidare i regeringsbildningsprocessen och då ställer vi krav på ett antal områden om vad en S-ledd regering driver för politik. De kraven är både centerpartistiska men det handlar också om förslag som vi har tagit fram gemensamt inom Alliansens reformagenda.

Vad tror du det betyder för den borgerliga samverkan att ni uppvisar sådan splittring?

– Vi har träffats under de senaste dagarna och det är klart att vi har olika syn på hur vi ser på Sverigedemokraterna. Det är av den anledningen som regeringsbildningen har dragit ut på tiden. Är det synen på SD som är huvudskälet till splittringen inom Alliansen?

– Tittar man på den värdegemenskap som vi har så är det den största värdegemenskapen inom svensk politik. Om vi tittar på de förslag som vi har lagt fram så är vi väldigt enade i den ekonomiska politiken. Det som skiljer oss åt är hur vi ser på Sverigedemokraternas stöd. Det är därför som jag nu går fram med liberal borgerlig politik för att se om det finns möjligheter att genomföra den över blockgränsen.

Bör talmannen ge Stefan Löfven längre tid än den han har fått?

– De krav som Centerpartiet har bedömer jag att Stefan Löfven kan avgöra under de kommande dagarna om han kan acceptera eller inte. Vi behöver också få en regering på plats. Men det är till syvende och sist talmannen och Stefan Löfven som avgör det.

Om Löfven accepterar och ni inleder budgetsamarbete så skulle C bli ett stödihjul åt en S-regering, kommer du då, som du tidigare sagt, att äta upp din högra sko?

– Om det skulle vara så a

tt Stefan Löfven godtar de tydligt liberala krav vi har på arbetsrätt, liberaliserad bostadsmarknad och kraftigt sänkta skatter, då kommer partistyrelsen och riksdagsgruppen att samlas igen för att överväga att rösta gult och möjligtvis inleda ett budgetsamarbete.

Och skon?

– I det fallet handlar det om att vi får genomslag för vår politik. Vilken regeringskonstellation ser du framför dig nu?

– Vi är inte där än. Om vi ska kunna acceptera en S-ledd regering som vi inte ingår i så handlar det om att han ska acceptera kraven. Ett absolut krav är att man hänger av Vänsterpartiet från inflytande. Men MP och L är tänkbara i olika konstellationer?

– Det är något som en statsminister får avgöra.

Får vi se hela kravlistan?

– Nej, den kommer att vara mellan mig och de som ska titta på den. Jag har redogjort för huvudpunkterna men det är ett flertal förslag, säger Annie Lööf.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Detta händer nu.

30 november: Sista dagen för partierna att lägga fram sina budgetmotioner.

3 december: Talmannen planerar att lägga fram Stefan Löfven som förslag till statsminister. Förslaget bordläggs i så fall. Men S-ledaren kan också begära mer tid för att formera ett regeringsunderlag.

5 december: Votering i riksdagen om Löfven ifall han inte har bett talmannen om en förlängning. Detta blir den andra av fyra möjliga statsministeromröstningar. Efter den fjärde utlyses extra val automatiskt.

12 december: Riksdagen röstar om statsbudgeten för 2019. "

" Ewa Stenberg: Hon ska visa väljarna att C är långtifrån något stödhjul åt S

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

Plötsligt börjar det lossna i regeringsbildningen. Om Socialdemokraterna kan svälja en lång, besk kravlista kan Centern tänka sig ett budgetsamarbete. Men frågan är hur långt till höger S är beredda att gå för att spräcka blockpolitiken.

Var försiktig med vad du önskar dig, lyder ett engelskt talesätt. Det är en bra rubrik på dagen då Stefan Löfvens mål om att bryta blockpolitiken började slå in.

Centerledaren Annie Lööf, som kritiserats för att säga nej till alla tänkbara regeringar, har satt regeringsfrågan i rullning. Hon säger i DN-intervjun att Centern är berett att överväga att släppa fram en ny Löfvenregering, och inleda ett budgetsamarbete med Socialdemokraterna. Det är en stor förändring av Centerens linje, Lööf har aldrig andats om att släppa fram en S-ledd regering förut. År 2013 lovade hon att hellre äta upp sin högra sko än att bli stödhjul åt Löfven.

Nu ska Lööf visa väljarna att Centern långtifrån är något stödhjul. Partiets kravlista är ett slag i veka livet på Socialdemokraterna och LO. Annie Lööf vill att S accepterar "den liberala och borgerliga politik vi står för". Hon vill ha grönt ljus för sänkta skatter för dem som tjänar över cirka 39 000 kronor i månaden, liberalare arbetsrätt och ökad valfrihet i välfärden (alltså motsatsen till att begränsa vinsterna). Hon vill också ha friare hyressättning och beslut om lägre

ingångslöner för nyanlända. Allt detta är röda skycken för arbetarrörelsen.

Men Annie Lööfs uttalanden är inte tydliga. Hon säger att hon inte är beredd att förhandla med Stefan Löfven, trots att hon snart ska träffa honom. Men Lööf vill samtidigt inte säga att kravlistan är ett ultimatum.

Det är svårt att se mötet mellan Lööf och Löfven framför sig, när hon räcker över en kravlista, men inte vill förhandla om den. Vad ska de tala om? Hur ska de kunna samarbeta i riksdagen i framtiden om de talar genom kravbrev?

Det kan – trots den stentuffa starten – ändå bli upptakten till riktiga förhandlingar, om Stefan Löfvens parti är berett att betala ett högt politiskt pris. Men Socialdemokraternas problem är inte slut med att de gör eftergifter till C. Miljöpartiets språkrör lär snart dyka upp i Löfvens dörröppning med en egen grön kravlista. Och när Liberalernas splittrade riksdagsgrupp har satt ned foten kan det resultera i en tredje kravlista.

Frågan är vilket pris Socialdemokraterna är berett att betala för att slå sönder blockpolitiken och samtidigt hålla Sverigedemokraterna borta. Den andra stora frågan är hur väljarna ska ta emot Annie Lööfs öppning för att släppa fram Stefan Löfven som statsminister.

Lööf sade i valrörelsen att hon ville hålla ihop Alliansen och byta ut Löfven. Hon sade också att Centern inte kommer att ge Sverigedemokraterna inflytande. Och som hon och Liberalernas Jan Björklund ser saken kommer SD att få inflytande om Alliansen försöker att regera som mindre block.

Centerns båda löften står alltså i motsättning till varandra, och nu har Centerpartiet valt vilket av dem som var viktigast. Motståndet mot SD är större än viljan att hålla ihop Alliansen. Centerledaren vill inte säga att Alliansen är död, men när C skickar förhandlingskrav till Stefan Löfven är det väldigt svårt att begripa hur någon ska kunna hävda att det borgerliga regeringssamarbetet – och blockpolitiken – lever.

Detta kan komma att sluta med att Stefan Löfven bildar en ny regering (kanske med MP) som samarbetar om budgeten med Centerpartiet (och kanske med L) i riksdagen. Men det är långtifrån givet. Men det bygger på att Löfven är beredd att svälja den för honom sannolikt väldigt beska dryck som Annie Lööf erbjuder, och som L och MP snart fyller på.

En ny Löfvenregering behöver inte bara Centerns, Liberalernas och Miljöpartiets medverkan för att klara statsministeromröstningen nästa vecka. Det krävs att också Vänsterpartiet gör samma sak.

Marknadshyror, liberal arbetsrätt och sänkt marginalsatt står på listan över de politiska förslag som V avskyr allra mest. Och då har Liberalerna inte hunnit fylla på med dubblade försvarsanslag och avskaffad värnskatt.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

" Försiktig M-kritik mot Lööfs utspel

DN ONSDAG 28 NOVEMBER 2018

M-ledaren Ulf Kristersson anser att C-ledaren vänder sig åt fel håll med sin kravlista. – Jag noterar att det är allianspolitik som Annie Lööf föreslår men jag tror att vi har bäst förutsättningar att göra det i en alliansregering, säger han.

Reaktionerna från övriga borgerliga partiledare på tisdagens utspel från Annie Lööf var försiktiga. M-ledaren Ulf Kristersson gav en kort kommentar på väg in till riksdagsgruppens möte.

– Jag noterar att det är mycket allianspolitik som Annie Lööf föreslår och står fast vid. Det tycker jag är bra, men jag tror att vi har bäst förutsättningar att göra det i en alliansregering, säger han.

Hans kritik var återhållsam, trots att C nu öppnar för att stödja en S-regering, efter att först ha röstat ner en borgerlig statsministerkandidat. – Vad M tycker tror jag alla vet vid det här laget. Nu måste varje parti fatta sina beslut och jag har respekt för det, säger Ulf Kristersson.

Liberalerna är i djup kris inför vägvalet i regeringsfrågan. Frågan om man kan släppa fram en S-regering har splittrat partiet ända upp i toppen. Partiledningen undvek medierna genom att flytta riksdagsgruppens tisdagsmöte till okänd plats. Jan Björklund ville inte låta sig bli intervjuad om Annie Lööfs utspel.

– Vi har interna samtal som fortgår och vi har inget ytterligare att säga i saken just nu, säger Adam Alfredsson, pressekreterare i partiledarens stab.

Även Kristdemokraternas Ebba Busch Thor avböjde att kommentera. Bland Centerns krav finns reformer av arbetsrätten, en hjärtefråga för arbetarrörelsens fackliga gren. LO-basen Karl-Petter Thorwaldsson motsätter sig ny lagstiftning om exempelvis turordningsregler vid uppsägning.

– För oss på LO handlar arbetsrätten om våra medlemmars trygghet och det tycker vi att parterna ska förhandla om. Vi ska inte ha politisk inblandning i det, säger han.

Amanda Lindholm
amanda.lindholm@dn.se
Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

”Bra att processen rör sig framåt”

DN 28 NOVEMBER 2018

**Statsminister Stefan Löfven (S) välkomnar att Centerpartiet lägger fram en lista med krav inom olika sakområden. Men han avvisar än så länge att svara på hur han ser på kraven.
– Jag tycker att det är bra att processen rör sig framåt.**

På väg in på Socialdemokraternas gruppmöte i riksdagen kommenterar S-ledaren Annie Lööfs utspel.

– Jag tycker att det är bra att processen rör sig framåt. Jag kommer inte att stå i media och förhandla om olika sakfrågor. Vi ska se till att det här rör sig framåt nu, säger Löfven.

Han vill inte gå in på hur han ser på kraven, som bland annat omfattar för S känsliga frågor som arbetsrätten och skattesänkningar.

– Nu har jag läst om den så kallade kravlistan och jag måste ta del av den. Vi måste analysera vad den innebär och därefter måste vi ta ställning, säger Stefan Löfven.

Han noterar samtidigt att en del av de områden som Lööf lyfter fram inte kommer som någon överraskning, eftersom det är frågor där C länge har drivit en tydlig politik.

Hur förberedd är du på de här områdena som Annie Lööf pekar ut på sin kravlista?

– Jag har sagt det förut: jag är förberedd och partiet är förberett. Nu hoppas jag processen går framåt.

Stefan Löfven fick i fredags uppdraget av talmannen att ta fram ett förslag till regeringsunderlag. Vilka partier som ingår i förslaget ska presenteras för talmannen senast på måndag morgon. Löfven vill inte gå in på vad som blir hans nästa steg i regeringsförhandlingarna.

– Jag noterar det jag har läst i tidningen och nu vill jag föra processen framåt. Det måste i alla fall inbegripa samtal i någon form.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

”V tar ansvar och lägger ingen egen budgetmotion”

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181129

Moderaternas budgetmotion ser ut att leda till att övergångsregeringens budget faller. Vilket medför att den tillfälliga regeringen tvingas styra landet med en M-budget eftersom den inte kan avgå. Vänsterpartiet kommer däremot att agera ansvarsfullt och lägger inte någon egen budgetmotion, skriver Ulla Andersson (V) och Mia Sydow Mölleby (V).

När valresultatet stod klart var de rödgröna det största blocket i riksdagen. Men Alliansen med Moderaterna i spetsen, tillsammans med Sverigedemokraterna, avsatte ändå statministern. Detta trots att de inte hade någon egen regeringsbildare att tillsätta. Sedan dess befinner sig Sverige i ett politiskt vakuum.

Det är tydligt att Alliansen inte hade någon gemensam plan för hur Sverige skulle styras. Nu har 80 dagar gått sedan valnatten och de har fortfarande inte enats. Avståndet mellan de borgerliga partierna är i dag lika långt som vårt avlånga land. Alliansen existerar i praktiken inte längre som ett politiskt projekt.

I centrum av kaoset inom den före detta Alliansen har Moderaterna stått. Under valrörelsen sa Ulf Kristersson att det behövs fler vuxna i rummet i svensk politik. Men han och hans partis agerande efter valet har lämnat mycket i övrigt att önska i fråga om att vara den vuxna i rummet. Ibland har vi undrat om de vuxna gått hem.

I dag styrs Sverige av en övergångsregering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. För första gången i vårt lands historia ska en övergångsbudget hanteras. Det beror på att vi riksdagspartier ännu inte lyckats hitta en lösning på regeringsfrågan och då måste Sveriges alla olika delar ändå kunna fortsätta att fungera.

På grund av situationen måste vi tills vidare leva med en övergångsregering och en övergångsbudget. Den finns i väntan på att en ny regering tillträder och kan lämna de förslag till ändringar i statens budget som följer av dess politiska inriktning. Det här är ingen permanent lösning. Den övergångsbudget som presenteras löser inte de stora samhällsproblemen. Det är den inte heller avsedd att göra.

Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärden och myndigheter ska fungera ungefär som tidigare. Den behövs för att skapa stabilitet. Men ingen vill egentligen ha en övergångsbudget, den är inte någons favorit, utan just en övergångsbudget som nu ska prövas. Vad som händer nu kommer att bilda praxis för liknande situationer i framtiden.

I det läget meddelar Moderaterna att de vill motionera på övergångsbudgeten. Moderaternas agerande har pressat de övriga borgerliga partierna att agera på samma sätt och detta trots att de vet att det inte är en rimlig ordning.

Om Moderaternas egen budget går igenom innebär det att övergångsbudgeten fälls och övergångsregeringen får styra med Moderaternas ekonomiska politik. I nuläget ser det ut som att det kan bli verklighet eftersom Centerpartiet och Liberalerna kommer att rösta på sina egna budgetförslag i förberedande omröstningar och sedan lägga ner sina röster i slutvoteringen.

I den här situationen är det inte heller helt rimligt att hänvisa till praxis, eftersom en övergångsbudget aldrig tidigare har lagts fram. En M-budget väntas i slutvoteringen även få stöd av Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Då faller övergångsregeringens budget och den tillfälliga regeringen måste styra landet med en M-budget eftersom en övergångsregering inte kan avgå.

En budgetmotion som, särskilt i ett läge med tidsbrist och osäkerhet, blir svår att styra statsapparaten med på ett ordnat och stabilt sätt. Det innebär att alla de här partierna, med Moderaterna i spetsen, bidrar till att skapa kaos. Detta trots att Moderaterna tillsammans med den före detta Alliansen är mindre än de rödgröna i riksdagen. Detta trots att Moderaterna och den före detta Alliansen inte levererat ett seriöst regeringsalternativ. Detta trots att den före detta Alliansens statsministerkandidat Ulf Kristersson nyligen röstades ner när han prövades i riksdagen. Detta trots att Moderaterna backade i valet och får anses som valets stora förlorare. Detta trots att Moderaterna har godkänt den process och de principer som övergångsregeringen har arbetat efter i samband med övergångsbudgeten.

Moderaternas beteende sätter det parlamentariska förhållningssättet ur spel, den att statsbudgeten och regeringen hänger samman. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska sättas att hantera en situation som Moderaterna skapar med stöd av SD, ett rasistiskt parti. Det är inte heller rimligt att en nyvald regering, med en egen budget, ska behöva inse att Moderaterna tog det reformutrymme som fanns innan den nya regeringen ens tillträtt.

Svensk parlamentarism genomgår en historiskt svår process. Moderaternas maktspel riskerar att skapa kaos i en redan osäker

situation. Moderaterna har barrikaderat sig bakom sin talepunkt om att Sverige har en övergångsregering men ”inte en övergångs-riksdag”. Det döljer det faktum att förhållandet mellan riksdag och regering är en delikat kombination av konstitutionella regler och upparbetad praxis. Det är fullt rimligt att vilja ändra på den relationen. Men det är knappast vad Moderaterna har givit uttryck för vare sig nu eller i andra sammanhang.

Men det finns de som vill att arbetet med övergångsbudgeten ska gå till på ett ansvarsfullt sätt.

Vänsterpartiet har under den senaste mandatperioden förhandlat med regeringen om budgeten. Vi har även varit med och slutit flera blocköverskridande överenskommelser. Det har varit ett givande och tagande. Ibland har vi fått som vi vill, ibland inte. Men vi har utifrån det mandat vi fick av väljarna försökt att få igenom så mycket som möjligt av vår politik. Det resulterade i över 90 jämlikhetsreformer, bland annat 10 välfärds miljarder per år till kommuner och landsting, rätt att dra av skatten för fackföreningsavgiften och gratis mediciner till barn. Samtidigt har vi hållit statsfinanserna robusta.

Vänsterpartiet vill fortsätta att ta ansvar. Vi förväntar oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten. Vi anser att den bör passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer den är byggd på avser att säkerställa.

Vänsterpartiet kommer av de skälen inte att lägga någon egen budgetmotion i detta läge. Vi har tillräckligt stark tilltro till vår ekonomiska politik – med konkreta lösningar på problem och utmaningar i vår samtid – för att presentera den samlat för svenska

folket och i riksdagen, så snart förutsättningarna i regeringsfrågan är klargjorda.

Sedan SD kom in i riksdagen har deras mål varit att försöka skapa kaos. Jimmie Åkesson har avslöjat att han skickade ett sms till sin partisekreterare där han skrev "Give them hell" när partiet valde att fälla regeringens budget efter valet 2014. Det beslutet skapade just kaos och ledde nästan till ett extra val.

Moderaterna har allt mer tagit efter SD:s politik och retorik. Vi hoppas att de inte ska ta efter SD:s agerande i övrigt. Det vore skadligt för Sveriges demokrati och ekonomi. Ulf Kristersson påstår att han vill vara den vuxne i rummet. Det är då dags att han inser att tids nog, när en ny regering kommit på plats, får partierna i riksdagen lägga fram sin egna ekonomiska politik: antingen som regeringsbildare, förhandlingspart eller opposition. Låt oss upprätthålla en sådan ordning, en ansvarsfull ordning. Det förväntar sig väljarna av sina förtroendevalda.

Ulla Andersson (V), ekonomisk-politisk talesperson
Mia Sydow Mölleby (V), gruppledare och ledamot i konstitutionsutskottet "

" L:s vägval river upp ett djupt sår i partiet

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Liberalerna öppnar för ett budgetsamarbete med Socialdemokraterna, med Stefan Löfven som statsminister. Däremot tänker partiet inte sätta sig i en S-regering. Vägvalet har rivit upp ett djupt sår i partiet. – Det är förödande för vårt parti att inleda ett samarbete med S, säger L-toppen Mats Persson.

Liberalerna har den senaste tiden skakats av svåra inre motsättningar i frågan om hur partiet ska agera i regeringsfrågan. Läget blev akut efter att Stefan Löfven (S) fått ett nytt uppdrag av talmannen att försöka bilda en regering. Splittringen har gått ända upp i partitoppen, där tunga profiler ville säga nej till en socialdemokratisk statsminister.

På onsdagseftermiddagen kallade partiledaren Jan Björklund till pressträff och meddelade att hans parti till slut lyckats bestämma sig. – Om Socialdemokraterna är beredda att göra en rejäl högersväng i framför allt den ekonomiska politiken, så är Liberalerna beredda att möta det. Liberalerna kommer inte att ingå i en S-ledd regering, säger Jan Björklund.

Liksom Centerns Annie Lööf ställer Jan Björklund upp ett antal krav för att tolerera Stefan Löfven som statsminister. Det handlar om att S måste gå L tillmötes på ett antal politikområden, som skatter, arbetsrätt och bostadspolitik.

– Om Socialdemokraterna ställer upp på högt ställda krav på liberala strukturreformer så är Liberalerna beredda att dels släppa fram en socialdemokratisk regering, dels ingå i ett budgetsamarbete, säger Jan

Björklund, som under torsdagen kommer lämna över sin kravlista till Stefan Löfven.

Liksom Centerns motsvarighet ser den svårsmält ut för Socialdemokraterna.

Jan Björklund framhöll särskilt att värnskatten på månadsinkomster över 55 000 kronor ska tas bort. Liberalerna vill också höja brytpunkten för statlig skatt, utvidga rut-avdraget, införa lägre ingångslöner för nyanlända och fri hyressättning i nyproducerade bostäder.

Det är den ekonomiska politiken som är avgörande för om det kan bli något samarbete mellan S och L, menar Jan Björklund.

– Socialdemokraterna har i årtionden pläderat för att bryta upp blockpolitiken. Nu provas det om de är beredda att ha ett blocköverskridande samarbete på riktigt.

Efter den långdragna interna striden fattades beslutet om vägvalet genom votering i både riksdagsgruppen och partistyrelsen. Röstsiffrorna i riksdagsgruppen blev 13–6 i riksdagsgruppens favör och 18–7 i partistyrelsen.

Enligt Björklund själv har han lyckats vända splittringen från 50/50 till att öka stödet för sin linje till 70–75 procent.

– Det är en partiledares uppgift att försöka hålla ihop sitt parti. Det finns inget annat sätt än att föra diskussioner och argumentera.

– Vi tar ansvar för Sverige och de löften vi ställt ut före valet handlade om att undvika att SD får makt och inflytande. Det är det vi nu gör ett försök till.

Mats Persson, Liberalernas ekonomiskpolitiska talesperson, gjorde ingenting för att dölja sin besvikelse efter Björklunds besked.

– Socialdemokraternas senaste fyra år har inte utvecklat Sverige åt rätt håll och därför behöver vi byta regering. Men framför allt värnar jag om vårt parti. Med den fallhöjd vi har till fyraprocentsspärren, är det förödande för vårt parti att inleda ett samarbete med S, säger Persson. Han tror att det enda sättet att hålla ihop partiet är ett gå i opposition. Jan Björklund pekade ut den ekonomiska politiken som extra viktig i ett eventuellt samarbete med Socialdemokraterna. Mats Persson ville inte svara på om han i sin roll som ekonomiskpolitisk talesperson kommer att vara den som förhandlar för Liberalerna eller hur hans roll kan komma att påverkas.

Riksdagsledamot Johan Pehrson (L) hade hellre sett en annan utgång men kommer att följa partilinjén.

– Jag har jobbat med politik och med idén om att driva liberal politik i 30 år. Det kan man göra på olika sätt. Sverige styrs på många olika sätt ute i kommuner och regioner, det har vi gjort historiskt i Sveriges riksdag också. Men jag tror att det hade varit bra för Liberalerna att stödja Ulf Kristersson, säger han.

Det borgerliga samarbetet har knakat länge i fogarna och som regeringsalternativ havererade Alliansen när C och L röstade nej till Ulf Kristersson som statsminister. Centerns och Liberalernas närmanden till S de senaste dagarna har ytterligare vidgat klyftan till Moderaterna och Kristdemokraterna.

Jan Björklund medger att Alliansen inte kommer att vara "en levande kraft" om en uppgörelse mellan L, C och S blir verklighet. Han vägrar dock ge upp hoppet om en borgerlig återkomst.

– Ett av skälen till att jag inte vill att vi ska bilda regering med Socialdemokraterna är att det skulle bli mycket svårare att återskapa Alliansen inför nästa val, säger Jan Björklund.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Fakta. Det händer nu

I dag lämnar Jan Björklund över Liberalernas kravlista till Stefan Löfven.

Om Socialdemokraterna öppnar för att tillmötesgå kraven krävs ett mandat från Liberalernas partiråd för att riksdagsledamöterna ska rösta ja till Stefan Löfven som statsminister.

Partirådet, som bland annat består av ombud från hela landet, kan kallas in med några dagars varsel för att fatta akuta beslut.

Senast på måndag ska Löfven meddela talmannen hur hans regeringsunderlag ser ut om en statsministeromröstning ska kunna ske på onsdag. Men S-ledaren kan också begära mer tid om han anser att det krävs."

" Ewa Stenberg: Visst gör det ont när blockpolitiken spricker

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

Också Liberalerna öppnar för att släppa fram en ny Löfven-regering. Partiledaren Jan Björklund förlänger Centerns kravlista till Socialdemokraterna, vilket kräver stora uppoffringar av Löfven. Men priset är högt också för Liberalerna. Beslutet att förhandla med S har skapat en djup och svårläkt klyfta i partiet.

Gunnar Helén var Folkpartiledare 1969–1975 och har gått till historien med ett citat där han försöker beskriva ett intellektuellt förhållningssätt till politik. "Att vara liberal är att vara kluven. Att ständigt föra argument åt två håll, vare sig nu debatten utkämpas inom en själv eller på offentlig plats".

Nu kan portalmeningen användas med stort L. Liberalerna är ett kluvet parti. Svensk politiks mest flexibla och energiska partiledare, Jan Björklund, lyckades efter långa och uppslitande diskussioner få en majoritet av partiet bakom sig på något som ser ut att vara en kompromiss i regeringsfrågan.

Liberalerna lägger ner planerna på att få forma skolpolitiken och andra politikområden genom ministerposter och stannar i opposition, med ett möjligt budgetsamarbete med som mål.

Men kompromissen kan inte gjuta samman partiet. Den gäller partiets borgerliga identitet, dess politiska dna. I partistyrelsen var 18

ledamöter för Björklunds linje och sju emot, i riksdagsgruppen var 13 för och sex emot.

Därmed är Liberalerna beredda att lämna det borgerliga samarbetet under denna mandatperiod och gå in i ett budgetsamarbete med Socialdemokraterna, Centern och Miljöpartiet.

Den borgerliga kravlistan uppfattas som monstruös av Socialdemokraterna och LO. Tidigare presenterade Annie Lööf stenhårda krav, nu skärpte L dem och lade till nya punkter som snabbt beslut om avskaffad värnskatt och fördubblade försvarsanslag. Men granskar man de konkreta kraven är de inte så tuffa som de först lät. När det gäller marknadshyror preciserade Björklund i slutet av sin pressträff att kravet bara gäller nyproduktion.

Liberalernas ordförande hade inte lika högt tonläge gentemot Stefan Löfven som Centerledaren Annie Lööf. Hon krävde på tisdagen att Socialdemokraterna ska acceptera hennes kravlista utan några förhandlingar. Jan Björklund stack inte under stol med att han är beredd att förhandla.

Men han kommer inte att ha ett lugnt och samlat parti i ryggen. När blockpolitiken spricker gör det inte bara ont i Socialdemokratin och Miljöpartiet, som tvingas åt höger. Plågorna inom de liberala partierna och mellan gamla samarbetspartners kan också bli stora.

”Med den fallhöjd vi har till fyraprocentsspärren är det förödande för vårt parti att inleda ett samarbete med Socialdemokraterna, sade Liberalernas ekonomiska talesperson Mats Persson till DN efter att Jan Björklund tillkännagett Liberalernas beslut.

Flera liberala riksdagsledamöter såg förkrossade ut när de samlades till votering sent på onsdagseftermiddagen. De kände historiens vingslag över borgerligheten och tyckte inte om dem.

Om Centerns och Liberalernas intentioner går vägen kommer dess riksdagsledamöter att dagligen möta sina gamla allierade sedan 2004 i riksdagshuset och plötsligt vara på olika sidor och höra viskningar om förräderi.

Jan Björklund har inte haft en lätt tid som partiledare, förra året utmanades han om partiledarposten av Birgitta Ohlsson. Men frågan är om det inte väntar honom ännu svårare tider nu. Han är kraftigt försvagad, trots att han varit tydlig med sin linje. Han har i långt över ett år gjort klart att hans parti inte kan stödja en Kristerssonregering utan stöd över blockgränsen. Jan Björklunds smala lycka är att han inte har någon ordentlig utmanare sedan Birgitta Ohlsson lämnat partiet. Men det finns en risk att profilerade liberaler lämnar partiet om S-samarbetet blir ett faktum.

Stefan Löfven kan väljas till statsminister utan liberalernas röster. Men en S-MP-regering kan inte få igenom sin budget utan röster från både C och L. De kommande veckorna kan bli andlöst spännande i politiken. Ska S, MP, C och L forma ett regeringsunderlag krävs politisk styrka och kompromissvilja utöver det vanliga, både mellan och inom partierna.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

" Annie Lööf välkomnar Björklunds besked

DN TORSDAG 29 NOVEMBER 2018

C-ledaren Annie Lööf välkomnar Liberalernas besked om att ställa hårda krav för att stödja en S-ledd regering. Samtidigt har hon nu överlämnat sin egen kravlista till Stefan Löfven. – Nu är det Stefan Löfven som behöver analysera och begrunda de krav som vi har lagt fram, säger Annie Lööf.

Annie Lööf konstaterar att L-ledaren Jan Björklunds besked i regeringsfrågan liknar de krav som Centerpartiet i tisdags ställde upp för att kunna överväga att släppa fram en S-ledd regering.

– Liksom Centerpartiet ställer Liberalerna tydliga krav på att Stefan Löfven behöver genomföra en politik som sänker skatter på jobb och företag och som liberaliserar bostads- och arbetsmarknaden. Nu är bollen passad till Stefan Löfven som får begrunda detta, säger Lööf. Hon välkomnar beskedet från Liberalerna att de väljer samma väg som Centerpartiet och är beredda att ställa hårda krav på en S-ledd regering.

– För min del är det viktigt att vi är många partier som driver en politik som för Sverige åt liberalt håll, säger Annie Lööf.

Det var i en DN-intervju i tisdags som Annie Lööf berättade att Centerpartiet kan tänka sig att släppa fram en S-ledd regering om Stefan Löfven accepterar en lång rad krav som partiet har ställt upp. Det handlar bland annat om sänkta skatter, liberaliserad arbetsrätt och friare hyressättning.

Annie Lööf träffade på onsdagen Stefan Löfven och lämnade då över en kravlista.

– Jag har träffat Stefan Löfven och lämnat över den kravlista som vi har tagit fram. Nu ligger bollen hos Stefan Löfven att begrunda och återkomma, säger Annie Lööf.

Hon vill inte gå in på vad som sades i samband med mötet.

– Jag lämnade bara över den, säger hon.

Stefan Löfven välkomnar också beskedet från Jan Björklund.

– Det är bra att det nu finns en vilja att inleda diskussioner inför ett möjligt samarbete. Jag och Socialdemokraterna är redo att föra förtroliga samtal där alla parter kommer att behöva ge och ta. Det är positivt att flera partier är beredda att ta ansvar för att Sverige ska få en handlingskraftig regering, kommenterar Stefan Löfven.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Ledare: Svårsmält men nyttig meny för Socialdemokraterna

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Det har varit en deprimerande politisk höst. Ingen önskade det låsta parlamentariska läge som valet producerade, allra minst de väljare som röstade fram det. Politikerna har i sin tur gjort allting svårare, genom att dra åt alla knutar hårdare.

Samtidigt är reformbehoven så uppenbara. Den svenska modellen fungerar utmärkt – för dem som redan har jobb och bostad. För de många unga och nyanlända som inte kan skaffa sig en försörjning och inte har råd att köpa en bostadsrätt fungerar den däremot sämre.

Just därför var Centerns och Liberalernas besked i veckan så välkomna. Alltså inte bara för att öppningen till Socialdemokraterna kan hjälpa till att få en regering på plats. Utan för att den i bästa fall kan se till att lösningarna ersätts av kraftfull reformpolitik.

Varken Annie Lööf eller Jan Björklund har offentliggjort kravlistorna de överlämnade till Stefan Löfven. Men båda två är tydliga med vilka områden som är i fokus: arbets- respektive bostadsmarknaden, och skatterna.

Det är rätt prioriteringar. För att ingen ska lämnas utanför måste trösklarna till arbetsmarknaden tveklöst hyvlats ner. Det betyder att ingångslönerna för personer med låga kvalifikationer måste pressas och turordningsreglerna bli mindre rigida. På samma vis är det nödvändigt att det blir enklare att ta sig in på bostadsmarknaden. Därför måste det

bli lättare att bygga enkelt och billigt, samtidigt som hyresregleringen luckras upp.

Skatterna på såväl höga som låga inkomster måste i sin tur ner. Incitamenten för att gå från bidrag till jobb ska vara starka – och det ska vara möjligt att arbeta sig till ett gott liv.

Den måltid Lööf och Björklund förberett blir inte lättsmält för Löfven. För att tala klarspråk: Socialdemokraterna kommer att behöva svälja stora bitar liberal politik, som partiet länge hållit på ordentligt avstånd. Så måste det bli. S ställning är inte vad den en gång var – partiet måste samarbeta med andra, lära sig att ge och ta.

Men trots att en måltid inte ser aptitlig ut kan den vara nyttig. För ett parti som lovar att "alla ska med" finns inget intresse av att bevara en underklass av unga och invandrare som stängs ute från jobb och bostäder. De problem Lööf och Björklund pekar ut ser nog också Löfven – och han har nog också några egna lösningar att skjuta till.

C:s och L:s listor innehåller säkert en del ultimativa krav, men självklart finns det också utrymme att förhandla. Blir det lättare att sparka folk är det rimligt att a-kassan stärks. Och det är inte bara flexiblare hyror som måste till, utan också fler hyresrätter.

Inkomstskatterna bör visserligen pressas, men försvaret, polisen och infrastrukturen kommer att behöva stora resurser. Det handlar om en skatteväxling, inte ett systemskifte.

Framför allt reflekterar de reformer som C och L pekar ut inte bara ett ekonomiskt behov, utan också ett knippe värderingar. Det ska vara möjligt för alla att skaffa ett första jobb, arbeta hårt och bygga det liv

man vill – inte bara för dem vars föräldrar sporrat till studier och sparat ihop en insats till den första lägenheten. Ytterst handlar det om en vision om ett inkluderande samhälle präglad av social rörlighet. Där finns en ideologisk beröringspunkt mellan liberaler och socialdemokrater.

Vi får se om Stefan Löfven klarar av de eftergifter som krävs. Men för första gången den här hösten avslutas en månad med färre låsningar än när den började. Och med en tänkbar lösning som skulle vara ett mycket bättre svar på det svenska reformbehovet än ett nyval i vår.

DN 30/11 2018 "

”Med en M-budget får färre betala höga marginalsatser”

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181130

I vår budgetmotion föreslår vi att färre ska betala höga marginalsatser. Det måste löna sig att arbeta och att välja de mest krävande utbildningarna. Vi vill också under mandatperioden ta steg för att avskaffa värnskatten och vi utökar jobbskatteavdraget så att det lönar sig bättre för fler att gå från bidrag till arbete, skriver Ulf Kristersson (M) och Elisabeth Svantesson (M).

I dag lägger vi moderater vår budgetmotion, förankrad i den gemensamma reformagenda som Alliansens partier gick till val på. Det är en budget som tar tag i våra svenska samhällsproblem här och nu. Vi tar borgerliga och liberala reformer från ord till handling. Sverige har en övergångsregering, men ingen övergångsriksdag. Viktiga beslut kan inte vänta.

Svensk ekonomi har under flera år gått på högvarv. Samtidigt som det politiska reformarbetet i princip stått helt still. Enligt Konjunkturinstitutet når den svenska konjunkturen sin topp i år och BNP-tillväxten bromsar in nästa år. Sverige står sämre rustat än vi borde.

Med vår budget ger vi Sverige en ny riktning, som bryter med de senaste årens reformtrötthet och politiska vänstervridning.

1 Reformerna för jobb och tillväxt. De kommande åren förväntas Sverige ha lägre tillväxt per invånare än så gott som alla andra EU-länder. Detta trots att många faktorer talar för Sverige: en välutbildad och teknikvan befolkning, ett innovativt näringsliv och betydande investeringar i forskning och utveckling.

Sverige är en liten exportberoende och konjunkturkänslig ekonomi. Vi är särskilt utsatta i en turbulent världsekonomi. Stabila statsfinanser – där överskottsmålet värnas för sämre tider – tillsammans med reformer för ökad sysselsättning och starkare tillväxt, är därför den självklara basen för moderaternas ekonomiska politik.

Att långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft förutsätter också en effektiv och ambitiös klimatpolitik. Sverige ska vara ett föregångsland och Moderaterna satsar därför på klimatiforskning och infrastruktur för ett fossilfritt samhälle. Samtidigt behöver det internationella klimatarbetet stärkas.

Sveriges tillväxtutmaningar måste också ses i ljuset av ökad internationell konkurrens. Kostnaderna för en politik som straffar företagande och arbete, utbildning och ansträngning blir allt högre. Sverige behöver politik som underlättar för företagande och entreprenörskap. Det är en långsiktig uppgift där senare års stora skattehöjningar och attacker på hela branscher måste få ett slut. Sveriges långsiktiga tillväxtförmåga bygger inte minst på att vi är ett land där det lönar sig att arbeta och att välja de mest krävande utbildningarna. Dagens höga marginalskatter straffar dem som gör det.

Det har vi inte råd med. Därför föreslår vi att färre ska betala höga marginalskatter. Vi vill också under mandatperioden ta steg för att

avskaffa värnskatten. Principen om ”hälften kvar” hade brett stöd för trettio år sedan. Det borde den ha även i dag.

De som kan och vill jobba ska också göra det. Så är det inte i dag. Bidragsförsörjning leder till utanförskap, men också till lägre tillväxt och högre skatter. Vi utökar därför jobbskatteavdraget så att det lönar sig bättre för fler att gå från bidrag till arbete. Ett tredubblat RUT-avdrag bidrar till att skapa fler enklare jobb.

Men det ska också löna sig att ha arbetat. I vår budget får alla pensionärer sänkt skatt, inklusive den miljon pensionärer som har lägst pension. Vår skattesänkning för pensionärer uppgår till 5,8 miljarder kronor 2019 och vi vill sänka skatten ytterligare för Sveriges pensionärer under mandatperioden.

2 Återupprätta samhällskontraktet. Det grundläggande - mellan stat och medborgare bygger på ömsesidighet. Medborgarna förväntar sig att det offentliga upprätthåller lag, ordning och trygghet i samhället. Ser till att det finns bra välfärdstjänster inom vård och skola, och pålitliga ekonomiska trygghetssystem när man inte kan jobba. För allt detta betalar vi skatt.

Det finns allt fler tecken på att samhällskontraktet sviktar. Polistätheten har sjunkit till den lägsta på tio år. Vårdköerna har fördubblats. Var sjätte elev lämnar grundskolan utan fullständiga betyg.

Den utvecklingen måste nu brytas. Staten måste klara sina grundläggande uppgifter. Så länge den inte gör det måste annat prioriteras ned eller bort. Vi satsar sammanlagt 18 miljarder kronor på försvaret under perioden 2019–2021, varav tre miljarder kronor tillförs redan 2019.

Upptäckningen till försvarsinvesteringar på 2 procent av bnp inleds. Vi förstärker Polismyndigheten för att öka antalet polisanställda med 10 000 till 2024. Viktiga delar i detta är höjda polislöner och betald polisutbildning.

Våra förslag ökar tillgängligheten till sjukvården oavsett var man bor. Vi stärker kunskapsfokus i skolan, med fler skoltimmar och fler lärarassistenter.

2019 ökar vi resurserna till välfärden med fem miljarder kronor till Sveriges kommuner och landsting. När det gäller tillskott efter 2019, så kommer de att villkoras så att alla kommuner använder pengarna effektivt och arbetar för minskade bidragskostnader och bättre integration.

3 Sverige ska hålla ihop. Sverige ska vara ett jämlikt samhälle med god sammanhållning. Vi accepterar inte utanförskap och segregation. Arbetslinjen ska gälla alla, skolan ska bli den språngbräda för social rörlighet som göra att alla barn får sina egna chanser, och de som är nyanlända ska lära sig svenska språket och komma in i vårt samhälle. Men Sverige är också ett land med långa avstånd. Den tidigare regeringens skattechöjningar på drivmedel slår hårt. Vi vill avskaffa överindexeringen av drivmedelsskatter och tar nu steg i den riktningen. Vi stoppar den rödgröna regeringens dieselskattehöjning på lantbruket. Vi tar nya steg för en god infrastruktur i hela landet, med ökade resurser till väg- och järnvägsunderhåll och satsningar på bredbandsutbyggnad.

4 En fungerande och långsiktig migrations- och integrationspolitik. Vi moderater vill ha en parlamentarisk utredning för att skapa en långsiktigt hållbar och brett respekterad migrationspolitik. Till dess en

ny permanent lagstiftning finns på plats behöver den tillfälliga lagen, som löper ut i juli nästa år, förlängas. Detta kan inte vänta.

Migrationspolitiken är också en viktig del av integrationspolitiken. Hur nyanlända integreras i det svenska samhället kommer att prägla Sverige under lång tid. Det är en ödesfråga. Jobben och språket är helt avgörande delar i detta. Vi vill ha en särskild språkförskola för de barn som växer upp i familjer som inte talar svenska.

Med vår budgetmotion kan Sverige lägga grunden för det reformprogram som kommer att behövas de kommande åren. Det måste bli ett långsiktigt och uthålligt arbete. Det finns inga enkla och snabba lösningar för att långsiktigt öka tillväxten eller återupprätta samhällskontraktet.

Moderaternas budgetmotion förverkligar den borgerliga politik som kan ge Sverige en ny riktning.

Ulf Kristersson (M), partiledare

Elisabeth Svantesson (M), ekonomisk-politisk talesperson "

" Löfven kan tvingas be om mer tid

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Mycket talar för att S-ledaren Stefan Löfven tvingas be talmannen om mer tid och därmed skjuta fram nästa veckas statsministeromröstning. När S-topparna möts på Bommersvik i helgen väntar diskussion om Centerns och Liberalernas kravlistor.

Senast på måndag ska Stefan Löfven meddela talmannen hur hans regeringsunderlag ska se ut om riksdagen ska kunna rösta ja eller nej till honom som statsminister på onsdag.

Men flera faktorer tyder på att han kommer att tvingas be talmannen om mer tid och att talmannen Andreas Norlén i så fall kommer att gå honom till mötes. Norlén har redan en nedröstad statsministerkandidat, Ulf Kristersson (M), bakom sig och har nu bara tre förslag kvar innan nyval måste utlysas. Norlén har också signalerat att han är beredd att ge Löfven förlängt om han kan visa att det pågår förhandlingar om ett regeringsunderlag.

C-ledaren Annie Lööf lämnade redan i onsdags in partiets kravlista till Stefan Löfven och under torsdagen gjorde L-ledaren Jan Björklund samma sak. Nu anser båda partierna att det är upp till Stefan Löfven att svara på om han kan tillgodose kraven. Budet från C och L är att de i så fall öppnar för att släppa fram Löfven som statsminister.

Enligt DN:s uppgifter pågår nu sonderingar för att få Annie Lööf och Jan Björklund till förhandlingsbordet. Varken C-ledaren eller L-ledaren har varit tydliga med vilka svar de förväntar sig av Stefan Löfven, vilket har väckt en del frågor hos S. Enligt uppgifter till DN har S-ledaren redan fått mandat att förhandla med C och L från partiets viktiga delar: riksdagsgruppen, partistytelsen och den innersta maktkärnan i verkställande utskottet.

Mandatet har getts trots att vissa förslag befaras väcka debatt i partiet.

Det handlar om för S mer traditionellt kontroversiella frågor som hyresreglering och arbetsrätt. Det är också områden som betraktas som mer snåriga och svårare att enas om på kort tid. En tung S-källa säger dock till DN att inget av kraven ser ut att vara oöverstigligt att förhandla om.

Under fredagen och lördagen samlas Socialdemokraternas partistytelse på S-kursgården Bommersvik i Järna. Mötet är inplanerat sedan länge och ska bland annat behandla nästa års kongress men i och med kraven från C och L väntas också diskussioner om regeringsfrågan.

Samtidigt pågår en löpande dialog mellan S och koalitionspartnern Miljöpartiet som förbereder sig för att få igenom så mycket av sin politik som möjligt. Enligt DN:s uppgiftslämnare har MP och Centern under höstens regeringsbildningsprocess, och framför allt under Annie Lööfs sonderingsrunda, hittat flera gemensamma ståndpunkter i bland annat landsbygdsfrågor och migrationspolitiken.

Liberalerna har under hösten skakats av interna splittringar om vilken väg partiet ska ta, släppa fram Kristersson eller Löfven som statsminister. Under onsdagen landade en oenig partistytelse och riksdagsgrupp i att öppna för Löfven om S var villiga att förhandla. Enligt vad DN erfar kommer L inte att hinna samla partirådet före den omröstning om Stefan Löfven som är planerad till onsdag nästa vecka. Det betyder att Stefan Löfven måste begära mer tid av talmannen på måndag, om han vill ha med L på tåget. Löfven har öppnat för att han kan komma att begära förlängning av sitt uppdrag men att han först måste studera kravlistorna från C och L. – Jag kan inte avgöra nu om jag behöver mer tid. Jag måste först se kraven och föra samtal om dem, sade han tidigare i veckan.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se "

" Stridsfrågorna där partierna måste komma överens

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Liberalernas och Centerpartiets kravlistor ligger nu på S-ledaren Stefan Löfvens bord. Här är de politiska knutarna som måste lösas upp om det ska bli en socialdemokratisk regering med stöd över blockgränsen.

1. Jobben

Liberalerna och Centerpartiet

Ändrade turordningsregler vid uppsägning

Privata arbetsförmedlingar

Lagstiftning om lägre ingångslöner för nyanlända

Bägge partierna drev frågan om en liberalare arbetsmarknad under åren med alliansregeringen, utan att få gehör hos M. Nu kräver C och L att detta ska genomföras av S.

Kompetens snarare än anställningsår ska avgöra när arbetsgivarna väljer vilka som får vara kvar vid neddragningar. C vill att det ska gälla för alla företag med upp till 50 anställda. L är något försiktigare.

Det mesta av Arbetsförmedlingens verksamhet ska övertas av privata matchningsföretag. Fler nyanlända ska komma i arbete genom att man lagstiftar om särskilda inträdesjobb med 70 procent av ingångslönen. Även arbetsgivare utan fackliga kollektivavtal ska få erbjuda sådana jobb.

Hos C finns en öppning för hur frågorna skulle kunna hanteras. Partiet har föreslagit en arbetsmarknadskommission som tar ett helhetsgrepp. Socialdemokraterna

Nej till lagstiftning om lägre ingångslöner

Etableringsjobb för nyanlända bara hos företag med kollektivavtal

Oförändrade turordningsregler i las, lagen om anställningsskydd

Den svenska modellen ska utvecklas, inte avvecklas – det var ett mantra i den socialdemokratiska valkampanjen. Respekten för att arbetsmarknaden hanteras genom kollektivavtal mellan fack och arbetsgivare är en grundbult.

Det är skälet till att S säger nej till de borgerliga inträdesjobben med lagstiftning om låga ingångslöner. S-alternativet är de etableringsjobb som arbetsmarknadens parter kommit överens om, där staten går in med pengar så att arbete kan kombineras med utbildning.

S vill utveckla Arbetsförmedlingen, inte avveckla den. De varnar för privata lösningar och pekar på etableringslotsarna som Alliansen införde som ett varnande exempel.

Turordningsreglerna i las ger redan idag tillräcklig flexibilitet för arbetsgivarna, anser S.

2. Bostäderna

Liberalerna och Centerpartiet

Friare hyressättning

Förenkla bostadsbyggandet

Öka rörligheten på bostadsmarknaden

Både C och L vill se en förändring av det nuvarande systemet för hyresreglering. I dag har hyresvärdar rätt till fri hyressättning i 15 år i nybyggda bostäder. C och L vill slopa den tidsgränsen. Både C och L

är öppna för att tillåta att hyresrätter i attraktiva lägen har en högre hyra.

För C är strandskyddet en hjärtefråga. Ett slopat strandskydd skulle enligt C gynna landsbygden eftersom fler hus skulle kunna byggas i attraktiva lägen.

Både C och L vill förenkla plan- och byggreglerna så att det ska bli lättare att bygga bostäder. Bägge partierna vill dessutom slopa de byggsubventioner som den rödgröna regeringen har infört. L och C vill sänka reavinstbeskattningen vid försäljning av bostäder för att öka rörligheten på bostadsmarknaden. Både C och L har öppnat för att ränteavdragen ska börja trappas av.

Socialdemokraterna
Nej till marknadshyror
Bygg fler bostäder
Byggsubventioner

S driver på för att det ska byggas fler hyresrätter. Det sker bland annat genom stora byggsubventioner till lägenheter med ”rimlig hyra”. Samtliga borgerliga partier är motståndare till byggsubventionerna. S har lovat att det ska byggas minst 250 000 nya bostäder under åren 2015–2020. Därefter ska det byggas i genomsnitt 45 000 nya bostäder per år fram till 2030.

S vill att kommunerna i högre utsträckning ska ha möjlighet att villkora markanvisningar och få rätt att i detaljplanen ange upplåtelseform. Det innebär att kommunerna ska kunna styra så att det byggs både hyresrätter och bostadsrätter i samma område.

S säger nej till marknadshyror med motiveringen att partiet vill värna om allas rätt till en bostad, oavsett storlek på den egna eller föräldrarnas plånbok. S har nära band till Hyresgästföreningen som driver en hård kampanj för att motverka marknadshyror.

3. Skatterna

Liberalerna och Centerpartiet
Kraftigt sänkta marginalsatser
Sänkt arbetsgivaravgift för småföretag
Rot och rut

På kravlistorna som nu lämnats till Stefan Löfven har både C och L förslag om sänkta skatter på arbetsinkomster. Båda partierna vill höja brytpunkten för när man ska börja betala statlig skatt, i praktiken en skattesänkning för dem med en lön över cirka 37 000 kronor i månaden. L vill även avskaffa den så kallade värnskatten som betalas på månadsinkomster över 55 000 kronor. Både L och C vill utvidga avdragsmöjligheterna för rut-tjänster.

Sänkt arbetsgivaravgift för småföretag är en av C:s prioriterade frågor, medan L i första hand prioriterar sänkt bolagsskatt.

Båda partierna vill se större inslag av grön skatteväxling, det vill säga lägre skatt på inkomst och högre på miljöfarlig verksamhet. De ställer sig samtidigt bakom en större blocköverskridande skattereform som tar ett helhetsgrepp på skattesystemet, något som även övriga partier efterfrågar.

Socialdemokraterna
Nya resurser till välfärden går före skattesänkningar
Stor skattereform

Progressiviteten i skattesystemet ska vårdas

S byggde stora delar av sin valrörelse på att varna för att de borgerliga partiernas skattesänkningar skulle slå mot den gemensamma välfärden. S vill säkra välfärdens finansiering och ser inget utrymme för stora skattesänkningar.

S värnar också principen om att skatt ska betalas efter förmåga. Det betyder att människor med höga inkomster ska betala mer i skatt än de med låga inkomster. S har under den gångna mandatperioden sänkt gränsen för när man ska börja betala statlig skatt.

S har röstat emot när tidigare borgerliga regeringar lagt fram förslag om jobbskatteavdrag men vill ändå behålla denna skattesänkning för de flesta inkomster.

S vill se en stor skattereform som förhandlas fram över blockgränsen av så många partier som möjligt.

4. Vinsterna i välfärden

Liberalerna och Centerpartiet

Nej till vinsttak för välfärdsbolag

Fri etableringsrätt för privata vårdcentraler

Akutsjukhus ska kunna privatiseras

Att hålla öppet för privata alternativ i välfärden är en djupt ideologisk fråga för C och L. Det handlar om valfrihet, att medborgarna, inte politiker, ska avgöra vilken skola eller vårdinrättning man vill nyttja. Det handlar också om en vurm för småföretagen, som blivit många fler inom välfärdsområdet på senare år. Inte sällan drivs de av kvinnor, vilket C och L ser som en jämställdhetsvinst.

Alla borgerliga partier säger därför nej till det 7-procentiga vinsttak som den rödgröna regeringen har föreslagit för friskolor. I stället vill man se skärpta kvalitetskrav. De försvarar lov, lagen om valfrihet, som alliansregeringen införde och som öppnade för privata alternativ i vården.

Socialdemokraterna

Stopp för vinstjakt i välfärden

Nej till privatisering av akutsjukhus

Landstingen ska ha veto mot nya vårdcentraler

Den rödgröna regeringen har drivit frågan om ett vinsttak för bolag i välfärdssektorn, men blivit nedröstade i riksdagen. Att man skulle gå fram med ett sådant förslag var ett krav från V för att partiet skulle stötta Stefan Löfven som statsminister 2014. De rödgröna har också blivit nedröstade när de försökt stoppa privatiseringar av akutsjukhus och begränsa etableringsrätten för privata vårdgivare.

Frågan om bolagsvinster inom vård och äldreomsorg har däremot lagts i en ytterligare utredning. Och exakt var S står är inte glasklart. Retoriken mot vinster i välfärden var skarp i valrörelsen. Men innan man lierade sig med V i budgetsamarbetet 2014 var S inne på linjen att det kunde räcka med hårda kvalitetskrav för att stoppa oseriösa aktörer.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Björklunds motståndare ger inte upp

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Förlorarna i striden om Liberalernas vägval har inte gett upp. Ekonomisk-politiska talespersonen Mats Persson kommer att slåss för ett nej till S-samarbetet om partirådet kallas in. – Det som bäst skulle hålla ihop vårt parti är att vara i en oppositionsroll, säger han.

Torsdagen var dagen då de olika falangerna inom Liberalerna slickade såren efter striden som slutade med ett ja till att diskutera budgetsamarbete med Socialdemokraterna. En lista med L-krav har nu överlämnats till Stefan Löfven.

Liberalernas linje är att man kan släppa fram honom som statsminister om S gör tillräckliga eftergifter i den ekonomiska politiken. Men först måste L-ledamöterna i riksdagen få ett mandat från partirådet, en församling på cirka 90 personer, bland annat från partidistriktet.

Det betyder enligt flera L-källor att partiets vägval ännu inte är helt avgjort, trots en tydlig majoritet i både riksdagsgrupp och partistyrelse. Den bedömningen gör också Mats Persson, Liberalernas ekonomisk-politisk talesperson, som är motståndare till ett budgetsamarbete med Socialdemokraterna.

– På partirådet kommer olika uppfattningar att komma upp till ytan. Jag kommer att argumentera för att det som bäst håller ihop vårt parti är att ta rollen som ett konstruktivt oppositionsparti. Det är partirådet som avgör, säger han.

Mats Persson anser att L borde markera sin oppositionsroll genom att inte rösta för någon statsministerkandidat.

Men motståndet mot Björklund-linjen är splittrat. Andra anser att man borde rösta nej både mot höger och vänster.

Enligt DN:s källor är Jan Björklunds position som partiledare inte akut hotad, trots att tunga partiföreträdare inte delar hans uppfattning och att splittringen kvarstår.

Allan Widman är försvarspolitisk talesperson och en av dem som röstade emot att öppna för budgetsamarbete med S.

– Jan Björklund har enligt min mening utövat ett skickligt ledarskap under denna långa och besvärliga höst, lyssnande och med respekt för olika tankar, säger han.

Hur partiet ska kunna läka ihop är en öppen fråga. Enligt Allan Widman hänger det mycket på vad utfallet blir av förhandlingarna med S.

– Blir det en framgång där, då blir lättare.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se
Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

" Viktor Barth-Kron: C och L har haft fest – nu ska Löfven städa

DN FREDAG 30 NOVEMBER 2018

Så ska då Centerpartiet och Liberalerna börja förhandla om ett samarbetsprojekt med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Och med Vänsterpartiet, även om de försöker att inte låtsas om det.

Det enda förvånande med det är att det dröjde så pass länge. Efter att både C och L i starka ordalag dömt ut det till buds stående alternativet – en regering med M och KD, som avsåg navigera genom parlamentarismens blindskär med eventuellt och halvhjärtat stöd från Sverigedemokraterna – så fanns det ju inte så mycket kvar att spela med.

Centerpartiet var först ut, med en nästan parodisk kravlista på vad S måste acceptera för att C kanske ska lägga ned sin röst och släppa fram Stefan Löfven som statsminister: Avskaffa S eget partiprogram och ersätt det med C:s, gå sedan något till höger, och sedan får vi se om det räcker. Ungefär.

Liberalerna kom ut dagen efter, men budskapet var detsamma: S måste göra en kraftig högersväng! Då kan vi kanske släppa fram en S-regering, men absolut inte sitta i den. Nu är det upp till Stefan Löfven! Av dessa besked kan man dra två ganska olika slutsatser.

Den första, och vanligaste bland spontanarga högermänniskor: Jaha! C och L var socialister hela tiden, det borde man ha anat! Detta, vågar jag påstå, är en överilad slutsats.

Den andra slutsatsen är rimligare, och för de berörda lite jobbigare. Både Jan Björklund och Annie Lööf är politiker som har ägnat en stor del av sin gärning åt att försöka bryta Socialdemokraternas dominans i svensk politik. C:s främsta slogan i valet var för övrigt att det behövdes ett ”nytt ledarskap för Sverige”.

Men vad gör då deras partier när läget blir riktigt skarpt? Jo, de kräver att just Socialdemokraterna tar ansvaret.

Både C och L tar sig den ganska omfattande friheten att säga att nehej, vi tänker minsann inte vara med och vändas över vartenda regeringsbeslut, eller över krishanteringen av något som gått åt skogen i landet. Däremot klagar vi gärna.

Stefan Löfven och S, däremot! De ska anpassa sig. De ska acceptera vår politik, helst utan förhandling, och de ska hantera allt det jobbiga som kommer med att styra Sverige. Sedan ska vi, C och L, peka på våra ”vinster” mot de dumma sossarna.

Dessutom ska Stefan Löfven jämka ihop C och L med de parlamentariskt nödvändiga MP och V. Det ska han göra på ett så smidigt sätt att det fungerar, trots att C och L bägge har gjort storslagna utfästelser om att Vänsterpartiet minsann inte ska få något inflytande alls.

Detta är alltså förväntningarna, från partier som brukar klaga på att S tror sig vara ”solen som allt snurrar kring”. Det är möjligt att Stefan Löfven lyckas möta de här kraven på något sätt. Det är också möjligt att han misslyckas. Den verkligt intressanta frågan är dock en annan.

Det är lätt att håna Socialdemokraterna för deras vilja till makt, eller att håna Miljöpartiet för deras kompromissande under de senaste fyra åren – men vad är egentligen alternativet?

Om alla partier agerade som C och L gjort de senaste åren så skulle Sverige förmodligen inte få någon regering. Någonsin. Däremot skulle vi ha extraval var tredje månad, där alla slutdebatter mellan partiledarna handlade om att de andra minsann måste ta sitt ansvar. C och L har kampanjat vilt som motsatser till såväl S och V som SD. Därefter har de sprungit in i väggen, och när allt nu måste städas upp kastar de sopborsten till Stefan Löfven.

Smart inför väljarna? Mjo, kanske. Vackert? Döm själv. "

" Statsbudgeten måste i nuläget vara mer än en önskelista

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Analys

Moderaternas budgetmotion kan bli Sveriges nästa statsbudget. Det betyder att motionens innehåll måste gå att regera på, oavsett vem som blir statsminister.

Riksdagen ska hålla budgetomröstning onsdagen den 12 december, oberoende av hur det då står till i regeringsfrågan. Utgången av voteringen är oviss, men om Moderaterna får stöd av sverigedemokrater och kristdemokrater kan resultatet bli att de vinner majoritet.

Förutsättningen är då att Centerpartiet och Liberalerna lägger ner sina röster, sedan deras egna motioner har röstats ner. I det läget faller regeringens övergångsbudget, eftersom SD-stöd till en M-KD-reservation från finansutskottet ger övertag mot de rödgröna partierna i riksdagens slutvotering.

Inget är säkert, men M-motionen kan bli grunden för nästa års statsbudget och ska bedömas utifrån det. Trots att julen närmar sig, måste det handla om mer än en önskelista.

M-motionen visar att Moderaterna vill sänka skatterna och samtidigt öka statsutgifterna.

Skattesänkningarna innebär att brytpunkten för dem som ska betala statlig inkomstskatt justeras upp. Jobbskatteavdraget utökas och rutavdraget tredubblas. Moderaterna vill också sänka skatten för pensionärer med högre belopp än regeringen.

Utgiftsökningarna gäller främst försvaret, polisen, sjukvården och skolan. Under 2019 får kommuner och landsting ett utökat statsbidrag på fem miljarder kronor, vilket S-MP-regeringen utlovade men sedan inte fick med i övergångsbudgeten.

Sammantaget ger detta en mer expansiv finanspolitik än i regeringens övergångsbudget. Men Moderaterna håller sig till det av riksdagen fastställda överskottsmålet. Deras budgetförslag ska ge ett strukturellt överskott på 0,5 procent av bnp, medan målet numera är 0,33 procent av bnp.

Frågan är dock hur väl kalkylerna håller för granskning. Som riksdagsparti har Moderaterna knappast möjlighet att göra den omfattande analys och sammanvägning som finansdepartementet brukar stå för.

Problem finns därför med att styra den ekonomiska politiken utifrån en riksdagsmotion. I M-motionen är nog skattesänkningarna ganska väl beräknade, medan man kan sätta frågetecken för de omfattande besparingar som föreslås i myndighetsanslag. Där känns konsekvenserna osäkra, vilket även kan göra att budgeten får en skakig finansiering.

Det betyder att M-motionen kan bli svår att använda i annat än politikens paradfrågor, även om den skulle få bifall i riksdagen. På

andra områden är det då regeringens övergångsbudget som i praktiken får gälla.

En riktig statsbudget får vi inte förrän tidigast om ett år, oavsett vem eller vilka som då sitter vid makten.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

" En S-regering kan få styra med M-budget

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Tidspressen ökar på partierna att komma överens i regeringsfrågan. Partierna strävar efter att nå resultat innan budgetomröstningen den 12 december. Om Löfven inte får ihop något regeringsunderlag tills dess pekar mycket på att det blir Moderaternas budget som kommer att gälla under nästa år.

Moderaterna presenterade på fredagen sitt förslag till statsbudget för 2019. Det är i stora stycken en klassisk M-budget med fokus på skattesänkningar och satsningar på polis och försvar.

– Det finns ett brett stöd i Sveriges riksdag för att sänka inkomstskatterna, säger Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson.

M finansierar en del av sina reformer genom det överskott som finns i statsbudgeten men också genom nedskärningar på bland annat - Arbetsförmedlingen och klimatbudgeten.

Även Centerpartiet och Liberalerna lämnade på fredagen in sina budgetmotioner till riksdagen, och det innebär att samtliga borgerliga partier nu har lagt fram egna budgetförslag. Förslagen kommer inom mindre än två veckor att ställas mot övergångsregeringens budgetproposition, som är en avskalad variant av en vanlig statsbudget.

Som det ser ut nu kan Moderaternas budget vinna i omröstningen i riksdagen den 12 december med hjälp av Kristdemokraterna. KD har

sagt att de kan göra gemensam sak med M inför slutvoteringen och Sverigedemokraterna har öppnat för att stödja M-budgeten. Samtidigt har C och L sagt att de ska lägga ned sina röster, vilket skulle innebära att M, KD och SD tillsammans skulle samla fler röster än de rödgröna partierna i budgetomröstningen.

– Sverige har inte en övergångsriksdag. Därför finns det inga skäl att inte lägga en budget just nu, säger M-ledaren Ulf Kristersson.

Hur det går i omröstningen hänger på vad som händer i de pågående regeringssamtalen mellan S, C, L och MP. Om partierna har kommit överens eller anser att de är på väg mot en överenskommelse så kan både C och L istället välja att lägga sina röster på regeringens övergångsbudget den 12 december. Det är därför som det brådskar för Stefan Löfven att hitta ett regeringsunderlag – han vill inte leda en regering som måste styra landet med en M-budget.

Enligt DN:s uppgifter kommer samtalen mellan partierna att fortsätta de kommande dagarna och partiledarna planerar att träffas under helgen.

Senast på måndag morgon måste Stefan Löfven bestämma sig för om han ska begära ytterligare tid hos talmannen för att få med sig C och L i ett regeringsunderlag.

Om Löfven inte lyckas med det väntas talman Andreas Norlén ändå föreslå att riksdagen på onsdag röstar om Stefan Löfven som statsminister. Med all sannolikhet skulle Löfven då röstas ned och bli den andra statsministerkandidaten som förkastas av riksdagen.

Om han lyckas få med sig C och L betyder det att två av Alliansens partier ställt sig vid sidan av den nuvarande borgerliga gemenskapen. Moderatledaren Ulf Kristersson utgår från att ett sådant beslut kommer att påverka Alliansens framtid.

– Min bedömning är att om man först fäller en borgerlig statsministerkandidat och sedan tillsätter en socialdemokratisk så får det vissa konsekvenser för Alliansens arbete. Den här regeringsbildningen kommer totalt sett att avgöra ganska mycket kring Alliansens framtid, säger Ulf Kristersson.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

Fakta. Moderaternas budgetförslag för 2019

Förstärkt jobbskatteavdrag: 10 miljarder kronor (mdr).

Höjd skiktgräns för statlig skatt: 4 mdr.

Sänkt skatt för pensionärer: 5, 8 mdr.

Utökat rut-avdrag: 0,25 mdr.

Höjda statsbidrag till kommunerna: 5 mdr.

Fler polisanställda: 0,5 mdr.

Höjda polislöner/betald utbildning: 0,38 mdr.

Stärkt rättsväsende/övriga polissatsningar: 0,57 mdr.

Kortare vårdköer: 2,62 mdr.

Bättre villkor för specialistsjuksköterskor: 0,4 mdr.

Ökade försvarsanslag: 3 mdr.

Avskaffad flygskatt: 0,7 mdr.

Utökad undervisningstid i skolan: 0,17 mdr.

Fler karriärlärare och lärarassistenter: 0,36 mdr.

Obligatorisk språkförskola för nyanlända: 0,13 mdr.

Fler förvarplatser för personer som ska utvisas: 0,1 mdr. "

" Karin Eriksson: Därför har det varit så tyst runt Stefan Löfven

DN LÖRDAG 1 DECEMBER 2018

Stefan Löfven har inte alltid haft talets gåva. Men den här hösten har han kanske haft tystnadens. DN:s Karin Eriksson porträtterar en nygammal statsministerkandidat.

Han hade faktiskt ett leende i mungipan, när han mötte medierna i tisdags. Stefan Löfven, socialdemokratisk statsminister i övergångsregeringen, hade tidigare på eftermiddagen tagit del av nyheten om Centerpartiets krav på en eventuell S-ledd regering. Han sa att det var bra att det rörde sig framåt i regeringsfrågan och att han var förberedd. Det är osäkert om han kan gå i land med projektet att bryta blockpolitiken, efter nästan sju år som partiledare, och över fyra på statsministerposten. Men någonstans har han kanske kommit.

I början ifrågasatte kritikerna om Stefan Löfven över huvud taget begrep det politiska spelet, han som var så van vid fackliga förhandlingar, där tydliga motparter hade som gemensamt mål att komma överens. De pekade på hans beryktade insats i en TV4-debatt i valrörelsen 2014.

Det var då som Annie Lööf försökte överlämna Energimyndighetens långtidsprognos. Det är bara käbbel, upprepade en påtagligt störd Stefan Löfven, samtidigt som han föste undan Centerpartiets ledare. För utomstående har det ibland varit svårt att förstå hur den ganska godmodige före detta Metallbasen, med sina socialkonservativa idéer om moral och plikt, kunnat bli ett så illrött skynke för de politiska motståndarna. Kritikerna har återvänt till den där fösningen, som en

symbol för hur Socialdemokraternas partiledare haft svårt att få ord och handling att gå ihop.

Men om en papperslunta om energiproduktion kunde väcka sådana häftiga reaktioner, vad skulle en socialdemokrat då säga och göra när han fick en lista med krav på kraftiga skattesänkningar, sänkta ingångslöner och fortsatta vinstuttag i välfärden? Allt för att Centerpartiet ens skulle överväga att byta position i regeringsfrågan?

”Jag är förberedd och partiet är förberett”, svarade Löfven i tisdags. Det var talande för hösten 2018 att han sa så lite. De djupa sprickorna i Alliansen har dokumenterats i direktsändning. Men Stefan Löfven har bara fått måttlig uppmärksamhet, till och med när han haft uppdraget som sonderingsperson.

I paneldebatterna och eftervalsanalyserna nämns han sällan eller inte alls.

En snäll tolkning är att S-debattörerna gått grundkursen i statsvetenskap och nogha begrundat att partiledare spelar större roll för medierna än för väljarna. Den lite elakare tolkningen – och den lyfts fram av personer i skilda delar av rörelsen – är att många tycker att det är lite knepigt att prata om Stefan Löfvens tillkortakommanden.

Det är ingen hemlighet att Socialdemokraternas nuvarande partiledare har haft svårt att komma till sin rätt i direktsänd debatt eller tuffa utfrågningar. Det betyder inte att han saknar spänst som intervjuobjekt eller att han aldrig håller inspirerande tal. Men hetsiga replikväxlingar utfaller sällan till hans fördel.

Han har ransonerat sina framträdanden, men valdebatter är svåra att undvika och i augusti i år fick Stefan Löfven återigen problem med en yngre kvinnlig partiledare från det borgerliga lägret. Ebba Busch Thor betackade sig för att bli tillplattad i en debatt om energipolitik.

SVT:s vallokalsundersökning bekräftar att han gjorde en jämförelsevis blek figur i valrörelsen. Bara en femtedel av S-väljarna uppgav att partiledaren hade mycket stor betydelse för deras partival. Bara liberalen Jan Björklund och de gröna språkrören hade lägre betydelse för sina väljare.

Sådana mätningar möter nästan likgiltighet i Socialdemokraterna. Det finns ingen anledning att vara hård mot Löfven, för han är sannolikt inte partiledare i nästa ordinarie val, lyder en återkommande förklaring från socialdemokrater som i andra fall tycker ganska olika.

Men tystnaden har också blivit till en styrka för övergångsstatsministern.

Stefan Löfven har hållit känslorna i schack. Han har bekämpat både utbud och efterfrågan vad gäller syrligheter och spydigheter om Alliansens regeringstrassel. Det hade Göran Persson aldrig klarat, påpekar partikamrater.

Lågmäldheten har, enligt källor, varit en medveten strategi. Är det något som krävs under en riktigt svår regeringsbildning så är det stryktålighet. Och de senaste åren har Stefan Löfven visat att han har en hög smärtröskel. Vid två tillfällen – budgetkrisen i december 2014 och turbulensen runt Transportstyrelsen i juli 2017 – har han dessutom lyckats överrumpla sina politiska motståndare.

Löfven gynnas av att det trots allt råder ett visst lugn i partiorganisationen. Delvis på grund av att riksdagsvalet trots allt gick lite bättre än väntat. Några procentenheter väljare tillkom i den absoluta valspurten. Det kan diskuteras om dessa väljare i främst storstäderna kom från höger eller vänster eller om de främst var tidigare Fi-sympatisörer eller miljöpartister. Men mer än en socialdemokrat gör tolkningen att väljarna i valspurten lade sin röst på vad de uppfattade som ett anständigt alternativ. Den känslan har S-ledningen nu att förvalta.

Partiledareffekter ska som sagt inte överdrivas, och Stefan Löfven kan kanske säga och göra vad han vill, utan att det gör till eller från för polariseringen i debatten. Förr eller senare - kanske i nästa vecka - måste han bryta tystnaden. Då kommer han att reta någon eller många. Men under några höstveckor har han möjligen fått ord och handling att hänga ihop. För det är ju en sak att klaga på käbblet och en annan sak att faktiskt på riktigt avstå från käbblandet.

Karin Eriksson "

"Född: Juli 1957 i Stockholm. Uppvuxen i fosterhem i Ådalen.
Familj: Hustrun Ulla Löfven, bonusbarn och bonusbarnbarn.
Bakgrund: Svetsare i försvarsindustrin. Facklig ombudsman.
Förbundsordförande för IF Metall.

Politisk karriär: Partiledare för Socialdemokraterna från januari 2012.
Statsminister för S-MP-regeringen 2014-2018. Sedan 25 september leder han en övergångsregering. "

" Löfven får stöd av partistyrelsen i sonderingen

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

Regeringssonderaren och partiledaren Stefan Löfven har redogjort för det politiska läget inför Socialdemokraternas partistyreelse.– Han har ett mycket starkt stöd, säger gruppledaren Anders Ygeman.

När regeringsfrågan är som hetast avslutade Socialdemokraternas partistyreelse på lördagen ett tvådagarsmöte på partiets kursgård Bommersvik i Sörmland.

Huvudsyftet med det sedan länge inplanerade mötet var nästa års S-kongress och val till EU-parlamentet.

Men självklart avhandlades även det pågående försöket till regeringsbildning.

Centerpartiet och Liberalerna har i veckan lagt fram omfattande kravlistor för att kunna tänka sig att stödja en S-regering under Stefan Löfven.

Enligt Svenska Dagbladet skulle partiledaren presentera kravlistorna för partistyrelsen och partiets sidoorganisationer, för en avstämning av läget inom Socialdemokraterna.

Partiets gruppledare i riksdagen, Anders Ygeman, säger så här om Stefan Löfvens dragning:

– Stämningen var god och Stefan Löfven har ett mycket starkt mandat från partistyrelsen och partiet för att föra de diskussioner som behövs för att Sverige ska kunna få en ny regering.

– Det var faktiskt inte så mycket frågor, utan det främsta var att det fanns ett mycket starkt stöd både för det arbete som gjorts och för det arbete som görs.

Är det korrekt att beskriva det som att förhandlingar har inletts med Centern och Liberalerna?

– Jag tror att jag undviker att etikettera det. Alla parter får själva definiera"

" Åkesson kritisk till Moderaternas budget

DN SÖNDAG 2 DECEMBER 2018

På lördagen samlades Sverigedemokraterna för första gången efter valet. Jimmie Åkesson fanns på plats och höll ett tal för sina lokala politiker och tog upp regeringsbildningen. – Vi har ett nytt politiskt landskap i Sverige, där SD tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna är ett konservativt block, säger Jimmie Åkesson.

Västerås.

Sverigedemokraternas partiledare fick stående ovationer när han klev in i den fullsatta salen på kongresscentret i Västerås.

På scenen pratade Jimmie Åkesson om valframgången – hur partiet nu är med och styr i fyra olika kommuner och har blivit största, andra största, eller tredje största parti i flera andra kommuner.

– Det är häftigt. På min första kommunkonferens var vi bara 19 deltagare och då var det 2002, säger Jimmie Åkesson när vi slår oss ner i ett av kongresscentrets rum.

Men det vara inte bara kommunpolitik som Jimmie Åkesson tog upp med de lokala SD-politikerna.

Frågan om regeringsbildningen kom också upp. SD-ledaren påpekade att vi har ett nytt politiskt landskap i Sverige, där SD tillsammans med M och KD är ett konservativt block.

– De kanske ännu inte är beredda att acceptera den ordningen, det kommer de att tvingas göra förr eller senare.

På frågan hur Jimmie Åkesson tror att det kommer att gå på onsdag då statsministeromröstningen eventuellt kommer att ske svarar SD-ledaren:

– Det sannolika och det logiska utifrån hur Centerpartiet och Liberalerna har agerat hittills är att de släpper fram Stefan Löfven på ett eller annat sätt.

Vad krävs för att SD släpper fram Stefan Löfven?

– Vi har ingen lojalitet med någon. Skulle Stefan Löfven komma med vårt valmanifest och lägga det på bordet och säga ”det här är bra, jag vill genomföra det”, då kan vi släppa fram honom.

Men ett sådant scenario ser Åkesson som icke troligt.

– Vi ställer samma krav på Stefan Löfven som på de andra, i synnerhet på Moderaterna.

SD-ledaren nämnde dock inte budgetomröstningen under sitt tal. I fredags lade Moderaterna fram sin budgetmotion, vilket kan bli Sveriges nästa statsbudget.

Har ni bestämt er hur ni ska rösta?

– Nej, det har vi inte. Som jag förstår det kommer M och KD lägga gemensam reservation och då vi vill veta vad som ingår i den, säger Åkesson och tillägger:

– Jag tycker det finns ett stort problem med Moderaternas budget och det är kopplat till a-kassan.

Kan du utveckla?

– Trots att vi står inför en lågkonjunktur, där a-kassan är ett oerhört viktigt instrument för att dämpa nedgången i ekonomin, så väljer Moderaterna att gå fram med rätt så kraftiga försämringar i a-kassan. Det tror jag är dåligt.

SD har i sin budget föreslagit ett höjt tak i a-kassan de 100 första dagarna.

Under ditt tal sa du att du inte tror på ett extraval, men att ni skulle vinna på ett sådant. Vill du ha ett extraval?

– Ja, jag vill ha extraval.

Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se #

" Förtroendet för Centerledaren Lööf rasar

DN MÅNDAG 3 DECEMBER 2018

Väljarnas förtroende för Annie Lööf (C) och Jan Björklund (L) rasar medan Ebba Busch Thor (KD) stiger som en raket.

Novus har mätt stödet för partiledarna hos allmänheten.

Förändringarna i förtroende har i flera fall ändrats markant sedan augusti, strax före valet, då den senaste mätningen gjordes. I dag svarar 33 procent av väljarna att de har "ganska stort eller mycket stort förtroende för" Ebba Busch Thor, vilket är en ökning med 13 procentenheter sedan förra mätningen i augusti. Hon har därmed lika starkt stöd i opinionen som Stefan Löfven som ligger kvar på ungefär samma nivå som tidigare.

Statsvetaren Jonas Hinnfors, professor vid Göteborgs universitet, säger att den här typen av undersökning inte säger något om en partiledare är till fördel eller nackdel för sitt parti. I stället speglar de kraftiga svängningarna i undersökningen hur relationerna mellan partierna nu kan vara på väg att ändras när partierna tvingas inleda nya och ovanliga samarbeten.

– Personerna är desamma, men de har, kanske, tagit nya beslut som gör att spelplanen mellan partierna ändras. Och då händer något i väljarsympatierna. När man uppfattar att andras partiledare agerar på ett sätt som kan gynna det egna partiet är steget mycket närmare att uppfatta de partiledarna som bra.

Som exempel tar han den tidigare enade Alliansen, där partiernas väljare överlag gav positiva omdömen också om de andra partiernas - ledare. På samma sätt är det möjligt att SD väljare nu i högre grad uppskattar Ulf Kristersson och Ebba Busch Thor, eftersom de visat sig villiga att acceptera SD:s stöd.

TT har sökt L för en kommentar. C avstår från att kommentera.

TT "

"Fakta. Novus-undersökningen

Andel väljare (procent) med ganska stort eller mycket stort förtroende för partiledaren. Inom parentes resultatet i mätningen i augusti. Undersökningen genomfördes i Novus Sverigepanel med 1 047 intervjuer.

Stefan Löfven (S) 33 (31)
Ebba Busch Thor (KD) 33 (20)
Ulf Kristersson (M) 32 (35)
Jimmie Åkesson (SD) 27 (29)
Annie Lööf (C) 26 (33)
Jonas Sjöstedt (V) 23 (29)
Jan Björklund (L) 17 (24)
Gustav Fridolin (MP) 9 (12)
Isabella Lövin (MP) 8 (13)

Undersökningen är gjord mellan den 22 och 27 november. "

" Ledare: L bör välja att skaka hand med Löfven

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

En klassisk klyscha gör gällande att liberaler av naturen är kluvna. Påståendet bygger på ett felaktigt antagande; att liberaler skulle vara svajiga lagomtyper. Men liberalismen är inte ett järnfilspån mellan två magneter, en till höger och en till vänster, utan en bred tradition som spänner över stora delar av det politiska spektrumet.

Men så finns det också ett parti som kallar sig Liberalerna. Och detta parti bekräftar nu att det kanske trots allt ligger något i klyschan. Följa partiledaren Björklund när han knackar på hos Löfven för att på det sättet blockera Sverigedemokraterna? Eller säga nej till S-samarbete och i stället öppna dörren till regeringskansliet för Ulf Kristersson? Det är frågan som klyver partiet.

Förra veckan röstade Liberalernas ledande kamrater om saken. Utfallet blev 18 mot 7 i Björklunds favör i partistyrelsen, 13 mot 6 i riksdagsgruppen. Tvisten ska så småningom avgöras i partirådet. Svika Alliansen? Eller svika uppgiften som bålverk mot exkluderande nationalism och högerpopulism?

För ett idéparti som varit en av den svenska demokratins barnmorskor borde valet inte vara svårt. Socialdemokratin är en sakpolitisk motståndare, men Sverigedemokraterna är en fiende på en existentiell nivå.

Liberalernas mest profilerade motståndare till Björklund i regeringsfrågan är partiets ekonomisk-politiska talesperson Mats Persson. Han har argumenterat för sitt ställningstagande bland annat i söndagens "Agenda" och i en längre intervju i lördagens Sydsvenskan. Det finns inga skäl att tvivla på Perssons motvilja mot den ideologi SD företräder: "Jag avskyr nationalismen. Jag vill bekämpa den med full kraft", säger han till Sydsvenskan.

Han motiverar sitt motstånd mot en uppgörelse med Socialdemokraterna med två argument. Det ena partitaktiskt. Det andra politiskt strategiskt. Liberalerna har, som Mats Persson formulerar det, "låg fallhöjd" till fyraprocentsspärren. Ett S-samarbete skulle kunna få säkerhetslinan att brista och Liberalerna att ramla ur riksdagen.

Så kan det gå. Men risken är rimligen större för att ännu fler L-väljare, de som gillade Björklunds nej till Kristerssons tänkta högerministär, skulle fly om partiet nu plötsligt släppte fram en M-ledd regering stödd på Sverigedemokraterna.

Mats Perssons andra argument är intressantare. Han fruktar att M, KD och SD i rollen som oppositionspartier skulle "svetsas samman i ett konservativt och nationalistiskt block", just det scenario som Jimmie Åkesson längtar efter att se förverkligat.

Liberalerna bör "gå i opposition", det vill säga överlåta till Centern att skaka hand med Löfven, tycker Mats Persson. Men helst vill han se en alliansregering med Kristersson som statsminister och "liberala partier" som garanter för att SD trots sitt stöd inte ska få igenom någon SD-politik.

Det är en strategi efter linjen: Don't worry, be happy! Löfven kan i alla fall räkna med att få bli statsminister om han lovar att göra som liberalerna vill. Åkesson? Han skulle i stället få nöja sig med att begrunda det gamla talesättet: det är saligare att ge bort makt än att utöva makt.

Säga ja till ett högerblock för att slippa ett högerblock? Tja. Strategin bygger dessutom på förutsättningen att man kan lita på M och KD som gränsvakter mot SD-inflytande. Farlig gambling. Ebba Busch Thor brukar säga att den som är trygg i sina värderingar inte behöver vara rädd för Sverigedemokraterna, men hon lyckas aldrig klargöra vilka värderingar det är hon syftar på. Och M är just nu ett på djupet mer kluvet parti än L, med SD-vänliga väljare och företrädare som partiledningen har svårt att hantera.

Liberalerna gör säkrast i att våga språnget över blockgränsen.

DN 4/12 2018 "

"C och L ger en förnedrande signal om sin egen oförmåga"

DN TISDAG 4 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181204

Det är lätt att förstå om väljarna blir lätt cyniska inför politiken om Liberalerna och Centerpartiet på fullt allvar menar att de hellre ser att Socialdemokraterna genomför Centerpartiets och Liberalernas politik än att de själva gör det, av rädslan för att denna politik får stöd av ett parti vars värderingar de i övrigt ogillar, skriver Gunnar Hökmark (M).

Oviljan att ens pröva en annan regering än en socialdemokratisk hotar förtroendet och respekten för demokratin i vårt land. Den oförmåga att bilda eller ens pröva rimliga regeringsalternativ som har kännetecknat de senaste tre månaderna påminner om att demokratins hot inte alltid kommer från dess fiender, utan också från dem som tror sig vara dess företrädare mer än andra.

Vill man värna demokratin ska man göra det genom demokratins och det parlamentariska systemets metoder, genom att rösta ner den politik man ogillar, inte genom att relativisera olika riksdagsledamöters betydelse. I iveren att hindra Sverigedemokraterna förhandlade de andra partierna efter valet 2014 bort betydelsen av att riksdagen består av 349 ledamöter, varken fler eller färre.

Sverigedemokraterna har en inskränkt syn på det nationella. Den bygger på rädsla för världen snarare än stolthet över vårt land. De är så

rädda för världen att främlingar, medlemskap i EU och samarbete med Nato blir ett hot och inte en tillgång.

Det främsta problemet med Sverigedemokraterna är inte migrationspolitiken som sådan utan deras grundläggande syn på invandrare och flyktingar. De relativiserar människors värde i en tid då många vill låta identitet gå före individ och låta makt gå före individens rätt. I dessa frågor befinner de sig i minoritet och kommer att röstas ner i riksdagen.

I en demokrati får inte partier proportionellt inflytande, utan det är majoritetens uppfattning som gäller. Därav följer att det inte finns något skäl att i demokratins namn utesluta Sverigedemokraternas, eller något annat partis, väljare från inflytande i frågor där de utgör en del av en majoritet. En majoritet som vill ha en ny regering, lägre skatter, ökade försvarsanslag, kamp mot kriminalitet och fritt företagande. Stänger man dem ute från möjligheten att vara del av en majoritet ger man demokratin en skada, inte en tjänst.

Genom att vid sidan om grundlagens regler formulera en annan parlamentarisk bas för maktens fördelning än den som väljarna har givit, skapades efter förra valet en artificiell bas för regeringen Löfven. På så sätt kunde en minoritet, under inflytande av ståndpunkter som stötts av mindre än en tiondel av väljarna, få styra med majoritetens goda minne.

Utrikespolitiskt fick detta konsekvenser bland annat i en för Europa unikt fientlig politik mot Mellanösterns enda demokrati och en försonligare linje mot dess brutala diktaturer. Kampanjen för en plats i Säkerhetsrådet präglades av en mjukhet mot hårdföra diktaturer som inte ens har redovisats för riksdagen. Oförmågan att hantera

utrikespolitiken på ett balanserat sätt förenades med en oförmåga att hantera det säkerhetspolitiska haveriet i Transportstyrelsen liksom direkt ansvarslösa beslut vad gäller ansvar för och hantering av krisberedskap.

Den ekonomiska politiken drevs, som en konsekvens av Vänsterpartiets avgörande inflytande, mitt i en högkonjunktur in i en expansiv riktning med snabbt växande offentliga utgifter. Det har skapat en situation där kommande kriser kommer att drabba oss hårt samtidigt som den rödgröna kartellens motvilja till reformer har försvagat tillväxtkraft och nu ger Sverige lägre tillväxt per capita än andra länder. Vänsterpartiets antikapitalistiska populism har bidragit till att driva Sveriges största bank och åtskilliga entreprenörsföretag ut ur landet.

Oförmågan att reformera arbetsmarknaden och den klumpiga hanteringen av bostadspolitiken har fördjupat segregationen samtidigt som bostadsbyggandet minskar i ett land med omfattande bostadsbrist.

Även vi som ogillar denna politik hade fått erkänna att den hade varit i sin ordning om politiken hade haft stöd av en majoritet av det svenska folket och därmed haft riksdagens stöd, men så var det inte. Folket hade valt något annat än vad de fick. Det är fullt förenligt med grundlagen för partierna att göra så, men det bryter sig mot demokratins tanke om att väljarna i allmänna val ska få sin politik prövad om den kan samla majoritet, i stället för att deras val underkänns.

Nu blir detta avsteg från demokratins tanke mer allvarligt när två allianspartier inte ens vill pröva om en alliansregering kan bildas. Det innebär att man inte låter Sverigedemokraterna visa korten om de

föredrar en alliansregering eller om de i praktiken vill acceptera en Löfven-ledd regering. Hade SD röstat nej till en regering med Alliansens fyra partier hade det varit ett viktigt besked, inte minst till deras väljare.

Centerpartiet och Liberalerna berövade – genom att först säga nej till en fyrpartiregering och sedan rösta nej till en alliansregering med två partier – väljarna möjligheten att välja mellan två alternativ som har sin bas i det svenska samhällets grundläggande gemensamma värderingar. Det försvagar politikens centrum och stärker de ytterkanter som är i konflikt med de gemensamma värderingar som vårt samhälle bygger på.

Det blir än värre när Liberalerna och Centerpartiet ger sken av att vilja lägga ut allianspolitik på entreprenad till Socialdemokraterna. Det är lätt att förstå om väljarna blir lätt cyniska inför politiken om Liberalerna och Centerpartiet på fullt allvar menar att de hellre ser att Socialdemokraterna genomför Centerpartiets och Liberalernas politik än att de själva gör det, av rädslan för att denna politik får stöd av ett parti vars värderingar de i övrigt ogillar. Det är en förnedrande signal om den egna oförmågan att regera. Vad de säger är att de inte ens själva förmår ge sina väljare ett alternativ till socialdemokratisk regeringsmakt.

Det innebär på kort sikt och under nuvarande politiska förutsättningar att de ger upp tanken på att det inom ramen för vårt samhälles grundläggande värderingar ska finnas ett regeringsalternativ till Socialdemokraterna. De låter därmed politikens centrum implodera som bas för de alternativ väljarna kan välja emellan. Därmed gör de andra och mörka krafter till alternativet för dem som vill byta regering och politik. Beskedet till väljarna blir att valet inte handlar om vem

som skall styra Sverige, bara om vilken politisk inriktning en socialdemokratisk regering skall ha. Det är bäddat för politikerförakt och att driva människor i armarna på populismens krafter.

Vill man värna demokratin och respekten för dess institutioner måste man värna dess funktioner. Gör man inte det gör man demokratin en otjänst hur mycket man än tror sig värna den. Att dessutom försumma verklighetens krav och ansvaret att åtgärda de problem vårt samhälle lider av till förmån för det politiska spelet motverkar inte extremism. Det ger i stället extremismen det extra syre den behöver för att bli ett verkligt hot mot vårt samhälle.

Gunnar Hökmark (M), Europaparlamentariker "

" Det här kan ni enas om

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

En vecka – det är vad Annie Lööf ger Socialdemokraterna. Om Stefan Löfven inte har ändrat sig till dess kommer han inte att bli statsminister, meddelade hon på tisdagen: "Socialdemokraterna har kommit med ett skambud när det gäller en rad av de politiska krav som Centerpartiet fört fram."

Det är synd. För visst är de liberala påbuden tuffa. Ändå borde Löfven acceptera dem.

Det talas mycket om Alliansens motstridiga löften. Men vad har egentligen Stefan Löfven sagt? Att han vill göra upp med den "fördummande blockpolitiken", att han är garanten för att hålla Sverigedemokraterna borta från inflytande och att han ska arbeta för fler jobb och bättre välfärd. Bara genom att ge C och L vad de ber om kan Löfven infria dessa löften.

Det kan vara svårt för Socialdemokraterna att förhandla om stora reformer eftersom de liberala partierna har en så tydlig bild av vad som behöver göras, medan Stefan Löfven har haft uppenbara problem att tala om vad hans parti faktiskt ska åstadkomma. Förutom extra semester för trötta föräldrar (tack).

Men det borde ändå gå. Ändra i turordningsreglerna – och kombinera det med en förändrad a-kassa. Avsluta diskussionen om vinster i välfärden – genom att sätta tydligare kvalitetskrav på skolor och vårdcentraler. Tillåt lägre löner – och investera i människors chans till

vidareutbildning. Reformera bostadsmarknaden – men gör det inte över en natt. Sänk skatterna på arbete – och höj dem på kapital.

Detta handlar inte bara om hur svårsmält S tycker att dagens bud är. Det borde också spela roll hur alternativet ser ut: Om inte Stefan Löfven gör upp med Centerpartiet och Liberalerna kommer Sverige att få en högerregering som är beroende av Jimmie Åkesson.

Då kommer socialdemokrater och liberaler i alla fall snabbt att kunna enas – om hur dåligt det blev.

Amanda Sokolnicki

amanda.sokolnicki@dn.se "

" Löf och Björklund tar plats vid Löfvens förhandlingsbord

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Tre månader efter valet går regeringsbildningen in i en skarp förhandlingsfas. Det är första gången sedan Alliansen bildades 2004 som borgerliga partier sätter sig i direkta samtal om makten med Socialdemokraterna.

På tisdagseftermiddagen skrevs ytterligare ett kapitel i den historiska regeringsbildning som nu pågått i snart tre månader. Via en debattartikel i Aftonbladet meddelade Centerledaren Annie Lööf att hon fått ett skambud från Socialdemokraterna men att hon ändå är beredd att sätta sig i skarpa förhandlingar om regeringsmakten. Michael Arthursson, Centerns, partisekreterare, beskriver Socialdemokraternas motbud som "en besvikelse" som inte räcker för att partiet ska säga ja till Stefan Löfven som statsminister.

– Deras svar visar på en välvillig inställning i flera frågor men det är diffust hur det ska gå till. Det krävs en klar prioritering, inte bara att det ska övervägas och diskuteras, säger Michael Arthursson.

Den kravlista som Annie Lööf presenterade i en DN-intervju i förra veckan inkluderar bland annat bostadspolitik, arbetsmarknad, företagens villkor, sänkta skatter, miljö och klimat, satsningar på landsbygden och valfrihet i välfärden.

Vad är det för typ av besked ni anser att ni behöver från Socialdemokraterna?

– Själva formerna är inte det viktiga. Man kan titta på hur vi har jobbat i Alliansen: även om vi inte skrivit en färdig budget så har vi skrivit att de här sakerna har vi som en gemensam vilja att genomföra under mandatperioden. Den typen av skarpa skrivningar behöver vi ha, säger Michael Arthursson.

Han menar att de kommande dagarna blir avgörande.

– Närmaste tiden blir det skarpa samtal om hur långt Socialdemokraterna är beredda att gå. Vi vill inte hålla på över jul, vi vill ha ett raskt tempo, säger Michael Arthursson.

Stefan Löfven håller inte med om att S har lämnat något skambud, och han vill heller inte kommentera hur han har bemött den kravlista som Centerpartiet har lämnat in.

– Vi har lämnat ett seriöst bud där vi visar att vi vill röra på oss. Vi kommer att anstränga oss för att det här ska gå i mål. Det är inte okänt att vi har olika uppfattningar i ett antal frågor, säger Stefan Löfven. Talmannen har nu gett Löfven ytterligare tid. På fredag ska Löfven ge en lägesrapport och på måndag vill talmannen ha ett besked om hur han ska kunna gå vidare med regeringsbildningen.

– Det är bra att talmannen har gett den här tidsgränsen för det sätter press på oss alla att faktiskt arbeta riktigt hårt och målmedvetet och att vi kommer i gång så fort som möjligt, säger Stefan Löfven.

Den förre fackförningsbasen Löfven får nu sätta sig i förhandlingar med tre parter: Centern, Liberalerna och Miljöpartiet. Enligt Löfven är utgångspunkten för en förhandling att alla måste få med sig något som de sedan kan visa sina väljare.

– Men man kan inte få allt, det är inget parti som kan få det. Då ska man inte gå in i en sådan här förhandling över huvud taget. Jag är beredd att göra en ansträngning för att vi ska få en handlingskraftig regering, säger Stefan Löfven.

Både C och L har sagt att de inte tänker sätta sig i en S-ledd regering. Däremot är de beredda att förhandla om ett budgetsamarbete. Enligt Stefan Löfven är hans förstahandsalternativ en S+MP-regering som samarbetar med C och L.

– Jag har tidigare sagt att jag vill fortsätta i koalition med MP men jag vill bredda regeringsunderlaget. Då kan man ha ett budgetsamarbete och även andra samarbeten med andra partier. Förhandlingarna får nu visa hur brett det samarbetet kan bli, säger Stefan Löfven. Jan Björklund (L) är positiv till att en verklig förhandling kan börja. ”Alla kommer att behöva ge och ta”, säger han i en skriftlig kommentar till TT.

Samtidigt som de två borgerliga partiledarna sätter sig vid Stefan Löfvens förhandlingsbord, försöker Jonas Sjöstedt sätta press på S-ledaren från vänster. Han varnar S för att gå för långt i sina eftergifter till C och L. Det är särskilt två borgerliga förslag som V motsätter sig: sänkta ingångslöner för nyanlända och en friare hyressättning.

– Vi har berättat om var våra gränser går, vad en kommande regering inte kan göra om den vill ha vårt stöd. Mitt mål är att Stefan Löfven ska bli statsminister. Men om de skulle få för sig att genomföra allt det som Centern och Liberalerna har krävt, då skulle vi rösta nej, säger V-ledaren.

– Vi har också framfört på vilka områden vi vill se reformer de kommande åren.

Skulle V verkligen rösta nej till en S-ledd regering och öppna för att Ulf Kristersson (M) blir statsminister i stället?

– Vi har exakta röda linjer, de har jag lämnat över till S. Våra mandat är lika viktiga som Centerpartiets, säger Jonas Sjöstedt.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

”Migrationsverkets godtycke skadar den svenska industrin”

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181205

Efter de kritiserade kompetensutvisningarna har Migrationsverket satt i system att hindra utvisade arbetskraftsinvandrare från att komma tillbaka till sitt arbete – utan stöd i lag. Sverige har inte råd att slarva bort talanger vi behöver, skriver Johan Söderström, vd ABB Sverige, tillsammans med Fredrik Bergman och Johannes Forssberg på Centrum för rättvisa.

För svenska företag i teknikens framkant är en av de största framtidsutmaningarna att hitta rätt kompetens. Den tekniskt kunniga arbetskraft som finns lokalt i Sverige räcker inte på långt när till.

Samtidigt hårdnar den internationella konkurrensen om talangerna. Det är därför avgörande att Sverige är en attraktiv destination för arbetskraftsinvandring och har ett regelverk som underlättar detta. År 2008 genomfördes en stor reform som skulle förverkliga just det. Den bärande tanken var att företagen skulle få lättare att rekrytera utanför EU och att Sveriges globala konkurrenskraft därmed skulle stärkas.

Reformen fick avsedd effekt. Samtidigt tydde exempelvis rapporteringen om bärplockarnas situation på att det nya systemet missbrukades av vissa arbetsgivare. Regelverket skärptes därför år 2014 eftersom riksdag och regering ville förhindra fusk och missbruk. Men när lagändringen klubbades igenom fanns inte en tanke på att människor med bra jobb och eftertraktad kompetens skulle komma att

utvisas på grund av bagatellmisstag från arbetsgivaren. Trots det hade så kallade kompetensutvisningar några år senare blivit så vanliga och omdiskuterade att ordet togs med i Språkrådets nyordslista för år 2017. Bakgrunden till problemet med kompetensutvisningar var att 2014 års lagändring ledde till nya domar från Migrationsöverdomstolen som Migrationsverket valde att tolka orimligt strängt. Migrationsverkets tolkning av domarna var att en arbetskraftsinvandrare som ansöker om förlängt arbetstillstånd automatiskt ska få avslag och utvisas om denne någon gång haft en brist i anställningsvillkoren. Enligt Migrationsverket spelade det ingen roll hur liten bristen varit eller vad den berott på. Följden blev att personer som tillfälligt och av misstag haft några hundralappar för lite i lön eller stått utan en viss försäkring drabbades av automatiska utvisningsbeslut.

Centrum för rättvisa utmanade Migrationsverkets praxis med automatiska utvisningar genom att driva fallet med pizzabagaren Danyar Mohammed i Jokkmokk, som skulle utvisas på grund av en lönemiss på 460 kronor, till Migrationsöverdomstolen. Den 13 december 2017 kom Migrationsöverdomstolens dom i Danyars fall och i ytterligare ett liknande fall, som på grund av datumet kommit att kallas luciadomarna. I de båda luciadomarna underkändes Migrationsverkets praxis.

Enligt dessa domar ska frågan om en arbetskraftsinvandrare har haft tillräckliga anställningsvillkor avgöras genom en helhetsbedömning, där orsaken till en eventuell brist och arbetsgivarens seriositet ska beaktas. Vad luciadomarna klargör är att Migrationsverket måste skilja på fusk och misstag. Myndigheten ska förhindra att människor utnyttjas och att skrupelfria företag kringgår reglerna – inte motarbeta svenska företags globala rekryteringar.

Sedan luciadomarna meddelades har kompetensutvisningarna glädjande nog blivit sällsynta. Samtidigt kan vi tyvärr konstatera att den underliggande orsaken – bristande rättssäkerhet i Migrationsverkets beslutsfattande – finns kvar och leder till nya problem för arbetskraftsinvandrarna och för de teknikintensiva svenska företag som är särskilt beroende av dem.

Det mest uppseendeväckande exemplet är att vissa beslutsfattare på Migrationsverket vägrar låta utvisade arbetskraftsinvandrare komma tillbaka till Sverige under ett slags karantänstid. Internt på myndigheten kallas denna uppfattning ”sexmånadersregeln” eftersom den går ut på att arbetskraftsinvandrare som har utvisats måste vänta minst sex månader utomlands innan de kan få en ny ansökan om arbetstillstånd beviljad.

Problemet är att det inte finns något stöd för denna sexmånadersregel i lag, förarbeten eller rättspraxis. Därför är denna påhittade sexmånadersregel omstridd även inom Migrationsverket.

Myndighetens biträdande rättschef konstaterade på ett seminarium som ABB anordnade under Almedalsveckan i somras att sexmånadersregeln inte har något rättsligt stöd och därför inte bör tillämpas. Vi tolkade det som att den godtyckliga myndighetsutövning där arbetskraftsinvandrare nekas möjligheten att komma tillbaka till Sverige på grund av sexmånadersregeln därmed snart skulle upphöra.

Tyvärr har beslutsfattare på Migrationsverket ändå fortsatt att försätta människor i en slags kompetenskarantän med stöd av sexmånadersregeln. Nyligen drabbades en av ABB:s ingenjörer. Han utvisades i somras på grund av att han hos en tidigare arbetsgivare hade saknat vissa försäkringar. Utvisningsbeslutet tog hårt på

medarbetaren och hans familj. För ABB:s del innebar det att företaget förlorade en viktig och uppskattad medarbetare. Samtidigt fanns en tanke om att medarbetaren förhoppningsvis snabbt skulle kunna komma tillbaka.

Men Migrationsverket har alltså i stället nekat ingenjören nytt arbetstillstånd för arbete på ABB på grund av de försäkringsbrister hos en tidigare arbetsgivare som han och hans familj redan har utvisats för.

Enligt Migrationsverket skickade han in ansökan i för nära anslutning till utvisningen för att kunna få en ny bedömning. Myndigheten anser alltså i praktiken att ABB-medarbetaren måste vara strandad utomlands innan han, eventuellt, kan få komma tillbaka till sin svenska arbetsplats. Beslutet har överklagats till migrationsdomstolen i Malmö med hjälp av Centrum för rättvisa.

Det behöver knappast ens påpekas hur otillfredsställande det är ur företagets perspektiv att viktiga medarbetare som har rekryterats i global konkurrens hålls strandade utomlands av Migrationsverket när de kunde vara på jobbet. För den enskilde, som redan har utstått en uppslitande utvisning, kan tanken på att behöva befinna sig i ett slags karantän mycket väl vara det som definitivt gör det ointressant att arbeta i Sverige igen.

En förutsättning för att de talanger Sverige behöver ska vilja söka sig hit är att deras rättssäkerhet respekteras. Därför har rättssäkerhetsproblemen för arbetskraftsinvandrare varit förödande för Sveriges internationella rykte. Det blir allt tydligare att Migrationsverket i dagsläget inte har förmågan att hantera arbetstillståndsärenden på ett rättssäkert sätt. Visserligen vore det önskvärt om regelverket för arbetskraftsinvandring sågs över och

förtydligades eftersom det givit upphov till så skruvade tolkningar. Med tanke på att det huvudsakliga problemet har handlat om tillämpningen av regelverket framstår det dock som än mer avgörande att Migrationsverket tar krafttag för att höja nivån på sitt beslutsfattande. I annat fall bör någon annan, bättre lämpad myndighet ta över ansvaret för arbetstillståndsfrågorna. Sverige har nämligen inte råd att slarva bort den talang vi behöver.

Johan Söderström, vd för ABB Sverige
Fredrik Bergman, jurist vid Centrum för rättvisa
Johannes Forssberg, jurist vid Centrum för rättvisa

Centrum för rättvisa är en ideell och oberoende stiftelse som står upp för enskildas rättigheter genom att driva principiellt viktiga mål i domstol. "

" S de stora vinnarna efter valet

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Socialdemokraterna ökar överlägset mest jämfört med valresultatet i september. Det visar Statistiska centralbyråns senaste partisympatiundersökning. Samtidigt tappar Moderaterna väljare till Sverigedemokraterna.

Statistiska centralbyrån (SCB) gör partisympatiundersökningar ett par gånger per år.

Jämfört med riksdagsvalet 2018 är det Socialdemokraterna som ökar absolut mest, från 28,26 procent till 30,5 procent, vilket motsvarar 2,2 procentenheter.

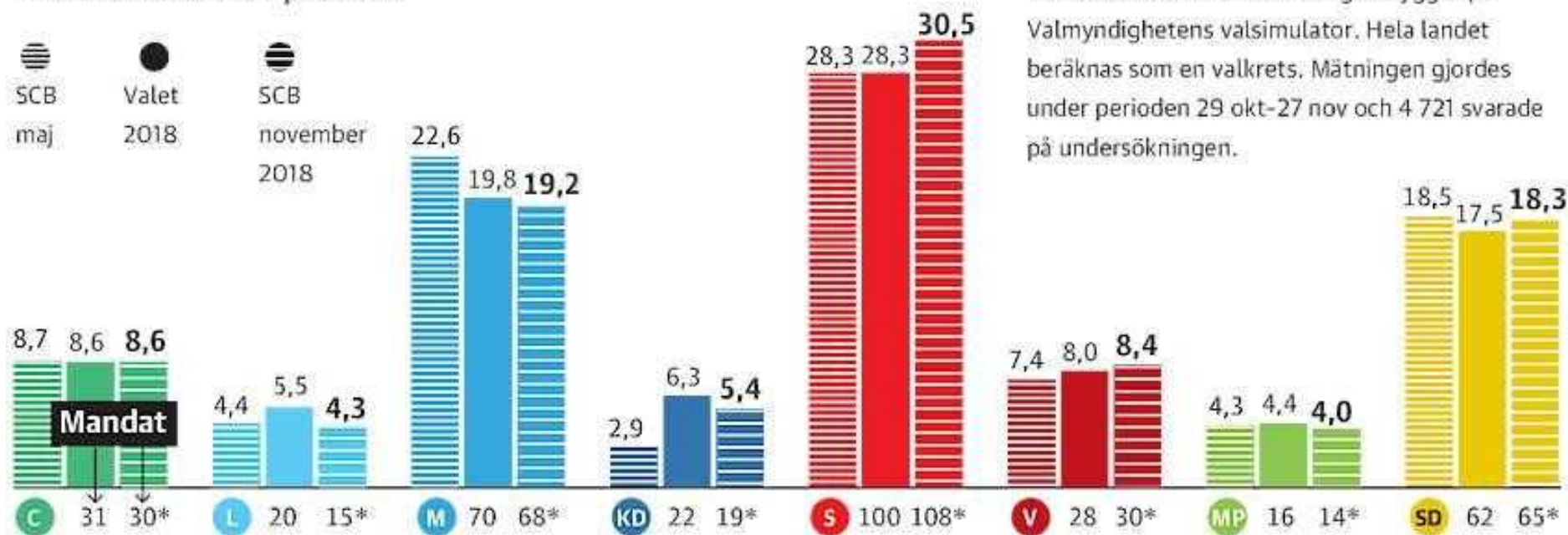
Det går generellt bra för de rödgröna. Även V rör sig framåt med 0,4 procentenheter och landar nu på 8,4 procent av väljarnas stöd. Lika mycket som Vänstern ökar, tappar dock Miljöpartiet. MP-väljarna flyr till viss del till Vänstern men även till Socialdemokraterna.

Miljöpartiet behåller därmed sin plats som riksdagens minsta parti och balanserar nu precis på riksdagsspärren.

Trots detta har det rödgröna blocket dragit ifrån gällande mandatfördelningen och leder nu över Alliansen med hela 5,4 procentenheter. Efter valet var skillnaden mellan blocken endast 0,5 procentenheter.

SCB:s partisympatimätning i november

Andel av rösterna i procent.

– Vi har gått starkt ända sedan i somras och vi gick stärkta ur valrörelsen, säger Lena Rådström Baastad, partisekreterare för Socialdemokraterna.

Hon säger också att partiet inte strävar efter ett extraval men heller inte räds det.

– Vi är väl förberedda. Men jag tror att väljarna har en förväntan på oss att vi har ett valresultat och att de politiska partierna ska klara av att lösa den situationen.

Moderaterna backar 3,4 procentenheter sedan SCB:s senaste mätning i maj och med 0,6 procentenheter räknat sedan valet. Partiet tappat väljare motsvarande 1 procent av väljarkåren till Sverigedemokraterna.

Gunnar Strömmer, Moderaternas partisekreterare, tolkar de nya siffrorna som att valresultatet är ”bekräftat”.

– I grund och botten är det väldigt små rörelser i opinionen, säger han. Både Liberalerna och Kristdemokraterna har enligt partistödsundersökningen tappat väljare under hösten motsvarande 1,2 respektive 0,9 procentenheter.

Centerpartiets väljarstöd är oförändrat sedan valresultatet.

– Centerpartiet gjorde i september vårt bästa val på 30 år och ökade med 2,5 procentenheter till 8,6 procent. SCB-mätningen visar att detta ökade väljarstöd för C finns kvar. Vi kommer att fortsätta arbeta hårt för att förvalta detta förtroende, säger partisekreterare Michael Arthursson (C) i en skriftlig kommentar.

Sverigedemokraterna ökar med 0,8 procentenheter och får som tidigare nämnts väljare från Moderaterna men även från Kristdemokraterna.

Liberalernas väljare flyr till Moderaterna och Socialdemokraterna. SCB:s stora partisympatimätning gjordes under perioden 29 oktober till 27 november. I urvalet ingick sammanlagt 8 966, av dessa svarade 52,7 procent. Alltså 4 721 personer.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Ewa Stenberg: En hel del talar för att Sverige kan få en ny regering före jul

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Centerns Annie Lööf ryter till mot Socialdemokraterna och kallar förslaget som C fått för skambud. Det är ett tydligt tecken på att förhandlingarna är i full gång. Annie Lööf är angelägen om att inte framstå som ett stödhjul för S. Men det är svårt att se en väg tillbaka till Alliansen för henne nu.

Annie Lööf skulle kunna ha sagt att Centern bytt linje och börjat förhandla med Socialdemokraterna om ett nytt samarbete.

Men i stället skrev hon en rykande arg debattartikel i Aftonbladet: ”Socialdemokraterna har kommit med ett skambud när det gäller en rad av de politiska krav som Centerpartiet fört fram. Om detta skulle vara slutsvaret kommer Centerpartiet rösta nej till Stefan Löfven. Trots detta är vi beredda att ta ansvar och ge S en sista chans”.

Ett kontroversiellt budskap paketeras bakom hårda krav och hård retorik. Men kärnan är fortfarande densamma. C och L förhandlar nu om att återinsätta Stefan Löfven som statsminister – S-ledaren som de gick till val på att byta ut.

Det är historiskt. S och C har inte förhandlat om ett budgetsamarbete sedan 1990-talet, då partiledarna hette Göran Persson (S) och Olof Johansson (C).

Annie Lööf är angelägen om att visa för väljarna att det tilltänkta partnerbytet inte handlar om ett svek eller att partiet tar rollen som stödhjul åt S. Därav den hårda retoriken. En något förbryllande passus i Lööfs debattartikel säger att C och L överväger att släppa fram S som regeringsbildare ”trots att vi är djupt övertygade om att det bästa för Sverige är en alliansregering med allianspolitik”.

Lyckas de svåra förhandlingarna ska det bli intressant att se den retoriska akrobatik som gör det möjligt att förena trosbekännelsen till Alliansen med samarbetet med en röd statsminister.

Annie Lööf försöker krama så stora politiska eftergifter hon kan ur socialdemokratin. ”Nu är jag nära att gå under på grund av era ohemula krav”, är en vanlig akt i hårda förhandlingar.

Liberalerna har ännu starkare motiv än Centern att visa framgångar, eftersom partiet är splittrat internt och ligger illa till i väljaropinionen. Men Jan Björklund väljer än så länge att bullra mindre.

Det är svårt att se någon väg tillbaka till Moderaterna och Kristdemokraterna för Lööf och Björklund. Efter de hårda ord som sagts om hur en M+KD-regering skulle kunna skada demokratin genom sitt beroende av SD vore det ett sällan skådat politiskt lappkast.

Går förhandlingarna mellan C, L, S och MP i stöpet väntar därför troligen ett extraval.

Liberalerna och Miljöpartiet fick på tisdagen dessutom ett nytt skäl att frukta ett sådant, i form av en notering kring riksdagsspärren i SCB:s väljarundersökning.

Socialdemokraterna fick i stället en glad nyhet om en uppgång. Ändå är det svårt att tro att S skulle vinna på ett extraval. S skulle kanske gå framåt, men riskerar samtidigt att förlora sina möjliga samarbetspartier. Men uppgången kan stärka partivänstern, som nu mobiliserar mot uppluckrad arbetsrätt och avregleringar av bostadsmarknaden.

Trots att partierna står inför mycket svåra kompromisser talar en hel del för att Sverige kan få en ny regering före jul.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

”Utbildningen behöver förbättras på alla nivåer”

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

"Svenskt Näringslivs nye vd Jan-Olof Jacke ställer hårda krav på nästa regering. Det behövs lägre skatter, liksom förbättrad utbildning på alla nivåer. Annars är företagens konkurrenskraft i fara och då hotas välfärden, hävdar han.

– Vi måste ha ett konkurrenskraftigt näringsliv om välfärden ska kunna försvaras. Svenska företag behöver ligga i täten, internationellt. Det blir allt svårare i en värld med växande handelshinder, säger Jan-Olof Jacke.

Han utsågs till vd för Svenskt Näringsliv för ett halvår sedan och har nu tjänstgjort närmare två månader. Den tiden har varit orolig med sådant som svensk regeringskris, ökade risker för globalt handelskrig och uppladdning inför Storbritanniens utträde ur EU.

För Jan-Olof Jacke är det inte helt nya frågor. Han kommer från posten som Sverige-vd för Astra Zeneca, där politik och samhällskontakter alltid har spelat stor roll. Men nu är perspektivet ett annat, eftersom hans uppdrag är att företräda hela näringslivet.

– Jag har hjälp av att alltid ha haft ett stort samhällsintresse, liksom av erfarenheten av att ha arbetat både i ett familjeföretag och i ett stort internationellt bolag. Det, tillsammans med en tid som managementkonsult, har gett mig olika perspektiv, säger Jan-Olof Jacke.

Den viktigaste insikten som han anser sig ha fått är behovet av att stärka kompetensförsörjningen. Det betyder att näringslivet måste kunna rekrytera mer kvalificerad personal, på alla nivåer. Men där ligger också ett krav på företagen att utbilda och vidareutveckla sina medarbetare, så att dessa förblir konkurrenskraftiga.

– För att vi ska klara kompetensförsörjningen ställs många olika krav. Det handlar om att anpassa skatterna, så att Sverige blir attraktivt för toppkrafter från utlandet liksom för den spetskompetens som finns inom landet. Där finns mycket att göra när det gäller expertskatter, optionsskatter och marginalskatterna i stort, betonar Jan-Olof Jacke.

Det handlar förstås om sänkta skatter, men även om hur skattesystemet borde utformas. Liknande gäller bolagsskatten, som behöver vara lägre för Sverige ska attrahera utländska investeringar, och kapitalskatterna som slår framför allt mot svenskt ägande.

Det är en diger lista, särskilt som Jan-Olof Jacke också ser stora behov av förbättringar inom den offentliga sektorn, som ju finansieras främst med skatter.

– Utbildningen behöver förbättras på alla nivåer, från grundskolan och uppåt. Särskilt gäller det kunskaperna i matte, naturvetenskap och teknik. Där borde näringslivet trycka på mer och tala om var de stora behoven finns, poängterar han.

Ansvaret ligger alltså på flera plan. Jan-Olof Jacke understryker politikernas roll, liksom även skolledarnas. Han har i sin tidigare egenskap som företagsledare föreslagit att rektorerna ska ha en vd-roll och belönas efter de resultat som de kan visa upp, liksom kunna förlora jobbet om skolan underpresterar.

Nu uttrycker han sig försiktigare, kanske beroende på att arbetsrätten är ett komplicerat område. Svenskt Näringsliv vill ha reformer även där, något som man hoppas att nästa regering – oavsett dess partifärger – ska ta itu med.

– Flexibiliteten på arbetsmarknaden måste öka. Det behövs förändringar, med sikte på trygghet i omställningen. Lösningarna får vi arbeta fram tillsammans.

Det står inte i motsatsställning till trygghet, som ska finnas i en stark ekonomi där det skapas nya jobb.

Här är dock Jan-Olof Jacke mindre specifik än i fråga om skatterna. Han understryker i stället att arbetsrätten är ett område där alla berörda parter måste få vara med och påverka.

Det kan ses som en invit till facket, där han har hunnit träffa TCO-ordföranden Eva Nordmark och Unionens ordförande Martin Linder. LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson står på tur i nästa vecka. Hittills har Jan-Olof Jacke främst bekantat sig med sina medlemsförbund i olika branscher, liksom de företag runt om i landet där Svenskt Näringsliv har sina medlemmar.

Men i en situation där mycket förändras blir det inte tid för en ny vd att enbart introducera sig. Det krävs också initiativ, vilket Jan-Olof Jacke vill ta beträffande kompetensförsörjningen och företagens konkurrenskraft.

Med adress till nästa regering understryker han behovet av utbyggda yrkesutbildningar, däribland en fördubbling av kapaciteten i yrkeshögskolan.

Även Brexit pockar på, hur illa Jan-Olof Jacke än tycker om det brittiska EU-utträdet. Nu på fredag anordnar Svenskt Näringsliv ett stort möte i frågan, med honom som en av talarna.

Är svenska företag tillräckligt förberedda för det kommande läget, särskilt om det skulle bli en så kallad hård Brexit – utan avtal?

Jan-Olof Jacke drar något på svaret:

– Nej, inte om det skulle bli en hård Brexit – och särskilt inte de mindre företagen, medger han.

Detta åtföljs av en förhoppning från honom att denna situation inte ska behöva uppstå, eftersom brittiska parlamentet borde godta premiärminister Theresa Mays framförhandlade förslag till avtal med EU. Men Jan-Olof Jacke, med sin bakgrund i brittisk-svenska Astra Zeneca, vet att mycket står på spel och det oroar honom. Redan i nästa vecka kan parlamentet fälla avtalet i en omröstning. I så fall kan det bli allvarligt för svenska företag – och med mötet på fredag gör nu Svenskt Näringsliv ett försök att höja deras medvetenhet om riskerna. På klimatområdet tillkommer Svenskt Näringslivs nya steg mer frivilligt och kanske även överraskande. Nyligen, inför det pågående COP24-mötet i polska Katowice, gjorde man ett utspel tillsammans med de andra nordiska näringslivsorganisationerna.

Där är en huvudpunkt att utsläppen av växthusgaser i Europa ska upphöra helt till 2050. En annan är att minskningen av utsläppen ska gå snabbare än hittills uppgjort till 2030.

– Vi står helt bakom Parisavtalet och vill på ett tydligare sätt än tidigare höja vår profil i klimatfrågorna. Det handlar mycket om att lyfta fram var vi står och att göra det gemensamt för de nordiska

länderna. På så sätt hoppas vi kunna påverka så mycket som möjligt inom Europa, säger Jan-Olof Jacke.

Han vill inte framhålla sin roll utan betonar att klimatkraven är väl förankrade bland Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer och att dessa snarast har varit i påtryckande roll.

– Det är företagen som med sina innovationer har lösningen på klimatfrågorna – inte Svenskt Näringsliv, poängterar han.

Processen har pågått en längre tid, men tiden för en nyorientering tycks alltså ha varit mogen i samband med vd-skiftet i Svenskt Näringsliv.

Frågan om fler förändringar är att vänta med Jan-Olof Jacke som vd svarar han inte på. Sådant får ge sig efter hand, anser han. Men ett nytt tonläge kommer ändå fram när nästa avtalsrörelse, som äger rum 2020, är på tal.

Normalt har Svenskt Näringsliv på förhand brukat säga att det inte alls finns något utrymme för löneökningar. Men nu låter det annorlunda:

– Det är naturligtvis sannolikt att det blir löneökningar. Men det viktiga är att värna företagets konkurrenskraft. Hittills har det gett en god utveckling av reallönerna, förklarar Jan-Olof Jacke.

Svenskt Näringslivs vd Jan-Olof Jacke besöker Robotdalen där bland andra ABB har flera produkter och instrueras att programmera en robot.

Johan Schück

joan.schuck@dn.se

Roger Turesson

roger.turesson@dn.se

Jan-Olof Jacke

Vd för Svenskt Näringsliv sedan oktober 2018.

Ordförande i Ung företagsamhet.

Var tidigare Sverige-vd för AstraZeneca.

Civilekonom från Handelshögskolan i Göteborg.

Började sitt arbetsliv i familjeföretaget, har även varit managementkonsult.

Bor i Kullavik utanför Göteborg.

Född 1965, är gift och har två barn.

Jacke om ...

... skatterna:

”Där finns mycket att göra om Sverige ska stärka sin konkurrenskraft. Dit hör att marginalskatterna måste sänkas.”

... arbetsrätten:

”Här behövs förändringar, med sikte på trygghet i omställningen. Lösningarna får vi arbeta fram tillsammans.”

... skolan:

”Utbildningen behöver förbättras från grundskolan och uppåt. Särskilt gäller det kunskaperna i matte, naturvetenskap och teknik.”

... Brexit:

”Vid en hård Brexit tror jag att många svenska företag inte är förberedda, särskilt inte de mindre företagen.”

"Tillväxtverket: Småföretag bör få stöd för sin export"

DN ONSDAG 5 DECEMBER 2018

Riktigt små företag bör få subventionerad konsult hjälp för att kunna klara sig på exportmarknader. Det föreslår Tillväxtverket i sin senaste rapport om företagens villkor.

Små och medelstora företag som på något sätt är internationella – antingen de exporterar, importerar, ingår i en internationell kedja eller har verksamhet utomlands – är i allmänhet mer framgångsrika än företag som inte är det. De har starkare framtidstro, en starkare vilja att växa och är mer innovativa.

Därför finns det också stöd för små företag som vill söka sig ut i världen. Hit hör de så kallade internationaliseringscheckarna. Men dessa checkar är inte till för alla. Det krävs en omsättning på minst tre miljoner kronor och företaget ska ha minst två anställda. Tillväxtverket vill därför hitta en annan stödform för de riktigt små företagen.

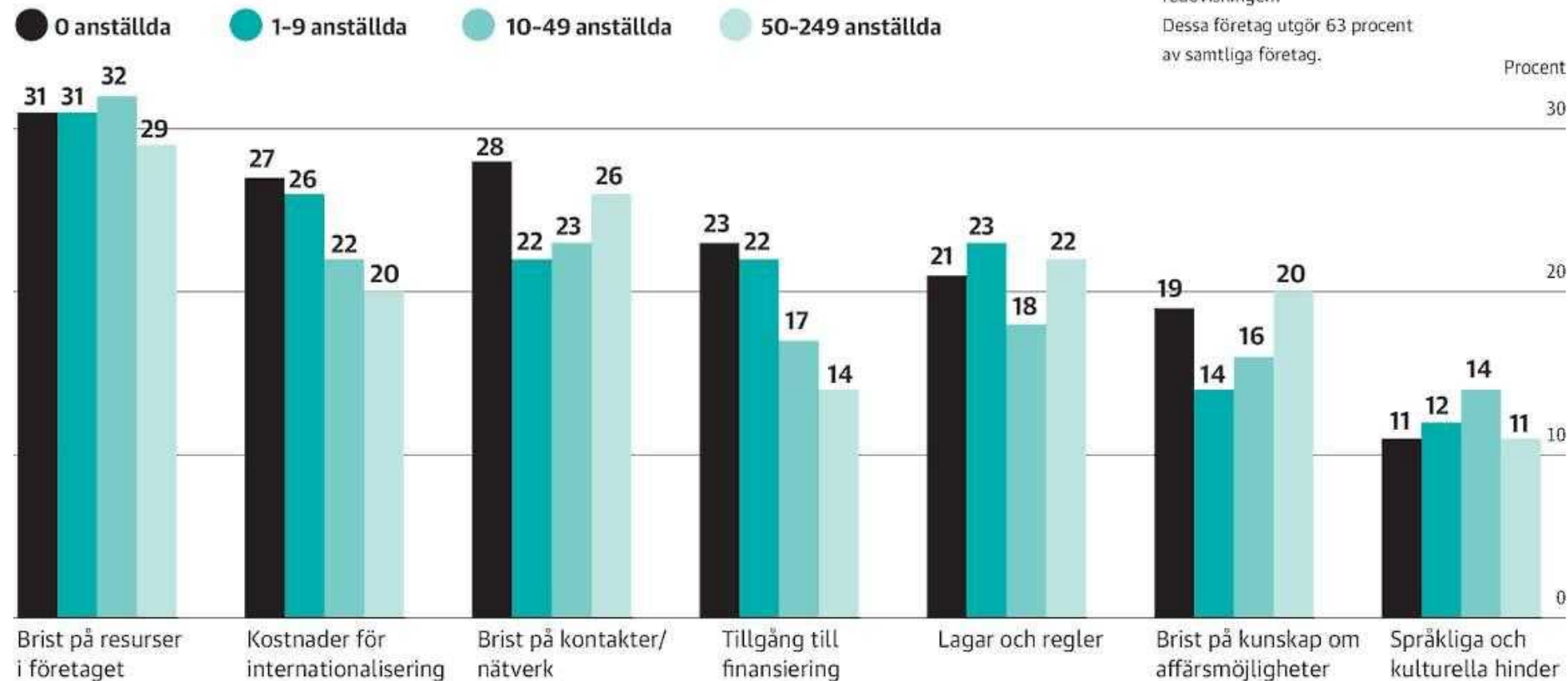
– Vi vill se om man kan stödja ännu mindre företag som inte klarar de här kraven. Men det ska kanske göras i en annan form, säger Jan Persson, analytiker på Tillväxtverket och huvudansvarig för den senaste rapporten i verkets serie ”Företagens villkor och verklighet”.

– En idé är att ha någon form av subventionerade konsulttjänster. Det kan vara som en timbank – ett antal timmar konsulttjänster till subventionerat pris, tillägger Persson.

Hinder för internationalisering*

Andel företag år 2017 som upplever olika faktorer som stort hinder för företagets internationalisering, uppdelat på storlek.

Källa: Tillväxtverket Grafik: Maria Westholm

*De företag som uppgett att internationalisering av företagets verksamhet ej är aktuellt ingår inte i svarsredovisningen. Dessa företag utgör 63 procent av samtliga företag.

Rapporten bygger på runt 10 000 intervjuer som verket lät göra under 2017. Och här framgår att den största ökningen av andelen företag som exporterar finns hos de allra minsta företagen som inte har anställda, de som Jan Persson kallar för soloföretagen. Det är en trend som funnits i flera år.

– Där har andelen som exporterar ökat från 9 procent 2008 till 13 procent 2017, säger Persson.

Han tror att en förklaring kan vara e-handeln.

– Den minskar ju stordriftsfördelar och kanske även riskerna. Kan man sköta affärstransaktioner via nätet så underlättar det för de riktigt små företagen, säger Persson.

Rapporten visar också att vart femte småföretag är ”internationellt inriktat” – det vill säga de vill göra affärer utanför Sveriges gränser. Men de möter många svårigheter.

De allmänna svårigheter som småföretag möter när de ska bli internationella är bristen på kompetens, bristen på kapital och att lagar och myndighetskrav kan vara svåra att förstå och leva upp till.

– Men mer specifikt lyfte de fram brister på resurser i det egna företaget, kostnaderna och tillgång till kontakter och nätverk, säger Persson.

Just brist på resurser är det enskilt största hindret, nästan en tredjedel, 31 procent, svarade att det var ett hinder för dem. Det kan handla om att man helt enkelt inte har plats i sin nuvarande produktion för internationalisering.

Rapporten utmynnar i en rad förslag, där stödet till de minsta företagen finns med. Men Tillväxtverket har också synpunkter på vad regeringen borde göra annorlunda. Bland dessa synpunkter finns att staten borde ha mer av långsiktighet när det gäller stöd till småföretag.

– Det finns ofta en projektkultur – att regeringen introducerar nya insatser hela tiden. Det blir en påse pengar för insatsen som sedan tar slut. Så kommer nya insatser och pengar till dem. Det skapar en ryckighet, inte minst regionalt, säger Persson.

Som exempel nämner han de regionala exportcentrum som infördes 2016. Finansieringen räcker endast till och med i år.

– Vi menar att när man väl byggt ett sådant system är det rimligt att man fortsätter att jobba med det. Det är ett exempel på långsiktighet, säger Persson.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

Fakta. Jan Perssons råd till småföretagare som vill exportera

1 Börja nära. ”Det är enklast att börja med marknader som ligger geografiskt nära. Det visar statistiken tydligt. Det gäller särskilt om man har små resurser i företaget.”

2 Ha resurser till hands. ”Se till att ha ordentligt med både personella och finansiella resurser. Det innebär risker att börja exportera.”

3 Lär av dem som gått före. ”Dra nytta av andras lärdomar via branschnätverk eller liknande.” En väg där är verksamt.se. Det är en samverkan mellan en rad myndigheter och där finns information för företagare. Man kan också få råd och kontakter där. "

" Riktiga reformer kräver att C och L är uthålliga

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Jag "tror ju inte att huvudvägen framåt i det svenska systemet är att avreglera hyresmarknaden". Det låter som Magdalena Andersson (S), men orden är Anders Borgs (M) i samband med att han 2014 avfärdade Bokriskommitténs förslag på bostadspolitiska reformer.

Få saker förvandlar politiker till försvarare av den rådande ordningen som att flytta in i Rosenbad: "Förändring riskerar makten, bäst att sitta still i båten", verkar de tänka.

Detta faktum understryker en av fördelarna med en socialdemokratisk ministär i ett konsekvent beroendeförhållande till Centerpartiet och Liberalerna. Under fyra år skulle regeringen jagas av två partier som inte vill bevara makten, utan driva igenom sakpolitiska förändringar. Statsministern tvingas att överge sin böjelse för status quo på viktiga politikområden.

Det gäller i synnerhet i just bostadsfrågan. Problemen är väl kända: Regleringar stänger ute dem som inte har råd att köpa en bostadsrätt, minskar rörligheten på bostadsmarknaden och motverkar byggandet av framför allt hyresrätter. De fördelningspolitiska effekterna är groteska: Systemet gynnar rika, äldre och svenskfödda, och förfördelar fattiga, yngre och invandrare. Knappast något för S att slå vakt om.

Det är också väl belagt att det krävs liberaliseringar – och att en friare hyressättning är ett nödvändigt inslag. Ekonomen Assar Lindbecks klassiska konstaterande att "näst bombning är hyresregleringar det bästa sättet att förstöra en stad" återges i introduktionskurser i nationalekonomi jorden runt. Det finns goda skäl för det.

Det betyder inte att fri hyressättning ska införas över en natt, vilket den socialdemokratiska bundsförvanten Hyresgästföreningen gillar att skrämmas med. Varken C, L eller den Bokriskommitté som Anders Borg avfärdade föreslår omedelbara marknadshyror, utan en successiv förändring där taket för nybyggnationer lyfts först.

Framför allt ska en friare hyressättning vara del av ett större reformpaket. Byggregler måste förenklas, bostadsbidraget bör kanske stärkas, och ränteavdraget helst trappas av så att ägande inte favoriseras i lika hög grad.

En sådan uppgörelse är knappast möjlig att få till stånd på en vecka. Men precis som Annie Lööf klokt nog slog fast på tisdagen betyder det inte att det duger med vaga utfästelser från S om framtida utredningar. Kanske bör C och L kräva att ett reformpaket där friare hyressättning ingår ligger på riksdagens bord vid årsskiftet 2020, annars faller ett eventuellt samarbete och det blir nyval? Tillåts Socialdemokraterna stanna kvar i Rosenbad är det inte bara den här veckan de behöver jagas, utan i fyra år.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" M och KD lägger en egen budget

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Moderaterna och Kristdemokraterna har nu bestämt sig för att lägga fram ett gemensamt budgetförslag i riksdagen. Förslaget kommer samtidigt som Centern och Liberalerna har satt sig vid förhandlingsbordet med Stefan Löfven (S). – Det vore mycket bättre om C och L förhandlade med oss om borgerlig politik, säger Elisabeth Svantesson (M).

Samtidigt som Liberalerna och Centerpartiet inlett förhandlingar med Socialdemokraterna om regeringsmakten lägger de övriga två borgerliga partierna sista handen vid sitt gemensamma budgetförslag. Moderaterna och Kristdemokraterna har nu enats om en reservation i finansutskottet, och partierna hoppas få majoritet för förslaget när riksdagen ska rösta om statsbudgeten den 12 december.

Om det lyckas kommer Sverige nästa år att åtminstone delvis styras av en budget signerad M och KD, oavsett hur det går i de pågående regeringsförhandlingarna. En förutsättning är dock att även Sverige-demokraterna röstar på M+KD-budgeten.

Enligt Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson har hennes parti inte haft någon kontakt med SD inför budgetförslaget.

– Nej, vi lägger fram vår politik som vi har sagt till våra väljare att vi ska göra. Jag hoppas att den vinner brett stöd, och jag tror att det är flera partier än vi två som tycker att det här är bra politik. Vi gör det vi har lovat, vi är frimodiga med det och tänker inte hålla tillbaka. Vi är

inte rädda för att andra ska rösta på den och vi är heller inte rädda för att lägga fram den för att det just nu pågår regeringsdiskussioner, säger hon.

KD:s ekonomisk-politiska talesperson Jakob Forssmed instämmer: – Vi lägger fram den här politiken och vi tror att den är bra för Sverige. Med den här budgeten skulle vi få ett antal viktiga reformer på plats. Det är fritt fram för varje parti att antingen rösta för detta, avstå eller rösta emot, säger han.

Enligt M och KD tar deras förslag avstamp i den reformagenda som Alliansen formulerade gemensamt inför valet. Dessutom påpekar de att många av de kända krav som C och L lämnat till Stefan Löfven till stor del uppfylls i budgeten, till exempel landsbygdspaket, stärkt försvar, trygghetspaket och mer pengar till kommunerna. Därutöver har Moderaterna prioriterat att få med satsningar på polis och försvar och flera skattesänkningar.

– För oss har det varit viktigt att det ska bli mer lönsamt att jobba. Så det är en stor inkomstskattesänkning på arbete och för pensionärer på knappt 20 miljarder kronor, säger Elisabeth Svantesson.

Samtidigt har M fått kompromissa om biståndet.

– I en förhandling är det ett givande och tagande. Vi hade en lägre uppräkningstakt av biståndet men har nu lagt till en miljard utifrån KD:s önskemål, säger Elisabeth Svantesson.

KD prioriterar å sin sida satsningar på sjukvården, både vad gäller mer resurser men också reformer.

– Det får vi nu på plats, vi får fem miljarder ytterligare till hälso- och sjukvården nästa år som sen växer till 7,5 miljarder de kommande åren, säger Jakob Forssmed.

Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma budgetförslag sätter extra press på de partier som nu förhandlar om ett regeringsunderlag. Det är inte säkert att förhandlingarna är färdiga till onsdagen den 12 december då omröstningen enligt planen ska ske i riksdagen. C och L måste bestämma sig för om de ska släppa igenom den övergångsbudget som nu ligger på riksdagens bord eller öppna för att M+KD-budgeten går igenom.

På det sättet kan budgetomröstningen bli ett lackmustest på hur det går i regeringsförhandlingarna. Både M och KD beklagar att inte Centerpartiet och Liberalerna står bakom det gemensamma budgetförslaget.

– Vi har haft en ambition att vi ska kunna göra det här gemensamt. Det är viktigt att säga att med den här politiken för vi Sverige i en mer alliansvänlig riktning. Jag tror inte att något av det som finns i det här förslaget inte också skulle ha kunnat finnas i ett alliansgemensamt förslag, säger Jakob Forssmed.

Han får medhåll av Elisabeth Svantesson, som konstaterar att - Alliansen har haft bättre tider än nu.

– Det bästa vore om vi gjorde det här tillsammans. Sverige behöver inte fyra år till med en socialdemokratisk statsminister. Sverige behöver mer allianspolitik och det görs bäst med Ulf Kristersson som statsminister, säger hon.

Budgetbeskedet är ytterligare ett exempel på att sprickan mellan allianspartierna djupnar allt mer. Att två partier lägger ett eget budgetförslag och två andra förhandlar med motståndarsidan om regeringsmakten förstärker bilden av en allians i upplösning. Men varken Elisabeth Svantesson eller Jakob Forssmed vill gå så långt.

– Vi skulle naturligtvis hellre se att de sitter och förhandlar med oss. Men vi ger inte upp hoppet om att Alliansen ska hitta tillbaka till varandra. Något viktigt skulle gå förlorat i Sverige om inte den kraften skulle fortsätta att finnas, säger Jakob Forssmed.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Fakta. Det händer nu

Torsdag 6 dec

Finansutskottet behandlar budgetförslagen.

Fredag 7 dec

Stefan Löfven (S) ska ge en första rapport till talmannen Andreas Norlén om hur det går i regeringsförhandlingarna med C, L och MP.

Måndag 10 dec

Talmannen vill veta om Stefan Löfven har fått ihop ett regeringsunderlag. Därefter beslutar talmannen hur processen ska fortsätta. Antingen kan han ge S-ledaren mer tid eller också föreslå honom som statsminister. I så fall bordläggs förslaget. Samma dag justerar finansutskottet betänkandet om 2019 års statsbudget. Då framgår det om det finns majoritet för regeringens övergångsbudget eller motförslaget från M och KD.

Onsdag 12 dec

Riksdagen ska fatta beslut om nästa års budget. Datumet kan dock flyttas, om talmannen ser skäl till det. Samma dag kan, åtminstone teoretiskt sett, en statsministeromröstning om Stefan Löfven hållas.

"Ewa Stenberg: Det här pressar fram beslut i regeringsfrågan"

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

Regeringsförhandlingarna pågår under stark tidspress. Kommer inte S, MP, C och L överens kan Moderaternas och Kristdemokraternas budgetförslag gå genom riksdagen på onsdag, med stöd av Sverigedemokraterna. Det är bara Centern och Liberalerna som kan hindra det, och de måste i så fall agera snabbt och delvis i strid med sin egen politik.

Det har varit en dramatisk höst i svensk politik, samtidigt som det inte hänt någonting. Nästan tre månader har gått sedan valet och det har hållits 66 pressträffar om statsministerfrågan utan att resultera i någon regering.

Nu har förhandlingar inletts och plötsligt är det väldigt bråttom. Redan på måndag kommer Centern och Liberalerna att stå inför ett vägskäl när riksdagens finansutskott har sammanträde. Utskottet ska rösta fram ett huvudförslag till budgetomröstningen på onsdag. Ska C och L då vika in på den rödgröna stigen eller stanna kvar på den borgerliga?

Om de gör som planerat och röstar på sina egna budgetmotioner för att sedan lägga ner rösterna i slutomgången, kommer troligen Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budgetreservation att vinna. Det förutsätter stöd av Sverigedemokraterna. De tre partierna har fler riksdagsmandat än de

rödgröna, så regeringens övergångsbudget kommer i så fall att lida nederlag.

Sverigedemokraterna ska ha en pressträff i morgon, torsdag, och ge besked om de röstar med M och KD. Men SD:s Jimmie Åkesson har tidigare sagt att hans parti sannolikt kommer att rösta ja.

Skulle M:s och KD:s budgetförslag röstas igenom kan delar av det snabbt göras om av en ny regering. Nivån på biståndet, bidrag till kommuner, kömiljarder till vården, sådana utgifter kan ändras genom en tilläggsbudget. Men inkomstskatter kan inte justeras under innevarande år. Jobbskatteavdraget och den sänkta skatten för pensionärer på nästan 20 miljarder kronor kommer att bestå, om M och KD:s förslag klubbas i riksdagen.

Centern och Liberalerna gillar skattesänkningar. Stora delar av M och KD:s förslag är allianspolitik som C och L tidigare har ställt sig bakom. Men ska de båda mittenpartierna börja samarbeta om budgeten med en ny regering Löfven så behöver de skapa sig ekonomiskt utrymme.

Då pressas Annie Lööfs och Jan Björklunds partier att stoppa Moderaternas och Kristdemokraternas förslag.

De kan försöka skjuta upp budgetbeslutet i riksdagen några dagar för att vinna förhandlingstid. Sedan återstår tre val:

1 Centern och Liberalerna kan rösta på regeringens övergångsbudget i slutomröstningen, och hänvisa till att det finns långt gångna förhandlingar om en tilläggsbudget som kan läggas fram i början av nästa år.

2 Centern och Liberalerna, Miljöpartiet och Socialdemokraterna kan göra en gemensam reservation i finansutskottet, precis som Moderaterna och Kristdemokraterna. Där kan de addera något eller några nya förslag till övergångsbudgeten. Här skulle skatteförändringar kunna läggas till, eftersom de inte kan bli verklighet nästa år annars.

3 De kan förstås välja att sitta på händerna och låta M och KD:s budget gå igenom, men ändå hoppas att förhandlingarna med S och MP överlever det. Både C och L vill ju sänka skatterna, även om jobbskatteavdrag inte är deras förstahandsval. Men ett samarbete som ska vara i fyra år klarar inte vilka prövningar som helst, och denna vore mycket utmanande.

Riksdagens budgetbeslut sätter i praktiken en deadline för regeringsförhandlingarna. De måste ha kommit en bra bit på väg – eller havererat – när beslutet tas. Det betyder att det bör finnas ett resultat nästa vecka och, om de går i lås, en ny regering före jul. Lyckas de fyra partierna att komma överens återstår ännu ett hinder. Vänsterpartiet måste släppa fram Stefan Löfven som statsminister. Det är med stor sannolikhet det enda viktiga beslutet där S, MP, C och L behöver stöd av Jonas Sjöstedts parti under den kommande mandatperioden.

I alla rimliga scenarier räcker det med de fyra partiernas röster. Ska deras förslag falla måste nämligen V rösta tillsammans med SD, M och KD, och det brukar aldrig hända. Vänsterpartiet ställer förstås krav för att inte rösta nej till Löfven, men har inga bättre alternativ. Varken Ulf Kristersson (M) som statsminister eller extraval lockar. Alltså släpper Vänsterpartiet troligen fram Löfven, efter mycket bullrande.
Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se "

”Regeringen ville undvika rättegång om it-skandalen”

DN TORSDAG 6 DECEMBER 2018

" Mitt under it-skandalen på Transportstyrelsen ville två av regeringens högsta tjänstemän att generaldirektör Maria Ågren skulle skriva på ett strafföreläggande. Detta för att undvika den offentlighet som ett åtal och rättegång mot henne skulle ha fört med sig. Det uppgav Maria Ågren när hon på onsdagen förhördes i arbetsdomstolen.

Detta är helt nya uppgifter om hur regeringen Löfven och näringsdepartementet agerat. De kom fram under det förhör som arbetsdomstolen höll med den sparkade generaldirektören Maria Ågren.

Hennes fackförbund Sveriges ingenjörer har stämt staten för att Ågren avskedats 2017. Efter att ha avgett en sanningsförsäkran hördes Maria Ågren i över tre timmar av domstolen. Ågren berättade om hur hon blev ”väldigt chockad” när hon den 2 januari 2017 blev uppringd av Säkerhetspolisen som meddelade att hon var misstänkt för brott.

Hon informerade genast sitt departement, näringsdepartementet. Men dess högsta ledning hade också direktkontakt med Säpo.

Enligt statens inläga i målet så informerade Säpo den 11 januari statssekreteraren i näringsdepartementet, Mattias Landgren. Han var dåvarande infrastrukturminister Anna Johanssons (S) närmaste man.

Dagen därpå, den 12 januari, blev Maria Ågren uppkallad till ett möte på departementet med Mattias Landgren och expeditionschefen Fredrik Ahlén. Hon berättade vad som hänt, varpå de två chefstjänstemännen började tala med varandra.

– Det blev en diskussion mellan Mattias och Fredrik om möjligheten att få till ett strafföreläggande. Det är för mig första gången jag hör talas om det. Jag har aldrig reflekterat över det så jag frågar vad det innebär.

– Då förklarade de att man slippa att få en offentlig rättegång ifall åklagarmyndigheten drar det vidare, sade Maria Ågren. Hon skrev senare på ett strafföreläggande, något hon ångrar:

– Jag bar med mig att om det blev ett strafföreläggande, så gjorde det den minsta skadan för mig och för uppdragsgivaren. Jag kan i efterhand konstatera att jag inte skrivit på ett strafföreläggande om jag fått mer information vid det mötet, sade Maria Ågren.

Hon och hennes ombud vill inte svara på frågor från DN medan målet i arbetsdomstolen pågår. Mattias Landgren vill inte heller kommentera så länge målet pågår.

En vecka senare, den 18 januari 2017, blev Ågren åter uppkallad på departementet och träffade än en gång de två chefstjänstemännen. I början av mötet deltar också statsrådet Anna Johansson som förklarade att Ågren måste sluta på Transportstyrelsen.

– Så småningom avslutas mötet och Mattias säger någonting om att jag inte behöver känna mig orolig eftersom jag kommer att få en ny tjänst

på regeringskansliet. Det är allt som sägs, man säger ingenting om ytterligare åtgärder eller vad som kan hända, sade Maria Ågren. Dagen därpå beslutade regeringen att utse Jonas Bjelfvenstam till vikarierande generaldirektör för Transportstyrelsen. Samtidigt fick Ågren fick en ny fyraårig tjänst i regeringskansliet till 28 februari 2021.

Maria Ågren åtalades inte och det blev därför ingen rättegång. Den 27 juni 2017 utfärdade kammaråklagare Ewamarie Häggkvist ett strafföreläggande. Det blev känt genom en rad avslöjanden i DN med kulmen den 19 juli om att Sveriges hemliga agenter hemma och utomlands avslöjats genom it-skandalen.

Dagen därpå, den 20 juli 2017, beslutade regeringen att Ågren skulle avskedas. Det är det avskedet som arbetsdomstolens förhandling gäller.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

"Fakta. Hemliga agenter röjdes av it-skandalen

Utländska it-tekniker som aldrig säkerhetsprovats fick år 2015 full tillgång till en rad känsliga och hemliga uppgifter. Det innebar att bland att Sveriges hemliga agenter kan ha röjts för främmande makt. Det var Transportstyrelsens generaldirektör Maria Ågren som godkände att göra avsteg från lagens krav på säkerhetskontroll av den utländska personalen, för att snabba på processen. För beslutet fick hon ett strafföreläggande av åklagare för vårdslöshet med hemlig uppgift.

Den sparkade generaldirektören har stämt staten genom sitt fackförbund. Målet i arbetsdomstolen fortsätter torsdag och fredag denna vecka och måndag, tisdag och torsdag nästa vecka. "

"Därför är det så viktigt vilket gäng Moderaterna väljer

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Ja visst gör det ont när knoppar brister. Karin Boyes kända vers fångar den smärta, rädsla och ilska en förändring kan skapa. Politiska ledare har på senare år valt att med allt större emfas peka på hot och problem. Samhällsdebatten har blivit hårdare. Nationalistiska och populistiska partier har växt sig starkare.

Det skifte vi ser i det politiska landskapet kan delvis förklaras av en ökad svartsyn. Inte minst på högerkanten är väljaropinionen och partiernas budskap kommunicerande kärl. Markus Uvell visar i sin bok "Bakslaget – radikalt etablissemang, konservativa medborgare" (Timbro, 2018) att 60 procent av befolkningen är pessimister och att de i hög utsträckning röstar på Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Moderaterna.

Både Jimmie Åkesson och Ebba Busch Thor talar om sitt älskade Sverige, som fördärras av migrationskris, IS-krigare och välfärdssvek. Förbud mot böneutrop är numera en viktigare profilfråga än ökat bistånd för KD.

Moderaterna har gått från framtidsoptimism till att använda mörka valfilmer, och från ett frejdigt ja till Europa och till ett mer EU-kritiskt budskap. Det idéprogram som M ämnar ta fram ska med ett klart konservativt anslag handla om "vår tids gemenskaper" och "den svenska jämlikheten".

Detta skiljer sig markant från Liberalernas "Försvara friheten" och Centerpartiets slogan "Framåt!".

Jimmie Åkesson sade före omröstningen om Ulf Kristersson som statsminister (14/11) i riksdagen: "Vi ser hur Moderaterna och Kristdemokraterna närmar sig en konservativ sammanslutning i riksdagen. Det är helt naturligt och så det bör vara. Det är så jag vill ha det. Konstellationen M, SD, KD behöver ytterligare 21 mandat för egen majoritet i den här kammaren."

Skavde det ändå inte i Ulf Kristersson när nationalisterna röstade ja till honom, medan de liberala allianskollegorna tryckte på nej-knappen? Det borde det ha gjort, givet att ledaren för det liberalkonservativa partiet själv mest lutat på sitt liberala ben genom åren.

Han borde också plågas av myteriet i Skåne och Blekinge där inflytelserika kommunpolitiker aktivt går emot partiledningens linje om att inte samarbeta med SD. Även enstaka rabulister, som hejas på av sina engagerade följare i sociala medier, drar åt ett olyckligt håll.

Många moderater och kristdemokrater – såväl företrädare som sympatisörer – är besvikna över att det inte längre finns en sammansvetsad borgerlighet. Men de har inte blivit utsatta för ett oförlåtligt svek. Både Annie Lööf och Jan Björklund sade före valet att de skulle söka sig över blockgränsen om inte Alliansen blev större än de rödgröna.

Alliansen klyvs mellan L och C å ena sidan, och M och KD å andra sidan. Skillnaderna gäller basala värderingar, perspektiv och prioriteringar som kommit till ytan med det konservativa kraftfältets ökade styrka. En annan vattendelare är synen på vem som är

huvudmotståndare: Sverigedemokraterna eller Socialdemokraterna. Därmed inte sagt att en konservativ blivit mörk nationalist eller att en liberal helt plötsligt har blivit kryptososse.

Det ligger emellertid i farans riktning att de arga högerösterna piskar upp den redan trista stämningen ytterligare och driver M i nationalkonservativ riktning.

Det kan dock inte vara en uppgift för C och L att utgöra en motvikt till detta. Och spänningarna finns inte bara mellan partierna, utan även under ytan i Moderaterna. Partiet står inför ett vägskäl: dur eller moll? Ulf Kristersson behöver å det snaraste skaffa sig ett starkt politiskt mandat som han själv bottnar i, för att inte splittringen mellan liberaler och konservativa ska föröda hans parti.

I detta läge är det viktigt för Moderaterna att minnas att det är betydligt enklare att vinna 2 än 21 mandat för att få regeringsmakten efter nästa val. Liksom att SD fortfarande – utan konkurrens – är det minst omtyckta partiet i den breda väljarkåren.

Det är Moderaternas eget ansvar att förbli ett moderat – i betydelsen sansat – samlingsparti och se framtiden an som i Boyes avslutande strof:

”Då, när det är värst och inget hjälper,
Brister som i jubel trädets knoppar.”

Sofia Nerbrand
sofia.nerbrand@dn.se "

" SD hoppas "öppna dörrar" till M och KD med budgetstöd

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

SD-ledaren Jimmie Åkesson säger att de ännu inte sett Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma budgetmotion men att de sannolikt kommer att ställa sig bakom den – så länge den inte innebär sänkt a-kassa och nedskärningar i äldreomsorgen. – Det skulle göra det svårt att stödja den här reservationen. Men det verkar som att de har lyssnat på oss, säger Åkesson.

Moderaterna och Kristdemokraterna beslutade under veckan att lägga fram en gemensam reservation i finansutskottet. Samtidigt har Centern och Liberalerna inlett förhandlingar med S om regeringsfrågan. Om SD backar upp M-KD-reservationen och C och L röstar på sina egna, så går den igenom, åtminstone till en början. Och trots att SD ännu inte sett reservationen i sin helhet avser de släppa fram den. Partiet har fått ta del av flera avgörande delar i de berörda riksdagsutskotten under torsdagen.

– Det gjorde ju saken lättare när man säger att man inte ska försämrat a-kassan. Vi får hoppas att de står fast vid det fram till måndag. Skulle man ändra sig på den punkten så får vi nog sammankalla både partiledning och riksdagsgrupp igen, säger Jimmie Åkesson till DN.

Också besparingar på migrationsområdet och satsningar på polisen spelade stor roll för Sverigedemokraternas besked. Samtidigt kritiserar SD-ledaren Moderaterna för att vara snåla när det kommer till hälso-, sjukvård- och omsorgspolitik. Åkesson hoppas att partiets agerande

kan komma att öppna dörrar till Moderaterna och Kristdemokraterna i framtiden.

– Det är inte osannolikt. Utifrån vad jag sett och utifrån de orosmoln jag målat upp i budgetfrågan den senaste veckan så har de tagit hänsyn till det. Det är också ett sätt att förhandla, även om vi inte pratar med varandra.

Moderaternas ekonomiskpolitiska talesperson Elisabeth Svantesson sa till DN under onsdagen att de inte haft någon kontakt med Sverigedemokraterna i frågan. Något Åkesson bekräftar.

– Vi lägger fram vår politik som vi har sagt till våra väljare att vi ska göra. Jag hoppas att den vinner brett stöd, och jag tror att det är flera partier än två som tycker att det här är bra politik. Vi gör det vi har lovat. Vi är inte rädda för att andra ska rösta på den och vi är heller inte rädda för att lägga fram den för att det just nu pågår regeringsdiskussioner, sa Elisabeth Svantesson.

Budgetreservationen från M och KD grundas enligt de två partierna på Alliansens gemensamma reformagenda som presenterades inför valet. Bland annat säger de sig uppfylla några av Centerns och Liberalernas krav på till exempel landsbygdssatsningar, stärkt försvar, ökat trygghet och mer pengar till kommunerna. Partierna vill också sänka skatterna på arbete samt sänka skatten för pensionärerna.

Nu är det upp till Centern och Liberalerna att bestämma sig för om de ska släppa fram regeringens övergångsbudget eller stötta en M-KD-budget. På måndagen står det klart hur partierna ställer sig när finansutskottet justerar betänkandet om 2019 års statsbudget.

Hanna Jakobson hanna.jakobson@dn.se "

" Flera varslas efter svagt valresultat

DN FREDAG 7 DECEMBER 2018

Moderaternas ekonomi drabbas hårt av det dåliga valresultatet och flera personer kan tvingas lämna partiet när kommunikationsavdelningen läggs ner, enligt uppgifter till DN.

Storleken på de statliga partistöden är kopplade till partiernas mandat. Eftersom Moderaterna förlorade 14 riksdagsmandat i valet tappar de nu runt 17 miljoner per år i statligt stöd, enligt en beräkning som Ekot gjort.

Dagens Opinion var under tisdagen först med att berätta att partiet ska spara 70 miljoner kronor, bland annat genom att skrota kommunikationsavdelningen.

Moderaterna varslar nu, enligt DN:s uppgiftslämnare, flera personer.

Nu väntar förhandlingar mellan fack och arbetsgivare.

– Kommunikationsavdelningen kommer att läggas ner och sen kommer ansvaret att flyttas till pressavdelningen, säger en källa inom Moderaterna.

M vill inte tala om hur många som berörs av uppsägningarna, men DN erfar att det kan röra sig om runt fem tjänster.

Partiledaren Ulf Kristerssons värvning Martin Borgs lämnar kommunikationsavdelningen till årsskiftet.

Borgs fick för ett år sen uppdraget som nationell digital valledare med fokus på digital kommunikation och kampanjer i sociala medier.

Samtidigt har eller kommer flera nyckelpersoner att lämna partiet. Anders Edholm gick själv ut förra veckan med att han beslutat sig för att gå. Kort efter höstens val lämnade partiets kommunikationschef Hampus Knutsson.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

"Fakta. Statligt stöd

Partistödet beräknas utifrån antalet mandat som partiet har fått i de två senaste riksdagsvalen.

2017–2018 fick M totalt cirka 37 miljoner kronor i stöd, (partistöd, kanslistöd och tilläggsstöd). Efter valet i september tappade partiet 14 mandat och cirka 17 miljoner kronor per år.

Källa: Partibidragsnämnden och Ekot "

"Ledare: Socialdemokraterna har intresse av att bjuda till

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

På fredagen gav Stefan Löfven en första rapport om läget i regeringsförhandlingarna till talman Andreas Norlén. Hur det går vet vi vanliga dödliga dock mycket lite om – varken statsministern eller talmannen höll någon pressträff, och läckor från förhandlingsrummen har varit mer eller mindre obefintliga.

Vad vi däremot vet är att Socialdemokraterna har goda skäl att bjuda till. Och att det är nu det ska göras.

Det finns ingen anledning att betvivla Annie Lööfs beskrivning av det socialdemokratiska svaret på Centerpartiets kravlista som ett ”skambud”. En blandning av hårda nej och utdragna utredningar, så har S ofta besvarat andras initiativ.

Det duger inte nu. Ska mittenpartierna låta S-ledaren återkomma som statsminister, efter att hans parti gjort sitt sämsta val sedan demokratins införande, måste de få ordentligt betalt i sakpolitik.

Simpel transaktionell rättvisa är dock inte det främsta skälet till att Socialdemokraterna bör vara tillmötesgående. Faktum är att det ligger i socialdemokratins sakpolitiska och strategiska intresse att acceptera stora delar av de krav C och L ställer.

Det är inte en slump att Annie Lööf och Jan Björklund satt arbets- och bostadsmarknaden samt skatterna i fokus. Samtliga tre områden

karaktiseras av politik som delar in människor i insider och outsider, där de som tillhör den senare gruppen har stora svårigheter att ta sig in och upp i samhället.

Reformviljan speglar ytterst en vision om inkludering och social rörlighet. Det är ideologiska ambitioner som socialdemokratien också delar.

Självklart krävs en friare hyressättning, flexibla ingångslöner och anställningsvillkor, samt sänkta skatter för såväl de med höga som låga inkomster – sådant som svider för S. Men inte bara. En starkt a-kassa ska till exempel inte uteslutas. Avtrappade ränteavdrag och en ny fastighetsskatt vore heller inte fel.

En socialdemokrati som agerar konstruktiv motpart till mittenpartierna, i stället för stoppkloss, skulle rent av kunna bidra till bättre balanserade sakpolitiska utslag. Och ambitioner om lika möjligheter skulle uppfyllas bra mycket bättre än med endast S-märkt politik. Det begriper så klart delar av partiet, som borde ta chansen att göra upp med motsträviga särintressen.

Dessutom har Socialdemokraterna starka strategiska skäl att ge Centerpartiet och Liberalerna ett bud de faktiskt kan acceptera. Det finns goda anledningar till att ingen velat fatta Stefan Löfvens utsträckta händer. Det går helt enkelt inte att lita på hans uppsåt. Kan S samarbeta med andra som en jämlike? Sättet Miljöpartiet behandlats på inger inget förtroende.

Annie Lööf och Jan Björklund har tagit stora risker när de satt sig ner med Stefan Löfven. Klarar S-ledaren inte av att leverera en uppgörelse på lika villkor bränner han därför alla broar över blockgränsen.

För Socialdemokraterna själva vore det en katastrof. Någon väg till makten endast med V och MP finns inte. Höstens val gav 41 procent för de tre partierna. För fyra år sedan fick de 43. Trots att S just nu går starkt i opinionen når de rödgröna inte högre än en bit över 40 procent i mätningarna. Ett nyval stärker inte Löfvens hand. Om Socialdemokraterna inte klarar av att samarbeta över blockgränsen stängs alla vägar till regeringsmakten under överskådlig framtid.

Att S är ett maktparti vet vi. Det om något innebär starka skäl att gå C:s och L:s krav till mötes.

DN 8/12 2018 "

" Självklart vill Lööf inte placeras i Sjöstedts sits av Kristersson

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Vänsterpartiet har en usel förhandlingsposition. V:s mandat är visserligen nödvändiga för att Stefan Löfven – om han når en uppgörelse med Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna – ska kunna tillträda statsministerposten.

Men alla andra regeringsalternativ är värre för Jonas Sjöstedt än det S-ledaren just nu försöker förhandla fram. Dessutom vill Vänstern knappast möta väljarna efter att ha lagt krokben för en socialdemokratisk regering. Så partiet har inget annat val än att släppa fram Löfven.

Och så fort S har greppat statsministerposten behöver man inte längre V. De 167 mandat som Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern och Liberalerna kontrollerar är fler än Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas 154.

När Sjöstedts och mittenpartiernas preferenser krockar har Löfven därför inget annat val än att följa C:s och L:s påbud.

Det är alltså ingen bekväm sits Jonas Sjöstedt har. Därför är det heller inte så konstigt att Annie Lööf har vägrat att låta Ulf Kristersson placera henne i en likadan position.

Moderaterna behöver som bekant både Centerpartiets och Sverigedemokraternas stöd för att nå regeringsmakten – M, KD, SD

och C når tillsammans 185 mandat. Men väl i Rosenbad räcker det med den ena partens röster, och det är inte de som kommer från Annie Lööfs parti.

De fyra allianspartiernas 143 mandat – det vill säga inklusive också Liberalernas – är ju färre än de rödgrönas 144. M, KD och SD når däremot upp till 154 mandat.

Det betyder att en moderat minoritetsregering som vill få igenom sin politik, när Annie Lööfs och Jimmie Åkessons preferenser krockar, skulle behöva välja SD-ledarens. Den parlamentariska matematiken skulle ständigt locka M att fimpa C.

Centern skulle därmed få en usel förhandlingssits. I en sådan kan inte ledaren för ett mittenparti, som till skillnad från ett på ytterkanten har alternativ, sätta sig. Det begriper vem som helst som ägnar sig åt en gnutta realism.

Men Moderaterna och Centerpartiet är ju del av samma värdegemenskap, invänder den som hänger sig åt mjukhjärtad idealism. De har i tolv år utkämpat strider som del av samma allians. M skulle aldrig – aldrig! – välja att lyssna på SD i stället för C. Centerpartisterna måste *lita* på Moderaterna.

Det gjorde också Centern de första veckorna efter valet. C – och för den delen L – litade på att M skulle välja att inte lyssna på SD, som till skillnad från dem ville att Moderaterna och Kristdemokraterna skulle gå fram på egen hand.

Vad valde Ulf Kristersson?

Martin Liby Troein martin.liby-troein@dn.se "

PM
Datum
2015-08-17
Havsläggare
Jens Johanson
GD-stab

DenBeföring
TSR 2015-42

Bilaga 4
1 (1)

Säkerhetsrapportering GD 20150618

Följande PM har upprättats som dokumentation av rapportering från säkerhetsskyddschef till generaldirektör.

1) Projekt TSA 2015-54, It-drift avser enligt uppgift att tilldelas extern part i utlandet (IBM Rumänien/IBM Tjeckien) administratörsrättigheter till Transportstyrelsens applikationsdrift utan att IBM Sverige som huvudleverantör uppfyllt säkerhetsskyddets krav enligt ingånget säkerhetsskyddsavtal. Säkerhetsskyddsavtal har inte tecknats med någon annan part rörande projektet it-drift.

Detta bedöms kunna medföra att Försvarsmakten, Säkerhetspolisen samt Polisen inte längre kommer att kunna använda sig av de kvalificerade skyddsidentiteter som regleras i lag 2006:939 om kvalificerade skyddsidentiteter.

Ur säkerhetsskyddssynpunkt avråds från avsteg från ingångna säkerhetsskyddsavtal.

2) Säkerhetsskyddschefen inrapporterar avvikelser från säkerhetsskyddsavtal TSA 2015-54 It-drift resp TSA 2015-53 Stordatormigrering till tillsynsmyndigheten Säkerhetspolisen (TSR 2015-41).

Uppläst och godkänt
2015-06-18

Jens Johanson
Säkerhetsskyddschef

Maria Ågren
Generaldirektör

Arbetsdomstolen

2018-09-24
Mål nr A152/14
Aktbilaga nr 56

"Utlokalisering drevs igenom trots varning om att hemliga agenter utsattes för livsfara"

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Redan innan it-utlokaliseringen på Transportstyrelsen drevs igenom visste generaldirektören Maria Ågren att säkerheten för hemliga agenter vid tre myndigheter hotades. Det framgår av dokument som fram till nu har varit hemligstämplade. Säpo fick redan sommaren 2015 kännedom om denna larmrapport, vilket väcker nya frågor om varför it-skandalen inte stoppades i tid. Ågren varnades dessutom muntligen om "fara för livet för poliser och officerare" om outsourcingen skulle genomföras.

DN kan i dag avslöja helt nya uppgifter om it-skandalen på Transportstyrelsen. I ett dokument som var en central del i Säkerhetspolisens förundersökning mot Maria Ågren har ett hittills hemligt avsnitt nu oväntat blivit offentligt.

Dokumentet undertecknades av Maria Ågren i juni 2015. Det var fyra månader innan utkontrakteringen av myndighetens it-drift genomfördes.

Av den tidigare hemligstämplade delen av dokumentet framgår att Transportstyrelsen bedömde att det inte längre skulle vara möjligt för tre svenska myndigheter att använda sig av hemliga agenter om säkerhetsreglerna bröts:

"Detta bedöms kunna medföra att Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Polisen inte längre kan använda sig av kvalificerade

skyddsidentiteter som regleras i lag 2006:939 om kvalificerade skyddsidentiteter”.

Kvalificerade skyddsidentiteter är en juridisk term för personer med fiktiv identitet, det vill säga täckmantel. Transportstyrelsen har en lagstadgad skyldighet att utfärda körkort för Sveriges hemliga agenter. Deras id-handlingar regleras i en lag från 2006 om ”kvalificerade skyddsidentiteter”. I klartext reglerar lagen hur topphemliga agenter från tre olika myndigheter ska få körkort, pass, personbevis och andra falska identitetshandlingar. Lagen gäller tre grupper:

Officerare som arbetar utomlands som agenter på hemliga uppdrag i bland annat krigsområden, utsända av Försvarsmaktens topphemliga Kontor för särskild inhämtning (KSI) som officiellt sorterar under Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST).

Säkerhetspolisens agenter som med falska identiteter arbetar med att avslöja terrorister och motverka spionage mot Sverige.

Poliser som under täckmantel infiltrerar den grova organiserade brottsligheten på uppdrag av Polisens nationella operativa avdelning (NOA).

De tidigare hemligstämplade uppgifterna används nu av staten som bevis i det pågående målet i Arbetsdomstolen. Där har Maria Ågren stämt staten för att hon avskedades i september 2017.

På torsdagseftermiddagen vittnade Transportstyrelsens dåvarande säkerhetsskyddschef Jens Johanson om hur han försökte stoppa att utländska it-tekniker i Rumänien och Tjeckien, som aldrig säkerhetsprövats, på distans skulle få tillgång till topphemliga uppgifter.

– Jag bedömde konsekvenserna som väldigt allvariga. Vi hade tilldelat behörighet till människor där som vi inte visste ett smack om. Man ville trycka igenom den här förändringen utan att vi hade ett säkerhetssystem på plats, sade Jens Johanson när han vittnade i Arbetsdomstolen i torsdags eftermiddag.

Han avrådde i juni 2015 Maria Ågren att göra fler avsteg från säkerhetsskyddslagen. Hela verksamheten med de hemliga agenterna riskerade att röjas, konstaterade Jens Johanson.

– Jag gick in till Maria Ågren och berättade vad det här handlade om. Jag bedömde att det var fara för livet för poliser och officerare som befann sig på fältet, sade Jens Johanson i sitt vittnesmål.

När han inte fick gehör hos Maria Ågren skrev han den säkerhetsrapportering som nu alltså har blivit offentlig i sin helhet. Både Johansson och Ågren undertecknade rapporten följande dag, den 18 juni 2015.

Problemen med it-säkerheten ledde till att personal från Säpo redan i slutet av juni 2015 åkte ner till Transportstyrelsen i Norrköping, enligt Jens Johanson.

Enligt statens inlägga till rätten så ”fördes informationen vidare till Säkerhetspolisen”. I Arbetsdomstolen uppgav Jens Johanson att han under Säpos besök visade säkerhetsrapporteringen för dem. Maria Ågren talade i rätten om att man gjort en riskbedömning, och förklarade sin underskrift med orden:

– Min bedömning var att det kunde vara bra att Säpo tydligt fick veta att vi hade problem.

Det avsnitt om de hemliga agenterna som nu blivit kända väcker nya frågor om hur det kunde dröja ända till oktober 2015 innan Säpo inledde en tillsyn av Transportstyrelsens it-drift. Under tiden fortsatte överföringen till IBM steg för steg.

Maria Ågren hade den 20 maj 2015 beslutat om ett första avsteg från säkerhetsskyddslagen, offentlighets- och sekretesslagen, personuppgiftslagen samt Transportstyrelsens interna riktlinjer.

I säkerhetsrapporteringen, som Ågren undertecknat, står uttryckligen: ”Ur säkerhetsskyddssynpunkt avråds från avsteg från ingångna säkerhetsskyddsavtal”. Trots detta undertecknade Maria Ågren tre veckor senare, den 8 juli, ett nytt avsteg som följdes av ännu ett den 8 september 2015.

Statens advokat i Arbetsdomstolen Robert Lakatos kallade förloppet hösten 2015 för ”ett fullständigt haveri när det gäller säkerheten”.
– Det är inte min bild, svarade Maria Ågren när hon förhördes på onsdagen.

Först i november 2015 rekommenderade Säpo att outsourcingen av driften till IBM borde avbrytas helt eller delvis tills säkerheten höjts. Den 26 januari 2016 inledde Åklagarmyndigheten en förundersökning mot Maria Ågren för vårdslöshet med hemlig uppgift. Inte förrän vid ett möte med Säpo den 1 februari 2016 uppger Ågren att hon för första gången förstod vidden av säkerhetsproblemen.

– Projektet var en återvändsgränd och vi var tvungna att hitta ett sätt att backa ur den här modellen, sade Maria Ågren i rätten.

Hon underströk att hon inte fått någon säkerhetsutbildning av sin uppdragsgivare regeringskansliet. När Ågren tillträdde som generaldirektör i mars 2015 visste hon inte att säkerhetsarbetet var eftersatt. Det viktiga var enligt förra generaldirektören och regeringen att hon skulle ”landa” it-driften hos IBM. Kontraktet på 800 miljoner kronor med IBM Sverige skrev hon på i april 2015.

I Arbetsdomstolen medgav Maria Ågren att hon redan den 15 mars 2015 informerades av Jens Johanson om att Transportstyrelsen enligt lag hade ansvar för uppgifterna om de hemliga agenterna.

Jens Johanson vittnade om hur ledningen för it-projektet hållit honom utanför outsourcingen till IBM. Detta trots att han tillhörde generaldirektörens stab.

Att Maria Ågren fortsatte att göra avsteg från säkerhetsskyddsreglerna fick han höra på omvägar. Dokumentation om avstegen var svår att få tag på.

– Vi låg alltid i ett informationsvakuum om vad som skedde. It-avdelningen ville kringgå säkerhetsskyddet. När jag framförde farhågor så uppfattades de som överdrivna, vittnade Jens Johanson.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Fakta. It-skandalen

Utländska it-tekniker som aldrig säkerhetsprovats fick år 2015 full tillgång till en rad känsliga och hemliga uppgifter. Det innebar att bland att Sveriges hemliga agenter kan ha röjts för främmande makt. Det var Transportstyrelsens generaldirektör Maria Ågren som godkände att göra avsteg från lagens krav på säkerhetskontroll av den utländska personalen, för att snabba på processen. För beslutet fick hon ett strafföreläggande av åklagare för vårdslöshet med hemlig uppgift. "

" Ewa Stenberg: Det är obegripligt att generaldirektören inte avbröt affären

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Redan i juni 2015 fanns information om att svenska poliser och officerare kunde försättas i livsfara till följd av Transportstyrelsens utkontraktering av it-drift. Det skulle dröja ett halvår innan Säpo drog i nödbromsen och ett och ett halvt år innan Transportstyrelsen på allvar tog itu med säkerhetsbristerna. Det ger en förskräckande bild av ineffektivitet och brist på ansvar hos myndigheterna.

Sällan har Transportstyrelseskandalens kärna legat så öppen och tydlig som på det dokument säkerhetsskyddschefen på Transportstyrelsen lade framför sin generaldirektör den 18 juni 2015.

Där framgår att Transportstyrelsen är i färd med att ge full behörighet till sitt körkortsregister till icke säkerhetsprovad personal i Östeuropa vilket ”bedöms kunna medföra att Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Polisen inte längre kan använda sig av kvalificerade skyddsidentiteter som regleras i lag 2006:939 om kvalificerade skyddsidentiteter”.

Det är möjligt att en välavlönad, erfaren men nytillträd generaldirektör på Transportstyrelsen inte omedelbart insåg att detta rörde det hemligaste och känsligaste Sverige har – agenter och källdrivare vars ansikten absolut inte får röjas.

Blir deras körkortsfoton kända hos främmande underrättelsetjänster eller organisationer skadar det Sveriges förmåga att få viktiga underrättelser om terrorism, spioneri, grov brottslighet och militära hot mot Sverige. Med dagens ansiktsigenkänningsprogram kan sådant rullas upp, och sedan korsköras med andra register. Det går att göra också bakåt i tiden, för att kartlägga vilka källdrivare träffat utomlands till exempel.

Säkerhetsskyddschefen på Transportstyrelsen har vittnat om att han varnade sin generaldirektör för ”fara för livet för poliser och officerare som befann sig på fältet”.

Det är obegripligt varför en statlig tjänsteman med ansvarskänsla inte avbröt outsourcingen vid detta larm. Det hade gått, Trafikverket hade fortfarande it-driften och hade erbjudit sig att fortsätta ett tag till.

Men Transportstyrelsen generaldirektör Maria Ågren måste ha ansett att kravet på ekonomisk effektivitet och god service till medborgarna var viktigare. Säkerheten var lågt prioriterad på Transportstyrelsen, det har framgått både i utfrågningar i riksdagens konstitutionsutskott och i en statlig utredning av justitierådet Thomas Bull. Ansvaret faller förstås också på regeringen, som ju har som uppgift att styra myndigheternas prioriteringar och som utsåg Maria Ågren till generaldirektör.

Under sommaren 2015 undertecknade generaldirektören tre beslut om att bryta mot lagarna. Säpo larmades i juni. Men enligt Thomas Bulls utredning dröjde det till sent 2016 eller först 2017 innan konkreta och säkerhetshöjande åtgärder vidtogs på Transportstyrelsen.

Försvarsmakten, Säpo och polisen fick skydda sina hemliga medarbetare bäst de kunde – och gjorde det snabbare än så. Säkerhetspolisen hade kunnat larma regeringen och ingripa, men agerade långsamt och otydligt.

När den förre Säpochefen Anders Thornberg frågades ut i konstitutionsutskottet bakom stängda dörrar sade han enligt utskottets uppteckning att Säpo i juni 2015 endast hade vaga uppgifter om att generaldirektören skriftligen beslutat frångå lagen.

”Det är inte brottsligt att skriva på ett sådant papper; det är först när man sätter det i verket som att det blir ett brott. Men naturligtvis tyckte jag och vi att det var anmärkningsvärt att det fanns ett sådant rykte. Det var en av anledningarna till att vi startade den här tillsynen”. Anders Thornberg underströk att det var just rykten.

Men enligt vittnesmål i Arbetsdomstolen av säkerhetsskyddschefen Jens Johanson fick Säpo redan i slutet av juni se det minst sagt uppseendeväckande dokumentet.

Säkerhetspolisen har ju till uppgift att förhindra att brott mot rikets säkerhet begås. Det är svårt att förstå att Säpo drog benen efter sig i detta, i synnerhet som det också rör deras egna medarbetare med skyddsidentiteter.

Säpo informerade regeringen på ett möte i mitten av september. De inledde en tillsyn i slutet av samma månad och uppmanade Transportstyrelsen att överväga att avbryta outsourcingen först i slutet av november.

Det tog alltså tre månader innan Säpo fattade beslut om att inleda en tillsyn från det att man fått kännedom om missförhållandena. Det tog ytterligare en månad innan den kom i gång. Det fick

Transportstyrelsens personal att tro att problemen inte var så allvarliga. Skandalen på Transportstyrelsen har kretsat mycket runt vid vilken tidpunkt olika ministrar informerades. Det är förstås intressant när ansvar ska utkrävas. Men den överskuggande frågan är varför utkontrakteringen av it-driften inte stoppades. Politiker och ansvariga har besvarat den med att de inte hade tillräcklig information. Det svaret verkar nu allt mer ihåligt.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

"Löfven kan tvingas avstå EU-toppmöte

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Sveriges stol på EU-toppmötet kan stå tom på grund av regeringskrisen. Bara kungen får ersätta statsminister Stefan Löfven (S).

Sverige står inför en av de mest intensiva politiska veckorna på senare år.

Om Stefan Löfven lyckas få ihop ett regeringsunderlag i förhandlingarna med Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet kan det bli statsministeromröstning mitt i veckan. Och dagarna därefter presentation av ministrar och regeringsförklaring.

Det riskerar att krocka med att EU:s stats- och regeringschefer samlas på luciadagens kväll för att bland annat diskutera Brexit och migrationsfrågor. Men Sveriges stol kan stå tom på toppmötet. Orsaken är att bara ett lands statschef får ta plats vid EU-ledarnas bord om inte regeringschefen kan. Men att skicka kungen är inte aktuellt. Lösningen kan i stället bli att ett annat lands regeringschef får föra Sveriges talan.

Om det brittiska parlamentet på tisdag röstar nej till det föreslagna utträdesavtalet, kommer EU-ledarna att ha en hel del att behöva fundera på. En avtalslös Brexit i mars nästa år kan få stora konsekvenser för företag och många EU-medborgare.

På regeringskansliet pågår nu ett intensivt planerande för olika scenarier för veckans möten.

Löfven är just nu upptagen med regeringsförhandlingar som väntas fortgå under helgen.

På måndag ska Löfven lämna en "uppföljande rapport" till talman Andreas Norlén om hur det har gått.

Löfvens räddning kan vara att i helgen få till en uppgörelse om regeringsmakten med C, L och MP som också innebär att C och L röstar med regeringen om budgeten den 12 december.

TT"

"Fakta. Hektisk vecka

Måndag 10 december: S-ledaren Stefan Löfven ska lämna rapport om regeringsförhandlingarna till talmannen. Riksdagens finansutskott slutbehandlar budgetförslag för 2019.

Onsdag 12 december: Omröstning i riksdagen om 2019 års budget. Första möjliga tillfälle för eventuell statsministeromröstning.

Torsdag 13 december: EU-toppmöte inleds i Bryssel. Om Stefan Löfven har valts till statsminister ska han presentera sina ministrar och avge regeringsförklaring. Följs av skifteskonsej för den nya regeringen på slottet.

Fredag 14 december: EU-toppmöte i Bryssel. "

"Alliansens splittring syns bland väljarna

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Splittringen inom Alliansen i regeringsfrågan syns även tydligt bland väljarna. Sympatierna bland Liberalernas anhängare för Moderaterna har minskat kraftigt. En likartad tendens framträder bland Centerns sympatisörer.

I våras angav 42 procent av alla L-sympatisörer att de hade Moderaterna som sitt näst bästa parti. I november hade den siffran rasat till 28 procent. Samtidigt har Socialdemokraterna gått framåt i popularitet hos L-sympatisörerna. Samma mönster syns hos centerpartister även om förändringarna är mindre, visar SCB:s stora partisympatiundersökning.

Det speglar den splittring som uppstått i Alliansen efter valet där C och L förhandlar med S om en politisk lösning på det låsta läget. Och kärleken verkar besvarad. De som anger S som bästa parti tycker nu i större utsträckning än tidigare att någon av C och L är näst bästa parti. Samtidigt syns konturerna av en konservativ väljarkoalition. Både M- och KD-sympatisörer anger varandra som näst bästa parti i betydligt högre utsträckning nu än i våras.

Dessutom anger KD-sympatisörer i större utsträckning SD som näst bästa parti, nästan 9 procent jämfört med närmare 6 procent i våras. Även den kärleken är besvarad. Hela 21 procent av SD-sympatisörerna svarar att KD är näst bästa parti. Den siffran var bara 7 procent i våras. För Sverigedemokraterna minskar sympatierna, både som bästa och näst bästa parti. Partiet får mindre stöd när väljarna får svara på om

vilket parti de står närmast eller sympatiserar med, jämfört med om frågan är vad de skulle rösta på.

I novembermätningen svarar 13 procent av de röstberättigade att de står närmast SD, en statistiskt säkerställd minskning jämfört med maj då siffran var 14,7 procent.

Noterbart är också att SD tappar bland kvinnor, trots partiets målsättning att öka sitt stöd i den väljargruppen. Sympatierna bland kvinnor för SD har fallit från 9,7 till 7,5 procent sedan i maj, en statistiskt säkerställd förändring.

Även Moderaterna tappar tydligt jämfört med majmätningen, 20,3 jämfört med 23,8, medan L, KD, S och V visar på statistiskt säkerställda ökningar i väljarkåren på frågan om vilket parti de sympatiserar mest med. Övriga partier visar inte på någon statistiskt säkerställd förändring.

I SCB-mätningen som redovisades tidigare i veckan om hur väljarna skulle rösta om det vore val fick SD 18,3 procent — en stor skillnad jämfört med sympatiundersökningen, även om SCB anger att jämförelser mellan mätningarna ska göras med försiktighet eftersom mätningarna skattas på olika sätt.

DN TT "

"SCB har genom slumpmässigt urval intervjuat 8 966 i riksdagsval röstberättigade personer utan övre åldersgräns, både genom webbenkät och telefonsamtal. Det totala antalet svarande är 4 721, vilket motsvarar 52,7 procent. Undersökningen gjordes under perioden 29 oktober till 27 november.

Partistöd kan redovisas på olika sätt. Med partisympati avses det parti man anser sig stå närmast, vilket inte nödvändigtvis är det parti man skulle rösta på i ett riksdagsval.

Partisympatifrågorna ställs på följande sätt: Är det något av de politiska partierna som står dig närmare än de andra? Men vilket parti har du störst sympati för? Svaren på dessa frågor bildar tillsammans partisympati. I val i dag-undersökningen ställdes frågan om vilket parti du skulle rösta på om det vore val i dag.

Källa: SCB"

Andel som är för EU

Så stor andel av väljarna är för EU, sorterat efter det parti man sympatiserar med. November 2018.

Källa: SCB.

(Procent)

" EU-medlemskapet allt mer populärt bland svenskarna

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Stödet för det svenska EU-medlemskapet har ökat, enligt SCB. I den nya mätningen uppger 58,6 procent av väljarna att de är för att Sverige ingår i unionen, mot 52,4 i maj. Brexit är en trolig förklaring, enligt statsvetaren Göran von Sydow.

Andelen svenskar som är motståndare till EU-medlemskapet uppgår i november till 15,6 procent, jämfört med 18,8 i maj. Andelen osäkra har också minskat, från 28,6 till 25,8 procent. Det är en statistiskt säkerställd förändring, uppger Statistiska centralbyrån, SCB.

Det är den EU-vänligaste noteringen i SCB:s mätserie från 2006 och framåt.

Göran von Sydow är statsvetare och chef för institutet Sieps som sysslar med EU-forskning.

– Det här faller in i en trend som vi har sett i opinionen i nästan alla medlemsländer efter Brexitomröstningen i Storbritannien. Man kan tänka sig att Brexitförhandlingarna har illustrerat svårigheterna med att lämna EU men också värdet av att vara medlem, säger han.

Göran von Sydow ser fler faktorer som kan ligga bakom en mer bejakande syn på EU bland svenskarna.

– I den mån som den ekonomiska krisen är överstånden så kan det ha en positiv effekt på opinionen, mer i andra länder men i viss mån även i Sverige. Osäkerheten i den geopolitiska utvecklingen kan också spela roll, till exempel med ett USA som agerar annorlunda.

Samtidigt visar SCB:s mätning att andelen svenskar minskar som skulle rösta ja i en folkomröstning om medlemskap i valutaunionen EMU, det vill säga att byta kronan mot euron. 18,6 står på ja-sidan i dag, mot 20,1 i maj. 68,0 procent skulle rösta nej. Även denna förändring är statistiskt säkerställd.

Göran von Sydow om EMU-opinionen:

– Det här visar att det inte finns något stort stöd för ännu mer EU-integration. Jag tolkar det som att flertalet svenskar är nöjda med EU som det är nu.

De ökande sympatierna för EU syns bland anhängare till samtliga riksdagspartier, även Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna som är uttalade motståndare till unionen. Sett över en längre period är det mest slående hur stödet för EU har ökat bland Centerns väljare, vilket delvis torde hänga samman med att partiet har vunnit större stöd i vissa EU-vänliga grupper, som högutbildade och storstadsbor.

Stödet för EU-medlemskapet ökar mest bland kvinnor, från 50,6 i maj till 57,5 i november. Därmed minskar skillnaden mot männen, som är mer positiva, till bara 2,1 procentenheter.

Fortfarande är det i storstäderna som EU-medlemskapet har starkast stöd, men det ökar i samtliga regioner, visar SCB:s novembermätning. Lägst är stödet i norra Mellansverige, som inkluderar Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län.

I maj nästa år hålls val till EU-parlamentet. Förändringarna i den svenska opinionen sker i ett skede där EU prövas hårt på flera områden. Medlemsländerna har inte lyckats bli eniga om en gemensam migrationspolitik. Grundläggande värden som mediernas frihet och rättsstatens principer utmanas av länder som Ungern och Polen. Stor ovisshet råder inför Storbritanniens utträde.

Samtidigt betonar många nödvändigheten av att Europas länder agerar gemensamt för att möta klimatförändringarna.

Den franske presidenten Emmanuel Macrons engagemang i EU-projektet har också väckt entusiasm på vissa håll.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Så gjordes undersökningen

SCB har genom slumpmässigt urval intervjuat 8 966 i riksdagsval röstberättigade personer utan övre åldersgräns, både genom webbenkät och telefonsamtal. Det totala antalet svarande är 4 721, vilket motsvarar 52,7 procent. Undersökningen gjordes under perioden 29 oktober till 27 november.

Frågorna som ställdes var: Är du i huvudsak för eller mot det svenska medlemskapet i EU eller har du ingen bestämd åsikt? Om vi i dag skulle ha folkomröstning om att ersätta kronan som valuta, skulle du då rösta ja eller nej till att införa euron som valuta i Sverige? "

" LO-basen applåderar näringslivets stöd för parterna

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson gläds över näringslivstopparnas stöd för parternas förhandlingsautonomi.

– Det är modigt av dem att säga så i det här läget. Men de vill nog också snart ha en regering, säger Thorwaldsson till DN.

Arbetsrättsliga bestämmelser, som las, lagen om anställningsskydd, är komplexa. Avsteg från dem och lagändringar måste bygga på väl avvägda beslut, påpekar LO-basen.

– Sådana avvägningar sköter vi och arbetsgivarna bäst själva. Det hoppas jag verkligen att alla inblandade partier, inklusive Centern och Liberalerna, förstår.

Karl Petter Thorwaldsson pekar på en rad tunga områden där parterna på senare tid levererat gemensamma lösningar som sedan kunnat läggas på regeringens bord:

– Det handlar om tjänstepensionerna i kommunerna, om snabbspår för nyanlända, etableringsjobb för nyanlända och vår överenskommelse i somras på hela arbetsmarknaden kring utmaningarna i Göteborgs hamn och strejkrättsutredningen.

Politikerna kan knappast hävda att parterna inte levererar, framhåller han.

– Så om våra politiker vill att vi ska fortsätta göra det så gör vi naturligtvis det.

Nu börjar det bli bråttom att få en regering på plats, påpekar han. Budgetomröstningen närmar sig.

Ställer LO några detaljerade krav på Stefan Löfven om arbetsrätten? Var går era röda linjer?

– Nej, vi ställer inga ultimatum. Om vi ska hålla på och ställa ultimativa krav från alla partier och organisationer så kommer vi ingenstans. Då blir det ingen regering.

Du har själv varit på internationell facklig kongress i Köpenhamn hela veckan. Men har du samtidigt suttit uppkopplad mot regeringsförhandlingarna, med en direktlina till Stefan Löfven, din gamle chef och arbetskamrat från IF Metall?

– Det vill jag inte svara på, det kan jag inte, svarar LO:s ordförande.

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se "

"Näringslivstoppar gör tummen ner för C-krav

DN LÖRDAG 8 DECEMBER 2018

Tunga företrädare inom Svenskt Näringsliv instämmer inte i Centerns och Liberalernas benhårda krav gentemot Stefan Löfven om snabba och detaljerade lagförändringar i arbetsrätten och lägstalönerna. Anders Weihe, förhandlingschef på Teknikföretagen, vill i första hand söka nya lösningar ihop med facken.

Centern och Liberalerna har – för att ens överväga att släppa fram en Löfvenledd regering – ställt ultimativa krav: Socialdemokraterna måste utställa konkreta löften om att luckra upp arbetsrätten och lagvägen sänka lönerna för nyanställda till 70 procent av kollektivavtalens lägstalöner. C och L kräver också en snabb nedmontering av Arbetsförmedlingen.

Men nu tar vissa av näringslivets toppföreträdare, som Teknikföretagens förhandlingschef Anders Weihe, avstånd från C- och L-kraven.

Inte från målen – men från Annie Lööfs och Jan Björklunds krav på snabba och detaljerade löften om lagändringar.

Där vill han gå mer på fackens och den tidigare IF Metall-ordföranden Stefan Löfvens linje än på Centerns eller Liberalernas.

Även Svenskt Näringslivs vice vd Peter Jeppsson vill – liksom LO och övriga fackliga organisationer – att fack och arbetsgivare i första hand själva ska få fortsätta att göra upp om villkoren på arbetsmarknaden.

Och – som DN skrev för en månad sedan – är detta med stor sannolikhet även Stefan Löfvens svar till C och L.

– Utgångspunkten för den svenska modellen är att parterna sköter de här frågorna bäst själva. När parterna är överens blir det mer stabilt. Vi är bättre rustade att hantera de här frågorna än vad politikerna är, säger Svenskt Näringslivs Peter Jeppsson.

Peter Jeppsson och Anders Weihe pekar på de förhandlingar som organisationen sedan i våras för med LO kring vad som ska gälla i samband med uppsägningar.

Kärnan i dessa förhandlingar, som väntas pågå i minst ett år till, är ett upplägg där LO vill säkra större möjligheter till kompetensutveckling för löntagarna. Svenskt Näringslivs ingångsbud är att LO-förbunden då måste acceptera ett försvagat formellt anställningsskydd jämfört med dagens las, lagen om anställningsskydd. I sammanhanget formulerar parterna också gemensamma synpunkter på Arbetsförmedlingens framtid, och andra statliga åtaganden.

I höst har förhandlarna bland annat varit på en gemensam studieresa till Danmark, vars arbetsmarknad är känd för att företagen har lättare att säga upp, samtidigt som individen har ett bättre skydd än i Sverige vid arbetslöshet.

– Jag upplever att LO är beredda att diskutera ganska långtgående och konstruktivt kring de saker vi från Svenskt Näringsliv tycker behöver förändras, säger Jeppsson.

Teknikföretagens Anders Weihe säger också till DN att han upplever en öppenhet från LO:s sida:

– Jag upplever att LO inte ser något av detta som tabu att förhandla med oss kring.

Däremot – understryker både Anders Weihe och Peter Jeppson – kan ett tydligt lagstiftningshot med deadline för förhandlarna kring Las och exempelvis Arbetsförmedlingens framtid behöva finnas med i bakgrunden för att öka trycket på LO att börja kompromissa.

– Till exempel att regeringen säger att om parterna i sina förhandlingar inte löst sina frågor inom en vis tidsram, och om de inte har några första steg att avrapportera inom sex månader, så kommer politikerna att börja agera för att reformera Arbetsförmedlingen och befria företag med upp till 50 anställda från turordningsreglerna, föreslår Anders Weihe.

Tidigare har liknande sådana förhandlingar – då utan politiskt satt deadline – de senaste fem åren förts i flera omgångar, utan att nå ända fram. Först på tjänstemannasidan, och för tre år sedan mellan LO-förbunden Handels och IF Metall och deras arbetsgivarmotparter. I båda fallen gick förhandlingarna ganska långt, men de föll i slutänden på internt fackligt motstånd.

Varken Peter Jeppsson och Anders Weihe vill heller ha Centerns och Liberalernas modell för ”introduktionsjobb”, med en lagstiftad lönesänkning till 70 procent av kollektivavtalens lägstalöner. Även här står de fast vid fackens och arbetsgivarnas gemensamma överenskommelse från i fjol om så kallade etableringsjobb för nyanlända och långtidsarbetslösa.

Teknikföretagens förhandlingschef Anders Weihe framhåller att C och L mycket väl känner till näringslivets inställning :

– Vi har flera gånger tidigare framfört till Allianspartierna att det är mycket vanskligt att försöka lagstifta om kollektivavtalade löner, säger Weihe till DN.

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se "

"Fakta. Liknande mål, olika medel

Svenskt Näringsliv och C och L har i mångt och mycket samma syn på arbetsmarknaden – att det behövs en mindre strikt arbetsrätt och sänkta arbetskraftskostnader, särskilt för nyanlända. Men de ser ganska olika på bästa vägen dit.

Till exempel i frågan om hur nyanlända och långtidsarbetslösa ska komma in på arbetsmarknaden. Där har fack och arbetsgivare tillsammans enats med den tidigare regeringen om en modell de kallar etableringsjobb, där arbetsgivaren bara ska betala 8 000 i månaden, och staten minst lika mycket. C och L vill i stället lagstifta om lägre löner. "

"L och C kallar till blyxtmöten om samarbetet med Löfven"

DN SÖNDAG 9 DECEMBER 2018

På söndagseftermiddagen träffas Centerpartiets toppar på hemlig plats. Där ska Annie Lööf berätta om resultatet av regeringsförhandlingarna med sin partistyreelse och riksdagsgrupp, enligt uppgift till DN. Samtidigt har Liberalernas partiledning kallat till ett möte med partirådet på tisdagen.

Liberalernas partiledning kallar till ett möte med partirådet på tisdagen, enligt ett internt mejl som DN tagit del av. Pressekreteraren Adam Alfredsson bekräftar uppgiften och berättar att de har sagt till sina ombud att de ska göra sig redo för ett eventuellt partiråd på tisdagen.

Samtidigt pågår budgetförhandlingarna och Adam Alfredsson menar att resultatet hänger ihop med regeringsfrågan.

– Mötet blir bara av om regeringsfrågan har kommit till ett sådant läge att det finns en överenskommelse att ta ställning till inför onsdagens budgetomröstning.

På lördagen fanns ännu inget förslag till överenskommelse att ta ställning till. Samtidigt beskriver källor med insyn lördagens förhandlingar som helt avgörande för utfallet i regeringsfrågan.

Även Centern har kallat in ett blyxtmöte på söndagseftermiddagen med både partistyrelsen och sin riksdagsgrupp på hemlig plats, enligt

uppgift till DN. Där kommer partiledaren Annie Lööf att berätta om resultatet av regeringsförhandlingarna.

Till skillnad från Centern har Liberalerna under hösten skakats av interna splittringar i regeringsfrågan. Flera av partiets riksdagsledamöter är starkt kritiska mot Jan Björklunds besked om att förhandla med S.

Enligt DN:s uppgiftslämnare kan andelen motståndare öka om L-ledaren inte lyckas få igenom tillräckligt många av de liberala förhandlingskraven.

Björklunds önskan att avskaffa värnskatten står högt upp på L:s kravlista, och han nöjer sig inte med ett långsiktigt beslut utan har krävt en förändring i närtid.

Enligt DN:s uppgiftslämnare ser det nu ut som att partierna kan komma att enas om någon typ av skattesänkningar – frågan är bara i vilken form och i vilken utsträckning. Några av de stora skiljelinjerna mellan partierna finns, enligt DN:s uppgiftslämnare, bland annat i migrationsfrågan, till exempel när det gäller familjeåterförening. Frågor som hyresreglering och arbetsrätt betraktas av flera av parterna som svåra att lösa på kort tid.

På måndag sker en ny avstämning mellan talmannen och Löfven. Samma dag ska finansutskottet justera betänkandet om 2019 års budget, då måste C och L meddela om de avser släppa fram regeringens övergångsbudget eller M och KD:s budgetreservation som också har stöd av SD.

På onsdag ska kammaren rösta om budgeten, det är också den första dagen en statsministeromröstning kan ske om Stefan Löfven. Men talmannen kan också besluta att skjuta upp budgetomröstningen.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

"Famntag, handslag eller dödskyss – relationsdramat C och S

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Centern och Socialdemokraterna har en lång och intensiv historia tillsammans. Ibland har förhållandet varit varmt och intimt, ibland har det präglats av avstånd och misstänksamhet.

I fyra år har Stefan Löfven haft ögonen på Centern och Annie Lööf. Var kommer denna vurm ifrån? Den hade varit lättare att förstå om det vore på Olof Johanssons tid. Dagens Centerparti är så väsensskilt från Socialdemokraterna.

Nuet är aldrig spegelbild av det som varit, men jämförelser kan ändå vara intressanta. En inte oväsentlig del av Centerns attraktionskraft på Stefan Löfven bottnar förstås i den sköna tanken att lockropen ska lösa upp Alliansen i dess beståndsdelar. Något som Alliansen har visat att den klarar på egen hand. Samtidigt är den ideologiska klyftan mellan Annie Lööf och Stefan Löfven en avgrund.

Motståndet från Annie Lööf att liera sig med socialdemokraten Stefan Löfven satt djupt, vilket märktes när hon tryckte upp honom mot väggen med provokationen att han måste föra en "liberal borgerlig politik". Skulle Löfven administrera motståndarnas politik hade han fått leva upp till hånet om att makten går före allt för Socialdemokraterna.

Det fanns en annan tid, jag minns den själv. Efter valet 1994, när det var kris och Sveriges ekonomi behövde saneras, ringde Ingvar

Carlsson till Olof Johansson och föreslog ett samarbete om budgeten. Den förväntansfulle Bengt Westerberg, som ville ha Folkpartiet med i regeringen, fick däremot nobben av Ingvar Carlsson. Kort därefter avgick Westerberg som partiledare för Folkpartiet.

Jag intervjuade Olof Johansson strax efter att han tackat ja till Carlssons invit. Olof Johansson, en känslomänniska, gav då uttryck för att det var som att komma hem. Mandatperioden dessförinnan hade han varit miljöminister i Carl Bildts fyrpartiregering och kanske kände han sig lite som en främmande fågel i det moderatledda styret. I vilket fall som helst flög han i väg en dag och lämnade Carl Bildt och hans regering i protest mot bygget av Öresundsbron.

I Tommy Möllers bok om Carl Bildt i serien om Sveriges statsministrar under 100 år kan man läsa om motsättningar mellan Bengt Westerberg och Olof Johansson – de förstod sig inte på varandra. Och personkemi är en omvittnat viktig ingrediens i partipolitisk samverkan.

Samarbetet mellan Centern och den socialdemokratiska regeringen, vars ledarskap växlade från Carlsson till Persson, var inte vilket som helst. Samarbetsmännen, det var huvudsakligen män, var euforiska över den broderliga gemenskap de funnit i varandra och i ansvaret att rädda Sverige ur den ekonomiska krisen. Dåvarande riksdagsmannen Per-Ola Eriksson, Olof Johanssons parhäst, har beskrivit hur uppgörelser förseglades med ett handslag, inga papper, inga mötesprotokoll. Det skämtades om att Per-Ola Eriksson lät som självaste Göran Persson när han talade.

Men väljarna var inte lika lyckliga – de svek och Centern krympte rejält i den socialdemokratiska famnen. Inom Centern blev det nästan

inbördeskrig efter det intima samarbetet med Socialdemokraterna. Det manifesterades bland annat i en öppen strid om valplattformen inför valet 1998. Skulle det stå skrivet att Centern var ett icke socialistiskt parti? Portalfiguren för den kampen var Kerstin Warnebring, riksdagsledamot från Skåne, tidigare korad till Fröken Sverige.

Warnebring segrade, Centerns hemmahörighet i det politiska landskapet skulle finnas med i valplattformen. Men Centern uppfattades ändå som otydligt och väljarna fick inget rakt besked om partiet var berett att stödja en borgerlig eller socialdemokratisk regering. Tre månader före valet avgick Olof Johansson.

Efter en kort parentes med Lennart Daleus, som ville dra Centern högerut men nöjde sig med det han kallade ”Mittens rike”, tillträdde Maud Olofsson som partiledare. Hon tog ytterligare ett kliv mot det som sågs som höger och fick hon kritik för vägvalet svarade hon att det kunde härledas till Thorbjörn Fälldins rötter. Socialdemokraterna, inte minst Göran Persson, förlät henne aldrig för det.

Utöver själva personkemin var Maud Olofssons positionsförflyttning ett skäl till den frostiga relationen mellan henne och Persson. Maud Olofsson anklagade också Göran Persson för härskarteknik. Hon retade upp honom ordentligt när hon gick ut offentligt och berättade att han pikade henne för hennes vikt.

Göran Persson längtade tillbaka till tiden när ett handslag var ett handslag, men det var inte mödan värt för Persson att sträcka ut handen till det nya, eller nygamla Centerpartiet. För Maud Olofsson var till exempel lagen om anställningsskydd en av huvudfrågorna. Hon drev hårt på för att turordningsreglerna skulle förändras så att makt tippades över till arbetsgivarna. Men för Fredrik Reinfeldt och det nya

arbetarpartiet fanns det inte på kartan. Maud Olofsson slogs förgäves i Reinfeldts regering för en annan arbetsrätt.

Annie Lööf är Maud Olofssons arvtagare. När hon tillträdde skyldes hon till och med för att vara nyliberal, och belackarna påminde gärna om att hon haft Margaret Thatcher som idol och att hon blev betagen av den omstridda författaren Ayn Rand, som förespråkar en minimal stat. Annie Lööf talar i dag inte om sina tidigare idoler. Men hon är ingen Olof Johansson och i det perspektivet är det inte förvånande att Centern röstar nej till Stefan Löfven som statsminister.

Margit Silberstein journalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. "

”Bostadsbyggandet halveras och raset riskerar att fortsätta”

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181211

Bostadsbyggandet kommer att halveras, enligt vår nya analys. Mycket talar för att raset kommer att fortsätta och att återhämtningen kommer att ta lång tid. Finansinspektionens restriktioner har helt förändrat marknadsvillkoren. Samtidigt faller också efterfrågan på hyresrätter då det är en dyr boendeform, skriver företrädare för bostadsbolaget Veidekke.

Alla indikatorer pekar nu i samma riktning. Bostadsbyggandet faller brant. 2017 påbörjades 64 000 lägenheter. Den samlade bilden i den marknadsanalys som Veidekke offentliggör i dag visar att byggandet kommer att falla till cirka 35 000–40 000 bostäder. Det innebär nära en halvering av antalet påbörjade bostäder jämfört med toppnoteringarna 2016 och 2017.

Veidekkes analys visar också att byggandet av hyresbostäder vänder nedåt, särskilt i de kommuner som under senare år stimulerat byggandet av hyresrätter.

Frågan är vad som kommer att ske framåt. SCB och Boverket räknar med att byggandet ska vända uppåt igen om några år. Det finns dock tre omständigheter som indikerar att raset kan fortsätta och att återhämtningen kommer att ta lång tid:

1 Tyst systemskifte förändrar marknadsvillkoren. Förra gången bostadsbyggandet kollapsade var på 1990-talet, efter den djupa finans- och fastighetskrisen. Krisen utlöstes av en hastigt genomförd skatteomläggning som ökade boendekostnaderna, i kombination med att den statliga bostadsfinansieringen avskaffades och ansvaret för finansieringen flyttades till banker, hushåll och fastighetsbolag.

Sett i backspegeln är det uppenbart att systemskiftet genomfördes utan djupare konsekvensanalys. Erfarenheter från andra länder visar att när grundläggande förändringar genomförs måste de balanseras av andra åtgärder. Om hushållen ska bära ansvaret måste de kunna låna. Krävs eget kapital är det fördelaktigt om kapitalsvaga erbjuds särlösningar och att man stöttar hushållen att bygga upp ett sparkapital.

Det misstag som gjordes på 1990-talet var att den typen av åtgärder aldrig aktualiserades. Därmed begränsades hushållens efterfrågan och byggandet föll. Men nu har en ny faktor tillkommit. När Finansinspektionen (FI) beskriver fastighetsbolagens skuldsättning och bostadsutvecklarnas affärsmodeller som ett problem är detta ett förbud om en förskjutning från lånat kapital till eget kapital.

I samband med att FI presenterade sin stabilitetsrapport markerades att det kan bli aktuellt att införa motsvarande typ av restriktioner mot fastighetsbolagen som redan införts mot hushållen. Men här syns redan spår av den mjuka makt som FI i det tysta fortlöpande utövar mot bankerna. Mindre och medelstora byggare avkrävs i dag ofta en säljgrad upp mot 80 procent, mot tidigare 50 procent, för att få byggkreditiv. Fastighetsbolag som bygger hyresrätter för egen förvaltning kan i dag sällan låna mer än 55–60 procent.

Slutsats: En successiv förskjutning från lånat kapital till eget kapital innebär en närmast lika stor systemförändring som när staten överlät ansvaret till marknaden. Följden blir sämre konkurrens när svagare aktörer slås ut men framför allt kommer bostadsbyggandet att minska.

2 Kreditrestriktionerna biter mer än Finansinspektionen medger. En het potatis i debatten är vad som orsakat såväl prisfallet som det minskade bostadsbyggandet. I den marknadsrapport som Veidekke presenterade i april undersöktes saken och det visade sig att ökat utbud spelar viss roll, särskilt på vissa lokala marknader. Avgjort störst påverkan har dock de kreditrestriktioner som införts.

Som bekant värjer sig Finansinspektionen mot en sådan beskrivning. På DN Debatt den 18 november menade generaldirektör Erik Thedéen att ökade priser, inte amorteringar, spelar störst roll. Till stöd för sin sak jämför Thedéen effekterna av ökade priser med effekterna av det extra amorteringskrav som infördes 2018. Jämförelseperioden omfattar dock åren 2012–2017, det vill säga ett år innan det utökade amorteringskravet infördes. I andra sammanhang har Thedéen hävdat att endast 14 procent av de yngre hushållen drabbas.

En sådan argumentation kan endast förstås om man väljer att blunda för den sammantagna effekten av de olika kreditrestriktioner som införts. För att bedöma saken kan man ställa upp en fiktiv låneansökan och pröva den på det sätt som banken gör i sin så kallade kvar-att-leva-på kalkyl (KALP). Vidstående exempel är baserat på den

genomsnittliga kostnaden för en 3:a i Stockholms kommun, det vill säga den typ av bostad som är lämplig för ett familjebildande par i 30–35 årsåldern. Exemplet visar att det som spelar en helt avgörande roll är kombinationen av bolånetak, som ställer krav på stort sparande, och

summan av orimligt höga kalkylräntor samt amorteringar, som ställer krav på för åldersgruppen höga inkomster.

Det är alltså den sammantagna effekten som måste bedömas. Enligt en färsk analys från Sveriges Byggindustrier kan utestängningseffekten mot unga och kapitalsvaga hushåll beräknas till cirka 60 procent för sammanboende och cirka 80–90 procent för ensamhushåll.

Slutsats: Kreditrestriktionerna påverkar bostadsefterfrågan mer negativt än vad som framkommit i debatten och drabbar särskilt unga och förstagångsköpare.

3 Fler hyresrätter kommer inte att rädda bostadsbyggandet. Ett vanligt antagande i debatten är att fler hyresrätter både är en önskvärd och trolig utveckling om efterfrågan på ägda bostäder minskar. Veidekke har analyserat sex olika faktorer för att bedöma sannolikheten för ett ökat byggande av hyresrätter. Knappast något talar för en sådan utveckling.

Efterfrågan på hyresrätter faller just nu i princip lika mycket som för bostadsrätter och mest i de kommuner (till exempel Örebro, Växjö och Uppsala) som tidigare, via politiska åtgärder, ökat utbudet. Skälet är att nyproducerade hyresbostäder har höga hyror och är en dyr boendeform. Detta påverkar efterfrågan hos de målgrupper, främst unga och äldre, som främst önskar en hyresrätt.

Slutsats: Marknaden för nya hyresrätter mätas fort. Tillsammans med förändrade ekonomiska villkor påverkas investeringsviljan och därför kommer byggandet av hyresbostäder fortsätta att minska.

Det är uppenbart att politiker och myndigheter saknar en ekonomisk och social analys av bostadskrisen. Bostadsbyggande förutsätter finansiering. Här står politikerna inför ett val. Antingen luckrar man upp genomförda restriktioner eller så kommer man förr eller senare att tvingas återinföra en statlig bostadsfinansiering.

Den bostadssociala utmaningen kräver en ökad öppenhet för lösningar som med framgång tillämpas i andra länder. Den som blickar ut mot våra grannländer upptäcker förvisso att även dessa infört kreditrestriktioner.

Det finns dock en viktig skillnad. Med undantag för Litauen är Sverige ett av få länder som infört restriktioner utan att medge särlösningar för yngre och förstagångsköpare, i form av högre bolånetak, subventionerat bospärande och startlån. Ju förr svenska politiker inser att detta är lösningen också för oss, desto fortare kommer bostadskrisen att bringas till en lösning. Om inte kommer den att förvärras.

Jimmy Bengtsson, vd Veidekke Sverige

Per-Martin Eriksson, vd Veidekke Bostad

Linda Jonsson, analytiker Veidekke Sverige

Lennart Weiss, kommersiell direktör Veidekke Sverige "

”Partierna står nu ännu längre ifrån varandra”

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

"Centerpartiets nej satte abrupt punkt för Löfvens dröm om ett blocköverskridande regeringssamarbete. Men stämningen mellan de fyra partierna försämrades redan under de fem förhandlingsdygnen och partierna står nu ännu längre ifrån varandra, enligt DN:s uppgiftslämnare.

Partiledarna och deras team höll på i nästan fem dygn. Till en början med gott humör men mot slutet försurades stämningen, framför allt mellan S och C.

Samtliga partier har beskrivit förhandlingarna som hårda och diskussionerna avslutades på finansdepartementet först vid tvåtiden natten mot söndag. Då fanns ett bud, dock långt ifrån färdigt, att ta med tillbaka till respektive parti dagen efter.

Liberalernas partiledare Jan Björklund kunde ta med sig en trofé till partistytelsen och riksdagsgruppen i Gamla stan: slopad värnskatt. Partiet fick också igenom kraven på en förändring av LSS.

Men det räckte inte för S-motståndarna i hans parti, budet från Sveavägen 68 var för vagt och otillräckligt tyckte kritikerna. Planen var att partirådet skulle avgöra Liberalernas vägval under tisdagen men Annie Lööfs nya besked satte stopp.

Det tog centerpartisterna timmar att landa i ett beslut. Det fanns ledamöter som ville ge Stefan Löfven en chans till men till slut bestämde partistytelse och riksdagsgrupp sig för att säga nej till Socialdemokraternas bud.

På morgonen, tätt inpå måndagens pressträff, kontaktade Annie Lööf S-ledaren Stefan Löfven och de miljöpartistiska språkrören. Beskedet väckte stor förvåning och besvikelse i MP-ledningen. Partiet hade, enligt DN:s uppgiftslämnare, med Centerns hjälp hoppats på en uppgörelse om migration och om grön skatteväxling.

– Det har skett eftergifter. S har backat om familjeåterförening och det finns en rad klimatreformer, bland annat sånt som C vill ha och dessutom en miljardsatsning till de markägare som drabbats av skogsbränderna. Men uppenbarligen väljer de att fokusera mer på annat, säger en MP-källa med insyn i förhandlingarna. Centerns kravlista ska ha innehållit omkring 30 punkter.

– Om väljarna fick se hela listan på saker som de fått tror jag att de skulle bli förbannade, säger källan.

Centerledaren Annie Lööf beskrivning är den motsatta. Hon riktade stark kritik mot Stefan Löfven och Socialdemokraterna.

– Jag är ledsen att S inte tog den chansen. Jag trodde att de hade en större insikt, säger hon.

På pressträffen anklagade Lööf Socialdemokraterna för att ha gett Vänsterpartiet alldeles för stort inflytande, de hade fått igenom alla krav på sin lista, sa Lööf. En källa i Centerpartiet räknar upp flera punkter där C anser att S lyssnat för mycket på Vänsterledaren Jonas Sjöstedt: byggsubventionerna, arbetsrätten och hyressättningen.

– Det är märkligt att de i sju års tid pratat om mittensamarbete men då inte förstått att det måste innebära att Vänsterpartiet ska stängas ute, säger källan till DN.

Men i Miljöpartiet höjs det på ögonbrynen åt argumenten om Vänsterns inflytande.

– Det var fyra partier som har suttit i rummet och förhandlat, inte Vänsterpartiet, säger MP-språkröret Isabella Lövin och fortsätter:
– Centerpartiet har inte accepterat de kompromisser som låg på bordet. Det handlar om stora skattesänkningar och en liberalisering av bostadsmarknaden.

Enligt DN:s uppgiftslämnare var S beredda att gå med på fri hyressättning i nyproduktion till en början samt att läget skulle spela större roll för hyrorna framöver, medan C krävde friare hyressättning också i det befintliga beståndet.

S var också redo att ändra i arbetsrätten genom att arbetsmarknadens parter skulle få ett år på sig att förändra turordningsreglerna, annars väntade lagstiftning. Men det räckte inte för C, som vill ha med en tydligare formulering om vad lagstiftningen skulle innehålla, till exempel hur turordningsreglerna skulle förändras.

Centerns beslut ändrar nu också Liberalernas spelplan. L-ledaren Jan Björklund beklagade beskedet på Twitter: ”Jag står fast vid att vi har ett långsiktigt ansvar att inte ge ytterkantspartierna reellt inflytande över svensk politik.”

Partiledningen riskerar nu att det interna motståndet mot ett S-samarbete ökar. Samtidigt lyfter liberaler som DN har talat med fram

oron för att ett blocköverskridande samarbete utan C skulle minska det liberala inflytandet och i stället öka Jonas Sjöstedts.

Lööfs agerande under höstens regeringsförhandlingar väcker frågor hos de företrädare för de olika riksdagspartierna som DN talat med.
– Det är svårt att avgöra om det här är ett spel som ska landa i något annat eller inte, säger en källa med insyn i förhandlingarna.

Flera av DN:s källor pekar på att Lööfs tvärstopp ökar chanserna för M-ledaren Ulf Kristersson att bli statsminister. I M och KD stiger nu förhoppningarna om att C ska komma tillbaka till Alliansen.

– Det är ett viktigt besked och visar att borgerlig politik bäst drivs av en borgerlig regering, skrev M-ledaren i en kommentar på Facebook.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

"Fakta. Det händer nu

Talmannen har gett partierna ”ett par dagar” att begrunda läget. Samtidigt kommer han att hålla informella samtal med ”olika partiledare”. Först därefter lämnar han besked om den fortsatta processen. Tills vidare kvarstår dock Stefan Löfven (S) som förslag till statsminister.

På onsdag ska riksdagen debattera och besluta om ramarna för utgifter och inkomster i 2019 års statsbudget. Regeringens förslag är en så kallad övergångsbudget utan nya politiska förslag, förutom en sänkning av skatten på pensioner. Det mesta tyder dock på att ett motförslag från Moderaterna och Kristdemokraterna vinner voteringen, förutsatt att det får stöd av Sverigedemokraterna. Under tiden fram till jul väntar sedan beslut om enskilda anslagsposter inom budgetens 27 olika utgiftsområden. "

" Ewa Stenberg: Nejdrottningen Lööf verkar bereda väg för att själv bli statsminister

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Annie Lööf (C) är för närvarande svensk politiks nejdrottning. Men något måste Centern ha för ögonen när det avvisar -samarbete med både Kristersson (M) och Löfven (S). Troligen handlar det om att bereda vägen för att Lööf själv ska kunna bli statsminister. Det är en strategi som lätt kan sluta i ett extraval, även om inte C avsett det.

Det tickar en taxameter medan regeringsbildningen går vidare. Men taxan betalas inte i kronor utan förtroende. Även om turerna i regeringsbildningen följer grundlagen och hjulen snurrar vidare i kungariket riskerar brutna löften och omständliga turer att minska förtroendet både för partierna och för det politiska systemet.

Så länge partierna kan förklara sitt agerande för väljarna tickar räkneverket långsamt. Men nu har det gått tre månader och många turer och risken ökar att det börjar knattra snabbt.

Det är väljarnas förtroende som är det viktigaste för partiledarna framöver, inte om det återstår tre eller en statsministeromröstning enligt reglerna i regeringsformen.

Det är svårt att se hur Annie Lööf ska kunna försvara Centerns agerande för väljarna, om hon inte har ett trumf gömt i bakfickan. Hon

sade ju att hon inte skulle förhandla med Stefan Löfven om budgetsamarbete eller regerande. Nu har hon under flera dagar förhandlat om att låta honom återinträda som statsminister (efter att först ha varit med och rösta bort honom).

Centerledaren sade också att Ulf Kristersson (M) var hennes statsministerkandidat. Men partiet röstade nej till honom på grund av Sverigedemokraternas maktposition. Den tyngd C lagt vid att hålla SD borta från inflytande gör det svårt att tro att partiet kan ge M-ledaren en ny chans.

Detta kan tolkas som att Centern försökt allt som står i partiets makt för att få en regering, men det kan lika gärna ses som att C blockerar alla lösningar.

Centern har de centrala riksdagsmandaten och kan avgöra om Ulf Kristersson eller Stefan Löfven får bli statsminister. Annie Lööf kan alltså inte ge upp, trots att hon säger att hon redan har försökt allt.

Så vad kan Centerledaren ha i kikaren?

Här är tre möjligheter vid sidan av ett extraval under nästa år:

1 Centern försöker få bättre betalt av Stefan Löfven inom ramen för de förhandlingar som just har avslutats. De hårda orden på pressträffen var i så fall bara förhandlingstaktik. Det som talar för är att Lööf säger att förhandlingsresultatet med S på ett övergripande plan ser bra ut, men att det är för många utredningar och vaga besked. Det finns tid att förhandla vidare, talmannen har meddelat att han ger partierna några dagar till för samtal innan någon statsministeromröstning om Stefan Löfven hålls. S-ledaren öppnade dessutom på en pressträff på

måndagseftermiddagen för att Löf skulle kunna återvända till förhandlingsbordet.

Det som talar mot detta är att fackliga förhandlare eller chefer i näringslivet kan tillåta sig att smälla i dörrar, men det är riskabelt för politiker. Det kan kosta förtroende hos både väljare och samarbetspartier.

2 Centern tror verkligen det går att pressa samman S och M, trots deras motstånd. Partier brukar ju vilja ha inflytande och regera, men Centern vill i stället helst av allt just nu att andra ska regera. Skulle Sverige få en stor koalition mellan M och S, som i Tyskland, öppnar sig nya möjligheter för Centern i valet 2022. Här kan Löf hoppas kunna kopiera Frankrikes president Emmanuel Macron. Han sänkte både socialistpartiet och högerpartiet i ett sällan skadat segertåg under parollen Framåt! (ja, faktiskt samma som Centerns valparoll). Framgången blev möjlig delvis på grund av att många väljare kände hotet från ett nationalistiskt och högerpopulistiskt parti.

3 Annie Löf hoppas att kunna manövrera sig fram till statsministerposten redan nu, när hotet om ett extra val pressar de andra partierna på allvar.

Om Centerledaren inte har någon plan i bakfickan går Sverige i riktning mot ett extraval. Ska väljarna uppfatta det som demokratiskt legitimt måste partierna ge nya besked i regeringsfrågan.

Frågan är bara hur Centerns eget ska lyda, nu när partiet ligger kring 8 procent och inte är nära en egen riksdagsmajoritet.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se "

"Must-chefen: It-skandalen medförde ökad risk för statens hemliga agenter

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

It-skandalen på Transportstyrelsen gjorde det möjligt för främmande makt att röja Sveriges hemliga agenter och utsätta dem för risker. Det sade Gunnar Karlson, chef för den Militära säkerhets- och underrättelsetjänsten, Must, när han på måndagen vittnade under ed om säkerhetsläckan.

Det hör till ovanligheterna att en chef med topphemlig verksamhet lovar att "på heder och samvete att säga hela sanningen, och intet förtiga". Men så skedde i Arbetsdomstolen på måndagen när generalmajor Gunnar Karlson vittnade.

I domstolen pågår för andra veckan ett mål där Transportstyrelsens förra generaldirektör Maria Ågren står i centrum.

Ågrens fackförbund, Sveriges ingenjörer, har stämt staten för att hon - avskedades från regeringskansliet 2017 när it-skandalen blivit offentlig.

Den allvarligaste säkerhetsläckan från Transportstyrelsen var att it-tekniker i Tjeckien och Rumänien som aldrig säkerhetsprovats fick tillgång till uppgifter om svenska statens hemliga agenter. Gunnar Karlson förklarade att Musts arbete sträcker sig långt utanför det rent militära:

– Vi inhämtar, bearbetar och delger information som kan vara till stöd för svensk utrikes- och försvarspolitik eller som i övrigt handlar om yttre hot mot vårt land, inledde Gunnar Karlson sitt vittnesmål.

Statens hemliga agenter regleras i en lag om ”kvalificerade skyddsidentiteter” från 2006. Där anges att poliser och officerare kan ges nya körkort av Transportstyrelsen.

– Att ha tillgång till den möjligheten är en väsentlig förutsättning för att vi ska kunna utföra vårt arbete, slog Gunnar Karlson fast.

Han beskrev hur agenterna utrustas med täckmantel under falskt namn.

– En person kan få extra id-handlingar och äkta registreringar i offentliga register i ett namn som inte är personens riktiga namn. Och kan sedan med dessa registreringar och identitetshandlingar utföra arbetsuppgifter utan att man kan spåra vem personen verkligen är, och utan att man kan spåra vem personen arbetar för, förklarade Gunnar Karlson.

Hur många agenter Must har och hur de används gick generalmajor Karlson inte in på med hänvisning till att detta omfattas av försvarsssekretess.

Av förhöret med Karlson framgick ändå att röjandet av de hemliga agenterna är it-skandalens största skada.

– Det är information som vi vet att främmande makts underrättelsetjänst gärna vill komma i besittning av, sade Karlson. Detta för med sig risker av två slag:

– Den ena är att främmande makt skulle kunna dra slutsatser om våra metoder och vår förmåga och därmed skulle de ju kunna försvåra för oss att utföra vårt uppdrag. Den andra risken är att främmande makt naturligtvis skulle få kunskap om någon person som arbetar under

kvalificerad skyddsidentitet och ytterst skulle detta kunna leda till risker för en sådan person, vittnade Gunnar Karlson.

I målet i Arbetsdomstolen driver staten linjen att it-skandalen gjort det möjligt för främmande makt att kopiera de hemliga uppgifter som Transportstyrelsen hade ansvar för.

– Vi vet att främmande makts underrättelsetjänst är skickliga på att hitta information. Och när de hittat den är de skickliga på att kopiera den och ta hem den utan att det märks. Vi vet också att när de tar hem informationen så gör de det utan att lämna några spår, sade Gunnar Karlson.

Av försiktighetskäl utgår Försvarsmakten därför från att alla hemliga agenter avslöjades i och med it-skandalen.

– Vi måste utgå från att informationen är röjd, slog Gunnar Karlson fast.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se "

"Fakta. It-skandalen

Utländska it-tekniker som aldrig säkerhetsprovats fick år 2015 tillgång till en rad känsliga och hemliga uppgifter. Det innebar att bland att Sveriges hemliga agenter kan ha röjts för främmande makt.

Det var Transportstyrelsens generaldirektör Maria Ågren som godkände att göra avsteg från lagens krav på säkerhetskontroll av den utländska personalen, för att snabba på processen. För beslutet fick hon ett strafföreläggande av åklagare för vårdslöshet med hemlig uppgift. "

"Annie Lööf spelar korten rätt för att bli statsminister"

DN TISDAG 11 DECEMBER 2018

Centerpartiets ledare har retat gallfeber på både S och M under -regeringsbildningen. Men inför sista omröstningen kan Annie Lööf vara de största partiernas *bästa* sämsta alternativ. Hennes *chicken race* kan bära hela vägen till statsministerposten, skriver Carl Hamilton.

I en fullständigt avväpnande bekännelse har centerledaren Annie Lööf avslöjat att hon har en liten svartklädd och barsk fransyska uppflugen på axeln som bestämt hugger sina stilettklackar i Lööfs rygg när centerledaren hotar att feiga ur och överge sin linje.

Lööf håller linjen. Från centerledaren utgår ett starkt och intensivt sken av beslutsamhet. Man blir stark av att bära en idé. Och Annie Lööf bär en idé. Hon bär dessutom den barska fransyskan.

Många har de senaste veckorna känt förvåning eller till och med irritation inför Annie Lööfs taktik att i varje steg i regeringsspelet göra exakt motsatsen till vad hon påstår.

Hon erbjuder samarbete. Och skjuter det i sank. Hon angriper sina kollegor för att blockera lösningar, och blockerar lösningar. Hon lämnar skambud och avvisar föraktfullt den som kommer dragande med en kompromiss.

Inom den gruppering som numera inom den sönderfallande borgerligheten kärleksfullt benämns "högers svans" får man inte Annie Lööfs alla löften att gå ihop. Hon har lovat att inte göra sig beroende av SD, men inte heller av V. Högersvansen förstår ingenting. Antingen M eller S som regeringsbildare. Någon annan att svansa kring finns helt enkelt inte.

Bakom det motsägelsefulla uppträdandet finns emellertid en, som jag uppfattar det, klar och redig plan från Lööf och centerledningens sida. Tanken ser ut ungefär så här: regeringsbildandet har hittills varit en lek i offentligheten och kommer så att förbli fram till den fjärde och sista statsministeromröstningen. Vägen dit är ett *chicken race* under vilket det gäller att utstråla brist på rädsla, möjligen också på förstånd, och modigt rusa mot den väntande avgrunden: ett nyval. Vilket Lööf och hennes fantastiska väninna gör med ackuratess.

Inför den fjärde och sista omröstningen kommer partiernas kalkyl att i grunden förändras. I stället för att som nu försöka åstadkomma den bästa tänkbara – men orealistiska, eftersom Lööf säger nej – lösningen för sitt eget parti kommer de två stora aktörerna att tvingas koncentrera sig på att undvika den sämsta lösningen.

För Socialdemokraterna är det sämsta alternativet en moderatledd regering, stödd på SD. För Moderaterna är det sämsta alternativet ännu en socialdemokratisk regering i en borgerligt dominerad riksdag. Båda dessa alternativ måste till varje pris undvikas. I stället för det bästa alternativet, det bästa sämsta-alternativet. Hellre än avgrunden, det lagoma nederlaget.

För båda de stora partierna är det bästa sämsta-alternativet: en liten mittenregering och en politik som formas i riksdagens utskott.

Säkraste alternativ i slutomröstningen alltså: Annie Lööf, statsminister. Jag gissar att centerledaren och hennes inre krets tidigt, kanske redan före valet, insåg spelets logik och upptäckte att Centern satt på vinnande position om Annie Lööf bara spelade sina kort rätt. Och hon har spelat rätt.

Taktiken just nu är att erbjuda Socialdemokraterna sitt passiva stöd, men på så skrottretande dåliga villkor att de omöjligt kan antas och i vart fall så att ingen i efterhand kan kritisera Lööf för att sälja ut till vänstern. Det viktiga är att få upp Stefan Löfven på scenen så att han kan bli nedröstad.

Det finns en hake som gör att Lööfs kalkyl kan spricka. Socialdemokratin har sedan lång tid tillbaka ett väl utvecklat självskadebeteende. Det är, åtminstone teoretiskt, möjligt att socialdemokratin för andra gången på ett kvartssekel sätter sitt namn under ett nyliberalt program och intalar sig att denna hittills fiaskoartade politik blir bra om den genomförs av socialdemokrater.

Men så länge Annie Lööf fortsätter att konsekvent göra precis tvärt emot vad hon säger går spelet för hennes del i rätt riktning. Erbjud samarbete och sabotera det. Anklaga de andra för att blockera, och blockera.

Kalkylen heter: Minimax. Minimera den väntade förlusten. Till detta kan läggas en fördjupande aspekt. När jag går igenom valresultatet och studerar gamla traditionella centernästen, små glesbygdskommuner där Centern samlar mer än 15 procent i kommunalvalet, är det svårt att inte notera att partiet i riksdagsvalet når betydligt lägre röstetal. Väljarna har delat sina röster mellan kommun och riksdag.

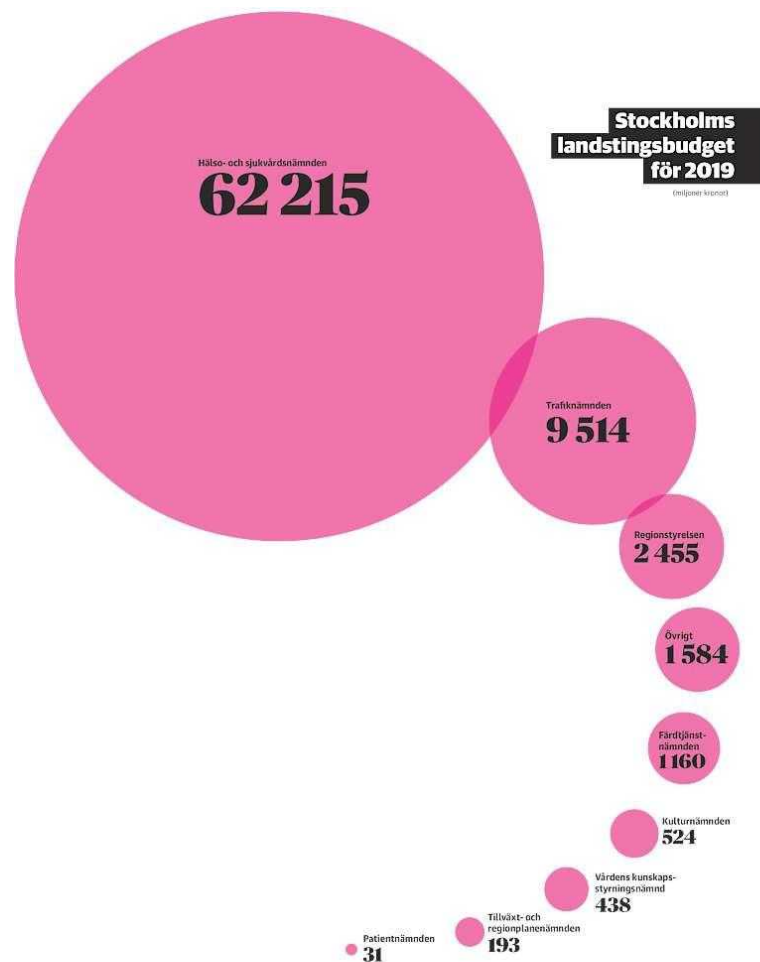
Och vad har centerpartisterna röstat på i riksdagsvalet? Alldeles riktigt. Hin håle själv.

Jan Björklund har lovat sina barn att aldrig göra sig beroende av SD. Annie Lööf har lovat att äta upp sin högra sko om hon skulle vika ner sig åt andra hållet. Det är litet skillnad på vad de två partiledarna tycker är värt att offra för en god sak, men budskapet har gått fram. Å andra sidan, vilken typ av sko är det egentligen centerledaren ska sätta i sig om allt går snett?

Den svartklädda fransyskan vet. Stiletto.

Carl Hamilton "

"Läs även Carl Hamiltons artikel: "Snart måste talmannen peka med hela handen" på [dn.se/kultur](https://www.dn.se/kultur). "

"Högt tonläge när vårdkostnader debatterades"

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

En budget med historiska satsningar på primärvården, enligt den blågröna majoriteten. Felsatsningar, dyra SL-kort och inga lösningar på problemen, enligt oppositionen. Under tisdagen debatterade gruppledarna den första blågröna budgeten i Stockholms läns landsting – och pengarna till vården var i fokus.

Den första blågröna budgeten debatterades i landstingssalen under tisdagen. Det nya styret med Miljöpartiet, Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna försvarade sin budget från attacker från både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, men också från Sverigedemokraterna.

Innan sammankomsten möttes politikerna av protester utanför landstingssalen. Demonstranter mot beslutet om en begränsning av antalet rullstolstaxiresor var på plats när budgetdebatten i Stockholms läns landsting började under tisdagsförmiddagen.

Landstinget har föreslagit en begränsning på 500 rullstolstaxiresor per år, vilket demonstranterna från föreningen DHR vänder sig emot. Men under debattens inledande allmänpolitiska gruppleddardebatt handlade bråken framför allt om kostnader inom sjukvården.

Finanslandstingsrådet Irene Svenonius (M) var självkritisk när det handlade om personalsituationen i sjukvården, men prisade verksamheten i landstinget som till årsskiftet ombildas till en region.

– Vi har bland landets kortaste vårdköer och världens näst bästa kollektivtrafik efter Singapore. Det borde alla vara stolta över, sa Irene Svenonius.

Den bilden delades inte av alla i salen. Oppositionslandstingsrådet Erika Ullberg (S) kritiserade styret för stängda vårdplatser och för att det saknas pengar till akutsjukhusen.

– Irene Svenonius, vad säger du till sjukhusen när er budget inte innehåller ett enda förslag för att öppna stängda vårdplatser? frågade Erika Ullberg.

Frågan möttes av ilska från Irene Svenonius.

– Erika Ullberg läser den blågröna budgeten som fan läser bibeln, svarade hon.

Kristdemokraternas gruppleadare Ella Bohlin ryckte ut till försvar för majoriteten.

– Skulle allt vara möjligt om vi slarvade bort och slösade skattebetalarnas pengar? Naturligtvis inte. Vi fem partier i koalitionen har presenterat vårt budgetförslag och nu är det tre veckor kvar av 2018. Vi kommer ha en budget i balans för tolfte året. Det gör oss unika i Sverige och det är något vi ska vara stolta över, sade Ella Bohlin.

Men varken Vänsterpartiet eller Sverigedemokraterna var imponerade av det liggande budgetförslaget. Vänsterpartiet efterlyste höjd skatt. – I det här läget behöver man mer resurser och höjd skatt. Ni vägrar höja skatten men höjer priset på SL-kortet istället, sade Anna Sehlin (V).

Sverigedemokraternas gruppleadare Gabriel Kroon kritiserade att papperslösa har rätt till akutvård och att Östlig förbindelse inte längre prioriteras av landstinget.

– Att i stället luta sig mot Miljöpartiets innerstadspolitik med cykelbanor och subventionerade elcyklar så hjälper det inte personer som pendlar med bilen från Norrtälje eller Nynäshamn. SD sätter stockholmarna främst, sade Gabriel Kroon.

Anton Säll
anton.sall@dn.se"

"Sagt av partiföreträdarna under debatten i landstingssalen

"Fint med berömmet om att vi är ett seriöst oppositionsparti. Jag kan tyvärr inte returnera det till er i Sverigedemokraterna."

Erika Ullberg, oppositionslandstingsråd, Socialdemokraterna.

"För övrigt anser jag att NKS ska omförhandlas."

Anna Sahlin, oppositionslandstingsråd, Vänsterpartiet.

"Vård kostar pengar. Det kostar resurser att bedriva vård. Vilka vårdval vill ni i Socialdemokraterna stänga? Vilka ska inte få vård?"

Ella Bohlin, Vårdutvecklingslandstingsråd, Kristdemokraterna.

"Årets julklass är ett återvunnet plagg. Den Socialdemokratiska budgeten verkar ha tagit intryck av detta."

Daniel Forslund, innovationslandstingsråd, Liberalerna.

"Vi lever mer hälsosamma och lyckliga liv än i de flesta andra länder och storstadsregioner."

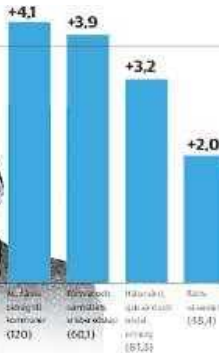
Gustav Hemming, regionplanerings- landstingsråd, Centerpartiet.

"Vårdköerna ska arbetas bort helt. Kollektivtrafiken ska inte vara näst bäst, utan bäst."

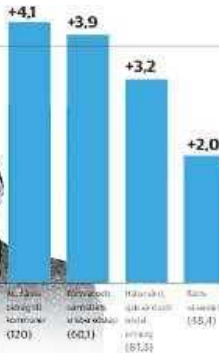
Irene Svenonius, finanslandstingsråd, Moderaterna.

"Sverige kan inte erbjuda vård till alla i hela världen."

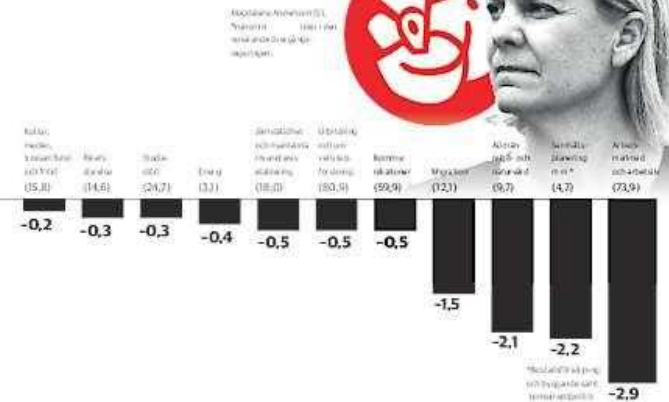
Gabriel Kroon, gruppleadare för Sverigedemokraterna. "

MYO D 4 förelägg på utgåföreläsningar, uppdelade på 4 årsbudgeten 27 utgåföreläsningar. Målsättningen är att alla utgåföreläsningar ska vara på plats till slutet av året. För 2018 är föreläsningarna: Målsättningen är att alla utgåföreläsningar ska vara på plats till slutet av året. För 2018 är föreläsningarna:

(Totala utgifter: 1 022,6 miljarder kr)

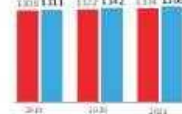
[illegible]

Bar chart showing the number of people in the 18-24 age group in the Netherlands in 2012, 2019, and 2024, categorized by gender (Regenbogen and M/V).

Jahr	Regenbogen	M/V
2012	1403	1351
2019	1414	1388
2024	1496	1430

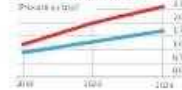

Category	2013	2014	Total
Energy	1310	1311	2621
Energy Efficiency	1322	1342	2664

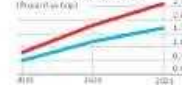

The graph shows two lines representing population growth from 2000 to 2025. The red line represents the total population, and the blue line represents the population aged 65 and over. Both lines show a steady upward trend.

Year	Total Population (Millions)	Population 65 and Over (Millions)
2000	280	35
2010	310	45
2025	340	65

An	Statele Unite	Uniunea Europeană
2010	~1.2%	~0.8%
2021	~1.8%	~1.2%

"S varnar för budgetkaos på myndigheter

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Socialdemokraterna varnar för att det kan bli problem för både myndigheter och kommuner om M:s och KD:s budgetförslag röstas igenom i riksdagen.– Det är ingen som egentligen vet vad man kommer att fatta beslut om, säger Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet.

I dag, onsdag, på eftermiddagen ska riksdagen ta ställning till nästa års statsbudget. Just nu pekar mycket på att Moderaterna och Kristdemokraterna kan gå segrande ur omröstningen och därmed få sätta agendan för den ekonomiska politiken under 2019.

Det blir i så fall ett nesligt nederlag för Socialdemokraterna, som hade hoppats på att sy ihop ett regeringsunderlag före omröstningen. Även om S i ett senare skede skulle lyckas att bilda regering så kommer den att få styra landet med en borgerlig skattepolitik som röstats fram med stöd av Sverigedemokraterna.

S anser att M och KD bryter mot den överenskommelse som riksdagspartierna har om att låta en övergångsbudget gälla så länge det inte finns någon ny regering. S-ledaren Stefan Löfven kallar agerandet för "ansvarslöst", och Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet, varnar för att M+KD-budgeten kan skapa problem för både kommuner och myndigheter.

– Det går inte i dag att säga vilka förslag som budgeten kommer att byggas upp av. Det finns stor risk att det kommer att dyka upp stora

problem framöver eftersom beredningsprocessen har varit så otroligt snabb, säger Fredrik Olovsson.

Han pekar på att riksdagen kommer att fatta beslut om statens utgifter och inkomster utan att ha några detaljerade uppgifter om hur pengarna ska fördelas. Besluten om enskilda anslag kommer att tas i ett senare skede när de har behandlats i riksdagsutskotten. I en normal budgetprocess har utskotten information om fördelningen innan riksdagen tar beslut om helheten.

– Sen ska det omvandlas till regleringsbrev till myndigheter och besked till kommuner. Jag förutser att det finns en hel del bekymmer med att genomföra budgeten i nästa steg. Det är en sak att fatta beslut om den, men den ska också genomföras i verkligheten, säger Olovsson.

Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson medger att det är en unik situation men att M och KD följer de regler som gäller för budgetprocessen. Hon vänder sig mot att förslagen i M+KD-budgeten skulle komma som en överraskning för myndigheter och kommuner.

– I de flesta fall finns samma förslag redan i våra motioner, även om det kan skilja sig på någon enskild post, säger Elisabeth Svantesson. M och KD utnyttjar den möjlighet som finns att få igenom finanspolitik med tydlig borgerlig prägel, trots att man hittills misslyckats med att få till stånd en alliansregering. Den borgerliga profilen syns i att man lägger mest pengar på att sänka inkomstskatterna. M och KD vill dels att färre ska betala statlig skatt, dels införa ytterligare ett jobbskatteavdrag. Gränsen för när man börjar betala statlig inkomstskatt höjs från 40 600 till 42 000 kronor i

månadslön. Totalt innehåller M+KD-budgeten inkomstskattesänkningar på 13 miljarder kronor jämfört med regeringens övergångsbudget.

Men den borgerliga profilen syns också i hur man finansierar detta. De stora nedskärningarna görs på arbetsmarknad (2,9 miljarder kronor 2019), bostadspolitiken (2,2 miljarder) samt klimat och miljö (2 miljarder).

När det gäller arbetsmarknad vill de borgerliga på sikt att Arbetsförmedlingen i princip läggs ned i sin nuvarande form. Redan i M+KD-budgeten för 2019 minskas myndighetens anslag. Pengar sparas också på investeringsstödet för hyresrätter, liksom de extratjänster i kommunerna som staten finansierar. Avdragsrätten för fackavgifter slopas.

En tydlig avvikelse från den rödgröna regeringens politik sker också på klimat- och miljöområdet. Flygskatten avskaffas och de stegvisa höjningarna av bensinskatten sker i lägre takt. Exakt vad som är M:s och KD:s gemensamma besparingskrav på klimat- och miljöområdet är ännu inte spikat. I Moderaternas egen budgetmotion nämns neddragningar på elcykelpremier och jobb inom naturvården. Samtidigt vill M ha statliga satsningar på bland annat laddstolpar och klimatforskning.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Fakta.

I dag fattar riksdagen beslut om ramarna för 2019 års statsbudget. Då spikas statens inkomster (skatter och avgifter) samt taken för budgetens 27 utgiftsområden (rättsväsende, försvar, arbetsmarknad mm).

Troligen kommer M:s och KD:s förslag att vinna, med stöd av SD. Därefter avgör riksdagens utskott hur den exakta fördelningen av pengarna blir inom varje utgiftsområde.

Den 21 december fattas de sista besluten om nästa års budget av hela riksdagen.

En eventuell ny regering kan justera mycket i efterhand genom en ändringsbudget, men inte inkomstskatterna. "

"Johan Schück: Nästa år styrs Sverige med en M+KD-budget, oavsett vem som ska regera"

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Analys.

Nästa års statsbudget ser ut att bli vad Moderaterna och Kristdemokraterna vill ha. Tonvikten läggs på skattesänkningar som inte går att riva upp. Den ekonomiska politiken får en stark M/KD-prägel, oavsett vilken regering som senare tillträder.

I dag, onsdag, ska riksdagen fatta årets viktigaste budgetbeslut. Det gäller skatterna, liksom statens utgifter, under 2019.

Detaljerna när det gäller statens utgifter bestäms sedan under perioden fram till jul. Men rambeslutet sätter gränser som då inte får överskridas.

På inkomstsidan betyder onsdagens budgetbeslut allra mest. Statens utgifter kan justeras när en ny regering har tillträtt och vill sätta sin prägel. Men skatterna går knappast att rubba när året har tagit sin början.

Nu tyder det mesta på att Moderaternas och Kristdemokraternas budgetreservation får stöd av en majoritet i riksdagen och den sittande regeringens övergångsbudget faller. Det ger den ekonomiska politiken under 2019 en stark M/KD-prägel, oavsett vilken ny regering som senare tillträder.

Sänkningar av inkomstskatten går inte att ta tillbaka under pågående år. Med den inriktning som M/KD-förslaget har, blir detta av stor betydelse. Under 2019 sänks inkomstskatterna med över 13 miljarder kronor.

Främst rör det sig om utökat jobbskatteavdrag, höjd brytpunkt för inkomstskatten, samt en större skattesänkning för pensionärer. Bland skattesänkningarna ingår också slopad flygskatt och lägre bensinskatter.

Pengar till skattesänkningar tas genom utgiftsneddragningar, liksom från ett tänkt reformutrymme.

Nedskärningarna gäller främst arbetsmarknad, bostäder, miljö och klimat. Utgifterna för försvar och rättsväsen höjs däremot. Sjukvården får också mer, främst till att kapa vårdköerna. Kommunerna ges utökade statsbidrag, alltså vad den nuvarande regeringen lovade före valet men inte kunde få med i övergångsbudgeten.

Totalt sett ökar statens utgifter i M/KD-förslaget, jämfört med övergångsbudgeten. Men jämförelsen haltar, eftersom den sittande regeringen inte annat än undantagsvis får lägga fram reformförslag. En rödgrön regering med större spelrum skulle nog ha höjt utgifterna betydligt mer.

Men med detta följer att de offentliga finanserna blir svagare med M/KD-förslaget, jämfört med övergångsbudgeten. Det strukturella överskottet uppskattas till 0,5 procent av bnp, medan det i övergångsbudgeten talas om 0,8 procent.

Det behöver inte ses som något problem när konjunkturen nu är på väg att försvagas. Även med M/KD-förslaget håller sig det strukturella överskottet ovanför det mål som i bred partipolitisk enighet har fastställts till 0,33 procent av bnp.

Frågan blir ändå hur Sveriges ekonomi ska styras. Snart finns en statsbudget, men ännu ingen fungerande regering.

Vem som bestämmer är oklart, liksom var ansvaret ligger. För tillfället är systemet kring den ekonomiska politiken ganska handlingsförlamat.

Så var det inte tänkt när nuvarande ordning skapades. När allt, till sist, har kommit på plats, behövs en noggrann översyn av både grundlagar och budgetregler.

Johan Schück

johan.schuck@dn.se "

"Talmannen ger Stefan Löfven en ny chans

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Talman Andreas Norlén kommer vid en presskonferens i dag, onsdag, att föreslå Stefan Löfven som statsminister – trots måndagens avbrutna budgetförhandlingar mellan S, MP, L och C. Samtidigt har både C och L meddelat att de kommer att rösta nej till Löfven i omröstningen, som blir på fredag.

Talmannens besked lämnades via ett pressmeddelande från riksdagen på tisdagskvällen. Där meddelades att Andreas Norlén vid en presskonferens klockan 09.00 på onsdagsmorgonen föreslår att Stefan Löfven prövas som statsminister.

Vid presskonferensen väntas även besked om vilka partier Stefan Löfven väntas försöka bilda regering med. Därefter dröjer det ytterligare ett par dagar, till fredagen den 14 december, innan riksdagen röstar om Stefan Löfven, klockan 09.00 på morgonen.

Men Löfvens chanser ser ut att vara små. Centerpartiet meddelade på måndagen att de kommer att rösta nej till Stefan Löfven, efter att budgetförhandlingarna mellan partierna gått i stå och avbrutits.

På tisdagskvällen meddelade även Liberalerna att de kommer att rösta nej till Löfven, uppgav partiets presschef Elin Boberg för TT.

Stefan Löfven sade tidigare under tisdagen att han är beredd att acceptera att gå fram som statsministerkandidat, om talmannen vill det, men ifrågasatte samtidigt den lösningen.

– Om en budget går igenom som har stöd från den största konstellationen, M, KD och SD, är det inte helt ologiskt att pröva om det inte är ledaren för den konstellationen som bör provas, sade han. Under dagen i dag ska riksdagen besluta om den svenska statsbudgeten för 2019. Regeringens framlagda övergångsbudget väntas bli nedröstad till fördel för M:s och KD:s budgetreservation, med stöd från SD.

DN har sökt Andreas Norlén och Stefan Löfven som avböjt att kommentera beskedet. "

"Ledare: Det är fortfarande Löfven som har nycklarna

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

I morgon är det Stefan Löfvens tur att få nobben av riksdagen. Sverige tar ännu ett steg mot ett extra val. Meningslöst, säger många, det kommer ändå inte att förändra någonting.

De har fel. Ett extra val kan innebära avgörande förändringar, möjligen till det bättre, men troligen till det sämre. Partierna har fått underkänt på tentan och måste nu både före och efter valet övertyga sina väljare om att de kan vara ansvarstagande och konstruktiva.

Det är den optimistiska prognosen. Men det är ingen konst att föreställa sig ett annat scenario.

Den 2016 avlidne konstnären Peter Tillbergs mest kända målning är "Blir du lönsam, lille vän?", en klaustrofobisk bild av en skolklass i det tidiga 70-talets folkhem. En annan, mindre känd 70-talsmålning av Tillberg, illustrerar de följer ett examensmisslyckande kan få för den svenska politiken. Från var sin sida av vägen i ett svenskt villaområde blickar husen misstänksamt mot varandra. Mitt i gatan öppnar sig ett ravinliknande hål.

Målningen heter "Mitt i Sverige" och fungerar utmärkt som bild av det nya politiska landskap som kan bli följden av politikens klimatkris. Ett extra val skulle kunna få dramatiska konsekvenser, även utan motsvarande dramatiska förändringar i valmanskåren. Både Miljöpartiet och Liberalerna ligger nära 4-procentsspärren och riskerar

att åka ut ur riksdagen. Centern kan få betala med röstförluster för Annie Lööfs påstådda roll som regeringsbildningens ”nej-drottning”. Vill det sig illa kan ett extra val resultera i ett kraftigt försvagat centrum. Det liberala kraftfältet i mitten får ge plats för ett slukhål. Där försvinner kompromissviljan, samarbetskulturen, pragmatismen – den politiska kultur som länge tjänat Sverige väl.

Det politiska livet ”amerikaniseras” i ordets sämsta mening, blir alltmer polariserat och oförsonligt. På ena sidan hålet etableras långsamt men säkert den högerkonservativa och nationalistiska allians Jimmie Åkesson drömmer om. På den andra sidan av gatan får Stefan Löfven inga andra grannar att låna socker och mandat av än Vänsterpartiet.

Vilken mardröm. Kanske var det den som fick Annie Lööf att i veckan mana de två stora ”statsbärande” partierna, Socialdemokraterna och Moderaterna, att ta ansvar. Hon kunde också ha sagt ”visa mod”. Man kan kräva av Moderaterna att de erkänner att man inte både kan undvika att ge Sverigedemokraterna inflytande och räkna in dem i en ”borgerlig” regeringsmajoritet. Och av Socialdemokraterna kan man kräva mod att acceptera att partiet inte längre är borgen mitt i Sverige.

I medierna har en dominerande berättelse etablerats: Den säger att det är Annie Lööf och C som har nyckeln. Men det finns en alternativ berättelse. Den säger att Stefan Löfven fortfarande har nyckelknippan i fickan. Det är i praktiken han som kan avgöra hur mycket makt Sverigedemokraterna kommer att få. Det är han som kan välja att göra uppgörelser över blockgränsen möjliga och därmed undvika att den ”fördummande” blockpolitiken ersätts av den förråande blockpolitik SD vill driva fram.

Han bör använda sina nycklar till att öppna också av Socialdemokraterna hittills låsta dörrar. Det kommer att bli svårt, svårare än att svälja smäleken över att tvingas övergångsregera på en M-KD-budget.

Men om Stefan Löfven vill gå till historien som något mer än förvaltare av ett krympande maktkapital bör han påminna sig själv om det egna partiets historia: Hjalmar Brantings nej till revolutionen. Ingvar Carlssons ja till EU. Storheten låg i modet att fatta i stunden riskabla beslut.

DN 13/12 2018 "

"10 miljarder i sänkt skatt inte nog för C och L

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Skattesänkningar på 10 miljarder kronor låg på bordet när S, C, L och MP förhandlade i helgen, erfar DN. Det handlade om sänkt värnskatt, ytterligare sänkt pensionärsskatt och sänkta arbetsgivaravgifter. Eftersom förhandlingarna sprack blev det i stället en M-KD-budget som vann onsdagens omröstning i riksdagen.

Sverige har ännu inte en ny regering men nu finns det en statsbudget för 2019. Riksdagen fattade på onsdagen beslut om ramarna för statens olika utgiftsområden och vilka skatter som ska tas in.

Regeringens förslag var denna gång en övergångsbudget, fri från nya politiska förslag förutom en sänkning av pensionärsskatten som det fanns bred enighet om över blockgränsen. Övergångsbudgeten föll dock eftersom Sverigedemokraterna röstade på det gemensamma förslaget från Moderaterna och Kristdemokraterna. Den tyngsta punkten i M-KD-budgeten är att inkomstskatterna sänks med cirka 20 miljarder kronor nästa år.

Det hade kunnat finnas ytterligare ett budgetförslag på riksdagens bord, om förhandlingarna i regeringsfrågan mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet hade gått i mål den gångna helgen. Även det skulle ha innehållit skattesänkningar, om än i mindre skala. Enligt vad DN erfar, utarbetades under förhandlingarna en budgettabell där skatterna skulle

sänkas med 10 miljarder kronor. Enligt uppgift gällde det över hela mandatperioden.

Om partierna hade kommit överens hade det resulterat i en budgetreservation från de fyra partierna som hade haft bättre utsikter att samla stöd i onsdagens riksdagsvotering än M-KD-förslaget. Summan 10 miljarder kronor bekräftas från källor inom flera partier, liksom att det rörde sig om sänkt värnskatt, vissa sänkningar av arbetsgivaravgiften samt ytterligare sänkningar av pensionärsskatten, utöver de som fanns med i regeringens övergångsbudget.

Sänkningen av värnskatten ska enligt vad DN erfar ha gällt redan från årsskiftet, vilket hade krävt att förslaget funnits med vid onsdagens budgetomröstning.

I ett första steg i förhandlingarna ska sänkningarna ha legat på 7,5 miljarder kronor. Det avfärdades av de borgerliga partierna som otillräckligt, i jämförelse med de 20 miljarder i skattesänkningar bara för 2019 som Moderaterna och Kristdemokraterna gemensamt redan hade presenterat.

Därefter utökades budet till 10 miljarder kronor enligt vad DN erfar genom att en skattesänkning för pensionärer tidigarelades.

Detta var inte tillräckligt för att Centern skulle släppa fram Stefan Löfven som statsminister. Dock var inte nivån på skattesänkningar det avgörande. Förhandlingarna strandade i stället på frågan om reformerad arbetsrätt och ett nytt system för hyressättning.

Nu blir det i stället en M-KD-budget som gäller, även om en eventuell ny regering kan göra rätt stora justeringar i efterhand. Dock är det för sent att då ändra inkomstskatterna för 2019.

Att en övergångsregering får förvalta en budget utformad av oppositionen är en helt ny situation. Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson försvarar det med att samhällsproblemen måste angripas även om regeringsbildningen drar ut på tiden.

– De kriminella gängen är inga övergångsgäng. De sjuka har inga övergångssjukdomar, sade hon i riksdagens budgetdebatt. Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet, anklagade M och KD för oansvarighet. Övergångsbudgeten borde ha fått gälla tills en ny regering var på plats, ansåg han.

– Vad är det för regering som ska genomföra den här politiken under hela nästa år? Var ska det långsiktiga stödet komma? För det här är väl inte bara ett irrbloss, sade Fredrik Olovsson.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Fakta. M-KD-budgeten

Siffror i miljarder kronor, 2019

Sänkta skatter

Förstärkt jobbskatteavdrag 10,0

Sänkt löneskatt för äldre 0,7

Färre behöver betala statlig skatt 4,0

Sänkt skatt för pensionärer 5,2

Flygskatten slopas 0,7

Bensinskatten höjs i lägre takt 0,5

Största satsningarna

Kommunbidrag 3,5

Försvaret 3,2

Kortare vårdköer 2,0

Nedskärningar

Slopade byggsubventioner 2,3

Avskaffad avdragsrätt för fackavgifter 2,2

Arbetsmarknadsåtgärder 5,4

Miljö- och klimat 1,6

: Siffrorna är i jämförelse med budgeten från övergångsregeringen som medvetet har avstått från nya satsningar "

"Löfven ger inte upp försöken att bilda regering

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

**Klockan klämtar nu för Stefan Löfvens försök att bilda regering. På fredag klockan nio ska riksdagen rösta om honom som statsminister och allt pekar mot att han röstas ned. Men Löfven ger ändå inte upp hoppet om att bilda regering med C och L.
– Jag ser gärna en mittensamverkan, säger han.**

På onsdagsmorgonen meddelade talman Andreas Norlén att riksdagen ska pröva stödet för Stefan Löfven (S) nu på fredag.

Beskedet kommer drygt tre månader efter valet och innebär med all sannolikhet att riksdagen återigen kommer att bekräfta låsningarna i svensk politik genom att inte heller den här gången kunna enas om en statsminister.

Centerpartiet sade i måndags nej till att stödja Stefan Löfven som statsminister och har tidigare även röstat nej till Moderatledaren Ulf Kristersson.

Talman Andreas Norlén är försiktig med att betygsätta partiernas misslyckande med att enas om ett regeringsalternativ men döljer ändå inte sin besvikelse.

– Jag hade förväntat mig att partierna tidigare under den här hösten skulle ha varit beredda att röra sig mer. Det är så klart bekymmersamt

för Sverige att det fortfarande är så starka låsningar, säger Andreas Norlén.

För statsminister Stefan Löfven blir det andra gången på några månader som han kommer att få en majoritet av rösterna emot sig i riksdagen.

– Händer det inget dramatiskt så kommer inte regeringsfrågan att vara löst på fredag heller, konstaterar Stefan Löfven.

Samtidigt ger han inte upp tanken om att kunna bilda en mittenregering längre fram.

– Jag kommer i varje läge att vara redo att fortsätta förhandla och processa vidare för att få till en mittensamverkan, en handlingskraftig regering som står fri från högerextrema krafter, säger Stefan Löfven.

Han framhåller att de fyra partier (S, MP, C och L) som i helgen förhandlade om en regeringssamverkan har en gemensam uppfattning om att Sverige inte ska vara beroende av Sverigedemokraterna.

– Där finns en gemensam grund att stå på. Sen måste det till en politik som vi är överens om och som för Sverige framåt. Där finns naturligtvis många trådar att dra i, säger Löfven.

Han är dock inte beredd att släppa ifrån sig statsministerposten.

– Det är rimligt att det största partiet har statsministerposten. Det här är en viktig process men den måste böttna i valresultatet.

Efter att Stefan Löfven röstas ned av riksdagen kommer regeringsfrågan återigen att landa i knät på talman Andreas Norlén.

Stefan Löfven anser att Moderatledaren Ulf Kristersson är den som står först i tur att ännu en gång provas som statsministerkandidat.

Anledningen är att Moderaterna och Kristdemokraterna precis fått igenom sin budget i riksdagen med stöd av Sverigedemokraterna.

– Det är inte ologiskt att den som leder en konstellation som fått igenom sin budget i riksdagen också provas som statsminister, säger Stefan Löfven.

För Löfven skulle det innebära att han i så fall skulle kunna få chansen att komma tillbaka i en fjärde statsministeromröstning. Den fjärde omröstningen skiljer sig från de andra genom att den är mer definitiv. Om inte riksdagen kan enas om statsminister då så blir det med automatik ett extraval.

Torbjörn Larsson är docent i statsvetenskap vid Stockholms universitet och menar att det är den fjärde omröstningen som är den ”riktiga cliffhangern”.

– Vi är ju lite grand i samma situation nu som 2014. Då sa Socialdemokraterna att ”nu förhandlar vi inte mer för att ni har fällt vår budget”. Det brukar ju alltid vara några partier som för sitt liv inte vill ha ett extraval för att de ligger illa till i opinionen. De kan då börja kasta in handduken. Precis som de borgerliga gjorde 2014, säger Torbjörn Larsson och syftar på att Stefan Löfven kunde sitta kvar efter att regeringspartierna gjort upp med de borgerliga i Decemberöverenskommelsen.

Han tror också att en mittenregering har lättare att överleva en hel mandatperiod jämfört med en liten högerregering. Det sistnämnda

alternativet skulle dock enligt Torbjörn Larsson ha lättare att vinna en statsministeromröstning.

– Jag tänker att Löfven skulle kunna prova det omvända från de förhandlingar som provades sist. Låta Annie Lööf få statsministerposten men säga: ”då kräver vi följande”. Då skulle man kunna tömma ut det regeringsalternativet i alla fall, säger Torbjörn Larsson.

Vad som blir nästa alternativ kommer att avgöras av talman Andreas Norlén den närmaste veckan. Talmannen fick under onsdagen frågan om han nu ska förstöra julen för både journalister och partiledare genom ytterligare regeringsförhandlingar.

– Vad som är att förstöra eller inte är en definitionsfråga beroende av vilka intressen man har, tänker jag. Min avsikt är att genast samtala med partiledarna igen och diskutera vad som är en rimlig väg framåt, säger Andreas Norlén.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Ewa Stenberg: Snart tar väljarnas tålamod med partierna slut

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Den svenska demokratin firar 100 år samtidigt som riksdagspartierna prövar väljarnas tålamod med en regeringsbildning det inte går att skönja slutet på. Riskerna ökar för att medborgarnas förtroende för det politiska systemet skadas.

På måndag kommer kungen och kronprinsessan till riksdagen för en högtidlig ceremoni. De ska fira att det är på dagen 100 år sedan det svenska parlamentet beslutade om allmän och lika rösträtt.

Men på demokratins triumfdag saknar riket regering. Tvärs över Stockholms ström huserar en övergångsregering. Och nästa vecka har de folkvalda sannolikt röstat ner sin andra statsministerkandidat, Stefan Löfven.

Det blir en dag då riksdagens ledamöter påminns om vilket ansvar de har för det hundraåriga arvet.

De kan blicka tillbaka på många år med hårda konflikter mellan vänster och höger. Men under ytan på allt detta har det för det mesta funnits ett starkt samförstånd om demokratins spelregler.

Så var det när den svenska grundlagen skrevs om i början av 1970-talet. Kommunisterna fick inte vara med, men de fyra demokratiska partierna skickade sina representanter till ett badhotell i Torekov. Där

slutförhandlade de fram en ny grundlag. De enades om riksdagens makt, hur statsminister ska väljas, extra val hållas och mycket annat. Kan dagens folkvalda känna samma samförstånd bakom dagens konflikter? Kommer de att kunna forma en regering utan att tära på det demokratiska förtroendekapital som byggts upp sedan beslutet 1918?

Det finns legitima skäl till att denna regeringsbildning tar tid. Partierna är demokratiska organisationer, som behöver få tid att överväga alternativen. Löftessvek kan straffas hårt av väljarna, och sådana måste till. Processen följer dessutom grundlagens bestämmelser, och den anger inga tidsgränser.

Men det finns en annan gräns, och den sätts av väljarnas förtroende. Efter tre månader och den sjuttionde pressträffen i regeringsfrågan börjar många fråga sig varför partierna och partiledarna inte kan bestämma sig. Det nya politiska landskapet har ju varit känt sedan 2014, även om Sverigedemokraternas möjligheter till inflytande växte i det senaste valet.

Partiledarna ville inte resonera om sina andra- och tredjehandsalternativ i valrörelsen. Men det hade inte hindrat dem från att göra analysen.

Riksdagens talman Andreas Norlén ser tydliga tecken på att väljarnas förtroende för riksdagen och demokratin minskat under den långa processen att hitta en ny statsminister. Problemen kommer, som talmannen ser det, att öka om Sverige går mot extraval.

Valdeltagandet i det val vi redan haft var en styrkedemonstration. Hela 6 535 271 personer röstade, över 87 procent av alla röstberättigade.

Om riksdagspartierna ska be dem gå tillbaka till valbåsen och göra om riksdagsvalet, kanske i samband med EU-valet i maj, måste partierna ha nya besked till väljarna. Annars kan dessa sex och en halv miljoner människor med fog fråga sig hur de folkvalda förvaltar deras förtroende.

Denna vecka röstade riksdagen igenom en budgetreservation från Moderaterna och Kristdemokraterna. Samma dag beslöt talmannen att skicka fram statsministern i övergångsregeringen, Stefan Löfven, till omröstning på fredag.

Det säger en del om oredan i den svenska politiken just nu. En blå budget och en röd statsministerkandidat. Det pågår en armbrytning om maktförhållandena i den svenska riksdagen där budgeten är en del. Mycket av budgeten kan en ny regering ändra. Men inte sänkningar av inkomstskatten. Sådana kan bara beslutas inför årsskiftet. En stor del av reformutrymmet för nästa år är alltså intecknat nu när riksdagen klubbat inkomstskattesänkningar på nästan 20 miljarder kronor.

Det nya budgetbeslutet blir ett nytt hinder för de rödgröna, och en fördel för M och KD. Det visar att partierna till höger förmår att driva igenom sin politik. Men eftersom budgetar beslutas på ett helt annat sätt än statsministrar så går det inte att dra slutsatsen att en regering Kristersson kan tillträda. Osäkerheten är större än någonsin, och otåligheten växer i samhället under demokratins högtidsår.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se

"

"Politik är en plåga för folk med dyskalkyli

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

"Ner med CP! Ner med CPBH. Länge leve CPBH(r)!" hojtar Gösta Ekman i Hasse & Tages krogshow "Glaset i örat" 1973. Det är en nästan-monolog betitlad "Centerextremisten", som driver med bokstavsvänstern genom att föra över dess fraktioneringar till Centerns lågmälda stabilitet.

Ekman's extremist har brutit med Centerpartiet Bramstorp-Hedlundisterna och stödjer nu CPBH(r). Står (r) för revolutionär då alltså? undrar någon. "Revolutionär, är du inte klok!?", svarar den uppeldade extremisten: "Det står för Rubbestad!!". Jag letar upp den gamla sketchen på Youtube och minns hur min barndoms politik bokstaverades, med KPML(r)-banderoller i lördagshandeln.

Dagens ungar växer upp i och präglas av ett än mer komplicerat politiskt landskap som mest liknar mycket avancerad matematik.

$S+V+Mp-L$. $M+Kd-Sd$. $C+Kd+L=Sd-M$. Partierna själva står lika dyskalkyliska som vi andra. Kanske behövs ett (r) ändå, för att klara ekvationen.

Jonas Thente
jonas.thente@dn.se "

" Utförsäljningar hett ämne i Stockholms stads budgetdebatt

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Den första grönbå budgeten i Stockholms stad är på plats och ska klubbas på torsdagen. Under onsdagen debatterades den av gruppledarna i Stockholms stadshus för första gången – och det var hätsk stämning mellan blocken.

Miljöpartiet lämnade styret med de rödrosa partierna och bildade majoritet med alliansen efter valet. För ett par veckor sedan presenterades budgeten som bland annat innehöll en skattesänkning med 13 öre, men också nedskärningar på bland annat kulturområdet.

– Efter valet så sökte vi en mittenlösning för att styra Stockholm, men inga av de andra partierna var intresserade av detta. Efter att ha inlett en dialog med M, L, C och KD såg vi att det fanns förutsättningar för att skapa ett stabilt majoritetsstyre, sa miljöpartiets gruppledare och trafikborgarråd Daniel Helldén under debatten.

Finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) var stolt över den grönbå budgeten som de tillsammans har döpt till "Möjligheternas Stockholm".

– Vår utgångspunkt är att leva upp till stockholmarnas vilja om att leva i en socialt inkluderade, hållbar och trygg stad, som samtidigt andas hoppfullhet och blickar framåt, sa hon.

Liberalernas gruppledare Lotta Edholm pratade om att Stockholm ska fortsätta vara en öppen stad.

– Vårt uppdrag kommer sträcka sig över mandatperioden så att staden är attraktiv även för framtida generationer, sa hon.

Men de positiva omdömen som den grönbå majoriteten hade om budgeten delades inte helt oväntat av övriga partier i majoriteten. Även Centerpartiet och Miljöpartiet var glada över att blockpolitiken har brutits. Centerns Karin Ernlund prisade öppenheten och möjligheterna som budgeten, enligt henne, innebär.

Även Kristdemokraternas Erik Slottner var nöjd, om än aningen mer reserverad. Han var stolt över att budgeten innehåller satsningar på trygghet, hemtjänst och en sänkt skatt, men han var inte lika jublande över majoriteten.

– Det var ett komplicerat politiskt läge och vi handlade efter läge. Den verklighetsbeskrivningen delades inte av oppositionen. Oppositionsborgarrådet Karin Wanngård (S) tycker att budgeten innebär en skattesänkning på bekostnad av unga och utförsäljningar. Biblioteken får pengar till väktare i stället för till böcker, sade Karin Wanngård och fortsatte med att kritisera budgeten.

– Det nya borgerliga styret har redan visat att de vill tillbaka till en tid där Stockholm är svårtillgängligt för den som inte är född med pengar. Kultur och fritidsverksamhet för unga är det första som det skärs på, sade Karin Wanngård.

Den hetaste frågan i debatten handlade om allmännyttan. Det blågröna styret har öppnat upp för att ombilda allmännytta i ytterstaden till

bostadsrätter, något som har kritiserats från Feministiskt initiativ, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna.

Trots att andra ämnen som skola och äldreomsorg avhandlades hamnade ofta allmännyttan i fokus. Debatten blev i långa stunder också ideologisk.

Vänsterpartiets oppositionsborgarråd Clara Lindblom frågade majoriteten varför man vill göra det svårare att få hyresrätt i Stockholm. Både Erik Slottnér och Anna König Jerlmyr svarade att ägandet av bostäder är en möjlighet som man inte ska förvägra människor i ytterstaden.

– Alliansen och Miljöpartiet sänker skatten och finansierar genom utförsäljningar och nedskärningar. Vi säger nej till det, sa Sissela Nordling Blanco, gruppleddare för Feministiskt initiativ.

Sverigedemokraterna fokuserade på trafiken i debatten. Deras gruppleddare Peter Wallmark krävde svar på varför Östlig förbindelse inte byggs och föreslog att tunnelbanan mellan Gamla Stan och Slussen ska grävas ner. Intresset var svalt från övriga gruppleddare.

Budgeten kommer att debatteras även på torsdagen. Sent på torsdagen klubbas den formellt av kommunfullmäktige i Stockholms stad.

Anton Säll
anton.sall@dn.se "

"Vi i Hyresgästföreningen ska inte vara kategoriska nejsägare"

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181214

Regeringsdiskussionerna har åter bevisat att politikerna, oavsett färg, fokuserar på fel saker. Mycket i debatten om hyressättning bygger på felaktigheter. Nu måste nya lösningar fram och staten måste ta ett större ansvar. Även vi i Hyresgästföreningen kommer att ompröva våra tidigare hållningar, skriver företrädare för Hyresgästföreningen.

Vid varje valrörelse brukar partierna tävla om att måla upp sin egen analys av problembilden. Ofta håller något på att slitas isär, slitas sönder eller också måste något hållas ihop. Detta kombineras sedan med de frågor som ligger högst på väljarnas agenda. Fram växer ett budskap som ska fånga upp vår oro och få oss att känna förtroende.

Under den senaste valrörelsen pratade en del partier om klimatet, andra om välfärden, några om migrationen och en del om hårdare tag. Ingen pratade om bostadspolitik trots att den vid sidan av arbete utgör ett fundament för ett fungerande liv.

På senare år har byggandet av bostadslägenheter ökat rejält och just nu byggs det nästan lika många lägenheter varje år som under miljonprogramåren. Det är i grunden en positiv utveckling.

Problemet är bara att de nyproducerade hyresrätterna inte svarar mot efterfrågan på hyresbostäder med rimliga hyror. Bostadsbristen består

således trots ökat bostadsbyggande eftersom det som byggs är bostäder som människor inte har råd att efterfråga.

Vi vet i dag vad som inte fungerar. Problembilden kräver inga fler analyser för att belysa det faktum att vi måste tänka om och tänka rätt. Samtliga aktörer på det bostadspolitiska området måste våga ställa sig frågan om nuvarande positioner leder fram till lösning på det som faktiskt är problemet – att det finns för få bostäder som vanligt folk har råd att efterfråga.

Här har Hyresgästföreningen allt för ofta satt systemet framför människan och hamnat i en position där vi försvarar rådande strukturer i stället för att bidra med lösningar som svarar mot framtidens utmaningar. Hyresgästföreningen kommer fortsatt att stå upp för den enskilda hyresgästen men vi motverkar vårt eget syfte om vi allt som oftast uppfattats som kategoriska nejsägare.

Sverige måste åter få en bostadspolitik värd namnet och nästa regering måste våga fokusera på de frågor som gör verklig skillnad. De senaste veckornas regeringsdiskussioner har återigen bevisat att politikerna, oavsett färg, fokuserar på fel saker. Vi har kunnat se det i frågan om fri hyressättning i nyproduktion, som inte är annat än ett nyord för marknadshyror. Frågan är på inget sätt ny i debatten och liksom tidigare påstås frågan vara lösningen på bostadskrisen.

Vi kan också konstatera att mycket av debatten kring hyressättning i nyproduktion bygger på rena faktafel eller missförstånd. Ett sådant är att hyran skulle vara reglerad. Men sanningen är att det redan i dag råder fri avtalsfrihet mellan hyresgäst och hyresvärd. En hyresgäst kan välja att förhandla sin hyra enskilt med sin fastighetsägare.

Man har också rätt som hyresgäst att få sin hyra prövad mot andra hyror. En övergång till en striktare hyresreglering eller friare prisbildning skulle därför i förlängningen innebära någon form av statlig intervention och ännu mer reglering. Marknadshyror är en ideologisk dröm, men inte lösningen på ett verkligt problem. Dessutom försämras konsumentskyddet.

Bostadsdebatten måste i stället handla om det nya samhälle som håller på att växa fram och hur vi bygger för de som ska utveckla det i framtiden. Nu när politiken har misslyckats måste vi våga lyfta på andra stenar.

Parterna på hyres- och bostadsmarknaden måste nu ta sitt gemensamma ansvar och bidra där politiken så uppenbart har misslyckats. Vi ser fem övergripande områden som särskilt viktiga för utvecklingen av hyresmarknaden och i förlängningen bostadsmarknaden i sin helhet:

1. Dagens partsmodell måste utvecklas för att möta framtidens behov. Sverige har under lång tid haft en modell på hyresmarknaden som balanserar olika intressen – hyresvärden, hyresgästen och samhällets. Det har varit en modell som är helt självreglerande, det vill säga utan statlig eller kommunal inblandning och som har fungerat under både låg- och högkonjunktur samt i tider av skatteomläggningar. Men modellen behöver förnyas och här måste parterna gemensamt ta ansvar. Vi är beredda att ta ansvar.

I de breda samtal som nu påbörjas och som offentliggjordes förra veckan om hur vi utvecklar hyressättningen är nyproduktionsfrågan en viktig del.

I veckan tecknade vi även en viktig principöverenskommelse med de allmännyttiga bolagen i Stockholm om hur hyressättningen ska se ut i framtiden inom ramen för det som kallas Stockholmshyran.

Stockholmshyra och andra lokala hyressättningsmodeller som nu växer fram är en viktig del i utvecklingen av dagens bruksvärdesmodell.

I praktiken innebär detta att hyresgästers värderingar om sitt boende, exempelvis läge och standard, får större genomslag i hyressättningen. Det här tillsammans med de redan hundra existerande lokala modeller som finns visar att partssamverkan fungerar och tål att fortsätta utvecklas.

2. Staten måste ta ökat ansvar för risk och finansieringen vid bostadsbyggande. Bostaden måste åter bli betraktad som en social rättighet och staten har det övergripande ansvaret för detta. Ett ökat statligt ansvar för finansiering och risk skapar ett mer långsiktigt byggande över konjunkturcykler. Det är bra både för sysselsättningen och för antalet bostäder.

Investeringsstödet är ett bra exempel på ett bostadspolitiskt verktyg som har fungerat och där resultatet är nära 20 000 nya lägenheter med hyresnivåer som är en femtedel lägre än jämförbara objekt.

Investeringsstödet visar tydligt att när staten tagit ett större ansvar för finansieringen av byggandet har det också lett till ett ökat byggande och en rimlig hyresnivå som vanliga människor har råd att efterfråga.

3. Sverige behöver en bred skatteöversyn för att utjämna de skillnaderna som i dag hämmar hyresmarknaden. För att öka flexibiliteten på bostadsmarknaden och för att fler ska kunna bo i olika

boendeformer under olika perioder av livet behöver den ekonomiska obalansen utjämnas mellan bostadsrätt och hyresrätt.

I dag skiljer det 3000 kronor i månadskostnad mellan en nybyggd bostadsrätt och hyresrätt. Detta beror delvis på att ränteavdraget och rotavdraget skapar skillnaden mellan upplåtelseformerna. Staten ska hålla sig neutral i sin beskattning av de olika boendeformerna. Det ökar flexibiliteten på bostadsmarknaden och därmed individens frihet.

4. Vi behöver en konkurrensöversyn av byggsektorn. Sverige har i dag Europas högsta produktionskostnader för bostadsbyggande. Byggkostnaderna har under de tio senaste åren nära fördubblats från 20 000 till 40 000 kronor per kvadratmeter och markpriserna nära fyrfaldigats. Här finns det konkreta förslag i den delegation Bostad2030 som leddes av Anders Sundström. Nu måste de bli verklighet.

5. I dag finns det också ett flertal verktyg som kommunerna kan använda bättre: effektivare planprocesser, styrning av allmännyttan och krav på rimliga hyresnivåer vid marktilldelning. Vi tar nu våra första steg mot att ompröva tidigare hållningar och bidra till utvecklingen av den svenska hyres- och bostadsmarknaden. Det var en ambition som en gång i tiden byggde Sverige starkt. Vi välkomnar fler att följa vårt exempel.

Marie Linder, förbundsordförande Hyresgästföreningen

Jonas Nygren, förbundschef

Erik Elmgren, förhandlingschef

" Kvinnohat och tips om sexköp spreds från SD-toppens konto

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

I över ett decennium har kvinnoförnedrande inlägg publicerats på nätforumet Flashback av användaren "SinX". Bland inläggen finns tips om hur man köper sex utomlands samt hur man kan droga eller misshandla kvinnor för att sedan våldta dem. DN kan berätta att mannen som startat kontot är den sverigedemokratiska riksdagsledamoten Jonas Millard, ordinarie ledamot i konstitutionsutskottet. – Jag har skrivit från kontot vid några enstaka tillfällen, säger han men nekar till att ha skrivit de grova inläggen.

Jonas Millard, 37, har varit engagerad i Sverigedemokraterna sedan 2001 och suttit i riksdagen sedan 2014.

Han valdes in i distriktsstyrelsen för SD i Örebro 2008, satt i kommunfullmäktige från 2010 och var heltidsarvoderat kommunalråd mellan 2011 och 2014.

År 2002, alltså ett år efter att den då 20-årige Millard gick med i Sverigedemokraterna, startades ett konto på Flashback med användarnamnet "SinX".

Under hela kontots aktiva period har SinX stått som avsändare till nästan 5 000 inlägg. Bland dessa vittnar över 100 inlägg om en nedlåtande och ofta hatisk syn på kvinnor. Vid upprepade tillfällen publiceras det inlägg på kontot där det står att kvinnans jobb är att

sköta hushållet och att dagens kvinnor enbart är "att betrakta som kött".

Vid minst fyra tillfällen beskriver användaren SinX hur man kan göra för att droga kvinnor för att sedan våldta dem, och uppmuntrar andra användare att göra detta.

"En favorit är att bjuda på en ladydrink (Nitrazepam och vodka). Detta leder till att de blir mer avslappnade, och för den ovana mannen finns risk att misstolka detta som de totalt utslagna, men låt dig inte luras", står det i ett inlägg publicerat i januari 2011.

Genom en omfattande kartläggning och research utifrån öppna källor kan DN visa att det kvinnofientliga kontot SinX registrerades av riksdagsledamoten Jonas Millard (SD).

De grova inläggen är i de allra flesta fallen skrivna mellan 2010 och 2014.

De sista inläggen publicerades under 2015 och sedan dess har det varit tyst.

DN har vid två tillfällen suttit ned med Jonas Millard och ställt frågor till honom kring kontot. Även ett flertal telefonintervjuer har genomförts med riksdagsledamoten.

Jonas Millard säger att SinX är ett konto som ett tiotal olika personer använt tillsammans över lång tid. Han medger att det är han som har startat kontot.

Millard uppger att kontot skapades av honom och några ”kompisar från den tiden” i syfte att testa it-säkerheten på Flashback.

– Jag gick ju it-programmet på gymnasiet, vi var väldigt intresserade av it-säkerhet. Jag registrerade det här kontot, jag registrerade också flera andra. Jag tror mycket väl att det här kontot kan vara registrerat på min e-postadress, säger Jonas Millard.

Senare under samtalet med DN tillägger han att det inte rör sig om kompisar från gymnasiet utan om personer som han inte har en aning om vilka de är. Millard säger att han kom i kontakt med dem via chatt-programmet IRC.

Vilka eller hur många som ska ha använt kontot och haft tillgång till lösenordet kan Jonas Millard inte svara på. Till en början säger han att det skulle vara ungefär 20 olika personer som kan ha haft tillgång till det.

Jonas Millard säger att han inte ”har använt det kontot på många, många år”. Men så sent som 2012 publicerades ett inlägg där SinX skriver om privata detaljer i sitt liv som går att koppla till Jonas Millard. Liknande inlägg publiceras under hela kontots aktiva period.

När DN först ställer frågan säger Millard att han har skrivit mellan fem och tio inlägg från det anonyma kontot. Han ändrar sig dock flera gånger och landar senare i att han inte kan svara på om det rör sig om ”10 eller 50” inlägg.

– Det fanns något inlägg om affärsverksamhet. Det kan ha varit något mer, jag har inte läst alla så det är svårt att säga. Jag har ju varit aktiv på forumet. Men gäller det ett sådant språkbruk som finns i vissa

inlägg så är jag rätt säker på att jag inte har skrivit det. Jag uttrycker mig inte så som person. Sedan har det funnits en tid i mitt liv, då jag har haft mer pubertal humor. Och liksom agerat omoget och så, säger Jonas Millard till DN.

Användaren SinX beskriver också olika exempel på hur man kan misshandla kvinnor eller på andra sätt skrämma dem för att sedan begå en våldtäkt. ”...att fråga om lov är så jävla avtändande”, skriver användaren bland annat.

Förutom tips och historier om våldtäkter och förnedrande aktiviteter, finns det tips om hur man gör när man ska köpa sex utomlands. För det mesta handlar det om sexköp i Thailand. Det rör sig om väldigt detaljerade tips om var man ska gå och om hur mycket pengar man ska ha med sig. Enligt SinX är sexköp ”ungefär som onlinepizza fast med lite andra tjänster”, står det i ett inlägg från den 28 december 2013. SinX beskrev i juni 2012 att han har haft ”både barbrudar och brudar med vanliga jobb”.

Jonas Millard nekar till att han ska ha skrivit något av alla de inlägg som handlar om olika typer av våldtäkter. När det gäller inläggen som handlar om sexköp utomlands är han mer osäker.

Är det du som skrivit inläggen om sexköp?

– Jag känner ju inte igen det, visst man kan alltid säga nej men jag tror att risken är att man hamnar lite i den situationen att man säger nej kategoriskt. Någonting felaktigt har jag säkert skrivit i något sammanhang. Då känns det extremt dumt att låsa in sig där. För den dagen då jag känner att jag har skrivit och det här är dumt, då får jag ju

ta på mig det. Men när det gäller det här inlägget så känner jag inte igen det, säger Jonas Millard.

Han tycker att sexköp och prostitution är en komplicerad fråga.

– Det är klart att det finns vuxna individer, både män och kvinnor som väljer att köpa och sälja sex. Jag tycker att debatten i dag har varit väldigt ensidig när man pratar om all form av sexhandel som något som är absolut tabu. Jag tycker väl att debatten måste nyanseras, säger Jonas Millard.

Har du själv köpt sex utomlands?

– Jag personligen tycker väl egentligen att den här diskussionen kunde föras men vad man än säger och vilka åsikter och uppfattningar man än har i den här frågan som avviker från normen så blir det stigmatiserande. Så jag personligen kommer att välja att inte kommentera det. Jag har inte gjort någonting olagligt utomlands någonsin.

Genomgående kallar SinX kvinnor för ”sliddjur”, ”hyndor”, ”horor”.

– Det är väl ett typiskt omoget språkbruk. Har jag någon gång, någonsin i något sammanhang sagt något väldigt omoget? Ja, massor med gånger säkert. Framför allt när jag var yngre. Använder jag det språket i dag eller den senaste tioårsperioden – nej, jag brukar inte göra det. Om det här är ett konto där det uttrycks så, jag vet inte. Jag får väl läsa inläggen, säger Jonas Millard.

Som ordförande för SD Örebro har Millard varit med och uteslutit partikollegor i sitt hemdistrikt som enligt Millard ”fört en partiskadlig verksamhet och varit illojala”. När en partikollega dömdes för

kvinnomisshandel 2013, menade Millard att den dömde politikern inte längre hade något förtroende att representera SD i Örebro.

Ett stort antal detaljer som Flashbackkontot SinX avslöjar går att koppla till reella händelser och annan typ av information i Jonas Millards liv. DN kan belägga att Jonas Millard startat kontot och skrivit flera av inläggen från SinX under en längre tid, vilket Jonas Millard också medger.

Jonas Millard nekar till att han skulle ha skrivit de grova inläggen, och hänvisar till att inlägg som SinX skrivit tydligt visar att det rör sig om åtminstone två olika personer som använt kontot. Totalt rör det sig om ungefär fem inlägg publicerade efter 2011, där SinX i stället påstår sig vara hemmahörande i södra Sverige.

– Det finns flera inlägg där SinX refererar till att han bor i södra Sverige, det har jag aldrig gjort. Bjuv tror jag nämns. Jag har aldrig varit i Bjuv, säger han.

Jonas Millard säger att han ”uppmärksammats flera gånger på att det har skrivits massor av inlägg från kontot”. Trots detta valde han att inte byta lösenord på sitt anonyma Flashbackkonto under de 15 år som det varit aktivt.

Du har känt till att det har skrivits grova inlägg från det här kontot. Varför har du inte gjort något åt det?

– Jag har ju inte läst alla inlägg, men jag har ju sett att det har skrivits andra inlägg på Flashback, på sidan, jag har gått igenom lite grann. Det här var ju flera år sedan som jag uppmärksammade eller noterade och såg att det var något inlägg som var väldigt osmakligt, jag

kommer inte ihåg vad det inlägget handlade om, och i anslutning till det kollade jag om det går att ta bort inlägg på Flashback. Men det går ju inte, säger Jonas Millard.

Under sin tid som riksdagsledamot har Jonas Millard lagt ett hundratal motioner, oftast tillsammans med en eller flera partikollegor. En av motionerna, inlämnad i mars 2018, handlar om ”rätten att bli glömd på internet”. Den förespråkar att människors integritet på internet bör skyddas genom att personuppgifter och övriga data kopplade till enskilda personer ska kunna tas bort från internet. ”Exempel på sådana data kan vara inlägg på forum och i sociala medier. Även chattloggar och liknande bör omfattas av rätten att bli glömd”, skriver Jonas Millard.

– Det handlar ju om ungdomar och hur man uttrycker sig i sociala medier. Om man i den åldern sköter stora delar av sin kommunikation via sociala medier. Ska det vara något som man då aldrig blir glömd ifrån? Ska något som man skrev som 12–13-åring följa en resten av ens liv? Jag tycker inte det, jag tycker att man ska ha rätten att bli glömd på internet, säger Jonas Millard.

En annan motion som han lade 2018 handlar om att Jämställdhetsmyndigheten borde avskaffas.

I övrigt har han drivit frågor i riksdagen inom ett brett politiskt spektrum. Exempelvis har han lagt en motion som handlar om att presstödet bör halveras. En annan motion handlar om ”snabbspår” inom vården.

Han har också motionerat om att e-cigarett bör ses som ett mer hälsosamt alternativ till vanliga cigaretter.

Jonas Millard har också flera gånger besökt och engagerat sig i SD-kvinnor, Sverigedemokraternas kvinnoförbund. Enligt förbundets hemsida är syftet med SD-kvinnor att ”förtydliga, fördjupa och vidareutveckla partiets politik ur ett kvinnligt perspektiv”. Förbundet har också som mål att uppnå ett mer rättvist och jämställt samhälle.

2016 uppmärksammades Jonas Millard då Expressens David Baas kunde avslöja att Millard skickat en våldtäktsdom till en partikollega och i ämnesraden skrivit ”Kul läsning”. Jonas Millard svarade Expressen att han inte visste vad det var för dom och att han måste läsa den innan han kunde uttala sig.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

" Fakta. Så gjordes granskningen

Med hjälp av öppna källor har DN kunnat koppla Jonas Millards personuppgifter, så som hans mejladress, till det anonyma Flashbackkontot SinX.

Inlägg som Flashbackkontot SinX publicerar går att koppla till reella händelser och annan typ av information i Jonas Millards liv. Bland annat publicerade kontot i april 2012 en bild som innehåller information om var bilden tagits. Koordinaterna i bilden visar att den är tagen på exakt den adressen där riksdagsledamoten vid tillfället var folkbokförd.

I ett annat inlägg, från oktober 2006, bjuds andra Flashback-användare in till att spela ett dataspel och servern användarna uppmanas att koppla upp sig till har namnet och lösenordet ”Millard”.

Han har också på åtminstone ett annat forum under eget namn publicerat ett identiskt inlägg om en specifik datorfråga som SinX vid samma tidpunkt. De inläggen skrevs i januari 2009.

DN har kunnat slå fast att Jonas Millard startat kontot SinX och att han skrivit på det under stora delar av den period då kontot har varit aktivt, 2002–2015.

Att Jonas Millard själv har skrivit inläggen med grovt och kvinnoförnedrande innehåll har inte kunnat beläggas, bara att inläggen funnits på det konto som han skapat och varit registrerad för.
"

"Ewa Stenberg: Jimmie Åkesson vill inte bli påmind om skandalfabriken"

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Sverigedemokraterna satsar hårt på att få fler kvinnliga väljare och på att få andra partier att samarbeta. Målen motverkas när en betrodd riksdagsledamot avslöjas med ett Flashback-konto som sprider kvinnohat och tips om hur kvinnor kan våldtas.

Sverigedemokraterna rensade hårt i sin riksdagsgrupp inför höstens val. Många ledamöter fick inte nytt förtroende. Hela 14 av de 45 riksdagsledamöterna petades. Valberedningen motiverade det med att kvaliteten i riksdagsgruppen måste höjas. De som inte bedömdes hålla måttet sorterades bort.

Jonas Millard tillhörde de utvalda, de som klarade utrensningen. Han sitter och har suttit i riksdagens konstitutionsutskott (KU). Det är inte vilket uppdrag som helst, KU utövar kontrollmakt över regeringen och granskar hur ministrarna sköter sina uppdrag.

Det kräver personer med gott omdöme.

Att ha ett Flashback-konto som genomgående kallar kvinnor för ”sliddjur”, ”hyndor” och ”horor” kan omöjligen räknas dit.

Jonas Millard hävdar att någon annan har använt hans konto till att förmedla våldtäktstips. Då skulle gott omdöme ha varit att ha bytt lösenord eller på annat sätt förhindra andra från att använda det för att ge råd om grova brott. Kontot spred kvinnohat under Millards tid som

folkvald och kommunalråd i Örebro. Det är problematiskt för SD. Partiet har svårare att locka kvinnliga väljare än manliga. Partiet har cirka 15 procent kvinnor i väljarkåren, mot cirka 22 procent män, enligt Statistiska centralbyråns nya väljarundersökning.

Därför har partiet satsat hårt på kvinnliga väljare i de två senaste valrörelserna. Partiet lovar bättre arbetsvillkor i vård och omsorg och lyfter fram hårda tag mot sexualbrott.

Jimmie Åkesson har ända sedan 2014 turnerat runt på kvinnodominerade arbetsplatser, främst i vård och omsorg, och talat om detta.

Partiet kopplar ofta sexualbrott till invandring. Jimmie Åkesson har krävt att utländska medborgare som döms för grova vålds- eller sexualbrott i Sverige ska utvisas, oavsett om de exempelvis riskerar dödsstraff eller tortyr i sitt hemland.

Nu tvingas SD-ledningen möta frågor om vad en av partiets kvalitetsgranskade riksdagsledamöter gjort på Flashback.

Signaturen ”Sinx” blir ytterligare ett namn i raden av skandaler kopplade till sverigedemokratiska politiker.

Det är som sagt bekymmersamt för SD, men skandalerna påverkar inte partiet lika mycket som deras tilltänka samarbetspartners.

För drygt ett år sedan kritiserade Jimmie Åkesson Kristdemokraternas Ebba Busch Thor för att vara ansvarslös när KD inte ville samarbeta om hur vården ska bli bättre.

”Ni är ju en skandalfabrik utan dess like”, replikerade Ebba Busch Thor.

Nu står regeringsförhandlingarna i sitt allra mest känsliga skede, och Sverigedemokraterna hoppas att Kristdemokraterna och Moderaterna verkligen ska vilja börja förhandla.

Det sista Jimmie Åkesson vill är att bli påmind om skandalfabriken.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

"Anställningsskydd – frågan som fick Löf att säga upp samarbetet med Lofven

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Klockan 01.20 natten till den 9 december var Sverige närmare att få en regering än någon annan gång sedan valet i september. Ett drygt dygn senare låg försöken i spillror. DN:s källor beskriver hur S och C krockade och inte förstod sig på varandra. Till sist stöp det på frågan om vem som ska gå först vid uppsägningar.

Det hade varit en lång dags färd mot natt på Rödbogatan 6 i centrala Stockholm. Maratonmötet i finansdepartementets lokaler slutade med ett handslag. Inte för att man var överens, kanske mer av artighet, för det som låg på bordet var ännu inte en överenskommelse. Men flera dygns förhandlande hade ändå resulterat i ett dokument som behandlade såväl skatter och migration som byggregler och LSS.

Och så var det arbetsrätten. En klassisk konfliktfråga mellan höger och vänster, mellan liberaler och socialister, mellan arbetsgivare och fack. Mer exakt har den hårdaste stridslinjen gått kring lagen om anställningsskydd och turordningsreglerna om vem som ska sägas upp först vid arbetsbrist.

DN:s samtal med källor inom samtliga partier som deltog i överläggningarna pekar på hur den här frågan till slut satte punkt för försöken att bilda en mittenregering.

○ ○ ○

○

Efterspelet till en misslyckad politisk förhandling är en kamp om vilken bild av det inträffade som ska sätta sig. Även personer som suttit i samma rum kan komma ut med berättelser som skiljer sig avsevärt från varandra.

Centerpartiets beskrivning av förloppet handlar om en socialdemokrati som inte maktade med att ta de avgörande stegen mot en arbetsrätt som skulle skapa flexibilitet på arbetsmarknaden. En uppmaning till arbetsmarknadens parter att inom ett år komma tillbaka med förslag till reformer av turordningsreglerna var enligt centerpartisterna inte tillräckligt bindande. Inte heller hotet om lagstiftning, om partssamtalen inte gav resultat, var enligt dem tillräckligt skarpt - formulerat.

Centern krävde en överenskommelse där det uttryckligen sades att syftet med parternas förhandlingar, och en eventuell lagstiftning, skulle vara att anställningstid skulle få mindre betydelse vid uppsägningar.

I stället skulle kompetens ges större tyngd. Centerns politik är att företag med mindre än 50 anställda ska undantas från turordningsreglerna. Så långtgående krav ställde C inte i förhandlingarna, hävdar källor i partiet. Men en uppgörelse med S måste peka i den riktningen.

I den andra vågskålen ville Centern se ökade möjligheter för omställning, så att den som sägs upp kan kvalificera sig för ett nytt jobb.

○ ○ ○

När man ska förstå Socialdemokraternas våndor kring arbetsrätten går det inte att bortse från de personliga kopplingar som finns mellan S-ledningen och LO. Stefan Löfven är före detta Metallbas och har en nära relation till den nuvarande LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson. Under förhandlingarna med C, L och MP fanns även Tomas Eneroth med vid bordet. Eneroth har liksom Löfven ett förflutet inom IF Metall och är dessutom uppväxt i samma lilla samhälle som Karl-Petter Thorwaldsson, småländska Kosta. Det handlar om två kompisar som ska säga till en tredje: vi tänker göra något som du inte kommer att gilla.

Socialdemokraternas beskrivning av dragkampen om arbetsrätten är förstås en annan än Centerns. De uppfattar det som att centerpartisterna inte har full förståelse för hur partsmodellen på arbetsmarknaden fungerar. C-kravet var enligt S-källor att partierna skulle komma överens om ett i stort sett färdigt lagförslag som man kunde hota fack och arbetsgivare med.

Budskapet till parterna skulle vara: Om ni inte klarar att komma överens om exakt det här så ser vi till att det blir så i alla fall, genom lagstiftning.

Socialdemokraterna menar att ingen av parterna skulle sätta sig i en sådan förhandling, i synnerhet inte arbetstagersidan när det handlar om turordningsreglerna. Det vore att visa bristande respekt för parternas kompetens och förmåga, enligt S.

Det är uppenbart att C och S inte hittade fram till en fungerande våglängd.

Socialdemokraterna förvånades av Centerns sätt att gå in i förhandlingarna. Från S-håll uppfattades L och MP som mer konstruktiva, med förslag på möjliga skrivningar för de olika områden som skulle diskuteras. Centerns inspel beskriver socialdemokrater i stället som en kravlista med budskapet ”hur långt kan ni gå”?

○ ○ ○

Från Centerhåll beskrivs å andra sidan förhandlingarna med S som att stå och stampa framför en tegelmur i tre dagar. Bufflighet, är ett annat ord som centerpartister använder för att beskriva Socialdemokraternas stil.

Klockan 01.20 i söndags skakade partiernas företrädare hand och sedan skiljdes de åt. När Socialdemokraterna inte hörde något dagen efter tolkade man det som att förankringen i de andra partierna gick bra. Förvåningen blev därför stor i S-läget när Annie Lööf sade nej på måndagsmorgonen.

Centerpartister som DN talat med beskriver en höst fylld av möten där partiledaren Annie Lööf varit noga med att försäkra sig om det interna stödet inför nästa steg. Under nästan åtta timmar träffades riksdagsgruppen och partistyrelsen i söndags. Alla ledamöter skulle ges möjlighet att framföra sina argument för eller emot ett S-samarbete. DN erfar att fanns det ett brett spektrum av åsikter men utåt håller centerpartisterna enad front. Partiet har dragit lärdom av Liberalernas såriga strid inför öppen ridå och vill inte göra samma misstag. Medan Liberalerna skakats av splittringen mellan L-ledaren Jan Björklund och den del av partiet som inte vill samarbeta med S är det få centerpartister som vet vilket slutmål Annie Lööf ser framför sig.

○ ○ ○

Centerns besked landade i besvikelse hos både Miljöpartiets och Liberalernas partiledningar. Partisekreteraren Maria Arnholm har i ett internt brev till L-företrädare beklagat att det aldrig blev någon uppgörelse mellan de fyra partierna.

Frågetecken har rests för Annie Lööfs sätt att slå igen dörren i ansiktet på Stefan Löfven. Varför inte återkomma med ytterligare krav, om förhandlingsresultatet inte dög? Centerpartisterna anser att de redan hade provat alla möjligheter att få Socialdemokraterna att närma sig dem. I den avgörande frågan om arbetsrätten gick det inte att komma framåt, var deras bedömning.

C röstade nej till sin statsministerkandidat, M-ledaren Ulf Kristersson, i den första statsministeromröstningen. I dag, fredag, gör de samma sak med S-ledaren Stefan Löfven i omgång två av fyra. Sverige tar därmed ett steg närmare ett extraval.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Detta har hänt.

22 november

Annie Lööf ger upp sina sonderingsförsök.

23 november

Stefan Löfven får ett nytt sonderingsuppdrag.

27 november

I en DN-intervju presenterar Annie Lööf en kravlista på liberala reformer som Stefan Löfven måste godta för att få Centerns stöd.

4 december

Annie Lööf beskriver S-svaret på hennes kravlista som "ett skambud" men säger samtidigt ja till att gå in i direkta förhandlingar. Stefan Löfven får ytterligare tid av talmannen.

5 december

Den planerade omröstningen i riksdagen om Löfven ställs in.

6 december

Förhandlingarna mellan S, C, L och MP går in i en intensiv fas.

7 december

Stefan Löfven rapporterar till talmannen per telefon att förhandlingarna fortskrider.

8 december

Förhandlingarna kulminerar på finansdepartementet och pågår in på småtimmarna natten till söndag.

9 december

Både C och L har långa möten där partiledningen diskuterar förhandlingsläget med riksdagsgrupper och partistyreiser.

10 december

Annie Lööf meddelar att hon inte ser det som meningsfullt att fortsätta förhandla. Centern kommer att rösta nej till Stefan Löfven. Talmannen meddelar att han tänker hålla nya samtal med partiledarna.

12 december

Talmannen lägger fram Stefan Löfven som förslag till statsminister i en S-MP-regering. Förslaget bordläggs i kammaren.

14 december

Riksdagen röstar om förslaget att Stefan Löfven ska bli statsminister."

"IBM vill tona ner it-skandalen men får mothugg av vittnen

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Alltsedan it-skandalen på Transportstyrelsen avslöjades 2017 har företaget IBM som tog över it-driften vägrat att tala. Men på torsdagen bröts tystnaden när IBM vittnade i Arbetsdomstolen. Enligt företaget har säkerhetsläckorna överdrivits. Men den versionen håller inte statens vittnen med om.

Enligt vad DN erfar stoppades IBM Sverige av koncernens ledning i USA från att ge några som helst intervjuer om it-skandalen när den avslöjades sommaren 2017.

– Vi har en ganska stark policy att vi uttalar oss inte om våra kunder, våra processer och vad vi gör. Det är för att skydda oss själva, vårt varumärke, men även våra kunder, inledde direktör Mikael Pettersson från IBM sitt vittnesmål i domstolen.

Pettersson ansvarar för datadriften för kunder som likt Transportstyrelsen outsourcat den till IBM, ett kontrakt värt 800 miljoner kronor. Han vittnade om hur han länge velat ge företagets version.

– Under de här två åren som gått hade man gärna velat gå in och peta och säga vissa saker i de rapporter som kommit ut. Vissa saker är läckt. Vissa saker borde inte stå och släppas till allmänheten, sade han. Att Mikael Pettersson nu vittnade beror på att Transportstyrelsens förra generaldirektör Maria Ågren genom sitt fackförbund Sveriges

ingenjörer stämt staten för att hon avskedades 2017. Det är förbundet som kallat honom som vittne.

– Man måste få fram sanningen och presentera den, sade Pettersson som i sitt vittnesmål inte kunde gå in på hemligheter som kunde skada IBM eller rikets säkerhet.

IBM:s linje är att hemlig information inte röjts genom outsourcingen. Att IBM-tekniker i Tjeckien hade fått behörighet att gå in Transportstyrelsens it-system hotade inte säkerheten, enligt företaget. – Teknikerna kunde aldrig se eller ens komma åt data och de var inte intresserade av det, sade Mikael Pettersson.

Han gjorde också gällande att om miljontals svenskers körkortsdata skulle kopieras så skulle det ha tagit orimligt lång tid, upp till ett år, och hade krävt så stora dataresurser att det skulle ha upptäckts av IBM. I rättegången är det staten som har bevisbördan för att hemliga uppgifter röjts. Det gäller främst körkortsregistret där identiteten på Sveriges hemliga agenter gömdes. Statens vittnen förklarade att it-teknikerna hos IBM i Tjeckien hade både tillgång till data och möjlighet att göra var de ville.

– De kunde läsa, radera, förändra och återställa data, sade Johan - Eriksson som var it-säkerhetsansvarig på Transportstyrelsen. Mikael Pettersson från IBM vittnade om att de utländska teknikerna inte kunde se de lagrade fotona med körkortsinnehavarnas ansikten.

Det motsades av David Heed som tidigare arbetat med och analyserat Transportstyrelsens it-säkerhet. Enligt honom är fotona på ansiktena lagrade som data. Dessa kunde enkelt flyttas till så kallade

hoppsservrar, låsas upp och genom datorprogram åter förvandlas till synliga bilder.

– Teknikerna hade full möjlighet att ta del av och kopiera informationen, sade David Heed.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

"Bakgrund.

Utländska it-tekniker som aldrig säkerhetsprovats fick år 2015 tillgång till topphemliga uppgifter. Det innebar att bland att Sveriges hemliga agenter kan ha röjts för främmande makt.

Det var Transportstyrelsens generaldirektör Maria Ågren som godkände avsteg från lagens krav på säkerhetskontroll av den - utländska personalen, för att snabba på processen. För beslutet fick hon ett strafföreläggande av åklagare för vårdslöshet med hemlig uppgift. "

"Viktor Barth-Kron: Hela listan för en mindre svekfull framtid

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Årets julklapp är en politisk svekdebatt. Alla ska med. Det börjar bli ett problem. Något är galet när varje tänkbar lösning beskrivs som ett svek mot väljarna, och när det framstår som att det mest hedervärda ett politiskt parti kan göra efter ett val är att ta avstånd från möjligheten att påverka Sverige. Både partierna och vi som bevakar och beskriver politiken har nog ett och annat att fundera på här.:

För oss i den yttre världen, bland medier och samhällsdebattörer, gäller det nog främst att inse att man inte längre kan hålla upp den socialdemokratiska enpartiregeringens utfästelser och sedan jämföra med facit – 82 av 101, med näppe godkänt! – eller kallt kontrollera hur väl den borgerliga majoriteten levt upp till sitt gemensamma valmanifest.

Förutsättningarna för att utöva politik är betydligt knepigare nu, och då måste metoderna för att bedöma utfall också bli mer avancerade. Att utveckla en exakt vetenskap här är förstås svårt, men det är samtidigt inte rimligt att varje kompromiss för ett sjuprocentsparti i en svag minoritetsregering – som Miljöpartiet under förra mandatperioden – beskrivs som ett nederlag och/eller ett svek. Just Miljöpartiet kunde förvisso ha gjort livet betydligt lättare för sig självt, vilket vi strax ska återkomma till. Men ändå.

För den inre världen, alltså partierna, handlar det nog framför allt om tre saker. Vi tar dem punktvis.

1. Sluta bilda block. Poängen med att partierna förut delade in sig i koalitioner före val var att tydliggöra alternativen för väljarna och lägga grund för mer förberedda och effektiva regeringar.

Var och en kan själv dra sin slutsats om huruvida den föreställda existensen av ”Alliansen” respektive ”de rödgröna” har underlättat eller försvårat möjligheterna att komma fram till något den här hösten.

2. Ha färre ultimativa krav. Just det, Miljöpartiet var det. Risken för att anklagas för svek ökar naturligtvis om man ställt i utsikt att *absolut inte medverka till X*, eller att *till varje pris genomföra Y*. Vilket var precis hur MP bedrev valrörelse 2014 (däremot inte i år, visa som de var av smärtsam erfarenhet).

Det är dumt att gå till val på ett program med många ja-eller-aldrig-frågor, i alla fall om dina utsikter är att få 5–10 procent av rösterna. Det går nämligen inte att kompromissa sig fram till att det byggs en halv motorvägstunnel, eller att 30 procent av en flygplats läggs ned och bebyggs med bostäder. Exempelvis.

3. Säg vad ni vill göra, inte vad ni inte vill göra. Den här punkten illustreras förstås enklast med höstens låsningar i regeringsfrågan. Både S och M sade nej till alla regeringar som de själva inte skulle leda, och C och L sade nej till alla lösningar som gav inflytande till V eller SD. Redan här var det kört, rent matematiskt. Någon är tvungen att backa – eller ”svika”.

Dilemmat syntes senast nu i veckan, när centerpartister efter de havererade förhandlingarna anklagade Stefan Löfven för att inte vilja ”klippa banden till Vänsterpartiet”. En kuriös anklagelse, när den lösning man förhandlade om var beroende av att Vänsterpartiet skulle acceptera den.

Socialdemokraterna anklagas ofta för maktfullkomlighet. Det har förstås sina skäl, men S utgår åtminstone från valresultatet i sina diskussioner. Vilket är mer än man kan säga om vissa andra.

Så – det här låter väl inte så svårt? Kanske inte, men det är det förstås. Vem vågar lova mindre, när andra lovar mer? Vem vill vara den som öppnar för alternativa lösningar, efter att ha sett hur det gick för först Anna Kinberg Batra och nu Jan Björklund i opinionen?

Ingen, förstås. Därför vore det nog bäst om alla gjorde det samtidigt – helst före jul.

Viktor Barth-Kron
viktor.barth-kron@dn.se "

" Boverket spår ras i bostadsbyggandet

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Antalet byggstartar för bostäder rasar med 20 procent i år och med 6 procent nästa år, spår Boverket i sin senaste rapport som - släpptes på torsdagen. Störst blir fallet för bostadsrätter – där - halveras byggandet nästa år jämfört med 2017.

Det är ingen ljus bild som målas upp i Boverkets rapport Läget på bostadsmarknaden. Från det senaste toppåret 2017, då bygget av totalt – inräknat tillskott av ombyggnad – 67 750 bostäder påbörjades, räknar verket med att det i år påbörjas 54 500 bostäder och nästa år endast 51 000.

Den största minskningen gäller bygget av bostadsrätter, som går från 25 300 byggstartar 2017 till 12 500 nästa år.

Byggstarten för småhus går från 13 050 i fjol till 10 500 nästa år. Endast antalet påbörjade hyresrätter håller samma nivå, 24 500 byggstartar 2019, jämfört med 24 800 i fjol.

Nedgången är allvarlig, eftersom 2017 var egentligen det enda året då byggandet var på en nivå som behövs för att klara det behov som Sverige har av nya bostäder.

Att byggtakten nu sjunker innebär att bostadskrisen på sikt förvärras. – Det går att konstatera än en gång att det fortfarande inte byggs för att möta de behov som finns, är generaldirektör Anders Sjelvgrens kommentar till rapporten.

Bilden är dock splittrad. Värst fall i det samlade bostadsbyggandet får Storstockholm.

Där spår verket att antalet byggstartar minskar med 35 procent i år, jämfört med i fjol. I gruppen övriga stora kommuner, där Göteborg och Malmö inte ingår, spår verket att antalet byggstartar minskar med nästan 30 procent.

Bland medelstora och mindre kommuner räknar Boverket med att antalet byggstartar sjunker med 7 procent i år.

I Storgöteborg däremot ökar byggstarterna i år, jämfört med förra året, med 10 procent.

Räknat på tolv månaders takt var antalet påbörjade byggen vid utgången av tredje kvartalet i år 14 procent högre, jämfört med ett år tidigare.

Men Boverket räknar med att även Storgöteborg kommer att känna av åtstramningen vad gäller möjligheten att låna och osäkerhet kring bostadspriserna. Det leder verket till att spå att byggstarterna inte ökar i varje fall nästa år.

I Stormalmö räknar Boverket med att 6 700 bostäder påbörjas i år, vilket är en hög nivå för regionen. Men nästa år sjunker antalet byggstartar till 6 200.

Att byggandet av hyresrätter tycks ligga kvar på en hygglig nivå, kan förklaras av en kraftig ökning, 138 procent, av ansökningar i år om att få del av det statliga investeringsstödet.

– Vi vet inte vad som drivit upp det här. Men det som har hänt är att villkoren blivit mer förmånliga, säger Hans-Åke Palmgren, ekonom och analytiker på Boverket.

– Det tror jag är en viktig faktor. Vi ser ju att den stora ökningen kom efter att villkoren för stödet ändrades i våras, tillägger han. Investeringsstödet försvinner nästa år, i och med att riksdagen antog en ny budget på onsdagen. Likt de flesta andra som följer marknaden konstaterar Boverket att priset i fjol inte fortsatt, men att bedömningen om vad som händer kommande år är osäker och splittrad.

– Det finns en spännvidd i bedömningarna av priserna, säger Hans-Åke Palmgren.

Han räknar med en svag prisutveckling och tror att de flesta hushåll nu räknar med stigande räntor, vilket har en hämmande effekt på priserna. – Vi har blivit vana vid att priserna ska stiga 8–10 procent per år, men nu är det mer sannolikt att vi hamnar i en situation med svajande runt nollsträcket, säger Palmgren.

– Men jag ser inga dramatiska förändringar i korten, tillägger han.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

"Fakta.

Under 2018–2019 färdigställs cirka 110 000 bostäder. Boverket har fått en kraftig ökning av ansökningar om - investeringsstöd till hyresrätter – runt 190 000 i november, mot cirka 110 000 i augusti och runt 100 000 i maj. Förra året låg siffrorna betydligt lägre, den högsta siffran var drygt 80 000 i maj 2017.
Källa: Boverket "

" Vågen av högerpopulism är nationalstatens dödsryckningar

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Som barn lekte jag, tidig 40-talist, med svenska träleksaker tillverkade av Brio i Osby, iförd kläder från Algots i Borås och skor från någon av de många fabrikena i Örebro. Vi hade en kanal i radio och samtal mellan olika städer måste beställas och kopplades av telefonist.

Leksakerna till mina nu vuxna barnbarn var nästan undantagslöst märkta "Made in China", kläderna i huvudsak importerade från Sydostasien och skorna i vart fall inte svensktillverkade. När jag skulle gratulera ett av dem som just tagit examen i USA räckte det med ett knapptryck på telefonen för att koppla samtalet.

Det här är några små exempel på hur världen under min livstid gått in i en helt ny global fas av mänsklighetens historia. Övergången kan dateras till åren kring 1950, då vi nästan samtidigt gick in i atomåldern, dataåldern och rymdåldern.

Utmärkande för denna nya världsålder är en kunskapsexplosion utan like och att gränserna suddats ut i en växande interdependens, ett finare ord för allas beroende av alla.

Nationalstaten har blivit alltmer obsolet. Den fungerar inte som bas för ekonomisk verksamhet, kan inte försvara sig själv och inte heller hantera de stora utmaningar som vi står inför. Bilen – enligt reklamen

”Made by Sweden” – monteras i verkligheten ihop av delar från sannolikt 80-talet länder i en kinesiskägd fabrik på Hisingen.

Den våg av primitiv högerpopulism som just nu sveper fram över världen måste mot den här bakgrunden ses som ett slags nationalstatens dödsryckningar.

Stödet för Sverigedemokraterna och deras allierade som Trump, Orbán och brexitörerna, är inte obegripligt. Miljoner människor känner inte igen sig i det samhälle de föddes in i och oroar sig för sin försörjning. Men det går inte att backa in i framtiden. Försöken att resa murar kring nationalstaten och renodla innehåll som aldrig varit renodlade är dömda att misslyckas och leda in i katastrofen.

Den galopperande utveckling vi bevittnar går inte att bromsa eller kontrollera. Den bygger på insatserna från miljontals forskare och tekniker jorden runt. På ett par år fördubblar de vårt gemensamma förråd av kunskap och tar fram produkter och tjänster som varit otänkbara bara några år tidigare.

Företag som inte springer för livet riskerar att bli omsprungna och utslagna. De vet sällan hur deras produktkatalog kommer att se ut om fyra år och vilken kompetens som då kommer att krävas och blir därmed också allt mindre villiga att fastanställa personal.

Samtidigt måste människors oro tas på allvar. Det har hittills inte gjorts av politiker från de etablerade partier som inte riktigt vill medge att också den nationella politiken blivit alltmera obsolet. Men nationalstaten som grundläggande politisk enhet är inte en gång för alla givet. Den är i huvudsak en produkt av tankegods från den franska revolutionen.

I dagsläget kan internationella storföretag spela ut stater mot varandra för att få så bra villkor som möjligt med få regler och låga eller inga skatter.

Ska vi få politisk kontroll på den formen av rovkapitalism och kunna hantera de stora utmaningar som klimathot och flyktingströmmar ställer oss inför, krävs mer av internationell samverkan, inte mindre. För oss europeer framstår ett utbyggt EU-samarbete som den naturliga vägen framåt. Det är också så vi kan hitta nya vägar för att skapa trygghet för de oroliga och dra undan mattan för de klimatförnekande högerpopulister som gärna vill få chansen att begrava rättsstaten med dess fri- och rättigheter.

Jan Tuninger Jakobsberg "

"Riksdagens presscenter 09.45. Vad hjälper det våra påsar under ögonen?"

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Presskonferens nummer 70 sen valnatten. Gråmulet utanför det runda fönstret. Utsikten skulle kunna vara storslagen (Mälaren och stadshuset) men regndimman och de små, små dropparna på fönstret geggat liksom ihop allt.

Presscentret är än så länge bara halvfullt men redan börjar luften ta slut. Det luktar kaffe, tobakspustar och el. Jag med mina 1.56 centimeter över havet brukar försöka vara där lite extra tidigt för att få en bra plats. Har lyckats knipa en plats på andra raden och kände mig till en början nöjd. Tyvärr visade det sig att den lilla datorväska som stod på platsen framför min, tillhör en konkurrentkollega. Kollegan är två huvuden längre än jag. Jahopp.

Jag ser mig omkring och möter de andra journalisternas trötta men fokuserade blickar. I dag är det faktiskt lite spännande. Vi har tillsammans och på olika håll följt politikernas varje steg, varje andetag. Analyserat minspel, rapporterat live, lyssnat på monologer, tagit del av debatter, läst budgetar, tänkt långsiktigt, tänkt historiskt, ringt experter, blivit experter, ställt motfrågor, förtydligat frågan, blivit ignorerade, fått loss en intervju, blivit utskälda av presstalespersoner, blivit förvånade, gissat rätt, gissat fel, satt oss in och försökt förstå för att sedan paketera allt i små mer eller mindre lättsmälta paket.

Vi har också varit på 70 presskonferenser. Exklusive spontana pressklungor utanför diverse salar och alla partiledarpromenader.

Bakom mig står en livesändande reporterstjärna och berättar vad vi troligtvis snart ska få bevittna. En lösning. Ett beslut. Ett besked. Ett utspel. Ett benådande att få släppa valåret 2018 och gå vidare med våra liv.

Men i dag kom inte den dagen. "Förhandlingarna fortsätter", "vi gör allt vi kan", "vi tar ansvar", "de tar inte ansvar".

Pust.

Jag kavlar upp ärmarna på min kavaj, känner träsmaken från den hårda stolen och lämnar en text från dagens presskonferens. Det är inte regeringskaos, det är demokrati. Men vad hjälper det våra påsar under ögonen?

Det är långt till våren. Innan körsbärsträden blommar har vi nog en regering. Tack till alla läsare som följer med och heja alla politikreportrar (och politiker).

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

"Bäst i stan just nu

Att få äta kumminost på Babylon vid Medborgarplatsen, samtidigt som det snöar lite lätt utanför.

Alexandra Carlsson Tenitskaja är politikreporter och älskar egentligen sitt jobb. Hon är bara lite decembertrött och blir lätt gnällig om hon inte får i sig lunch i tid. "

”Ett hån mot allt seriöst kulturellt ledarskap”

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

Moderna museet varnar för att borttagandet av gratisinträde på statliga museer sker med alltför kort varsel. ”Tron att man på två veckor skulle kunna anpassa museets program till helt nya förutsättningar är inte bara okunnigt utan ett hån mot allt seriöst kulturellt ledarskap”, säger chefen Daniel Birnbaum i ett uttalande.

På onsdagen röstade riksdagen igenom nästa års budget. Enligt den ska den fria entrén på statliga museer slopas för vuxna över 19 år. Förändringen sker troligen redan om drygt två veckor, den 1 januari. Beskedet medför osäkerhet, uppger flera statliga museer som DN varit i kontakt med. Nationalmuseum och Naturhistoriska riksmuseet berättar att de inväntar besked kring hur den nya budgeten påverkar deras instruktion.

– Vi kan inte säga mycket i nuläget. Att vi skulle införa ändringar redan den första januari ser vi som osannolikt eftersom vi först ska invänta en ny instruktion till myndigheten från Kulturdepartementet. Men mycket kan hända inom politiken innan dess, säger Martin Testorf, pressansvarig på Naturhistoriska riksmuseet.

Daniel Birnbaum, avgående överintendent på Moderna museet, gör ett skriftligt uttalande till DN. Han skriver att museet fick ett år på sig till förberedelser innan fri entré-reformen infördes:

”Det var nödvändigt för att skapa ett program som förhåller sig till de ekonomiska förutsättningarna. En stor utställning, med exempelvis Marina Abramović, tar några år att arbeta fram”, säger Daniel Birnbaum i uttalandet och fortsätter:

”Tron att man på två veckor skulle kunna anpassa museets program till helt nya förutsättningar är inte bara okunnigt utan ett hån mot allt seriöst kulturellt ledarskap.”

Borttagandet av gratisinträdet, som infördes 2016, sker som en följd av att Moderaternas och Kristdemokraternas budgetmotion röstats igenom av riksdagen.

Enligt motionen ska kulturbudgetens ramar minska med sammanlagt 213 miljoner kronor, varav 80 miljoner kronor avser den slopade finansieringen av fri entré för vuxna.

Detaljerna i utgifterna på kulturområdet kan förvisso komma att ändras under den kommande veckan. Först ska riksdagens kulturutskott samlas för att förbereda ett slutgiltigt förslag, och kammaren ska sedermera rösta om förslaget på tisdag i nästa vecka.

Christer Nylander är ordförande i kulturutskottet. Hans parti Liberalerna är för att behålla den fria entrén. Nylander berättar att utskottet sammanträder på fredagen. Enligt honom är det i princip klart att budgetändringarna kommer att verkställas, eftersom övriga partier avstår omröstningen sedan de övergripande ramarna röstats igenom. – Ja, men sedan kommer troligen en tilläggsbudget läggas fram under våren som kan innebära förändringar. En motion som skrivs i riksdagen är aldrig lika genomarbetad som en proposition som departementet lagt fram, säger Christer Nylander.

Han menar att regeringens direktiv till myndigheterna troligen måste skickas ut under mellandagarna och beskriver det som en ”mycket tajt process”.

Totalt omfattas 18 statliga museer av fri entré-reformen. Den förändrade budgetramen innebär inte att gratisinträdet ska tas bort för barn och ungdomar.

Överintendenten för Statens museer för världskultur, Ann Follin, menar att situationen är speciell och att man måste invänta behandlingen av budgeten i kulturutskottet.

– Men det står inskrivet i vår instruktion att vi ska ha fri entré, och vi har därmed ingen rätt att börja ta ut avgifter utan att få instruktionen ändrad. Det kräver en särskild beredning som brukar ta tid. Och det gör att det även är en omöjlighet att återinföra den här avgiften från den 1 januari, säger Ann Follin.

– Jag lägger inga värderingar i huruvida museer ska ha eller inte ha fri entré, utan det som är viktigt är att vi får rimliga förutsättningar att ställa om verksamheten. Nu blir det väldigt hackigt. Vi har anpassat våra museer för fri entré och ett beslut om att återinföra entréavgifter kräver väldigt stora insatser som kan få konsekvenser, säger hon.

DN har sökt Lotta Finstorp, kulturpolitisk talesperson för Moderaterna, men vid pressläggning inte fått något svar.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Hans Flashback-lösenord gick till jobbmejlen

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

DN kan avslöja nya uppgifter kring riksdagsledamoten Jonas Millard (SD), vars Flashbackkonto spridit grovt kvinnoförnedrande innehåll. Lösenordet till kontot är samma som Millard använt till åtminstone sju andra nättjänster, däribland jobbmejlen, – ett lösenord han påstår sig ha delat med personer som han inte har en aning om vilka de är. DN kunde under torsdagen berätta att riksdagsledamoten Jonas Millard (SD) skapat Flashback-kontot SinX som i över ett decennium publicerat kvinnoförnedrande inlägg. Bland annat inlägg som tipsar och uppmuntrar till våldtäkt.

Jonas Millard, ordinarie ledamot i riksdagens konstitutionsutskott, nekar till att han skrivit de grova inläggen.

– Jag gick ju it-programmet på gymnasiet, vi var väldigt intresserade av it-säkerhet. Jag registrerade det här kontot, jag registrerade också flera andra. Jag tror mycket väl att det här kontot kan vara registrerat på min e-postadress, har Jonas Millard tidigare sagt till DN.

Enligt Jonas Millard ska runt 20 personer haft tillgång till kontot på Flashback. I en intervju med DN berättade Millard att lösenordet som använts på kontot var vad han kallar för ett ”standardlösenord”.

– Jag vet att det lösenordet jag använde är något slags

standardlösenord som jag har använt på massvis av konton. Jag vet att även vänner använde det för att de har lärt sig det efter ett tag.

DN kan nu visa att Jonas Millard använt samma lösenord på minst sju andra av sina internetkonton, bland annat mejladressen han hade som heltidsarvoderat oppositionsråd i Örebro kommun. I ett inlägg från 2007 som publicerats av Flashback-kontot SinX framgår det dessutom att personen som skrivit inlägget haft samma lösenord på sin dator.

DN har tagit del av en publik databas med över sex miljarder läckta lösenord och e-postadresser. Av det stora antalet konton är det bara Jonas Millards konton som har just det lösenordet, som består av en slumpmässig kombination av bokstäver och siffror.

Jonas Millard säger han använder lösenordet på en rad olika ställen, bland annat sitt Netflixkonto.

Du beskriver dig som en "it-kille" och har samma lösenord överallt som du delar ut till folk som du säger att du inte vet vilka de är. Hur går det ihop?

– Ja, men det här lösenordet är ju inte ett standardlösenord. En möjlig förklaring till att jag inte bytte lösenordet är att den mejladress som Flashbackkontot var registrerat med inte har existerat på 15 år. Sen vet inte jag om man behöver e-postadressen för att byta ut lösenordet på Flashback, säger Millard.

Men du har också haft det här lösenordet till din Örebromejl, när du var aktiv politiker. Hur går det ihop med att du är så it-intresserad? Att du har det överallt och även på Flashback?

– Det var väl i och för sig långt efteråt som jag förstod att det här lösenordet var läckt och så.

Du har ju varit inloggad på Flashbackkontot under hela dess aktiva tid, då det har publicerats inlägg där som är grova. Och du säger att det inte är du som har skrivit dem. Då måste du ha sett att det är någon annan som är inne och skriver?

– Ja men alltså det var som jag redogjorde för dig, att det var länge sen jag uppmärksammade att det hade skrivits inlägg på Flashback. Å andra sidan har jag ju inte läst alla 5 000 inlägg på sidan. Du har sagt flera gånger att du har sett att det har publicerats inlägg där som är opassande.

– Ja, det har jag gjort, jag försökte ju se om man kan radera inlägg eller kontot på något sätt.

Att byta lösenord var inget som du körde i botten då kan man säga?

– Det är din tolkning av det, min möjliga tolkning är varför det inte gick att byta lösenord är för att den här e-postadressen inte har existerat på 15 år.

För att byta lösenord på Flashback behöver man inte ha tillgång till e-postadressen som kontot registrerats med, det räcker att känna till sitt användarnamn och nuvarande lösenord.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se

"Fakta. Detta har hänt

DN har avslöjat att Flashback-kontot SinX med bland annat grovt kvinnofientligt innehåll startades av riksdagsledamoten Jonas Millard (SD).

Kontot har publicerat tips på hur man ska droga och misshandla kvinnor för att sedan våldta dem. Bland inläggen finns också mycket detaljerade tips om hur man går till väga när man köper sex utomlands. Jonas Millard nekar till att ha skrivit inläggen om våldtäkt. Han säger att flera andra användare har haft tillgång till det anonyma Flashback-kontot.

När det gäller inläggen om sexköp, säger Jonas Millard att han inte känner igen dem. Han har också sagt att han tycker att prostitution är en "komplicerad fråga".

Jonas Millard medger att han har skrivit "mellan 10 och 50" inlägg från kontot. Han säger också att han kan ha haft "pubertal humor", när han var yngre.

Fakta. Flashback

Flashback är ett svenskt internetforum där medlemmar kan kommentera tusentals olika ämnen. Forumet har kritiserats för att innehålla ryktesspridning om människor, både offentliga och privata, oseriösa spekulationer om gärningsmän till olika brott, drogliberala inlägg, grova påhopp, näthat och uppmaningar till brott mot privatpersoner och grupper i samhället.

Forumet har även uppmärksammats för en mer seriös medborgarjournalistik.

Flashback saknar utgivningsbevis och ansvarig utgivare. "

"Annie Lööf: Jag blir väldigt illa berörd av kontot

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Flera riksdagsledamöter reagerar nu på DN:s avslöjande om Jonas Millards Flashbackkonto från vilket det publicerats grovt kvinnoförnedrande inlägg. Centerledaren Annie Lööf blir illa berörd av det som har publicerats från det anonyma kontot SinX. – Det visar att bakom alla dessa trollkonton vi ser i sociala medier så finns det makthavare, säger hon.

Riksdagsledamoten Jonas Millard är ordinarie ledamot i konstitutionsutskottet (KU) och medger för DN att han har startat det kvinnofientliga kontot SinX på Flashback. På kontot har det bland annat publicerats inlägg med tips om hur man kan våldta kvinnor. Dessa inlägg nekar Jonas Millard till att ha författat. Han säger att fler personer ska ha haft tillgång till kontot.

Lööf tycker att det är "djupt anmärkningsvärt" att sådana uppgifter framkommer om en ledamot i KU.

– Det är något Jimmie Åkesson bör begrunda och ta ansvar för, säger C-ledaren.

Hon blir "väldigt illa berörd av det kontot har publicerat".

– Det visar att bakom alla dessa trollkonton vi ser i sociala medier och som jag och många andra kvinnor möter så finns det makthavare. Jag är bedrövad men inte förvånad att det är en sverigedemokrat som har

ett Flashback-konto där dessa förfärliga, kvinnoförnedrande saker publiceras.

Inte heller Jonas Sjöstedt, partiledare för Vänsterpartiet, är förvånad över uppgifterna.

– Jag är beklämd och bestört. Det är ju ett kvinnohat som är sjukt och gränslöst. Och de har ju väldigt otur, Sverigedemokraterna, att det alltid är någon som går in på deras konton och uttalar sig – någon annan än de själva. Det är ju så, säger V-ledaren.

Bör ledamöter i KU ha ett särskilt gott omdöme?

– Jag tycker att alla riksdagsledamöter ska ha ett gott omdöme och jag tycker inte att kvinnohat hör hemma i riksdagen, säger Sjöstedt. Laila Naraghi (S) är liksom Millard ordinarie ledamot i KU och tycker att hennes KU-kollegas förklaring är ”långsökt”.

– Jag blir förbannad. Men det är inte första gången vi ser att SD-företrädare betar sig så här. Så jag skulle vilja veta vad SD sitter på för information som gör att de inte agerar, säger Laila Naraghi. Sverigedemokraternas gruppleadare Mattias Karlsson vill ”inte spekulera utan att ha satt sig in”.

– Förutom att jag har förstått att det är ställt bortom allt rimligt tvivel att det är flera användare på det här kontot. Det finns inga belägg för att han har skrivit det här, säger Karlsson.

Jonas Millard har skrivit från kontot under i stort sett hela dess aktiva tid.

– Ja, men det finns inga belägg för att han har skrivit de grova inläggen.

KU-ledamoten Jonas Millard har tidigare sagt till DN att han ”inte kommer ihåg” om han har skrivit inläggen från kontot som handlar om tips om hur man ska gå till väga för att köpa sex i Thailand. Han vill heller inte kommentera om han själv har köpt sex utomlands och tycker att prostitution är en ”komplicerad fråga”.

Vad anser du om Jonas Millards inställning till sexköp?

– Det kan jag inte kommentera utan att ha pratat närmare med honom, säger gruppleadaren Mattias Karlsson.

Ebba Hermansson som är Sverigedemokraternas jämställdhetspolitiska talesperson vill inte kommentera uppgifterna som framkommit om Jonas Millard.

– Jag tycker att det får ligga på andra instanser inom partiet att kommentera det. Jag kommenterar inte ärendet vidare, säger hon.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

”Försvarets ekonomi måste styras bättre”

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

”Försvarmakten och regeringen kritiseras för dålig styrning av försvarets ekonomi i en ny rapport från statskontoret. Både myndigheter och regeringen borde vidta en rad åtgärder så att planering och budget stämmer med verkligheten. – Det är viktigt att vi kommer i gång med det här så fort som möjligt, säger försvarsminister Peter Hultqvist, S.

Statskontoret lämnade på fredagen sin rapport med titeln ”När planeringen möter verkligheten” till försvarsministern. Han gav i februari i år uppdraget att granska försvarsekonomin när Försvarmakten begärde extra tillskott på 18 miljarder kronor för åren 2019–2021.

I och med den budget som riksdagen beslutade om på onsdagen så får Försvarmakten de närmaste åren sina begärda extra tillskott om 3, 5 och 10 miljarder kronor åren 2019–2021. Men det blir en kort resit. Gång på gång har det nämligen visat sig att försvarsbudgeten inte hålls. Det som politikerna beslutat om kostar mer än väntat. Militärer talar gärna om att försvarsbesluten är underfinansierade medan politiker ifrågasätter hur militärerna räknar.

Statskontorets rapport har undertiteln ”Försvarmaktens interna ledning, styrning och uppföljning”. Men rapporten visar att det finns brister i hela ”styrkedjan”, från riksdag och regering till Försvarmakten och Försvarets materielverk.

Försvarmaktens underlag inför den årliga statsbudgeten måste styras upp och bli bättre så att resurserna används effektivt, enligt Statskontoret. Regeringen borde också vara tydligare i vilka förväntningar man har. Försvarsdepartementets kontakter med Försvarmakten ”bör systematiseras”, föreslås i rapporten.

Ekonomistyrningsverket visade i en rapport för en månad sedan att försvarsanslaget borde höjas med ytterligare 3–4 miljarder kronor per år. Totalt saknas det 88 miljarder kronor fram till år 2025 för materiel är som är inköpt eller ingår i planerna.

En förklaring till det är ett stort ”materielberg” med uppskjutna investeringar på totalt 168 miljarder kronor fram till 2030, enligt den materielutredning som lades fram i februari.

– Jag har sett det som viktigt att ta upp gamla, nedärvda, problem i försvarssektorn till ytan för att vi ska kunna utveckla styrningen och tackla de ekonomiska problemen. Vi har ingen anledning att dölja något eller sopa något under mattan, säger Peter Hultqvist.

Det nya med rapporten är att den också pekar på problem med regeringens styrning?

– Det är klart att vi också måste utveckla vårt sätt att jobba på. Helt klart. Men då är det bra att få en sådan här genomlysning från statskontorets sida. Det här är ett så omfattande arbete så man ska inte förlora tid, utan försöka vidta åtgärder så fort som det är möjligt. Kan en övergångsregering göra det?

– Jag tror det är en fråga för en regering som kan verka med full kraft. Samtidigt tar vi ju emot den här rapporten nu så försvarsdepartementet kan internt börja bearbeta frågorna redan nu, svarar försvarsministern.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

"Fakta. Ökade anslag

Statsbudgetens anslag för försvar och samhällets krisberedskap, miljarder kronor (2019–2021 enligt den av riksdagen beslutade M-KD-budgeten).

2015 48
2016 49
2017 50
2018 53
2019 60
2020 64
2021 70 "

"Talmannens utspel sätter ny press på partiledarna

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Talmannens drag att inleda samtal med Valmyndigheten om ett eventuellt extraval ökar pressen på partiledarna. En av nyckelpersonerna, Centerledaren Annie Lööf, har inte stängt dörren helt – varken till S eller Alliansen.

Stefan Löfvens planer på ett blocköverskridande samarbete såg ut att kunna gå i lås. Han hade fått både Centern och Liberalerna till förhandlingsbordet och sakfråga efter sakfråga tröskades igenom för att hitta kompromisser som alla parter kunde tåla. Dokument togs fram och respektive partiledare skulle förankra budet i sitt parti. Men Centerpartisterna sa stopp, resultatet var inte tillräckligt.

Därmed röstade både C och L nej till Löfven i fredagens statsministeromgång. Stefan Löfven beklagade resultatet efter omröstningen men är fortsatt hoppfull inför möjligheterna att ta upp samtalen igen.

– Vi kom långt i förhandlingarna med C, L, MP och vi hade i lördags ett förhandlingsresultat. Centerpartiet sade nej till det och jag respekterar det. Samtidigt är det så att när vi ändå är så pass nära en överenskommelse om att ta ansvar så finns det rimligen vägar framåt, säger han till TT.

Nu har C och L röstat nej till både Moderaternas och Socialdemokraternas statsministerkandidat. Trots det stänger varken Annie Lööf eller Jan Björklund dörren åt något håll.

– Vi är som sagt fortsatt beredda att ta ansvar och vara konstruktiva. Det är lite av Centerpartiets dna säger Centerledaren som svar på frågan om hon utesluter fortsatta förhandlingar med S.

Både Löfven och Kristersson har sagt att de står till fortsatt förfogande för talmannen men också att de är redo att ta upp samtalen med C och L. Löfven har öppnat för andra konstellationer utan att närmare specificera hur de skulle kunna se ut och M-ledaren står fast vid förslaget om 3-2-1 – en regering med ett eller flera allianspartier. – Vi har en borgerlig budet sedan några dagar tillbaka, vilket också stärker förutsättningarna, säger Ulf Kristersson (M).

Annie Lööf vill inte svara på under vilka förutsättningar Centern skulle släppa fram M-ledaren som statsminister. Efter talmannens besked om hur han vill gå vidare väntar interna processer i Centern, säger hon.

– Det som är min inriktning framåt är att S och M, de två stora partierna behöver ta gemensamt ansvar för att Sverige ska kunna få en regering.

Men någon samlingsregering är varken S eller M intresserade av i nuläget. Relationerna mellan allianspartierna har under veckan som C och L förhandlat med S och MP beskrivits som kyliga. Men nu har alliansledarna återupptagit kontakten.

– Utifrån mitt perspektiv finns samarbetet mellan våra fyra partier fortsatt, säger Lööf.

Liberalernas partiledare Jan Björklund stänger heller inga dörrar men säger att invändningarna mot att släppa fram Ulf Kristersson är samma som tidigare.

– Om förslaget läggs fram kommer vi pröva det på vårt partiråd. Vi har inga invändningar mot Ulf Kristersson. Invändningarna handlar om att SD skulle kunna komma att få en oönskat stark maktställning.

För talmannen väntar nu att lägga fram kandidat nummer tre, som kan vara samma person som någon av de tidigare. Fälls ett fjärde förslag väntar nyval, något talmannen redan börjat planera för.

Direkt efter fredagens omröstning träffade talmannen Andreas Norlén Valmyndigheten för att orientera sig inför ett eventuellt extraval. I en kommentar på riksdagens hemsida konstaterade Norlén att riksdagspartierna driver landet närmare ett extraval.

”Jag beklagar det och jag kommer att göra allt jag kan för att förhindra det, men om partierna väljer extra val framför att agera på ett sätt som ger Sverige en ny regering kommer jag inte att stå i vägen för dem”. I början av nästa vecka kommer Andreas Norlén med besked om hur nästa steg i processen att bilda en regering ska se ut.

”Jag kommer framför allt att fortsätta föra informella samtal med alla partiledare. Detta kommer jag att göra i dag och under helgen. Därefter, i början av nästa vecka, återkommer jag med besked om nästa steg i processen”, skriver Andreas Norlén.

Att Sverige ska få en regering innan jul är långt ifrån klart. Men rent formellt kan talmannen planera in en tredje statsministeromröstning redan nästa vecka och en fjärde under mellandagarna eller veckan efter nyår.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

"Fakta. Extraval

Om talmannens förslag till statsminister röstas ner fyra gånger ska han utlysa nyval. En övergångsregering får inte utlysa ett extraval. Blir det aktuellt kommer datumet för ett sådant att beslutas av talmannen i samråd med Valmyndigheten. Ett sådant extraval ska hållas inom tre månader, så länge inte ett ordinarie riksdagsval ska hållas inom tre månader.

Ett eventuellt extraval skulle kosta ungefär lika mycket som ett ordinarie val. Det vill säga omkring 400 miljoner kronor. "

"M-KD-budgeten slår mot arbetssökande"

DN LÖRDAG 15 DECEMBER 2018

Nästa år väntar omfattande nedskärningar på Arbetsförmedlingen. Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019 tvingar myndigheten att kapa 4 500 anställda. Och året efter försöka återanställa 2 000 av dem. – Det drabbar de arbetsökande, konstaterar generaldirektör Mikael Sjöberg.

– Det blir en väldigt turbulent period med stora störningar i verksamheten. Jag är inte säker på att Moderaterna och Kristdemokraterna insett konsekvenserna. Det är ett svårt jobb att skriva en budget. Och de har inte varit i kontakt med oss för att pröva sina tankar, säger Arbetsförmedlingens högste chef.

– Som det är nu saknar vi officiella kanaler till de partier som styr vår budget.

I Arbetsförmedlingens korridorer surrar det av rykten om vad som ska hända framöver. Allt står just nu på spel för myndigheten. Efter nyår väntas den statliga utredning som de senaste två åren utrett Arbetsförmedlingens framtid. Läckta utkast gör gällande att utredningen vill avskaffa dagens myndighet. Det vill även de borgerliga, som i veckan röstade för M-KD-budgeten, där förmedlingens förvaltningsanslag till bland annat personalkostnader skärs ned med 386 miljoner kronor 2019 och ytterligare 800 miljoner 2020.

Även om uppsägningsförhandlingar nu redan förbereds och ska inledas i januari så kommer de berörda först tidigast i månadsskiftet

oktober/november att sluta kosta myndigheten pengar. Då ska Arbetsförmedlingen alltså på bara två månader plocka hem 386 miljoner.

- För att klara det blir vi tvungna att minska personalen med sammanlagt 4 500 personer under nästa år, påpekar Mikael Sjöberg.
- Men samtidigt ger budgeten för 2020 utrymme för återanställning av runt 2 000 personer.

Vad som också riskerar att slå hårt mot de arbetssökande, konstaterar Mikael Sjöberg, är M-KD-budgetens stora neddragningar i myndighetens verksamhetsbudget.

- Vi diskuterar ett stopp för alla nya kommunala extratjänster och moderna beredskapsjobb. Det blir också en begränsning av antalet introduktionsjobb för nyanlända, långtidsarbetslösa och funktionshindrade. Vilket gör det svårare att hålla långtidsarbetslösheten tillbaka.

Mikael Sjöberg pekar på flera motsättningar i allianspartiernas resonemang kring Arbetsförmedlingen. Alliansen och Svenskt Näringsliv vill nu att matchningen av Arbetsförmedlingens inskrivna helt ska tas över av privata aktörer.

Men faktum är att den pågående statliga utredningen låtit räkna ut att hela 60 procent av Arbetsförmedlingens stöd- och matchningsverksamhet redan upphandlas från privata coacher och utbildningsföretag.

Enligt Svenskt Näringsliv skulle en total privatisering spara 15–20 miljarder kronor per år.

Men Mikael Sjöberg tror inte att det går att spara så mycket genom att överlåta även resterande 40 procent av matchningsstödet till privata utförare. Särskilt som hela 75 procent av de Arbetsförmedlingens inskrivna tillhör svårplacerade grupper: långtidsarbetslösa, nyanlända, kortutbildade, äldre eller funktionsnedsatta.

- Den typen av påståenden är illa underbyggda.

Internationella erfarenheter av privat arbetsförmedling tyder inte på att privata utförare skulle vara billigare. Snarare tvärtom. Det framfördes i juni i år till och med av den Centern mycket närstående tankesmedjan Fores. Arbetsförmedlingens generaldirektör menar att Arbetsförmedlingens kritiker har en skev bild:

- Vi ser stora resultatförbättringar i vår verksamhetsstatistik. Och SCB:s siffror visar att tiden det tar för hälften av invandrarna att komma i arbete gått ned från åtta–nio år till fem.

I OECD:s senaste rapport om nyanlända är Sverige bäst i Europa på att få invandrare i arbete, påpekar han.

Alliansen vill skrota Arbetsförmedlingen med hänvisning till att knappt 15 procent av alla reguljära jobb i dag enligt de borgerliga förmedlas av den statliga myndigheten. Men den siffran är både felaktig och irrelevant, betonar Mikael Sjöberg.

- Till exempel kanske vi sett till att någon får förarbevis för grävmaskin. Sedan söker hen själv ett jobb och får det. Då räknas det som att vi inte varit inblandade, även om vi finansierat en jättedyr insats och sett till att personen också fått praktik.

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se "

"Fakta. AF i storm

I veckan röstade riksdagen för Moderaternas och Kristdemokraternas budget. Den innebär stora nedskärningar för Arbetsförmedlingen. Tusentals jobb på själva förmedlingen kan försvinna. De subventionerade jobben för arbetslösa blir färre.

I januari väntar nästa utmaning. Då lägger den statliga utredningen om Arbetsförmedlingens framtid fram sina förslag. Läckta utkast pekar på att utredarna vill lägga ned dagens myndighet. Det vill även Alliansen."

"Peter Wolodarski: Ännu en dag i SD:s skandalfabrik

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Det pågår tydliga försök att normalisera Sverigedemokraterna. Men avslöjande efter avslöjande påminner om att SD är allt annat än ett normalt parti.

Kristdemokraternas ledare Ebba Busch Thor konstaterade i en tv-debatt förra året att SD är en skandalfabrik utan dess like. Hon hade ett gediget underlag för sin iakttagelse.

Under sensommaren och hösten lämnade drygt 20 SD-politiker sina kandidaturer sedan Expressen och andra medier avslöjat att de på olika sätt hade kopplingar till nazism och hat.

Efter valet i september erövrade SD för första gången någonsin en post som kommunstyrelsens ordförande. Det dröjde knappt månad innan SD:s första namn till posten som kommunledningens främste företrädare lämnade sina uppdrag och sin kandidatur. Då hade kritiken varit hård för de uttalanden han hade gjort året innan om kommunens val att hissa prideflaggan. Men inte bara det. Dessutom kunde Expo visa att just den SD-företrädaren på sociala medier hade delat inlägg och använt begrepp med koppling till vit makt-miljön.

Nu framträder SD i riksdagen som ett självutnämnt tredje ben i det några vill kalla ett "konservativt" block i förening med M och KD. Direkt efter statsministeromröstningen i fredags intervjuades SD:s chefsideolog Mattias Karlsson av Sveriges Radios Ekoredaktion.

Säkert hade han önskat sig frågor om regeringsbildningen och SD:s anspråk på inflytande över svensk politik.

I stället fick Karlsson svara på vad riksdagsledamoten Jonas Millard haft för sig på internetforumet Flashback. Som veckans granskning i DN visat, har kvinnoförnedrande inlägg publicerats under signaturen ”SinX” i över ett decennium – kontot startades av Millard. Frågorna från reporterna bakom avslöjandet, DN:s Hugo Ewald och Alexandra Carlsson Tenitskaja, har varit högst berättigade och svaren från SD-toppen har varit svajiga.

Politikern i fråga företräder SD i riksdagens konstitutionsutskott av alla platser. Ledamotskapet i KU innebär att Millard personligen deltar i utformningen av Sveriges grundlag, det vill säga basen för vår demokrati. Det är inget dussinuppdrag. Traditionellt har riksdagspartierna varit extra noga med vem som representerat dem i just konstitutionsutskottet.

Mattias Karlsson säger till Ekot att han inte ser någon anledning att misstro sin partikamrat. Jonas Millard har förnekat att han ligger bakom de grova inläggen och förklarat sig med att andra personer än han själv haft tillgång till Flashbackkontot. ”Det finns heller ingenting som pekar på att Jonas Millard skulle ha en negativ kvinnosyn. Under alla hans år i partiet har det aldrig kommit in sådana synpunkter”, säger Mattias Karlsson.

Det är intressant att Karlsson går in på värderingarna bakom. DN ställde frågor till Millard om att Flashbackkontot, som SD-ledamoten alltså startade, tipsar om hur man ska köpa sex i bland annat Thailand. När vår reporter frågade om sexköpsinläggen utomlands svarar

Millard bland annat att han tycker sexköp och prostitution är en ”komplicerad fråga”.

Komplicerad? Var det detta Mattias Karlsson syftade på när han gav grönt ljus åt SD-toppens kvinnosyn?

När DN ställde en uppföljningsfråga om sexköp utomlands svarar Jonas Millard: ”Jag personligen tycker väl egentligen att den här diskussionen kunde föras men vad man än säger och vilka åsikter och uppfattningar man än har i den här frågan som avviker från normen så blir det stigmatiserande” och han lägger till att han för egen del ”inte gjort något olagligt utomlands”.

Notera ordvalen. Avviker från normen. Stigmatiserande. Inte gjort något olagligt utomlands.

Det säger förmodligen mer om Sverigedemokraterna än om Jonas Millard att Mattias Karlsson backar upp sin KU-ledamot.

Under fredagen, samma dag som Karlsson svarade på mediernas frågor, avslöjade sajten Interassistmen betecknande nog att en SD-politiker i Tierp skrivit inlägg i sociala medier där kommentarer om att ”kasta fläsk på muslimer” varvas med olika rasistiska skämt. Ännu en dag i skandalfabriken.

Regeringsbildningen efter valet är den svåraste på mycket länge i Sverige, ja, kanske någonsin. SD har hittills tagit större och större plats i riksdagen efter varje val.

Partiet kan i kraft av sina mandat fälla budgetar från minoritetsregeringar, det har både Socialdemokraterna och Moderaterna valt att utnyttja under sina oppositionsår.

Det är bara lite mer än ett år sedan Ulf KristerSSon i sitt Facebook-manifest slog fast att SD avviker från hans syn på tolerans och internationellt samarbete, på nationella säkerhetsfrågor och på individens rätt mot kollektivets. Han tillade att SD har en mörk historia som partiet inte gjort upp med.

I dag är iveren så stor att bilda regering bland vissa att man väljer att tåga när det – för vilken gång i ordningen? – åter börjar låta illa från Sverigedemokraterna. Processen att bilda regering riskerar ju att ”störas”, SD:s sympatisörer kan bli upprörda.

Om det parlamentariska läget har förändrats över tid så är en sak säker – SD är sig likt. Det är ingen liten sak att lägga en skandalfabrik till grund för landets regering.

Peter Wolodarski

peter.wolodarski@dn.se chefredaktör "

”Migrationsverket måste respektera konvertitens tro”

DNSÖNDAG 16 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181216

Migrationsverkets bedömning av konvertiter har systematiska brister. Vi kräver att Migrationsverket tar hänsyn till aktuell forskning, att fokus i handläggningen riktas mot hotbild och skyddsbehov och att bedömningen börjar handla mindre om konvertitens tankar och mer om konvertitens handlingar, skriver företrädare för Sveriges kristna råd.

Mahmoud var en av de ensamkommande flyktingungdomar som kom 2015. I december 2016 döptes han i Pingstkyrkan i Jönköping efter undervisning och dopförberedelse. Han var en flitig deltagare i språkkaféer, i en grundkurs i kristen tro och han gick regelbundet på gudstjänst. Han var öppen och tydlig med sin tro och fanns med i församlingens nätverk för konvertiter. Men Migrationsverket bedömde inte hans kristna tro som genuin och ansåg att hans konversion inte var ett giltigt asylskäl. Det ansågs inte vara förenat med några risker om han återvände till Afghanistan. Efter ett fjärde avslag på sin asylansökan orkade han inte leva längre. Mahmoud tog nyligen sitt liv.

Att konvertera till en annan trosövertygelse är en komplex och omfattande process som kräver eftertanke och reflektion. För denna process finns gemensamt framtagna riktlinjer. Förra året skrev Sveriges kristna råd ett öppet brev till Migrationsverket gällande verkets hantering av ärenden där asylsökande angett konversion till kristen tro som asylskäl. Medierna hade då uppmärksammat märkliga

kunskapsfrågor som verkets handläggare ställt. Sveriges kristna råd krävde tre åtgärder: att Migrationsverket kvalitetssäkrade verksamheten genom en större undersökning av hur utredningar av konversion går till, att handläggare och beslutsfattare fortbildades om religion och tro, samt att experter med särskild kompetens inom religion anlätades på utredningsenheterna.

Migrationsverket har i viss mån tagit denna kritik till sig. I juni arrangerade verket och Sveriges kristna råd gemensamt en studiedag för handläggare, beslutsfattare och chefer. Vidare gjorde Migrationsverket en mindre utvärdering av drygt 20 konversionsärenden. Man fann att det i två fall ställts mindre lämpliga frågor, vilket dock inte ansågs föranleda några särskilda åtgärder. Förslaget om experter med kompetens i religion på enheterna avvisades.

Trots detta är situationen fortsatt mycket allvarlig. I stort sett dagligen får vi signaler från lokala församlingar om att det inte skett några förändringar i Migrationsverkets hantering av dessa ärenden. Efter läsning av protokoll, beslut och rapportering i medierna är vår slutsats att problemen är större än vad Migrationsverkets utvärdering visade. Myndighetens personal har fram tills nu hanterat konversionsärenden utifrån ett rättsligt ställningstagande från 2012 som bygger på ett avgörande i Migrationsöverdomstolen 2011. Mycket har hänt på detta område sedan dess, bland annat vad gäller forskningsbaserad kunskap om konversion. I torsdags kom så Migrationsverkets nya ställningstagande som ger bättre förutsättningar för besluten. Vi ser dock flera områden där det fortfarande krävs förbättringar. Vi vill peka på systematiska brister inom tre områden:

1 Konversion. I flera protokoll framstår det som om Migrationsverket har en syn på religion som något man väljer i en jämförelse mellan

olika alternativ. Så kan det vara ibland. Men religionssociologisk forskning visar att det som drar människor till kristen tro och kristna församlingar oftare är relationer. Religiös tro är ett sammansatt fenomen av inre övertygelse och synlig praxis. Den uttrycks i riter och manifesteras i gemenskap. Det är inte ovanligt att praxis föregår den intellektuella reflektionen över tron och innehållet i gudsupplevelsen. Forskningen visar också att religion främst är något som levs med traditioner och sedvänjor som praktiseras i vardagslivet och inte begränsas till privata övertygelser.

När Migrationsverkets handläggare fokuserar beskrivningar av den konverterades tankar i processen att ta till sig en annan tro, bortser man från aktuell kunskap om konversioner. Men inte bara det, man kräver också att konvertiten ska göra något som hen kanske aldrig gjort tidigare; reflektera intellektuellt och kunskapsmässigt över sin förändrade religiösa praxis och tillhörighet.

2 Bedömning. Prästers och pastorers intyg om dop, undervisning och församlingsengagemang sägs i många av Migrationsverkets beslut tillmätas ”en viss betydelse”. Men även välformulerade intyg från religiöst erfarna och teologiskt utbildade personer som träffat, undervisat och lärt känna konvertiten under flera månader, ibland år, väger lätt jämfört med den slutsats som Migrationsverkets handläggare kommer till efter en intervju på endast ett par timmar.

Flertalet svenskar i dag har en begränsad kunskap om och egen erfarenhet av religion. Rimligen gäller detta också många av Migrationsverkets handläggare. Avvägningen mellan intygens värde och handläggarens slutsatser efter intervjun är problematisk.

3Skyddsbehov. Kristna människor lever i utsatthet och förföljelse på många håll i vår värld, vilket också gäller i flera av de länder som de asylsökande lämnat. Det är nu flera år sedan Migrationsverket uttalade att ingen som utvisas ska behöva dölja en religiös övertygelse. En kristen konvertit som utvisas till Afghanistan eller Iran och som vill leva efter sin övertygelse löper tveklöst risk för förföljelse. Strängt taget är det inte konversionen till kristen tro som skapar denna hotbild, utan det faktum att konvertiten lämnat islam och blivit vad som kallas en apostat.

I många beslut står att läsa att den asylsökande inte har kunnat göra troligt att information om hans konversion blivit känd i hemlandet och att det därför inte är farligt för konvertiten att återvända dit. Migrationsverket tycks anse att bilder och texter på sociala medier inte når fram till släktingar eller myndigheter i hemlandet, vilket är en orimlig hållning i dagens digitaliserade värld. Fokus i handläggningen behöver riktas mot hotbilden och ett eventuellt skyddsbehov. Vi kräver:

Ta hänsyn till aktuell forskning vid tillämpningen av det nya rättsliga ställningstagandet.

Låt bedömningen av hotbilden mot konvertiten och hans skyddsskäl ta större plats i utredningarna.

Låt genuinitetsbedömningen i mindre utsträckning relatera till reflektioner vid övergången till en annan tro och ge större tyngd åt konvertiters handlingar och aktivitet vid den tidpunkt då beslutet fattas.

För styrelsen, Sveriges kristna råd:

Clive Adams, kommandör, Frälsningsarmén

Daniel Alm, föreståndare, Pingst – Fria församlingar i samverkan

Anders Arborelius, biskop, Stockholms katolska stift

Dioscoros Benjamin Atas, ärkebiskop, Syrisk-ortodoxa kyrkan

Torbjörn Freij, pastor, Vineyard Norden

Antje Jackelén, ärkebiskop, Svenska kyrkan

Misha Jaksic, ortodox samordnare, Sveriges kristna råd

Kjell Larsson, missionsföreståndare, Svenska alliansmissionen

Joakim Lundqvist, pastor, Livets ord

Linalie Newman, missionsdirektor, Evangeliska frikyrkan

Kerstin Oderhem, missionsföreståndare, EFS

Bobby Sjölander, missionsföreståndare, Adventistsamfundet

Lasse Svensson, kyrkoledare, Ekumeniakyrkan

Karin Wiborn, generalsekreterare, Sveriges kristna råd "

" Maktvakuum i undre världen bakom nya våldsvågen

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Malmö. Samtidigt som Malmö har upplevt en upptrappning av skottlossningar och mord mitt i stan på senare tid, ser polisen en motsatt tendens, när allt fler tongivande kriminella sitter häktade: – Antalet skadade vid skottlossning har minskat radikalt, vilket är ett tecken på att man inte längre skjuter spontant, säger poliskommissarie Patrik Andersson.

Det är morgonen före lucia i Malmö. Vindstilla för en gångs skull, klarblå himmel. Kring Möllevångstorget passerar lämmeltåg av vuxna och barn i alla väderstreck. En del går, många cyklar. De är på väg till förskola, skola och jobb. Klockan har nyss passerat åtta. Men så studsar ljudet av skott mellan husen på Södra Skolgatan. Först ett, sedan flera. En maskerad man syns lämna platsen i bil. Kvar på trottoaren i närheten av ett föräldrakooperativ, ligger en man, rosslande och med blodet forsande ur pannan.

Runt polisens blå-vita avspärningsband samlas mycket folk och det dröjer inte länge förrän ryktet går om vem den skjutne är. ”Jaså *han!* Han som besköts i sin Jaguar häromåret” utbrister en medelålders man i folksamlingen.

”Ja, där borta var det”, pekar en annan. Malmö är litet, många har koll. På sjukhuset konstateras mannen snart avliden.

Ett dygn senare bekräftar polisen det som många redan vet. Offret i årets tolfte dödsskjutning i staden är en 51-årig man och tongivande ledare i Malmös undre värld. Under det senaste decenniet har han varit involverad i en mängd brottsutredningar – ibland som offer, ofta som misstänkt förövare.

– Han har varit utsatt för mordförsök tidigare och varit väl medveten om att han levte i en mycket utsatt miljö. Det var en ren avrättning. Det här är personer som är fullständigt hänsynslösa och deras mål är att ta livet av varandra.

Petra Stenkula, chef för polisens utredningsenhet region syd, sitter med knäppta händer i konferensrummet Lyktan på Rättscentrum och svarar tjänstvilligt på journalisternas frågor. Den dagliga pressträffen brukar bestå av en snabb dragning av det senaste dygnets händelser i stan. Den här förmiddagen överskuggar mordet på Möllevången allt annat.

Dödsskjutningen är kulmen på en tid av eskalerat våld i staden. I november nås en toppnotering för skjutningar i år: nio bekräftade skottdåd.

Första halvan av december har inte varit mycket bättre. Sex skottlossningar och fyra explosioner är facit hittills. Utöver mordet på Möllan dagen före lucia, har skjutningen på en pizzeria i stadsdelen Värnhem fått stor uppmärksamhet. Det inträffade på kvällen den 2 december då en 16-årig pojke träffades av tre kulor.

Enligt Petra Stenkula beror eskaleringen paradoxalt nog på att polisen den senaste tiden har gripit många tungt gängkriminella i staden och

att det därför har uppstått en intensiv maktkamp i Malmös under värld.

– I juni hade vi sex dödsskjutningar inom loppet av två veckor, bland annat trippelmordet utanför ett nätkafé.

Efter det tog regionpolischefen beslut om att polisen skulle jobba särskilt med skjutningar på öppen gata. Sedan dess har polisen gripit 40 personer varav 20 nu sitter häktade misstänkta för mord och försök till mord.

– Det som sker när vi griper så många personer är att det blir en form av maktvakuum där andra vill ta över och visa vad de går för. Att flera av skjutningarna i år skett på öppen gata i livliga, centrala delar av Malmö tror Petra Stenkula bland annat beror på att offren ofta varit personer som varit medvetna om sin utsatthet.

– När man vill mörda en svår person, som vid onsdagens skjutning, så tar man större risker, säger hon.

Ska man vara rädd för att vistas ute i Malmö nu?

Patrik Andersson, kommissarie vid polisens underrättelsesektion, tycker inte det.

– Faktum är att antalet skjutningar har minskat med 20 procent i år jämfört med de senaste två åren, samtidigt som antalet sprängningar har halverats. Antalet skadade vid skottlossning har också minskat radikalt, vilket är ett tecken på att man inte längre skjuter spontant, säger han.

Samtidigt har antalet dödsskjutningar skjutit i höjden 2018. Det, menar Patrik Andersson, kan tolkas som att skotten riktas mot de personer som man ”de facto träffar”.

Menar du att skyttarna har blivit mer pricksäkra?

– Jag skulle inte uttrycka det så, men risken att tredje person ska skadas är marginell, ja.

Skärpta gränskontroller har det senaste året gjort det svårare att smugla in vapen. Parallellt har den nya lagstiftningen när det gäller grova vapenbrott som trädde i kraft vid årsskiftet, gjort att det finns färre vapen i omlopp. Personer som ertappas med ett skjutvapen blir numera automatiskt häktade.

– Det gör att färre rör sig utomhus med vapen, säger Patrik Andersson som ytterligare en anledning till att allmänheten inte ska känna sig otrygg.

Manne Gerell, kriminolog vid Malmö universitet, tycker inte heller att det finns anledning till oro. Risken för att utomstående skulle drabbas är väldigt liten, även om den finns.

– Bor man eller vistas på platser där det skjuts mycket – i Malmö handlar det om områden som polisen klassats som utsatta, samt Möllan – då är risken lite högre. Sedan tror jag tyvärr också att risken att drabbas beror på vem du är. En ung man med invandrarbakgrund kan exempelvis misstas för att vara del i ett kriminellt nätverk, men jag kan inte bevisa att det är så, säger han.

Enligt Malmöpolisens finns det i dag omkring 200 gängkriminella i staden, majoriteten unga män i åldern 16–23 år. Enligt polisen har 30–40 av dessa under hösten visat intresse för att hoppa av. Här har flera myndigheter ett nära samarbete, bland annat lanserades tidigare i år den uppmärksammade metoden ”Sluta skjut”, som ska förebygga skottlossningar och där myndigheterna erbjuder hjälp till dem som vill hoppa av.

– Många av de här personerna vet att de kommer att dö i den kriminella miljön, eller så hamnar de i fängelse. Utmaningen är att de från början valt att leva utanför samhället, de har inga goda förebilder och ofta befinner de sig i en svår social situation där man måste bryta med sitt gamla liv. Det är tufft för många, säger Petra Stenkula. Dygnen efter dödsskjutningen på Möllevången har varit oroliga. Natten till i torsdags brann fyra taxibilar med koppling till den mördades taxibolag och tidigt i fredags morse besköts ett radhus i södra Malmö.

Polisen utreder om det finns något samband mellan den senaste tidens händelser i staden, men tycker att det är för tidigt att göra några kopplingar. Samtidigt som utredningsarbetet pågår är man förberedd på nya våldsdåd.

– Vi har järnkoll på vilka de här personerna är, vilka de samarbetar med och var de rör sig. Vi kommer att låsa in dem. Samtidigt vet vi att risken för vedergällning är stor. Det kommer nya skottlossningar, det kommer nya mord, säger Petra Stenkula.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se"

"Våldet i Malmö

Enligt Malmöpolisens finns det ett tiotal kriminella nätverk i staden. Totalt rör det sig om omkring 200 individer.

Malmös kriminella är ofta mångsysslare. De handlar med narkotika – främst cannabis men även kokain och amfetamin. De livnär sig också på vapenhandel och penningtvätt kopplat till försäljning av livsmedel, tobak och alkohol.

Under 2018 har tolv dödsskjutningar ägt rum i Malmö, merparten i gängmiljö. Kulmen kom i juni, då sex personer mördades inom loppet av två veckor, bland annat tre personer utanför ett internetkafé på Drottninggatan i centrala Malmö. I samtliga fall utom två sitter personer häktade misstänkta för mord, försök till mord eller någon annan form av inblandning.

November toppar statistiken för 2018 med nio bekräftade skottdåd. Fyra av dem skedde inom loppet av ett dygn den 8–9 november då bland annat en man i 20-årsåldern besköts vid köpcentret Mobilia.

Fakta. Våldsbrott i Malmö under december 2018

Söndag 2 december

En 16-årig pojke träffas av tre kulor när flera skott avlossas in i en pizzeria i Malmöstadens Värnhem. I pizzerian finns vid tillfället flera andra personer, bland annat en bebis.

Måndag 3 december

En sprängladdning exploderar i ett trapphus på Censorsgatan, Fosie. Ingen kommer till skada. Händelsen rubriceras som allmänfarlig ödeläggelse.

Skottlossning i samband med ett bråk vid Universitetssjukhuset i närheten av akutintaget. Ingen person skadas. En misstänkt 28-åring grips men släpps efter förhör.

Tisdag 4 december

En sprängladdning detonerar på Lantmannagatan och entrén till en livsmedelsbutik förstörs. Brottsrubriceringen är allmänfarlig ödeläggelse.

Fredag 7 december

Fem skott avlossas in i en bostad på Kirseberg där en familj ligger och sover. Ingen kommer till skada. Händelsen rubriceras som mordförsök.

Lördag 8 december

Sex skott avlossas in i ett trapphus vid Fridhemstorget av en skytt som stått och väntat på en innergård. Ingen träffas, flera personer flyr från platsen vid skottlossningen. Händelsen rubriceras som mordförsök.

Söndag 9 december

Sprängning i ett trapphus på Söderkulla där en tonåring får livshotande skador. Tonåringen misstänks för delaktighet i sprängningen. Han misstänks nu för allmänfarlig ödeläggelse.

Ytterligare en sprängladdning detonerar samma dag. Den här gången på Kroksbäck bara tjugo minuter efter explosionen på Söderkulla. Ingen person skadas. Brottsrubriceringen är allmänfarlig ödeläggelse.

Onsdag 12 december

En 51-årig man skjuts till döds på Södra Skolgatan, Möllevången. Mannen beskrivs av polisen som tongivande i Malmös undre värld - sedan lång tid tillbaka. Han var bland annat en av parterna i det så kallade "taxikriget" i Malmö för några år sedan och satt häktad, misstänkt för mordet på en av cheferna inne på ett av taxibolagen. 51-åringen dömdes dock aldrig.

Fredag 14 december

Ett radhus i södra Malmö beskjuts under natten mot fredagen. Ingen kommer till skada. Händelsen rubriceras som mordförsök. "

"Rika får andra sjukdomar än fattiga

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Infektionssjukdomar slår olika i samhället, enligt en ny svensk studie som presenteras i The Lancet Infectious Diseases. Socioekonomiska faktorer verkar ha stor betydelse.

Forskarna har tittat på 29 olika infektionssjukdomar i Sverige. Forskarna tog information om de smittade ur den nationella databasen Sminet och undersökte sedan var de smittade var födda, vilken utbildning de hade, om de arbetade och vilken inkomst de hade. Totalt ingick nästan 174 000 fall mellan 2005 och 2014 i studien.

– Människor med lägre utbildningsnivå, inkomst och arbetslösa har en större sannolikhet att drabbas av allvarliga bakteriella infektioner som till exempel kan ge blodförgiftning eller liknande, säger statsepidemiologen Anders Wallensten till Sveriges Radio Ekot.

Högutbildade och rika drabbas i stället oftare av mat- och vattenburna infektioner, vilket kan bero på att de reser mer utomlands. Varför blodförgiftning var vanligare förekommande bland låginkomsttagare har forskarna däremot inget svar på.

– Men man kan ju spekulera i om det kan ha att göra med saker som alkohol, rökning, eller omgivningsfaktorer som trångboddhet och liknande, säger Anders Wallensten till Ekot.

TT "

" Karin Eriksson: Psykologin talar emot Moderaterna och Socialdemokraterna

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

För hundra år sedan lyckades en liberal politiker agera snabbt i rätt ögonblick för att införa demokrati i Sverige. Hundra dagar efter valet 2018 består de segdragna läsningarna mellan Socialdemokraterna och Moderaterna.

Egentligen ville högern inte. Men den var försvagad och skärrad av oron i omvärlden och det växande missnöjet på hemmaplan. Tysklands kapitulation i första världskriget. Rysslands revolution. Hungerkravallerna.

Den liberale statsministern Nils Edén såg möjligheten i stunden: "Det gällde att handla snabbt i det psykologiska ögonblicket", konstaterade han senare. Den 17 december 1918 fattade riksdagen ett principbeslut om allmän och lika rösträtt för kvinnor och män.

Lagom till demokratins jubileum verkar de politiska partierna vara redo för terapisoffan. På tisdag har det gått hundra dagar av valet, hundra dagar i ett politiskt vakuum, där regeringsfrågan saknar svar. Socialdemokraterna framstår som förbryllade och förtretade efter det senaste haveriet med Centerpartiet. Många politiska prognosmakare delar frustrationen: Vad vill egentligen Annie Lööf? Hennes agerande under hösten har knappast skapat förtroende för en liten borgerlig mittenregering. Så hur är det då med det som hon själv beskrivit som vägen framåt – någon form av samverkan mellan Socialdemokraterna och Moderaterna? En storkoalition av tysk modell?

Hänglårshösten 2018 har sakpolitiken kommit att överskuggas av det politiska spelet. Samhällsproblem som sjukvårdsköerna och bostadsbristen eller kampen mot kriminaliteten och klimatförändringarna har hamnat i skymundan av partiernas oförmåga att enas om hur landet ska styras.

I spelet är Socialdemokraterna och Moderaterna huvudmotståndare. Båda parter har svårt att erkänna att den politiska kartan i praktiken har ritats om.

Nya Moderaternas förflyttning mot mitten för femton år sedan innebar att borgerliga partier bytte plats och att Centerpartiet som litet liberalt idéparti hamnade till höger om Moderaterna i den ekonomiska politiken. I flyktingkrisen 2015 banade Socialdemokraterna och Moderaterna väg för migrationsuppgörelsen och båda partierna slog in på en mer konservativ retorik.

Bortom valretoriken kan S-företrädare beskriva moderatledaren Ulf Kristersson som en pragmatisk välfärdspolitiker. Moderaterna är inte främmande för S-ledaren Stefan Löfvens socialkonservativa pliktretorik.

Den tidigare moderata försvarsministern Mikael Odenberg hör till dem som i flera år propagerat för att Socialdemokraterna och Moderaterna ska överge sina inkörda hjulspår och gå ihop. "Socialdemokraterna håller fast vid den traditionella bilden av att om man bryter upp blockpolitiken innebär det ett evigt socialdemokratiskt maktinnehav. Och i Moderaterna finns den invanda föreställningen att om vi inte ska bli marginaliserade så måste vi hålla samman borgerligheten. Ingen av de där bilderna är riktigt relevanta längre", sa han i DN våren 2017.

Expressens politiska redaktör Anna Dahlberg har länge varit inne på liknande tankegångar: ”I sakfrågorna har S och M blivit allt mer lika”, hävdade hon i DN i somras.

Det finns enstaka kommunpolitiker och regionpolitiker som instämmer: Socialdemokrater som fruktar att småpartierna ska driva fram en mer liberal migrationspolitik, moderater som dömt ut Sverigedemokraterna som rimlig eller stabil samarbetspartner och, naturligtvis, socialdemokrater och moderater som redan samarbetar med varandra. Som till exempel Eskilstuna.

”Om det fungerar i en så stor kommun som Eskilstuna borde det kunna fungera även på nationell nivå”, sa kommunalrådet Jimmy Jansson (S) i SVT i augusti.

Och toppolitikerna då? Stefan Löfven talar gärna om den fördummande blockpolitiken, och han har fått fram uppgörelser om stora framtidsfrågor som försvaret och energin. Men Socialdemokraterna har också ett intresse av att skapa nya block i svensk politik: På ena sidan vänstern, de gröna och liberalerna. På andra sidan, konservativa Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Den som frågar inflytelserika socialdemokrater om möjligheten att regera ihop med Moderaterna, får höra utläggningar om behovet av tydliga alternativ. Den som ställer samma fråga till Moderaterna, möts av resonemang om att en regering måste ha en politisk riktning.

På båda sidor finns en välgrundad oro för att göra Sverigedemokraterna till det ledande oppositionspartiet.

Det betyder inte att partierna är blinda för samarbetsmöjligheten. Ledande socialdemokrater har försiktigt närmat sig frågan tidigare under mandatperioden, men dragit slutsatsen att intresset från Moderaterna var svalt. De ser tonläget från partiet i höst som en bekräftelse. Moderaterna betonar omvänt att Ulf Kristersson möttes av kalla handen när han under sonderingsuppdraget i oktober försökte diskutera sakpolitik med Stefan Löfven.

Sprickan i synen på Sverigedemokraterna är på riktigt och växande, och har sorterat om borgerligheten och dess väljare. Delar av högern betraktar Jimmie Åkessons parti som en del av en ny majoritet. Valresultatet spelar också roll. Sammantaget är Socialdemokraterna och Moderaterna svagare än någonsin i Sveriges riksdag. Historiskt har arbetarepartiet stått för styrkan, när högern varit svag. När S sjönk ned till 30-procentsstrecket i valet 2010, kunde M kompensera genom stora framgångar. Då aspirerade båda partierna på att vara statsbärande.

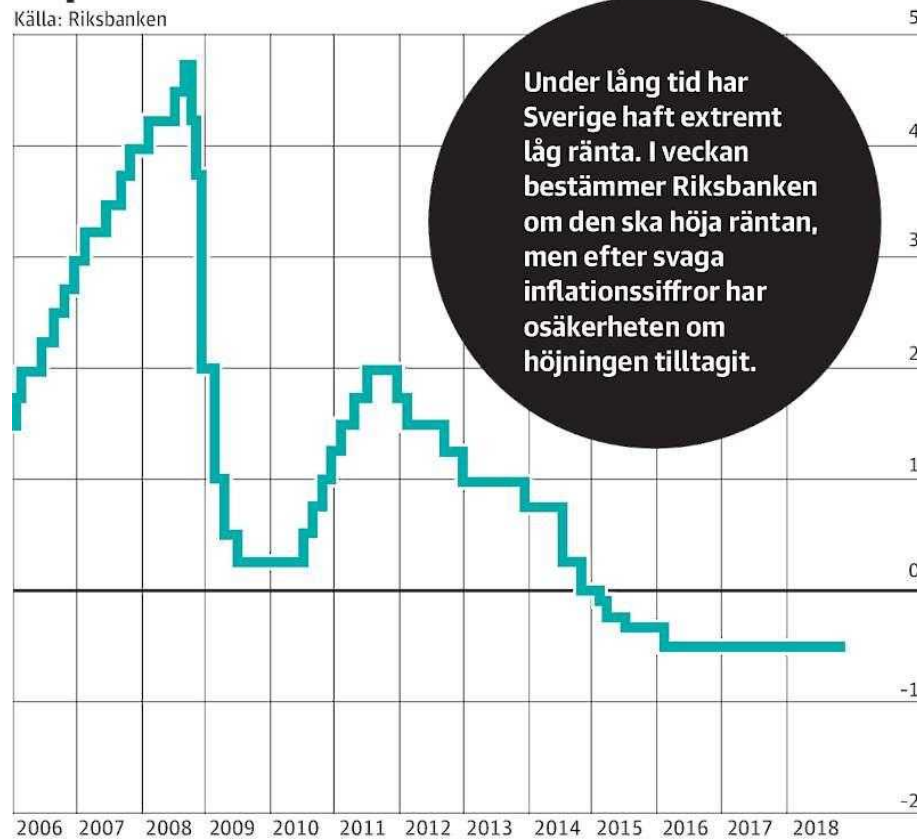
Efter valet 2018 har de inte ens majoritet ihop. Men på en punkt har de gamla giganterna fortfarande ett psykologiskt övertag: Ett tolkningsföreträde i regeringsfrågan. De insisterar samfällt på att det är Centerpartiet som måste välja sida, och närmare hundra dagar efter valet är det fortfarande Centerledaren som de andra partierna väntar på.

Den utpräglade liberalen Annie Lööf har haft svårt att hitta ”psykologins ögonblick” för att få ihop S och M hösten 2018. Om det finns en möjlighet så är den motsägelsefull: Att hon agerar så opsykologiskt att frustrerade socialdemokrater och moderater vänder sig till varandra.

Karin Eriksson "

Reporäntan

Källa: Riksbanken

"Så ska du tänka om räntan – fyra experters bästa tips

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

I veckan fattar Riksbanken beslut om de ska höja den viktiga styr-räntan. Det kan påverka bolånen. Under hösten har marknaden svalnat och bostadspriserna vänt nedåt. Det har redan köpare och säljare känt av.

Här tipsar fyra experter om bostadsköp, amortering, räntor och bostadsrättens ekonomi.

"1. Bind bolånet om du är orolig

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Bolåneräntorna lär gå upp men höjningarna blir blygsamma, tror Christina Söderberg, sparekonom på Compricer. Därför är det enligt henne fortfarande bäst med rörlig ränta.

Baserat på tidigare ränteförändringar tror Christina Söderberg att rörelserna efter torsdagens räntebesked kommer att bli små.

De flesta lär därför klara sig utan några stora rubbningar och bör därför hålla sig till rörlig ränta, menar hon.

Men för den som har stora lån och ändå tror sig kunna påverkas även av små räntehöjningar kan det vara läge att gå till banken och binda upp.

– Även om jag tycker rörligt är det bästa så tror jag inte man förlorar speciellt mycket mer på bunden ränta i dag. Så de som är lite oroliga kan absolut binda för att säkra upp.

– Man kanske får betala lite mer nu, men man kan se det som en försäkring, säger Christina Söderberg.

Men då är en förutsättning att man planerat att bo kvar i bostaden en längre tid.

– Det kan ju hända saker snabbt som gör att man måste bryta sitt lån. Men har man bott länge i sitt hus och vet att man kommer bo kvar länge så kan man binda.

– Sedan tycker jag att oavsett om man väljer att binda eller inte så ska man ha med sig att i dag har vi väldigt låga räntor. Kan man inte spara nu inför höjningarna som kommer på sikt så ligger man risigt till, säger Christina Söderberg.

Hennes råd är att försöka spara i ett buffertkonto som man sedan kan använda när räntorna blir högre.

Som en gardering men utan att behöva binda sin ränta hos banken.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se "

" **2. Bra att amortera innan räntehöjning**

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

När räntorna stiger blir det tuffare att amortera och det är därför läge att passa på nu, menar Länsförsäkringars privatekonom Emma Persson.

Oavsett Riksbankens besked på torsdag är de flesta överens om ett stigande ränteläge. Då är det viktigt att ha utrymme för ökade boendekostnader i framtiden. Ett sätt att skapa sig det utrymmet är att amortera.

– Man har ett större utrymme i sin budget nu när ränteutgifterna är låga. Så det är bra att få ner sitt lån så mycket det går inför den dagen räntorna stiger, säger Emma Persson.

Samtidigt får buffert och långsiktigt sparande inte bli lidande på grund av amorteringen.

– Det är ett sunt sätt att sänka bolånekostnaderna på sikt och skapa utrymme för stigande räntor. Men felet jag ser många göra är att de ser amorteringen som ett sätt att skapa utrymme för nya lån i framtiden, säger Emma Persson.

Att tänka så förutsätter att banken är villig att låna ut pengar den dagen det behövs.

– Skulle det då vara så att du behöver låna för att ha blivit sjuk eller arbetslös är det inte alls säkert att banken vill låna ut pengar. Risken är

att man hamnar i ett läge där man har som störst behov av ett lån när möjligheten är som sämst.

Hur mycket ska man amortera då?

– Det kan räcka med att man följer de amorteringsregler som finns, om det inte är så att man har en extremt stor skuld i förhållande till inkomst eller en hög belåningsgrad. Då kan det vara bra att betala lite mer.

– Men det gäller så klart att också ha råd med allt det andra. Amortering är bara en del, det är inte allt man ska lägga krut på, säger Emma Persson.

Andreas Lindberg andreas.lindberg@dn.se "

" **3. Högre ränta slår mot högt belånade**

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Högre räntor slår framför allt mot hushåll som har stora lån på bostaden. – Ju större del som kan betalas kontant desto bättre bostadsekonomi senare, säger Ingela Gabrielsson, privatekonom på Nordea.

Hushåll med stora lån som har ont om pengar över varje månad kan vinna på att se över sin ekonomi.

– Ett gammalt råd är att spara mellanskillnaden mellan den låga boräntan och en tänkt högre boränta, säger Ingela Gabrielsson, privatekonom på Nordea.

Bankerna kräver i regel en kontantinsats som motsvarar 15 procent av bostadens pris. När lånen blir dyrare ökar anledningen att lägga in mer av sparpengarna i bostaden.

– Vad som blir viktigare är hur mycket man måste låna. Ju större del som kan betalas kontant desto bättre bostadsekonomi senare, säger Ingela Gabrielsson.

Samtidigt kan det vara svårt för många hushåll att finansiera mer än 15 procent av bostaden med kontanter, framför allt i storstäderna. Det gör att Ingela Gabrielsson tror att en räntehöjning kan bidra till fortsatt nedgång på marknaden.

– Jag tror framför allt att bostadsköpare kommer att leta efter andra priser, säger hon.

Ida Yttergren ida.yttergren@dn.se "

" **4. Högre avgifter kan vänta**

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

En räntehöjning kan påverka bostadsrättsföreningarnas ekonomi. Dyrare lån kan leda till att avgifterna för de boende höjs.

En höjning av styrräntan med 0,25 procent kan innebära att bostadsrättsföreningar får dyrare lån.

– Högre upplåningsränta för bostadsrättsföreningarna innebär en högre månadsavgift, säger Arturo Arques, privatekonom på Swedbank.

I genomsnitt uppgår bostadsrättsföreningarnas skulder till 5 500 kronor per kvadratmeter. Swedbank uppskattar att en räntehöjning med 0,25 procent innebär att en normalstor trea får betala 75 kronor mer i avgift per månad.

– Utöver det tillkommer effekten från de privata bolånen, säger Arturo Arques.

Nyproducerade bostäder har i regel högre skulder. En skuldsättning på 15 000 kronor kan innebära att avgifterna blir 200 kronor högre om räntan går upp med 0,25 procent.

– Jag skulle gärna köpa en nyproduktion men jag skulle inte betala lika mycket för den som för en lägenhet i en förening med låg skuldsättning, säger Arturo Arques.

Även i äldre bostadsrättsföreningar med låg skuldsättning finns anledning att se över föreningens ekonomi, enligt Arturo Arques. Ett

större renoveringsbehov, som exempelvis ett stambyte, kan göra att avgifterna måste höjas i framtiden om det inte finns pengar avsatta till detta.

Däremot är det ingen självklarhet att marknadsräntorna följer styrräntan. Eftersom Riksbanken länge har flaggat för en höjning finns möjlighet att bankerna redan tagit med detta i sina beräkningar. – Även i händelse av en höjning är det inte säkert att marknadsräntorna drar i väg, säger Arturo Arques.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se "

" Hasse Eriksson: Biblisk berättelse en föraning om vad som kan hända med boräntan

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Bibeln kanske inte är den vanligaste källan för ekonomisk rådgivning i dag. Men nu går det att hitta likheter med en av de mer kända historierna i boken.

Lyssna nu ungdomar. Med risk att låta som den gamla stofil man är på väg att bli ska jag berätta om några erfarenheter.

Bostadspriser stiger inte för evigt.
Räntan kommer inte alltid att vara så låg som nu.
Börsen kommer inte alltid att stiga.

För en del yngre låter detta kanske märkligt och det är här som berättelsen i Bibelns första mosebok, 41 kapitlet kommer in. Historien går i korthet ut på att det kommer att bli sju goda år och sju hungerår i Egypten. Så det gäller att samla i ladorna under de goda åren för att klara de sju svåra åren.

Visserligen behövde egyptierna på den tiden inte bekymra sig om Riksbankens reporänta, men man kan faktiskt dra paralleller med de sju goda åren till dagens bostadsmarknad.

För det är där vi är nu. Ekonomiskt har det verkligen varit sju goda år för de som äger en bostad och har marginaler nog att spara pengar.

Vi börjar med bolånen. 2012 låg banken SBAB:s tvåårsränta kring 4,5 procent. Sedan har den stadigt sjunkit till dagens snittränta på 1,54 procent. Det innebär många sköna tusenlappar i sänkta räntekostnader för de med stora bolån.

Samtidigt har bostadspriserna envist stigit. Sedan 2012 har exempelvis priserna på bostadsrätter i Stockholms län gått upp med drygt 60 procent, enligt Svensk mäklarstatistik.

Inte nog med det. Under sju år har börsens breda index stigit med nästan 80 procent. De som sparar i fonder har fått en rejäl tillväxt på sina konton.

Här snackar vi sju goda år med råge.

En del har säkert fyllt ladorna och amorterat på bolånen eller sparat på annat vis. Men många har också passat på att konsumera upp en del av det kapital som frigjorts.

Ska vi nu räkna med sju svåra år. Om detta vet ingen. Men de flesta bedömare är eniga om att bostadsräntorna kommer att stiga framöver. För de som är nya på bostadsmarknaden kan det bli en obehaglig överraskning att räntor faktiskt kan gå upp.

Högre räntor sätter också press på bostadspriserna. Börsen har också varit orolig den senaste tiden. Att den kommer att gå ner i sju år är förhoppningsvis inte troligt. Men att den kraftiga uppgång som varit på senare år skulle fortsätta ska man definitivt inte räkna med.

Av detta lär man sig att det kan vara bra att ha lite sparat för att klara tuffare tider. Bibeln hade rätt i det fallet.

Hasse Eriksson
hans.eriksson@dn.se "

"Kan vem som helst bli en mobbare?"

DN SÖNDAG 16 DECEMBER 2018

Förmodligen tänker få människor att de själva skulle kunna utsätta någon annan för elaka handlingar. Samtidigt förekommer mobbning bland vuxna på arbetsplatser – ett problem som kan få förödande konsekvenser.

"Jag har mist båda mina föräldrar, jag har mist min sons pappa och jag har mist mitt livs stora kärlek men det här med mobbningen var värre än det jag varit med om."

Orden kommer från en kvinna som utsatts för mobbning på sin arbetsplats, någonstans i Sverige. Hon är en av de utsatta som Louise Svensson, forskare i sociologi, intervjuade till sin doktorsavhandling vid Örebro universitet 2010.

I studierna talade hon såväl med personer som utsatts för mobbning, som mobbare och observatörer. Hon identifierade fyra olika positioner som en mobbare kan ha:

1. Chef

– En chef kan strunta i att ge någon ordet på ett möte, förkorta medarbetarsamtalet, styra över lönen och så vidare. Sådana saker är tecken på att chefen har fler möjligheter att mobba än andra, även om det absolut inte är alla chefer som mobbar, säger Louise Svensson.

2. Informell ledare

– Om en formell chef är frånvarande i stor utsträckning skapas ofta informella maktordningar. Det kan till exempel handla om personer

som styr vilka normer som finns inom arbetsgruppen. Utifrån en sådan position blir det också lättare att utföra mobbning.

3. Arbetsfunktion som möjliggör särbehandling

– Den här positionen tänker vi sällan på, men den finns. Här handlar det inte om chefer med formell makt, utan andra arbetsfunktioner som kan möjliggöra särbehandling. Det kan till exempel handla om administrativa funktioner, där information inte delges till alla inom arbetsgruppen.

4. Mycket kontakt i arbetet

– Här kan det handla om att man är ett team som jobbar väldigt tätt tillsammans och träffas mycket i jobbet. Där kan fler tillfällen att mobba uppstå, eftersom man träffas och har kontakt flera timmar varje dag, säger Louise Svensson.

Kan vem som helst bli en mobbare? Louise Svensson var i sin forskning bland annat intresserad av vad som utmärker de som mobbar andra.

– Jag menar någonstans att alla personer som finns på en arbetsplats och som träffar kollegor regelbundet kan mobba, säger Louise Svensson, som i dag är universitetslektor vid institutionen för beteendevetenskap och lärande vid Linköpings universitet. Hon såg tendenser av omedvetenhet i sin avhandling. Flera av de utsatta som hon intervjuade uttryckte att de inte trodde att mobbaren eller mobbarna förstod vad de gjorde.

Stefan Blomberg är psykolog vid Arbets- och miljömedicin i Linköping. Han menar också att de flesta kan dras med i en mobbningssituation.

– Om det handlar om grupper som ägnar sig åt mobbning är man ofta inte riktigt medveten om vad man gör. Man urskuldar sig själv. Antingen är man passiv och drar sig undan för att man inte vet hur man ska hantera det man ser, eller så dras man med för att man tycker att det är legitimt, säger Stefan Blomberg.

I den data Stefan Blomberg samlat in i sin forskning är det få som själva identifierar sig som mobbare, berättar han.

Men när man blir arg, stressad eller trött kan den moraliska kompassen sättas ur spel. I organisationer där man är underbemannad, stressen är hög och det är kaotiskt kan dåliga sidor lockas fram hos människor, menar Stefan Blomberg.

Han beskriver två olika huvudmekanismer bakom mobbning. En handlar om konflikter som urartar. Alla konflikter leder inte dit, men dåligt hanterade konflikter ökar risken för att de övergår till mobbningssituationer.

Den andra kallas rovdjursmobbning, där den som blir utsatt inte riktigt passar in i gruppen. Resultatet kan bli att den utsatta blir utstött.

– Det behöver inte vara att man är annorlunda eller säregen som person. Snarare kan det handla om att en person är mycket äldre än alla andra i gruppen, att man är ensam kvinna i en grupp av män eller tvärtom, eller har annorlunda arbetsmoral eller ideologi, säger Stefan Blomberg.

Uppfattas den personen dessutom som obekväm, till exempel om en nyanställd påtalar ineffektivitet i arbetsgruppen, kan det i sin tur leda till att mobbningsprocessen anses legitim av de andra.

Många gånger kan rollerna i en mobbningssituation vara flytande, menar Louise Svensson. Bilden av en person som mobbar andra är betydligt mer nyanserad än den av en elak mobbningsledare.

Stefan Blomberg pekar på att många personer drar sig undan när de upplever situationer de inte riktigt vet hur de ska hantera.

– Man brukar tala om den tysta massan. Vi har ofta en stark tendens att dra oss undan om vi stöter på något obehagligt, även om vi själva tror att vi minsann är sådana som skulle hjälpa till, säger han.

Risken för detta ökar ju fler det är som ser vad som händer.

– Då blir det lättare att tänka att ”någon annan här vet nog bättre än jag vad som borde göras”. Är man färre eller ensam och något händer, finns ingen massa att gömma sig i. Då blir man plötsligt personligt ansvarig för att göra något eller inte, säger Stefan Blomberg.

Kan man ägna sig åt självreflektion här, för att ta reda på hur man själv skulle agera?

– För gemene man kan det definitivt hjälpa att reflektera och också träna sig på att bete sig schyst i grupp, säger Stefan Blomberg.

Man kan gemensamt gå igenom hur man skulle vilja agera om man märker att någon blir illa behandlad. Kanske kommer man överens om att man säger ifrån direkt eller går till en chef.

En annan del är att reflektera över hur man skulle vilja att ens kollegor agerar om man själv skulle bli utsatt.

Louise Svensson anser att man har mycket att vinna på att tänka på professionalitet på arbetsplatsen.

– Vi kan aldrig sätta som krav att alla måste gilla varandra. Men vi ska kunna ha en artig ton mot varandra. Det kan låta som floskler, men man behöver göra skillnad på det personliga och professionella.

Sofie Österström

sofie.osterstrom@dn.se "

"Tips. Om du är utsatt

Enligt psykologen Stefan Blomberg är arbetsgivaren den viktigaste spelaren när det gäller hur en mobbningssituation hanteras, men generellt kan man ha följande i åtanke om man är utsatt för mobbning:

- 1Dokumentera vad som sker. Spara sms och mejl om det förekommer.
- 2Se om du kan få stöd någonstans på arbetsplatsen. Utan stöd är det lätt att känna sig hjälplös.

3Om arbetsgivaren har en historik av att ta liknande situationer på allvar, lyft problemet till närmaste chef, en högre chef, facket/skyddsombud eller HR.

4Om arbetsgivaren däremot lägger locket på kan problemen i stället eskalera. Då är det läge att se sig om efter ett annat jobb.

6% uppger att de har besvär till följd av kränkande särbehandling från chefer. Fem procent på grund av kränkande särbehandling från arbetskamrater.

Källa: Rapporten "Arbetsorsakade besvär", Arbetsmiljöverket, 2018 "

"Per Svensson: Dagen då högern tvingades säga ja till demokratin

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

I dag fyller den allmänna och lika rösträtten 100 år. Ironiskt nog firas födelsedagen samtidigt som liberalerna och "högern" på nytt hamnat på olika sidor.

Det lackade mot jul då också. Fast julborden var magrare, även för de grupper som hade råd att inte vara hungriga. Det stora kriget klingade ut, men i Sverige härskade ännu knapphet och ransonering.

Stockholmarna tvingades smälta nyheten att de inte som utlovat skulle få glädja sig åt halv kilo ost till jul. Det skulle bli bara ett hekto, kanske inte ens det.

Klappjakten var ändå i gång. Butiker och varuhus annonserade ivrigt i Stockholmstidningarna. På Hamngatan kunde man köpa tennsoldater hos Gamla Santessonska Tenngjuteriet. Och med tanke på årstiden fanns det skäl att reflektera över Silvanders julerbjudande: yllefodrade "damsnowbooths" för 28 kronor och 50 öre.

Vintern hade redan varit i Stockholm och vänt. Den skulle säkert komma tillbaka. Men när riksdagsmännen på tisdagsmorgonen den 17 december promenerade till Helgeandsholmen var det bara slaskigt och råfuktigt.

En grå dag. Men också en historisk dag. En stor dag. Den svenska demokratis födelsedag. Den 17 december 1918 skulle riksdagen,

såväl första som andra kammaren, säga ja till allmän och lika rösträtt för män och kvinnor.

Tiden och världshändelserna hade länge arbetat för denna ”författningsreform”. Men den innebar ändå ett radikalt brott med en gammal samhällsordning. Dagens Nyheter tog i sin ledare dagen efter omröstningen fasta på det förstnämnda och satte rubriken:

”Bekräftelsen”. Konkurrenten Svenska Dagbladet valde den andra synvinkeln och rubricerade sin ledare: ”Ett historiskt vägsäl”.

Debatten om rösträttsreformen inleddes klockan 10 på förmiddagen och pågick parallellt i riksdagens båda kamrar. Öppningsanförandet i första kammaren hölls av statsministern, liberalen och historieprofessorn Nils Edén. Han tackade riksdagen för att den hade ”kunnat enas till en befriande handling.” Ideologiska motsättningar hade fått ge vika till förmån för landets bästa, var Edéns budskap. ”Vi har infört den fulla demokratin i stat och kommun på samförståndets fasta grund.”

Anförandet belönades med bravorop. Men i själva verket var det så och så både med samförståndet och grunden. När ledaren för förstakammarhögern, Ernst Trygger, gick upp i talarstolen var det underliggande temat snarast *vae victis*, ve de besegrade. I högerns föreställningsvärld var ”den fulla demokratin” en murbräcka som öppnade portarna för samhällsupplösning och pöbelvälde.

”Många skola med grämlse se huru hörnstenar i vårt samfundsskick brytas sönder, och jag förstår dem, ty jag har aldrig under de 24 riksdagar jag bevisat känt en grämlse så stor som den jag hyser då jag nu måste biträda detta förslag”, förklarade Trygger.

Hans bitterhet riktade sig särskilt mot den borgerliga vänstern, det vill säga liberalerna, och mot högerns egna svikare: ”Ingen gemensam borgerlig samling var möjlig, sedan det liberala partiet satt sitt namn under det ännu radikalare regeringsförslaget, och även den eniga högerfronten var bruten, enär många högermän gripits av räddhågens anda”, slog han fast.

En av de talare som dagen efter debatten utförligt refererades i Dagens Nyheter var, pikant nog, tidningens egen huvudredaktör Otto von Zweigbergk. Han var inte bara ledarskribent utan också riksdagsman, en vid tiden inte uppseendeväckande dubbelroll. Nu bemötte han argumentet att hans eget parti, det liberala, riskerade att skadas av rösträttsbeslutet. Demokratins idé, burens av liberala föregångare som S A Hedin och Karl Staaff, var viktigare än det snäva partiintresset: ”Vilket öde det liberala partiet än har att gå till mötes, så kan det lugnt sägas att den svenska demokratin ej bara ska förstå att segra, utan också att den ska förstå att begagna sin seger.”

Det var just det sista den svenska högern fruktade, och det var just därför den in i det sista försökt vattna ur författningsreformen.

Det var den första kammarens funktion som det bestående samhällets vaktorn högern ville värna. Ledamöterna i första kammaren utsågs, till skillnad från ledamöterna i andra kammaren, genom indirekta val. Det var landstingskommunerna som utgjorde elektorsförsamlingarna. Och i landstings- och kommunalvalen var rösträtten graderad efter ekonomisk status. Ju mer skatt man betalade ju fler röster hade man. Det garanterade högern en stark ställning i riksdagen och det svenska samhället.

Det var dessa klassprivilegier som nu skulle avskaffas.

Socialdemokrater och kvinnor, i högerns ögon farligt oansvariga grupper, skulle ges samma inflytande över samhällsutvecklingen som ansvarskännande godsägare, professorer, majorer och fabrikörer. Det kunde aldrig gå väl.

Men mot tiden kämpade de konservativa förgäves. En revolutionsvåg hade rullat fram över Europa. Nu senast, 9 november 1918, hade den tyska kejsaren tvingats abdikera. I rädsla för en liknande utveckling i Sverige allierade sig både tunga företrädare för näringslivet och kung Gustaf V med rösträttsivrarna.

Regeringen, en koalition av liberaler och socialdemokraterna, grep chansen i flykten och la en proposition om rösträtten som sedan modifierades av ett särskilt utskott i riksdagen med den moderate högermannen och tidigare statsministern Carl Swartz och den socialdemokratiska "hövdingen" Hjalmar Branting som nyckelförhandlare.

Riksdagen som skulle ta ställning till resultatet var "urtima", det vill säga extrainkallad, och fick egentligen inte besluta i grundlagsärenden. Det löstes genom att beslutet betecknades som "principiellt". Det skulle senare godkännas under ordinarie former.

Högerledarna, Ernst Trygger och hans kollega i andra kammaren, Arvid Lindman, var inmålade i ett hörn. Debatterna i de båda kamrarna varade till sen kväll den 17 december, men utgången var given på förhand. I första kammaren gick reformförslaget igenom utan votering, i andra kammaren röstades det igenom med stor majoritet. Dagen därpå var det minusgrader i Stockholm, snö i stans omgivningar. Sverige hade blivit ett nytt land men var sig ändå ganska likt. Riksdagsmännen tog tågen hem till gran och gamman. Nu är det

snart jul igen. Och på nytt präglas svensk politik av motsättningar mellan liberalerna och högern.

Per Svensson

per.svensson@dn.se "

politisk redaktör

Sverker Oredsson: Nils Edén. Demokratins statsminister.

Per T Ohlsson: 1918. Året då Sverige blev Sverige.

Per T Ohlsson: Svensk politik.

Hugo Hamilton: Dagböcker 1917-1919

Sveriges statsministrar under 100 år "

"Riksdagen ändrar rutiner för före detta ledamöter"

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Före detta riksdagsledamöters ackreditering till riksdagen begränsas. Nu ska passerkortet gälla ett år i taget, i stället för på obegränsad tid.

DN granskade i våras före detta riksdagsledamöters tillgång till riksdagen och kunde då berätta att före detta ledamöterna kunde få ett passerkort som kan räcka livet ut. Flera av dem arbetade efter sin riksdagstjänstgöring på pr-byråer, tankesmedjor och fackförbund.

Granskningen visade på flera brister i listan med de ackrediterade exledamöterna, som innehöll 762 namn. Bland dem fanns bland andra personer som varit döda i flera år, samt människor som hävdade att de aldrig hade begärt att få ett passerkort.

En av dem är tidigare M-ministern Sven Otto Littorin. Han gjorde en polisanmälan efter att ha fått veta att hans namn stod på listan, trots att han varken bett om ett passerkort eller har rätt till ett sådant. Anmälan lades sedermera ner.

Nu har nya rutiner införts.

”När det gäller passerkort till före detta ledamöter har de numera en begränsad giltighetstid på ett år i taget och lämnas endast ut i de fall en före detta ledamot ansöker om ett sådant passerkort”, skriver säkerhetschef Niklas Åström.

Riksdagsförvaltningen vill inte gå in på exakt vilka nya rutiner som gäller, eller anledningen till förändringarna, men berättar att den förändrade giltighetstiden för de före detta ledamöternas passerkort gäller sedan valet i år.

”Frågan om tillträdet till riksdagens lokaler har varit föremål för en översyn under 2018. Frågan har också setts över i den säkerhetsanalys som Riksdagsförvaltningen tagit fram under året”, skriver Åström.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se "

"Fakta. Tidigare kort gäller

Begränsningen för exledamöterna gäller enbart de som söker om ett nytt passerkort – de som tidigare fått ett passerkort behåller detta på obestämd tid. "

”Skrämselpropaganda från generaldirektören”

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Arbetsförmedlingens generaldirektör Mikael Sjöberg bedriver skrämselpropaganda. Det hävdar Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson. – Han blir inte tvungen att göra sig av med 4 500 anställda.

– Att gå ut i interna meddelanden till personalen och ut i pressen och säga att en tredjedel av personalen ska behöva sluta är inget annat än skrämselpropaganda, säger Svantesson.

– Den nya regeringen kommer också att kunna skjuta till pengar, om det är så att Arbetsförmedlingen kan visa upp en långsiktig plan på hur neddragningen kan genomföras med förskjutning. Dessutom har myndigheten 850 visstidsanställda och 500 konsulter.

M-KD-budgeten som antogs av riksdagen i veckan minskar Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 386 miljoner kronor nästa år.

Det innebär, hävdar Mikael Sjöberg, att förmedlingen måste dra ned personalen med 4 500 anställda under 2019. Att de skulle handla om så många beror på att först förhandlingar och sedan uppsägningstider drar ut till i höst, och att de 386 miljonerna då måste hämtas hem på bara två månader. Moderaterna har inte hört sig för om konsekvenserna, framhåller Sjöberg.

Men här finns visst en flexibilitet, lovar Elisabeth Svantesson, som också understryker att myndighetens budget även efter nedskärningen 2019 kommer att ha det näst högsta anslaget till insatser genom tiderna, efter 2015.

– Arbetsförmedlingens verksamhet har exploderat under de senaste åren. Trots högkonjunktur.

Alliansen vill skrota dagens arbetsförmedling och låta matchningen tas över av privata aktörer. Det har de fyra partierna gjort en stor sak av. Men enligt den statliga utredning om myndighetens framtid som efter nyår ska lägga fram sina förslag så utförs redan i dag runt 60 procent av alla stöd- och matchningsåtgärder av privata företag?

– Ja, men vårt förslag kring en ny arbetsförmedling handlar heller inte enbart om privata anordnare, svarar Elisabeth Svantesson.

– Det handlar också om att renodla verksamheten. En annan skillnad är att låta aktörerna få ett helhetsansvar för sina arbetssökande.

Att bara införa nya anordnare kommer inte lösa alla problem, medger Elisabeth Svantesson.

– Det kommer att behöva ske successivt och med en gedigen kontrollfunktion som säkerställer kvalitet. En sån här omläggning kräver en utredning och det är inte det som finns i budgeten. Här föreslår vi en neddragning av förvaltningsanslaget med mindre än 5 procent.

Många inskrivna behöver snarare utbildning än arbetsmarknadspolitik, menar hon.

– Moderaterna säger inte att antalet insatser ska bli färre, däremot säger vi att färre ska ha de dyra och ineffektiva insatserna. En kommunal extratjänst kostar staten 26 000 kronor i månaden, och leder i för få fall till arbete.

Det är inte tänkt att personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionshinder ska drabbas, intygar Moderaternas ekonomiskpolitiska talesperson.

– Anslaget för dessa insatser utökas i stället med 722 miljoner kronor för fler platser i Samhall men också för att öka taket i lönebidragen.

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se "

"Fakta.

Den statliga utredning som de senaste två åren utrett Arbetsförmedlingens framtid väntas presenteras i början av nästa år.

Men läckta utkast av utredningen gör gällande att utredningen vill avskaffa dagens myndighet.

Det vill även de borgerliga partierna, som förra veckan röstade för M-KD-budgeten, där förmedlingens förvaltningsanslag till bland annat personalkostnader skärs ned med 386 miljoner kronor 2019 och ytterligare 800 miljoner 2020. "

"Så mycket dyrare har andrahandslägenheten blivit i Sveriges storstäder

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Andrahandshyrorna fortsätter att öka i rikets tre största städer. I Stockholm har den genomsnittliga andrahandshyran för en etta ökat med nästan 65 procent på åtta år.– Det här är ett tecken på att det råder stor brist på bostäder, säger Linnéa Aguero på Blocket.

En etta i andra hand i Stockholm stad kostar i snitt 7 900 kronor. Det visar ny statistik från Blocket som DN tagit del av. Priset är medelvärde av de begärda andrahandshyror som under året, fram till sista november, legat ute på sajten. Totalt 6 559 annonser för enrummare har legat ute fram till dess.

Det är nästan 1 800 fler annonser än 2010. Medelhyran då, för åtta år sedan, var dock mycket lägre: drygt 4 800 kronor för en andrahands-etta i Stockholms kommun.

– Det här är ett tecken på att det råder stor brist på bostäder. Att det fortfarande finns en marknad trots att hyran stiger år efter år är ju ett bevis för att folk inte har en bostad och samtidigt är villiga att betala den här nivån av hyra, säger Linnéa Aguero, presschef på Blocket. Tittar man på tvåorna är snittpriserna femsiffriga både i Göteborg och i Stockholm. Strax över 10 000 kronor i Göteborg, drygt 12 700 i

Stockholm, kostar det i genomsnitt i månaden. I Malmö är medelhyran lägre och ligger på drygt 8 600 kronor.

Det finns också fler annonser ute för andrahandslägenheter i Stockholm än i Göteborg och Malmö. Det har flera förklaringar. Linnéa Aguero menar att det finns en stark koppling till bostadsrättsmarknaden.

– Som säljare inväntar man rätt säljtillfälle, och i väntan på det hyr man ut. Det kan både innebära en inkomst, till exempel om man flyttar in hos en partner. Man kan gå med plus på att hyra ut sin lägenhet, säger Linnéa Aguero.

I Göteborg och Malmö råder en andrahandsmarknad som ser annorlunda ut mot den i Stockholm, menar hon. Inflyttningstakten är inte lika hög som till huvudstaden.

– I Stockholm har vissa valt att hyra ut trots att säljmarknaden är bra, för att man inte väntar sig en ogynnsam marknad. Det syns inte lika starkt i Göteborg och Malmö, säger Linnéa Aguero.

Hur ser du på utvecklingen framåt, under nästa år?

– Jag tror att en möjlig lågkonjunktur och en rädsla för en bostadsbubbla kommer få andrahandsmarknaden att växa. Man kan bli rädd för att bli en förlorare på en säljmarknad, och i stället välja att hyra ut. Så länge som det inte finns tillräckligt med bostäder kommer det att finnas ett fortsatt ökat utbud och vi kommer fortsätta att se stigande priser på andrahandsmarknaden, säger Linnéa Aguero.

Samtidigt har fler blivit vana vid att hyra ut – dels till vänner, bekanta och familj, dels på en öppen marknad, menar hon.

– Det gäller ju även semesterboenden, vi har blivit vana vid den typen av affärer. Den nya generationen bostadsägare har med sig det i en helt annan grad än äldre generationer, säger Linnéa Aguero.

Gäller prognosen för en växande andrahandsmarknad även Göteborg och Malmö?

– Det är lite svårare att uttala sig om. Både Göteborg och Malmö har en försiktigare marknad och ett mindre utbud. De två städerna har uppvisat både plus och minus.

Det syns inte minst om man tittar till antalet annonser. I Malmö har det fram till den sista november i år legat ute strax över 3 000 annonser för andrahandslägenheter. Det är ungefär lika många som år 2010, men antalet har gått upp och ned genom årens lopp. Antalet annonser i Malmö är alltså långt ifrån Stockholm, som har haft över 13 500 annonser hittills i år.

I Göteborg har det legat nästan 600 färre andrahandsannonser ute under 2018 jämfört med för åtta år sedan. I år handlar det om totalt 4 800 hittills.

– Uppsala har seglat upp som den tredje största marknaden efter Stockholm och Göteborg i dag, sedan kommer Malmö, säger Linnéa Aguero.

Hon tror också att andrahands-marknaden kommer att växa i städerna närmast Stockholm.

När Boverket undersökte utvecklingen på andrahandsmarknaden såg man även där att hyrorna ökat markant de senaste åren.

Undersökningen presenterades i en rapport i oktober 2018. Mellan 2009 och 2017 har andrahandshyran för en bostadsrätt ökat med 84 procent i riket. För hyresrätter i andra hand har hyran ökat med 59 procent.

Det är en ökning i en betydligt snabbare takt än de disponibla inkomsterna. Den diskrepansen syns tydligast i Stockholm och minst i Malmö, enligt rapporten. Den disponibla inkomsten ökade med 23 procent i Storstockholm mellan 2009 och 2016.

– Hyrorna har drivits upp till stor del på grund av bostadsbristen. I vissa regioner är ökningen mer återhållsam och det hänger ihop med läget på förstahandsmarknaden, säger Hans Jonsson, projektledare för arbetet med rapporten.

Är hyresmarknaden i bättre balans ser inte behovet på andrahandsmarknaden lika dant ut. Kanske hyr man ut en lägenhet på semesterorter under en kortare period, eller hyr ut sitt boende en tid om man ska studera eller arbeta utomlands.

– Men vi ser också att andrahandshyrorna för hyresrätter har hängt med andrahandshyrorna för bostadsrätter efter lagändringen 2013, säger Hans Jonsson.

Lagändringen infördes med avsikten att öka utbudet på andrahandsmarknaden, och brukar kallas privatuthyrningslagen. En friare hyressättning var den stora förändringen från tidigare lagstiftning. Man fick nu rätt att ta ut en hyra som även täcker en

avkastningsränta för det kapital man har investerat i sin bostad, men det finns ingen egentlig praxis för hur hög den räntan kan vara, berättar Hans Jonsson.

Dessutom gäller den nya lagen endast privatägda bostäder, inte hyresrätter. Där får man ta ut vad man kallar en skälig hyra, i princip samma hyra som uthyraren betalar till hyresvärden. Man får maximalt lägga på omkring 10–15 procent om lägenheten är möblerad, men i rapporten såg man att hyresrätternas andrahandshyra i genomsnitt ligger omkring 65 procent högre än förstahandshyran.

– Det finns ett informationsproblem där många inte vet vad de får ta ut för hyra för sin hyresrätt. I stället kanske man tittar på andra annonser i området och följer dem, säger Hans Jonsson.

Problemen med att hyresrätternas andrahandshyror ligger så pass högt stävjas inte heller, eftersom de inte provas i hyresnämnderna så ofta, påpekar han.

Det finns dessutom få rättsfall som berör bostadsrätternas andrahandshyra, berättar han.

– Då fastställs aldrig någon praxis, man vet inte riktigt vad som gäller, säger Hans Jonsson.

Det är svårt att veta exakt hur stor andrahandsmarknaden är. Men den statistik som finns visar att det främst är yngre personer som bor där, berättar han.

– Man kan å andra sidan inte veta om de får hjälp med hyran från föräldrar, eller om man bor två i en lägenhet. Men ser man till yngres

inkomster kontra hyrorna har man små marginaler att klara övrig konsumtion, säger Hans Jonsson.

– Människor med låg inkomst bor dyrt, konstaterar han.

Sofie Österström

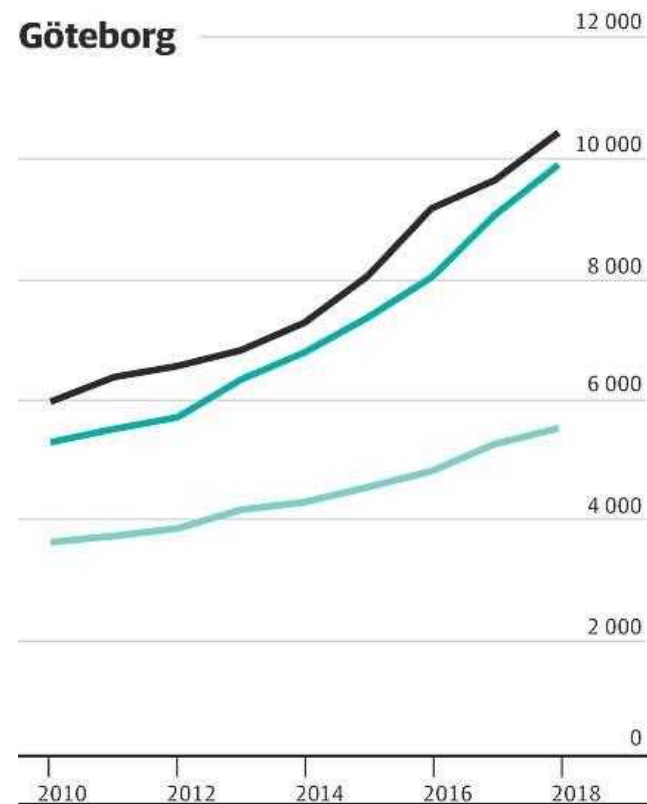
sofie.osterstrom@dn.se "

Andrahandshyror för lägenheter

Förändring av begärd medelhyra i Stockholm, Göteborg och Malmö 2010–2018 (till och med sista november).

Källa: Blocket

● Ettor ● Tvåor ● Treor
(Andrahandshyra i kr)

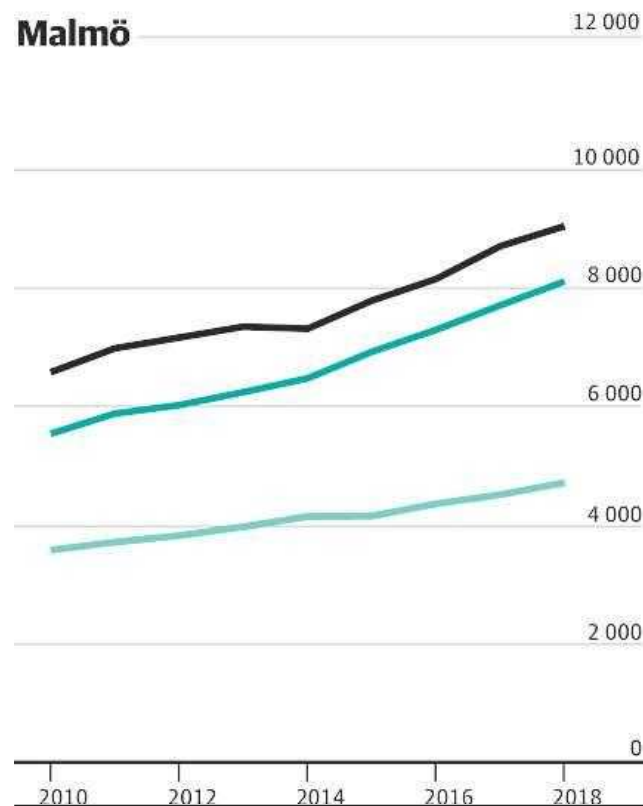

Andrahandshyror för lägenheter

Förändring av begärd medelhyra i Stockholm, Göteborg och Malmö 2010–2018 (till och med sista november).

Källa: Blocket

● Ettor ● Tvåor ● Treor (Andrahandshyra i kr)

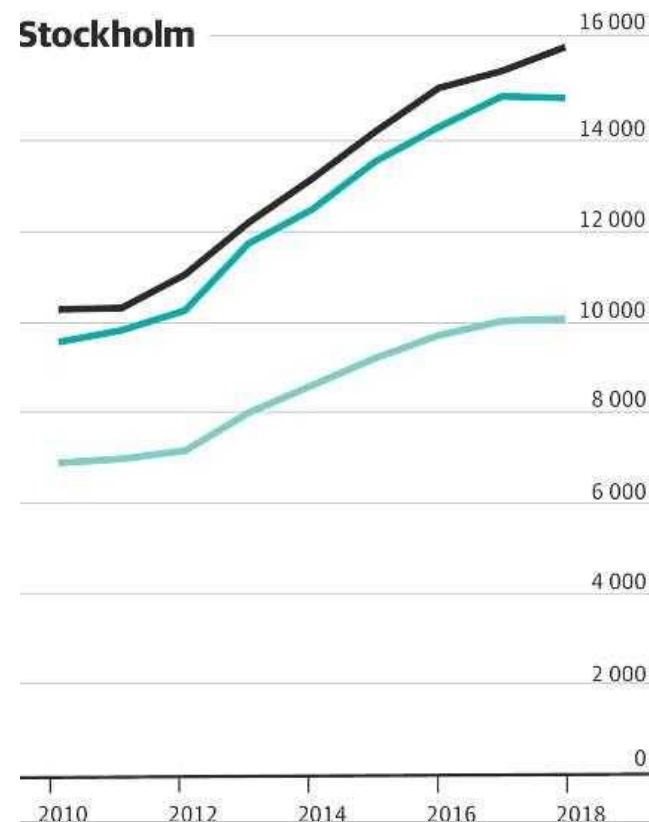

Andrahandshyror för lägenheter

Förändring av begärd medelhyra i Stockholm, Göteborg och Malmö 2010–2018 (till och med sista november).

Källa: Blocket

● Ettor ● Tvåor ● Treor (Andrahandshyra i kr)

" Så mycket lägger 30-åringen på boendet

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

SCB har undersökt boendekostnaderna för olika åldersgrupper. I genomsnitt kostar boendet cirka 80 000 kronor om året, men skillnaderna mellan åldrarna är stora.

I medelåldern, då många har familj, är boendet dyrast. I grupperna 30–39 år och 40–49 år kostar boendet över 94 000 kronor om året. På ålderns höst sjunker boendekostnaden till 63 000 kronor per år för 70–79-åringar.

Den som bor i villa får lägga mest på sitt boende, i gruppen 30–39 år kostar villan 125 000 kronor om året. Hyresrätter är billigare, de som betalar allra mest för sina hyreslägenheter är 40–49-åringar. De får lägga 81 000 kronor om året på hyran.

Ränteutgifterna varierar också. Äldre betalar i genomsnitt under 5 000 kronor per år i ränta och tomträttsavgäld, medan de mellan 30 och 39 år har ränteutgifter på 23 000 kronor per år.

TT "

"Maria Schottenius: I dag firar vi kvinnans rösträtt och demokratins 100-årsdag

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

Det fanns många hinder för kvinnlig rösträtt. Kvinnor orkar inte, är inte skapade för det offentliga livet, kvinnligheten skulle gå förlorad, det skulle bara bli en börda. Och stor risk att hon skulle "rösta fel". Men nu har hon klarat det i 100 år.

Min vän journalisten Cecilia Hagen bär ett runt hängsmycke i en guldkedja om halsen. Hon har det jämt. Till och med när hon sover.

Smycket tillhörde hennes farmor Ellen Hagen, som var en av företrädarna för den kvinnliga rösträttsrörelsen i Sverige. Hon fick det i London av suffragetterna, sannolikt under en kongress. Den har en bild av fru Justitia på framsidan bredvid texten *Jus Suffragii* och årtalen 1903–1913 inristade på baksidan.

Ellen Hagen grundade den lokala föreningen för kvinnlig rösträtt i Uppsala och eftersom hon var en ovanligt god talare reste hon runt och var "resetalare" för den kvinnliga rösträtten. Ellen var också känd för sina stora hattar och vackra kläder. Hon var glamorös och ansågs perfekt som värvare av kvinnor inom överklassen, där det fanns en del fördomar mot de "manhaftiga" rösträttskvinnorna. Hennes storasyster var Frida Stéenhoff, en central gestalt inom rösträttskampen.

I dag, den 17 december 2018, är det 100 år sedan förslaget till demokrati- och rösträttsreformen lades fram för den svenska riksdagen. Den största dagen för landets kvinnor och män som kämpat

för allmän lika rösträtt för alla, oavsett inkomst och kön. Den liberale statsministern Nils Edén arbetade tätt med Hjalmar Branting, som hade lett demokratiarbetet i riksdagen. I unga år hade Branting en ovanligt progressiv kvinnosyn. I tidskriften Tiden hade han argumenterat för lika lön. ”Mannens arbete betalas långt bättre än kvinnans, och det oaktat att hennes ordningssinne, punktlighet och flit mången gång gör hennes arbete bättre och solidare”.

Men det fanns många om och men inför kvinnlig rösträtt under de 35 år som debatten pågick från att frågan väcktes 1884. Fyra centrala argument vägde emot, enligt en artikel av statsvetaren Olof Pettersson: *Fysiologiska*. Kvinnan var inte skapad för att utsättas för det offentliga livets mödor och stormar. *Intellektuella*. Byggde på Voltaires ord att kvinnan saknar självständigt snille. *Moraliska*. Kvinnor var för rena och goda och skulle förlora sina speciella kvinnliga egenskaper i valstriders buller och hetta. *Inte intresserade*. Det vanligaste argumentet. Rösträtt skulle bli en börda.

Bland kvinnorna var det framför allt de liberala som drev rösträttsfrågan. För de socialdemokratiska kvinnorna gick ”brödfrågorna” och klasskampen först. De politiskt aktiva var också rädda att kvinnorna skulle ”rösta fel”. Att de skulle rösta med kyrkan och de konservativa värdena.

Jag skulle detta jubileumsår då kvinnlig rösträtt skrevs in i grundlagen vilja gå en kvinnlig rösträttspromenad. Gärna arrangerad av den färska föreningen ”Stockholms kvinnohistoriska” med Lina Thomsgård som chef. Vi kan vandra i spåren av den internationella konferensen för kvinnlig rösträtt 1911 (organiserad av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, LKPR). Först till Operan där Selma Lagerlöf invigningstalade och till Skansen där Ellen Key var huvudtalare. Även

följa vägen den offentliga kortegen tog till Villagatan 14 där man stannade utanför Lotten von Kræmers balkong. Kræmer var den största bidragsgivaren till föreningen, men gammal och trött. Mellan 1913 och 1914 samlades 350 000 namnunderskrifter in till stöd för kvinnlig rösträtt. Det blev 30 band och ett underbart fotografi togs på Elin Wägner bredvid ett torn staplat av banden.

År 1917 hölls det val. Högern var emot kvinnlig rösträtt, men socialdemokraterna och liberalerna, på den tiden allierade, segrade. 1918 lade alltså regeringen fram förslaget och 1921 var första gången kvinnor fick rösta.

Cecilia Hagen minns sin farmor, en vördad och respektingivande dam som blev 94 år och som satt i sängen och oförtrutet skrev artiklar till Folkpartiets tidningar om lika lön för lika arbete.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se "

" Ständigt påmind om att hon är kvinna

DN MÅNDAG 17 DECEMBER 2018

I dag kan vi fira 100 år av allmän rösträtt, men hur ser verkligheten ut för kvinnliga politiker? Ingrid Elam läser Anna Kinberg Batras självbiografi "Inifrån" och konstaterar att förminskningen av kvinnor i maktens korridorer och i mediernas sken består.

Anna Kinberg Batra

"Inifrån"

Albert Bonniers förlag, 299 sidor

Den 17 december 1918 beslutade förstakammaren i Sveriges riksdag att införa allmän, det vill säga även kvinnlig rösträtt. I andrakammaren fanns sedan valet 1917, då högern förlorade, redan en majoritet för reformen, ett år senare böjde sig den konservativa förstakammaren för det oundvikliga. Vi kan fira 100 år av rösträtt, men hur ser verkligheten ut för kvinnliga politiker?

Frågan väcks när jag läser Anna Kinberg Batras berättelse om vad som hände från valvakan 2014, då Fredrik Reinfeldt annonserade sin avgång, till hösten 2017, när hon själv avgick som Moderaternas ordförande. Hon fastslår redan på första sidan i "Inifrån" att hon aldrig har gillat att spela könskortet, ändå kommer det ofta upp: hur gärna hon än vill vara bedömd som person blir hon ständigt påmind om att hon är kvinna.

Journalister ställer frågor de inte skulle ställa till en man, exempelvis hur det ena eller det andra "känns". Hon får kritik för att vara stram och tråkig där en man skulle beskrivas som bestämd och seriös. Hon

vet samtidigt att hon absolut inte får gråta, det är bara manliga makthavare som vinner poäng med tårar, tänk bara på Obamas upprepade och uppskattade känslsamhet medan gråtande kvinnor blir svaga politiker.

Det är väl ingen kvinna som blir förvånad över denna beskrivning av sakernas tillstånd, men möjligen utgör de politiska partierna en kultur där de gamla manschauvinistiska strukturerna lever kvar: Mona Sahlin, Åsa Romson och Anna Kinberg Batra är alla damoffer i ett spel där det manliga kamaraderiet till och med sträcker sig över partigränserna.

När Batra i samband med den så kallade it-skandalen ville väcka misstroendevotum mot dåvarande försvarsministern och socialdemokraten Peter Hultqvist kritiserade moderaten Mikael Odenberg henne offentligt. Det var inte första gången, Odenberg hade redan ett par månader tidigare levererat följande förminskande omdöme om Batra: "Det är en begåvad tjej. Hon är inte tappad bakom en vagn. Men hon känns inte riktigt trygg i sig själv". Odenberg var inte heller den ende kritikern i de egna leden, om det är något Batra låter bitter över är det att missnöjet med henne inte hölls inom partiet utan vädrades offentligt, ofta i Aftonbladet.

Titeln "Inifrån" väcker förväntningar om avslöjanden från maktens slutna rum, men just för att Batras partikamrater varit så snackesaliga i olika medier är det mesta känt sedan tidigare. Inifrån ska i stället tolkas som en före detta partiledares personliga, ibland privata berättelse om en politisk vardag på samhällstoppen. Sådana är ofta för garderade för att vara riktigt läsvärda. I Michelle Obamas nyligen utgivna och hårt kritiserade bok om åren som presidenthustru finns ändå några glimtar av ett privatliv med en man som tar för givet att

han kan fira smekmånad med ett bokprojekt medan hans nyblivna, högpresterande hustru förväntas vänta hemma hos sina föräldrar. I Anna Kinberg Batras bok finns inga liknande interiörer, stunderna med familjen är alltid ”mysiga”, mer än så gläntar hon inte på dörren. Inte heller livet i riksdagshuset bjuder på några större överraskningar, jag visste nog att opinionsundersökningar numera inte mäter väljarnas åsikter utan styr deras val, det var ändå förvånande i hur hög grad de även dominerar politikerna. Varje gång en opinionsundersökning kommer, som bekant ofta, konstaterar Batra hur partikamraternas nervositet växer, och när ett dåligt resultat väl är ett faktum diskuterar de inte vilken politik som ska föras, utan hur Batra själv ska stajlas och bete sig för att bättra på siffrorna. Och då är det viktigare att vara sympatisk än kompetent.

Dagens politiker lever i ett ständigt nyhetsflöde. När papperstidningen trycks är artiklarna redan på nätet, innan Anders Borg hade fått på sig byxorna efter en blöt fest i skärgården hade någon redan twittrat och Batra fått sms om det hela i en karusell på Liseberg. Varje gång hennes pressekreterare hör av sig anar hon dåliga nyheter, sällan viktiga, men alltid sådana hon måste kommentera, ofta bara ett tanklöst uttalande av någon i hennes politiska närhet, eller något förflugit ord hon själv låtit undslippa sig, som att Falun ligger i fjällen.

Om det är något som blir chockerande tydligt i Batras berättelse är det hur reaktiva politiker är i dag, hur de alltid springer efter media: politik som damage control. Hon sammanfattar de viktiga händelserna under de 3 år hon var partiledare: ”Decemberöverenskommelsen, flyktingkrisen, terrorismen, Brexit och Trump”, men när hon ska beskriva deras inverkan på politiken blir det mest en fråga om hur den ska kommuniceras, inte hur – eller om – den förändras.

Som exempel kan man ta frågan om hur Moderaterna ska förhålla sig till SD. Batra framhåller att hon som lever i en ”delvis utomeuropeisk” familj självklart tar avstånd från rasism, och SD har, som hon säger, sina rötter i vit makt-rörelsen, men frågan är inte enkel. Finska och norska exempel har visat att partier som SD försvagas om de får ansvar, kanske bättre att släppa in dem?

Hon diskuterar dock inte andra, mer avskräckande exempel i historien, som nazisterna i Tyskland under 1930-talet. Hon anser, när allt kommer omkring, att moderaternas största problem i förhållande till SD är hur de ska få män att sluta gå till SD utan att skrämja bort kvinnor till Centern när Moderaterna blir för SD-vänliga. Återigen alltså en fråga om att hantera opinioner och media, snarare än att föra politik.

Till sist står hon där, inför kamerorna på presskonferensen i augusti 2017 och lyckas med det hon föresatt sig: att avgå utan tårar. När hon sätter punkt för sin berättelse har det gått drygt ett år, valet är över, moderaterna har gjort ett dåligt val, hennes efterträdares valresultat är inte bättre än hennes sämsta opinionssiffror var. Hon påpekar det inte, vi vet ändå: hundra år av kvinnlig rösträtt är stort, men jämställdhet i politiken kan vi inte fira i dag.

Ingrid Elam
kultur@dn.se "

”Belöna visselblåsare som avslöjar grova ekobrott”

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181218

Den nya svenska lagen till skydd för arbetstagare som slår larm har fått bakläxa av EU-kommissionen och EU-parlamentet. Sverige bör nu bejaka visselblåsares behov av ett fullgott skydd. Men vi bör gå vidare ytterligare då våra myndigheter i dag står mer eller mindre handfallna inför de allra grövsta ekonomiska brotten, skriver juristen Claes Sandgren.

Den grova brottsligheten i världen breder ut sig i form av korruption, skatteflykt, penningtvätt, insiderhandel och annat marknadsmissbruk, svindleri, illegal handel med vapen och metaller med mera. Dessa former av ekonomiska brott är notoriskt svåra att utreda, bland annat därför att det ofta saknas tydliga målsägande som kan underlätta lagföringen.

Rättssamhällena står i många fall maktlösa även som en följd av att förbrytarna har upphöjda positioner i samhället och ekonomiska resurser att förhindra lagföringen. Till det kommer att dessa typer av brott ofta har internationella förgreningar men att det internationella rättsliga samarbetet fungerar illa, framför allt senfärdigt. Så vad kan Sverige göra?

En första uppgift vore att stärka skyddet för personer, som har kännedom om missförhållanden men tvekar att agera.

Vi fick en lag i Sverige till skydd för arbetstagare som slår larm för två år sedan. Den har veterligen inte tillämpats, något som var väntat med tanke på att lagen är minst sagt rumphuggen. Den innehåller visserligen en rätt till skadestånd för den visselblåsare som utsatts för repressalier. Men det saknas en skyldighet för arbetsgivare att inrätta rutiner för visselblåsare så att de vet hur de ska gå till väga. Det saknas också en möjlighet till sekretess för en visselblåsares identitet i offentlig verksamhet liksom en tystnadsplikt till skydd för visselblåsares identitet i privat verksamhet. Och likaså saknar visselblåsaren en rätt att få information om resultatet av sin anmälan.

På alla dessa punkter har nu den svenska lagen fått bakläxa av EU-kommissionen och EU-parlamentet, vars förslag till ett EU-direktiv skiljer sig fördelaktigt även på annat vis från den svenska lagen. Bland annat kan andra personer än arbetstagare få skydd som visselblåsare, till exempel konsulter, leverantörer, praktikanter, aktieägare och arbetssökande. Dessutom täcks fler missförhållanden av EU-förslaget än av den svenska lagen.

Det förestår nu förhandlingar i EU om ett bindande direktiv om skyddet för visselblåsare. Det är angeläget att Sverige inte håller fast vid den svenska lagens snäva räckvidd, utan bejakar visselblåsares behov av ett fullgott skydd. Men vi bör inte stanna där.

1 Det bör i vissa fall införas en rätt till ekonomisk belöning av visselblåsare vars larm hindrat förluster för stat och kommun. Amerikanska erfarenheter av sådana system är goda och experimentell, nationalekonomisk forskning från senare tid har övertygande kommit till samma resultat (bland annat Nyrreröd & Spagnolo 2018). Medvetet felaktiga larm förekommer sällan; de är

straffbelagda precis som de skulle vara i Sverige (till exempel falsk tillvitelse, förtal).

Belöningen kunde utgöras av en viss procent av det belopp som det allmänna sparar tack vare larmet. Systemet kunde prövas i fråga om omfattande skatteflykt av företag. Fusk i samband med offentliga upphandlingar är en annan möjlighet. Dessutom borde man överväga en kriminalisering av grova, uppsåtliga överträdelser av lagen om upphandling. Upphandlingarnas omfattning (över 18 000 annonseras varje år), värde (683 miljarder kronor 2016) och korruptionsrisker talar för det.

2 En andra reform vore att införa en möjlighet för åklagare att förhandla med misstänkta personer, som skulle få lindrigare straff som tack för att de underlättat utredningen, något som länge förekommit i USA men även införts i Polen, Storbritannien och Tyskland. Det handlar alltså inte om kronvittnen, som pekar ut andra som skyldiga och därför får strafflindring.

Det är inte ovanligt i Sverige att utredningar pågår fem–sex–sju år till en enorm kostnad, med oviss utgång och kanske till och med havererar. Talande exempel är Saab/BAE:s försäljning av Jas 39 Gripen till Sydafrika och Östeuropa, HQ Banks kollaps liksom Telias affärer i Uzbekistan.

Två invändningar brukar resas mot sådana överenskommelser. Den ena är att de ger för stor makt åt åklagarna, den andra att de misstänkta skulle komma för lindrigt undan. Invändningarna tar ut varandra, kan man mena. Systemet skulle kunna tillämpas försöksvis i ett par omfattande och svårutredda fall av misstänkt ekonomisk brottslighet.

3 En tredje sak vore att införa straffansvar för företag, så som många andra länder gjort. Det skulle öppna för förhandlingar med företag om sanktioner mot dem, något som skulle sporra dem att samarbeta med åklagarna. I gengäld skulle företagen kunna fortsätta sin verksamhet, till exempel delta i upphandlingar, trots lagöverträdelser och vissa personer skulle kunna undgå åtal. Å andra sidan skulle företagen kunna åläggas att betala betydande böter, att införa skärpta kontrollsystem och att avskeda vissa personer med mera.

Åklagarens objektivitetsplikt i förening med ett gott advokatstöd för dem som förhandlar med åklagarna borgar för att ett förhandlingssystem kan vara rättssäkert. En domstols godkännande av överenskommelsen kan också vara en förutsättning för dennas rättsverkan såsom är fallet i Polen, Storbritannien och USA.

4 Som antydde kunde en fjärde sak vara att ålägga företag att betala en rejäl bot om de gjort sig skyldiga till grova lagöverträdelser eller är starkt misstänkta för sådana. Ett färskt exempel på dess tillämpning avser Telia, som accepterat att betala 8,7 miljarder kronor till myndigheter i USA och Nederländerna med anledning av bolagets misstänkta korruption i Uzbekistan år 2007.

Det är mycket bra att företag tvingas att böta för exempelvis grov korruption, men olyckligt att utländska myndigheter pungslår svenska företag. I Sverige kan ett företag åläggas en bot om tio miljoner kronor men det finns ett förslag att maxbeloppet ska höjas till 100 miljoner kronor (SOU 2016:82). Kanske ska den svenska staten följa den nederländska i spåren. Nederländerna kan komma att inkassera upp till 3,5 miljarder kronor med anledning av Telias misstänkta korruption i Uzbekistan. För övrigt har varken Danmark eller Norge en övre gräns för botens storlek.

Skulle inte de här fyra förslagen svära mot våra traditionella rättsprinciper? Jovisst! Men utvecklingen har sprungit ifrån vår passivitet inför den ekonomiska brottslighetens samhälleliga skadeverkningar. Polisen har rönt hård kritik för att den inte kan utreda de allra minsta bedrägerierna. Borde det då inte också uppmärksammas att våra myndigheter står mer eller mindre handfallna inför de allra grövsta ekonomiska brotten?

Claes Sandgren, professor emeritus, Stockholm Centre for Commercial Law, Stockholms universitet "

"Löfven: Bra med dom som vägleder

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Statsminister Stefan Löfven (S) välkomnar att det nu finns en vägledande dom för kommuner som vill införa tiggeriförbud på vissa platser.

– Det är bra att det har prövats till högsta instans. Med det beskedet så har vi en ny praxis och nu vet kommunerna det, säger Stefan Löfven till DN.

Han vill inte spekulera i om det blir fler kommuner än Vellinge som nu kommer att gå vidare med tiggeriförbud.

– Vi vet att några andra kommuner vill ha liknande regler. Nu är det bara att följa den utvecklingen. Nu har Högsta förvaltningsdomstolen sagt sitt och nu har vi det att rätta oss efter.

Moderaternas rättspolitiska talesperson Tomas Tobé anser att det behövs ett nationellt tiggeriförbud.

– Lokala tiggeriförbud flyttar snarare runt problemet och jag tror vi behöver en lagstiftning som ger ett tydligt besked. Även om det här är välkommet för Vellinge kommun, så har jag svårt att se hur ett sådant här tiggeriförbud skulle fungera i storstäder, till exempel, säger Tobé till TT.

– Det blir en tydlighet gentemot de ligor som organiserar tiggeriet — att Sverige inte står öppet för omfattande tiggeri. Och det blir också lättare för både polis och ordningsvakter att upprätthålla förbudet.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se "

"Tiggeriförbud får grönt ljus – fler kommuner väntas följa

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Ett lokalt förbud mot tiggeri får införas i skånska Vellinge. Det meddelar högsta instans, Högsta förvaltningsdomstolen. Frågan har följts med intresse i flera kommuner.

– Det har varit en lång process och jag är glad att den nu får ett avslut, ännu gladare att det blev till vår fördel, säger kommunstyrelseordförande Carina Wutzler (M).

"Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom samt förvaltningsrättens och länsstyrelsens avgöranden", skriver domstolen i sitt beslut på måndagen. Lägre instanser ansåg att Vellinge inte kunnat motivera tillräckligt att tiggeriet orsakade störningar, men högsta instans menar att stöd saknas i ordningslagen för att "uppställa ett krav på att kommunen måste visa att det förekommit sådana ordningsstörningar som motiverar att ett förbud införs".

Tidigare har Vellinge genomgående fått nej, först av länsstyrelsen, sedan av förvaltningsrätten och kammarrätten.

– Högsta förvaltningsdomstolen resonerar som vi gjort, och som SKL också gjorde i sitt yttrande, att kommuner har möjlighet att själva göra bedömningar om tiggeri i allmän ordning. I och med att vi begränsat förbudet till vissa platser inskränker det inte på människors frihet, säger Carina Wutzler.

Vellinge ville införa ett förbud mot tiggeri på vissa avgränsade platser i kommunen – Vellinge, Skanör och Höllviken – och motiverar detta med att kommuninvånare tycker att det är obehagligt att gå till affärer där tiggare sitter. Kommunen har också hävdat att tiggare orsakar störningar genom "upprepad urinering och nedskräpning på allmän plats".

I Kungsbacka, där kommunen beslutat om att införa tillståndsplikt för passiv penninginsamling, välkomnas domslutet.

– Jag har inte hunnit läsa domen, men det låter väl bra. Vi har tyckt det hela tiden, att kommunerna själva ska få ta i sådana ordningsfrågor, säger Hans Forsberg (M), kommunstyrelsens ordförande, till TT. Kungsbacka har fått sitt beslut upphävt av länsstyrelsen, men hade redan sedan tidigare bestämt sig för att överklaga.

– Vi har uppe ärendet i morgon och ska överklaga länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsen hade synpunkter på vår lokala ordningsstadga på sex olika punkter och vi ska klaga på fem av dem, säger Forsberg. Vinner vi inte gehör får vi fatta ett nytt beslut då. Vi får väl se hur det utvecklas. Det är ju många kommuner som har varit och nosat på det här.

Tidigare instanser som prövat Vellinges införande av tiggeriförbud i den lokala ordningsstadgan har ansett att kommunen inte lyckats visa att tiggeriet stör den allmänna ordningen.

– Jag vet att hela Kommunsverige och även många på riksplanet är väldigt nyfikna på hur beslutet blir, säger Carina Wutzler.

Jimmy Jansson (S), ordförande i kommunstyrelsen i Eskilstuna, konstaterar att Vellinge kommun nu fått ja till en annan modell än den som Eskilstuna valt. Kommunen väntar på besked från domstolen om deras modell med tillståndskrav och avgift för tiggeri ska godkännas.

– I praktiken försöker vi åstadkomma samma sak, men vi gör det utifrån befintlig lagstiftning. Vårt ligger för prövning, vi väntar besked under vintern.

Jansson tror att många kommuner kommer att titta närmare på Vellinges modell med ett förbud.

– Vi vill se vart vårt förslag tar vägen, vi har valt en lite krångligare väg med tillståndsplikt. Men jag tror att många kommuner kommer att titta på de möjligheter som finns nu.

Han säger också att Eskilstuna kommun har problem med bosättningar där människor som tigger bor i skogen.

– Vi brottas lokalt med det här. Men politiker i riksdagen har inte tagit några initiativ.

Vellinges kommunfullmäktige beslutade den 20 september förra året att införa tiggeriförbud i vissa områden. Det var M:s förslag som med stöd av SD och L nådde röstsiffrorna 39 mot 12.

Just den geografiska begränsningen, resonerar Högsta förvaltningsdomstolen, gör att Vellinges beslut inte är alltför långtgående för allmänheten. För pengainsamling ”i bössor eller liknande” kräver kommunen tillstånd, men domstolen menar att kommunens

formulering ”tiggeri” tydliggör vad det handlar om och att det exempelvis är klart skilt från insamling till hjälporganisationer.

Ossi Carp

ossi.carp@dn.se

Fredrik Sandberg TT "

"Fakta. Inte olagligt att be om pengar

Att tigga är i sig inte olagligt eller straffbart enligt svensk lag. I vissa fall kan det dock prövas om det är fråga om verksamhet som omfattas av tillstånd enligt ordningslagen eller lokala föreskrifter.

Det är inte heller straffbart med tiggeri som bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade om det som avses är att tiggare samordnar sina aktiviteter, bor, reser och lever tillsammans.

Källa: Polisen "

”Familjerna i Rumänien skulle få det sämre”

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

"Om fler kommuner inför förbud mot tiggeri så skulle färre komma till Sverige, tror Froga Stanescu som försörjer sig på att tigga i Stockholm.

– Men det skulle också påverka hur det är för familjerna i Rumänien. De skulle få det mycket sämre, säger hon.

Froga Stanescu sitter utanför ett köpcenter på Södermalm och hennes man Nicolai Ionel försöker samla pantburkar så de får ihop till mat och lite pengar att skicka hem till barnen och familjen i Rumänien. De berättar att de har märkt av en hårdnande attityd.

– Folk tittar inte på oss längre. De ser oss inte, pratar inte med oss, vi är som en sten eller en vägg för dem. Och vi får mycket mindre pengar nu, säger Nicolai.

– Vi får kanske 100–150 kronor om dagen. Det köper vi lite mat för, om vi inte kan äta hos någon frivilligorganisation. Resten skickar vi hem. Men även om vi får lite pengar här så har vi det ändå värre i Rumänien, säger Froga Stanescu.

TT"

"C-toppen pekar ut Miljöpartiet som problem i förhandlingarna

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Fredrick Federley pekar ut Miljöpartiet som en av orsakerna till att mittensamarbetet inte blev verklighet. – Miljöpartiet och Centerpartiet står extremt långt ifrån varandra i synen på landsbygd, säger C-toppen.

Centerpartiets förtroenderåd samlades i går måndag på ett hotell i Stockholm för att rösta fram listan med kandidater inför EU-valet i maj. Enhälligt etta blev Fredrick Federley, EU-parlamentariker sedan 2014. Men ombuden diskuterade också regeringsfrågan. Partiet har röstat nej till samtliga statsministerförslag, först Ulf Kristersson och i fredags Stefan Löfven. Den senare efter fem dygns förhandlande mellan S, C, L och MP.

– Vi är olika politiska djur. Då måste man bryta saker mot varandra. Men här kom vi inte tillräckligt långt i det politiska innehållet, säger Fredrick Federley, som också är Centerpartiets andre vice ordförande. Federley listar ett antal specifika frågor: Arbetsmarknad, skattesänkningar och landsbygds politik. Den senare skapade stora problem mellan Centerpartiet och Miljöpartiet.

– MP och C står extremt långt ifrån varandra i landsbygds politiken. Vi kan inte gå hem till våra partiorganisationer och säga att den där nyckelbiotopsinventeringen är superbra och att man inte ska få bygga inom 300 meter från där det finns vatten.

– De är övertygade om att förbud, straff och detaljregleringar är det bästa. Vi försöker jobba mer med morötter.

Federley tror att det skulle underlätta om Miljöpartiet inte skulle sitta i regeringen men då drabbas å andra sidan regeringsunderlaget. Han vill inte svara på om han hellre ser miljöpartisterna som budgetpartners utan vill invänta talmannens nästa steg.

– Det finns två alternativ. Det ena är väldigt dålig politisk utkomst med S som vi kommer ha svårt att finna stöd för internt i partiet. Och Ulf Kristersson har ännu inte hittat lösningen på den gordiska knuten. Hur visar han tydligt att han inte gör sig beroende av Sverigedemokraterna? Båda har möjligheter. Det är upp till Ulf att övertyga oss för att få våra 31 röster eller så får S leverera betydligt bättre än de gjort tidigare. Men nu är de inte aktuella, de blev nyss nerröstade.

Kristersson har två val, anser Fredrick Federley. Det ena är stöd över blockgränsen, ett alternativ S hittills avböjt.

– Eller så hittar man en politisk överenskommelse som är tillräckligt stark så att vi kan lita på att det är en tydlig markering om att man inte vill sätta sig i beroendeställning till SD.

Till skillnad från Liberalernas splittring i regeringsfrågan har det läckt ut få detaljer om Centerpartiets beslut att säga nej till Stefan Löfven förra veckan. Det finns olika åsikter i partiet men enigheten är hög, säger Federley.

– Det beror på vad man lutar åt. Är det absolut viktigast att ha hängslan, livrem och fallskärm mot SD? Eller är allianskompanjonskapet det viktigaste? säger han.

Fredrick Federley vill inte berätta vad han själv helst vill. I en intervju i Svenska Dagbladet 2015 sa han att man emellanåt kan komma överens med Sverigedemokraterna. I dag vill han förtydliga sig:

– Jag ansåg inte att man kunde komma överens med SD då, och jag anser det fortfarande inte i dag. Däremot så kan vi inte bära ansvar för hur de röstar.

Många frågar sig hur Annie Lööfs slutmål ser ut. Mandaten räcker inte till en statsministerpost i en mindre mittenregering, konstaterar Federley.

– Alla utom vi och L är mot det. Det är den parlamentariska matematiken som avgör. Du får fråga varför M och S inte vill rösta för en sådan regering, det är uppenbart varför inte SD vill göra det.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se "

"Fakta. Centerpartiet inför EU-val

Centerpartiets förtroenderåd har röstat fram listan med kandidater inför EU-val.

Listan i valet till EU-parlamentet toppas av partiets ende nuvarande ledamot, Fredrick Federley och tidigare riksdagsledamoten Abir Al-Sahlani. Trea på partiets lista är Emma Wiesner, fyra Gustav Hemming och femma Kristina Jonäng.

Samtidigt som att listan spikades av partiets förtroenderåd klubbades också den valplattform kandidaterna ska locka väljare med i valet, som äger rum den 26 maj nästa år. "

"Johan Schück: Svårare att finansiera svensk välfärd

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Välfärden utmanas när andelen äldre ökar. Vi har hört det förut, men nu är det på allvar. De kommande åren blir kämpiga för kommuner och landsting som har det direkta ekonomiska ansvaret.

Statsbidragen till kommuner och landsting har varit en stor fråga nu i höst. I regeringens övergångsbudget saknades fem miljarder kronor i höjda statsbidrag som hade utlovats före valet. Av formella skäl ansågs det omöjligt för en övergångsregering att lägga ett sådant förslag.

Oron spred sig eftersom det skulle uppstå ett hål i de kommunala budgetar som måste fastställas senast den sista november. Men frågan fick en lösning genom att Moderaternas och Kristdemokraternas reservation istället vann bifall i riksdagen. Där fanns höjda statsbidrag med.

Det ger andrum för kommuner och landsting, men framför allt för de många som behöver deras välfärdstjänster. Skolan, omsorgen och vården betalas i huvudsak skattevägen och det behövs politiska beslut för finansieringen.

Men hur välfärden ska finansieras är även en ekonomisk fråga. Under de senaste åren har kommunerna, men i mindre grad landstingen, haft relativt god ekonomi. Stark konjunktur och snabb sysselsättningsökning har tillsammans gett ett växande skatteunderlag.

Nu tycks de goda tiderna gå mot sitt slut. Sveriges kommuner och landsting, SKL, spår i en ny prognos att konjunkturen försvagas och att jobbtillväxten blir långsammare. Det är osäkert om staten ytterligare höjer sina bidrag eller om kommuner och landsting i högre grad tvingas klara välfärden på egen hand.

Detta kan tvinga fram skattehöjningar, särskilt som det finns ett krav på kommuners och landstings finanser ska vara i balans. Men höjd skatt bara bli en tillfällig lösning, eftersom problemen med stigande kostnader fortfarande finns kvar.

Allt handlar dock inte om pengar. SKL vittnar om svårigheterna på många håll att rekrytera utbildad personal till välfärdssektorn. Detta sätter en snäv gräns för utbyggnaden, även när den skulle behövas för att ta hand om behoven hos allt fler äldre.

Lösningen blir att effektivisera, bland annat genom ökad användning av it. Kameraövervakning av äldre, i stället för täta nattbesök från hemtjänsten, nämns också av SKL som ett exempel.

Men kan effektiviseringen hålla jämna steg med kostnadsökningarna? Hittills har det varit svårt, men ändå har getts utrymme att höja nivån på välfärdstjänsterna.

Det var då. Nu räcker resurserna i form av pengar och personal knappast till mer än att, med oförändrad standard, möta de demografiska kraven.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

Tonårsfamilj, två tonårsbarn

+1170 kr

Förändring,
*fasta priser

Så slår den nya budgeten

	Jan 2018	Jan 2019
Inkomst 1	60 000 kr	61 800 kr
Inkomst 2	38 300 kr	39 500 kr
Studiebidrag	1 750 kr	2 080 kr
Skatt 1	-22 010 kr	-22 250 kr
Skatt 2	-10 140 kr	-10 400 kr
Disponibel inkomst	67 900 kr	70 730 kr
Förändring jan 2018-jan 2019	2 830 kr	

Student

+230 kr

Förändring,
fasta priser

	VT 2018	VT 2019
Studiemedel	10 174 kr	10 676 kr
Bostadsbidrag	1 100 kr	1 100 kr
Disponibel inkomst	11 274 kr	11 776 kr
Förändring jan 2018-jan 2019	500 kr	

Singelhushåll

-30 kr

Förändring,
fasta priser

	Jan 2018	Jan 2019
Inkomst	31 000 kr	31 900 kr
Skatt	-7 700 kr	-7 760 kr
Disponibel inkomst	23 300 kr	23 840 kr
Förändring jan 2018-jan 2019	540 kr	

Pensionärspär

Beräknat på tämligen hög
pension (allmän pension +
tjänstepension)

-50 kr

Förändring,
fasta priser

	Jan 2018	Jan 2019
Pension 1	21 490 kr	21 860 kr
Pension 2	14 490 kr	14 740 kr
Skatt 1	-5 190 kr	-5 170 kr
Skatt 2	-2 700 kr	-2 700 kr
Disponibel inkomst	28 090 kr	28 730 kr
Förändring jan 2018-jan 2019	640 kr	

*Fasta priser beräknas utifrån ett visst års värde för att
kunna göra jämförelser över tiden oberoende av inflation.

Källa: Swedbank

"Inflationen gröper ur inkomstökningen 2019"

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Högre löner och pensioner, lägg därtill skattesänkningar – det betyder att de flesta får högre disponibel inkomst nästa år. Samtidigt gör inflationen att köpkraften blir sämre än i januari 2018. Inflationen äter upp inkomstökningarna för flertalet hushåll under 2019.

Det är Swedbank som räknat på hur mycket olika typhushåll får kvar i plånboken i januari 2019, jämfört med januari 2018. Alla olika grupper som banken granskat, utom arbetslösa, får en högre disponibel inkomst.

– Den glada nyheten att få mer pengar i plånboken känns säkert som en bra julklapp. Men efter jul och nyår kommer många att uppleva ebb i kassan. Och för många hushåll kommer känslan av ebb i kassan att bestå under året eftersom inflationen äter upp en stor del av skattesänkningarna och löneökningarna, säger Arturo Arques, privatekonom på Swedbank.

Tillsammans med en förväntad högre bolåneränta blir resultatet att plånboken kommer att kännas lika tunn som året innan.

– Vinnarna är främst medel- och höginkomsttagare och pensionärer med hyggliga pensioner som får både sänkt inkomstskatt och en högre brytpunkt för statlig inkomstskatt. Förlorarna är arbetslösa och hushåll med svag löneutveckling, säger Arturo Arques.

Ett exempel är tvåbarnsfamiljen där föräldrarna har vanliga yrken. Den får drygt 1 600 mer att röra sig med varje månad, jämfört med i januari

2018, och 1 200 kronor mer jämfört med efter barnbidragshöjningen i mars 2018.

För tonårsfamiljen med lite högre löner ökar den disponibla inkomsten med drygt 2 800 kronor varje månad (2 500 kronor jämfört med mars). Att garantipensionen höjs nästa år betyder att garantipensionären får 140 kronor mer kvar varje månad. För ett pensionärspar med lite högre pension, 36 600 kronor per månad, blir det nästan 650 kronor mer per månad 2019.

Studenten får kvar 500 kronor mer per månad, jämfört med januari 2018. Och 200 kronor mer jämfört med höstterminen.

Däremot får den som är arbetslös knappt 100 kronor mindre i plånboken. Det är ett resultat av att tv-avgiften dras på skatten i kombination med att den arbetslöse inte får någon skattesänkning till följd av jobbskatteavdrag.

Alla typiska hushåll i Swedbanks undersökning, utom just den som är arbetslös, får en högre disponibel inkomst. Fast det är en skenbar förbättring.

– Räknar man om i fasta priser, det vill säga tar hänsyn till inflationen under året, så blir resultatet annorlunda. Samtliga pensionärshushåll och även lönehushåll med lägre lön och löneökning går då från plus till minus, säger Arturo Arques.

Köpkraften i fasta priser minskar för många av typhushållen med mellan 30 och 170 kronor i månaden. Den som är arbetslös får se sin köpkraft försämrats med 400 kronor i månaden, medan en typisk tvåbarnsfamilj, en tonårsfamilj och studenten fortfarande går plus i fasta priser, men inte längre lika mycket.

Torbjörn Petersson "

"108 år kvar till jämställd värld enligt ny studie

DNTISDAG 18 DECEMBER 2018

Sverige klättrar till en tredjeplats i World Economic Forums (WEF) senaste jämställdhetsmätningar. För att toppa listan krävs fler kvinnor på chefsposition och i ledande politiska roller.

Det globala könsgapet har krympt under en lång tid, men växte plötsligt något förra året. Nu har det krympt igen, om än med marginella rörelser, konstaterar WEF i sin senaste jämställdhetsstudie.

– Den senaste tidens trend är att det blir bättre, men utvecklingen har börjat stagnera något, säger Roberto Crotti, senior ekonom på WEF och en av rapportförfattarna.

De menar att i takten som världen utvecklas mot jämställdhet nu kommer det ta 108 år innan vi når global balans mellan könen i det stora hela. På vissa områden, som arbetskraftsdeltagande eller hur mycket tid en kvinna respektive man lägger på icke-avlönade sysslor, kan det ta uppemot det dubbla.

– Många av strukturerna som sattes för kanske 50–100 år sedan är fortfarande under förändring. Så det kommer ta lång tid innan det händer och förändringarna blir mätbara, säger Roberto Crotti. 108 år är ingen direkt prognos från WEF:s sida, utan snarare en fingervisning om utvecklingstakten just nu.

– Förutsättningarna i världen kan ändras, så det är möjligt att det går både snabbare och långsammare än vad vi tror, säger Roberto Crotti. Studien utgår från områden som bland annat könsfördelning på arbetsplatser, kvinnlig representation i styrelser och på utbildningar, hälsa och livslängd samt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor och män. Sammantaget konstaterar man att världen har ”stängt det globala könsgapet” med 68 procent. Jämförelsevis har Sverige stängt sitt med 82 procent.

Högst upp på listan finns Island och Norge. Sverige har klättrat från förra årets femteplats och tagit över tredjeplatsen från Finland. Mycket tack vare årets val då könsfördelningen i riksdagen jämnades ut ytterligare ett par procentenheter.

Roberto Crotti tror att nästa val blir viktigt om Sverige ska kunna nå toppen av listan. Sverige har aldrig haft en kvinnlig statsminister, något som både Island och Norge har haft.

– Ni har hög andel kvinnor i parlamentet, men det är för få högre upp, säger Roberto Crotti.

Utöver det är kvinnor på chefsposition och löneskillnader områden där det finns utrymme för förbättring. Löneskillnaderna beror delvis på att kvinnor och män får olika jobb, men även där de är på samma jobb skiljer sig lönerna åt i Sverige, menar Roberto Crotti.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

"Fakta. Länder med minst könsskillnad

1. Island
2. Norge
3. Sverige
4. Finland
5. Nicaragua
6. Rwanda
7. Nya Zeeland
8. Filippinerna
9. Irland
10. Namibia

Källa: World Economic Forum

Fakta. Kvinnliga representanter i politiken

Av de 149 länder som studien undersökt har 17 länder en kvinnlig statsminister eller motsvarande.

18 procent av ministrarna i världen är kvinnor.

Kvinnor som röstats in i parlament eller motsvarande i de 149 undersökta länderna utgör 24 procent.

Jemen har inga kvinnliga representanter i sitt parlament, och minst 18 länder motsvarar den kvinnliga representationen mindre än 10 procent av parlamentets platser.

Källa: World Economic Forum "

"Nya budgeten hotar bygget av 5 000 bostäder

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

I Skövde planerade det kommunala bolaget Skövdebostäder att bygga 132 studentlägenheter. Bolaget har ansökt om statligt investeringsstöd för 43 miljoner kronor för bygget. De hade säkert fått pengarna nästa år, om regeringens övergångsbudget gått igenom riksdagen. Men så skedde inte, utan Moderaternas och Kristdemokraternas budgetförslag vann gehör i stället.

Och i den budgeten är investeringsstödet slopat – vilket får konsekvenser för Skövdebostäders planerade bygge.

– Utan investeringsstödet blir kalkylen omöjlig att få ihop. Det skulle innebära alldeles för höga hyror för en student, säger Dan Sandén, vd för Skövdebostäder till tidningen Fastighetssverige.

Skövdebostäder är långt ifrån ensamma. På Boverket, som betalar ut pengarna, finns en lista med 100 färdiga ansökningar om totalt 1,5 miljarder kronor i investeringsstöd. Det rör sig om sammanlagt 5 000 bostäder, som nu kanske inte byggs.

Dan Lucas "

"Stora skillnader i väntetid och pris

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

Patienters väntetider för att få vård skiljer sig mycket mellan landstingen. I vissa delar av Sverige uppfylls vårdgarantin i runt 90 procent av fallen. Längst i norr däremot är det bara drygt hälften som får vård inom utsatt tid.

Vården i Sverige är inte lika tillgänglig för alla. Väntetiderna varierar stort över landet.

Den nationella vårdgarantin innebär att en patient ska få operation eller annan relevant åtgärd inom 90 dagar från det att ett beslut har tagits. Enligt de senaste siffrorna från Sveriges Kommuner och landsting, SKL, uppfylls detta krav i 71 procent av fallen, sett över hela Sverige. Men i Jämtland och Härjedalen är det enbart 52 procent av patienterna som vård i tid och även flera andra landsting i Norrland är det på under 60 procent.

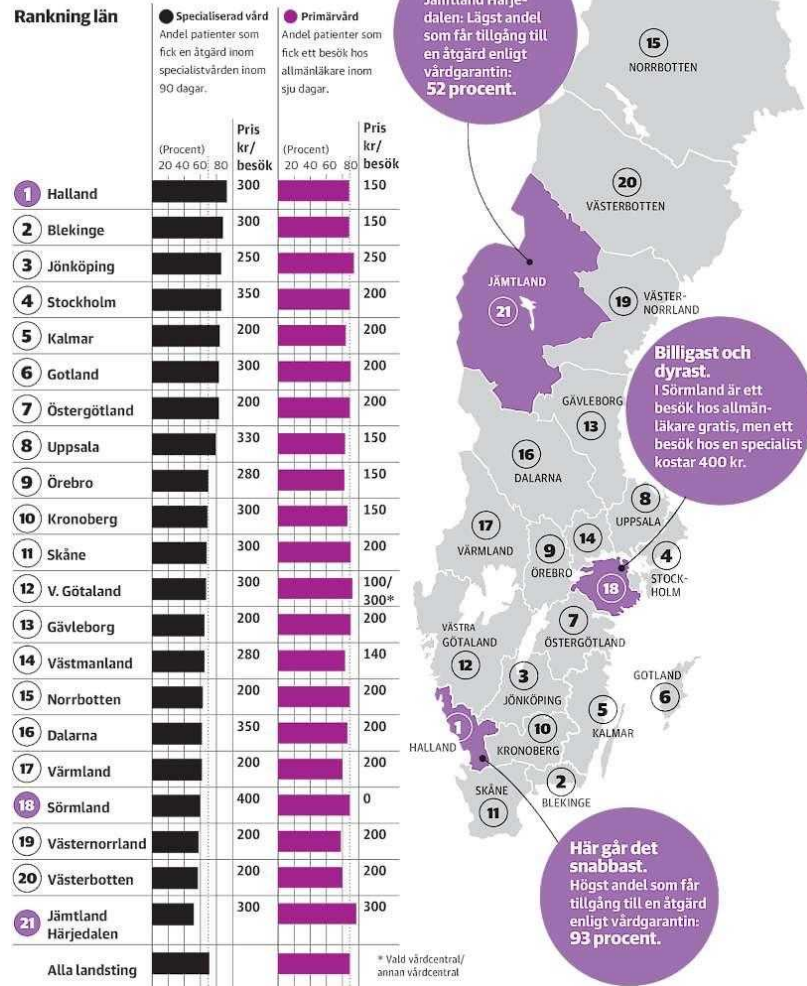
Harald Grönqvist, samordnare på SKL, menar att det i specifika delar av vården kan vara ännu större skillnader som inte visas i den sammanställda statistiken.

– Det är stora skillnader såväl geografiskt som internt. I de generella siffrorna kan det dölja sig siffror inom delar av vården som också varierar, säger han.

Halland är det landsting som klarar målet bäst. Här får 93 procent av patienterna vård i tid, följt av Blekinge med 88 procent.

Både när det gäller väntetider och avgifter för sjukvården finns det stora skillnader mellan olika landsting. Generellt sett är tillgängligheten till specialiserad vård större i södra Sverige.

Källa: Vantetider.se. Grafik: Maria Westholm

– I norr däremot har de det väldigt svårt. Det har bland annat att göra med bristen på vårdpersonal i Norrland, där man oftare måste hyra in läkare och sjuksköterskor. Saknas det exempel en operationssjuksköterska så kan man ju inte genomföra operationen, säger Harald Grönqvist.

Ett av de områden inom vården som sticker ut är psykiatrin, som på senare tid har blivit alltmer uppmärksammat i media.

– Tillgängligheten skiljer sig åt speciellt när det gäller barn- och ungdomspsykiatrin. Där skiljer det sig mycket över landet, säger Harald Grönqvist.

Sämst i klassen är Västerbotten där bara 28 procent av barn och unga får en första bedömning inom de av vårdgarantins bestämda 30 dagarna. På Gotland är den siffran 95 procent.

När det gäller läkarbesöken i primärvården ska man enligt vårdgarantin erbjudas tid hos en allmänläkare inom sju dagar. Här nås målen i betydligt högre utsträckning generellt sett. Även här är Gotland den del av landet som uppfyller kraven bäst, med 95 procent. Därefter följer Stockholm med 94 procent, och Västra Götaland och Värmland som båda ligger på 92 procent.

Inte bara väntetiderna, utan också priserna varierar stort för ett läkarbesök i både primärvården och specialistvården. I Sörmland är ett besök på vårdcentralen gratis, medan det i Jämtland och Härjedalen kostar 300 kronor.

Adam Svensson
adam.svensson@dn.se "

”Vi måste bygga om det svenska sjukvårdssystemet i grunden”

DN TISDAG 18 DECEMBER 2018

"Svensk sjukvård måste förändras i grunden för att möta befolkningens behov. En omställning behövs också för att resurserna ska räcka till. Det menar Anna Nergårdh som är regeringens särskilda utredare för sjukvårdens utveckling.

1 Vilka är de viktigaste slutsatserna som du dragit under arbetet?

– Vi måste bli bättre på att förebygga sjukdom och främja hälsa. En annan sak är att vi behöver ta vara på våra patienters egen förmåga att bidra till sin vård. Dels för att resultatet blir bättre om man själv är införstådd med vad som ska hända och vet vad man själv kan bidra med, dels för att vi behöver kunna lägga de stödjande insatserna på dem som verkligen behöver dem. Det är detta som kallas omställning till en mer personcentrerad vård. En sådan är nödvändig för att resurserna inom vården ska räcka till i framtiden. Vi måste också bli bättre att arbeta tillsammans, mellan olika yrkesgrupper, mellan olika delar av vården och mellan landsting och kommun.

2 Vad kännetecknar en god och nära vård?

– Jag skulle säga det handlar mycket om ett förhållningssätt. Vi behöver ha en starkare primärvård som är tillgänglig för alla och som bygger på mer kontinuitet än i dag, så att du känner dem som du träffar och de känner dig. Även specialiserad vård som samlas på vissa platser i landet ska kunna upplevas som nära därför att den har nära kontakt med primärvården.

3 Vilka är de största utmaningarna i det omställningsarbetet?

– Dagens hälso- och sjukvårdssystem har rätt många år på nacken. Det kom till under efterkrigstiden, då det mesta som man skulle hantera var akuta ärenden. Det vi möter i dag är framför allt långvariga sjukdomstillstånd och kronisk sjukdom. Därför behöver vi en primärvård där man har långvarig kontakt med patienterna och även möjlighet att arbeta förebyggande. Sjukhusen kommer fortfarande att ha sin roll, det kommer alltid att finnas behov av akuta insatser, men vi kan inte bygga systemet på det.

– Därför behöver resurser fördelas om, vi behöver bemanna och kompetensförsörja på ett annat sätt och utbildningar kan behöva ses över. Vi står också inför rätt stora kulturförändringar, där man på ett helt nytt sätt måste inkludera patienter i arbetet. Det handlar om en maktförskjutning, där sjukvården traditionellt kanske har haft inställningen att den som vet vad som är bäst.

4 Måste vården bli mer effektiv och hur ska den i så fall bli det?

– För mig är det inget självändamål att öka effektiviteten, men vi måste använda resurserna på ett klokt sätt. Vi måste öka kontinuiteten, till exempel så bör det bli vanligare att man får träffa samma läkare. Det ökar också effektiviteten, när patienten slipper berätta sin historia flera gånger. Vi måste också bli bättre på det som jag kallar interprofessionellt teamarbete, att olika yrkesgrupper inom vården arbetar tillsammans. Att arbeta i partnerskap med patienten, i den mån som patienten vill och har möjlighet att vara delaktig i sin egen vård, gör den också mer effektiv. Många undersökningar har visat att människor vill vara mer delaktiga än vad de är i dag. Och om de som vill delta kan göra det så kan vi lägga de resurserna på patienter som behöver mer stöd.

5 Vilken roll spelar resurserna i ert utvecklingsarbete?

– Jag tror att alla sjukvårdssystem, i Sverige och i världen, brottas med hur vi ska ha råd att göra allt det som man kan göra inom vården i dag. Inom svensk vård står landstingen för den största delen av finansieringen så ska en sådan här omställning bli verklighet är grunden att landsting och kommuner prioriterar om resurserna till ett mer långsiktigt hållbart system. Det är på gång i de flesta delar av landet. Sedan kan det tillkomma omställningskostnader och därför har vi föreslagit att staten går in med ekonomiska medel för att hjälpa till.

6 Vilken roll bör och kan digitala lösningar spela i framtidens vård?

– Jag tror att vi bara har sett början den tekniska utvecklingen inom hälso- och sjukvården. Debatten just nu handlar väldigt mycket om nätläkares vara eller ickevara, men på sikt tror jag att de digitala lösningarna måste integreras i alla delar av vården. Det är lite olyckligt att e-hälsan är som en egen bubbla i dag, vid sidan av resterande vård. Fördelarna kommer inte att komma patienterna till del fullt ut förrän den är en del av hela verksamhetsutvecklingen. Den i sin tur drivs av hur patienter och medarbetare vill ha den.

7 Om vi ser till hela riket, finns stora skillnader i vården i dag?

– Man ska ha klart för sig att 10 miljoner människor inte är ett stort hälso- och sjukvårdssystem i globala mått, men vi delar upp det på 21 landsting och 290 kommuner. Det tror jag var mindre problematiskt när vi var mindre rörliga. I dag är både medarbetare och patienter mer rörliga och då finns det ett större behov av att göra mer saker lika. Men samtidigt har utredningsarbetet lärt mig att det också finns lokala skillnader som gör att vi måste kunna göra vissa regionala och lokala anpassningar. Där får kommun och landsting en stor roll att ansluta sig

till den förändring som pågår men också hitta utformningar som fungerar för den egna befolkningen.

– Inom det som heter glesbygdsmedicin utvecklas det i dag många spännande lösningar, inte minst inom digital teknik, som skulle vara användbara inom storstadsregioner också. Norrbotten och Västerbotten är exempel på regioner som verkligen gått i bräschen för utvecklingen av tekniska lösningar.

8 Vad är modern vård för dig?

– Ett hälso- och sjukvårdssystem som tar höjd för befolkningens behov. Det handlar om långvariga tillstånd, kronisk sjukdom, psykisk ohälsa. Ett modern system möter också människors förväntningar och möjligheter att vara mer delaktiga i sin egen vård. Det betyder inte att alla måste gör allting själva, men det finns stora mervärden i ett riktigt partnerskap mellan patienterna och vården.

9 Framöver kanske det kommer ett nytt paradigmskifte och nya tekniska lösningar som gör att systemet måste ändras igen. Vad tänker du om det?

– Jag tror att vården måste bli mer flexibel. Saker händer så otroligt snabbt och mycket talar för att det kommer fortsätta att göra det även framöver. Det är bland annat därför vi är så noga med att våra förslag ska vara neutrala inför organisation, driftsform, metod och teknik. Den globalisering som sker nu kräver en omfattande omvärldsbevakning, annars riskerar vi att bli överraskade när saker händer som påverkar oss. Hälso- och sjukvård är beroende av sin kontext och måste vara öppen för vad som händer inom andra hälso- och sjukvårdssystem runt om i världen.

10 Vilka innovativa lösningar har gjort särskilt intryck på dig?

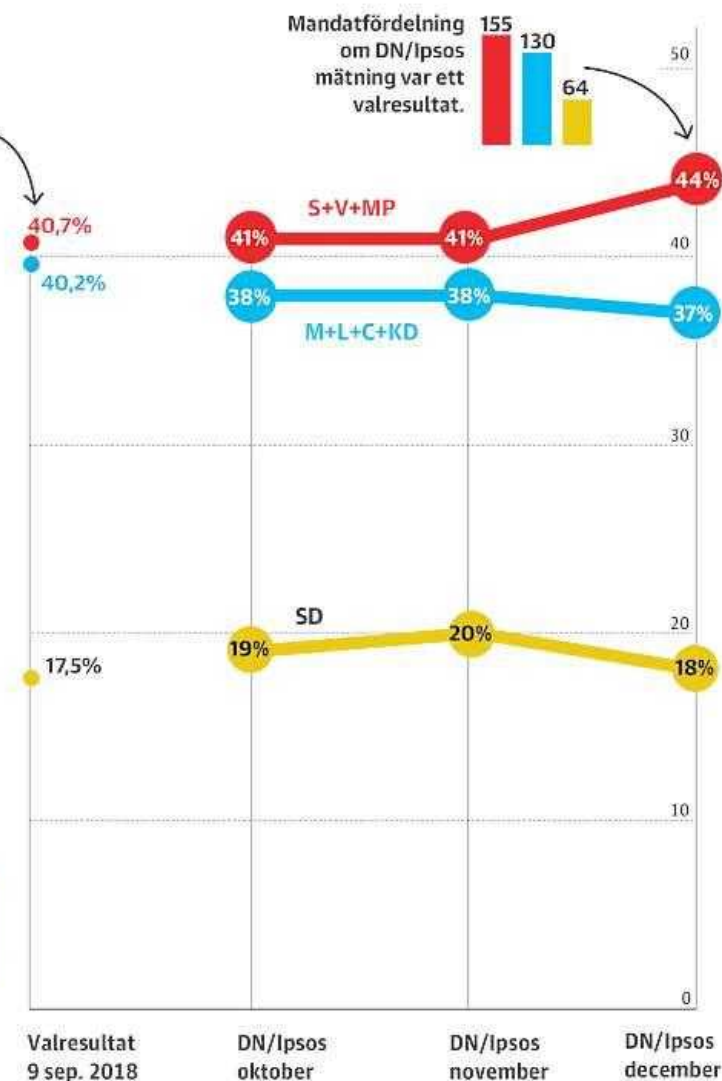
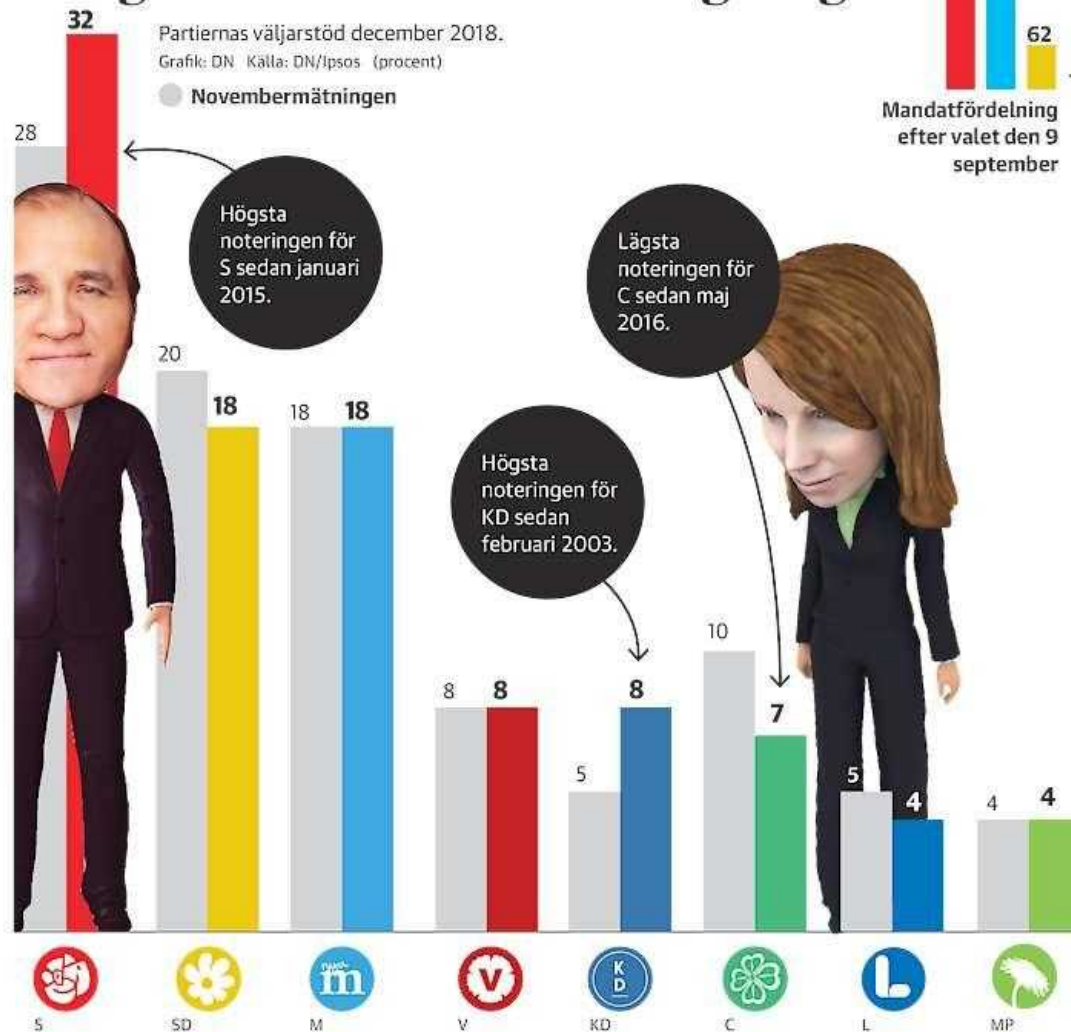
– Övertorneå hälsocentral, där man verkligen arbetar tillsammans alla kompetenser och samverkar mellan landsting och kommun på ett sätt som skapar mervärde för patienterna. Storumans glesbygdsmedicinska centrum och det arbete som görs med digitala lösningar där tycker jag är fantastiskt. Hemsjukhuset i Borgholm, där vårdcentralen och socialen tillsammans ser till att erbjuda en trygg, säker och god vård i hemmet.

– Det som har varit allra roligast i arbetet med den här utredningen är det konstruktiva engagemang som finns både inom landsting, regioner, patientföreningar och professionsföreningar. Alla ser behovet av att modernisera sjukvården och att det handlar om att jobba mer tillsammans.

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se "

Rödgröna drar ifrån de borgerliga

"Extraval rycker närmare – och rödgröna har ett tydligt övertag

DN ONSDAG 19 DECEMBER 2018

Centern tappar var tredje väljare och landar på 7 procent i DN/Ipsos decembermätning. Socialdemokraterna hör till vinnarna med ett väljarstöd på 32 procent. Samtidigt som ett extraval rycker närmare har de rödgröna skaffat sig ett tydligt övertag på de borgerliga.

I dag, onsdag, ska talmannen Andreas Norlén lämna besked om nästa steg i regeringsfrågan. I förra veckan stöp förhandlingarna om ett mittensamarbete mellan S, C, L och MP efter ett nej från centerledaren Annie Lööf. Som en följd röstade en majoritet ner Stefan Löfven som ny statsminister. Samma vecka klubbades ett M-KD-förslag igenom som 2019 års statsbudget.

DN/Ipsos nya mätning, som genomfördes den 5–16 december, fångar upp opinionen under denna händelserika vecka. I undersökningen syns tydliga tecken på att striderna om regeringsmakten har satt igång rörelser i väljarkåren.

Huvudaktören under förra veckan, och en stor del av hösten, tar stryk i mätningen. Centern tappar från 10 procent i november till 7, avrundat till heltal. Partiet förlorar var tredje väljare och är nere på sin lägsta notering i DN/Ipsos sedan maj 2016.

Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos, förklarar de stora förändringarna med att mätningen har fångat in mer av den senaste tidens händelser än vad andra undersökningar har gjort.

– Vi hade merparten av våra intervjuer under förra veckan när det var som mest turbulent. Vi är säkra på att det här speglar en verklig förändring, med förbehållet att det är en ögonblicksbild från en ovanligt turbulent period, säger Nicklas Källebring.

Nedgången för C ska ses mot bakgrund av att partiet nu har sagt nej till både Stefan Löfven och Ulf Kristersson. Centerns agerande har en särskild betydelse eftersom partiet med sina 31 mandat har avgörandet i sin hand.

Till bilden hör också att en majoritet av Centerväljarna är positiva till att släppa fram Socialdemokraterna till regeringsmakten, något som Annie Lööf alltså sade nej till förra måndagen. Den S-vänliga andelen har dessutom vuxit, enligt mätningar som DN/Ipsos gjort tidigare i höstas. Centerväljarna utmärker sig också genom att vara mycket negativa till Sverigedemokraterna, vars stöd Ulf Kristersson (M) vill förlita sig på för att bilda en borgerlig regering.

Stefan Löfven (S) sitter kvar som statsminister, om än bara för en politiskt vingklippt övergångsregering. Under hösten har han återkommande argumenterat för en blocköverskridande mittenlösning. Ändå valde han att inte kritisera Annie Lööf för att hon sade nej till den uppgörelse med S som låg på bordet förra helgen. Överlag har S-ledaren hållit ett lågt tonläge under hösten. Det verkar löna sig.

Nicklas Källebring på Ipsos igen:

– Opinionsmässigt finns det en vinnare under hösten som är tydlig och det är Löfven. Det kan vara vinster för att han ändå försöker, men de kan mycket väl vara kortsiktiga.

S hamnar på 32 procent i decembermätningen, den högsta noteringen hos DN/Ipsos sedan januari 2015 och klart över valresultatet på 28,3. Och det finns ett tydligt samband mellan uppgången för S och nedgången för C, enligt Nicklas Källebring. Annie Lööfs väljartapp har i stor utsträckning skett just till Stefan Löfven. C-väljarna har i viss mån också gått till Liberalerna men därifrån har det å andra sidan också flödat väljare till S.

För L är decembermätningen illavarslande. Partiet hamnar nu precis på 4-procentsspärren till riksdagen, att jämföra med valresultatet på 5,5. Det är inget bra utgångsläge inför ett eventuellt extraval. Dessutom pågår fraktionsstrider inför öppen ridå, där flera ledande L-profiler, tillsammans med några länsförbund, vill stänga dörren för ett samarbete med S.

– Det är ingen fördel att behöva lägga kraft på interna konflikter i stället för på att övertyga väljare när man ska gå till val, säger Nicklas Källebring.

Miljöpartiet balanserar också på riksdagsspärren, skillnaden mot valresultatet är försumbar.

Kristdemokraterna hör däremot till mätningens vinnare, med ett väljarstöd på 8 procent, den högsta noteringen för partiet sedan februari 2003. C-raset gör KD till borgerlighetens näst största parti. Men det räcker inte för att stärka Alliansen, eftersom Moderaterna fortsätter att ligga ett par procentenheter under valresultatet. Summan

av DN/Ipsos undersökningen är att de rödgröna har ett klart försprång framför de borgerliga, 44 procents väljarstöd mot 37.

Sverigedemokraterna ligger kvar på ungefär samma röstandel som i valet, 18 procent, vilket dock är en nedgång på ett par procentenheter jämfört med DN/Ipsos förra mätning.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"DN/Ipsos har under perioden den 5–16 december intervjuat 1 537 röstberättigade väljare.

501 intervjuer gjordes med ett slumpmässigt urval via telefon. 1036 gjordes digitalt med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

Eftersom DN/Ipsos tillämpar kvoturval kan inte felmarginaler beräknas på vanligt sätt. Syftet med att kvoturval används är att säkerställa representativiteten hos de svarande.

Frågan som ställdes var: "Om det var val till riksdagen i dag, vilket parti skulle du då rösta på?". Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet.

För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring."

"Ledare: Stefan Löfven får en sista chans"

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Talmannen Andreas Norlén bringade på onsdagen klarhet i regeringsbildningsprocessen. Den 16 januari kommer riksdagen att ta ställning till antingen Ulf Kristersson eller Stefan Löfven i en statsministervotering – kandidat blir den med störst möjligheter att bli vald enligt de samtal Norlén ska föra med samtliga partiledare två dagar tidigare. Säger kammaren nej skickas den andre av de två fram den 23 januari. Blir det ytterligare ett avslag väntar ett extraval senast i april.

Kristersson, Löfven eller extraval. Eftersom Centerpartiet och Liberalerna har lovat att inte ge Sverigedemokraterna något inflytande och rakryggat stått upp för det löftet, står valet i praktiken mellan de två sista alternativen.

Det föreslås ibland att C och L skulle kunna släppa fram Kristersson, förutsatt att denne ger benhårda garantier för att Sverigedemokraterna inte ska få något inflytande. Det vore fantastiskt om M-ledaren gjorde det. Tyvärr är det inte möjligt.

Inte för att Ulf Kristersson inte skulle vilja, utan för att han inte kan. En moderat regering skulle behöva Jimmie Åkessons mandat i varje viktig votering. Hur skulle M kunna neka SD inflytande och samtidigt driva igenom politik?

Dessutom har SD starka incitament att slå in en kil mellan allianspartierna. Jimmie Åkesson skulle knappast kräva en folkomröstning om EU-medlemskapet som sin första åtgärd. I stället

skulle han peppra Kristersson med krav i symboliska och principiellt viktiga frågor där den moderata och kristdemokratiska högern tycker mer som SD än som mittenpartierna.

Steg för steg skulle Sverigedemokraterna flytta fram sina positioner. Frågan skulle hela tiden vara: Är det värt att orsaka en regeringskris över detta? C och L skulle riskera att bli ständigt överkörda. Det går att förbanna väljarna för att de röstat fram en riksdag där det är omöjligt att välja en M-regering som inte är beroende av Sverigedemokraterna. Men det förändrar dessvärre inte den parlamentariska realiteten.

Andreas Norlén levererade på onsdagen därför inte bara klarhet i regeringsbildningsprocessen, utan också vad som borde vara startskottet på nya förhandlingar mellan S, C, L och MP. Det är lång tid till den tredje statsministervoteringen. Mellan den tredje och den fjärde finns dock ingen tid för svåra samtal. Om Stefan Löfven är beredd att göra de eftergifter som krävs för att ett nyval ska kunna undvikas måste det ske före den 16 januari.

Som Sveriges främsta försvarare av status quo har Socialdemokraterna förtvivlat svårt att acceptera nödvändiga strukturreformer av arbets- och bostadsmarknaderna. Men i grund och botten har S ett dubbelt och starkt intresse av att nå en överenskommelse.

Dels är den situation vi har nu, där framför allt unga och invandrare har svårt att få ett första jobb och hitta en första lägenhet, knappast något för socialdemokratin att försvara. Förr eller senare kommer reformer att genomföras, och S borde vilja ha ett ord med i laget i stället för att stå vid sidan.

Dels bör ett extraval inte alls vara särskilt lockande. Visst når Socialdemokraterna 32 procent i Ipsos senaste mätning (DN 19/12). Men ett par procentenheter hit eller dit gör varken från eller till för S möjligheter att bilda regering. Förmågan att samarbeta med mittenpartierna gör hela skillnaden. Det kräver insikt om Sveriges reformbehov och mod att göra upp med den egna rörelsens särintressen. Stefan Löfven har en chans kvar att visa de egenskaperna.

DN 20/12 2018 "

"Elvaåringarnas optimistiska ”vi” ger framtidshopp för hela Sverige

DNTORSDAG 20 DECEMBER 2018

Doktorsavhandlingen från Mälardalens högskola har inte fått några större rubriker. Men i min värld är den epokgörande, sensationell.

Universitetsadjunkt Karin Sandberg har undersökt hur svenska elvaåringar ser på den svenska historien. Om man kommit till Sverige som liten, eller har två föräldrar som inte är födda här – hur lätt är det då att se sig själv som svensk? Mer konkret: Om man läser om hur svenskarna krigade mot ryssarna för tvåhundra år sedan – kan man då tänka att ”vi” fick stryk vid Poltava, eller är det ”de”, svenskarna, som sköts sönder av andra ”de”, ryssarna?

Frågan kan låta perifer men är i själva verket central och avgörande för vår framtid i allmänhet och integrationen i synnerhet. Den som tror att nationalstaten har ett värde måste också se vikten av att nationens medborgare på något sätt identifierar sig med den.

Detta hör i sin tur samman med fenomen som tillit, lojalitet, försvarsvilja, skattemoral och tusen andra större och mindre osynliga strukturer som tillsammans avgör hur landet Sverige mår i dag och så länge nationalstaten består. Man måste förstås inte se karolinerna i Poltava som ett ”vi”, däremot måste man vilja och tillåtas ingå i det diffusa kollektiv som är ”vi svenskar”.

Så hur reagerar elvaåringarna i Karin Sandbergs studie? Hur ser de på den svenska historien? De betraktar den som ”vår” historia. Det är i mina ögon en indikation på något mycket stort.

”Eleverna ser sig själva som del av flera olika ’vi’ utan att det stör deras identitetsuppfattning. De pratar om ’vi’ när de pratar om Stockholms blodbad eller Gustav Vasa samtidigt som de pratar om ’vi’ när de pratar om sig själva som exempelvis mörkhyade”, säger Sandberg till forskning.se.

”De tillskriver sig själva flera olika historiekulturer samtidigt, som överlappar och kompletterar varandra sömlöst. Elvaåringarna ser helt enkelt ingen konflikt i att tillhöra flera olika ’vi’ samtidigt.”
I tider av rasifieringsdebatt, snäv nationalism och SD-framgångar är detta den bästa nyhet jag hört på evigheter.

Det finns en syn i vissa radikala vänsterkretsar att man som ”invandrare” bör ha vissa åsikter. Den alltför mörkhåriga svensk som röstar höger och inte köper teorier om till exempel strukturell rasism, kollektiv skuld och vithetsnormer avfärdas i sådana cirklar som husblatte och onkel Tom.

Det är intressant och sorgligt eftersom det är samma syn som de högerextrema har: ”en gång blatte alltid blatte”, det är matematiskt omöjligt att vara hundra procent svensk och hundra procent assyrier, irakier eller afghan.

Som om känslor och tillhörighet var matematik. Som om de ättlingar från Italien, Irland, Mellanöstern och Sverige som dog på Normandies stränder 1944 inte samtidigt var hundra procent amerikaner, för att ta ett slitet historiskt exempel.

Men att ta upp just USA i detta sammanhang är förstås relevant. Precis som Sverige i dag var USA vid förra sekelskiftet ett invandrarland. Precis som här slöt sig etniska och religiösa grupper, misstänksamma mot majoritetssamhället, samman i bostadsområden, föreningar och samfund.

Precis som här följde klanmönster med från hemländerna och skapade ibland grogrund för brott och parallella rättssystem. Precis som här florerade rasism och fördomar – men också starka motkrafter.

Nordamerikanerna lärde sig att leva tillsammans, acceptera varandras olikheter och förenas i likheterna. De mer nyanlända lärde sig att behålla delar av sin ursprungskultur men ändå omfamna den nya, ständigt föränderliga. De blev amerikaner och förblev italienare, irländare, araber och svenskar.

Nu måste det svenska samhället göra samma resa. Det tycks som att elvaåringarna i Karin Sandbergs studie är mitt inne i den, med packningen full av historiska erfarenheter från flera kulturer, med identifikation som svenskar och något annat. Utan konflikt, utan kontrovers.

Jag tycker att det är alldeles underbart. Sveriges framtid hänger till inte så liten del på att vi lyckas gå från ”vi och dom” till ”vi och vi”.

Erik Helmersson
erik.helmerson@dn.se "

”Den fullkomliga demokratin förblir en omöjlig utopi”

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

DN. DEBATT 20181220

Det finns en demokratisk risk i själva utgångspunkten för det svenska rösträttsjubileet: Att demokratin infördes i Sverige för hundra år och sedan dess är ett faktum. Det fullkomliga ”goda demokratiska samhället”, där alla människor är lika mycket värda och där alla inkluderas jämlikt i beslutsprocesserna, förblir en utopi, skriver Henrik Arnstad.

Ingenstans i världen syns tydligt demokratiskt ledarskap eller demokratisk inspiration. Tvärtom. Från Sydostasien via Ryssland, Afrika och Europa och bort till de amerikanska kontinenterna firar antidemokratin 2018 självsäkra triumfer. Demokratin verkar stå inför sin globala undergång.

Även USA – landet som en gång kallades världens första demokratiska territorialstat – har nedvärderats från ”full demokrati” till ”utsatt demokrati” (The Economist Intelligence Unit, februari 2018). Skandinavien följer den internationella antidemokratiska tendensen. I Danmark har rasistiska Dansk Folkeparti agerat pionjärer i en omgörning av den nationella diskursen, i Norge sitter rasistiska Fremskrittspartiet i regeringen och Sveriges riksdag huserar fascistiska Sverigedemokraterna, världens största parti med nazistiskt påbrå.

Att Sverige i detta läge uppmärksammar det demokratiserande genombrottet 1918 via ett jubileum kallat ”Demokrati 100” kan därmed tolkas både välvilligt och kritiskt. Den välvilliga tolkningen är att initiativtagarna (Riksbankens Jubileumsfond och Kungliga biblioteket) vill göra en insats för demokratin, då den befinner sig under kraftfullt angrepp. Så väljer jag också att tolka initiativet.

Samtidigt finns en demokratisk risk i projektets själva utgångspunkt, nämligen att demokratin för hundra år sedan infördes i Sverige – och sedan dess är demokratin ett faktum. Syftet med projektet är att ”öka kunskapen om den allmänna och lika rösträttsens tillkomst i Sverige 1918–1921”, vilket är ett fantastiskt initiativ. Valet av årtal har dock diskuterats, särskilt av grupper som representerar de som inte fick rösträtt 1918–1921. Diskussionen är ofrånkomlig och nyttig. Faran med jubileet är dock en annan.

Demokrati är en politisk ideologi, som bör definieras utifrån sin grundläggande ingrediens: inkludering. Den internationella forskningen verkar – trots hårda akademiska debatter – vara relativt överens om detta. Statsvetaren Albert Weale skriver att ”inkludering är central för vår förståelse av demokrati” och påpekar hur lite uppmärksamhet detta faktum får i debatten. Statsvetaren Robert A Dahl anger inkludering som ”en av demokratins hörnstenar”.

Statsvetaren Iris Marion Young, som publicerat ett av standardverken inom demokratiforskning, ”Inclusion and democracy” (2000), skriver: *”Viktigast av allt är att demokratiska normer har inkludering som kriterium för legitimitet hos politiska beslut. Demokrati innebär jämlikhet, det vill säga att alla medlemmar av samhället inkluderas jämnt i beslutsprocesserna.”*

Varpå Young påpekar att även stater som kallar sig demokratier generellt bryter mot inkluderingsnormen – och detta är ett viktigt påpekande. Det har aldrig existerat en helt och hållet demokratisk stat. Generellt uppfattar många i dag demokrati som enbart ett statsskick, byggt på majoritetsvälde. Men denna ideologiskt torrlagda föreställning om demokrati är relativt ny som gemensam konsensus. Vidare utgör den grunden för ett direkt hot mot demokratin, eftersom den bäddar för en form av antidemokrati som debatterats i tusentals år.

Filosofen Platon (428–348 f Kr) varnade för ”majoritetens tyranni” och 1800-talets liberaler fruktade ”de 51 procentens diktatur”. Tanken var att demokrati enbart uppfattat som ett ideologiskt tomt statsskick, vars grund endast är majoritetsbeslutet, inte är demokrati eftersom en sådan stat konsekvent förtrycker utsatta minoriteter. Ett exempel är nutidens Ryssland, som trots demokratisk konstitution nedgraderats till

”mjukt auktoritär stat”. Majoriteten må vara nöjd med Putin – men hur behandlas dissidenter, minoriteter och andra förtryckta?

Skydd av minoriteters rättigheter hör till de tydligaste politiska och praktiska effekterna av den demokratiska ideologins maktproduktion, utifrån ständigt maximal inkludering. Liksom fria val, yttrandefrihet, pressfrihet, organisationsfrihet, religionsfrihet, rättssäkerhet och så vidare.

På andra kanten återfinns antidemokratins ideologiska fundament: exkludering, som ger ett ”vi och dem”-samhälle. ”De” får inte vara med. ”De” måste exkluderas. ”De” delar inte ”våra” värderingar. ”De” hotar ”vårt” samhälle. ”De” kan aldrig integreras, assimileras eller anpassa sig tillräckligt för att bli en del av ”oss”. Denna antidemokratiska retorik får ytterst effekten att medborgerliga rättigheter (rösträtt, människovärde, social inkludering) förnekas den utsatta gruppen eller minoriteten. Allra längst bort på den antidemokratiska skalan finns folkmordet, den slutgiltiga lösningen.

Traditionellt sker antidemokratisk exkludering via kvinnohat, rasism, homofobi eller socioekonomisk retorik, etcetera. När detta skrivs har en svensk kommun just givits rätten att förbjuda tiggeri. Det nämns inte specifikt vilken grupp som ska drabbas av beslutet, men alla förstår ändå vilka oönskade ”andra” som ska bort från ”vår” åsyn: romerna. Lagregeln är därmed antidemokratisk eftersom den, som Martin Luther King skulle ha påpekat, drabbar en minoritet på ett sätt som majoriteten inte skulle acceptera, om de var måltavlan. Alla demokrater har därmed en helig plikt att bryta mot lagregeln, enligt King. Men trots denna uppenbart antidemokratiska (exkluderande) lagregel kan Sverige inte sägas ha upphört vara en demokrati. För så fungerar inte demokrati.

Demokrati och antidemokrati är inga binära tillstånd. Sverige blev inte en demokrati 1918 eftersom demokrati förblir en ständigt pågående politisk process. En dragkamp, där antidemokrater ibland drar hårdast (som i dag), medan demokrater drar hårdare under andra epoker.

Aldrig segrar demokratin fullständigt. Aldrig införs det fullkomliga ”goda demokratiska samhället”, där alla människor är lika mycket värda och där alla inkluderas jämlikt i beslutsprocesserna. Det förblir en omöjlig utopi. Vilket inte betyder att demokratin ska sluta kämpa för den.

I dag känns det mesta hopplöst för oss demokrater. Demokratisk politisk filosofi är satt på undantag. Demokratin har förpassats till väljarströmningar, opinionsmätningar, majoriteter och är mestadels ett ämne för enbart statsvetenskapen. Rasismen normaliseras och stora delar av Sveriges offentlighet hukar under mordhot. Sveriges befolkning delas allt skarpare in i ”vi” och ”dem” (muslimer, HBTQ-personer, judar och hudfärgsrasifierade, med flera). Kvinnohatet blir allt starkare liksom föraktet för minoriteters argumentation för inkludering (allmänt bespottat som ”identitetspolitik”).

Men vi vet också av historisk erfarenhet, att när det ser som mörkast ut, så reser sig demokratiska massrörelser. Inkludering, medmänsklighet och samhällelig godhet förblir ett levande ljus, även i den mörkaste vinternatten. Och detta ljus, som lovar oss frihet, har brunnit i långt mer än hundra år!

Henrik Arnstad, författare till den nyligen utkomna boken ”Hatade demokrati: De inkluderande rörelsernas ideologi och historia” "

"Beslut till arbetslösa stoppas efter budgeten

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Den nya M/KD-budgeten som klubbats i riksdagen ger mindre pengar till Arbetsförmedlingen. I går fattade myndigheten beslut som kan slå mot långtidsarbetslösa. – Vi är tvungna att agera oerhört snabbt, säger Arbetsförmedlingens generaldirektör Mikael Sjöberg.

Moderaterna och Kristdemokraternas nya budget innebär 4,5 miljarder kronor mindre i Arbetsförmedlingens kassa. På onsdagen meddelade myndigheten att två stöd som riktar sig till långtidsarbetslösa kommer att pausas.

– Vi måste få ett snabbt stopp och det har jag fattat beslut om i dag. Sedan kan det omprövas senare under året när vi får ytterligare information, säger Mikael Sjöberg.

De två anställningsstöd som påverkas är så kallade moderna beredskapsjobb och extratjänster. Den anställdas uppdrag inom ramen för stöden sker på ett år i taget, därefter kan beslutet omprövas. Från den 1 januari 2019 kommer inga nya beslut fattas varken om nya stöd eller om förlängningar. Pågående uppdrag fortsätter som planerat.

Både moderna beredskapsjobb och extratjänster är till för personer som anses stå långt ifrån arbetsmarknaden, där de moderna beredskapsjobben vänder sig till myndigheter medan extratjänsterna vänder sig till kommuner, landsting och ideella föreningar.

Anställningsformerna innebär att arbetsgivaren får hjälp med enklare arbetsuppgifter under särskilda projekt och får samtidigt ekonomiskt stöd för anställningen.

– Än så länge är de totala konsekvenserna svårbedömda. Vi är tvungna att agera oerhört snabbt i och med den ovanliga politiska situationen. Vi arbetar med att se över hur vi kan använda andra instrument. Vi bygger ofta kedjor av insatser, säger Mikael Sjöberg.

Med kedjorna menas att samma person skiftar mellan olika typer av program, där en praktik kan bli en extratjänst som blir ett nystartsjobb och sedan en anställning.

– Vi vet inte exakt hur våra strategier kommer att se ut, säger Mikael Sjöberg.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se "

"Millard efter avgången: Jag ångrar givetvis mitt tidigare agerande

DNTORS DAG 20 DECEMBER 2018

Beskedet om riksdagsledamoten Jonas Millards (SD) avgång kom ett par timmar efter att DN sökt honom om nya uppgifter om hans kvinnosyn. Det gäller två mejl med pornografiska bilder och filmer av unga kvinnor som skickats från Millards privata mejladress till en partikamrat.

Sverigedemokraterna meddelade på onsdagen att riksdagsledamoten får lämna alla sina politiska uppdrag. Han har varit ordinarie ledamot i konstitutionsutskottet.

Gruppledaren Mattias Karlsson (SD) säger i ett pressmeddelande att "partiets förtroende för Jonas Millard har tagit skada".

– Med anledning av de uppgifter som kommit oss till känna kan vi konstatera att det inte kommer vara möjligt för Jonas Millard att fortsätta sitt politiska arbete på ett konstruktivt sätt. Vi har sedan första publiceringen haft en löpande dialog med varandra för att reda ut de uppgifter som vi kunnat ta del av, skriver Karlsson.

Beskedet från SD kom bara timmar efter att DN på onsdagen på nytt börjat söka Jonas Millard för att få kommentar om nya uppgifter som framkommit efter den tidigare granskning som DN publicerat.

Uppgifterna rör bland annat två filmer och flera bilder av pornografisk karaktär som skickats från Jonas Millards privata mejl till en tidigare

partikollega. I materialet poserar en ung kvinna framför en webbkamera samtidigt som hon utför sexuella handlingar. DN har tagit del av mejlen som skickades i april 2013 under tiden som Jonas Millard var heltidsavlönat oppositionsråd i Örebro.

DN har under onsdagen sökt Jonas Millard upprepade gånger för en kommentar om materialet, utan resultat.

Han har däremot lämnat ett skriftligt uttalande om beslutet att lämna sina uppdrag.

– Jag väljer att lämna mitt uppdrag som ledamot i Sveriges riksdag av hänsyn till mitt parti, men också till min fru och mina barn. Jag ångrar givetvis mitt tidigare agerande, uttalanden som jag tar stort avstånd ifrån i dag, skriver den före detta riksdagsledamoten.

Och fortsätter:

– Jag har nu kommit till en gräns där jag inte längre känner att jag kommer att kunna utföra mitt arbete utan att ständigt bli påmind om de olämpliga och omogna saker jag sagt för flera år sedan. Jag hoppas att min plats lämnas till nya krafter som kan lägga den tid och den energi jag alltid under mina år gjort.

DN kunde förra veckan avslöja att det anonyma Flashbackkontot SinX startats av riksdagsledamoten Jonas Millard. Kontot var aktivt under 15 års tid och publicerade kvinnofientliga inlägg, bland annat tips om hur man ska droga kvinnor för att sedan våldta dem. Millard har hela tiden nekat till att ha skrivit de grova inläggen.

Kontot har också publicerat inlägg med tips om hur man kan köpa sex utomlands.

Jonas Millard har inte kunnat ta fullständigt avstånd från dessa inlägg utan i stället sagt att han inte minns om han har skrivit dem. När DN ställde frågan om den dåvarande riksdagsledamoten själv köpt sex utomlands, svarade Millard att han kommer att välja att "inte kommentera det".

Även Expressen har avslöjat uppgifter om Jonas Millards mejl till partikollegor.

Tidningen kunde under tisdagen berätta att han spridit ut sexrykten om en kollegas sambo och tipsat om en stor porrdatabas med smygtagna bilder på kvinnor.

Jonas Millard har för både DN och Expressen beskrivit den typen av beteende som "omoget".

Redan 2016 kunde tidningen berätta att Jonas Millard skickat en våldtäktsdom till en kollega och skrivit att det var "kul läsning". Sverigedemokraterna väljer att inte kommentera fallet vidare utan hänvisar till sitt pressmeddelande.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se "

"Detta har hänt.

DN har avslöjat att Flashback-kontot SinX – med bland annat grovt kvinnofientligt innehåll – startades av riksdagsledamoten Jonas Millard (SD).

Kontot har publicerat tips på hur man ska droga och misshandla - kvinnor för att sedan våldta dem.

”En favorit är att bjuda på en ladydrink (Nitrazepam och vodka). Detta leder till att de blir mer avslappnade, och för den ovana mannen finns risk att misstolka detta som de totalt utslagna, men låt dig inte luras”, står det i ett inlägg publicerat i januari 2011.

Bland inläggen finns också mycket detaljerade tips om hur man går till väga när man köper sex utomlands.

Jonas Millard nekar till att ha skrivit inläggen om våldtäkt. Han säger att flera andra användare har haft tillgång till det anonyma Flashback-kontot.

När det gäller inläggen om sexköp, säger Jonas Millard att han inte känner igen dem. Han har också sagt att han tycker att prostitution är en ”komplicerad fråga”.

Jonas Millard medger att han har skrivit ”mellan 10 och 50” inlägg från kontot.

Han säger också att han kan ha haft ”pubertal humor”, när han var yngre. ”

" Svar till högskoleprovet såldes för över tio miljoner

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Mitt under pågående högskoleprov, den 14 april, slog Ekobrottsmyndigheten och polisen till. Tre män grips när insatsstyrkan bryter sig in i en lägenhet i Norrköping, samtidigt utför polisen operationer på flera orter i Sverige. Nu åtalas 31 personer för inblandning i härvan, där de rätta svaren till högskoleprov har sålts, till ett värde av över tio miljoner kronor.

Under dagens presskonferens i Norrköping presenterade Ekobrottsmyndighetens utredare Björn Norgren och kammaråklagare Anna Lander åtalet, som de arbetat med i sex månader. Tre unga män är centrala gestalter i åtalet.

– 26-, 23- och 21-åringen anser vi ligga bakom brottsligheten, säger Anna Lander, som kommer att yrka på miljonskadestånd.

En 56-åring, som tidigare misstänkts vara en av hjärnorna bakom operationen, anses fortfarande vara delaktig i brottsligheten. Han åtalas för medhjälp till osann försäkran.

– Vi fick uppgifter om att 56-åringen grävt ner pengar. På hans egendom, på ungefär en meters djup hittade vi väskor som innehöll 1,6 miljoner kronor och ett usb-minne. Det innehöll väldigt betydelsefulla uppgifter till utredningen, som excellistor med personuppgifter till kunderna och vilket betyg de hade beställt.

Åklagare yrkar på att 26- och 23-åringen ska betala 1 000 000 kronor var i skadestånd, och att 21-åringen ska bli betalningsskyldig 500 000 kronor.

Fem män åtalas för medhjälp till osann försäkran, för att ha sålt möjligheten till att fuska. 23 personer anklagas för grov osann försäkran, efter att ha använt fusk tjänsten för egen vinning under provet. En man åtalas för övergrepp i rätts sak och två kvinnor för grovt penningtvättsbrott i härvan, eftersom de påstås ha hämtat pengar från förvaringsboxar i olika svenska städer. Pengarna ska ha utgjort betalningar från dem som köpt fusk tjänsten.

– Betalningen har gått till så att man har betalt handpenning och när provet slutförts så har man betalat hela summan, säger Anna Lander. Fyra personer åtalas för grovt bokföringsbrott eftersom de ska ha hanterat mångmiljonbelopp kopplade till verksamheten, saknat bokföring och inte sparat räkenskapsinformation.

– Det är allvarligt, det är jättemycket svarta pengar. Och det påverkar ju antagningssystemet till högskolan och minskar andra personers chans att komma in på utbildningar, säger Anna Lander.

Priset för att få högsta betyg på högskoleprovet var i våras 170 000 kronor. Med hjälp av sändarutrustning och hörsnäckor ska de fem åtalade männen ha lurat systemet under flera års tid. Under vårens prov ska minst 70 personer ha använt sig av de åtalades illegala tjänst och blivit försedda med svaren, som skickades ut i landet från lägenheten i Norrköping.

Ivan Solander
ivan.solander@dn.se "

"KS på värstinglista efter trakasserier mot läkare

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Karolinska universitetssjukhusets bristande handläggning av trakasserier mot en judisk läkare hamnar nu på listan över de tio värsta antisemitiska händelserna i världen under 2018. Det är människorättsorganisationen Simon Wiesenthal Center i Los Angeles som sammanställt listan som kommer att publiceras i amerikansk media nästa vecka.

I ett tre sidor lång och mycket skarpt brev sänt till finanslandstingsrådet Iréne Svenonius (M) i söndags, ger rabbin Abraham Cooper från Simon Wiesenthals Center exempel på Karolinskas ovilja och bristande intresse att ta itu med ärendet med den trakasserade judiska läkaren och hans judiska kollegor på KS. Det är tio punkter hård kritik.

Bland annat påpekar Cooper att KS inte reagerade förrän händelsen kom till medias kännedom, att advokaten till den judiska läkaren nekades att ha kontakt med utredarna, att en professor (som delvis fortfarande är i tjänst på den aktuella kliniken) undanhöll bevis om trakasserier och att sjukhusledningen i utredningsuppdraget betonat att det är vad som hänt under arbetstid som ska utredas.

Den nu avstängde överläkaren som enligt uppgift trakasserat de judiska läkarna, lade ut antisemitiska bilder på sociala medier på sin fritid. Cooper konstaterar i sitt brev att det som går ut i sociala medier blir globalt i samma stund det läggs ut. Dessutom ifrågasätter han

starkt om en person som innehar en ansvarspost – och som samtidigt har ett ”omoraliskt beteende som påverkar kollegor” – över huvud taget ska ha kvar den tjänsten.

”I den civiliserade världen tas hen bort så hen inte längre kan sprida sitt hat”, skriver Abraham Cooper vars kritiska udd är riktat till Annika Tibell, t f sjukhusdirektör.

Rabbin konstaterar vidare att han inte kan se att något positivt har hänt i ärendet sedan han hade (efter att först ha blivit avvisad) ett möte med Annika Tibell i mitten av november. Han menar att läget till och med har förvärrats – och att det har skadat Karolinskas rykte: ”Bristen på agerande mot antisemitiska fördomar är ett slag i ansiktet på de judiska läkarna, på det judiska samhället i Sverige och på vårt Center.”

Den judiska läkaren säger till DN att vissa av repressalierna som den nu avstängde överläkaren iscensatte fortfarande kvarstår, det gäller till exempel att hen inte kan forska eller har möjlighet att använda sin kompetens fullt ut.

Att Cooper vänder sig till Iréne Svenonius är ingen slump. Hon skickade nämligen ett brev till honom för några veckor sedan där hon uttryckte stark oro för vad som hänt på Karolinska.

”Jag blev förkrossad när jag hörde att en av våra framstående läkare vid KS hade utsatts för antisemitiska trakasserier. Vi kommer aldrig att acceptera antisemitism. Det är av största vikt för oss att vi kan försäkra oss om att alla anställda liksom alla patienter behandlas med respekt”, skriver hon och försäkrar:

”Jag får kontinuerliga uppdateringar från sjukhuset om vad som händer i ärendet.”

Hon lovordar Cooper för att ha tagit sig tid att åka till Stockholm för ett samtal med t f sjukhusdirektören Annika Tibell. Ett samtal som Cooper nu alltså anser inte fick sjukhusledningen att agera på det kraftfulla sätt som ärendet kräver.

Rabbins skarpa svar till Iréne Svenonius skrevs den 16 december. Han fick svar i tisdags, den 18:e, men inte av Svenonius utan av Karolinska sjukhusets tf sjukhusdirektör Annika Tibell.

Hon beklagar i sitt brev att utredningen som KS tillsatt – och som sköts av advokatfirman Flood, Herslow & Holme (de har ett upphandlingsavtal med KS som löper fram till maj 2020) – inte blivit färdig till den 17 december som utlovats. I stället siktar man nu på slutet av januari 2019. 20 av total 40 intervjuer har genomförts men hon kan ännu inte säga vari utredningen landar. Vidare skriver Tibell att man intensifierat värdegrundsarbetet på sjukhuset och att kurser för anställda på temat ”allas lika värde” ska starta 2019.

Den 27 december publicerar Simon Wiesenthal Center hela värstinglistan internationellt.

Carin Ståhlberg
carin.stahlberg@dn.se "

"Sju fälldes i dom om människohandel"

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Sju personer döms till fängelse i mellan 1,5 och 5,5 år i Sveriges största fall av människohandel. Det meddelade tingsrätten i Växjö på onsdagen.

Tingsrätten i Växjö fällde på onsdagen sex personer för människohandel och en person för medhjälp till samma brott. Samtidigt frikändes en person som åtalats för medhjälp.

Påföljderna bestämdes till fängelse i mellan 1,5 och 5,5 år.

Enligt domen har de sex som fällts för människohandel organiserat tiggeri i Växjö med omnejd. De har rekryterat tiggare i Bulgarien, som inhysts i husvagnar eller bilar i läger i skogen. Några har bott i en villa i Hultsfred.

Tiggarna har fått en fast "lön" och tvingats lämna ifrån sig allt de tiggat ihop till gärningsmännen. Men just detta skulle inte behöva innebära människohandel.

– Att ha tiggare anställda är i sig inte tillräckligt för att göra sig skyldig till människohandel, säger lagmannen Lars-Olle Larsson i ett pressmeddelande.

Det som gjort att sex av gärningsmännen ändå dömts för detta är att tiggarna sammantaget "exploaterats på ett sådant sätt att de befunnit sig i ett nödläge, och detta har varit syftet med gärningsmännens åtgärder", enligt rätten.

Några av tiggarna har rekryterats på ett bedrägligt sätt och vilseletts om förutsättningarna för tiggandet. Vissa av dem har dessutom blivit misshandlade, satts i skuld och getts mindre matransoner när de inte tiggat ihop tillräckligt.

Det är dock inte styrkt att fler än nio personer i den aktuella gruppen tiggare utsatts för människohandel. Det finns de i gruppen som, i kraft av att vara släkt med "rätt" personer, fått behålla vad de tiggat ihop och haft bättre levnadsförhållanden.

En av de personer som åtalats för medhjälp till människohandel frikänns. Han hade låtit några av tiggarna bo i en del av sitt hus, men åklagaren hävdade aldrig att han haft någon ekonomisk vinning av inhysningen.

De nu dömda männen tros ha fört ut mer än två miljoner kronor från Sverige till Bulgarien under en tvåårsperiod. Ligan består av en man i 60-årsåldern, hans tre söner och två av hans barnbarn samt en bekant till familjen, samtliga bulgarer.

Under sin spaning har polisen sammanlagt observerat ett 60-tal tiggare som man tror har ingått i ligans nätverk.

Alla åtalade har nekat till brott. En 22-årig man har hävdat att de har hjälpt sina landsmän.

– Hans familj har tiggat för sig och sedan har de lyckats få tag på ett boende så att de har kunnat hjälpa sina landsmän, så de har sluppit bo i bilar och på parkeringar, sade hans försvarsadvokat inför rättegången. Det har riktats kritik mot att det tog så lång tid för polisen att börja utreda fallet, rapporterar SR.

Spaningen började i maj i år sedan en av de utsatta tiggarna hittats misshandlad i ett dike. Men redan i november 2017 larmades polisen till en butik utanför Växjö sedan en bulgarisk man gett signaler om att han utsattes för tvång.

Mannen berättade i förhör att han och ett 30-tal andra tvingades tigga. Enligt Jan-Åke Fält, målsägarbiträde åt flera av de utsatta, bland andra mannen som gjorde anmälan, borde polisen ha reagerat redan då.
– När det rör sig om ett så allvarligt brott finns det skäl att agera så snabbt det bara går, säger han till SR.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

"Fakta. Åtalet

Sju bulgariska män, i åldrarna 20 till 60 år, åtalades i september vid Växjö tingsrätt misstänkta för människohandel. En 76-årig svensk man åtalades misstänkt för medhjälp till brottet. 13 brottsoffer ingick i åtalet. Samtliga åtalade nekade till brott.

Rättegången har pågått i närmare 30 dagar och hölls i Lunds tingsrätt eftersom ingen förhandlingssal i Växjö är stor nog för att få plats med alla tilltalade och deras försvarare.

Den 76-åriga mannen misstänktes för att ha låtit de åtalade inhysa offren i ett hus och i husvagnar på hans tomt.

Två av männen är även misstänkta för misshandel av tre målsägande och en av männen är även misstänkt för att ha rånat en landsman. "

"Enighet om höjda försvarsanslag

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Försvarsbudgeten ska höjas med 18 miljarder kronor. Det förhandlingsresultatet låg på bordet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern och Liberalerna innan regeringssamtalen sprack. Beloppen ligger i nivå med den M-KD-budget som riksdagen antagit. Därmed finns en bredare enighet om höjda anslag – oavsett regering.

I all tysthet har partier på bägge sidor om blockgränsen ruckat på sina positioner när det gäller försvarsbudgeten. Det skedde under regeringsförhandlingarna natten till den 9 december. Det var då de fyra partiledarna för S, MP, C och L med ett handslag markerade att de då var överens inom tio olika politikområden, innan C hoppade av.

Ett av dessa tio områden är försvaret – men vad man enades om har hittills inte blivit känt. Det papper som låg på bordet innebar ökad försvarsbudget med 3 miljarder kronor 2019, 5 miljarder 2020 och ytterligare 10 miljarder 2021.

– Det var ett påslag på tre miljarder år ett, sedan fem och därpå tio miljarder. Det var vad som sades i den uppgörelsen, bekräftar försvarsminister Peter Hultqvist (S) för DN.

– Det har för Liberalernas del varit en viktig del i förhandlingen att driva igenom detta. Det var hårt motstånd från övergångsregeringen. Men i det förhandlingsdokument som fanns på lördagsnatten så hade alla enats om 18 miljarder, säger Liberalernas partiledare Jan Björklund till DN.

Det innebär att Liberalerna som sedan 2015 stått utanför flera försvarsförhandlingar nu åter deltog i överläggningar om försvarets ekonomi.

– Jag var från början kritisk till 2015 års försvarsbeslut därför det var på för låg nivå. Nu handlar det ju om att finansiera det beslutet. Det hade inte kunnat fullföljas utan detta tillskott, säger Jan Björklund.

Men Liberalerna gick ner, ni ville egentligen ha 24 miljarder?

– Det är riktigt, men det här innebär ändå att vi tillgodoser överbefälhavarens önskemål. Det är ändå ett stort lyft i förhållande till vad som början var tänkt ifrån övergångsregeringen.

Finns det därmed en bredare enighet om höjda anslag för framtiden – oavsett regering?

– Ja, i det förhandlingsresultat som fanns på lördagskvällen fanns det en enighet om siffran 18 miljarder. Om det blir en annan regering vet jag inte om Socialdemokraterna eller Miljöpartiet står fast vid detta. Men i den här förhandlingskretsen var vi eniga, svarar Jan Björklund. Både Peter Hultqvist och Jan Björklund uppger att de fyra partiernas belopp överensstämmer med den budgetreservation från Moderaterna och Kristdemokraterna som riksdagen antog som statsbudget förra veckan.

Moderaterna har slagit på trumman för att de drivit igenom de anslagshöjningarna. Den övergångsbudget som S-MP-regeringen lade fram innebar nämligen inga ökningar alls.

– Vi försöker att ta vårt ansvar för att säkerställa att den förstärkning av svenskt försvar som vi tror är nödvändig kommer på plats, sade Beatrice Ask (M) i riksdagen i måndags.

Det är en beskrivning som Peter Hultqvist vänder sig emot:

– Det finns ingen anledning för Moderaterna att slå sig allt för hårt för bröstet. Därför detta var något som vi också diskuterat. Ett ekonomiskt tillskott till försvaret hade det blivit i alla fall om det som vi diskuterat

med Centern och Liberalerna blivit verklighet. Det hade inte blivit någon skillnad, säger Peter Hultqvist.

I fyrpartiöverläggningarna så ruckade flera partier på sina ståndpunkter.

Socialdemokraterna gick upp till de extrabelopp som Försvarsmakten begärt, vilket Finansdepartementet tidigare motsatt sig. Miljöpartiet som före riksdagsvalet var emot att anslå mer pengar till det militära försvaret fick nu gehör för krav på andra områden och var då med på höjda försvarsutgifter.

Centern har redan tidigare försökt få med S på en höjning. Nu tillkom Liberalerna och att det kunde bli en bredare enighet bidrog till att S anslog vad Försvarsmakten begärt.

De höjda anslagen sker mot bakgrund av ett allt sämre omvärldsläge. Till det kommer flera rapporter om att Sveriges militära och civila försvar behöver mycket större tillskott i nästa försvarsbeslut 2020.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se "

"Fakta. Försvarsbudgeten

Statsbudgetens anslag för Försvar och samhällets krisberedskap (för åren 2019–2021 enligt den av riksdagen beslutade M-KD-budgeten).

2015: 48 miljarder kronor

2016: 49 miljarder kronor

2017: 50 miljarder kronor

2018: 53 miljarder kronor

2019: 60 miljarder kronor

2020: 64 miljarder kronor

2021: 70 miljarder kronor

TT "

"Migrationsverket planerar fler nedläggningar"

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Migrationsverket planerar att lägga ned verksamheten helt på fem orter och delvis avveckla verksamheten på andra platser. Orsaken är färre asylsökande.

Medarbetare på Migrationsverket i Karlskrona, Karlstad, Kiruna, Lindesberg och Östersund har fått besked om att deras verksamheter avvecklas helt efter ett nytt inriktningsbeslut från verket, skriver den fackliga tidsskriften Publikt.

Asylprövningsenheterna i Flen, Norrköping, Jönköping, Sundsvall och Örebro ska även de avvecklas. De verksamheter som hanterar statlig ersättning till kommuner ska också tas bort på en rad orter. Totalt berörs omkring 150 personer, enligt Publikt.

– Det är färre än befarat just nu, men oavsett antalet och med respekt för dem som drabbas är det som vanligt otroligt dålig tajming i kommunikationen så här precis före jul, säger Sanna Norblad, avdelningsordförande för fackförbundet ST inom Migrationsverket till Publikt.

Enligt Migrationsverket är nedskärningarna planerade för 2019. Men man vill inte ge några definitiva besked om antalet berörda i nuläget. – Vi måste ha vår slutgiltiga budget först. Vår generaldirektör måste förhandla med arbetstagarorganisationerna och sen ta beslut om verksamheten på de här orterna, säger Helena Cho Györki, kommunikatör på Migrationsverket.

TT "

"Johan Schück: Svagare konjunktur blir bekymmer för nästa regering"

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Nästa regering, när än den tillsätts, ställs inför en besvärlig situation. Konjunkturen går mot en avmattning med svagare tillväxt och högre arbetslöshet. Samtidigt är utrymmet för motåtgärder nästan helt intecknat.

Konjunkturinstitutet, KI, tecknar en mörkare bild än förut i sin nya prognos. Tillväxten i Sveriges ekonomi är på väg att bromsa in och väntas bli endast 1,3 procent under 2019, mot 2,2 procent i år. Arbetslösheten har nått en bottennivå under 2018 på 6,3 procent och kommer sedan under en femårsperiod gradvis att stiga till 6,8 procent. Ökningen inleds nästa år.

En sådan omsvängning i konjunkturen har man redan tidigare kunnat ha på känn. Men avgörande för KI är att utvecklingen var så svag under tredje kvartalet i år. Då minskade Sveriges bnp med 0,2 procent jämfört med föregående kvartal.

Detta bakslag var större än väntat och får återverkningar även framåt i tiden. KI justerar nu ner sin prognos kraftigt, när det gäller hushållens konsumtion under 2018 och investeringarna under 2019.

Bostadsbyggandet sjunker redan och nedgången fortsätter under nästa år.

Mycket i prognosen är osäkert, särskilt den internationella utvecklingen. Det gäller Brexit, där det ännu är oklart hur det brittiska

EU-utträdet ska gå till. Till det svårbedömda hör också hotet om ett globalt handelskrig, liksom faran för en hårdlandning i Kina och för nya kriser i euroområdet. Men också utan sådan dramatik väntas en konjunkturdämpning även globalt. För svensk del betyder det att exporten ökar långsammare och att störningar kan komma utifrån. Så långt rör det sig ändå om en någorlunda hanterlig situation. Men om den skulle bli värre, har regeringen och Riksbanken inte så mycket motåtgärder att sätta in.

Enligt KI är dörren för en aktiv finanspolitik i det närmaste stängd, ifall en ny regering ska hålla sig till det fastställda överskottsmålet. Utrymmet under 2019 är nästan helt intecknat, sedan riksdagen har gett sitt bifall till Moderaternas och Kristdemokraternas inkomstskattesänkningar.

Riksbanken, som har siktet inställt på att gradvis höja reporäntan, kan heller inte göra mycket. KI tror att den första räntehöjningen kommer i februari och sedan följs av några fler. Utrymmet för att i nödfall göra tvärtom och istället sänka räntan är mycket begränsat, när denna redan ligger på minusnivå.

Det här borde inte komma som någon större överraskning. Men inför valet talade politikerna i alla partier helst om annat än en kommande konjunkturedgång och risker i världsekonomin. Nu börjar verkligheten göra sig påmind.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"Akademiker uppmanas koppla ned under julen

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Småjobba inte under juledigheten om det inte är absolut akut. Koppla ned, uppmanar akademikerorganisationen Saco:s Göran Arrius. – Du måste själv kunna bedöma vad som är viktigt, säger akademikernas ordförande.

– Hör inte chefen av sig med 18 röda utropstecken borde det kunna vänta.

Olika akademikergrupper har de snabbast ökande sjukskrivningstalen just nu, påpekar Göran Arrius.

– Särskilt inom kontaktyrkena, där många har en väldigt hård arbetssituation, framhåller Sacos ordförande.

En ny Novus-undersökning beställd av Saco visar att nära nio av tio medlemmar i akademikerförbunden – till exempel läkare och socialsekreterare – har svårt att under fritiden koppla bort tankarna på jobbet. En av tre har bara de senaste fyra veckorna minst en gång avbrutit en fritidsaktivitet för att utföra en arbetsuppgift eller svara på ett jobbsamtal. En fjärdedel säger att de är tvungna att arbeta kvällar och helger för att hinna med både privatliv och arbetsliv. Hälften uppger att jobbrelaterad sömnbrist påverkar deras arbetsprestation negativt.

Var fjärde – flest kvinnor – upplever också att deras chef inte ens känner till hur mycket hen jobbar. Nästan lika många känner att arbetsbelastningen påverkar deras relation till barnen negativt. Saco pekar, liksom andra fackliga organisationer tidigare, på riskerna med det gränslösa arbetslivet. Den möjlighet som många i dag har att jobba hemma – och i princip när och var som helst, så länge arbetet blir gjort – är ett tveeggat svärd, konstaterar Göran Arrius.

– För många är det ju förstås väldigt bra att kunna arbeta flexibelt. Vi hör ofta medlemmar säga att de inte skulle kunna ha det arbete de har om de inte kunde arbeta hemma en timme efter att barnen somnat på kvällen, säger han.

– Våra medlemmar är proffs, som i princip själva måste kunna bedöma vad som är akut och inte. Men det är samtidigt viktigt att vara överens med sin chef om var gränserna ska gå. Hur sent ska man sitta? Vad är ok till vardags? Och vad gäller vid speciella tillfällen, vid akuta lägen och för att bryta ledighet?

Det måste finnas tid till återhämtning också, understryker Arrius.

– Det är inte bra att töja gummisnodden för långt. På sikt är det mer lönsamt för arbetsgivaren om personalen har en rimlig arbetsbelastning.

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se "

"Fakta. Svårigheter att släppa jobbet

85 procent av Sacos tillfrågade medlemmar har svårt att koppla bort jobbet på fritiden.

En av tre har den senaste månaden avbrutit en fritidsaktivitet på grund av jobbet.

Novus undersökning bygger på drygt 1 000 intervjuer med ett representativt urval yrkesverksamma akademiker. "

"Högre risk för skilsmässa hos anställda på hotell och restaurang

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Äktenskapskrasch på grund av alltför många lockande kollegor? Störst risk för jobbrelaterad skilsmässa löper restauranganställda och bemanningspersonal.

Minst är skilsmässorisen för högutbildade kvinnor. Medan den välutbildade mannen omgiven av kvinnliga kollegor oftare bryter upp än högutbildade män med få kvinnor på arbetet.

Det visar en aktuell forskningsstudie från Stockholms universitet, "Higher divorce risk when mates are plentiful?".

En tidigare svensk forskningsrapport har bekräftat att skilsmässorisen ökar med 70 procent på arbetsplatser där nästan alla andra är av det motsatta könet, jämfört med arbetsplatser med enbart kvinnor eller enbart män. Det nya i "Higher divorce risk ..." är att den sätter skilsmässofrekvensen i relation till makarnas yrken och branscher.

Är du omgiven av många arbetskamrater av motsatt kön är frestelserna fler. Och kanske inte minst nu i juletider, när många i till exempel restaurangbranschen jobbar långa dagar och sena kvällar, medan partnern firar på annat håll.

– Möjligheten att träffa en ny partner via jobbet är större. Särskilt männens skilsmäsofrekvens påverkas, säger Caroline Uggle på Stockholms universitet, som tillsammans med Gunnar Andersson står bakom rapporten.

Underlaget för studien är registerdata från Danmark, data på alla danskar födda efter 1945, som gift sig med någon av motsatt kön och yrkesarbetat någon gång mellan 1981 och 2002. Eftersom inställningen till hbtq-frågor var annorlunda 1945 har undersökningen bara tittat på dem som varit gifta med någon av motsatt kön. Högst är enligt forskarna skilsmäsofrekvensen just bland hotell- och restauranganställda, samt inom bemanningsbranschen. Lägst bland jordbrukare, bibliotekarier och farmaceuter.

De tänkbara förklaringarna till att skilsmässorna ökat är flera, konstaterar forskarna.

Dels att det helt enkelt ges fler möjligheter att träffa en ny partner på arbetsplatser med många av motsatt kön. Jobbet i sig innehåller mycket kontakter med andra människor. Restaurangbranschen, som exempel, kan ha en tendens att dra till sig extra öppna och sociala personer, resonerar forskarna.

Dessutom kan både krogen och bemanningsbranschen som arbetsplatser innebära mycket stress.

För högutbildade män med fler kvinnliga medarbetare än manliga tycks den klassiska bilden av tuppen i hönsgården ha viss relevans: de fördubblar enligt studien sin skilsmäsorisk.

För högutbildade kvinnor var det däremot knappt någon skillnad alls i skilsmäsorisk om de arbetade på en mansdominerad arbetsplats.

Andra faktorer än branschtillhörighet spelar också in. Inte oväntat visade det sig vara skillnad på när i livet personen hade gift sig. Allt annat lika var skilsmäso risken nästan dubbelt så hög bland de som ingått äktenskap när de var riktigt unga, mellan 16 och 22 år, som för dem som väntat till efter 40-årsdagen.

Danmark är ett väldigt bra land att utgå från, tycker Caroline Uggle. De har gott om relevanta demografiska data. Danmark är också i många avseenden tämligen likt Sverige.

Liksom här är den danska arbetsmarknaden ganska könssegregerad, samtidigt som de flesta kvinnor arbetar utanför hemmet. I vården och omsorgen är fyra av fem anställda kvinnor, medan i byggbranschen drygt nio av tio anställda är män.

Men tror Caroline Uggle verkligen att mönstren kan överföras från Danmark till Sverige? Är inte danskarna kända som ett frejdigare, mindre stelt och mer levnadsglatt folk?

– Jag uttalar mig inte på basis av vissa människors fördomar. Och vi har inte tittat på Sverige. Men jag kan säga så mycket som att jag skulle bli förvånad om det såg väldigt annorlunda ut i Sverige, givet att Sverige och Danmark är lika på många sätt.

Tove Nandorf
tove.nandorf@dn.se "

"Fakta.

Forskarna Caroline Uggle och Gunnar Andersson vid sociologiska institutionen på Stockholms universitet har jämfört branschtillhörighet och skilsmäsofrekvens på ett stort befolkningsunderlag.

De kom fram till att hotell- och restauranganställda, liksom anställda i bemanningsbranschen, med många kollegor av motsatt kön, är de som oftast skiljer sig på grund av otrohet med en arbetskamrat.

Datan i undersökningen kommer från Danmark, ett land som anses vara tillräckligt likt Sverige vad gäller förhållanden kring äktenskap och arbetsmarknad för att resultaten ska anses vara överförbara även hit. "

"Bygg fler lägenheter med en uthyrningsdel

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Bostäder. På 50-talet när staten skulle börja bygga bort slumbostäder och riva gamla ruttna trähuskvarter så lanserades nya rymliga lägenheter med uthyrningsrum. Det var en extra ytterdörr och ett rum med toalett och eventuellt dusch som hade en låst dörr till lägenhetsinnehavaren. När dennes familj växte och ekonomin blev bättre så utvidgade man lätt lägenheten. Det kanske vore något att pröva nu när nybyggda lägenheter blir alltför dyra för många familjer.

Sten O Andersson, Älvsjö "

”Stöd till barnhem kan splittra familjer”

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

"Antalet barnhem har ökat kraftigt i vissa länder på senare år. Utvecklingen drivs på av ekonomiskt stöd från västvärlden och volontärturism som skadar mer än det hjälper, varnar flera välgörenhetsorganisationer. "Vissa barnhem har blivit som en business", säger Britta Holmberg på organisationen Childhood, som arbetar för barns rättigheter.

Kring juletid är det många som vill hjälpa andra. Det märks inte minst på att insättningar till svenska välgörenhetsorganisationer ökar. Det har också blivit allt vanligare att ge bort gåvor till välgörenhetsorganisationer i julklapp.

Men hur ska man tänka för att hjälpen verkligen ska göra bäst nytta? Många som vill hjälpa de mest utsatta barnen gör det genom att stötta barnhem. Detta trots att både många nationella regelverk och riktlinjer från FN tydligt markerar att institutionsvård av barn ska vara det sista alternativet. Flera stora hjälporganisationer varnar nu skarpt för att stöd till barnhem skadar mer än det hjälper.

– Det är inte antalet föräldralösa barn som ökat. Åtta av tio barn som bor på barnhem i världen är inte föräldralösa. Ökningen drivs på av ekonomiskt stöd till barnhem från människor i västvärlden, säger Britta Holmberg, vice generalsekreterare för barnrättsorganisationen Childhood.

En studie som Childhood bidragit till visar till exempel att över 90 procent av finansieringen av barnhem i Uganda och Nepal är privata bidrag från utlandet.

– Vissa barnhem har blivit som en business. Om de resurserna hade investerats i att hjälpa familjer i stället hade barnen inte behövt skiljas från sina föräldrar, säger Britta Holmberg.

Hon understryker att de allra flesta barnen inte heller har övergivits av sina föräldrar. Barnen finns på barnhem på grund av fattigdom. Föräldrarna förmås placera sina barn där i hopp om att ge dem bättre framtidsutsikter, vilket kan leda till att familjer splittras.

– Stödet till barnhem riskerar att bidra till att barn hålls ifrån sina familjer i onödan. Om man vill hjälpa utsatta barn så gör man det bäst genom att stötta deras familjer, säger Britta Holmberg.

Tillsammans med barnrättsorganisationen Erikshjälpen har Childhood startat sajten barnhemskollen.se för att informera om vilka konsekvenser det får för barn att växa upp på barnhem och hur man i stället kan stötta utsatta barn på andra sätt.

I första hand ska man undersöka om det går att ge familjen stöd så att barnen tryggt kan bo kvar i sin egen familj. I andra hand ska barn placeras i andra familjer, när det är nödvändigt, menar Britta Holmberg. Barn under tre år ska enligt FN:s riktlinjer aldrig placeras på barnhem. För små barn är anknytningen till nära anhöriga avgörande för deras känslomässiga utveckling.

– Iden om att placera barn på barnhem i stället för att hitta familjelösningar är skadlig för barn på alla möjliga sätt. De får svårt

med relationer, det blir svårt när man får egna barn, man får sämre hälsa och utbildning. Det finns så många skäl till att barn inte ska växa upp på barnhem, säger Britta Holmberg.

Problemet är, enligt Britta Holmberg, att många av barnhemmen är privatdrivna på en oreglerad marknad.

– Ofta är barnhemmen kopplade till någon utländsk person eller kyrka som besökt landet. Många barnhem drivs utan tillsyn av lokala myndigheter, säger Britta Holmberg.

Det ökar bland annat risken för att barn omhändertas utan att man tagit reda på om det verkligen är den bästa lösningen för just det barnet, menar hon.

Enligt henne är det inte länderna där barnhemmen finns som driver på den här utvecklingen, utan snarare Västeuropa och USA, och inte minst religiösa organisationer.

– Länderna själva har oftast en ambition att stärka familjerna i stället, men det är till barnhemmen som de utländska pengarna flödar in, säger Britta Holmberg.

Erikshjälpen, som bland annat driver andrahandsbutiker i Sverige där behållningen går till biståndsarbete, har en lång tradition av att stötta barnhem i andra länder. Sedan ett antal år tillbaka har man helt upphört med det.

– Det har varit en bitvis smärtsam omställning. I kyrkliga sammanhang har hjälparbetet av tradition i hög grad kopplats till barnhem. Men med ökad kunskap har vi omvärderat detta fullständigt. I dag stöttar vi

dagverksamheter eller familjer på hemmaplan, säger Daniel Grahns generalsekreterare för Erikshjälpen.

Han säger att vanvården på svenska barnhem varit en skam för Sverige som regeringen bett om ursäkt för. Därför menar han att det är ytterst märkligt att människor från västvärlden fortsätter att stödja att barn i andra länder placeras i sådana miljöer.

Enligt Daniel Grahns finns det många mindre aktörer som kyrkor, föreningar och skolor i Sverige som stöttar barnhem utan djupare insikter.

– Många av dem driver sina egna barnhem och säger att just ”deras” barnhem fungerar på ett bra sätt. Det är svårt att få dem att tänka annorlunda. Det finns naturligtvis många godhjärtade människor som gör ett bra arbete, men barnhem är aldrig bra. Barn ska inte växa upp på institutioner, säger Daniel Grahns.

Ett fenomen som ökat kraftigt under flera år är volontärresor. Det innebär att människor från västländer betalar för att resa till ett fattigt land och under en kortare tid hjälpa till ideellt på till exempel barnhem.

En svensk researrangör marknadsför exempelvis volontärresan till ett land i Afrika med långa stränder, gömda vattenfall och barnhem utspridda i hela landet som oftast startats av eldsjälar. En resa på tre veckor 2019 kostar nästan 23 000 kronor.

Dessa volontärturister är en viktig inkomstkälla för både barnhem och volontärresebyråer.

– Volontärer vill väl men de ser sällan hela bilden och de långsiktiga effekterna av det system de bidrar till, säger Britta Holmberg.

För tio år sedan beräknades volontärturismen omsätta runt 18 miljarder kronor, enligt barnhemskollen.se. Sedan dess tros siffran ha ökat ännu mer. Bland dem som åker på volontärresor är det just arbete med barn som är allra populärast.

Britta Holmberg säger att det är ytterst tveksamt med kommersiella resor till barnhem. Samtidigt kan hon förstå att det är väldigt lockande. Volontärerna känner sig behövda eftersom de träffar barn som törstar efter kärlek och söker närhet.

– Men att barn flockas kring en främling som de inte mött tidigare, kramas hårt och inte vill släppa taget är ett väldigt tydligt tecken på att det handlar om institutionsskadade barn med anknytningsproblem, säger Britta Holmberg.

– Lösningen är inte att ha en strid ström av nya människor som kommer och ger barnen kärlek och ömhet under några veckor och sedan försvinner. För att ersättas av nya människor som barnen ska knyta an till.

Det är inte den typen av korta ständigt nya kontakter som de utsatta barnen behöver, säger Britta Holmberg. De behöver några få fasta punkter i livet som stannar kvar hos dem. Någon som talar deras språk, som förstår dem och kan uppfostra dem till den verklighet som de lever i.

– Om man på allvar vill hjälpa barn är det detta arbete man ska stötta – inte själv vara den som ger barnen ömhet och närhet för en stund, säger Britta Holmberg.

Hon vänder sig också mot en annan typ av turism i fattiga länder där utsatta barn på barnhem blir ett slags turistattraktion. Turister från västvärlden besöker barnhem, tar med sig gåvor och låter sig fotograferas när de kramar barnen.

Vissa barnhem tar emot upp till fyra turistgrupper per dag.

– Det är lätt att förstå varför så många barnhem ligger nära turistmål. Barnhemmen har blivit en lönsam affärsidé där barn rekryteras för att visas upp för turister, säger Britta Holmberg.

I Nepal ligger till exempel nio av tio barnhem i de fem mest populära turistdistrikten. Flera drivs av sherpas som också arbetar som turistguider. På liknande sätt ser det ut i länder som Thailand, Kambodja och Uganda.

Britta Holmberg tycker även att medierna har ett ansvar för den positiva bild av barnhemsarbete som fortfarande är så utbredd.

– Medier lyfter gärna fram västerlänningar som öppnar och driver barnhem som något slags hjältar. Att hantera traumatiserade barn är ett jättestort ansvar som det behövs särskild kompetens för.

Ett ytterligare problem med kopplingen mellan turism och barnhem är risken för sexuella övergrepp. Barn utan föräldrar är särskilt sårbara. I Kambodja finns flera exempel på barnhemsbarn som utsatts för övergrepp av turister och volontärer, säger Britta Holmberg.

– Vissa barnhem låter till exempel turister ensamma ta med sig barn på utflykt. Det är ett gyllene tillfälle för pedofiler, säger Britta Holmberg. Både hon och Daniel Grahn säger att de flesta inser problemen med barnhem när de får situationen förklarad för sig. Få skulle ju välja att placera sina egna barn på barnhem framför att få stöd till familjen.

Men de kan ändå känna en frustration över att utvecklingen går åt fel håll.

– Att omhänderta barn är ett mycket dåligt sätt att bekämpa fattigdom. Men så länge det finns en efterfrågan hos turister att kunna göra en utflykt till ett barnhem kommer detta säkert att finnas kvar, säger Britta Holmberg.

Hans Arbman
hans.arbman@dn.se "

"Tänk på detta om du vill hjälpa utsatta barn.

Läs på, till exempel på barnhemskollen.se. Ta reda på hur det ser ut. Vad är det som behövs och vad gör skillnad i längden för utsatta barn? Fråga dig själv vad du kan erbjuda och vad ditt inlägg leder till i slutändan.

Välj organisationer som ställer krav på dig, frågar vad du kan och som har rutiner för att skydda barnen. En organisation som släpper in dig utan bakgrundskoll och låter dig som är helt utbildad utan erfarenhet och kulturkompetens ta hand om barn som har blivit svikna och övergivna arbetar inte för barnens bästa.

Det är de vuxna som finns på plats och kan språket som ska ha den nära relationen med barnen.

Välj att stödja verksamheter som bidrar till att barn kan bo kvar med sin familj och gå i skolan. Det kan till exempel vara att bekosta skoluniformer och skolskjuts eller barnomsorg som ger föräldrarna möjlighet att försörja sig och sina barn.

Källa: Britta Holmberg, Childhood "

"Niklas Wahllöf: Ungdomsfixering? Jag ser snarare en parad av gamla stötar i medierna

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Många talar om åldersdiskriminering. Att de äldre inte får vad de borde ha. Att Sverige bara tänker ungt. Men vänta lite, stämmer det? Titta er omkring!

Bland alla listor som sammanställs när ett år ska bli ett annat finns sådana över de vanligaste orden och uttrycken, och bubblarna. Som bekant är det inte alltid behagligt när en gasbubbla spricker på ytan, och underifrån kommer *åldersdiskriminering* och, eftersom det inte är någon måtta på den svenska nöden, *åldersfascism*.

Det är inte ovanligt att människor framför allt verksamma inom medierna rasar över att de "sparkas ut" från tv och tidningskolumner "på grund av min ålder", vilket de ju har alldeles rätt i eftersom arbetsgivaren har bett dem att iaktta gällande pensionsregler. Det har, paradoxalt nog, gjorts särskilda programserier om detta. Och artiklar skrivs med kränkta människor på andra sidan medelåldern som inte kallats till intervju av ett företag där man bär mössa, trots att dessa tekniskt sett besitter efterfrågad kompetens.

Enligt SVT var det förra året faktiskt rekord i antalet anmälningar om åldersdiskriminering till DO, Diskrimineringsombudsmannen, så kanske ligger det något i "det gråa guldets" vrede, att en ungdomskult härskar.

Vilken skev verklighetsuppfattning man kan klafsa omkring i tillvaron med. Jag hade kunnat svära på att det omvända rådde, att ”jätteproppen Orvar” – som väl snart får räknas inbegripa även oss sextiototalister – blockerar varje livets område för *the millennials*, de som är födda mellan sent åttiotal och tidigt nollnolltal. Att, på ren svenska, Sverige snarare lider av gubbsjuka. Vi hänger med, som Ian Wachtmeister brukade säga.

Det kanske bara är en synvilla som verkar vara trend, men i medier och kultur verkar i alla fall inte hög ålder ha varit menlig för chanserna till upphöjd position och bemärkhet. Tvärtom är vi ju närmast besatta av åldrandets såväl skönhet som svårigheter, eller att bara ta för givet att många av offentlighetens informella makthavare gott och väl har uppnått medelåldern.

Man kan vända sig till just en lista och se att Svenska Akademien ligger högt, mycket högt, bland allmänhetens antal nätsökningar under året, och säga vad man vill men inte är det ungdomar som likt rådjur i helljus skrämt har stapplat ut ur Börshuset till kamerornas smatter. Snälla, kan någon leda den mannen av banan? Och den, och den. Och den som trodde att en okontrollerbar kättja blott hörde ungdomen till kan notera att tillståndet faktiskt fick ett sjuttiofåårigt ansikte under året.

Eller man kan slå på SVT och se storsatsningen Nobelgalan och den parad av gamla stötar i frack med yngre stjärnögda tillbedjare. Ta det lugnt nu, inget är fel, visheten är sällan ung.

Så här i juletid kan man gå på valfri gala med Sveriges artistelit, av träsmak plötsligt vakna till i sätet och märka att denna ju består av fyrtio- och femtiotalister. Man kan gå hem och slå på tv:n igen och se

att människor gott och väl över sjuttio håller hov på slott och herresäten och i kriminal-tv-studior.

Apropå tv och gammalt så kommer ett nytt program i SVT snart där artister ska tolka gamla dikter (mysigt, i SVT är popmusiken ett doftljus) och här märks flera födda under kriget, alltså andra världskriget.

Det var också skojigt att se uppmärksamheten över den enda artisten på över ett decennium som på grund av våld och vanartighet kastades ut från sin egen spelning, på Nalen i förra veckan: sextioett var han. Åldersdiskriminering? Kanske är det i själva verket så att det är åldringarna som har stulit framtiden från barnen. Och gnäller om det.

Niklas Wahllöf
niklas.wahllof@dn.se "

”Passande jobb” behöver inte vara ett som finns

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

När Försäkringskassan anser att en person med funktionshinder kan söka passende jobb, behöver det inte vara jobb som faktiskt finns. – Det kan vara svårt att förstå det här, det är jätteknepig, säger områdeschefen Ingeborg Watz-Forslund.

Handläggarna på Försäkringskassan är i fallet med Staffan Gustafson införstådd med att det är högst osannolikt att det finns något jobb som han skulle kunna ta, eftersom han fått sluta på Samhall, den enda arbetsgivare som har den här typen av skyddade, anpassade jobb. Ändå har man två gånger fattat beslutet att 56-årige Staffan inte ska få sjukersättning (tidigare förtidspension), utan söka jobb genom Arbetsförmedlingen.

– Försäkringskassan behöver ta ställning till flera delar, till exempel om han har försämrats medicinskt, vilket kunde konstateras att han inte har. Då är frågan, kan han ha ett likvärdigt anpassat arbete någon annanstans? Och det är det som är det knepiga, att det arbetet behöver inte vara ett arbete som är tillgängligt här och nu, säger Ingeborg Watz-Forslund.

Så i princip ska han i så fall flytta till ett annat jobb?

– Ja, det kan jag förstå att det är väldigt svårt för den enskilde generellt att begripa, men reglerna ser ut så.

Är det rimligt att hypotetiskt anta att det finns andra jobb?

– Försäkringskassan har påtalat just det här problemet med lagstiftningen och har för drygt ett år sedan skrivit till regeringen med förslag om ändringar i lagen just när det gäller den här frågan. Vi vill ha en mer flexibel lagstiftning så att det anpassade arbetet ska vara tillgängligt inom en rimlig tid.

Hur länge ska man vänta på ett sådant hypotetiskt arbete?

– Det har jag inget bra svar på, det finns ingen sådan tydlighet i lagstiftningen.

Ingeborg Watz-Forslund hoppas att myndigheten ska få vägledning genom att Staffan Gustafsons fall tas upp i förvaltningsrätten.

– När nedsättningen (av arbetsförmågan) inte har förändrats, man har kunnat arbeta tidigare, samtidigt som den här typen av arbeten i samhället försvinner och det inte finns något att erbjuda, kan förvaltningsrättens avgörande bli ett stöd.

Är det rimligt att det går till på det här sättet?

– Det är klart att det här hade säkert kunna gå mycket smidigare och bättre utifrån att det tagit lång tid, självklart. Vi vill inget annat än att det går smidigt och fort att få ett beslut som man förstår. Och inte skapa onödig oro och förtvivlan hos människor.

Juan Flores

juan.flores@dn.se

"

" Hjärnskadade Staffan nekas sjukersättning – måste söka jobb

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Staffan Gustafson, 56 år, mockar och förbereder med mat och vatten i en spilta i ett stall i Tyresö. Staffan är svårt funktionsnedsatt efter en medfödd hjärnskada. Nu har han sysselsättning genom kommunen. Men Försäkringskassan har beslutat att han ska stå till arbetsmarknadens förfogande och i princip vara beredd att flytta.

Två gånger har Försäkringskassan fattat samma beslut, utan att träffa Staffan Gustafson. Hade handläggarna gjort det från början kunde möjligen beslutet ha blivit ett annat, kanske redan våren 2017, när den här historien tar sin början.

Försäkringskassan anser att Staffan Gustafson ska gå till Arbetsförmedlingen och söka jobb. Det bestämde man senast i september. Det bokades in en tid hos Arbetsförmedlingen i november.

Staffan ska nämligen ”försvara sin SGI”, (sjukpenninggrundande inkomst) och sedan blir det troligtvis a-kassa och i brist på det försörjningsstöd, eller socialbidrag som det hette förr i tiden, något som man måste söka månad för månad.

Men Staffan är svårt intellektuellt funktionsnedsatt, gravt hörselskadad, och kan vare sig prata, läsa eller skriva. Mamma Sonia fick röda hund under graviditeten, och då skadades Staffan. DN har följt hans fall sedan tidigt i höstas:

Oktober

Staffan Gustafson är på sitt ”jobb”, dagverksamheten Tyda i Tyresö kommun. Han och en liten grupp andra intellektuellt funktionsnedsatta hjälper till på Fårdala stall.

Staffan har en lång rad med bilder uppklistrade på en stolpe i stallet, assistenten Eva Hjelm pekar på bilderna och gör handtecken. En bild för varje uppgift.

Staffan krattar spiltan, mättar upp fodret på en våg, ”två kilo”, Eva håller upp två fingrar.

I stallet verkar han ha det bra, bättre än han hade det på Samhall, tycker Staffans mamma Sonia Gustafson. Här har han hagar och hästar omkring sig, hit kan han gå själv. Staffan har druckit morgonkaffet med de andra i gruppen och poserar förtjust för fotografen medan han arbetar.

Klockan fem i kväll är det kaffe igen, visar han med hela handens fingrar. Och mat hemma hos mamma Sonia, så länge hon orkar. Då bläddrar han i DN, tittar på bilder och rubriker. Varje dag, samma rutin.

Det var när Staffan fick sluta på Samhall våren 2017, för att de inte längre hade något jobb som han klarade av, som problemen började, förklarar hans syster Marie-Anne Gustafson. Samhall ville att Staffan skulle få förtidspension, och han sjukskrevs. Men Försäkringskassan nekade honom sjukersättningen (förtidspensionen). Marie-Anne hörde av sig efter att DN tagit upp ett liknande fall tidigare i höstas.

Marie-Anne, som sköter kommunikationen med myndigheterna åt honom, har nu fått ett slutligt besked från Försäkringskassan. Eftersom Staffan inte är mer sjuk än tidigare, så kan han inte få sjukersättning, eller förtidspension som man sade förr. Han ska i stället matchas mot samtliga jobb på arbetsmarknaden som kan passa honom.

– Det kommer ju inte att gå, säger mamma Sonia Gustafson. Vad skulle det vara för jobb?

Det är snabba tecken mellan dem, Sonia och Staffan. Hon är den som förstår honom bäst, på ett lite hemmasnickrat teckenspråk. Staffan gör ljud och snabba tecken, mamma tolkar.

Staffan bor i ett gruppboende med personal dygnet runt, men eftersom han på grund av sin hörselskada störde de övriga boende, har man löst det genom att han fått en egen liten stuga på tomten. Han kan värma mikromat, och bre sig en smörgås, men inte tvätta. Han tar gärna pendeln in till Stockholm och tittar på byggnader. Han går till biblioteket och bläddrar i böcker med bilder.

– Det sista jobbet han hade på Samhall var som trappstädare, men han behöver hela tiden någon som är med och hjälper till, säger Marie-Anne.

Hon kämpar för sin bror, skriver inlagor till Försäkringskassan, överklagar beslut, pratar med jurister, överklagar igen. Hon är bra på sådant, säger mamma Sonia. Det är tur att Staffan har Marie-Anne.

Och det kokar i Marie-Anne: Så här ska inte de svagaste i samhället behandlas. I skriftväxlingen med myndigheterna kallar hon det en

rättsskandal. ”En utvecklingsstörd svensk medborgare har rätt till försörjning.” skriver hon.

”Försäkringskassan har förlorat perspektivet, och ser den enskilde som en motpart, istället för den som man har till uppgift att värna.

Tjänstemännen på FK saknar moralisk kompass... deras jobb går ut på att minska den statliga budgeten så mycket som möjligt. Som om myndigheten finns till för sin egen skull, inte i ett samhällsbygge där varje människas grundtrygghet ska värnas”, skriver hon ner sina tankar i ett mejl till DN, och konstaterar att det låter som ett debattinlägg.

Platsen på Fårdala stall har ordnats av Tyresö kommun, eftersom kommunen är skyldig att ordna daglig verksamhet till personer med funktionsnedsättning som inte kan ta ett vanligt jobb. Men samtidigt kan alltså Försäkringskassan besluta att samma person ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Hur går det ihop?

– Ja, det undrar vi också från kommunens sida. Ibland undrar man över bedömningsgrunder och hur tolkningar av riktlinjer ser ut. Men det ligger inte på vårt bord, vi välkomnar de funktionsnedsatta, säger John Henriksson, myndighetschef på socialförvaltningen i Tyresö kommun. Det är så långt kommunens ansvar sträcker sig.

– Men här verkar systemen inte samverka, här blir det en byråkratisk process där enskilda ibland kan hamna emellan kugghjulen. Det måste finnas en dialog mellan myndigheterna, att inte bara tillämpa regelverket maskinellt. Det här ställer stora krav på att individerna har en resurstark omgivning, säger John Henriksson.

November

Staffan har varit hos Arbetsförmedlingen. Det var en annan representant från Försäkringskassan där. Hon handlägger frågan om hans sjukpenning, till skillnad från tjänstemannen som sköter ärendet med det snarlika namnet ”sjukersättning”.

Marie-Anne var med på mötet, så klart. Och 82-åriga mamma Sonia, och Staffans handledare från jobbet i stallet.

– Arbetsförmedlingen sa förstås att ”vi kan inte ha Staffan här”. Och hon som handlägger sjukpenningärendet från Försäkringskassans sida blev lite paff och verkade äntligen förstå hur otroligt mycket stöd han behöver, säger Marie-Anne.

”Okej, nu måste vi försöka se till att det här kan bli en sjukersättning”, sade handläggaren, enligt Marie-Anne.

– När Försäkringskassan äntligen får möta honom förstår de. Det är det som de inte velat göra på hela den här resan, trots att Sonia föreslagit att de skulle träffa Staffan, fortsätter Marie-Anne. Nu fick vi också fram att Staffan trivs i stallet och är mycket lugnare och gladare än när han var i vägen på Samhall, ingen ville ha honom och människor blev irriterade. Nu har han det bra.

Marie-Anne förbereder sig för dusten i förvaltningsrätten. Försäkringskassans beslut från i september står nämligen fortfarande fast, trots mötet på Arbetsförmedlingen.

Marie-Anne har begärt en muntlig förhandling, något som förvaltningsrätten oftast inte går med på. Det är oklart hur det blir. Hon har pratat med fackförbundet Metalls försäkringshandläggare. Staffan

var med i facket när han var på Samhall. Försäkringsexpert Mats Johansson verkar luttrad när det gäller Försäkringskassan.

– Försäkringskassan har en fullständig verklighetsfrämmande bild av vad Samhall har för verksamhet. Det är bara Samhall som finns vad gäller skyddade verksamheter, men Samhall är inte vad det var för tjugo år sedan. De gör tunga fysiska jobb, sophämtning, städning, tvätterier, det ställer höga krav på att man fungerar fysiskt och att man inte har alltför stora mentala handikapp heller, säger han.

När myndigheten försöker matcha Staffan Gustafson mot hela arbetsmarknaden, inklusive skyddade jobb, så finns det ingen annan möjlig arbetsgivare än den som redan låtit Staffan gå. Staffan behöver ständig tillsyn och hjälp för att kunna jobba, och de hjälptjänsterna finns inte kvar på Samhall.

Mats Johansson tycker att Försäkringskassan blivit mycket hårdare sedan 2016, inte bara när det gäller rätten till sjukersättning, utan även fortsatt sjukpenning.

– De brukar bara vända på vad läkaren skrivit i sitt läkarintyg. ”Jaså, du kan inte använda armarna? Ja, men vi ser inget hinder att du tar ett jobb där du inte behöver använda armarna!” och sedan hänvisar de till normalt förekommande arbeten och har en fullständigt verklighetsfrämmande bild av vad som finns. De teoretiserar något ohyggligt, säger han.

December

Marie-Anne har fått anteckningarna från mötet på Arbetsförmedlingen. "Jag tror att de äntligen fattat!" skriver hon i ett mejl.

Handläggaren beskriver Staffan, att han inte vet pengars värde, att han behöver mycket stöd för att kunna utföra olika arbetsuppgifter, att han måste göra saker i sin egen takt. Att han inte kommunicerar.

"Varken försäkringskassan eller arbetsförmedlingen kan se att det finns möjlighet till någon form av arbetslivsinriktad rehabilitering som skulle passa för Staffan eller att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden ens i väldigt anpassade arbetsuppgifter", står det i anteckningarna.

Men Marie-Anne ska in med handlingarna till förhandlingen i förvaltningsrätten, den 14 december var stoppdatum. Hur lång tid det sedan tar att få ett beslut är oklart.

Det har gått mer än ett och ett halvt år sedan Försäkringskassan första gången beslutade att Staffan Gustafson skulle stå till arbetsmarknadens förfogande. För myndigheterna är det ett fall bland andra, kanske rentutav ett intressant ärende, eftersom man kan få vägledning av vad förvaltningsrätten kommer fram till. Men för Staffans familj är det en hård kamp.

Juan Flores

juan.flores@dn.se "

"Bakgrund. Detta har hänt

Mars 2017

Samhall bestämmer att Staffan inte längre kan vara kvar, efter 30 år. De kan inte längre ha så gravt funktionshindrade personer. De sjukskriver honom med tanken att han ska få sjukersättning (sjukpension).

April 2017

Staffan börjar på Tyresö kommuns dagliga verksamhet.

Juli 2017

Försäkringskassan avslår ansökan om sjukersättning.

Senare under 2017

En ny utredning görs.

December 2017

Marie-Anne Gustafson söker på nytt sjukersättning för sin bror.

April 2018

Försäkringskassan avslår den nya ansökan. Marie- Anne Gustafson begär omprövning av det andra avslaget.

September 2018

Försäkringskassan ändrar inte sitt beslut efter omprövningen.

Oktober 2018

Marie-Anne Gustafson överklagar beslutet till förvaltningsdomstolen.

DN

Fakta. Allt färre får ersättning

Under 2017 beviljades totalt 5 725 personer sjukersättning. (Förtidspension).

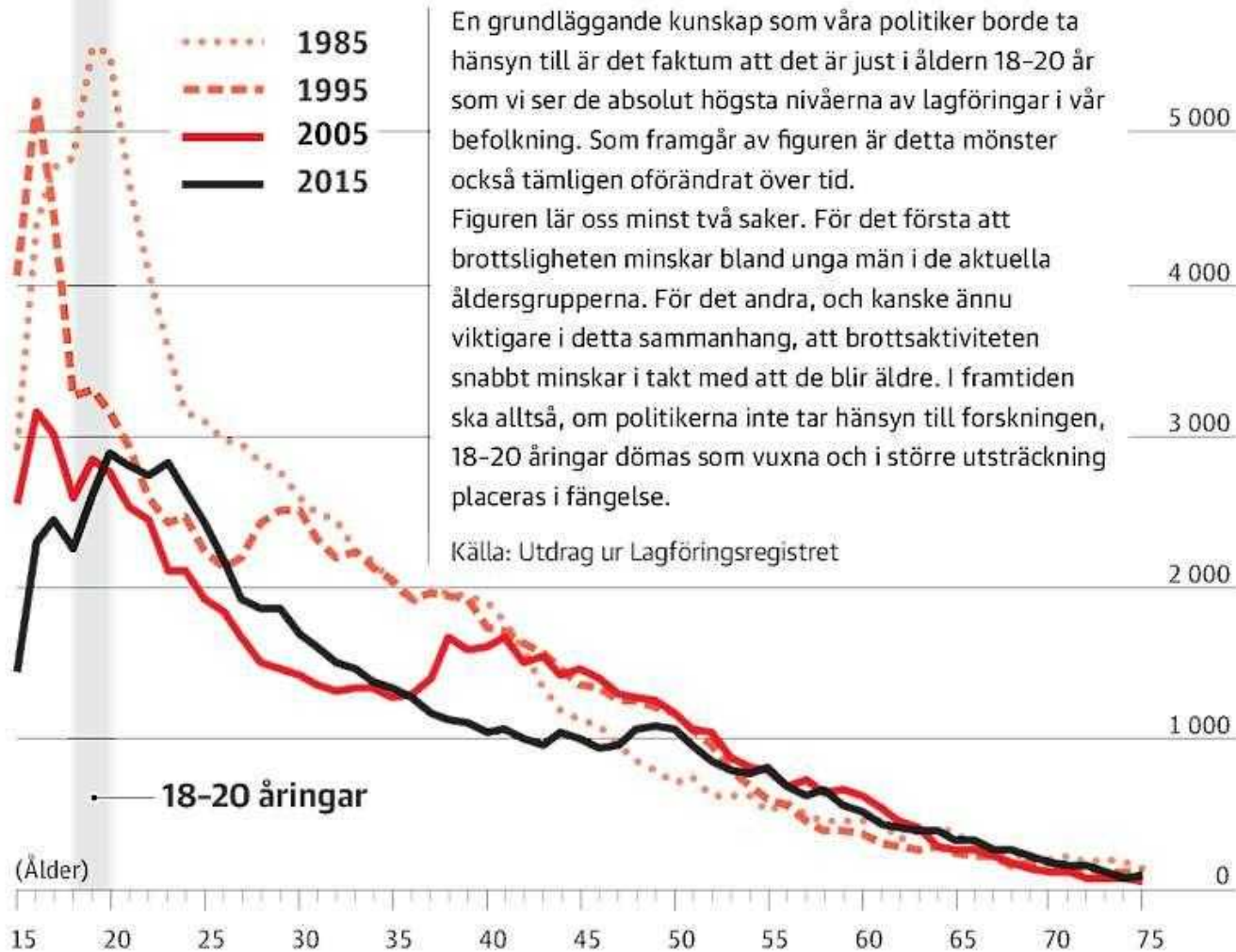
Det är en kraftig minskning sedan 2016, då 8 868 personer fick sjukersättning för första gången.

Sjukersättning beviljas till den som har varaktigt nedsatt arbetsförmåga. De som lämnar sjukersättningen gör det oftast när de fyller 65 år, då de i stället får ålderspension.

Försäkringskassans årsredovisning "

Antal lagföringar

(Antal) 6 000

”Risk att skärpta straff för unga ökar brottsligheten”

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

" DN. DEBATT 20181221

I dag finns ett kriminalpolitiskt samförstånd i riksdagen om att ta bort straffreduktionen för unga mellan 18–20 år. Ett förslag om det har i veckan lagts på regeringens bord. Men solid svensk och nordisk forskning visar att ungdomar som döms till fängelse får svårare att upphöra med brott och får längre brottskarriärer, skriver fyra kriminologiforskare.

Det är välkänt att vi har en mycket allvarlig situation vad gäller dödliga uppgörelser mellan unga män i våra större städer. Självfallet upprör dessa extrema brott. Ur en upprörd debatt kommer dock sällan bra kriminalpolitik, om vi med kriminalpolitik menar förslag som avser att minska brottsligheten och därmed ge oss färre brottsoffer i framtiden.

Ett utmärkt exempel på detta är det i dagarna levererade betänkandet från Ungdomsreduktionsutredningen (SOU 2018:85) vars uppdrag var att föreslå ett avskaffande av den så kallade straffrabatten för ungdomar i åldern 18–20 år. Det kriminalpolitiska samförståndet som vi sett formeras i Sveriges riksdag välkomnar följaktligen förslaget om en generell straffskärpning för unga myndiga. I praktiken innebär förslaget att dessa ska börja behandlas som vuxna och i större utsträckning placeras i fängelse.

I själva verket har dock Riksåklagare Petra Lundh som lett utredningen på ett grundligt och pedagogiskt vis angett en rad skäl till varför Sverige borde behålla straffreduktionen för unga myndiga gärningspersoner. Utredningen pekar till exempel på att detta är en princip som andra jämförbara länder har. Denna positiva särbehandling har såväl i Sverige som i våra grannländer byggt på en förståelse för att unga gärningspersoner är mindre mogna och kommer påverkas mer negativt av ett straff än vuxna.

Utredningen hänvisar också förtjänstfullt till att resultat från den mest aktuella hjärnforskningen, utvecklingspsykologin och kriminologin bara går att tolka som ett stöd för att behålla ett hänsynstagande till gärningspersoners unga ålder. De skriver: Mot denna bakgrund drar vi slutsatsen att det inte finns något empiriskt, eller erfarenhetsbaserat, stöd för skärpta påföljder för unga lagöverträdare.

Tydligare kan det knappast uttryckas. Likväl står vi alltså inför det faktum att riksdagen nästa år riskerar fatta ett beslut som går emot befintlig kunskap. Så vad kommer de sannolika konsekvenserna bli? I en nyligen publicerad avhandling från Kriminologiska institutionen analyseras kriminella karriärer och brott under livsförloppet (Sivertsson 2018).

En grundläggande kunskap som våra politiker borde ta hänsyn till är det faktum att det är just i åldern 18–20 år som vi ser de absolut högsta nivåerna av lagföringar i vår befolkning. Som framgår av figuren här ovan är detta mönster också tämligen oförändrat över tid. Figuren lär oss minst två saker. För det första att brottsligheten minskar bland unga män i de aktuella åldersgrupperna. För det andra, och kanske ännu viktigare i detta sammanhang, att brottsaktiviteten snabbt minskar i takt med att de blir äldre. I framtiden ska alltså, om

politikerna inte tar hänsyn till forskningen, 18–20 åringar dömas som vuxna och i större utsträckning placeras i fängelse.

Det finns i dag en solid svensk och nordisk forskning som visar att ungdomar som döms till fängelse får svårare att upphöra med brott och därmed får längre brottskarriärer. Vi publicerade nyligen en studie i British Journal of Criminology där vi kan visa att de unga som får fängelse i stället för till exempel skyddstillsyn eller fotboja får en sämre anknytning till arbetsmarknaden åren efter avtjänat straff och att detta i huvudsak hänger samman med högre återfall i brott. Liknande resultat har redovisats från kollegor i Danmark med tillägget att de också kunnat visa på att de fängelsedomda ungdomarnas möjligheter att fullgöra sina studier försvåras.

När politikerna hänvisar till gängrelaterat dödligt våld bland unga män för att motivera straffrabattens avskaffande så bortser de från att det är ett mycket litet antal unga som begår så pass allvarliga brott. År 2017 var det 10 000 unga myndiga som lagfördes för brott, 26 av dessa för dödligt våld och dessa dömdes också till frihetsberövande påföljder.

Resterande 9 974 ungdomar lagfördes sålunda för andra brott som narkotikabrott av mindre allvarlig karaktär, tillgreppsbrott, misshandel och trafikbrott. De flesta som kommer att påverkas av minskad hänsyn till ålder är därför unga som begått andra brott än de den kriminalpolitiska debatten tagit sikte på. Exempelvis får ofta unga böter när de döms för stöld. En vuxen döms däremot till fängelse för detta brott. Ett avgörande problem med förslaget är alltså att Sverige kommer sända ett stort antal unga i fängelse i stället för icke frihetsberövande påföljder. Med denna insats kommer inte antalet framtida brottsoffer att minska utan tvärtom riskerar vi att få se längre och intensifierade brottskarriärer.

Vi delar alltså riksåklagare Petra Lundhs skepsis mot det förslag hon hade som uppdrag att leverera till politiker som önskar visa handlingskraft mot ett allvarligt samhällsproblem. Vi anser också att Rikspolischefen är helt rätt ute när han betonar vikten av åtgärder som bromsar nyrekryteringen till allvarlig ungdomsbrottslighet. Utifrån den forskning vi bedrivit inom ramen för våra projekt kring ojämlikhet, livschanser och brott under de senaste decennierna vet vi att det inte finns någon samhällsinstans, utöver familjen, som är viktigare än skolan för att skapa skyddsfaktorer för unga som är på väg in i en kriminell karriär.

Vi har visat att med goda skolresultat är unga så gott som skyddade från att lagföras för brott när de blir äldre. Men också att det går att komma igen för ungdomsbrottslingar som exempelvis tack vare Komvux eller folkhögskola får en andra chans. Tyvärr kan vi dock i vår forskning samtidigt se att över tid har de lagförda ungdomarna allt oftare en misslyckad skolgång bakom sig.

Den dryga miljard som politikerna planerar att lägga på fler fängelseår för unga som befinner sig i gymnasieåldern skulle självfallet lika gärna kunna användas för att anställa 2 000 specialpedagoger och lärare i förskola, grundskola och gymnasieskola. Detta vore en insats som har potential att utjämna barns livschanser och därmed dämpa nyrekryteringen till brott.

**Felipe Estrada,
Olof Bäckman,
Anders Nilsson och
Fredrik Sivertsson**

Artikelförfattarna är forskare vid kriminologiska institutionen, Stockholms universitet "

"Många svenskar hittas avlidna i sina hem – Leif låg död i månader

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

- **Det finns en ensamhet som sällan syns, som upptäcks först när lukten av död blir alltför påtaglig.**
- **Mer än varannan dag påträffas en person som legat död en månad eller längre i sitt hem, visar en DN-granskning.**
- **I 69-årige Leifs bouppteckning fanns – förutom obetalda räkningar – en slutfaktura: Sanering, 49 455 kronor. Ingen hade saknat honom på fyra månader.**

Smörgåstårten med skinka och leverpastej skulle räcka till minst 12 personer och levererades direkt till församlingshemmet intill Gröndals kyrka i Stockholm tidigt på morgonen den 4 juli förra året.

Margareta Zakou och hennes halvbror kände varken varandra eller den 69-årige mannen i den träfärgade urnan framför dem. Samtidigt var just de två hans enda och närmast anhöriga.

På begravningskaffet efteråt åt halvsyskonen varsin bit av smörgåstårten och lämnade resten.

– Det var väl då jag förstod hur ensam han faktiskt hade varit. Ingen kom för att ta farväl, förutom vi. Jag vet fortfarande väldigt lite om vem han var, och jag tror inte att han visste att vi fanns, säger Margareta Zakou.

Leif hittades död när grannarna började känna obehaglig lukt i trappuppgången. Två poliser bröt upp dörren till hans lägenhet den 15 maj 2017.

På diskbänken stod nedplockade julsaker från den jul som varit. Och en lapp med ett handskrivet telefonnummer.

○ ○ ○

Då och då dyker de upp, notiser och tidningsreferat som berättar om döda som ingen saknat på veckor och månader. Ibland flera år. Hur ofta det sker vet inte myndigheterna, det finns inte nationell statistik. Men alla ärenden måste utredas av polis. Ärendena registreras under en särskild kod i registret: 6004. Död där brott inte kan misstänkas. Patrullerna på plats letar efter ledtrådar på mjölkpaket, tidningar och post. Därefter tar Rättsmedicinalverkets obduktion vid. Men det är ändå inte alltid myndigheterna kan slå fast när personen avled – och varför.

I folkbokföringen registreras dödsdatumet ibland med nollor, till exempel 2017-01-00. Därtill registreras uppgifter om när personen hittades död.

Genom att jämföra skillnaden mellan dessa datum kan DN nu presentera en unik kartläggning. Dataanalyser av offentliga uppgifter från Rättsmedicinalverket, Polismyndigheten och Skatteverket, visar att myndigheterna förra året hanterade 205 fall av personer som legat döda i en månad eller mer. Det motsvarar fyra ärenden varje vecka. Det är dessutom en ökning jämfört med tidigare år – 2013 hanterades 165 sådana fall.

Om den döda hittas i södra Stockholm hamnar ärendet sannolikt hos polisens dödsfallsutredare i Huddinge. Pethra Munkhammar har utrett den här typen av ärenden i över tio år.

– Det här är betydligt vanligare än vad man kan tro. Varje gång det sker slås jag av hur tragiskt det är. Hur kan en person bli så ensam att man inte är saknad på flera veckor, månader eller år? Vi har haft flera fall med personer som legat mer än både ett och två år, säger hon.

○ ○ ○

Ingen svarar på det okända telefonnumret som hittas i Leifs tvårummare i Gröndal.

Leifs halvsyster Margareta Zakou tar tåget från Älmhult till Stockholm för att reda upp i dödsboet. Hon letar i lägenheten efter ledtrådar om Leif och hans liv. Hittar en inramad bild på kungen i ett förråd. Men inga fotoalbum, inga porträtt. Gömt i en låda ligger en legitimation från 2013. På bilden ser hon en kraftig man med stor mustasch, rektangulärt ansikte och små mörka ögon.

– Det kändes lite märkligt att komma in i en främmande mans lägenhet, som det dessutom blivit mitt ansvar att ta hand om. Jag visste ju inte att Leif fanns förrän de ringde från polisen och sa att han var död. Jag funderar ofta på hur det kom sig att ingen saknade honom, säger Margareta Zakou.

Socialförvaltningens släktutredning visar att Leif, Margareta Zakou och ytterligare två personer har samma far. Syskonen har växt upp med sina mödrar i olika delar av Sverige, ovetandes om varandra.

Enligt en rapport från Rättsmedicinalverket hade Leif legat död i sin säng i nästan fyra månader när han hittades. Ärrvävnad på hjärtat bar spår av en tidigare hjärtattack. Men dödsorsaken kunde aldrig slås fast. – Det grämer mig att jag aldrig fick lära känna honom medan han levde, säger Margareta Zakou.

I dödsboet finns flera företag och myndigheter som vill ha pengar tillbaka. Elbolag, Centrala studiestödsnämnden och några enstaka inkassobolag ska ha sitt. Hyrorna är betalda via autogiro, men en faktura återstår: Sanering. Den får dödsboet stå för, 49 455 kronor.

Av utdrag från offentliga register, bland annat kommunikation mellan Leif och hans hyresvärd Stockholms hem, framgår att Leif levde i tvårummaren tillsammans med sin mamma under stora delar av sitt liv. I en ansökan om att få ta över hyreskontraktet skrev Leif att han vårdade sin mamma i lägenheten under många år.

Ändå är det få grannar som lagt märke till honom. Det var som om han inte fanns, säger en av dem. En annan granne har sett honom gå till affären en gång.

Offentliga handlingar visar att Leif föddes i Kalmar. Som ettåring flyttade han till Stockholm med sin mamma som var hembiträde. På 1990-talet läste han in gymnasiekompetens på Vuxenskolan vid Zinkensdamm. Några registrerade arbetsgivare finns inte, men vissa uppgifter tyder på att han jobbat på tryckeri. Leif tycks ha gått i förtidspension redan i 45-årsåldern.

Och där kunde spåren efter Leif ha slutat. Men några veckor in i granskningen får vi plötsligt tag i Marie.

Det handskrivna telefonnumret i Leifs lägenhet tillhör henne.

○ ○ ○

DN:s granskning visar att män födda på 40- och 50-talen är överrepresenterade bland de som legat döda länge. Den yngsta som DN har identifierat var en man i Vällingby i Stockholm, född i mitten av 70-talet.

Under granskningen har DN varit i kontakt med anhöriga till ett trettiootal personer som legat döda under lång tid. Många nämner någon form av psykisk ohälsa, ofta obehandlad sådan, som ett av skälen till varför det blev som det blev.

Påfallande många anhöriga talar också om en frivillig ensamhet, om släktingar som trivts i sitt eget sällskap och aktivt valt bort umgänge med dem som försökt.

Bland de döda hittar vi Ingrid, en pensionerad högstadielärare i Malmö, som kom som flykting till Sverige från Argentina på 1960-talet.

– Tanken hade faktiskt slagit mig flera gånger, att hon skulle dö i sin ensamhet, säger hennes son Stefan, som utvandrade till den amerikanska techindustrin i USA för över 20 år sedan.

– Jag hade till och med föreställt mig samtalet från polisen. Gäster och sociala kontakter gjorde Ingrid nervös och konstlad, säger han. De träffades bara vartannat år, ibland mötte hon upp familjen under semesterresor i Europa. Men några andra bekantskaper ville hon inte ha.

Strax efter nyår, den 4 januari 2017, bröt polisen upp ytterdörren till Ingrids lägenhet i Malmö. Då hade hon varit avliden i flera månader. – Egentligen förstod jag nog att någonting var fel redan i november när hon inte ringde på min födelsedag, men jag ville inte ta tag i det. Hela familjen skulle åka bort på semester och jag förstod att allt skulle ställas på ända om jag lyfte luren och försökte, säger Stefan.

– När jag kom till lägenheten var det nästan som om hon själv förberett sig på situationen. I en pärm med räkningar från strax innan hon gick bort hade hon noterat: ”Den här är betald, Stefan”.

○ ○ ○

Leif hade ett nyopererat hjärta, Elisabeth var halt efter ett benbrott. De träffades på en parkbänk i Gröndal våren 2007.

Hon, som älskade både sällskap och bakverk, bjöd hem Leif på kaffe. Han, som nyss begravt sin mamma efter många års vård i hemmet, tycktes sukta efter umgänge och tackade ja direkt.

Marie, vars telefonnummer hittades i Leifs lägenhet, är Elisabeths dotter. Leif fanns i hennes liv i nästan tio år och hon verkar också vara den enda som kan berätta något om honom, även om kontakten upphörde när Elisabeth dog för två år sedan.

– Jag visste inte att Leif var död. Jag blir lite chockad, säger hon i telefon.

På ett kafé i Stockholm berättar hon sedan om en ensamvarg som levt vid sidan av sin mamma i stora delar av sitt liv. En ”pojke” som trånade efter gemenskap och att bli omhändertagen.

– Det var nog ingen slump att han fastnade för min mamma. Hon var 15 år äldre än honom och älskade att ta hand om människor, en riktig bullmamma. Och hon uppskattade att han fanns där, att hon inte behövde vara ensam, säger hon.

Leif, trycksättare i grunden men sjukpensionär sedan många år tillbaka, hade fasta rutiner: korsord i soffan – en cigarett på balkongen – färdigmat i köket – korsord i soffan igen. För Marie nämnde han några korta relationer i ungdomen. Någon familj eller släktingar talade Leif aldrig om. Om vänner resonerade han: de gifter sig, sen finns de inte mer.

Leif kom snabbt att fira högtidsdagar med Elisabeths familj och vänner.

– Han hade nog önskat att han haft en familj, det tror jag, säger Marie. Han sa ofta: jag har ingen.

Marie funderar en stund, minns några sommarkdagar på lantstället.
– Han kunde bli avundsjuk på mig och mamma och vår relation ibland. Då fick han vredesutbrott och betedde sig lite som ett barn, protesterade högljutt och tjurade. Då, i stunden, kunde jag bli arg på honom.

Under Elisabeths sista år i livet turades de om att finnas vid hennes sjuksäng. Leif matade Elisabeths katt, läste högt ur tidningen och tröstade när det behövdes.

På begravningen i november förra året, bara ett par månader innan Leif dog i sin säng i Gröndal, bröt han samman vid Elisabeths kista. Han grät, nästan skrek, och fick hjälp för att kunna sätta sig upp igen. Det var sista gången de sågs, utanför kyrkan. Efteråt ville Leif vara ensam.

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Så gjorde vi granskningen

DN har genomfört granskningen med hjälp av offentliga uppgifter från Rättsmedicinalverket, Polismyndigheten och Skatteverket.

När en person avlider registreras i folkbokföringsregistret både uppgifter om dödsdatum och datum för när personen påträffades avliden. Genom att jämföra dessa värden går det att se hur många dagar en person har legat död innan hen hittas.

Skatteverket, som ansvarar för folkbokföringsregistret, saknar dock möjlighet att söka fram dessa uppgifter på aggregerad nivå. Dessutom är det inte säkert att personen dog just i bostaden. DN har därför istället använt sig av data från Rättsmedicinalverket. Om en person har legat avliden under en längre tid utreds dödsfallet nämligen av polisen som i sin tur ger Rättsmedicinalverket i uppdrag att genomföra en obduktion. Rättsmedicinalverket registrerar uppgifter om datum på ett mer strukturerat sätt och dessutom tillsammans med många fler uppgifter.

Personer som hittats på andra ställen än privatbostäder har rensats bort, till exempel människor som försvunnit och hittats utomhus. Om det är svårt att bedöma dödsdatum registreras det ibland med nollor, till exempel 2017-01-00. För att kunna räkna ut hur många som har legat i minst en månad har DN bedömt dessa som avlidna i mitten av månaden. "

"KS om kritiken: De känner inte till alla åtgärder vi har vidtagit"

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

– Jag ser mycket allvarligt på att Karolinska universitetssjukhuset finns med på Simon Wiesenthal Centers lista över de tio värsta antisemitiska händelserna 2018. Jag skulle önska att vi inte stod med, säger Annika Tibell, tf sjukhusdirektör på KS.

Som DN kunde berätta i går så kommer Karolinska universitetssjukhuset att stå med på en lista med de tio värsta antisemitiska händelserna som skett i världen under 2018. Det är Simon Wiesenthal Center i Los Angeles som varje år sätter samman listan. Att KS hamnat där beror på ärendet med en judisk läkare (och hans judiska kollegor) som enligt uppgift varit utsatt för antisemitiska trakasserier på KS av en överordnad under flera år. Ärendet har bland annat kritiserats för att ha dragit ut på tiden och för att sjukhusledningen inte har agerat kraftfullt och omedelbart.

I början av veckan fick finanslandstingsrådet Iréne Svenonius (M) ett brev från rabbin Abraham Cooper vid Simon Wiesenthal Center. Det var ett skarp brev där han listade 10 punkter som på olika sätt riktar sin kritiska udd mot sjukhusledningen för dess, enligt honom, felaktiga eller icke agerande i ärendet.

Han konstaterade att KS på grund av detta nu hamnar på Centrets lista över de tio värsta antisemitiska händelserna under 2018. En lista som offentliggörs i USA nästa vecka.

– Abraham Cooper känner inte till alla de åtgärder vi har vidtagit i ärendet, säger Annika Tibell, tf sjukhusdirektör på KS.

Hon säger att det beror på "för lite extern kommunikation".

– Jag har ägnat mest tid åt det här ärendet än något annat ärende och vi har redan nu vidtagit en rad åtgärder på den aktuella lokala sjukhusenheten. Bland annat har vi förändrat ansvarsfördelningen på chefsnivå och förstärkt värdegrundsarbetet. Mer centralt har vi tagit kontakt med Forum för levande historia för att i ett samarbete visa filmer och ha en utställning om människors lika värde i vår entréhallen under 2019.

Vilken betydelse får det för KS renommé att ni hamnar på den här värstinglistan?

– KS har en viktig funktion i Sverige och en tung position internationellt när det gäller forskning och utveckling. Det finns en bred bild av KS och det som har hänt är en delmängd av bilden. Jag hoppas man ser allt annat som görs men jag vill på intet sätt förringa det som hänt. Vi kommer att vidta åtgärder när utredningen är klar.

Carin Ståhlberg
carin.stahlberg@dn.se "

" Säpo: It-skandalen öppnade dörrarna för främmande makt

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

It-skandalen på Transportstyrelsen skapade en stor sårbarhet som öppnade dörrarna för främmande makt att komma åt Sveriges hemliga agenter. Det framkom när Säkerhetspolisen vittnade i Arbetsdomstolen på torsdagen.

Det är inte ofta som personal från Säpo hörs under ed i en öppen domstolsförhandling. Men så skedde i Arbetsdomstolen på torsdagen. Där prövas om staten gjorde rätt när den 2017 avskedade Transportstyrelsens förra generaldirektör Maria Ågren.

– Säkerhetsskyddet fungerar som ett system av åtgärder där helheten inte är starkare än den svagaste länken, vittnade Linda Escar, biträdande chef för Säpos avdelning för säkerhetsskydd.

Centralt i målet är om Sveriges hemliga agenter vid Polisen, Säpo och den militära underrättelsetjänsten röjdes när Ågren beslutade om att göra avsteg från lagen.

Avstegen ledde till att driften av körkortsregistren togs över av it-tekniker vid IBM i Tjeckien. Teknikerna säkerhetsprovades aldrig trots att it-systemen innehåller körkortsbilder som kan avslöja agenter som arbetar eller tidigare arbetat under falsk identitet.

Linda Escar beskrev att sådana uppgifter har högt skyddsvärde, är åtråvärda för främmande makt, hur it-tekniker snabbt kan ta full

kontroll och sedan sopa igen spåren – särskilt om det sker från utlandet. En främmande stat har alla dessa verktyg.

– En sårbarhet av den här digniteten betraktar Säkerhetspolisen som röjd, sade hon.

Det är Maria Ågren som väckt talan mot staten som i detta mål har bevisbördan. Ågrens ombud Karin Lundin från Sveriges Ingenjörer sade i sin slutplädering att staten inte kunnat bevisa att information som skadat rikets säkerhet hade röjts.

Även om röjande skett var detta ändå inte juridisk grund för avsked. Lundin räknade upp hur regeringskansliet, Säpo, Trafikverket (som hade it-driften innan den lades över till IBM) samt Transportstyrelsens egen personal hade förlött Maria Ågren att göra fel.

Det hettade till i rättssalen när Lundin antydde att två säkerhetsansvariga vid Transportstyrelsen lurat sin generaldirektör att göra avsteg från lagarna.

– De har ju genom sitt agerande nästan gillrat en fälla för Maria Ågren. De har ju nästan gjort sig skyldig till anstiftan till brott.
– Ursäkta, du sitter i en offentlig rättegång och pekar ut två personer som tänkbart brottsliga, protesterade statens ombud advokat Robert Latakos.

– Jag menar inte att de är brottsliga, men jag tycker det är anmärkningsvärt, svarade Karin Lundin som sammanfattade Maria Ågrens situation med orden:

– Egentligen handlar det här målet om: ska man som nytilträd generaldirektör kunna lita på sin organisation? Kunna lita på sina avdelningschefer, sina medarbetare och experter?

Robert Latakos sade att Maria Ågren begick lagbrott vilket hon erkänt när hon undertecknade sitt strafföreläggande för vårdslöshet med hemlig uppgift. Allvaret visas av att den militära underrättelsetjänsten tvingats vidta motåtgärder. Latakos kritiserade också att ett av Ågrens vittnen suttit med och lyssnat i rättsalen.

Dom faller den 27 februari.

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se "

" Johan Schück: Låga räntor framöver, trots Riksbankens räntehöjning

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Analys.

Riksbanken gör rätt i att höja reporäntan. Men beslutet kommer sent, när konjunkturen redan är på väg in i en avmattning. Det mesta talar för låga räntor länge till.

Riksbankschefen Stefan Ingves verkade nöjd när han presenterade Riksbankens räntebesked. Det var inte att undra på: höjningen av reporäntan från –0,50 procent till –0,25 procent visar att han har återtagit initiativet.

Tidpunkten spelar roll. Räntehöjningen kommer nu i december, inte i februari som många trodde. Riksbanken hade bundit sig så hårt för endera tidpunkten att det knappast fanns annat val.

Den breda majoriteten kring beslutet har också betydelse. Stefan Ingves visste att det räckte med hans utslagsröst, eftersom två av de sex i direktionen redan tidigare ville ha en räntehöjning. Men nu står fem av ledamöter bakom höjningen och endast en, Per Jansson, röstade emot.

Förhistorien ska heller inte glömmas. Riksbanken har kämpat länge med att återupprätta sin trovärdighet, som gick förlorad då man efter finanskrisen 2008–2009 höjde reporäntan för snabbt. Stefan Ingves bär ett ansvar för detta, men har nu genom sin uthållighet vunnit en arbetsseger.

Det var mer än sju år sedan Riksbanken gjorde sin senaste räntehöjning. I snart fyra år har man legat med minusränta och i närmare tre år har nivån varit oförändrat -0,50 procent. På så sätt innebär höjningen ett genombrott. Riksbanken kan nu fatta egna beslut, utan att behöva snegla alltför mycket på Europeiska centralbanken eller de omedelbara effekterna för kronkursen. Det hade nog varit möjligt även tidigare i år, men då fanns inte tillräckligt många i direktionen som vågade försöka. Avgörandet kom när Stefan Ingves slutligen var beredd att ta steget.

I andra avseenden är beslutet mindre dramatiskt. Riksbanken har fortfarande minusränta och kommer, enligt den nya räntebanan, att behålla den till andra halvåret 2019. Man ligger också kvar med den väldiga mängd statsobligationer som har köpts för att pressa ner marknadsräntorna och gör återköp i takt med att löptiden för obligationerna går ut.

Stimulansen, som har pågått medan Sverige har haft högkonjunktur, förblir mycket kraftig. Där ingår att kronan alltså är lågt värderad, jämfört med andra valutor.

Räntehöjningen kunde ha varit en väg ut ur detta, om den kommit tidigare. Men nu är det betydligt mer osäkert om så blir fallet. Skälet är att konjunkturen kan sätta hinder i vägen. Tillväxten avtar under 2019, även enligt Riksbankens prognos. Där väntar man nu en bnp-ökning på 1,5 procent, mot tidigare 1,9 procent.

Inflationen beräknas nu bli 1,9 procent under nästa år, vilket också är en nedjustering. Både 2019 och 2020 väntas inflationen hamna något under målet på 2,0 procent, till skillnad från de två föregående åren.

Även kostnadstrycket, mätt som arbetskostnad per producerad enhet, faller tillbaka.

Riksbanken har justerat ner räntebanan, som sträcker sig fram till slutet av 2021, för att möta den svagare konjunkturen. Nu indikerar man att reporäntan kommer att höjas två gånger årligen – för att om tre år vara uppe i 1,0 procent.

Det innebär en mycket måttlig höjning, till en nivå där inflationen fortfarande är högre än räntan. Realt sett skulle Riksbankens reporänta förbli negativ.

Ändå är det inte säkert att man når ens dit. Osäkerheten är stor inför de närmaste åren, med det brittiska utträdet ur EU och hot om skärpta globala handelskonflikter.

Sverige kan inte undgå att påverkas om världsekonomin tappar tempo. En svensk konjunkturedgång skulle i sin tur, troligtvis, betyda att inflation blir svagare igen. I så fall är det varken sannolikt eller lämpligt att Riksbanken går vidare med räntehöjningar.

Även globalt ser ränteläget ut att förbli lågt. Både de internationella och de svenska marknadsräntorna klättrade tidigare uppåt, men har under de senaste månaderna vänt nedåt igen.

Världen väntar på goda nyheter som kan förbättra stämningssläget och knuffa räntorna uppåt. Faran för tillfället är inte en räntechock, men däremot att minusräntorna blir permanenta.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"Riksbanken höjer räntan för första gången på sju år"

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

- **Riksbanken höjer sin styrande ränta, reporäntan, till minus 0,25 procent.**
- **Det är första gången sedan 2011 som banken höjer räntan.**
- **Men bankens direktion var inte enig i beslutet.**

Riksbankens direktion motiverar höjningen, som börjar gälla den 9 januari, med att inflationen, liksom inflationsförväntningarna, har "etablerats kring 2 procent", vilket är bankens mål.

I pressmeddelandet skriver direktionen att det råder stor osäkerhet kring den globala konjunkturutvecklingen och inflationstrycket i Sverige. Därför ändrar också direktionen räntebanan, bankens egen prognos över framtida förändringar av reporäntan.

Ändringen antyder att nästa höjning kommer först under andra halvåret 2019 och inte i sommar som tidigare aviserats. Dessutom räknar direktionen med att höjningarna sker i måttligare takt än vid den förra prognosen i oktober.

Direktionen räknar med "ungefär två höjningar per år med 0,25 procentenheter vid varje tillfälle".

Bankernas reaktioner på höjningen av reporäntan kan sammanfattas i att den var väntad. Johanna Cerwall, vd för Skandia Bank, säger att banken var "väl förberedd" på höjningen. Den kommer inte att leda till att banken höjer sin rörliga bolåneränta.

– Vi kommer inte att ändra våra räntor mot kund. Det är en liten höjning, den var väntad och det är inte bara reporäntan som påverkar vår rörliga ränta, säger hon.

Men så småningom, med tanke på Riksbankens prognos över framtida räntehöjningar, kommer ni väl att höja även era räntor?

– Ja, så är det naturligtvis. Om räntebanan blir som Riksbanken spår kommer bolåneräntorna att gå upp.

– Men varken vi eller Riksbanken vet vad som händer. Det finns flera faktorer som kan påverka, som inflationsutvecklingen och konjunkturen generellt sett, säger Cerwall.

Johan Nordenfelt, informationschef på mäklarfirman Erik Olsson, tycker att bankernas tuffa krav på låntagarna betyder mer för bostadsköparna än höjningen av reporäntan.

– Även efter höjningen är räntan låg. Man har ekonomiska marginaler och vill låna mer än vad man får för bankerna, säger han.

Bankernas kalkylränta – den ränta de kräver att kunderna ska klara och som ligger på runt 7 procent – tillsammans med bankernas lånetak betyder mer för att hålla tillbaka hushållens förmåga att låna än vad höjningen av reporäntan innebär.

Samtidigt säger Nordenfelt att det är bättre att höjningen kommer nu, när det råder julstiltje på marknaden, än i februari.

– En höjning i februari, när vi förmodligen har ett rätt stort utbud som behöver en ordentlig efterfrågan för att hållas i schack, hade nog skapat mer oro och obalans, säger han.

– I det perspektivet får vi nog en stabilare bostadsmarknad tack vare dagens beslut, tillägger Nordenfelt.

Swedbanks chefsekonom Anna Breman understryker att räntorna förblir låga.

– Även om det är en höjning så kommer vi att ha väldigt låga räntor framöver, säger hon.

Räntehöjningen gjorde att kronan stärktes några ören mot euron och dollarn, vilket är en nackdel för exportföretagen. Men den förstärkningen klarar företagen.

– Det är varken en räntechock eller en kronchock det handlar om för företagen, som Breman uttrycker det.

Hon påpekar också att den höjning i höst som Riksbanken flaggar för kanske inte blir av. Den är beroende av att inflationen ligger kvar på nuvarande nivå och att den ekonomiska tillväxten inte faller snabbare än vad banken nu räknar med.

Anna Breman räknar också med att de allra flesta hushåll klarar den framtida ränteuppgången. Nästa år kommer många att få sänkt skatt, vilket kompenserar mer än väl för eventuella räntehöjningar.

– Det kommer att ta lång tid innan vi får tryck på räntorna i Sverige, men man ska ha beredskap för att de är på väg upp, säger Breman.

Riksbankens direktion var dock inte enig i sitt beslut. Vice riksbankschef Per Jansson reserverade sig då han anser att det finns stor osäkerhet ”kring styrkan i den mer varaktiga inflationstakten”. Jansson ville därför avvakta ytterligare information och fortsätta med oförändrad ränta ännu en tid.

Som vanligt varnar också direktionen för de risker den ser med att den fortsatt låga räntan spär på hushållens skulder och efterlyser ”att åtgärder vidtas inom bostadspolitiken och skattepolitiken” för att minska dessa risker.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

"Frågor och svar. Vad betyder räntehöjningen?"

1 För hushåll med bolån

Det är en signal om dyrare bolån – men inte mycket dyrare. Just den här höjningen kommer troligen inte att märkas, men det är början på en period med sannolikt stigande räntor.

För den som är orolig kan det vara läge att binda räntan. Skillnaden mellan rörlig och bunden ränta är väldigt liten för närvarande.

2 För sparandet

Sannolikt inte ett dugg. Bankernas sparräntor lär inte bli bättre enbart av denna höjning.

3 För kronan

Den stärktes en aning och det kommer den troligen att göra i takt med kommande räntehöjningar. Det är bra för den som tänker sig en utlandssemester – semesterkassan kommer att räcka längre.

4 För företagen

Eftersom kronan stärks av räntehöjningar blir det på marginalen något svårare för exportföretagen. Deras varor och tjänster blir ju dyrare mätt i andra länders valutor.

Men den effekten är än så länge liten och inget som de stora företagen inte klarar av, i varje fall inte än. Det krävs betydligt kraftigare stärkningar av kronan för att det ska bli kännbart.

5 För ekonomin

Riksbanken motiverar ju räntehöjningen med att inflationen nu ligger där banken vill ha den, det vill säga runt 2 procent. Det kan i och för sig ses som ett styrkebesked, men man ska komma ihåg att reporäntan fortfarande ligger under noll och Riksbanken vill se att inflationen mer varaktigt ligger där den ska för att fortsätta med räntehöjningar.

Vad som kommer att bli avgörande under 2019 är hur inflationen och framför allt konjunkturen utvecklar sig. Riksbanken gör en ganska stor nedrevidering av sin prognos av tillväxten 2019, från 1,9 procent i oktober till 1,5 procent nu.

Och en sak till: Riksbanken jobbar inte i ett vakuum. Den kommer att snegla på vad den Europeiska centralbanken (ECB) och även på vad den amerikanska Federal Reserve gör.

6 För jobben

Även här är det konjunkturen som avgör. Den är långt viktigare för jobben än räntehöjningen. "

" De med bäst pension får största höjningen

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

De rikaste pensionärerna, det vill säga mest män, får de största höjningarna när pensionerna stiger nästa år. Skatteeffekten gör att de fattigare pensionärerna, där kvinnorna är i majoritet, får lägre höjningar.

Pensionerna höjs med mellan 170 och 740 kronor i månaden nästa år. De med högst pension får störst procentuell höjning. Det är den höjda brytpunkten för statlig inkomstskatt som gör att de med större pensioner får mer.

Den här effekten kommer i år, eftersom brytpunkten nu höjs, men det är inte säkert att den kommer att hålla i sig kommande år, förklarar Erik Ferm, analytiker på Pensionsmyndigheten.

– Pensionerna speglar livsinkomsten, och män har haft högre inkomster historiskt. Därför får de också högst procentuell höjning, det beror på skatteeffekten, säger Erik Ferm.

Men skatten för alla pensionärer som är 66 år eller äldre sänks nu. De som tjänar allra mest på detta är de som har totala pensioner på runt 45 000 kronor i månaden, men även den som har en pension på runt 20 000 kronor per månad får omkring 200 kronor i minskad skatt.

Premiepensionen, som är beroende av börsens utveckling, har dock sänkts eftersom börsen utvecklats sämre. Sänkningen är mellan 3,8 och 5,9 procent, i kronor mellan 20 och 35 kronor per månad för de flesta.

– Historiskt sett har dock premiepensionen utvecklats bra, säger Erik Ferm.

De pensionärer som har det sämst ställt och som har bostadstillägg får också ett litet tillskott. De flesta ensamboende pensionärer med bostadstillägg får mellan 160 och 290 kronor mer då bostadstillägget höjs.

Garantipensionärer, som har hela eller delar av det grundskydd som garantipensionen innebär, får en höjning eftersom prisbasbeloppet räknas upp med 2,2 procent.

TT "

"Fakta. Så mycket mer får pensionärer

Medelpensionen (allmän pension och tjänstepension) i Sverige för de som är 65 år och äldre är 17 000 kronor per månad. Höjningen totalt efter skatt blir mellan 170 och 740 kronor per månad.

För dem som är ensamboende med bostadstillägg är den genomsnittliga pensionen (allmän pension och tjänstepension) 11 500 kronor. De får en höjning med mellan 160 och 290 kronor per månad efter skatt.

De med högst inkomstgrundad pension (allmän pension och tjänstepension) har en genomsnittlig pension på 25 300 kronor per månad. De får en höjning med mellan 380 och 1 120 kronor per månad efter skatt.

De med lägst inkomstgrundad pension (allmän pension och tjänstepension) har en genomsnittlig pension på 15 100 kronor per månad. De får en höjning med mellan 220 och 400 kronor per månad efter skatt.

Källa: Pensionsmyndigheten "

"Avgifterna höjs inte 2019

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Det blir ingen höjning av avgifterna i Kulturskolan nästa år. Det säger kulturborgarrådet Jonas Naddebo (C).

Den grönbå majoriteten räknar med ökade intäkter på 1,5 miljon kronor i Kulturskolan 2019, men det ska – enligt Jonas Naddebo – komma från fler barn i verksamheten och fler kulturköp.

– Vi ser ett intresse från skolorna att köpa verksamhet från Kulturskolan och vi vill stärka samarbetet med skolan, säger han. Lärarförbundet räknar med att de 45 miljoner kronor kulturförvaltningen ska spara nästa år kommer att innebära att var tionde tjänst försvinner på Kulturskolan, 20 av de 200 som finns i personalen i dag.

– Jag är besviken över att oppositionen har spridit den oron, den uträkningen är inte bekräftad av förvaltningen. Besparingar ska inte drabba verksamheten, säger Jonas Naddebo.

På tisdagen beslutade kulturnämnden att säga upp Kulturskolans lokaler i Hässelby gård, med bland annat en riktig teaterscen.

– Vi har ärvt skenande lokalkostnader och måste använda våra lokaler mer effektivt. Mer av Kulturskolans verksamhet kan vara i skolor, som i stort sett står tomma efter skoltid.

När det gäller Hässelby gård menar Naddebo att Kulturskolan där har ett sjunkande söktryck och att danslokalen inte är tillräckligt funktionell.

– Men det är viktigt att ha verksamhet kvar i stadsdelen. Det finns scener på skolor, exempelvis Hässelbygårdsskolan, säger han. För Hägerstensåsens teater – som i dag inte har något hyreskontrakt – beslöt förvaltningen att inte acceptera en 20-procentig hyreshöjning. Där försöker man, enligt Jonas Naddebo, hitta en lösning framåt för lokalen.

– Vi vill prioritera Kulturskolan och vi tycker att det är viktigt att säkra att pengarna går till kultur, säger han.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se "

" Kulturskolan kan förlora var tionde heltidstjänst

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

"Rädda Kulturskolan – Kulturskolan räddade mig!!!" står det på skylten som Clara Bastreri har gjort av en gammal pizzakartong. Stockholms kulturförvaltning ska spara 45 miljoner kronor nästa år, Lärarförbundet räknar med att 10 miljoner drabbar Kulturskolan.

Clara Bastreri ägnar en stor del av sin tid åt teater. Hon säger att hon nästan började gråta när hon fick höra om besparingarna. Vad menar du med att Kulturskolan räddade dig?

– Jag hade det ganska tufft i skolan och en ensamstående – men fantastisk – mamma. Nu går jag på teatergymnasium och allt är bra. Allt beror på Kulturskolan, alla kontakter jag har kommer därifrån, säger Clara Bastreri.

Enligt Lärarförbundet kommer Kulturskolan inte bara att få höjda avgifter till hösten, utan betydligt färre lärare och det kommer att sägas upp teatrar och undervisningslokaler.

– Redan nu är det totalt vikarie- och anställningsstopp. Vi räknar med en personalminskning på 10 procent – 20 av cirka 200 heltidstjänster – vilket gör att vi inte ser hur elever ska få sin undervisning till våren och inga nya elever kan börja på vissa ämnen, säger Mats Gustafsson, som leder Lärarförbundets team på Kulturskolan.

För Hässelby gårds kulturskola sägs lokalen vid torget upp och verksamheten får flytta in i Vällingbys lokaler – och i skolans utrymmen. Kulturförvaltningen motiverar det med att föräldrar väljer bort Hässelby gård:

”Kulturskolan har under flera års tid haft problem med tryggheten för elever i lokalerna i Hässelby gård. Lokalen är belägen ovanpå en fritidsgård där det periodvis har varit ordningsproblem. Synpunkter från föräldrar från området visar att de hellre bokar plats i Kulturskolan på dans och teater i Vällingby.”

Kulturnämnden klubbade igenom beslutet på tisdagseftermiddagen. – Det var oroligt här för två år sedan, men det har lugnat ner sig. Det är ett svepskäl, det är kostnaden, hyran på 400 000 kronor om året, det handlar om, säger Mats Gustafsson.

– Det är en så dålig signal till Hässelby gård, det visar att vi inte är så mycket värda, säger Anna Magnfors, som har varit både elev och lärare i Kulturskolan Hässelby gård.

Catarina Abelli, som jobbar på Kulturskolan i Hässelby gård, Vällingby och Brommaplan, visar runt i huset. I en fåtölj mitt på teaterscenen sitter leksaksuttern Råttis, som har varit med i många produktioner.

– Känslan av att gå upp på en teaterscen för första gången går inte att byta ut, säger Clara Bastreri.

Om det ska bli riktig teater måste man ha en scen, det går inte i ett klassrum, menar Catarina Abelli.

– Det är som att flytta simundervisningen från en bassäng till ett badkar, förslaget är bara en skrivbordskonstruktion, säger Anna Magnfors.

I Hägerstensåsen på andra sidan stan har Kulturskolans hyreskontrakt gått ut, Lärarförbundet ser en risk att även den teatern försvinner.

– Om politikerna hade sett de tindrande ögonen på barnen när de håller på med teater, att stjäla det från en 14-åring. Det är en jätteviktig grej att lämna skolans lokaler och komma in i ett annat sammanhang, säger Martin Hansson, som arbetar som teater- och dramapedagog där. Det handlar om vilken Kulturskola vi vill ha, menar han.

– Om vi ska ha en utmanande kreativ verksamhet av hög kvalitet kan vi inte ha större grupper. Det skapar en massa oro för barnen, det är illa nog. Men varför har man så extremt bråttom? säger Martin Hansson.

Mats Gustafsson anser att den största risken just nu är att Kulturskolan inte kommer att kunna ta emot många nya elever.

Kurssläpp sker två gånger per år klockan 8 på morgonen via en e-tjänst, som har brakat ihop vid två tillfällen. Trycket är högt.

Kulturskolan har vid samma tillfällen öppet hus, tanken är att barnen ska få prova på och sedan anmäla sig men till kvällen finns det, enligt Mats Gustafsson, bara restplatser kvar på udda tider och udda platser. – De föräldrar som slåss mest för en plats är inte de i Hässelby gård, säger Catarina Abelli.

– Det är så lätt att riva ner, att säga upp lokaler. Att återskapa en verksamhet tar mycket längre tid, säger Mats Gustafsson.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se"

"Fakta. Kulturskolan i Stockholm

För att kunna anmäla sig till kulturskolans kurser måste man vara mellan 6 och 22 år och skriven i Stockholms stad.

Kulturskolan har under våren ökat deltagandet till 17 606 elever, varav 16 405 i terminskurser och 1 201 i kortkurser och etablerat verksamheter i flera nya stadsdelar.

Av eleverna i terminskurserna var 63 procent flickor och 37 procent pojkar.

Terminskurserna kostar mellan 300 och 750 kronor. Att hyra ett instrument kostar 300 kronor per termin. "

"Slutdatum ska öka pressen på partiledarna

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Det blir ingen regering innan jul – nästa omröstning sker den 16 januari. Tiden fram till dess artar sig till en tävling mellan Stefan - Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) om vem som ska få Centern på sin sida. DN/Ipsos visar att andelen C-väljare som är öppna för att släppa fram S till regeringsmakten fortsätter att öka.

Det gick ett sus bland journalisterna i rummet när Andreas Norlén under onsdagens pressträff sa att han helst vill lösa regeringsfrågan innan jul.

– Vi har hållit på med de här diskussionerna och förhandlingarna i snart tre månader. Det är hög tid att vi får en regering, säger han. Men Norlén tvingas vänta. Efter att partiledarna bett om mer tid har talmannen gjort ett detaljerat tidschema för de närmsta veckorna. I mellandagarna, den 28 december, ska Socialdemokraternas partiledare Stefan Löfven och M-ledaren Ulf Kristersson lämna delrapport via telefon och ännu en vecka efter. Först om drygt tre veckor, den 16 januari, hålls en tredje statsministeromröstning.

– De vill ha tid för kontakter, dialog och förhandlingar mellan olika partier men också olika förankringsprocesser inom partierna, säger Andreas Norlén.

Någon specifik sonderingsperson har talmannen inte utsett men han lägger fortsatt tyngd på de två statsministerkandidater som hittills prövats och fallit i kammaren, Kristersson och Löfven.

– Det har varit uppenbart under hela hösten att det är de två som är huvudkandidaterna och att det är de två som uttryckligen kliver fram och säger 'jag vill bli Sveriges statsminister'.

Både Stefan Löfven och Ulf Kristersson har under hösten försökt få med Centerpartiet i sina respektive regeringsunderlag. Hittills har de inte lyckats. C har med sina 31 mandat avgörandet i sin hand.

DN/Ipsos decembermätning visar att acceptansen bland C-väljarna för att för låta S ingå i regeringen har ökat. Nu är 76 procent av centerpartisterna öppna för det, mot 57 i september. Det betyder att bland dem är det nu något fler som kan acceptera S än M i regeringen. DN/Ipsos mätning visar också att motståndet mot SD fortsätter att vara kompakt bland C-väljarna. Det är på de grunderna Centern röstade nej till Ulf Kristersson som statsminister.

Centerpartisterna ansåg att en sådan regering skulle göra sig alltför beroende av Jimmie Åkessons parti. Cirka 8 av 10 C-väljare är ganska eller mycket negativa till förhandlingar eller överenskommelser med SD. Det är bara ett parti vars väljare är ännu mer negativa till SD, nämligen Vänsterpartiet.

Kontrasten mellan C och M och i synnerhet KD är slående. Bland M-väljarna är 4 av 10 negativa till SD-samarbete. För KD är det inte ens 2 av 10. Nicklas Källebring opinionsanalytiker på Ipsos:

– Det är inte förvånande att regeringsbildningen har blivit så svår, givet de ideologiska skiljelinjerna. Hittills har partierna gett uttryck för de åsiktsskillnader som deras väljare har.

Om det tredje förslaget faller har talmannen spikat den fjärde och sista statsministeromröstningen till den 23 januari. På så sätt sätter han press på partiledarna att undvika ett extraval, något Norlén tidigare liknat med att stå inför en avgrund.

– Jag tror att ett extraval skulle vara mycket skadligt för allmänhetens förtroende för det politiska systemet, säger han.

M-ledaren Ulf Kristersson välkomnar talmannens nya besked. ”Jag har tagit del av talmannens beslut, och vi kommer naturligtvis göra allt vi kan under helgerna för att en så bra borgerlig regering som möjligt ska kunna väljas i januari”, Stefan Löfven är också positiv till den väg som Andreas Norlén har stakat ut. ”Jag kommer att använda tiden till att göra allt jag kan för att Sverige ska få en handlingskraftig regering”, uppger Löfven i en skriftlig kommentar till TT.

Centerledaren Annie Lööf vill inte svara på vilket statsministeralternativ som ligger närmast till hands för Centern att stötta.

– Det är viktigt att varken Vänsterpartiet eller Sverigedemokraterna får politiskt inflytande över en ny regerings inriktning. Det är vårt grundkrav i detta, säger hon.

Hon radar upp några för Centern viktiga frågor från de tidigare förhandlingarna med Socialdemokraterna: miljö och klimat, integration, jobb, bostäder och landsbygd.

Lööf undviker att svara på vad Kristersson skulle kunna göra för att förhindra att SD får inflytande som är det avgörande kravet C har ställt på M-ledaren.

– Jag kommer inte gå in djupare i detta. Jag kan bara konstatera att talmannen har gett Ulf Kristersson och Stefan Löfven ett särskilt ansvar de kommande veckorna.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Tidtabellen.

28 december: Stefan Löfven och Ulf Kristersson ska ge en delrapport till talmannen på telefon.

4 januari: Löfven och Kristersson ska ge en delrapport till talmannen på telefon.

10 januari: Talmannen träffar först Stefan Löfven och sedan Ulf Kristersson i riksdagen.

14 januari: Ny talmansrunda med alla partiledarna. Talmannen ska därefter presentera vem som blir ny statsministerkandidat.

16 januari: Statsministeromröstning.

21 januari: Om den tredje statsministeromröstningen har misslyckats kommer en statsministerkandidat att presenteras för en fjärde omröstning.

23 januari: Eventuellt en fjärde och sista statsministeromröstning.

Senast 21 april: Extraval om även den fjärde omröstningen har misslyckats.

26 maj: Val till Europaparlamentet.

Fakta. Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos har den 5–16 december intervjuat 1 036 röstberättigade väljare som var ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webb-panel.

Frågorna som ställdes var: Vilka partier kan du acceptera i nästa regering? Är du positivt eller negativt inställd till att övriga partier förhandlar och sluter överenskommelser med SD?

För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se.

Fakta. Regeringsbildningen

Det är talmannens uppgift att lämna förslag till statsminister som riksdagen sedan röstar om. Hittills har två sådana omröstningar hållits. För att bli godkänd får inte kandidaten ha mer än hälften av rösterna emot sig.

Den 14 november röstade riksdagen nej till Ulf Kristersson (M). Endast M, KD och SD röstade ja.

Den 14 december röstade riksdagen nej till Stefan Löfven (S). S och MP röstade ja, V avstod, övriga röstade nej.

Om riksdagen har röstat nej till fyra förslag utlyses extraval, som ska hållas inom tre månader. "

"Ewa Stenberg: Här är fem myter om extraval"

DN TORSDAG 20 DECEMBER 2018

Två försök återstår för riksdagen att välja en ny statsminister. Misslyckas det stundar extraval, eller avgrunden som talmannen liknat det vid. Men ett nytt val senast i april måste inte nödvändigtvis bli en katastrof. Här är fem myter om extraval.

Extraval är som kärnvapen. Det är tänkt att man inte ska använda dem.”, förklarade professorn i konstitutionell rätt, Thomas Bull, på ett riksdagsseminarium om demokratin i måndags.

Talmannen Andreas Norlén målade i SVT:s "Agenda" upp en bild av att Sverige, om alla ansträngningar att bilda regering visar sig förgäves, ”så att säga står vid avgrunden, eller i vart fall inför ett extraval”.

Under onsdagen presenterade han en tidtabell och ett uppdrag till Valmyndigheten att förbereda för ett nytt val snabbast möjligt. Den innebär att det ska kunna hållas senast den 21 april.

”Risken är överhängande att medborgarnas förtroende för politiken skulle skadas allvarligt”, sade Andreas Norlén om extraval på pressträffen. Men är det säkert att det enbart är ett hot och inte en möjlighet?

Det har inte hänt i modern tid att Sverige hållit ett extraval på grund av att det inte gått att bilda en regering. Så ingen vet vad effekterna

brukar bli. Det hölls ett extraval för sextio år sedan, till följd av motsättningar mellan C och S i pensionsfrågan. Men det är ett klen underlag att dra slutsatser ifrån. Den statsvetenskapliga forskning som finns är inte omfattande och handlar om andra länder med delvis andra valsystem. Trots det klena underlaget finns flera tvärsäkra slutsatser.

Här är fem:

1 Det är slöseri med tid och pengar. Valresultatet kommer att bli detsamma som i höstens val.

Det är långtifrån säkert. Vi ser i nya DN/Ipsos att regeringsfrågan kan flytta stora grupper väljare. Händelserna under hösten påverkar väljarna.

Internationell forskning visar dessutom att det är ett lägre valdeltagande i extra val. De partier som är bäst på att mobilisera sina väljare lyckas alltså bättre än andra.

Två partier ligger dessutom väldigt nära fyraprocentsspärren. Åker Miljöpartiet ut men inte Liberalerna ändrar sig styrkeförhållandena rejält och vice versa.

2 Ett extraval kommer att handla om precis samma frågor som höstens val.

Det är inte troligt. Om riksdagspartierna vill behålla förtroendet i väljarkåren behöver de ge nya besked och söka nya mandat för hur Sverige ska kunna styras. I sommarens och höstens valrörelse slog flera partiledare bort frågor om hur det skulle gå att bilda regering efter ett valresultat som det nuvarande. Väljarna fick inte full information.

Nu behöver partiledarna ge klara besked. Det är oförmågan att bilda regering som utlöst valet och fokus blir troligen hur det problemet ska lösas.

3 Det kommer bara att gynna SD.

Sverigedemokraterna skulle kunna gå framåt, SD har ju inte fått vara med i diskussionen om att bilda regering och kan med större trovärdighet än mittenpartierna kritisera de andras oförmåga att samarbeta.

Men det är inte självklart att SD gynnas. Partiet har väljare som traditionellt haft ett lägre valdeltagande och är svårare att mobilisera på valdagen.

SD har mycket små möjligheter att framstå som ett statsministerparti i ett val som handlar om regeringsfrågan. Ansvar och samarbetsförmåga blir troligen egenskaper som efterfrågas av väljarna, och det är långt ifrån SD:s varumärke.

4 Extraval skadar tilltron till demokratin.

Det beror på hur partierna och partiledarna hanterar extravalet. Om de ger lika oklara och svävande svar i regeringsfrågan som före valet ökar sannolikt risken för att tilltron skadas. Men partierna kan också ta valet på stort allvar och ge svar på väljarnas frågor. Troligen krävs nya beslut från partierna, kanske till och med partiledarbyten.

Det som talar för att förtroendet för partierna kommer att skadas är att partierna inte klarat av att ta ansvar för valresultatet och regeringsbildningen hittills. Klarar det då, inför hotet att de hanterar politikens svar på kärnvapen, att ta sig samman i en extravalrörelse? De är långtifrån säkert men inte uteslutet.

5 Den ideala tidpunkten är samtidigt som EU-parlamentsvalet i maj. Talmannen har sagt att han inte kan dra ut på tiden så att valet blir i maj. Men flera personer, till exempel SD:s Jimmie Åkesson och statsvetare som Richard Öhrvall har argumenterat för att en valdag under 2019 räcker. Det skulle spara skattepengar och kunna förbättra valdeltagandet med en samordning. Men samtidigt skulle EU-frågorna med stor sannolikhet hamna helt i skymundan. Och det går att ha två val samma år. Finland har riksdagsval i april och EU-val i maj.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

"Stefan Löfven öppnar för kompromiss om arbetsrätten: Jag delar Centerns uppfattning"

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Statsminister Stefan Löfven (S) öppnar dörren för att kompromissa om arbetsrätten för att få med sig Centerpartiet i ett regeringsunderlag. I sin första större intervju sedan valet sträcker Löfven återigen ut handen till mittenpartierna för att locka tillbaka dem till förhandlingsbordet. – Jag delar Centerns uppfattning om att vi behöver göra något åt arbetsrätten, säger han.

Med bara några dagar kvar till jul har Sverige fortfarande ingen regering och det dröjer fram till mitten av januari innan nästa statsministeromröstning äger rum. För partiledarna innebär det att julleigheten kommer att präglas av fortsatta förhandlingar om regeringsmakten.

Trots att det bara gått en vecka sedan Stefan Löfven röstades ned i riksdagen hoppas han nu kunna återgå till regeringsförhandlingar med Centern, Liberalerna och Miljöpartiet.

Hur ser du på att det dröjer till den 16 januari innan nästa statsministeromröstning?

– Just i den här fasen tror jag att det är rätt. Det är tråkigt att det har tagit så lång tid och jag förstår folks otålighet. Men just nu var det rätt beslut att inte skynda på, säger Stefan Löfven.

– Vi måste inse att valrörelsen är över och nu är det en annan tid. Det gäller att hitta lösningar och bara fokusera på ansvaret för landet. Vad är din bild av att förhandlingarna med C, L och MP inte gick i lås? – Bevisligen var det inte tillfyllest för Centerpartiet. Det har jag all respekt för så det är inget klagomål. Jag tror det bottnar i att vi behöver lära känna varandra. Det är klart att det är ganska kort tid att gå in i en så viktig och komplex förhandling som det här är. Men jag vill också framhålla att alla bjöd till. Med den erfarenheten bör det finnas möjligheter att fortsätta samtalen.

C anser att S inte var beredda att gå tillräckligt långt i frågan om arbetsrätten, delar du den bilden?

– Jag menar att vi har rört på oss. Jag delar Centerns uppfattning om att vi behöver göra något åt arbetsrätten. Den har sina år på nacken och arbetsmarknaden har förändrats rejält. Vi behöver göra något eftersom det är snabbare omställningar på arbetsmarknaden. De har rätt i det.

– Då får vi försöka att beakta både det och det som är den svenska modellens styrka: partsförhållandet. Min grundprincip är att politiken inte ska förändra den balansen. Det handlar både om att tillgodose företagets behov av flexibilitet och samtidigt löntagarnas behov av trygghet.

Vad betyder din fackliga bakgrund för förhandlingarna om arbetsrätten?

– Jag ser det som en möjlighet. Det är inte så att jag sitter och tänker att nu gäller det bara att försvara den fackliga sidan. Jag är statsminister och partiordförande för Socialdemokraterna.

– Jag har aldrig trott på en modell där löntagarna ska bestämma allt. Det är heller inte bra. Poängen är balansen mellan parterna, och det har jag med mig i den här processen också.

Är det självklart att S ska fortsätta att ha så starka band till LO?

– Våra rötter är viktiga, naturligtvis. Men det innebär ju också för en socialdemokratisk partiordförande som också är statsminister att inte bara tänka på löntagare som LO-medlemmar. TCO och Saco är lika viktiga. Och på den andra sidan har vi arbetsgivarorganisationer. Jag tänker på helheten och inte bara på LO.

Hur skulle en kompromiss om arbetsrätten kunna se ut?

– Jag kan inte gå in på detaljer. Men det måste finnas en möjlighet att hitta en bra kompromiss. Vi vill hitta en lösning som tillgodoser både löntagare och arbetsgivare. Men jag vill inte rubba balansförhållandet däremellan. Det vore en otjänst inte bara mot löntagare utan också mot den svenska modellen.

Så bollen bör ligga hos parterna, menar du?

– I huvudsak. Man kan fundera vidare på detta och jag vill inte gå djupt in i den diskussionen här men vi är beredda att visa att vi vill kompromissa. Men jag vill inte kasta om den här balansen för det blir fel.

Vad tycker du om Centerpartiets tonläge inför och efter förhandlingarna?

– Jag vill ogärna recensera andra. För min del är det viktigt att visa att vi måste samtala med varandra och vi måste anstränga oss att förstå den andra partens bevekelsegrunder. Nu har vi lämnat en fas i politiken, nu är vi inne i en fas där vi ska få till en regering.

– Jag kan recensera på ett sätt och säga att jag tycker verkligen att Centern bjöd till i samtalen. Det är det som gör mig hoppfull att vi kan hitta en fortsättning på det här.

Det låter som att du håller igen och inte säger vad du egentligen tycker?

– Inte alls, jag utgår från mitt eget och det är så här jag fungerar. Jag vill inte recensera någon annan men jag tycker att Centern bjöd till i samtalen. Grundtonen var: låt oss försöka. Den grundtonen tyckte jag att alla partier hade.

Har du kontaktat Annie Lööf eller Jan Björklund efter talmannens besked i onsdags?

– Svar nej. Men det är klart att det kommer att vara kontakter. Sen är det inte alltid partiordförandena som måste ha kontakter.

– Nu har talmannen, helt korrekt, satt ut två datum. Min ambition är att vi ska komma in i en riktig förhandlingsfas igen. Det gäller att inse att julleigheten inte blir, och ska inte bli, så som den kunde ha blivit. Nu gäller fullt fokus på det här. Men för att komma in i ett nytt förhandlingsläge krävs lite förberedelser av olika slag.

Du kommer att behöva stöd av Vänsterpartiet i en statsministeromröstning, vad spelar det för roll för dina överväganden inför de kommande regeringsförhandlingarna?

– Jag kan se de här tre partierna i ögonen och säga att, nej, jag förhandlar inte med V. Men det är klart att de också vet att V behövs för att få rätt röstunderlag. Alla behöver se att det är ett faktum. C har ju sagt att V var en anledning till att förhandlingarna inte gick i lås?

– Jag tror inte att Jonas Sjöstedt skulle ha tyckt att det här förhandlingsresultatet var det bästa. Men återigen, här får alla ta ansvar. Vi får ta ansvar för en förhandlingslösning och sist och slutligen måste V ta sitt ansvar.

Ni hade en uppgörelse om värnskatten med L efter förhandlingarna, gäller den fortfarande?

– På det ekonomiska området har vi helt andra förutsättningar nu i och med att Moderaterna och Kristdemokraterna har fått igenom sin budget. Då har vi andra förutsättningar, för inkomstskatter går inte att reversera under ett år. Där måste vi sätta oss och titta igen men exakt hur det ska hanteras får vi förbereda oss för.

S byggde stora delar av valrörelsen på att varna för stora skattesänkningar men nu är ni ändå beredda att slopa värnskatten – hur går det ihop?

– Det går ihop precis av det skälet som jag just har sagt. Man måste ge och ta. Det har jag också förberett partiet på länge. Om man ska sätta sig vid ett förhandlingsbord så måste man kunna komma upp och visa

sina väljare och medlemmar att det här fick vi med oss. Men man måste också kunna visa att den här frågan var det någon annan som drev.

Hur förberedd är du och ditt parti på ett extraval?

– Vi är naturligtvis förberedda. Vi räds inte det men jag tycker inte att det är något bra alternativ. Det är därför jag jobbar hårt för att det inte ska bli så. Det skulle vara ett nederlag för den representativa - demokratin i Sverige.

Hur ser din önskeregering ut?

– Det bästa vore om det var fler partier med i regeringen för då har vi ett bredare underlag direkt i regeringskansliet. Men det avgörande är naturligtvis riksdagen.

Är du beredd att gå fram med en enpartiregering?

– Min grundhållning är att Socialdemokraterna och Miljöpartiet ska fortsätta vårt projekt.

Hur mycket ledigt får du i jul?

– Det är klart att det blir ett annat slags ledighet, det blir mycket tänkande och många telefonsamtal. Men sen tror jag att alla mår bra av att slå sig ner med familjen och äta några goda syltor. Att sitta med - något eller helst några av Ullas barnbarn i knät och läsa någonting – det är sådant som ger kraft.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

"Fakta. Viktiga datum

28 december: Stefan Löfven (S) och Ulf Kristersson (M) ska ge en delrapport till talmannen på telefon.

4 januari: Löfven och Kristersson ska ge en delrapport till talmannen på telefon.

10 januari: Talmannen träffar först Stefan Löfven och sedan Ulf Kristersson i riksdagen.

14 januari: Ny talmansrunda med alla partiledarna. Talmannen ska därefter presentera vem som blir ny statsministerkandidat.

16 januari: Statsministeromröstning.

17 januari: Om förslaget till statsminister går igenom ska statsministern så snart det kan ske lägga fram sin ministerlista och avge regeringsförklaring. Det kan ske tidigast dagen efter omröstningen.

21 januari: Om den tredje statsministeromröstningen har misslyckats kommer en statsministerkandidat att presenteras för en fjärde omröstning.

23 januari: Eventuellt en fjärde och sista statsministeromröstning. Senast 21 april: Extraval om även den fjärde omröstningen har misslyckats.

26 maj: Val till Europaparlamentet. "

"Ewa Stenberg: S-ledaren nu beredd att offra vallöften för att locka C

DN FREDAG 21 DECEMBER 2018

Stefan Löfven (S) är beredd till nya kompromisser med Centern om arbetsrätten. Han förbereder ett nytt generösare bud till mittenpartierna, men riskerar samtidigt en svekdebatt i arbetarrörelsen.

Valrörelsen är över, nu är det en annan tid", säger statsministern i övergångsregeringen i sin första större intervju sedan valdagen. Han blickar framåt mot en jul med "några goda syltor" och många samtal om regeringsfrågan. Nu väntar hans politiska karriärs största uppgift.

Klarar han att spräcka blockpolitiken och ge Socialdemokraterna en fortsatt huvudroll i svensk politik? Misslyckas han med att nå en uppgörelse med C och L? Eller lyckas han till priset av att utlösa ett nytt rosornas krig med beskyllningar om att ha kompromissat bort hela arbetarepartiet ur det som än så länge heter Socialdemokratiska arbetarepartiet?

Socialdemokraterna gick till val med en vänsterprofil. I partiets valmanifest står det att valet i september var en folkomröstning om välfärd.

"Ska vi genomföra detta massiva trygghetsprogram? Eller ska vi göra som Moderaterna och Sverigedemokraterna föreslår och ge stora skattesänkningar till landets rikaste – samtidigt som vanligt folk ska få sämre jobbtrygghet, höga marknadshyror, lägre löner och en välfärd

som försvagas av utförsäljning, vinstjakt och mindre resurser”, står det i valmanifestet.

Nu står Socialdemokratin inför att införa mycket av det som partiet gick till val emot, det står på Centerns och Liberalernas kravlistor. S partistyreelse har redan sagt ja till att avskaffa värnskatten – alltså skatten på de högst avlönades inkomster. S gick också C och L en bit till mötes när det gällde att avreglera hyresmarknaden och göra arbetsrätten flexiblare. Partiet var också berett att ge upp försöken att begränsa vinster i välfärden.

Nu hänger Stefan Löfvens framtid i statsministerfåtöljen på att han kan erbjuda en mer företagsvänlig arbetsrätt och en del annat han brukat kalla högerpolitik.

Centerledaren Annie Lööf sade i torsdags att även om arbetsrätten var ett viktigt skäl till att det inte blev någon uppgörelse med S så hade C flera orsaker att tacka nej. Hon nämnde strandskydd, skogsbruk, bostadsmarknad och integrationen. Centerledaren gjorde också klart att Vänsterpartiet måste hållas utanför förhandlingarna.

Stefan Löfven har valt bort tal och längre intervjuer under hösten, och med varm hand lämnat scenen åt de fyra borgerliga partiernas inbördes strider. I december förhandlade han med två av dem i tysthet. Nu tar han till orda.

Han vill ställa ut ett par nya varor i skyltfönstret inför nya samtal. Kompromisser om arbetsrätten, en försäkran till Lööf att inte förhandla med V och julens budskap om att S rent allmänt är mycket kompromissvilligt.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se "

Riksdagens snabbprotokoll 2018/19:27

Onsdagen den 12 december 2018 kl 09-00-12.55 och 16.00-16.15

Här protokoll till debatt om moderaternas budgetmotion

§ 5 Statens budget 2019 Rambeslutet

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU1

Statens budget 2019 Rambeslutet (prop. 2018/19:1 delvis) föredrogs.

Anf. 2 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5.

Här i riksdagen ska vi i dag fatta beslut om vilken budget som ska styra Sverige genom nästa år. Detta gör vi på toppen av en högkonjunktur och i ett läge där det politiska reformarbetet de senaste åren i princip har stått stilla. Enligt Konjunkturinstitutet når konjunkturen sin topp i år, och tillväxten bromsar in nästa år. Vi i Sverige står i det läget sämre rustade än vi borde.

I dag går Moderaterna och Kristdemokraterna fram med ett gemensamt budgetförslag som erbjuder en ny inriktning och bryter med de senaste årens reformtrötthet. Det är en budget för ökad tillväxt, där staten klarar av att leva upp till sitt åtagande gentemot medborgarna. Det är en borgerlig budget med utgångspunkt i Alliansens gemensamma reformagenda för ett Sverige som håller ihop. Herr talman! Hösten 2018 har präglats av och kommer att bli ihågkommen för en långdragen regeringsbildning, eller snarare bristen på detsamma. Det har varit talmansrundor, sonderingar, samtal, pressträffar och statsministeromröstningar. Jag har sagt det förut, och jag säger det igen: Vi har en övergångsregering, men vi har ingen övergångsriksdag.

Utanför riksdagens väggar har vi den här hösten också blivit påmind om vad vi politiker är satta att hantera. Där ute möter vi människor som i första hand väntar på vård, inte på vem som ska bli statsminister. Det är personer som inte har några övergångssjukdomar.

De kriminella gängerna har inte tagit paus för att Sverige saknar regering. Skjutningarna har tvärtom fortsatt med oförminskad styrka. De är inga övergångsgäng.

Världsekonomin tar inte hänsyn till om Sverige har en regering på plats eller inte. Konjunkturen avvaktar heller inte med att vika nedåt.

Nej, Sverige behöver reformer här och nu. I dag har vi, 349 ledamöter i riksdagen, makten att göra något åt problemen och samtidigt rusta Sverige för sämre tider. Det behöver vi göra. Det är därför Moderaterna och Kristdemokraterna går fram med ett gemensamt budgetförslag.

Vi gör det för att försvaret behöver stärkas, både omedelbart – i en orolig värld och en orolig tid – och på sikt, för att bygga bättre försvarsförmåga. Vi gör det för att gängkriminaliteten behöver knäckas och poliserna behöver bli fler. Vi gör det för att vårdköerna måste kortas, så att alla kan få vård i tid.

Äldre ska få den omsorg och vård som de behöver. Vi gör det för att alla pensionärer förtjänar sänkt skatt. Vi gör det för att barnen i skolan behöver mer kunskap och mer ordning och reda i klassrummen, så att skolan kan säkerställa att alla barn får samma livschanser. Slutligen, herr talman, gör vi det inte minst för att det ska löna sig bättre att arbeta och att ha arbetat.

Vårt mål är full sysselsättning. För oss moderater är detta tydligt: Sverige behöver en ny inriktning.

Herr talman! Sverige är en liten, exportberoende och konjunkturkänslig ekonomi. Det gör oss särskilt utsatta. Stabila statsfinanser, där överskottsmålet värnas för sämre tider, tillsammans med reformer för ökad sysselsättning och starkare tillväxt bör därför vara den självklara basen för den ekonomiska politiken. Vårt budgetförslag läggs fram mot bakgrund av en växande ekonomisk osäkerhet. Konjunkturen kommer att börja vika. Då står vi i Sverige sämre rustade än vi borde.

Tid och möjligheter har under senare år förspillts. Sveriges strukturella svaghet avspeglas också i EU-kommissionens bedömning att Sverige under kommande år förväntas höra till de EU-länder som har lägst tillväxt per capita. För ett land som vill ha stark välfärd duger inte detta.

Sverige behöver nu en politik som underlättar för företagande och entreprenörskap. Entreprenörer och företag ska vilja flytta hit och vara verksamma här. Sveriges långsiktiga tillväxtförmåga bygger inte minst på att vi är ett land där det lönar sig att arbeta och att också välja de mest krävande utbildningarna. Dagens höga marginalskatter straffar dem som gör det, och det har vi inte råd med.

Efter vad som kan kallas en förlorad mandatperiod när det gäller viktiga reformer behöver vi nu stärka svensk ekonomis förmåga för tillväxt och jobbskapande. Vi behöver ta steg mot full sysselsättning. Inte minst viktigt är det att integrationen börjar fungera genom att också nyanlända kan få ett jobb.

Herr talman! När vi nu lägger fram ett budgetförslag går vi från ord till handling. Vi gör det vi har lovat våra väljare. Vi lägger fram en reformagenda för riksdagen att ta ställning till. Den präglas inte minst av den gemensamma reformagenda som allianspartierna tillsammans har utvecklat och gått till val på. Man kan sammanfatta den i fyra områden.

För det första skapar vi fler jobb och stärker konkurrenskraft och tillväxtförmåga. Den som kan jobba ska också göra det, utifrån sin förmåga. Så är det inte i dag. Därför sänker vi skatten på arbete, så att det lönar sig bättre att jobba. Vi inför ett högre tak i RUT-avdraget som bidrar till att skapa fler så kallade enkla jobb. Att färre betalar statlig inkomstskatt med vår politik gör att det lönar sig bättre att utbilda sig. Det innebär också att många lärare och sjuksköterskor slipper att se mer än hälften av en inkomstökning gå till skatt. Under mandatperioden vill vi också ta steg för att avskaffa värnskatten.

För det andra vill vi återupprätta samhällskontraktet, så att den offentliga kärnuppgiften verkligen fungerar. Medborgarna måste kunna räkna med att staten upprätthåller lag, ordning och trygghet i samhället, att det offentliga ser till att det finns bra välfärdstjänster inom vård och skola och att det finns pålitliga ekonomiska trygghetssystem när man inte kan jobba. Det är för allt detta man betalar skatt.

Bland Moderaternas och Kristdemokraternas satsningar för 2019 finns också 5 miljarder i tillskott till Sveriges kommuner och landsting. Här finns dessutom en utvecklad och utökad kömiljard och 18 miljarder till försvaret under perioden 2019–2021. Och vi tar viktiga steg mot 10000 fler polisanställda till 2024.

För det tredje, herr talman, handlar det om att skapa ett Sverige som håller samman socialt och geografiskt. Sverige ska hålla samman socialt, för vi accepterar inte utanförskap och segregation. Vi vill att skolan ska bli den språngbräda för social rörlighet som gör att alla barn får sina egna chanser. Och de som är nyanlända ska lära sig svenska språket och komma in i vårt samhälle.

Men Sverige ska också hålla samman geografiskt. Sverige är ett land med stora avstånd. De som är beroende av bilen för jobb och försörjning ska inte missgynnas för att de bor utanför storstäderna eller långt ifrån en tågstation. Samtidigt är det viktigt att stärka jord- och skogsbrukets förutsättningar, inte minst med tanke på sommarens torka och bränder. Därför kompenserar vi i vår budget dessa branscher för just detta.

För det fjärde handlar det om att integrationen måste fungera. Hur nyanlända ska integreras i det svenska samhället är en ödesfråga. Arbetslösheten är nästan fem gånger högre för personer födda utanför Europa än för personer födda i Sverige. Ett jobb är viktigt för att man ska kunna påverka och ha makt över sitt eget liv, men det är också viktigt för den svenska ekonomin. Jobben och språket är avgörande delar i detta.

Herr talman! Sveriges reformarbete behöver starta i dag, men det kommer att behöva pågå under en lång tid framöver. Vi moderater ser fortsatt ett behov av en stor bidragsreform – det handlar om kvalificeringen i bidragssystemen och om bidragstak – så att det alltid lönar sig bättre att ta ett jobb än att inte ha ett jobb.

Vi vill se en bred bostadspolitisk reform, som måste genomföras under denna mandatperiod. Det är vi alla här inne skyldiga våra väljare. På

arbetsmarknaden ser vi inte minst behovet av en ny och vassare myndighet som ersätter Arbetsförmedlingen.

Sverige behöver mer reformpolitik, och det behöver denna mandatperiod användas till. I dag tar vi första steget.

Avslutningsvis, herr talman, är det riksdagens rätt och riksdagens plikt att besluta över statsbudgeten. Det är vårt ansvar att få politik på plats som svarar upp mot akuta problem och långsiktiga utmaningar. I dag har riksdagen chansen att göra just det. Nu har Sverige möjlighet att få på plats reformer för jobb och tillväxt. Vi kan få fler poliser och ett rejält tillskott till välfärden. Nu kan pensionärer som byggt Sverige få den skattesänkning som de så väl förtjänar. Nu får riksdagen chansen att ta ställning för kortare vårdköer och för bättre integration. Nu kan vi rusta Sverige inför svårare tider. Den möjligheten bör vi ta. (Applåder)

Anf. 3 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Elisabeth Svantesson gör så gott hon kan för att allting ska låta ungefär som vanligt, men det är inte som vanligt. Tre månader efter valdagen har vi ännu inte en ny svensk handlingskraftig regering på plats. Och även om vi inte har en övergångsriksdag – det blir lätt en lek med ord här – kan ingen riksdagsledamot som har varit här förut säga att denna höst har liknat någon annan i riksdagsarbetet. Ingen som vet någonting om den svenska konstitutionen kan säga att allting är precis som vanligt här i riksdagen. Ingen som vet någonting om hur man styr detta samhälle och vilken roll regeringen har i det kan säga att allting är som vanligt och att det bara är att låtsas som att vi ska fortsätta på det sättet.

För en knapp månad sedan röstade en klar riksdagsmajoritet nej till att utse Ulf Kristersson till statsminister. De partier som röstade för var Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. I dag tänker samma tre partier, har vi på olika sätt fått veta, gå samman för att rösta igenom en statsbudget.

Till sitt innehåll är politiken bekant – det hör vi när vi lyssnar på Elisabeth Svantesson. Det är stora skattesänkningar. Det är nedskärningar i jobbpolitiken, nedskärningar i byggandet av hyresrätter som folk har råd att bo i och kanske framför allt nedskärningar i fråga om klimatet. Jag skulle ändå vilja veta, med tanke på hur viktig och central en regering är i vårt system, vad det är för regering hon tänker sig ska genomföra denna politik under hela nästa år.

När riksdagen prövade just det underlag som står bakom den politiken blev det ju nej. Varifrån ska det långsiktiga stödet komma? Det är väl inte bara ett irrbloss som hon har presenterat för kammaren i dag? (Applåder)

Anf. 4 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Nej, saker och ting är verkligen inte som vanligt i denna kammare. Jag tycker att det är synd och att det är sorgligt att så många partier inte väljer att presentera en politik för nästa år.

Jag vill verkligen inte att allt ska vara som vanligt, för de senaste fyra åren har utvecklingen i Sverige gått åt fel håll. Vi har saknat en politik som har mött gängkriminalitet. Vi har saknat en politik som har mött ökade sjukvårdsköer. Jag och vi moderater vill inte ha ytterligare en sådan mandatperiod.

Det är ändå intressant att Fredrik Olovsson, som vice ordförande i finansutskottet, inte vet att finansmakten ligger just här i Sveriges riksdag. Om det nu visar sig finnas ett stöd för den politik som vi lägger fram är det just det som Sveriges riksdag säger. Det är också det som Sveriges riksdag och ledamöterna här har att ta ställning till.

Vår budget pekar ut och prioriterar de behov som Sverige nu behöver möta. Det är mer pengar till polisen, kraftigt ökade försvarsanslag, mer pengar till sjukvården, sänkt skatt för alla som jobbar och sänkt skatt på pension. Det är den politik vi gick till val på, och det är den politik som vi nu presenterar – oavsett regering.

Det är viktigt att påpeka: Det är ingen regering som äger en budget, utan finansmakten ligger här. Detta kommer att vara inriktningen för 2019.

Sverige kan inte vänta på reformer. Vi kan inte vänta ett år till på att få kraftfulla reformer för att möta gängkriminalitet. Vi kan inte vänta på kraftfulla reformer i fråga om långa sjukvårdsköer.

Nu tar vi ställning till budgeten för 2019. Det har Fredrik Olovsson i uppgift att göra. Det har Elisabeth Svantesson, det vill säga jag, i uppgift att göra. Alla vi här inne har i uppgift att göra det. Jag hoppas på ett stöd, för det vore bra för Sverige. (Applåder)

Anf. 5 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vi kan ha en debatt, förstås, om hur Sverige utvecklades under de senaste fyra åren. Det blev allt starkare statsfinanser och ökade resurser till kommuner och landsting. Återuppbyggnaden av polisutbildningen påbörjades, så att vi nu får ut poliser på gatorna. Allt

det kan vi naturligtvis diskutera. Vi kan också vara överens om att vi för nästa år behöver ytterligare resurser till sjukvård, polis och försvar.

Allt det kan vi vara överens om. Men det vi socialdemokrater har varit tydliga med under hösten är att vi nu behöver få en regering på plats som kan lägga fram en samlad och genomarbetad ändringsbudget som innehåller alla de reformer som Sverige behöver.

Det var en princip som partierna var överens om: att det var viktigt att det skulle gå till på det sättet. Men Moderaterna orkade inte stå bakom den. Därför har vi en motion som har haft väldigt många problem. Det finns exempel på 3000 procent i marginalskatt i de förslag som har lagts på riksdagen bord. Det finns också en del andra problem, för det har varit slarvigt skrivna lagförslag.

Kan Elisabeth Svantesson nu lova att det inte uppstår några problem med att genomföra den reservation som ni nu ska trycka igenom med stöd från Sverigedemokraterna?

Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att jag lyssnar på en förlorare. När man vet att man har förlorat kör man alla olika argument.

Detta är en väl genomarbetad budgetmotion, ett budgetförslag, från Kristdemokraterna och Moderaterna. Den är väl genomarbetad. Jag har hört statsministern uttrycka sig väldigt nonchalant om den budget som läggs fram. Detta är en väl genomarbetad budget som kommer att göra skillnad.

Det är klart att Fredrik Olovsson inte vill prata om de problem som finns utanför riksdagen, för nu har han ingen budget att lägga fram.

Det vore bättre om ni hade tagit ansvar och också presenterat er politik.

Du började ditt inlägg med att säga: Allt det där kan vi vara överens om – att vi behöver fler poliser, starkare försvar och mer pengar till sjukvården. Då välkomnar jag också att Fredrik Olovsson och alla andra socialdemokrater stöder den budget som vi nu har presenterat. (Applåder)

Anf. 7 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag hör Elisabeth Svantesson prata om att ta tag i akuta problem och långsiktiga utmaningar. Då är det minst sagt överraskande att det är en så destruktiv klimat- och miljöbudget som presenteras.

blir ett skattefrälse igen. Det blir billigare att köra på bensin och diesel. Investeringar till Klimatklivet halveras. Den som har tänkt söka stöd för att sätta upp solceller kan glömma det. De pengarna finns inte kvar i den utsträckning som vi vet behövs. Slakten fortsätter också med halverade anslag för skydd och skötsel av värdefull natur – våra gemensamma naturresurser.

Den signal som nu skickas väldigt tydligt till dem som möts i Katowice för att hantera de globala klimat- och miljöproblemen är att Sverige ger upp.

Den roll som Sverige har spelat i det internationella klimatarbetet är inte längre att räkna med. När man samlas för att nå klimatmålen och hitta en väg framåt tillsammans vill Moderaterna att det svenska

engagemanget ska visas genom att man gör de största nedskärningarna på just detta område.

Jag vill därför fråga Elisabeth Svantesson hur hon med den här ingången tänker sig kunna få med sig andra länder på att få ned klimatutsläppen ytterligare, någonting som minst sagt är ett akut problem och en långsiktig utmaning.

Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar Janine Alm Ericsons intentioner och ambitioner, och det är mycket intressant att lyssna på vad hon nu säger: att vi i princip skulle slakta budgeten. Då kan det vara bra att påminna sig om att i det här utgiftsområdet, där Moderaterna och Kristdemokraterna nu presenterar förslag, finns det 9,7 miljarder. För bara två år sedan, i budgeten för 2016, presenterade den rödgröna regeringen 7,6 miljarder i samma budgetanslag, det vill säga 2 miljarder mindre än det vi nu presenterar.

Jag tycker att det är ohederligt.

Sedan är det också väldigt tydligt, vilket vi har sagt under hela den förra mandatperioden, att vi ser olika tillvägagångssätt för en effektiv klimatpolitik.

Eftersom vi ska vara rädda om miljön och klimatet både i Sverige och globalt – det är ju där de stora problemen finns – gör vi stora internationella klimatinvesteringar, som vi tror är väldigt viktiga för att vi på riktigt ska komma till rätta med klimatproblemen. Vi ägnar oss alltså inte åt symbolpolitik utan åt verklig, världstillvänd klimatpolitik. (Applåder)

Anf. 9 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr talman! När det gäller de tidigare anslagen har vi väldigt tydligt höjt ambitionerna i den takt som det varit möjligt. När vi kom till regeringsmakten 2014 fanns det inte jättemycket statsfinanser att använda till detta eller andra områden, eftersom vi hade stora underskott på grund av ofinansierade skattesänkningar. Det tror jag är viktigt att ha med oss. Nu har vi ett annat läge, och därför har vi också gjort stora ambitionsökningar på det här området.

Sveriges miljö- och klimatpolitik rankades senast i går, eller om det var i förrgår, återigen som den bästa. Vi rankas om och om igen som det land som har de högsta ambitionerna. I den här budgetreservationen ser vi nu att man vill dra ned på det – fortfarande mitt under klimatmötet i Katowice. Mitt under brinnande klimatkris väljer Moderaterna och Kristdemokraterna att lägga fram en politik som sänker ambitionerna. Hur ser Elisabeth Svantesson att det svarar mot akuta problem och långsiktiga utmaningar?

Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att man ska ha höga ambitioner, och man ska använda skattebetalarnas pengar på allra bästa sätt. Det ska vara effektiva miljöåtgärder. Som jag sa: Vi flyttar fokus från symbolpolitik till verklig och verkningsfull klimatpolitik, till exempel genom basindustrins omställning och att det ska bli lättare att välja exempelvis elbilar. Som jag också sa är det viktigt för oss att satsa på det internationella klimatarbetet.

Jag kan ändå inte låta bli att tänka på att Miljöpartiet har suttit i regeringen i fyra år, och vad är resultatet?

Klimatbudgeten har ökat de senaste åren, även om vi nu minskar till en nivå som är över den nivå ni började på. Ändå minskar inte utsläppen. Tvärtom har de ökat de senaste åren. Det är ändå resultatet som måste räknas och inte de vackra orden här i riksdagens kammare.
(Applåder)

Anf. 11 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! För första gången i landets historia hanterar vi en övergångsbudget. Den behövs för att viktiga samhällsfunktioner ska fortsätta att fungera, trots att vi inte har fått någon ny regering på plats. Den ska ge stabilitet och finns i väntan på att en ny regering ska kunna göra förslag till förändringar utifrån dess ekonomisk-politiska inriktning. Övergångsbudgeten är alltså tillfällig. När lagstiftningen skrevs antogs det att man inte skulle motionera på en övergångsbudget. Det är både rimligt och logiskt att anta det eftersom den ju ska underlätta regeringsprocessen för den kommande regeringen. Vi hade väntat oss en ansvarsfull och ordnad process, att övergångsbudgeten skulle passera genom riksdagen som det var tänkt när lagstiftningen antogs och som de principer som den bygger på och som vi sju partier har varit överens om tillsammans skulle garantera.

Men det ansvaret ville inte valets stora förlorare Moderaterna ta. De väljer i stället att sätta det parlamentariska förhållningssättet och de spelregler som politiken förhåller sig till, det vill säga att regering och budget hör samman, ur spel.

Det handlar om ansvarsutkrävande. Det är inte rimligt att en övergångsregering som inte kan avgå ska sättas att ta ansvar för en kaotisk situation som Moderaterna skapar med Kristdemokraterna och med stöd av ett rasistiskt parti. Moderaterna tar numera inte enbart

efter Sverigedemokraternas retorik och politik utan också alltmer av dess agerande i syfte att lugna de interna motsättningar som håller på att slita isär partiet, där starka krafter vill samarbeta med rasisterna.

Det var därför Moderaterna valde att motionera och att servera Sverigedemokraterna makt och inflytande på ett silverfat. Man tar makten genom den ekonomiska politiken i stället för genom regeringsbildningen, bakvägen liksom. Så agerar en förlorare som inte har en regering att tillsätta!
(Applåder)

Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig berätta vad som är kaos, Ulla Andersson. Det är kaos när barn som är fulla av ångest och depression får vänta på att komma till barn- och ungdomspsykiatri. Det är kaos med gängskjutningar i Malmö. För några veckor sedan var det fyra skjutningar på 24 timmar. Det är vad jag kallar kaos. Det vi håller på med här inne är en lång och utdragen regeringsbildningsprocess. Det kaos som nu finns utanför dessa väggar har vi i riksdagen till uppgift att lösa.

Nej, vi kidnappar ingen situation. Vi gör det vi tycker att alla borde göra: tar ansvar i den här situationen. Och ansvaret är att presentera en politik som kan lösa akuta problem och också ta sig an de långsiktiga utmaningarna.

Jag kan dock hålla med Ulla Andersson på en punkt: Det är bra att vi har fått en övergångsbudget som utgångspunkt i det arbetet. Det låter ibland i debatten, och det kan vara bra för den lyssnar på denna debatt att höra det, som om vi bara har kastat fram något litet budgetförslag.

Statsministern sjönk rätt lågt i går, kan jag tycka. Men den budget som övergångsregeringen har lagt fram är utgångspunkten för vår debatt i dag: 500 anslag, 200 inkomsttitlar. Från det kan man dra lite av det man tycker är dålig rödgrön politik, och man kan lägga till viktiga reformer som Sverige behöver. Det är att ta ansvar, herr talman! (Applåder)

Anf. 13 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är svårt att se hur 14 miljarder i skattesänkningar till de rikaste ska få slut på gängkriminalitet och minska den psykiska ohälsan bland barn.

Jag undrar när Moderaterna lämnade förhållningssättet att regering, statsbudget och ansvarsutkrävande hänger ihop. Ni har aldrig någonsin lyft en sådan diskussion i något forum, såvitt jag vet. Ni använder en väldigt svår parlamentarisk situation till att servera ett rasistiskt parti och starka mörkerkrafter i det här samhället möjligheter till makt och inflytande. Jag hade väntat mig mer än så av ett parti som anser sig självt vara statsbärande. Men det kanske blir så när man inte har någon regering att tillsätta, när man är valets stora förlorare, när man tillhör det minsta blocket och ens parti håller på att slitas isär av interna motsättningar.

Jag beklagar detta. Sverige behöver ordning och reda i en svår parlamentarisk situation, och tids nog får vi alla tid att lägga fram vår ekonomiska politik.

(Applåder)

Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra en vänsterpartist tala om ansvar.

Jag måste bara säga: Attackera inte oss för skattesänkningar för undersköterskor! Ni var nära att rösta fram en statsminister som tänker klippa hela värnskatten för dem som har det bäst ställt. Jag tror att det är viktigt att ta bort värnskatten på sikt. Men nej, det där är inte korrekt; det är inte sjyst. Ulla Andersson tillsammans med Vänsterpartiet var helt beredda att rösta fram en statsminister som tänker ta bort värnskatten. Det är helt okej, men stå inte här och attackera oss för att vi vill se till att undersköterskor och barnmorskor får behålla mer i sina plånböcker. (Applåder)

Anf. 15 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! När vi gick till val lyfte vi fram fyra huvudsakliga fokusområden: sammanhållningen, migrationspolitiken, sjukvården och tryggheten. Det är i mångt och mycket det vi nu följer upp med vår budgetmotion.

Sverigedemokraternas budget innehåller den allra högsta ambitionsnivån vad gäller att stärka Polismyndigheten och rättsväsendet i övrigt. Den innehåller den allra högsta ambitionsnivån vad gäller att inte bara korta utan helt avveckla de växande vårddköerna, och den innehåller den allra högsta ambitionsnivån vad avser att föra en synnerligen restriktiv linje i migrationspolitiken. Den medför de bästa förutsättningarna för att stärka sammanhållningen i Sverige.

Vi skjuter till de resurser som behövs till Polismyndigheten – resurser till fler poliser, bättre betalda poliser, bättre arbetsvillkor och bättre utrustning – liksom till övriga delar av rättsväsendet: Åklagarmyndigheten, domstolarna, Kriminalvården och så vidare.

Vi skjuter till de resurser som behövs för att stärka arbetsvillkoren inom vård och omsorg. Det handlar bland annat om att alla de offentliganställda som jobbar deltid mot sin vilja och alltså vill jobba mer ska erbjudas rätt att göra det. Det rör sig om drygt 50000 individer, företrädesvis kvinnor. Det handlar om att man ska kunna vidareutbilda sig – på betald arbetstid – utan att dra på sig extra studieskulder. Det handlar om att öka bemanningen, att få fler händer. Och det handlar givetvis om att ta bort den ovanligt ogenomtänkta sjukvårdsskatt som Socialdemokraterna införde under förra mandatperioden – som om vi skulle ha för mycket sjukvård i det här landet.

Givetvis är det här satsningar som kostar, och om man stirrar sig blind på ett budgetdokument ser man bara det. Men jag är övertygad om att det kommer att kosta desto mer att inte genomföra dessa satsningar. Av det skälet, av den anledningen, är vi beredda att göra en prioritering av rättsväsendet och sjukvården och i stället skära ner på annat, mindre prioriterat – exempelvis den dyra migrations- och integrationspolitiken och den kostsamma och vansinnigt ineffektiva Arbetsförmedlingen. Såklart vill vi också avskaffa det inferno av subventioner som har präglat regeringens ekonomiska politik: solceller, elcyklar, bilar, drivmedel, vindkraft och bostäder, för att inte tala om alla skattesubventionerade låtsasjobb. Detta är kort och gott en prioritering vi är mer än villiga att genomföra.

Herr talman! Jag kallar vår budgetpolitik för offensiva reformer i ett defensivt syfte. Vad jag menar med det är att vi behöver genomföra ett antal åtgärder för att stå väl rustade när konjunkturen vänder nedåt, vilket vi ser tydliga tecken på redan nu. Det handlar om att stärka löntagarna, att stärka företagen och att stärka kommunerna.

Det är oroväckande att en tredjedel av arbetskraften står helt utanför arbetslöshetsförsäkringen när vi nu närmar oss en lågkonjunktur.

Arbetslöshetsförsäkringen behöver centraliseras och administreras på myndighetsnivå. Den ska göras avgiftsfri, och den ska åtminstone på sikt omfatta fler. Det handlar inte bara om respekt för den enskilda individ som har oturen att bli av med sitt jobb, utan det handlar till lika stor del om att det är klok finanspolitik i den meningen att en generöst tilltagen försäkring agerar konjunkturdämpande.

Vi behöver stärka företagen genom påtagliga skattelättnader vad avser arbetsgivaravgifterna. På så vis kommer företagen inte – i alla fall inte i lika stor utsträckning – att behöva varsla personal om uppsägning när konjunkturen viker.

Sist men absolut inte minst behöver vi stärka kommunerna genom att staten tar ett större finansiellt ansvar för kommunsektorn.

Sverigedemokraternas budget medför mycket påtagliga resurstillskott till kommunerna, och det syftar givetvis till att de inte ska behöva antingen chockhöja kommunalskatten eller skära ned på den kommunala välfärden.

Med en klok och välavvägd ekonomisk politik kan vi lindra effekterna av en kommande lågkonjunktur så långt det är möjligt.

Herr talman! Vi vet också vilka det är som drabbas hårdast i tider av sämre ekonomisk utveckling. Det är de som av olika skäl har en svagare ställning på arbetsmarknaden med låga inkomster, och det är de äldre med tuffa marginaler. Det är därför ingen slump att det är de grupperna som får de allra största förstärkningarna med vår samlade budgetpolitik. Den lägsta inkomstgruppen stärks mer än fyra gånger så mycket som den högsta inkomstgruppen.

De äldre, 65 år och uppåt, stärks nästan fem gånger så mycket som de som inte hunnit bli riktigt så åsrika. Kvinnor stärks något mer än män, i genomsnitt. Detta avseende den egna köpkraften, och med starkare köpkraft är man bättre rustad att möta en svagare konjunktur.

Det här är också det kloka sättet att approacha frågan om inkomstklyftor. Att höja marginalskatterna till de högsta i hela världen ställer såklart till det för höginkomsttagarna, men det gör inte nödvändigtvis de resurssvaga grupperna lyckligare. Det är bättre att fokusera på och stärka låginkomsttagarna. Det är bättre att bekämpa fattigdom än att bekämpa rikedom.

Herr talman! Vad gäller eftermiddagens votering kommer vi i Sverigedemokraternas riksdagsgrupp, för den händelse att vårt eget budgetalternativ inte vinner kammarens gehör, att lägga våra röster på de gemensamma moderata och kristdemokratiska reservationerna.

Det finns en del att anmärka på där – att man inte maktar med att återställa den höjda beskattningen av vanligt folks sparande eller avskaffa den ohyggligt ogenomtänkta skatten på sjukvård som infördes under förra mandatperioden är två exempel på det. Men det finns även en del bra satsningar där.

Satsningar på försvar, rättsväsen, sjukvård och lägre skatt för pensionärer är sådant som väger tyngre. Man har inte tillräckligt höga ambitioner, men när vi ställs inför valet mellan ett dåligt alternativ – det vill säga en förlängning av fyra års socialistisk ekonomisk politik – och ett någorlunda hyfsat alternativ, då väljer vi det sistnämnda. Så kommer det att bli.

Med det sagt yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservationer nr 2 och nr 6.
(Applåder)

Anf. 16 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Oscar Sjöstedt berömde Sverigedemokraternas fördelningspolitik i det anförande vi just lyssnat till. Men i Sverigedemokraternas budgetmotion kan man faktiskt läsa att de samlade effekterna av er ekonomiska politik innebär att den rikaste tiondelen av befolkningen får en nästan dubbelt så stor förstärkning av sin privatekonomi som den fattigaste tiondelen. De med de bästa ekonomiska förutsättningarna vinner alltså mest på Sverigedemokraternas ekonomiska politik. Det man kallar ökad sammanhållning är i själva verket ökade klyftor.

Detta är inte heller någon engångsföreteelse. Det kan inte vara ett olycksfall i arbetet; det kan man knappast påstå. Detta är ju närmast regel när Sverigedemokraterna författar sina budgetmotioner. Jag skulle därför vilja fråga Oscar Sjöstedt hur det kommer sig att det alltid är den grupp som har de högsta inkomsterna som prioriteras när Sverigedemokraterna lägger fram sin ekonomiska politik här i kammaren.

Anf. 17 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag talade precis i mitt anförande om den relativa förändringen och förstärkningen för olika inkomstdeciler. Om jag minns siffrorna rätt, vilket jag tror, stärker vi den högsta inkomstgruppen, inkomstdecil 10, med motsvarande 0,8 procent och den lägsta inkomstgruppen, inkomstdecil 1, med 3,3 procent. Förstärkningen är alltså, som jag sa, mer än fyra gånger så stor för den lägsta inkomstgruppen som för den högsta. Det är givetvis så man måste förhålla sig till denna fråga.

Det är också intressant att ledamoten Olovssons högsta chef, det vill säga statsministern, så sent som i förrgår sa att Socialdemokraterna är beredda att avskaffa värnskatten. Hur hade den fördelningspolitiska analysen i så fall sett ut?

Vi gör ganska mycket som är riktat mot de lägsta inkomstdecilerna. Det handlar om en stark arbetslöshetsförsäkring och ökade bostadsbidrag till ofta ensamstående småbarnsföräldrar, som kanske bara jobbar deltid och har väldigt låga inkomster.

Det handlar såklart om garantipensionärerna, som har en väldigt tuff situation. Vi höjer deras pension med 1000 kronor i månaden. Det handlar om bostadstillägg för pensionärer som befinner sig i dessa grupper – även detta höjer vi ganska påtagligt.

Vår budget innehåller alltså en hel del reformer som har bäring på de lägsta inkomstgrupperna, och det är därför just dessa grupper stärks allra mest. Jag är oerhört nöjd med den fördelningspolitiska profil som vår budget har.

Anf. 18 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater är alltid beredda att kompromissa om en helhet för att få till stånd en ny regering. Sverige måste ju få en sådan på plats. Men det handlar naturligtvis om en helhet, där vi i politikens hela bredd ska kunna se en samlad effekt för trygghet, rättvisa och en bra välfärd.

Den effekt som jag tog upp med Oscar Sjöstedt, nämligen att de som har de högsta inkomsterna får mest pengar av Sverigedemokraterna – 3000 kronor mer i plånboken för mig som höginkomsttagare än för dem som har de lägsta inkomsterna – är den samlade effekten av er ekonomiska politik. Det har RUT räknat ut åt er, så det är säkert alldeles korrekt.

Detta är siffror hämtade direkt ur Sverigedemokraternas budget. Så när jag, som har högre inkomst, och den som har lägre inkomst ska gå och handla har jag 3000 kronor mer med Sverigedemokraternas politik än den som har det sämst ställt. Sedan berömmar man sig av att äldre kanske får lite mer än andra, men det är ju de rikaste äldre.

Anf. 19 OSCAR SJÖSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är givetvis inte de rikaste äldre som får mer i plånboken om man höjer garantipensionen och bostadstillägget för pensionärerna.

Man måste bryta ned siffrorna lite mer. I den lägsta inkomstgruppen – en decil är 10 procent – är det ungefär hälften som inte har något jobb att gå till.

Jag kan givetvis inte sänka inkomstskatten för en människa som inte har någon inkomst. Det bästa man kan göra för att minska klyftorna

och stärka den lägsta inkomstgruppen är att se till att de som inte har något jobb kan få ett jobb att gå till. Då får de också lägre inkomstskatt, men det är svårt att sänka inkomstskatten för en person som inte har någon inkomst. Då får man göra andra saker. Det är klart att den som har hög inkomst får mer pengar i absoluta termer även med en liten skattesänkning.

Anf. 20 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Centerpartiets reservationer 3 och 7.

Herr talman! Man kan alltid trösta sig med att det hade kunnat vara värre. Det är klart att denna tid av politisk osäkerhet hade varit betydligt allvarligare om den svenska och den europeiska ekonomin hade varit sämre än den är i dag. Vi kan konstatera att vi för denna debatt i en tid av hyfsade överskott och reformutrymme och att det inte föreligger något behov av att spara på kort sikt, här och nu. Detta förenklar situationen, minst sagt.

Det här låter möjligen som smicker riktat till den nyss avgångna regeringen, men så är självklart inte fallet. Jag tycker att man i detta läge ska ägna en varm och tacksam tanke åt kloka beslut som fattades i slutet av 1990-talet och under 2000-talet, som gjort Sverige strukturellt starkt och sett till att den ekonomiska situation vi just nu har att hantera är förhållandevis god jämfört med situationen i många av våra grannländer.

I någon mån kan man säga att Sverige under dessa veckor och månader har haft råd med en politisk osäkerhet. Denna situation är dock snabbt övergående, och vi måste självklart återgå till en

handlingskraftig politik som löser de problem vi nu ser. Annars kommer det positiva läge som svensk ekonomi i dag befinner sig i snabbt att gå över.

Som Elisabeth Svantesson sa tidigare finns det, även om dagens debatt och efterföljande votering skulle resultera i att någon av reservationerna går igenom, anledning att rikta en tacksam tanke till det arbete som övergångsregeringen har gjort. Alla budgetmotioner, inklusive min egen, bygger på den övergångsbudget som övergångsregeringen, efter samtal, tog vidare. Det arbete som genomfördes var värdefullt och ligger som en bas för alla förslag vi i dag debatterar och sedermera röstar om. Övergångsbudgeten ligger till grund, och arbetet med den var värdefullt.

Även om jag, herr talman, inledde med att säga att läget för den svenska ekonomin är förhållandevis gott är det uppenbart att orosmolnen hopar sig. Vi vet inte vad som händer med brexit. Vi har nu under morgonen fått nya bud från de brittiska öarna om ytterligare politisk osäkerhet. Detta är inte minst allvarligt för Sverige som liten, exportberoende nation med historiska band just till de brittiska öarna. Brexit är ett drama för hela Europa och det europeiska samarbete som vi och vår ekonomi är mycket beroende av.

Det finns också all anledning att vara orolig över den ryska aggressionen och de tecken vi ser på att den fortsätter. Detta innebär att vi måste rusta Sverige starkt på många olika sätt, inte minst när det gäller försvarspolitiken. Det spiller givetvis också över i ökad osäkerhet, vilket innebär en sämre ekonomisk utveckling – också det allvarligt för ett litet, exportberoende land.

Vi ser många andra hot mot handeln. Vi har en president i Vita huset som närmast dagligen försöker rikta grundskott mot den ordning som vi under tiden efter andra världskriget har riggat för att stimulera gränsöverskridande handel, en ordning som har gynnat Sverige i allra högsta grad. Det finns många hot mot den.

Det är alltså hög tid för Sverige att samla sig och genomföra de reformer som vi ser behövs, rusta Sverige starkt och göra det vi kan för att stärka den svenska positionen och ekonomin i ett läge där många andra gör sitt bästa för att underminera läget för ett litet land som är beroende av export och handel. Oavsett hur lång tid den utdragna regeringsbildningen tar måste vi hamna i ett läge där vi samlar oss och bildar breda majoriteter för viktiga politiska reformer.

Jag har i de flesta budgetdebatter under den senaste mandatperioden talat om ett antal strukturella problem som jag och Centerpartiet ser och som måste få sin lösning. Det finns ingen anledning att inte upprepa det även i denna debatt; vad skulle man annars säga?

Vi måste ta tag i centrala samhällsområden såsom bostadsmarknad, arbetsmarknad och skattesystem. Det är centrala samhällsområden och funktionssätt för vår ekonomi som inte har reformerats i grunden på alltför lång tid och där vi ser allt fler reella problem, inte bara orosmoln.

Bostadsmarknaden är alltför stel, och det innebär att människor inte har möjlighet att flytta till de jobb och den utbildning de behöver. Detta försämrar den underliggande styrkan i ekonomin.

Arbetsmarknaden har liknande problem med bristande flexibilitet. Vi har en trygghet som bygger på att man ska vara kvar där man är.

Skomakaren ska bli vid sin läst. Helst ska man varken byta företag eller yrke, för då får man en lägre grad av trygghet på den svenska arbetsmarknaden. Det är dåligt.

Det svenska skattesystemet blir alltmer komplext, och våra skattesatser, totalt sett och enskilt, är alldeles för höga. Långsiktigt är det inte rimligt att Sverige har ett så pass högt skattetryck. Vi betalar med utvecklingskraft och bristande jobbskapande på grund av detta. Det svenska skattetrycket måste ned, och komplexiteten i skattelagstiftningen måste grundligen förenklas.

Löser vi dessa problem löser vi också de problem vi ser med produktivitetsutvecklingen. Den svenska produktivitetsutvecklingen har under senare år varit alltför låg. Den måste upp. Det skulle stärka Sverige som företagareland och investerareland. Vi vet också att det är det enda långsiktigt hållbara svaret på hur Sverige ska fortsätta att vara ett välfärdsland i världsklass som inte toppas av något annat land i världen.

Utöver detta måste vi ta ytterligare krafttag vad gäller såväl infrastruktur som polis och försvar. Vi måste på ett väldigt påtagligt sätt förstärka kärnan i det statliga uppdraget och bygga ett starkare Sverige som fungerar också i orostid, också när det regnar, också när det är löv på spåren, också när kriminaliteten ökar och när länder i vår omedelbara närhet blir alltmer aggressiva.

Vi måste också gå från prat till resultat i klimatfrågan. Vi måste återgå till det som gällde under alliansåren, det vill säga att de svenska utsläppen minskar steg för steg samtidigt som ekonomin ökar. Detta måste vi uppnå. Vi måste alltså återgå till en klimatpolitik som

fungerar i verkligheten, inte bara i regeringens propositioner och riksdagens betänkanden.

Centerpartiets budgetmotion ställer precis dessa områden och reformer på dessa områden i utsikt. Vi föreslår sänkta skatter på jobb och företagande, och vi tecknar bilden av den skattereform vi vill se, helt enkelt för att jobbskapande i de små och växande företagen är grunden för all långsiktigt hållbar utveckling.

Vi tecknar bilden av vilka reformer vi vill se på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Det handlar om liberaliseringar, ökad flexibilitet och avregleringar så att dessa centrala samhällsområden ska fungera bättre.

Vi är också tydliga med vår politik för utveckling i hela landet. Vi vill se ett antal grundläggande frihetsreformer för jobb, företagande och leverne på landsbygden. Denna kammare har under decennier i mångt och mycket förbjudit den utvecklingskraft som finns genom alldeles för mycket skatter och regleringar för de svenska basnäringarna jord- och skogsbruk.

Det är orimligt att kammaren genom ett alltför hårt strandskydd förbjuder byggande på de platser på den svenska landsbygden där människor vill bo. Här krävs det frihetsreformer. Vi i Centerpartiet är tydliga med vad som behövs.

Samtidigt är vi tydliga med att äganderätten för inte minst skogsbrukare måste värnas. Det här en av de viktigare frågorna, som vi alltför sällan diskuterar i kammaren. Det är grunden för en av våra svenska basnäringar, skogsindustrin, och det måste vara tydligt vad som gäller för ägande och brukande av den svenska skogen.

En fråga som inte minst herr talmannen själv är mycket involverad i är regeringsfrågan. Här lämnar jag med varm hand över till min chef och partiordförande att ge ytterligare besked om vägen framåt. Låt mig dock säga att oavsett vilken konstellation som kommer ut av den utdragna regeringsbildningsprocessen måste ansvarstagande partier mellan extremerna vara beredda att komma överens om dessa centrala samhällsområden.

Regeringsfrågan är ju bara ett medel för att nå det vi vill ha, nämligen de reformer som bygger Sverige starkt och förbättrar möjligheterna till liv, företagande och utveckling för alla som bor och verkar i vårt land. (Applåder)

Anf. 21 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Maggie Thatchers fan club Centerpartiet i talarstolen. När ni snackar om extremism far tankarna lätt iväg. Vi är nog många som minns den nyliberala eran, och många har haft ont i magen sedan dess.

Vänsterpartiet har under den gångna mandatperioden och i en svår parlamentarisk situation tagit stort ansvar. Vi har försökt att göra livet bättre för det stora folkflertalet. Arbetslösheten har sjunkit, och sysselsättningen har ökat. Vi har försökt att rusta landet och utveckla det genom att satsa på fler utbildningsplatser. Ensamstående föräldrar har fått råd med både biobesök och nya vinterstövlar till barnen. Barn har fått fria mediciner och glasögonbidrag, det har gjorts stora satsningar på kvinnors hälsa och så vidare.

Vi har som sagt försökt att göra livet bättre för människor och dessutom vänt borgarnas stora underskott till överskott i statsbudgeten.

Men det är inte lätt att ta ansvar. Man får kompromissa, och man får inte alltid som man vill.

Vad har då Centerpartiet gjort sedan valet? Jo, ni var med och röstade bort statsminister Löfven, trots att ni tillhörde det minsta blocket och inte hade en lösning för en ny regering. Sedan röstade ni bort Kristersson eftersom ni ville säkerställa att Sverigedemokraterna inte skulle få makt och inflytande, vilket de annars skulle ha fått.

Därför har vi nu en övergångsbudget som inte var avsedd att motionera på, vilket Källström också har varit med och tagit fram praxis för och godkänt.

Om Centern nu valde att rösta bort Kristersson för att Sverigedemokraterna inte skulle få makt och inflytande, varför ger ni då Sverigedemokraterna makt och inflytande i dag? Budgeten är ändå hjärtat i politiken, och genom ert agerande får Sverigedemokraterna makt och inflytande över den. Varför då? Detta går inte ihop. (Applåder)

Anf. 22 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! I ett läge där många andra försöker att hitta gemensamma nämnare och försöker att hålla öppet för samarbete åt olika håll kan man lita på att Ulla Andersson håller fortet och låter ungefär likadant som hon har gjort den senaste mandatperioden.

Margaret Thatchers fan club, den var bra. Den ska jag komma ihåg när det är kallt ute någon gång.

Att implicit säga att Centerpartiet vill göra livet sämre för folk i Sverige lägger minst sagt inte någon grund för ett förtroendefullt direkt eller indirekt samarbete.

Det jag gör i dag, Ulla Andersson, är att hålla mig till den praxis som finns. I varje läge då det har lagts en budget på riksdagens bord som Centerpartiet inte har lagt fram själv eller samarbetat om har Centerpartiet motionerat på den. Det håller vi fast vid, och det är denna budgetmotion vi kommer att rösta på. Det är också den enda budget vi kommer att rösta på.

Den budget som ser ut att vinna, om alla håller fast vid sina besked, är Moderaternas och Kristdemokraternas budgetreservation. Mig veterligen har Sverigedemokraterna över huvud taget inte varit en del av framtagandet av den. Ulla Anderssons frågor får därför främst ställas till Sverigedemokraterna respektive Moderaterna och Kristdemokraterna.

Det jag gör i detta läge är att fokusera och berätta för både kammaren och alla som lyssnar vad Centerpartiet står för och vad vi skickar in oavsett vilka processer vi är med i. Jag har inte personligen varit en del av de samtal som har pågått den senaste veckan, men vi har varit mycket tydliga med våra ingångar. Det ingicks dock ingen överenskommelse eftersom motparten inte var beredd att göra de koncessioner som krävdes. Det kan man beklaga, men nu är vi där vi är.

Processen kommer att fortsätta, men Ulla Anderssons påhopp kommer inte att förenkla den.

Anf. 23 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Att höja folks hyror och sänka deras löner tycker jag är att göra det sämre för vanligt folk, och jag skulle tro att Maggie Thatcher ler förnöjt i sin himmel när hon hör Emil Källström.

Emil Källström hänvisar gärna till praxis, men Emil Källström vet precis som jag att det är första gången vi hanterar en övergångsbudget och att det därför inte finns någon praxis. I en ordinarie process motionerar oppositionen på en regeringsbudget, men just nu har vi en övergångsbudget. Emil Källström vet mycket väl att man genom att lägga ned sina röster släpper fram Moderaternas och KD:s ekonomiska politik med stöd av Sverigedemokraterna. Det var ju därför ni röstade bort Kristersson, Emil Källström – för att ni inte ville ge Sverigedemokraterna indirekt makt och inflytande över budgeten.

Det håller inte ihop – det gör det faktiskt inte. Jag önskar att det gjorde det. I så fall hade ni inte motionerat. Nu har ni ändå gjort det, men då hade ni valt att rösta på övergångsbudgeten i alla fall, på grund av regeringsprocessen har tagit så lång tid.

Anf. 24 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Det är uppenbart vad Ulla Andersson vill. Det finns ingenting i Ulla Anderssons argumentation som handlar om att följa praxis.

(ULLA ANDERSSON (V): Jo!

Det som Ulla Andersson vill är att vi ska bryta praxis på det sätt som Ulla Andersson vill.

(ULLA ANDERSSON (V): Nej!

Det var precis det du sa, Ulla Andersson. Det som Ulla Andersson ställde i utsikt var att vi skulle rösta på flera olika förslag. Detta om något vore att bryta praxis, och jag tror att det långsiktigt vore mycket

olyckligt om vi kommer till det läget. Det blir fria kriget på ett sätt som skadar både långsiktighet och trovärdighet i ramverket.

Jag tycker att det bästa vore om alla agerade så som det var tänkt och så som vi har gjort under mycket lång tid: att man röstar på sina egna förslag och lägger ned sina röster när förslagen faller. Detta tror jag är den enda långsiktigt hållbara lösningen, och det är därför vi gör så.

Sedan är det helt uppenbart att det finns argument, och Ulla Andersson har rätt i att detta är en helt ny situation och att man kan se det på olika sätt. Jag har flera intressanta saker att säga om detta, men jag har bara åtta sekunder kvar. Vi återkommer, Ulla Andersson.

Anf. 25 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! När vi i dag beslutar om statsbudgeten kan Sverige få en ny politisk inriktning – en politik för bättre vård och omsorg för den som behöver det, för fler jobb och för ökad trygghet. Vi kan därmed besluta om resurser och reformer som vårt samhälle behöver, men utan att en regering finns på plats. Är detta rätt?

Det går att hävda att det bör vara en ny regering som mejslar fram varje ny politik i det här läget. Det är en rimlig utgångspunkt för en övergångsbudget, som därför i huvudsak bygger på 2018 års budget. Och det är en hedervärd position även för politiska partier. Men samtidigt är riksdagen ingen övergångsriksdag utan en nyligen vald riksdag med fulla befogenheter och fullt ansvar. Det är också riksdagen som äger finansmakten – Sveriges medborgares rätt att genom sina representanter sig själva beskatta.

Även om dugliga tjänstemän har gjort prognoser och räknat om anslag enligt gällande riktlinjer innebär övergångsbudgeten att otillräckliga, onödiga eller olämpliga rödgröna förslag förlängs och att oförmågan att göra nödvändiga reformer konserveras för ytterligare tid. Och tiden

är knapp, herr talman, för det har inte funnits någon pausknapp för vårdköerna, polisbristen eller tudelningen på arbetsmarknaden under regeringsbildandet. Jag och Kristdemokraterna menar därför att riksdagen nu måste gripa möjligheten att få goda reformer och rätt resurser på plats.

Kristdemokraternas uppfattning har varit att Alliansen under budgetprocessen borde ha enats om ett gemensamt budgetförslag. När detta inte har varit möjligt – jag har respekt för olika ställningstaganden här – sökte vi det näst bästa: en gemensam reformpolitik med de allianspartier som ville, med bas i Alliansens reformagenda. Resultatet hade förstått sett lite, men kanske inte så där vansinnigt mycket, annorlunda ut om alla fyra allianspartier hade varit med och förhandlat. Med detta sagt tror jag inte att något av förslagen skulle ha varit uteslutet i en gemensam alliansbudget.

Nu lägger vi kristdemokrater tillsammans med Moderaterna fram reform- och resursförslag som är bra för Sverige. Dessa är utarbetade inom gällande praktiska, beredningsmässiga och konstitutionella ramar. Övergångsbudgetens beräkningar och prognoser ligger naturligtvis i allt väsentligt till grund för vårt budgetförslag. Kompletterande underlag har inhämtats från riksdagens utredningstjänst, och bedömningar har gjorts tillsammans med opolitiska tjänstemän av vad som är berednings- och genomförandemässigt möjligt.

Alla reformer som vi vill göra och har gått till val på kan därför inte komma på plats nu. Vissa förslag har modifieras eller behöver göras i steg. Annat får tas när det kan beredas i Regeringskansliet, och en del kommer en ny regering att behöva återkomma till.

Men jag är glad och stolt över att kunna konstatera att vårt budgetförslag för Sverige i en annan och bättre riktning. Nu tar vi fram både material och verktyg för att renovera samhällsbygget, med fokus på de människor som särskilt behöver politiska reformer i detta läge.

Vi ser de sjuka som väntar i de växande vårdköerna, och vi föreslår nu historiskt stora satsningar på sjukvården. Vi tillför 5 miljarder till sjukvården nästa år, vilket därefter ökar ytterligare. Lika viktigt är hur vi gör detta, nämligen genom en fördubblad och förbättrad kömiljard, som inkluderar hela vårdkedjan, och en strategi för jämlik vård med standardiserade vårdförlopp för fem folksjukdomar så att vården, som är alltför ojämlik i dag, kan bli mer jämlik.

En stor primärvårdsreform påbörjas för att stärka första linjens sjukvård och stoppa den vårdkarusell som många, inte minst äldre och multisjuka, upplever, med en fast läkarkontakt och multiprofessionella team som samlas kring patienten.

Den viktiga cancerstrategin förlängs, och nödvändiga medel tillförs psykiatrin.

Vi ser de sköra äldre som inte får plats på äldreboenden. Trots beslut och löften fick nästan 5000 personer förra året beskedet: Det finns ingen plats för dig. Detta måste ändras. Vi ser också dem som drabbas av den förödande ensamheten i vårt samhälle, varav många är äldre – de rent fysiska spår som det sätter i en människa att nekas gemenskap och hur en kronisk stress uppstår där blodkärlen drar ihop sig i kroppens protest mot att leva i konflikt med vad det innebär att vara människa.

Vi satsar nu en äldreboendemiljard per år för att få bort köerna till särskilt boende och på att bygga fler trygghetsboenden så att den som anses för frisk för särskilt boende men som lider av otrygghet och ensamhet ska få en chans till ett boende med gemenskap. Vi sänker skatten för pensionärer och höjer bostadstillägget så att fler äldre får råd att flytta till ett anpassat boende och så att färre tvingas välja bort resan till barnbarnet eller lunchen med väninnan.

Vi ser också den som är utsatt för brott och får sin frihet kringskuren. Vi genomför nu kraftfulla reformer och satsningar på polisen för att den som begår brott ska löpa en mycket stor risk att åka fast.

Det är en central brottsförebyggande åtgärd. Men vi satsar också på hela rättskedjan och ger bättre förutsättningar att förebygga brott. Vi tillför 12 miljarder över tre år, och vi accepterar inte att tryggheten ska vara en bristvara som är beroende av bostadsort.

Vi ser alla som inte får chans till en arbetsgemenskap och som inte får visa vad de går för – ofta utrikes födda. Vi ökar drivkrafterna till arbete genom jobbskatteavdrag, vi bygger ut utbildningsplatser och vi höjer lönebidragstak för den som är funktionsnedsatt och behöver få en plats på svensk arbetsmarknad.

Vi förbättrar skolan med ökad undervisningstid och satsningar på lärare i utsatta områden.

Vi bygger ut RUT-avdraget, som är viktigt för jobb, inte minst till utrikes födda.

Vi ökar samhällsorientering och språkmöjligheter för en bättre integration.

Detta är särskilt viktiga åtgärder när konjunkturen mattas av – att göra dessa strukturellt riktiga reformer så att det utanförskap som följer i spåren av arbetsmarknadens kraftiga tudelning inte fördjupas.

Vi ser också de arbetsgivare i både näringsliv och offentlig sektor som inte får tag i rätt kompetens och hur detta hotar vårt välbefinnande på sikt. Den högre utbildningen byggs ut, generationsskiften i företag underlättas. Vi höjer brytpunkten för statlig skatt, så att det lönar sig bättre att utbilda sig eller jobba extra. Och vi tar bort den särskilda löneskatt som arbetsgivare betalar för äldre som jobbar, så att erfaren personal kan få bättre villkor och vill fortsätta att arbeta lite längre. Detta gäller lärare, ingenjörer och barnmorskor – sådan personal som Sverige behöver så väl nu när det är en stor brist på arbetsmarknaden.

Vi ser också alla som behöver Sveriges röst i världen. Vi värnar internationellt samarbete, och vi stärker vårt försvar kraftigt i en orolig tid för att skydda demokratin och de värden som vi håller högt.

Vi vill att Sverige gör mer i det internationella klimatarbetet. Och vi vill att Sverige via ett högt och effektivt bistånd ska öka ansträngningarna mot fattigdom och förtryck. Det krävs än mer när andra länder drar sig tillbaka styrda av snäv nationalism.

Vi vill ha ett Sverige där alla får plats och blir sedda. Vi ökar resurserna med 50 procent för att minska barngrupperna i förskolan i vår strävan att personalen ska ha tid att se varje barn. Vi påbörjar arbetet med att återupprätta LSS, så att den som inte kan andas eller äta själv ska återfå rätten till assistans för dessa grundläggande behov. Vi ser alla i det ideella Sverige som gör ovärderliga insatser för andra. Vi återinför skattereduktion för gåvor, som gör att den värmen kan spridas till fler.

För i vårt Sverige är samhället oändligt mycket större än det offentliga. Vi skapar det tillsammans – gamla och nya svenskar, i gemenskaper som familjer, föreningar och församlingar men också företag. När dessa gemenskaper stärks, samtidigt som det offentligas kärnuppdrag kring vård, skola, äldreomsorg och trygghet förbättras, då växer den tillit som är så viktig också för samhällsekonomin.

Sverige har många utmaningar och problem, och vi ska inte inbilla oss att dessa kommer att vara lätta att möta eller åtgärda. Det kommer att ta tid, och det kommer att vara besvärligt. Men vi har också stora möjligheter om vi med resurser och praktiska reformer går i närkamp med de samhällsproblem som vi ser för att stärka arbete, öppenhet, idealitet och gemenskap, för ökad frihet för enskilda och familjer, för insikten om att vårt välbefinnande byggs av företag – som inte är våra fiender – och för viljan att inte lämna någon efter men inte heller hålla någon tillbaka.

I dag har riksdagen möjlighet att rösta ja till denna politiska inriktning, för de resurser och de reformer som Sverige behöver för att påbörja detta arbete. Min uppfattning är att det vore mycket bra för Sverige. (Applåder)

Anf. 26 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag vill för Liberalernas räkning yrka bifall till våra reservationer 4 och 8.

Herr talman! Denna höst har präglats av regeringsbildning. Åtminstone för oss som befinner sig i riksdagen har detta präglat vårt arbete och de diskussioner som har förts i medierna. För människor

utanför riksdagens kammare är det klart att regeringsfrågan är viktig, men den är inte allt.

Jag har denna höst funderat mycket på vad det är som rör sig i människors huvuden. Vad är det som sker i vårt samhälle just nu? Om det är någonting som oroar mig är det att människor inte känner att drömmarna blir verklighet. Jag tänker framför allt på våra barn som växer upp och som vill bli någonting annat än det som förväntas av dem, på dem som växer upp med föräldrar som har ett yrke och som förväntas ha samma yrke som mamma och pappa.

Jag tänker på dem som växer upp i ett område där normen är att man som ung flicka ska göra det som släkten eller klanen förväntar sig att man ska göra, där man har drömmar men där man inte vet om dessa drömmar kan förverkligas så att man kan bli det som man önskar och hoppas.

För att fler barn ska kunna förverkliga sina drömmar tror jag att det viktigaste i vårt samhälle är skolan. Det börjar väldigt tidigt. Det finns ingenting som är så viktigt för drömmarna som att vi har en kunskapsskola i världsklass. Det handlar om att vi har ekonomiska reformer som ser till att skolan fungerar och som ger de barn som behöver extra stöd och hjälp den hjälp de kräver och som också låter den som har lätt för att lära i skolan få gå före och att skolan anpassas efter honom eller henne. Det handlar om att lärare och rektorer respekteras för sina kunskaper och har de befogenheter som krävs för att skapa studiero i klassrummet och att vi lyfter läraryrket och höjer lärarnas status. Det är på detta sätt som fler barn kan förverkliga sina drömmar.

Herr talman! Dessa drömmar gäller alla i vårt land. De gäller inte minst den som har invandrat till vårt land och som vi nu välkomnar som ny svensk i vårt samhälle. De gäller den som har kommit hit för att han eller hon har träffat kärleken, den som har kommit hit för att han eller hon vill arbeta och den som har kommit hit för att han eller hon har flytt från krig och förtryck. Också den som har kommit till Sverige nyligen har drömmar, men i dag förverkligas dessa drömmar inte fullt ut. Det är för många som fastnar i bidragsberoende och som inte jobbar. Det är för många som cementeras i det bidragsberoende som riskerar att gå i arv till deras barn. Det är för många kvinnor vars frihet begränsas där hedersförtrycket växer i förorter och utanförskapsområden och där känslan av ofrihet och otrygghet växer.

Den som har varit i Jesusparken i Malmö vet att det är en centralt belägen plats där droghandeln sker öppet. Det skapar en enorm känsla av otrygghet, inte bara för dem som bor där utan för alla människor som passerar förbi. Känslan av att de kriminella gängerna tar över och skapar otrygghet gör att känslan växer sig allt starkare att man inte kan få sina drömmar förverkligade.

Liberalerna föreslår därför en rad reformer för att se till att bryta utanförskapet. Det handlar om obligatorisk språkförskola för nyanlända, som gör att barn lär sig svenska tidigt och som gör att framför allt kvinnor får möjlighet att också lära sig språket därför att förskolan gör att de kan göra annat på dagarna än att ta hand om sina barn. Vi ställer krav på att den som ska bli medborgare i Sverige ska lära sig svenska språket. Vi har höga förväntningar på människor, men vi ger också människor en tydlig chans att i Sverige få starta ett nytt liv. Denna chans vill vi ge människor.

Herr talman! Drömmar handlar också om alla de företagare runt om i Sverige som vill förverkliga en idé och en dröm. Jag vet personligen precis vad det handlar om, eftersom jag är uppvuxen i en småföretagarfamilj i Småland. Det är människor som har en idé och en tanke och bokstavligen lägger natt och dag för att förverkliga denna idé och denna tanke. De vet inte om de kommer att ha någon lön eller någon kund. Det är dessa företagare som i dag vill få sina drömmar förverkligade, och det är dessa företagare som historiskt har byggt vårt land.

Historiskt är det inte arbetarrörelsen, inte LO och inte Socialdemokraterna som har byggt det svenska välförhållandet, utan det är hårt arbete, företagare och en stark arbetsmoral som har byggt vårt land.

Herr talman! Därför är det viktigt att också Sverige som land ser våra företagare, ser att vi behöver bygga en modernare ekonomi och ser att vi behöver ha ekonomiska villkor som ser till att vårt land har bättre ekonomiska villkor än andra länder. Vi är en liten och öppen ekonomi i norra Europas utkanter. Vi kan inte ha sämre ekonomiska villkor än våra konkurrentländer. Vi måste ha bättre ekonomiska villkor än vad de har. Vi måste ha bättre villkor och bolagsskatter för företag som vill etablera sig här. Vi kan inte ha världens högsta marginalskatt på arbete, utan vi måste ha skatter som gör att det lönar sig att utbilda sig. Vi måste ha skatter som gör att bolag som Spotify eller bolag i den nya delningsekonomin kan växa och väljer att göra det här och inte i Israel, Nederländerna eller USA som är fallet just nu. Vi kan inte fortsätta med de kompetensutvisningar som innebär att människor som är hårt arbetande i vårt land – kockar, it-experters och ingenjörer – kastas ut ur vår samhällsgemenskap på grund av byråkratiska regler. Det duger inte om vi vill att drömmar ska förverkligas.

Herr talman! Drömmar handlar också om rent existentiella frågor kring vår planet. Ingen kan gå oberörd från de rapporter där det nu sägs att klimatfrågan måste lösas här och nu. Det kan inte vänta. Då måste, i alla i fall i ett svenskt perspektiv, utsläppen från transportsektorn minska. Det krävs åtgärder nu för att vi ska nå målet om en fossilfri fordonsflotta. Då menar vi från Liberalerna att vi måste utgå från principen att förorenaren ska betala och att vi måste ha ekonomiska styrmedel som ser till att vi får en bred grön skatteväxling, som innebär att det är dyrare att skita ned miljön och mer lönsamt att arbeta och bedriva företag. Grön skatteväxling – att ta klimatfrågan på allvar – handlar inte bara om vår existens. Det handlar också om att bygga en modernare ekonomi för vårt land och för vårt samhälle. Vi ska göra mycket både här och i andra länder för att få ned de globala utsläppen. Kan Sverige ta ledning i det arbetet har det en väldigt viktig bäring på hela klimatfrågan.

Herr talman! Många människor jag träffar beskriver politikens oförmåga att ta itu med samhällsproblem som det som gör dem besvikna. Jag förstår dem.

De senaste åren har präglats av att deviser som att vi ska motarbeta fusk i LSS blivit en förevändning för att dra in den personliga assistansen för tusentals människor. Vi har alla kunnat läsa och kanske träffa människor som uppenbarligen är i behov av samhällets stöd men inte får samhällets stöd.

Liberalerna säger: Nu är det nog! Nu är det dags för förändring! Nu ska den personliga assistansen tillbaka till den nivå där den var tidigare. Människor förtjänar den rätt de har till ett drägligt och rimligt liv. Det som skett de senaste åren och de politiska beslut som fattats ska bara rivas tillbaka. Nu har det gått för långt!

Det handlar också om att polisen inte är synlig. Det finns en känsla av att polisen inte finns där när man behöver dess hjälp. Oavsett om man bor i en stad eller på en mindre ort finns känslan av att polisen inte finns där när man behöver den.

Det handlar om känslan av att välfärden inte levererar, av att välfärden inte fungerar så bra som den borde, trots att vi har bland de högsta skatterna i världen. När man vill ha hjälp av sjukvården får man inte en läkartid när man vill ha den, eller så får man vänta väldigt länge i en vårdkö. Det är inte värdigt.

Herr talman! Liberalernas budget handlar om en rad olika saker, men i grund och botten handlar den om att vi vill att människor ska kunna förverkliga sina drömmar. Framför allt gäller det att våra barn och unga ska känna att deras bakgrund inte bestämmer deras framtid. Man ska själv kunna förverkliga sina drömmar. Men det handlar också om att företagare ska kunna förverkliga sina affärsidéer eller de idéer de har om hur deras företag ska kunna växa. Det handlar om drömmar om att den som är ny i vårt land ska kunna få bli det som han eller hon vill. Det handlar om en vision om att vi ska kunna ta ansvar för klimatet fullt ut, för det är här och nu som den typen av åtgärder behövs. Det är det som är i fokus i Liberalernas budget, det är det som vi framför i dagens debatt gentemot våra väljare och det är det som vi i omröstningen i eftermiddag kommer att rösta på fullt ut och driva hela vägen in i kaklet.
(Applåder)

Anf. 27 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Vi lägger nu bakom oss en höst vars like aldrig tidigare skådats i svensk politisk historia. Beredningen av rambeslutet och statens budget har inte varit något undantag. Socialdemokraternas

hållning har varit konsekvent, och den är vid det här laget ganska väl känd. Men jag tycker att den förtjänar att upprepas. Jag ska därför redogöra för vår uppfattning även här i kammaren.

Det är nu mer än tre månader sedan valet i september, och Sverige står ännu utan ny regering.

Vägen framåt är alltså oklar. Dagens sammanträde här i kammaren inleddes ju med just statsministerfrågan. Utgångspunkten för allt vi gör nu borde vara att Sverige åter ska få på plats en handlingskraftig regering som kan tolereras av riksdagen. Det gäller även arbetet med statens budget. Så fort en sådan regering har tillträtt kan och bör den lägga fram ett förslag om ändringsbudget på riksdagens bord. I avvaktan på att regeringsbildningen fullföljs bör den budget som övergångsregeringen föreslagit också bli kammarens beslut, men inte för att övergångsbudgeten är något partis idealbudget – det är väl snarare tvärtom – utan för att den ger en tillträdande regering de bästa möjligheterna och det största utrymmet att utforma den ekonomiska politiken utifrån sin politiska inriktning och därmed också ange en långsiktig politisk inriktning.

För oss socialdemokrater handlar det nu om att skapa en praxis som är hållbar och lämplig. Hur kammaren väljer att agera här i dag är inte bara en fråga om den ekonomiska politiken för det kommande året, eller mer sannolikt den ekonomiska politiken tills en ny regering lägger fram en ändringsbudget, utan dagens beslut handlar också om att bidra till en konstitutionell praxis som utgår från att arbetet med att ge landet en regering måste väga tyngre än kortsiktiga politiska segrar, framför allt om dessa dessutom komplicerar regeringsbildningen. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr talman! I kontrast till vårt synsätt har det formerat sig en riksdagsmajoritet bestående av Moderaterna och Kristdemokraterna, vars reservation nu kan gå igenom med Sverigedemokraternas stöd efter de besked vi fått här i dag. Det är ett underlag som inte har tillräckligt stöd här i kammaren för att bilda en regering. Detta har prövats i en statsministeromröstning i riksdagen, där som bekant en tydlig majoritet röstade nej till en regering med moderater och kristdemokrater, inte minst därför att en sådan kräver stöd av Sverigedemokraterna. Nu försöker samma minoritet som då visade sig sakna det parlamentariska underlag som krävs för att bilda regering och därmed styra landet ändå driva igenom sin ekonomiska politik. Detta gör man utan att det egentligen finns någon plan för vad som ska hända sedan.

Vi tycker på principiella grunder att det här är ett tveksamt agerande. Men det för också med sig en del praktiska problem. Eftersom de här tre partierna föregriper regeringsbildningen vet ju ingen hur länge förslagen kommer att gälla. Detta är inte att skapa goda förutsättningar för välfärdens verksamheter, för myndigheter eller för människor och företag. Under beredningen har det också framkommit stora formella brister i budgetförslagen. Jag tänkte ge några sådana exempel.

I ett försök att kompensera pensionärer för den vidgade klyftan i pensionärsskatten fanns ett förslag som skulle ge en marginals katt på 3000 procent för vissa grupper. Den beräknade offentlig-finansiella kostnaden för att införa en skatterabatt för redan anställda visade sig vara för låg. Förslaget om höjd skatt på elproduktion genom vindkraftverk visade sig vara mycket mer komplicerat än förväntat och fick skjutas på framtiden. Listan skulle kunna göras längre, men jag ska stanna där och konstatera tre saker.

För det första bedyrade Moderaternas och Kristdemokraternas ledningar när deras motioner presenterades för två veckor sedan att allt däri var korrekt och genomförbart. Det stämde inte. Tack vare riksdagens och Regeringskansliets tjänstemän samt myndigheter har många brister och fel upptäckts, vilket är bra. Det är naturligtvis en del av processen. För det andra kan jag dock konstatera, med tanke på att processen har varit extremt kort och mycket sammanpressad, att man bara kan ana vad som ännu inte har uppdagats. Detta är inte en optimal process för att ta fram en statsbudget.

För det tredje – och detta måste vara helt unikt – ska riksdagen fatta beslut om ramarna utan att fullt ut ha fått samlad information om vad de innebär för varje anslag. Men det är det som är själva grunden som bygger upp budgeten. Det är där politiken ska genomföras. Nu har det sprungit moderata riksdagsledamöter med nya siffror och nya texter till utskottens möten. Man har inte riktigt haft koll på vad man sysslar med. Det är inte en rimlig ordning, om tanken är att vi ska ha en tydlig, transparent och genomarbetad budget för staten.

Vad vi har att ta ställning till är å ena sidan en budgetproposition på tusentals sidor som har arbetats fram av hundratals tjänstemän på Finansdepartementet och Regeringskansliet under flera månader och å andra sidan en reservation som innehåller stora skattesänkningar och oklara nedskärningar och som har skrivits ihop under några hektiska dagar utifrån två budgetmotioner. Var och en får dra sina egna slutsatser.

Herr talman! Därmed säger vi inte att oppositionspartier och andra partier som inte sitter i regeringsställning inte ska lägga fram egna budgetmotioner. Det är förstås ett självklart och centralt inslag i alla öppna demokratier att oppositionen presenterar sitt alternativ.

Det är ju inte ens otänkbart att man röstar igenom en annan ekonomisk politik än den som en regering lägger fram. Det har hänt i Sverige, och det händer i andra länder. Men det som är den normala följden av detta är att regeringen avgår och att den nya regeringen, som har vunnit omröstningen, träder till eller att man genomför ett nytt val. Vi har dock som bekant en övergångsregering, som varken får avgå eller kan utlysa ett extraval.

Det för mig tillbaka till det jag började med att tala om, nämligen att Sverige behöver få på plats en handlingskraftig regering. Vad Sverige däremot inte behöver är mer av kortsiktighet, mer av planlöshet och mer av oreda.

Den socialdemokratiska riksdagsgruppen kommer därför att rösta för övergångsregeringens förslag till statsbudget i dagens votering. Vi gör detta samtidigt som vi tänker fortsätta våra ansträngningar att nå en blocköverskridande samsyn för att få en regering på plats på rätt sida om anständighetens gräns, så att den kan lägga fram en ändringsbudget och slå fast en långsiktig ekonomisk politik för hela denna mandatperiod som medborgare, företag, myndigheter och kommuner kan förhålla sig till.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis säga några ord om den politiska inriktning som vi socialdemokrater gärna ser i en sådan ändringsbudget, som förr eller senare kommer att behöva läggas fram.

Det handlar om nödvändiga och viktiga reformer – förslag som syftar till ökade resurser i välfärden i kommunerna i en tid när Sverige får hundratusentals fler gamla och barn i behov av skola och omsorg.

Det handlar om reformer för att fortsätta att höja takten i etableringen av människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är en politik

som driver på byggandet av hyresrätter som människor har råd att bo i. Det handlar om fler skarpa investeringar för att komma till rätta med vår klimatomställning, om reformer som ökar friheten för landets barnfamiljer och inte minst om höjda pensioner för dem som har jobbat ett långt arbetsliv men som ändå har en alltför låg pension.

Det är fullt möjligt att genomföra en sådan politik därför att vi under fyra år har vänt stora underskott till överskott och fått ned statsskulden till dess lägsta nivå sedan 1977. Nu när vi står väl rustade inför lågkonjunkturer eller andra utmaningar bör styrkan i svensk ekonomi användas för att bygga samhället starkare och göra Sverige till ett tryggare land för alla.

Men ska så bli fallet behöver Sverige få en handlingskraftig regering på plats. Det borde vara fokus för riksdagen också denna dag.
(Applåder)

Anf. 28 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Vi har varit mycket tydliga med att det vi gör nu är seriöst och genomarbetat och att den beredningsprocess som Fredrik Olovsson pekar på har lett till att vi har genomfört förändringar i vårt förslag så att det ska vara genomförbart. Vi har till exempel talat med Skatteverkets generaldirektör, som har berättat vilka skatteförändringar man kan genomföra. Detta känner ju Fredrik Olovsson väl till.

Man kan också konstatera följande: Vi ändrar på 2½ procent av utgifterna, och vi gör det på ett sätt som kan leda till kortare vårdköer, fler poliser och ökade möjligheter att försvara Sverige mot hot och angrepp. Vi gör det för att påbörja arbetet med att återupprätta LSS. Vi

gör det helt enkelt för att det finns problem i verkligheten som vi behöver hantera så snart som möjligt. Vi behöver få reformer och resurser på plats.

Jag tycker att Fredrik Olovssons och andra partiers position – att låta en övergångsbudget gå igenom – är hedervärd. Jag tycker inte att det är något fel på den positionen; den är rimlig i det läge som vi befinner oss i.

För Kristdemokraterna har det ändå vägt över att från riksdagens sida – och detta är ingen övergångsriksdag, utan den är i full kraft att också fatta beslut om en budget – försöka göra ett antal förändringar för att nu påbörja den förändring som är så nödvändig. Anser Fredrik Olovsson att dessa förbättringar inte ska ske?

Anf. 29 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vår position har varit väldigt tydlig under hela denna höst: Vi ska ha en ordnad process som leder fram till att vi får en ny handlingskraftig regering på plats, så att den kan återkomma hit till riksdagen med en genomarbetad, långsiktig politik. Det är väl vad väljarna förväntar sig.

Vi är inte en övergångsriksdag, men vi kan mycket väl bli den mest kortlivade riksdag som detta land har upplevt på mycket länge. Om vi vill undvika det – om vi vill undvika extraval – är det oerhört viktigt att vi får bästa möjliga förutsättningar för en regeringsbildning. Det trodde jag var självklart.

Nu talar människor i denna kammare om att allting är ungefär som vanligt. Det är inte den bild jag möter. När människor tittar på

riksdagshuset här utanför skakar de på huvudet. Det är farligt. Vi måste få en regering på plats; det förväntar sig människor efter ett val. Sedan är det naturligtvis så att vi har en beredningsprocess. Den är till en del formell och har genomförts som den ska. Eftersom det är kloka och duktiga människor som tillfrågas har de upptäckt misstag och problem som ni hävdade inte fanns när ni lade fram era motioner – då var allt genomförbart.

Med tanke på den mycket korta tid – några dagar eller kanske någon vecka i stället för, som normalt, månader av remisstid och arbete – kan det ju vara så att allt ännu inte är upptäckt. Jag kan fråga Jakob Forssmed: Kan du garantera att det som nu läggs på riksdagens bord och ska röstas igenom faktiskt går att genomföra utan väsentliga problem för myndigheter, företag och medborgare?

Anf. 30 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Fredrik Olovsson säger att beredningsprocessen har genomförts som den ska. Jag tycker att det är bra att vi kan vara överens om det här inne i kammaren.

Jag sa när vår motion presenterades – du kan se den pressträffen i efterhand, Fredrik Olovsson – att ett beredningsarbete nu påbörjades. Jag förklarade också att alla dessa förslag inte kommer att gå att genomföra vid årsskiftet utan att vi i den process som nu följer kommer att behöva göra justeringar. Det har vi också gjort, därför att vi tar ansvar i detta svåra läge.

För mig väger det över när samhällsproblemen är så stora, när vi behöver resurser och när vi behöver göra reformer. Jag håller med

Fredrik Olovsson: Folk där ute förväntar sig att vi nu löser de problem som de ser i sin vardag.

Vi går fram med vår politik. Det var Fredrik Olovssons huvudsakliga anklagelse – vi försöker driva igenom vår politik i Sveriges riksdag. Som svar på den anklagelsen kan jag bara konstatera: Guilty as charged!

Anf. 31 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Det är märkligt hur man som riksdagsledamot och före detta statssekreterare i Statsrådsberedningen kan undvika att vilja förstå hur central en regering är för att genomföra den politik som det fattas beslut om i denna kammare. Det är en väldigt viktig aspekt på detta.

Jag tycker också att det är märkligt att man har varit så sparsam med information – om jag ska vara snäll – och att det är så otydligt och icke-transparent. Det är faktiskt väldigt svårt att i dag säga exakt vad denna politik innebär.

Jag såg att det nu kom någon sorts sammanställning till medier som jag inte har sett tidigare med exempelvis ospecificerade minskningar av anslag om 4 miljarder och 5,47 miljarder som rör omprioritering inom skola, vård och omsorg. Vi har faktiskt inte en aning om vad detta innebär när vi nu står här och diskuterar det som Forssmed tycker ska vara den ekonomiska politiken för nästa år men som jag tycker bör vara en parentes som en ny regering får ändra på.
(Applåder)

Anf. 32 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! I morse, innan vi började denna debatt, hade utrikesutskottet ett extrainsatt beredningstillfälle. Jag tänkte rapportera lite kort därifrån.

Den reservation som eventuellt går igenom i eftermiddag har dragit ned väldigt mycket pengar på bemyndiganderamen kring biståndet. UD:s budgetchef konstaterar att Sverige inte kommer att kunna ingå några nya avtal om Världsbankens Ida 19, Afrikanska utvecklingsfonden, Gröna klimatfonden eller Globala fonden för att bekämpa hiv. Sveriges ägarandel i Världsbanken kan komma att minska. Sida kommer att bli tvingade att öka sin administration, och flera ettåriga biståndsavtal kommer att tecknas

Så blir det när man låter spelet ta överhanden i stället för att ta ansvar i en svår parlamentarisk situation.

Det är skillnad på höger och vänster i svensk politik. Det har vi sett under den gångna mandatperioden, då Vänsterpartiet drivit igenom avgiftsfria mediciner för barn och höjda bostadstillägg för pensionärer och sjuka – för människor som har svårt att ha råd med hyran.

Vi har infört avgiftsfria läkarbesök i öppenvården för alla som är 85 år eller äldre. Men när den s-ledda regeringen har samarbetat med högerpartierna kring pensionerna, vad har hänt då? Jo, Sverige har fått flest fattigpensionärer bland de nordiska länderna. Det är skillnad på höger och vänster.

Vi i Vänsterpartiet har gjort väldigt mycket bra tillsammans med regeringen under den gångna mandatperioden. Vi har fått igenom ett nittiotal reformer för ökad jämlikhet och förstärkt välfärd, och det gör ju skillnad för väldigt många människor.

Ensamstående föräldrar har fått råd att gå på bio, göra en utflykt och att köpa nya vinterstövlar till barnen. Unga har inte behövt vara beroende av föräldrarnas plånbok för att kunna ta bussen till kompisarna på sommarlovet för en badutflykt. Och anställda i äldreomsorgen har äntligen fått arbetskläder. Vi har också infört körkortslån så att arbetslösa lättare kan få jobb. Ja, det är sådant man gör med Vänsterpartiet.

Högerpartierna har skrikit högt varje gång välfärden har byggts ut för att omfatta nya områden, och de har systematiskt avvisat reformer som gynnar människor med tunna plånböcker och kvinnors hälsa och som ökat jämlikheten.

Ibland har jag faktiskt undrat om det värsta som kan hända i högerns ögon är att sjuka och arbetslösa får det ekonomiskt bättre. Inte ens skattesänkningen för de sjuka med permanent nedsatt arbetsförmåga kunde de godta, utan de strök den. Partier som alltid annars prioriterar skattesänkningar tyckte alltså att det är helt otänkbart att en skattesänkning ska omfatta sjuka människor.

Vi i Vänsterpartiet har gått till val på att vi ska bygga bort bostadsbristen genom att underlätta byggande av hyresrätter som människor faktiskt har råd att bo i. Vi vill stärka anställningstryggheten genom att ta bort allmän visstid, slopa arbetsgivarnas möjlighet till hyvling och lagstifta om rätt till heltid. Och självklart måste vi göra vad vi kan för klimatet. Järnvägen behöver byggas ut i hela landet. Vi behöver få höghastighetsbanor. AP-fonderna behöver avveckla sitt innehav i fossilindustrin och öka sina investeringar i förnybar energi och miljöteknik. Jordbruket behöver ställa om i större utsträckning, och köttkonsumtionen, flygandet och bilismen behöver minska. Politikens uppgift är att ge människor

möjligheter till miljö- och klimatvänliga val, att ordna en strukturell omställning.

Vi vill se fler anställda i äldreomsorgen. De äldre behöver personal som har tid att lyssna, prata och umgås, som har tid för att ge den omsorg som behövs. Arbetsvillkoren och lönerna i sjukvården behöver förbättras och höjas. Och barnen i förskolan behöver minskade gruppstorlekar.

Vi har problem på många olika områden. Ett av dem är att vi har det minst omfördelande skattesystemet bland EU:s 15 kärnländer. Om inkomstskillnaderna fortsätter att växa i samma takt som de gjort de senaste decennierna kommer vi att gå förbi USA redan på 20–30-talen, och det verkar ju inte borgarna tycka är snabbt nog.

Vänsterpartiet vill i stället ha ett skattesystem som beskattar höga kapitalinkomster betydligt mer än i dag. Vi vill se en skatt på stora arv och förmögenheter, och vi vill ha en progressiv fastighetsskatt. I dag betalar man faktiskt lika mycket i avgift för en 20-rumsvilla i Saltsjöbaden som för en liten träkåk i Sandviken. Vem kan tycka att det är rimligt? Vi vill sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare och anser att principen lika skatt för lika inkomst ska gälla. Förra mandatperioden fick Vänsterpartiet igenom den historiskt största satsningen på välfärden – 10 välfärdsmiljarder. Det motsvarar löner för 25000 undersköterskor.

10 miljarder är också vad Moderaternas och Kristdemokraternas 77:e jobbskatteavdrag kostar. De skriver själva att det ska ge 6000 jobb. Snacka om ineffektiv jobbpolitik! 10 miljarder – 6000 jobb eller 10 miljarder – 25000 undersköterskor. De säger att det ska löna sig att gå

från bidrag till jobb och göder på så sätt den kultur av misstro som sprids, för alla vet att det egentligen alltid har lönat sig att jobba.

Moderaternas skattepolitik ger 23 gånger mer i plånboken till dem som har de högsta inkomsterna än vad de 10 procent med lägst inkomster får.

10 miljarder är också kostnaden för de massiva skattesänkningar som Liberalerna vill se för dem med de allra högsta inkomsterna, de som har 55000 eller mer. Just dem tycker Liberalerna synd om. Det är de som behöver förverkliga sina drömmar och få en tjockare plånbok. De sänker skatter för högavlönade män och väljer att spara på sjuka kvinnor som har slitit ut sig i vård, skola och omsorg.

Det är till och med så att Liberalerna slår Moderaterna. I Liberalernas budget får de 10 procent som har lägst inkomst noll kronor, medan de 10 procent som har högst inkomster får 19200 kronor. Och det var ju precis de som behövde de pengarna, eller hur, Mats Persson?

Kristdemokraterna har varit kreativa och kommit på ett nytt avdrag. Numera ska man få pengar, ett skatteavdrag, för att ha tjänstefolk hemma som flyttar runt de tunga rokokobyråarna i våningarna på Östermalm. Och Moderaterna blir självklart glada för den omtanken.

Centerpartiet kämpar febrilt för att få möjligheten att sänka folks löner, höja deras hyror och riva upp deras anställningstrygghet. Jag sa tidigare att Margaret Thatcher är väldigt nöjd, men jag kan glädja Emil Källström med att även Ronald Reagan är det.

Sverigedemokraternas politik syftar ju – det vet alla – till att skapa otrygghet och rädsla för att öka de egna opinionssiffrorna. De säger sig vilja hjälpa människor på plats men för en politik som minskar biståndsbudgeten med 25 procent och för en klimatpolitik som

kommer att driva ännu fler människor på flykt runt om i världen. Men nåde den som lyckats ta sig hit för att söka skydd.

Även Sverigedemokraterna tycker att det är rimligt att införa bidrag till de allra rikaste så att de kan få sitt silver putsat och sin pool rengjord. Och tillsammans tar borgarna och Sverigedemokraterna bort avdragsrätten för fackföreningsavgiften, för vad kan vara mer illa än att löntagare organiserar sig i facket och kämpar för bättre anställningsvillkor och högre löner? Riskkapitalisternas möjligheter att ta ut vinster i välfärden tycker de däremot inte är ett problem. Och medan företagen skriker efter utbildad arbetskraft drar borgarna ned avsevärt på utbildning i budgeten. Högerns samhällsbygge är nämligen inget annat än ett halmhus som går sönder vid minsta vindpust.

I regeringsbildningsprocessen, som varit i fokus här i dag, har vi fått höra om marknadshyror i nyproduktion, om enorma skattesänkningar för topp tio och begränsningar i arbetsrätten, det vill säga riktig högerpolitik, när landet egentligen skulle behöva mer solidaritet och minskade inkomstskillnader.

Det som Centern och Liberalerna inte fick igenom med Reinfeldt har Löfven delvis öppnat för.

Herr talman! Moderaterna var valets stora förlorare. De tillhör det minsta blocket. Trots det röstade de, tillsammans med övriga borgerliga partier och Sverigedemokraterna, bort Löfven för 78 dagar sedan. Alliansen är numer blott en spillra, och de har ingen lösning på regeringsprocessen. De har satt oss alla i ett politiskt vakuum, och det är därför vi har en övergångsbudget att hantera. Den är ju tillfällig och tänkt att få våra myndigheter att fungera under en

regeringsbildningsprocess. Vi har alla godkänt de principer som den bygger på, så man skulle ju kunna tycka att den borde gå igenom.

Moderaterna väljer ändå i detta svåra läge att motionera på övergångsbudgeten. Först började de låta alltmer som Sverigedemokraterna, sedan tog de deras politik och nu också deras agerande. Ett kaosparti tillåts styra, ett parti som anser sig självt vara statsbärande. Och Moderaterna och Kristdemokraterna försöker att bakvägen ta makten genom budgeten. Så agerar partier som har förlorat och som inte har en regering att tillsätta.

Jag beklagar det, för när mörkerkrafter, rasister och nationalisterna flyttar fram sina positioner borde det vara varje anständigt partis uppgift att förhindra att de får inflytande. Och nej, det finns ingen praxis att lägga ned sina röster när det gäller övergångsbudgeten. Vi har nämligen aldrig haft någon. Man kan förhindra att Sverigedemokraterna får makt och inflytande; det var därför vi röstade bort Kristersson. Vi väljer i stället att ta ansvar och röstar därför på övergångsbudgeten. Den är inte vår favorit, men vi vill se en ansvarsfull ordning och avser att bidra till att regeringsbildningsprocessen hamnar i fokus och kan lösas. Vi kommer alla att hinna lägga fram vår ekonomiska politik – som regeringsbildare, som förhandlingspart eller som opposition. Låt oss hålla en sådan ordning!

Jag yrkar bifall till FiU:s förslag.
(Applåder)

Anf. 33 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Detta är första gången en övergångsregering har lämnat en budgetproposition till riksdagen. I regeringsformen, riksdagsordningen

och budgetlagen finns bestämmelser om budgetpropositionen och dess innehåll, men någon särskild reglering av hur en budgetproposition som lämnas av en övergångsregering ska utformas finns det inte.

I detta läge har övergångsregeringen försökt hitta vägar framåt, bland annat genom att komma överens om principer för hur en övergångsbudget ska se ut, för att på ett ordnat sätt kunna vänta in en ny regering och dess ekonomiska politik eftersom en sådan ännu inte har kunnat formas. Man hade kunnat förvänta sig att det var en inställning som delades av de andra partierna, men i dag vet vi att det inte är så.

Den budget som regeringen har lagt fram är ingen önskebudget och inte eller någon permanent lösning, men statens verksamheter måste kunna fortsätta fungera. En ny regering måste också få chans att lägga fram sin ekonomiska politik. Nu ser det ut som att en annan budget kommer att vinna gehör här i kammaren, och det är problematiskt på flera sätt.

Först gäller det formen – att vi vid detta första tillfälle, när regeringsbildningen drar ut på tiden, inte kan enas om en ordnad process för att demokratin ska kunna fungera även i utmanande tider. Men framför allt gäller det i sak, för den budget som ser ut att gå igenom är riktigt dålig vad avser politiken som föreslås.

Fru talman! Just i detta nu är många av världens länder samlade i Polen för att diskutera klimatet och hur man ska nå målen i Parisavtalet för att bromsa den globala uppvärmningen. Samtidigt nås vi av rapporter om att år 2018 går till historien som året då utsläppen ökade allra mest – någonsin. Det är alarmerande bråttom nu, och världen behöver samla kraft och öka takten för att vi ska kunna vända

utvecklingen under de kommande åren. Än finns det nämligen hopp. Än är det inte helt kört, och det är det vi ska ta fasta på.

Då är det helt enkelt inte värdigt att Moderaterna och Kristdemokraterna lägger fram en budgetmotion i Sveriges riksdag som går i helt motsatt riktning och skär i den rådande miljöbudgeten på ett sätt vi faktiskt aldrig tidigare skådat i svensk historia. De vill ta bort 2 miljarder kronor från miljö- och klimatbudgeten. De föreslår att det ska bli billigare att släppa ut, genom skattesänkningar på bensen och diesel. Vi vet alla att det är en direkt bidragande orsak till den globala uppvärmningen. Flyget, som äntligen fått börja betala för sina klimatkostnader i och med flygskatten, ska återigen bli skattebefriat.

Moderaterna och Kristdemokraterna drar även ned på stödet till solceller precis när vi börjat komma igång med att ta till vara solens förnybara energi på våra hustak här i norr. Den populära elcykelpremien är en annan mycket uppskattad reform som de väljer att begrava. De halverar också skyddet av värdefull natur. Det är en omfattande nedskärning som helt bortser från larmen i Världsnaturfondens *Living Planet Report*. Den har förödande konsekvenser för den biologiska mångfalden, som vi omsorgsfullt måste värna.

När vår planet inte mår bra är det av största vikt att Sverige fortsätter att vara ett föregångsland som tar täten och visar att klimathoten är något vi inte bara vill utan *måste* göra något åt. Det sämsta vi kan göra är att sköljas med av hopplöshet och inspireras av ledande klimatförnekare som Trump och Bolsonaro.

Vi kan inte sänka oss till en minimal ambitionsnivå när det kommer till miljö- och klimatbudgeten, men det är precis det Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår här i dag. Detta är ett budgetförslag som

saknar incitament för att bryta fossilberoendet. Det är en budget som hänger kvar vid kol och olja i stället för att anamma det nya, förnybara. Det är en budget som fortsätter att hålla Sverige beroende av energi från diktaturer och krigsherrar. Det är en ohållbar budget som kommer att ha förödande konsekvenser för klimatet.

Det är bisarrt att Moderaterna och Kristdemokraterna nu föreslår dessa historiska nedskärningar och vill sänka ambitionsnivån samtidigt som Sverige toppar globala miljörankningar och för andra året i rad anses vara den av EU:s 27 medlemsstater som har den miljöbästa politiken. Vår klimatpolitik blir hyllad och framlyft, men Moderaterna och Kristdemokraterna försöker fortfarande hävda att de vet bättre. Det blir dock alltmer genomskinligt och uppenbart för allt fler att det bara är svepskäl. Det handlar om att dessa frågor inte tas på allvar eller alls adresseras.

Fru talman! Sverige är inte bara ett föregångsland när det kommer till klimatområdet, utan vi har även gott renommé när det kommer till välfärd och jämställdhet. Sverige toppar EU:s jämställdhetsindex och är världens tredje mest jämställda land enligt FN:s Gender Inequality Index. Men trots globala topplaceringar utsätts kvinnor dagligen för sexualbrott, får lägre lön och pensioner än män och blir sjuka av stress i vårt land.

Det är fyra gånger fler kvinnor än män som sjukskrivs för stressrelaterade sjukdomar, och numera ser vi att tjejer bränner ut sig redan på gymnasiet. Så kan vi inte ha det. Vi måste fortsätta kämpa för jämställdheten, på alla områden, i praktiken. Där är en jämställdhetsmyndighet ett stort steg framåt, men nu ser vi en risk att den tas bort. Det vore ett stort bakslag för arbetet med kvinnors lika värde och villkor.

Moderaterna och Kristdemokraterna hävdar också att deras budgetförslag tar tag i de stora samhällsutmaningarna, och visst finns det saker som är bra och som antagligen skulle ha funnits med även i ett budgetförslag från oss. Det gäller satsningar på välfärden, som skolan, sjukvården och polisen. Men det vi ser utöver det är tyvärr inget annat än den vanliga politiken: att sänka skatterna mest för dem som redan har mest.

Med deras budget kan vi räkna med att klyftorna i samhället kommer att bli allt större. Kvinnors villkor kommer att försämrats, de barn som växer upp i fattigdom kommer att bli fler, utanförskapsområden kommer att växa och segregationen kommer att öka.

Det gör mig oroad. Vi lever nämligen i en tid där högerextrema och odemokratiska krafter växer fram och vinner mark, både globalt och här i Sverige. Nu är det viktigare än någonsin att vi står upp för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

För Miljöpartiet är det också självklart med en human flyktingpolitik som värnar asylrätten och ger familjer rätt och möjlighet att återförenas. I detta läge väljer Moderaterna och Kristdemokraterna att lägga fram ett förslag som de vet bara kommer att gå igenom om det får stöd av ultrahögern i riksdagen, och Centerpartiet och Liberalerna låter det ske. De har lovat att inte låta Sverigedemokraterna få inflytande över den svenska politiken, men det är ju precis det som nu händer.

Fru talman! Jag kan inte säga det nog många gånger, och jag kommer nu att säga det igen: Klimatet är vår tids ödesfråga, och Sverige ska vara ett fossilfritt välfärdsland. De senaste åren har Sverige tagit stora kliv mot att bli det och investerat stort i förnybar energi, grön infrastruktur och en mer hållbar omställning av industrin. Vi har höjt

miljöbudgeten med 110 procent och gjort det betydligt dyrare att släppa ut koldioxid.

Nu måste vi fortsätta detta omfattande omställningsarbete och se till att våra hav blir friskare och renare och att vi tar hand om skogarna och den biologiska mångfalden innan det är för sent.

Vi måste se till att livsmedelsproduktionen blir sundare och djurhållningen mer human. Vi måste göra flyget dyrare och se till att snabba tåg rullar på den svenska rälsen och ut i Europa.

När det kommer nya larmrapporter om den globala uppvärmningen och massutrotningen av arter nästan varje vecka, när stora internationella bedömare varnar för ökade klyftor i samhället och när världen behöver mer värme och medmänsklighet, då ska vi svara med att öka kraften i den politiken. Vi måste ha en politik för att göra temperaturökningen så liten som möjligt, en politik för att stoppa utrotningen av arter och en politik för att bättre ta hand om varandra. Bara så bygger vi riktig styrka för framtiden.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen Falk (MP)

Anf. 34 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Samhällsproblemen har inte tagit paus för att Sverige saknar regering.

Konjunkturedgången förskjuts inte i väntan på en ny statsminister. Därför kan inte heller Sverige vänta på reformer.

Vår budget i Moderaternas och Kristdemokraternas reservation stärker svensk ekonomi, jobbskapande och kärnan i statens grundläggande uppgifter. Vår utgångspunkt är att möta samhällsutmaningar i människors vardag med Alliansens gemensamma reformagenda som grund. Nu har den chans att bli Sveriges statsbudget nästa år. Den svarar också upp till de samhällsutmaningar vi ser.

Fru talman! Förväntan att det är Alliansens ekonomiska politik och skattepolitik som nu blir förverkligad är väldigt stor utanför dessa väggar. Många ser hur vi de kommande åren förväntas ha lägre tillväxt per invånare än i så gott som alla andra EU-länder trots att många faktorer talar för Sverige.

Vi har en välutbildad och teknikvan befolkning, innovationsrikt näringsliv och betydande investeringar i forskning. Men Sverige är ett väldigt litet exportberoende land med konjunkturkänslig ekonomi. Därmed är vi särskilt utsatta i en turbulent ekonomi.

Stabila statsfinanser tillsammans med reformer för ökad sysselsättning och stark tillväxt är den självklara basen för vår gemensamma ekonomiska politik och skattepolitik. Att långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft inför tillväxtutmaningar måste ses i ljuset av en alltmer ökande global internationell konkurrens. Kostnader för när politiken straffar företagande och arbete, utbildning och ansträngningar har blivit allt högre.

Sverige behöver i stället en politik som underlättar för företagande och entreprenörskap. Den långsiktiga uppgiften är att efter de senaste årens stora skattehöjningar med över 60 miljarder nu gå tillbaka till en

politik som i grunden tar till vara den enskilda entreprenören, företagaren och den enskilde som anstränger sig, detta för att det i grunden alltid ska löna sig att anstränga sig. Principen om hälften kvar hade ett brett stöd för 30 år sedan. Det borde den även ha i dag.

Fru talman! Högre skatter påverkar människors beteende. Blir det mindre lönsamt att jobba väljer fler att göra annat. Det gäller till exempel marginals-katten, den skattenivå som handlar om den sista intjänade hundralappen. Det är skatten för att anstränga lite mer, jobba över och ta ett extraknäck.

Är marginals-katten för hög tycker många att det inte lönar sig att göra det lilla extra fastän samhället så väl behöver det.

Sverige har OECD:s högsta marginals-katter. Det handlar om upp till 60 procent av en löneökning och upp till 70 procent om man räknar in arbetsgivaravgifterna – ja, upp till 70 procent.

Skattes-mällan för den som anstränger sig i välfärdens kärna är tydlig. För en sjuksköterska som känner kallet när chefen en fredagskväll ber henne att jobba extra på akuten blir den direkt förlamande eftersom hon får betala mer i skatt för att gå till jobbet, anstränga sig och göra en extra insats än att vara hemma med familjen och ha fredagsmys.

Detsamma gäller en lärare som ställer upp, en tandtekniker, en polis eller en tulltjänsteman.

Det är mer än hälften i skatt för den som anstränger sig. Värderas inte deras insatser för att Sverige ska hålla ihop och för ett starkare Sverige? Principen om hälften kvar måste tillbaka som huvudprincip i svensk skattepolitik. Med det beslut som förhoppningsvis fattas i dag,

om Moderaternas och Kristdemokraternas motion går igenom, har vi påbörjat resan tillbaka till principen hälften kvar.

Sverige behöver skattereformer som premierar arbetslinjen, arbete och den som anstränger sig. För det kommer vi tillsammans att rösta i dag.

Fru talman! Drivkrafterna för arbete måste vara starkare än drivkrafterna att stå utanför arbetsmarknaden. Om en arbetstagare är sjuk ska det finnas ett trygghetssystem som fungerar. Men det ska alltid löna sig att ta ett jobb och att bidra till det gemensamma. Vi vill stärka de drivkrafterna ytterligare för arbete med lägre skatt på arbetsinkomster och genom att se till att det finns ett bidrags- och transfereringssystem som främjar arbetslinjen.

Alla som jobbar ska få mindre i skatt och därmed mer i plånboken. Grunden för högre kvalitet i välfärden, kortare vårdköer och att äldre ska få ett värdigare åldrande handlar om ett gott företagsklimat inte minst för småföretagare och nyföretagare. Där ska Sverige kunna dra nytta av möjligheter som globaliseringen ger och möta utmaningar som globaliseringen ställer oss inför. Villkoren för att möjliggöra ökad konkurrenskraft, inte minst i jämförelse med andra länder, måste absolut bli bättre.

Under alliansåren ökade tillväxtförutsättningarna. Vi sänkte bolagsskatten, vi sänkte de sociala avgifterna och vi ökade drivkraften för företagande. De senaste åren är det motsatta. Det kan vi i dag stoppa och förändra. Vi kan komma tillbaka till en politik som är tillväxtfrämjande och stärker entreprenörskap.

Vi i Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår därför i vår gemensamma reservation att alla som arbetar och alla pensionärer ska

få mer pengar i plånboken. För att öka drivkrafterna förstärks arbetslinjen med sänkt skatt med ungefär 200–700 kronor för alla som jobbar och särskilt för dem med lägre inkomster. Det är en total reform om 10 miljarder.

Vi satsar på fler arbetade timmar i välfärden. Vi höjer brytpunkten för statlig inkomstskatt så att färre får betala den. I dag betalar ungefär 1,4 miljoner svenskar statlig inkomstskatt. Det betyder att fyra av tio barnmorskor i dag betalar mer än hälften av den löneökning de får i skatt. Om vi vill ha fler i välfärdens kärna som anstränger sig måste vi självklart sänka dessa skatter.

Vi har heller inte råd att säga nej till äldres kompetens. Därför vill vi nu avskaffa den särskilda löneskatten för äldre. För alla pensionärer som har jobbat sänker vi skatten för alla och inte bara för vissa, utan Moderaternas och Kristdemokraternas reservation innebär en skattesänkning för alla. Vi sänker skatten på diesel, vi avskaffar flygskatten och vi höjer RUT-avdragen för att fler jobb ska växa fram.

Moderaternas och Kristdemokraternas reservation ger många vinnare. Det är alla som arbetar, alla pensionärer, företagare, landsbygdsentreprenörer och tjänsteföretagare. Det blir mer i plånboken för den som anstränger sig, den som utbildar sig, den som jobbar och den som gör det lilla extra för att vårt samhälle ska bli starkare och hålla ihop. Vårt förslag är för ett starkare Sverige.

Jag yrkar därför bifall till Moderaternas och Kristdemokraternas reservationer nr 1 och 5. Jag instämmer också i Elisabeth Svantessons anförande. (Applåder)

Anf. 35 BO BROMAN (SD):

Fru talman! Skattepolitiken är av naturliga skäl central för all politik. Den sätter villkoren för både privat näringsliv och offentlig sektor. Den påverkar även hushållens förutsättningar.

Målen för skattepolitiken är att finansiera den offentliga sektorn, påverka positiva och skadliga beteenden samt bidra till bättre ekonomisk jämlikhet.

Dessa övergripande mål delas av de flesta partier. Men genom att vi har olika värderingar betyder de vackra orden olika saker beroende på vem som uttalar dem.

Jag vill här i dag framhålla att det är hög tid för samförstånd, samverkan och samarbete i skattepolitiken. Vi som är vuxna i det här rummet har all möjlighet att visa detta genom att lägga vår prestige åt sidan. Då kan vi objektivt och med ödmjukhet driva igenom de förslag som vi vet skulle vara gynnsamma för välfärden, företagen och hushållen.

Fru talman! De olika demokratiska partierna i våra folkvalda församlingar föreslår av naturliga skäl inte exakt samma förändringar av skattelagstiftningen. Men många gånger är vi inriktade på att förändringar av skattepolitiken ska ske i en riktning som vi delar. Det handlar om flera områden, såsom inkomstskatter och arbetsmarknad. Det gäller även bostadssektorn och hushållens ekonomi. Sist men inte minst delar vi även uppfattning i en rad frågor gällande näringslivets skattevillkor. Utöver detta bör nämnas att vi har kunnat mötas i samsyn kring ytterligare ett antal skatteförslag tidigare budgetår.

Fru talman! Jag skulle vilja ta upp och belysa att det i budgetförslagen för 2019 går att skönja att flera partier lägger fram förslag som ligger mycket nära varandra. Sverigedemokraterna har tillsammans med främst Moderaterna och Kristdemokraterna men även Liberalerna och Centerpartiet i allt väsentligt en gemensam syn på inriktningen. Det syns tydligast inom framför allt tre områden.

Det första området där det finns intressanta likheter gäller beskattning av förvärvsinkomster och pensionsinkomster. När det gäller förstärkningar av jobbskatteavdraget vill samtliga allianspartier och vi i Sverigedemokraterna på ett liknande sätt höja jobbskatteavdrag eller grundavdrag på låga och normala inkomster. Här finns en uppenbar öppning för att åtminstone komma överens om en generell förstärkning av jobbskatteavdraget.

När det gäller området avskaffande av särskild inkomstskatt för äldre finns det en tydlig enighet om avskaffandet. Här finns egentligen inga större skillnader mellan allianspartiernas förslag och Sverigedemokraternas uppfattning. Den särskilda skatten på arbetande äldre ska avskaffas i sin helhet.

Skatt på skillnad mellan inkomst av tjänst och inkomst av pension är också ett område där det råder stor enighet mellan moderater, kristdemokrater, liberaler och sverigedemokrater. Vi sverigedemokrater vill dessutom justera de juridiska definitionerna så att inkomst av tjänst innefattar både lön och pension. Oavsett de olika formerna i förslagen partierna emellan är vi eniga om att pensionärsskatten är oskälig. Det ska tilläggas att även Socialdemokraterna har invänt mot skillnaden.

Därmed borde vi kunna se ett brett parlamentariskt underlag för en förändring.

Fru talman! Det andra området där det finns betydande likheter mellan våra förslag rör beskattning av kapitalinkomster, sparande och skuldsättning med avseende på bostadssektorn.

Investeringsparkonton och kapitalförsäkringar är i grund och botten mycket bra former för sparande och investeringar i största allmänhet. Vi sverigedemokrater noterar att flera partier vill sänka skatten på dessa sparformer, både genom sänkt procentsatsberäkning och genom ett grundavdrag på sparande innan beskattningen träder i kraft.

Vid sidan om detta finns det tjänstepensioner. Vi vill låta dem vara grund för ett nytt förslag om privat pensionssparande, en allemanspension. Det vi vill se är ett sparande på bankkonto som påminner om en hybrid av investeringssparkonto och individuellt pensionssparande.

Vad gäller bostadsmarknaden kan vi se att den under lång tid har utvecklats till en trög problemlösning. Med urbanisering och invandring har efterfrågan på bostäder skapat bostadsbrist i tätorterna. En uppenbar åtgärd borde vara att arbeta med att begränsa efterfrågan. Men vid sidan av det behöver vi öppna för ökad rörlighet på bostadsmarknaden. Sverigedemokraterna föreslår därför slopat tak och slopad tidsgräns vid uppskov av reavinest. Vi kan se att det finns fler partier i den här kammaren som tänker i samma banor.

Vi kan också se att kreditdelen av den finansiella sektorn har vuxit kraftigt genom åren. Expansionen av låneprodukter har drivits fram av tidigare kreditavregleringar men även en lång trend av fallande

marknadsräntor. Sverigedemokraterna vill precis som flera allianspartier begränsa ränteavdraget.

Det tredje området där vi ser intressanta likheter avser företagsbeskattning. Det finns ett flertal förslag från de andra partierna som vi faktiskt håller med om.

På området som gäller arbetsgivaravgifterna föreslår vi sverigedemokrater en modell där man sänker den allmänna löneavgiften för alla företag, men mest för de minsta företagen. Liknande idéer finns hos vissa allianspartier. Vi är övertygade om att vi skulle kunna hitta en medelväg tillsammans.

Personaloptioner är ytterligare ett område där vi och flera partier ser behovet av en allmän översyn och förbättrade villkor, särskilt för personaloptioner med direkt likvid avräkning där skatten på dessa blir orimligt hög.

I fråga om flygskatten är partierna inom Alliansen och Sverigedemokraterna rörande överens om att den i dess nuvarande konstruktion måste avskaffas helt. Därutöver finns det utrymme för diskussioner och samtal om hur beskattning på det området bäst ska formas.

Även när det gäller ROT och RUT finns det ett brett stöd från allianspartierna för att erkänna reformerna ROT och RUT som framgångsrika, både avseende sysselsättning och att stävja skattefusk. Därför vill vi slå ett slag för att utvidga ROT-avdraget och även inkludera nya områden i avdraget.

Utöver dessa tre områden har vi tidigare under åren kunnat se att framför allt allianspartierna har velat genomföra en översyn av

mervärdesskattesystemet med inriktning på ökad harmonisering. Det är något som Sverigedemokraterna ser mycket positivt på.

Fru talman! Jag tror på dialog och samförstånd. Vi inom Sverigedemokraterna är beredda att ta vårt ansvar för Sveriges utveckling de kommande åren. Som vår partiledare Jimmie Åkesson har sagt tidigare här i kammaren kräver vi inte mer inflytande än vad som står i proportion till det antal röster vi erhöll i valet tidigare i höst.

Det må vara att partierna har olika ideologiska utgångspunkter för vad vi tror är en god övergripande samhällsutveckling. Men vi inom Sverigedemokraterna är i sak ofta eniga med flera andra partier i den här kammaren. Vi har åtminstone väldigt liknande ståndpunkter.

Med facit i hand måste jag tyvärr säga till en del av de andra partierna som har valt att avstå från den egna skattepolitiken på viktiga områden de senaste åren: Ni har avstått från att leverera till de väljare som har röstat in er i den här kammaren. Det finns nu en möjlighet att göra det rätta, både för era partier och för Sverige.
(Applåder)

Anf. 36 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Skatter och regler måste utgå från de små och växande företag som står för huvuddelen av dagens jobbtillväxt. Skattesystemet måste reformeras, med högre skatter på miljöfarliga utsläpp och lägre skatter på arbete och företagande.

Om vi ska kunna anställa fler i vården samt fler och bättre betalda poliser måste fler arbeta och betala skatt. Sänkt skatt för alla som arbetar är en viktig reform för att skapa fler jobb. Samtidigt behöver vi

uppmuntra fler äldre att jobba längre för att kunna ta till vara erfarenheter och kompetens.

Kostnaderna för att anställa är för höga. Det både försvårar inträdet på och tidigare lägger utträdet från arbetsmarknaden. Det är särskilt problematiskt i ljuset av det stora samhällsekonomiska behov som finns av att förlänga yrkeslivet.

Fru talman! Dagens nystartade småföretag är morgondagens stora arbetsgivare. Sverige behöver erbjuda företag goda möjligheter att starta och växa. För att Sverige ska kunna följa med i den globala konkurrensen krävs det att regler och skatter anpassas till den digitala ekonomins förutsättningar och att de inte blockerar nya affärsområden.

En värld i snabb förändring ökar kraven på vår förmåga till anpassning och vår förmåga att genomföra reformer som stärker förutsättningarna för jobbskapande, välfärden och vår internationella konkurrenskraft.

Trots ett mycket starkt konjunkturläge är utanförskapet fortsatt stort, särskilt bland nyanlända och personer med kort utbildning. Klyvningen mellan de som har utbildning och arbete och de som är utanför förstärks på arbetsmarknaden samtidigt som matchningen försämras.

Mitt i högkonjunkturen och arbetskraftsbristen finns så allvarliga låsningar på arbetsmarknaden att hundratusentals personer i produktiv ålder stängs utanför. Det är också en klyvning mellan bygder och regioner som vunnit på strukturomvandlingen och följt med i den globala uppgången och de som ställts utanför. Det finns många orter på båda sidor av denna klyfta såväl på landsbygd som i städer.

Fru talman! Övergångsregeringen har nu presenterat en övergångsbudget. Centerpartiets bedömning är att budgetpropositionen avspeglar det begränsade mandat en övergångsregering har. Men med det sagt, fru talman, kvarstår det stora reformbehovet. Sverige är i behov av en bred, genomgripande skattereform.

En alltför stor andel av skatteuttaget kommer i dag från jobb och företagande. Skattebördan måste skifta till mer stabila och mindre skadliga skattebaser. Samtidigt bör skattesystemet förenklas och i hög grad präglas av enhetlighet.

För Centerpartiet är grön skatteväxling en central del av både miljöpolitiken och den ekonomiska politiken. Högre skatter på miljöpåverkan matchas med skattesänkningar på jobb, företagande och investeringar. Det ger bättre förutsättningar för svenska företag att bidra till svensk ekonomi och sysselsättning samtidigt som utsläpp och miljöpåverkan minskar. Genom att växla miljöskatter mot sänkt skatt på arbete sjunker också de höga kostnaderna för att anställa och arbeta. På så sätt stärks svenska företags konkurrenskraft samtidigt som vi rustar svensk ekonomi för den globala gröna omställningen. Fru talman! Jag vill yrka bifall till Centerpartiets budgetmotion och vår reservation i finansutskottets betänkande.

Anf. 37 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Syftet med vår ekonomiska politik är att bygga ett samhälle där varje människas förmåga tillvaratas och där alla människor ges förutsättningar att växa samtidigt som vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning i samhället.

Den ekonomiska politiken måste leda till att fler kommer i arbete, inte minst genom att vi underlättar för alla de som skapar jobben. Det är företagande och jobb som skapar de skatteintäkter som används i vården, i skolan, i äldreomsorgen och för att finansiera fler poliser – för att bara nämna några exempel. När vi underlättar för fler jobb möjliggör vi större skatteintäkter.

I den gemensamma reservationen från Kristdemokraterna och Moderaterna som vi förhoppningsvis kan rösta igenom här i kammaren senare i dag finns flera viktiga steg för att fler människor ska ha ett jobb att gå till. Målet är att alla som kan och vill arbeta också ska göra det. Det är inte bara viktigt för samhällsekonomin i stort utan förstås också viktigt för den enskildes ekonomi. Det finns dessutom ett stort värde i att alla får möjlighet att tillhöra en arbetsgemenskap och får känna den viktiga känslan av att vara behövd.

Att det lönar sig bättre att arbeta är en viktig pusselbit i detta. Därför vill Kristdemokraterna och Moderaterna förstärka jobbskatteavdraget med särskild inriktning på dem med de lägsta inkomsterna. Vår förstärkning av jobbskatteavdraget med 10 miljarder kronor innebär lägre skatt för alla som arbetar men särskilt för de som tar det första steget in på arbetsmarknaden.

Men det är också viktigt att utbildning lönar sig. För att fler ska vilja arbeta mer och utbilda sig till högkvalificerade arbeten höjer vi också brytpunkten för när den statliga skatten börjar tas ut. Flit, utbildning och entreprenörskap ska löna sig, och då kan vi inte ha världens högsta marginalsatser. 1,4 miljoner löntagare betalar i dag statlig inkomstskatt, bland annat fyra av tio barnmorskor och poliser. För dem innebär detta att en löneökning, till exempel tack vare att de tagit ett

extra arbetspass, till hälften äts upp av skatten. Det är inte rimligt i ett land som behöver både fler barnmorskor och fler poliser.

Fru talman! Det ska löna sig att arbeta, men det ska också löna sig att ha arbetat. Vi sänker därför skatten på pensioner, och för dem med de lägsta pensionerna sänker vi skatten mer än vad som förslagits i övergångsregeringens budgetförslag.

Kristdemokraterna vill helt sluta skattegapet mellan pensionärer och löntagare och kommer alltid att arbeta för att det inte ska finnas någon skillnad i beskattning. Pension är uppskjuten lön och ska beskattas som det.

Dessa tre skattesänkningar – ett förstärkt jobbskatteavdrag, en höjd brytpunkt för den statliga skatten och sänkt skatt för pensionärer – vill vi ska träda i kraft från den 1 januari. Men det finns mer som behöver göras.

En grupp som behövs mer på arbetsmarknaden är de äldre. Vi har inte råd att säga nej till de äldres kompetens. Tvärtom måste vi underlätta för fler äldre att arbeta längre om de kan och vill. Därför vill vi ta bort den särskilda löneskatt för äldre som den rödgröna regeringen införde och återställa löneskatten till den nivå som gällde fram till och med 2015.

Fru talman! Äldre är inte de enda som den rödgröna regeringen var njugg mot under den förra mandatperioden. Regeringen har också försämrat förutsättningarna för alla de frivilligorganisationer som gör mycket stora insatser för vårt samhälle. Hjälp till hemlösa, flyktingmottagande och aktiviteter för barn i ekonomiskt utsatta familjer är saker som dessa organisationer gör ovärderliga insatser med. Dessa organisationers arbete måste underlättas.

Vi gör det genom att återinföra det skatteavdrag för gåvor som alliansregeringen införde 2012. Skatteavdraget innebar att gåvor till godkända organisationer på upp till 6000 kronor om året var avdragsgilla till 25 procent. I klartext: Den som gett 6000 kronor i gåvor till berörda organisationer får 1500 kronor tillbaka i sänkt skatt. Detta var en efterlängtd reform som innebar stora tillskott till civilsamhällets organisationer.

Utöver att införa gåvoskatteavdrag så som det såg ut 2012–2015 vill vi ta bort den ansöknings- och årsavgift som organisationerna tvingades betala. För många mindre organisationer innebar den en onödig tröskel, och den tröskeln vill vi nu ta bort. Vi föreslår att detta införs från den 1 juli nästa år.

Vi kristdemokrater ser väldigt positivt på att gåvoskatteavdraget nu kan återinföras, men vi ser också att vi i framtiden bör underlätta för civilsamhället ännu mer. Fler typer av organisationer än bara sociala hjälporganisationer och forskning bör inkluderas i systemet. Gränsen på 1500 kronor som maxbelopp är i ett europeiskt sammanhang mycket låg. Som exempel kan nämnas att Norge har en gräns på motsvarande 20000 kronor, och i andra länder finns en gräns som motsvarar 10 procent av den enskildes inkomst. Ur det perspektivet skulle Sverige kunna göra ett mycket bättre arbete med att stödja civilsamhällets organisationer. Det vore dessutom önskvärt att låta företag ge gåvor avdragsgillt till organisationer.

Fru talman! Skattesystemet ska uppmuntra arbete, utbildning, flit och givmildhet. Det förslag som Kristdemokraterna och Moderaterna lagt fram till riksdagen är ett bra steg på denna väg. Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas och Moderaternas reservationer 1 och 5 och instämmer i övrigt i Jakob Forssmeds anförande tidigare. (Applåder)

Anf. 38 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Att döma av den tidigare debatten läser Vänsterpartiet Liberalernas motion som Marx läser Hayek. Jag tänkte bringa lite mer ljus över vår motion och kanske framför allt över vår skattepolitik.

Sverige är ett välfärdsland. Om man fortsatt vill vara ett välfärdsland i en tid när den globala konkurrensen ökar och när Sverige utsätts för större prövningar än tidigare krävs att man inte prioriterar välfärden först utan välståndet först. Man måste ha välstånd för att kunna ha välfärd; det ena är en förutsättning för det andra.

Vi vet att den globalisering som pågår och som har pågått utsätter Sverige och våra företag för konkurrens som ibland kan vara tuff, särskilt för ett land som har världens högsta skatter, en tufft reglerad arbetsmarknad och ett tufft reglerat företagande. Detta gör det svårt att skapa någonting från ingenting och svårt att konkurrera. Det är det här man brukar kalla för kreativ förstörelse.

Vi behöver möta den kreativa förstörelse som kommer av globalisering genom ett ökat entreprenörskap och ett ökat företagande och genom att människor i det här landet kan skapa någonting från ingenting. Jag och Liberalerna tror att individer som jobbar, individer som är företagsamma, entreprenörer som utmanar och disruptiva företag-start-ups som bryter det som tidigare har varit sanning är det som skapar välstånd. Detta är förutsättningen för välfärd.

Det är oseriöst att lägga fram budgetar eller att driva politik som bygger på höga beskattningar och förstör välståndet samtidigt som man säger att man vill ha välfärd. Det går inte. Det är klart att skattesystemets huvudsyfte är att finansiera de offentliga åtagandena,

men i sin utformning får det inte påverka strävsamhet, flit, ambition och risktagande negativt.

Vi behöver ställa om till en modernare ekonomi. Jag och Liberalerna inser att vi behöver ett bättre regelverk och en bättre beskattning av personaloptioner så att små företag kan få sin verksamhet att gå runt och så att personer som engagerar sig – företagsamma människor som engagerar sig i dessa företag – också kan få någonting för sina ansträngningar.

Vi behöver se till att lagar och skattesystem ändras så att delningsekonomin kan växa och bre ut sig och så att de företag som hjälper till med bemanning kan få sjysta villkor och konkurrera på en marknad som alla andra. Vi behöver se till att kunskap och utbildning lönar sig, för produktivitet måste ge mer i plånboken. Den person som anstränger sig och jobbar och sliter måste få mer pengar över i plånboken.

Det är som bekant ganska ofta så att vänsterpolitiker glömmer bort att det är företagsamma människor som skapar arbetstillfällen i det här landet. Det kan ibland till och med låta som att man misstänkliggör företagande och som att det vore någonting annat – någonting främmande och någonting som är dåligt för samhället.

Jag ska tala om för er, mina vänner i den här salen och fru talman – ursäkta att jag inte talade genom fru talman – att företag inte är någonting annat än enskilda människor som går samman. De sluter avtal med varandra där man kommer överens om att jag gör det här jobbet för att få en peng, och du får det där jobbet tillbaka av mig. Företagsamma människor som går ihop – det är företag. Det finns ingen stor skillnad mellan arbetare och företagare, som Vänstern

ibland vill förespegla folk. Det är snarare tvärtom: Arbetare och företagare är i ett ömsesidigt beroende av varandra genom att de är med och driver samma företag framåt.

Sverige behöver också en skattereform av ordentliga mått. Det måste inte bara bli mer lönsamt att vara produktiv, att utbilda sig och så vidare, utan vi måste också se till att ha en grön skatteväxling som innebär höga skatter på sådant som är dåligt för klimatet och låga skatter på sådant som är bra för klimatet.

Vi måste ha ett enklare och mer enhetligt system så att företagare och enskilda människor enkelt kan förutse vad som ska hända och enkelt kan verka i den ekonomiska miljön i det här landet. Så kan man få till lite bnp-tillväxt, vilket vi har saknat under den senaste tiden.

I den ekonomiska debatt som vi för här i denna kammare är det lite för ofta så att vi bara fastnar vid effektivitet och vid att få in mycket pengar till staten.

Det är lite för sällan, fru talman, som vi politiker lutar oss tillbaka och säger: Det är inte våra pengar.

De kronor och ören som vi debatterar här i dag är inte våra pengar. Det är någon annan som har skapat det värdet. Jag tror, fru talman, att vi politiker tar alldeles för lätt på att det är någon som har lagt ned slit, tagit risker, ansträngt sig och sett till att pengarna finns. Så har det varit när de rödgröna då och då under hela den föregående mandatperioden har velat höja skatten och, faktiskt, ibland också när vi borgerliga politiker inte är tillräckligt offensiva med att sänka skatten.

Fru talman! Vi måste respektera människors rätt till sina egna surt förvärvade slantar. Då kanske någon säger: Men tänk på de personer som har låga inkomster! Tänk på de personer som är sjuka och behöver ta del av välfärden! Tänk på de som bor i förorter runt om Stockholm, den stad som vi befinner oss i nu! Det är dem jag tänker på, fru talman, för om vi inte har välstånd först kan vi inte ha välfärd.

Jag bor i Tensta utanför Stockholm. I hyreshuset där jag bor har jag grannar som går till jobbet och som sliter och arbetar. De har kommit hit från olika delar av världen och byggt upp ett liv här i Sverige. Det är inte dåligt om vi i Tensta får lite mer pengar kvar i plånboken. Det är inte heller dåligt om någon från det hyreshus där jag bor lyckas driva ett företag, lyckas göra karriär och till och med lyckas bli rik.

Det är inte dåligt så länge någon annan inte blir fattigare.

Fru talman! Vi vet att när företag blomstrar och människor får göra karriär växer välståndet. Då lyfts fler personer ur fattigdom. Det är inte fler som blir fattiga, utan det är fler som blir rika. Det är inte ett problem.

Det måste finnas utrymme också i utsatta områden för att spara ihop till ett startkapital eller till en lägenhetsinsats. Därför är jag glad både för att vi i Liberalernas budget sänker skatten för personer med låga inkomster och för att vi är det parti som sänker skatten mest, i alla fall enligt den partipolitiskt oberoende tankesmedjan Timbros chefsekonom.

Fru talman! Samhällskontraktet behöver upprätthållas. Det innebär att vi betalar skatt och att vi får någonting tillbaka. Den förra regeringen, den som nu är en övergångsregering,

höjde skatten med 45 miljoner kronor om dagen. Sveriges skattekvot är en av de högsta i hela världen. Det finns gott om välfärdsländer som har lägre skattekvot än vad vi har. Det finns gott om välfärdsländer som har polis, försvar, skola och sjukvård som fungerar men som har lägre skatt än vad Sverige har. Det är inte seriöst att ta människors pengar och hämma människors strävsamhet, företagande och slit och lägga på sådant som inte är statens huvudåtaganden.

För att vi ska upprätthålla viljan att betala skatt i det här landet tror jag att vi behöver återupprätta samhällskontraktet. Vi ska se till att sänka skatten och röra oss mot en OECD-nivå både i marginalbeskattning och i den totala skattekvoten samtidigt som vi prioriterar de delar av välfärden som är viktigast. Det kan handla om polis, LSS, språkförskolor och sjukvård. Vi behöver vara seriösa när vi hanterar andra människors pengar.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till Liberalernas budget och reservation.

Anf. 39 JÖRGEN HELLMAN (S):

Fru talman! Det har varit en märklig debatt från vissa håll. Det har debatterats om det är en vanlig politisk ordning i den här riksdagen just nu. Jag känner att jag behöver påminna om en del saker.

Efter valet röstade hälften av de nyvalda riksdagsledamöterna nej till frågan om statsministern hade tillräckligt stöd i riksdagen. Men anledning av detta entledigades alla statsråd, och Sverige styrs nu av en övergångsregering som administrerar i enlighet med regeringsformens bestämmelser.

Det här är första gången som en övergångsregering lämnar en budgetproposition till riksdagen. Det gör man utifrån regeringsformen, riksdagsordningen och budgetlagens bestämmelser. Men där står det inte hur en övergångsregerings budget ska utformas. Därför var det en diskussion mellan regeringens partier, Vänsterpartiet samt Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna om principerna för denna proposition.

Övergångsregeringen har sedan på ett bra sätt redogjort för dessa principer, och jag upplever att man har tillämpat dem lojalt med överenskommelsen om de principer som ska gälla när det gäller budgetpropositionen för 2019. Det här ska inte tolkas som att det är partiernas i en övergångsregering politiska prioriteringar, utan det är helt enkelt en övergångsregerings skyldighet att ta fram förslag.

Sedan har finansutskottet berett övergångsregeringens förslag till statens budget. Där har vi passerat långt bortom den terräng för befintlig konstitutionell praxis som kan vägleda hur en sådan process ska gå till.

Hur riksdagens partier och ledamöter väljer att agera har inte bara konsekvenser för den ekonomiska politiken 2019, utan här läggs det också grund för en konstitutionell praxis för liknande situationer i framtiden.

Fru talman! I ett läge där landet leds av en övergångsregering måste riksdagsarbetet koncentreras på att få på plats en handlingskraftig regering som åtminstone tolereras av en majoritet av ledamöterna. Det är inte rimligt att en övergångsregering som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

En ny tillträdd regering, vilken den än kommer att bli, behöver lägga fram en ändringsbudget för att göra nödvändiga korrigeringar. Det gäller oavsett vad riksdagen beslutar i dag.

Korrigeringar och otillfredsställande beredningar riskerar, fru talman, att förvärra problemen och skapa ryckighet och oklarhet i myndighetsstyrningen. Vi socialdemokrater anser därför att lämpligaste praxis i detta läge är att riksdagspartierna i stället bör ägna sig åt att försöka bidra till att en regering tillträder.

Vi anser att när en ny regering kommer på plats får partierna i riksdagen lägga fram sina egna förslag till ekonomisk politik i rollen som regeringsbildare, som förhandlingspart eller som opposition.

En övergångsbudget är inte en permanent lösning. Den tar sig an de samhällsproblem som gäller alldeles nu – detta för att se till att den statliga apparaten och de statliga myndigheterna fungerar.

Det enda skatteförslag som finns med i denna övergångsbudget är utfasningen av straffskatten för pensionärer, som Fredrik Reinfeldts och Anders Borgs regering införde, samt en ändring i Eurovinjettsystemet för lastbilar. Detta har partierna varit överens om, vilket är mycket glädjande.

Fru talman! Sammanfattningsvis: I slutvoteringen lär övergångsbudgeten som beretts i vanlig ordning och framförhandlats i brett samförstånd stå emot Moderaternas och Kristdemokraternas föga beredda partibudgetförslag.
(Applåder)

Anf. 40 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Vi är samlade här i dag i demokratins högst beslutande organ. Det torde vara väldigt konstigt, Jörgen Hellman, om vi här inne inte skulle kunna lägga fram vår politik och innehållet i den som vi också lovade väljarna i det val som vi har bakom oss. Det är här i riksdagen som vi ska göra det. Det finns ingen annan plattform för detta. Det är här inne som vi ska debattera och diskutera våra förslag.

Sveriges utmaningar stannar ju inte av för att Sverige inte har en ny regering. De stannar inte heller av för att vi inte har en ny statsminister. Vi måste ändå jobba på. Vi är ingen övergångsriksdag. Trots att det finns en övergångsregering är vi det beslutande organ som finns här.

Jörgen Hellman och Socialdemokraterna försöker att prata bort det här som att det skulle ske någon annanstans, att vi har en parallell process då vi andra ska sitta här inne och vänta. Det är inte möjligt.

Vårdköerna fortsätter att växa. Polisen har stora utmaningar. Vi vet att vi snart ska möta en lågkonjunktur. Vi behöver mer och stärkt entreprenörskap inför detta.

Vi har en bra och formell beredningsprocess som vi har jobbat med och förhållit oss till här inne. Ja, vi har brutit ny mark. Vi skapar ny praxis inför framtiden. Jag tror att alla här inne med stöd av fantastiska tjänstemän, både i riksdagskansliet och i Regeringskansliet, har gjort allt som vi har mäktat med och kunnat för att detta ska bli så bra som möjligt.

Min fråga till Socialdemokraterna och Jörgen Hellman blir därför: Vädjar Socialdemokraterna till oss andra partier att vi ska avstå från

vår demokratiska rättighet bara därför att Sverige ännu inte har en regering på plats, trots att utmaningarna utanför dessa väggar växer för varje dag?(Applåder)

Anf. 41 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Fru talman! Cecilia beskriver några problem. Det finns naturligtvis problem i samhället som måste lösas och som riksdagen måste fatta beslut om. Men grunden för vår konstitution är att det ska finnas en regering på plats som skriver väl beredda propositioner. Sedan fattar riksdagen beslut utifrån om man tycker att propositionen är bra eller dålig.

Jag tycker inte att det är en bra ordning när förslag som borde beredas i ett regeringskansli bereds i riksdagen där gula post it-lappar med olika siffror far runt i ett utskotts sammanträdesrum. Det är inte heller bra beredda skatteförslag om en marginalskafteförändring på 3000 procent, som Moderaterna naturligtvis inte står för, men det är ju inte tillräckligt beredda förslag.

Idealet för vårt lands sätt att kunna lösa de problem som vi alla ser i samhället – vi har kanske olika lösningar på dem – är naturligtvis att få en regering på plats som skriver propositioner som är väl beredda i stället för att utskotten arbetar fram lagförslag.

Anf. 42 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag uppfattar Socialdemokraternas Jörgen Hellmans roll här som att han vill vara ordningsmannen i rummet, och det kan vi vara två om. Det ska vara ordning och reda så att vi demokratiskt kan behandla alla förslag och möjligheter.

Men jag uppfattar inte något svar från Jörgen Hellman på den fråga som jag ställde. Är det så att Jörgen Hellman och Socialdemokraterna vill att vi ska avstå från att presentera vår politik trots att vi inte är en övergångsriksdag, trots att det finns god grund för de förslag som har lagts fram?

Vi har berett förslagen efter de möjligheter som vi har haft. Skatteverket har varit på plats – för att nämna en beslutande myndighet som har att jobba med de förslag som har lämnats till riksdagen. Vi har haft övergångsregeringens budget som underlag och justerat lite i kanterna, framför allt när det gäller inkomstskatterna. Vi vet att det är nu vid årsskiftet som man har den möjligheten. Den möjligheten finns inte med en ändringsbudget, och det känner Jörgen Hellman mycket väl till.

Jag vill gärna ha svar på min fråga, tack!

Anf. 43 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Fru talman! Ordning och reda är ett signum i vårt parti. Det grundar sig också i vår ekonomiska politik där vi alltid försöker att ha sunda statsfinanser. Vi kan konstatera att Moderaterna inte riktigt har samma robusta principer, och ett exempel är kanske förra mandatperiodens sätt att sköta politik. I slutet av mandatperioden lånade man till skattesänkningar. Ordning och reda för en framtida tillväxt är alltså vårt signum.

Jag tycker att det var en bra spelregel att övergångsregeringen träffade Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet och Vänstern för att diskutera hur regeringen skulle lägga fram budgetpropositionen och kom överens om principerna. Jag tycker

att det hade varit till fyllest med den budgetpropositionen och att det bildades en regering som sedan lade fram en övergångsbudget, med den debatt som då blev.

(Applåder)

Anf. 44 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Detta är första gången en övergångsbudget hanteras. Det finns ett syfte med att processen får gå igenom under ordnade former. En övergångsbudget är ingen permanent lösning. Den tar sig inte an de stora samhällsproblem vi har framför oss eller föreslår nya reformer. Det är den heller inte avsedd att göra. Den finns för att viktiga samhällsfunktioner, välfärd och myndigheter ska fungera som tidigare.

Den finns i väntan på att en ny regering ska tillträda och lägga fram de förslag till ändringar i statens budget som följer av dess politiska inriktning. Den behövs för att skapa stabilitet och är just en övergångsbudget i väntan på att en regering ska tillträda och presentera sin ekonomiska politik. Det är när en sådan proposition läggs fram av en nytillträdd regering som det är rimligt för partierna att motionera.

Men de borgerliga partierna lever uppenbarligen efter andra ordningar och kriterier och vill kringgå hela syftet med övergångsbudgeten. Moderaterna har tidigare försökt sabotera en ordnad regeringsbildning, och nu görs försök att skapa kaos i budgetprocessen i form av en högerkonservativ och reaktionär blåbrun allians.

Detta agerande med Moderaterna i spetsen har visat sig pressa de övriga borgerliga partierna att agera på samma sätt och gå fram med budgetreservationer, trots att de vet att det inte är en rimlig ordning.

De tillåter inte ens att en ny regering får sätta sin prägel på den ekonomiska politiken.

Det finns ett parlamentariskt förhållningssätt, och det är att statsbudgeten och regeringen hänger samman. Det är inte rimligt att en övergångsregering, som inte kan avgå om den inte får igenom sin budget, ska uppdras att verkställa andra partiers ekonomiska politik.

I nuläget ser det dock ut som om detta blir verklighet eftersom Centerpartiet och Liberalerna har meddelat att de röstar på sina egna budgetförslag i förberedande omröstningar och sedan lägger ned sina röster i slutvoteringen. Då släpps en moderat och kristdemokratisk budget fram med stöd av ett rasistiskt parti. Så agerar Centerpartiet och Liberalerna, som gång på gång har uttryckt att de inte vill ge SD makt och inflytande!

Man skulle kunna göra en tidslinje över hur den före detta Alliansen har agerat under hösten. När valresultatet stod klart var de rödgröna det största blocket i riksdagen. Då gick det ändå bra att sänka regeringen Löfven med stöd av SD, detta trots att de borgerliga inte hade någon egen regeringsbildare att tillsätta. Och nu är de lika beredda att släppa fram en konservativ högerbudget med avsikt att försämra för Sveriges arbetare. Det är att aktivt ge stöd till Sverigedemokraterna och deras ekonomiska politik.

Den före detta Alliansen har pratat mycket om att ta ansvar. Det har man faktiskt gjort under hela debatten i dag. Jag har dock svårt att se ansvarstagandet, och värre blir det i den gemensamma budgetreservationen från Moderaterna och Kristdemokraterna. Miljö- och klimatarbetet hålls tillbaka, trots att vi har en effektiv skattepolitik och styrmedel för att ställa om. Sverige är mitt under

pågående klimatförhandlingar i Polen, och efter en sommar med de värsta skogsbränderna i Sveriges historia passar de borgerliga partierna på att slopa exempelvis flygskatten. Det är för mig helt ofattbart, framför allt när det har visat sig att allt fler svenskar är mycket mer skattevilliga när planeten står på spel och att allt fler svenskar vill ge pengarna till att investera i exempelvis tåg. Det är återigen skattesänkningar för de rika som ska komma först.

Fru talman! I debatten har det också hävdats att det inte är möjligt att i en extra ändringsbudget föreslå skattesänkningar. Detta stämmer när det gäller inkomstskatter, även om det inte är någon hemlighet att vi i Vänsterpartiet anser att investeringar i bland annat välfärd och klimat måste gå före stora skattesänkningar för de rika. Vår skattepolitik ska främja arbete med sjysta villkor och stärkt arbetsrätt, inte minst i den underfinansierade välfärden.

För oss är ökad jämlikhet centralt. Vi har fått ett skattesystem som är riggat för de rika, och det kan vi inte acceptera. Det går ju också att personifiera detta: Vi har en Stefan Persson, en Hans Rausing och en Melker Schörling. Det är tre svenska män som tillsammans är rikare än 60 procent av den svenska befolkningen. De är alltså rikare än mer än hälften av svenskarna. Och med en borgerlig budget kommer förmögenheterna fortsätta att koncentreras till ett fåtal på det sättet.

Vi vill se ett rättvist skattesystem. Ett skattesystem ska inte fördela pengar från fattig till rik. Men tyvärr är det detta vi får med Moderaternas och Kristdemokraternas budget. När regeringen Löfven tidigare gjorde upp med Vänsterpartiet handlade det om 10 miljarder till förlossningsvården, skolan och den generella välfärden. Men när Moderaterna och Kristdemokraterna lägger fram sin budgetreservation gäller det att presentera ett sjätte jobbskatteavdrag med 10 miljarder

och att tredubbla RUT-bidraget för de mest välbeställda. Som om det inte vore nog ska de rikaste få ännu fler skattesubventioner och avdrag, medan vanliga löntagare inte ens ska få dra av fackavgiften.

Förslagen är lite som Grinchen som stjälar julen. Moderaterna och Kristdemokraterna passar med stöd av SD på att stjäla välfärden på årsbasis.

Välfärdsstaten i Sverige byggdes för att samhället i grunden var orättvist, och uppgiften var att göra det mer rättvist. I dag är det, absurt nog, inte längre så.

Miljardärer kan betala en mindre andel i skatt än vanliga arbetare, och de kan få tillbaka enorma belopp i avdrag. Vänsterpartiet är det enda parti som vill ändra på det. Vi anser att välfärdsstaten ska utjämna orättvisor och att den aldrig ska fördela pengar från folk med vanliga inkomster till de rika. Det handlar i grunden om klass.

Sverige har blivit ett extremt ojämlikt land, och jämfört med resten av Europa fortsätter förmögenheterna att koncentreras till allt färre.

Bland de rika länderna i världen är Sverige det land där klyftorna ökar snabbast. En starkt bidragande orsak är skattesystemets utveckling. Vi har alltså gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet. Därför finns det också ett starkt behov av en annan skattepolitik än den vi har i dag, som är riggad för de allra rikaste. En ny skattepolitik är helt avgörande och nödvändig, inte minst för att minska de ekonomiska ojämlikheterna och för att få de skatteintäkter som är avgörande för att upprätthålla och öka kvaliteten i välfärden. Då kan inte de allra rikaste dra ifrån och lämna de fattiga efter sig.

Fru talman! Vänsterpartiet vill i processen fortsätta att ta ansvar. Vi hade väntat oss en ordnad och ansvarsfull process med övergångsbudgeten. Men Moderaternas – trots att de landade som valets största förlorare – och Kristdemokraternas iver efter makt och inflytande gör att de inte alls ser något problem med att ta hjälp av rasister. För mig är det helt ofattbart att Centerpartiet och Liberalerna har haft så svårt att välja mellan Löfven och Åkesson och i dag släpper fram en budget anpassad för att Sverigedemokraterna ska rösta på den.

Nedskärningar som drabbar miljonprogramsområden och landsbygd väntar. Klyftorna kommer att öka inom och utanför storstäderna och människor emellan.

Vi anser att övergångsbudgeten bör passera genom riksdagen som det var tänkt efter de principer den är byggd på. Vi har tillräckligt stark tilltro till vår ekonomiska politik, med konkreta lösningar på problem och utmaningar. Vi anser också i nuläget att riksdagspartierna bör ägna sig åt att bidra till att en regering kan tillträda.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Utdrag ur

Sven Winnell. 16 maj 2018:

Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet. Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.

<http://winnell.com/omr40zo.pdf>

Delar från 40zn

Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.

Politikområdet för hushållens verksamheter är det viktigaste politikområdet som i regeringen tyvärr inte har någon minister.

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

[SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.](#)

[SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.](#)

[SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d. Tele.](#)

Vedeldning, vattenkraft, kärnkraft, solkraft, vindkraft, vågkraft, kolkraft, oljekraft, gaskraft.

[SW . 645 Användning av inventarier o d.](#)

[SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård \(utom tvätt o d\) m m](#)

Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet, o d.

[SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.](#)

[SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.](#)

[SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.](#)

641- 642 Det börjar med maten.

Till det kan räknas allt man stoppar i sig, bl a godis, sprit, tobak, droger. Man ska akta sig för farliga bakterier o d , inte äta för mycket. Äta mediciner o d. Vara vaccinerad. Anpassa sig efter sjukdomar o d. Inte äta malda elefantbetar så att djuren utrotas. Man ska röra på sig och hålla kroppen i form. Få lämplig mängd solljus.

Svenskarnas 10 miljarder måltider per år äts av alla åldrar med olika behov efter ålder och hälsotillstånd och hemma eller på arbetsplatser . skolor, på restauranger, på semestrar och resor på olika orter o s v.

Måltiderna ska vara näringsriktiga och ge avkoppling, gärna ihop med andra. Man kan laga maten själv eller äta det andra gjort.

Livsmedelsverket, folkhälsomyndigheten och socialstyrelsen har mycket att säga om detta.

Enligt ett TV-program om åldrandets hemligheter i kunskapskanalen den 4 mars 2018 kl 15.30 beror människornas livslängd i världen enligt omfattande forskningar till 25% på gener och till 75% på miljön, dvs vad vi äter, hur vi bor och arbetar, dvs levnadssätt.

Socialministern är numera också idrottsminister. Skolämnet Idrott bör gr en bra utbildning om människokroppens problem.

643. När det gäller bostaden har boverket krav om hur de bör vara.

I genomsnitt bor det cirka 2 personer per bostad.

Antal hushåll 2013

Med 1 person	37,7 % av alla hushåll
2 personer	31,3 %
3	12,4 %
4	12,3 %
5	4,3 %
6	1,2 %
7+	0,8 %

Antal rum som krävs för att inte anses trångbodd

Enboende	2 rum
2 personer	3
Ensamförlälder och Samboende med 1 barn	3
2 barn	4
3 barn	5
4 barn	6

Finns samboende i hushållet.redueras rumskravet med ett rum.

Man bör observera att många utöver permanentbostaden har fritidshus o d. Många är trångbodda. Det finns hemlösa och många bor i olika slags provisorier eller vårdhem o d. Statistiken över bostadsbrist är dålig. Det sägs att det behöver byggas 700 000 bostäder.

Det som byggs bör uppfylla boverkets krav, man ska inte i panik bygga sämre. Dåliga bostäder finns det tillräckligt av.

Utöver själva bostaden med rum och kök o d behöver hushållen förvaringsutrymmen, bl a garage och uppställningsplatser för hushållens bilar. Samt lekplatser för barnen o d.

644. Till bostaden hör teknisk utrustning för vatten och avlopp , energi m m.

Det finns uppgifter om sådant hos boverket.

Alla hushåll berörs av all energislag, bl a drivmedel till hushållens bilar. Energimyndigheten ger uppgifter om energi.

Med uppgörelsen om kärnkraften har det blivit mer klart om energiproblemen.

För bostädernas skötsel underhåll kan behövas hantverkare, i områdena för mänskliga verksamheter:

690 Allmänt.

691 Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68).

692 Byggnadsdelar.

693 Murning, betonggjutning o d.

694 Byggnadsträrbeten.

695 Olika slags byggnader och anläggningar.

696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d.

697 Inbyggnad o reparation av värme- o ventilationsutrustning o d.

698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d.

699 Isolerande och skyddande byggnadskonstruktioner.

SKL har bestämmelser om sopor o d.

645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag.

Möbler, belysningar, kylutrustningar radio, TV, mobiltelefoner, läsplattor, datorer, gräsklippare, cyklar, motorcyklar, bilar, köksapparater, hobbyutrustning, leksaker, symaskiner o s v, som behöver köpas och skötas.

Konsumentverket kan ha upplysningar om det.

646 Utveckling av de inre verkligheterna

Individens inre verklighet är det som finns i huvudet.

Individen vet nog inte själv allt hon har i huvudet, än mindre vet man vad andra har i huvudet. Det finns statistik om individernas utbildning i skolor o d och om kunnande och erfarenheter, men det säger inte mycket om vad kunskaper, åsikter o s v de har. Det finns forskningar med intervjuer där man försöker lista ut de inre verkligheterna, och det finns mycket spekulationer om det. Men på det hela taget är de inre verkligheterna mest okända för världen utanför. Man frågar och diskuterar för att få reda på kunskaper och åsikter. När man anställer folk görs intervjuer för att få veta om vad folk kan och tycker. Inför valen görs det opinionsundersökningar om väljarnas tycken . Så är läget.

Hushållsverksamheterna 641-645 och 647-649 handlar huvudsakligen om de materiella, yttre verkligheterna. Men en viktig resurs i hushållen är hushållsmedlemmarnas inre verkligheter, som är grunden för välfärden. Det vill säga att man uppfattar sig som en samhällsmedborgare som är minst lika mycket värd som alla andra.

På fritiden i hemmet bör man ha möjlighet att göra det man vill inom ramen för allmän moral så att man trivs. Man bör ha sociala kontakter och andra verksamheter så att de inre verkligheterna utvecklas , bl a med lämpliga kunskaper och värderingar om de ständigt pågående förändringarna i världen, och så att möjligheterna att anpassa sig och påverka andra utvecklas på lämpligt sätt.

Här handlar det om personlig hygien, kläder och hur vi umgås i hemmet med familj, släkt och vänner. Vi ser på TV, läser tidningar och böcker, skriver, har hund, katt, hobby med hantverk m m.
Vad gör arbetslösa och sjuka hemma hela dagarna?

Behöver de hjälp med att göra något nyttigt med tiden? Vad gör de

som på grund av sjukdom eller arbetslöhet o d inte har något arbete att gå till ? Och kriminella o d ?

Livsmedel o d , boende, vatten-och avloppsförjning, energitillgång, tillgång till prylar och pengar som ingår i områdena 641-649 är materiella resurser som måste kompletteras med välfungerande inre verkligheter som kan behandlas i område 646.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

- A1:** att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
- A2:** att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

- B1:** att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
- B2:** att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Välfärden beror av dessa fyra områden. Individernas inre verkligheter kan få det grundläggande utformat i förskolan, grundskolan och gymnasiet, men måste sedan under livet få kompletteringar i sina vardagliga verksamheter i hushållen.

Det räcker inte med att man har bostad, telefonledningar, telefoner. TV-abonemang, datorer, soffor, tidningar och skrivbord etcetera, det behövs också kunskaper för att kunna utnyttja det materiella, diskutera det med anhöriga och bekanta.

Som serviceområden till hushållen kan ses skolornas verksamheter.

Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskunskap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunskapen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

Högervridningen, våldet och allt annat elände gör att man måste förbättra undervisningen i skolan. Religionskunskapen bör ändras till Religion och levnadskunskap, Samhällskunskapen behöver bli mycket bättre och Hemkunskapen behöver utökas. Med rätta förbättringar blir barnen lyckligare som barn och sedan som vuxna och demokratin förbättras.

För de svenska barnen är det viktigt att de får kunskaper för de fyra roller de har , A1, A2, B1 och B2.

Utbildningen i samhällskunskap bör utgå från systemet för mänskliga verksamheter, som är en fullständig samhällsbeskrivning.

Förbättringar av undervisningen i de två ämnena är av stor betydelse för kultur och demokrati. Demokrati- och kulturministern har anledning att övertyga utbildningsministrarna om vikten av förbättringar.

Det är särskilt viktigt för invandrare att de får en bra samhällsbeskrivning som utgår från svenska förhållanden och också innehåller beskrivningar om samhällen utanför Sverige, så att invandrarna får kunskaper som passar till deras speciella förutsättningar.

Slutsats:

Grundskolor och gymnasier måste ge barnen kunskaper om sig själva och sina beteenden och världens problem så att de kan leva väl ihop med andra och med demokratin kan förbättra levnadsförhållandena för sig själva och alla andra.

Religioner ger gammalmodiga bilder av världen och om hur man bör bete sig, som inte fungerar idag. Religionsämnet bör utvidgas till att omfatta levnadskunskap om hur man kan utveckla sig själv och om hur man bör samverka med andra.

Ämnet om samhällskunskap måste göras mer fullständigt i både grundskolor och gymnasieskolor. Kunskaper i hemkunskap bör förbättras i grundskolorna och förmedlas också i gymnasierna.

Det här gäller de svenska barnen och också de nyanlända, invandrarna, för vilket det är särskilt viktigt att läroplanerna ger en bra modern utbildning i de nämnda ämnena, som passar till deras speciella förutsättningar.

Utbildningen ska direkt hjälpa de enskilda individerna och hjälpa dem att på politisk väg förbättra välfärden för alla.

De utbildningar som nu nämnts för skolorna är utbildningar som bör ske hela tiden genom verksamheterna i hemmet.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi

kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé- och lärdoms historia.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv- och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter, Kapital.

Behandlas i nästa kapitel.

648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

Det finns cirka 5 miljoner hushåll i Sverige. Om de använder en timme om dagen för städning o d blir det för varje dag 5 miljoner timmar och för alla under ett år cirka 2 miljarder timmar.

649 Personvård: barn, hemsjukvård o d.

Socialtjänsten har hand om personer som har det särdeles besvärligt men i området 64 gäller det hushåll som vill och kan klara sig själva. Somliga kan få assistans vissa timmar genom socialtjänsten men får klara sig för övrigt själva.

Det här handlar om att sköta barn, uppfostra och leka med dem. uppfostra tonåringar och om rörelsehindrade, sjuka och äldre o d som vill klara sig själva men behöver stöd av anhöriga och vänner eller enklare hemtjänst.

Regeringen. Mål för social omsorg

Det finns särskilda mål för de tre delområden som ingår i social omsorg: individ- och familjeomsorg, personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg.

Omsorg om äldre människor

Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Kvaliteten i äldreomsorgen ska vara hög. Äldre och anhöriga ska kunna lita på att vården och omsorgen är bra och att det finns tillräckligt med anställda med lämplig utbildning och erfarenhet.

Individ- och familjeomsorg

Målet är att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer och att stärka skyddet för utsatta barn.

Socialtjänsten ska främja var och ens ekonomiska och sociala trygghet och hjälpa till med att skapa jämlika levnadsvillkor. På så sätt görs det möjligt för människor att aktivt delta i samhällsgemenskapen.

Delaktighet, självbestämmande och rättssäkerhet är grunden för en väl fungerande socialtjänst. Insatser inom socialtjänsten ska grundas på kunskap och ha god kvalitet. De ska även utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Kontinuitet och möjligheten att få välja hur omsorgen och stödet ska utformas och av vem man tar emot insatserna är en viktig del i detta.

Personer med funktionsnedsättning

Målen för området Personer med funktionsnedsättning är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Hinder för människors delaktighet i samhället ska rivas. Det är en fråga om jämlikhet och rättvisa. Kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att verka i vardagen på lika villkor vad gäller delaktighet och tillgänglighet.

Publicerad 25 september 2014 · Uppdaterad 26 mars 2015

Inkomstskatterna

Sverige var under 1800-talet ett utpräglat klassamhälle. Sverige styrdes av kungen med hjälp av de fyra stånden i riksdagen, adel, präster, borgare och bönder. Någon plats för arbetare fanns inte.

Ständsriksdagen avskaffades 1865 och ersattes med ett tvåkammarsystem. Arbetare med inkomst eller förmögenhet som var tillräckligt stor fick rösta, men det var till föga hjälp.

Socialdemokratiska partiet bildades 1889 och hade som första mål åttatimmarsdag och rösträtt för alla. Åttatimmarsdagen blev lag i slutet på 1910-talet. Rösträtten ökade steg för steg, först för män och sist för kvinnor som med full rätt kunde rösta första gången 1924. Det året fick de också komma in i läroverk, tidigare hade det inte varit möjligt. Kommuner hade möjlighet att i stället ordna kommunala flickskolor för realskolenivån.

Parlamentarismens principer att riksdagen skulle ha det översta ansvaret för styrningen av Sverige och inte kungen genomfördes informellt på 1910-talet men blev inte lag förrän 1974 då talmannen fick en central roll när en ny regering ska bildas.

På 1920-talet hämtades statsministern ibland från de borgerliga partierna, ibland från socialdemokraterna, men 1932 hade socialdemokraterna blivit så starka att de kunde inneha statsministerposten i 44 år till 1976.

Före andra världskriget rådde en tradition att kvinnornas främsta uppgift var att bli gifta och försörjda av en man. De blev då "hemmafruar" med uppgift att sköta hushåll och barn, med hjälp av pigor om mannen hade hög inkomst.

Att föda barn utan att vara gift ansågs som skamligt. De som råkade ut för det försökte se till att de kunde föda i hemlighet någonstans. Tidsningen Husmodern innehöll massor av annonser om det.

När de fått barnet gällde det att skaffa inkomster till försörjning eller adoptera bort. Det var ont om yrken för kvinnor: sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, barnmorskor. lärarinna på småskolor, hushållsarbete, butiksbiträde, serveringspersonal, enklare kontorsarbete, skrivmaskinsarbete o d, hantverk i kvinnovänligt arbete, sömmerska, textilarbete, man kunde inte bli polis, militär eller präst. Blev man gift med en general eller prost blev man generalska eller prostinna.

Under kriget fick kvinnor överta mäns arbete när de var inkallade. I början av 1900-talet var jordbruket den största branschen. med teknikens utveckling minskade behovet av arbetskraft i jordbruket, städerna växte. Kvinnorna blev mer och mer självständiga.

Efter kriget beskattades makar gemensamt enligt regler om sambeskattning. Det ogillades mer och mer och det kom krav om särbeskattning. Allmänna skatteberedningen gjorde en stor utredning om det men kom inte med förslag om hur det skulle gå till. Ett par andra statliga utredningar gav heller inte förslag och finansminister Gunnar Sträng åtog sig att lösa problemet. Han kom med 1970 års skattereform. Förslaget minskade antalet statliga skatteskick och marginalskatterna för de högsta inkomster sänktes. "Dynamiska effekter" skulle göra att statens skatteinkomster inte skulle bli för låga.

Skatteomläggningen borde i möjligaste mån ske så att skatten blev efter förmåga. Ett problem var att förvärvsarbete med hemmafru utan inkomst skulle få samma skatt som förvärvsarbete ensamstående. Det löstes med ett hemmakeavdrag. Avdraget var

inte indexreglerat och realvärdet minskade vartefter med inflationen. När realvärdet kommit nära noll avskaffades det, men då hade de flesta hemmafruarna försvunnit.

Ett annat problem var att de lägsta rimliga levnadskostnaderna för förvärvsarbetande makar då som nu inte var dubbelt så stora som för förvärvsarbetande ensamstående utan bara cirka 150%. Det hade gått att lösa med olika storlekar på grundavdrag för makar och ensamma, men det accepterades inte. Grundavdraget blev lika stort per person, men det sattes relativt lågt. Det medförde att de med de lägsta lönerna fick orimligt höga skatter, något som partierna inte kompenserat tillräckligt för.

Ett annat problem var att kapitalinkomstskatten inte blev väl ordnad. Kvar blev att skuldräntor fick avdrag med den margineffekt som blev för arbetsinkomsterna och således större ju större inkomsterna var, vilket inte var bra. Det förbättrades något av statsminister Torbjörn Fälldin (C) i förslag 1982, som genomfördes av socialdemokraterna eftersom Fälldin förlorade valet 1982

I skattereformen 1990 fick kapitalinkomstskatten nuvarande form med statlig skatt 30% oavsett inkomstens storlek. Den sattes till 30% för att ungefär motsvara kommunalskatterna som ligger ungefär där.

De flesta betalar ingen statlig inkomstskatt, bara kommunal inkomstskatt. Kapitalinkomstskatten på 30 % är för de flesta ungefär som kommunalskatten.

Progressiviteten i inkomstskattesystemet ombesörjs av den statliga inkomstskatten som 2017 börjar vid inkomst cirka 38000 kr per månad.

I sista minuten 1990 gjordes i skattereformen på förslag av LO en ändring av reglerna för kommunalskatten. För att lindra skatten för de lägsta inkomsterna bestämes att grundavdraget vid låga inkomster skulle ökas ett antal procent upp till inkomst litet över 100 000 kr per år, istället skulle sedan grundavdraget minska en viss procent vid inkomst däröver.

Inkomstskattesystemet består enligt detta av en kommunalskatt som med nyss nämnda undantag är lika med den skatt kommunerna bestämmer samt en statlig skatt vid inkomst över en viss nivå som riksdagen avgör. Till det en kapitalinkomstskatt på 30% oavsett arbetsinkomstens storlek. Man bör observera, att skuldräntor (negativ kapitalinkomst) bör medge avdrag 30%.

Kvar står sedan att de med de lägsta inkomsterna får orimligt höga skatter på grund av att grundavdraget inte når upp till lägsta rimliga levnadskostnader.

Från konsumentverkets hemsida, "Koll på penarna"

Konsumentverkets beräkningar 2017

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer.

Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Läs mer

Vill du läsa mer om Konsumentverkets beräkningar kan du gå in på www.konsumentverket.se

Använd beräkningarna

Skriv in ditt hushålls kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 3.

Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Detta innehåller kostnadsposterna

All mat lagas hemma: Barn och vuxna äter alla måltider hemma, baserat på Konsumentverkets matsedel som finns på Konsumentverkets webbplats. Det är en fyraveckors näringsberäknad matsedel som täcker dagsbehovet av energi och näring för respektive åldersgrupp. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två till tre mellanmål.

All mat utom lunch vardagar lagas hemma: Matkostnad där lunch fem dagar per vecka är borträknad, du får själv lägga till kostnad för lunch på restaurang. Barnen äter i skolan.

Övriga matkostnader som du har för exempelvis festmåltider och extra fika (hemma eller på uteställe) ingår inte i beräkningen. Du måste själv lägga till den kostnad du har för detta.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk-och olycksfallsförsäkring för barn och ungdomar, som även omfattas under fritid.

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt-och rengöringsmedel, toalett-och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator med mera. Vitvaror som disk-och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, tv-licens och dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbelopp och bostadsort.

Storstad: över 200 000 invånare.

Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.

Mindre tätort: under 50 000 invånare.

	1 person	2 personer
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning	500	610
Medier	1040	1090
Hemförsäkring		
storstad	150	170
mellanstor stad	90	100
mindre tätort	90	90

Summa gemensamma kostnader		
storstad	1820	2030
mellanstor stad	1760	1960
mindre tätort	1760	1950

Hushållets gemensamma kostnader per månad

	1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	130	160	230	270	340	390	450
Hemutrustning	500	610	770	870	970	1 060	1 160
Medier	1 040	1 090	1 210	1 210	1 220	1 320	1 370
Hemförsäkring							
storstad	150	170	190	210	230	230	240
mellanstor stad	90	100	120	130	130	140	140
mindre tätort	90	90	110	110	120	130	130
Summa gemensamma kostnader							
storstad	1 820	2 030	2 400	2 560	2 760	3 000	3 220
mellanstor stad	1 760	1 960	2 330	2 480	2 660	2 910	3 120
mindre tätort	1 760	1 950	2 320	2 460	2 650	2 900	3 110

2017 1 Gäller för barn från 10 år. 2 För 18- och 19-åringar ska kostnaden minskas med 68 kr/månad på grund av fri tandvård.

Individuella matkostnader per månad

All mat lagas hemma

All mat lagas hemma utom lunch vardagar

6-11 mån	1 år	2-5 år	6-9 år	10-13 år	14-17 år	18-30 år	31-60 år	61-74 år	75 år >
710	750	980	1 406	1 700	2 040	2 240	2 110	1 890	1 780
540	560	750	1 090	1 310	1 580	1 730	1 630	1 460	1 360

0 år	1-3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-17 år	18-25 år	26-49 år	50-64 år	65 år >
370	500	730	740	730	730	710	690	680	680
100	260	440	610	710	740	690	670	660	560
0	0	0	180 ¹	210	300	400	300	280	180
500	640	140	170	250	370	490 ²	490	480	480
140	140	140	140	140	140				
1 110	1 540	1 450	1 840	2 040	2 280	2 290	2 150	2 100	1 900

Övriga individuella kostnader per månad

Kläder och skor

Fritid och lek

Mobiltelefon

Personlig hygien

Barn- och ungdomsförsäkring

Summa kostnader

Individuella kostnader per månad

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år
Alla måltider i hemmet	2240	2110	1890	1780
Alla måltider i hemmet utom lunch	1730	16300	1460	13600
Personlig hygien inkl. tandvård	480*	490	480	480
Kläder och skor	710	690	680	680
Fritid och lek	690	670	660	560
Mobiltelefon	400	300	280	180
Summa kostnader, exklusive livsmedel	2290	2150	2100	1900

* För 18- och 19-åringar minskas summan med cirka 68 kr/månad p.g.a. fri tandvård.

Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2017

Hemförsäkring i storstad.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer.

Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Inga kostnader för semester ingår.

Mat:

All mat lagas hemma: Barn och vuxna äter alla måltider hemma, baserat på Konsumentverkets matsedel som finns på Konsumentverkets webbplats. Det är en fyraveckors näringsberäknad matsedel som täcker dagsbehovet av energi och näring för respektive åldersgrupp. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två till tre mellanmål. Inklusive matlåda till jobbet.

Övriga matkostnader som du har för exempelvis festmåltider och extra fika (hemma eller på uteställe) ingår inte i beräkningen.

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år
Alla måltider i hemmet	2240	2110	1890	1780

18-65år:

$$13 \times 2240 + 30 \times 2110 + 4 \times 1890 = 29120 + 63300 + 7560 = 99980 = 48 \times \mathbf{2083}$$

66-80 år:

$$66-74\text{år}: 9 \times 1890 + 6 \times 1780 = 17010 + 10680 = 27690 = 15 \times \mathbf{1846}.$$

Personlig hygien inkl. tandvård: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning m.m. samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

18-25 år 490 kr per mån. 26-49år 490kr.
50-64år 480kr. 65-år 480kr.

18-65år:

$8 \times 490 + 24 \times 490 + 16 \times 480 = 3920 + 11760 + 7680 = 23360 = 48 \times 487 = 490$

66-80år: 480 kr per månad.

Kläder, skor: Ett basbehov av vanliga kläder och skor som används till vardags, på fritiden och för något festligare tillfälle. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

18-65 år: 690 kr per mån, 66-80 år 680 kr.

Fritid, lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift m.m.

18-65 år: 670 kr per mån. 66-80 år 560 kr/mån.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort. **Säg 18-65 år 290 kr per månad, 66-80 år 180 kr per månad**

Gemensamma kostnader per månad:

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper m.m. **1 person 130 kr per mån. 2 pers 160 kr.**

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator m.m. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.. **1 pers 500 kr per mån, 2 pers 610 kr.**

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, tv-licens och dagstidning m.m. **1 pers 1040 kr per mån, 2 pers 1090 kr.**

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbelopp och bostadsort. Storstad: över 200 000 invånare. Mellanstor stad: 50 000– 200 000 invånare. Mindre tätort: under 50 000 invånare. **1 person storstad 150 kr per mån. 2 pers 170 kr.** (Mellanstad 90/100. Mindre tätort 90/90.)

El. 2010 angavs: Den här posten är en uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet: 1 person 180 kWh per månad, 2 personer 240 kWh.
Fortum - ELLEVIO 2016 El i Stockholm, treårskontrakt: fast avgift ca 91 kr per mån. kWh-pris ca 1,36 kr. Gör:
1 person 336 kr per mån. 2 pers 418 kr.
Säg 1 person 340 kr. 2 personer 420 kr.

Övrigt:

Kollektivresor och fackavgifter (inkl a-kassa):

Konsumentverket visar kostnader för en 20-åring, som har egen inkomst och bor i en mellanstor stad. Den egna bostaden är på två rum och kök:

Kollektiva lokalresor 540 kr per månad och fackavgifter (inkl a-kassa) 460 kr per månad. Summa $1000 \times 12 = 12000$ per år.

I Stockholm kostar busskort 830 kr per mån (pensionär 550 kr)

Säg för åldrar 18-65 år: $830 + 460 = 1290$ kr per mån = 15480 kr per år.

För arbetsresor får i skatten dras av delar över 10 000 kr per år, 830 kr per månad ligger under gränsen.

Från SCB 8 mars 2017:

Ny hyresstatistik på kommun- och stadsdelsområdesnivå

Statistiknyhet från SCB 2016-11-09 9.30

För första gången kan SCB presentera hyresstatistik på kommunnivå. Hyror för större städer redovisas också uppdelat efter byggår och antal rum. För Stockholm, Göteborg och Malmö presenteras dessutom hyror på stadsdelsområdesnivå.

Den nya hyresstatistiken visar att genomsnittlig (median) månadshyra för en trerumslägenhet i landet är 6 324 kronor. En tvårumslägenhet har en hyra på 5 141 kronor i genomsnitt.

En lägenhet på ett rum kostar 3 665 kronor per månad, och lägenheter med 4 eller fler rum har en genomsnittlig månadshyra på 7 794 kronor.

Hyror varierar dock betydligt mellan olika regioner. Storstäderna har en högre hyresnivå än de mindre kommunerna. Ett hushåll i en kommun med färre än 75 000 invånare får betala drygt 1000 kronor mindre i hyra per månad för en trea än ett hushåll i Stockholm.

Genomsnittlig (median) ny månadshyra för trerumslägenheter 2016 efter region, med felmarginal

Ny månadshyra 2016, kronor

Stor-Stockholm	6 887 ±131
Stockholm	6 972 ±222
Stor-Göteborg	6 301 ±183
Göteborg	6 381 ±238
Stor-Malmö	6 811 ±214
Malmö	6 984 ±284
Lund	6 686 ±319
Övriga större kommuner	6 237 ± 63
Övriga mindre kommuner	5 959 ±71

Riket 6 324 ±44

*Gränsen mellan större och mindre kommuner går vid 75 000 invånare.

Fastighetens byggår påverkar hyran

Hyror varierar betydligt mellan fastigheter byggda olika år. Billigast är det att bo i lägenheter byggda under 1941–1960 och 1961–1980. Här är genomsnittlig (median) hyra för en trerumslägenhet 6 167 respektive 6 127 kronor per månad.

Lägenheter i hus byggda 1981–2000 samt 1940 och tidigare har en något högre snitthyra: 6 954 respektive 7 026 kronor per månad.

I fastigheter byggda mellan 2001 och 2010 är hyran för en trea 8 600 kronor i snitt. Ännu högre är hyran i hus byggda år 2011 eller senare.

Här får man betala 9 782 kronor i snitt per månad för en trerumslägenhet.

Lägsta hyresökningen på nio år

Hyrorna ökade med i genomsnitt 0,7 procent mellan 2015 och 2016. Det är den lägsta hyreshöjningen sedan 2007. Under de senaste nio åren har hyreshöjningen varierat från 0,7 procent (i år) till 3,3 procent mellan år 2008 och 2009. Sedan 2012 har hyreshöjningarna blivit lägre varje år.

Hyresförändring under de senaste nio åren, hela riket

År	Hyresförändring, procent
2015/2016	0,7*
2014/2015	1,3
2013/2014	1,7
2012/2013	2,2
2011/2012	2,8
2010/2011	2,4
2009/2010	1,6
2008/2009	3,3
2007/2008	2,7

*Värdet visar medianökningen. Medelökningen är 0,8 %.

Om hyrorna 2016/2017 ökar 0,8 % blir hyrorna 2016:

2 rok: $5141 \times 1,008 = 5182 \text{ kr/mån} = 62\,184 \text{ kr/år}$, säg **62 400 kr/år**
= 5200 kr/mån

3 rok: $6324 \times 1,008 = 6375 \text{ kr/mån} = 76\,495 \text{ kr/år}$, säg **76 800 kr/år**
= 6400 kr/mån

Utrymmesstandard :

Enligt Diagram 10.2, sid 225 i SCBs Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2008, hade i hyreslägenheter 2002:

Hushåll med en person

- 64 år i genomsnitt ca 1,8 rok (1,77),

65 - år cirka 2,0 rok (2,08).

Hushåll med makar, 2 personer

- 64 år cirka 2,8 rok (2,72),

65 - år cirka 3,0 rok (2,98).

(Siffrorna inom parentes från tabell 10.7 på sid 230 i årsboken).

I bostadsrättslägenheter, tab 10.7 ungefär som i hyrslägenheter:

Ensam - 64 år 1,95 rok,

65- år 2,46.

Makar - 64 år 2,92 rok,

65- år 3,14 rok.

I småhus är rumsantalen cika 2 rum större än i hyrslägenheter:

Ensam - 64 år 4,17 rok,

65 - år 4,19.

Makar - 64 år 4,72,

65 - år 4,64 rok.

Mot bakgrunden av dessa siffror är det rimligt att räkna med

2rok för ensam och

3rok för makar. (Utan barn).

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.

Månadskostnader år 2017, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Livsmedel. Alla mål äts hemma eller matlåda	2090	4180
Hygien (personlig)	490	980
Kläder och skor	690	1380
Lek och fritid	670	1340
Mobiltelefon	290	580
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning (inklusive dator)	500	610
Media (Fast telefon, Internet mm)	1040	1090
Hemförsäkring	150	170
Hushålls-el	340	420
Summa per månad 2017	6390	10910

Årskostnader år 2017, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Summa per månad 2017 enligt månadsedovisningen. 2017 per år:	6390	10910
Bostadshyra per år säg : Ensam 2rok, 12x 5200 2 personer 3rok, 12x 6400	62400	76800
Summa per år 2017, bostad + övrigt	139080	207720
Förvärvsarbetande:arbets- resor+ fackavgifter säg	15480	30960
Summa per år 2017: bostad + övrigt	154560	238680
Här är inget räknat för höga semesterkostnader eller andra resor än lokalresor.		
Säg för enkelhets skull, avrundat	155000	239000
2 personer 154 % av ensam.		

Pensionärer 2017

Individuella respektive
gemensamma kostnader: Ensam 2 personer

Livsmedel. Alla mål äts

hemma	1850	3700
Hygien (personlig)	480	960
Kläder och skor	680	1360
Lek och fritid	560	1120
Mobiltelefon	180	360
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning (inklusive dator)	500	610
Media (Fast telefon, Internet mm)	1040	1090
Hemförsäkring	150	170
Hushålls-el	340	420

Summa per månad 2017 5910 9950

Kollektiva lokalresor säg 240 kr per månad per person, medger
6 tur- och returesor i månaden i Stockholm = 2880 kr per år.

Vårdkostnad 1100 kr per år (gräns i försäkringen)

Läkemedelskostnad 2200 kr per år (gräns i försäkringen)

**Hemtjänst: Säg (lågt räknat) ensam 1200 kr per år, makar 1800
per år.**

Summa för dessa kostnader 2880+1100+2200 = 6180 kr per person.
samt med hemtjänst:

Ensam 7380 kr per år

Makar/sambor 14160 kr per år

Årskostnader år 2017, pensionärer.

Individuella respektive
gemensamma kostnader: Ensam. 2 personer

Summa per månad 2017 5910 99500

enligt månadsedovisningen.

2017 per år: 67440 115320

Bostadshyra per år säg :

Ensam 2rok, 12x 5200 62400

2 personer 3rok, 12x 6400 76800

Summa per år 2017,

bostad + övrigt 129840 192120

Lokalresor m m säg 7380 14160

Vård, läkemedel

Hemtjänst.

Summa per år 2017:

bostad + övrigt 137220 206280

**Säg för enkelhets skull,
avrundat**

137000 206000

2 personer 150 % av ensam.

Från konsumentverkets Koll på pengarna 8 mars 2017

Ekonomi för unga

Redan som ung behöver du lära dig att ha koll på din ekonomi. Kläder, fika, resor, mobiltelefon och körkort är några exempel på saker som kostar pengar.

Dina föräldrar måste betala för ditt uppehälle tills du fyller 18 år, eller tills du är 21 år om du fortfarande går i gymnasiet. I ditt uppehälle ingår bland annat mat, bostad och kläder. Men tjänar du egna pengar är det bra om du betalar en del för att bo hemma. I tabellen på nästa sida kan du se vad som är rimligt att betala.

Dina egna pengar

Från att du fyllt 16 år får du bestämma över de pengar du själv tjänat. Om du vill ingå ett avtal innan du fyllt 18 år måste dina föräldrar godkänna det. Annars är avtalet ogiltigt och dina föräldrar kan kräva att köpet ska gå tillbaka.

För att få egna pengar när du går i skolan kan du prata med dina föräldrar om att låta dig få en del av studiebidraget. Har du möjlighet kan du ta ett extrajobb under kvällar och helger för att tjäna egna pengar. Under sommaren brukar det även finnas en hel del sommarjobb som ger dig möjlighet att tjäna egna pengar.

Koll på din ekonomi

Ett bra sätt att få koll på sina pengar är att göra en budget. Då ser du dina inkomster och utgifter. På sidan 3 kan du läsa om hur du gör en budget. Att till exempel ta en fika på stan en gång i veckan blir cirka 2 600 kr på ett år! Fler exempel kan du hitta på sidan 8.

Flytta hemifrån

När du flyttar hemifrån får du eget ansvar för både din ekonomi och ditt boende. Du måste betala för sådant som du inte behövde betala för

hemma och ha koll på vad som ska göras och när det ska göras. En förutsättning för att klara av att sköta ett hushåll är att ha koll på både inkomster och utgifter.

Alla kostnader blir plötsligt dina

När du bor hemma hos föräldrarna finns till exempel köksgrejer, el, möbler och dammsugare redan på plats. I ett eget boende är det du som måste se till att allt finns – och du måste betala för det.

Det är bra att skaffa en hemförsäkring när du flyttar hemifrån, det kostar runt 100 kronor i månaden. Om något försvinner eller går sönder så kan du få ersättning och slipper betala allt själv.

Räcker pengarna?

Förutom hyra och andra kostnader för din bostad ska pengarna räcka till annat. Räkna ut hur mycket pengar du har över efter att hyran är betald. Pengarna ska räcka till mat, el, hemförsäkring, mobiltelefon och nöjen. Se över din ekonomi - kanske finns det möjlighet att spara lite varje månad?

Om du inte har råd att betala en räkning så är det viktigt att du genast kontaktar den du fått räkningen av. En obetald räkning på 600 kronor kan snabbt komma upp i över 2 000 kronor om du inte gör något åt det. På sidorna 4-5 kan du läsa mer om vad du kan göra när pengarna inte räcker och se ett exempel på vad som händer med en obetald räkning.

Tänka ekonomiskt

Det finns flera saker du kan göra för att minska på dina utgifter. Istället för att bo själv kan du dela boende med någon. Då är ni flera som delar på de gemensamma kostnaderna. Du kanske inte heller kan inreda hela din lägenhet på en gång, det kan vara bra att vänta lite och känna efter vad du egentligen behöver. Ett annat sätt att spara pengar kan vara att till exempel köpa begagnade möbler och begagnat porslin. Exempel:

Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende

Utgifter per månad	Bo hos föräldrar	Eget boende
All mat lagas hemma utom lunch vardagar	1 730	1 730
Förbrukningsvaror	70*	130
Hemutrustning	260*	700
Medier	260*	840
Hyra	1 890*	5 120
Hemförsäkring	30*	100
Summa hushållsutgifter	4 240	8 620
Övriga utgifter		
Personlig hygien	490	490
Kläder och skor	710	710
Fritid	690	690
Mobil	400	400
Äta lunch ute (20 ggr/månad)	1 760	1 760
Resor med lokaltrafik	540	540
Medlemskap i fack och a-kassa	460	460
Summa övriga utgifter	5 050	5 050
Total summa utgifter	9 290	13 670

* En fjärdedel av hushållets kostnader eftersom beräkningen utgår ifrån ett hushåll med fyra personer.

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-	Inkomstskatt
lön	/mån /år	/mån /år	skott/år	i % av inkomst
6001	622 7464	5379 64548	-90452	10,4
7001	844 10128	6157 73884	-81116	12,1
8001	1066 12792	6435 83220	-71780	13,3
9001	1288 15456	7713 92556	-62444	14,3
10001	1510 18120	8491 101892	-53108	15,1
11001	1743 20916	9258 111096	-43904	15,8
12001	2038 24456	9963 119556	-35444	17,0
13001	2334 27888	10667 128004	-26996	18,0
14001	2630 31560	11371 136452	-18548	18,8
15001	2926 35112	12075 144900	-10100 kris-	19,5
16001	3222 38664	12779 153348	-1652 gräns	20,1
17001	3518 42216	13483 161796	6796	20,7
18001	3814 45768	14187 170244	15244	21,2
19001	4110 49320	14891 178692	23692	21,6
20001	4435 53220	15566 186792	31792	22,2
21001	4731 56772	16270 195240	40240	22,5
22001	5027 60324	16974 203688	48688	22,8
23001	5323 63876	17678 213136	57136	23,1
24001	5619 67428	18382 220584	65584	23,4
25001	5915 70980	19086 229032	74032	23,7
26001	6211 74532	19790 237480	82480	23,9
27001	6507 78084	20477 245928	90928	24,1
29001	7096 85152	21905 262860	107860	24,5
30001	7394 88728	22607 271284	116284	24,6
35001	9044 108528	25957 311484	156484	25,8
40001	11199 134388	28802 345624	190624	28,0
45001	13849 166188	31152 373824	218824	30,8
50001	16499 197988	33502 402024	247024	33,0
55001	19333 231996	35668 428016	273016	35,2
60001	22383 268596	37618 451416	296416	37,3

2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor= 61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-	Makar lika	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån /år skott/år	inkomst	per person
6001	1364	16368	4637 55644 -64356	-68712 (55644x	2-180000)
7001	1628	19536	5373 64476 -55524	-51048	84 000
8001	1892	22704	6109 73308 -46692	-33384	96 000
9001	2161	25932	6840 82080 -37920	-15840	108 000
10001	2491	29892	7510 90120 -29880	240	kris- 120 000
11001	2849	34188	8152 97824 -22176	15648	gräns 132 000
12001	3212	38544	8789 104468 -14532	20936	144 000
13001	3575	42900	9426 113112 - 6888	46224	156 000
14001	3938	47256	10063 120756 756 kris-	61512	168 000
15001	4301	51612	10700 128400 8400 gräns	76800	180 000
16001	4664	55968	11337 136044 16044	92088	192 000
17001	5027	60324	11974 143688 23688	107376	204 000
18001	5390	64680	12611 151332 31332	122554	216 000
19001	5753	69036	13248 158976 38976	137952	228 000
20001	6151	73812	13850 166200 46200	152400	240 000
21001	6514	78168	14487 173844 53844	167688	252 000
22001	6877	82524	15124 181488 61488	182976	264 000
23001	7240	86880	15761 189132 69132	198264	276 000
24001	7603	91236	16398 196776 76776	213552	288 000
25001	7966	95592	17035 204420 84420	228840	300 000
26001	8324	99888	17677 212124 92124	244248	312 000
27001	8799	105588	18202 218424 98424	256848	324 000
29001	9859	118308	19142 229704 109704	279408	348 000
30001	10389	124668	19612 253344 115344	290688	360 000
35001	13039	156468	21962 263544 143544	347088	420 000
40001	15731	188772	24270 291240 171240	402480	480 000
45001	18631	223572	26370 316440 196440	452880	540 000
50001	21531	258372	28470 341640 221640	503280	600 000
55001	24431	293172	30570 366840 246840	553680	660 000
60001	27331	327972	32670 392040 272040	604080	720 000

2008. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4300 kr per mån = 51 600 kr per år för ensam och 5200 kr per mån för makar/sambor= 62 400kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 124 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 186 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-	Makar lika	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån /år skott/år	inkomst	per person
6001	836	10032	5165 61980 -62020	-62040 (61980x2-186000)	
7001	1074	12888	5927 71124 -52876	- 43752	Ensam
8001	1338	16056	6663 79956 -44044	-26088	förbättring
9001	1602	19224	7399 88788 -35212	-8424	på skatten
10001	1910	22920	8091 97092 -26908	8184 kris-	2006 - 2008
11001	2230	26760	8771 105252 -18748	24504 gräns	3428
12001	2551	30612	9450 113400 -10600	40800	3932
13001	2872	34464	10129 121548 - 2452	57096	4436
14001	3193	38316	10808 129696 5696 kris-	73392	4940
15001	3513	42156	11488 137836 13856 gräns	83672	5456
16001	3834	46008	12167 146004 22004	106008	5960
17001	4155	49860	12846 154152 30152	122304	6464
18001	4475	53700	13526 162312 38312	138624	6980
19001	4796	57552	14205 170460 46460	154920	7484
20001	5149	61788	14852 178224 54224	170448	8024
21001	5470	65640	15531 186372 62372	186744	8528
22001	5790	69480	16211 194532 70532	203064	9044
23001	6111	73332	16890 202680 78680	219360	9548
24001	6435	77220	17569 210892 86828	235784	10052
25001	6766	81192	18235 218882 94820	251764	10400
26001	7097	85164	18904 226848 102848	267696	10724
27001	7428	89136	19573 234876 110876	283752	12452
29001	8247	98964	20754 249048 125048	312096	15344
30001	8777	105324	21224 254688 130688	323376	15344
35001	11427	156468	23574 282888 158888	379776	15344
40001	14077	168924	25924 311088 187088	436176	15848
45001	16874	202488	28127 337524 213524	489048	17084
50001	19774	237288	30227 362724 238724	539448	17084
55001	22674	272088	32327 387924 263924	589848	17084
60001	25574	306888	34427 413124 289124	640248	17084

2009. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4450 kr per mån = 53 400 kr per år för ensam och 5420 kr per mån för makar/sambor= 65 040kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 130 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 195 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam					Makar lika inkomst	
Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-			Överskott	
lön /mån /år	/mån /år	skott/år			/år	
6001	729 8748	5272 63264	-66736		-68472 (63264x2-195000)	
7001	977 11724	6024 72288	-57712		- 50424	Ensams
8001	1225 14700	6776 81312	-48688		-32376	förbättring
9001	1474 17688	7527 90324	-39676		-14352	på översk.
10001	1745 20940	8256 99072	-30928		3144 kris-	2006 - 2009
11001	2055 24660	8946 107352	-22648		19704 gräns	- 472
12001	2365 28380	9636 115632	-14368		36264	+164
13001	2676 32112	10325 123900	- 6100		52800	788
14001	2986 35832	11015 132180	2180 kris-		69360	1424
15001	3297 39564	11704 140448	10448 gräns		85896	2048
16001	3607 43284	12394 148728	18728		102456	2684
17001	3918 47016	13083 156996	26996		118992	3308
18001	4228 50736	13773 165276	35276		135552	3944
19001	4539 54468	14462 173544	43544		152088	4568
20001	4881 58572	15120 181440	51440		167880	5240
21001	5191 62292	15810 189720	59720		184440	5876
22001	5502 66024	16499 197988	67988		200976	6500
23001	5812 69744	17189 206268	76268		217536	7136
24001	6123 73476	17878 214536	84536		234072	7760
25001	6437 77244	18564 222768	92768		250536	8348
26001	6768 81216	19233 230796	100796		266592	8672
27001	7100 85200	19901 238812	108812		282624	10388
29001	7761 93132	21240 254880	124880		314760	15176
30001	8091 97092	21910 262920	132920		330840	17576
35001	10444 125328	24557 294684	164684		394368	21140
40001	13094 157128	26907 322884	192884		450768	21644
45001	15759 189108	29242 350904	220904		586808	24464
50001	18659 223908	31342 376104	246104		557208	24464
55001	21559 258708	33442 401304	271304		557208	24464
60001	24459 293508	35542 426504	296504		658008	24464

2010. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam					Makar lika inkomst	
Mån Prelskatt	Efter skatt	Över-			Överskott	
lön /mån /år	/mån /år	skott/år			/år	
6001	687 8244	5314 63768	-70232		-73464 (63768x2-201000)	
7001	918 11016	6083 72996	-61004		- 55008	Ensams
8001	1149 13788	6852 82224	-51776		-36552	förbättring
9001	1380 16560	7621 91452	-42548		-18096	på översk.
10001	1644 19728	8357 100284	-33716		-432 kris-	2006 - 2010
11001	1943 23316	9058 108696	-25304		16392 gräns	-3128
12001	2244 26928	9757 117084	-16916		33168	-2384
13001	2545 30540	10456 125472	- 8528		49944	-1640
14001	2846 34152	11155 133860	- 140 kris-		66720	-896
15001	3147 37764	11854 142248	8248 gräns		83496	-152
16001	3448 41376	12553 150636	16636		100272	592
17001	3749 44988	13252 159024	25024		117048	1336
18001	4050 48600	13951 167412	33412		133824	2080
19001	4351 52212	14650 175800	41800		150600	2824
20001	4682 56184	15319 183828	49828		166656	3628
21001	4983 59796	16018 192216	58216		183434	4372
22001	5284 63408	16717 200604	66604		200208	5116
23001	5585 67020	17416 208992	74992		216984	5860
24001	5886 70732	18115 217380	83380		233760	6604
25001	6201 74412	18800 225600	91600		250200	7180
26001	6532 78384	19469 233628	99628		266256	7504
27001	6863 82356	20138 241656	107656		282312	9232
29001	7524 90288	21477 257724	123724		314448	14020
30001	7854 94248	22147 265764	131764		330528	16424
35001	10134 121608	24867 298404	164404		395808	20860
40001	12784 153408	27217 326604	192604		452208	21364
45001	15434 185208	29567 354804	220804		508608	24364
50001	18323 219876	31678 380136	246136		559272	24496
55001	21223 254676	33778 405336	271336		609672	24496
60001	24123 289476	35878 430536	296536		660072	24496

2011. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott	
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år		/år	
6001	680	8160	5321	63852	-70148	- 73296	
7001	911	10932	6090	73080	-60920	- 54840	
8001	1142	13704	6859	82308	-51692	- 36384	
9001	1373	16476	7628	91536	-42464	- 17928	
10001	1630	19560	8371	100452	-33548	- 96 kris-	
11001	1930	23160	9071	108852	-25148	16704 gräns	
12001	2231	26772	9770	117240	-16760	33480	
13001	2532	30384	10469	125628	- 8372	50256	
14001	2833	33996	11168	134016	16 kris-	67032	
15001	3134	37608	11867	142404	8404 gräns	83808	
16001	3435	41220	12566	150792	16792	100584	
17001	3736	44832	13265	159180	25180	117360	
18001	4037	48444	13964	167568	33568	134136	
19001	4338	52056	14663	175956	41956	150912	
20001	4669	56028	15332	183984	49984	166968	
21001	4970	59640	16031	192372	58372	183794	
22001	5271	63252	16730	200760	66760	200520	
23001	5572	66864	17429	209148	75148	217296	
24001	5873	70476	18128	217536	83536	234072	
25001	6181	74172	18820	225840	91840	250680	
26001	6510	78120	19491	233892	99892	266784	
27001	6843	82116	20167	242004	108004	283008	
29001	7504	90048	21497	257964	123964	314928	
30001	7834	94008	22167	266004	132004	331008	
35001	9931	119172	25070	300840	166840	400680	
40001	12581	150972	27420	329040	195040	457080	
45001	15231	182772	29770	357240	223240	513480	
50001	18054	216648	31947	383364	249364	565728	
55001	20954	251448	34047	408564	274564	616128	
60001	23854	286248	36147	433764	299764	666528	

2012. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4900 kr per mån = 58 800 kr per år för ensam och 6000 kr per mån för makar/sambor= 72 000 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 142 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 216 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott	
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år		/år	
6001	660	7920	5341	64092	-77908	- 87816	
7001	891	10692	6110	73320	-73178	- 69360	
8001	1122	13464	6879	82548	-59452	- 50904	
9001	1353	16236	7648	91776	-50224	- 32448	
10001	1591	19092	8410	100920	-41080	- 14160 kris-	
11001	1891	22692	9110	109320	-32680	2640 gräns	
12001	2192	26304	9809	117708	-24492	19416	
13001	2493	29916	10508	126096	-15904	36192	
14001	2794	33528	11207	134484	-7516 kris-	52968	
15001	3095	37140	11906	142872	872 gräns	69744	
16001	3396	40752	12605	151260	9260	86520	
17001	3697	44364	13304	159648	17648	113296	
18001	3998	47976	14003	168036	26036	120072	
19001	4299	51588	14702	176424	34424	136848	
20001	4630	55560	15371	184452	42452	152904	
21001	4931	59172	16070	192840	50840	169680	
22001	5232	62784	16769	201228	59228	186456	
23001	5533	66396	17468	209616	67616	217296	
24001	5834	70008	18167	218004	76004	203232	
25001	6135	73620	18866	226392	84392	236784	
26001	6451	77412	19550	234600	92600	253200	
27001	6782	81384	20219	242628	100628	269256	
29001	7445	89340	21556	258672	116672	301344	
30001	7775	93300	22226	266712	124712	317424	
35001	9565	114780	25436	305232	163232	394464	
40001	12215	146580	27786	333432	191432	450864	
45001	14865	178380	30136	361632	219632	507264	
50001	17578	210396	32423	389076	247076	562152	
55001	20478	245736	34523	414276	272276	612552	
60001	23378	280536	36623	439476	297476	662952	

2013 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6100 kr per mån för makar/sambor= 73 200 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 220 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-	Överskott		
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år	/år		
6001	575	6900	5426 65112	-79888	- 89776		
7001	779	9348	6222 74664	-70336	- 70672		
8001	982	11784	7019 84228	-60772	- 51544		
9001	1185	14220	7816 93792	-51208	- 32416		
10001	1388	16656	8613 103356	-41080	- 13288 kris-		
11001	1651	19812	9350 112200	-32800	4400 gräns		
12001	1916	22992	10085 121020	-23980	22040		
13001	2180	26160	10821 129852	-15148	39704		
14001	2445	29340	11556 138672	-6328 kris-	57344		
15001	2683	32196	12318 147816	2816 gräns	75632		
16001	2948	35376	13053 156636	11636	93272		
17001	3240	38880	13761 165132	20132	110264		
18001	3504	42048	14497 173964	28964	127928		
19001	3769	45228	15232 182784	37784	145568		
20001	4060	48720	15941 191292	46292	162584		
21001	4325	51900	16676 200112	55112	180224		
22001	4590	55080	17411 208932	63932	197864		
23001	4855	58260	18146 217752	72752	215504		
24001	5120	61440	18881 226572	81572	233144		
25001	5384	64608	19617 235404	90404	250808		
26001	5655	67860	20346 244152	99152	268304		
27001	5946	71352	21055 252660	107660	285320		
29001	6529	78348	22472 269664	124664	319328		
30001	6819	81828	23182 278184	133184	336368		
35001	8269	99228	26732 320784	175784	421568		
40001	10654	127848	29347 352164	207164	484328		
45001	13104	157248	31897 382764	237764	545528		
50001	15554	186648	34447 413364	268364	606728		
55001	18244	218928	36754 441084	296084	662168		
60001	20944	251328	39057 468684	323684	717368		

2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6200 kr per mån för makar/sambor= 74 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 222 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-	Överskott		
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år	/år		
6001	629	7548	5372 64464	-80536	- 93072		
7001	851	10212	6150 73800	-71200	- 70672		
8001	1073	12876	6928 83136	-61864	- 55728		
9001	1295	15540	7706 92472	-52528	- 37056		
10001	1517	18204	8484 101808	-43192	- 18384 kris-		
11001	1757	21084	9244 110928	-34072	-144 gräns		
12001	2052	24624	9949 119388	-25612	16776		
13001	2378	28536	10623 127476	-17524	32952		
14001	2644	31728	11357 136284	-8716 kris-	50568		
15001	2940	35280	12061 144732	-268 gräns	67464		
16001	3236	38832	12765 153180	8180	84360		
17001	3561	42732	13440 161280	16280	100560		
18001	3828	45936	14173 170076	25076	118152		
19001	4124	49488	14877 178524	33524	135048		
20001	4449	53388	15552 186624	41624	151248		
21001	4745	56940	16256 195072	50072	168144		
22001	5041	60492	16960 203520	58520	185040		
23001	5337	64044	17664 211968	66968	201936		
24001	5633	67596	18368 220416	75416	218832		
25001	5929	71148	19072 228864	83864	222000		
26001	6224	74688	19777 237324	92324	218808		
27001	6520	78240	20481 245772	100772	269544		
29001	7112	85344	21889 262668	117668	303336		
30001	7417	89004	22584 271008	126008	320016		
35001	9067	108804	25934 311208	166208	400416		
40001	11525	138300	28476 341712	196712	461424		
45001	14175	171700	30826 369912	224912	517824		
50001	16825	201900	33176 398112	253112	574224		
55001	19670	236040	35331 423972	278972	625944		
60001	22570	270840	37431 449172	304172	676344		

Skattetabell:

[/www.skatteverket.se/download/18.3810a01c150939e893fbaed/manadslon_tabell33.pdf](http://www.skatteverket.se/download/18.3810a01c150939e893fbaed/manadslon_tabell33.pdf)

Kolumnindelningen för 2016 års skattetabell**Skattetabell för beräkning av skatteavdrag för år 2016**

Arbetsgivare gör skatteavdrag vid varje utbetalningstillfälle. På inkomst som är huvudinkomst görs skatteavdrag enligt tabell eller enligt beslut från Skatteverket. På ersättningar som inte är huvudinkomst görs skatteavdrag med 30 %. Skatteavdrag ska inte göras om den sammanlagda ersättningen till arbetstagaren beräknas bli lägre än 1 000 kr under året.

Kolumnindelning

I de lägsta inkomstskikten blir skatteavdraget större om allmän pensionsavgift ska betalas på inkomsten. Denna avgift betalas av personer som är födda 1938 eller senare. Skattereduktionen för arbetsinkomster (jobbskatteavdrag) påverkar också kolumnindelningen eftersom storleken på reduktionen är beroende av om den skattskyldige är över eller under 65 år vid inkomstårets ingång och också av hur stora inkomster-na är.

Tabellerna innehåller sex olika kolumner. Samma skatteavdrag kan förekomma i vissa inkomstskikt i fler än en kolumn.

Kolumn 1 avser löner, arvoden och liknande ersättningar till den som är född 1951 eller senare. Allmän pensionsavgift ska betalas och inkomsten ger rätt till jobbskatteavdrag.

2016 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5300 kr per mån = 63 200 kr per år för ensam och 6450 kr per mån för makar/sambor = 77 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 149 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 232 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år	/år
6001	630	7560	5371	64452	-84548	- 103096
7001	852	10224	6148	73788	-75212	- 84424
8001	1074	12888	6927	83124	-65876	- 65752
9001	1296	15552	7705	92460	-56540	- 47080
10001	1518	18216	8483	101796	-47204	- 28408 kris-
11001	1760	21120	9241	110892	-38108	-10216 gräns
12001	2056	24672	9945	119340	-29660	6680
13001	2352	28224	10649	127788	-21212	23576
14001	2647	31764	11354	136248	-12752 kris-	40496
15001	2943	35316	12058	144696	-4304 gräns	57392
16001	3239	38868	12762	153144	4144	74288
17001	3535	42420	13466	161592	12592	91184
18001	3831	45972	14170	170040	21040	108080
19001	4127	49524	14874	178488	29488	124976
20001	4452	53424	15549	186588	47588	141176
21001	4748	56976	16253	195036	46036	158072
22001	5044	60528	16957	203484	54484	174968
23001	5340	64080	17661	211932	62932	191864
24001	5636	67632	18365	220380	71380	208760
25001	5932	71184	19069	228828	79828	225656
26001	6228	74736	19773	237276	88276	242552
27001	6524	78288	20477	245724	96724	259448
29001	7115	85380	21886	262632	113632	293264
30001	7423	89076	22578	270936	121936	309872
35001	9073	108876	25928	311136	166208	390272
40001	11376	136512	28825	343500	194500	455000
45001	14026	168312	30975	371700	222700	511400
50001	16682	200184	33319	399828	250828	567656
55001	19581	234972	35420	425040	276040	618080
60001	22631	271572	37370	448440	299440	664880

<http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf> sid 34:

Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

För inkomståren 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 har undersökts hur stora underskotten och överskotten blir i hushållsbudgetarna för förvärvsarbete med inkomster mellan 6000 och 60 000 kr per månad, för ensamma och makar med lika stora inkomster.

Underskott och överskott avser det som återstår av inkomsten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Skillnader mellan 2006 och 2014 redovisas i tabellen till höger.

Den borgerliga alliansen har menat att jobbskatteavdragen mest tillfallit låg- och medelinkomsttagare, men tabellen visar att
* underskotten har ökat för inkomster 13000 och lägre,
* att överskotten har minskat för inkomster 14000-25000 och
* att överskotten har ökat för inkomster 26000 och högre och med cirka 23000-32000 kr per år för inkomster 35000 och högre.

Den nya regeringen vill minska jobbskatteavdragen för inkomster 50000 kr och högre och sänka inkomsgränsen för statlig skatt till 35000 kr. Det tycks finnas överskott att ta av.

Försämringarna för inkomster 25000 och lägre borde åtgärdas.

2006-2014 Förvärvsarbete icke-pensionärer utan barn.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	2006	2014	Skillnad	
Mån. Över-				
lön skott/år				
6001	-64356	-80536	-16180	Underskottet har ökat
7001	-55524	-71200	-15676	Underskottet har ökat
8001	-46692	-61864	-15172	Underskottet har ökat
9001	-37920	-52528	-14608	Underskottet har ökat
10001	-29880	-43192	-13312	Underskottet har ökat
11001	-22176	-34072	-11896	Underskottet har ökat
12001	-14532	-25612	-11080	Underskottet har ökat
13001	-6888	-17524	-10636	Underskottet har ökat
14001	756	-8716	-9472	Överskottet har minskat
15001	8400	-268	-8668	Överskottet har minskat
16001	16044	8180	-7864	Överskottet har minskat
17001	23688	16280	-7408	Överskottet har minskat
18001	31332	25076	-6256	Överskottet har minskat
19001	38976	33524	-5452	Överskottet har minskat
20001	46200	41624	-4576	Överskottet har minskat
21001	53844	50072	-3772	Överskottet har minskat
22001	61488	58520	-2968	Överskottet har minskat
23001	69132	66968	-2164	Överskottet har minskat
24001	76776	75416	-1360	Överskottet har minskat
25001	84420	83864	-556	Överskottet har minskat
26001	92124	92324	200	Överskottet har ökat
27001	98424	100772	2348	Överskottet har ökat
29001	109704	117668	7964	Överskottet har ökat
30001	115344	126008	10664	Överskottet har ökat
35001	143544	166208	22664	Överskottet har ökat
40001	171240	196712	25472	Överskottet har ökat
45001	196440	224912	28472	Överskottet har ökat
50001	221640	253112	31472	Överskottet har ökat
55001	246840	278972	32132	Överskottet har ökat
60001	272040	304172	32132	Överskottet har ökat

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-	Överskott		
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år	/år		
6001	622	7464	5379 64548	-90452	- 109904		
7001	844	10128	6157 73884	-81116	- 91232		
8001	1066	12792	6435 83220	-71780	- 72560		
9001	1288	15456	7713 92556	-62444	- 53888		
10001	1510	18120	8491 101892	-53108	- 35216		
11001	1743	20916	9258 111096	-43904	-16808 kris-		
12001	2038	24456	9963 119556	-35444	112 gräns		
13001	2334	27888	10667 128004	-26996	17008		
14001	2630	31560	11371 136452	-18548	33904		
15001	2926	35112	12075 144900	-10100 kris-	50800		
16001	3222	38664	12779 153348	-1652 gräns	67696		
17001	3518	42216	13483 161796	6796	84592		
18001	3814	45768	14187 170244	15244	101488		
19001	4110	49320	14891 178692	23692	118384		
20001	4435	53220	15566 186792	31792	134584		
21001	4731	56772	16270 195240	40240	151480		
22001	5027	60324	16974 203688	48688	168376		
23001	5323	63876	17678 213136	57136	187272		
24001	5619	67428	18382 220584	65584	202168		
25001	5915	70980	19086 229032	74032	219064		
26001	6211	74532	19790 237480	82480	235960		
27001	6507	78084	20477 245928	90928	252856		
29001	7096	85152	21905 262860	107860	286720		
30001	7394	88728	22607 271284	116284	303568		
35001	9044	108528	25957 311484	156484	383968		
40001	11199	134388	28802 345624	190624	452248		
45001	13849	166188	31152 373824	218824	518648		
50001	16499	197988	33502 402024	247024	565048		
55001	19333	231996	35668 428016	273016	617032		
60001	22383	268596	37618 451416	296416	663832		

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam		Makar lika inkomst		
Mån.	Över-	Överskott	skillnad	
lön	skott/år	/år	per person	ensam- en make
6001	-90452	- 109904	-54952	35500
7001	-81116	- 91232	-45616	35500
8001	-71780	- 72560	-36280	35500
9001	-62444	- 53888	-26944	35500
10001	-53108	- 35216	-17608	35500
11001	-43904	-16808	kris- -8404	35500
12001	-35444	112	gräns 56	35500
13001	-26996	17008	8504	35500
14001	-18548	33904	16952	35500
15001	-10100	kris- 50800	25400	35500
16001	-1652	gräns 67696	33848	35500
17001	6796	84592	42296	35500
18001	15244	101488	50744	35500
19001	23692	118384	59192	35500
20001	31792	134584	67292	35500
21001	40240	151480	78740	35500
22001	48688	168376	84188	35500
23001	58136	187272	93636	35500
24001	65584	202168	101084	35500
25001	74032	219064	109532	35500
26001	82480	235960	117980	35500
27001	90928	252856	126428	35500
29001	107860	286720	143360	35500
30001	116284	303568	151784	35500
35001	156484	383968	191984	35500
40001	190624	452248	226124	35500
45001	218824	508648	254324	35500
50001	247024	565048	282524	35500
55001	273016	617032	308516	35500
60001	296416	663832	331916	35500

Ensamstående missgynnas och makar/sambor gynnas i inkomstskattesystemet.

För förvärvsarbetande icke-pensionärer 2017 gäller att makar/sambor med lika höga inkomster tillsammans per år får 71 000 kr större överskott sedan inkomstskatt och lägsta rimliga levnadskostnader betalats, jämfört med ensamstående. Per person blir det 35 500 kr, vilket är mycket pengar.

Det nuvarande inkomstskattesystemet är enkelt och bra om man bortser från jobbskatteavdraget och brister i kompensationerna för de höga orimliga skatterna vid de lägsta inkomsterna.

Man måste ha klart för sig att systemet är en kompromiss som kräver kompensationer vid de lägsta inkomsterna. och de kompensationerna bör inte ses som bidrag. Systemet gynnar makar/sambor. Kompensationerna måste ta hänsyn till att ensamstående är missgynnade. Det gäller både pensionärer och icke-pensionärer.

Ungdomsbostadsbidragen utgår från en låg levnadsstandard. Pensionsmyndigheten gör kompensationerna för pensionärer med de lägsta inkomsterna på ett sätt som deras tjänstemän inte kan klargöra. Socialförsäkringsministern borde förklara hur det går till och vilken levnadstandard de utgår från. Och ändra de orimliga reglerna för pensionärernas bostadstillägg.

Jag har noga följt riksdagens fördelningspolitik sedan 1964 och nästan varje år lämnat kommentarer och förslag. I det följande delar av <http://wimnell.com/omr36-39zzzzb.pdf>

Från omr 36-39zz sid 32 m m (Nedbantat)

Mer om skatter och bidrag.

Politikerna har under årens lopp då och då talat om att skatt ska utgå efter bärkraft och skattekraft och bidrag ska utgå efter behov. Men varken regeringen, riksdagen eller partierna har någonsin under de senaste femtio åren visat upp hushållsbudgetar som visar behov eller visat hur bärkraft hänger ihop med hushållsbudgetar.

Jag har nästan varje år under denna tid redovisat hushållsbudgetar och påpekat att inkomsterna vid låga inkomster inte räcker till hushållsbudgetarna och att skatter och bidrag bör bestämmas med hänsyn till det. Tyvärr har politikerna inte rättat sig efter det, och fortfarande måste många med låga inkomster betala skatter trots att inkomsterna inte räcker till rimliga levnadskostnader.

Skattefördelningen bör ske efter bärkraft. Den bör ske med hänsyn till inkomst och med hänsyn till hushållsutgifter för rimliga behov.

Skattefördelningen har två dimensioner: Vertikal och horisontell fördelning.

Den vertikala fördelningen gäller fördelningen på personer med samma rimliga utgifter men med olika höga inkomster. Den horisontella fördelningen gäller fördelning på personer med olika rimliga utgifter men samma inkomster.

I den allmänna skattedebatten talas nästan bara om den vertikala fördelningen av skatterna - med hänsyn till inkomstens storlek.

Den vanligaste komplikationen i den horisontella fördelningen är förekomsten av barn. Oberoende av inkomstens storlek medför barnkostnader som det finns skäl att ta hänsyn till vid fördelningen av skatter och bidrag.

Eftersom vi har ett progressivt skattesystem som innebär att man procentuellt tar ut mer skatt vid högre inkomster än vid låga är det olämpligt att utforma hänsynen till barnkostnader som ett avdrag på inkomsten, det innebär att skattelättnad för barn blir större vid höga inkomster än vid låga. Därför sker hänsynen till barn genom barnbidrag som är lika stora oberoende av inkomstens storlek. Barnbidragen kan ses som en negativ skatt.

Före skattereformen 1970 sambeskattades makar. Det ville man komma ifrån och i reformen infördes särbeskattning, dvs makarna beskattades var för sig efter sina inkomster. På den tiden var det vanligt att makar fördelade sina insatser så att mannen hade heltidsarbete med penninginkomster medan frun var hemma med barnen och stod vid spisen och tvättbaljan, utan penninginkomster, var hemmafru.

Vid övergång till särbeskattning uppstod problem för hemmafruarna. Mannen behövde kompensation för att han försörjde en hemmafru. Hemmafrun kunde inte spara in på hushållsutgifterna till de kostnader hon förorsakade mannen. Man införde då ett hemmakeavdrag som var en horisontell fördelningsfaktor och lika stor vid alla inkomster. Hade man utformat det som ett avdrag på skatten skulle män med höga inkomster och större marginalsatser få större skattelättnader än de med låga inkomster.

När åren gick blev det färre hemmafruar och hemmakeavdraget smälte i någon takt med det bort med inflationen. Till slut togs hemmakeavdraget bort när hemmakarna (hemmafruarna) var nära utrotade.

I början efter skattereformen 1970 hade man kvar bl a sättet att dra av för räntekostnader, avdrag gjordes med samma maginaleffekt som för inkomsten, dvs ju högre inkomst man hade och ju högre marginalsatt man hade desto mer tjänade man på ränteavdragen,

Direktören med hög lön och hög marginalsatt kunde få större skattelättnader av skuldränteavdragen än den lägst betalda i firman om man hade samma sorts hus att bo i och samma skuldräntor. Det var inte bra. I skatterformen 1982 rättades detta till något, men i reformen 1990 blev det klart att ränteavdragen blev samma vid olika inkomster. Man stannade då för 30% skatt på ränteinkomster och 30% skatteavdrag för skuldräntor. Hänsynen till räntorna hör till den horisontella fördelningen, räntorna har inget med inkomsterna att göra. Nu får direktören och springpojken vid inkomstbeskattningen samma hänsyn.

Bostadsbidragen hör till de horisontella fördelningshänsynen, men är också dimensionerade efter inkomstens storlek. För barnfamiljerna trappas de av med 20% av ökande inkomst.

Det borgerliga blocket vann valet 2006 med löften om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och åtgärder som skulle ge jobb åt arbetslösa och minska "utanförskapet". Det blev stora skattesänkningar för dem med höga inkomster och nedskärningar som mest drabbar dem med låga inkomster. Arbetslösheten är stor. De borgerliga har ställt i utsikt att de ska försätta på samma sätt.

En central fråga, som alltid, är skatterna. Vem ska betala dem och vad ska de användas till. De som ska betala är individer, hushåll och företag och skatterna ska gå till saker som är till nytta för de kategorierna. Skatterna tas ut på skattebaser: skatter på arbetsinkomster, inkomster av företag, vinster och kapital, skatt på varor mm.

En högerfilosofi är att de som har höga arbetsinkomster inte arbetar om de inte får lägre skatter och högre bidrag och att de med låga inkomster inte arbetar om de får lägre skatter och högre bidrag.

Den borgerliga alliansen hatar bidrag och har satt ett annat namn på jobbskatteavdragen, nämligen avdrag, som är detsamma som bidrag. Jobbskatteavdragsbidragen är vid höga inkomster mycket stora.

Folkpartiet framför krav om att den s k värnskatten ska tas bort, annars vill ingen utbilda sig, och utbildat folk är nödvändigt i den globala konkurrensen. Kravet är nonsens. De som inte vill utbilda sig på grund av värnskatten har fel inställning till utbildning och om de avstår utbildning är det bara bra. Samhället bör undvika att släppa fram giriga personer till välbetalda platser där de bara tänker på att skaffa sig själva förmåner.

De som nu ihärdigt propagerar för lägre skatter för höginkomster borde istället intressera sig för dem med låga och de lägsta inkomsterna och kräva förbättringar för dem. Skattesänkningarna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

Skattereformen 1970 föregicks av många skatteutredningar. I en utredning stod att det inte gick att hitta ett belopp för levnadskostnader som kunde ligga till grund för skatteförordningar. Det var mycket dumt skrivet. Redan då fanns socialbidragsbelopp att utgå från. Nu är dessa belopp tydligare och grundar sig på bantade belopp i konsumentverkets budgetar.

Bostadskostnader är inte med i de beloppen utan bedöms från fall till fall. Emellertid finns statistik om svenska folkets bostadsstandard och statistik om bostadskostnader. En lägsta rimlig levnadskostnad kan beräknas från konsumentverkets budgetar och från statistik om hyror i hyreslägenheter i riket eftersom sådana lägenheter är de enda som är aktuella vid de lägsta inkomsterna. Det är tillräckligt många hyresboende för att det ska duga som grund. Statistiken för andra boendeformer ger skäl för att det är lämpligt. När det gäller bostadsstandard ger statistik och utrymmesnormer från Boverket skäl räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar/sambor.....

Ett problem när man ska avväga inkomstskatterna vid de lägsta inkomsterna är att det per person är dyrare levnadskostnader för en ensam än för makar/sambor. Sambeskattningen togs bort i skattereformen 1970 och man kan inte få en lämplig skattefördelning genom att höja grundavdraget, eftersom det bör vara lika per person. Om man sätter grundavdraget så att ensamma får lämplig skatt får makar för låg skatt och sätter man grundavdraget så att makar får lämplig skatt får ensamma för hög skatt. Det är därför lämpligt att lösa det problemet med bostadsbidrag som kan formas så att man får en bättre fördelning vid låga inkomster. Det är här fråga om horisontell fördelning där rimliga hushållskostnader är olika för ensamma och makar.

Som komplement till inkomstskattesystemet finns nu barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag för barnfamiljer som avses korrigera skattesystemets skevheter. För barnlösa ungdomar finns också bostadsbidrag och för barnlösa äldre låginkomster har funnits bostadsbidrag, som dock tagits bort. Det är skäl att återinföra bostadsbidrag för barnlösa äldre icke-pensionärer.

Det är möjligt beräkna levnadskostnader för barnfamiljer, men det är mer komplicerat än för kategorierna vuxna ensamma och vuxna makar och man måste då också ta med barntillsynskostnader. Det är regeringens och riksdagens uppgift att följa barnkostnaderna och vartefter justera belopp för barnbidrag o d.

Tillsynskostnaderna är relativt stora för småbarn, men kostnaderna för mat och kläder mm är då relativt låga. För mellanbarn är tillsynskostnaderna lägre och för de största barnen inga alls, men ju äldre barnen blir desto högre blir kostnaderna för mat och kläder etc.

Beräkningar av barnkostnader har gjorts i [Sven Wimmell 10+12 maj 2011+ 7 feb 2013: Barnfattigdom och annan fattigdom.](http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf)
<http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf>

Det är tidsödande att göra sådana beräkningar, de måste göras för olika barnatal, olika åldrar på barnen, olika inkomstnivåer och för ensamma och makar. Genomsnittskostnaden var 2011 inklusive bostadskostnader omkring 38 000 kr per barn och år, Partierna borde redovisa sådant men tycks sakna både förmåga och intresse för det. I detta sammanhang är det lämpligt påpeka TV-avgiftens inverkan. Den är orättvis och missgynnar ensamma. Den bör avskaffas för hushållen och ersättas med en kollektivavgift för hushållen som betalas av riksdagen och som kan bindas till folkmängdens utveckling om riksdagen inte förmår fortsätta att avgöra hur mycket som ska läggas på TV. Avgiften är nu drygt 2000 kr per år och är en stor belastning vid låga inkomster. TV har haft en löjlig patrull som åkt omkring och sjungit för sådana som betalar avgiften samtidigt som man påstår att SVT är fri television. Avskaffa snarast TV-avgiften som är att se som en skatt. De pengar som behövs för det kan tas från Jobbskatteavdragen enligt förslag.

Pensionärer med låga inkomster: Det nya systemet med garantipensioner ger det omöjligt att kontrollera om pensionerna som utbetalas är riktiga. Reglerna för bostadstilläggen är orimliga och bör ändras på flera punkter. Det gäller bland annat reglerna för hur kapitalförekomst ska påverka.

Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

Kd-ledaren Göran Hägglund gjorde en stor insats för att förbättra fastighetsbeskattningen. En stor del av befolkningen äger småhus och för dem har fastighetsskatten många år varit en pina. Skatten har byggts på fastighetstaxeringarna, som bygger på uppmätta marknadspriser för fastigheter i omvärlden. Skatterna har byggts på fiktiva inkomster på husen, inkomster som i verkligheten inte funnits. Husägarna har inte haft inkomster av husen som kunnat användas till fastighetsskatten.

Det gamla systemet har fått en bättre efterföljare. För reavinstskatten finns förmånliga regler om uppskov som kostar mycket pengar för staten, regler som kanske är alltför förmånliga.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan förvärvsarbete och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapitalinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finnas skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara.

Förbättringar för låginkomster har föreslagits genom införande av bostadsbidrag för barnlösa i förvärvsarbete åldrar och genom att slopa den nuvarande TV-avgiften och istället minska jobbskatteavdragen med 100 kr per månad utom för låga inkomster och pensionärer.

Skattesystemet innehåller inte bara inkomstskatter utan också andra skatter, och välfärdsfördelningen beror också på gemensamma saker som bekostas med skattemedel, t ex skolor, försvar och bidrag av olika slag. Inkomstskattesystemet är en viktig faktor eftersom det reglerar hushållens tillgång till pengar som behövs för hushållens levnadskostnader.

Hur de gemensamma anordningarna påverkar välfärden för de olika hushållen är oklart och något som de politiska partierna inte försöker redovisa. men gärna spekulerar om.

Ensam förvärvsarbetande icke-pensionär utan barn. 2017

De som tjänar 6000-7000 kr i månaden har 2017 underskott i hushållsbudgeten på 80-90 tusen kr per år och betalar 10-12 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 16-17 tusen kr per månad 2017 har efter skatt så att de nätt och jämt klarar hushållsbudgeten och betalar 20-21 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 55-60 tusen kr per månad 2017 har efter skatt överskott på 270-300 tusen kr per år och betalar 35-37 % av inkomsten i skatt. Dagens Nyheter har som oberoende liberal den 21 mars 2017 huvudledare där det nämns att två nationalekonomer i tankesmedjan Timbro nämnt 75% marginalsatt på de högsta inkomsterna. "Skatterna är en fråga om såväl rättvisa som ekonomiska realiteter" skriver ledaren. Men ledaren beskriver inte viktiga realiteter om fördelningen av inkomstskatterna på olika inkomstnivåer och marginalsatt för lägre inkomster som också kan vara stora.

De stora underskotten vid de lägsta inkomsterna beror på att inkomstskattesystemet inte är konstruerat efter bärkraft utan efter krav om särbeskattning. Grundavdraget är inte satt med hänsyn till levnadskostnader utan är en byråkratisk konstruktion som inte har med levnadskostnaderna att göra. Systemet är gjort med hänsyn till fördelningar vid högre inkomster. Det negativa utfallet vid de lägsta inkomsterna måste kompenseras med bidrag för att få bättre fördelning efter bärkraft. Bostadsbidrag är därvid lämpligt.

Under regeringens arbete med skattereformen 1990 framförde jag synpunkter i den riktning som reformen sedan fick. Brist i systemet är främst att det inte finns bra kompensationer för de lägsta inkomsterna.

Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna finns på sidorna 70-105 i

Sven Winnell 10 september 2017:

Läget i Sverige och världen. Levnadsförhållanden. Utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter. Samhällsplanering. Partipolitik. Skatter och bidrag.
<http://winnell.com/omr36-39zzzzzo.pdf>

Sida

70 **Fyra förslag som förbättrar för de lägsta inkomsterna.**

70 **1 Bostadsbidrag införs för barnlösa icke-pensionärer**
Bostadsbidragen som gäller för åldrarna 18-28 år utvecklas till att gälla även för åldrarna 29-64 år och där med avtrappning 20% vid stigande inkomst.

72 Kommentarer till försäkringskassans regler om bostadsbidrag för unga 18-28 år

75 **2 Systemet för pensionärernas bostadstillägg.**
Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadstilläggen avskaffas
Regeln 15% innebär en förmögenhetsskatt som tillsammans med vanlig skatt på räntan år 2013 är över 500% av bankavkastningar. För fastigheter innebär regeln en extra förmögenhetsskatt på 7,75% av taxeringsvärdet utöver den avgift för fastigheter som betalas på skattsedeln Se sidan 352 i <http://winnell.com/omr36-39zs.pdf>

76 Förbättringar för pensionärer med låga inkomster införs.
77 Bostadstillägg för pensionärer.
77 I samband med småhus finns två sätt att bo. (8 april 2004)

78 Viktiga händelser i bostadstilläggens historia. (8 april 2004).
I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
84 Andra påpekanden o förslag. (8 april 2004.)
85 Summa marginaleffekt 2004. (Från sid 3405)

86 Ingen i regeringen eller riksdagen har visat tillräckligt intresse för de lägsta inkomsterna.

87 Januari 2013: Förslagen för bostadstilläggen på sid 95 i <http://winnell.com/omr36-39zq.pdf> bör bli att man helt slopar reglerna som föreskriver att kapital/förmögenheter och fastigheter ska påverka bostadstilläggen.

90 Så beräknar vi dina inkomster
Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013

92 Så beräknar vi din bostadskostnad (6 feb 2013)

94 Så mycket kan du få i bostadstillägg

95 Så beräknar vi ditt bostadstillägg
Avtrappningsregler

98 **Många anser att pensionärerna halkar efter i välfärden. Att öka bostadstilläggen något och sänka skatten något för dem är gott och väl, men det är dags ta bort den grovt snedvridande effekten av regeln att 15% av kapital ska ses som inkomst. Regeln bör snarast tas bort.**

- 98 Bostadsbidrag för barnfamiljer och till hushåll utan barn.
- 98 **Här utdrag ur Socialförsäkringsbalken (2010:110) som visar något om bostadsbidrag för barnfamiljer och de s k ungdomsbostadsbidragen till hushåll 18-28.**
Bestämmelserna om att 15 % av förmögenhet ska tas upp som inkomst bör avskaffas.
- 101 **3 Bostadsbidrag för barnfamiljer.**
Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen avskaffas. Det är dock inte lika angeläget som för pensionärerna. Marginal-effekterna av regeln är för barnfamiljerna bara en tredjedel av pensio-närernas högsta marginaleffekt av samma regel.
- 102 **4.TV-avgiften avskaffas för privathushåll.**
Motsvarande belopp betalas som en kollektivavgift av riksdagen till public-serviceföretagen. För riksdagens finansieringen avskaffas inflationsindexregleringen av jobbskatteavdragen och minskas jobb-skatteavdragen för alla med 1200 kr per år = 100 kr per månad utom för inkomster under cirka 11 000 kr per månad.
- 104 Från <http://wimnell.com/omr36-39zzzl.pdf> (sid 73-75)
Problem med bostadslån. Varken amorteringskrav eller sämre ränteavdrag i huvudregeln bör föreslås av regeringen.

Sid 336 i 40zn

Utrikes förhållanden.

Sverige utsätts för påverkningar från utrikes förhållanden och måste utreda det och bemöta det. Man bör kunna räkna med att utrikesdepartementet sköter det.

Och Sverige har möjlighet att påverka de utrikes förhållandena och bör ha planer för det: hur var det, är det, kan det bli och hur bör det bli? Det vill säga att Sverige bör ha en världsplanering med utgångspunkt från svenskarnas åsikter. Den planeringen bör skötas av regeringen och kan ske med hjälp av ministern för samarbete med andra länder och med hjälp av myndigheten SIDA.

Inrikes förhållanden

Sveriges regering har under sig cirka 300 myndigheter och bolag od. som regeringen betalar. Vad de ska göra bestäms av regler som regeringen ställer upp, men regeringen får inte ingripa i myndigheternas arbete. Är regeringen missnöjd med det myndigheterna gör kan regeringen skriva om reglerna för dem så att de arbetar efter regeringens önskemål.

Vad kommuner och landsting gör har regeringen inflytande över genom lagar regeringen kan få riksdagen att stifta. Och genom andra åtgärder som t ex speciella statsbidrag som regeringen kan utverka. Regeringen kan genom sina länsstyrelser ha översikt över kommunernas och landstingens verksamheter och inom lagarna ramar i viss mån styra deras verksamheter. Men på det hela taget anser regeringen att kommunerna och landstingen ska sköta sig själva.

Vad kommuner och landsting gör framgår av kapitel 8. När det gäller landsting är det i första hand sjukvård. I Stockholm har förhållandena

vid Karolinska Sjukhuset givit en konflikt mellan Landstinget och regeringen där regeringen på ett ovanligt sätt tillsatt en särskild kommission för att utreda landstingets verksamheter, som regeringen vanligen inte ska lägga sig i.

Kommunerna och Landstingen bestämmer varje år i slutet av året vilka skattesatser de ska ha det följande året. Tillsamman blir det kring 30%. För kommunerna gäller system för utjämning av skatterna mellan kommunerna.

Kommunernas och landstingen inkomstskatter är i stort sett "platta" skatter, d v s utgår bara med en procentsats. Staten tar inkomstskatter bara för inkomster över ett visst belopp. Staten har för övrigt kapitalinkomstskatter, bolagsskatter och moms samt en del avgifter o d. Som hjälp till skattebetalarna finns socialförsäkringar som inte är beskrivna så att de går att förstå hur de är framtagna. Arbetsgivarna betalar socialförsäkringsavgifter till staten.

Skatteverket räknar ut skatter för personer och organisationer och anger preliminärskatter i tabeller för olika kommunalskattesatser och olika inkomster. Det hela är mycket komplicerat och medborgarna lär sällan kunna överblicka hur det hela fungerar. Det kan inte utredas här.

Det avgörande nu är, att regeringen inte har klar politik för det kommuner och landsting gör. Statsministern hänvisar till vad de lokala politiska partierna gör i kommuner och landsting. Regeringen kan se till att kommunerna och landstingen får statsbidrag, som de förhoppningsvis kan användas på lämpligt sätt.

Regeringen behöver ha bättre underlag för att sköta kommuner och landsting. Behöver ha planeringar för hur det var, är, kan bli och bör bli.

Sid 357-358 i 40zn:

Politikområden för politiken 8 mars 2018

Under årens lopp har innehållet i dominerande politikområden skiftat. Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i politikområden som huvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden. <http://www.regeringen.se>

*** Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.**

*** Allmänt om regeringens politik.**

Statsminister [Stefan Löfven](#)

statsradsberedningen.registrator@regeringskansliet.se

Samordnings- och energiminister [Ibrahim Baylan](#)

miljodepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Utrikespolitik.**

Politik för en utrikesminister.

Utrikesminister [Margot Wallström](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Europapolitik.**

Politik för en EU-minister.

EU- och handelsminister [Ann Linde](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för juridik.**

Politik för en justitieminister.

Justitie- och inrikesminister [Morgan Johansson](#)

justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Försvar.**

Politik för en försvarsminister.

Försvarsminister [Peter Hultqvist](#)

forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Miljö**

Politik för miljöminister för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner.

Miljöminister [Karolina Skog](#)

miljodepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Transporter.**

Politik för en infrastrukturminister.

Infrastrukturminister [Tomas Eneroth](#)

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Bostadsproduktion.**

Politik för en bostadsminister som ser till att det produceras.

Bostads- och digitaliseringsminister [Peter Eriksson](#)

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Landsbygdspolitik.**

Politik för en landsbygdsminister.

Landsbygdsminister [Sven-Erik Bucht](#)

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för internationellt utvecklingssamarbete och klimat.**

Minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat.

Minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat samt

vice statsminister [Isabella Lövin](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Sjuk- och hälsovård o d.**

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

Socialminister [Annika Strandhäll](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Hushållet. Mat, boende, konsumtion, hushållsekonomi o d**

Politik för en hushållsminister som borde ha ansvar för hushållsverksamheter. Förslag:

Samordnings- och energiminister [Ibrahim Baylan](#)

miljodepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Barn- och äldreomsorg. Velfärd. Socialtjänst**

Politik för en barn- och äldreminister m m med välfärd och socialtjänst o d

Barn-, äldre- och jämställdhetsminister [Lena Hallengren](#)
socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Utbildning. Forskning.**

Politik för utbildningsministrar.

Utbildningsminister [Gustav Fridolin](#)
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Minister för högre utbildning och forskning [Helene Hellmark Knutsson](#)
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Gymnasie- och kunskapslyftsminister [Anna Ekström](#)
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Information, konst, kultur o d.**

Politik för en kultursminister. Med demokrati.

Kultur- och demokratiminister [Alice Bah Kuhnke](#)
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jobb.**

Politik för en arbetsmarknads- och etableringsminister.

Arbetsmarknads- och etableringsminister [Ylva Johansson](#)
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Näringar.**

Politik för en näringsminister.

Närings- och innovationsminister [Mikael Damberg](#)
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Handel.**

Politik för handelsminister.

EU- och handelsminister [Ann Linde](#)
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Migration.**

Politik för en migrationsminister.

Migrationsminister [Heléne Fritzon](#)
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Polisen. Brott. Kriminalvård.**

Politik för en inrikesminister för brott och polis o d

Inrikesminister [Morgan Johansson](#)
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.**

Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Finansminister [Magdalena Andersson](#)
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Finansmarknads- och konsumentminister, biträdande finansminister [Per Bolund](#)
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Civilminister [Ardalan Shekarabi](#)
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Andra aktörer**

Partisekreterare (S) Lena Rådström Baastad
Socialdemokraterna Partiet info@socialdemokraterna.se

Karl-Petter Thorwaldsson. Ordförande i LO
karl-petter.thorwaldsson@lo.se

Vänsterpartiledare Jonas Söstedt
Sjöstedt Jonas <jonas.sjostedt@riksdagen.se>

Anders Ygeman, gruppledare för S i riksdagen.
anders.ygeman@riksdagen.se

Sid 359-378 i 40zn

Regeringens verksamheter

Regeringen har sina verksamheter ordnade i departement och ministerposter i bokstavsorning och efter gamla traditioner, vilket inte ger någon bra bild av sammanhangen. Därför har här ministerområdena ordnats enligt de föregående sidorna i 22 politikerområden som börjar med utrikespolitik och sedan fortsätter med de viktigast områdena och de mer omfattande områdena och sedan går till mer detaljerade områden och slutar med pengarna.

Det viktigaste för hela politiken är välfärden för människorna i Sverige och den bygger i grunden på hushållens förhållanden, hushållens verksamheter.

Före juli 2017 fanns en socialförsäkringsminister som kunde tänkas vara lämplig som hushållsminister, men socialförsäkringsministern avskaffades i juli 2017 och ärendena om socialförsäkringar ingår nu i socialministrarnas verksamheter. Socialministern har nu mycket arbete och orkar nog inte med att också vara hushållsminister.

Därför föreslås nu här att samordnings- och energiminister [Ibrahim Baylan](#) får bli också hushållsminister, vilket han kan anses ha kvalifikationer för. Eftersom en hushållsminister svarar för det viktigaste i välfärden passar det bra, att han också har nära samarbete med statsministern, och statsministern borde vara nöjd med att ha nära sig en minister som svarar för det viktigaste i hela politiken. Vad hushållsministern ska göra ska behandlas litet senare i det följande

Kommunerna och landstingen sköter det mesta av socialministrarnas sjukvårds- och omsorgsverksamheter, men regeringen behöver ha en sjukvårdspolitik för att kunna åstadkomma jämlikhet mellan landstingen. En sådan politik borde kunna skötas i socialdepartementet.

Kommunernas andra verksamheter anser regeringen att kommunerna

ska sköta, men som för sjukvårdsverksamheterna behöver regeringen ha en politik för kommunernas andra verksamheter för att kunna åstadkomma jämlikhet mellan kommunerna.

Och frågan är var den politiken ska hanteras. Det naturligaste tycks vara att den politiken ska ligga i miljödepartementet eftersom de kommunala verksamheterna i stor utsträckning är miljöanknutna.

För att få ordning på jämlikheten i Sverige har gjorts utredningar om regionindelningar, som dock ännu inte lett till beslut. Länen finns kvar och är en bra grund för den politik det är fråga om. Men det behövs en tydligare ordning.

Civilministern har engerat sig i regionindelningar och jämlikheten i Sverige, men han sysslar mest med pengar och problemen gäller mer än det.

Miljöministern har varit kommunalråd i Malmö och borde ha några kvalifikationer för att hantera de utredningar som behövs om jämlikhet i fråga om kommunala verksamheter. Därför bör miljöministern få hand om regeringens politik för kommunerna.

Bostadsministern bör sköta regeringens verksamheter rörande bostadsproduktionen och landsbygdsminister bör få sköta regeringen verksamheter för de areella näringarna. Kulturministern har ordnat en utredning om design och arkitektur som är värdefull i sammanhanget, men kulturministern har inte den breda kompetens som behövs att hantera de kommunala problemen och kan inte ha tid att syssla med det kommunala, som bäst passar in i miljöministrarnas verksamheter. Miljöministern har också nyligen inrättat ett råd för frågor som rör det kommunala och har uttalat sig om behovet av statliga engagemang i det.

[Arkitektur och hållbar stadsutveckling](#)

Regeringens verksamheter ska gälla alla verksamheter, men regeringen har sin egen plats i
[SW .353 Sveriges regering \(och motsvarande utomlands\)](#)

Regeringens verksamheter har behandlats i
[Sven Winnell 30 maj 2016: Samhällsplaneringens problem.](#)
[Hur ska man kunna förbättra världen ? Ny regering 25 maj 2016.](#)
<http://winnell.com/omr36-39zzr.pdf>

*** Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.**

*** Allmänt om regeringens politik.**

Statsministerns och samordningsministerns verksamheter gäller alla verksamhetsområden. Regeringen har haft brister i utbildningspolitiken, hushållspolitiken och miljöpolitiken. Skolorna bör ge utbildning i levnadskunskap. Hushållspolitik bör införas. Den nya miljöministern borde kunna få ordning på miljöpolitiken. Den klimatvänliga kärnkraften bör bli kvar.

*** Utrikespolitik.**

Politik för en utrikesminister.

Utrikesministern ska känna till alla verksamheter i världen i ett utrikespolitiskt perspektiv, isynnerhet verksamheterna i

[SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.](#)
[SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.](#)
[SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.](#)
[SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.](#)
[SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.](#)
[SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.](#)
[SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.](#)
[SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.](#)
[SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.](#)
[SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.](#)
[SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika. SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.](#)

*** Europapolitik.**

Politik för en EU-minister.

Europaministern ska känna till alla verksamheter i världen i ett utrikespolitiskt perspektiv som utrikesministern och isynnerhet verksamheterna i

[SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.](#)

*** Politik för juridik.**

Politik för en justitieminister.

Justitieministern ska känna till alla verksamheter, isynnerhet

[SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.](#)

[SW 31 Statistik och demografi.](#)

[SW 32 Statsvetenskap.](#)

[SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.](#)

[SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.](#)

[SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#) Delar om brott och polis od.

[SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.](#)

Libris/SAB:

O(x) Samhälls- och rättsvetenskapliga lexikon

O:bf Samhälls- och rättsvetenskapliga institutioner

O:d Samhälls- och rättsvetenskapens filosofi och metodlära

O:k Samhälls- och rättsvetenskapens historia

O- Allmänt: särskilda länder och områden

O-a Europa: allmänt

O-b Norden: allmänt

O-c Sverige

O-d Övriga Norden

O-e Brittiska öarna (Storbritannien)

O-f Mellaneuropa

O-g Nederländerna, Belgien och Luxemburg
 O-h Schweiz
 O-i Italien (inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta)
 O-j Frankrike och Monaco
 O-k Spanien (inkl Andorra och Gibraltar)
 O-l Portugal
 O-m Östeuropa
 O-n Balkanländerna
 O-o Asien
 O-p Afrika
 O-q Amerika
 O-r Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)
 O-s Polarländerna
 Oba Folkrätt
 Ocb Statsrätt
 Oe Rättsvetenskap
 Oe(x)Juridiska lexikon
 Oe(u)Lagar och lagförslag: allmänt
 Oe:d Rättsfilosofi och rättsvetenskaplig metodlära
 Oe:oaRättssociologi
 Oe- Juridik: särskilda länder och områden
 Oea Civilrätt
 Oeb Straffrätt
 Oek Processrätt
 Oel Tryckfrihetsrätt
 Oep Kriminologi och polisväsen
 Oeq Kriminalvård
 Oer Rättsfall
 Oes Försvars- och krigslagstiftning
 Oet Rättshistoria
 Oeö Särskilda verksamheters juridik
 Kriminologi, polisväsen och kriminalvård ingår i 7952-7956

*** Försvar.**

Politik för en försvarsminister.

Försvarsministerns verksamheter gäller

[SW . 6525-6529 Militära verksamheter](#) Här ingår också fredsverksamheter

Libris/SAB:

S Militärväsen
 S(x) Militära lexikon
 S:bf Militära institutioner
 S:do Allmänt: militär psykologi
 S:k Allmän krigshistoria och krigskonstens historia
 S:oa Allmänt: militär sociologi
 S.0 Allmänt: särskilda militära aspekter
 S- Allmänt: särskilda länder och områden
 Sa Lantkrigsväsen
 Sb Sjökrigsväsen
 Sc Luftkrigsväsen
 Se Total krigföring
 Sf Kärnvapenkrigföring
 Sg Kemisk och biologisk krigföring
 Sh Psykologiskt försvar
 Si Civilförsvar
 Sj Ekonomiskt försvar
 Sk Frivilligt försvarsarbete
 Sv Vapen

*** Miljö**

Politik för miljöminister för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner.

Från <http://winnell.com/omr36-39zzr.pdf> sida 73:

Det finns fysiska och sociala miljöer. De fysiska är de som handlar om det som finns på marken, bebyggd och obebyggd. De sociala miljöerna är de som bildas av människorna och deras beteenden.

I systemet för mänskliga verksamheter finns

[SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.](#)

[SW 70 Allmänt om konst o kultur.](#)

[SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.](#)

[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

[SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.](#)

[SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.](#)

[SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.](#)

[SW 78 Musik \(konserter o d 792\)](#)

[SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.](#)

[SW . 7911-7913 Seder och bruk.](#)

[SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.](#)

[SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.](#)

[SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.](#)

[SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.](#)

[SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.](#)

[SW . 7951 Sociologi. Socialvård..](#)

[SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)

[SW . 7957 Undervisning o d.](#)

[SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

[SW . 7959 Sociala miljöer o verks. i allmänna grupper o d.](#)

[SW 796/799 Sport, idrott o d.](#)

På områdena 71 och 72 är det om fysiska miljöer som bör ingå i ministerområdet miljö. Kommunerna har monopol på att bestämma hur de fysiska miljöerna ska göras och det finns lagar om hur det ska gå till. Det är främst plan- och bygglagen som gäller.

De sociala miljöerna bildas av verksamheterna i område 79. För verksamheterna där finns många olika lagar och bestämmelser. Området 7955 är underindelad så att sociala miljöer där motsvarar byggnader i området 72. Så t ex har sociala miljöer i fängelser beteckningar som svarar mot beteckningar för fängelser i området 72. Undervisning i område 7957 innebär en social verksamhet mellan lärare och elever som ingår i skolor. som formges i område 72.

De fysiska miljöerna bör formas efter de sociala miljöernas behov. De som utformar de fysiska miljöerna bör alltså ha kunskaper om de sociala verksamheter som ska försiggå i de fysiska miljöerna de åstadkommer. Därför måste i ministerområdet för miljö också ingå problem om de sociala miljöerna och verksamheterna.

Vägar måste formges med hänsyn till dem som ska använda vägarna. I området 71 lägger förslagsställarna fram sina förslag på olika sätt och vanligen med hjälp av kartor med beskrivningar. Kartorna visar olika geografiska områden efter de problem det gäller. Gäller det utformningen av ett kvarter blir det en karta över kvarteret. Gäller det en stadsdel blir det en karta över stadsdelen och så vidare. För det mesta räcker det inte med kartor, de kan kompletteras med tredimensionella modeller, bilder i två dimensioner rörliga bilder i filmer m m.

De sociala verksamheterna ändrar sig med tiden och byggnaderna och stadsdelarna passar inte till de nya sociala verksamheterna. Då får man

bygga om och ändra i stadsdelarna. Det är en ständig process med ändringar av fysiska miljöer efter de ändrade sociala verksamheterna. Vid nybyggnad bör man observera detta och göra det nya med hänsyn till framtida behov.

Miljöministern har mycket att tänka på och det kommer varefter hela tiden nya problem som måste lösas. Klimatet är en liten del i arbetet med miljöerna. Det är kommunerna som har monopol på att utforma de fysiska miljöerna, men det finns alltid problem som kräver ingripanden från staten och en statlig miljöminister. Den nya miljömistern har varit kommunalråd i Malmö sägs det, och det är en merit för ministern. Men ministerjobbet kräver mer än jobbet i Malmö.

Regeringen har under årens lopp inte haft någon politik för miljöerna och för det skylt ifrån sig på kommunernas ansvar. Det har bl a lett till den katastrofala bostadsbristen nu. Kommunerna har inte skött bostadsproduktionen och nu måste regeringen ha en bostadsminister som får igång bostadsbyggandet. För att det ska bli bra måste regeringen ha en minister för miljöerna eftersom bostadsministern inte kan hinna med det också.

Stefan Löfvens regering har inte haft någon miljöpolitik. Nu kan man hoppas att det blir en. Kraven på välfärd har ökat med tiden och kräver nu bättre planering. Socialdemokraterna har enligt hemsidan ingen miljöpolitik. Miljöpartiet har ett par korta sidor på sin hemsida och på partiets kongress nyligen fanns en proposition som på några sidor beskriver hur partiets ledning ser på saken.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

- 710 Allmänt.
- 711 Översiktlig samhällsplanering. Regionplanering. Generalplanering. Stadsplanering o d.
- 7111 Allmänna utgångspunkter och principer.
- 7112 Regionplanering. Generalplanering. Områdesplanering.
- 7113 Landsbygdsplanering.
- 7114 Stads- och tätortsplanering. Tätorter. Bostadsområden.
- 7115 Zonindelning för bebyggelse inom städer och tätorter. Stadsdelar. Byggnadskvarter.
- 7116 Byggnads- och stadsplanebestämmelser.
- 7117 Planering för trafikleder.
- 7118 Lednings- och kabelnät för offentligt bruk. Tekniska försörjningsnät.
- 7119 Övrigt.
- 712 Landskapsplanering. Naturvård. Trädgårdsarkitektur. Parkanläggningar.
- 71212 Naturen. Naturstudier. Naturskydd. Miljövård.
- 71214 Miljövetenskap.
- 7122 Allmänt om landskap. Naturresevat. Fritidsområden. Privata parker och trädgårdar.
- 7123 / 7129 Trädgårdsanläggningar.
- 713 Vägar od i landskapet.
- 714/716 Vatten, fiskar, vattenvård. Luft, skog, fåglar, luftvård. Mark, örter, markdjur, markvård.
- 714 Vatten, fiskar, vattenvård.
- 715 Luft, skog, fåglar, luftvård.
- 716 Mark, örter, markdjur, markvård.
- 717 Anläggningar i landskapet.
- 718 Kyrkogårdar. Gravplatser. Krematorier.
- 719 Kulturvård. Hembygdsvård.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

- 720 Allmänt.
- 721 Arkitektur och arkitektarbete i allmänhet.
- 722 Forntidsmiljöer. Forntidsarkitektur.
- 723 Medeltidsmiljöer (ca 300-1400). Medeltidsarkitektur.
- 724 Nya tidens miljöer och arkitektur.
- 725 Offentliga byggnader. Affärs- och industribyggnader.
- 7251 Offentliga byggnader. Förvaltningsbyggnader.
- 7252 Merkantila byggnader. Affärshus. Kontorshus.
- 7253 Byggnader för transport- och kommunikationsväsen.
- 7254 Industribyggnader. Fabriker. Verkstäder. Lantbruksbyggnader.
- 7255 Sjukhus. Vårdhem od.
- 7256 Fångvårdsanstalter od.
- 7257 Restauranger. Serveringsställen. Badinrättningar. Parkbyggnader.
- 7258 Byggnader och lokaler för underhållning och sport.
- 7259 Diverse offentliga byggnadsverk.
- 726 Kyrkliga byggnader. Kultbyggnader. Begravningsanläggningar.
- 727 Undervisnings- och forskningsanstalter. Museer. Bibliotek.
- 728 Bostadshus.
- 729 Klimatreglering inklusive ljus, färg o ljud. Detaljer i arkitektarbeten.

SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

7952 Olika sociala miljöer med anknytning till fysiska forntidsmiljöer

Motsvarande byggda miljöer se 722

7953 Olika sociala miljöer med anknytning till fysiska medeltidsmiljöer.(ca 300-1400).

Motsvarande byggda miljöer se 723

7954 Olika sociala miljöer med anknytning till Nya tidens fysiska miljöer.

Motsvarande byggda miljöer se 724

7955 Olika sociala miljöer och verksamheter med anknytning till offentliga byggnader och affärs-och industribyggnader o d.

Bl a polis och kriminalvård. Motsvarande byggda miljöer se 725.

De ekonomiska verksamheterna ingår vanligen i 61/69

79551 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till Offentliga byggnader. Förvaltningsbyggnader.

Byggnader:

72511 Riksdagshus. Parlamentsbyggnader. 72512 Ministerier. Kanslihus. Byggnader för utländska beskickningar. 72513 Kommunala byggnader. Stadshus. Kommunhus. Landstingshus. 72414 Byggnader för tull, skattemyndigheter och ämbetsverk med finansiella uppgifter. 72515 Domstolsbyggnader. Rådhus. Tingshus. Arkivbyggnader. 72516 Posthus. Telebyggnader. 72517 Residensbyggnader. Länsresidens. Landsstatshus. Tjänstebostäder. 72518 Militära byggnader. Kaserner. 725188 Polishus. 72519 Övriga offentliga byggnader. 725191 Brandstationer. 725192 Bårhus. 725193

Byggnader för vattenverk, avloppsverk och vattenreningsverk. 725194
Toaletter för allmänheten. Sanitära anläggningar. 725198
Elektricitetsverk.

Verksamheter:

bl a polisväsendet: O Polisverksamheter, organisation , personal o d. O Polisens övervakning av allmän ordning och säkerhet. O Övervakning av moralen, fylleri, narkotikahantering, spelklubbar porrklubbar etc. O Allmän säkerhet. O Trafikpolis.
(SAB Oepb . DK 351.7, 351.8)

**79552 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till
merkantila byggnader, affärshus, kontorshus.**

Byggnader:

72521 Butiksbyggnader. Varuhus. Stormarknader. 72522 Byggnader med bostäder samt butiker, kontor o.dyl. 72523 Kontorshus. 72524 Bankbyggnader. 72525 Börshus. Byggnader för handels- o hantverksorganisationer. 72526 Saluhallar. 72527 Salutorg. 72529 Övriga merkantila byggnader

**79553 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till
transport-och kommunikationsväsen.**

Byggnader:

72531 Järnvägsstationer. Tunnelbanestationer. Godsmagasin. Övriga byggnader för spårbunden trafik. Verkstäder. Stallar. 72534 Byggnader för hamnändamål. Färjelägen. Varv. Dockor. Fyr torn. 72535 Lagerhus. Kylhus. 72536 Silobyggnader. 72538 Byggnader för vägtrafik. 725381 Garage och parkeringshus. 725382 Verkstäder. 725383 Tvättanläggningar. 725384 Bensinstationer. 725388 Busstationer. 72439. Flygplatsbyggnader. Hangarer.

**79554 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till
industribyggnader, fabriker, verkstäder, lantbruksbyggnader.**

Byggnader:

O Byggnader för lantbruk, sädesmagasin, stallar, ladugårdar o dyl till verksamheterna 63. O Byggnader för energiförsörjning, kraftverk o d till verksamheter i 644 . O Byggnader för tillverkningsverksamheter i 66/69.

**79555 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till
sjukhus, vårdhem, ålderdomshem, barnhem o d.**

Byggnader:

72551 Sjukhus. Lasarett. Kliniker. Barnbördshus. Vilohem. Sanatorier. 72552 Mentalsjukhus. 72553 Anstalter för psykiskt utvecklingsstörda. 72554 Blindinstitut. Dövstumsinstitut. 72555 Vårdhem för rehabilitering. 72556 Alderdomshem. Pensionärshem. Gästhem. 72557 Barnstugor. Barnhem. 72559 Djursjukhus.

**79556 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till
fängelser od.**

Byggnader:

72561 Fängelser. 72563 Korrektionsanstalter för vuxna. 72564 Uppfostringsanstalter för minderåriga. Skyddshem. 72565 Alkoholistanstalter.

Verksamheter

bl a kriminallvårdsverksamheter o d: O Kriminalvårdens organisation o d. O Fångvårdsanstalter. O Fängelsesystem. Ordningsregler. Fängelsevård. O Fängelsepersonal. O Straffverkställighetens olika grader. Enskild cell. Straffmildring. O Brottsförebyggande verksamhet.
(SAB Oeq. DK 343.8)

79557 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till restauranger, serveringsställen, badinrättningar, parkbyggnader.

Byggnader:

72571 Restauranger. Barer. Konditorier. Kiosker o.dyl. 72573
Badanläggningar. Saunas. 72574 Simhallar. Friluftsbad. 72575
Badortsbyggnader. Kasinon o.dyl. 72576 Byggnader i parker.
Paviljonger o.dyl.

79558 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till fritid, underhållning och sport.

Byggnader:

72581 Konserthus. Konserter. 72582 Teaterbyggnader mm. 725821
Operahus. 725822 Övriga teatrar. Friluftsteatrar. 725823 Musikkafeer.
Varieteer. Danssalonger o.dyl. 725824 Biografer. 725826 Byggnader
för sport. Cirkusbyggnader. Stadions. 72583 Samlingslokaler.
Föreläsningssal. Konferenslokaler. 72584 Biljarder. Kågelbano.
Bowlingbanor. 72585 Gymnastikbyggnader. Inomhusarenor. 72586
Byggnader och anläggningar för vinter- och isport, cykel- och
motorsport. 72587 Byggnader och anläggningar för vattensport.
Båthus. 72588 Ridhus. Trav- och galoppbanor. 72589 Övriga
idrottsanläggningar och detaljer till sådana t.ex. läktare.

79559 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till diverse offentliga byggnader.

Byggnader:

72591 Utställningsbyggnader. 72592. Provisoriska och flyttbara
utställningsbyggnader. 72594 Monument. Obelisker. Fontäner o.dyl.
72595 Brobyggnadsverk ur gestaltningssynpunkt. 72596 Stadspartar.
Stadsmurar. Vallar. Inhägnader

7956 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till död, begravning och religion. Se även 20/29.

Byggnader :

7261 Hednatempel. Helgedomar. 7262 Moskeer. Minareter. 7263
Synagogor. 7264 Kapell. 7265 Kyrkor. 7266 Katedraler. Domkyrkor.
7267 Kloster. Icke-kristna kloster. Lamakloster o.dyl. 7268
Begravningskapell. Krematorier. Kolumbarier. Mausoleer. Gravvårdar.
7269 Övriga kyrkliga byggnader. Biskopssäten. Prästgårdar. Byggnader
vid vallfartsorter.

Verksamheter bl a:

O Begravning. O Kremering. Eldbegängelse. Likbränning. O
Balsamering. Mumier. Dödsmasker. O Likvaka. O Sorg. O
Begravningssteder. Sorgetåg. Dödsdanser. Dödsklagan. Offer. Gravöl.
(Praktiska verksamheter ingår i 614). Religiösa verksamheter ingår
huvudsakligen i 20/29.

(SAB del Mz, se även 2. DC, DK 393)

[SW . 7957 Undervisning o d.](#)

[SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

[SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.](#)

[SW 796/799 Sport, idrott o d.](#)

* **Transporter.**

Politik för en infrastrukturminister.

Infrastrukturministerns verksamheter gäller

SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

Drift av transportverksamheter. Libris/SAB:

Pr Transportmedel och kommunikationer (drift av transporter till 656)

(konstruktion till 62, tillverkning av transportmedel till 68)

Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik

Prb Järnvägar och spårvägar

Prc Fartyg och sjöfart

Prd Luft- och rymdfarkostteknik

Prf Svävare, amfibiefarkoster m m

Prt Transportväsen Qjf Postväsen

* **Bostadsproduktion.**

Politik för en bostadsminister som ser till att det produceras.

Bostadsministerns verksamheter gäller delar av

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

Det behövs många hyresrätter med 2 rum och kök och ett mindre antal 3 rum och kök. Det går inte att säga var eftersom regeringen inte har någon hushållspolitik som klargör bostadsbristen i landet och regeringen inte haft någon miljöpolitik som klargjort hur det är i kommunerna. Regeringen måste hitta på ett sätt att subventionera hyresrätterna så att det som byggs också blir uthyrt.

Den tidigare bostadsministern ville årligen bygga 15000 hyreslägenheter med stöd. Enligt osäkra beräkningar som behöver uppgraderas skulle de lämpligen fördelas enligt följande :

Lägenheter för studenter o d. 35 kvm	cirka 47 %
lägenheter 2rok för ensamma utan barn. 2rok 65 kvm	cirka 38 %
lägenheter 3 rok för par utan barn, 3 rok 84 kvm	cirka 10 %
lägenheter 4 rok enligt regeringens begäran, 4 rok 103 kvm,	c:a 5 %

Bygger på SCBs statistik över trångbodda och "uppgift saknas", men lägenheter för ensamma trångbodda har minskats och lägenheter för studenter har i motsvarande mån ökats. Från 24/60 till 47/38% för studenter/ensamma.

Det är ungefär de proportionerna man förmodligen bör räkna med.

Utrymmesnormerna Från <http://wimnell.com/omr36-39zzy.pdf>

Norm År	Målsättning	Definition av trångboddhet
Norm 1 1945	Ingen ska behöva sova i köket. Högst 2 personer i varje rum	Mer än 2 boende per rum, köket räknat.
Norm 2 1965	Ingen ska behöva sova i kök eller vardagsrum (gäller ej enpersonshushåll). Högst 2 personer i varje sovrum.	Fler än 2 boende per rum. kök och vardagsrum räknade. Gäller ej enpersonshushåll.
Norm 3 1974	Ingen ska behöva sova i kök eller vardagsrum. Eget sovrum till varje hushållsmedlem med undantag av gifta/samboende par.	Fler än en boende per rum, kök och ett rum räknade samt enpersonshushåll i ett rum och kök eller mindre. Finns samboende i hushållet reduceras rumskravet med ett rum

Antal rum som krävs för att inte anses trångbodd enligt norm 3

Enboende	2 rum
2 personer	3
Ensamförälder och Samboende med 1 barn	3
2 barn	4
3 barn	5
4 barn	6

Antal hushåll 2013

Med 1 person	37,7 % av alla hushåll
2 personer	31,3 %
3	12,4 %
4	12,3 %
5	4,3 %
6	1,2 %
7+	0,8 %

*** Landsbygdspolitik.**

Politik för en landsbygdsminister.

Landsbygdsministerns verksamheter gäller

[SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

Särskilda underområden är inte föreskrivna men följande kan användas:

630 Allmänt.

631 Allmänna lantbruksverksamheter, allmän lantbruksekonomi.

632 Växtsjukdomar, växtförädling o d.

633 Växtodling (åkerbruk) o d.

634 Skogsbruk o d , frukt- o bärodling.

635 Trädgårdsodling o d.

636 Djurhållning.

637 Djurprodukter.

638 Biodling, silkesodling o d.

639 Jakt, viltvård, fiske, fiskevård, sjövärd, o d.

Libris/SAB:

Qd Lantbruk

Qd(x)Lantbrukslexikon

Qd:bfLantbruksorganisationer och -institutioner

Qd:k Lantbrukets och lantbruksforskningens historia

Qd:oeLantbrukslagstiftning

Qd- Särskilda länder och områden

Qda Lantbruksekonomi

Qdb Lantbrukets byggnader, redskap och maskiner

Qdc Jordbrukslära

Qdd Växtodlingslära

Qde Växternas sjukdomar och skadedjur, växtskydd

Qdf Husdjurslära

Qdg Mjolkproduktion
 Qdh Äggproduktion
 Qdi Köttproduktion
 Qe Trädgårdsskötsel
 Qe(x)Trädgårdsexikon
 Qe:k Trädgårdsskötselns och trädgårdsforskningens historia
 Qe- Särskilda länder och områden
 Qec Trädgårdsarbete
 Qed Köksväxtodling
 Qee Frukt- och bärödling
 Qef Prydnadsväxtodling
 Qf Skogsbruk
 Qf(x)Skogsbrukslexikon
 Qf:bf Skogsbruksorganisationer och -institutioner
 Qf:k Skogsbrukets och skogsforskningens historia
 Qf- Särskilda länder och områden
 Qfb Skogsekonomi
 Qfd Skogsbotanik
 Qfe Skogsvård
 Qfh Avverkning och transport
 Qfj Skogsuppskattning och virkesmätning
 Qfk Flottning och sortering
 Qg Jakt och fiske
 Qg- Allmänt: ärskilda länder och områden
 Qga Jakt
 Qgb Fiske
 Uh Miljöfrågor och naturskydd (vetenskap till 57, för övrigt till 71
 och praktiska skyddsarbeten o d till 63)
 (DC, DK 63, industrier dock till 66/69)

*** Politik för internationellt utvecklingssamarbete och klimat.**

Minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat.

Minsterns verksamhet gäller alla verksamheter i världen bl a biståndsverksamheter i

[SW . 7951 Sociologi. Socialvård..](#)

[SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.](#)

[SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.](#)

[SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.](#)

[SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.](#)

[SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.](#)

[SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.](#)

[SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.](#)

[SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.](#)

[SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.](#)

[SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.](#)

[SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.](#)

[SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.](#)

17 globala mål för hållbar utveckling

1 Ingen fattigdom

2 Ingen hunger

3 Hälsa och välbefinnande

4 God utbildning för alla

5 Jämställdhet

6 Rent vatten och sanitet

7 Hållbar energi för alla

8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

10 Minskad ojämlikhet

- 11 Hållbara städer och samhällen
- 12 Hållbar konsumtion och produktion
- 13 Bekämpa klimatförändringen
- 14 Hav och marina resurser
- 15 Ekosystem och biologisk mångfald
- 16 Fredliga och inkluderande samhällen
- 17 Genomförande och globalt partnerskap

Mänsklig rättigheter.

Rätten att inte bli diskriminerad

Rätten till liv - dödsstraffet

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Yttrandefrihet

Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Barnets rättigheter

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Rätten till hälsa

Rätten till arbete

Rätten till utbildning

Tanke- och religionsfrihet

Förenings- och församlingsfrihet

Privat- och familjelivet

Urfolkens rättigheter

Rättigheter för nationella minoriteter

Förbud mot slaveri och slavhandel

Förbud mot tortyr

Flyktingars rättigheter

Migranternas rättigheter

*** Sjuk- och hälsovård o d.**

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

Ministerns verksamheter gäller

[SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.](#)

[SW 796/799 Sport, idrott o d. del](#)

Människornas verksamheter som psykologiska varelser finns i

[SW 11/19 Individernas inre verkligheter.](#)

[SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.](#)

[SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.](#)

[SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.](#)

[SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.](#)

[SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.](#)

[SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.](#)

[SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.](#)

[SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.](#)

Religiösa verksamheter finns i

[SW 2 Religiösa verksamheter o d.](#)

[SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.](#)

[SW 21 Allmän religionsvetenskap.](#)

[SW 22/28 Kristna religioner.](#)

[SW 29 Icke kristna religioner o d.](#)

De kan se som specialdelar av område 14

Människornas verksamheter som fysisk kropp finns i

[SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.](#)

Här kan människor uppräda som forskare, läkare etc och som patient.

Särskilda underområden är inte föreskrivna men följande kan användas:

611	Människans anatomi.
612	Fysiologi.
613	Medicinska råd om enskild hygien.
614	Offentliga hygienverksamheter, räddning, sjukvårdsorganisation od
615	Läkemedelsbehandlingar, sköterskevård och fysikalisk terapi o d.
615 A	Farmakologi, läkemedelsforskning.
615 B	Allmänna sjukvårdverksamheter.
615 C	Personal för mottagningar, laboratorier, och öppenvård, utom läkare.
615 D	Vårdpersonal för allm. medicinska och kirurgiska vårdavd., barnavd., långvård o d
615 E	Vårdpersonal för psykiatrisk vård och vård av utvecklingsstörda, utom läkare.
615 F	Personal för röntgenterapi, röntgendiagnostik, fysikalisk terapi od
615 G	Narkoman- o alkoholistvård, förgiftning.
616/618	Läkarverksamheter od av läkare, operationsassistenter o d
616	Allmänläkare, laboratorieläkare o d, läkare för särskilda medicinska sjukdomar, nerv- och psykiatriska sjukdomar, infektionssjukdomar o d.
616 A	Allmänläkare och läkare med allmänt laboratoriearbete o d
616 B	Läkare för särskilda medicinska sjukdomar. (6161 / 6167) .
6161	Hjärt- och kärlsjukdomar (Kardiovaskulära sjukd.).
6162	Andningsorganens sjukdomar.
6163	Matsmältningsorganen sjukdomar.

6164	Sjukdomar i blodbildande organ, endokrina körtlar, lymfatiska system o d.
6165	Hudsjukdomar. Dermatologi.
6166	Urogenitala systemets sjukdomar, urologi.
6167	Rörelseapparaturens sjukdomar. Muskuloskeletala sjukdomar.
6168	Läkare för nerv- och psykiatriska sjukdomar. Neurologi. Psykiatri.
6169	Läkare för infektionssjukdomar o d, smittosamma sjukdomar.
617	Kirurgiläkare. Tandläkare o d. Läkare för ögon och öron- näsa- hals. Narkosläkare och operationsassistenter o d
6171/6175	Kirurgiläkare.
6176	Tandläkare.
6177/6178	Läkare för ögon och öron- näsa- hals. Oftalmiatrik. Otorinolaryngologi.
6179	Narkosläkare och operationsassistenter o d .
618	Kvinno-, barn- och ålderssjukdomar. Mödravård och vård av nyfödda o d
619	Veterinärverksamheter o d

*** Hushållet. Mat, boende, konsumtion,
hushållsekonomi o d**

Politik för en minister med ansvar för
hushållsverksamheter.

Ministerområdet gäller

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

[SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.](#)

[SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.](#)

[SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d, Tele.](#)

Vedeldning, vattenkraft, kärnkraft, solkraft, vindkraft, vågkraft,
kol-kraft, oljekraft, gaskraft.

[SW . 645 Användning av inventarier o d.](#)

[SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård \(utom tvätt o d\) m m](#)

Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet.

[SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.](#)

[SW . 648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter o d.](#)

[SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.](#)

*** Barn- och äldreomsorg. Velfärd. Socialtjänst**

Politik för en barn- och äldreminister m m med velfärd och
socialtjänst o d

Ministerområdet gäller

[SW . 7951 Sociologi. Socialvård..](#)

*** Utbildning. Forskning.**

Politik för utbildningsministrar.

**Verksamheterna gäller alla verksamheter, men en utgångspunkt
för undervisnings- och forskningsverksamheterna finns i**

[SW . 7957 Undervisning o d.](#)

**Där finns förskolor, grundskolor, gymnasier, högskolor, universi-
tet, forskning och inspektioner och forskningar om dem.**

Undervisningsministrarna har inget om områdena 104-108, som
kommenteras under kulturministern.

**I undervisningsministrarnas verksamhet ingår område 4 som dock
inte finns mycket av**

[SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.](#)

[SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.](#)

[SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.](#)

[SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.](#)

[SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.](#)

[SW 51 Matematik.](#)

[SW 52 Astronomi, rymdforskning.](#)

[SW 53 Fysik o d.](#)

[SW 54 Kemi o d.](#)

[SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.](#)

[SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.](#)

[SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet](#)

[SW 58 Botanik.](#)

[SW 59 Zoologi.](#)

[SW 62 Ingenjörsverksamheter \(konstruktion o d\)](#) delar kan ingå i
näringsverksamhet

Särskilda underområden är inte föreskrivna men följande kan användas:

- 620 Allmänt.
- 621 Ingenjörssamfund: maskinbyggnad, kärnteknik, elektroteknik, mekanisk teknologi.
- 6211 Kärnteknik, kärnenergi, atomkraft, allmänt om värmekraftmaskiner, ånga, ångkraft.
- 6212 Hydraulisk energi, vattenkraft.

- 6213 El- och telekonstruktion o d, elektronik.

- 6214 Värmekraftmaskiner, förbränningsmotorer od.
- 6215 Pneumatisk energi, kylteknik, värmepumpar od.
- 6216 Maskiner o d för lagring o transport av gaser o vätskor.
- 6217 / 6219 Plastisk bearbetning, maskinelement, verktyg, verktygsmaskiner.
- 6217 Plastisk bearbetning, smidning, gjutteknik, valsning, dragning, värmebehandling, ytbehandling, sammanfogning, lötning, limning. 6218 Transmissioner, växlar, kuggar, lyftdon, hissar, transportdon, fästelement, smörjning.
- 6219 Verktyg, verktygsmaskiner, bearbetningsmetoder.
- 622 Gruvkonstruktioner o d.
- 623 Militärkonstruktioner .
- 624 Konstruktion av byggnader o d.
- 625 Konstruktion av trafikleder till lands. Järnvägar, gator, vägar o d.
- 626 Vattenbyggnad i allmänhet, kanaler, anlägg. för jordbruk, fiske.
- 627 Anläggningar i hamnar, vattendrag och öppet hav, dammar.
- 628 Hygienkonstruktioner, vatten o avlopp, belysning od
- 629 Transportmedelskonstruktion o d.

Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskunskap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunskapen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

Högervridningen, våldet och allt annat elände gör att man måste förbättra undervisningen i skolan. Religionskunskapen bör ändras till Religion och levnadskunskap, Samhällskunskapen behöver bli mycket bättre och Hemkunskapen behöver utökas. Med rätta förbättringar blir barnen lyckligare som barn och sedan som vuxna och demokratin förbättras.

För de svenska barnen är det viktigt att de får kunskaper för de fyra roller de har , A1, A2, B1 och B2.

A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

- A1:** att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
- A2:** att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

- B1:** att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
- B2:** att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Utbildningen i samhällskunskap bör utgå från systemet för mänskliga verksamheter, som är en fullständig samhällsbeskrivning.

Förbättringar av undervisningen i de två ämnena är av stor betydelse för kultur och demokrati. Demokrati- och kulturministern har anledning att övertyga utbildningsministrarna om vikten av förbättringar.

Det är särskilt viktigt för invandrare att de får en bra samhällsbeskrivning som utgår från svenska förhållanden och också innehåller beskrivningar om samhällen utanför Sverige, så att invandrarna får kunskaper som passar till deras speciella förutsättningar.

Slutsats:

Grundskolor och gymnasier måste ge barnen kunskaper om sig själva och sina beteenden och världens problem så att de kan leva väl ihop med andra och med demokratin kan förbättra levnadsförhållandena för sig själva och alla andra.

Religioner ger gammalmodiga bilder av världen och om hur man bör bete sig, som inte fungerar idag. Religionsämnet bör utvidgas till att omfatta levnadskunskap om hur man kan utveckla sig själv och om hur man bör samverka med andra.

Ämnet om samhällskunskap måste göras mer fullständigt i både grundskolor och gymnasieskolor. Kunskaper i hemkunskap bör förbättras i grundskolorna och förmedlas också i gymnasierna.

Det här gäller de svenska barnen och också de nyanlända, invandrarna, för vilket det är särskilt viktigt att läroplanerna ger en bra modern utbildning i de nämnda ämnena, som passar till deras speciella förutsättningar.

Utbildningen ska direkt hjälpa de enskilda individerna och hjälpa dem att på politisk väg förbättra välfärden för alla.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé-och lärdomshistoria.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv-och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

Alla människor kan ha verksamheter mer eller mindre inom alla områden, som yrkesverksamhet eller som fritidsverksamhet.

Människornas verksamheter som psykologiska varelser finns i

[SW 11/19 Individernas inre verkligheter.](#)

[SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.](#)

[SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.](#)

[SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.](#)

[SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.](#)

[SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.](#)

[SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.](#)

[SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.](#)

[SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.](#)

Religiösa verksamheter finns i

[SW 2 Religiösa verksamheter o d.](#)

[SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.](#)

[SW 21 Allmän religionsvetenskap.](#)

[SW 22/28 Kristna religioner.](#)

[SW 29 Icke kristna religioner o d.](#)

De kan se som specialdelar av område 14

Individernas inre verkligheter, dvs deras kunskaper, erfarenheter, framtidsvisioner känslor, värderingar, uppfattning om samband, psykiska mekanismer, logik och moral avgör hur de handlar i yrket och på fritiden.

Det är viktigt att människorna är lämpligt utrustade i sina inre verkligheter. Man måste utbilda om detta och börja redan i de första skolorna,

*** Information, konst, kultur o d.**

Politik för en kultursminister. Med demokrati.

Kulturministrarnas verksamheter gäller alla verksamheter, isynnerhet områdena 1, 2 ,7, 8 och 9.

[SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.](#) kulturdelen ingår

[SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.](#)

[SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar](#)

[SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.](#)

[SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning](#)

[SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.](#)

[SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband](#)

[SW . 105 Övergripande om forskning](#)

[SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter](#)

[SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.](#)

[SW . 108 Samhällskunskap.](#)

[SW . 109 Ide- filosofi- och lärdoms historia.](#)

[SW 11/19 Individernas inre verkligheter.](#)

[SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.](#)

[SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.](#)

[SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.](#)

[SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.](#)

[SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.](#)

[SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.](#)

[SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.](#)

[SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.](#)

[SW 2 Religiösa verksamheter o d.](#)

[SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.](#)

[SW 21 Allmän religionsvetenskap.](#)

[SW 22/28 Kristna religioner.](#)

[SW 29 Icke kristna religioner o d.](#)

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
21 områden:

[SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.](#)

[SW 70 Allmänt om konst o kultur.](#)

[SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.](#)

[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

[SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.](#)

[SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.](#)

[SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.](#)

[SW 78 Musik \(konserter o d 792\)](#)

[SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.](#)

[SW . 7911-7913 Seder och bruk.](#)

[SW . 7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.](#)

[SW . 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.](#)

[SW . 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.](#)

[SW . 794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.](#)

[SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.](#)

[SW . 7951 Sociologi. Socialvård..](#)

[SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)

[SW . 7957 Undervisning o d.](#)

[SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

[SW . 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.](#)

[SW 796/799 Sport, idrott o d.](#)

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:

[SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.](#)

[SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.](#)

[SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.](#)

[SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.](#)

[SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.](#)

[SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.](#)

[SW 84 Fransk skönlitteratur o d.](#)

[SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.](#)

[SW 86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d.](#)

[SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.](#)

[SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.](#)

[SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .](#)

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

12 områden:

[SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.](#)

[SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.](#)

[SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.](#)

[SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.](#)

[SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.](#)

[SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.](#)

[SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.](#)

[SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.](#)

[SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.](#)

[SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.](#)

[SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.](#)

[SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.](#)

I område 7 tar andra ministrar över delar av regeringens övervakning och reglering:

Miljöministern:

[SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.](#)

[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

Socialtjänstministern:

[SW .7951 Sociologi. Socialvård.](#)

Polisministern/inrikesministern: delar av

[SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#)

Migrationsminister: delar av:

[SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

Hälso- och sjukvårdsministern : delar av

[SW 796/799 Sport, idrott o d.](#)

Undervisning och forskning gällande områdena 1, 2, 7, 8 och 9 kan ingå i [SW .7957 Undervisning o d.](#)

I område 10 ingår områdena 101, 102 och 103 vanligen i biblioteks-verksamheter som ligger under kulturministern.

[SW .104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband](#)

[SW .105 Övergripande om forskning](#)

[SW .106 Övergripande om ekonomiska verksamheter](#)

[SW .107 Övergripande filosofier om utbildning o d.](#)

[SW .108 Samhällskunskap.](#)

[SW .109 Ide- filosofi- och lärdoms historia.](#)

I områdena 104-108 finns inga etablerade företrädare. Det skulle kunna vara universitetskansleämbetet som ska hålla i högskolor och universitet och borde veta i dessa områden, men där har man ingen ordning på vad de bör göra. Högskolor och universitet är ordnade efter förhållanden på 1800-talet och ger inga samlade bilder av verksamheterna 104-108. Område 109 finns som ämne på universiteten. I område 105 om forskning finns forskning.se som ger något om vad som bör finnas där. De statliga forskningsorganen tycks inte ha kläm på helheten i forskningen.

*** Jobb.**

Politik för en arbetsmarknads- och etableringsminister.

Ministerns verksamheter gäller

[SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

Delvis:

[SW .7957 Undervisning o d](#)

[SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

*** Näringar.**

Politik för en näringsminister.

Ministerns verksamheter gäller

[SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

[SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)

[SW 66 Tillverkning av kemivaror od.](#)

[SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d](#)

[SW 68 Tillverkning av komplexvaror.](#)

[SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.](#)

[SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.](#)

[SW 62 Ingenjörsverksamheter \(konstruktion o d\)](#) delar kan ingå

[SW .654 Telekommunikationsverksamheter.](#) näringslivsdelen ingår.

Konstruktion av IT produkter ingår i 62, produktion ingår i 68.

[SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.](#)

66/68 Tillverkning av varor

66 Tillverkning av kemivaror o d.

- 660 Allmänt
- 661 Kemikalier
- 662 Explosivämnen, tändmedel, bränslen
- 663 Drycker, njutningsmedel
- 664 Livsmedel
- 665 Oljor, olje- o asfaltprodukter, fett, vax
- 666 Glas och porslin, lergods, cement, betong
- 667 Färger
- 668 Hygienartiklar, läkemedel, kemisk-tekniska artiklar.
- 669 Metaller od

67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d.

- 670 Allmänt
- 671 Ädelmetallvaror, ädelstensvaror
- 672 Enkla metallvaror av järn o stål
- 673 Enkla föremål av metaller, ej ädelmetall, ej järn
- 674 Trävaror
- 675 Läder och skinn .
- 676 Pappersmassa, papper och pappersvaror
- 677 Garn, tråd, textilier
- 678 Plast- och gummi varor
- 679 Gruvbrytning, oljeutvinning o d, tillverkning av stenvaror

68 Tillverkning av komplexvaror.

- 680 Allmänt
- 681 Finmekaniska produkter, instrument, optik, elektronik
- 682 Maskiner
- 683 Maskiner och apparater för värme, ventilation, sanitet och för el
- 684 Möbler o d
- 685 Skor, lädervaror, hjälpmedel för gång o d, sportartiklar.
- 686 Grafiska produkter, bokbindning o d.
- 687 Beklädnadsartiklar. 688 Dekorationsartiklar, leksaker o d
- 689 Transportmedel [SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)

SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

Särskilda underområden är inte föreskrivna men följande kan användas:

- 690 Allmänt.
- 691. Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68).
- 692 Byggnadsdelar.
- 693 Murning, betonggjutning o d.
- 694 Byggnadsträarbeten.
- 695 Olika slags byggnader och anläggningar.
- 696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d.
- 697 Inbyggnad o reparation av värme- o ventilationsutrustning o d.
- 698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d.
- 699 Isolerande och skyddande byggnadskonstruktioner.
- Isoleringsarbeten.

Till 62 hör delar av P som gäller ingenjörskonstruktion o d.

Delar som gäller tillverkning i industrier o d ingår i 66-69.

Libris/SAB:

- Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien
(tillv.till 69, drift till 644) Pp.01 Materiallära
- Pp.02 Mätteknik och mätinstrument
- Pp.03 Maskiner och redskap
- Pp.05 Industri
- Pp:bf Allmänt: organisationer och institutioner
- Pp:oe Byggnadslagstiftning
- Pp.0 Allmänt: särskilda aspekter
- Ppa Byggnadsteknik
- Ppb Byggnadsproduktion: husbyggnad
- Ppba Projektering, produktion
- Ppbb Byggnadsdelar
- Ppbc Värme, vatten, ventilation, kyla
- Ppbd Byggnader för särskilda ändamål
- Ppc Byggnadsproduktion: väg- och vattenbyggnad
- Ppca Väg- och gatubyggnad

Ppcb Järnvägsbyggnad
 Ppcc Tunnelbyggnad
 Ppcd Brobyggnad
 Ppce Flygplatsbyggnad
 Ppcf Vattenbyggnad
 Ppcg Vattenkraftbyggnader
 Ppch Torrläggning och bevattning
 Ppd Teknisk hygien, vatten och avlopp, värmeförsörjning m m
 (Drift till 644)
 Ppda Vattenförsörjning och avlopp
 Ppdb Renhållning och avfallshantering
 Ppdd Buller
 Ppde Gatu- och vägbelysning
 Ppdf Värmeförsörjning

*** Handel.**

Politik för en handelsminister.

Ministerns verksamheter gäller

[SW . 653 Handelsverksamheter.](#)

[SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.](#)

Delvis [SW . 655 Förlagsverksamheter o d.](#)

Libris/SAB:

Qi Handel
 Qi(x) Allmänt: lexikon och uppslagsverk
 Qi:k Handels historia
 Qi:oe Handelslagstiftning
 Qi- Särskilda länder och områden
 Qia Handelsteknik
 Qik Varukännedom
 Qil Handelskalendrar och -lexikon
 Qim Handel med speciella varor
 Qis Marknader och varumässor
 Qiv Handelskammare, handelsrepresentation

*** Migration.**

Politik för en migrationsminister.

Ministerns verksamheter gäller

[SW . 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.](#)

*** Polisen. Brott. Kriminalvård.**

Politik för en inrikesminister för brott och polis o d

Ministerns verksamheter gäller

[SW . 7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.](#) Delar om brott, polis od

*** Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.**

Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Ministerns verksamheter gäller

[SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)

Libris/SAB:

Ok Försäkring
 Ok(x) Allmänt: försäkringslexikon
 Ok- Allmänt: särskilda länder och områden
 Oka Försäkringsteknik
 Okb Försäkringsrätt
 Okc Socialförsäkring
 Okd Livförsäkring
 Oke Skadeförsäkring
 Okz Särskilda försäkringsföretag
 Qae Penning- och bankväsen
 Qaf Finansväsen med finansrätt (Delar till 657)
 Qbc Redovisning

Sid 379 i40zn

Sammanfattningsvis

Sverige bör ha en minister för hushållen och hushållsverksamheterna, som redovisar hur det var, är, kan bli och bör bli, och som ser till att de blir bra. Förslag i mars 2018 Samordnings- och energiminister [Ibrahim Baylan](#)

Se Kapitel 2 Boende och bostadsbygge i 40zo

Miljöministern bör driva en regionplanering för jämlikhet i landet

Runt hushållen serviceområden :

- * Statsminister [Stefan Löfven](#) Statsledning.
- * Samordnings- och energiminister [Ibrahim Baylan](#)
- * Utrikesminister [Margot Wallström](#). Utrikesförhållanden.
- * EU- minister [Ann Linde](#). EU-förhållanden.
- * Justitieminister [Morgan Johansson](#). Lagar och regler.
- * Försvarsminister [Peter Hultqvist](#). Försvar.
- * Miljöminister [Karolina Skog](#). Fysiska och sociala miljöer i regioner, landsting och kommuner.
- * Infrastrukturminister [Tomas Eneroth](#) Transporter.
- * Bostadsminister [Peter Eriksson](#). Ledning av bostadsproduktion.
- * Landsbygdsminister [Sven-Erik Bucht](#). Kompletterar miljöministern.
- * Minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat [Isabella Lövin](#) Stöd och samarbete.
- * Socialminister [Annika Strandhäll](#) Hälso-och sjukvård. Socialförsäkringar. Idrott
- * Barn-, äldre och jämställdhetsminister [Lena Hallengren](#). Socialtjänst.
- * Utbildningsminister Gustav [Gustav Fridolin](#). Grundskola.
- * Minister för högre utbildning och forskning [Helene Hellmark Knutsson](#). Högre utbildning och forskning.
- * Gymnasie- och kunskapslyftsminister [Anna Ekström](#). Gymnasier mm.
- * Kultur- och demokratiminister [Alice Bah Kuhnke](#). Kultur och demokrati.
- * Arbetsmarknads- och etableringsminister [Ylva Johansson](#). Arbete och etablering.
- * Närings- och innovationsminister [Mikael Damberg](#). Näringar.
- * Handelsminister [Ann Linde](#). Handel.
- * Migrationsminister [Heléne Fritzon](#). Migration.
- * Inrikesminister [Morgan Johansson](#). Brott och polis m m
- * Finansminister [Magdalena Andersson](#). Statens finanser.
- * Finansmarknadsminister [Per Bolund](#). Finansmarknad.
- * Civilminister [Ardalan Shekarabi](#). Statligt stöd till kommuner.

Regeringen bör ha en regionplanering för jämlikhet som visar alla förhållanden och skillnader i landets olika delar: hur var det, är det, kan det bli och bör det bli?

Det är lämpligt att miljöministern sköter denna planering och tar hjälp från länsstyrelserna. Länsstyrelserna är regeringens myndigheter i länen. De bör åläggas undersöka och redovisa förhållandena i länets kommuner och miljöministern bör ordna en organisation som ordnar länsstyrelsernas uppgifter i ett lämpligt antal lättfattliga regioner, förslagsvis de sex regionerna som finns i förslag.

Länsstyrelserna bör ge besked om hushållens förhållanden i olika avseenden, här mycket kort: (kort på sid 370-375 i omr36-39zzzt.pdf)

- 641-642 Livsmedel. Matlagning, servering. Behov för olika grupper och åldrar i olika situationer. Inklusive mediciner, alkohol, tobak, knark o d. Behov av kroppsrörelser. Mat i hemmet, på arbetsplatser, skolor, sjukhus, restauranger m m.
- 643 Boende, standard för olika hushållstyper i olika situationer, slott och koja, hotell
- 644 Energiförsörjning, vatten och avlopp, kyla, luftbehandling, avfallshantering, hissar, teleförsörjning o d.
- 645 Inventarier, redskap, transportmedel, radio, TV m m.
- 646 Personlig hygien, kläder o d. Kan användas för umgänge och verksamheter i hemmet för olika slags personer och åldrar, friska, sjuka, arbetslösa, kriminella o s v.
- 647 Hushållsekonomi för olika personer och grupper
- 648 Städning och tvätt o d
- 649 Persovård, barn, äldre o d .

Länsstyrelserna bör också redovisa läget i kommunerna för statsrådets serviceområden.

I <http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf> har visats hur redovisningen i princip kan ske. Men miljöministerns redovisning blir naturligtvis mycket mer omfattande och bör på lämpligt sätt visa hur det var, är, kan bli och bör bli.

Statsråden bör för sina områden ställa upp frågor man behöver svar på för att kunna bedöma jämlikheten över landet. För att det inte ska bli för stort kan man ställa frågor i etapper så att man i första omgången ställer de viktigast frågorna och i senare etapper fyller på med flera frågor.

Frågorna ska gälla både produktionsverksamheter och konsumtionsverksamheter och både både materiella och icke-materiella verksamheter.

Verksamheterna framgår av klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter som behandlats i det föregående.

Förtydligande: Miljöministern bör ha planeringar för människornas individuella materiella och psykiska förhållanden och för deras fysiska och sociala miljöer för statliga, kommunala, landstingskommunala och privata verksamheter på statliga, regionala och kommunala nivåer. Och redovisa på lämpligt sätt.

Alla andra ministrar bör medverka med uppgifter om deras verksamhetsområden.

Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat bör i en svensk världsplanering sträva efter samma för den globala nivån.

Från sid 406-407 i 40zn

Från <http://www.boverket.se/sv/Samhallsplanering> 28 februari 2018

Så planeras Sverige

Fysisk planering handlar om att bestämma hur mark- och vattenområden ska användas. Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska olika samhällsintressen vägas mot varandra i en öppen och demokratisk process samtidigt som enskildas rättigheter ska beaktas. I Sverige har kommunerna ett stort ansvar för planering.

Det svenska planeringssystemet enligt PBL utgörs av regionplan, översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplan. I miljöbalken regleras den nationella havsplaneringen. Det är enbart områdesbestämmelser och detaljplan som är juridiskt bindande dokument, medan regionplan och översiktsplan kan ses som den övergripande inriktningen för kommunen under en längre tidsperiod och vara ledande i framtagande av detaljplan och vid lovgivning.

Nationella nivå

Sverige har ingen sektorsövergripande planering på nationell nivå på land, däremot finns nationell planering till havs. Staten ger istället ramar för den kommunala och regionala nivån i nationella mål och genom att peka ut anspråk för så kallade riksintressen. Även den nationella transportinfrastrukturplaneringen påverkar förutsättningarna för kommunal och regional fysisk planering. I havet, en sjömil utanför den s.k. baslinjen i territorialhavet och för den ekomiska zonen, kommer det att tas fram tre havsplaner som regeringen beslutar om. EU har i ett havsplaneringsdirektiv ställt krav på att medlemsstaterna ska ha upprättade havsplaner senast den 31 mars 2021 där det är aktuellt.

Enligt plan- och bygglagen är det länsstyrelserna som tillvaratar och samordnar de statliga intressena i planprocessen. Länsstyrelserna kan sägas utgöra statens förlängda arm i regionerna och de centrala

myndigheterna ska lämna underlag till länsstyrelserna inom sitt respektive ansvarsområde.

Länsstyrelsen ansvarar för och kan ingripa i frågor som rör riksintressen, miljökvalitetsnormer, mellankommunala intressen och frågor om hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämningar eller erosion.

Regionala nivå

Precis som den nationella är även den regionala planeringsnivån i Sverige relativt begränsad. För att hantera kommunöverskridande frågor som exempelvis infrastruktur, klimat och regional - krävs i många fall resurser och förmågor som den enskilda kommunen har svårt att mobilisera. Regionplanering innebär att två eller flera kommuner gemensamt planerar hur mark- och vattenområden ska användas.

Regionplaneringen regleras i två lagstiftningar, en lag för kommunerna i Stockholms län där regionplanering är obligatoriskt och en lag för övriga kommuner i landet, där planeringen är frivillig. Initiativet till regionplanering kan komma från nationellt, regionalt eller lokalt håll. I första hand förutsätts de berörda kommunerna själva initiera frågan om regionplanering hos regeringen. Beslut om att regionplanering ska ske fattas av regeringen.

Kommunala nivå

Kommunerna ansvarar för planläggningen av mark- och vattenområden inom sina geografiska gränser. Det är endast kommunen som har befogenhet att anta planer och bestämma om planläggning ska komma till stånd eller inte.

Översiktsplanen – övergripande markanvändning

Kommunen är skyldig att ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. I översiktsplanen ska kommunen redovisa grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenom-

råden, hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, vilken hänsyn som ska tas till allmänna intressen och hur man tänker tillgodose riksintressen och miljö kvalitetsnormer. Av planen ska också framgå hur kommunen tänker ta hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för hållbar utveckling i kommunen.

Områdesbestämmelser – en begränsad reglering

Med områdesbestämmelser kan kommunen reglera grunddragen i mark- och vattenanvändningen om det behövs för att säkerställa översiktsplanens syften eller tillgodose ett riksintresse. De kan även reglera största tillåtna area på ett fritidshus och i vad mån det krävs bygglov för vissa åtgärder. Områdesbestämmelser ger ingen byggrätt.

Detaljplanen – planen med bindande rättigheter och skyldigheter
Med en detaljplan reglerar kommunen hur mark och vatten ska användas och hur bebyggelsen ska se ut inom ett visst område. Detaljplaner upprättas i allmänhet när det ska byggas nytt i en tätort eller annan sammanhållen bebyggelse och omfattar ofta ett eller några kvarter. I detaljplanen regleras vad som är allmänna platser, kvarters-mark och vattenområden samt hur dessa ska användas och utformas.

En detaljplan kan reglera exploateringen mer i detalj. Exempelvis var nya byggnader ska eller får placeras, hur stora eller höga de får vara, hur långt det ska vara mellan hus och tomtgräns och om någon kan få rätt att dra fram ledningar över någon annans mark. Det som anges i detaljplanen blir bindande för kommande bygglovsprövningar. Enskilda får en rätt att utnyttja detaljplanen som inte får ändras under genomförandetiden som normalt är 15 år. Detta brukar benämnas "byggrätt".

Sid 412 i 40zo

Sverige bör sträva till ett hållbart Sverige och en hållbar värld med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet.

Det kan ske genom att Sveriges regering har en hållbar planering av hushållens och individernas utveckling med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet,

har hållbara planeringar för kommuner och landsting med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet

och har hållbara planeringar för världens hushåll och individer och hållbara planeringar för världens länder med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet.

Det är tänkbart och möjligt i Sverige för en socialdemokratisk regering,

svårtänkbart och inte möjligt för en alliansregering och

otänkbart och omöjligt för en regering med sverigedemokrater,

artiklarna i kapitel 7i 40zm och kapitel 13 i 40zn tyder på det.